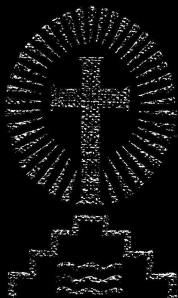

Protoșinghel IOANICHIE BĂLAN

PATERIC ROMÂNESC

Protosinghel IOANICHIE BĂLAN

PATERIC ROMÂNESC

CE CUPRINDE VIAȚA ȘI CUVINTELE
UNOR SFINȚI ȘI CUVIOȘI PĂRINȚI
CE S-AU NEVOIT ÎN MÎNĂSTIRILE ROMÂNEȘTI

(SECOLELE IV - XX)

EDITU A n-A

TIPĂRIT CU BINECUVÎNTAREA
ÎNALT PEA SFINȚITULUI

Dr. ANTIM

ARHIEPISCOPUL TOMISULUI ȘI DUNĂRII DE JOS

EDITURA ARHIEPISCOPIEI TOMISULUI ȘI DUNĂRII DE JOS
GALAȚI - 1990

PATERIC ROMANESC

slăvit în veacurile VII—XIV și au rămas cu ale lor fapte și cuvinte de învătătură în memoria și cinstirea poporului nostru.

Prolifică în exemple de înaltă trăire creștină, partea a doua a lucrării, privind viața spirituală din marea epocă de după întemeierea Țărilor Romane până în zilele noastre, este prezentată cu generozitate.

Întinderea și varietatea materialelor înfățișate nu pot fi rezumate cu ușurință în aceste puține cuvinte.

De aceea, recomandăm slujitorilor bisericești și evlavioșilor creștini să ia contact direct cu această valoroasă scriere a părintelui protosinghel Ioanichie Bălan, gustând cu folos din conținutul ei edificator, precum și din aroma stilului său atrăgător, limpede și cald.

ANTIM

Arhiepiscop al Tomisului și Dunării de Jos

PREFĂ TA
(la ediția întâia)

Cartea de față este rodul unor îndelungate osteneți ale Părintelui Ieromonah Ioanichie Bălan. Stăpînit de o neistovită căutare manifestată ca o vocație, Cuvioșia Sa a colindat prin toate laturile pămîntului binecuvîntat al țării spre a-i descoperi comori duhovnicești. Și ostenețea lui a fost răsplătită din belșug. A cercetat și a adunat numeroase „măr” găritare de mult preț chipuri și cuvinte de aleasă povățuire duhovnicească ale unui mare număr de călugări și ierarhi români îmbunătățiți, trăitori de-a lungul secolelor pe toate plaiurile Patriei, evidențînd și pe această cale unitatea spirituală a neamului nostru. Toate acestea le-a cuprins sub titlul de „Pateric Românesc”, Pateric ce va sta cu cinste alături de alte cărți de acest gen ale altor popoare ortodoxe.

Marea majoritate a persoanelor cuprinse aici s-au învrednicit de o înaltă trăire în Hristos, adevărate întruchipări ale unei nespuse iubiri de Dumnezeu și de oameni. Împlinind Evanghelia în diverse forme de viață duhovnicească, cei mai mulți în obște, alții, potrivit unei chemări tainice, pentru o vreme ca sihastri, însă fără a se izola spiritual de semenii. Depășind cu jertfelnicie și în mod pilduitor slăbiciunile și patimile firii, precum și ispitele diavolului, fiecare în felul lui a unit rugăciunea cu ascultarea, cele două aripi ale sporirii duhovnicești, au povățuit, au scris, au edificat așezăminte care ne stau mărturie strălucite până azi; s-au depășit neîncetat printr-un duh de excepțională putere de jertfă, arătîndu-se, așa cum se vede din acest Pateric, adevărate modele duhovnicești pentru toate timpurile. Esențial, îmbinarea în acest admirabil echilibru a celor două dimensiuni — iubirea de Dumnezeu și de om — slujire în duhul Evangheliei, caracterizează aceste vieți și arată într-un mod viu ce a însemnat sfințenia pentru ei și ce a însemnat această sfințenie a lor în mijlocul poporului dreptcredincios. E de ajuns să cităm în acest sens una din povățuirile marelui mitropolit Veniamin Costache: „Dacă fiecare din noi va face tot ceea ce poate în binele Bisericii, patriei și omenirii, nu va pieri cetatea noastră”. În acest spirit de largă deschidere și exprimare a iubirii, sfințeniei și slujirii, este alcătuită această carte.

Totodată, lucrarea de față are și o a doua însemnătate. Ea este menită să risipească părerea răspîndită în lumea de peste hotare.

potrivit căreia în poporul nostru n-a existat o spiritualitate trăită cu totală dăruire de sine fi în sfințenie. Adeseori străinii se întreabă: „Ce a dat poporul român pe terenul activării practice a creștinismului în general și al Ortodoxiei în special? Știm că Ortodoxia s-a activat într-o spiritualitate remarcabilă la poporul grec la popoarele slave, dar nu cunoaștem ceva asemănător în istoria poporului român. Nu se cunoaște o viață spirituală deosebită a poporului român, cu atât mai puțin specifică lui.”

Având în vedere această cunoaștere a Ortodoxiei românești, cartea de față este menită să fie și pentru străinătate o carte de recomandare a spiritualității remarcabile și unice a Ortodoxiei românești, manifestată într-un mod superior, intens și neîntrerupt, atât pe terenul preocupării de desăvârșire personală, cât și pe terenul practic, de mare folos pentru nevoile poporului. Din ea se va putea convinge oricine că poporul român a dat dovadă și pe planul trăirii religioase de o mare și impresionantă forță spirituală, atât în realizarea unor chipuri de mare sfințenie, cât și în practicarea unei pilduitoare iubiri de oameni. Se va putea constata că și în poporul nostru dreptcredincios Evanghelia s-a manifestat în mod impresionant, în cele două mari direcții ale ei: iubirea curată de Dumnezeu, manifestată prin rugăciune și sfințenie, și iubirea de oameni, — crescute amîndouă din iubirea Tatălui care a trimis pe Fiul Său în lume ca Om, și din jertfa Fiului Său pentru noi, pentru mîntuirea noastră din păcat, din suferințele și moartea produsă de el.

Patericul de față este o carte de aleasă trăire duhovnicească, dovedită cu fapte de numeroși slujitori ai Ortodoxiei românești, care reflectă înalta spiritualitate a dreptcredincioșilor Bisericii noastre.

Preot Profesor Dr, DUMITRU STĂNILOAE

INTRODUCERE

Patericele sînt, alături de „*Viețile Sfinților*” cărțile cele mai reprezentative ale călugărilor, fiind scrise de ei despre cei mai buni dintre ei. Toate patericele, în general, sînt inspirate după renumitul *Pateric egiptean* din secolul IV, cunoscut astăzi în toată lumea creștină ca o carte de călăuză duhovnicească de primă importanță. Dacă filocaliile prezintă sistematic metode de desăvârșire creștină pe teme, pentru monahi și «redincioși, patericele prezintă doar simple cuvinte înțelepte, sfaturi, întîmplări ziditoare de suflet, povestiri și fapte adevărate, adunate de la cei mai iscusiți călugări, sihastri, egumeni, duhovnici și chiar ierarhi, și oferite tuturor drept călăuză pe calea mîntuirii în Iisus Hristos.

Pornind de la Patericul părinților egipteni, patericele inspirate după el cu timpul s-au diversificat, și-au schimbat parțial structura, aducînd fiecare cîte ceva nou. Unele au pus accentul mai mult pe cuvinte de înțelepciune. Altele, și cele mai multe dintre ele, au pus accentul pe fapte folositoare de suflet, pe povestiri și întîmplări moralizatoare adevărate, rediate într-un limbaj simplu, direct, fără nici un fel de teme și interpretări. **Dintre acestea amintim cîteva: *Limonarul, Lavsaiconul, Everghetinosul***, scrise în secolele V—X, cum și *Patericul Pecerscâi*, din ultimele secole, bucurîndu-se toate de o largă circulație și numeroase traduceri, în țara noastră au circulat mult și alt fel de paterice, așa numitele „*fitășnice*” (de la slavonescul oteț = părinte). Ele cuprind, pe lîngă cuvinte extrase din patericele amintite, și scurte vieți de sfinți și fragmente pe teme din învățăturile Sfinților Părinți.

Întrucît vechile paterice românești în manuscris, din secolele XVII—XIX, care desigur au existat, s-au pierdut, eram printre puținele țări ortodoxe care nu aveau o asemenea carte ce formează oglinda duhovnicească a monahismului autohton. Patericul românesc, scris cu binecuvîntarea patriarhului Justinian și tipărit în anul 1980 la Institutul Biblic 91 de Misiune Ortodoxă într-un tiraj de 6000 exemplare, s-a epuizat repede, rîfnîndu-se atât în țară, cât și peste hotare. El constituie o noutate în materie de literatură de spiritualitate românească, care umple un mare gol, fiind de real folos sufletesc atât monahilor, cât și bunilor noștri creștini.

Patericul românesc s-a tradus peste hotare, pînă în prezent, în două limbi. În limba greacă, prin intermediul monahilor atoniți de la Mina-

illf« **Crițorii**, »-u tipărit la Salonic în anul 1985, iar, parțial, s-a tipărit în **In iitiba** (ranrczâ tn Belgia, în anul 1986.

IViim ediție u Patericului românesc cuprinde, însă, cuvioși părinți **nuiiili** clin nerolele XIV—XX, ceea ce constituie o deficiență majoră. **Im meii »e poate trage** concluzia că monahismul pe teritoriul țării itoiifitrc fiK'epe abia din secolul XIV.

Dcrî, pe de o parte, văzînd importanța duhovnicească a Patericului românesc pentru monahii și credincioșii noștri, precum și contribuția acestei cărți la valorificarea tradiției noastre ortodoxe milenare, iar pe de altă parte, solicitarea și interesul care îl prezintă pentru unele Biserici creștine de peste hotare, publicăm Patericul, în a doua ediție, re\ izuită și în formă mult îmbunătățită, cu binecuvîntarea înalt Prea Sfințitului antim, Arhiepiscopul Tomisului și Dunării de Jos. Noua ediție a lucrării de față cuprinde multe texte noi. S-a adăugat un număr de 42 cuvioși, îndeosebi martiri din secolele IV—XIV, acoperindu-se astfel și primul mileniu creștin pe teritoriul țării noastre, iar pentru secolele XIV—XX, încă opt cuvioși noi care lipsesc din prima ediție. De asemenea, s-a îmbunătățit, pe cît posibil, textul primei ediții cu date și completări noi, pe care le-am considerat necesare.

Cuvioșii, martirii și ierarhii deosebiți pe care i-am introdus în a doua ediție, i-am împărțit pe secole după criteriul cronologic cunoscut, punînd egal accent, atît pe latura aghiografică, cît și pe cea duhovnicească — cuvinte de învățătură, sfaturi către ucenici, fapte minunate și povestiri ziditoare de suflet, atît de căutate și gustate de cititori. În mod deosebit am prezentat pe fericiții ierarhi ai Tomisului din secolele IV—VI și pe cei mai aleși mucenici daco-romani din această epocă, întrucît ei au contribuit cel mai mult la creștinare și la răspîndirea și păstrarea credinței ortodoxe pe pămîntul țării noastre. Tot ierarhii de la Tomis au adus și au întreținut viața monahală în Dobrogea și apoi la nordul Dunării și s-au opus cu dtrzenie ereziilor care își căutau refugiu la gurile Dunării.

Acești sfinți ierarhi tomitani și cuvioși daco-romani sînt primii ctitori, primii păstori cunoscuți și teologi de renume ai Ortodoxiei și monahismului românesc de acum peste 16 secole. Ei ne-au legat atît de mult de mării Părinți capadocieni în frunte cu Sfîntul Vasile cel Mare, ca și de Sfîntul Ioan Gură de Aur, ambii neegalați pînă astăzi, și, mai ales, de Țara Sfîntă și Mornuntul Domnului, temelia credinței și ortodoxiei noastre. De aceea le datorăm atît de mult. Aceeași cinste o dăm și martirilor de la sudul și nordul Dunării, care au pecetluit cu sîngelc lor sămîuța Evangheliei aruncată de Sfîntul Apostol Andrei în

Dobrogea, căci cuvîntul fără sînge moare, nu poate rodi, nici nu durează peMte veacuri.

Șirul sfinților din primul mileniu se continuă cu sfinții ale căror moaște și-au ales ca patrie pămîntul binecuvîntat al țării noastre.

Alături de sfinții dobrogeni din primele secole, am adăugat în Pateric, cu aceeași rîvnă și recunoștință, pe Cuvioasa Parascheva de la Iași, pe Sfîntul Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava și pe sfinții Grigorie Decapolitul, Dimitrie cel Nou și Filoteia de la Argeș. Sute de ani moaștele și rugăciunile acestor sfinți au ocrotit pe cei necăjiți, au vindecat pe cei l)ohiavi și au menținut evlavia ortodoxă în satele și orașele noastre, mărturisind pe Hristos mai mult decît noi.

Doresc ca acest Pateric, care, alături de „Fefre de Sihăstrie românească” și „Convorbiri duhovnicești” formează o mică trilogie a spiritualității românești, să fie ca un imn de laudă închinat lui Dumnezeu, Maicii Domnului și tuturor sfinților Lui. doresc să fie un modest prinos de recunoștință l)unilor mei frați în Hristos și credincioșilor țării mele în mijlocul cărora m-am născut și pe care atît de mult îi prețuiesc și le admir credința, smerenia, răbdarea, milostenia și dragostea. Este tot ce pot face **mai** bun pe pămînt în această viață trecătoare, tot ce pot oferi mai de folos altora, după darul pe care mi l-a încredințat Dumnezeu, pentru care știu că voi da seama în ziua judecății. Iar eu nimic altceva nu cer cititorilor și fraților mei, decît să-mi ierte eventualele lipsuri și să se roage Domnului nostru Iisus Hristos pentru binecuvîntarea acestor cărți și pentru mîntuirea sufletului meu.

Mulțumesc din toată inima înalt Prea Sfințitului Antim, Arhiepiscopul Tomisului și Dunării de Jos, că mi-a dat înalta binecuvîntare și aprobare pentru retipărirea Patericului în editura acestei Arhiepiscopii. Mulțumesc tuturor colaboratorilor și rugătorilor mei care m-au ajutat la realizarea acestei cărți, pe care o doresc să fie spre lauda Prea Sfintei Treimi și folosul Neamului.

Protoginghel IOANICHIE BĂLAN

EPISCOPUL EVANGHEUCUS

al Tomisului

(290 — 300)*

Acest fericit urmaș al Sfântului Apostol Andrei este cel dintâi episcop cunoscut al Eparhiei Tomisului (Constanța de azi), din Dacia Pontică (Scythia Minor-Dobrogea). Episcopul Evaughelicus a păstorit pe creștinii autohtoni geto-daco-romani de la Gurile Dunării și din toată Dacia Pontică în ultimul deceniu al secolului III. Episcopia Tomisului exista, desigur, cu mult înainte de această dată, întrucât creștinismul a fost semănat pe teritoriul țării noastre de Sfântul Apostol Andrei, cel îriți chemat, încă de la jumătatea secolului întâi, cum spune Eusebiu de Cezairea (+340) în cartea sa „Istoria Bisericească”, IU, 1.

Episcopul Evaughelicus, originar din Tracia, a convertit la credința în Hristos pe mulți locuitori din Sciția Mică, ce rămăseseră încă în întunericul păgânismului. Despre el se face amintire în actul martiric al Sfinților Epictet preotul și Astion monahul care au fost martirizați pentru Hristos la Halmyris (azi Dunavăț), cetate antică grecească, situată pe brațul de sud al Dunării, „într-o zi de 8 iulie**”, în timpul persecuției lui Dioclețian. În acest document se afirmă precis că „prea fericitul Evaughelicus era episcopul și întâi stătătorul sfintelor lui Dumnezeu biserici din această provincie*”, adică din Sciția Mică (Dobrogea).

În actul martiric se spune că părinții sfântului mucenic Astion originari din Asia Mică, veniți la Tomis în căutarea fiului lor, au fost convertiți la creștinism de către preotul Bonosus și apoi botezați de Episcopul Evaughelicus la Halmyris, în a 14-a zi de la martiriul sfinților Epictet și Astion.

Se crede că însuși Episcopul Evaughelicus a primit cununa muceniei prin același împărat, pentru marea lui dragoste și rîvnă ce o avea către Hristos.

* Pr. Prof. I. Rănișireann, Eusebiu de Cezareea, în *Istoria bisericească*, P.S.B. nr. 13, 1987, 1968, [p.; *Actele martirice*, 1982, p. 329—331; Pr. Prof. I. Rămureano, *Sfinți și martiri la Tomis—[Constanța*, în rev. *Biserica Ortodoxă Română*, (1974), nr. 7—8, p. 975 — 980; *Sf. Vasile cel Mare*, Buc. 1979; *De la Dunăre la Mare*, mărturii istorice și monumente de artă creștină, Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos, 1977, p. 28—29; Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, voi. I, 1980, p. 74—81; P. Plof. I. 6. Goman, *Scriitori bisericești din epoca străromână*, 1979. Acestea sînt sursele de bază pentru secolele III—X.

SFINTU MUCENICI EPICTEȚ PREOTUL
ȘI ASTION MONAHUL

(t290)*

Acești doi sfinți martiri erau originari din Asia Mică, probabil dintr-un oraș al Frigiei. Epictet s-a născut din părinți creștini și a învățat de mic carte, fiind foarte râvnitor pentru cunoașterea Sfintei Evanghelii. Apoi, dorind să slujească toată viața pe Hristos, a părăsit casa părinților săi și s-a făcut probabil călugăr la una din mănăstirile Frigiei.

Pentru sfințenia vieții sale fericitul Epictet s-a învrednicit de darul preoției și a devenit un neobosit propovăduitor al Evangheliei lui Hristos în patria sa, convertind la creștinism și botezând în numele Prea Sfintei Treimi mulți locuitori frigieni. Printre cei convertiți a fost și un tânăr ales, anume Astion, fiul unui magistrat numit Alexandru. Urmând dascălului și părintelui său duhovnicesc, fericitul Astion a luat jugul cel bun al lui Hristos, făcându-se călugăr probabil în aceeași mănăstire, așa cum mărturisesc actele martirice.

Datorită persecuției lui Dioclețian (284—305) în jurul anului 290, fericirii Epictet preotul și Astion monahul și-au părăsit patria lor și, râvnind să mărturisească pe Hristos, s-au stabilit în Sciția Mică (Dobrogea), în orașul Halmyris (Almiridensis) numit și Salmorus, situat pe brațul de sud al Dunării. Aici au propovăduit cu mult curaj Evanghelia lui Hristos, convertind la creștinism un mare număr de păgâni.

Auzind de aceasta, guvernatorul Latronianus a dat poruncă să închidă în temniță la Halmyris pe fericirii mărturisitori Epictet preotul și Astion monahul, chinându-i cumplit pentru a se lepăda de Hristos. Văzând însă bărbăția și tăria credinței lor, guvernatorul a poruncit să li se taie capetele prin Vigilantius, unul din judecătorii celor doi martiri. Martiriul sfinților Epictet și Astion a avut loc la Halmyris într-o zi de 8 iulie, când li se face pomenirea în întreaga Biserică creștină în fiecare an. în „Acta Sanctorum Julii”, t. II (29), Parisii et Romae, 1867, p. 540—551, ca și în celelalte acte martirice sînt numiți „De Sanctis Epicteto presbytero et Astione monacho martyribus Almiridensibus (Halmyris) in Scythia”.

Părinții tînărului mucenic Astion monahul. Alexandru și Marcelina, pornind în căutarea fiului lor, au ajuns pînă la Halmyris. Aici, auzind

* Pr. Prof. I. Rănmreanu, *ActeU martirice*, 1982, p. 330—331; Pr. Prof. I. Rămureanu în rev. BOR, (1974), nr. 7—8, p. 975—980; *De la Dunăre la Mare*, 1977, p. 47-48.

de mucenicia sfințului Astion, au fost convertiți la credința în adevăratul Dumnezeu de preotul Bonosus, fiind botezați de episcopul de Tomis Evangelicus, în a 14-a zi de la mucenicia sfinților Epictet și Astion.

SFÎNTUL SFINȚITUL MUCENIC EFREM

episcop al Tomisului

(secolul IV) *

Al doilea episcop cunoscut al Eparhiei Tomisului care a ocupat un timp scaunul de păstor al Daciei Pontice, după atestarea sinaxarelor grecești și latine, a fost sfințitul mucenic Efrem. El s-a născut în sudul Dunării din părinți creștini, care l-au crescut de mic în frică de Dumnezeu. Mergînd să se închine la Sfintele Locuri, a rămas aici și a ajuns preot și slujitor la Biserica Sfințului Mormînt, unde se slujea, în afară de limbile greacă, latină și siriană, și în limbile tracă și besă.

Ajungînd apoi ucenic al patriarhului Hermon al Ierusalimului (300—314), a fost pregătit din tinerețe să propovăduiască Evanghelia lui Hristos la popoarele „barbare” de la Gurile Dunării și din jurul Pontului Euxin (Mării Negre). La începutul secolului IV a fost trimis de patriarhul Hermon să păstorească pe credincioșii daco-romani din episcopia Tomisului, convertind la creștinism numeroși daco-romani, goți și sciți și răscumpărînd de la moarte midți sclavi, pe care apoi îi creștina, în timpul păstoriei acestui fericit episcop au fost martirizați pentru credința în Hristos zeci de creștini daco-romani, sciți, besi, traci, greci și capadocieni surghiuniți în Dacia Pontică, ale căror sfinte moaște episcopul Efrem le răscumpăra, le îngropa în locuri tainuite, înălța biserici de lemn sau de piatră peste ele și rînduia preoți să slujească noaptea Sfînta Liturghie.

În marea persecuție a lui Dioclețian din anii 304—305, fericitul episcop Efrem a fost prins, întemnițat și chinuit cumplit la Cherson (Crimeea), pentru a se lepăda de adevăratul Dumnezeu și a se închina idolilor, însă, mărturisind că este gata să-și dea viața pentru Iisus Hristos, Mîntuitorul lumii, i s-a tăiat capul în anul 304 și i se face pomenirea la 7 martie.

În Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae col. 517, la 7 martie cînd se sărbătorește Sfințitul mucenic și episcop Efrem, spune urmă-

* Pr. Prof. I. Rănmreanu, *Sfinți și martiri la Tomis — Constanța*, în rev. B.O.R., 1974, IUF 7—8, p. 980—981; *De la Dunăre la Mare*, op. cit. p. 29 și 39.

toarele: „7 martie. In timpul împărăției lui Dioclețian, Hermon, episcopul Ierusalimului, a trimis episcopi în Scythia pe Efrem, iar la Chersones pe Vasile**. Deși sînt păreri că Efrem ar fi fost episcop în Scythia Mare iar nu la Tomis, în Sciția Mică, se crede că au fost doi episcopi contemporani cu același nume, cinstiți de Biserică unul la 6 și altul la 7 martie și că episcopul Efrem a fost surghiunit pentru credință și decapitat probabil în orașul Cherson din Pont.

**SFINȚII SFINȚIȚII MUCENICI
TIT ȘI GORDIAN**

episcopi ai Tomisului

(secolul IV) *

Acești doi episcopi tomitani erau probabil originari din Capadocia (Asia Mică), păstorind turma lui Hristos din Dacia Pontică (Dobrogea) în primele două decenii ale secolului IV, pînă la ultima și marea persecuție a lui Liciniu din anii 320—323.

După moartea martirică a Episcopului Efrem, a urmat pe scaunul episcopal al Tomisului episcopul Tit (Titus, Filius) care a propovăduit și apărat credința ortodoxă în Dacia Pontică mai mult de zece ani, catehizînd și botezînd nu puțini daco-romani și mai ales „barbari”, goți, huni și besi care locuiau pe teritoriile dintre Dunăre și Marea Neagră.

Episcopul Tit a fost protector și părinte sufletesc al multor sfinți martiri autohtoni și din întreg Imperiul roman, exilați la Gurile Dunării și apoi martirizați aici de către împărații Dioclețian, Galeriu și Liciniu, pînă în anul 323. Pîrît fiind la împăratul Liciniu, însuși fericitul episcop Tit a fost prins, chinuit și înecat în Marea Neagră la 3 ianuarie, cînd i se face și pomenirea. Sfintele sale moaște au fost luate și îngropate de mucenici la Tomis. Un fragment de piatră funerară a fost descoperit recent la Constanța (Tomis), despre care se crede că este a episcopului Tit (Titus, Filius), pe care scrie: „Aici odihnește martirul lui Hristos și episcopul . . .”.

Urmîndu-i pe scaunul de la Tomis episcopul Gordian, acesta a continuat cu și mai multă rîvnă și curaj opera apostolică de convertire, catehizare și botezare a daco-romanilor din Dacia Pontică și Goția (Dacia de la nordul Dunării). Auzind de aceasta, tiranul împărat Liciniu, l-a aruncat în temniță, iar în timpul sîngeroaselor persecuții de la Gurile Dunării din anii 320—323, i s-a tăiat fericitid cap „într-o zi de 15 sep-

* *De la Dunăre la Mare* op. cit., p. 29,36; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, voi. I, op. cit., p. 77.

Icimbrie”, împreună cu alți cinci martiri — Macrobiu, Helia, Zotic, Lucian și Valerian. Sinaxarele grecești și cărțile de slujbă românești pomenesc pe Sfîntul mucenic Gordian la 13 septembrie, iar actele martirice din martirologiul roman (Acta Sanctorum) îl pomenesc împreună cu Macrobiu și Valerian la 15 septembrie, numindu-l pe Sfîntul Gordian „episcop”

**SFINȚII MUCENICI ZOTIC, ATAL, CAMASIE, FILIP
ȘI ALȚI 31 DE LA NICULIȚEL**

(secolul IV — 4 iunie) *

întreaga Sciția Mică, adică Dobrogea de astăzi, acum două milenii făcea parte din Imperiul Roman, și era destinată, în timpul marilor persecuții creștine din secolele I—IV după Hristos, pentru surghiunirea și martirizarea creștinilor care refuzau să se închine idolilor păgîni și să le aducă jertfă. Acest teritoriu de la periferia de nord-est a imperiului, plasat între Dunăre și Marea Neagră, mai ales Delta Dunării și codrii eculari dintre Macin, Isaccea, Niculițel și Babadag, ca și zona de sud Dobrogei dintre Cernavoda, Adamclisi, Mangalia și Constanța (Tomis) erau cele mai potrivite pentru acest scop.

Dintre cele zece persecuții romane împotriva creștinilor desfășurate între anii 64 și 324, care au umplut cerul de sfinți și au sfințit pămîntul cu Hîngele a peste zece milioane de martiri, trei din ele au fost cele mai itngeroase: persecuția lui Decie (249—251), a lui Dioclețian și Maximilian (284—305) și a lui Liciniu (308—324), în Răsărit, care au dat cei mai mulți mucenici. În timpul acestor persecuții au fost surghiuniți în Sciția Mică mii de creștini, ostași, dregători, clerici, cetățeni romani de toate vrutele și stările sociale.

Unii dintre ei mureau aici de foame și de frig, sau din cauza bățăilor care le răbdau cu bărbăție ca niște sfinți mărturisitori ai Sfintei Evanghelii. Alții reușeau să se repatrieze după terminarea surghiunului sau după Bioarta împăraților și guvernatorilor persecutori. Iar alții, poate sute dintre ei, fiind mai tari în credință și mai rîvnitori pentru Hristos, erau greu ebinuiți și apoi martirizați aici, între Dunăre și Marea Neagră, prin decapitare. Trupurile lor, devenite sfinte moaște, erau luate în grabă de oreftini și îngropate provizoriu în locuri de taină, cunoscute numai de Noaptea mergeau la mormintele lor, le tămîiau, se rugau și aprindeau hunlnări. Ei păstrau pe ascuns evlavia sfințelor moaște și scriau scurte biografii cu viața și pătimirea sfinților mucenici. Așa luau naștere actele

* *Sfinți români și apărători ai legii strămoșești* 1987, p. 173.

martirice, iar martirii intrau în memoria creștinilor, în cultul Bisericii lui Hristos și în sinaxarele ei.

Așa au fost salvați de uitare zeci de mii de mucenici din Imperiul Roman și peste o sută din Dobrogea. Mai târziu, când focul persecuțiilor străine se stingea și se făcea iarăși pace în Imperiu, creștinii scoteau din păduri și din morminte moaștele ascunse ale sfinților mucenici și le așezau cu cinste în cripte, anume zidite de ei, numite [^]*martirioane* peste care zideau biserici (bazilici) de piatră și cărămidă, ale căror numeroase ruine se văd și astăzi în toată Dobrogea. Unele din aceste martirioane (cripte martirice) din primele secole creștine s-au ruinat de-a lungul vremii. Altele au fost distruse și profanate de popoarele barbare, care năvăleau mereu peste țările creștine. Iar altele au rămas pînă astăzi ascunse în pămînt, pentru nevrednicia creștinilor, ca niște mărgăritare de mult preț.

Cu rînduiala lui Dumnezeu, în anul 1971, luna septembrie, pîrîul satului Niculițel—Tulcea, venind mare, a descoperit sub șoseaua ce trece prin mijlocul localității cel mai vechi și mai bine păstrat martirion creștin din întreaga Peninsulă Balcanică și printre cele mai rare și prețioase din lume. Cripta martirică de la Niculițel, construită din cărămidă, cu dimensiunile de 3,70x3,50x2,30, este împărțită în două mici încăperi supraetajate. În încăperea de sus s-au găsit patru moaște întregi de martiri, așezate într-o raclă comună, de lemn, după tradiția ortodoxă cunoscută, cu mîinile pe piept și cu capul spre apus. Toți martirii aveau capetele tăiate, din care trei erau așezate la locul lor, iar al patrulea se afla pe pieptul martirului. Pe peretele din stînga intrării se află săpată în mortar următoarea inscripție în limba greacă: „Martirii lui Hristos”, iar pe peretele din dreapta scrie: „Martirii Zoticos, Attalos, Camasis, Filipos”, avînd deasupra crucea monogramată (= Hr).

În încăperea de jos, împărțită și ea în mici secțiuni s-au găsit aproape o sută de bucăți de oase sfinte, care aparțineau altor doi martiri necunoscuți, care, probabil, pătiseră odată cu ceilalți patru în localitatea romană din apropiere, numită Noviodunum, astăzi Isaccea. Pe o lespede de calcar este scrisă această mică inscripție: „Aici și acolo (se află) sîngele (vlaga) martirilor”.

Martirologiul siriatic și mai ales Martirologiul ieronimian fixează data pătimirii acestor sfinți martiri la 4 iunie și, alături de cei patru amintiți mai sus, înșiră și alți martiri, ca: Eutihie, Quirinus, Iulia, Saturninus, Ninita, Fortunio și alți 25 ostași ai lui Hristos ale căror nume nu sînt scrise în aceste sinaxare (= vieți de sfinți).

Deasupra criptei martirice de la Niculițel s-a construit o bazilică din piatră și cărămidă destul de mare, care a servit, probabil, ca locaș

^ cult al unei străvechi năstiri, în secolele IV—VII. În anul 602, datorită invaziei slavilor și bulgarilor, care traversează Dobrogea spre sudul Dunării, majoritatea bazilicilor și a centrelor creștine organizate din Dacia Pontică sînt devastate și rămîn în ruină.

Sfinții Mucenici de la Niculițel, Zotic, Atal, Camasie și Filip, împreună cu ceilalți 31 de martiri, cu nume și fără nume, de origine greci, ani, traci, daci și capadocieni, au pătimit pentru Hristos prin tăierapului, fie în timpul persecuției lui Dioclețian, în anii 303—304, fie %tk timpul ultimei persecuții sîngeroase din timpul împăratului Liciniu, în anii 319-324.

După ce moaștele lor au fost așezate provizoriu în morminte simple și discrete de frica ostașilor romani, sub împărăția Sfîntului Constantin cel Mare, după anul 324, cînd capitala imperiului este mutată la Constantinopol, creștinii din Sciția Mică (Dobrogea), ajutați de episcopii de la Tomis, construiesc o criptă nouă în comuna Niculițel și înalță biserică Mare deasupra unde așază definitiv moaștele martirilor amintiți.

Așa a binecuvîntat Dumnezeu pămîntul străbun cu numeroși martiri creștini, încă din primele secole și pînă în zilele noastre. Așa ne-a descoperit Mîntuitorul, moaștele întregi a patru martiri, care au sfințit pămîntul neamului cu jertfa și sîngele lor. Jertfa Sfinților și Mucenicilor Zotic, Atal, Camasie și Filip, împreună cu a celorlalți 31 de mucenici, de la Isaccea — Niculițel —, este una dintre cele mai mari jertfe martirice pentru Hristos, din țara noastră. Poate numai jertfa marelui domn martir Constantin Brîncoveanu, cu a celor patru fii ai săi, poate fi pe mărtașiile mucenici de la Niculițel.

Descoperirea acestor patru sfinte moaște întregi, unele dintre cele mai vechi și mai bine păstrate moaște creștine din lume, formează o minune a lui Dumnezeu săvîrșită cu noi și un semn al milei Tatălui ceresc cu poporul român, credincios și atît de mult încercat. Ele sînt o dovadă că Mîntuitorul încă ne iubește, că nu ne-a părăsit pentru păcatele noastre și că ne cheamă și pe noi, prin rugăciunile sfinților mucenici, la pocăință, la smerenie, la credință și la o viață creștină cît mai curată, pînă la jertfa supremă pentru dragostea lui Hristos, știind că fără jertfa creștina nu este mîntuire.

Din toamna anului 1971, moaștele celor patru sfinți martiri de la Niculițel au fost depuse în biserică Mînăstirii Cocos, pentru închinarea credincioșilor iubitori de mucenici. Trupurile lor sfinte ne sfințesc țara fi inimile, iar ei, împreună cu îngerii și cu toți sfinții, slăvesc neîncetat în ceruri pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfîntul Duh și se roagă pentru lume. Pomenirea lor de peste an se face la 4 iunie.

Sfinților Mucenici, care bine v-ați nevoit și v-ați încununat, rugați-vă Domnului să mîntuiască sufletele noastre!

UN EPISCOP NECUNOSCUȚ

al Tomisului

(secolul rV)*

Sub Sfîntul Constantin cel Mare procesul de creștinare în Dacia Pontică (Dobrogea) și Dacia propriu-zisă, care formează actualul spațiu românesc carpato-dunărean, se desfășoară deschis, fără nici o rezistență din interior, fără nici o îngrădire din afară. Pe scaunul episcopiei Tomisului, în locul episcopilor martiri iau locul episcopi teologi și apologeți, profund cunoscători ai Sfintei Scripturi, capabili să apere credința ortodoxă în Iisus Hristos, atât cu cuvîntul vorbit și scris, cît și cu exemplul vieții lor.

Numele episcopului tomitan din timpul Sfîntului Constantin cel Mare (după 323) din nefericire nu ne este cunoscut. Din mărturiile pe care le avem, el era un mare apărător al Ortodoxiei, apreciat de împărat și de numeroși ierarhi ai timpului său. Episcopul Eusebiu de Cezareea, în lucrarea sa „*Viața fericitului împărat Constantin*”¹, înșirînd pe episcopii prezenți la marele Sinod de la Niceea (325), pe lîngă cei doi episcopi din Dacia, din „Bosporus” și Teofil al Goției, afirmă că „nici schitanul nu lipsea din ceată”². Și acesta era desigur episcopul Tomisului, care a luat parte activă la Sinodul I ecumenic și a luptat cu tărie împotriva ereziei lui Arie, cerînd condamnarea lui.

Acest episcop tomitan a depus o intensă activitate misionară în Dacia Pontică de convertire la creștinism și de apărare a drepte credințe în eparhia sa față de eresul lui Arie. A zidit, desigur, bazine în orașele cetăți mai importante ca: Tomis (Constanța), Histria (Istria), Calatis (Mangalia), Axiopolis (Cernavoda), Adamclisi, Halmyris, Niculițel și Noviodunum (Isaccea) și a dat amploare vieții monahale în eparhia sa. Tot acum ia ființă viața ascetică în peșteri și în codrii seculari din podișul Dobrogei și Munții Măcinului, unde mai tîrziu aveau să se formeze marii teologi daco-romani, Ioan Cassian, Dionisie cel Mic și Ioan Maxențiu, renumiți în tot imperiul, sau acei vestiți „călugări sciți”, cunoscuți pînă la Roma și în eparhiile Africii.

* Eusebiu de Cezareea, *Viața fericitului împărat Constantin* III, p. 7; Pr. Prof. I. Rămureanu, *Sfinți și martiri la Tomis — Constanța* în rev. B.O.R., 1974, nr. 7—8, p. 985; *De la Dunăre la Mare*, op. cit., p. 9—16, 29; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române* voi. I, op. cit., p. 133.

O grijă deosebită avea episcopul Tomisului, în această epocă înfloritoare, de moaștele sfinților uciși în Dacia Pontică pentru dragostea lui Hristos. El adună unele din aceste moaște în cripte martirice, peste care înfrîmă biserici rotunde, sau adevărate bazine și rînduiește preoți pentru Mmnrirca lor. O asemenea criptă martirică zidită probabil la porunca Wi ^tc și cea de la Niculițel, descoperită în anul 1971, unică în România, WnAt «-uu așezat moaștele sfinților mucenici Zotic, Atal, Camasie și Filip, Miti păstrate în Mînăstirea Cocoș—Tulcea.

SFÎNTUL MARE MUCENC SAVA

(t12 aprilie 372) *

Cel mai vechi și mai cinstit sfînt mucenic, cunoscut și martirizat pe Mmfnutul țării noastre în secolul IV, este Sfîntul Mare Mucenic Sava, lumit uneori „Gotul” (Geto-Dacul) iar alteori „Romanul”. Acest mucenic iUr rra „got de neam și trăia în Goția”¹, cum se spune în actul său martiric, li»(*ut într-un sat de pe valea rîului Buzău, din părinți creștini aleși, C«rr i-au dat o creștere duhovnicească.

Fericitul Sava a fost crescut de mic în dragoste de Dumnezeu, în KMt, în rugăciune și feciorie, ajungînd la tinerețe cîntăreț la biserica ttndo slujea preotul Sansala, bunul său păstor și părinte sufletesc. Se ernde că tînărul Sava s-a făcut călugăr, probabil în comunitatea monahală din Munții Buzăului, întemeiată pe la mijlocul secolului IV de călugărt veniți din Eparhia Tomisului, de teama „barbarilor” care migrau prin Dobrogea spre vestul Europei. Atît preotul Sansala, cît și fericitul Sava erau călugări misionari în ținutul Buzăului, unde probabil era și o «episcopie și convergeau la creștinism numeroși daco-romani, goți și „l>arbari” închinători de idoli.

între anii 370—372 regele goților Athanaric, stabilit în Dacia nord-dunăreană, a ridicat o puternică persecuție împotriva împăratului romano-bizantin Valens, cu care era în război. Atunci, mulți creștini au fost prinși, bătuți, înecați și arși de vii în Dacia Traiană. Alții, de frică, se refugiau la sudul Dunării, în Moesia și Dacia Pontică.

în actul martiric al Sfîntului Mare Mucenic Sava, se spune că în primăvara anului 372, a treia zi de Paști, noaptea, ostașii lui Athanaric, •ub conducerea unui dregător, Atarid, au prins atît pe preotul Sansala,

* Pr. Prof. I. Rămureanu, *Actele martirice*, 1982, p. 311—324; Pr. Prof. I. Rămureanu, *Sfîntul r«t/0 cel Mare fi creștinii din Seythia Minor și Dacia nord-dunăreană*, în voi. *Sfîntul Vasile cel Mare*, București, 1979, p. 385—393; *Dicționar Aghiografic*, op. cit., p. 740—742; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, voi. I, op. cit., 98—102; Pr. Prof. I. G. Coman, *Izvoarele Ortodoxiei românești*, în rev. *Ortodoxia*, UT. 3/1981, op. cit., p. 340, *Sfinți români*, .. op. cit. p. 194.

cît și pe fericitul Sava, i-au legat și i-au bătut, făcîndu-le multe răni pe corp, ca să se închine idolilor și să mănînce cele jertfite lor. Sfîntul Sava, înfruntîndu-i cu bărbăție, a fost condamnat la moarte prin înecare. Legîndu-i un lemn greu de gît, l-au aruncat în rîul Buzău (Mousaios).
 • Ostașii voind să-l elibereze, el le-a răspuns: „împlin îți porunca ce vi s-a dat. Eu văd dincolo de rîu, ceea ce voi nu puteți vedea. Văd pe cei care așteaptă să ia sufletul meu și să-l ducă în locașul slavei lui Dumnezeu . . .”.

Așa 8-a săvîrșit Sfîntul Mucenic Sava, dîndu-și fericitul său suflet în mîinile lui Hristos. Martiriul său a avut loc la 12 aprilie 372, a cincea zi după Sfintele Paști, fiind în vîrstă de 38 de ani. Moaștele sale au fost luate de creștini și de preotul Sansala și ascunse. Apoi, de frica goșilor „au fost trecute din țara barbară în România”, adică în Imperiul roman la episcopul Ascholiu al Tesalonicului, de origine din Capadocia.

Prin anii 373—374, la cererea Sfîntului Vasile cel Mare către dragătorul Sciției Mici, Iulius Soranus, capadocian și el, care îi era rudă, „de a-i trimite moaște de sfinți” *, prezbiterii din Dacia au trimis moaștele Sfîntului Mucenic Sava la Cezareea Capadociei, însoțite de o lungă și frumoasă scrisoare. Scrisoarea, întocmită de un preot învățat din Dacia, sau poate de Sfîntul Vetranion de la Tomis, poartă titlul „*Epistola a Bisericii lui Dumnezeu din Goția (Dacia), către Biserica lui Dumnezeu ce se găsește în Capadocia și către toate Bisericile locale ale Sfintei Biserici universale*”. Ea a fost adresată deci tuturor Bisericilor locale, nu numai celei din Capadocia, dîndu-i-se un caracter ecumenic, universal, căutînd să facă cunoscut tuturor că și în Dacia Carpatică curgea sînge de martiri pentru Evanghelia lui Hristos. Scrisoarea este redactată în limba greacă și este prima lucrare cunoscută pînă astăzi, scrisă pe teritoriul țării noastre.

Marele Ierarh al Cezareei Capadociei, drept răspuns, i-a adresat episcopului Ascholiu al Tesalonicului două scrisori de mulțumire (Epistolele 164 și 165), prin care numește pe Sfîntul Sava „af/ei al lui Hristos”, „un martir al adevărului care a luat cununa dreptății”. Apoi adaugă: „Noi l-am primit cu mare bucurie și am dat mărire lui Dumnezeu”. Iar către episcopul amintit scrie: „Tu ai cinstit pămîntul patriei tale (Capadocia) cu un martir care a înflorit de curînd pe pămîntul barbar* (Goția), care este învecinat cu al vostru”.

Pomenirea Sfîntului Mare Mucenic Sava se face la 12 aprilie în toate bisericile creștine din Răsărit și Apus și în chip deosebit în Biserica Ortodoxă Română.

Sfinte Mare Mucenic Sava, roagă-te liii Dumnezeu pentru noi!

* Epistola 165.

SFÎNTUL MUCENIC NICHITA (ROMANUL)

(t 372) *

Al doilea mucenic cu numele Nichita, adică „Biruitoarea”, care a bîntuit martiriul de la goți în anul 372 pe pămîntul țării noastre, după bitul Mucenic Sava, este Sfîntul Mare Mucenic Nichita, numit uneori iomanul”, alteori „Daco-romanul”. Acest venerabil mucenic era de înmînă grec după părinți, din aceeași patrie cu Sfîntul Apostol Pavel, ilcă Cilicia din Asia Mică. Părinții săi au fost aduși de goți și colonizați th Dacia, după anul 258.

Fericitul Nichita s-a născut într-un sat din cîmpia Dunării (poate Valea Argeșului), la începutul secolului IV și a învățat tainele credinței l Hristos de la Episcopul Teofil al Sciției și Goției (Daciei). Călugărindu-se li una din mînaștirile din sudul Dunării, sau poate în Munții Buzăului, IpMe era o mică așezare monahală cunoscută, tînărul ostaș al lui Hristos, Hichita a fost hirotonisit preot de același Teofil și ajuns presbiter misionar tuin sate, catehizînd și botezînd mulți daco-romani și goți.

Văzînd mai marii goșilor credința și biruința lui asupra paginilor li pornindu-se marea persecuție a lui Athanaric împotriva creștinilor, din •Qu 372, fericitul Nichita a fost prins de ostași în biserică, pe cînd sl- IA, și ars de viu în fața sfîntului altar, după obiceiul goșilor, în ziua de 5 «eptembrie. Vina lui că îndemna pe creștini să nu jertfească unui idol ii goșilor, pe care îl purtau într-o căruță, prin sate.

Sfintele sale moaște, cîte au mai rămas din foc, au fost adunate de creștini și cinstite cu mare evlavie. Iar în anul 451, au fost duse în patria ii străbună, Cilicia, și așezate într-o biserică din orașul Mopsuestia, cins- llndu-se ca „mare mucenic” în toată Biserica creștină.

PREOTUL SANSALA

(secolul IV)**

Prezbiterul Sansala era un vestit preot got din secolul IV, cunoscut pe teritoriul Daciei Carpatice, amintit în actul martiric al Sfîntului Mucenic Sava.

Sansala preotul s-a născut probabil în ținutul Buzăului, din părinți goți, convertiți la creștinism de misionari capadocieni sau „sciți” veniți

* Mineiul lunii Septembrie în 15 zile; *Actele martirice*, 1982, p. 312—313; *Dicționarul Aghio- gh* op. cit. p. 609; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, voi. I, op. cit. p. 99;

** Pr. Prof. I. Rămneanu, *Actele martirice*, 1982, p. 312—313.

din Dacia Pontică. Din tinerețe, învrednicindu-se de darul preoției, a ajuns păstor și slujitor al Evangheliei lui Hristos la un sat de pe valea râului Buzău (Mousaios), făcând mulți creștini dintre păgâni, îndeosebi goți. Cel mai apropiat ucenic și fiu sufletesc al său era un tânăr de neam capadocian, anume Sava, care îl ajuta la slujbele din biserică, cântând psalmi.

Desprîc preotul Sansala, despre evlavie, rîvna și curajul cu care mărturisea el pe Hristos în ținutul Buzăului se vorbește pe larg în „Scrisoarea Bisericii lui Dumnezeu din Goția (Dacia), către Biserica lui Dumnezeu care se găsește în Capadocia și către toate Bisericile locale ale Sfintei Biserici universale”. Această epistolă a însoțit moaștele Sfântului Mucenic Sava din Dacia în Capadocia, la cererea Sfântului Vasile cel Mare, prin anii 373—374.

În timpul persecuției regelui got Athanaric din anul 372, au fost prinși și chinuiți pentru Hristos atît preotul Sansala, cît și cîntărețul bisericii sale, Sava. Apoi, preotul fiind eliberat, iar Sava înecat în râul Buzău, la 12 aprilie 372, părintele său duhovnicesc i-a luat sfintele sale moaște, și, cu sfatul prezbiterilor din Dacia, le-a trimis pe ascuns la episcopul Ascholius, în sudul Dunării, iar de aici în Capadocia.

Slujind Biserica lui Hristos încă midți ani și convertind la creștinism mai mulți daco-romani și goți, fericitul preot Sansala s-a mutat la cele veșnice spre sfîrșitul secolului IV.

CUVIOSUL EUTIHIE PREOTUL

(secolul IV)

Despre numele, viața și rîvna cuviosului prezbiter Eutihie pentru dragostea lui Hristos, ca și despre misiunea sa evanghelică în Dacia carpato-dunăreană, ne vorbește pe scurt Sfântul Vasile cel Mare în Epistola sa 164. Din cele relatate de el înțelegem că preotul Eutihie era capadocian de neam din orașul Cezareea, contemporan cu Sfântul Vasile cel Mare, căruia îi era bine cunoscut. El a fost îndrumat de Duhul Sfînt să vină în Dacia Carpatică și să-1 mărturisească pe Hristos la păgâni. Aici Eutihie se face călugăr și preot misionar, apoi ajunge probabil episcop în ținutul Buzău—Vrancea, unde desfășoară o activitate intensă de catehizare, convertire și botezare a niuneroși geto-daco-romani, goți și alte neamuri „barbare”, care migrau prin centrul Daciei. După anul 348,

* Pr. Prof. I. Rămureanu» *Sfîntul Vasile cel Mare și creștinismul nord-dunărean*, în *Sfîntul Vasile cel Mare*, 1980, p. 378—393.

_____episcopul Ulfila se retrage la sudul Dunării din cauza prigoanei Hgilui Athanaric, fericitul Eutihie devine cel mai aprig propovăduitor al fangheliei lui Hristos în centrul Daciei secolului IV.

Auzind de aceasta Sfîntul Vasile cel Mare îl lăuda pentru succesele printre „barbari”, pe care îi îmblînzea prin puterea Sfîntului Duh prin lucrarea harismelor sale. Fericitul Eutihie era într-adevăr un mare it și se învrednicise de la Dumnezeu de darul facerii de minuni și al Jecării bolilor. Sfîntul Vasile spune următoarele despre Eutihie în Itola sa adresate episcopului Tesalonicului: „Pentru faptul că ai Intit și de fericitul bărbat Eutihie și ai preamărit patria noastră (Ceza- • Capadociei), ca una care a produs semințele credinței, ne-ai bucurat amintirea celor trecute, dar ne-ai întristat de cele ce vedem. Căci _mi dintre ai noștri nu se aseamănă cu Eutihie. Noi sîntem atît de ••te de a îmblînzi pe barbari prin puterea Duhului Sfînt și lucrarea •urilor Sale, încît și cei ce sînt blînzi (dintre ei) se înrăiesc din pricina lțimii păcatelor noastre. Ne imputăm nouă înșine și păcatelor noastre ixa întinderii mari a stăpînirii ereticilor. Căci aproape nici o parte a MUotntului n-a scăpat de aprinderea ereziei . . .”

Așa îl lăuda marele ierarh pe fericitul Eutihie. Numele lui stă alături #• al Preotului Sansala și al Sfîntilor Mucenici Nichita și Sava, ca și al tUtor călugări, preoți și episcopi misionari, majoritatea capadocieni, iare au mărturisit pe Hristos și au semănat credința ortodoxă în Dacia iarpatodunăreană, ale căror nume și fapte sînt scrise în ceruri.

SFÎNTUL IERARH BRETANION (VETRANION)

episcop al Tonusului

(secolul IV) *

Acest venerabil episcop tomitan era de origine capadocian. El a •cupat scaunul Episcopiei Tomisului prin anul 360, dovedindu-se un devotat păstor al turmei lui Hristos și aprig apărător al credinței ortodoxe Bicene. Ducea o viață ascetică de sfințenie și se împotriva cu dîrzenie ii nu pătrundă arianismul în hotarele eparhiei sale, care se întindea între DuQăre și Marea Neagră.

• *De la Dunăre la Mare*, op cit. p. 29, 50—51; *Istoria Bisericii Ortodoxe [Române*, voi. I, op. cit* m, 153-134; Pr. Prof. I. Rămureanu, *Sfinți și Martiri la Tomis — Constanța*, în B.O.R., an XCII [f74), nr. 7—8, p. 1001—1006.; Pr. I. Rămureanu, *Actele martirice*, 1982, p. 335—341; *Sfinți fșmăni*,... op. cit. p. 160.

Despre acest episcop sfânt au scris doi scriitori bisericești vestiți — Sozomen și Teodoret al Cirului. Astfel, Sozomen vorbește de vizita împă-^{*}râtului arian Valens (364—378) la Tomis, în anul 369, pe când se întorcea dintr-o expediție împotriva goșilor. Autorul spune în „Istoria sa bisericească” că împăratul a intrat în biserica episcopală și a cerut episcopului Vetranion să intre în comuniune cu arienii pe care îi simpatiza, și să slujească împreună cu ei. Marele episcop a apărut dreapta credință și „a vorbit împăratului cu îndrăzneală despre hotărârile celor 318 Sfinți Părinți de la Sinodul I de la Niceea (325) împotriva lui Arie, pe care nu le putea călca”. Apoi bunul păstor al turmei lui Hristos s-a retras cu credincioșii săi într-o altă biserică din Tomis, lăsând pe împărat singur, împăratul, mîniindu-se, a încercat să-l exileze, dar îndată a revenit de teamă să nu se răscoale „sciții” din Dacia Pontică. Aceeași înfruntare avea s-o pătimească Valens după cîtiva ani în Cezareea Capadociei, din partea Sfîntului Vasile cel Mare (+379), care era bun prieten și probabil părinte duhovnicesc al Sfîntului Vetranion.

Sozomen își încheie relatarea sa cu următoarele cuvinte: „Iată în ce chip a înfruntat Vetranion zelul împăratului, el fiind, de altfel, bărbat destoinic și renumit prin viața sa virtuoaasă, precum mărturisesc și sciții mșiși

Teodoret, episcopul Cirului, spune și el: „Iar Vetranion, fiind împodobit cu tot felul de virtuți și încredințîndu-i-se sarcina de arhieru peste cetățile din toată Sciția (Dacia Pontică), și-a înflăcărat cugetarea cu rîvnă și a înfruntat stricarea învățăturilor drepte credințe și fărădelegile comise de Valens împotriva drept credincioșilor . . .”

Fericitul episcop Vetranion a încurajat mult viața ascetică și nevoița sihastrilor de prin peșteri și mici biserițe rupestre, după obiceiul sihastrilor din Capadocia. El va fi călăuzit în copilărie, spre nevoița monahală, pe tînărul Ioan Cassian și prietenul său Gherman și tot el, probabil, a înălțat o bazilică pe cripta cu moaștele celor patru martiri de la Niculițel, ale cărei ruine împreună cu „martirionul” au fost descoperite în anul 1971. În timpul păstoriei sale existau în Eparhia Tomisului cîteva așezări monahale de renume, cu călugări cărturari și teologi.

Sfîntul Vetranion este considerat de unii teologi autorul „Scrisorii Bisericii Goției (Daciei Traiane) către Biserica din Capadocia . . .” care a însoțit moaștele Sfîntului Sava Gotul, martirizat de goți la 12 aprilie 372, cerute de Sfîntul Vasile cel Mare în patria de origine. El a contribuit împreună cu guvernatorul Daciei Pontice, Iulius Soranus, la transportarea moaștelor Sfîntului Mucenic Sava Gotul din Dacia la Cezareea Capadociei»

Cu puțin înainte de anul 381, Sfîntul Episcop Vetranion și-a dat islittul în mîinile lui Dumnezeu și este cinstit de Biserica Ortodoxă ca iAnt, la 25 ianuarie.

EPISCOPUL GHERONTIE

(TERENTIU)

al Tomisului

(c. 380 — 390) *

După Sfîntul Vetranion, scaunul Episcopiei Tomisului a fost ocupat de episcopul Gherontie, un alt ierarh devotat pentru Hristos, de aceeași iimă și sfințenie cu înaintașul său. Actele Sinodului II Ecumenic (381) istoricul bisericesc Sozomen atestă că episcopul Gherontie Terentius, l'ipă o listă sinodală siriacă, a participat la Sinodul ecumenic de la Constantinopol din partea Episcopiei Tomisului, că a semnat actele sinodului și a osîndit învățătura eretică a lui Macedonie. Tot Sozomen spune că b 31 iulie 381, după sinod, împăratul Teodosie cel Mare (379—395) l-a împuternicit pe episcopul Gherontie „de a veghea la păstrarea curată • Ortodoxiei în orașele din Scythia Minor”.

Acest fewcit urmaș al Sfinților Apostoli era cunoscut Sfîntului Grigorie de Nazianz și multor ierarhi vestiți din imperiu. El a continuat să lîdească noi bazilici și a menținut viața minăstirească din Dacia Pontică Ia un înalt nivel de trăire ascetică, fiind în strînsă legătură cu monahismul capadocian, palestinian și egiptean, unde se nevoiau și călugări dH(!o-romani.

Deci, bine săvîrșindu-și călătoria acestei vieți, s-a strămutat cu pace la cereștile locașuri, numărîndu-se în ceata sfinților ierarhi ai lui Hristos.

* Pr. Prof. I. Râmureanu, *Sinodul al II-lea ecumenic de la Constantinopol*, în *Ortodoxia*, 1981, nr. 3, p. 285—336; *De la Dunăre la Mare*, op. cit. p. 29; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, op. cit. voi. I, p. 134.

SFÎNTUL IERARH TEOTIM I — „SOȚUL”

episcop al Tomisului

(secolele IV—V) *

Fericitul episcop Teotim I era de neam daco-roman, autohton din Dacia Pontică. El este considerat cel dintâi dascăl și părinte duhovnicesc al sfinților Ioan Cassian și Gherman, cu care era contemporan, format în tinerețe în aceeași mănăstire din „hotarele Cassienilor și ale Peșterilor”. Această mănăstire, care a dat călugări cărturari și sporiți în fapte bune, era o adevărată vatră monahală de sfințenie, de cultură și profundă teologie din eparhia Tomisului, confirmată de înaltul nivel spiritual, teologic și literar la care au ajuns cei trei sfinți daco-romani contemporani — Ioan Cassian, Gherman și Teotim I, supranumit de istoricii paleocreștini „Scitul” și „Filozoful”.

Acest episcop urcă pe scaunul eparhiei Tomisului, pe la anii 385—după mutarea din viață a episcopului Gherontie. Ca episcop al Tomisului este amintit pentru prima dată în anul 392, de Fericitul Ieronim (+420), în celebra sa lucrare „De viris illustribus” (Despre bărbați iluștri), despre care spune că era păstor strălucit, cu mare dragoste de Dumnezeu și de oameni, teolog învățat și scriitor talentat și neobosit. Ieronim afirmă că „a scris scurte tratate (cărți) sub formă de dialoguri, în stilul lui Platon, ceea ce dovedește vasta sa cultură în retorica și filologia antică, greacă și latină. Apoi, Fericitul Ieronim încheie cu aceste cuvinte despre Teotim: „Aud că scrie și alte lucrări”.

Tinele fragmente din scrierile Sfântului Teotim se păstrează în lucrarea Sfântului Ioan Damaschin (c. 680—749) „Paralele sfinte”, din care reiese că el a scris omilii la unele texte Evanghelice”. Istoricul Sozomen scrie despre el că era „scit” (daco-roman) de neam, că „traiful îi era modest” și că era taumaturg (vindecător de boli). Iar Socrate, alt istoric paleocreștin, afirmă că fericitul episcop Teotim I „era cunoscut de toți — împărați,

* Pr. Prof. I. Rămureanu, *Actele martirice*, 1982, p. 342--351; *De la Dunăre la Mare* op. p. 50—51; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române* vol. I, op. cit. p. 134—135; *Sfinți români...*, op. p. 166.

episcopi, călugări, credincioși și «barbari» — pentru evlavia și corectitudinea vieții sale". Prin scrierile sale patristice, Sfântul Teotim I este considerat „creatorul Filocaliei românești”. În gândirea sa a fost desigur influențat de Sfântul Ioan Gură de Aur și de părinții capadocieni. Teotim I vorbește foarte frumos despre liniștea minții și a inimii.

Sub păstoria lui Teotim I nunăstirile și sihăstriile din Dobrogea secolului IV, renumite prin asceză și isihie (liniște), au trăit o epocă de aur, devenind în secolele V—VI cunoscute în întreg imperiul prin vestiții „călugări sciți”, răspândiți atât la nord de Dunăre pînă în Carpați, cît și la sud pînă la Ierusalim, Constantinopol, Roma și Africa. Bazilicile înălțate de el, ale căror ruine și astăzi se văd, erau mari și frumos ornamentate cu mozaicuri, ceea ce dovedește numărul impresionant de credincioși, precum și frumusețea cultului și arhitecturii secolelor IV—V.

Ca misionar, Sfântul Teotim I era tot atât de rîvnitor pentru Hristos ca și înaintașii săi. El avea mult de suferit din partea „barbarilor” migraatori, pe care reușea să-i îmblînzească cu greu prin daruri, prin rugăciuni și prin sfințenia vieții sale. Din această pricină paginii îl numeau „zeul romanilor”.

Sfântul Teotim „Scitul” era binecunoscut împăratului Arcadie și mai ales Sfântului Ioan Gură de Aur, căruia îi era prieten devotat. În anul 399, marele patriarh i-a trimis fericitului Teotim călugări misionari „pentru nomazii sciți de la Istru”, adică pentru huni. În anul 400 Sfântul Teotim I ia parte la un sinod local în Constantinopol, convocat de Sfântul Ioan Gură de Aur, împotriva învățaturii eretice a episcopului Antonin al Efesului. În anul 403 Episcopul Teotim I este din nou în Constantinopol și ia apărarea marelui patriarh și dascăl a toată lumea, împotriva acuzațiilor aduse de Sfântul Epifanie al Ciprului, dovedind prin aceasta adîncă legătură duhovnicească dintre episcopul străromân Teotim I și Sfântul Ioan Gură de Aur.

Pe la sfîrșitul primului deceniu al secolului V, fericitul Episcop Teotim I s-a strămutat cu pace din viața aceasta, la cereștile locașuri. Pentru viața sa curată, pentru opera sa misionară și pentru credința sa dreaptă <u care a mărturisit pe Hristos, Biserica Ortodoxă l-a trecut în rîndul sfinților și se face pomenirea lui la 20 aprilie. În „*Acta Sanctorum*” se spun următoarele despre Sfântul Teotim I: „*La Tomis, în Scythia*” se face pomenirea Sfântului Teotim (Theotimas) episcopul pe care l-au cinstit 4:hiar barbarii necredincioși pentru sfințenia și minunile lui V*.

Sfântul Ioan Cassian (+435)

Cuviosul Dionisie Exiguul (+540)

Sfântul Grigorie Decapolitul (+842)

CTfytvieMikz xfcfo

uk Hm im ecoiAgS-

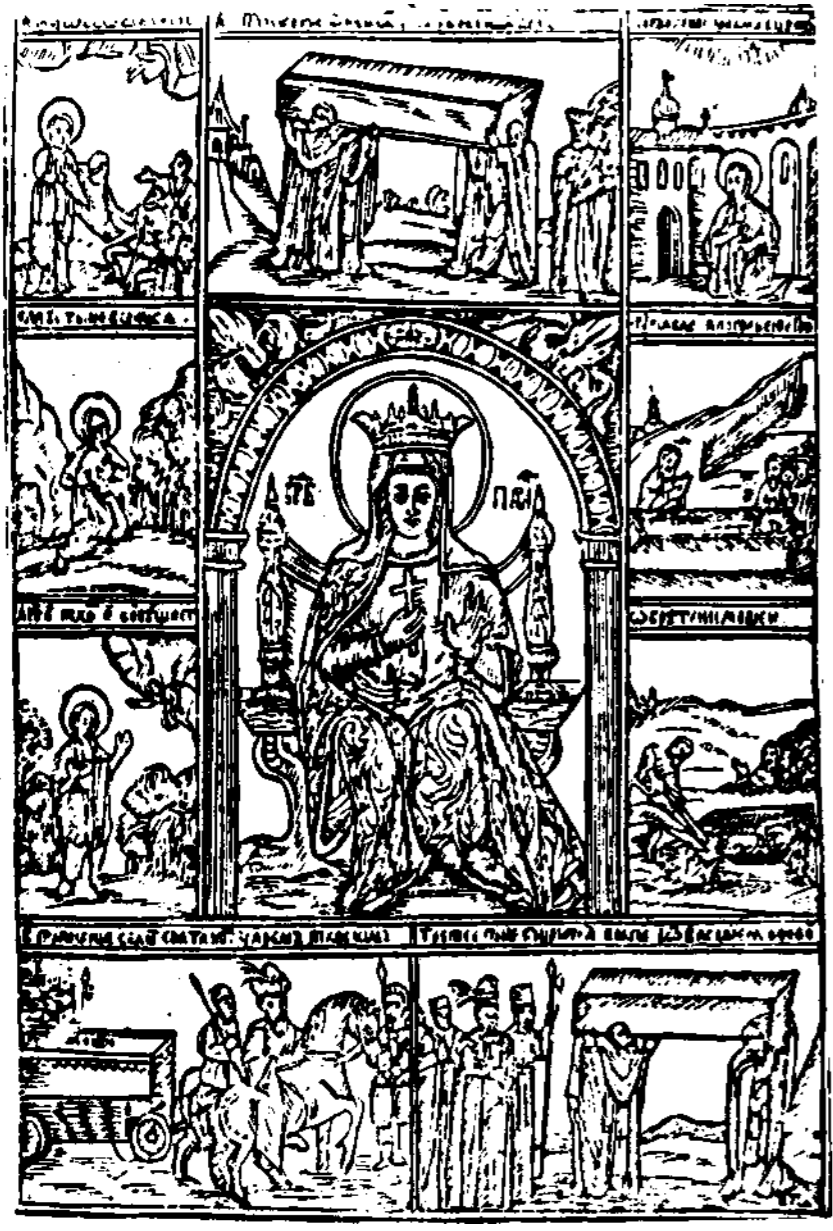
Sf. Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava (+1330)

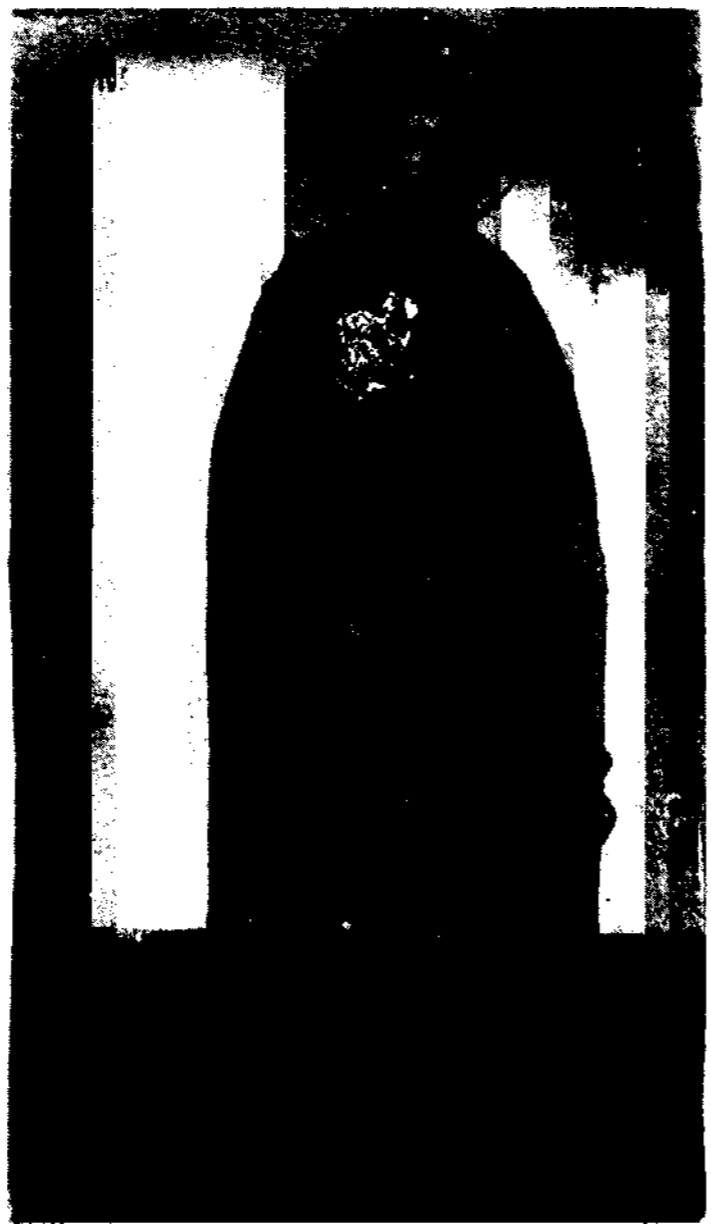
Sfinta Mucenifă Filofteia de la Argeş (sec. XIII)

Sfintui Mucenic Ioan Valahul (secolele XV—XVI)

Sfinta Cuvioasa Parascheva de ia Iaşi (+secolul XI)

Sfintui Dimitrie cel Nou de la Bucureşti (secolele XIII—XIV)

sr icR.
&
MW RIMEŢI.

Ifintul Ierarh Ghelasie de la Rîmeş (secolul XIV)

Cuviosul Ioan Pustnicul de la Prislop (secolele XV—XVI)

Sfinta Mănăstire Tismana (secolul XIV)

Sfinta Mănăstire Neamf (secolul XIV)

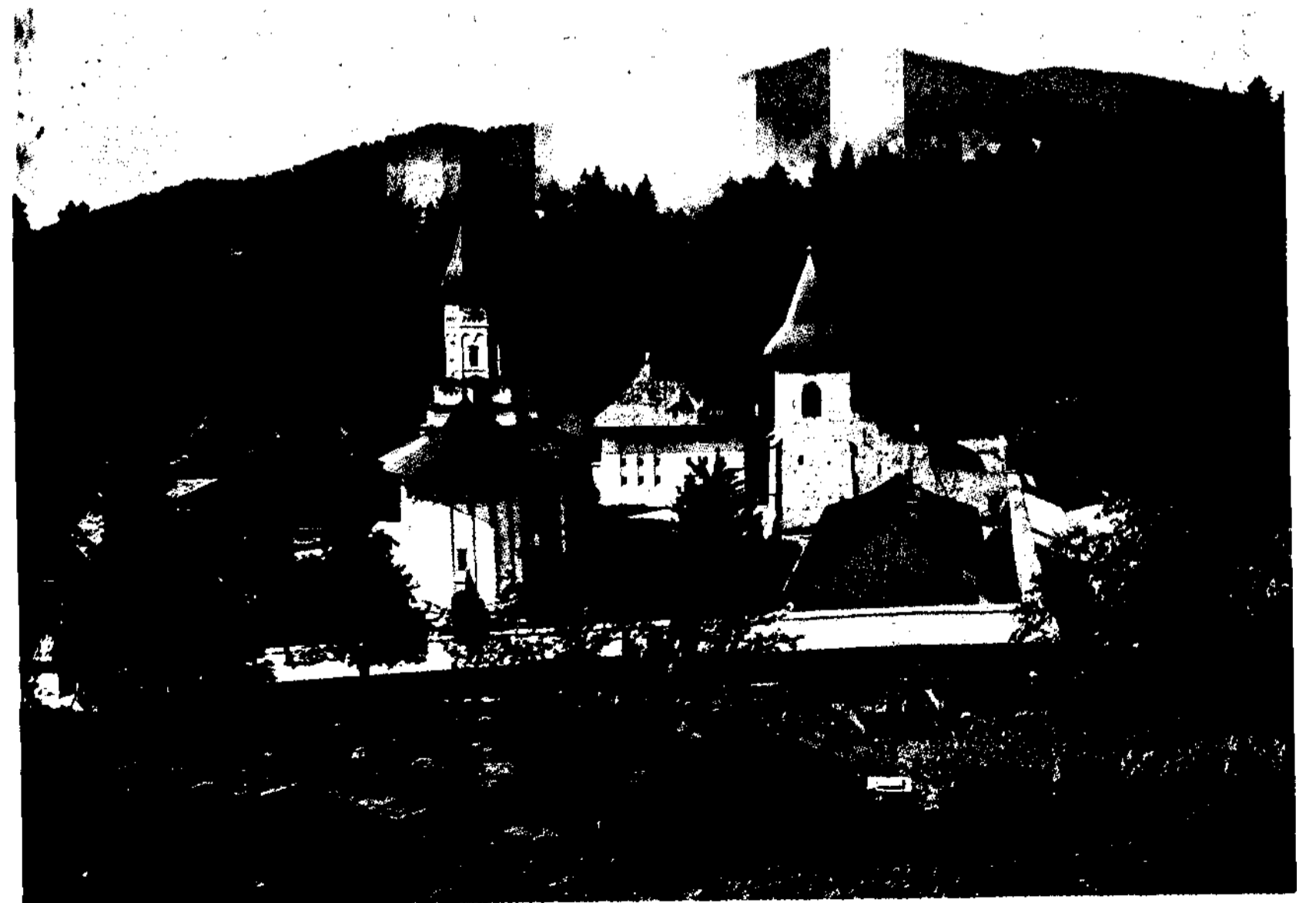
Sfântul Ierarh Nifon (4-1508)

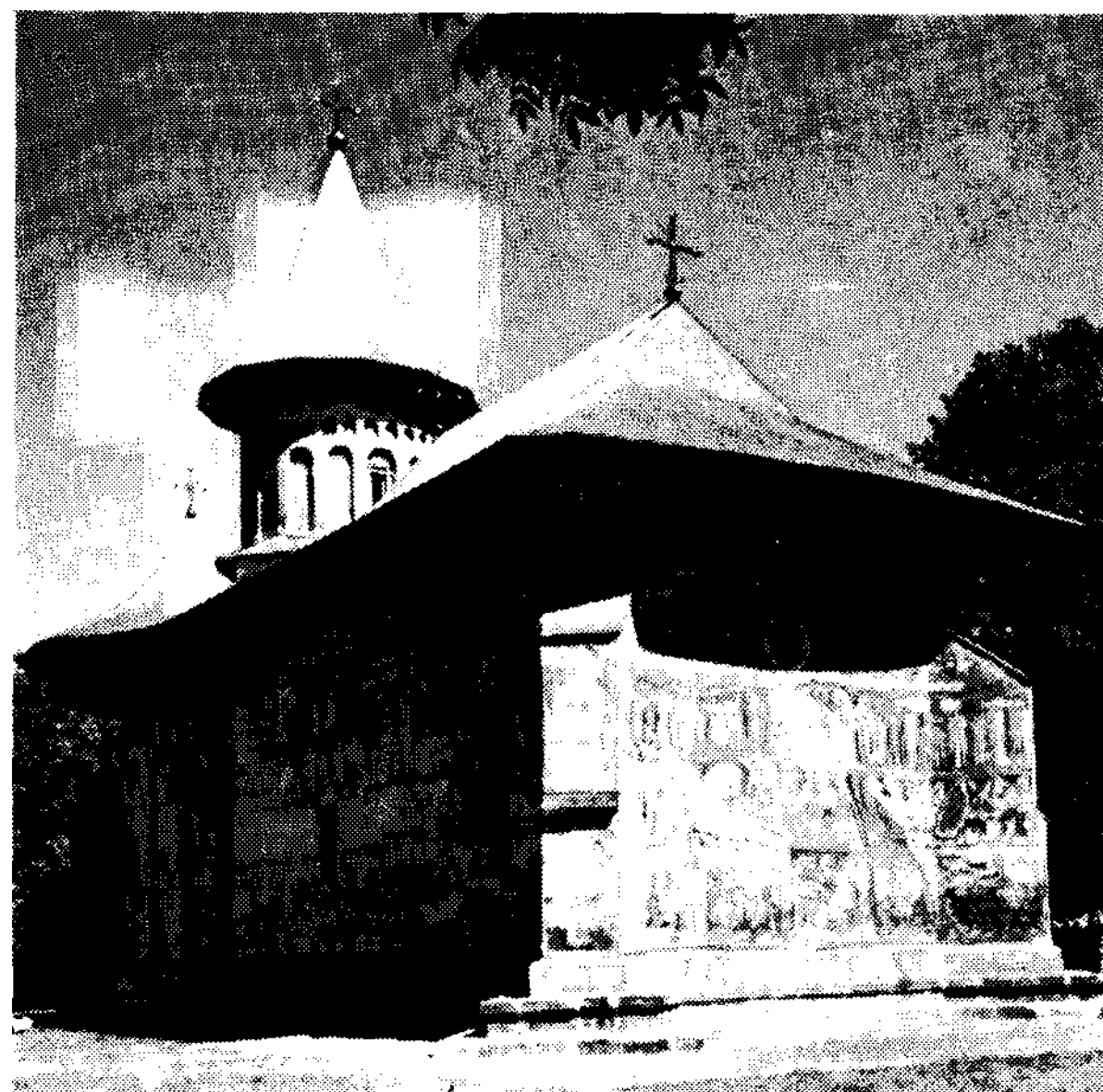

Sfântul Nicodim de la Tismana (+1406)

Sfinta Mănăstire Bistrifa-Neamf (secolul XIV)

Sfânta Mănăstire Voronef (secolul XV)

Sfânta Mănăstire Cozia (1386)

Sfânta Mănăstire Putna (1466)

Sfântul Daniil Sihu (secolul XV)

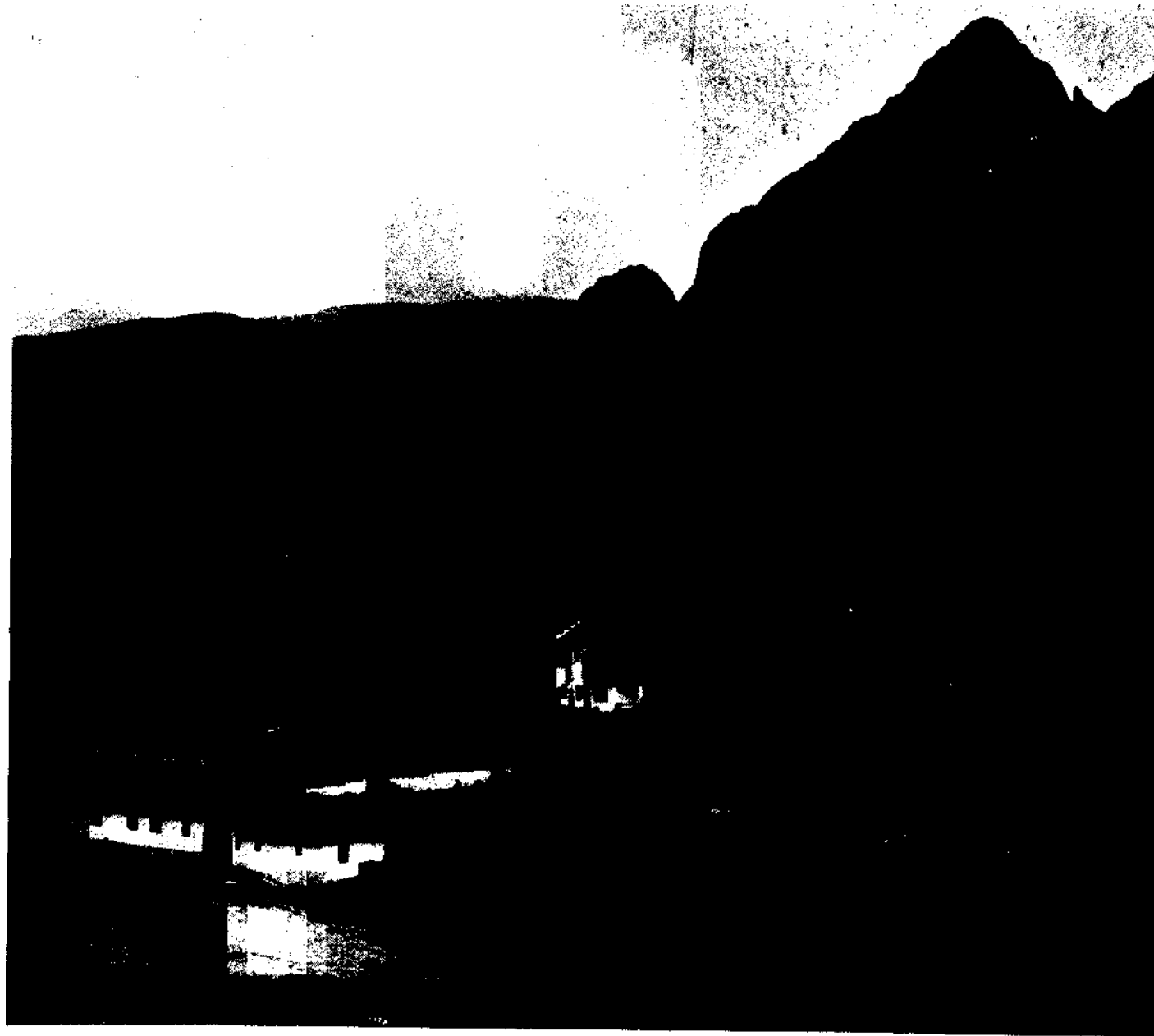
Mitropolitul Moldovei Grigorie Roșea (secolul XVI)

SFÎNTUL IOAN CASSIAN

(c. 360—435)*

Acest mare ascet, teolog, organizator de mănăstiri, dascăl, apologet și scriitor bisericesc de renimie al Bisericii lui Hristos, din secolele IV—V, era de neam daco-roman. El s-a născut pe la anul 360 d. Hr. în Dacia Pontică (Scythia Minor — Dobrogea de azi) anume în eparhia Tonusului, la 40 km nord-vest de orașul Constanța, în „hotarele Cassiilor și al (districtului) Peșterelor”. Părinții săi, creștini evlavioși și cu stare, i-au dat fiului lor Ioan (Cassian — adică „din părțile Cassienilor”) e educație creștinească aleasă, deprinzându-l de mic cu citirea Sfintei Scripturi și practicarea unei înalte trăiri duhovnicești, în rugăciune, asceză, feciorie și rîvnă pentru cele dumnezeiești. Fiind însetat pentru învățătura cărții, a fost dat din copilărie la una din școlile timpului său, ce funcționau la Tomis, Histria, Axiopolis sau la una din mănăstirile apropiate. Aici a •tudiat operele marilor clasici și filozofi greci și latini, iar mai tîrziu și •crierile patristice din secolele II—IV, care circulau în nord-estul Imperiului roman.

În una din *Convorbirile* sale, Sfîntul Ioan Cassian evocă cu duioșie casa părintească, mănăstirile și frumusețea locurilor natale din Dacia Pontică (Dobrogea secolului al IV-lea). Iată ce ne spune el: „Către acest avvă Avraam am întors asaltul gîndurilor noastre, mărturisind tulburător că zilnic eram împinși de cugetul de a ne întoarce în provincia noastră și de a ne revedea părinții. Pentru că ne reaminteam că părinții noștri erau înzestrați cu așa de mare credință și pietate, ni s-au născut dorința puternică și presupunerea că ei nu vor împiedica planul nostru. Ne gîndim că din rîvna lor noi aveam de cîstigat, în sensul că nu trebuia să ne ocupăm noi de procurarea celor necesare trupului, nici de hrană, pentru că ei împlineau cu bucurie și din plin toate cele de trebuință nevoilor noastre. Pe deasupra, ne nutream sufletul cu speranța bucuriilor deșarte și cu credința că vom recolta roada bogată din convertirea multora, care trebuiau îndrumați pe calea mîntuirii prin exemplul și îndemnul nostru. În afară de așezarea locului, unde se afla o proprietate moștenită de la strămoșii noștri, mi se zugrăvea înaintea ochilor farmecul plăcut al acestei regiuni, care se întindea grațios în spațiile singurătății, în așa fel

Sfînta Mînaștire Rîmet (secolul XIV)

Sfînta Mînaștire Bistriia-Vîlcea (1498)

* *Dictionar Aghiografic*, de episcopul Gherasim Timus, 1898, p. 158; *Filocalia* \ol. I, de Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, 1947, p. 94—141; Pr. Prof. Dr. I. G. Coman, *Scriitori bisericești din epoca Hrăromână*, 1979, p. 217—250; Pr. Prof. I. G. Coman, *Patrologia*, 1956, p. 246—249; *De la Dunăre la Mare*^ Monografia Arhiepiscopiei Tomisului și Dimării de Jos, 1977, p. 65—70; Pr. Prof. Dr. I. G. Coman, *Literatura patristică de la Dunărea de Jos din sec. IV—Fi, ca geneză a literaturii și culturii daco-romane și române* . . . , în rev. Biserica Ortodoxă Română, an XGIX, nr. 7—8, 1981, p. 776.

încît ascunzișurile codrilor nu numai că puteau desfăta un monah, dar erau în măsură să ofere și maximum de provizie pentru hrană* (*Convoi' 6ireo 24, 1, 2—3*).

După propria sa mărturie, Sfântul Ioan Cassian [^]încă din copilărie (a pueritia nostra) a trăit printre călugărit ale căror îndemnuri le auzea și ale căror exemple le vedea* în codrii seculari din mijlocii ca și din nordul Dobrogei secolului IV exista un puternic centru monahal cu mai multe mănăstiri și cu zeci, sau poate sute de călugări „sciți” și sihastri iubitori de Hristos „în sînul cărora a înflorit regula călugărească, deprinderea de a trăi în feciorie și o asceză deosebit de severă... al căror fel de viață este cu totul vrednic de admirație”, cum afirma Sfântul Epifanie al Ciprului (340—403) în cartea sa [^]*Tmpotriva a optzeci de erezii** referindu-se la călugării audieni din Dacia Pontică.

Văzînd sfințenia, rîvna pentru Hristos și nevoința „călugărilor sciți” din patria sa, Sfântul Ioan Cassian se hotărî din fragedă tinerețe să ia jugul cel bun al lui Hristos, călugărindu-se într-una din mănăstirile Eparhiei Tonusului, unde deja se nevoia Cuviosul Gherman, rudenia și prietenul său de toată viața. Bunul său nume, viața sa aleasă, rîvna pentru Dumnezeu, ca și cultura vastă ce și-o agonisi, îl făcu pe tînărul călugăr Ioan Cassian (de la Casian) prieten al marilor episcopi de Tomis — sfinții Vetranion (a doua jumătate a sec. IV) și Teotim I „Scitul” (c. 392—403).

Dorind să se închine la Sfintele Locuri și mai ales la Mormîntul dător de viață al lui Hristos, în anul 380, cînd avea doar 20 de ani. Cuviosul Ioan Cassian a plecat la Ierusalim împreună cu sora sa și cu Cuviosul Gherman, ruda și prietenul său. Aici, cei doi călugări s-au stabilit la o mănăstire din Betleem, aproape de peștera unde s-a născut Hristos.

După mai bine de cinci ani de asceză și nevoința duhovnicească la Betleem, Sfântul Ioan Cassian, împreună cu prietenul său Gherman, a fost călăuzit de harul Duhului Sfînt să viziteze mănăstirile și sihăstriile din Egipt, patria monahismului creștin.

Timp de mai bine de șapte ani, cei doi călugări daco-romani de la Gurile Dunării au cercetat pe cuvioșii călugări, egumeni, anahoreți și dascăli ai pustiului egiptean, învățînd de la toți meșteșugul nevoinței duhovnicești, desăvîrșindu-se în sfințenie, în rugăciune și smerenie. Tot aici a început să scrie Cuviosul Ioan Cassian celebra sa operă literară în 24 de cărți, numită [^]*Convorbiri cu Părinți** (Convorbiri), cerînd și primind sfaturi și cuvinte de învățătură de la mării anahoreți ce se nevoiau pe Valea Nilului, în Schiteea, Teba, Muntele Nitriei, în Rait și Muntele Sinai. Bunii ostași ai lui Hristos poposeau din loc în loc, de la un

sihastri la altul, adunînd de la fiecare, ca niște albine, nectarul înțelepciunii Duhului Sfînt.

După o sciurtă revenire la Betleem, cei doi sihastri daco-romani •c reîntorc în Egipt și zăbovesc aici pînă în anul 399. Apoi, ivindu-se unele tulburări în mănăstirile de pe Valea Nilului, provocate de arhi-episcopul Teofil al Alexandriei, Sfântul Ioan Cassian, împreună cu prietenul său Gherman, se duce la Constantinopol, la Sfântul Ioan Gură de Aur, despre care auzise și pe care-l iubea atît de mult. Marele patriarh și dascăl a toată lumea, văzînd sfințenia vieții Cuviosului Ioan Cassian, precum și adîncea sa cultură teologică, l-a hirotonit diacon și l-a făcut ucenic al său. Cinci ani de zile a trăit Sfântul Ioan Cassian în ambianța Sfîntului Ioan Gură de Aur, învățînd de la el multe fapte și cuvinte de folos.

Surghiunirea din scaun a marelui patriarh, în anul 404, a silit pe Cuviosul Ioan Cassian să plece la Roma, împreună cu prietenul său nedespărțit Gherman, pentru a lua apărarea Sfîntului Ioan Gură de Aur în fața papei Inocențiu I. Apoi, auzind de moartea în exil a bunidui lor părinte și păstor, care a avut loc la Cucuso-Armenia, în anul 407, Sfântul Ioan Cassian, scîrbindu-se de așa de mare nedreptate a împăratului Arcadie, nu s-a mai întors în Răsărit, nici în patria sa de la Gurile Dunării, ci s-a stabilit definitiv în sudul Galiei, la Marsilia. Aici a întemeiat două mănăstiri, una de călugări, închinată Sfîntului Victor, și alta de călugărițe, după modelul Cuviosului Pahomie și Sfîntului Vasile cel Mare, organizînd astfel, cel dintîi, monahismul în Apus, după regulile vieții monahale aduse din Răsărit.

Hirotonindu-se preot și ajungînd egiunen al celor două mănăstiri, Sfântul Ioan Cassian a adunat în jurul său numeroși ucenici cărora le-ă așezat duhovnici, rînduială de nevoința și viață monahală ca în Răsărit, iar el și-a închinat anii bătrîneții îndeosebi scrisului. Opera sa, păstrată și cunoscută pînă astăzi, cuprinde trei lucrări.

1. *Despre așezămintele mănăstirilor de ohște și despre tămăduirea celor opt păcate principale*^ lucrare scrisă în anul 420 în douăsprezece cărți, la rugămintea episcopului Castor de la Apta^Mia, din sudul Galiei. În primele patru cărți, Sfântul Ioan Cassian vorbește despre îmbrăcămintea monahilor din Palestina și Egipt, despre rugăciunile și psalmii de noapte, despre slujbele zilnice și despre condițiile de primire în mănăstire ale noilor începători. În celelalte opt cărți Sfîntul Ioan Cassian vorbește despre cele opt păcate de moarte, numite de el „gînduri ale răutății”.

și anume: lăcomia pîntecelui, desfrînarea, iubirea de argint, mînia, întristarea, lenea (acedia), slava deșartă (trufia) și mîndria.

2. *Convorbiri cu Părinții* (CoUationes Patrum) în douăzeci și patru de cărți sau convorbiri, care formează cea mai de seamă operă literară rămasă de la Sfîntul Ioan Cassian. Lucrarea este împărțită în trei părți. Partea întâia, în zece cărți, cuprinde primele zece convorbiri avute cu părinții din pustia schetică în a doua sa călătorie prin Egipt (393-399), dedicată episcopului Leontie, un frate al episcopului Castor. Partea a doua cuprinde șapte cărți, convorbirile 11-17, pe care le-a avut cu părinții din ținutul Panephis. Partea a treia, ultimele șapte cărți, cuprinde convorbirile 18-24 avute cu părinții din ținutul Diolcos. Această operă a fost scrisă între anii 420-429,

3. *Despre întruparea Domnului, contra lui Nestorie* în șapte cărți, scrisă tot în sudul Galiei, între anii 429-430. Această ultimă lucrare a Sfîntului Ioan Cassian are un profund caracter dogmatic și apologetic și combate erezia lui Nestorie, care nu voia să numească pe Fecioara Măria Născătoare de Dumnezeu (Theotocos), ci numai născătoare de Hristos (Hristotocos).

În primele două opere Sfîntul Ioan Cassian prezintă creștinismului din Apus, pentru prima dată, regulile vieții monahale din Răsărit, făcînd astfel o statornică punte de legătură între țările creștine din Orient cu cele din Occident. Iar prin a treia sa lucrare, teologul daco-roman face cel dintîi cunoscută în Apus doctrina eretică, antiortodoxă a lui Nestorie. Astfel, Sfîntul Ioan Cassian devine primul organizator și întemeietor al monahismului în apusul Europei, unde face cunoscută pentru prima dată gîndirea patristică și mistică, precum și experiența duhovnicească a marilor Părinți din Egipt, Sinai și Palestina. Totodată, Sfîntul Ioan Cassian este considerat și un mare apologet al credinței apostolice și profund cunoscător al dogmelor ortodoxe, luptînd cu toată puterea împotriva nestorianismului, a pelagianismului și supremației harului.

După o nevoință ascetică și statornică de peste 60 de ani în viața monahală, Sfîntul Cassian s-a săvîrșit cu pace la mînăstirea sa din Marsilia în anul 435, dîndu-și sufletul său în mîinile lui Hristos și lăsînd în urmă cîteva sute de ucenici. Sfintele sale moaște se află într-o capelă subterană din Mînăstirea Sfîntul Victor, la Marsilia, iar capul și mîna dreaptă se află expuse în biserică spre închinare. El a fost considerat sînt încă din viață. Pomenirea lui se face la 29 februarie.

SFÎNTUL CASSIAN ROMANUL

Către episcopul Castor

DESPRE CELE OPT GÎNDURI ALE RĂUTĂȚII*

După ce mai înainte am alcătuit cuvîntul despre rînduielile chinovii, de data aceasta, nădăduind iarăși în rugăciunile Voastre, ne-am apucat a scrie despre cele opt gînduri ale răutății, adică despre cel al lăcomiei pîntecelui, al desfrînării, al iubirii de argint, al mîniei, al întristării, al trîndăviei, al slavei deșarte și al mîndriei.

1. Despre înfrinarea pîntecelui

Mai întîi deci vom vorbi despre înfrinarea pîntecelui, care se împotrivescîmbăriei pîntecelui; apoi despre chipul posturilor și despre felul și cantitatea bucatelor. Iar acestea nu de la noi le vom spune, ci după cum le-am primit de la Sfinții Părinți. Aceștia n-au lăsat un singur canon de postire, nici un singur chip al împărțirii de bucate, nici aceeași măsură pentru toți. Fiindcă nu toți au aceeași tărie și aceeași vîrstă; apoi și din pricina slăbiciunii unora, sau a unei deprinderi mai gingașe a trupului. Însă un lucru au rînduit tuturor: să fugă de îmbuibare și de saturarea pîntecelui. Iar postirea de fiecare zi au socotit că este mai folositoare și uiai ajutorătoare spre curăție, decît cea de trei sau de patru zile, sau decît cea întinsă pînă la o săptămînă. Căci zic: *cel ce peste măsură întinde postirea, tot peste măsură se folosește adeseori și de hrană*. Din pricina aceasta se întîmplă că uneori, din covîrșirea postirii, slăbește trupul și se face mai trîndav spre slujbele cele duhovnicești; iar alteori, din prisosul mîncării, se îngreuiază și face să se nască în suflet nepăsare și moleșire.

Au cercat Părinții și aceea că nu tuturor le este potrivită mîncarea verdețurilor sau a legumelor și nici posmagul nu-1 pot folosi ca hrană toți. Și au zis Părinții că unul mîncînd două litre de pîine e încă flămînd, iar altul mîncînd o litră, sau șase uncii, se satură. (Uncia este uncia romană = 27 gr. 165 mlgr.). Deci, precum am zis mai înainte, le-a dat tuturor o singură regulă pentru înfrînare: să nu se amăgească nimeni cu saturarea pîntecelui și să nu se lase furat de plăcerea gîtleului. Pentru că nu numai deosebirea felurilor, ci și mărimea cantității mîncărilor face să se aprinză săgețile desfrînării. Căci cu orice fel de hrană de se va umplea pîntecelul, naște sămînța desfrînării; asemenea

* Traduse de Pr. Prof. D. Stăniloae, în *Filocalia*, voi. I, 1947, p. 97—123.

nu numai aburii vinului fac mintea să se îmbete, ci și saturarea de apă, precum și prinosul a orice fel de hrană o moleșește și o face somno-roasă, în Sodoma nu aburii vinului sau ai bucatelor felurite au adus prăpădul, ci îmbuibarea cu pâine, cum zice Proorocul [^]. Slăbiciunea trupului nu dăunează curăției inimii, când dăm trupului nu ceea ce voiește plăcere[^], ci ceea ce cere slăbiciunea. De bucate numai atât să ne slujim, cât să trăim, nu ca să ne facem robi pornirilor poftei. Primirea hranei cu măsură și cu socoteală, dă trupului sănătatea, nu îi ia sfințenia.

Regula înfrînării și canonul așezat de Părinți, acesta este: Cel ce se împărtășește de vreo hrană să se depărtase de ea pînă mai are încă poftă și să nu aștepte să se sature. Iar Apostolul, zicînd: *^firiya trupului să nu o faceți spre pofie*"*, n-a oprit chivernisirea cea trebuincioasă a vieții, ci grija cea iubitoare de plăceri. De altfel pentru curăția desăvîrșită a sufletului nu ajunge numai reținerea dela bucate, dacă nu se adaugă la ea și celelalte virtuți. De aceea smerenia prin ascultarea cu lucrul și prin ostenirea trupului mari foloase aduce. Înfrînarea de la iubirea de argint călăuzește sufletul spre curăție, când înseamnă nu numai lipsa banilor, ci și lipsa poftei de a-i avea. Reținerea de la mînie, de la întristare, de la slava deșartă și mîndrie, înfăptuiește curăția întregă a sufletului. Iar curăția parțială a sufletului, ce a neprihănirii adecă, o inj[^]ptuiesc în chip deosebit înfrînarea și postul. Căci este cu neputință ca cel ce și-a săturat stomacid să se poată lupta în cuget cu dracul des-Mnării. Iată de ce lupta noastră cea dintîi trebuie să ne fie înfrînarea stomacului și supunerea trupului nu numai prin post, ci și prin priveghere, osteneală și citiri; apoi aducerea inimii la frica de iad și la dorul după împărăția cerurilor.

2, Despre duhul desfrînării și al poftei trupești

A doua luptă o avem împotriva duhului desfrînării și al poftei trupești. Poftea aceasta începe să supere pe om de la cea dintîi vîrstă. Mare și cumplit războiu este acesta și luptă îndoită cere. Căci acest războiu este îndoit, aflîndu-se și în suflet și în trup. De aceea trebuie să dăm lupta din doua părți împotriva lui. Prin urmare nu ajunge numai postul trupesc pentru dobîndirea desăvîrșitei ieprihăniri și adevăratei curății, de nu se va adăuga și zdrobirea inimii și rugăciunea întinsă către Dumnezeu și cetirea deasă a Scripturilor și osteneala și lucrul mîinilor, care abia împreună pot să oprească pornirile cele neasfîmpărate ale sufletului și să-1 aducă înapoi de la nălucirile cele de rușine. Mai înainte de toate, însă, folosește smerenia sufletului, fără de care nu va putea birui nimeni

1 lez. 16, 49; ' Rom. 13, 14.

nifti desfrînarea, nici celelalte patimi. Deci de la început trebuie păzită inima cu toată străjuirea de gîndurile murdare. *^fiăci dintru aceasta purced[^] după cuvîntul Domnului[^] gînduri rele, ucideri, preacurvii[^] curvii* • și celelalte. Deoarece și postul ni s-a rînduit de fapt nu numai spre chinuirea trupului, ci și spre trezvia minții, ca nu cumva, întunecîndti-se de mulțimea bucatelor, să nu fie în stare să se păzească de gînduri.

Deci nu trebuie pusă toată strădania numai în postul cel trupesc, ci și în meditație duhovnicească, fără de care e cu neputință să urcăm la înălțimea neprihănirii și curăției adevărate. Se cuvine așadar, după cuvîntul Domnului, „să curățim mai întîiu partea cea dinăuntru a paharului și a blidului[^] ca să se facă și cea dinafară curată[^] [^]. De aceea să ne strguim, cum zice Apostolul, „a ne lupta după lege și a lua cununa[^]” • după ce am biruit duhul cel necurat al desfrînării, bizuindu-ne nu în puterea și nevoința noastră, ci în ajutorul Stăpînului nostru Dumnezeu. Căci dracul acesta nu încetează de a război pe om, pînă nu va crede omul cu adevărat că nu prin străduința și nici prin osteneala sa, ci prin acoperămîntul și ajutorul lui Dumnezeu se izbăvește de boala aceasta și se ridică la înălțimea curăției. Fiindcă lucrul acesta este mai presus de fire și cel ce a călcat întăritările trupului și plăcerile lui ajunge într-un chip oarecare afară din trup. De aceea este cu neputință omului să zboare cu aripile proprii la această înaltă și cerească cunună a sfințeniei și să se facă următor îngerilor, de nu-1 va ridica de la pămînt și din noroi harul lui Dumnezeu. Căci prin nici o altă virtute nu se aseamănă oamenii cei legați cu trupul mai mult cu îngerii cei netrupești, decît prin neprihănire. Printr-aceasta, încă pe pămînt fiind și petrecînd, au, după cum zice Apostolul, petrecerea în ceruri. ”[^]

Semnul că au dobîndit desăvîrșit această virtute, îl avem în aceea că sufletul chiar și în vremea somnului nu ia seama la nici un chip al nălucirii de rușine. Căci deși nu se socotește păcat o mișcare ca aceasta, totuși ea arată că sufletul bolește încă și nu s-a izbăvit de patimă. Și de aceea trebuie să credem că nălucirile cele de rușine ce ni se întîmplă în somn sînt o dovadă a trîndăviei noastre de pînă aci și a neputinței ce se află în noi, fiindcă scurgerea ce ni se întîmplă în vremea somnului face arătată boala ce sade tainuită în ascunzișurile sufletului. De aceea și Doctorul sufletelor noastre a pus doctoria în ascunzișurile sufletului, unde știe că stau și pricinile boalei, zicînd: „*Cel ce caută la femeie spre a o pofți și preadesfrînat cu ea întru inima sd[^] [^]”.* Prin aceasta a îndreptat nu atât ochii cei curioși și desMnați, cât și sufletul cel așezat înăuntru, care folosește rău ochii cei dați de Dumnezeu spre bine. De

• Prov. 4, 23; * Mt. 15, 19; • Mt. 23, 26; « II Tim, 2, 5. ' Filip 3, 20; » Mt, 5, 28;

aceea și cuvîntul înțelepciunii nu zice: „Cu toată străjuirea păzește ochii tăi*”, ci: ^{^^}*Cu toată străjuirea păzește inima ta* ^{^*} ^{^^} aplicînd leacul străjirii mai ales aceleia care folosește ochii spre ceea ce voiește.

Așadar, aceasta să fie paza cea dintîi a curăției noastre: de ne va veni în cuget amintirea vreunei femei, răsărită prin diavolească viclenie, bunăoară a maicii, sau a surorii, sau a altor femei cucernice, îndată să o alungăm din inima noastră, ca nu cumva, zăbovind mult la această amintire, amăgitorul celor neiscușiți să rostogolească cugetul de la aceste fețe la năluciri rușinoase și vătămătoare. De aceea și porunca dată de Dumnezeu primului om ne cere să păzim capul șarpelui, ^{^®} adică începutul gîndului vătămător prin care acela încearcă să se șerpuiască în sufletul nostru ca nu cumva prin primirea capului, care este prima răsărire a gîndului, să primim și celălalt trup al șarpelui, adică învoirea cu plăcerea și prin aceasta să ducă apoi cugetul la fapta neîngăduită. Ci trebuie, precum este scris: „*In dimineți voi judeca pe toți păcătoșii pămîntului* ^{V^^}, adică prin lumina cunoștinții să deosebim și să nimicim toate gîndurile păcătoase de pe pămînt, care este inima noastră, după învățătura Domnului; și pînă ce sînt încă prunci, fiii Vavilonului, adică gîndurile viclene, să-i ucidem, zdrobindu-i de piatră, ^{^*} care este Hristos. Căci de se vor face bărbați prin învoirea noastră, nu fără mare suspin și grea osteneală vor fi biruiți.

Dar pe lîngă cele zise din dumnezeiasca Scriptură, bine este să pomenim și cuvinte de ale Sfinților Părinți. Astfel Sfințul Vasile, episcopul Cezareei Capadociei, zice: [^]*Nici femeie nu cunosc, nici feciorelnic* ^{JIU} ^{sinf*}. El știa că darul fecioriei nu se dobîndește numai prin depărtarea cea trupească de femeie, ci și prin sfințenia și curăția sufletului, care se cîștigă prin frica lui Dumnezeu. Mai zic Părinții și aceea că nu putem cîștiga desăvîrșit virtutea curăției, de nu vom dobîndi mai întîi în inima noastră adevărata smerenie a cugetului; nici de cunoștință adevărată nu ne putem învrednici, cîtă vreme patima desfrîului zăbovește în ascunzișurile sufletului. Dar ca să desăvîrșim înțelesul neprihănirii, vom mai pomeni de un cuvînt al Apostolului și vom pune capăt cuvîntului: „*Căutați pacea cu toată lumea și sfințenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnu* ^{V^} ^{^®}. Că despre aceasta grăiește, se vede din cele ce adaugă, zicînd: [^]*Să nu fie cineva desfiinat sau lumeț ca Esau* ^{**} ^{^*}.

Pe cît este așadar de cerească și de îngerească virtutea sfințeniei, pe atît este de războită cu mai mari bîntuiri de potrivnici. De aceea sîntem datori să ne nevoim nu numai cu înfrînarea trupului, ci și cu zdrobirea inimii și cu rugăciuni dese împreunate cu suspine, ca să stingem cuptorul

• Prov. 4. 23. " Gen. 3, 15; " Pa. 101, 8; " PB. 137, 9; " Evr. 12, 14; " Evr. 14, 16.

trupului nostru, pe care împăratul Vavilonului îl aprinde în fiecare zi prin ațîțările poftei, cu rouă venirii Sfintului Duh. Pe lîngă acestea, armă foarte tare pentru acest război avem privegherea cea după Dumnezeu. Căci precum paza zilei pregătește sfințenia nopții, așa și privegherea din vremea nopții deschide sufletului calea către curăția zilei.

3. Despre iubirea de argint

A treia luptă o avem împotriva duhului iubirii de argint. Războiul acesta este străin și ne vine din afara firii, folosind necredința monahului. De fapt ațîțările celorlalte patimi, adică a mîniei și a poftei, își iau prilejurile din trup și își au oarecum începutul în răsadul firii, de la naștere. De aceea sînt biruite abia după vreme îndelungată. Boala iubirii de argint însă, venind dinafară, se poate tăia mai ușor, dacă este silință și luare aminte. Dar de nu e băgată în seamă, se face mai pierzătoare decît celelalte patimi și mai cu anevoie de înfrînt. Căci e „*rădăcina tuturor răutăților* ^{^*} ^{^^}, după Apostol. Să băgăm numai de seamă: îmboldirile cele firești ale trupului se văd nu numai la copii, în care nu este încă conștiința binelui și răii, ci și la pruncii cei prea mici și sugaci care nici urmă de plăcere nu au în ei, însă îmboldirea firească arată că o au.

De asemenea observăm la prunci și acul nuniei, cînd îi vedem porniți asupra celui ce i-au necăjit. Iar acestea le zic, nu ocărînd firea ca pricină a păcatului (să nu fie), ci ca să arăt că mînia și pofta au fost împreunate cu firea omului de către însuși Ziditorul cu un scop bun, dar prin triadăvie alunecă din cele firești ale trupului în cele afară de fire. De fapt îmboldirea trupului a fost lăsată de Ziditorul spre nașterea de prunci și spre continuarea neamului omenesc prin coborîre unii de la alții, nu spre desfrînare. Asemenea și îmboldul mîniei s-a semănat în noi spre mîntuire, ca să ne mîniem asupra păcatului, nu ca să ne înfurîm asupra aproapelui. Prin urmare nu firea în sine e păcătoasă, chiar dacă o folosim noi rău. Sau vom învinovăți pe Ziditor? Oare cel ce a dat fierul spre o întrebuințare necesară și folositoare e vinovat, dacă cel ce l-a primit îl folosește pentru ucidere?

Am spus acestea, vrînd să arătăm că patima iubirii de argint nu-și are pricina în cele firești, ci numai în voia liberă cea foarte rea și stricată. Boala aceasta cînd găsește sufletul căldicel și necredincios, la începutid lepădării de lume, strecoară într-însul niscai pricini îndreptățite și la părere binecuvîntate ca să oprească ceva din cele ce le are. Ea îi zugrăvește monahului în cuget bătrînețe lungi și slăbiciune trupească

" I Tim. d, 10.

și-i șoptește că cele primite de la chinovie nu i-ar ajunge spre mîngiere, nu mai zic cînd este bolnav, dar nici măcar cînd este sănătos; apoi că nu se poartă acolo grijă de bolnavi, ci sînt foarte părăsiți și că de nu va avea ceva aur pus de o parte va muri în mizerie. Mai apoi îi strecoară în minte gîndul că nici nu va putea rămîne multă vreme în mînăstire, din pricina greutății îndatoririlor și a supravegherii amănunțite a Părintelui.

După ce cu astfel de gînduri îi amăgește mintea, ca să-și oprească măcar un bănișor, îl înduplecă vrăjmașul să învețe și vreun lucru de mînă de care să nu știe Avva[^] din care își va putea spori argintul pe care îl rîvnește. Pe urmă îl înșală ticălosul cu nădejdi ascunse, zugrăvindu-i în minte cîștigul ce-l va avea din lucrul mîinilor și apoi traiul fără griji. Și așa, dîndu-se cu totid grijii cîștigului, nu mai ia aminte la nimic din cele potrivnice, nici chiar la întunerecul desnădejdiei, care îl cuprinde în caz că nu are parte de cîștig; ci precum altora li se face dumnezeu stomacul, așa și acestuia aurul. De aceea și fericitul Apostol, cunoscînd aceasta, *a numit iubirea de argint[^] nu numai ^{^^}rădădna tuturor răutăților[^] ci și ^{^^}nchinare la idol^{V*}*, Să luăm seama deci, la cîtă răutate tîrăște boala aceasta pe om, dacă îl împinge și la slujirea la idoli. Căci după ce și-a depărtat iubitorul de argint mintea de la dragostea lui Dumnezeu, iubește idolii oamenilor scobiți în aur.

Întunecat de aceste gînduri și sporind la și mai mult rău, monahul nu mai poate avea nici o ascultare, ci se răzvrătește, suferă, cîrtește la orice lucru, răspunde împotriva și ne mai păzind nici o evlavie, se duce ca un cal nesupus în prăpastie. Nu se mulțumește cu hrana cea de toate zilele și strigă pe față că nu mai poate să rabde acestea la nesfîrșit. Spune că Dumnezeu nu e numai acolo și nu și-a încuiat mîntuirea sa numai în Mînăstirea aceea; și că dacă nu se va duce de acolo se va pierde.

Banii cei puși de o parte, dînd ajutor socotinței acesteia stricate, îl susțin ca niște aripi să cugete la ieșirea din mînăstire, să răspundă aspru și cu mîndrie la toate poruncile și să se socoată pe sine ca pe un străin din afară. Orice ar vedea în mînăstire că ar avea trebuință de îndreptare, nu bagă în seamă, ci trece cu vederea, dacă nu defăima și hulește toate cîte se fac. Caută apoi pricini pentru care să se poată mînia sau întrista, ca să nu pară ușuratic, ieșind fără pricină din mînăstire. Iar dacă poate scoate și pe altul din mînăstire, amăgindu-l cu șoapte și vorbe deșarte, nu se dă îndărăt să o facă, vrînd să aibă un împreună lucrător la fapta sa cea rea.

Astfel, aprinzîndu-se de focul banilor săi, iubitorul de argint nu se va putea liniști niciodată în mînăstire, nici nu va putea să trăiască sub

ascultare. Iar cînd diavolul îl va răpi ca un lup din staul și despărțindu-l de turmă, îl va lua spre mîncare, atunci lucrările rînduite pentru anumite ceasuri în chinovie, pe care îi era greu să le împlinească, îl va face vrăjmașul să le împlinească în chilie zi și noapte cu multă rîvnă; nu-l va slobozi însă să păzească chipul rugăciunilor, nici rînduiala posturilor; nici canonul privegherilor. Ci, după ce l-a legat cu turbarea iubirii de argint, toată sîrguința îl înduplecă să o aibă numai spre lucrul mîinilor.

Trei sînt felurile boalei acesteia, pe care le opresc deopotrivă atît dumnezeieștile Scripturi, cît și învățăturile Părinților. Primul e cel care face pe monahi să agonisească și să adune cele ce nu le aveau în lume; al doilea e cel care face pe cei ce s-au lepădat de avuții să se căiască, punîndu-le în minte gîndul să caute cele pe care le-au dăruit lui Dumnezeu; în sfîrșit al treilea e cel care, legînd de la început pe monah de necredință și moleșeală, nu-l lasă să se izbăvească desăvîrșit de lucrurile lumii, ci îi pune în minte frica de sărăcie și neîncredere în purtarea de grijă a lui Dumnezeu, îndemîndu-l să calce făgăduințele pe care le-a făcut cînd s-a lepădat de lume.

Pildele tuturor acestor trei feluri, precum am zis, le-am găsit osîndite în dumnezeiasca Scriptură. Așa Ghiezi, voind să dobîndească banii pe care nu-i avea înainte, s-a lipsit de darul proorociei, pe care învățătorul său voia să i-l lase drept moștenire și în loc de binecuvîntare a moștenit lepră veșnică prin blestemul Proorocului. ^{^*} Iuda, voind să recapete banii, de care mai înainte se lepădase iirmînd lui Hristos, a căzut nu numai din ceata ucenicilor, alunecînd spre vînzarea Stăpînului, ci și viața cea trupească a sa prin silnică moarte a sfîrșit-o. [^] Iar Anania și Safira, oprind o parte din prețul vînzării, se pedepsesc cu moartea prin gura apostolească. ^{^^} Marele Moise poruncește și el în a „Doua lege”, în chip tainic, celor ce făgăduiesc să se lepede de lume, dar de frica necredinței se țin iarăși de lucrurile pămîntești: „*De este cineva fricos fi'i tremură inima de teamă, să nu iasă la răzhoiu, ci să se întoarcă acasă[^] ca nu cumva cu frica lui să sperie și inimile fraților săV[^]®*.”

Poate fi ceva mai întemeiat și mai lămurit decît această mărturie? Oare nu învățăm din aceasta cei ce ne lepădăm de lume, să ne lepădăm desăvîrșit și așa să ieșim la razboie, ca nu cumva punînd început slăbănog și stricat, să întoarcem și pe ceilalți de la desăvîrșirea evanghelică, semănînd temere într-înșii? Chiar și cuvîntul bine zis în Scripturi: „*mai hine este a da deăt a lua*”^{**} ^{^^}, îl tîlcuiesc rău aceștia, forțîndu-l și schimbîndu-i înțelesul, ca să se potrivească cu rătăcirea și cu pofta lor de

!• JI R«gi 5, 22-27; " Mt. 28, 5; " Fapte 5, 5, 10; " Deut. 20.8; «» Fapte 20, 35;

argint. De asemenea învățătura Domnului care zice: „*Dacă vrei să fii desăvârșit, vîndeți averile tale și le dați săracilor și vei avea comoară în ceruri și, venind, urmează-mi Mie*”^{^^^i^} gîj chibzuiesc că decît să fii sărac mai fericit lucru este a stăpîni peste o bogăție proprie și din prisosul ei a da și celor ce au lipsă.

Să știe, însă, unii ca aceștia că încă nu s-au lepădat de lume, nici n-au ajuns la desăvîrșirea monahicească, cîtă vreme se rușinează de Hristos și nu iau asupra lor sărăcia Apostolului, ca prin lucrul mîinilor să-și slujească lor și celor ce au trebuință, spre a împlini făgăduința călugărească și a fi încununați cu Apostolul, ca unii care, după ce și-au risipit vechea bogăție, luptă ca Pavel lupta cea bună în foame și în sete, în ger și fără haine.^{^^} Căci dacă Apostolul ar fi știut că pentru desăvîrșire mai de trebuință este vechea bogăție, nu și-ar fi disprețuit starea sa de cinste, căci zice despre sine că a fost om de vază și cetățean roman.^{^^} Asemenea și cei din Ierusalim, care își vindeau casele și țărîniile și puneau prețul la picioarele Apostolilor[^], n-ar fi făcut aceasta, dacă ar fi știut că Apostolii țin de lucru mai fericit și mai chibzuit ca fiecare să se hrănească din banii săi și nu din osteneala proprie și din ceea ce aduc neamurile.

Încă mai lămurit învață despre acestea același Apostol în cele ce scrie Romanilor, cînd zice: [^]„*Iar acum merg la Ierusalim ca să slujesc Sfinților, că a binevoit Macedonia și Ahaia să facă o strîngere de ajutor toare pentru cei lipsiți dintre Sfinții din Ierusalim, Că au binevoit, dar le sînt și datori*”^{^^},^{^^} Dar și el însuși, fiind adesea pus în lanțuri și în închisori și ostenit de călătorii, sau împiedicat de acestea să-și cîștige hrana din lucrul mîinilor sale, precum obișnuia, spune că a primit-o de la frații din Macedonia, care au venit la el: „*Și lipsa mea au împlinit-o frații cei ce au venit din Macedonia*”^{^^},^{^^} Iar Filipenilor le scrie: „*Și voi Filipenilor știți că, ieșind eu din Macedonia, nici o biserică nu s-a unit cu mine cînd a fost vorba de dat și luat, decît voi singuri. Că și în Tesalonic o dată și de două ori mi-ați trimis cele de trebuință*”^{^^},^{^^}

Așadar, după părerea iubitorilor de argint, sînt mai fericiți decît Apostolul și aceștia, fiindcă i-au dat din averile lor și lui cele de trebuință. Dar nu va cuteza nimeni să zică aceasta, dacă nu cumva a ajuns la cea mai de pe urmă nebunie a minții.

Deci dacă vrem să urmăm poruncii evanghelice și întregii Biserici celei dintru început, întemeiată pe temelia Apostolilor, să nu ne luăm după socotințele noastre, nici să înțelegem rău cele zise bine. Ci, lepă-

dînd părerea noastră cea moleșită și necredincioasă, să primim înțelesul cel adevărat al Evangheliei. Căci numai așa vom putea urma Părinților și nu ne vom despărți niciodată de știința vieții de obște, ci ne vom lepăda cu adevărat de lumea aceasta. Bine este deci să ne amintim și aci de cuvîntul unui Sfînt, care spune că Sfîntul Vasile cel Mare ar fi zis unui senator, care se lepădase fără hotărîre de limie și mai ținea ceva din banii săi, un cuvînt ca acesta: „*Și pe senator l-ai pierdut și nici pe monah nu l-ai făcut* /”^{^^}. Trebuie așadar să tăiem cu toată sîrguința din sufletul nostru „rădăcina tuturor răutăților”, care este iubirea de argint, știind sigur că de răn[^]e rădăcina, lesne cresc ramurile. Iar virtutea aceasta anevoie se dobîndește nepetrecînd în viața de obște, căci nimiai în ea nu avem să purtăm de grijă nici măcar de trebuințele cele mai necesare.

Deci, avînd înaintea ochilor osînda lui Anania și a Safirei, să ne înfri-coșăm a ne lăsa ceva nouă din averea noastră veche. Asemenea, temîndu-ne de pilda lui Ghiezi, a celui ce pentru iubirea de argint a fost dat leprei veșnice, să ne ferim de-a aduna pentru noi banii pe care nici în lume nu i-am avut. Gîndindu-ne apoi la sfîrșitul lui Iuda cel ce s-a spînzurat, să ne temem a lua ceva din cele de care ne-am lepădat, disprețuindu-le. Iar peste acestea toate, să avem de-a pururi înaintea ochilor moartea fără de veste, ca nu cumva în ceasul în care nu așteptăm, să vie Domnul nostru și să afle conștiința noastră întinată cu iubirea de argint. Căci ne va zice atunci cele ce în Evanghelie au fost spuse bogatului aceluia: „*Nebune, într-această noapte voi cere sufletul tău, iar cele ce ai adunat ale cui vor fi* ?”^{^^},^{^^}

4. Despre mînie

A patra luptă o avem împotriva duhului mîniei. Și cîtă trebuință este să tăiem, cu ajutorul lui Dumnezeu, veninul cel purtător de moarte al duhului acestuia, din adîncul sufletului nostru ! Căci mocnind acesta tăinuit în inima noastră și orbînd cu tulburări întunecate ochii inimii, nu putem dobîndi puterea de-a deosebi cele ce ne sînt de folos, nici pătrunderea cunoștinței duhovnicești. De asemenea nu putem păzi desăvîrșirea statului bun și nu ne putem face părtași vieții adevărate, iar mintea noastră nu va ajunge în stare să privească lumina dumnezeiască, „*căci s-a tulburat, zice, de mînie ochiul meu*”^{^^},^{^^}

Dar nu ne vom face părtași nici de înțelepciunea dumnezeiască, chiar dacă am fi socotiți de toți frații înțelepți, fiindcă s-a scris: „*Mînia în sinul celor fără de minte sălășluiește*”^{^^},^{^^} Dar nu putem dobîndi nici sfaturile mîntuitoare ale dreptei socoteli, chiar dacă ne socotesc oamenii

«Mt.192L " II Tim. 4, 7; » Fapte 22, 25; «* Fapte 4, 35; " Rom. 15, 25; " II Cor. 11» 9; " Filip. 4, 15-16.

" Le. 12, 20. " pg. 6, 8; «o Eccl. 7, 1;

cuminți, căci scris este: *„Mînia și pe cei cuminți îi pierde”*^{^i}. Nu vom putea ține nici cumpăna dreptății cu inimă trează, căci scris este: *„Mînia omului nu lucrează dreptatea lui Dumnezeu”*^{^* ^^^ j^j^j} podoaba și chipul cel bun nu-1 putem dobîndi, cu toate că ne laudă toți, căci iarăși scrie: *„Bărbatul mîișos nu este cu bun chip”*^{^* ^* ^^^},

Drept aceea cel ce vrea să vie la desăvîrșire și pofteste să lupte kipta cea duhovnicească după lege, străin să fie de toată ndnia și iuțimea. Iată ce poruncește vasul alegerii: *„Toafdf amărăciunea și iuțimea și mînia și strigarea și hula să se ridice de la voi, dimpreună cu toată răutatea”*^{^4 j ^ ^} cînd a zis „toată”[%] nu ne-a mai lăsat nici o pricină pentru care mînia să fie trebuincioasă sau îndreptățită. Deci cel ce vrea să îndrepte pe fraatele său cînd greșește, sau să-1 certe, să se silească a se păzi pe sine netulburat, ca nu cumva vrînd pe altul să tămăduiască, să atragă boala asupra sa și să audă cuvîntul Evangheliei: *„Doctore, vindecă-te pe tine însuși”*^{V'^}, sau *„Ce vezi paiul din ochiul fratelui tău, iar bîma din ochiul tău 71-0 cunoști”*^{V* . ^ ^}.

Din orice fel de pricină ar clocoti mînia în noi, ea ne orbește ochii sufletului și nu-1 lasă să vadă Soarele Dreptății. Căci precum fie că punem pe ochi foite de aur, fie de plumb, la fel împiedicăm puterea văzătoare și scumpetea foitei de aur nu aduce nici o deosebire orbirii, tot așa din orice pricină s-ar aprinde mînia, fie ea, zice-se, întemeiată sau neîntemeiată, la fel întunecă puterea văzătoare.

Numai atunci întrebuițăm mînia potrivit cu firea, cînd o pornim împotriva gîndurilor pătimase și iubitoare de plăceri. Așa ne învață proorocul zicînd: *„Mîniați-vă și nu păcătuiți”*^{V'^ ^ ^ \} adică aprindeți mînia asupra patimilor voastre și asupra gîndurilor rele și nu păcătuiți să-1 rîșind cele puse de ele în minte. Acest înțeles îl arată limpede cuvîntul următor: *„. . . pentru cele ce ziceți întru inimile voastre, în asternuturile voastre vă pocăiți”*^{V'^ ^ ^}; adică atunci cînd vin în inima voastră gîndurile cele rele scoate-ți-le afară cu mînie, iar după ce le veți fi scos, aflîndu-vă ca pe un pat al liniștii sufletului, pocăiți-vă.

Împreună cu acesta glăsuiește și fericitul Pavel, folosindu-se de cuvîntul lui și adăugînd: *„Soarele să nu apună peste mînia voastră, nici să dați loc diavolului”*^{^9}; adică să nu faceți pe Hristos, Soarele Dreptății, să apună pentru inimile voastre, din pricină că-1 mîniați prin învoirea cu gîndurile rele, ca apoi, prin depărtarea Lui, să afle diavolul loc de ședere în voi. Despre Soarele acesta și Dumnezeu zice prin Proorocul:

„Iar celor ce se tem de numele Meu, va răsări soarele dreptății și tămăduire va fi în aripile lui”^{^*}

De vom lua cele zise după literă, nici pînă la apusul soarelui nu ni se îngăduie să ținem minia. Ce vom zice deci despre aceia care, în sălbăticia și turbarea dispoziției lor pătimase, țin mînia nu numai pînă la apusul soarelui, ci, întinzînd-o peste multe zile, tac unii față de alții și n-o mai scot afară cu cuvîntul, ci prin tăcere își sporesc veninul ținerii de minte a răului spre pierzarea lor. Ei nu știu că trebuie să fugă nu numai de minia cea cu fapta, ci și de cea din cuget, ca nu cumva, înnegrindu-li-se mintea de întunecimea amintirii răului, să cadă din luntina cunoștinței și din dreapta socoteală și să se lipsească de sălășluirea Duhului Sfînt. Pentru aceasta și Domnul poruncește în Evanghelie să lăsăm daml înaintea altarului și să ne împăcăm cu fratele nostru. ^{^*} Căci nu e cu putință ca să fie bine primit darul pînă ce minia și ținerea de minte a răului se află încă în noi. Asemenea și Apostolul, zicînd: *„Neîncetat vă rugați”*^{V'^ ^ ^} și *„Bărbații să se roage în tot locul, ridicînd mîini cuvioase, fără mînie și fără șovăire”*^{^* ^* ^} ne învață aceleași lucruri.

Rămîne așadar ca sau să nu ne rugăm niciodată și prin aceasta să ne facem vinovați înaintea poruncii apostolești, sau, silindu-ne să păzim ceea ce ni s-a poruncit, să facem aceasta fără mînie și fără a ține minte răul. Și fiindcă de multe ori cînd sînt întristați sau tulburați frații noștri, zicem că nu ne pasă, că nu din pricina noastră sînt tulburați. Doctorul sufletelor, vrînd să smulgă din rădăcină, adică din inimă, pricinile mîniei, ne poruncește că nu numai cînd sîntem noi nuhnți asupra fratelui să lăsăm darul și să ne împăcăm, ci și el dacă s-a mîhnit asupra noastră, pe drept sau pe nedrept, să-1 tămăduim, dezvinovățindu-ne, și apoi să aducem darul.

Dar de ce să zăbovim prea mult la vremurile evanghelice, cînd putem învăța aceasta și din legea veche?

Deși s-ar părea că aceasta e cu pogorămînt, totuși zice și ea: *„Să nu urăști pe fratele tău întru inima ta”*^{^* ^* ^} și iarăși: *„Căile celor ce țin minte răul, spre moarte (duc)”*^{^* ^* ^}. Deci și acolo se oprește nu numai mînia cu fapta, ci se osîndește și cea din cuget. De aceea, urmînd legilor dumnezeiești, să ne luptăm cu toată puterea împotriva duhului mîniei, a cărui boală o avem înlăuntrul nostru.

Să nu căutăm singurătatea și pustia pentru că ne mîniem pe oameni, ca și cînd acolo n-ar fi cel ce ne pornește spre mînie, sau fiindcă e mai ușor să dobîndim virtutea îndelungei răbdări în singurătate. Căci din mîndrie și din voința de a nu ne învinui pe noi înșine și de a nu pune

^{^*} Maleahi3,20; « Mt.5,24;4a ITes.5,17; ^ j xim. 2,8. ^ Levit. 17, 19; « Prov. 12, 28

pe seama trîndăviei noastre pricinile tulburării, poftim despărțirea de frați. Drept aceea pînă ce aruncăm pricinile neputinței noastre în socoteala altora, nu este cu putință să ajungem la desăvîrșirea îndelungei răbdări.

Capătul îndreptării și al păcii noastre nu se cîștigă din îndelunga răbdare ce o are aproapele cu noi, ci din suferirea răului aproapelui de către noi. Deci de vom fugi de lupta îndelungei răbdări, căutînd pustia și singurătatea, patimile netămăduite ale noastre, pe care le vom duce acolo, vor rămînea ascunse, dar nu vor fi smulse. Căci pustia și retragerea celor neizbăviți de patimi nu numai că le păzește patimile nevătămate, ci li le și acoperă, încît nu-i lasă să se simtă pe ei înșiși de ce patimă se biruiesc, ci, dimpotrivă, le pune în minte năluciri de virtute și-i face să creadă că au cîștigat îndelunga răbdare și smerenia, pînă nu este cine să-i ispitească și să-i probeze. Dar cînd vine vreo pricină, care îi sfîrșește și-i cearcă, patimile cele ce mocnesc tăinuit sar îndată ca niște cai fără frîu, hrăniți multă vreme în liniște și odihnă, din ocoalele lor și tîrăsc cu și mai multă vijelie și sălbăticie spre pierzare pe călărețul lor.

Dar și mai mult se sălbătesc patimile în noi, cînd e încetată legătura cu oamenii, încît pierdem și umbra suferirii și a îndelungei răbdări, pe care în tovărășia fraților ni se părea că le avem; aceasta pentru întrelăsarea deprinderii cu oamenii și din pricina singurătății. Căci precum fiarele veninoase ce stau liniștite în culcușurile lor din pustie, de îndată ce prind pe careva apropiindu-se de ele, își arată toată turbarea lor, asemenea și oamenii pătimași, care sînt liniștiți din pricina pustiei, iar nu din vreo dispoziție a virtuții, își dau veninul pe față cînd apucă pe cineva care s-a apropiat și-i întărită.

De aceea cei ce caută desăvîrșirea blîndeții sînt datori să pună toată strădania, ca să nu se mînie nu numai asupra oamenilor, dar nici asupra dobitoacelor și nici asupra lucrurilor neînsuflețite. Căci îmi aduc aminte de mine cînd petreceam în pustie, că mă porneam cu mînie asupra tresției și o azvîrleam, pentru că nu-mi plăcea fie grosimea, fie subțirimea ei; asemenea și asupra lemnului, cînd voiam să le tai și nu puteam repede, sau asupra cremenei, cînd mă sileam să scapăr și nu ieșea foc îndată. Așa mi se întinsese coarda mîniei, încît o porneam și asupra lucrurilor neînsuflețite.

Drept aceea, de vrem să dobîndim fericirea făgăduită de Domnul, datori sîntem să înfrîmăm, precum s-a zis, nu numai mînia cea cu lucrul, ci și mînia din cuget. Căci nu folosește așa de mult a-și ține gura în vremea mîniei, ca să nu dai drumul la vorbe furioase, cît folosește a-ți curați inima de ținerea de minte a răului și a nu învîrți în minte gînduri viclene

asupra fratelui. Învățătura evanghelică poruncește să se taie mai bine rădăcinile patimilor decît roadele lor. Fiindcă tăindu-se din inimă rădăcina mîniei, nu mai are loc nici fapta de ură sau de pismă.

Celui ce urăște pe fratele său, ucigaș de om i s-a zis, fiindcă îl ucide cu dispoziția de ură din cugetul lui. Desigur aici nu văd oamenii vărșindu-se sîngele aceluia prin sabie, dar vede Dumnezeu cum a fost omorît cu gîndul și cu dispoziția de ură. Dumnezeu va da fiecăruia sau cunună, sau osîndă, nu numai pentru fapte, ci și pentru gînduri și hotărîri, precum însuși zice prin Proorocul: *lată vin să adun faptele și gîndurile lor*. La fel zice și Apostolul: *Inseși gîndurile lor se vor învinui sau apăra între ei, în ziua în care va judeca Dumnezeu cele ascunse ale oamenilor*.

Dar însuși Stăpînul, învăndu-ne că trebuie să lepădăm toată mînia, zice în Evanghelie: „CeZ ce se mînie pe fratele său, vinovat va fi judecării”. Așa stă în copiile cele bune (cuvîntul "în deșert" e un adaos), potrivit cu gîndul Scripturii despre acest lucru. Căci Domnul voiește ca noi să tăiem în toate chipurile rădăcina și scînteia însăși a mîniei și nici o pricină a ei să nu păstrăm în noi, ca nu cumva, pornindu-ne la început dintr-o pricină așa zisă întemeiată, mai pe urmă să alunecăm în turbarea năniei fără temeii.

Iar leacul desăvîrșit al acestei boale acesta este: să credem că nu ne este iertat să ne sfîmim mînia nici pentru pricini drepte, nici pentru nedrepte. Căci duhul mîniei întunecîndu-ne mintea, nu se va mai afla întru noi nici lumina care ne ajută să deosebim lucrurile, nici tăria faptului drept, nici cîrma dreptății. Dar nici templu al Duhului Sfînt nu ni se mai poate face sufletul, cîtă vreme ne va stăpîni duhul mîniei, întunecîndu-ne mintea. Iar la urma tuturor, avînd în fiecare zi în față icoana morții, care nu știm cînd poate veni, să ne păzim pe noi înșine de mînie și să știm că n-avem nici un folos nici de neprihănire, nici de lepădarea de cele pămîntești, nici de posturi și privegheri, căci de vom fi stăpîniți de mînie și ură, vinovați vom fi judecării.

5. Despre întristare

A cincea luptă o avem împotriva duhului întristării, care întunecă sufletul ca să nu poată avea nici o vedere duhovnicească și-1 oprește de la toată lucrarea cea bună. Cînd duhul acesta viclean tăbărăște asupra sufletului și-1 întunecă în întregime, nu-i mai îngăduie să-și facă rugăciunile cu osîrdie, nici să stăruie cu folos pe lîngă sfintele citiri și nu rabdă pe om să fie blînd și smerit față de frați. îi pricinuieste scîrbă față de

" 18. 66, 18; " Rom. 15; " Mt. 5, 22.

toate lucrurile și față de însăși îngăduința vieții. Scurt vorbind, întristarea tulbură toate sfaturile mîntuitoare ale sufletului și usca toată puterea și stăruința lui, făcîndu-l ca pe un ieșit din minte și legîndu-l de gîndul desnădejdiei. De aceea, dacă avem de gînd să luptăm lupta duho\Tii-cească și să biruim cu Dumnezeu duhurile răutății, să păzim cu toată străjuirea inima noastră dinspre duhul întristării*^.

Căci precum molia roade haina și cariul lemnid, așa întristarea mănîncă sufletul omului. Ea îl face să ocolească toată înțînirea bună și nu-l lasă să primească cuvînt de sfat nici de la prietenii cei adevărați, precum nu-i îngăduie să le dea răspuns bun și pașnic. Ci învăluind tot sufletul, îl umple de amărăciune și de nepăsare, în sfîrsit, îi pune în minte gîndul să fugă de oameni, ca de unii ce i s-ar fi făcut pricină de tulburare și nu-l lasă să-si dea seama că nu din afară vine boala, ci ea mocnește înăuntru, făcîndu-se arătată cînd vine vreo ispită care o dă la iveală. Căci niciodată nu s-ar vătămă omul de om, dacă nu ar avea mocnind înăuntru pricinile patimilor. De aceea Ziditorul a toate și Doctorul sufletelor, Dumnezeu, Cel ce singur știe ranele sufletului cu de-amănuntul, nu poruncește să lepădăm petrecerea cu oamenii, ci să tăiem din noi pricinile păcatului și să cunoaștem că sănătatea sufletului se dobîndește nu despărțindu-ne de oameni, ci petrecînd și exercitîndu-ne cu cei virtuoși.

Cînd așadar pentru oarecari pricini, zise „îndreptățite”, ne despărțim de frați, n-am tăiat pricinile întristării, ci numai le-am schimbat, fiindcă boala ce mocnește înăuntru se poate aprinde și printr-alte lucruri. De aceea tot războiul să ne fie împotriva patimilor celor dinăuntru. Căci de le vom scoate pe acestea din inimă cu danii și cu ajutorul lui Dumnezeu, nu numai cu oamenii, dar și cu fiarele sălbatice vom petrece cu ușurință, cum zice și fericitul Iov: *^Fiarele sălbatice vor fi cu tine în pace”^*. Deci mai întîi trebuie să luptăm împotriva duhului întristării, care împinge sufletul la desnădejde, ca să-l alungăm din inima noastră. Căci acesta n-a lăsat pe Cain să se pocăiască după ce și-a ucis fratele, nici pe Iuda după ce a vîndut pe Domnul. Să ne deprindem numai cu acea întristare, care se cuprinde în pocăința pentru păcate și e împreunată cu nadei dea cea bună.

Despre aceasta zice și Apostolul: *^^întristarea cea după Dumnezeu lucrează pocăință spre mîntuie”e^ fără părere de rău”^^*. Căci întristarea cea după Dumnezeu, hrănind sufletul cu nădejdea pocăinței, e împreunată cu bucurie. De aceea ea face pe om osîrduitor și ascultător spre toată lucrarea cea bună, prietenos, smerit, blînd, gata să sufere răul și să rabde

*» Prov. 4, 23; *» Iov 5, 23. ^^ II Cor. 7, 10.

toată buna osteneală și zdrobirea, ca una ce e cu adevărat după Dumnezeu. Ea face să se arate în om roadele Sfîntului Duh, care sînt: bucuria, dragostea, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, credința și înfrînarea. De la întristarea cea potrivnică însă, cunoaștem roadele duhului celui rău, adică: trîndăvia, lipsa de răbdare, mînia, ura, împotrivirea în cuvînt, lenea la rugăciune. De această întristare sîntem datori să fugim, ca și de curvie, de iubirea de argint, de minie și de toate celelalte patimi. Ea se tămăduiește prin rugăciune, prin nădejdea în Dumnezeu, prin cugetarea la cuvintele cele dumnezeiești și prin petrecerea cu oamenii cuviosi. .

6. Despre trîndăvie

A șasea luptă o avem împotriva duhului trîndăviei, care e înjugat cu duhul întristării și lucrează împreună. Cumplit și apăsător e acest drac și neîncetat războiește pe monahi. El cade pe la al șaselea ceas peste monah, pricinindu-i moleșeală, întristare și scîrbă chiar și față de locul unde se află și de frații cu care petrece, ba și față de orice lucrare și de însăși citirea dumnezeieștilor Scripturi. îi pune în minte și gînduri de mutare, șoptindu-i că de nu se va muta într-alte locuri, deșartă îi va fi toată vremea și osteneala.

Pe lîngă acestea mai stîrnește și foamea într-însul pe la al șaselea ceas, cîta nu i s-ar fi întîmplat chiar după un post de trei zile, sau după un drum foarte îndelungat, sau după o osteneală grea. Apoi îi pune în minte gîndul că nu va putea scăpa de boala și greutatea aceasta în nici un chip altfel, fără numai de va ieși des și se va duce pe la frați, dîndu-i ca motiv folosul sau cercetarea celor neputincioși. Iar dacă nu-l poate înșela numai cu acestea, îl scufundă în somn greu și se năpustește și mai furios asupra lui, neputînd fi alungat într-altfel, fără numai prin rugăciune, prin reținerea de la vorbe deșarte, prin cugetarea la cuvintele dumnezeiești și prin răbdarea în ispite.

De nu va găsi încă pe monah îmbrăcat cu aceste arme îl va săgeta cu săgețile sale și-l va face nestatornic, împrăștiat și leneș, îndemnîndu-l să colinde mînăstiri multe și să nu se îngrijească de nimic altceva, fără numai să afle unde se fac mîncări și băuturi mai bune. Căci cu nimic nu-și nălucește mintea leneșul decît cu gînduri ca acestea. Prin acestea îl încîlcește apoi cu lucruri lumești și puțin cîte puțin îl atrage în îndeletniciri vătămătoare, pînă ce îl scoate cu totul și din cimil monahicesc.

Știind dumnezeiescul Apostol că această boală e foarte grea și ca un doctor iscusit vrînd s-o smulgă din sufletele noastre din rădăcini, arată mai ales pricinile din care se naște, zicînd: „Fa *poruncim vouă., fraților*^

intru numele Domnului nostru Iisus Hristos, să vă feriți de tot fratele car» umblă fără de rînduială și nu după predania care ați luat de la noi. Că înșivă știți cum trebuie să urmați nouă, că noi n-am umblat fără de rînduială între voi, nici am mîncat de la cineva pîine în dar, ci cu osteneală și trudă lucrînd zi și noapte, ca să nu îngreunăm pe nimeni dintre voi. Nu doar că n-am fi avut dreptul, ci ca pe noi să ne aveți pildă spre a urma nouă. Ctnd ne aflam la voi acestea vă porunceam, că dacă cineva nu lucrează, nici să nu mănînce. Auzim că sînt unii dintre voi care umblă fără rînduială nimic lucrînd, ci iscodind. Unora ca acestora le poruncim și-i rugăm întru Hristos Iisus, ca întru liniște lucrînd să mănînce pîinea lor^w ^.

Să luăm aminte cît de lămurit ne arată Apostolul pricinile trîndăviei, cînd numește „fără de rînduială^w pe cei ce nu lucrează, dezvăluind prin acest singur cuvînt multele lor păcate. Căci cel fără de rînduială este și fără de evlavie și obraznic ia cuvinte și gata spre batjocură, de aceea și incapabil de liniște și rob trîndăviei. Drept aceea poruncește tuturor să se depărteze de ei, ferindu-se ca de ciumă. Apoi zice: „Și nu după predania care ați luat-o de la noi^w, arătînd prin cuvintele acestea că aceia sînt mîndri și disprețuitori și desfac predaniile apostolice. Și iarăși zice: „în dar n-am mîncat pîine de la nimeni, ci cu osteneală și trudă, lucrînd zi și noapte^w”. învățătorul neamurilor, propovăduitorul Evangheliei, cel răpit pînă la al treilea cer ^, cel ce zice că Domnul a poruncit ca cei ce vestesc Evanghelia, din Evanghelie să trăiască ^w, lucrează cu osteneală și trudă zi și noapte spre a nu îngreua pe nimeni.

Atunci cumv^w nejmom lenevijnoi la lucru și vom căuta odihnă trupească, odată^w |ce|nu ni s-a încredințat nici propovăduirea Evangheliei, nici •grijapjiseriilor, ci numai purtarea de grija a sufletului nostru? Apoi arătînd și mai lămurit vătămarea ce se naște din șederea fără lucru, adaugă: „nimica lucrînd, ci iscodind^w. Căci din șederea fără lucru iese iscodirea și din iscodire neorînduiala și din neorînduială tot păcatul. Arătîndu-le apoi și tămăduirea, zice: „Iar unora ca acestora le poruncim ca întru liniște lucrînd să-și mănînce pîinea lor^w ^”. Pe urmă le spune într-un chip și mai dojenitor: „Dacă cineva nu vrea să lucreze, nici să nu mănînce^w ^”.

De aceste porunci apostolești fiind învățați Sfinții Părinți cei din Egipt, nu îngăduie nici o vreme în care monahii să rămmă fără lucru.

^w II Tesaloniceni 3, 6—12.

^w II Corinteni 12, "2; " i Corinteni 9. 14.

mai ales cei tineri, știind că prin răbdarea lucrului alungă trîndăvia, își dobîndesc hrana și ajută celor lipsiți. Căci nu lucrează numai pentru trebuințele lor, ci din prisos dau și străinilor, săracilor și celor din închisori, crezînd că o atare facere de bine este o jertfa sfîntă și bine primită la Dumnezeu. Încă zic Părinții și aceasta: că cel ce lucrează, e războit adesea nimiai de un diavol și numai de acela e necăjit, pe cînd cel ce nu lucrează, de nenumărate duhuri este robit.

Pe lîngă acestea, bine este să aducem și un cuvînt al lui Avva Moisi, cel mai cercat dintre Părinți, pe care l-a zis către mine. Căci șezînd eu puțină vreme în pustie, am fost supărat de trîndăvie și m-am dus la dînsul și am zis: „Ieri fiind cumplit supărat de trîndăvie și slăbind foarte, nu m^w aș fi izbăvit de ea, de nu m-aș fi dus la Avva Pave^w. Și mi-a răspuns la aceasta Avva Moisi și a zis: „Să știi că nu te-ai izbăvit de ea, ci și mai mult te-ai dat prins și rob. Deci să știi că mai greu te va lupta, ca pe unul ce calci rînduială, dacă nu te vei strădui de acum înainte să o birui cu răbdarea, cu rugăciunea și cu lucrul mîinilor”\

7. Despre slava deșartă

A șaptea luptă o avem împotriva duhului slavei deșarte. Patima aceasta este foarte felurită și foarte subțire și nu o bagă de seamă ușor nici însuși cel ce pătimeste de dinsa. Atacurile celorlalte patimi sînt mai vădite și de aceea e mai ușoară oarecum lupta cu dînsule, căci sufletul cunoaște pe protivnicul său și îndată îl răstoarnă prin împotrivirea cu cuvîntul și prin rugăciune. Dar păcatul slavei deșarte, avînd multe înfățișări, precum s-a zis, este greu de biruit. El încearcă să săgeteze pe ostașul lui Hristos prin orice îndeletnicire, prin glas, prin cuvînt, prin tăcere, prin lucru, prin priveghere, postiri, rugăciune, citire, liniște, pînă și prin îndelunga răbdare.

Pe cel ce nu izbutește să-1 amăgească spre slava deșartă prin scumpețea hainelor, încearcă să-1 ispitească prin îmbrăcăminte proastă și pe cel ce nu l-a putut face să se îngîmfe prin cînste, pe acela îl duce la nebulie prin așa zisa răbdare a necinstei; iar pe cel ce nu l-a putut împinge la slava deșartă pentru destoinicia în cuvînt, îl amăgește prin tăcere, facîndu-1 să-și închipuie că a dobîndit liniștea. Dacă n-a putut moleși pe cineva prin belșugul bucatelor, îl slăbănogeste prin postul pe care îl ține de dragul laudelor.

Scurt vorbind, tot lucrul, toată îndeletnicirea dă prilej de război acestui diavol viclean. Pe lingă acestea el îl face pe monah să se gîndească și la preoție. Îmi aduc aminte de un bătrîn, pe cînd petreceam în pustia schetică. Ducîndu-se acesta la chilia unui frate spre cercetare, apropiindu-se de ușă l-a auzit grîind. Și socotind bătrînul că citește din Scriptură a stat să asculte, pînă ce a simțit că fratele își ieșise din minte din pricina slavei deșarte și se hirotonisise pe sine diacon, făcînd tocmai otpustul celor chemați. Deci cum a auzit bătrînul acestea, împingînd ușa a intrat și întîmpinîndu-l fratele i s-a închinat după obicei și ceru să afle de la el, dacă de multă vreme așteaptă la ușă. Iar bătrînul i-a răspuns în glumă, zicînd: „Acum venii cînd făceai tu optustul celor chemați”. Auzind fratele acestea, a căzut la picioarele bătrînului, cerîndu-i să se xoage pentru dînsul, ca să se izbăvească de rătăcirea aceasta.

Am amintit aceasta, vrînd să arăt la cîtă nesimțire duce dracul acesta pe om. Drept aceea, cel ce vrea să se lupte desăvîrșit și să ia cununa dreptății desăvîrșite să se străduiască în toate chipurile să biruie această fiară cu multe capete. Să aibă pururi înaintea ochilor cuvîntul lui David: „DoTnnul a risipit oasele celor ce plac oamenilor”⁶. Deci nimic să nu facă uitîndu-se după lauda oamenilor, ci numai răsplata lui Dumnezeu să o caute. Să lepede neconținut gîndurile care vin în inima lui și îl laudă, și să se disprețuiască pe sine înaintea lui Dumnezeu. Căci numai așa va piînea, cu ajutorul lui Dumnezeu, să se izbăvească de duhul slavei deșarte.

8. Despre mîndrie

A opta luptă o avem împotriva duhului mîndriei. Aceasta este foarte cumplită și mai sălbatică decît toate cele de pînă aci. Ea războiește mai ales pe cei desăvîrșiți și pe cei ce s-au urcat pînă aproape de culmea virtuților, încercînd să-i prăbușească. Și precum ciurma cea aducătoare de stricăciune nimicește nu numai un mădular al trupului, ci întreg trupul, așa mîndria nu strică numai o parte a sufletului, ci tot sufletul. Fiecare din celelalte patimi, deși tulbură sufletul, se războiește numai cu virtutea opusă și căutînd să o biruiască pe aceea, întunecă numai în parte sufletul. Patima mîndriei însă întunecă întreg sufletul și-l prăbușește în cea mai adîncă prăpastie.

66 Psalmul 52, 7.

Ca să înțelegem mai lămurit cele zise, să luăm seama la lucrul următor: îmbuibarea stomacului se sîrguiește să strice înfrînarea: desfrînarea, curăția; iubirea de argint, sărăcia; mînia, blîndețea; și celelalte feluri ale păcatului asemenea pe celelalte virtuți opuse. Dar păcatul mîndriei, cînd pune stăpînire pe bietul suflet, ca un tiran prea cumplit care a cuccerit o cetate mare și înaltă, îl dărîmă în întregime și îl surpă în temelii. Mărturie despre aceasta este îngerul acela, care pentru mîndrie a căzut din cer. Căci fiind zidit de Dumnezeu și împodobit cu toată virtutea și înțelepciunea, n-a voit să le recunoască pe acestea venite din darul Stăpînului, ci din firea sa. De aceea s-a socotit pe sine întocmai ca Dumnezeu. Gîndul acesta al lui mustîndu-l Proorocul zice: „Ai zis întru inima ta: ședea-voi pe un munte, înalt pune-voi scaunul meu peste nouri și voi fi asemenea Celui Prea Înalt⁷. Iară tu om ești și nu Dumnezeu. Și iarăși alt Prooroc zice: „Ce te fălești întru răutate, puternice⁸ și celelalte ale psalmului.

Deci, știind acestea, să ne temem și „cu toată străjuirea să păzim inima noastră”⁹ dinspre duhul mîndriei cel purtător de moarte, zicînd în noi înșine de cîte ori am dobîndit vreo virtute, cuvîntul Apostolului: „Nu eu, ci darul lui Dumnezeu, care este în mine”¹⁰, și cel zis de Domnul: „Fără de Mine nu puteți face nimic”¹¹ sau cel zis de Proorocul: „Dacă Domnul nu ar zidi casa, în zadar s-ar trudi ziditoii”¹² și în sfîrșit cel zis de Apostol: „Nu a celui ce voiește, nici a celui ce aleargă, ci a lui Dumnezeu, care miluiește”¹³. Căci chiar de ar fi cineva cît de fierbinte cu osîrdia și de sîrguitor cu vrerea, fiind legat de trup și sînge nu va putea ajunge la desăvîrșire, decît prin mila lui Hristos și prin harul Său. Pentru că zice Iacov: „Toată darea cea bună de sus este”¹⁴; iar Apostolul Pavel zice: „Ce ai tu, care nu ai luat? Iar dacă ai luat, ce te lăuzi ca și cum n-ai fi luat și te fălești ca de ale tale?”¹⁵

Iar că mîntuirea ne vine prin harul și mila lui Dumnezeu, ne dă mărturie adevărată tîlharul acela de pe cruce, care a primit Raiul nu ca preț al virtuții, ci prin harul și mila lui Dumnezeu. Acestea știindu-le Părinții noștri, toți cu un glas au învățat, că nu putem ajunge într-alt fel la desăvîrșirea virtuții, fără numai prin smerenie. Iar aceasta se naște din credință, din frica lui Dumnezeu, din blîndețe și din sărăcia desăvîr-

6« Isaia 14, 13; " Psalm 51, 1; ^8 Proverbe 4, 23; sa I Coriateai 15, 10; «» Ioiri 15 5-
«1 Psalmul 126, 1; «^ Romani 9, 16; «^ Iacov 1, 17; " I Corinteni 4, 7.

sită, prin care ne vine și dragostea desăvirșită, cu darul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

CUVIOSUL GHERMAN DACO-ROMANUL

(secolele IV—V) *

Cuviosul Gherman era rudă și prieten din copilărie al Sfântului Ioan Cassian, născut pe la jumătatea secolului IV, probabil tot în „hotarele Cassienilor și ale Peșterilor”, din eparhia Tonusului. Fiind mai vîrstnic decît compatriotul său, Gherman a intrat din tinerețe în nevoița călugărească la una din mînăstirile existente în Tomis, Histria, Callatis sau Axiopolis. Intrucît mulți asceți „sciți” se nevoiau în peșteri, cum atestă numeroasele toponime paleocreștine de „Peștera”, „Peșteri”, „Biseri-
cuța”, „Biserica Omului” etc, se crede că și Cuviosul Gherman s-a nevoit la început într-una din aceste peșteri.

Acest ascet tomitan a fost primul părinte duhovnicesc al Sfîntului Ioan Cassian, cel dintîi dascăl al său, care l-a inițiat pe calea mîntuirii spre Hristos. După o scurtă nevoița împreună cu prietenul său la una din mînăstirile din Dacia Pontică, Cuviosul Gherman se nevoiește un timp cu Sfîntul Ioan Cassian la Betleem (380—385), aproape de Peștera Nașterii Domnului. Apoi pleacă împreună cu prietenul său în Egipt și vizitează toate marile mînăstiri, sihăstriile de pe Valea Nilului și pe sfinții călugări anahoreți din muntele Nitriei și din Sinai. În anul 399, Cuviosul Gherman se stabilește cu Ioan Cassian la Constantinopol, în preajma Sfîntului Ioan Gură de Aur, pe care îl iubeau atît de mult.

În anul 404, Sfîntul Ioan Gură de Aur fiind exilat și depus din scaun de împăratul Arcadie, Cuviosul Gherman, împreună cu Sfîntul Ioan Cassian, se duc la Roma, spre a mijloci în favoarea marelui patriarh și dascăl al lujnii creștine, în fața papei Inocențiu I. De aici nu se știe unde s-a retras la bătrînețe Cuviosul Gherman. El s-a săvîrșit, fie la mînăstirea întemeiată de Sfîntul Ioan Cassian la Marsilia, fie s-a reîntors la mînăstirea din patria sa, în Dacia Pontică, unde se crede că și-a săvîrșit călătoria acestei vieți în primele două decenii ale secolului V.

* *Scritori hibericefi (n epoca străromână) op. cit., p* 217—250.*

EPISCOPUL TIMOTEI

al Tomisului

(prima jumătate a secolului V) *

Nu se cunoaște originea acestui episcop tomitan. Se crede că era născut la sudul Dunării, călugărit și format duhovnicește la una din mînăstirile din Capadocia, unde, datorită Sfîntului Vasile cel Mare, viața monahală devenise foarte înfloritoare în secolele V—VI. Ca și înaintașii săi, episcopul Timotei era un bun teolog ortodox, profund cunoscător al dogmelor stabilite de Sfinții Părinți, precum și al disputelor teologice ale timpului său, care tulburau întreg Imperiul bizantin, în eparhia sa, fericitul episcop Timotei era la fel de activ ca și înaintașii săi, Vetranion, Gherontie și Teotim I. A zidit și înnoit mai multe bazine și nunăstiri, protejînd mult monahismul autohton daco-roman și catehizînd pe „nomazii sciți” (goți și huni), încă neconvertiți la creștinism.

Episcopul Timotei a păstorit eparhia Tomisului în prima jumătate a sec. V și a participat activ la al treilea Sinod ecumenic de la Efes din anul 431, care apără cultul Maicii Domnului, împotriva ereticului Nestorie, fiind însoțit probabil de cîțiva egumeni și călugări „sciți” învățați. Aici a semnat cele „12 anatematisme” ale Sfîntului Chirii al Alexandriei, precum și hotărîrea de condamnare a ereticului Nestorie, fiind cel de al 170-lea semnatar.

După o păstorire rodnică de peste zece ani, fericitul Timotei, păstorul cel bun al turmei lui Hristos de la Tomis, s-a strămutat cu pace la cele veșnice, numărîndu-se în ceata cuvioșilor părinți.

EPISCOPUL IOAN

al Tomisului

(secolul V) ¹⁰*

După episcopul Timotei, scaunul episcopal din Tomis a fost ocupat de un alt mare teolog al secolului V și aprig apărător al Ortodoxiei în Dacia Pontică, anume fericitul episcop Ioan.

• *D, la Dunăre la Mare, op. cit., p. 30; Istoria Bisericii Ortodoxe Române, voi. I, op. cit., p. 135.*
• • *Ibidem p. 135.*

Acest episcop a luat permanent parte la disputele teologice din preajma Sinodului IV ecumenic de la Calcedon (451), fiind prezent adesea în Constantinopol. El posedă o vastă cultură latină și greacă, traducând mai multe scrieri bisericești din limba greacă în cea latină. Scriitorul latin contemporan Marius Mercator scrie despre episcopul tomitan Ioan că era „unul din oei mai buni teologi ai timpului” și unul din „cei mai aprigi adversari ai nestorianismului și eutibianismului” (monofizitismului), dovedindu-se, ca și toți ierarhii tomitani, un devotat apărător al învățaturii ortodoxe, cum reiese din puținele fragmente păstrate de la el.

Înainte de anul 449, episcopul Ioan s-a săvârșit cu pace la Tomis și s-a adăugat înaintașilor săi.

**EPISCOPUL ALEXANDRU
al Tonusului
(secolul V) ***

Acest ierarh tomitan a ocupat scaunul eparhiei Tomisului pe la jumătatea secolului V, în timpul marilor frământări hristologice monofizite, create de ereticul Eutihie. Noul păstor al Daciei Pontice era un bun teolog, capabil să apere Ortodoxia, atât de amenințată în întreg Imperiul bizantin.

Episcopul Alexandru a luat parte la sinodul din anul 449, convocat de împăratul Teodosie II și patriarhul Flavian la Constantinopol, sinod care a reînnoit hotărârile luate în anul 448, de respingere a învățaturii eretice monofizite și condamnare a lui Eutihie. Episcopul Alexandru semnează al șaptelea actele sinodului: „Alexander reverendissimus episcopus Tomitanorum civitatis provinciae Scythiae”. La marele Sinod ecumenic de la Calcedon, ținut în anul 451, episcopul daco-roman n-a mai putut lua parte din cauza năvălirii hunilor „nomazi” în eparhia sa, dar a semnat ulterior actele sinodului. El însă a rămas credincios Evangheliei lui Hristos și hotărârilor luate de sinoadele ecumenice, pînă la sfârșitul vieții sale, apărînd cu dîrzenie dreapta credință la Gurile Dunării, zidind noi biserici și mînăstiri în Dobrogea și continuînd procesul de creștinare în Dacia Pontică, prin călugării misionari daco-romani.

* *De la Dunăre la Mare* op. cit., p. 30; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române* voi. I, op. cit., p. 136.

După o păstorire rodnică de peste un deceniu, fericitul episcop Alexandru și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu.

**EPISCOPUL TEOTIM II
al Tomisului**

(a doua jumătate a secolului V) *

Eparhia Tomisului avea în anul 458 un păstor nou, în persoana episcopului Teotim II. El era de neam trac, poate chiar din Dacia Pontică. Acest ierarh tomitan a continuat să-și extindă jurisdicția eparhiei sale, prin călugări și preoți misionari trimiși de la Tomis, pînă în inima Daciei Carpatice, pe o arie ce cuprindea atât Cîmpia Dunării și zona subcarpatică, cît și sudul Moldovei. Această acțiune de creștinare a Daciei era deja începută încă din secolele II—III, în Banat, Oltenia și Transilvania, prin coloniștii romani, iar în Munții Buzăului, Vrancea, Bărăgan și Moldova de sud, în secolul IV, prin călugării și preoții misionari daco-romani, veniți din eparhia Tomisului. Activitatea misionară de vestire a Evangheliei lui Hristos la sudul și nordul Dunării era destul de puternică sub episcopul Teotim II.

Pe lîngă lucrarea sa misionară, episcopul Teotim II era și un devotat teolog și apărător al Ortodoxiei Sfinților Părinți. El a făcut dovada aceasta în răspunsul ce iut de împăratul Leon I Tracul (457—474), în legătură cu hotărârile Sinodului IV ecumenic de la Calcedon și cu alegerea patriarhului monofizit Timotei AUurus la Alexandria. Episcopul Teotim II scria că primește întru totul hotărârile Sinodului de la Calcedon și cere depunerea ierarhului monofizit de la Alexandria. Răspunsul său în limba latină, foarte ortodox și categoric, „se distinge prin simplitatea și claritatea lui”.

Se pare că fericitul episcop Teotim II a avut o păstorire lungă la Tomis, încununată de multă izbîndă, prin continuarea procesului de creștinare a „nomazilor sciți” (huni), ale căror migrații și incursiuni făceau multe tulburări creștinilor autohtoni. După mutarea sa la cele veșnice, în ultimele decenii ale secolului V, scaunul episcopiei Tomisului a fost ocupat de ierarhi ale căror nume ne rămîn necunoscute. Jertfa lor însă nu a rămas zadarnică în acest colț de pămînt daco-roman.

* *De la Dunăre la Mare*, op. cit., p. 30; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, voi. I, op. cit., p. 136.

CUVIOSUL DIONISIE CEL MIC („ROMANUL")

(c. 470—545)*

Al doilea mare teolog, cunoscut traducător de scrieri patristice și călugăr plin de dragostea lui Hristos, pe care ni l-a dat Dacia Pontică, după Sfântul Ioan Cassian, a fost Cuviosul Dionisie cel Mic, adică „Smeritul", iar în limba latină „Exiguul". Acest venerabil slujitor al Bisericii lui Hristos s-a născut în Sciția Mică pe la anul 470 și s-a călugărit din tinerețe la una din renumitele mănăstiri ale eparhiei Tomisului, care au dat în secolele IV—VII numeroși „călugări sciți", cunoscuți în întreg imperiul ca teologi, asceți și apărători ai Ortodoxiei.

Unul din dascălii săi de tinerețe, pe care avea să-l evoce mai târziu în „Prefața scrisorii sinodale a Sfântului Chirii al Alexandriei către Nestorie", tradusă în latină, a fost un anume Petru, ajuns la bătrânețe episcop. Acesta sese probabil egumenul mănăstirii dobrogene, unde s-a călugărit Cuviosul Dionisie, căruia i-a fost părinte duhovnicesc și care l-a deprins cu nevoința duhovnicească și frica de Dumnezeu. Iată cu ce cuvinte pline de recunoștință, de smerenie și duiosie, calități specifice sufletului nostru românesc, se adresează fericitul Dionisie cel Smerit dascălului său: „Mi-aduc aminte de binefacerile Voastre, Venerabile Părinte și podoabă aleasă a învățătorilor lui Hristos, și am mereu înaintea ochilor minții rîvna sfîntă pentru hrana duhovnicească pe care o cheltuiați cu mine cînd eram copil, rîvnă pe care nici spațiul, nici timpul n-o pot uita. Vă rog să primiți o mulțumire pe care știu că nu pot să v-o dau la înălțimea cuvenită".

Din Dobrogea, fericitul Dionisie, supranumit „Romanul", se duce în Orient, la Mormîntul Domnului și în Asia Mică, apoi se stabilește la o mănăstire din Constantinopol. Era un teolog ortodox desăvîrșit și cuioștea perfect limbile greacă și latină. La cererea papei Ghelasie de a i se trimite un călugăr învățat spre a-i traduce în Apus canoanele sinoadelor ecumenice și unele opere patristice, Dionisie este trimis în Italia.

În anul 496 Cuviosul Dionisie este trimis la Roma. Aici intră în Mănăstirea Sfînta Anastasia și ajunge traducător renumit din greacă în latină și predă midți ani dialectica cu prietenul său Casiodor la Universitatea Vivarium din sudul Italiei — Calabria.

Biograful și prietenul său Casiodor spune despre fericitul Dionisie că era „de neam scit, dar de obiceiuri întru totul romane, foarte price-

• *De la Dunăre la Mare*, op. cit., p. 70—72; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, voi. I, op. cit., p. 141—142; Pr. Prof. I. G. Coman, *Izvoarele Ortodoxiei românești și creștinismul daco-roman*, p. 344, în revista „Ortodoxia", an XXXIII, nr. 3/1981; Idem, *Scriitori hisericcești din epoca str&romăni*, 1979, p. 268—280; *Sfinți români...*, op. cit. p. 234.

put la ambele limbi, cunoscător perfect al Sfintei Scripturi și al dogmaticii". Era, de asemenea, „înțelept și simplu, învățat și smerit, cu vorbă puțină, feciorelnic, bînd, plîngînd cînd auzea vorbe de veselie nepotrivite, postitor, fără să osîndească pe cei care nuncau."

La Roma, Cuviosul Dionisie cel Mic (Exiguul) a trăit și a scris sub zece papi, de la Atanasie II pînă la Vigiliu. Fiind rugat atît de păstorii Romei, care doreau să cunoască mai bine scrierile Părinților din Răsărit, cît și de compatrioții săi, călugării sciți, fericitul Dionisie cel Mic a tradus din greacă în latină scrieri ale sfinților Grigorie de Nyssa, Chirii al Alexandriei și Proclu. Apoi traduce canoanele primelor patru sinoade ecumenice, în două ediții; editează „Decretele pontificale" și traduce vieți de sfinți ca: „Descoperirea capului Sfîntului Ioan Botezătorul", „Pocăința minunată a Sfintei Taisia" și „Viața Sfîntului Pahomie".

Cuviosul Dionisie cel Mic era și un bun cunoscător al astronomiei, știință ce o învățase la Alexandria, centrul astronomiei antice. Astfel, el a întemeiat era creștină dionisiacă, în locul erei păne, începînd calendarul și numărătoarea anilor „De la întruparea Domnului nostru Iisus Hristos, iar nu de la împăratul Dioclețian, ca pînă atunci, pentru ca astfel să fie tuturor mai cunoscut începutul nădejzii noastre și pentru ca să apară mai clară cauza răscumpărării neamului omenesc, adică Patimile Mîntuitorului nostru". A scris în acest scop două lucrări: „Carte despre Sfintele Paști" și „Argumente Pascale". Era creștină întemeiată de fericitul Dionisie cel Smerit a intrat în vigoare la Roma în anul 527, iar pînă la începutul mileniului al doilea a fost adoptată în toată lumea creștină.

A mai scris și un florilegiu de texte patristice dogmatice, extrase de la mai mulți Sfinți Părinți din Răsărit, Apus și Africa, intitulat „Exempla Sanctorum Patrum". Atît prin originea și formarea sa daco-romană, cît și prin scrierile și traducerile sale din greacă în latină, fericitul Dionisie cel Mic „a întins o adevărată punte de legătură între Răsărit și Apus, punînd într-un contact mai apropiat cele două romanități creștine".

La bătrînețe, fericitul Dionisie „Romanul" își aducea aminte din Italia, patria sa adoptivă, de Dobrogea, patria sa natală, și de compatrioții săi blînzi, drept-credincioși și smeriți, despre care scrie aceste frumoase cuvinte în Prefața către „venerabilii domni și frați prea iubiți Ioan și Leonțiu": „Poate pare lucru nou celor neștiutori că Scythia, care se arată îngrozitoare prin frig și în același timp prin barbari, a crescut bărbați plini de căldură și minunați prin blîndețea purtării. Că lucrul stă așa, eu îl știu nu numai printr-o cunoaștere din naștere, ci mi l-a arătat și experiența. Se cunoaște că acolo (în Scythia Minor), într-o comunitate pămîntească deschisă, am fost renăscut cu harul lui Dum-

nezeo prin Taina Botezului și am fost învrednicit să văd viața cerească în trup fragil a prea fericiților Părinți, cu care acea regiune se slăvește ca de o rodire duhovnicească deosebită. Credința lor strălucind prin legătura cu fapta bună, era pentru toți pildă de viață și sinceritate. Ei nu erau prinși în mreaja nici unei griji lumești și puteau spune cu Apostolul: „Cetatea noastră este în ceruri” (Filipeni 3,20). Ei (daco-romanii) au ținut cu tărie neînfricată totdeauna dogmele credinței ortodoxe, căci, deși erau simpli în cuvânt, în știință nu erau nepricepuți. . .” **

Pentru sfințenia vieții lui, pentru gândirea și scrierile sale profund ortodoxe. Cuviosul Dionisie cel Mic, numit și „Romanul”, este cinstit atât în Răsărit, cât și în Apus, ca un călugăr desăvârșit, filolog și ctitor al erei creștine, ascet și teolog de renume. Trei mari virtuți l-au împodobit în toată viața sa: credința ortodoxă, smerenia inimii și dragostea față de Dumnezeu și de oameni, calități specifice, milenare ale întregului popor român.

Săvârșindu-și călătoria acestei vieți, Cuviosul Dionisie cel Smerit și-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Hristos prin anul 545 și este numărat în ceata Cuvioșilor Părinți.

CUVIOSUL IOAN MAXENȚIU

(secolele V—VI) *

Acest cuvios părinte era „cel mai învățat călugăr scit” contemporan cu Cuviosul Dionisie cel Mic, născut în Dacia Pontică, pe la jumătatea secolului V. El s-a călugărit și a învățat adâncul teologiei din anii tinereții, la una din mănăstirile eparhiei Tomisului, a călătorit la mai multe mănăstiri din Răsărit și a locuit uneori în preajma Constantinopolului.

Fericitul călugăr Ioan Maxențiu a scris opt cărți „libelli”, care tratează diferite probleme hristologice și antropologice și combate cu tărie nestorianismul și monofizitismul lui Eutihie. Iată câteva titluri din scrierile sale: *Libellus fidei*, *Capitole doctrinare*, *Mărturisire de credință ortodoxă*, *Unirea Cuvântului lui Dumnezeu cu propriul Său trup*, *Raspuns contra achefalilor . . .*, *Contra Nestorienilor*, *Răspuns la Epistola papei Hormisda*.

Împreună cu alți patru călugări sciți: Petru, Ioan, Leonțiu și Ioan. Cuviosul Ioan Maxențiu a scris și *Epistola călugărilor sciți* adre-

sată episcopilor africani Datin și Fortunat, în care se susține formula teologică „theopashită” că „unul din Treime a pățimit cu trupul”.

După o îndelungată osteneală, prin scris și asceză, de apărare a dreptei credințe ortodoxe și de mărturisire a Evangheliei lui Hristos, într-o epocă atât de frământată de dezbinări și erezii, fericitul călugăr daco-român Ioan Maxențiu s-a strămutat cu pace la cele veșnice.

MITROPOLITUL PATERNUS

al Tomisului

(prima jumătate a secolului VI)*^

Venerabilul mitropolit tomitan Paternus era, după nume, de origine latină, adică daco-roman autohton, probabil călugărit și format teologic și spiritual în una din vestitele mănăstiri ale eparhiei Tomisului. El a ajuns păstor al Daciei Pontice, după o lungă perioadă de circa 60 de ani (460—520), pentru care nu se cunoaște încă numele nici unui episcop tomitan.

Prima atestare documentară este inscripția latină de pe un vas de cult din argint aurit, descoperit în anul 1912 (astăzi la muzeul Ermitaj — Leningrad), făcut de Paternus la începutul secolului VI pentru catedrala mitropolitană din Tomis, unde donatorul este intitulat „episcopus metropolitanus”. După această însemnare și alte câteva de mai târziu se atestă că Episcopia Tomisului a fost ridicată la începutul secolului VI la rang de mitropolie și că avea sub jurisdicția sa un număr de 14 episcopii sufragane, existente în toate orașele mari ale Daciei Pontice. Într-o „Listă” a tuturor scaunelor mitropolitane și episcopale din Patriarhia ecumenică, existente la începutul secolului VI, publicate în anul 1891 de bizantinologul Cari de Boor, sub denumirea de „Notitia Episcopatum”, sînt trecute sub jurisdicția mitropoliei Tomisului următoarele 14 scaune episcopale: *Axiopolis* (Cernavoda, jud. Constanța), *Capidava* (Capidava, jud. Constanța), *Carsium* (Hîrșova, jud. Constanța), *Callatis* (Mangalia), *Cotistiana* (jud. Constanța), *Histria* (Istria, jud. Constanța), *Tropaeum Traiani* (Adamclisi, jud. Constanța), *Troesmis* (Iglița, jud. Tulcea), *Noviodunum* (Isaccea, jud. Tulcea), *Aegyssus* (Tulcea), *Salsovia* (Mahmudia, jud. Tulcea), *Halmyris* (Dunavățul de Jos, jud. Tulcea), *Zaldapa* (jud. Tulcea), *Dionysopolis* (Balcic).

* *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, voi. I, op. cit., p. 142; Pr. Prof. I. G. Coman, *Izvoare Chrtodoxiei românești* op. cit., p. 344—345, în revista „Ortodoxia”, nr. 3, 1981.

* *De la Dunăre la Mare* op. cit., p. 30; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, voi. I, op. cit., p. 136—137; I. I. Georgescu, *Viața creștină în vechiul Tomis*, în rev. Mitropolia Moldovei și Sucevei, nr. 1-2, 1962, p. 15-32.

Toate aceste scaune episcopale au fost înființate la începutul secolului VI, în fiecare oraș — „polis” — din Sciția Mică și din întreg Imperiul bizantin, sub împăratul Anastasie (491—518), în urma unei legi a înaintașului său, împăratul Zenon (474—491), ca fiecare oraș să aibă un episcop al său și un anume teritoriu.

Sub mitropolitul Paternus, eparhia Tomisului a ajuns poate la cea mai mare înflorire duhovnicească și organizatorică. Numărul mare al episcopilor sufragane dovedește în bună parte încheierea procesului de creștinare a poporului român din Dacia Pontică, care avea în secolul VI peste 100 de bazine (biserici) și bisericuțe, cu numeroși preoți (prezbiteri) și mânăstiri bine organizate, cu sute de călugări, sihastri., cavioți (trăitori în peșteri) și misionari și cu teologi de o înaltă cultură clasică și mistic-dogmatică, recunoscută peste tot. Astfel, vestiții „călugări sciți”, contemporani cu arhiepiscopul Paternus, erau preocupați de dogma Sfintei Treimi, creînd formula teologică numită „theopashită”, că „unul din Sfînta Treime a pătimit în trup” („unus de Sancta Trinitate passus est carne”).

Fericitul mitropolit Paternus, refuzînd să accepte ca ortodoxă această formulă dogmatică, călugării sciți se duc în anul 519 la împăratul Justin (518—527) și cer recunoașterea învățăturii lor. De aici merg la Roma și cer papei Hormizdas același lucru. Aceasta dovedește preocupările hristologice ale călugărilor daco-romani din Dobrogea secolului VI, renumele lor în întreg Imperiul romano-bizantin, precum și grija dintotdeauna a episcopilor din Dacia Pontică de a apăra cu statornicie Ortodoxia la Gurile Dunării.

În anul 520, mitropolitul Paternus fiind la Constantinopol, a participat cu alți 20 de ierarhi la alegerea noului patriarh ecumenic Epifanie. În scrisoarea adresată papei Hormizdas cu acest prilej, Paternus semnează al șaptelea sub titlul: „Paternus, misericordia Dei, episcopus provinciae Scythiae metropolitanus”.

În cadrul arhiepiscopiei sale, mitropolitul Paternus pregătește călugări și preoți misionari, pe care îi trimite la nord de Dunăre, în Dacia Carpatică, ajungînd să organizeze parohii și mici așezări monahale pînă la văile Oltului și Argeșului, cîmpia Bărăganului, Codrii Vlăsiei, ținutul Buzăului, Țara Vrancei și sudul Moldovei.

Așa ostentîndu-se, mai mult de un deceniu, pentru lauda lui Dumnezeu și triumful creștinismului pe pămîntul țării noastre, venerabilul mitropolit Paternus și-a dat sufletul cu pace în mîinile lui Hristos.

MITROPOLITUL VALENTINIAN
al Tomisului
(secolul VI) *

Ultimul ierarh și păstor duhovnicesc cunoscut al mitropoliei Tomisului. Înainte de marea migrație a avarilor, slavilor și bulgarilor din anul 602, a fost arhiepiscopul Valentinian. După nume era latin, adică daco-român, probabil născut și format în eparhia Tomisului, la conducerea căreia ajunge pe la mijlocul secolului VI. Prima afirmare despre el datează din anul 595 într-o scrisoare a diaconilor Rusticus și Sebastianus, care îi relatează despre condamnarea de către împăratul Justinian, în anul 544, a „Celor trei capitole”, adică a scrierilor episcopilor Teodor de Mopsuestia (t428), Teodorct al Cirului (458) și Ibas de Edessa (t457), considerate eretice. Arhiepiscopul Valentinian îi scrie papei Vigilius, care îi răspunde la 18 martie 550, adresîndu-i-se „dilectissimo fratri Valentiniano, episcopo de Tomis, provinciae Scythiae” (Prea alesului frate Valentinian, episcopul Tomisului din provincia Sciția — Dobrogea), asigurîndu-l că nu a scris nimic împotriva celor patru Sinoade ecumenice și că îl invită la Constantinopol să se convingă de aceasta. Din motive necunoscute, arhiepiscopul Valentinian nu răspunde la invitație și nu ia parte nici la cel de al cincilea Sinod ecumenic de la 5 mai 553.

Sub venerabilul mitropolit Valentinian, Biserica lui Hristos din Dacia Pontică (Dobrogea) trăiește epoca sa cea mai înfloritoare din perioada de formare a poporului român, cu biserici și preoți în fiecare sat, cu vestite așezări monahale, cu preoți și călugări misionari răspîndiți pe o largă arie în Dacia de la nordul Dunării. Însuși procesul de creștinare a populației autohtone este aproape încheiat în Dacia Pontică. Iar peste Dunăre existau în secolul VI mai multe comunități monahale în zona subcarpatică, din care cele mai puternice erau în Munții Buzăului și ai Vrancei. Se presupune chiar existența unei episcopii în Țara Vrancei, care va deveni mai tîrziu Episcopia Milcovia.

La sfîrșitul deceniului al șaselea, după o rodnică activitate evanghelică, mitropolitul Valentinian se mută la cele veșnice.

* Pr. Prof. I. Polfwa, *Episcopul Valentinian de Tomis*. . . , B.O.R., 1947, nr. 4-9, p. 200—212; *De la Dunăre la Iași*, op. cit., p. 30; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, voi. I, op. cit., p. 138-139.

SFINȚI ȘI CUVIOȘI
din secolele VII—XII

CUVIOȘN DAMIAN ȘI IOSIF

Așezăm întul monahal de la Basarahi — • Constanta

(secolele IX—X) *

În anul 1957 s-a descoperit într-un deal de cretă din comuna Basarahi, județul Constanța, un ansamblu călugăresc de sihastri, din epoca daco-romană și medievală (sec. IV—XI), format din șase bisericuțe rupestre, unice pînă în prezent în țara noastră. Desigur au fost mult mai multe bisericuțe și probabil peșteri pustnicești, unele deja distruse de vreme, altele încă nedescoperite, care formau o adevărată „lavră a peșterilor” în Dacia Pontică.

Întrucît ansamblul monahal de la Basarabi este aproape de „hota-rele Cassienilor și ale Peșterilor”, locul de naștere al Sfintului Ioan Cassian, se deduce că în eparhia Tomisului, adică în perimetrul dintre Constanța—Cernavodă—Medgidia și Histria, era cel mai puternic centru monahal și pustnicesc din Sciția Mică. Pe lîngă marile mînăstiri organizate cu școli de teologie, care au dat pe vestiții călugări sciți în secolele IV—VI, existau zeci de peșteri și bisericuțe rupestre, astăzi dispărute, în care se nevoiau marii sihastri daco-romani iubitori de liniște. Asemenea sihăstriilor de pe valea Nilului care erau conduse, nu de egumeni ci de „presbiteri”, adică de ieromonahii duhovnici care slujeau cele sfinte pentru ei, credem că și ansamblul pustnicesc de la Basarabi era povățuit duhovnicește de asemenea duhovnici (preoți).

• Doi dintre acești părinți sufletești ai sihastriilor de la Basarabi, recent descoperiți, au fost „Damian Preotul” și „Iosif preotul”. Numele lor sînt incrustate pe pereții Bisericuței B 4. Iată cîteva dintre aceste inscripții în limba slavă veche: „(Eu) *Dimian (Damian) preotul merg pe drum^ pun luminări pentru păcatele mele . . . omule, în această biserică, iar Dumnezeu să vă miluiască cu Sfinții Părinți. Amin. Dimian (luna) mai*^*. Altă însemnare: „-4 venit părintele aici, în acest loc . . . luna octombrie, 4, A venit la noi . . . am scris . . . luna ianuarie^”. Altă inscripție: „*In numele Tatălui fi al Fiului și al Sfintului Duh, s-a închinat nevrednicul rob Simeon prima dată în biserică, în luna august, 3J*”. Probabil era un dregător local, sau un călugăr venit să se închine aici. În limba greacă scrie: „*Doamne, ajută*

* Barnea, *Arta creștinită în România* t. II, București, 1981, p. 46—90; *De la JUunore la Mare* op. cil., p. 134—140; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române* voi. I, op. cit., p. 153—156.

pe robul tău Iosif (preotul)" \ Și alta: „Luna martie, indictionul IO”** (anul 982).

Celelalte cinci bisericuțe sînt mult mai mici, de formă dreptunghiulară, cu dimensiunile de circa 6 x 2 x 2 metri, săpate în stîncă de cretă, apropiate una de alta și unele cu mici încăperi anexate, pentru călugării nevoitori. Pe pereții lor se află numeroase inscripții runice, multe nedescifrate, cruci, simboale paleocreștine, figuri dacice tradiționale. În bisericuța B. 1. scrie în caractere vechi slave: „Anul 650” (992).

Cuvioșii ^{^^}Damian ^{V^}preotu și [^]Iosif ^{V^}preotu au fost doi ieromonahi din cei mai distinși, care au condus comunitatea sihastriilor de la Basarabi, probabil în secolele IX—X. Cel dintîi pare să fi fost Damian, apoi Iosif. Amîndoi erau preoți slujitori și părinți duhovnicești ai acestei așezări pustnicești. Ei săvîrșeau cele sfinte, primeau și formau pe călugări, spovedeau, împărtășeau pe fiecare cu Trupul și Sîngele Domnului și îi cercetau la peșterile și chiliile lor. Pentru sfințenia vieții lor și pentru cinstea de care se bucurau, ucenicii lor le-au săpat numele pe pereții bisericuței din mijloc, care probabil era centrul duhovnicesc al acestei sihăstriei din Dobrogea.

Doamne, numără în ceata cuvioșilor părinți pe toți călugării care au sihăstrit în aceste locuri sfinte.

SFÎNTUL GRIGORIE DECAPOLITUL

de la Bistrița[^]-Vîlcea (20 noiembrie)

(secolele VIU—IX) *

a. Viata

Sfîntul Grigorie, ale cărui moaște se păstrează întregi la Mînăstirea Bistrița, din județul Vîlcea, s-a născut în jurul anului 780, în Isauria — Asia Mică, din părinți ortodocși devotați, anume, Serghie și Măria. A copilărit în una din cele zece cetăți ale îsauriei, Irinopolis, din care cauză se numește pînă astăzi „Decapolitul”.

Bizanțul fiind lovit atunci de eresul iconoclast, fericitul Grigorie, după terminarea studiilor, renunță la nuntă și intră în nevoința monahală, ostenindu-se mult pentru apărarea ortodoxiei și cinstirea sfintelor icoane în Constantinopol, în Asia Mică, la Roaia și în Macedonia. Nevoindu-se mult cu postul și rugăciunea a biruit toate cursele nevăzuților diavoli și s-a învrednicit de darul facerii de minuni și al înainte vederii.

* Episcopul Damaschia Severineanul în *Sfinți români...*, op. cit. p. 248; *Dicționar aghio-grafic*, op. cit. p. 339; *Mineiul* pe luna noiembrie în 20 zile.

În ultimii ani ai vieții s-a ostenit în Mînăstirea Sfîntul Mina, aproape de Tesalonic, învrednicindu-se de taina Preoției. Și aici a făcut multe minuni și vindecări de boli, vestind cele viitoare. Renumit în tot Bizanțul pentru sfințenia vieții lui, la bătrînețe, Sfîntul Grigorie Decapolitul se îmbolnăvește de hidropică și se mută la Hristos la 20 noiembrie 842, fiind înmormîntat la o mînăstire din Constantinopol.

Acest mare Cuvios și mărturisitor al lui Hristos era cinstit ca sfînt și făcător de minuni încă din viață. Dar și după moarte se vindeau bolnavii la mornuntul lui. Văzînd aceasta, monahii acelei mînăstiri i-au scos sfintele sale moaște nestricate din pămînt și le-au pus în biserică spre închinare și ajutorul tuturor.

În anul 1453, cîzînd Bizanțul sub turci, moaștele Sfîntului Grigorie sînt duse în părțile Dunării, ajungînd în mîinile unui dregător lunc. Auzind de minunile ce se făceau la aceste moaște, banul Țării Românești, Barbu Craiovescu, le cumpără cu mulți bani, prin anul 1498, și le duce la Mînăstirea Bistrița — Rîmnicu Vîlcea, ctitoria sa, unde se află și astăzi. Racla de argint, în care se păstrează cu sfințenie acest odor de mare preț, a fost lucrată la Brașov în anul 1656.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Sfîntul Grigorie Decapolitul a fost ales de Dumnezeu să mărturisească pe Hristos și dreapta credință pe pămînt încă din pîntecele mamei sale. Inima lui era rănită din pruncie pentru cele cerești, iar sufletul lui nu avea odihnă în înltoarea grijilor pămîntești. De aceea, renunțînd la căsnicie, s-a logodit cu Hristos pentru a trăi în veci cu El.

2. Intrînd în nevoința vieții monahale, Sfîntul Grigorie rîvnea două lucruri, fără de care nici un creștin nu se poate mîntui. Mai întîi căuta să se dezbrace de cugetele rele și să se îndumnezeiască prin rugăciune, prin post și priveghere, prin citirea Sfintei Scripturi, prin smerenie și iubire. Apoi dorea să mărturisească dogmele drepte credințe și să apere Ortodoxia de tot felul de eresuri care loveau în vremea sa Biserica lui Hristos. Ajutat de harul Duhului Sfînt, în puțînă vreme a biruit ispitele tinereții și toate cursele vrăjmașului diavol. Apoi, Sfînta Evanghelie și învățăturile dumnezeieștilor Părinți i-au întărit credința și l-au pregătit, ca pe un bun ostaș al lui Hristos, să intre în lupta cea duhovnicească împotriva hulitorilor iconoclaști care distrugeau sfintele moaște și sfintele icoane, numindu-le idoli.

3. Cu atîta tărie se împotriva pe față luptătorilor de icoane, apă* rîndu-le, încît mergea din loc în loc, din mînăstire în mînăstire, de la Constantinopol în Asia Mică, de la Decapole în Tesalonic, apoi la Roma,

în Sicilia și din nou la Tesalonic. Peste tot apăra cultul ortodox al sfințelor icoane, învățînd, îmbărbătînd, mustărînd și uneori răbdînd bătaii, prigoniri și amenințări cu moartea pentru cinstea sfințelor icoane. Dar bunul ostaș al lui Hristos nu se temea de cei careucid trupul, nici nu asculta hulele ereticilor, ci pe toți îi învăța că „ciastea pe care o dăm sfințelor icoane se ridică la chipul cel dintîi”, după învățătura Sfîntului VasUe cel Mare. Adică, cinstind și închinîndu-ne la icoane, cinstim și ne închinăm Mîntuitorului și sfinților pictați pe ele. Apoi învăța că cel care a făcut prima icoană este însuși Tatăl Care a născut pe Fiul „mai înainte de toți vecii”, căci Fiul lui Dumnezeu este icoana Tatălui. El învăța că și omul creat de Dumnezeu este chipul, adică iccana Prea Sfîntei Treimi, după cuvîntul de la „Facere” (1, 26): *„Să facem om după chipul și asemănarea noastră”*. Cinstea pe care o dăm Fiului se înalță deopotrivă și celorlalte persoane ale Prea Sfîntei Treimi, iar cinstea pe care o dăm icoanelor se înalță însuși Mîntuitorului și sfinților pictați pe ele.

4, Pe măsură ce se ostenea pentru apărarea icoanelor și dogmelor ortodoxe, Sfîntul Grigorie Decapolitul ducea, totodată, o înaltă viață duhovnicească. Pentru aceasta, ajungînd vas ales al Sfîntului Duh, a primit darul facerii de minuni și al cunoașterii celor viitoare. Amintim cîteva din numeroasele sale minuni săvîrșite în timpul vieții.

Intr-o noapte, făcînd rugăciune din inimă către Dumnezeu, a căzut în uimire și a văzut strălucind din cer o lumină ca soarele, înconjurînd peștera și locul din jur, urmată de o bună mireasmă care a umplut chilia și inima Cuviosului. Lumina și mireasma cerească au ținut mai multe zile.

5, Ajungînd la măsura desăvîșirii. Dumnezeu nu a lăsat această făclie sub obroc. Odată, pe cînd se ruga, a auzit acest glas de sus: „Grigorie, dacă voiești să ajungi la desăvîșire, ieși din pămîntul tău și din rudele tale și te înstrăinează pentru folosul tău și al celor ce au nevoie de învățătura ta.” Din ceasul acela, Cuviosul Grigorie a părăsit liniștea pustiei și ajuta lumea pe calea mîntuirii.

6, Odată, dorea să meargă cu corabia în Italia, dar stăpinul ei nu voia să plece, căci se temea de fîlhari. Atunci a zis Sfîntul către corăbieri: „Îndrăzniți, căci Dumnezeu vă va păzi și nu veți pătimi nici un rău”. Într-adevăr, au călătorit bine, fără nici o primejdie, căci mîna Domnului era cu Sfîntul Grigorie.

7, Mulți oameni stăpîniți de duhuri rele erau vindecați cu rugăciunea Sfîntului Grigorie. Astfel, o femeie, avînd duh necurat, a fost izbăvită numai prin cuvîntul lui. Un om cuprins de un demon cumplit a fost tămăduit cu rugăciunile Sfîntului. Altădată, văzînd Sfîntul un om chi-

nuit de diavol, s-a rugat pentru el, zicînd: „Doamne, miluiește zidirea Ta și n-o lăsa- să fie stăpînită de diavolul”. După aceste cuvinte, îndată a fugit duhul rău din om. Dar, văzînd Cuviosul că îl caută și îl laudă oamenii, îndată a fugit din locul acela. Altădată, un om diabolizat a sărit în spatele Cuviosului și-și bătea joc de el. Dar fericitul, rugîndu-se din ^nimă, a izgonit diavolul din acel om.

8. O femeie săracă și văduvă, stricîndu-i-se casa, a cerut milostenie de la Sfîntul Grigorie ca să-și zidească alta, iar el i-a spus:

— Femeie, du-te și începe lucrul și Dumnezeuul săracilor îți va trimite ajutor!

Punînd temelie, văduva a găsit în pămînt smoală, pe care vînzînd-o, și-a terminat casa și și-a cumpărat cele de nevoie vieții.

9. Un monah sihastru din apropiere, cu mîinile lucra și cu buzele se ruga. Iar Sfîntul Grigorie, cunoscînd că i-a sosit sfîrșitul vieții, i-a zis:

— Frate, lasă lucrul nuinilor și te îngrijește de suflet, că și s-a apropiat sfîrșitul și vei călători pe cale străină, pe care niciodată n-ai călătorit ! După cîteva zile, acel sihastru și-a dat sufletid în mîinde Domnului.

10/ Un ieromonah, Teodul, a venit la Cuviosul pentru cuvînt de folos. La plecare, Sfîntul Grigorie i-a spus:

— Mergi cu pace și spune părintelui tău duhovnicesc să-și pregătească mormintul, căci în curînd va pleca la Domnul!

După puține zile, bătrînul acela a adormit cu pace. Altădată, un monah numit Petru a fost mușcat de două vipere și, fiind foarte aproape de moarte, a alergat la ajutorul Cuviosului Grigorie, care, milostivindu-se spre el, s-a rugat lui Dumnezeu și îndată cel mușcat de vipere s-a făcut sănătos.

U. Un om bolnav de friguri de mtdți ani a venit pe ascuns la chilia Sfîntului Grigorie și s-a îmbrăcat cu rasa lui, pe cînd îl scuturau frigurile și îndată s-a făcut sănătos. Un alt om cuprins de răceală se ruga Cuviosului să-l vindece, însă el nu voia. Atunci bolnavul s-a culcat pe ascuns, cu mare credință, în patul Sfîntului Grigorie. Găsindu-l în așternutul lui, Cuviosul i-a zis să plece de acolo. Dar bătrînul i-a răspuoas: „Nu mă voi âcula din patul tău, părinte, pînă nu mă voi face sănătos !” Atunci Cuviosul, atingîndu-se de acel bolnav, l-a vindecat și el s-a ridicat sănătos din patul lui.

12. Odată și de mai midte ori, vorbind ucenicul cu dascălul său, a văzut ieșind foc din gura Cuviosului Grigorie, foc care îi lumina fața cu raze ca de soare. Deci, căzînd ucenicul la picioarele Sfîntului, l-a rugat să-i descopere acea taină minunată. Cuviosul a zis către dînsul:

~ Aceasta o pricinuieste credința ta, fiule, căci cu mă știi pe mine om păcătos. Inșă de se va curăți omul pe dînsul de patimile trupului și ale sufletului și se va face curat și vrednic de primirea Duhului Sfînt, atunci, precum a zis Hristos, Tatăl și Fiul și Sfîntul Duh vin și se sălășluiesc în el. Atunci nu mai grăiește omul, ci Dumnezeu care locuiește în el. Deci și tu, fiule, dacă te vei nevoi a te curăți pe tine de patimile trupului și ale sufletului și dacă vei tăia cu sabia Duhului spinii patimilor și dacă te vei ruga cu stăruință lui Dumnezeu, ca El însuși să ardă cu focul cel dumnezeiesc materia patimilor și să înmulțească în sufletul tău roadele faptelor bune, atunci te vei face locaș curat și sfînt al lui Dumnezeu, iar cuvintele tale vor străluci de puterea și lumina Duhului Sfînt.

13. După mutarea la cer a Sfîntului Grigorie Decapolitul și după căderea Bizanțului în mîinile turcilor, au ajuns cinstitele lui moaște în mîinile ^nui dregător turc. Evlaviosul ban al Craiovei, Barbu Graiovescu, auzind despre aceste moaște și de nenumăratele minuni care se făceau aici, a cheltuit mari sume de bani și, în anul 1498, a adus moaștele Sfîntului Grigorie Decapolitul la Mînăstirea Bistrița — Vilcea, ctitoria sa, spre mîngîierea tuturor.

În tradiție se spune că turcul a vîndut sfintele moaște pe bani de aur, punîndu-se la cîntar. Dar, cu rugăciunile Sfîntului, moaștele sale au devenit ușoare la cîntar și turcul n-a primit mulți bani, așa cum dorea. Mai tîrziu turcul, văzîndu-se amăgit de creștini, a venit la Mînăstirea Bistrița olteană să ia moaștele înapoi, sau să i se dea mai mulți bani. Atujici fericitul ctitor, călugărit aici cu numele de schimonahul Pahomie, auzind de venirea turcului, a ascuns sfintele moaște într-o peșteră din muntele apropiat, imde s-a ridicat și un mic paraclis în cinstea Sfîntului Grigorie. Așa au scăpat sfintele moaște din mîna păgînilor. Apoi turcul, mîniindu-se, a jefuit mînăstirea și, dîndu-i foc, s-a dus în țara lui. Ctitorul a zidit ntbiăstirea din nou și a adus din peșteră sfintele moaște, care se păstrează în biserica mare pînă astăzi, ca un odor de mare preț. Numai în vremuri de mare primejdie se ascund în peștera mai sus amintită.

14. De-a lungul celor cinci secole de existență a moaștelor Sfîntului Grigorie Decapolitul pe pămîntul țării noastre, s-au făcut multe și nenumărate minuni și vindecări de boli, care s-au uitat cu vremea. Dintre cele puține care s-au scris, amintim cîteva minuni săvtrșite, mai ales, în zilele noastre.

După o veche tradiție ortodoxă, în vremuri de primejdie și de mare secetă, se făceau procesiuni prin orașe, prin sate și pe cimp cu moaștele

Sfîntului Grigorie Decapolitul și cu icoane miraculoase. Moaștele se scoteau de obicei vara, în Țara Românească și mai ales în Oltenia, pe timp de secetă și, cu rugăciunile Cuviosului, trimitea Domiiial pe pămînt ploaie timpurie și tîrzie. Cea mai veche procesiune pentru ploaie cu moaștele Sfîntului Grigorie, cunoscută în Țara Românească, a avut loc în vara anului 1765. Recoltele lovite de secetă au fost salvate și poporul cel binecredincios a fost izbăvit de moarte.

15. În vara anului 1913, de hramul Mînăstirii Bistrița, a fost adusă la moaștele Sfîntului Grigorie o femeie tînră, paralizată de ambele picioare. Fiind atinsă de sfintele moaște i s-a făcut Sfîntul Maslu de trei ori și, după trei săptămîni, a venit la mîna. ^tire pe picioarele sale să mulțumească Sfîntului pentru vindecarea ei.

16. În 1920, o femeie numită Măria din satul Cacova — Vilcea, căsînd dintr-un prun, i-a paralizat tot corpul și a fost adusă după cîteva zile în nunăstire la Sfîntul Grigorie. Făcîndu-i-se Sfîntul Maslu, zăcînd, bolnava a deschis ochii mari, și-a venit în simțire și a cerut să fie ridicată în picioare, apoi s-a întors la casa ei vindecată, cu rugăciunile Sfîntului Grigorie făcătorul de minuni.

17. În vara anului 1925, a fost la moaștele Sfîntului Grigorie un tînr din comuna Sirineasa — Vilcea, stăpînit de un duh rău. Fiind atins de sfînta raclă și făcîndu-i-se Sfîntul Maslu în fiecare zi, după șapte zile a plecat acasă sănătos. La fel a fost vindecată o tînră din satul Vaideeni, care își pierduse mintea. După șapte zile de rugăciuni și Sfîntul Maslu îngă sfintele moaște, s-a întors sănătoasă în familie.

18. În vara anului 1927, fiind secetă, s-a scos sfînta raclă în procesiune prin sate. Proprietarul fabricii de cherestea din Brezoi — un boier necrec^cios — nu a vrut să lase oamenii lui la rugăciune. Însă s-au făcut rugăciuni de ploaie și, cu mijlocirea Cuviosului, a dat Dumnezeu o ploaie bună pe toată valea Oltului. Dar, în aceeași zi, l-a pedepsit Domnul pe boierul rău și necredincios, că i-a luat foc fabrica și a ars toată pînă în temelii.

19. Fiind secetă, în vara anului 1935, se purta sfînta raclă în procesiune de ploaie prin satele Băbeni, Ionești, Orlești. În dreptul unei fîntîni, racla Sfîntului Grigorie s-a oprit brusc. Atunci preoții au spus să se cerceteze ce poate fi în acea fîntînă. Scoțînd oamenii toată apa, au aflat un prunc mic în ea. Era, probabil, aruncat de o femeie ucigașă. După ce

oamenii au îngropat pruncul, imediat au plecat cu sfintele moaște mai departe.

20. În satul Băilești-Dolj, în anul 1932, era o creștină. Elena, paralizată din tinerețe. Auzind că se aduc în sat moaștele Sfântului Grigorie pentru ploaie, a vrut să fie dusă și ea la Biserică să se închine. După ce a fost atinsă de sfânta raclă a Cuviosului a cerut să fie așezată sub masa pe care stăteau sfintele moaște. Timp de trei ore cât a durat slujba în biserică, creștina Elena s-a rugat în taină, cerînd, cu multe lacrimi, sănătate și iertare. După ce preoții și credincioșii au plecat în procesiune pe cîmp cu moaștele Sfântului Grigorie, femeia bonlavă s-a vindecat definitiv de paralizie, s-a întors acasă și a mai trăit încă 20 de ani.

21. În vara secetoasă a anului 1934 se făceau rugăciuni și procesiune pentru ploaie cu moaștele Sfântului Grigorie de la Bistrița în satul Lungești — Vlcea. Cînd procesiunea trecea prin mijlocul satului și țaranii, cu făclii aprinse în nuini, aruncau buchete de flori înaintea raclei, a venit o mamă cu o fetiță de 4 ani, bolnavă de epilepsie. Îndată ce femeia și-a atins copila cu fruntea de sfînt, aceasta s-a făcut sănătoasă. Copila a crescut, a devenit mamă și o bună creștină.

22. În vara secetoasă a anului 1934, se făceau rugăciuni și procesiune pentru ploaie cu moaștele Sfântului Grigorie de la Bistrița în satul Lungești-Vlcea. Cînd procesiunea trecea prin mijlocul satului și țaranii, cu făclii aprinse în mîini, aruncau buchete de flori înaintea Sfîntului, a venit o mamă cu o fetiță de 4 ani, bolnavă de epilepsie. Îndată ce femeia și-a atins copila cu fruntea de sfintele moaște, s-a făcut sănătoasă. Copila a crescut, a devenit mamă și o bună creștină. Ea se numește Elena **Spălatei**.

23. Sofia Patrichi, o pensionară din București, s-a îmbolnăvit în 1957 de o infecție la față, suspectă de cancer, ce nu se mai vindeca. Auzind de minunile Sfîntului Grigorie de la Bistrița, a alergat la moaștele lui, s-a atins cu credință și lacrimi de sfînta raclă și s-a rugat mult, cerîndu-i sănătate. A doua zi, cînd s-a deșteptat din somn, nu mai avea nici o urmă de infecție pe față și se vindecase și de cataracta de la ochi.*

Sfinte Prea Cuvioase Țărinte ^Grigorie, frogă-te lui Dumnezeu pentru noi!

* Aceste vindecări și fapte miuuaate, săvîrșite la moaștele Sfîntului Grigorie Decapolitul din **Miuăstirea** Bistrița, au fost adunate într-un mic volum de monahia Olga Gologan (t1972), stareța acestei nunăstiri.

SFÎNTA FARASCHEVA DE LA IAȘI

Prăzmită la 14 octombrie

(secolul XI) *

a. Viața

Prea Cuvioasa maica noastră Parascheva, numită „cea Nouă”, de la Iași, „a Moldovei luminătoare” și lauda întregii Ortodoxii, s-a născut în satul Epivat din Tracia răsăriteană, nu departe de Constantinopol, pe la începutul secolului al XI-lea din părinți bine credincioși și de bun neam.

Cei doi copii, Eftimie și Parascheva, au primit în familie o aleasă creștere și educație religioasă. Astfel, Eftimie, fratele mai mare al Cuvioasei, a intrat înaintea ei în nevoița monahală. Apoi, pentru sfințeia vieții lui, ajunge episcop al Matidiei și păstorește bine Biserica lui Hristos pînă la sfîrșitul vieții. La fel și fericita Parascheva, iubind mai mult, decît orice pe Hristos, la vîrsta de aproape 15 ani a intrat într-o mînăstire de fecioare din orașul Ieraclea Pontului. După cinci ani se închină la Mormîntul Domnului și se nevoiește mai mulți ani într-o mică mînăstire de călugărițe pustnice de pe valea Iordanuhii.

La vîrsta de 25 ani, luînd poruncă de la îngerul Domnului, s-a reîntors în patrie și s-a nevoit încă doi ani lingă biserica satului natal, Epivat. Pe la jumătatea secolului XI, la vîrsta de 27 de ani. Cuvioasa Parascheva și-a dat sufletul în mîinile Domnului și a fost înmormântată aproape de malul mării. Mai tîrziu, în urma unor minuni la mormîntul ei, moaștele Cuvioasei Parascheva au fost aflate întregi în pămînt și s-au pus în biserica Sfînților Apostoli din satul Epivat spre cinstire și închinare. Aici au stat sfintele ei moaște aproape 175 de ani.

În anul 1223, țarul româno-bulgar Ioan Asan al II-lea (1218—1241) a strămutat moaștele Sfîjitei Parascheva la Tîrnovo, capitala Bulgariei, fiind depuse în catedrala cu hramul Adormirea Maicii Domnului. Mai tîrziu fericitul patriarh Eftimie al Bulgariei scrie „Viața Cuvioasei Parascheva” și o trece în sinaxarul Bisericii cu zi de prăznuire la 14 octombrie. Din a doua jumătate a secolului XIV, cultul Sfîntei Parascheva trece și la nordul Dunării, în cele trei țări române.

La Tîrnovo au stat moaștele Prea Cuvioasei Parascheva 160 de ani. În anul 1393, cîzînd Bulgaria sub ocupația turcilor, sfintele ei moaște au fost dăruite pentru puțin timp lui Mircea cel Bătrîn, domnul Țării Românești. După trei ani, turcii le-au dat cneghinei Anghelina a Serbiei, care le strămută la Belgrad unde rămin 125 de ani.

* Mi/wiui pe luna octombrie în 14 zile; *Dicționar trghiografic*, op. cit., p. 642; Pr. Se. Porcescu, *Sfîinți români* . . . , op. cit. p. 258.

În anul 1521 turcii ocupă și Serbia și iau din nou ostatece moaștele Sfintei Parascheva, pe care le duc în palatul sultanului din Constantinopol. Apoi, sfintele ei moaște sînt răscumpărate de la turci de către Patriarhia Ecumenică cu 12.000 de ducați de aur și rămîn în catedrala patriarhală din Fanar timp de 120 de ani. În anul 1641, însă, ajungînd Patriarhia de Constantinopol datoare la poarta otomană cu sume mari de bani ce reprezenta birul anual impus asupra Bisericii, patriarhul Partenie a dăruit moaștele Cuvioasei Parascheva, drept recunoștință, domnului Moldovei, Vasile Lupu, care a achitat turcilor toate datoriile patriarhilor de Constantinopol și Ierusalim pe mai mulți ani.

În anul 1641, la 13 iunie, moaștele Prea Cuvioasei maicii noastre Parascheva ajung în Iași și sînt așezate cu multă cinste în frumoasa biserică atunci zidită a Mînăstirii Sfinților Trei Ierarhi. Aici stau pînă la 26 decembrie 1888, cînd sînt scăpate prin minune de un incendiu, și apoi transferate în noua catedrală mitropolitană din Iași unde se află și astăzi.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Trei au fost marile virtuți care au împodobit sufletul și viața Sfintei Prea Cuvioasei maicii noastre Parascheva de la Iași. Îngereasca feciorie, milostenia, adică lepădarea de cele pămîntești, și dumnezeiasca rugăciune, maica tuturor faptelor bune. Pe aceste trei virtuți le-a iubit fericita din copilărie și prin acestea, în chip deosebit, s-a dezbrăcat de orice cuget pămîntesc, a biruit pe diavoli și s-a numărat în ceata Sfinților Părinți purtători de Dumnezeu.

2. Fiind odraslă de bun neam și avînd sădită în inima ei frică de Dumnezeu, fericita Parascheva a început urcușul cel duhovnicesc pe scara virtuților către Hristos, Mirele ei, mai întîi prin sfînta rugăciune, care este începutul tuturor bunătăților. Din pruncie, Cuvioasa mergea la biserică satului Epivat, fiind nelipsită de la sfintele slujbe, iar în casa părinților ei se ruga mult ziua și noaptea, imitînd pe sfinții îngeri.

3. Dar întrucît rugăciunea fără iubire de aproapele nu poate ajunge la Dumnezeu „care este iubire”, fericita Parascheva a adăugat la rugăciunile ei încă două fapte bune: postul și milostenia. Căci postul dă aripi rugăciunii și o înalță la cer, iar milostenia, fiica cea dintîi a iubirii, duce rugăciunea înaintea tronului Prea Sfintei Treimi. Astfel, mireasa lui Hristos nu gusta nimic pînă seara, în zilele de post; iar în sărbători, cînd se întorcea de la biserică, își schimba de multe ori hainele ei bune și de preț date de părinți cu hainele rele și rupte ale copiilor săraci care cereau milostenie la ușa bisericii. Pentru aceasta Cuvioasa priihea inilte miis-

trări și bătăi de la mama ei cînd o vedea îmbrăcată în haine urîte și sărăcești.

— Spune, Parascheva, cui ai dat hainele tale cele scumpe și frumoase cu care te-am îmbrăcat? o întreba mama ei supărată.

— Le-am dăruit lui Hristos prin mîinile copiilor săraci! răspundea fericita, cu chip luminat.

4. Odată, ascultînd slujba în biserică, a auzit citindu-se acest cuvînt din Sfînta Evanghelie: „Oricine voiește să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie” (Marcu 8, 34). Deci, rănindu-se la suflet ca de o săgeată de acest cuvînt al lui Hristos, îndată a părăsit grijile vieții pămîntești și, plecînd pe ascuns din casa părintească la vîrsta de numai 12 ani, a intrat în sfînta nevoiță a vieții călugărești. După ce mai întîi s-a închinat în biserică Vlahernei (= a Vlahilor), precum și la toate mînăstirile și sfintele moaște din Constantinopol, s-a tăi-nuit apoi ca o străină într-o mînăstire de fecioare din Ieraclea Pontului.

5. Cinci ani s-a nevoit aici fericita Parascheva, desăvîrșindu-se în toate faptele bune, și mai ales în neîncetata rugăciune cu multe lacrimi, cu posturi aspre și privegheri de noapte. Aici a străbătut ea calea cea grea a despătimirii și a început urcușul duhovnicesc al desăvîrșirii, unindu-se tainic cu Mirele Hristos prin umbrirea Duhului Sfînt. Toate surorile din mînăstire se uimeau de viața și înțelepciunea ei și lăudau pe Dumnezeu, zicînd:

— Slavă Ție, Doamne, că Ți-ai făcut vas ales și sfînt pe Cuvioasa fecioară Parascheva și Te preamărești între cei blînzi și smeriți cu inima!

6. Curățindu-se pe sine de cele pămîntești. Cuvioasa Parascheva s-a dus la Ierusalim și, după ce se închină și îmbrățișează Sfîntul Mormînt cu multe lacrimi, se retrage pe valea Iordaniului la o mică mînăstire de fecioare. Aici s-a nevoit cu și mai aspre osteneli aproape zece ani, biruind pe diavoli și rugîndu-se pentru lume. Faptele ei cele bune cu care biruia pe cel nevăzut și se unea negrăit cu Hristos erau: desăvîrșita curăție a minții și a inimii de gînduri și imaginații pătimase, neîncetata rugăciune cu lacrimi de bucurie, postul și privegherea de toată noaptea și neadormita dorire a Mirelui prea iubit. Toate acestea au încununat pe Sfînta Parascheva cu cununa desăvîrșirii în Hristos, încît strălucea ca o făclie aprinsă în mijlocul celorlalte călugărițe nevoitoare.

7. Ajungînd Cuvioasa la vîrsta de 25 de ani, într-o noapte pe cînd se rugă, un înger al Domnului i-a spus:

— Lasă pustia și locașul acesta și te întoarce la Epivat în patria ta, că acolo se cade să lași trupul pămîntului și să treci din această lume către Dumnezeu pe care L-ai iubit!

Deci, sărutînd Sfînta Parascheva pe toate surorile din acea mînaștire, s-a închinat la Mormîntul Domnului din Ierusalim și, luînd o corabie, a ajuns la Constantinopol. Aici iarăși s-a închinat cu lacrimi în biserica Maicii Domnului din Vlaherne, zicînd:

— Prea Sfîntă Stăpîină, nu am altă nădejde și acoperămînt pe pînunt decît pe tine. Tu să-mi fii îndreptătoare și folositoare spre Hristos. Cît m-am nevoit în pustie pe tine te-am avut ajutor și mîngîiere, iar acum, dacă m-am întors în lume, te rog îndreptează-mă pînă la sfîrșitul vieții mele, că nu am altă nădejde după Dumnezeu !

8. Ostenindu-se Sfînta Parascheva încă doi ani deplini lingă biserica satului Epivat, în ascunse nevoițe duhovnicești și, simțindu-și aproape obștescul sfîrșit, a îngenuncheat înaintea icoanei Mîntuitorului și cu lacrimi a rostit această sfîntă rugăciune:

— Doamne, lisuse Hristoase, caută din locașul Tău și nu mă părăsi, nici mă lăsa, că pentru numele Tău cel sfînt am lăsat toate și după Tine am călătorit în toată viața mea. Și, acum, îndură-Te Doamne și spune îngerului blînd să ia cu pace sufletul meu !

în timp ce se ruga. Prea Cuvioasa Parascheva si-a dat sfînlul ei suflet în mîinile Domnului, iar mult ostenitul ei trup a fost îninornîntat de creștini într-un mormînt nou, aproape de țarmul mării.

9. După mulți ani, moaștele Cuvioasei Parascheva au fost descoperite cu voia lui Dumnezeu întregi în mormînt și scoase la lumină și re mîngîierea credincioșilor într-un chip ca acesta. Murind, un corăbier a fost aruncat pe mal de valurile mării. Atunci, un creștin milostiv cu numele Gheorghe, împreună cu alții, au săpat un mormînt aproape și au dat de trupul neputred și plin de mireasmă al Sfintei Parascheva. Dar, neștiind cine este, a îngropat alături trupul rău mirositor al corăbierului. Noaptea, însă, a văzut în vis o împărăteasă șezînd pe scaun luminat înconjurată de îngeri. Unul dintre ei îi zise:

— Gheorghe, pentru ce n-ați luat în seamă trupul Sfintei Parascheva și l-ați uitat așa? Nu știți că Dumnezeu a iubit frumusețea ei și a voit s-o preamărească pe pămînt?

Apoi și acea împărăteasă sfîntă i-a zis:

— De grabă să luați trupul meu din mormînt și să-l puneți la loc de cinste, în biserica satului meu Epivat !

Auzind clericii despre această minune, îndată au mers la mormîntul Cuvioasei Parascheva cu lundnări și tămîie și au dus sfintele ei moaște în biserica Sfinților Apostoli din Epivat, unde au stat 175 de ani și au făcut nenumărate minuni și vindecări de boli.

10. Răspîndindu-se în toate țările balcanice vestea despre viața și minunile Cuvioasei Parascheva de la Epivat, în anul 1235 sfintele ei moaște au fost strămutate la Tîmova, capitala imperiului româno-bulgar, unde de asemenea au făcut multe minuni. După 160 de ani au fost strămutate la Belgrad, iar după încă 125 de ani le-au luat turcii în robie, și le-au vîndut din nou Patriarhiei de Constantinopol, fiind cinstite cu multă evlavie de credincioși.

11. În anul 1639, domnul Moldovei, Vasile Lupu, terminînd de construit frumoasa biserică a Mînaștirii Sfinții Trei Ierarhi, - căuta să-și înzestreze ctitoria și capitala țării cu moaștele unor sfinți făcători de minuni. Deci, rugîndu-se lui Dumnezeu, a auzit de moaștele renumite ale Sfintei Parascheva. Și cum milostiv domn moldovean plătise turcilor o mare parte din datoriile Patriarhiei, în vara anului 1641, patriarhul Partenie i-a dăruit drept recunoștință cel mai de preț odor care îl avea — moaștele Cuvioasei Parascheva. Pînă la Galați au fost aduse cu corabia, iar de aici au fost însoțite pînă la Iași de numeroși clerici, monahi și credincioși cu făclii aprinse în mîini. Aproape de Iași le-au întîmpinat Vasile Lupu și mitropolitul Varlaam cu tot clerul și divanul țării și le-au așezat cu mare cinste în biserica Mînaștirii Sfinții Trei Ierarhi, la 13 iunie 1641, în sunetul clopotelor și în armonia frumoaselor cîntări duhovnicești.

12. Nenumărate sînt minunile și vindecările de boli ce s-au făcut credincioșilor, care au alergat cu rugăciuni și lacrimi la moaștele Sfintei Prea Cuvioasei maicii noastre Parascheva de la Iași, de-a lungul a 350 de ani de cînd ocrotește Moldova și țara noastră. Să amintim doar cîteva dintre ele.

Cea mai mare minune a Sfintei Parascheva este însăși preamărirea trupului ei cu darul neputrezirii, al vindecării de boli și al izbăvirii de multe nevoi și primejdii. Din cauza aceasta a fost luată ca protectoare în toate țările ortodoxe din Balcani. Ba și turcii se cucureau de minunile ce se făceau creștinilor care îi cereau ajutoare cu credință și evlavie.

13. O altă minune care a uimit Moldova și țara noastră a fost izbăvirea fără nici o vătămare a moaștelor Sfintei Parascheva din incendiul izbucnit în noaptea de 26 spre 27 decembrie 1888, în paraclisul Mînaștirii Sfinții Trei Ierarhi din Iași. Căci, aprinzîndu-se de la un sfeșnic catafalcul Cuvioasei, s-a topit argintul care îmbrăca racla, dar lemnul și sfintele ei moaște, deși erau învăluite în jăratec, au rămas întregi și nevătămăte, spre întărirea credincioșilor și uimirea celor îndoielnici.

14. Spre sfîrșitul secolului XIX, soția preotului Gheorghe Lateș din comuna Rădășeni — Suceava suferea la cap de o boală grea și incurabilă. Alergînd la Sfînta Parascheva, se ruga cu lacrimi la moaștele sfinte și-i

cerea ajutor. Apoi i s-a făcut Sfântul Maslu și s-a reîntors acasă. Noaptea i se arată aveau Sfânta Parascheva, în haine albe strălucitoare și îi spuse:

- Nu mai plînge, că de acum te faci sănătoasă !
- A doua zi, femeia s-a sculat sănătoasă și lauda pe'binefăcătoarea ei*.

15. În anul 1950, o tînără din Iași s-a îmbolnăvit de leucemie. Atunci, bolnava împreună cu părinții ei au alergat la Sfânta Parascheva și cu multe lacrimi îi cereau ajutor și sănătate. După două luni de rugăciuni stăruitoare și Sfântul Maslu, tînăra s-a vindecat de această boală fără leac și și-a continuat studiile.

16. O femeie dintr-un sat aproape de Iași era greu bolnavă. Fiind internată pentru operație, s-a rugat mai întîi la Sfânta Parascheva, cerîndu-i cu credință și lacrimi ajutor și vindecare. Timp de trei zile după internare i s-au făcut toate analizele. La urmă i-au spus medicii:

- Femeie, du-te acasă că nu ai nimic!

17. În anul 1968, de hramul Cuvioasei Parascheva, o creștină din Iași pregătea conserve pentru iarnă. Mama ei o îndemna:

— Fată, să nu faci una ca aceasta, căci astăzi este ziua Sfintei Parascheva !

— Mamă, a răspuns fiica, în fiecare zi este cîte un sfînt, dar eu n-am timp să-i prăznuiesc pe toți !

După o oră femeia și-a trimis copila în oraș să cumpere ceva. Pe stradă a fost lovită grav de o mașină și apoi internată la spital. Mama copilei a alergat a doua zi la Sfânta Parascheva și, după ce și-a recunoscut păcatul, a cerut cu lacrimi iertare și salvarea fiicei ei accidentate. După trei zile copila s-a întors sănătoasă acasă.

18. Un inginer bolnav de plămîni a fost internat în spital pentru operație. Mama sa a mers atunci la moaștele Cuvioasei Parascheva și i-a cerut cu credință sănătate fiului ei. Timp de două săptămîni doctorii au amînat operația. Apoi, s-a observat că adeziunile pulmonare s-au vindecat în chip miraculos. Atunci au zis bolnavului:

-- Domnule inginer, ați scăpat de operație. întoarceți-vă sănătos acasă. Este cineva care se roagă lui Dumnezeu pentru dumneavoastră !

19. Unui copil de trei ani și jumătate i s-a oprit brusc graiul. Atunci mama a luat copilul în brațe și a venit să ceară ajutorul Sfintei Parascheva. Pe cînd se ruga ea cu lacrimi, deodată copilul a strigat:

- Mamă, mamă ! Aici este Doamne, Doamne !

* Despre această vindecare scrie pe larg Episcopul Melchisedec de Roman în cartea sa: „Viața și minunile Cuvioasei maicii noastre Paraschiva” \ Buc, 1889, precum și în Mineiul pe octombrie în 14 nle.

Mulțumind din inimă Prea Cuvioasei Parascheva, mama s-a întors acasă cu copilul sănătos.

20. În anul 1955, doi soți din Iași nu aveau înțelegere în casă. Într-o seară, femeia disperată a părăsit căminul. Zădarnic au căutat-o soțul și fiica. Apoi copila s-a culcat, iar tatăl ei a alergat la Sfânta Parascheva și s-a rugat cu lacrimi să-i întoarcă soția cu bine înapoi. Ajungînd soțul acasă, după o oră bate cineva în ușă. Era soția. Avea chipul palid și îngîndurat.

- Unde ai fost, femeie? Ce ți s-a întîmplat? a întrebat-o soțul.

— Diavolul mi-a dat în gînd să mă sinucid. De aceea m-am așezat pe linia trenului aproape de gara Nicolina. Dar la orele 8 seara, pe cînd venea un tren cu viteză, fiica noastră, îmbrăcată în alb, vine la mine, mă apucă repede și mă aruncă afară de pe linie. Așa am scăpat de moarte și de osînda iadului. După ce m-am întărit puțin, am mulțumit lui Dumnezeu că m-a izbăvit de acest cumplit păcat și m-am întors acasă.

— Femeie, în seara aceasta la ora 8 fiica noastră era culcată, iar eu mă rugam pentru tine. Aceea care te-a salvat nu era fiica noastră, ci însăși Sfânta Parascheva ! Să-i mulțumim ei, căci ea te-a scăpat de această cumplită și dublă moarte, trupească și sufletească.

De atunci este multă armonie și bucurie duhovnicească în această familie creștină.

21. Pe timpul celor două războaie mondiale, orașul Iași a fost protejat de bombardamente, iar Catedrala mitropolitană, imde se păstrează cinstitele moaște ale Sfintei Parascheva, nu a fost atinsă de nici un obuz. Căci Cuvioasa ocrotește Moldova și orașid acesta binecuvîntat de 350 de ani. Spun bătrînii că ostașii vedeau noaptea, în timpid războiului, o femeie uriașă îmbrăcată în alb deasupra lașilor, ocrotindu-1 de ocupație și bombardamente. Așa știe să ajute Prea Cuvioasa Parascheva patria ei adoptivă, pentru credința fiilor ei!

22. În timpul mării secete din vara anidui 1947, cînd mureau oamenii și animalele de foame, s-au scos moaștele Sfintei Parascheva în procesiune prin satele Moldovei. Credincioșii le așteptau și le întîmpinau cu lacrimi de bucurie și cu făclii în mîini. În urmă veneau nori de ploaie bogată și adăpau pămîntul. Drept mulțunire, credincioșii se rugau și înălțau cîte o troiță cu aducerea moaștelor Sfintei Parascheva în satele lor.

23. Cel mai mult aleargă și cer ajutorul Sfintei maicii noastre Parascheva bolnavii, țărani, călugării și studenții. Mai ales în lunile de examene, racla Cuvioasei este albă de cărți, caiete de școală și pomelnice. Putem declara că moaștele cele mai iubite de credincioși din țara noastră și din afară sînt fără îndoială moaștele Sfintei Parascheva, numite „cea grabnic ajutătoare și mult folositoare”.

24. Mărturisesc părinții bătrâni care au fost martori oculari, că de hramul ei, pe când oamenii așteptau la rînd să se închine la racla Cuvioasei Parascheva, au venit să se închine și două creștine bătrîne din Focșani. Văzînd lume multă, au zis preotului de gardă:

— Părinte, dă-ne voie să ne închinăm la Cuvioasa fără să mai stăm la rînd, și să-i punem sub cap această pernă nouă pe care i-am adus-o de acasă drept mulțumire pentru ajutorul ce ni l-a dat.

— Dumnezeu să vă binecuvinteze, creștinilor, a zis preotul. Mergeți și vă închinați!

În clipa aceea preoții și credincioșii au văzut un lucru cu totid sfînt și minunat. Cuvioasa și-a ridicat singură capul, iar după ce femeile i-au pus perna adusă și s-au închinat, Sfînta Parascheva și-a lăsat iarăși capid pe căpătîi ca mai înainte. Iată cît de mult iubește Prea Cuvioasa pe cei ce se roagă lui Dumnezeu și sfinților Lui cu smerenie și credință.

25. Sfînta Parascheva de la Iași se bucură în țară de lui cidt deosebit, mai mult decît toți ceilalți sfinți locali care au moaște în România, în fiecare zi la Catedrala Mitropolitană din Iași, de dimineață pînă seara tîrziu, se face un mic pelerinaj local continuu, cu credincioșii de toate vîrstele și din toate locurile, veniți la rugăciune. În mod deosebit în sărbători, în posturi și în fiecare vineri, considerată „Ziua Sfintei Vineri”, adică a Cuvioasei Parascheva, vin mulți credincioși și se închină la raclă cu credință, aducînd flori, daruri și îmbrăcăminte pe care le ating de racla Cuvioasei pentru a dobîndi ajutor, sănătate și binecuvîntare.

Dar cea mai mare zi de prăznuire din tot anul este ziua de 14 octombrie, patronul Sfintei Parascheva, cînd are loc unul din cele mai mari pelerinaje ortodoxe din țara noastră, la care participă închinătorii de la sate și orașe, din toate colțurile țării. Această zi este considerată un adevărat pelerinaj bisericesc național, care durează pînă la 3 zile. Încă din ajun se scot în fața Catedralei moaștele Sfintei Parascheva și timp de două zile și două nopți credincioșii stau la rînd pentru închinare.

În seara zilei de 14 octombrie, praznicul Cuvioasei se încheie cu o mișcătoare procesiune în jurul Catedralei, avînd în frunte pe Mitropolitul Moldovei care, împreună cu clericii și credincioșii, cu luminări în mîini, poartă racla cu moaștele sfintei, în sunetul clopotelor și al frumoaselor cîntări bisericești.

După aceea, se așază moaștele în biserică la locul lor, se cîntă paraclisul Sfintei Parascheva, apoi fiecare se întoarce la ale sale cu bucuria marelui praznic în suflet și cu mîncarea Duhului Sfînt în inimă.

Sfînta Prea Cuvioasă Maică Parascheva, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

SFÎNTUL DBOTRIE CEL NOU

de Ia București — 27 octombrie

(secolele XU—XIII) *

a. Viața

Prea Cuviosul Părintele nostru Dimitrie cel Nou de la București, numit și „Basarabov”, s-a născut în timpul împăraților româno-bulgari Petru și Ioniță Asan (secolele XII—XIII), la cîtiva kilometri de orașul Rusciuc, într-un sat locuit de vlahi, anume Basarabov, pe valea rîului Lomul, din părinți ortodocși și iubitori de Hristos.

Mai întîi a fost păstor de vite în satul natal. Apoi, iubind liniștea și nevoița monahală, s-a făcut călugăr la o mînaștire de pe valea Lomului, nu departe de Basarabov. După o aspră nevoița pustnicească între două pietre din malul rîului Lomul, Cuviosul Dimitrie și-a dat sufletul lui Dumnezeu în acel loc și a rămas necunoscut de nimeni. După mulți ani, rîul Lomul venind mare a risipit cele două pietre în apă împreună cu moaștele întregi ale Sfîntului Dimitrie cel Nou. Mai tîrziu, descoperindu-se sfintele lui moaște prin pronia lui Dumnezeu, au fost duse la biserica satului Basarabov. Auzind de minunile ce se făceau aici, domnii Țării Românești doreau să-i aducă moaștele la Tîrgoviște spre mîngîierea credincioșilor. Însă Sfîntul Dimitrie nevrînd să-și părăsească satul, domnii munteni au zidit o biserică nouă în Basarabov, unde i-au fost adăpostite moaștele mai mult de două secole.

În timpul războiului ruso-turc din Balcani (1769—1774), generalul rus Petru Salticov a luat sfintele moaște să le ducă în Rusia. Dar la stăruința unui bun creștin român, Hagi Dimitrie, moaștele Sfîntului Dimitrie au fost dăruite Țării Românești și așezate cu mare cinste în Catedrala Mitropolitană din București unde se află și astăzi.

li. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Încă de cînd era mic la părinți, fericitul Dimitrie era foarte rîvnițos la rugăciune, iubind, mai ales, biserica, postul, tăcerea, smerenia și viața pustnicească. Odată, pe cînd păștea vitele satului Basarabov,

* MirMîlul pe luna octombrie, în 27 zile; *Dicționarul aghiografic*, op. cit. p. 209; Arhim. Ghesarie Gheorghescu, *Sfinți români...*, op. cit., p. 272.

a călcat cu piciorul într-un cuib de pasăre și din greșeală a omorât puișorii. Muștră de conștiință, și-a pedepsit piciorul vinovat și nu l-a mai încălțat trei ani de zile, umblînd cu el desculț vară și iarnă, răbdînd cu bărbăție gerul iernii și loviturile pietrelor.

2. În obștea mînăstirii de pe valea Lomtdui, fericitul Dimitrie întrecea pe toți cu rugăciunea curată a inimii și cu darul lacrimilor. Căci nu era altul mai iubitor de Dumnezeu și de nevoiță duhovnicească decît el în această sihăstrie. Mîncă o dată la două sau trei zile, dormea noaptea foarte puțin, nu avea nici un fel de avere pândnțească decît trupul oboșit de post și metanii, două haine vechi călugărești și psaltirea. Pentru o nevoiță aspră ca aceasta toți se foloseau de viața lui și se sileau să-i urmeze exemplul.

3. Temîndu-se de prăpastia slavei deșarte și dorind să urmeze marilor sihaștri din pustie. Cuviosul Dimitrie, luînd binecuvîntare de la egumen, a ieșit noaptea din obște și s-a tăinuit pe valea stîncoasă a rîului Lomul, într-o peșteră mică și umedă. Acolo s-a nevoit fericitul mulți ani în neștiute osteneli pustnicești, în foame, în lipsuri, în sete și chin, răbdînd grele ispite de la diavoli. Apoi, simțindu-și sfîrșitul aproape, s-a retras între două pietre mari și acolo, rugîndu-se, s-a mutat cu pace la cereștile locașuri, niunărîndu-se în ceata Cuvioșilor Părinți.

4. Uitat de frații săi din mînăstire, trupul Cuviosului Dimitrie a fost tăinuit multă vreme între cele două pietre de pe malul Lomului. Apoi, venind rîul mare, au căzut în apă pietrele cu moaștele întregi și nestricate ale Sfîntului. Moaștele au zăcut în apă și prundiș mulți ani de zile, pînă cînd Dumnezeu le-a descoperit într-un chip ca acesta. Era o copilă stăpînită de duh necurat și nu afla sănătate nicăieri. Într-o noapte i s-a arătat Sfîntid Dimitrie în vis și i-a zis:

— Copilă, de mă vor scoate părinții tăi din apă, eu te voi tămădui pe tine !

Auzind de acest vis, clericii și poporul au mers la locul unde se nevoie Sfîntul, cu făcliile aprinse în mîini și au scos din apă odorul cel de mult preț, adică moaștele Sfîntului Dimitrie cel Nou, pe care le-au așezat cu cinste în biserica satului Basarabov. Din ziua aceea alergau, cu credință, mulți bolnavi la moaștele Sfîntului Dimitrie cel Nou și primeau sănătate și mîngîiere. Cea dintîi care s-a vindecat de duh necurat a fost însăși copila care l-a visat cu o zi înainte pe doctorul ei minunat.

5. Auzind domnii Țării Românești de minunile Sfîntului Dimitrie de la Basarabov au trimis preoți și boieri să aducă sfintele lui moaște în pămîntul țării, dar n-au putut, căci Sfîntul nu voia să părăsească pămîn-

tul natal. Atunci au înjugat la car doi juncani neînvățați și i-au lăsat liberi, să vadă ujide dorește Sfîntid Dimitrie să meargă. Astfel, juncanii s-au întors repede la Basarabov, unde au rămas moaștele încă două secole, vindecînd nenimiărați bolnavi și alinînd multe suferințe omenești.

6. Iată cîteva din faptele minunate săvîrșite la moaștele Sfîntului Dimitrie, în satul Basarabov.

Două surori, Aspra și Ecaterina, din satul Cernavoda, închinîndu-se la moaștele Cuviosului, au luat în taină o păticeică din ele, cu scopul să o ducă în biserica lor. Dar, urcîndu-se în căruță, caii n-au putut să pornească pînă cînd cele două surori n-au dus păticeica la loc și și-au cerut iertare cu lacrimi de la Sfîntul Dimitrie.

Altădată un monah, Lavrentie, închinîndu-se, a rupt o păticeică din mîna Sfîntidui. A fost pedepsit pe loc, rămînînd cu gura căscată și pierzîndu-și graiul. Nmnai după multe rugăciuni cu lacrimi, a fost iertat și vindecat.

Un episcop evlavios, paralizat, numit Ioanichie, a fost adus la Basarabov și așezat lîngă racla Cuviosidui. După săvîrșirea Sfintei Liturghii și a mai multor rugăciuni de sănătate, episcopul Ioanichie s-a sculat desă^irșit sănătos și a dat laudă binefăcătorului său.

7. În timpul războimului de independență, din anul 1877, un colonel bătrîn din București avea șapte feciori care au fost duși pe cîmpul de luptă. Tatăl lor, fiind credincios, s-a rugat cu lacrimi la moaștele Sfîntului Dimitrie să-i scape feciorii cu viață din război. Apoi a scris pe o hîrtie numele lor și a așezat-o în taină sub capul Sfîntului. După terminarea războiului, cu rugăciunile făcătorului de minuni Dimitrie, toți cei șapte feciori s-au întors sănătoși la casele lor.

8. În timpul ocupației germane din primul război mondial, cîțiva bulgari cu o mașină au furat moaștele Sfîntului Dimitrie din Catedrala Mitropoliei din București, cu scopul să le ducă peste Dunăre. Dar Sfîntid n-a voit să părăsească țara noastră. De aceea toată noaptea bulgarii au înconjurat străzile capitalei, dar n-au nimerit șoseaua care ducea la Giurgiu ca să treacă Dunărea. Dimineața au fost prinși, iar Sfintele moaște aduse în catedrală.

9. În anul 1955, o femeie din jurul Bucureștilor avea soțul paralizat și bolnav de nervi. Ne mai putînd suferi, a venit la Sfîntul Dimitrie și a cerut sfatul unui preot. El i-a dat să citească acatistul Cuviosului și să se închine cu credință la sfînta raclă. Femeia s-a întors acasă. Pe la miezul nopții a strigat-o soțul bolnav și i-a zis:

— Ai cbemat un doctor din București la mine?

— Nu ! i-a răspuns femeia.

— Cum nu? a zis soțul. Acum câteva clipe a fost la mine doctorul și m-a constătat. De ce n-ai venit să-i plătești? S-a urcat într-o trăsură cu cai albi și a plecat spre București.

— Și te-a consultat? întrebă femeia.

— M-a uns cu untdelemn sfânt pe mână și pe piciorul paralizat și mi-a poruncit să nu te mai ocărăsc, nici să mai înjur, că mă vindec. Te rog, iartă-mă, Mărie, că de acum înainte nu te mai supăr ! Dar nu uita, du-te dimineață și plătește-i doctorului, că tu l-ai chemat și știi unde locuiește!

Dimineață, bolnavul s-a sculat din pat complet sănătos, iar soția a mers plângând la moaștele Sfântului Dimitrie și cu multe lacrimi a mulțumit binefăcătorului ei.

10. În vreme de secetă, la cererea credincioșilor se scoteau moaștele Cuviosului, se făcea un popas de o zi-două în fiecare sat, se săvârșea Sfântul Maslu pe câmp, sărutau cu toții sfânta raclă, se rostea predica, mâncau cu toții pe iarbă și porneau în procesiune spre satele vecine, în fruntea procesiunii mergea un tînăr purtînd Sfînta Cruce. Apoi, doi tineri purtau drapelul național, lat cît șoseaua, în urmă, bătrînii purtau prapore, cruci și steaguri, urmași de sfintele moaște, iar masa credincioșilor, în sunetul clopotelor, purta în mîini luminări aprinse, busuioc și flori.

După terminarea slujbei de ploaie, altelei în timpul ei, cu voia lui Dumnezeu, venea ploaie puternică și adăpa brazdele pămîntului lovit de secetă pentru păcatele noastre.

Sfinte Prea Cuvioase Părinte Dimitrie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

SFÎNTA MUCENIȚĂ FILOTEIA

de la Argeș — 7 decembrie

(secolele XH—XIII) *

Această sfînta fecioară și mielușea iubită a lui Hristos era de neam româno-bulgar, născîndu-se pe la începutul secolului XIII (c. 1206), în orașul Tîmovo, vechea capitală a Bulgariei. Tatăl său era lucrător de pămînt, iar mama sa, de origine valahă, era casnică.

* Mineiul pe luna decembrie, în 7 zile; *Dicționarul aghiografie* op. cit. p. [297; Episcopul Gherasim de Rm. Ylcea, în *Sfinți români...*, op. cit. p. 281.

După ce dădu fiicei sale o aleasă creștere didiovnicească și o legă cu inima de dragostea lui Hristos, mama se mută la viața veșnică, lăsînd copila orfană în grija tatălui ei. Apoi el, recăsătorindu-se, a lăsat pe fericita Filoteia în grija mamei vitrege. Dar, ca de obicei, copila era adeseori asuprită, pedepsită și chiar pîrîtă la tatăl ei, pe motiv că n-o ascultă, ci merge prea des la biserică și că risipește averea casei, dînd-o milostenie la copiii orfani și săraci. Pentru aceasta era certată de tatăl ei.

Dar fecioara Filoteia nu se tulbura, nici nu pune la inimă aceste ispîte ce i le făcea satana prin invidia mamei vitrege, pentru a o îndepărta de la faptele cele bune, pe care le învățase de la buna ei mamă. Ci, dimpotrivă, pe măsură ce creștea, Filoteia mergea continuu la slujbele bisericii, împărțea hainele ei bune și mîncarea la copiii săraci care îi ieșeau în cale, iar acasă se ruga și postea mereu. Căci trei erau faptele ei bune care o încununau: rugăciunea, fecioria și milostenia.

Cînd avea numai 12 ani a binevoit Dumnezeu s-o învrednicească pe fericita fecioară Filoteia de cununa muceniei și de bucuria împărăției cerești, într-un chip ca acesta. Fiind toamnă și tatăl ei lucrînd la câmp, Filoteia era trimisă zilnic de mama vitregă să-i ducă de mîncare pe ogor. Dar fericita obișnuia să împartă cîte puțin din mîncare la copiii săraci care îi ieșeau în cale. Observînd tatăl ei că mîncarea nu-i ajunge, și-a certat femeia pentru aceasta, iar ea i-a zis:

— Întreabă pe fiica ta ce face cu mîncarea, că eu îți trimit mîncare destulă la câmp !

Atunci ticălosul tată, mîniindu-se pe fericita Filoteia, și-a pus în minte s-o pîndească pe cale și să afle ce face cu mîncarea de nu-i ajunge, într-o zi, la amiază, pe cînd el o pîndea dintr-un desiș, vede pe Filoteia cum împarte mîncarea la copiii săraci care îi ieșeau înainte. Atunci, pornindu-se cu mînie de fiară, din îndemnul diavolului; a aruncat cu barda ce o purta la brîu asupra Sfîntei Filoteia și, tăind-o la picior, în puțină vreme, din cauza rănii, fericita și-a dat sufletul în mîinile prea dulcelui ei mire Iisus Hristos. Astfel, tatăl ei după trup a devenit prigonitorul și ucigașul ei pentru credință, după cuvîntul Evangheliei, care zice: „și va da frate pe frate la moarte și tată pe fiu” (Matei 10, 21).

Cuprins de frică și mustrare, a încercat să ridice de jos sfîntul ei trup, dar n-a putut, căci trupul Sfîntei Filoteia, devenind făcător de minuni, se îngreuiase ca o piatră. Atunci nefericitul tată a alergat la arhiepiscopul Tîmovei și mărturisindu-și păcatul, i-a spus toate cele întîmplate. Arhiepiscopul cu tot clerul și mulțime de popor au ieșit afară din

oraș, cu tămii și luminări în miini, să ridice trupul cel proslăvit al Sfintei Mucenițe Filoteia și să-l ducă în catedrala din cetate. Dar cu rînduială divină, trupul ei nu se lăsa nicidecum ridicat de la pămînt.

Văzînd că nu este voia Sfintei Filoteia să rămînă în patria ei, arhiepiscopul cu slujitorii au făcut multe rugăciuni către Dumnezeu și către muceniță, nimiind numeroase mînăstiri, biserici și catedrale din sudul și nordul Dunării să vadă unde anume dorește să rămînă sfintele ei moaște. Dar trupul ei nu se ușura. La urmă au munit și Mînăstirea Curtea de Argeș și, prin minune dumnezeiască, moaștele Sfintei Filoteia s-au ușurat și au putut fi ridicate și așezate în sicriu spre închinare.

Înțelegînd că Sfînta Muceniță Filoteia dorește să fie dusă în Țara Românească, la Mînăstirea Curtea de Argeș, arhiepiscopul a scris voievodului Radu Negru să primească acest sfînt și neprețuit odor pentru ocrotirea și mînșierea poporului român binecredincios. Astfel, clericii Țirnoviei au însoțit în procesiune sfintele moaște pînă la Dunăre, iar de aici le-au întîmpinat clericii, monahii și credincioșii români în frunte cu mitropolitid și domnul țării și le-au dus cu alai domnesc la Mînăstirea Curtea de Argeș, unde le-au așezat în biserică.

Așa au ajuns moaștele Sfintei Mucenițe Filoteia în țara noastră. Ele se bucură de mare cinste în Biserica Ortodoxă Română, alături de ale celorlalți sfinți care au moaște pe pămînt românesc. Dar mai ales în județele Argeș, Dîmbovița și Prahova, Sfînta Filoteia este cinstită în mod deosebit cu pelerinaje locale la moaștele ei și cu rugăciuni pentru cei bolnavi, dintre care mulți capătă sănătate și ajutor. Cel mai mare pelerinaj la moaștele Sfintei Filoteia se face, însă, la 7 decembrie, cînd are loc prăznuirea ei anuală. Atunci iau parte numeroși credincioși din multe zone ale țării și se face procesiune în curtea mînăștirii cu sfintele ei moaște.

În trecut se făceau vara, pe timp de secetă, procesiuni pentru ploaie prin satele Munteniei, iar Dumnezeu cu rugăciunile ei binecuvînta pămîntul cu ploaie și mîngîiere. Procesiunea se făcea astfel: Preoții și enoriașii satelor își trimiteau cîte o delegație de țărani la Mînăstirea Curtea de Argeș pentru a solicita moaștele Sfintei Mucenițe Filoteia m satele lor. După ce obțineau de la episcop și stareț cuvenita binecuvîntare, se stabilea ziua procesiunii și traseul ce urma să fie parcurs. Apoi se amenaja o mașină specială pentru transportul sfintei racle și a preoților călugări delegați. Pînă nu demult, sfintele moaște se transportau în trăsură cu cai albi.

Credincioșii, în port național, împreună cu preotul, în veșminte, cu Sfînta Evanghelie în mîini, așteptau sfintele moaște la hotarul satului, avînd în mîini flori, busuioc și lumînări aprinse. În sunetul clopotelor, procesiunea se îndrepta spre biserica din centrul satului. În fruntea procesiunii mergeau bătrînii purtînd în miini cruci, prapori, felinare și steagul tricolor. După ce se făcea o slujbă în biserică și se cînta acatistul Sfintei Mucenițe Filoteia, toți sătenii, bătrînii, văduvele, bolnavii, mamele și copiii se închinau și sărutau sfintele ei moaște. Apoi procesiunea se continua pe cîmp, în vatra satului, unde se făceau rugăciuni stăruitoare pentru ploaie, cu toți credincioșii în genunchi. După slujbă sfintele moaște erau duse mai departe în satele vecine. Cu rugăciunile Sfintei Filoteia, Dumnezeu trimitea ploaie peste cîmpul însetat și întărea credința și speranța în inimile credincioșilor.

Sfînta Muceniță Filoteia, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi !

MITROPOLITUL TEODOR DE VICEVA

(a doua jumătate a secolului XHI) *

Acest mitropolit este primul ierarh atestat documentar ca păstor și părinte duhovnicesc al Mitropoliei Vicina, care a ocupat scaunul acestei eparhii în 1283, sub împăratul Andronic II Paleologu (1282—1328). Vicina era un oraș-cetate, de prin secolul IX, situat în nordul Dobrogei, la Gurile Dunării și identificat de cei mai mulți istorici cu orașul Noviodunum (Isaccea de azi), dar atestat documentar abia la începutul secolului XII, în scrierea numită „Alexiada” a Anei Comnena, fiica împăratului bizantin Alexie I Comnenul (1081—1118).

Mitropolitul Teodor de Vicina era probabil grec, născut fie la Bizanț, fie în Dacia Pontică, care, după anul 971 se chema Paristxion sau Paradunavon și avea capitala la Dorostolon, vechiul Durostorum sau Silistra de astăzi. Nordul Dobrogei (Gurile Dunării) nu a fost niciodată ocupat de migratori, el formînd pînă la căderea Constantinopolului „un mic Bizanț provincial**”, cu scaun episcopal, cu așezări grecești și românești, cu cîteva mînăștiri și sihăstirii de renume și cu o puternică influență religioasă și culturală asupra provinciilor din sudul Moldovei și estul Țării Românești.

* Pr. Prof. I. Râmureanu, *Mitropolia Vicinei și rolul ei în păstrarea Ortodoxiei în ținuturile românești* în *De la Dunăre la Mare* Buc, 1979, p. 146—169.

Fericitul mitropolit Teodor a participat în anul 1285 la sinodul Patriarhiei de Constantinopol, ținut în biserica Vlaherne (adică „a Vlahilor”), semnând în acte *„Smeritul și preacinstitul mitropolit al de Dumnezeu păzitei cetăți Vicina”*. În anul 1292 mitropolitul Teodor vine din nou în Constantinopol, unde semnează „Tomul sinodic contra latinilor”. El a păstorit turma lui Hristos la Gurile Dunării până la sfârșitul secolului XIII, ținând bune relații cu mitropoliții din jurul său. A purtat grijă de credincioșii de la nordul Dunării, trimițându-le preoți și călugări misionari hirotoniți la Vicina. A susținut mult așezările monahale din eparhia sa, precum mănăstirea Sfântul Atanasie cel Mare de la Niculițel și sihăstriile Chilia și Sfântul Gheorghe din Delta Dunării, pe atunci destul de vestite.

Ajungând la adânci bătrâneți s-a mutat la cele veșnice spre sfârșitul secolului XIII.

**, SFINȚI ȘI CUVIOȘI
din secolele XIII—XV**

SFÎNTUL MUCENIC IOAN CEL NOU DE LA SUCEAVA

(2/24 iunie) (f 1330) *

a. Viața

Sfântul Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava, ale cărui moaște se află de șase sute de ani în țara noastră, s-a născut în orașul Trapezunt în junii anului 1300, din părinți Linecredincioși și foarte iubitori de Hristos. Fiind negustor de mărfuri ca și tatăl său, evlaviosul Ioan a plecat cu corabia din orașul natal spre Cetatea Albă de la gurile Nistrului, aflată pe atunci în stăpânirea tătarilor închinători de idoli. Pe Marea Neagră a avut mai multe discuții de credință cu un negustor venețian, anume Reiz. Dar, văzându-se biruit în cuvinte de fericitul Ioan, care mărturisea și apăra cu zel dreapta credință ortodoxă, venețianid a hotărât să se răzbune asupra lui.

Sosind în Cetatea Albă, Reiz l-a pîrît pe Ioan la mai marele cetății, cum că ar dori să se lepede de credința ortodoxă și să se închine soarelui și idolilor pă^biești. Dar Ioan, mărturisind pe Hristos cu mare tărie și curaj, a fost dat la grele chiuuri și bătăi pentru a se lepăda de adevăratul Dumnezeu. Apoi, văzându-l statornic în dreapta credință și gata să-și dea viața pentru Sfînta Evanghelie, a fost și mai mult bătut și tîrît pe ulițele Cetății Albe, legat de coada unui cal neînvățat, pînă cînd un iudeu fanatic i-a tăiat capid cu sabia, fiind în vîrstă de numai 30 de ani. Noaptea, văzându-se cor de îngeri și făclii aprinse în jurul trupului său, sfințele lui moaște au fost luate cu cinste și așezate în biserica ortodoxă din Cetatea Albă. Aici au stat 70 de ani, făcînd multe minuni și vindecări de boli.

În anul 1402, la 2 iunie, moaștele SfîntiJui Mucenic Ioan numit „cel Nou” au fost aduse cu mare cinste din Cetatea Albă de trimișii lui Alexandru cel Bun și au fost așezate în biserica „Mirăușilor” din Suceava, vechea capitală a Moldovei, devenind astfel cel dintîi sfînt ocrotitor și grabnic ajutor al moldovenilor. În anul 1589 moaștele SfîntiJui Ioan „de la Suceava” au fost strămutate din vechea biserică domnească în noua catedrală zidită de Bogdan al III-lea, unde se află pînă astăzi.

După ce au stat un timp în Mitropolia veche din Iași, în anul 1686 moaștele Sfîntului Ioan cel Nou au fost luate de oastea poloneză a lui Ioan Sobieski, împreună cu evlaviosul mitropolit Dosoftei și cu o mare parte din tezaurul țării, și duse lîngă Liov. După 97 de ani de înstrăi-

* *Mineiul pe luna iunie, în două zile; Dicționarul aghiografic*^ op. cit. p. 435; Episcopul Pimtm SuMveanul, *Sfinți români...*, op. cit. p. 291.

nare, la 13 septembrie 1783, sfintele sale moaște au fost readuse cu mare cinste la Suceava și s-au așezat în vechea biserică domnească, unde se află și astăzi. Pomenirea lui în Biserica Ortodoxă Română se face la 2 și la 24 iunie.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Fiind adus fericitul Icfan în fața eparhului păgîn al Cetății Albe, acesta, îndemnat de diavolul și de slugile lui, i-a zis:

— M-am înștiințat despre tine că ești om înțelept, că ai iubit credința noastră mahomedană și că voiești să te apropii de ea. Pentru aceasta o, prietene, nu mai zăbovi; ci leapădă credința creștinească defăimată de toți, blestemă legea și biserica voastră în fața poporului adunat aici, și vină să stai împreună cu noi să preamărim soarele, luna și stelele.

Iar viteazul ostaș al lui Hristos i-a răspuns:

— Eu niciodată nu mă voi lepăda de adevăratul Dumnezeu, ca să mă închin oamenilor necredincioși, soarelui și celor create. Să nu-mi fie mie a mă lepăda de tine, Hristoase IVjntuitorul meu, Care ești Dumnezeu preamărit împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt!

Atunci, mîniindu-se, eparhul l-a pedepsit cu bătăi cumplite și, legîndu-l de coada unui cal, l-au tîrît ostașii pe ulițele pietruite ale Cetății Albe, pînă cînd i s-a tăiat capul cu sabia.

2. Auzind negustorul venețian de mucenicia Sfîntului Ioan, a cugețat să-i fure trupul noaptea din mormînt. Dar pe cînd îi săpa mormîntul, mucenicul lui Hristos s-a arătat în vis preotului ortodox și i-a zis:

— Scoală și aleargă la biserică îndată, că vînzătorul meu vrea să-mi fure trupul din mormînt!

Venind, preotul a salvat sfintele sale moaște și le-a îngropat în altar aproape de Sfînta Masă.

3. Auzind mitropolitul Moldovei, Iosif I Mușat, de moaștele Sfîntului Mucenic Ioan cel Nou din Cetatea Albă și de minunile ce se făceau aici, a îndemnat pe evlaviosul domn Alexandru cel Bun să aducă acest neprețuit odor în capitala țării, ca să fie de călăuză, mîngîiere și ajutor poporului Moldovei atît de iubitor de Dumnezeu și de sfinți. Astfel bunul voievod a trimis o solie de dregători, clerici și ostași, cu caretă domnească și, răscumpărînd sfintele moaște, le-a adus la Suceava. Cînd se apropiau de cetate, au ieșit înainte mitropolitul și voievodul, cu tot clerul, cu poporul și boierii săi, avînd făclii aprinse în mîini.

Deci, căzînd în genunchi, s-au închinat și au sărutat cu lacrimi fierbinți moaștele mucenicului lui Hristos, Ioan cel Nou. Apoi le-au dus cu mare cinste în biserica Mirăuților în care a fost uns domn și le-a sărutat

timp de trei zile tot poporul credincios care venise de prin sate. Încă și unii bolnavi care erau de față, atingîndu-se cu credință de moaștele Sfîntului Ioan cel Nou, s-au vindecat de suferințele lor, printre care și Ana, soția voievodului, fiind de multă vreme suferindă de o boală grea, s-a vindecat în chip minunat și a mai trăit încă 17 ani. Și au fost depuse sfintele moaște în cetatea Sucevei la 2 iunie, în anul mîntuirii 1402.

4. Dintre multele minuni făcute la moaștele Sfîntului Ioan cel Nou de la Suceava, se cuvine să amintim mai întîi cum a izbăvit marele mucenic poporul și capitala Moldovei de năvălirea tătarilor jefuitori și ucigași de oameni.

În luna mai 1622, mii de ostași tătari invadaseră Moldova, jefuind și dînd foc satelor din calea lor. De frică, locuitorii se ascundeau, o parte prin păduri, iar alta în cetatea Sucevei. Dar văzînd că tătarii cu groază se apropie să jefuiască orașul, au alergat cu toții la mitropolie să ceară ajutorul Sfîntului Ioan. În noaptea de 1 spre 2 iunie, mitropolitul Anastasie Crimca a făcut priveghere de toată noaptea cu poporul, a împărțit miștimea cu Sfintele Taine și i-a îndemnat să se roage lui Dumnezeu cu credință. Apoi a înconjurat catedrala de trei ori cu Evanghelia și cu moaștele Sfîntului Ioan, le-a așezat într-un car cu boi și au pornit să le ascundă în cetatea Sucevei.

La ieșire sfintele moaște s-au lăsat atît de grele, încît carul nu se putea mișca din loc. Atunci înțelegînd toți că Sfîntul Mucenic nu vrea să lase cetatea să cadă în mîinile păunilor, au înconjurat zidurile cetății cu moaștele lui și așteptau să se facă ziuă. Dimineață, iarăși, făcînd tot poporul rugăciuni cu lacrimi, a trimis Dumnezeu, la mijlocirea mucenicului Său, o ploaie mare cu vînt și tunete, încît a venit așa de mare rîul Sucevei, că n-au putut tătarii să-l treacă și să intre în cetate. Atunci păgînii, înfricoșîndu-se, au fugit rușinați peste Nistru.

Așa a izbăvit Sfîntul Ioan cetatea Sucevei de ucidere și jaf, spre lauda lui Dumnezeu și bucuria creștinilor.

5. Din anul 1686, moaștele Sfîntului Ioan de la Suceava fiind duse în Polonia, la Zolkiev, împreună cu mitropolitul Dosoftei, au făcut și acolo nenumărate minuni și vindecări de boli timp de 97 de ani, încît alergau la moaștele marelui mucenic tot felul de credincioși ortodocși și catolici și primeau ajutorul lui după credința și evlavia fiecăruia. Astfel, prin sfintele lui moaște s-a făcut un adevărat ecumenism creștin timp de un secol între ortodocși și catolici.

6. Dar și readucerea moaștelor Sfîntului Ioan cel Nou din Polonia în mînăstirea sa din Suceava, care a avut loc la 13 septembrie 1783, este considerată o mare minune. Că nimeni nu mai spera, după un secol, să

se aducă din nou în pământul Moldovei cel mai iubit și mai vechi ocrotitor și rugător al țării și poporului românesc, atât de greu încercat de-a lungul veacurilor, dar atât de credincios și iubitor de sfinți. Aceasta o dovedește mai întâi râvna și stăruința episcopului Dosoftei de Rădăuți, căruia i se datorează cel mai mult readucerea moaștelor Sfântului Ioan la Suceava. Apoi numărul mare de clerici și ortodocși credincioși care au întâmpinat cu flori și lumânări aprinse racla cu sfintele moaște la trecerea lor din Polonia în Moldova. Cine ar putea spune bucuria generală a moldovenilor la trecerea sfintelor moaște prin satele lor? Că peste tot sunau clopotele bisericilor, se cânta din buciume, răsunau salve de tun, iar sătenii ieșeau cu toții în calea lor în frunte cu preoții în veșminte, cu copiii și bolnavii satelor, îmbrăcați în haine naționale de sărbătoare, cu făclii și flori în miini.

În această atmosferă de bucurie în Hristos și frăție duhovnicească au străbătut moaștele Sfântului Ioan Moldova de Nord, timp de aproape trei luni, pînă au fost așezate din nou în Catedrala vechii mitropolii din Suceava.

7. La hramul Sfântului Ioan din 24 iunie 1898 au participat mii de pelerini din Moldova și din provinciile vecine. Toată Suceava era plină de credincioși. Cu acest prilej a venit și soția unui boier moldovean. Aceasta, după ce ascultă slujba, se închină la sfintele moaște, se urcă în trăsură cu patru cai și dă poruncă vizitiului să plece spre casă. Dar oricît lovea caii, trăsură nu se mișca din loc, încît femeia a fost cuprinsă de frică. Apoi a coborît jos, a spus episcopului și preoților împlinirea și le cerea ajutor. Episcopul i-a zis:

— Doamnă, poate ai făcut vreun păcat azi de nu poți pleca acasă ! Închină-te în biserică, mărturisește-ți păcatele la un preot și cred că te vei întoarce cu bine.

La spovedanie femeia a mărturisit cu lacrimi în ochi că a rupt o bucată din degetul Sfântului Ioan, ca s-o ducă acasă de binecuvîntare și ajutor. Atunci preotid i-a dat canon să aducă înapoi păticia luată, să-si ceară iertare de la Sfântul Mucenic Ioan și să facă rugăciuni și metanii, căci numai așa va putea pleca. Cîmă a făcut ceea ce i-a poruncit preotul, femeia a plecat cu bine și bucuroasă la casa ei.

8. În 1964 a fost adus la Sfântul Ioan un om bolnav de minte, pentru rugăciune. După ce i s-a făcut de trei ori Siftntul Maslu, bolnavul s-a făcut sănătos. A treia zi a venit la mînăstire vindecat și a dat mulțumire lui Dumnezeu.

9. În toamna anului 1969, un om din părțile Sucevei a devenit mut din lucrarea diavolului. Rudele l-au adus la moaștele Sfântului Ioan pen-

tru rugăciune. Părinții i-au făcut Sfântul Maslu, i-au citit moliftele Sfântului Vasile și l-au pus să citească acatistul Sfântului Ioan cel Nou lîngă sfintele moaște. Noaptea, bolnavul a dormit la mînăstire, iar dimineața 8-a sculat sănătos și s-a dus acasă, dînd laudă și mulțumire Mîntuitorului nostru Iisus Hristos și Sfântului Mucenic Ioan.

10. În anul 1960, o copilă din comuna Putna-Suceava și-a pierdut vederea din cauza unei boli. O creștină evlavioasă din sat a adus copila la Sfântul Ioan de la Suceava. Aici s-au rugat amîndouă apoi preoții i-au făcut Sfântul Maslu și au miruit-o la ochi cu untdelemn sfințit. La urmă, cînd bătrîna conducea copila să iasă din biserică, plină de uimire și cu lacrimi în ochi fetița a strigat:

— Mătușă, vād, nu mă mai ține de mină ! Sfinte Mare Mucenic Ioane, vindecă-mi ochii și durerea inimii mele !

Dînd laudă lui Dumnezeu pentru această minune, s-au întors amîndouă acasă sănătoase și cu mare bucurie.

11. În anul 1969, o creștină. Măria, din satul Ciumulești-Suceava, bolnavă de ochi, nu vedea aproape deloc. Dar, auzind de minunile Sfîntului Ioan, a fost adusă la Suceava. Aici, s-a închinat la sfintele moaște, 8-a spovedit și împărtășit cu Trupul și Sîngele lui Hristos și i s-a făcut de trei ori Sfîntul Maslu. Pentru multa ei credință, femeia s-a vindecat complet și, mulțumind marelui mucenic, s-a întors vindecată la casa ei.

12. În același an, o fetiță de zece ani numită Ana, din satul Corni — Botoșani, în urma unei spaimă și-a pierdut graiul. Fiind adusă la Mînăstirea Sfîntului Ioan din Suceava i s-au făcut rugăciuni și Sfîntul Maslu de trei ori și pe loc s-a vindecat, încît se mirau toți de darul tămăduirii ce izvorăște din aceste sfinte moaște.

13. Un tehnician, care lucra la un laborator universitar, a fost iradiat și paralizat, încît nu se putea nici măcar a se hrăni singur. Auzind de Sfîntul Ioan, a venit aici cu mare credință și speranță în ajutorul lui Dumnezeu. Căzînd în genunchi s-a rugat mult cu lacrimi, zicînd:

— Sfinte Mare Mucenice Ioane, știu că pentru păcatele mele m-a pedepsit Dumnezeu cu boala aceasta. Dar știu că Domnul este milostiv cu noi păcătoșii, iar tu vindeci pe cei suferinzi care vin cu credință la tine. Vindecă, mă rog, și mîinile mele bolnave, ca să mă pot închina lui Dumnezeu, să mă pot hrăni singur și să nu fiu povară altora. Ajută-mă, Sfinte Mucenice Ioane, ajută-mă și-mi vindecă mîinile, că îmi pare rău de păcatele mele și mă hotărăsc să urmez de acum lui Hristos !

În clipa cînd se ruga din inimă și vărsa lacrimi, mărturisește bolnavul, a simțit deodată o căldură străină în mîinile sale și o furnicare a

nervilor de la vârful degetelor pînă la umeri. Apoi a început să simtă și să miște singur degetele, palmele și brațele pînă sus. Conștient că în clipa aceea Dumnezeu, cu rugăciunile Sfîntului Mucenic Ioan de Ia Suceava, i-a vindecat mîinile paralizate, a căzut din nou la rugăciune, mulțumind Domnului și plăcutului Său cu lacrimi de bucurie.

La urmă s-a ridicat și a plecat fericit la casa sa, mărturisind tuturor cum a avut Domnul milă de el.

14. Sărbătoarea hramului Sfîntului Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava — care are loc prin tradiție la 24 iunie — de Sînziene —, are dimensiuni bisericesti deosebite și un profund caracter autohton ortodox. Cu acest prilej se adună mulți credincioși *Aia* Moldova și Transilvania, — în special bucovineni și maramureșeni —, în frumosul port național, cu daruri tradiționale în mîini, ca: flori de cîmp, spice de grâu, crengi de tei și brad și cu numeroși copii după ei. Fețele tutiilor sînt liuninate de o profundă bucurie duhovnicească. Odată cu darurile pe care le depun deasupra sfintelor moaște, credincioșii aduc cu ei pentru binecuvîntare haine pe care le ating de capul sfîntului.

Pelerinajul se începe din dimineața zilei de 23 iunie, cînd se scot sfintele moaște în procesiune, purtate pe mîinile pelerinilor și apoi se așază într-un mic baldachin sub teii din mijlocul curții. În seara de ajun se face slujba privegherii în aer liber pînă spre miezul nopții. Apoi, credincioșii, grupați pe zone și sate, stau de veghe pe iarbă pînă dimineața. Unii se roagă în biserică, alții înconjoară catedrala în genunchi sau cîntînd, alții cîntă încet melodii religioase compuse de ei, iar majoritatea așteaptă la rînd să se închine la moaștele Sfîntului Ioan cel Nou.

În dimineața hramului se sfințește agheazma și se face Sfîntul Maslu pentru bolnavi. Apoi se săvîrșește Sfînta Liturghie arhierescă pe un podium mare, în curte, în prezența mulțimii de închinători. Ochii tuturor privesc spre slujitori în mijlocul cărora se află mitropolitul Moldovei. Cîntările corului și predica mișcă inimile și scot lacrimi. La sfîrșitul slujbei mulți credincioși încearcă să se atingă de veșmintele preoților slujitori și mai ales ale mitropolitului.

Ultimul moment cu care se încheie slujba hramului este readucerea sfintelor moaște în biserică, la orele 4 după-amiază. Prin tradiție, racla este purtată pe mîini numai de maramureșeni, care, timp de 24 ore, stau de veghe în rugăciune și nu mănîncă nimic pînă la așezarea moaștelor în biserică. Apoi, valul de pelerini se roagă în liniște pe străzi către gară și sate, unde sînt așteptați de membrii familiei cu daruri de la Sfîntul Ioan, ca: icoane, cruciulițe, agheazma, untdelemn sfințit, flori și haine binecuvîntate, atinse de sfintele moaște.

Hramul Sfîntului Ioan cel Nou de la Suceava, împreună cu al Cuvioasei Parascheva de la Iași, se numără printre cele mai reprezentative sărbători religioase și cu o veche tradiție ortodoxă națională, care contribuie mult la unitatea noastră în Hristos.

Sfinte Mucenice Ioane, mult pătimitorule, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi !

MITROPOLITUL MACARIE DE VICEVA

(c. 1337—1377) *

După mitropolitul Teodor a urmat Luca, iar în anul 1337 ajunge păstor al arhiepiscopiei Vicina de la Gurile Dunării fericitul mitropolit Macarie, care povățuiește turma lui Hristos din Dobrogea (Paristrion) mai mult de zece ani. Deși în anul 1341 Dobrogea este ocupată de tătari, noul ierarh face eforturi deosebite pentru a menține calmul și unitatea credincioșilor săi.

Între anii 1341—1347, mitropolitul Macarie al Vicinei ia parte la mai multe sinoade locale care au avut loc la Patriarhia de Constantinopol. În cele două sinoade din anii 1341 și 1343 care discută și iau apărarea Sfîntului Grigore Palama, privind învățătura isihastă atonită de iluminare duhovnicească prin practicarea rugăciunii lui Iisus și învățătura despre energiile necreate ale Duhului Sfînt, mitropolitul Macarie al Vicinei, alături de patriarhul ecumenic Ioan al XIV-lea Caleca, aprobă aceste învățături palamite de iluminare și sporire duhovnicească, ca fiind întru totul adevărate și ortodoxe. La primul sinod arhiepiscopul Macarie, el însuși un călugăr atonit și adept al rugăciunii isihaste, semnează al optulea, iar la sinodul următor semnează al 13-lea.

Mitropolitul Macarie, de formație isihastă atonită, era bun prieten al Sfîntului Grigore Palama, arhiepiscopul Tesalonicului și al Sfîntului Grigorie Sinaitul, întemeietorul Mînăstirii Paroria, vestit centru isihast din Munții Balcani pe la jumătatea secolului XIV, unde se nevoiau și numeroși călugări „vlahi” din Țara Românească și Dobrogea. Mitropolitul Vicinei apără cu statornicie Ortodoxia la Gurile Dunării, susține năstirea Sfîntului Atanasie cel Mare de la Niculițel și micile sihăstrie din partea locului, intră în legătură cu voievodul Alexandru I Basarab și hirotonește preoți pentru Țara Românească și pentru sudul Moldovei. El era părinte sufletesc atît al românilor de la sudul, cît și de la nordul Dunării.

* D» la *Dunărt la Mare*, op. cit., p. 157—160; *Istoria Bisericii Române*, voi. I, op. cit., p. 221.

Prin anul 1347, fericitul ierarh Macarie se mută cu pace la cereștile locașuri.

MITROPOLITUL IACHINT DE VICINA
 pvimul mitropolit al Țării Românești
 (1359—1372) *

Ultimul mitropolit al Vicinei și cel dinții păstor al Bisericii lui Hristos din Dobrogea și Țara Românească, reunite sub conducerea unui singur voievod, este arhiepiscopul Iachint. El a păstorit doar câțiva ani la Vicina, iar în anul 1359 și-a mutat scaunul la Curtea de Argeș la cererea marelui voievod Alexandru I Basarab, întemeietorul Țării Românești care dorea să aibă un sediu mitropolitan în țara sa. Mitropolitul Iachint devine astfel păstor duhovnicesc al tuturor românilor din Dobrogea și Țara Românească. El sfințea biserici, hirotonea preoți, împărțea binecuvântare popoului atât de credincios al „vlahilor” și era sfetnic apropiat al marelui domn.

Astfel, eparhia Vicina dispare și ia ființă o nouă mitropolie românească, cunoscută sub numele de „Mitropolia Ungrovlahiei”, dependentă de Patriarhia ecumenică de Constantinopol, condusă pe atunci de patriarhul Calist I.

Ca păstor și părinte sufletesc al tuturor românilor dintre Dunăre și Carpați, mitropolitul Iachint a avut grijă să hirotonească preoți pentru toate satele, să zidească biserici la orașe și sate, să întemeieze noi așezări minăstirești și să țină în strânsă legătură duhovnicească Biserica Țării Românești cu Patriarhia de Constantinopol. Iar ca „Exarh al plaiurilor”, mitropolitul Iachint purta grijă și de credincioșii ortodocși din părțile vecine, îndeosebi din Transilvania, cărora le trimitea preoți și călugări misionari. Acest ierarh, împreună cu domnul țării, Vladislav I (1364—1377), a încurajat și susținut mult monahismul românesc, al cărui început se urcă pînă în secolul IV, prin centrul monahal pustnicesc din Munții Buzăului. El a adus în țară pe Sfântul Nicodim de la Tismana, care venea din Muntele Athos, pentru a organiza cîteva mînăstiri-lavre, după model atonit. El a trimis numeroși călugări „vlahi” la mînăstirea Cutlumuș-Athos, unde au ajuns călugări vestiți. Iar în țară a organizat mai multe mînăstiri, la Tismana, Curtea de Argeș, Cîmpulung-Muscel, Cozia, Snagov, Țirgoviște, Bolintinul din Deal și din Vale, Ținganu, Cotmeana și altele. După o păstorie atât de rodnică s-a săvîrșit cu pace în anul 1372.

• De la Dunăre la Mare, op. cit., p. 160—164; Istoria Bisericii Ortodoxe Române^ voi. I, p. 247-248.

CUVIOSUL GHERMAN IEROSCHIMONAHUL
 Primul egumen al Mînăstirii Neamț
 (1320—1362) *

Înainte de întemeierea țărilor române, călugării se formau duhovniicește atât în micile sihăstirii existente de-a lungul Carpaților, cât și în Mimțele Athos. Unii se săvîrșeau acolo în deplină jertfa și plăcere de Dumnezeu. Alții se întorceau și întemeiau noi schituri și sihăstirii în locuri de liniște sau chiar în preajma satelor.

Unul din acești sihastru autohtoni a fost și Cuviosul Gherman de la Neamț, care s-a nevoit în tinerețe la Muntele Athos. Apoi, întorcîndu-se în pămîntul părinților săi cu câțiva ucenici și aflînd loc retras de lume în Munții Neamțului, a fost călăuzit de Duhul Sfînt să sihăstrească aici. El a întemeiat la începutul secolului XIV o vestită sihăstrie în [Munții Neamțului, pe locul actualei mînăstiri.

Duhovnicul Gherman a adunat în jurul său mai mulți ucenici și a înălțat în poiană o mică biserică de lemn cu hramul Sfîntul Ioan Teologul, în anul 1320, ucenicii l-au ales egumen și părinte duhovnicesc, nevoindu-se împreună în desăvîrșită dragoste de Hristos, în rugăciune și nădejde, avînd toți un cuget și o voie. Deci, auzindu-se prin sate de sihăstria de la Neamț, li s-au adăugat cu timpul și alți iubitori de liniște, numărînd pe la jumătatea secolului XIV pînă la 40 de călugări.

Sihăstria lui Gherman, numită și *Sihăstria Sfîntului Ioan Teologul* a fost înnoită mai tîrziu de Bogdan I, întemeietorul Moldovei (1359—1365) și de urmașii lui, devenind cea dinții mînăstire voievodală mușatină.

Cuviosul Gherman ieroschimonahul a povățuit obștea sa pînă în anul 1362, devenind vestit duhovnic al călugărilor, dascăl și lucrător al rugăciunii lui Iisus, învățînd pe sihastru această dumnezeiască lucrare. El a întemeiat în ținutul Neamț cea dinții mînăstire și prima vatră isihastă, ai cărei ucenici s-au răspîndit apoi de-a lungul Carpaților Răsăriteni.

Ajungînd la adînci bătrîneți și bineplăcînd lui Dumnezeu, Cuviosul Gherman, cel dinții stareț al Mînăstirii Neamț, s-a săvîrșit cu pace și a fost numărat în ceata cuvioșilor părinți.

• Diacon Ioan Ilyan și Pr. Scarlat "orcescu, *Mînăstirea Neamț*, 1981, p. 281 - 283; *PomeU nxculctuorese al Mînăstiru Neamț*; Narcis Crețulescu, *Inscripțiile Mînăstirii Neamț*, 1905, Hs 171 uia 34o. r» » t

CUVIOSUL CIPIUAN IEROSCHIMONAHUL

Al doilea egumen al Mănăstirii Neamț

(1362-1373) •

Acest ieroschimonah a fost cel dinții ucenic al starețului Gherman și împreună nevoitor cu dînsul în Muntele Athos și la Neamț. Apoi, răposînd părintele său duhovnicesc, Cuviosul Ciprian a ajuns întîistătător al Mănăstirii Neamț, povățuind această sfințită obște mai bine de zece ani. Ca egumen. Cuviosul Ciprian a crescut numeroși fii duhovnicești, deprinzîndu-i pe toți smerenia, rugăciunea și desăvîrșita dragoste în Iisus Hristos. Sub egumenia sa, numărul monahilor din Mănăstirea Neamț ajunsese la peste 80. Unul din ei a fost și vestitul ieroschimonah Iosif Mușat, rude-nia domnilor mușatini, pe care îl tunse în monahism și îl lăsă egumen în locul său.

Egumenul Ciprian a fost și un iscusit duhovnic și dascăl al rugăciunii. În timpul egiuneniei sale s-a dezvoltat mult viața isihastă în jurul lavrei. Sihastrii nemțeni se nevoiau singuri sau cîte doi-trei, în mici bordeie și chilii de pămînt și lemn. Hrana lor o formau fructele de pădure și pîinea pe care o primeau săptămînal din obștea Cuviosului Ciprian. În posturi, sihastrii nu coborau deloc în lavră, iar în celelalte zile veneau numai în sărbători și se împărtășeau cu Trupul și Sîngele Domnului. Sfetnicul lor cel mai bun era însuși egumenul Mănăstirii Neamț. *

Așa nevoindu-se Cuviosul Ciprian și bineplăcînd lui Dumnezeu, s-a săvîrșit cu pace în anul 1373, încredințînd obștea în mîinile arhimandritului Iosif Mușat (1373—1386).

CUVIOSUL AGATON SIHASTRUL

Munții Buzăului

(secolul XIV) **

Acest mare sihastru s-a nevoit în Munții Buzăului în prima jumătate a secolului XIV. Mai întîi s-a ostenit într-o peșteră sub muntele lui Martirie, aparținînd de sihăstria Fundătura. Apoi, ajungînd sihastru iscusit în lupta cea duhovnicească și dascăl al vieții pustnicești, s-a învrednicit de darul preoției, adunînd mai mulți ucenici în jurul său, căci era cuviosul povățuitor de suflete și părinte duhovnicesc pentru mulți, hră-

* Diacon Ioan Ivan și Pr. Se. Porcescu, op. cit. p. 281 — 283.

*• P. Chihaiia, *De la Negru Vodă la Neagoe Basarab*, București, 1976, p. 241—243; Ieroxn. Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie românească*. București, 1982, p. 187—188.

nindu-i cu alese cuvinte din Sfînta Scriptură. Cunoștea încă și operele Sfinților Părinți și biruia cu multă pricepere ispitele vrăjmașului diavol.

În a doua jumătate a secolului XIV, Cuviosul Agaton s-a stabilit cu cîțiva ucenici pe culmea muntoasă numită Crucea Spătarului, cale de o jumătate de ceas de sihăstria Fundătura. Aici și-a săpat cu mîinile sale o mică biserică în stîncă, cu hramul Sfîntul Ioan Hrisostom, pentru care avea mare evlavie. Alături de biserică, cuviosul și-a făcut o mică chilie, unde se nevoia ziua și noaptea în post și rugăciune. Ucenicii săi, în număr de 12, după tradiția isihastă din partea locului, și-au săpat și ei chilii în piatră pe același munte, în preajma Cuviosului Agaton.

Aceasta este sihăstria lui Agaton, numărată printre primele sihastrii cunoscute în Munții Buzăului și una din cele mai alese. Aici s-au nevoit timp de trei secole peste o sută de sihastrii purtători de Hristos, dintre care mulți au ajuns la măsura sfințeniei. Între aceștia, însă, a strălucit Cuviosul Agaton, ca o făclie aprinsă pe vîrfurile muntelui, devenind vas al Duhului Sfînt și părinte cu mulți fii duhovnicești. Iar nevoința sa și a ucenicilor săi era aceasta: noaptea se adunau în biserică și cîntau slujba utreniei, ziua se nevoiau în chilii cu postul, cu metaniile și cu citirea psaltirei, iar seara se adunau la trapeză, mîncînd la aceeași masă comună făcută dintr-un trunchi de copac cu 12 locuri. Mîncarea era și ea pustnicească. Pesmeți de pîine și legume fierte, fără untdelemn. În sărbători Cuviosul Agaton săvîrșea Sfînta Liturghie și împărtășea pe toți cu Trupul și Sîngele Domnului.

La începutul secolului XVI, domnul Țării Românești, Neagoe Basarab (1512—1521), auzind de sihăstria lui Agaton, a făcut unele danii și a mărit biserica din peșteră, așa cum scrie în pomelnicul săpat pe peretele altarului, care se păstrează pînă astăzi.

Vestea despre nevoința ieroschimonahului Agaton ajunsese pînă la evlaviosul domn Neagoe Basarab? el însuși cunoscător al vieții isihaste din Țara Românească și susținător al cuvioșilor sihastri. Neagoe, împreună cu episcopul de atunci al Buzăului și cu o oarecare monahie Teodora au făcut unele danii Sihăstriei lui Agaton, fapt pentru care au fost scriși în pomelnicul bisericii, săpat în peretele altarului de ambele părți ale ferestrei de est. Pomelnicul se păstrează destul de bine și astăzi. Ulterior au fost adăugați și alți voievozi care au miluit pe călugării din sihăstria lui Agaton, ca: Moise, Vlad, Vintilă și soția lui. Rada.

În anul 1524, schitul lui Agaton este menționat într-o hotarnică dată de la Afumați. În a doua jumătate a secolului, înmulțindu-se numărul sihastrilor mai mult de 12, sihăstria lui Agaton devine mănăstire cu rîn-

duială de chinovie. Un hrisov din anul 1587 amintește pentru prima dată de [^]mnăstirea lui Agator[^]. La începutul secolului XVII minăstirea ajunge în paragină. În anul 1733 este reînnoită de alți ctitori, după care mai dănuie puțin și apoi este definitiv părăsită.

Astăzi se mai păstrează doar o parte din biserica de piatră, în care se vede absida altarului, nișele pentru proscomidie și diaconicon, pomelnicul ctitoricesc încrustat în perete, o fereastră și câteva urme ale naosului și chiliei marelui sihastru.

CUVIOSUL DIONISIE SIHASTRUL

Munții Buzăului

(secolul XIV) *

Cuviosul Dionisie Sihastrul a fost unul din sihastrii cei mai renumiți de la sihăstria Fundătura. El s-a nevoit aici în a doua jumătate a secolului XIV. Prin tradiție i se spunea „Torcătorul”, deoarece se ocupa cu torsul lînii din care își câștiga existența, îndeletnicire obișnuită celor mai mulți sihastru din Munții Buzăului.

Ajungînd cu darul lui Hristos la măsura nepătimirii, și-a săpat o peșteră într-o stîncă greu accesibilă, la 4 metri deasupra pămîntului. În peșteră cuviosul și-a făcut un mic paraclis de rugăciune unde neîncetat dădea laudă lui Dumnezeu. Aici s-a nevoit Cuviosul Dionisie Sihastrul mai mult de 30 de ani, răbdînd cu bărbăție frigul iernii, mnezeala, foamea și mai ales cumplitele ispite de la diavol. Și era așa de spirit, printre sihastrii din partea locului, că izgonea duhurile necurate din oameni și cunoștea cele viitoare. Pentru aceea, miștii îl cinsteau și-i cereau cuvînt de folos.

Nevoința Cuviosului Dionisie Sihastrul era aceasta: toată săptămîna se nevoia singur în peșteră, petrecînd în neadormită rugăciune, în post, în păzirea minții și în cugetarea celor viitoare. Hrana și-o câștiga torcînd lînă pe care i-o aducea ucenicul de prin sate. O dată pe săptămână, spre duminică, cobora din peșteră și se împărtășea cu Trupul și Sângele lui Hristos la biserica din sihăstria Fundătura. Apoi iar urca în peșteră, trăind scara în chilie și așa își continua sfînta nevoința. Locul unde își sprijinea scara se cunoaște și astăzi» Marele sihastru Dionisie

* P. Chihaia, *De la Negru Vodă la Neagoe Basarab*, București, 1976, p. 241—243; Ierom. Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie românească* București, 1982, p. 190.

Torcătorul a crescut mai mulți ucenici, care au ajuns și ei sihastru vestiți și i-au urmat întru totul nevoința. Astfel, chilia lui poate fi considerată ca o mică sihăstrie pustnicească care a contribuit mult la dezvoltarea vieții isihaste în Munții Buzăului.

CUVIOSUL IOSIF SIHASTRUL

Munții Buzăului

(secolul XIV) *

O altă bisericuță în piatră care a avut un rol deosebit în dezvoltarea vieții isihaste din Munții Buzăului este Peștera lui Iosif, situată pe valea Bordeiului, aproape de satul Nucu, comuna Bozioru. Ferestrele bisericii în arc frînt par să dateze peștera în secolul XVI, dar prezența peștelui ca simbol paleocreștin deasupra intrării peșterii lui Iosif, al cărui contur încă se distinge, ne face să considerăm că ea ar putea fi din secolele IV sau V. fiind folosită de creștini, ca și alte peșteri din Munții Buzăului, pe timpul persecuțiilor.

Cuviosul Iosif este numărat printre cei mai vestiți sihastru nevoitori din partea locului. Mai înainte s-a nevoit în sihăstria Fundătura, iar la începutul secolului XV s-a așezat în peștera care îi poartă numele, aproape de alte peșteri pustnicești, pe care o mărește și-i adaugă două ferestre, în această peșteră s-a nevoit Cuviosul Iosif zeci de ani, ajungînd mare dascăl al liniștii, preot și povățuitor de suflete. Numele lui era cunoscut pînă departe și mulți bolnavi se vindeau cu rugăciunile lui.

Adunînd mai mulți sihastru în jurul hii, Cuviosul Iosif a făcut din peștera sa o adevărată sihăstrie pe Valea Bordeiului și pe munții Martirie, Cecilia și Crucea Spătarului din apropiere. Miștii din ucenicii săi se nevoiau în mici bordeie de lemn și pămînt risipite pe toată valea din apropiere. De la acești sihastru se numește pînă astăzi locul acesta „Valea Bordeiului” și „Pîrîul Bordeiului”. Apoi mușindu-se în ceata cuvioșilor părinți, peștera lui Iosif a fost locuită de alți sihastru cu viață aleasă care au continuat firul vieții de sihăstrie în aceeași smerenie și rîvnă pentru dragostea lui Hristos. Numele și faptele tuturor deși s-au uitat de oameni, sînt scrise în cartea vieții.

* P. Chihaia, *De la Negru Vodă la Neagoe Basarab*, București, 1976, p. 241—243; Ierom. Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie românească*. București, 1982, p. 191—192.

UN SFÎNT ROMÂN ANONIM
din Mănăstirea Neamț (secolul XIV)"^

Prima închegare de viață monahală organizată în vatra Mănăstirii Neamț a avut loc la începutul secolului XIV, datorită înfiului egumen cunoscut al lavrei, anume ieroschimonahul Gherman (1320—1362), care adună pe sihastrii nevoitori aici într-o obște de sine stătătoare, înainte de el, sihastrii nemțeni duceau viață pustnicească idioritmă, despre care se știe foarte puțin.

În a doua jumătate a secolului XIV, viața duhovnicească din Mănăstirea Neamț ia o amploare mult mai mare, încât primii domni mușatini sînt îndemnați să zidească aici o biserică de piatră, cu hramul înalt, area Domnului, Numărul mare de morminte monahale, majoritatea din secolul XIV, situate în jurul primei biserici mușatine, ca de altfel în toată incinta Mănăstirii Neamț, dovedește cu prisosință cît de intensă era viața călugărească în această străbună vatră. Unele dintre aceste morminte se află chiar sub temeliele bisericii voievodale zidite de Ștefan cel Mare în anul 1497. Altele sînt sub chiliile din incintă, iar altele, ceea ce este și mai concludent se află sub pavajul ce duce la ușa bisericii voievodale din 1497. Aceasta dovedește că mormintele sînt mai vechi decît biserica.

Întrucît multe dintre osemintele monahilor din incintă nu posedă tradiționalele cărămizi cu numele și data morții lor, este dificil să se stabilească precis identitatea și frecvența vieții monahale aici, pe epoci. Unul Dumnezeu știe cîte moaște sfinte de cuvioși monahi nemțeni se află în acest cimitir călugăresc, unic de altfel în țara noastră.

Sfîuțenia vieții călugărilor nemțeni din secolul XIV o dovedește cu prisosință recenta descoperire prin minune dumnezeiască a moaștelor unui sihastru sfînt din această epocă, aflate chiar sub pavajul central ce duce la biserică. Acest fapt s-a petrecut în zilele de 24—26 mai, 1986, cînd s-a observat că la jumătatea distanței dintre clopotniță și biserică,

* Primele semne miraculoase de ridicare a pavajului s-au observat sîmbătă, 24 mai, 1986. Ele s-au repetat pînă luni, 26 mai, cînd s-a hotărît de starețul Mănăstirii Neamț, arhim Efreni Chițcariu, să se sape sub pavaj. După depunerea moaștelor în biserică s-a întocmit un act oficial în legătură cu această minune, care se păstrează în arhiva mănăstirii. După două zile, autoritățile locale au oprit pelerinajul de la Neamț și au turnat beton peste mormîntul sfîntului.

pavajul gros de piatră și ciment s-a ridicat în sus circa 30 cm. pe dimensiunea unui mormînt, în chip miraculos. Vestea descoperirii acestor sfinte moaște s-a răspîndit imediat în toată țara. Încă din seara zilei de luni, 26 mai, noaptea, și mai ales în zilele următoare veneau sute de pelerini, țărani, orășeni și intelectuali să se închine la sfintele moaște. Mai întîi aprindeau luminări în jurul mormîntului și făceau metanii cu lacrimi de bucurie, că ne-a descoperit Dumnezeu un sfînt nou rugător al neamului nostru. Apoi intrau în biserică și se rugau cu mare credință și emoție la sfintele moaște și la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, cerîndu-le ajutor ceresc și dînd slavă lui Dumnezeu pentru toate, căci au o așa de mare minune în România.

Săpîndu-se cu atenție la 1,5 metri, s-a aflat trupul proslăvit și înmormîntat al unui călugăr cu viață sfîntă din secolul XIV, așezat aici înainte de zidirea bisericii voievodale și a pavajului. Osemintele erau încă legate între ele și prezintă toate condițiile cerute moaștelor de către canoanele Bisericii Ortodoxe.

După deshumare, osemintele aflate s-au așezat într-un mic sicriu și s-au depuse în biserică de obștea călugărilor nemțeni, în sunetul clopotelor, cu toată evlavia și rînduiala cuvenite. Pînă acum nu se știe niunele cuviosului aflat la Mănăstirea Neamț.

Iată cîți sfinți necunoscuți încă ascunde pămîntul sfînt al țării noastre !

CUVIOȘII SOFRONIE, PIMEN ȘI SILUAN

Minăstirea Neamț
(secolele XIV—XV)

Acești trei cuvioși erau de loc din Țara Moldovei, iar cu metania din Muntele Athos. Căci, fiind chemați de Hristos, s-au făcut călugări din tinerețe și au ajuns sihastri vestiți într-una din sihăstriile Athosului. Apoi, auzind de Cuviosul Nicodim cel Sfințit, i s-au făcut ucenici, ostendîndu-se împreună cîteva ani la Mănăstirea Hilandar.

Prin anul 1365, venind Cuviosul Nicodim în Țara Românească* au venit și cuvioșii Sofronie, Pimen și Siluan în Moldova și au intrat în obștea

Mănăstirii Neamț, sub ascultarea starețului Ciprian. Și erau toți călugări desăvârșiți și duhovnici iubitori de Hristos, sihăstrind mai mulți ani în pădurile seculare din jurul mării lavre și formînd numeroși ucenici.

Pentru sfințenia vieții lor, acești cuvioși aprinți s-au învrednicit a fi și egumeni ai Mănăstirii Neamț, spre sfîrșitul secolului al XIV-lea. Astfel, cuviosul Sofronie a păstorit obștea Mănăstirii Neamț — între anii 1392—1393, sub domnia lui Roman I Mușat, considerat de unele pomelnice ctitorești ca „primul stareț al Mănăstirii Neamț”. Ieroschimonahul Pimen a condus această lavră între anii 1393—1400, contribuind mult la înnoirea mănăstirii. Iar cuviosul Siluan a fost egumen la Neamț între 1400—1402, continuînd activitatea duhovnicească a înaintașilor săi.

Cuvioșii Sofronie, Pimen și Siluan *, săvîrșind bine călătoria acestei vieți și lăsînd în urmă peste o sută de ucenici, s-au strămutat la cele veșnice, dîndu-și sufletele în miinile Domnului.

SFÎNTUL NICODIM DE LA TISMANA

(t 26 decembrie 1406) **

a. Viața.

Cuviosul Nicodim cel Sfințit era de neam macedo-român, născut la Prilep — Serbia, prin anul 1320, fiind înrudit cu familia despotului Lazăr și a domnului Țării Românești, Nicolae Alexandru-Basarab. După ce învață carte, se duce din tinerețe în Muntele Athos și se călugărește în Mănăstirea Hilandar, unde mai tîrziu ajunge egumen și chiar protoepistat în conducerea Sfîntului Munte.

După anul 1365 vine în Țara Românească și întemeiază, cu ajutorul lui Vlaicu Vodă (1364-1377) și Radu I (1377-1383), mănăstirile Vodița (1369) și Tismana (ante 1377). Mai întemeiază la sudul Dunării două mici așezări monahale, Vratna și Mînăstirița, în Oltenia, Gura Motrului și Vișina, iar în Țara Hațegului întemeiază Mînăstirea Prislop (la sfîr-

* Diao. Ioan Ivan și Pr. Scarlat Porcescu, *op. cit.* p. 281; *Pomelnicul ctitoresc al Mînăstirii Neamț*; Prof. C. Tomescu, *Scurtă povestire istorică despre Sfînta Mînăstire Neamț* 1942, p. 9—10.

** Ștefan Ieromonahul, *Viața Sfîntului Nicodim*, Craiova, 1935; *Viețile Sfinților* — luna Decembrie, de Iorgu Dumitrescu, București, 1904, p. 1340—1344; *Istoria Bisericii Române*, voi. I, 1957, p. 200—207; *Mineiul* pe luna decembrie, în 26 zile.

șitul secolului XIV), unde a scris și un Evangheliar slavon (1404—1405).

La sfîrșitul anului 1406, Cuviosul Nicodim se mută cu pace din viața aceasta, lăsînd în urmă numeroși ucenici.

b. Fapte și cuvinte de învățătură.

1. Ajungînd la Athos în muntele Maicii Donmului, Cuviosul Nicodim s-a nevoit mai întîi în obște, apoi singur într-o peșteră în preajma Mînăstirii HUandar, răbdînd grele ispite de la diavolul. Însă fiind umbrat de darul lui Hristos, în puțină vreme s-a curățit de patimi, a deprins lucrarea cea dumnezeiască a sfintei rugăciuni și s-a învrednicit de darul mai înainte-vederii și al facerii de minuni, ajun^ind vestit în tot Muntele.

2. Ca egumen al mării lavre Hilandar, Cuviosul Nicodim a adunat în obștea sa pînă la o sută de călugări atoniți, greci, sîrbi, macedoneni, români și bulgari, deprinzîndu-i pe toți cu frica de Dumnezeu și hrănindu-i cu învățăturile Sfintei Scripturi. Căci era dascăl iscusit al rugăciunii lui Iisus, adine teolog și părinte duhovnicesc pentru miJți. Pentru aceea nu puțini sihastru, călugări de chinovii și egumeni veneau la el pentru sfat și cuvînt de folos.

3. Pentru cinstea de care se bucura peste tot, la rugămîntea necazului Lazăr, Cuviosul Nicodim a mijlocit la Constantinopol, împreună cu ucenicii săi Isaia și Partenie, împăcarea Bisericii Ortodoxe Sîrbe cu Patriarhia Ecumenică. Deci, vîzînd patriarhul și împăratul smerenia și înțelepciunea cuviosului și cucerindu-se de sfințenia vieții sale, îndată a ridicat anatema dată asupra Bisericii Sîrbe, spre lauda lui Hristos și bucuria creștinilor. Așa înțelegea el să împlinească Evanghelia și să ajute la mîntuirea semenilor săi.

4. Fiind în sudul Dunării, în urma unei descoperiri dumnezeiești, vine în Țara Românească și se așază pe valea rîului Vodița unde exista o mică sihăstrie întemeiată de călugări vlahi. Aici, Cuviosul Nicodim, cu ajutorul domnitorului Vladislav-Vlaicu Vodă și a sihastrilor din partea locului, zidește chilii și biserică de piatră cu hramul Sfîntul Antonie cel Mare, pe care o sfințește în anul 1369. Mînăstirea Vodița a fost înzestrată apoi cu danii și întărită prin hrisov domnesc ca „după moartea lui chir Nicodim să nu fie volnic a pune în locul acela stareț nici domnul, nici arhiereul, nici alt careva; ci cum va zice chir Nicodim și cum va așeza, așa să țină călugării care sînt acolo și ei singuri să-și pună stareț\

5. Pe valea pîrîidui Tismana, unde se nevoiau încă de la începutul secolului XIV mai mulți sihastri în jurul unei mici biserici de lemn cu hramul Adormirea Maicii Domnului, Cuviosul Nicodim a înălțat, de asemenea, la locul numit „Cascade”, mînăstire voievodală cu ajutorul domnitorului Țării Românești și a cneazului Lazăr. Marele stareț formează aici o obște renumită de călugări, ajută la menținerea în continuare a vieții isihaste pe valea Tismanei și pune rînduială călugărească de chinovie, după tradiția Muntelui Athos, Apoi, adunînd în jurul său cîțiva călugări luminați, a întemeiat la Mînăstirea Tismana o vestită școală de caligrafi și copiiști de cărți bisericești, renumită în toată Peninsula Balcanică. De aici Cuviosul Nicodim conducea duhovnicește toate mînăstirile organizate de el și întreținea corespondență cu egumeni și ucenici din Athos, din Serbia și din Țara Românească, precum și cu patriarhul. Eftimie al Tîrnovei, dovedindu-se un mare teolog și părinte duhovnicesc.

6. La bătrînețe. Cuviosul Nicodim încredințează grija celor două mînăstiri Vodița și Tismana ucenicului său, ieromonahul Agaton, iar el se retrage în peștera de deasupra mînăstirii, ce se păstrează pînă astăzi. Acolo petrecea Cuviosul toată săptămîna în post, în priveghere și neîncetată rugăciune, iar Duminica cobora în mînăstire, săvîrșea Sfînta Liturghie și vindeca pe cei bolnavi. Apoi, mîncea la trapeză cu părinții, mîngîia pe toți cu cuvinte de folos și iar se urca la peșteră.

7. Pentru sfințenia vieții sale, Cuviosul Nicodim se învrednicise de la Dumnezeu de darul izgonirii duhurilor necurate și al vindecării suferințelor omenești. De aceea numele lui se făcuse cunoscut pînă dincolo de hotarele Țării Românești și mulți alergau la ajutorul lui. Se spune în tradiția nunăstirii că unii bolnavi se vindecau numai cît ajungeau la Tismana. Alții se tămăduiau cu rugăciunea și binecuvîntarea Cuviosului, sau numai cît se atingeau de rasa lui. Printre cei vindecați de Sfîntul Nicodim se numără și fiica regelui Sigismund, care era bolnavă de epilepsie.

8. Ajunînd la bătrînețe. Cuviosul Nicodim cel Sfințit de la Tismana, binecuvîntîndu-și ucenicii, și-a dat sufletul în mîinile lui Hristos, la 26 decembrie 1406, iar sfintele sale moaște au fost așezate în mormîntul pregătit de el în biserică. Datorită vitregiei vremurilor, mai tîrziu moaștele sale au fost așezate la un loc tînuit. O mică parte din ele s-au dus în Macedonia, iar degetul arătător de la mîna dreaptă se păstrează la Mînăstirea Tismana.

Biserica Ortodoxă îl cinstește pe Cuviosul Nicodim în ceata Sfinților Părinți, rînduindu-i slujbă de prăznuire în ziua mutării sale la cele veșnice.

Sfînte Prea Cuvioase Părinte Nicodime, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOSUL PAHOMIE IEROMONAHUL

Exarh patriarhal

și egumen al Mînăstirii Feri din Maramureș

(secolele XIV—XV) *

Acest venerabil egumen al mînăstirii Peri din nordul Maramureșului era originar din Țara Oaștdui, rudă a lui Dragoș Vodă, primul descălecător al Moldovei. Intrînd de tînăr în nevoința călugărească la unul din schiturile existente în partea locului, s-a învrednicit în puțină vreme de darul preoției și era plin de rîvnă pentru mărturisirea lui Hristos și pentru apărarea credinței ortodoxe.

Ajungînd cunoscut în toate satele din Maramureș, cuviosul Pahomie devine sfetnic și părinte duhovnicesc al românilor maramureșeni, pe care îi cerceta și îi povățuia pe calea mîntuirii.

În a doua jumătate a secolului XIV, cînd fiii lui Sas Vodă, Baliță și Drag, întemeiază mînăstirea din Peri cu hramul Sfîntul Arhanghel Mihail, cuviosul Pahomie este numit egumen al acestei mînăstiri. Iar în anul 1391, cînd mînăstirea Peri devine stavropighie **, atunci egumenul Pahomie este numit de patriarhul Antonie al Constantinopolului exarh patriarhal peste toate satele ortodoxe românești din nordul Transilvaniei, în această calitate egumenul Pahomie avea dreptul să supravegheze pe preoții și credincioșii ortodocși din Maramureș, Ugocea, Bărcău, Arva, Sălaj, Almaș, Ciceu, Unguraș și Valea Bistrei. Astfel, cuviosul Pahomie umbla din sat în sat, sfințea biserici noi, rînduia preoți, judeca neînțelegerile bisericești, îmbărbăta pe țărani, învăța și apăra dreapta credință. De asemenea, conducea duhovnicește și mînăstirile leud, Bîrsana și Peri din Maramureș în care se nevoiau zeci de călugări, buni slujitori ai Bisericii lui Hristos, duhovnici pentru credincioși, mărturisitori și apărători ai credinței ortodoxe. Cuviosul Pahomie de la Peri face, astfel, din călugări părinți și apologeți ai ortodoxiei noastre străbune, iar

* *Istoria Bisericii Române*, voi. I, București, 1957, p. 190—199.

** Dependenta de Patriarhia de Constantinopol.

din minăstirile Maramureşului face adevărate cetăţi ortodoxe de rezistenţă şi apărare în nordul Transilvaniei mereu lovit de prozelitismul catolic.

În cursul primelor decenii ale secolului XV, cuviosul Pahomie de la Peri, părintele românilor ortodocşi din Maramureş, s-a săvârşit cu pace, lăsînd în urmă numeroşi călugări şi preoţi slujitori prin sate.

MITROPOLN JL IOSIF MUŞAT

Primul ierarh al Moldovei

(1402—1415?) *

Cel dinţii mitropolit cunoscut al Moldovei a fost, desigur, mitropolitul Iosif Muşat. El era din familia domnilor muşatini, rudă apropiată a lui Petru Muşat (1375—1391) şi Alexandru cel Bun (1400—1432).

Din tinereţe şi-a închinat viaţa lui Hristos în obştea Mînăstirii Neamţ, unde a deprins firica de Dumnezeu şi buna nevoiţă a vieţii duhovniceşti (de la (hivioşii călugări de aici). Apoi, făcîndu-se preot, a ajuns egumen la Neamţ. La propunerea domnului Petru Muşat a fost hirotonit episcop al Cetăţii Albe de mitropolitul Haliciului, Antonie. Însă nu stă mult aici şi este chemat ca mitropolit al Moldovei. Dar Patriarhia Ecumenică, refuzînd să-l recunoască şi ivindu-se mare tulburare în Biserică, smeritul mitropolit Iosif s-a retras din scaun la Mînăstirea Neamţ şi apoi la Bistriţa. Mai pe urmă se stabileşte la „o mînăstire, la Boiştea, lingă Tîrgu Neamţ, unde a fost chilia vlădicăi Iosif şi unde sînt călugăriţe”. De aici, înţeleptul mitropolit povăţuia cu curaj Biserica Moldovei greu încercată, învăţa şi apăra dreapta credinţă împotriva prozelitismului catolic, hirotonea preoţi, sfătuia pe domn şi era tuturor părinte sufletesc. Se spune despre dînsul că a luat parte chiar la ungerea ca domn în cetatea Sucevei a lui Alexandru cel Bun, în anul 1400.

La 26 iulie 1401, cu vrerea lui Dumnezeu şi cu stăruinţa bunului domn Alexandru I Muşat, Mitropolitul Iosif a fost recunoscut de Patriarhia din Constantinopol ca părinte şi întîi stătător pe scaunul Mitropoliei Moldovei. Timp de aproape 15 ani a păstorit în tihnă turma lui Hristos, rînduind bine cele duhovniceşti şi chivernisind cu pricepere cele bisericesti, ca un bun econom al casei lui Dumnezeu.

* *Istoria Bisericii Ortodoxe Române* voi. I, 1957, p. 158; Pr. Prof. M. Păcnariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Sibiu, 1972, p. 61—65; Pr. Scarlat Porcescu, *Iosif, cel dinţii mitropolit cunoscut at Moldovei*, în revista „M.M.”, XL (1964), nr. 3—4, p. 126—139; Arhim. Ciprian Zaliaria, *Iosif I Muşat, îndiulmare ierarh român*. Episcopia Romannlai, 1988; H. Costăchescu, *Documente mo/dovenej* voi. I, Iaşi, 1935 p. 219.

Cea dinţii grijă a sa a fost să sfătuiască pe Alexandru cel Bun, nepotul său, să aducă de la Cetatea Albă la Suceava moaştele Sfîntului Mucenic Ioan cel Nou, ca protector al ţării şi mingîiere a poporului binecredincios. Apoi, însuşi mitropolitul a mers cu mare alai, cu preoţi şi cu mult popor, în frunte cu însuşi voievodul de au întîmpinat sfintele moaşte mai jos de Iaşi, la locul numit „Poiana Vlădicăi” şi le-au aşezat cu mare cinste în biserica Mirăuţilor din capitala Moldovei.

Tot în aceşti ani, evlaviosul mitropolit Iosif a reînnoit aproape în întregime ctitoria părinţilor săi din Mînăstirea Neamţ, căreia i-a închinat cel mai de preţ odor. Icoana Maicii Domnului făcătoare de minuni, pe care o primise în dar din Bizanţ. De asemenea, a sfătuit pe domn să zidească din nou două frumoase mînăstiri. Bistriţa (1402) şi Moldoviţa, ca locaş de rugă şi de veşnică odihnă. La 7 ianuarie 1407, Mitropolitul Iosif uneşte cele două mînăstiri voievodale. Neamţ şi Bistriţa, şi numeşte egumen peste ele pe ucenicul său, arhimandritul Dometian, „ca să fie aceste mînăstiri nedespărţite una de alta, pentru că sînt amîndouă ale vlădiciei mele” *. Tot la îndemnul său, egumenul Dometian a scris vestitul Pomelnic al Mînăstirii Bistriţa, care se păstrează pînă astăzi **. Asemenea şi la celelalte mînăstiri, Probota, Bogdana şi Moldoviţa, rînduieşte stareţi buni şi poartă grijă de toţi — de călugări, de sihastri, de preoţi, de popor şi de tot sfatul ţării, ca un adevărat părinte al tuturor ce era.

În anul 1415, ajungînd la adinea bătrîneţe, evlaviosul mitropolit Iosif, cel dinţii părinte al Moldovei, şi-a dat sufletul în nuinile Domnului şi a fost îngropat la Mînăstirea Bistriţa, în partea de sud a pronaosului, unde i s-a descoperit mormîntul în anul 1975, în urma lucrărilor de restaurare a bisericii.

CUVIOSUL DOMETIAN ARHIMANDRITUL

Mare egumen
al Mînăstirilor Neamţ—^ Bistriţa

(1407—e. 1415) •••

Arhimandritul Dometian este numărat printre cei mai de seamă stareţi ai mînăstirilor Neamţ şi Bistriţa. Acest cuvios era rudă şi ucenic

* *Documente privind istoria României* — A. Moldova, veacul XIV—XV, voi. I, 1954, p. 15 — 16.

** Biblioteca Academiei Române, cota 78 — în original.

*** C. Tomescu, *Scurtă povestire istorică despre Sfînta Mînăstire Neamţ*, 1942, p. 11—12; Diac. Ioan Ivan şi Pr. Scarlat Porcescu, *op. cit.*; Damian P. Bogdan, *Pomelnicul Mînăstirii Bistriţa*, Bucureşti, 1940, p. 86 — 87; Pr. M. Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Sibiu, 1972, p. 64—65.

al mitropolitului Iosif Mușat, luînd jugul lui Hristos din tinerețile sale, pe cînd marele ierarh era egumen al Mînăstirii Neamț (1373—1386).

Mulți ani cuviosul Dometian s-a nevoit în obște, împlinind cu dragoste sfînta ascultare și învățînd de la cei mai sporiți călugări cunoștința cărții și meșteșugul rugăciunii și al luptei celei duhovnicești. Apoi, învrednicindu-se de cinstea preoției, săvîrșea cele sfînte cu multă evlavie și frică de Dumnezeu, ajungînd iscusit duhovnic și păstor de suflete. Fiind călugăr învățat și iubit atît de soborul părinților cit și de marele domn Alexandru cel Bun, arhimandritul Dometian a fost numit la 7 ianuarie 1407 stareț al mînăstirilor Neamț și Bistrița „ca să fie aceste mînăstiri nedespărțite una de alta”. Din acest moment au fost unite ambele mînăstiri sub aceeași conducere mai bine de 20 de ani.

În Mînăstirea Neamț, cuviosul Dometian a înnoit în întregime, cu ajutorul voievodului și al mitropolitului Iosif, atît biserica și chiliile cît și viața duhovnicească, mărind soborul lavrei la peste 150 de călugări. Dintre ei a ridicat apoi duhovnici și egumeni iscușiți, dascăli și neadormiți rugători pentru toată lumea. Tot la Mînăstirea Neamț, starețul Dometian a întemeiat o vestită școală de caligrafi și miniaturiști din țările române, neîntrecută de nici o altă școală mînăstirească, condusă de ucenicul său, venerabilul călugăr caligraf Gavriil Uric. A întemeiat de asemenea o bogată bibliotecă cu numeroase opere patristice dintre care multe erau copiate în lavră.

În Mînăstirea Bistrița, starețul Dometian a mărit, la fel, numărul călugărilor la peste 50 de nevoitori și a rînduit așezămînt de viață duhovnicească întocmai ca la Neamț. Apoi a rînduit duhovnici și slujitori aleși, spre slava lui Dumnezeu și cinstea ctitorului fondator. Alexandru cel Bun, care adesea zăbovea aici. Cei i ai aleși dintre ucenicii săi de la Bistrița au fost: arhimandriții Grigorie și Eutimie; ieromonahii Ioan, Ioan, Corneliu și Timotei; duhovnicul Daniil, monahii Paisie Uric, fiul său Gavriil Uric și numeroși alții. Tot la Mînăstirea Bistrița cuviosul Dometian a format o școală de grămătică, unde mulți tineri învățau carte de la călugării cei mai luminați și de unde ieșeau preoți de sate, dascăli, cateheți, grămătică și copiiști.

La porunca marelui stareț, s-a scris la Bistrița de către călugări prima cronică moldovenească și s-au copiat mai multe scrieri din Sfinții Părinți. Iar în anul 1407 s-a scris vestitul *Pomelnic al Mînăstirii Bistrița*, în care voievodul Alexandru cel Bun este numit „adevăratul ctitor al sfînt locașului acestuia”, iar „arhimandritul Dionisie, adică Dometian, conducătorul acestui sfînt locaș”.

În prefața *Pomelnicului* starețul Dometian dă aceste frumoase învățături: „Oricine voiește să se izbăvească de căderea în păcatul de voie

sau fără de voie, să se curețe. Prin căință și mărturisire adevărată și milostenie se curăță păcatele, și cei doritori a se învrednici de fericirea veșnică să vie cu rușinare și cu frică de Dumnezeu către sfînta și soborniceasca și apostoleasca Biserică ca să-și mărturisească păcatele . . .” *.

Cuviosul arhimandrit Dometian era, de asemenea, duhovnicul marelui domn Alexandru cel Bun și sfetnicul său de taină, la al cărui îndemn s-au zidit numeroase biserici și s-au făcut multe lucruri bune în țara Moldovei. În timpul stăreției sale mînăstirile Neamț și Bistrița au cunoscut o mare dezvoltare duhovnicească și culturală, nemaicunoscută pînă atunci. Aceeași deosebită amploare a luat și isihasmul moldovean în jurul ambelor mînăstiri, fiind mult susținut de acest mare stareț. În timpul stăreției sale apar în ținutul Neamț cîteva mici sihăstria noi, precum sihăstria „din Hang”, sub Ceahlău, sihăstria de la Topolița și Boiștea — Tîrgu Neamț, sihăstria „Nechidului”, sihăstria Tazlăului și altele.

Acest stareț s-a dovedit și un bun chivernisitor al averilor mănăstirești și neîntrecut iconom al casei lui Dumnezeu. Pentru toate acestea arhimandritul Dometian este numărat printre cei mai de seamă stareți din secolul XV ai monahismului moldovean. Ajungînd la adîncul bătrînețelor și simțindu-se chemat de Hristos, cuviosul Dometian a dat ucenicilor săi sărutarea cea mai de pe urmă și s-a strămutat la cereștile locașuri, în anul mîntuirii 1415.

CUVIOȘUL GAVRIL IEROMONAHUL

Primul egumen al Mînăstirii Cozia

(secolele XIV—XV)

Ieromonahul Gavril era unul din ucenicii Sfîntului Nicodim cel Sfințit. După ce mai întîi se nevoi ca sihastru pe valea Oltului, intră în obștea Mînăstirii Tismana, unde deprinse meșteșugul vieții duhovnicești. Și era vestit în partea locului pentru sfințenia vieții lui.

În anul 1388, cînd Mircea cel Bătrîn termină de zidit Mînăstirea Cozia în locul unei vechi sihăstria din poiana Nucet, cuviosul Gavril a fost rînduit cel dintîi egumen și părinte duhovnicesc al ctitoriei marelui domn. Tot lui i s-a încredințat și Mînăstirea Cotmeana cu toate sihăstriile de pe valea Oltului.

* *Ibidem*^ p. 85, Manuscris original Ia Biblioteca Academiei R.S.R., manuscrise slave, cota 78.

Cuviosul Gavril a adunat în ambele minăstiri pînă la 40 de călugări. Apoi a dat așezămînt de viață duhovnicească pentru obștea minăstirilor Cozia și Cotmeana, care se respecta cu mare sfințenie, precum reiese din actul de danie al ctitorului fondator: „• • Iar pentru viețuirea acestui lăcaș, într-acest fel să fie după așezămîntul popei Gavril, oricîte el va așeza și va întemeia; și nimeni să nu fie slobod a scădea sau a adăuga măcar cît de puțin. încă și după moartea popei Gavril să nu aibă nimeni voie ca să pună egumen . . . fără numai frații pe care îl vor alege dintre dînșii, după așezămîntul popei Gavril. . .”.

Acest cuvios egumen a rînduit viață de obște în ambele mănăstiri, cu Sfînta Liturghie zilnică și cu spovedania săptămînală. În sărbători se adunau la Cozia și sihastrii de pe valea Oltului și primeau Trupul lui Hristos. Astfel, toți petreceau în ascultare, în rugăciune, în dragoste și în așteptarea bunătăților viitoare. Și era egumenul Gavril iscusit părinte duhovnicesc al călugărilor și sihastriilor din țara Oltului și printre cei dintîi sfințici ai lui Mircea cel Bătrîn, care de multe ori îl cerceta și îi urma sfatul. Era încă părintele sufletesc și mîngîietor al sătenilor de sub munte, atît de dincoace cît și de dincolo de Carpați, și mulți credincioși îl căutau pentru binecuvîntare și cuvînt de folos.

Astfel, întărind viața călugărească în cele două minăstiri și ajungînd la adîncă bătrînețe, și-a dat sufletul cu pace, lăsînd în urmă mulți ucenici.

SFÎNTUL LEONTIE DE LA RĂDĂUȚI

Mînăstirea Bogdana

(secolele XIV—XV) *

Sfîntul Ierarh Leontie este numărat printre cei dintîi sfinți români pe care i-a odrăslit pînăntul Moldovei și adevăratul părinte duhovnicesc al Cuviosului Daniil Sihastrul. După tradiție era de loc din orașul Rădăuți. Apoi, rîvnind Sfinților Părinți de odinioară și arzînd cu inima după dragostea lui Hristos, spre sfîrșitul secolului al XIV-lea s-a făcut sihastru în pădurile seculare din partea locului.

Deci, călugărindu-se sub numele de Lavrentie, s-a învrednicit mai tîrziu de darul preoției. Apoi, împreună cu cîțiva ucenici, a întemeiat o vestită sihăstrie de călugări în codrii Rădăuților ce se chema după numele său *Șchitul Laură* (Lavra) sau *Mînăstirea Sfîntului Lavren-*

* Pr. Dr. Liviu Stan, *Sfinții Români*, Sibiu, 1945, p. 14-20; Pr. Dr. Petru Reau, *Sfîntul Leontie de la Rădăuți*, în rev. „Mitropolia Moldovei”, XL (1964), nr. 5-6, p. 282-289; Ierom. Ioanichie Bălan, *Sfinții Români...*, op. cit., p. 331.

lie” *. În obștea sa Cuviosul Lavrentie a fonuat midți ucenici cu viață aleasă, printre care se număra și Sfîntul Daniil Sihastrul, în schitid Laura însuși Cuviosul Lavrentie a avut o trăire așa de înalta încît s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul facerii de minuni. Că pe mulți bolnavi îi vindeca cu rugăciunea sa și era tuturor părinte, sfințic, dascăl și ocrotitor.

După întemeierea Episcopiei de Rădăuți, auzind donmul Moldovei Alexandru cel Bun de nevoința sa, l-a rînduit episcop al acestui scaun. Și a păstori cu multă înțelepciune turma lui Hristos cîțiva ani de zile, învățînd pe toți dreapta credință și făcîndu-se tuturor pildă de sfințenie. Apoi, rîvnind iarăși vieții sihăstrești, s-a retras din scaun și s-a făcut schimonah sub numele de Leontie, ajungînd cel mai vestit sihastru și părinte duhovnicesc din nordul Moldovei. Deci, mai trăind puțin și uimind pe toți cu smerenia, cu nevoința și cu darul minunilor pe care le făcea, și-a dat sufletul cu pace în mîinile Domnidui.

Mai tîrziu, proslăvindu-se prin oarecare minuni și fiind găsit în mormînt cu trupul întreg și nestruciat, s-a așezat cu cinste în biserica episcopală din Rădăuți spre închinarea tuturor, unde mulți credincioși primeau sănătate și mîngîiere la sfințele sale moaște, ajungînd vestit pînă dincolo de hotarele Moldovei.

În anul 1639, prădîndu-se biserica, au dispărut și moaștele Sfîntului Leontie din Rădăuți. Unii cred că au fost luate de năvălitori. Alții spun că au fost îngropate de călugări în biserică, în anul 1783, o dată cu desființarea mînăstirii. Însă, locul unde se află astăzi, singur Dumnezeu îl știe. În anii 1621—1622 un vestit teolog ucrainean, ieromonahul Zaharia Kopystenski din Kiev, scria despre el: „În Rădăuți în episcopie Sfîntul Leontie făcătoTul de minuni zace cu trupul întreg. . .” **.

Sfinte Prea Cuvioase Părinte Leontie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi !

CUVIOSUL MACARIE IEROMONAHUL

Ctitorul Mînăstirii Boiștea — Neamț

(secolele XIV—XV) ***

Acest cuvios părinte era cu metania din Mînăstirea Neamț și ucenic al Mitropolitului Iosif Mușat, pe cînd acesta era egumen în lavră

* Pe locul unde a fost „Sihăstria lui Lavrentie” se află satul Laura—Suceava.

** Pr. Prof. Liviu Stan, op. cit., p. 17.

••• I. Grigoraș, I. Caproșu, *Biserici din Moldova*, p. 60; Stoicescu, *Repertoriu bibliografic — Moldova*, București, 1974, p. 98 și 148.

(1373—1386). Apoi, primind darul preoției, a ajuns slujitor credincios al Bisericii lui Hristos și duhovnic iscusit.

Egumenul Dometian (1407-1415), cunoscând buna nevoiță a ieromonahului Macarie, i-a încredințat metocul de la Grași — 'Krgu Neamț, unde iernau vitele Mînăstirii Neamț. Această ascultare a dus-o cuviosul mulți ani de zile, avînd sub povățuirea sa 20 de călugări și frați. Cu toții trăiau în desăvîrșită dragoste, împlinind ascultarea cu sfințenie și lăudînd pe Dumnezeu ziua și noaptea.

Vestea acestai mare duhovnic s-a făcut cunoscută în toate satele din împrejurimi și mulți credincioși îl aveau de părinte sufletesc. Văzînd ieromonahul Macarie că s-au înmulțit ucenicii săi, în anul 1449 (?) a întemeiat un locaș de rugăciune în codrii din apropiere de Tîrgu Neamț, anume Sihăstria de călugărițe Boiștea *. Biserica cu hramul Nașterea Maicii Domnului a fost la început din lemn, apoi s-a zidit din piatră. Primul duhovnic a fost însuși ctitorul mînăstirii, ieromonahul Macarie, iar primele viețuitoare au fost 30 de călugărițe din ținutul Neamț. întemeindu-se acest așezămînt călugăresc cu viață de obște, în puțină vreme Mînăstirea Boiștea ajunsese o vestită sihăstrie de călugărițe din partea locului, avînd aceeași rînduială duhovnicească de nevoiță ca și marea lavră al cărei metoc era.

Numele și faptele cuviosului Macarie se răspîndiseră peste tot, ajun-gînd pînă la voievodul Ștefan cel Mare, care face unele danii pentru ctitoria sa. Și era cuviosul blînd, smerit și foarte sporit în rugăciune. Avea încă și darul izgonirii duhiu*ilor necurate și mulți se vindecau cu rugăciunile lui, fiind iscusit povățuitor de suflete și dascăl al rugăciunii.

Așa nevoindu-se cuviosul Macarie mai mult de 60 de ani, și-a dat sufletul cu pace în brațele lui Hristos, lăsînd în mînăstirea sa peste 50 de călugărițe.

CUVIOSUL IOV SIHASTRUL

Minăstirea Bogdănești

(secolele XIV—XV)

Sihastrul Iov era cu metania din Minăstirea Bogdănești — Suceava (1365—1512), unde s-a nevoit cîțiva ani la sfîrșitul secolului XIV. Apoi

* Minăstirea Boiștea a funcționat aproape două secole, fiind tot timpul locuită de călugărițe. Apoi, întemeindu-se satul cu același nume alături de minăstire, biserica a devenit paroliie, iar maicile s-au retras la Minăstirea Topolița—Neamț, luînd cu ele și icoana Maicii Domnului de proveniență bizantină, dăruită după tradiție de Mitropolitul Iosif Mușat. De la Topolița icoana a ajuns la Schitul Gîrcina—Neamț, iar din anul 1803 a fost transferată cu obștea călugărițelor la Minăstirea Agapia unde se află și astăzi.

dorind să slăvească neîncetat pe Dumnezeu, s-a retras în pădurile seculare de STb muntele Pleșu, unde a sihăstrit în aspră nevoiță peste 40 de ani, răbdînd grele ispite de la diavolul. Vestea acestui mare ascet se făcuse îndată cunoscută peste tot, căci avea darul Sfîntului Duh și era făcător de minuni. încă izgonea cu lugăciunea duhurile rele din oameni și prevestea cele viitoare. Adunînd în jurul său mai mult de 15 călugări, a întemeiat în pădure o mică sihăstrie, cunoscută multă vreme sub numele de *Sihăstria lui Iov* iar mai tîrziu *Poiana Iova*. Aceasta era sihăstria călugărilor din Minăstirea Bogdănești-Rîșca. Secole de-a rîndul, pînă spre zilele noastre, s-au nevoit aici sihastrii cuvioși, neadormiți rugători ai neamului.

Chiliile ucenicilor se aflau în apropierea chiliei cuviosului Iov, iar în mijloc se înălța o mică biserică de lemn unde făceau zilnic cuvenita rugăciune. în sărbători săvîrșeau Sfînta Liturghie și primeau Sfintele Taine. în tradiție se spune despre cuviosul Iov că era renumit duhovnic și dascăl al rugăciunii. La el veneau mulți călugări și mireni pentru rugăciune și cuvînt de folos. După o astfel de nevoiță pustnicească, Cuviosul Iov Sihastrul și-a dat sufletul în mîinile lui Hristos și s-a adăugat în ceata cuvioșilor părinți. *

Cuvioase părinte Iov, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOSUL SILVESTRU SIHASTRUL

Schitul Silvestru — Ceahlău

(secolul XV)

Ieroschimonahul Silvestru, unul din cei mai vechi sihastrii ai muntelui Ceahlău, era cu metania din Minăstirea Neamț, unde se nevoise din tinerețe și ajunsese duhovnic iscusit. Apoi, auzind de cuvioșii sihastrii din muntele Ceahlău și de locurile singuraticice de aici, s-a retras cu cîțiva ucenici pe valea Bistriței și, urcînd pe pîrîul care azi se numește „Pîrîul Schitului”, a sihăstrit lîngă Ceahlău mulți ani neștiut de nimeni.

Mai tîrziu, adunîndu-se și alți sihastrii împrejurul lui, a întemeiat în poiană un mic schit și biserică de lemn cu hramul Pogorîrea Sfîntului Duh, în timpul domniei lui Alexandru cel Bun. Acest sfînt locaș s-a numit la început *Sihăstria lui Silvestru* și apoi *Schitul lui Silvestru* și este cea dintîi sihăstrie și așezare monahală cunoscută lîngă muntele

* Arhiereul Narcis Crețulescu, *Istoria Sfintei Mînăstiri Rîșca*, Fălticeni, 1901, p. 24; *Pomenicul ctitoresc al Mînăstirii Rîșca*.

Ceahlău. Iar cuviosul Silvestru este cel dintîi sihastru pomenit în tradiția locului.

Cuviosul Sihastru a povățuit schitul peste 20 de ani, adunînd în jurul lui mai mulți sihastru și rînduind aleasă viața de obște. Îndeletnicirea lor era neîncetată rugăciune, spre lauda lui Dumnezeu și mîntuirea oamenilor. Acest egumen era încă duhovnic a numeroși sihastru care pustniceau pe muntele Ceahlău. Spre sărbători coborau la schit mulți dintre ei, primeau dumnezeieștile Taine și se urcau din nou la bordeiele lor. În posturi se retrăgeau în munte și călugării din schit și se nevoiau singuri după putere, apoi se întorceau la ale lor.

Ajungînd sihastru vestit și părinte duhovnicesc al sihastrilor de la Ceahlău, pe la jumătatea secolului XV cuviosul Silvestru și-a dat sufletul în mîinile Domnului, lăsînd în urmă numeroși ucenici. Mai tîrziu, schitul său reînnoindu-se, s-a numit „Schitul Hangu”, iar din secolul XVII Mînăstirea Pionul, după numele sihastrului Peon *, care s-a nevoit mai mulți ani pe Ceahlău.

Cuvioase părinte Silvestre, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

SFÎNTUL VASILE DE LA MOLDOVIȚA

(secolul XV) **

Sfîntul Vasile ieromonahul era de loc din nordul Moldovei, fiu de țărani iubitori de Dumnezeu. Auzind de viața aleasă și buna rînduială din Mînăstirea Moldovița (sec. XIV) și fiind chemat de Hristos, s-a făcut călugăr iscusit în această chinovie voievodală, întrecînd pe mulți cu smerenia, cu rugăciunea și cu înțelepciunea cea duhovnicească.

Văzînd mitropolitul Iosif Mușat nevoița și sfințenia vieții lui, l-a hirotonit preot și l-a numit egumen al Mînăstirii Moldovița, povățuind cu atîta înțelepciune obștea încredințată lui, încît era cinstit și căutat atît de călugări cît și de mîdți credincioși***. Vestea numelui său ajunsese pînă la domnul Moldovei, Alexandru cel Bun, și la sfetnicii săi. Căci promise de la Dumnezeu darul facerii de minuni și al înainte vederii și nu puțini bolnavi vindeca și cele viitoare mai înainte le cunoștea. Elra încă sfetnic și părinte duhovnicesc al marelui domn și al multor cuvioși și

* Pr. C. Matasă, *Călăuza județului Neamț*, București, 1929, p. 99—104; Idem, *Palatul cneștilor* București, 1935, p. 1—46; N. Stoicescu, *Repertoriu bibliografic... Moldova*, București, 1974, p. 348, 385, 386.

** Diacon I. Ivan, *Cuviosul Vasile de la Moldovița*, în *Sfinții Români*, op.cit. p. 306; Pr. Prof. Liviu Stan, *Sfinții Români*, op. cit., p. 45—47.

*** Cuviosul Vasile figurează ca egumen în pomelnicul Mînăstirii Moldovița. Numele lui mai figurează într-un document de danie al lui Alexandru cel Bun din 14 aprilie 1415.

hikaștri și toți se foloseau de cuvintele lui. Acest sfînt egumen avea ucenici în Muntele Athos și la Mînăstirea Studion din Bizanț, de unde a adus zeci de manuscrise bisericești la năstirea sa. El a întemeiat la Moldovița și o vestită școală de monahi cateheți și caligrafi, pentru nevoile bisericilor de la sate.

Astfel, bine călătorind și împlinind Evanghelia lui Hristos, Cuviosul Vasile s-a săvîrșit cu pace, lăsînd în urmă peste o sută de ucenici și o obște cu totul aleasă. Dovedindu-se și după moarte făcător de minuni, iar trupul său găsindu-se nestruciat, a fost așezat în biserică și cinstit de toți ca un adevărat sfînt. În anii 1621—1622 teologul ucrainean, ieromonahul Zaharia Kopystenski scria despre el: „în Moldovița, în minăstire, Sfîntul Vasile făcătorul de minuni”.

Mai tîrziu, biserica veche risipindu-se și alta nouă ridicîndu-se (1535), moaștele Cuviosului Vasile au stat peste o sută de ani în noua biserică. Apoi, din cauza vitregiei vremurilor, au fost așezate în biserică la un loc tănuț unde se află și astăzi.

Sfinte Prea Cuvioase Părinte Vasile, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOSUL AGAPIE SIHASTRUL

Ctitorul Mînăstirii Agapia Veche

(secolul XV) *

Pustnicul Agapie este cel dintîi sihastru cunoscut, ce s-a nevoit în munții care îi poartă numele și adevăratul ctitor al sihăstriei Agapia Veche. Acest cuvios a trăit mai întîi în obștea Mînăstirii Neamț, la începutul secolului al XV-lea, unde s-a învrednicit de darul preoției. Apoi, iubind rugăciunea și viața pustnicească, s-a retras la liniște în muntele ce desparte Mînăstirea Secu de Mînăstirea Agapia.

În acest munte se găseau poieni singuratică și locuri foarte prielnice vieții pustnicești. Aici s-a nevoit Cuviosul Agapie singur, mulți ani de zile, în post și rugăciune, slăvind pe Dumnezeu ziua și noaptea și răbdînd multe ispite de la diavoli. Apoi, numele lui făcîndu-se cunoscut, i s-au alăturat cîțiva ucenici din obștea Mînăstirii Neamț, care și-au construit chilii din lemn în apropierea dascălului lor. Astfel s-a încheiat aici prima și cea mai vestită sihăstrie din jurul Mînăstirii Neamț.

* Pr. N. Dărîngă, *Istoricul Mînăstirii Agapia*, Tg. Frumos, 1908, p. 40; *Pomelnicul ctitoresc al Mînăstirii Agapia*.

Inmulțindu-se numărul pustnicilor, se simțea nevoia unei biserici pentru slujbe în zile de sărbători. Atunci Cuviosul Agapie a construit împreună cu ucenicii săi o mică biserică de lemn, în poiana care îi poartă numele, cu hramul Schimbarea Domnului la față. Așa a luat naștere pe la jumătatea secolului al XV-lea „Sihăstria lui Agapie”, sub povățuirea acestui mare sihastru. Și ajunsese așa de vestit numele lui că mulți călugări și mireni îl căutau, îi cereau cuvânt de folos și doreau să-i devină ucenici. Căci se cucereau toți de petrecerea Cuviosului Agapie și de buna rânduială din sihăstria lui. Toată săptămîna ucenicii lui se nevoiau singuri în munte, iar spre sărbători coborau în schit, făceau priveghere de toată noaptea, săvîrșeau Sfînta Liturghie și se împărțeau. Apoi se retrăgeau din nou la liniște, pentru a vorbi neîncetat cu Dumnezeu și a se hrăni din dumnezeiasca dragoste.

Ajungînd la vîrsta vestită de Duhul Sfînt prin gura proorocului David, Cuviosul Agapie Sihastrul s-a strămutat cu pace la cele veșnice, numărîndu-se în ceata cuvioșilor părinți și a fost înmormîntat lîngă biserică. De la acest cuvios și-au luat numele cefe două mînăstiri, Agapia Veche și Agapia Nouă, Poiana lui Agapie, muntele și pîrîul lui Agapie.

Doamne, odihnește în împărăția cea nemuritoare a dragostei Tale pe Cuviosul Agapie cu ucenicii săi, care au sfințit aceste locuri prin jertfa și dragostea lor!

MONAHUL FILOTEI IMNOGRAFUL

Mînăstirea Cozia

(secolele XIV—XV)

Acest monah iubitor de Hristos se numără printre cei dintîi imnografi cunoscuți din mînăstirile românești. Mai întîi a fost mare logofăt al Țării Românești în timpul domniei lui Mircea cel Bătrîn, cunoscut sub numele de Filos, fiind foarte învățat și cunoscător al limbilor greacă și slavonă.

În anul 1392, renunțînd la dregătorie și la toate cele pămîntești, luă crucea lui Hristos și se făcu călugăr în Mînăstirea Cozia, prin mina egumenului Gavril. Apoi, deprinzînd buna nevoiță și rînduială slujbelor bisericesti, ajunse vestit protopsalt și cel dintîi dascăl și caligraf în obștea mînăstirilor Cozia și Cotmeana.

Monahul Filotei întemeiază astfel prima școală de caligrafi și copişti la Cozia și ajunge dascăl al călugărilor de pe Valea Oltului. Singura operă

scrisă de el, ajunsă pînă astăzi, poartă numele de „Pripeale” (= *mări-muri*), adică imne de laudă în cinstea marilor sfinți care se cîntă la slujba privegherii în mînăstiri. Fiind iscusit protopsalt și innograf, „pripealele” sale s-au răspîndit prin secolele XV—XVIII în toate Bisericile ortodoxe din Peninsula Balcanică, spre lauda lui Dumnezeu și a sfinților Săi*.

Ajungînd la vîrsta proorocită de psalmistul David și lăsînd în urmă cîțiva buni ucenici. Cuviosul Filotei s-a mutat la cele cerești pentru a lauda neîncetat cu îngerii pe Tatăl, pe Fiul și pe Duhul Sfînt.

CUVIOSUL GAVRIIL URIC SCRITORUL

Mînăstirea Neamț

(secolele XIV—XV) **

Vrednicul de pomenire monah „Gavriil Scriitorul” este numărat printre cei dintîi copişti de opere filocalice din țara noastră și unul din cei mai iscusiți dascăli, miniaturiști și caligrafi ai monahismului românesc.

Acest călugăr învățat era fiul grămaticului Petru Uric, scriitor de acte (urice) domnești de la curtea lui Roman Mușat și Alexandru cel Bun. După ce învață la școala de grămatici de la Mînăstirea Bistrița, ajunge cel dintîi scriitor și grămatic la cancelaria Moldovei. Apoi tatăl său făcîndu-se monah sub numele de „Paisie Uricul” la Mînăstirea Bistrița, s-a călugărit și fiul său Gavriil în obștea Mînăstirii Neamț, dorind să slujească din tinerețe lui Hristos. Călugăria lor a avut loc între anii 1407—1415, sub egumenul Dometian, cînd s-a scris și pomelnicul de la Mînăstirea Bistrița. Pe fila 6 r, „zaceala 20” a pomelnicului citoresc, scrie următoarele: *^,Pomeneste, Doamne, sufletul robilor Tăi... al monahului Paisie Uricul și al fiului său, monahul Gavriil ScriitoruV**.

Smeritul monah Gavriil, socotindu-se nevrednic de sfința preoție, și-a închinat anii vieții copierii de învățături și scrieri patristice, atît aghiografice cît și filocalice. Căci era înzestrat de Dumnezeu cu multă știință de carte, *tu* o frumoasă scriere, cunoștea bine limbile greacă și slavonă și împodobește cărțile sale cu miniaturi din cele mai alese. Timp de aproape 40 de ani, monahul Gavriil Uric a copiat și a împodobit în

* *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, voi. I, *op. cit.*, p. 216; Al. Piru, *Istoria literaturii române*, voi. I, 1970, p. 14-15.

** *Pomelnicul Mînăstirii Bistrița, 1407*, ms.* slave, nr. 78, Biblioteca Academiei R.S.R., fila 6 r; C. Tomescu, *Scurtă povestire istorică despre sfința Mînăstire Neamț*, 1942, p. 13.

Mînăstirea Neamț zeci de manuscrise. Dintre acestea se mai păstrează astăzi doar cîteva: *Evangheliarul* (1429) cu text slavon și grecesc și cu neegalate miniaturi; *Scara Sfîntului Ioan Scărarul*, *Mărgăritarul Sfîntului Ioan Gură de Aur*, patru volume de „*Sbomice*” cu extrase de învățături patristice și vieți de sfinți și altele, care călăuzesc sufletul ne calea mîntuirii.

Monahul GavriU Uric este considerat cel dintîi dascăl, caligraf și scrutor de opere filocalice din Moldova. Cercetînd manuscrisele bizantine de la Mînăstirea Moldovița, aduse de Alexandru cel Bun din Constantinopol (Mînăstirea Studion), el întemeiază la Neamț și Bistrița o vestită d numeroși dascăli, grămăticii și scrutori de cărți patristice și de cult. Prin acest dascăl a pătruns duhul Sfinților Părinți și tradiția bizantină în mînăstirile din Moldova. Ucenicii lui s-au răspîndit, mai ales sub domnia lui Ștefan cel Mare, în toate mînăstirile din Moldova, ca Bistrița, Putna, Moldovița, Voroneț, Probota, Tazlău și la cancelariile domnești.

Așa a socotit smeritul monah Gavriil Scriitorul să slăvească pe Dumnezeu, să îmbogățească Biserica Moldovei și să ajute la mîntuirea sufletelor omenești. Scriitor și împreună lucrător, dascăl și împlinitor al cuvintelor Sfintei Evanghelii, Cuviosul Gavriil este chipul monahului desăvîrșit care a îmbinat pe deplin ascultarea cu rugăciunea și învățătura cu fapta bună, în dragoste și smerenie.

Săvîrșindu-și călătoria vieții și lăsînd în Moldova numeroși ucenici. Cuviosul Gavriil Scriitorul (Uric) și-a dat sufletul cu pace în brațele lui Hristos, către jumătatea secolului XV.

CUVIOSUL SAUAN IEROSCHIMONAHUL

Mare egumen al Mînăstirii Neamț

(1422—1448) *

Egumenul Siluan era ucenic la mitropolitului Iosif Mușat și al egumenului Dometian (1407-1415), crescut și format în obștea Mînăstirii Neamț. Aici a învățat carte multă în școala de grămăticii a mînăstirii de la marele dascăl și monah Gavriil Uric, ajungînd apoi ieromonah și duhovnic iscusit.

TUI • 'w ^'^^V'^^I Cretulescu, *Inscripțiile Mînăstirii Neamț*. 1905. ms., nr. 171. f. 340, Biblioteca M-ni Neamț; C. Tomescu, *op. cit.*, p. 12—13. ^{icca}

În anul 1422, răposînd egumenul Pimen, a fost rînduit de Dumnezeu egumen al Mînăstirii Neamț cuviosul ieroschimonah Siluan. Acest mare stareț a condus obștea mînăstirii cu deosebită dăruire și pricepere duhovnicească mai mult de 25 de ani. El a continuat și a desăvîrșit opera duhovnicească și culturală începută de egumenul Dometian în ambele layre — Neamț și Bistrița.

În Mînăstirea Neamț egumenul Siluan a mărit mult numărul monahilor, dintre care nu puțini sihăstreau în pădurile seculare din jurul ei. Dintre aceștia a ridicat duhovnici și egumeni cuvioși, cunoscuți în toată Moldova. La biserică a întărit buna rînduială a slujbelor, încît nicăieri nu se săvîrșeau mai frumos ca aici. Vestii protopsalt! de la Neamț, ce rivalizau cu cei de la Athos și Bizanț, însuși domnul cu toți dregătorii țării veneau să-i asculte la slujbe.

Un avînd necunoscut pînă atunci în Moldova a luat și viața isihastă din jurul mînăstirilor Neamț și Bistrița, unde străluceau mari sihastri și lucrători ai rugăciunii lui Iisus. Cel mai vestit sihastru din timpul egumenului Siluan era cuviosul Iosif, ce se nevoia cu 17 ucenici în muntele Bisericanilor.

Luminatul egumen Siluan a dezvoltat la Neamț școala de grămăticii, condusă de monahul Gavriil Uric, ajungînd cel mai vestit centru duhovnicesc din Moldova, de cultură patristică, de iconografie și aghiografie, de copile și ornamentare a cărților de cult. Aici învățau carte mulți grămăticii, monahi și mireni, dintre care unii au ieșit iscusiți caligrafi, copişti și miniaturiști la mînăstirile moldovene. Sub îndrumarea egumenului Siluan s-au copiat la Neamț mai multe opere patristice cu conținut filioalic, precum *Scara Sfîntului Ioan Scărarul*, *Mărgăritarul Sfîntului Ioan Gura de Aur*, *Adunări de Cuvinte* (Sbornice), *Vieți de Sfinți* și altele.

Tot prin grija egumenului Siluan s-a brodat cu fir de aur Epitaful de la Neamț (1437), renumit în toată țara, care îi poartă numele; s-au zidit chilii noi și s-au făcut numeroase înnoiri și danii. Iar ca sfetnic al evlavioșului domn Alexandru cel Bun și al fiilor săi, cuviosul Siluan a luat parte la toate bucuriile și încercările vremii din țara Moldovei. El a partidipat la prohodirea voievodului în anul 1432 și tot el a căutat să împace nrfnțelegerile dintre urmașii săi la domnie, căci era iubit și respectat de toți ca un vrednic părinte duhovnicesc.

După o îndelungată nevoință călugărească, în post și rugăciune, în răbdare și jertfire de sine pentru mîntuirea multora, cuviosul egumen Siluan și-a dat sufletul cu pace în mîinua lui Dumnezeu, în anul 1448, lăsînd în urmă numeroși ucenici.

CUVIOSUL IOSIF DE LA BISEWCANI

Sihăstria Bisericani — Neamț

(secolul XV) *

Ieroschimonahul Iosif Sihastrul era cu metania din Mânăstirea Bistrița. Apoi ducându-se la Mornuntul Domnului, s-a făcut pustnic vestit în pustiul Iordanului, încît numele lui se făcuse cunoscut în tot ținutul Iudeii. Auzind călugării din partea locului, s-au adunat în jurul său 17 sihastri, dintre care 15 români și doi greci. Și era tiuviosul Iosif duhovnic al sihastrilor și dascăl al pustnicilor. Nevoința lor era neîncetata rugăciune, iar adăpostul lor îl formau peșterile de pe malul Iordanului.

Odată năvălind arabii în Țara Sfântă, Cuviosul Iosif și-a luat ucenicii și a venit în Moldova, la Mânăstirea Bistrița. Dar n-a stat mult aici, căci, iubind liniștea, s-a retras într-un munte înalt din apropiere, numit de atunci „Muntele lui Iosif”, iar mai târziu „Muntele Bisericanilor”. Aici toți se nevoiau în peșteri de piatră și în bordeie de lemn și pământ, iar slujba o făceau într-o peșteră mare, al cărei urme se cunosc pînă astăzi. Și atît de mult a sporit Cuviosul Iosif încît se făcuse făcător de minuni.

Văzînd că se înmulțesc ucenicii lui pe munte, a înălțat o mică biserică de lemn cu hramul Buna Vestire, a făcut chilii de jur împrejur și a adunat aici o parte din călugări. Schitul acesta s-a numit multă vreme „Schitul lui Iosif” și era una din cele mai vestite sihăstria din Moldova. Cuviosul Iosif a așezat cu legămînt în schitul său rînduială neadormită de slujbă, numită „achimită”, după modelul Mînăstirii Studion din Constantinopol. Astfel, a împărțit pe călugări în trei cete și fiecare ceată slăvea pe Dumnezeu în biserică cîte opt ore. Iar rînduială obștii Cuviosul Iosif era aceasta: neîncetata rugăciune în biserică și la chilii cîntarea psalmilor lui David, postul, desăvîrșita ascultare și dragostea între frați. Schitul lui Iosif era singura așezare mînăstirească cu rînduială achimită din țara noastră. Pentru o nevoie ca aceasta Cuviosul Iosif a fost cinstit de credincioși ca sfînt încă din viață, fiind pomenit în partea locului pînă în zilele noastre.

Mai târziu Schitul lui Iosif s-a numit de credincioși „Schitul Bisericani”, adică al „evlavioșilor”, pentru că monahii se rugau neîncetat cu post și lacrimi și mulți se vindeau de boli cu binecuvîntarea cuviosului. Deci mult nevoindu-se Sfîntul Iosif și ajungînd la măsura părinților de demult, și-a dat sufletul cu pace în mîinile Domnului și a fost numărat în ceata sfinților.

Sfinte Prea Cuvioase Părinte Iosif, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

* Ierom. Ioanichie Bălan, *Sfinți Români*. ., op. cit., p. 311; *Pomelnicul Mînăstirii Bisericani*.

CUVIOȘII SIMON, METODIE, VARNAVA, PETRU, AVERCHIE, GHERMAN, FIR ȘI GRECU (?)

Ucenicii Cuviosului Iosif de la Bisericani

(secolul XV) *

Acești cuvioși părinți împreună cu alți nouă sihastri, ale căror nume s-au uitat, au fost ucenicii Cuviosului Iosif din pustiul Iordanului. Dintre aceștia cincisprezece erau români, iar schimonahii Pir și Grecu (?) erau din Palestina.

Urmînd pe dascălul lor, toți acești părinți au venit în Moldova și au sihăstrit pe Muntele Bisericani, avînd fiecare peștera sa. Astfel, monahul Simon a sihăstrit pe un munte înalt numit pînă azi „Muntele lui Simon” iar ceilalți s-au nevoit în alte culmi de munte, nu departe de peștera Cuviosului Iosif, care de atunci le poartă numele. Ei se rugau toată săptămîna singuri în aspră nevoie, iar în sărbători se adunau în peștera cuviosului și făceau priveghere de toată noaptea.

După întemeierea Schitului lui Iosif unii din acești sihastri s-au coborît în obște, iar cuvioșii Simon, Metodie, Varnava, Averchie, Pir și Grecu au rămas în pustie pînă la sfîrșitul vieții. Și erau toți iubitori de Hristos și lucrători ai rugăciunii inimii, mijlocind neîncetat pentru mntuirea lumii și strălucind pe munte ca niște făclii duhovnicești.

Către sfîrșitul secolului XV, cei 17 cuvioși sihastri de pe Muntele Bisericani s-au strămutat la cereștile locașuri, iar moaștele lor s-au așezat în peșterile în care s-au săvîrșit. În toponimia locului se păstrează pînă astăzi următoarele denumiri: Muntele Simon, Muntele Averchie, Muntele lui Metodie, Muntele lui Varnava, Muntele Pir și Muntele Grecu, iar din secolul XVII, Muntele Chiriac și La Chirii.

MITROPOLITUL TEOCTIST I

AI Moldovei și Sucevei

(1452—1477) ***

Venerabilul mitropolit Teoctist I a fost 25 de ani „părintele Moldovei” și cel mai de aproape rugător și sfetnic al voievodului Ștefan cel Mare.

* Pr. C. Matasă, *op. cit.*, p. 79—80; Pr. Liviu Stan, *op. cit.*, p. 54; N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 72, 145.

** Ierom. Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie*, *op. cit.*, p. 65

••• *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, voi. I, București, 1957, p. 233—238; Pr. Prof. M. Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Sibiu, 1972, p. 82; *Cronica lui Grigore Ureche*,

CUVIOSUL IOSIF DE LA BISERICANI

Sihăstria Bisericiani — Neamț

(secolul XV) *

Ieroschimonahul Iosif Sihastrul era cu metania din Mînăstirea Bistrița. Apoi ducîndu-se la Mormîntul Domnului, s-a făcut pustnic vestit în pustiul Iordanului, încît numele lui se făcuse cunoscut în tot ținutul Iudeii. Auzind călugării din partea locului, s-au adunat în jurul său 17 sihastri, dintre care 15 români și doi greci. Și era T^uviosul Iosif duhovnic al sihastriilor și dascăl al pustnicilor. Nevoința lor era neîncetată rugăciune, iar adăpostul lor îl formau peșterile de pe malul Iordanului.

Odată năvălind arabii în Țara Sfîntă, Cuviosul Iosif și-a luat ucenicii și a venit în Moldova, la Mînăstirea Bistrița. Dar n-a stat *jaxdt* aici, căci, iubind liniștea, s-a retras într-un munte înalt din apropiere, numit de atunci „Muntele lui Iosif”, iar mai tîrziu „Muntele Bisericanilor”. Aici toți se nevoiau în peșteri de piatră și în bordeie de lemn și pămînt, iar slujba o făceau într-o peșteră mare, al cărei urme se cunosc pînă astăzi. Și atît de mult a sporit Cuviosul Iosif încît se făcuse făcător de minuni.

Văzînd că se înmulțesc ucenicii lui pe munte, a înălțat o mică biserică de lemn cu hramul Buna Vestire, a făcut cliilii de jur împrejur și a adunat aici o parte din călugări. Schitul acesta s-a numit multă vreme „Schitul lui Iosif” și era una din cele mai vestite sihăstrie din Moldova. Cuviosul Iosif a așezat cu legămînt în schitid său rînduială neadormită de slujbă, numită „achimită”, după modelul Mînăstirii Studion din Constantinopol. Astfel, a împărțit pe călugări în trei cete și fiecare ceată slăvea pe Dumnezeu în biserică cîte opt ore. Iar rînduială obștii Cuviosul Iosif era aceasta: neîncetată rugăciune în biserică și la chilii, cîntarea psalmilor lui David, postul, desăvîrșita ascultare și dragostea între frați. Schitul lui Iosif era singura așezare mînăstirească cu rînduială achimită din țara noastră. Pentru o nevoința ca aceasta Cuviosul Iosif a fost cinstit de credincioși ca sfînt încă din viață, fiind pomenit în partea locului pînă în zilele noastre.

Mai tîrziu Schitul lui Iosif s-a numit de credincioși „Schitii Bisericiani”, adică al „evlavioșilor”, pentru că monahii se rugau neîncetat cu post și lacrimi și mulți se vindecau de boli cu binecuvîntarea cuviosului. Deci mult nevoindu-se Sfîntul Iosif și ajungînd la măsura părinților de demult, și-a dat sufletul cu pace în mîinile Domnului și a fost numărat în ceata sfîinților.

Sfinte Prea Cuvioase Părinte Iosif, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi !

* Ierom. Ioanichie Bălan, *Sfinți Români. ..*, op. cit., p. 311; *Pomelnicul Mînăstirii Bisericiani*.

CUVIOȘII SIMON, METODDE, VARNAVA, PETRU, AVERCHIE, GHERMAN, PIR ȘI GRECU (?)

Ucenicii Cuviosului Iosif de la Bisericiani

(secolul XV) *

Acești cuvioși părinți împreună cu alți nouă sihastri, ale căror nume s-au uitat, au fost ucenicii Cuviosului Iosif din pustiul Iordanului. Dintre aceștia cincisprezece erau români, iar schimonahii Pir și Grecu (?) erau din Palestina.

Urmînd pe dascălul lor, toți acești părinți au venit în Moldova și au sihăstrit pe Muntele Bisericiani, avînd fiecare peștera sa. Astfel, monahul Simon a sihăstrit pe un munte înalt numit pînă azi „Muntele lui Simon” iar ceilalți s-au nevoit în alte culmi de munte, nu departe de peștera Cuviosului Iosif, care de atunci le poartă numele. Ei se rugau toată săptămîna singuri în aspră nevoința, iar în sărbători se adunau în peștera cuviosului și f^eau priveghere de toată noaptea.

După întemeierea „Schitului lui Iosif” ^, unii din acești sihastri s-au coborît în obște, iar cuviosii Simon, Metodic, Varnava, Averchie, Pir și Grecu au rămas în pustie pînă la sfîrșitul vieții. Și erau toți iubitori de Hristos și lucrători ai rugăciunii inimii, mijlocind neîncetat pentru mntuirea lumii și strălucind pe munte ca niște făclii duhovnicești.

Către sfîșitul secolului XV, cei 17 cuvioși sihastri de pe Muntele Bisericiani s-au strămutat la cereștile locașuri, iar moaștele lor s-au așezat în peșterile în care s-au săvîrșit. În toponimia locului se păstrează pînă astăzi următoarele denumiri: „Muntele Simoii”*, „Muntele Averchie”\ „Muntele lui Metodie”^, „Muntele lui Varnava”\ „Muntele Pir”^ și „Muntele Grecu”\ iar din secolul XVII, „Muntele Chiriac”^ și „La ChiliV” *•.

MITROPOLITUL TEOCTIST I

Al Moldovei și Sucevei

(1452—1477) ***

Venerabilul mitropolit Teoctist I a fost 25 de ani „părintele Moldovei” și cel mai de aproape rugător și sfetnic al voievodului Ștefan cel Mare.

• Pr. C. Matasă, op. cit., p. 79—80; Pr. Liviu Stan, op. cit., p. 54; N. Stoicescu, op. cit., p. 72, 145.

** Ierom. Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie*, op. cit., p. 65

**• *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, voi. I, București, 1957, p. 233—238; Pr. Prof. M. Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Sibiu, 1972, p. 82; *Cronica lui Grigore Ureche*.

După tradiție se trăgea din familia Mușatinilor. Din tinerețe, luând jugul lui Hristos, s-a făcut călugăr în Mănăstirea Neamț, cea mai renumită vatră monahală de formare duhovnicească din secolele XV—XIX. Apoi, învățând de la monahi iscusiți frica de Dumnezeu și dogmele credinței, 8-a învrednicit de darul preoției și a fost un timp egumen al mării lavre.

Yăzînd Petru Aron înțelepciunea și sfințenia vieții egumenului Teoctist, cu sfat de obște l-a ales mitropolit al Moldovei în anul 1452. Iar în primăvara anului 1457, cînd Ștefan cel Mare ajunge pe tronul Moldovei, mitropolitul Teoctist a fost rînduit de Dumnezeu să ungă domn pe cel mai mare voievod al neamului românesc. Căci, adunîndu-se cu tot clerul și poporul la locul numit „Direptate, cu voia tuturor l-au ridicat Domn și l-au pomăzuit Teoctist mitropolitul”, în numele Prea Sfintei Treimi. Apoi s-a rugat pentru el cu tot poporul să fie domn al dreptății, viteaz întru războaie, apărător al credinței, mărturisitor al lui Hristos și părinte adevărat al Moldovei.

Acest înțelept mitropolit era cel dintîi sfetnic al lui Ștefan cel Mare. Cînd țara era amenințată de războaie, cu el se sfătuia întîi. Iar cînd domnul pleca la luptă, mitropolitul pune la priveghere de toată noaptea cu post și rugăciune pe toți monahii din mănăstiri și pe toți sihastrii din munți, pînă ce voievodul se întorcea biruitor la Suceava. De asemenea, cînd Ștefan, cu îngăduința lui Dumnezeu, se întorcea învins de la luptă, precum a fost la Războieni (1476), mitropolitul Teoctist cu clerul său îl îmbărbăta cel dintîi, se ruga pentru el și îl îndemna să nu închine țara. Tot el este acela care l-a sfătuit pe Ștefan cel Mare să înalțe după fiecare război cîte o mănăstire, în semn de mulțumire adusă lui Dumnezeu. Cu îndemnul lui, marele domn a zidit Mănăstirea Putna (1466—1470), pe care însuși a sfințit-o la 3 septembrie 1470. Cu îndemnul lui a refăcut în întregime Mănăstirea Zografu (1466—1475) și a dat multe ajutoare mănăstirilor din Athos.

Sub păstoria acestui evlavios mitropolit a înflorit mult viața duhovnicească în mănăstirile Moldovei și s-au întemeiat numeroase schituri și sihastru de-a lungul Carpaților, precum Sihăstria Putnei, Sihăstria Voronețului, a Bisericanilor, a Tazlătdui și altele. În toate aceste așezări monahale trăiau călugări aleși, dintre care unii ajunseseră făcători de minuni și erau cinstiți de popor ca sfinți. Viața isihastă în acest timp a cunoscut o înflorire fără egal în Moldova. De asemenea, mitropolitul Teoctist a crescut numeroși ucenici, din care unii au ajuns ierarhi aleși, alții stareți iscusiți, ca Simeon și Siluan la Mănăstirea Neamț, Ioasaf, cel dintîi egumen la Putna, Evstatie la Bistrița, Silvestru și Teoctist la Moldovița, Gherontie la Humor, Fevronia la mănăstirea de călugărițe

Ițcani, Antonia la Horodnic și alții. în mănăstirile Neamț, Putna, Moldovița, Humor și Probota, o dată cu viața duhovnicească, mitropolitul Teoctist a dezvoltat și școlile de caligrafie, de broderie, de sculptură, de pictură, de miniatură și de muzică.

Așa a fost păstoria bunului mitropolit Teoctist timp de 25 de ani. Apoi, fiind chemat la veșnica odihnă, și-a dat sufletul în mîinile Domnului la 18 noiembrie 1477, fiind plîns de tot poporul și îngropat în pridvorul Mănăstirii Putna.

SFÎNTUL DANUL SFIASSTRU

Minăstirea Voronet

(secolul XV) *

a. Viata

Cuviosul Părintele nostru Daniil Sihastru a fost unul din cei mai mari sfinți pe care i-a odrăslit pămîntul Moldovei, mare dascăl al pustiei și povățuitor al călugărilor.

Acest sfînt al neamului nostru s-a născut într-o familie de oameni săraci de pe moșia Mănăstirii Sfîntul Nicolae din Rădăuți, la începutul secolului al XV-lea, primind la botez numele de Dumitru. Cînd avea 16 ani s-a făcut călugăr în aceeași mănăstire, sub numele de monahul David. După cîteva ani de aș; ră nevoință se învrednicește de harul preoției și se retrage la Mănăstirea Sfîntul Lavrentie din comuna Vicovul de Sus. ** Apoi, fiind chemat de Duhul Sfînt la viața pustnicească, s-a făcut schimonah sub numele de Daniil, înainte de anul 1450, și s-a nevoit singur în neștiute ostenele duhovnicești, mai întîi în preajma Mănăstirii Neamț, pe valea pîrîului Secu, apoi pe valea pîrîului Putna, într-o mică chilie săpată în piatră.

După sfințirea Mănăstirii Putna (1470), Cuviosul Daniil Sihastru s-a retras în preajma Mănăstirii Voroneț, unde și-a săpat chilie în piatră, sub stîncă Șoimului. Aici se nevoiește singur încă 20 de ani în plăcere cu Dumnezeu, crescînd numeroși ucenici și făcînd multe minuni de vindecare.

În anul 1488, o dată cu zidirea bise'ricii Mănăstirii Voroneț, Sfîntul Daniil Sihastru se coboară în obște, ayînd peste 80 de ani, și ajunge

* Pr. Prof. Liviu Stan, *Sfinții Români* p. 29—43; Pr. Prof. Petru Rczuș, *Viața și faptele Sfîntului Daniil Sihastru*, în „Studii Teologice”, 1956, nr. 3—4, p. 227—240; Arhim. Nestor Vornicescu, *Ștefan cel Mare și Daniil Sihastru*, în rev. „M.M.”, 1966, nr. 7—8, p. 566—573.

** Astăzi se află aici satul Laura, derivat de la „Lavrentie” sau de la „lavra”.

egumen al acestei mînăstiri. Mai trăind încă puțin și fiind cinstit de popor ca sfînt și făcător de minuni. Cuviosul Daniil și-a dat sufletul în mîinile lui Dumnezeu prin anul 1496 și a fost așezat în biserică, unde se află pînă astăzi.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Sfîntul Daniil Sihastrul, fiind ales de Dumnezeu din sînul maicii sale pentru viața cea îngerească a pustnicilor, s-a dovedit din pruncie purtător de Hristos. Că niciodată nu lipsea de la biserică, nici se juca cu ceilalți copii, nici nu căuta odihnă și mîncare. Ci mereu se ruga, și întru toate asculta de părinți.

2. Cînd avea vîrsta ca de 10 ani, fiind dat să învețe carte în Mînăstirea Sfîntului Nicolae din Rădăuți, copilul Dumitru, deși tînăr cu vîrsta, s-a dovedit bătrîn cu înțelegerea. Că în puțină vreme a deprins Ceaslovul și Psaltirea pe de rost, precum și nevoița cea duhovnicească. Pentru aceasta cuvioșii călugări foarte mult îl iubeau și se foloseau de blîndețea și priceperea lui, că era întotdeauna umbrit de darul Duhului Sfînt.

3. După cinci ani de ucenicie tînărul ostaș al lui Hristos s-a făcut călugăr, primind numele marelui prooroc și împărat David. Și era întru toate ascultător cuvioșilor părinți, avînd ca dascăl și părinte duhovnicesc pe mult nevoitorul și purtătorul de Dumnezeu Sfîntul Ierarh Leontie de Rădăuți.

4. Acest tînăr monah David era foarte rîvnitor în nevoița vieții călugărești. Cel mai mult iubea liniștea, \ ostul și rugăciunea. Zilnic nu gusta nimic pînă la asfințitul soarelui, iar uneori postea desăvîrșit cîte trei și chiar cinci zile și se hrănea numai cu legume și ierburi. În ascultare era tăcut, blînd și tuturor supus, iar la biserică zăbovea ziua și noaptea ca o candelă mereu nestinsă. Încă și la chilie dormea puțin pe un mic scăunel, mereu veghind și cugetînd la cele dumnezeiești. Iar dintre cărți cel mai mult iubea Psaltirea pe care o știa pe de rost și o repeta zilnic.

5. Așa nevoindu-se cîteva ani de zile. Cuviosul David s-a făcut vas al Sfîntului Duh, învrednicindu-se de darul preoției și al facerii de minuni. Mulți bolnavi, auzind de minunile ce se făceau prin rugăciunile lui, alergau la smeritid ieromonah David și se vindeau de suferințele lor. Alții veneau să-i ceară sfat, că era foarte înțelept în cuvînt și înainte văzător, iar alții veneau să-și mărturisească păcatele, că ajunsese cuviosul vestit duhovnic în părțile de nord ale Moldovei.

6. Văzînd ieromonahul David că este înconjurat de lume și nu mai are liniște la rugăciune, temîndu-se de duhul slavei deșarte, a luat binecuvîntare de la episcopul de Rădăuți și s-a retras la Mînăstirea Sfîntul Lavrentie (Laurențiu). Dar și acolo îl căutau credincioșii, precum și cei

bohiavi de duhuri necurate. Cuviosul David însă, ziua făcea ascultare și stătea între oameni, iar noaptea priveghea, se ruga și împletea coșuri de nuiele pentru obște. Așa își omora cuviosul ispitele tinereții și cugetul slavei deșarte.

7. Odată l-a trimis egumenul cu oarecare ascultare în orașul Șiret. Acolo, înconjurîndu-l credincioși, a zăbovit cuviosul o zi, neputînd a se întoarce la timp în mînăstire. Atunci egumenul i-a dat canon să nu mai iasă o vreme din lavră. Deci, smerindu-se ieromonahul David, și-a împlinit cu bucurie canonul, dînd slavă lui Dumnezeu pentru toate.

8. Trecînd cîteva ani și Cuviosul David sporind mult în nevoița duhovnicească, se simțea chemat de Duhul Sfînt la viața pustnicească. Sufletul său era rănit de dragostea lui Hristos și dorea să-L slăvească neîncetat cu îngerii și cu sihastrii din codrii Carpaților.

Deci, primind binecuvîntare de la egumenul Mînăstirii Sfîntul Lavrentie, a îmbrăcat mai întîi marele și îngerescul chip al schivniciei, schimbîndu-și numele din David în Daniil. Apoi, tăinuindu-se de lume, s-a retras singur în adîncul codrilor pe valea pîrîului Secu—Neamț, cu puțin înainte de anul 1450, unde B-a nevoit 14 ani în aspre osteneli călugărești. Apoi, văzîndu-se înconjurat de lume, s-a retras în nordul Moldovei, aproape de sihăstria Putna.

9. Călăuzit de Dumnezeu, Cuviosul Daniil și-a făcut mai întîi o colibă de lemn pe valea pîrîului Vișeu. Apoi, aflînd o stîncă mare în apropiere, și-a săpat cu dalta o mică chilioară în peretele stîncii, cît să poată încăpea. Alături și-a scobit o altă încăpere, drept paraclis de rugăciune, cum se vede pînă astăzi. În această stîncă s-a nevoit Cuviosul Daniil în plăcere de Dumnezeu mai mult de 20 de ani.

!©• Nevoița Prea Cuviosului Părintelui nostru Daniil Sihastru în chilia de la Putna era aceasta:

Ziua și noaptea priveghea în neîncetată rugăciune și cugetare la cele dumnezeiești, postind pînă la asfințitul soarelui. Din chilie nu ieșea deloc toată săptămîna. Mîncarea lui era formată din pesmeți de pîine, rădăcini și ierburi, iar lucrul mîinilor sale era împletirea coșurilor de nuiele. Duminica săvîrșea Sfînta Liturghie și se împărțea cu Trupul și Sîngelul lui Hristos, apoi primea pe cei ce veneau la el pentru vindecare de boli și pentru cuvînt de folos. În posturi postea cîte trei și uneori cinci zile și avea darul rugăciunii și al lacrimilor.

11. Pentru sfințenia vieții sale, pentru postul cel îndelungat și pentru privegherile cele de toată noaptea cu rugăciuni și cu lacrimi. Cuviosul Daniil Sihastru a fost multă vreme ispitit de satana, căutînd să-l alunge din pustie și să-l arunce în păcatul cel cumplit al slavei deșarte. Dar Cui-

osul, cerînd ajutorul lui Hristos și cu puterea Sfintei Cruci, toate cursele diavolului le biruia. Pentru aceea, în puțină vreme s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul lacrimilor, al mai înainte vederii și al vindecării de boli. Căci izgonea duhurile necurate din oameni numai cu cuvîntul și vindeca tot felul de bolnavi. Apoi cunoștea cugetele cele ascunse și spunea multora tainele cele viitoare, căci era plin de darul Duhului Sfînt.

12. Pentru niște daruri ca acestea numele cuviosului se făcuse cunoscut în toată țara Moldovei, iar poporul, de la mic pînă la mare, l-a numărat din tinerețe în ceata sfinților. Cei mai mulți îl numeau „Sfîntul Daniil Sihastru cel Bătrîn”, căci era părinte și povățuitor al tuturor siliaștrilor din nordul Moldovei. Alții, îndeosebi călugării, îl numeau „Sfîntul Daniil Schimonahul”. Iar după mutarea sa din trup, era numit în popor „Sfîntul Daniil cel Nou”, ca să-l deosebească de alți cuvioși cu același nume.

13. În anul 1451, împlîndu-se grabnică moarte domnului țării, Bogdan Voievod, fiid său Ștefan cu greu a scăpat de primejdie. Deci, auzind de nevoia și minunile Sfîntului Daniil Sihastru și fiind în grea strîmtoare, a fost călăuzit de Duhul Sfînt la chilia lui. Aici poposind cîteva zile, și-a mărturisit cugetele înaintea cuviosului, a primit de la el dezlegare de păcate și multe cuvinte de mîngîiere. Apoi, liniștindu-i sufletul, marele sihastru l-a binecuvîntat și s-a rugat pentru dînsul, apoi i-a proorocit că în curînd va fi domn al Moldovei și l-a liberat cu pace.

14* În primăvara anului 1457, Ștefan cel Mare, ajungînd pe scaunul Moldovei, s-a încredințat de împlinirea proorocirii sfîntului Daniil Sihastru și de darul lui Dumnezeu care era ntru dînsul. Din anul acela, cuviosul i-a fost marelui domn cel dintîi sfetnic, duhovnic și rugător către Dumnezeu. Adeseori voievodul poposea la chilia lui, își mărturisea păcatele, îi cerea cuvînt de folos și nimic nu făcea fără rugăciunea și binecuvîntarea lui. Iar cuviosul îl îmbărbăta și îl îndemna să apere țara și creștinătatea de mîinile paginilor, încredințîndu-l că de va zidi după fiecare luptă cîte o biserică spre lauda lui Hristos, în toate războaiele va birui.

Astfel, ascultîndu-l, Ștefan cel Mare a apărut cu multă vitejie Biserica lui Hristos și țara Moldovei după căderea Bizanțului, aproape o jumătate de secol, cîștigînd 47 de războaie și înălțînd 48 de biserici. În felul acesta Cuviosul Daniil Sihastru s-a dovedit un mare apărător al Ortodoxiei românești și ctitor duhovnicesc al mînăstirilor înălțate la îndenmul său.

15. Odată, poposind domnul Moldovei în chilia cuviosului, a fost îndemnat de marele sihastru să zidească în apropiere de chilia sa o mînăstire de călugări, întru pomenirea Adormirii Maicii Domnului, către care avea mare evlavie. Deci, ascultîndu-l Ștefan Voievod și împreună alepînd locul, cu binecuvîntarea lui s-a început în anul 1466 zidirea Mînăstirii

Putna. Iar în anul 1470, cînd s-a sfințit acest dumnezeiesc locaș, însuși Sfîntul Daniil a luat parte, fiind cinstit de toți ca un al doilea ctitor.

16. Se mai spunea despre dînsul că voind Ștefan Vodă să-i încredințeze mînăstirea, de multe ori l-a rugat să fie egumen și părinte duhovnicesc al Putnei. Dar cuviosul, socotindu-se nevrednic de o cinste ca aceasta, a rămas mai departe la mica lui chilie din peșteră.

17. Pentru sfințenia vieții sale. Cuviosul Daniil Sihastru s-a dovedit din tinerețe purtător de Hristos și mare dascăl al liniștii și rugăciunii lui Iisus. În timpul vieții sale nu era în Moldova alt sihastru și duhovnic mai vestit, nici alt lucrător și dascăl al rugăciunii mai iscusit decît el. De aceea, toți egumenii și duhovnicii din nordul Moldovei, ca și dregătorii din sfatul țării îl aveau de părinte duhovnicesc.

18. Urmînd exemplul vieții sale, numeroși călugări iubitori de liniște din chinovii se retrăgeau în pustie cu binecuvîntarea Cuviosului Daniil și deveneau sihastru și lucrători sporiti ai rugăciunii lui Iisus. Astfel, acest mare ascet al Moldovei avea prin mînăstiri și sate numeroși fii duhovnicești, iar prin munți și prin codri avea peste o sută de ucenici sihastru care se nevoiau în plăcere de Dumnezeu, după sfatul său.

Într-adevăr, Sfîntul Daniil Sihastru a creat în Moldova o mare mișcare isihastă, aproape fără egal, înnoind astfel pentru multă vreme viața duhovnicească în mînăstiri și schituri și ridicînd o întreagă generație de sihastru și rugători ai neamului.

19. După anul 1470, văzînd cuviosul că la Putna nu mai are liniște din cauza mînăstirii și a mulțimii credincioșilor, a părăsit chilia în care se nevoise peste douăzeci de ani și s-a retras în taină în codrii seculari din jurul Aștăstirii Voroneț. Aici se nevoiau ca la cincizeci de călugări sub povățuirea ieroschimonahului Misail, vrednic ucenic al Sfîntului Daniil. Deci aflînd un loc retras în preajma mînăstirii, și-a făcut o mică chilie deasupra stîncii numită Șoimul și aici se ostenea cuviosul în desăvîrșită liniște și plăcere de Dumnezeu.

Însă n-a trecut multă vreme și îndată numele lui s-a făcut cunoscut în toate satele din partea locului, încît veneau la el tot felul de bolnavi, paralizați, oameni stăpîniți de duhuri necurate și se vindeau. Credincioșii, neputînd ajunge la chilia lui, așteptau jos în mînăstire, iar cuviosul cobora noaptea, se ruga pentru ei, le spunea pricina suferinței, îi sfătuia, îi binecuvînta și îi trimitea sănătoși la casele lor.

20. În vara anului 1476, Ștefan cel Mare, pierzînd lupta de la Războieni în fața turcilor, s-a dus la chilia Sfîntului Daniil Sihastru, buntul său părinte duhovnicesc de la Voroneț. Deci „bătînd Ștefan Vodă în ușa sihastrului să-i descuie, a răspuns sihastrul să aștepte Ștefan Vodă afară pînă va termina ruga. Și după ce și-a terminat sihastrul ruga, l-au che-

mat în chilie pe Ștefan Vodă. Și s-a spovedit Ștefan Vodă la dînsul. Și a întrebat Ștefan Vodă pe sihastru ce va mai face că nu poate să se mai bată cu tîrcii. Închinea-va țara la turci sau nu? Iar sihastrul a zis să nu o închine, că războiul este al lui, numai, după ce va izbăvi, să facă o mănăstire acolo, în numele Sfîntului Gheorghe" *.

Deci, crezînd domnul Moldovei în proorocia Sfîntului Daniil că va birui pe turci și luînd de la el rugăciune și binecuvîntare, îndată a adunat oaste și a izgonit pe turci din țară. Așa ajută cuviosul cu rugăciuni fierbinți către Dumnezeu să se izbăvească Moldova și țările creștine de robia păgînilor.

21. Răposînd mitropolitul Teoctist în toamna anului 1477, Ștefan cel Mare s-a sfătuit cu clerul și episcopii țării să aleagă păstor și părinte al Moldovei pe Sfîntul Daniil Sihastru de la Voroneț. Dar cuviosul auzind de aceasta, s-a rugat cu lacrimi lui Dumnezeu și voievodului să nu-l înstrăineze pînă la moarte de fericita lui liniște. Deci, cucerindu-se toți de smerenia și sfințenia lui, și-au cerut iertare și l-au lăsat în pustie să slăvească neîncetat pe Dumnezeu.

22. Timp de 20 de ani cît a sihăstrit la Voroneț, Cuviosul Daniil a creat aici o nouă vatră isihastă, tot atît de importantă ca cea de la Putna. Căci în puțină vreme s-au adunat în jurul său zeci de sihastri, unii mai nevoitori decît alții, care se osteneau, fie în codrii Voronețului, fie în munții Rarăului, fie de-a lungul Carpaților Răsăriteni. Cei mai mulți practicau rugăciunea lui Iisus, postul și tăcerea. Alții citeau zilnic psaltirea, alții făceau mii de metanii și împleteau coșur% iar alți% fiind buni caligrafi, scriau cărți de slujbă pentru biserici și mănăstiri. Cei mai aleși ucenici ai Cuviosului Daniil Sihastru au fost: mitropolitul Grigore Roșea, monahul caligraf Ioan, precum și egumenii Misail și Efrem, toți din Mănăstirea Voroneț; cuviosul Pahomie Sihastrul și egumenul Nil din Mănăstirea Slatina; egumenul Paisie, Paladie Sihastrul și Anastasie Sihastrul de la Mănăstirea Neamț, Isaia Pustnicul de la Mănăstirea Moldovița, egumenul Gherontie de la Humor și mulți alții.

23. Aducîndu-și aminte Ștefan cel Mare de făgăduința dată lui Dumnezeu și Sfîntului Daniil Sihastru, în vara anului 1488 a zidit din temelie, la Mănăstirea Voroneț, o frumoasă biserică din piatră închinată Sfîntului Mare Mucenic Gheorghe, în locul vechii biserici de lemn. La 14 septembrie, în același an, biserica a fost sfințită de mitropolitul Gheorghe, în prezența fericitilor ei ctitori. Ștefan Voievod și Cuviosul Daniil Sihastru și a zeci de mii de credincioși, călugări, clerici și dregători de

țara. În această zi, cu sfat de obște, Sfîntul Daniil, deși bătrîn, a fost numit egumen al Mănăstirii Voroneț.

24. Timp de aproape 10 ani Sfîntul Daniil a povățuit obștea Mănăstirii Voroneț, ca un mare părinte duhovnicesc al călugărilor, al sihastrilor și al întregii Moldove. Căci deși petrecea mai mult la chilia sa de pe stîncă Șoimului, fiind foarte iubitor de liniște, adeseori cobora în obște, mărturisind soborul, tămăduia pe cei bolnavi ce se adunau de prin sate și îi sfătuia pe toți. Apoi iarăși se retrăgea la chilia sa.

25. În timpul egumeniei sale, Mănăstirea Voroneț a trăit cea mai înfloritoare perioadă duhovnicească din istoria sa, fiind socotită midtă vreme lavra isihasmului din Moldova. Toți monahii din obște, care număra peste șasezeci de nevoitori, practicau rugăciunea lui Iisus. Unii erau vestiți păstori și duhovnici pentru credincioși, alții erau dascăli învățați în școala mănăstirii și neobosiți caligrafi, iar cei mai mulți erau călugări de rugăciune, care slăveau pe Dumnezeu neîncetat și se rugau pentru toată lumea. La Voroneț au învățat carte și au deprins nevoința duhovnicească numeroși preoți de parohie, egumeni, episcopi, monahi, sihastri și dregători de țară. Iar în codrii seculari din munții Voronețului, ai Rarăului și Stînișoarei, se nevoiau pentru dragostea lui Hristos alți peste cincizeci de sihastri, ucenici ai Sfîntului Daniil. Pe toți aceștia H supraveghea și îi povățuia pe calea cea bună a împărăției cerurilor, marele egumen și povățuitor de suflete „Cuviosul Părintele nostru Daniil Sihastru cel Bătrîn”.

26. Ajungînd vas ales al Duhului Sfînt, plin de tot felul de bunătăți și trecînd de vîrsta de nouăzeci de ani, Sfîntul Daniil marele sihastru al Moldovei, dascălul pustiei și făcătorul de minuni, și-a dat sufletul în brațele lui Hristos la sfîrșitul secolului al XV-lea (1496). Mulțimea ucenicilor lui, împreună cu mitropolitul și domnul țării l-au plîns îndeajuns și l-au îngropat în pronaosul bisericii Voroneț, punînd deasupra o piatră cu inscripția: „Acesta este mormîntul părintelui nostru David, schimonahul Daniil”. Apoi, împărțind credincioșilor multe milostenii și sărutînd sfințele lui moaște, s-au întors fiecare la ale sale.

27. După săvîrșirea sa, văzînd ucenicii și credincioșii că se fac oarecare minuni și vindecări de boli la moaștele cuviosului, l-au trecut în ceata sfinților, numindu-l „Sfîntul Stareț Daniil”, „Sfîntul Daniil Sihastru”, sau mai ales „Prea Cuviosul de Dumnezeu rugătorul Părintele nostru Daniil cel Nou” *.

Obștea Mănăstirii Voroneț, împreună cu mitropolitul Grigore Roșea, ucenicul său, au dat acestei lavre, după hramul Sfîntului Mare Mucenic

* Ion Neculce, *O samă de cuvint* p. 107.

* *Documente privind Istoria României — Veacul cU XVI-lea — A. Moldova*^ voi. III, București, 1951, p. 57, în actul de danie de la Ieremia Voievod din 17 decembrie 1599.

Gheorghe, al doilea hram în cinstea „Sfântului Daniil cel Nou”, pomenindu-l în rîndul fericiților ctitori. Totodată i-au rînduit zi de prăznuire peste an, anume după pomenirea Sfântului Daniil Stîlpticul, a treia zi *. Astfel, în Moldova, pomenirea cuviosului Daniil Sihastru s-a făcut, secole de-a rîndul, la 23 aprilie, hramul Mînăstirii Voroneț, și la 14 decembrie, a treia zi după ziua Sfântului Daniil Stîlpticul (11 decembrie).

Ca sfînt cu aureolă a fost pictat pentru prima dată în 1547 de același mitropolit pe peretele de sud al bisericii Mînăstirii Voroneț, în stînga ușii de intrare în pridvor, cum se vede pînă astăzi, ținînd în mînă un sul desfăcut pe care scrie: *„Veniți fraților de mă ascultați. Vă voi învăța frica Domnului, Cine este omul. . .”*.

28. Rîvna credincioșilor a îndemnat pe călugării de la Mînăstirea Voroneț, la începutul secolului A XVII-lea, să scoată din mormînt moaștele făcătoare de minuni ale Sfântului Daniil Sihastru și să le așeze în biserică, în sicriu frumos împodobit, pentru închinare. Pe acestea însuși mitropolitul Dosoftei le-a sărutat. Vestea minunilor lui ajunsese pînă la Kiev, în Polonia, în Transilvania, în Sfîntul Munte, de unde veneau credincioși să i se închine și toți îl numeau „Sfîntul Daniil cel Nou, făcătorul de minuni”.

29. în anul 1749 egumenul Mînăstirii Voroneț, anume Ghedeon, a dat Mînăstirii Putna degetul arătător al Sfântului Daniil ferecat în argint, unde se păstrează pînă astăzi. Moaștele poartă inscripția: „Aceste relicve le-am ferecat eu Ghedeon, egumen de la Voroneț, cu toată cheltuiala mea, în anul 1749, decembrie 4”. în anul 1775, Moldova de nord ajunpnd sub ocupația Austriei, moaștele Sfântului Daniil Sihastru au fost așezate din nou în mormîntul său unde se păstrează pînă astăzi **.

Sfinte Prea Cuvioase Părinte și făcătorule de minuni Daniile, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOȘUL MISABL IEROSCHIMONAHUL

Egumen al Mînăstirii Voroneț

(secolul XV)

Ieroschimonahul Misail era ucenic apropiat al Sfântului Daniil Siliastru, încă din anii 1450—1460, pe cînd se nevoia în chilia de la Putna. Urmînd dascălului său, s-a nevoit și el un timp la liniște, sihăstrind pe

* Pr. Prof. Petru Rezuș, *op. cit.* p. 235. După tradiție Sfîntul Daniil a murit la 14 decembrie.

** Ultima dată au fost scoase din mormînt moaștele Sfântului Daniil Sihastru în vara anului 1962, cu prilejul lucrărilor de restaurare de la Voroneț.

valea Putnei. Apoi, cu binecuvîntarea Cuviosului Daniil, s-a stabilit cu mai mulți ucenici în Mînăstirea Voroneț și acolo se smerea în fața tuturor în nădejde și ascultare.

Învrednicindu-se de darul preoției, cuviosul Misail a fost ales egumen de obștea mînăstirii, prin anul 1470, și era iubit de toți pentru blîndețea și înțelepciunea cu care povățuia sufletele cătyle Hristos. în anul 1471, văzînd egumenul Misail că Sfîntul Daniil Sihastru este înconjurat de prea multă lume și nu mai are liniște la Putna, l-a adus în taină la Mînăstirea Voroneț. Apoi i-a făcut o chilie de piatră pe stîncă Corbului din apropiere, după dorința cuviosului. Deci rînduindu-i ucenici, purta mare grijă de dînsul și niciodată nu ieșea din cuvîntul său.

Povățuind Mînăstirea Voroneț mai mult de zece ani, egumenul Misail a făcut din obștea sa cea mai vestită sihăstrie din Moldova. Numeroși monahi și schimonahi iubitori de liniște, care doreau să petreacă alături de Sfîntul Daniil, se stabileau în obștea de la Voroneț, sub ascultarea cuviosului Misail. între anii 1470—1480 se nevoiau în această sihăstrie peste 60 de monahi, la care se mai adăugau alți 50 de sihaștri ce trăiau în pădurile seculare din munții Voronețului. Pe toți aceștia îi supraveghea egumenul Misail, cu rugăciunea și binecuvîntarea Sfîntului Daniil. Unii dintre ei erau aleși lucrători ai rugăciunii lui Iisus, alții erau desăvîrșiți ascultători și postitori, iar alții erau buni caligrafi, dascăli în școala mînăstirii și smeriți slujitori în obște, odihnind cu dragoste pe credincioșii care veneau la Sfîntul Daniil.

După anul 1480, primind schima monahală, cuviosul Misail s-a retras la liniște, lăudînd pe Dumnezeu ziua și noaptea. Apoi, mai trăind puțin, s-a săvîrșit cu pace și s-a numărat în ceata cuvioșilor părinți *.

CUVIOȘUL EFREM IEROSCHIMONAHUL

Egumen al Mînăstirii Voroneț

(secolele XV—XVI) **

Ieroschimonahul Efrem era unul din ucenicii apropiați ai Sfîntului Daniil Siliastru. El s-a format duhovnicește lîngă chilia acestui cuvios de la Putna, în preajma căruia s-a nevoit în anii tinereții. Apoi, stabilindu-se în sihăstria Voronețului, a primit darul preoției și slujea cu cre-

* I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare* voi. I, București, 1913, p. 166; Arhim. Nestor Vornicecu, *Ștefan cel Mare și Daniil Sihastru . . .*, *op. cit.*, p. 43.

** I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare* voi. I, București, 1913; Pr. Prof. Petru Rezuș, *ort. cit.*, loc. cit., p. 277—240.

dința și osîrdie Biserica lui Hristos. În obște era iubit de toți, mai ales pentru smerenia și ascultarea lui față de Sfântul Daniil, că niciodată nu ieșea din cuvîntul bătrînului, și toate le făcea cu binecuvîntare.

După anul 1480, egumenul Misail, retrăgîndu-se la liniște, a încredințat obștea Mînăstirii Voroneț ieroschimonahului Efrem. Timp de aproape zece ani, noul egumen a povățuit cu multă pricepere această aleasă sihăstrie, îndemnînd, sfătuind și făcîndu-se tuturor pildă de răbdare și statornicie. A dezvoltat încă școala de caligrafi din mînăstire și a purtat o deosebită grijă de Sfântul Daniil ce sihăstrea alături de mînăstire.

Acest cuvios egumen făcea parte dintre sfetnicii lui Ștefan cel Mare și era multora dascăl și părinte duhovnicesc. Tot el s-a învrednicit, în anul 1488, să vadă la Voroneț o nouă biserică de piatră, înălțată de marele domn în cinstirea Sfântului Mare Mucenic Gheorghe.

Apoi, cu sfat de obște, numindu-se Cuviosul Daniil stareț al Mînăstirii Voroneț, egumenul Efrem îi era întru toate ascultător, pînă ce cuviosul s-a mutat la cereștile locașuri. Deci, mai trăind cîtiva ani după mutarea lui și bineplăcînd lui Dumnezeu, în primii ani ai secolului al XVI-lea s-a săvîrșit cu pace și cuviosul Efrem ieroschimonahul, lăsînd la Voroneț peste 60 de monahi.

CUVIOSUL IOAN MONAHUL

Mînăstirea Voroneț (secolele XV—XVI)

Acest smerit nevoitor venit de mic în mînăstire, era unul din ucenicii de chilie a Sfântului Daniil Sihastru, împlinind cu mare osîrdie această ascultare mai mult de cincisprezece ani. Povățuia pe credincioși la chilia marelui sihastru, ajuta pe cei bolnavi care veneau pentru vindecare, aducea cele de nevoie pentru hrană, iar la timpul convenit mergea la biserică și era tuturor iubit pentru blîndețea lui.

Ajungînd la vîrsta de 18 ani, a fost făcut călugăr, luînd jugul lui Hristos cu îndemnul și „cu rugăciunile sfînt părintelui nostru Daniil cel Nou . . .”. Căci fiind iubit foarte cuviosului, neîncetat se ruga pentru dînsul și îl povățuia pe calea mîntuirii. Răposînd dascălul și părintele său duhovnicesc, monahul Ioan se îndeletnicea cu scrierea cărților bisericești, căci era un bun caligraf. Mai tîrziu s-a nevoit un timp la Mînăstirea Probota, apoi a făcut cîtiva ani ascultare pe lîngă mitropolitul Grigore Roșea (f 1570), cu care a fost dimpreună ucenic al Sfântului Daniil.

Dintre cărțile copiate de monahul Ioan se numără și o carte cu conținut patristic, *^Cuvintele Sfîntului Efrem SiruV^^* pe care smeritul caligraf o scrie prin anul 1550 pentru nunăstirea de metanie. În însemnarea de pe carte scrie: „. . . cu învățătura mitropolitului Grigorie . . . am dorit din inimă și am dat din dreapta mea agonisită și am făcut această carte, numită a Sfîntului Efrem, și am dat-o la Mînăstirea Voronfețului. . . unde din fragedă tinerețe și din copilărie m-am făgăduit lui Dumnezeu, cu rugăciunile sfînt părintelui nostru Daniil cel Nou și unde am primit mîntuitorul și îngerescul cin . . .” *.

Deci, retrăgîndu-se la metanie și mai trăind puțini ani, s-a strămutat cu pace la cereștile locașuri.

CUVIOSUL IOASAF ARHIMANDRITUL

Primul egumen al Mînăstirii Putna (1470—1484)

Arhimandritul Ioasaf a fost cel dintîi egumen și ctitor duhovnicesc al Mînăstirii Putna. Chemat de Hristos mai întîi în obștea Mînăstirii Neamț unde a primit tunderea monahală, s-a format duhovnicește pe lîngă cei mai aleși părinți ai mării lavre. Tot aici a învățat carte cuviosul Ioasaf de la ucenicii vestitului dascăl Gavriil Uric, deprinzînd bine limbile greacă și slavonă, precum și meșteșugul copierii de cărți bisericești. Și era cinstit de tot soborul monahilor pentru înțelepciunea și ascultarea lui.

În anul 1440, monahul Ioasaf a fost hirotont preot și a ajuns duhovnic iscusit în Mînăstirea Neamț, povățuind către Hristos multe suflete. Numele lui se făcuse cunoscut pînă la mitropolitul Moldovei Teoctist și chiar la dregătorii țării. Pentru sfințenia vieții lui, a fost ales de sobor egumen și părinte duhovnicesc al Mînăstirii Neamț, făcînd unele îmbunătățiri la biserică și întărind mult dragostea și armonia între frați. Egumenul Ioasaf a dat o mare dezvoltare școlii de caligrafi și vieții duhovnicești de la Neamț. Obștea sa număra peste 200 de călugări, din care mai mult de 30 erau vestiți dascăli, psalți, caligrafi și duhovnici. În jurul mării lavre se nevoiau, de asemenea, zeci de sihastri și lucrători ai rugăciunii lui Iisus.

Auzind de nevoința lui, în anul 1468, Ștefan cel Mare l-a chemat, cu binecuvîntarea mitropolitului Teoctist, să fie egumen al Mînăstirii Putna. Astfel, arhimandritul Ioasaf, luînd cu sine ca la 25 de călugări

* *Ibidem*^ p. 235.

aleși, ieromonahi, duhovnici și câțiva caligrafi, a purces la Putna, ctitoria marelui domn al Moldovei, care atunci se zidea. Apoi mînăstirea săvîrșindu-se, la 3 septembrie 1470 s-a sfințit cu mare alai, în prezența ctitorului ei. Ștefan Vodă, și a zeci de mii de moldoveni.

Din această zi, egumenul loasaf a devenit sfetnic de taină al voievodului și părinte duhovnicesc al Mînăstirii Putna, timp de 15 ani. Avînd o nevoiță cu totul deosebită și fiind tnezestrat de Dumnezeu cu multă putere în faptă și cuvînt, a reușit, în puțină vreme, să întemeieze la Putna o obște cu peste 60 de călugări, vestită în toată țara Moldovei. Slujbele și toată rînduiala se făceau ca la Mînăstirea Neamț. Călugării, „rugătorii” marelui ctitor, aveau o singură datorie: să slăvească neîncetat pe Hristos și să se roage pentru țară și biruința domnului în războaie, iar în timpul liber să copieze cărți de slujbă și de învățătură.

Cuviosul egumen loasaf a întemeiat la Putna, din porunca lui Ștefan cel Mare, o vestită școală de călugări caligrafi, pe măsura celei de la Neamț, unde se scriau numeroase cărți de slujbă și de învățătură duhovnicească. A mai format și o altă școală de dascăli și cateheți, pentru învățatura și luminarea poporului, precum și o renumită școală de muzică bisericească. De aici s-au ridicat egumeni și ierarhi iscusiți în povățuirea sufletelor omenești, „dascăli” și protopsalți vestiți pînă la Constantinopol, care împodobeau slujbele mînăstirești, mai ales la praznice.

Săvîrșind toate bine, cuviosul loasaf Arhimandritul s-a retras din egumenie în anul 1476 și s-a făcut schimonah, sub numele de Iosif. Apoi, bineplăcînd lui Dumnezeu, s-a strămutat cu pace la cereștile locașuri, în ziua de 19 octombrie 1484 *.

CUVIOSUL CASLIN MONAHUL

Mînăstirea Putna

(secolul XV)

Acest părinte vrednic de pomenire a fost unul din cei mai vestiți caligrafi și împodobitori de cărți bisericești de la Mînăstirea Putna. Era cu metania din Mînăstirea Neamț, unde s-a nevoit mulți ani în plăcere de Dumnezeu și smerită ascultare. Aici, în școala de grămătică a mării lavre, a învățat monahul Casian de la cei mai iscusiți dascăli și miniaturisti atît limbile greacă și slavonă, cît și copierea și împodobirea cu

* Prof. Dimitrie Dan, *Mînăstirea și comuna Putna* București, 1905; *Arhiva și pomelnicul ctitoresc al Mînăstirii Putna*; M. Costăchescu, *Documentele Moldovenești*, voi. I—II, 1935.

miniaturi a cărților de slujbă. Astfel, în puțină vreme a devenit un renumit călugăr caligraf în Mînăstirea Neamț, scriind cu răbdare și migală numeroase manuscrise. Numele său devenise cunoscut în mînăstirile din Moldova.

Auzind de aceasta voievodul Ștefan cel Mare și dorind să-și înzestreze ctitoria sa de la Putna, care atunci se zidea, cu cărți de slujbă, a poruncit monahului Casian să-i scrie mai întîi mineiul pe luna august, cu slujba hramului mînăstirii, Adormirea Maicii Domnului. Pe fila 44 se găsește următoarea însemnare: „Acest minei pe august l-a scris Ștefan Voevod, domnul Țării Moldovei, cu mîna păcătosului Casian”. Mineiul a fost terminat de scris probabil în anul 1466. Un an mai tîrziu, adică în 1467, monahul Casian termina de scris și împodobit, la cererea marelui voievod, al doilea minei pe luna noiembrie.

Venind la Putna cu egumenul loasaf, monahul Casian a fost printre dascăli și miniaturisti care au întemeiat vestita școală de caligrafi din această mînăstire. Aici a mai scris și alte cărți bisericești și a format mai mulți ucenici, care i-au continuat această duhovnicească îndeletnicire.

Așa nevoindu-se cuviosul Casian, ca la 50 de ani, mereu rugîndu-se și împodobind cărți bisericești spre slava lui Dumnezeu, către sfîrșitul secolului XV a adormit cu pace în obștea Mînăstirii Putna *.

CUVIOSUL VASILE MONAHUL

Mînăstirea Putna

(secolul XV)

Printre cei cinci călugări caligrafi aduși în anul 1470 de la Mînăstirea Neamț la Putna se numără și acest smerit dascăl și monah Vasile. El cunoștea bine scrierile Sfinților Părinți, mai ales ale marilor cuvioși sinaiți, începînd cu Scara Sfîntului Ioan Scărarul. Cunoștea scrierile filocalice care circulau în mînăstirile din Athos și din fostul Bizanț și știa cît folos duhovnicesc au ele pentru călugării din Moldova, el însuși fiind un profund isihast.

Astfel, monahul Vasile este numărat printre cei mai buni dascăli isihasti ai școlii de caligrafi din Mînăstirea Neamț. El a copiat mai multe

* Prof. Dimitrie Dan, *op. cit.*, p. 69—81; Victor Brătulescu, *Miniaturi și manuscrise din Mînăstirea Putna*, în rev. M.M., XLII (1966), nr. 7—8, p. 474—475.

cărți filocalice pentru folosul sufletesc al călugărilor din obște și din sihăstrie, fiind unul din ctitorii Filocaliei în spațiul românesc. Totodată era și un iscusit lucrător al rugăciunii lui Iisus și bun caligraf.

Ajungând la Mănăstirea Putna și fiind cunoscut marelui domn Ștefan Vodă al Moldovei, cuviosul Vasile a luat poruncă să scrie, pentru ctitoria sa, Scara Sfântului Ioan Scăranil, pentru a nu fi lipsiți „rugătorii” săi de un dar ca acesta. Căci nu exista mănăstire ortodoxă să nu aibă „Cuvintele” Sfântului Ioan, egumenul Muntelui Sinai, operă filocalică cu cea mai largă răspândire. Monahul Vasile, împlinind porunca, adăugă pe fila 269 această însemnare: „Din porunca drept măritorului domnului nostru Io Ștefan Voevod, domnul Țării Moldovei, fiul lui Bogdan Voevod, s-a scris această scară (leastăviță) pentru mănăstirea sa din Putna, în această mănăstire, în timpul arhimandritului chir loasaf, cu mina mult păcătosului monah Vasile, în anul 1472”.

Legătura cărții uzându-se cu timpul, fiind mult citită de călugări, în anul 1646 a fost legată din nou de ieromonahul Antonie, precum singur scrie pe aceeași pagină: „Iată eu robul Domnului Iisus Hristos, mult păcătosul și nevrednicul ieromonah Antonie, am legat și am înnoit această scară („leastăviță”), făcând ascultare în anul 1674, luna august în 13 zile”.

Cuviosul Vasile a fost printre cei dintâi dascăli ai școlii de caligrafi din Mănăstirea Putna, scriind și alte cărți filocalice de folos sufletesc și crescând mai mulți ucenici. Apoi, bineplăcând lui Dumnezeu, s-a mutat cu pace în ceata cuvioșilor părinți, către sfârșitul secolului XV*.

CUVIOSUL NICODIM IEROMONAHUL

Mănăstirea Putna

(secolul XV)

Ieromonahul Nicodim era cu metania din Mănăstirea Neamț. Învățând de la ucenicii vestitului dascăl și caligraf Gavriil Uric meșteșugul miniaturii și al copierii de cărți bisericești, cuviosul Nicodim a ajuns unul din iscușiții caligrafi miniaturisti din marea lavră. El se îndeletnicea atât cu nevoia vieții călugărești, cât și cu rugăciunea și copierea de cărți

duhovnicești de învățătură. În acea vreme trăiau în Mănăstirea Neamț cei mai vestiți călugări dascăli și caligrafi, care copiau pentru obște învățăturile Sfinților Părinți, ce formau hrana duhovnicească a monahilor și credincioșilor.

Acest cuvios ieromonah era, de asemenea, și un iscusit părinte duhovnicesc pentru călugări și mireni, vorbind tuturor de Hristos și ajutând la mântuirea multor suflete.

În anul 1470, mergând la Putna cu egumenul loasaf, a luat poruncă de la Ștefan cel Mare să scrie un Tetraevanghel pentru Mănăstirea Humor, pe care îl termină la 17 iunie 1473. Frumoasele miniaturi, icoane, ornamente și întreaga caligrafie fac din acest manuscris cel mai prețios Tetraevanghel ce se păstrează astăzi în țara noastră. Icoana Maicii Domnului și a celor patru evangheliști, ca și portretul lui Ștefan cel Mare, de o mare valoare, nu puteau fi lucrate așa de frumos, decât de mâna binecuvântată a unui călugăr cuvios. Și acesta a fost cuviosul Nicodim de la Putna.

Așa nevoindu-se ieromonahul Nicodim. Dascăl și bineplăcând lui Dumnezeu, s-a strămutat cu pace la cele veșnice către sfârșitul secolului XV, lăsând în urmă câteva manuscrise frumos împodobite și mai mulți fii duhovnicești*.

CUVIOSUL CEHOAC SCHMONAHUL

Mănăstirea Putna

(secolul XV)

Schimonahul Chiriac s-a nevoit năi întâi mulți ani în Mănăstirea Neamț, îndeletnicindu-se atât cu rugăciunea cât și cu scrierea cărților patristice. Cunoștea bine limbile greacă și slavonă și iubea mult liniștea și singurătatea. El făcea parte din școala de caligrafi a marelui lavre, fiind unul din ucenicii monahului Gavriil Uric.

În anul 1470, ducându-se la Mănăstirea Putna cu egumenul loasaf, cuviosul Chiriac a luat poruncă de la Domnul Moldovei să scrie pentru ctitoria sa „Cuvântările Sfântului Ioan Gură de aur” pe care le termină în câteva luni. Cartea se păstrează pînă astăzi la Mănăstirea Putna. Ea se citea atât la biserică pentru mîngîierea fraților, cât și la chilii. Pe ultima filă se află această însemnare: „Eu mult păcătosul Chiriac am scris acest

* Prof. Dimitrie Dan, *op. cit.*, p. 76—77; Prof. V. Brătulescu, *art. cit.*, p. 460—510; *Arhiva și pomelnicul ctitoresc al Mănăstirii Putna*.

* I. Bogdan, *Evangheliile de la Humor și Voroneț din 1473 și 1550* Analele Acad. Rom., 1907, p. 647; Prof. V. Brătuleț, *ari. cit.*, p. 460—510.1

Zlatoust (Gură de Aur) pentru dreptmăritorul domn a toată Țara Moldovei, Io Ștefan Voevod, la mînăstirea zidită de el cu numele Putna, în anul 1470 și s-a sfîrșit în luna ianuarie 30".

Schimonahul Cliiriac a scris și alte cărți filocalice cu învățături folosite de suflet de la Sfinții Părinți, fiind printre cei dintîi dascăli ai școlii de grămătică și caligrafi de la Mînăstirea Putna. împreună cu ceilalți călugări veniți de la Neamț a întemeiat o aleasă viață duhovnicească la Putna, formind numeroși ucenici iubitori de Hristos și luminați în Sfințele Scripturi.

Așa nevoindu-se peste 60 de ani, în smerenie și ascultare, și mult ostenindu-se pentru folosul și mîntuirea tuturor, cuviosul Chiriac și-a dat sufletul în mîinile lui Dumnezeu, spre sfîrșitul secolului XV *,

CUVIOSUL IACOB IEROMONAHUL

Minăstirea Putna

(•ecolul XV)

Cuviosul ieromonah Iacob face parte dintre vestiții duhovnic și dascăli ai Mînăstirii Neamț din secolul XV unde se nevoise în anii tinereții ca ucenic al renumitului dascăl Gavriil Uric. în marea lavră el a scris cîteva cărți patristice drept mîngîiere și hrană duhovnicească pentru călugări.

Venind la Mînăstirea Putna, în anul 1470, ca dascăl și duhovnic al întregii obști, ieromonahul Iacob a continuat aceeași sfîntă ascultare, formînd duhovnicește zeci de călugări tineri. Dîndu-se pe sine pildă tuturor, îi deprindea mai ales smerenia, ascultarea și rugăciunea, hrănindu-i cu cuvintele cele mai dulci decît mierea ale Sfinților Părinți. Căci ieromonahul Iacob era învățat în scrierile filocalice și devenise iscusit caligraf*

Cunoscîndu-l de aproape și cinstindu-l pentru nevoița sa, voievodul Ștefan cel Mare i-a cerut să-i scrie un sbomic cu vieți de sfinți și martirii pe lunile aprilie-iunie pentru obștea Mînăstirii Putna, pe care îndată l-a săvîrșit. Pe una din paginile cărții ieromonahul Iacob scria: „Drept *miru* torul și de Hristos iubitorul Io Ștefan Voevod, din mila lui Dumnezeu Domn al Țării Moldovei, fiul lui Bogdan Voevod, a poruncit să se scrie acest sbomic pentru mînăstirea sa din Putna, în timpul arhimandritului

* Arhiva și pomelnicul ctitoresc al Mînăstirii Putna; Prof. V. Brătulescu •rt. cit., loc^ cit.» p. 46(510); Pr. Dimitrie Dan, *Mînăstirea și comuna Putna*, București, 1905, p. 77—73.

loasaf egumenul, cu mîna mult păcătosului ieromonah Iacob, în anul 1474, mai 20" *.

Acest cuvios duhovnic a ajutat mult la întemeierea obștii și școlii de la Mînăstirea Putna, fiind unul din cei mai aleși dascăli și caligrafi. Deci scriind și alte cîteva cărți și lăsînd în urmă mai mulți ucenici, și-a dat sufletul în mîinile Domnului către sfîrșitul secolului XV.

CUVIOSUL ANASTASIE DASCĂLUL

Minăstirea Moldovița

(t 1490) **

Cuviosul ieroschimonah Anastasie a fost cel mai vestit egumen, dascăl fi părinte duhovnicesc al Mînăstirii Moldovița din a doua jumătate a secolului XV.

Originar din ținutul Sucevei, a luat din tinerețe jugul lui Hristos, călugărindu-se în Mînăstirea Moldovița. Aici a învățat de la cuvioșii călugări și dascăli ai mînăstirii, atît cunoștința cărții și scrierea de manuscrise, cît mai ales buna nevoița^ postul, privegherea de noapte, cugetarea la cele dumnezeiești și neîncetata rugăciune. Apoi, învrednicindu-se de darul preoției, a ajuns părinte sufletesc multor călugări și credincioși din partea locului.

Între anii 1462—1490 cuviosul Anastasie a fost egumen al Mînăstirii Moldovița, renumită ctitorie a hii Alexandru cel Bun din anul 1402. Și era așa de iscusit povățuitor al călugărilor, că mulți sihastri și tineri de prin sate s-au adunat hi jurul său. Unii deprindeau de la el meșteșugul rugăciunii lui Iisus, al tăcerii și al smeritei cugetări. Alții învățau scrierile Sfinților Părinți, iar alții învățau să traducă din limbile greacă și slavonă și să copieze cărți de slujbă spre lauda Mîntuitorului nostru Iisus Hristos. Numele egumenului Anastasie ajunsese cunoscut pînă la marele domn Ștefan Vodă al Moldovei. Acesta îl avea printre cei dintîi rugători ai săi, învrednicindu-l de numeroase danii pentru întreținerea și hrana smeriților călugări.

Cuviosul Anastasie era și un iscusit caligraf, „cel mai vechi cunoscut pînă acum la Mînăstirea Moldovița”. A format, de asemenea, mai mulți

•MB. nr. 311571/551, fila 39 v.. Biblioteca Hioăstirii Pntna.

** Ioan Iafu, *Minăstirea Moldovița — caxtru aUtartU important din perioada culturii române în limba elavonă* (secolele XY-XYIII), în r«v. „Jif JL** ur. 7-8, 1965, p. 428-45S; Șt. Balș 91 C Nicolescu, *Minarea Moldovița, monofixio*^ Bncnrești, 19SS.

ucenici caligrafi, organizînd la Moldovița una dintre cele mai renumite școli de caligrafi din Moldova, alături de Mînaștirile Neamț și Putna»

Așa nevoindu-se cuviosul Anastasie, dascălul și egumenul, și bineplăcînd lui Dumnezeu, s-a strămutat la cereștile locașuri în anul mîntuirii 1490, lășînd la Moldovița o obște cu numeroși călugări.

CUVIOSUL STAHIE ARHIMANDRITUL

Egumen al Mînaștirii Probota

(secolul XV)

Arhimandritul Stahie, sftenic de taină al lui Ștefan cel Mare, a fost cel mai ales egumen al Mînaștirii Probota din secolul XV. Fiind călugăr sporit în fapte bune și duhovnic iscusit în povățuirea sufletelor omnești, în anul 1460 a fost ales egumen al Mînaștirii Probota, veche ctitorie mușatină de pe valea Șiretului, pe care o conduce cu multă frică de Dumnezeu mai bine de zece ani. Adunînd în jurul său peste 60 de monahi, pe toți i-a deprins smerenia» ascultarea și dragostea de Hristos. Iar pentru luminarea minții a întemeiat la Probota o vestită școală mînaștirescă în care s-au format mulți dascăli învățați, egumeni, caligrafi și mai ales preoți pentru sate.

Văzînd Ștefan cel Mare că biserica părinților săi este gata să se risipească din cauza terenului alunecos, la îndemnul egumenului Stahie, a zidit în apropiere o nouă mînaștere cu biserică și chilii pentru călugări. Biserica, închinată Sfîntului Ierarh Nicolae, destinată drept necropolă voievodală, a fost sfințită în prezența domnului, înainte de anid 1465.

În anul 1465, mama voievodului, Oltea doamna, simțindu-și sfîrșitul aproape, a fost călugărită de cuviosul Stahie sub numele de monahia Măria. Apoi, răposînd în același an, a fost îngropată-în cripta bisericii de soborul părinților. La slujba prohodului au luat parte însuși marele domn, mitropolitul Teoctist și toți dregătorii Moldovei. După un an a răposat și soția voievodului, Evdochia, și a fost așezată de arhimandritul Stahie în aceeași criptă.

Așa s-a nevoit egumenul Stahie pînă în anul 1472, înnoind în întregime Mînaștirea Probota și întărind în obște dragostea și rîvna celor duninezeiești. Apoi, lășînd egumen în locul său pe unul din ucenici, a fost mai mulți ani părinte duhovnicesc, povățuind pe calea mîntuirii numeroși călugări și mireni. Căci era duhovnic vestit în toată Moldova și avea mulți ucenici prin mînaștiri, cetăți și sate.

Deci, ajungînd la sfîrșitul vieții sale, cuviosul Stahie a dat tuturor sărutarea cea mai de pe urmă, apoi și-a încredințat sufletul cu pace în brațele lui Hristos.

CUVIOSUL GHERONTIE IEROSCHIMONAHUL

Egumen al Mînaștirii Humor

(secolul XV)

.Mînaștirea Humor, zidită la începutul domniei lui Alexandru cel Bun, a fost secole de-a rîndul, alături de celelalte mînaștiri românești, o aleasă vatră de trăire duhovnicească în Moldova de Nord.

În timpul domniei lui Ștefan cel Mare, Mînaștirea Humor ajunsese renumită mai ales sub egumenul Gherontie. Acest cuvios părinte se nunjăra printre sftenicii de taină ai marelui domn. În tinerețile sale a fost ucenic al Cuviosului Daniil Sihastru, pe cînd acesta se nevoia în schitul Laura-Rădăuți. Apoi, învrednicindu-se de darul preoției și nevoindu-se mai mulți ani în Mînaștirea Humor, a ajuns egumen al acestui sftînt locaș, înainte de anul 1470.

Egumenul Gherontie, devenind duhovnic vestit în partea locului, atrăgea la mînaștirea sa nu puțini credincioși, preoți și călugări, pe care îi întărea în dreapta credință și îi povățuia pe calea mîntuirii. Unii din fiii săi duhovnicești au ajuns mai tîrziu preoți buni, sihastri și călugări iscușiți.

Sub egumenia acestui cuvios părinte Mînaștirea Humor a trăit o epocă de aleasă înflorire spirituală. Obștea sa număra peste 40 de monahi, dintre care unii erau buni nevoitori, duhovnici, dascăli și caligrafi. În școala acestei mînaștiri, se pregăteau de asemenea tineri pentru preoți și cîntăreți la sate.

Domnul Moldovei, văzînd viața egumenului Gherontie, adeseori îl cerceta și îi cerea sfatul. Apoi, văzînd biserica lipsită de unele lucruri, a înzestrat acest locaș închinat Adormirii Maicii Domnului cu multe danii și obiecte de cult. Cel mai mare dar făcut de Ștefan cel Mare Mînaștirii Humor a fost vestitul Tetraevanghel scris, la porunca sa, de ieromonahul Nicodim din Mînaștirea Putna, la 17 iunie 1473, pe care domnul l-a dat în mîinile cuviosului Gherontie. Pe coperta acestei cărți, caligraful a pictat pe Ștefan Voievod în genunchi, oferind Maicii Domnului dania sa. Acest Tetraevanghel a fost păstrat de egumenul Gherontie și de urmașii săi cu mare sfințenie pînă în zilele noastre, ca un odor din cele mai de

preț pe care l-au creat și adăpostit evlavioșii călugări din mânăstirile românești.

Spre sfârșitul secolului XV, cuviosul Gherontie, egumenul Mânăstirii Humor, și-a săvârșit călătoria acestei vieți, dându-și sufletul cu pace în brațele Mîntuitorului nostru Iisus Hristos.

SFFIAȘTRII DE PFE VALEA SUCEVITEI

Mînaștirea Sucevita

(secolul XV)

Pe valea pîrîului Sucevita, ce izvorăște din muntele Obcina Mare, s-au nevoit cuvioși sihastri încă din secolul XIV. În tradiția locului se spune că, pe la mijlocul secolului XV, se osteneau în pădurile neumbrate ale Suceviței cîțiva sihastri iubitori de Hristos. Drept chilii aveau mici bordeie din trunchi de copaci acoperite cu pămînt. De asemenea și biserica în care se rugau era tot de lemn.

Apoi, înmulțindu-se numărul sihastrilor, s-a vestit peste tot sfințenia vieții lor. Auzind de aceasta o femeie credincioasă din partea locului și dorind să-și împlinească un canon al tinereții sale, s-a obligat înaintea cuvioșilor sihastri să care piatră cu căruța pentru zidirea unei biserici mari în locul celei de lemn. Astfel, timp de 30 de ani, smerita femeie a cărat singură tot materialul necesar pentru zidirea unei mînaștiri din piatră. Pe cînd biserica era deja zidită, fericita aceasta s-a mutat la Hristos, iar cuvioșii călugări s-au îndatorat să o pomenească neîncetat la sfintele lor rugăciuni.

Aceasta a fost cea dintîi sihăstrie pe valea pîrîului Sucevita, înălțată în a doua jumătate a secolului XV, iar sihastrii de sub Obcina Mare au fost primii nevoitori din schit. În acest sfînt locaș au trăit sihastri aleși împodobiți cu multe fapte bune, precum smerenia, tăcerea și neîncetata rugăciune. Numele lor uitate de oameni au rămas scrise în cartea veșniciei, împrejurul acestei sihăstirii se nevoiau pustnici anahoreți foarte sporiți în cuvioșie. Ei coborau în schit numai Duminica pentru a primi Sfintele Taine, apoi se urcau din nou la bordeiele lor. Mai tîrziu, risipindu-se această sihăstrie, s-a înnoit din nou la începutul secolului XVI, prin cuviosul Calistrat Sihastrul*.

CUVIOȘI PĂRINȚI din secolele XV—XVI

^r
Dimitrie Dan, *Mînaștirea Sucevita*^ București, 1923, p. 6—8.

și rugător al său. Deci „după ce s-au întors turcii și s-a potolit vrajba robiei și s-a făcut pace, atunci a trimis Ștefan Voievod și i-au adus sfintele lui moaște într-o raclă cinstită și le ținea în visteria sa cu cinste (în cetatea de scaun a Sucevei). Apoi, luînd o parte din sfintele lui moaște, ie-a poprit (oprit) pentru blagoslovenie, și cu aromate cu bine miresme și cu tămîie le tămîia totdeauna, spre credința și buna întărire a blagocestiei (evlaviei) domniei sale; iar mai vîrtos pentru dragostea și căldura duhovnicească ce o avea mai înainte către dînsul. Iar rămășița sfintelor lui moaște, cu cuviință sfințită și cu cinste, le-a îngropat în cetatea Sucevei. . . ”.

Aceasta este pe scurt viața și nevoița Cuviosului Simeon Sihastrul, ale cărui moaște au fost multă vremeenerate ca făcătoare de minuni și ajutătoare în primejdii, atît pentru domnii Moldovei, cît și pentru binecredinciosii creștini.

Prea Cuvioase Părinte Simeoane, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi !

ARHIMANDRITUL GRIGORIE

Mînăstirea Bistrița—Neamț

(1490—1500) *

Arhimandritul Grigorie a fost unul din marii egumeni ai Mînăstirii Bistrița. El a crescut de mic în obștea acestei lavre, ca ucenic al egumenului Eustatie (1455—1460) de la care a învățat frica de Dumnezeu și buna nevoița. Învățătura cărții precum și limbile greacă și slavonă le-a învățat la școala de grămătică care funcționa aici, ajungînd dascăl priceput și duhovnic al mînăstirii.

Pentru sfințenia vieții sale cuviosul Grigorie a fost ales în anul 1490 egumen al Mînăstirii Bistrița, pe care o povățuiește duhovnicește 10 ani. Era cinstit și căutat de toți, fiind înțelept la cuvînt și blînd la suflet și nu era alt duhovnic în lavră mai iscusit ca dînsul. Pentru aceea era numărat între sfetnicii de taină ai lui Ștefan cel Mare. La îndemnul acestui egumen, voievodul înmormîntează la Bistrița pe fiul său Alexandrei (1493) și tot la îndemnul lui zidește aici o mareață clopotniță (1498), donează două clopote și face numeroase danii rugătorilor săi.

În timpul egumeniei sale viața duhovnicească din mînăstire s-a reînnoit mult. Dintre ucenicii săi a ridicat dascăli învățați, egumeni și duhovnici buni, căutați atît de călugări cît și de mireni. A încurajat mult viața

* *Istoria Bisericii Ortodoxe Române* I, *op. cit.* p. 274,

sihastă din partea locului, ajutînd la închegarea sihăstriei Cuviosului Iosif de pe muntele Bisericanilor și a sihăstriei Cuviosului Simeon de la Pîngărați. A dat ajutor de asemenea la întemeierea Mînăstirii Tazlău, triiuiînd acolo cîțiva călugări și duhovnici aleși.

Ajungînd la sfîrșitul vieții, cuviosul egumen Grigorie a primit înge-rescul chip al schivniciei și s-a săvîrșit cu pace la începutul secolului XVI.

CUVIOSUL CALISTRAT SIHASTRUL

Mînăstirea Siiicevița

(secolele XV—XVI) *

Ieroschimonahul Calistrat era unul din ucenicii Sfîntului Daniil Sihastru pe cînd acesta se nevoia la Mînăstirea Voroneț. Deci, după ce deprinse de la dascălul său meșteșugul luptei duhovnicești, ieroschimonahul Calistrat se retrage pe valea pîrîului Sucevița, unde se nevoiau cîțiva călugări retrași de lume, și aici a sihăstrit cuviosul în plăcere de Dumnezeu mulți ani de zile.

Răspîndindu-se vestea despre acest fericit sihastru, s-au adunat îi jurul său mai mulți călugări iubitori de liniște. Însă nu aveau biserică să săvîrșească cele sfinte, căci erau săraci și depărtați de sate. Dar cu rugăciunile cuviosului Calistrat s-a făcut o minune ca aceasta: toate Duminicile la vremea Utreniei, adică la miezul nopții, se vedeau făclii multe aprinse, preoți și diaconi prea minunați care cîntau canonul învierii lui Hristos deasupra unei poienițe". Atunci cuviosul a făcut în acea poiană o mică biserică de lemn cu hramul învierea Domnului și, adunînd pe toți sihastrii din partea locului, a întemeiat schitul Sucevița spre sfîrșitul secolului XV.

Acesta este al doilea schit de pe valea pîrîului Sucevița, numit la început „Sihăstria lui Calistrat". Primul egumen al acestei sihăstrie a fost însuși întemeietorul ei, ieroschimonahul Calistrat, sihastru și duhovnic vestit în nordul Moldovei. Fericitul Calistrat avea încă darul rugăciunii, al înainte vederii și al izgonirii duhurilor necurate din oameni, fiind cinstit de toți ca făcător de minuni. Apoi săvîrșindu-și călătoria acestei vieți, s-a mutat cu pace în ceata cuvioșilor părinți, lăsînd la Sucevița o obște aleasă cu peste 30 de călugări.

* Diinitrie Dan, *op. cit.*, p. 8 — 9 și 101.

CUVIOSUL SIMEON SIHASTRUL

întemeietorul Mănăstirii Pingărați

(secolul XV) *

Acest renumit sihastru s-a nevoit mai întâi în obștea Mănăstirii Bistrița. Apoi auzind despre Cuviosul Iosif cu cei 17 ucenici ai săi, care se nevoiau în desăvârșită asceză pe muntele Bisericanilor din apropiere și dorind să le urmeze viața, s-a retras cu doi ucenici pe valea pîrîului Pîngărați, într-o mică poiană lângă muntele Păru. Acolo și-a făcut chilie de lemn și pămînt și a sihăstrit în aspră nevoită și iubire de Dumnezeu 29 de ani, agonisind multe fapte bune și mai ales rugăciunea, lacrimile și darul înaintea vederii.

Astfel, numele și faptele Cuviosului Simeon s-au făcut cunoscute tuturor și însuși marelui domn Ștefan al Moldovei, care îl cinstea ca pe un mare rugător al său și al țării, alături de Sfîntul Daniil Sihastru. În anul 1461, venind Ștefan Voievod la Mînăstirea Bistrița și auzind că fericitul Simeon, rugătorul său, nu are biserică să se roage lui Dumnezeu cu ucenicii săi, a trimis pe pîrcălabul de la Tîrgu Pietrei cu meșteri și bani și a înălțat în *Poiana lui Simeon* o biserică de lemn cu hramul Sfîntul Mare Mucenic Dimitrie, alături de chilia cuviosului. Multă vreme acest schit s-a numit *„Schitul lui Simeon”* iar mai târziu *„Mînăstirea Pîngărat”*.

În această sihăstrie s-a nevoit Cuviosul Simeon pînă în anul 1476, lăudînd neîncetat pe Dumnezeu, rugîndu-se pentru domn și țară și învățînd pe credincioși calea mîntuirii. Iar în acest an, datorită luptelor cu turcii de la Războieni, mulți oameni, fugind în păduri de frica păgînilor, erau odihniți și ospătați de Cuviosul Simeon în schitul său. Dar văzînd marele sihastru că turcii ard și jefuiesc satele și mînăstirile, a părăsit schitul său și, luîndu-și ucenicii, a trecut în Transilvania și s-a stabilit la mînăstirea Cașiva din munții Gurghiu. Mai trăind puțină vreme și bineplăcînd lui Dumnezeu, s-a săvîrșit cu pace acolo, la adîncul bătrînețelor și a fost îngropat cu cinste de ucenici.

Auzind de adormirea Cuviosului Simeon în Transilvania, Ștefan cel Mare s-a întristat mult pentru el, căci îl iubea ca pe un adevărat sfînt

* *Pomelnicul cititoresc al Mînăstirii Pîngărați; Carte cu multe adunături din scripturi*, ms. nr. 30 (9) din biblioteca Mitropoliei Olteniei, anul 1808, scris la Mîn. Agapia Vecbe de monahul Metodie; Ierom. Ioanichie Bălan, *SJinți Români. ... op, cit.* p. 315.

Mai târziu, zidindu-se din nou biserica Mînăstirii Sucevița (1583—1586), cuviosul Calistrat a fost pictat pe peretele de apus al pridvorului, precum se vede și astăzi.

CUVIOSUL PAISBE ARHIMANDRITUL

Al doilea egumen al Mînăstirii Putna

(^ 1502)*

Acest arhimandrit, numit „Paisie cel Scurt”, a fost al doilea egumen al Mînăstirii Putna. El își avea metania tot la Mînăstirea Neamț. Apoi, venind la ctitoria lui Ștefan cel Mare în anul 1470, odată cu egumenul loasaf, după moartea acestuia a fost ales de sobor părinte duhovnicesc în locul său. Și a povățuit Mînăstirea Putna cu multă înțelepciune timp de 26 ani, începînd din vara anului 1476.

Egumenul Paisie a continuat întru toate și a desăvîrșit opera duhovnicescă a înaintașului său. Sub egumenia lui s-a menținut în obște aceeași înaltă trăire evanghelică în Hristos, în dragoste și ascultare. De asemenea, s-au dezvoltat aici, în chip deosebit, școlile de caligrafi, de grămătică și de muzică bisericească, făcînd din Mînăstirea Putna una din cele mai vestite locașuri mînăstirești de laudă lui Dumnezeu și de cultură teologică din Moldova, alături de Neamț, Bistrița și Moldovița. Aici se copiau și se împodobeau de mina smeriților călugări numeroase cărți de slujbă și de învățătură patristică, cum a fost *Tetraevanghelul* scris de ieromonahul Nicodim (1473), *Tetraevanghelul* scris de monahul Paladie (1489), *Mineiefe* copiate „cu niina păcătosului Casian” monahul (1467), *Scara Sfîntului Ioan Scărarul*, de monahul Vasile (1471—1472), *Predicile Sfîntului Ioan Gură de Aur*, scrise de monahul Chiriac (1470) și multe altele care s-au pierdut și înstrăinat.

Aici a cîntat și a compus marele protop^{alt} Eustatie monahul acele frumoase manuscrise de muzica psaltică sub îndrumarea egumenului Paisie. În școala de grămătică care funcționa aici s-au scris de călugări, la porunca lui Ștefan cel Mare, *Cronica* și *Analele Putnene*. Tot în această școala învățau, de la dascălii mînăstirii, candidații de preoți din toate satele Moldovei de Nord, deprinzînd, pe lîngă cunoștințele teologice și cîntarea bisericească, și o aleasă formare duhovnicescă necesară unor buni păstori de suflete.

* Prof. Dimitrie Dan, *Mînăstirea și comuna Putna* București, 1905; *Arhiva și Pomelnicul ctitoresc al Mînăstirii Putna*; M. Costăchescu, *op. cit.* Prof. Victor Brătulescu, *art. cit.*, loc. cit., p. 460—510; Prof. Petru Rezuș, *Școlile de la Mînăstirea Putna...*, p. 511—582.

Această intensă lucrare duhovnicescă și culturală de la Putna se desfășura sub povățuirea și supravegherea permanentă a cuviosului egumen Paisie, ajutat de duhovnicii, dascălii și toți călugării din obștea sa. Sub egumenia lui Mînăstirea Putna a trăit epoca cea mai luminoasă și mai rodnică din toată istoria ei. Acum se aflau la Putna, pe lîngă dascăli de teologie, caligrafi și protopsalți, și renumiți duhovnici care învățau poporul dreapta credință și frica de Dumnezeu. La duhovnicii Mînăstirii Putna se spovedeau atît episcopii, preoții și credincioșii de la sate, cît și dregătorii din sfatul țării și însuși marele domn Ștefan „cel Bun și Sfînt”. Negreșit, arhimandritul Paisie, egumenul Putnei, i-a fost multă vreme duhovnic și sfetnic de taina, alături de Cuviosul Daniil Sihastru de la Voroneț. Pe lîngă acestea, slujbele de la Putna, cu sobor de zeci de preoți și cu neîntrecuți protopsalți, unde asista adesea domnul țării cu sfetnicii săi, făceau din această mînăstire un mic Bizanț în Moldova de Nord.

Cuviosul Paisie, egumenul, s-a dovedit și un vrednic înnoitor al ctitoriei lui Ștefan cel Mare. Că arzînd mînăstirea „de istov” în anul 1484, arhimandritul Paisie, ajutat de însuși domnul Moldovei, a reînnoit acoperișul bisericii, a zidit noi chilii și a adăugat și alte îmbunătățiri, devenind astfel un adevărat ctitor al acestui sfînt locaș.

După o neobosită jertfă și nevoiță duhovnicescă, timp de peste 26 de ani, cuviosul Paisie Arhimandritul și egumenul Mînăstirii Putna și-a dat sufletul în mîin^{ue} lui Dumnezeu la 15 februarie 1502, lăsînd în un^{nă} o obște numeroasă de călugări cu o rînddală monahală din cele mai înfloritoare.

CUVIOSUL SPiDON MONAHUL

Mînăstirea Putna

(secolele XV—XVI)

Monahul Spiridon a fost unul din caligrafi iscușiți formați în școala Mînăstirii Putna. Dascălul său a fost însuși arhimandritul Paisie egumenul, vestit tahigraf și miniaturist. De la el a învățat, atît nevoiță cea duhovnicescă, în snlarenie, în trezvie și în plăcere de Hristos, cît și meșteșugul copierii de cărți. Și era cuviosul Spiridon foarte osîrdnic la cele sufletești, la rugăciune și poit, la tăcere și ascultare, iar în caligrafii era neîntrecut.

Auzind (Je aceasta, bătrînul și fericitul ctitor Ștefan cel Mare a poruncit cuviosului Spiridon, în ultimul an al domniei sale — 1504 —, să-i scrie un Tetraevanghel peitru Mînăstirea Putna. Dar[^] răpoșînd după

Mai târziu, zidindu-se din nou biserica Mînăstirii Sucevița (1583—1586), cuviosul Calistrat a fost pictat pe peretele de apus al pridvorului, precum se vede și astăzi.

CUVIOSUL PAISBE ARHIMANDRITUL

Al doilea egumen al Mînăstirii Putna

(^ 1502)*

Acest arhimandrit, numit „Paisie cel Scurt”, a fost al doilea egumen al Mînăstirii Putna. El își avea metania tot la Mînăstirea Neamț. Apoi, venind la ctitoria lui Ștefan cel Mare în anul 1470, odată cu egumenul Ioan Ștefan, după moartea acestuia a fost ales de sobor părinte duhovnicesc în locul său. Și a povățuit Mînăstirea Putna cu multă înțelepciune timp de 26 ani, începînd din vara anului 1476.

Egumenul Paisie a continuat întru toate și a desăvîrșit opera duhovnicescă a înaintașului său. Sub egumenia lui s-a menținut în obște aceeași înaltă trăire evanghelică în Hristos, în dragoste și ascultare. De asemenea, s-au dezvoltat aici, în chip deosebit, școlile de caligrafi, de grămătică și de muzică bisericească, făcînd din Mînăstirea Putna una din cele mai vestite locașuri mînăstirești de laudă lui Dumnezeu și de cultură teologică din Moldova, alături de Neamț, Bistrița și Moldovița. Aici se copiau și se împodobeau de mina smeriților călugări numeroase cărți de slujbă și de învățătură patristică, cum a fost *Tetraevanghelul* scris de ieromonahul Nicodim (1473), *Tetraevanghelul* scris de monahul Paladie (1489), *Mineiete* copiate „cu niina păcătosului Casian” monahul (1467), *Scara Sfîntului Ioan Scărarul*, de monahul Vasile (1471—1472), *Predicile Sfîntului Ioan Gură de Aur*, scrise de monahul Chiriac (1470) și multe altele care s-au pierdut și înstrăinat.

Aici a cîntat și a compus marele protopalt Eustatie monahul acele frumoase manuscrise de muzică psaltică sub îndrumarea egumenului Paisie. În școala de grămătică care funcționa aici s-au scris de călugări, la porunca lui Ștefan cel Mare, *Cronica* și *Analele Putnene*. Tot în această școala învățau, de la dascălii mînăstirii, candidații de preoți din toate satele Moldovei de Nord, deprinzînd, pe lîngă cunoștințele teologice și cîntarea bisericească, și o aleasă formare duhovnicescă necesară unor buni păstori de suflete.

* Prof. Dimitrie Dan, *Mînăstirea și comuna Putna* București, 1905; *Arhiva și Pomelnicul ctitoresc al Mînăstirii Putna*; M. Costăchescu, *op. cit.* Prof. Victor Brătulescu, *art. cit.* loc. cit., p. 460—510; Prof. Petru Rezuș, *Școlile de la Mînăstirea Putna...*, p. 511—582.

Această intensă lucrare duhovnicescă și culturală de la Putna se desfășura sub povățuirea și supravegherea permanentă a cuviosului egumen Paisie, ajutat de duhovnicii, dascălii și toți călugării din obștea sa. Sub egumenia lui Mînăstirea Putna a trăit epoca cea mai luminoasă și mai rodnică din toată istoria ei. Acum se aflau la Putna, pe lîngă dascăli de teologie, caligrafi și protopsalți, și renumiți duhovnici care învățau poporul dreapta credință și frica de Dumnezeu. La duhovnicii Mînăstirii Putna se spovedeau atît episcopii, preoții și credincioșii de la sate, cît și dregătorii din sfatul țării și însuși marele domn Ștefan „cel Bun și Sfînt”. Negreșit, arhimandritul Paisie, egumenul Putnei, i-a fost multă vreme duhovnic și sfetnic de taina, alături de Cuviosul Daniil Sihastru de la Voroneț. Pe lîngă acestea, slujbele de la Putna, cu sobor de zeci de preoți și cu neîntrecuți protopsalți, unde asista adesea domnul țării cu sfetnicii săi, făceau din această mînăstire un mic Bizanț în Moldova de Nord.

Cuviosul Paisie, egumenul, s-a dovedit și un vrednic înnoitor al ctitoriei lui Ștefan cel Mare. Că arzînd mînăstirea „de istov” în anul 1484, arhimandritul Paisie, ajutat de însuși domnul Moldovei, a reînnoit acoperișul bisericii, a zidit noi chilii și a adăugat și alte îmbuaătățiri, devenind astfel un adevărat ctitor al acestui sfînt locaș.

După o neobosită jertfă și nevoie duhovnicescă, timp de peste 26 de ani, cuviosul Paisie Arhimandritul și egumenul Mînăstirii Putna și-a dat sufletul în mîinUe lui Dumnezeu la 15 februarie 1502, lăsînd în unna o obște numeroasă de călugări cu o rînddală monahală din cele mai înfloritoare.

CUVIOSUL SPiDON MONAHUL

Mînăstirea Putna

(secolele XV—XVI)

Monahul Spiridon a fost unul din caligrafi iscușiți formați în școala Mînăstirii Putna. Dascălul său a fost însuși arhimandritul Paisie egumenul, vestit tahigraf și miniaturist. De la el a învățat, atît nevoie cea duhovnicescă, în smarenie, în trezvie și în plăcere de Hristos, cît și meșteșugul copierii de cărți. Și era cuviosul Spiridon foarte osîrdnic la cele sufletești, la rugăciune și poit, la tăcere și ascultare, iar în caligrafii era neîntrecut.

Auzind (Je aceasta, bătrînol și fericitul ctitor Ștefan cel Mare a poruncit cuviosului Spiridon, în ultimul an al domniei sale — 1504 —, să-i scrie un Tetraevanghel peitru Mînăstirea Putna. Dar^ răpoșînd după

cîteva luni Ștefan Voievod, cartea a fost terminată în anul 1506 și apoi ferecată în argint de fiul său Bogdan Voievod și dată Mînăstirii Putna în anul 1507. La sfîrșitul Evangheliei lui Ioan, cuviosul Spiridon scrie această frumoasă însemnare: „Cu bunăvoința Tatălui și ajutorul Fiului și săvîrșirea Sfîntului Duh dreptmăritorul și de Hristos iubitorul Domn Io Ștefan Voievod, cu mila lui Dumnezeu Domn al Țării Moldovei, care aprins fiind de dorul dumnezeiesc și fiind iubitor de cuvintele lui Hristos, a început bucuros acest Tetraevanghel mînăstirii sale din Putna, unde este hramul Adormirii Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu, și într-acesta l-a găsit moartea și n-a apucat să o sfîrșească. Deci dar fiul său Bogdan Voievod, cu mila lui Dumnezeu Domnul Țării Moldovei, a ferecat-o și sfîrșind-o pentru sufletul întru sfințenie răposatului său părinte Ștefan Voievod și pentru sănătatea și mîntuirea sa. (1507, mai 5)” *.

Acest smerit nevoitor și caligraf a fost dascăl în școala Mînăstirii Putna, formînd mai mulți ucenici și scriind și alte cîteva cărți, care s-au înstrăinat în curgerea anilor. Deci mult ostenindu-se și săvîrsind călătoria * acestei vieți, cuviosul Spiridon s-a mutat cu pace la cele veșnice, în primele decenii ale secolului XVI.

CUVIOSUL PALADIE TAFIGRAFUL

Mînăstirea Putna

(secolele XV—XVI)

Acest călugăr iubitor de Hristos a fost un mare caligraf format în școala Mînăstirii Putna **. După ce deprinse bine nevoința cea duhovnicească, arhimandritul Ioan, egumenul Putnei l-a dat să învețe meșteșugul caligrafiei și al împodobirii cărților bisericești de la vestiții dascăli aduși din Mînăstirea Neamț: Nicodim ieromonahul, Gasian monahul, Chiriac și alții. Astfel, în puțină vreme, smeritul monah Paladie a ajuns scriitor și pictor vestit. Și era în toate înțelept, cuvios și iubitor de Dumnezeu. Cunoștea bine învățăturile Sfinților Părinți și era bun povățuitor în obște și iubit de toți. Iar pentru că scria foarte repede și frumos, i se spunea „tahigraf”, adică „iute scriitor”.

Cunoscîndu-l bine Ștefan cel Mare, ctitorul mînăstirii și auzind despre nevoința lui, în anul 1488 i-a poruncit să-i scrie un Tetraevanghel pentru Mînăstirea Putna. Iar cuviosul Paladie, îndată scriindu-l, l-a împodobit cu duse miniaturi și icoane, spre slava lui Hristos și bucuria mare-

* Arhiva 91 Pomdnkxii ctitoresc al Mînăstirii Putna; Pr. Dimitrie Dan, *op. cit.*, p. 69—81.

lui domn. La sfîrșitul cărții, monahul Paladie face această însemnare: „Dreptmăritorul Domn Io Ștefan Voievod, Domn a toată țara Moldovei,, a făcut, a scris și a ferecat acest Tetraevanghel mînăstirii sale din Putna în al 32-lea an al domniei sale, fiind arhimandrit Paisie Scurtul, prin nuna mult păcătosului tahigraf Paladie, în anul 1488. Și s-a început în luna septembrie 3, și s-a sfîrșit în martie 23” *.

Scriind și alte cărți ale dumnezeieștilor Părinți cu învățături filocalice și săvîrsind bine călătoria acestei vieți, cuviosul Paladie s-a strămutat cu pace la cereștile locașuri, către începutul secolului XVI.

CUVIOSUL EUSTATIE PROTOSALTUL

Mînăstirea Putna

(secolele XV—XVI) *

Cuviosul monah Eustatie a fost cel mai mare protopsalt al secolului XVI, cunoscut în mînăstirile din Moldova. Se crede că era cu meta* nia din Mînăstirea Neamț. Apoi venind la Putna cu arhimandritul Ioan, a dntat slujba sfințirii bisericii, la 3 septembrie 1470, în prezența miurelui ctitor, a odor 64 de slujitori și a zeci de mii de credincioși.

Fericitul Eustatie ducea o nevoința cu totul aleasă, în post, în rugăciune și în negrăită bucurie a Duhului Sfînt. Din această duhovnicească bucurie a inimii sale izvorau acele cuvioase cîntări bisericești de laudă lui Dumnezeu, care au mîngîiat inimile călugărilor și au împodobit slujbele din biserică Mînăstirii Putna aproape o jumătate de secol. Acest vestit protopsalt avea și multă învățătură de carte. Cunoștea bine limbile greacă și slavonă și știa toate cîntările compuse de marii sfinți și protopsalți bizantini și atoniți, ca: Ioan Damaschin, Roman Melodul, Ioan Cucuzel și mulți alții. El nu numai că executa frumos cîntările bisericești pe muzică psaltică, dar și compunea personal pe note unele stihuri, mărimuri, hemvice și axioane. Era încă și iscusit caligraf, copiind mai multe cărți de psaltichie pe care apoi le împodobeau cu alese miniaturi.

Dintre toate acestea se mai păstrează astăzi, în biblioteca Mînăstirii Putna, un singur Irmologhion copiat de mîinile sale la sfîrșitul secolului XV. Unele din cîntări, care sînt compoziții personale.

* Pr. Dimhrw Dan, *cit.* p. 7—71.

** Arhiw fi Pomdnicnl ctiterme al Mînăstirii Putna; Prof. V. Brătulescu, *orL ciL*, M.M., p. 160-510; Pr. Prof. FtAxu "B&tafi Școlile de la Mînăstirea Putna, in rev. M^., 1964, nr. 7-t^ p. 511-622.

poartă titlul „Facerea lui Eustatie”. Celelalte cărți copiate de el au ajuns în posesia ucenicilor săi și s-au pierdut cu timpul.

Protopsaltul Eustatie a fost unid din cei dintâi dascăli ai „școlii de gramatică” din Mănăstirea Putna, întemeiată după anul 1470 din porunca lui Ștefan cel Mare. El preda călugărilor gramatica muzicii psaltice și cântările pe cele opt glasuri, fiind numit de ucenicii săi „ ritor, domesticus, dascăl și protopsalt”. Numele său se făcuse cunoscut în toate minăstirile din Moldova și la curtea marelui voievod, care îl prețuia în chip deosebit și adeseori venea la Putna să-l asculte cum laudă pe Dumnezeu. Era cunoscut, de asemenea, în nunăstirile din Athos și era numărat printre cei mai vestiți protopsalt! ai Patriarhiei de Constantinopol sub numele de „Eustatie de la Putna”.

Timp de peste 40 de ani cât s-a nevoit la Mănăstirea Putna, cuviosul Eustatie a crescut duhovnicește ca la o sută de ucenici monahi și preoți de sate, dintre care cei mai mulți au ajuns vestiți protopsalți în nădăstirile din nordul Moldovei, la episcopia Rădăuților și la mitropolia din Suceava. Acest preacuvios părinte s-a învrednicit să cînte împreună cu ucenicii săi și slujba înmoiruntării marelui ctitor, Ștefan Vodă al Moldovei, la 2 iulie 1504.

Deci, mai trăind puțin și bineplăcînd Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, 8-a strămutat la cele veșnice pentru a cînta neîncetat cu îngerii măririle lui Dumnezeu.

CUVIOSUL PALADIE SIHASTRUL

Mănăstirea Putna

(secolele XV-XVI) *

Schimonahia Paladie a fost în tinerețe ucenic al Sfîntului Daniil Sihastru. Mai înainte de anul 1460, pe cînd Cuviosul Daniil sihăstrea în peștera din apropierea Mănăstirii Putna, avea în jurul său cîțiva ucenici pe care îi învăța aspra nevoiță pustnicească și dragostea de Dumnezeu. Unul dintre aceștia era și schimonahia Paladie.

Mai tîrziu, strămiutînda-se Cuviosul Daniil la Voroneț, s-a dus în acest ucenic cu dînsul. Apoi, întemsiindu-se Mănăstirea Putna, schimonahia Paladie și-a făcut o colibă de lemn și pămînt pe valea pîrîului Putna și sihăstrea aici în post și rugăciune, slăvind pe Hristos ziua și noaptea, împreună cu el se nevoiau și alți sihastri din Mănăstirea Putna. După

* Arhiva > fi Pomelnicul ctitoresc al Mănăstirii Putna.

orele de rugăciune cuviosul Paladie se îndeletnicea cu scrierea de cărți bisericești. Din acestea își cîștiga atît hrana și îmbrăcămîntea, cît și bucuria că mărturisește pe Hristos. Căci era bun caligraf și vestit sihastru în partea locului, cunoscut și cinstit de însuși voievodul Ștefan cel Mare. Din cărțile scrise de el, se mai păstrează la Mănăstirea Putna un singur ceaslov copiat în anul 1493, poate la cererea marelui ctitor. Pe fila 181 scrie: „Această carte a făcut-o Paladie Sihastru de Putna”.

Deci, bineplăcînd lui Dumnezeu și crescînd duhovnicește mai mulți ucenici, cuviosul Paladie Sihastru de la Putna s-a strămutat la cereștile locașuri în primele decenii ale secolului XVI.

CUVIOSUL CHIRIAC SIHASTRUL

Mănăstirea Neamț

(secolele XV-XVI)

În pădurile seculare din jurul Mănăstirii Neamț s-au nevoit sihastri sfinți încă dinainte de întemeierea ei (secolul XIV). Unul din cei mai vestiți sihastri nemțeni, al cărui nume a ajuns pînă astăzi, a fost cuviosul Chiriac Ieroschimonahul, contemporan cu Sfîntul Daniil Sihastru.

Acest smerit nevoitor a trăit mai tîrziu în obștea Mănăstirii Neamț, ca duhovnic și dascăl al rugăciunii lui Iisus, fiind iubit și căutat de mulți. Apoi, retrăgîndu-se la liniște în muntele dinspre apus, care de atunci îi poartă numele, și-a făcut acolo o colibă de lemn și pămînt și se nevoia singur în post și rugăciune, în frig și osteneală, suferind multe ispîte de la diavolul. Mai tîrziu, adunînd cîțiva ucenici în jurul său, a construit o mică biserică de lemn și acolo slujeau, se împărtășeau și slăveau împreună pe Hristos. Această așezare pustnicească s-a numit *Sihăstria lui Chiriac* iar muntele în care s-a nevoit cuviosul cu ucenicii săi se cheamă pînă astăzi „muntele lui Chiriac”, popular „Chiriacu”.

Așa s-a ostenit cuviosul Chiriac în acest munte peste 30 de ani, ajunghînd făcător de minuni și înainte văzător. La bătrînețele sale se adunaseră mulți călugări în jurul său. Ei se nevoiau în bordeie și chilii pustnicești, risipite în tot muntele. Numai în sărbători, la sunetul unui clopot, se adunau părinții la chilia bătrînului și cîntau împreună Utrenia și Sfînta Liturghie.

La începutul secolului XVI, cuviosul Chiriac Sihastru și-a dat sufletul în mîinile Domnului și a fost îngropat pe munte. Ucenicii săi s-au nevoit fără întrerupere în această sihăstrie, după aceeași rînduială, pînă la întemeierea schitului Pocrov (1714).

CUVIOSUL EUFROSIN SFIISTRUL

Sihăstria Agapia Veche

(secolele XV—XVI)

Puțin mai sus de poiana lui Agapie se află o altă poiană tot așa de liniștită, înconjurată de păduri seculare și străbătută de un mic pârâș. Aceasta se numește *Poiana lui Eufrosin*. Aici s-a nevoit mulți ani de zile un sihastru vestit, pustnicul Eufrosin, ucenicul cuviosului Agapie. Petrecerea lui era la fel de aleasă ca și a dascălului său, iar numele lui se făcuse cunoscut multor călugări iubitori de liniște, care apoi i-au ajuns ucenici.

În timpul acestui cuvios, biserica cea dintâi și chiliile Mînăstirii Agapia Veche ruinându-se în urma unei alunecări de teren, pustnicul Eufrosin cu ucenicii săi au construit o altă biserică de lemn cu hramul „Mînea din Colose a Arhanghelului Mihail”. Această sihăstrie era cunoscută și sub numele de *Mînăstirea lui Eufrosin* sau *Mînăstirea Sfîntului Mihail*. Primul egumen al noii sihastrii a fost însuși pustnicul Eufrosin, care păstra întru totul rînduiala lăsată de cuviosul Agapie. Peste săptămîna, și mai ales în posturi, călugării se retrăgeau în munte, unde se nevoiau în post și rugăciune. Iar în sărbători se adunau cu toții la biserică, dădeau laudă lui Dumnezeu și primeau Sfintele Taine.

Sub egumenia cuviosului Eufrosin sihăstria zisă „a lui Agapie” s-a dezvoltat și mai mult, ajungînd cunoscută pînă la mitropolia și la domnul Moldovei, mai ales pentru sfințirea vieții de aici. Căci în obștea sa nu era nici vorbă deșartă, nici tulburare, nici grijă de cele pămîntești, ci permanentă rugăciune, tăcere, pază a gîndurilor, liniște duhovnicească, bucurie și desăvîrșită dragoste. Toți practicau, rugăciunea lui Iisus și se hrăneau din lucrul mîinilor lor.

Simțindu-și sfîrșitul aproape, cuviosul Eufrosin a dat ucenicilor săi sărutarea cea mai de pe urmă și s-a odihnit cu pace în cereștile locașuri, la începutul secolului XVI. Iar trupul său purtător de bună mireasmă a fost îngropat în livada sădită de el și de obștea sa, numită *Livada Părinților*. În acest loc s-au așezat secole de-a rîndul nenumărați sihastru iubitori de Hristos din Agapia și din împrejurimi *.

„Viața pustnicilor fericită este, a celor ce se întraripează cu dumnezeiescul dor” !

* *Istoria Mînăstirii Agapia* op. cit., p. 16—19; *Pomelnicul ctitoresc al Mînăstirii Agapia*.

SIHASTRU DIN MUNTELE SCAUNELOR

Sihăstria Agapia Veche

(secolele XV—XVI)

Printre ucenicii cuvioșilor Agapie și Eufrosin erau unii atît de rîvnitori în nevoia pustnicească, încît doreau să urmeze marilor asceți din pustiiul Egiptului. Ei sihăstreau în muntele numit pînă astăzi „Scaunele”, situat pe obcină, un kilometru mai sus de Agapia Veche.

Nevoia sihastrilor din Muntele Scaunele era aceasta: toată ziua lucrau cu mîinile și rosteau rugăciunea lui Iisus, în deplină liniște și tăcere. La asfințitul soarelui mîncau fiecare puțini pesmeți și legume. Noaptea se așezau pe un fel de scaune-lavițe de lemn fixate în trunchiuri de brad și împleteau coșuri din nuiele de alun. După miezul nopții așteptau cîteva ore pe aceste scaune, apoi în zori de ziuă iarăși se deșteptau, dădeau laudă lui Dumnezeu și își continuau nevoia. De la scaunele acestor sihastru s-a numit și locul „La Scaune” sau „Muntele Scaunelor”, Nevoia aceasta a fost continuată pînă la sfîrșitul secolului XVIII și este unică în isihasmul românesc.

Spre sărbători pustnicii coborau la biserica schitului din poiană, unde făceau priveghere de toată noaptea, ascultau Sfînta Liturghie, se împărțeau și iarăși se retrăgeau în pădure. Acești sihastru lucrau de obicei coșuri din alun, mietanii de lemn, cruci și alte rucodelii călugărești, pe care apoi le trimiteau spre vînzare la Tîrgu Neamț. Din banii obținuți ucenicii le cumpărau pîine, verdețuri, șiacuri pentru haine și cele strict necesare vieții.

Nevoia acestor cuvioși părinți era tăcerea desăvîrșită, liniștea, privegherea de toată noaptea, osteneala trupului și neîncetata rugăciune. Căci pustnicii din Sihăstria Agapie și mai ales cei din Muntele Scaunele erau mari lucrători ai rugăciunii lui Iisus și cei mai vestiți nevoitori din munții Neamțului. Despre acești cuvioși se spune în tradiția locului că, pe la începutul secolului XVI, i-au întîlnit într-o zi cîteva boieri din sfatul țării care erau la vînătoare. Deci, văzînd asprimea vieții lor, le-au zis:

— Părinților, noi nu avem vreme să ne rugăm lui Dumnezeu, că sîntem învăluiți de grijile acestei lumi. Rugați-vă sfințiile voastre pentru noi și nu vă mai trudiți atît cu lucrul mîinilor, iar noi vă vom trimite întotdeauna cele de nevoie vieții.

Auizînd domnul Moldovei Petru Rareș despre acești cuvioși sihastru, însuși a binevoit, în prima sa domnie (1527—1538), să zidească o biserică nouă cu hramul Schimbarea la Față, în locul celei vechi risipite prin

alunecarea terenului. Astfel, încetul cu încetul, sihastrii s-au coborât din munte și s-au așezat în schitul Agapia Veche, formînd o obște călugărească vestită în toată Moldova*.

SFÎNTUL IERARH NIFON

Mitropolitul Țăru Românești (f 1508)

(11 august)**

a. Viata

Acest fericit și prea înțelept ierarh al Bisericii lui Hristos s-a născut prin anii 1435—1440 în Peloponez — Grecia, din părinți binecredincioși. După ce învață carte se face călugăr și se retrage la liniște în Muntele Athos, nevoindu-se în mînăstirile Cutlumuș, Marea Lavră și Dionisiu. În anul 1483 a fost ales mitropolit al Tesalonicului, pentru sfințenia vieții lui, ca cel mai iscusit călugăr atonit și păstor devotat de suflete în acea vreme. Aici păstorește bine turma cea cuvîntătoare trei ani de zile, învățînd pe toți frica de Dumnezeu și dreapta credință. În anul 1486 este numit patriarh al Constantinopolului, cea mai înaltă treaptă ierarhică în Biserica Ortodoxă. După ce îndreaptă pe calea cea bună pe mulți creștini, monahi, preoți și dregători și îndepărtează unele sminteli din Biserica lui Hristos, după doi ani este schimbat din scaunul patriarhal și se nevoiește în post și rugăciune la un schit întemeiat de el.

În jurul anului 1500 Sfîntul Ierarh Nifon este adus și numit mitropolit al Țării Românești de către domnul muntean Radu cel Mare. Timp de cinci ani s-a ostenit mult să călăuzească poporul după învățătura Sfintei Evanghelii, sfătuind, îndemnînd, muștrînd și zidind duhovnicește pe toți, de la domn pînă la credincioșii de rînd. Apoi a hotărît în sinod întemeierea a două episcopii noi în orașele Rîmnicu Vîlcea și Buzău și a rînduit peste tot păstori buni, temători de Dumnezeu și cu multă grijă pentru turmă.

În anul 1505, ivindu-se o gravă neînțelegere între marele ierarh și domnul muntean din cauza unei căsătorii nelegitime, Sfîntul Nifon s-a retras din scaun și a plecat din nou în Muntele Athos, la Mînăstirea Vato-pedu. Simțindu-și aproape sfîrșitul, s-a dus cu ucenicul său la Mînăstirea Dionisiu, ca un necunoscut, și, după puțin timp, a adormit în Domnul la 11 august 1508.

* Pr. N. Dăringă» *op. cit.*, p. 16—19; Ierod. Ioanichie Bălan, *Chipuri de călugări îmbunătățiți din mînăstirile nemțene* ms., p. 46.

** *Viețile sfinților* pe luna august în 11 zile; *Sfinți Români...* *op. cit.* p. 338.

Între anii 1515—1517, moaștele Sfîntului Nifon au fost aduse în Țara Românească și au stat la Mînăstirea Dealu, iar la 16 august 1517, Sfîntul Ierarh Nifon a fost canonizat la Mînăstirea Curtea de Argeș de către Teolipt, patriarhul Constantinopolului, împreună cu Sinodul Țării Românești și cu toți egumenii Muntelui Athos, care au luat parte la sfințirea frumoasei mînăstiri de la Argeș.

În același an, 1517, moaștele Sfîntului Nifon au fost restituite Mînăstirii Dionisiu, restaurată integral de Vasile Lupu, Neagoe Basarab și Petru Rareș. Drept recunoștință atoniții dăruiesc capul și mîna dreaptă lui Neagoe Basarab, care le depune la ctitoria sa.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Fiind foarte învățat și împodobit cu darul cuvîntului și al smereniei, cînd a intrat fericitul Nifon întîia oară în Muntele Athos l-au întîmpinat frații și călugării cu multă dragoste, iar arhimandritul Daniil, mai marele Muntelui, i-a zis:

— O, părinte Nifon, m-am înștiințat de la mulți despre tine și m-am rugat lui Dumnezeu să mă învrednicească a te vedea mai înainte de moartea mea. Iată, a auzit prea bunul Dumnezeu rugăcmnea mea. Te rugăm deci să înveți cele de folos pe frații adunați aici.

— Prea cuvioși părinți, a răspuns el, nu sînt vrednic să dau doctorii celor sănătoși, nici doctorilor iscușiți, căci mai ales eu am trebuință de vindecare de la ei.

— Părinte Nifon, i-au răspuns atoniții, nu se cade să păstrezi dumnezeieștile cuvinte numai pentru tine, ci să le împărtășești și altora ca să ne folosim cu toții.

Cerînd iertare de la ei, fericitul Nifon și-a plecat capul în jos și a început a le grăi cuvinte de mîntuire încît toți se minunau. Căci era atît de dulce și înțelept la vorbire, încît cei ce ascultau nu se puteau despărți de el și uitau de hrana cea trupească.

2. În anul 1483, murind mitropolitul Tesalonicului, toți episcopii, clericii și monahii au ales păstor în loc pe fericitul Nifon de la Dionisiu. Deci, au trimis doi episcopi cu scrisori la Mînăstirea Dionisiu să-l ia pe Sfîntul Nifon. Iar el le-a zis:

— Cine sînt eu, leneșul și păcătosul, să primesc pe grumazul meu cu totul rănit un jug așa de greu? Eu am venit în locul acesta să mă liniștesc și să mă sfîrșesc: Deci cum pot să fug de calea pocăinței și să iau asupra mea grija atîtor suflete, cînd abia îmi pot mintui sufletul meu cel păcătos?

— Părinte, au răspuns tesalonicenii, să nu te împotrivești dumnezeieștii hotărîri, că toți de obște, într-un glas, te cer pe tine a le fi păstor.

I-a spus și egumenul mănăstirii:

— Du-te, cinstite părinte, că așa este voia lui Dumnezeu să înmulțești talantul și să se mîntuiască mulți prin tine, căci Domnul mi-a poruncit în noaptea aceasta să nu-ți împiedic calea ta !

La urmă, supunîndu-se poruncii ascultării, a răspuns Cuviosul Nifon:

— Părinților și frații mei, fie voia Domnului, precum hotărîți, însă mare primejdie îmi va urma de pretutendeni. De aceea, rugați-vă Domnului pentru mine !

3. După trei ani de păstorie a mitropoliei Tesalonicului și alți patru ani de patriarhat ecumenic al Constantinopolului, Sfîntul Ierarh Nifon a fost chemat de Radu cel Mare, domnul Țării Românești, să păstorească mitropolia de la Curtea de Argeș, zicîndu-i:

— Mă rog arhieriei tale să vii în Muntenia, să ne înveți pe noi că sîntem cu totul lipsiți de învățătură duhovnicească, de pastori și învățători. Aici te vei odihni și toți te vom primi cu bucurie. De astăzi te avem povățuitorul și păstorul nostru, ca să ne înveți calea mîntuirii și să se facă orice vei porunci!

Sfîntul Nifon a răspuns:

— Fiule Radu, îți laud socoteala cea bună; dar să dea Dumnezeu s-o ții pînă la sfîrșit. Ori ce voi face spre îndreptarea voastră, s-o primiți cu mulțumire. Chiar tu, de vei greși, să primești duhovnicescul meu sfat, căci cînd domnul țării va călca legea și va defăima sfintele canoane, atunci se face mare cădere tuturor, pentru că oamenii se pleacă lesne spre lucrul cel rău.

La urmă i-a adăugat:

— Tu, care ai stăpînirea în minile tale, se cade să sfătuești pe toți supușii tăi și să pedepsești pe cei fără rînduială. Să nu cauți la față nici la mare, nici la mic și să faci judecată dreaptă, care este de la Dumnezeu.

4. Păstorind Biserica și poporul binecredincios al Țării Românești timp de cinci ani, în anul 1505 Sfîntul Ierarh Nifon a plecat din nou la iubita lui liniște și smerenie din Muntele Athos, din cauza fărădelegii făcute de domnul muntean, căsătorind pe sora lui cu un boier moldovean ce-și lăsase femeia și copiii. Înainte de plecare a zis cu amărăciune către domnul muntean:

— Să știi, că toată puterea mea este legea Bisericii, pentru care Domnul î'kou Și-a vărsat prea sfîntul Său sînge, ca s-o curețe de tot păcatul și să sfințească. Ea va fi curată și sfîntă prin lucrarea dumnezeieștilor porunci, pe care doresc ea le păzesc pînă la sfîrșitul vieții mele. Nu roiesc pentru nevoile mele nici bani, nici haine, nici vreo cinste nu cer de la

tine. Eu am fost rînduit de Domnul ca să cert pe cei fărădelege și nu vreau să fiu părtaș la a ta fărădelege, pentru că nici o lege nu mă lasă. * Eu mă voi duce unde mă va îndrepta Domnul, însă voi veți muri în fărădelege. Multe necazuri și dureri și nenumărate rele vor veni peste voi. Atunci mă veți căuta, dar nu mă veți mai găsi în viață !

Iar către fiul său duhovnicesc Neagoe Basarab, pe care îl iubea foarte mult, a zis:

— Văd, fiul meu, că mare pedeapsă va veni peste locul acesta și vei fi în primejdie și tu cu tot neamul tău. Dar Prea Milostivul Dumnezeu te va păzi de tot răul, de vei păzi poruncile pe care ți le-am dat. Nu numai că te vei izbăvi de orice primejdie, ci și la mare cinste te vei ridica și se va vesti numele tău în toate părțile. Dar să-ți aduci aminte de mine, părințele tău duhovnicesc. Iar eu, de voi avea îndrăzneală către iubitorul de oameni Dumnezeu, îl voi ruga pentru tine.

Apoi l-a binecuvîntat și l-a sărutat. La fel a făcut cu tot clerul și poporul iubitor de Hristos. Căci i-a adunat pe toți în biserică, le-a dat cel de pe urmă cuvînt de învățătură, i-a binecuvîntat cu lacrimi în ochi și, luîndu-și ucenicii săi, Macarie și Ioasaf, a plecat spre Sfîntul Munte.

5. Fiind rînduit cu paza Mănăstirii Dionisiu, Sfîntul Nifon a mers cu un călugăr bătrîn și duhovnicesc, anume Petronic, în afara zidurilor ei. La miezul nopții s-a deșteptat bătrînul să se roage și, nu departe de el, a văzut pe Sfîntul Nifon stînd la rugăciune cu ochii și miinile înălțate la cer, învăluit într-o lumină divină care se ridica pînă sus și strălucea în jurul lui. Bătrînul Petronic a căzut de spaimă la pămînt, iar dimineața s-a dus în taină la mînăstire și i-a spus egumenului. Acesta i-a răspuns:

— Părinte Petronic, aceasta dovedește curățenia desăvîrșită a bărbatului și ne arată că prin el se vor lumina mulți. Păzește-te să nu spui această vedenie nimănui, ca să nu audă el și să se ducă de la noi, fugind de laudă, căci ne vom păgubi de un om ca acesta pe care ni l-a dăruit Dumnezeu.

6. Fiind în Mînăstirea Vatopedu, Sfîntul Nifon cunoștea cu duhul că ucenicul său Macarie dorea să mărturisească pe Hristos și să ia cununa muceniei. De aceea, știind că aceasta este după voia lui Dumnezeu, i-a zis ucenicului:

— Mergi, fiule, în calea mărturisirii, că după dorința ta te vei învrednici să primești cununa muceniei și te vei bucura împreună cu mucenicii și cuvioșii*

Apoi, petrecîndu-l pe cale, l-a binecuvîntat cu Sfîntă Cruce și l-a sărutat. Ajungînd Macarie în Tesalonic, a mărturisit cu îndrăzneală pe Hristos în fața turcilor ce ocupaseră orașul și toate țările din Balcani

și după ce a fost închis și bătut, i s-a tăiat capul. Cunoscînd cu duhul
* ziua cînd ucenicul și-a dat viața pentru Hristos, Sfîntul Nifon a zis către
ucenicul său loasaf:

— Să știi, fiule, că astăzi s-a săvîrșit prin mucenicie fratele tău Macarie și merge să se bucure în ceruri !

7. După puțin timp, Sfîntul Nifon Patriarhul și-a luat ucenicul și au plecat în taină de la Vatopedu la Dionisiu, mînăstirea sa din tinerețe, fără a fi cunoscut și a spune cuiva cine este. După obiceiul acestei mînăstiri, fiecare monah nou venit trebuia să facă un timp ascultare la cațiri și să aducă cu ei lemne din pădure. Sfîntul Nifon a făcut această ascultare cu smerenie și dragoste pînă cînd l-a descoperit Dumnezeu întregii obști în chip minunat.

Noaptea i s-a arătat în vedenie Sfîntul Ioan Botezătorul, patronul Mînăstirii Dionisiu, egumenului acestei obști și i-a poruncit:

— Adună toată frățimca și ieșiți întru întîmpinarea patriarhului Nifon, că-i ajunge atîta smerenie ce a arătat-o ca un simplu monah, ca să nu vă păgubiți mai mult!

8. Deșteptîndu-se, egumenul a bătut toaca, a adunat toată obștea și le-a spus tuturor că monahul necunoscut care face ascultare la cațiri este Sfîntul Nifon, Patriarhul Constantinopolului. Apoi, cînd Patriarhul se întorcea de la pădure ca un argat, cu cațirii încărcăți cu lemne de foc, în fața porților de intrare, clopotele mînăstirii au început să sune singure, iar părinții toți l-au întîmpinat cu mare cinste, cu făclii și cu tănuieri.

După CC toți i-au făcut metanii și i-au sărutat sfintele lui mîini, egumenul i^a zis:

• — O, luminătorule al lumii, ajulige atîta răbdare din partea sfinției tale; ajunge suferința desăvîrșită pe care ai îndurat-o de bunăvoie; ajunge atîta smerenie care ai arătat-o, neștiindu-te noi, nepricepuții!

Iar Sfîntul Nifon, cu multe lacrimi, le-a zis:

-- Părinți și frați ai mei, pentru aceasta m-a ascuns pe mine Domnul în acest loc mîntuitor de stîflet, că eu am cerut de la El să mă izbăvesc cu grijile lumii și să fiu miluit în ziua cea mare a judecării. Că dacă nu ne vom lepăda de părinți, de frați, de rudenii și de toată mîndria acestei lumi, după cum ne-a poruncit Hristos, nu sîntem vrednici să-I urmăm Lui.

9. Odată, venind corabia mînăstirii cu hrană, iar marea fiind cuprinsă de furtună, Sfîntul Nifon a intrat în corabie și odată a încetat furtuna. Altădată, firații i-au cerut să se roage pentru ei ca să călătorească fără primejdie pe mare și să aducă cele de nevoie mînăstirii. Iar el le-a zis:

— Dacă nu vă veți lenevi de rînduiala și rugăciunea voastră și dacă nu veți grăi deșertăciuni și cuvinte necuviincioase, atunci vă va ajuta Domnul și vă va feri de toată întîmplarea cea rea.

Apoi, rugîndu-se în genunchi pe un fier din corabie, le-a spus monahilor:

— Fraților, puneți acest fier la loc curat și cînd veți fi în primejdie de înecare, să atîrnați acest fier în mare și veți călători fără primejdie.

10. Ajun^d Sfîntul Nifon Patriarhul la vîrsta de 90 de ani și simțindu-și aproape sfîrșitul, a adunat toată obștea, a cerut iertare de la ei și le-a poruncit să păzească cu mare grijă rînduialile vieții monahicești, nevoindu-se cu toată silința pentru dobîndirea împărăției cerești. Apoi le-a zis:

— Frații mei, cereți de la smerenia mea orice cerere duhovnicească voți, mai înainte de a-mi da duhul în mîinile Domnului! •

Iar monahii i-au răspuns:

— Voim să ne dai în scris dumnezeieștile tale rugăciuni, ca să se citească la mormîntul fiecărui frate cînd va muri, ca să ia dezlegare de păcate. Atunci le-a lăsat o rugăciune pentru dezlegarea celor adormiți. Apoi, trimițînd pe ucenicul său loasaf la Constantinopol ca să-l mărturisească pe Hristos și să ia cununa muceniei, Sfîntul Ierarh Nifon și-a dat sufletul în mîinile lui Dumnezeu, la 11 august 1508, fiind plîns de toți călugării Muntelui Athos. După ce au făcut la Dionisiu priveghere de toată noaptea, a doua zi au sărutat toți sfintele sale moaște și le-au îngropat cu mare cinste și plîngere în cimitirul mînăstirii.

în anul 1512, potrivit proorociei sale, Neagoe Basarab, ucenicul său, ajunge domn al Țării Românești. în anul 1515, moaștele Sfîntului Nifon au fost aduse în Muntenia, la Mînăstirea Dealu, unde au stat trei ani de zile și au fost așezate de evlaviosul domn într-un chivot de argint mare, donat de el. în anul 1517, la 16 august, Sfîntul Nifon a fost canonizat ca sfînt la Mînăstirea Curtea de Argeș de patriarhul ecumenic Teolipt cu tot sinodul. Aceasta « fost prima canonizare de sfinți cunoscută în țara noastră.

Apoi, sfintele sale moaște au fost trimise cu mare cinste la Mînăstirea Dionisiu, unde se află și astăzi.

Drept recunoștință, obștea de la Dionisiu a dat în dar voievodului Neagoe Basarab capul și năina dreaptă a Sfîntului Ierarh Nifon, care au stat la Mînăstirea Curtea de Argeș, iar din anul 1949 se păstrează în Catedrala Mitropoliei din Craiova.

Sfinte Ierarhe Nifon, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOSUL IOAN DE LA PRISLOP

(secolele XV—XVI) *

Printre sfinții români necanonizați de Biserică, dar cinstiți ca sfinți de credincioși, se numără și Cuviosul Ioan din Mănăstirea Prislop — Hunedoara. Această mănăstire, așezată într-o zonă liniștită de munte aproape de Hațeg, a fost la început o mică sihăstrie de rugăciune pentru călugării mai iubitori de Hristos.

La începutul secolului XV, Sfântul Nicodim de la Tismana întemeiază aici mănăstire cu viață de obște, numită multă vreme *Mănăstirea Silvașul*, după satul cu același nume din apropiere. Aici s-au nevoit de-a lungul secolelor XV—XVIII mulți călugări cu viață sfântă din Transilvania și de peste Carpați.

Unul dintre marii sihastru de la Prislop, care a rămas în evlavie credincioșilor din Țara Hațegului și din întreaga noastră țară, este și Cuviosul Ioan de la Prislop, cinstit în tradiția locală sub numele de „S[^]n[^]tul Ioan de la Silvaș”. Amintirea lui se păstrează pe scurt, atât în tradiția orală legată de Mănăstirea Prislop, cât și într-o cronică anonimă în versuri compusă de localnici, intitulată „*Pfingerea Sfintei Mănăstiri a Silvașului, din eparhia Hațegului din Prislop*”^{*} scrisă în secolele XVII—XVIII.

După aceste izvoare orale și scrise, Cuviosul Ioan era localnic din satul Silvașul de Sus, fiu de părinți foarte credincioși. Renunțând la căsătorie din marea sa dragoste pentru Hristos, fericitul Ioan intră în obștea Mănăstirii Prislop (Silvașul) pe la sfârșitul secolului XV «au începutul «lui următor. Nevoindu-se aici mai mulți ani în aspre ostenele, precum: post îndelungat, rugăciuni neîncetate, lacrimi, privegheri și ascultare și sporind mult în sfințenie. Cuviosul Ioan s-a retras în munte la desăvârșita liniște pe valea pârului Slivuț (Silvuț). Aici, la un kilometru mai sus de mănăstire, în malul stîncos și adînc al pârului, marele sihastru și-a săpat singur cu dalta o mică chilie ce se păstrează și astăzi și este cunoscută în partea locului sub numele de „chiHa”^{*} sau „casa sfântului”. Credincioșii aveau mare evlavie către el și multă încredere în rugăciunile lui, încît îl cinsteau ca sfînt încă din viață și veneau adesea la peșteră să-i spună necazurile și să-i ceară sfatul.

În această peșteră, săpată cu atîta osteneală de mîinile lui, s-a nevoit Cuviosul Ioan mulți ani, luptîndu-se cu bărbăție cu ispitele diavolilor. Căci uneori îl luptau cu somnul, alteori cu dureri în trup și năluciri de tot felul; alteori cu duhul desfrînării îl chinuiau, iar alteori cu părerea de sine și cu duhul slavei deșarte îl amenințau, tnsă fericitul sihastru,

^{*} ƒw, Pral IL Păcnrari, Cmn[^]nl Ioan do la PrItUp, în Sfinl[^] IUmtâid, op, «iL, p. 35«.

întărindu-se cu semnul sfintei cruci, cădea la rugăciune cu mîinile înălțate în sus și nu se ridica pînă nu-i alunga pe demoni. Dar cîți ani s-a nevoit aici în „casa sfîntului”, pe cîți a vindecat cu rugăciunile sale și care erau ostenelele cele de taină numai unul Dumnezeu le știe !

Văzînd diavolul că este mereu biruit prin rugăciunile Cuviosului Ioan, a reușit să-l ucidă într-un chip ca acesta. Pe cînd Cuviosul Ioan își săpa cu dalta o fereastră în peretele chiliei, un om înarmat de pe malul celălalt al pârului, fiind la vînătoare, l-a împușcat cu îngăduința lui Dumnezeu, crezînd că este o fiară. Astfel și-a dat duhul în mîinile Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, ca un mare sihastru martir și rugător neadormit al neamului nostru.

Apoi, rudele i-au ridicat sfintele moaște din peșteră și le-au depus în biserica satului. Auzind despre ele, cîțiva călugări din Țara Românească au cerut moaștele Cuviosului Ioan de la Prislop, pe care, primindu-le în dar, le-au dus peste Carpați, la mănăstirea lor. Probabil vor fi fost duse la Tismana, la Bistrița olteană, la Curtea de Argeș sau Cozia, care au fost dintotdeauna atît de legate de credincioșii și mînăstirile Transilvaniei. Sufletul lui însă este numărat în ceata sfinților și se roagă pentru mîntuirea tuturor.

Sfinte Prea Cuvioase Părinte Ioan, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

MITROPOLITUL GHEORGHE I

al Moldovei și Sucevei

(1477—1508) *

Acest cuvios mitropolit a fost cel mai ales ucenic al marelui ierarh Teoctist I. El a păstorit Biserica lui Hristos din Moldova timp de 30 de ani, continuînd cu aceeași înțelepciune duhovnicească opera dascălului său.

Mitropolitul Gheorghe era cu metania din Mănăstirea Neamț, din care pricină i s-a zis mai tîrziu „NemțeanuP”. După ce deprinde bine cunoștințele duhovnicești ce se puteau învăța din belșug în lavră, ajunge mai întîi duhovnic iscusit, apoi stareț al Mănăstirii Neamț, povățuind cu pricepere sufletele monahilor pe calea mîntuirii. Obștea sa număra prin 1475 peste 200 de călugări. În anul 1477, starețul Gheorghe este ales tot de sfatul țării mitropolit al Moldovei în locul bătrînului Teoctist,

• *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, rol, I, București, 1957, p. 234-238; Pr. N. M. Popewu, *Gheorghe-David, mitropolit al Moldovei* (f1508j«priUe IX în rev. „B.O.R.-. 1936, p. 56; *Cronica lui Grigore Urethe*.

mutat la cele veșnice. Prima sa grija a fost să îndemne și să susțină pe Ștefan cel Mare la zidirea de noi locașuri de rugăciune spre lauda lui Dumnezeu și mângâierea popomului.

Astfel, cu sfatul și binecuvîntarea sa, marele voievod a zidit și rezidit din temelie numeroase mînăstiri, ca: Sfintui Ilie-Suceava (1479); Sfintul Ilie, Florești-Vaslui (1480); mînăstirea de călugărițe Pătrăuți-Suceava (1487); Voroneț (1488); Borzești-Bacău (1493-1494); Sfinții Arhangheli, Scînteia-Vaslui (1494); Probota (1495); Războieni (1496); Tazlău-Neamț (1497); biserica Mînăstirii Neamț (1497); clopotnița Mînăstirii Bistrița (1498) și mînăstirea Dobrovăț-Iași (1503). S-au mai zidit cu sfatul său peste 35 de biserici din piatră la curțile domnești precum și în numeroase sate din Moldova. Pe toate aceste biserici le-a sfințit mitropolitul Gheorghe, în prezența voievodului și a numeroși credincioși, rînduind peste tot călugări și stareți din cei mai aleși.

Evlaviosul ierarh al Bisericii lui Hristos iubea pe toți ca un adevărat părinte al Moldovei și era iubit de tot poporul, de la domn pînă la cel niai de pe urmă țaran. Ștefan cel Mare îl avea de părinte duhovnicesc și cel dintîi sfetnic al său, pe care îl numea „rugătorul și părintele nostru chir Gheorghe, mitropolitul Sucevei”.

Sub păstoria sa, viața duhovnicească în mînăstirile din Moldova ajunsese la cea mai înaltă înflorire. Sihăstriile și codrii „foșneau de pustnici”, dintre care unii erau Înainte-văzători și făcători de minuni, precum: Cuviosul Daniil Sihastru, Sfintul Vasile de la Moldovița, Epifanie de la Voroneț, Inochentie de la Probota și numeroși alții. Avea, de asemenea, duhovnici vestiți, lucrători ai rugăcinoxii lui Iisus și stareți cu totul cuvioși. La îndemnul său, în marile mînăstiri Neamț, Putna, Bistrița, Probota și Moldovița, funcționau vestite școli de monahi caligrafi, pictori, miniaturiști, traducători și dascăli învățați, care creșteau ucenici și apărau credința ortodoxă. Tot în aceste școli mînăstirești se pregăteau tineri pentru preoți de mir la sate și orașe.

Marele mitropolit Gheorghe, cel dintîi rugător către Dumnezeu al Moldovei, era el însuși un exemplu viu de sfințenie, de cuvioșie, de smerenie și de iubire către toți. Purta mare grijă de copiii orfani și de văduvele de război, care erau atît de numeroase în vremea sa. O grijă deosebită avea și pentru zecile de mii de oșteni căzuți în dese războaie. La porunca sa osemintele lor erau adunate la mînăstiri și biserici, iar numele lor erau scrise în marile pomelnice ctitorești. În anumite zile de peste an și mai ales la hramiuri, se făceau în toată Moldova liturghii, parastase și praznice de obște pentru odihna sufletelor fericiților ctitori și eroi ai neamului.

În vara anului 1504, cînd marele voievod Ștefan Vodă al Moldovei s-a strămutat la veșnica odihnă, bunul mitropolit Gheorghe, însoțit de

sute de clerici, de mii de călugări și zeci de mii de credincioși, l-a condus la locul cel de veci din Mînăstirea Putna. Apoi, cu sfat de obște, și-a pus mîinile pe creștetul fiului său Bogdan, ungîndu-l domn al Moldovei (1504-1517).

Așa s-a nevoit bunul păstor și părinte sufletesc al Moldovei, mitropolitul Gheorghe, timp de 30 de ani, pînă în primăvara anului 1508, ajungînd la adînci bătrînețe și simțindu-și aproape obștescul sfîrșit, a luat marele și îngerescul chip al schivniciei sub numele de David și, binecuvîntînd pe toți, și-a dat sufletul cu pace în brațele marelui Arhieru Iisus Hristos.

Acest mitropolit vrednic de laudă „din tinerețe a fost închinat lui Dumnezeu în Mînăstirea Neamț”, în a doua jumătate a secolului XV. Aici și-a tuns perii capului în anul 1468, prin mîna mitropolitului Teoctist I, părintele său sufletesc, deprinzînd de la cuvioșii bătrîni tainele vieții duhovnicești. Aici, în cea mai vestită vatră a ortodoxiei din Moldova, a învățat mitropolitul Teoctist multă carte — limbile greacă și slavonă, dogmele credinței ortodoxe și tîlcul Sfințelor Scripturi.

Pentru petrecerea sa cuvioasă — obștea Mînăstirii Neamț l-a ales egumen al mării lavre, în anul 1483, pe care o păstorește cu părintească (bragoste și înțelepciune 17 ani de zile. În timpul stăreției sale, marea lavră număra pînă la 300 de călugări, din care unii erau vestiți duhovnici, alții iscușiți traducători și scriitori de cărți, iar alții smeriți ascultători și slujitori ai celor sfinte. În jurul Mînăstirii Neamț se nevoiau, de asemenea, numeroși sihastri iubitori de liniște și rugăciune, ale căror nume sînt scrise în cartea vieții.

MITROPOLITUL TEOCTIST

al Moldovei și Sucevei

(1508—1528) *

Acest prea cuvios stareț, împreună cu mitropolitul Gheorghe al Moldovei (1477—1508) au îndemnat pe marele domn Ștefan Vodă al Moldovei să zidească la Neamț o biserică nouă în cinstea înălțării Domnului. Iar la 14 noiembrie 1497, terminîndu-se biserica, au sfințit-o în prezența domnului și a zeci de mii de credincioși, clerici și monahi din toată țara Moldovei.

* *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, op. cit.*

După ce cuviosul Pahomie s-a ostenit un timp în această postură, și-a cunoscut dinainte sfârșitul și și-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Dumnezeu, lăsând în urmă o mănăstire frumoasă cu zeci de călugări.

CUVIOSUL PEON SIHASTRUL

Muntele Ceahlău

(secolele XV—XVI)

Acest mare sihastru era cu metania din Schitul lui Silvestru, situat la nord de Muntele Ceahlău. Umplându-se de râvnă pentru dragostea lui Hristos, a sihăstrit mulți ani pe culmea unui deal din apropiere, devenind vestit lucrător al rugăciunii și înainte văzător. Locul în care s-a nevoit se cheamă pînă astăzi „Dealul lui Peon”.

Apoi, dorind să urmeze marilor pustnici egipteni și sinaiți, și-a făcut o colibă pe vârful muntelui Ceahlău și a sihăstrit acolo mai mult de zece ani, slăvind neîncetat pe Dumnezeu, rugîndu-se pentru lume și răhdînd cu bărbăție frigul iernii, vînturile cele iuți și ispitele diavolului. A adunat încă și cîțiva ucenici, și a ajuns părinte duhovnicesc al tuturor sihastrilor din jurul Ceahlăului. Deci, văzînd cuviosul râvna lor, a așezat un clopot și o toacă de lemn pe vârful muntelui și a rînduit să se sune în fiecare miez de noapte pentru deșteptarea la rugăciune a călugărilor ce se nevoiau în jurul muntelui.

După numele Cuviosului s-a numit Ceahlăul sute de ani „*Muntele lui Peon*”, popular „*PionuV*”, iar cele două vîrfuri se numesc pînă astăzi „*Toaca*” și „*Panaghid*”. Tot el a rînduit și zi de hram pentru muntele Ceahlău, la 6 august. Schimbarea Domnului la Față, asemenea Muntelui Athos, înălțînd deasupra o mică biserică de lemn.

Cuviosul Peon a rînduit ca la hramul muntelui să se adune pe Ceahlău, o dată pe an, toți sihastrii și credincioșii din împrejurimi. Aici făceau priveghere de toată noaptea, săvîrșeau Sfînta Liturghie, se împărtășeau cu Trupul și Sîngele lui Hristos, mincau împreună, apoi, dînd laudă lui Dumnezeu, cobora fiecare la chilia sa. Astfel, acest mare părinte a făcut din Ceahlău un Athos românesc, creînd în Moldova o puternică tradiție autohtonă care se păstrează pînă în zilele noastre. Ceahlăul fiind singurul munte din Carpați și Balcani care are zi de hram.

Spre bătrînețe Cuviosul Peon s-a stabilit în Sihăstria lui Silvestru, la poala muntelui, înnoind în întregime schitul și adunînd în obștea sa pînă la 30 de călugări. De la el Sihăstria lui Silvestru se numește pînă astăzi „*Mănăstirea PionuV* (Peon). Deci, ajungînd la vîrsta de peste

optzeci de ani și simțindu-se chemat de Hristos, a adormit cu pace și a fost numărat în ceata cuvioșilor părinți români.

Prea Cuvioase Părinte Peon, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

SFÎNTUL IERARH GHELASIE

Mare egumen al Mînăstirii Rîmeț — Alba

(secolele XV—XVI)

Mînăstirea Rîmeț din Munții Apuseni, una din cele mai vechi mînăstiri românești, a fost întemeiată pe la începutul secolului XIII de vestiții cremiți ce se nevoiau în peșteri pe valea pîrului cu același nume. În secolele următoare, Mînăstirea Rîmeț avea o obște destul de numeroasă și egumeni devotați, care apărau cu multă putere credința ortodoxă în satele românești transilvănene.

Cuviosul Ghelasie ieroschimonahul a fost cel mai vestit egumen (Cunoscut al Mînăstirii Rîmeț, cinstit ca sfînt în satele din Munții Apuseni. Era originar din partea locului. Luînd din tinerețe jugul lui Hristos, mai întîi s-a nevoit ca sihastru pe valea pîrului Rîmeț, deprinzînd de la cei mai iscusiți eremiți meșteșugul luptei duhovnicești. Apoi, curățindu-și mintea de cugetele cele rele și învrednicindu-se de darul facerii de minuni, a coborît în obște și a ajuns vestit egumen al Mînăstirii Rîmeț.

În tradiția locului se spune că Cuviosul Ghelasie avea doisprezece ucenici cu care împreună se ruga și împreună postea, săvîrșind sfînta slujbă cu mare osîrdie și frică de Dumnezeu. În toată săptămîna, egumenul Ghelasie nu primea mîncare, îndestulîndu-se numai cu Preacuratele Taine. Ziua mergea cu ucenicii la ascidtare, iar noaptea făcea priveghere și săvîrșea Sfînta Liturghie. Numai sîmbăta și Duminica mînca împreună cu călugării la trapeza mînăstirii.

Acest cuvios egumen era, de asemenea, mare părinte duhovnicesc al sihastrilor din Muntele Rîmeț și al sătenilor din țara moșilor. În posturi cerceta pe toți sihastrii ce se nevoiau în peșteri de piatră și el însuși se ostenea la rugăciune împreună cu dînșii. Apoi cobora în mînăstire unde îl așteptau credincioșii și mocanii de prin munți. La fericitul Ghelasie veneau și mulți bolnavi, mai ales cei stăpîniți de dureri rele și cu rugăciunea lui se vindeau, căci avea mare dar de la Dumnezeu.

Odată, fiind cu ucenicii la adunat fin în poiana mînăstirii numită Hopați și fiind mare arșiță încît toți sufereau de sete, Cuviosul Ghelasie a căzut la rugăciune și îndată a aflat un izvor cu apă. Acest izvor de apă

rece se vede pînă în zilele noastre și se cheamă *^Izvorul Cuviosului Ghelasie^* \ Mulți săteni iau apă din el pentru sănătate și binecuvîntare.

Altădată, urcînd cuviosul în poiană cu asinul său la adunat fin și-a cunoscut dinainte sfîrșitiJ. Deci rugîndu-se mult, și-a chemat ucenicii, poruncindu-le să trăiască în desăvîrșită dragoste, să iubească biserica și să fugă de beție și desfrînare. Apoi, sărufîndu-i pe toți, și-a dat sufletul în brațele lui Hristos. în tradiția mînăstirii se spune că în ceasul cînd cobora asinul de pe munte cu trupul Sfîntului Ghelasie, au început clopotele de prin sate să sune singure. Apoi, fiind pMns de ucenici, a fost îngropat lîngă zidul bisericii și mulți bolnavi se vindecau la mormîntul lui. Potrivit unei însemnări pe vechea frescă din biserică. Cuviosul Ghelasie a fost hirotonit episcop și a păstorit atît obștea monahilor de la Rîmeș, cît și Arhiepiscopia Ortodoxă a românilor din Transilvania.

în vara anului 1924, venind pîrîul mare, a dus în vale multe oase din cimitirul nunăstirii. Atunci și craniul Sfîntului Ghelasie, fiind scos din mormint, s-a oprit în fereastra bisericii vechi și se păstrează cu cinste în sfîntul altar, spre mîn^erea credincioșilor. Sufletul său în cer este numărat în ceata Cuvioșilor Părinți.

Sfinte Ierarhe Ghelasie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOSUL ANTONIE PROTOSALTUL

Mînăstirea Putna

(secolul XVI)

IeromonahJ Antonie Protopsaltul era unul din ucenicii vestitului dascăl și protopsalt Eustatie de la Putna. Luînd de tînar jugul lui Hristos în obștea Mînăstirii Putna și învățînd carte în școala de gramatică și de psaltichie de aici, a ajims în puțină vreme călugăr sporit și cîntăreț iscusit. Cunoștea bine limbile greacă și slavonă și copia cu îndemînare cărți de folos sufletesc și de cîntări pentru strană.

După trecerea din viață a ieromonahtJui Eustatie, dascălul său, monahul Antonie s-a învrednicit de darul preoției, ajungînd dascăl și protopsalt în locul lui, la școala de muzică psaltică de la Putna. Și era vestit în toate mînăstirile din Moldova de nord, încît midți călugări și tineri de prin sate învățau de la dînsul a citi, a scrie și a lăuda pe Dumnezeu. Era încă preot și duhovnic iscusit, povățuind multe suflete la limanul mîntuirii. Iar la marile praznice și la hramul nunăstirii, cuviosul Antonie împodobește biserica cu cele mai frumoase cîntări, ca în vremea Bizanțului de altădată.

între anii 1546—1547, cuviosul Antonie Protopsaltul de la Putna a scris o carte cu alese cîntări bisericești după care se învăța și se cînta la școala de psaltichie de aici. Deci, bine nevoindu-se și lăudînd pe Dumnezeu ziua și noaptea mai mult de 50 de ani, ieromonahul Antonie Protopsaltul s-a săvîrșit cu pace, adăugîndu-se în ceata fericiților Părinți.

IEROMONAHUL ANFILOHIE

Primul egumen al Mînăstirii Pîngărați

(t 1570)

Rămînînd *Schitul lui Simeon* de la Pîngărați multă vreme fără egumen, în anul 1514, a venit de la Mînăstirea Moldovița un ieromonah și dascăl învățat, anume Anfilohie. Acesta a povățuit sihăstria lui Simeon timp de 52 de ani, mărind numărul călugărilor la 40 de rugători și făcîndu-se tuturor părinte și dascăl limiinat și sfînt.

însă, neavînd schitul Diserică încăpătoare, s-a rugat Cuviosul Anfilohie multă vreme Sfîntului Mucenic Dimitrie să-i trimită im om milostiv pentru a-l ajuta să zidească o biserică nouă din piatră. Pe la anul 1560, spune tradiția, zăbovind domnitorul Alexandru Lăpușneanu la Piatra Neamț, i s-a arătat marele mucenic în vis și i-a poruncit să zidească o biserică de piatră la Schitul lui Simeon. Așa s-a înnoit această sihăstrie sub egumenia lui Anfilohie, luînd denimiirea de *Mînăstirea Pîngărați*.

Apoi, ieromonahul Anfilohie, întemeind aici obște cu înaltă viață duhovnicească și lăsînd bună rînduială, s-a retras la metanie, a primit îngerescul chip al schivniciei sub numele de Enoh și mai trăind 4 ani a adormit cu pace în anul 1570 septembrie 7, cunoscîndu-și diaainte sfîrșitul.

Iată ce scrie Ieromonahul Anastasie, egumenul Mînăstirii Moldovița, despre sfîrșitul minunat al Cuviosului Anfilohie:

„. . . Acestea toate mi le-au spus mie părintele Anfilohie, stareț de la sfînta Mînăstire Pîngărați, mie, smeritului ieromonah Anastasie de la Mînăstirea Moldovița, mult păcătosului și întru tot netrebnicului, că mare dar a luat bătrînul Anfilohie mai înainte de mutarea sa, că vremea și ziua mutării sale au spus mie, smeritului Anastasie, și nimenea să nu fie necredincios ca să nu cadă în ispită, că întru adevăr toate acestea adevărate sînt. Acestea toate le-am scris pentru ca să nu se uite mai pre urmă, în urma acestui neam, și oricine vor vrea, să rîvnească acestor Sfînți Părinți.

Pentru aceasta mă rog, părinți și frați, celor bătrâni, ca părinților; celor de mijloc, ca fraților, și celor tineri, ca fiilor. Din toate, precum ne va învrednici Duhul Sfânt, ca să ne nevoim întru pocăință și întru mărturisire să petrecem totdeauna, ziua și noaptea, pînă la sfîrșitul nostru. Și să avem în mintea noastră aceste trei porunci: cum va vrea sufletul nostru să se despartă de trup, și cum va vrea să întîmpine pe Hristos în văzduh, și cum vom da răspuns pentru păcatele noastre. Și iară (alte) trei porunci: cum va să cerce Dumnezeu credința dreaptă de la suflet, și adevărul din (de pe) limbă și curăția trupului; că acolo faptele se vor întreba și gîndurile se vor ispiti, că nu este nimic nearătat înaintea lui Dumnezeu. Ci toate vor fi de față, toate goale vor fi faptele noastre înaintea noastră.

Și au viețuit starețul Anfilohie, care din schimnicie s-au numit Enoh, 56 de ani (în călugărie), dar la mînăstirea noastră Moldovița, 4 ani, de unde au luat chipul îngeresc. Și de toți anii lui au avut 83 ... și sfîrșitul vieții sale bine au sfîrșit. Că au dat țărîna țărînei și s-au dus în calea cea lungă a părinților, luîndu-și plata ostanelilor sale de la dreptul Judecător, și cu cinste s-au îngropat de ucenicii săi. Și, prin rugăciunile acestui sfînt părinte, să acopere Domnul pe toți ortodocșii domni ai Moldovei, cei ce 8-au învrednicit a donni întru acest pîndnt, și întru toată lumea dreptcredincioși domni, cei ce viețuiesc întru dreaptă credință. Și tuturor ortodocșilor creștini, care sînt turma lui Dumnezeu, care ne-au răscumpărat cu cinstit sîngele Său, de blestemul legii și din mina diavolului ne-au izbăvit.

Pentru aceasta să nu ne rușinăm de marele nume, că pentru Hristos ne numim creștini, precum au zis Sfîntul Grigorie Teologul. După sfînte poruncile Lui totdeauna a umbla, să ne nevoim pînă la ieșirea noastră, după cum ne învață Sfînta Evanghelie, și El ne va judeca în ziua cea de Apoi. Numai mila lui Dumnezeu și acoperămîntul Preacuratei Maicii Lui să ne acopere pre noi păcătoșii pînă la sfîrșittd veacului, după făgăduința Lui cea nemincinoasă.

Acest sfînt stareț al acelu loc, Anfilohie, și în schimă, Enoh, s-au mutat la veșnicele locașuri la leat 7079 (1570), septembrie 7, în zilele lui Bogdan voievod, la șapte ceasuri din noapte, după cum singur și-au arătat mutarea. Iar pomenirea lui s-au așezat să se facă în ziua Nașterii Născătoarei de Dumnezeu, septembrie 8, în toți anii pînă va fi sfînta mînăstire (Pîngarați) iar nameastnic (egumen) în locul lui s-au pus preotul Teodor de la Mînăstirea Bistrița" *.

* Extras din manuscrisul nr. 30 (9) intitulat: *Carte cu multe adunături din Scripturi*** copiat la Mînăstirea Agapia Veche în 1808, de monahul Metodie, după biografia originală a egumenului Anastasie scrisă în anul 1570 la Mînăstirea Moldovița. Manuscrisul se află astăzi în biblioteca Mitropoliei Olteniei—Craiova. A se vedea și *Pomelnicul citoresc al Mînăstirii Pîngarați*.

SFÎNTUL EUSTATIE DE LA PROBOTA

(secolul XVI) *

Un alt cuvios monah din obștea Mînăstirii Probota, cinstit de popor și trecut de mitropolitul Dosoftei în rîndul sfinților români, a fost Cuviosul Eustatie schimonahul. Era originar din satele de pe valea Șiretului.

Acesta, auzind de petrecerea monahilor din chinovia Probotei și mai ales de nevoința Cuviosului Inochentie, a lăsat toate și i s-a făcut ucenic. Și era desăvîrșit următor al faptelor lui, ostenindu-se mulți ani într-o chilie pustnicească din codrii seculari ai mînăstirii. Astfel, în puțini ani, a străbătut multe osteneli călugărești, învățînd de la toți frica de Dumnezeu și întrecînd pe mulți cu smerenia, cu rugăciunea și cu nemuritoarea dragoste. Pentru o nevoința ca aceasta se învrednicise de darul facerii de minuni și era iubit atît de Dumnezeu cît și de oameni. Căci fiecare se folosea de rugăciunea și sfințenia vieții lui. Apoi, săvîrșind bine cuvîntul Evangheliei lui Hristos și ajungînd la măsura dascălului său. Cuviosul Eustatie s-a strămutat la cereștile locașuri și s-a numărat în ceata Sfinților Părinți. Se crede că mitropolitul Dosoftei s-a închinat la moaștele ambilor sfinți, Inochentie și Eustatie, el însuși fiind cu metania de la Probota.

Sfînte Prea Cuvioase Părinte Eustatie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

MITROPOLITUL TEOFAN I

al Moldovei și Sucevei

(1534—1546) **

Mitropolitul Teofan I, cel mai apropiat colaborator și sfetnic al lui Petru Rareș, a fost părinte și păstor duhovnicesc al Moldovei timp de 12 ani. Era cu metania din Mînăstirea Voroneț, unul din cei dintîi ucenici ai Sfîntului Daniil Sihastru. Primind o aleasă creștere și formare duhovnicescă de la dascălul său și deprinzînd multă cunoștință de carte în școala de la Voroneț, în anul 1522 s-a învrednicit a fi ales episcop al eparhiei Rădăuți. Timp de peste 10 ani de zile, episcopul Teofan a păstorit bine turma lui Hristos, apărînd dreapta credință, făcînd milă cu cei săraci și cîștigînd pe toți cu blîndețea și dragostea sa.

În anul 1534, rămînînd vacant scaunul Sucevei, voievodul Petru Rareș cu sfat de obște l-a ales mitropolit al țării. Astfel, timp de încă

* MitroDolitiul Dosoftei. *op. cit.*, fila 151—152; Pr. Prof. Liviu Stan, *op. cit.*, p. 56.

** *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, voi. I, București, 1957; Pr. Prof. M. Păcararin, *Contribuții la istoria Mitropoliei Moldovei în secolul XVI*, în rev. „M.M.% LI (1975), nr. 3 —4, p. 224—225.

12 ani de zile, acest blînd păstor a povăţuit poporul Moldovei pe calea mîntuirii, facîndu-se tuturor pildă de smerenie, de răbdare şi de satornicie duhovnicească. Ca mitropolit lua apărarea celor asupriţi şi era ne-lipsit de la sfintele slujbe şi din sfatul ţării unde era întotdeauna ascultat.

Acest mitropolit a format în Moldova, la mitropolia din Suceava, cea mai vestită şcoală de pictori în frescă, printre care străluceau meşterul Dragoş Coman şi zugravul Toma din Suceava. Tot la îndemnul lui, voievodul Petru Rareş a zidit din nou şi a reînnoit mai multe biserici şi mînăstiri, ca: Mînăstirea Humor (1530), Mînăstirea Moldoviţa (1532), catedrala episcopiei din Roman (1542), biserica Sfîntul Dumitru din Suceava (1535), Mînăstirea Probota (1527), Mînăstirea Ristriţa (1541 — 1546) şi altele. De asemenea, a rînduit stareţi din cei mai aleşi în mînăstiri şi a dezvoltat şcolile de copişti şi caligrafi de la Putna, Neamţ, Bistriţa, Probota şi Moldoviţa. În aceste locaşuri de rugăciune şi de înaltă trăire duhovnicească ale Moldovei s-au copiat şi s-au tradus cu binecuvîntarea mitropolitului Teofan I numeroase cărţi de cult şi scrieri ale Sfîntilor Părinţi. Tot aici erau vestite şcoli de psaltichie şi de formare a tinerilor pentru preoţi la sate.

Cu porunca şi cheltuiala acestui evlavios mitropolit s-a pictat în frescă pronaosul bisericii de la Voroneţ, după cum arată inscripţia din interior: „ceastă tindă a înfrumuseţat-o şi aurit-o Teofan, arhiepiscop al Moldovei în anul 1540, luna iulie, 12. Veşnica lui pomenire” *. Iar în anul 1543 donează Mînăstirii Voroneţ un „Praxiu” (Faptele Apostolilor), scris pe pergament de diaconul Mihail.

Astfel, bine povăţuind turma lui Hristos şi înnoind multe sfinte altare, în vara anului 1546, mitropolitul Teofan I s-a mutat la cele veşnice şi a fost înmormîntat în biserica Mînăstirii Voroneţ, alături de Sfîntul Daniil, părintele său duhovnicesc.

MITROPOLITUL GRIGORIE ROŞCA

al Moldovei si Sucevei

(t 1570) **

Acest ierarh iubitor de Hristos a fost unul dintre cei mai apropiaţi ucenici al Cuviosului Daniil Sihastrul, din neamul căruia se trăgea. Era originar din nordul Moldovei. Către sfîrşitul secolului XV (1490) a

* *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, voi. I, Bucureşti* 1957; Pr. Prof. M. Păcurariu, *Contribuţii la istoria Mitropoliei Moldovei în secolul XVI*, în rev. „Mitropolia Moldovei”, 1975, nr. 3—4, p. 226—231.
• • *Ibidem*.

fost adus în ohştea Mînăstirii Voroneţ de către Cuviosul Daniil egumenul. Despre acesta însuşi mitropolitul Grigorie scria mai tîrziu, pe o Evanghelie dăruită Voroneţului, că „din fragedă copilărie m-am făgăduit lui Dumnezeu, cu rugăciunile Sfîntului Părintelui nostru Daniil cel Nou”.

Ca ucenic al celui mai mare duhovnic, sihastru şi sfînt moldovean, tînărul Grigorie învaţă din copilărie de la dascălul său nevoinţa duhovnicească, smerenia, ascultarea, întreaga înţelepciune, cunoştinţa Sfintelor Scripturi şi dragostea de oameni. A deprins, de asemenea, rînduiala slujbelor, rugăciunea şi buna chivernisire a casei Domnului.

Pentru viaţa sa îmbunătăţită, în anul 1523 a fost numit egumen al Mînăstirii Probota, pe care o conduce cu multa nvnă şi pricepere timp de 23 de ani (1523—1546). Fiind rudă cu voievodul Petru Rareş, la îndemnul său, domnul Moldovei înnoieşte în întregime biserica şi chiliile mînăstirii, alegîndu-şi aici locul de veşnică odihnă.

Sub egumenia ieromonahului Grigorie Roşea, Mînăstirea Probota a trăit o epocă de mare înflorire duhovnicească şi culturală. În timpul său au strălucit în Probota doi mari cuvioşi părinţi purtători de Dumnezeu, anume Sfîntii Inochentie şi Eustatie. Obştea număra aproape 100 de monahi, din care unii erau duhovnici renumiţi, alţii rugători iscusiţi, iar alţii zugravi de biserici, dascăli de limbi străine, traducători şi buni caligrafi. Tot prin grija sa, biserica Mînăstirii Probota este pictată în întregime, atît în interior cît şi pe dinafară. Acest egumen a contribuit cel mai mult la formarea unei vestite şcoli de zugravi moldoveni, cum nu mai fusese pînă atunci în Moldova. Unii dintre aceşti zugravi anonimi erau monahi şi ucenici ai marelui stareţ.

Văzînd domnul Moldovei Iiaş Rareş (1546—1551) petrecerea egumenului Grigorie, în anul 1546 îl alege, cu sfat de obşte, mitropolit al Moldovei. Timp de 6 ani cît a păstorit turma lui Hristos, neobositul ierarh a înviorat viaţa călugărească în mînăstiri, a rînduit stareţi vrednici, a zidit biserici prin sate şi a povăţuit cu pricepere oile cele cuvîntătoare pe calea mîntuirii, apărînd cu toată puterea sfînta credinţă ortodoxă.

Însă, nestatornicia vremilor şi dese schimbări de domni au sîut pe marele mitropolit, în anul 1551, să se retragă din scaun la mînăstirea de metanie Voroneţ. Timp de încă 19 ani de zile mitropolitul Grigorie a fost făclie şi candelă nestinsă în această obşte şi în toată Moldova de nord, pe toţi învăţînd şi folosind cu cuvîntul şi cu fapta, cu smerenia, cu bărbăţia, cu îndemnul şi cu multa sa înţelepciune. Căci era părinte sufletesc al multor egumeni şi duhovnici, sihastri, oameni de rînd şi dregători de ţară. În această vreme şi viaţa isihastă a luat o mare amploare, îndeosebi în jurul Voroneţului, a Mînăstirilor Slatina şi Agapia şi în munţii Rarău şi Ceahlău.

Faima acestui mitropolit a atras numeroși monahi în obștea Mînăstirii Voroneț, din care unii erau iscusiți cronicari, cunoscători ai limbilor greacă și slavonă, traducători în grai românesc și pricepuți în Sfînta Scriptură. Mitropolitul Grigorie Roșea este considerat chiar fondatorul unei școli de copiiști și traducători la Voroneț, unde se studiau textele biblice și scrierile Sfinților Părinți, unde se traduceau cărți în limba românească și unde se lucra stăruitor la formarea limbii naționale și la introducerea ei în cultul nostru ortodox.

Monahii de la Voroneț, cu binecuvîntarea mitropolitului Grigorie, ajungeau pînă în Maramureș și în toată Transilvania, ducînd și aducînd manuscrise dintr-o parte în alta. Datorită acestui ierarh și ucenicilor lui, s-au păstrat și copiat aici două din cele mai vechi manuscrise românești, **^Codicele Voronețian^*** și **^Psaltirea Voronețiană*** **Tot la porunca lui s-a** copiat pentru Mînăstirea Voroneț un Tetraevangheliar în anul 1551 „cu cheltuiala arhiepiscopului Grigorie, mitropolitul Sucevei, cu mina mult păcătosului diacon Mihail”.

De asemenea, neobositul ierarh a adăugat un pridvor nou la biserica Mînăstirii Voroneț și a pus pe cei mai vestiți zugravi ai Moldovei s-o împodobească cu frescă exterioară, cum nu este alta mai frumoasă în țară. Iar la intrare a poruncit să se picteze alături de portretul său chipul Cuviosului Daniil Sihastru, cu aureolă de sfînt. Tot el -a pus și o frumoasă piatră de mormînt deasupra moaștelor marelui său dascăl și părinte sufletesc. Astfel, mitropolitul Grigorie Roșea este considerat al treilea ctitor al Mînăstirii Voroneț, după Ștefan cel Mare și Sfîntid Daniil Sihastru, rudenia sa.

Ajungînd la adînci bătrînețe și pregătindu-și singur mormîntul, la 5 februarie 1570, vrednicul ierarh și părinte al Moldovei Grigorie Roșea 8-a strămutat lă veșnicele locașuri în vîrstă de peste 90 de ani și a fost înmormîntat în pridvorul bisericii înnoite de el.

EPISCOPUL

MACARIE AL ROMANULUI

(t 1558)*

Acest venerabil ierarh al Bisericii lui Hristos a fost cel mai ales și învățat episcop al Romanului din secolul XVI. Era cu metania din Mînăsti-

* *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*^ voi. I, București, 1957, p. 346—347; Pr. Prof. Mircea Păcurarhx, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*^ Sibiu, 1972, p. 107—108.

rea Neamț, unde din copilărie se nevoise după voia lui Dumnezeu, ca ucenic al mitropolitului Teoctist II (1510—1528).

Văzîndu-l arzînd pentru dragostea lui Hristos și plin de întreaga înțelepciune, părintele său duhovnicesc, pe atunci egumen al mării lavre, l-a încredințat celor mai buni dascăli și duhovnici nemțeni. Astfel, timp de mai midți ani, monahul Macarie a deprins bine cunoștința Sfintei Scripturi și limbile greacă și slavonă. Iar de la cuvioșii călugări a deprins frica de Dumnezeu și rîvna de a sluji biserica pînă la jertfă.

Învrednicindu-se de darul preoției, arhimandritul Macarie a devenit egumen al Mînăstirii Neamț în anul 1508, în locul părintelui său Teoctist, ales episcop al Romanului. Și a povățuit cuviosul lavra Neamțului tinip de 23 de ani, făcîndu-se tuturor pildă de ascultare, blîndețe, înțelepciune și statornicie. El a dat o mare dezvoltare școlii catehetice și de gramatică din mînăstire, în care s-au format zeci de duhovnici, egumeni, episcopi, dascăli și cuvioși sihastru. Mulți dintre ei se îndeletniceau cu rugăciunea lui Iisus, alții cu copierea cărților de cult, precum era monahul Teodor Mărișescul, iar alții traduceau operele Sfinților Părinți, fiind buni cunoscători ai scrierilor patristice.

Vestea despre petrecerea și înțelepciunea cuviosului egumen Macarie se răspîndise în toată Moldova și mulți îl aveau de sfetnic și părinte duhovnicesc. Auzind de aceasta Petru Rareș, în primăvara anului 1531 l-a ales episcop al Romanului și părinte sufletesc al familiei sale. Apoi l-a rugat să scrie *Cronica Moldovei* între anii 1504—1541, pe care a scris-o cu multă iscusință, căci nu era alt ierarh mai învățat în țară pe acea vreme.

Episcopul Macarie ducea o viață cu totul aleasă, în rugăciune, în post și milostenie, purtînd mare grijă pentru mîntuirea sufletelor omenești. La episcopie a înființat o școală de cateheți pentru preoți de mir și a înnoit multe biserici prin sate. Apoi cerceta părintește pe credincioși, sfătuind și mîngîind pe toți. Pentru niște fapte bune ca acestea, ucenicul său Eftimie, egumen de Neamț, îl numea „preacuratul arhiereu și dascăl al Moldovei”, iar alții îi ziceau „preaînvățatul episcop Macarie Cronicarul”.

Văzînd schitul Bogdănești-Fălticeni aproape în paragină, episcopul Macarie a zidit din temelie cu ajutorul lui Petru Rareș Mînăstirea Rîșca, între anii 1542—1550. Biserica închinată Sfîntului Ierarh Nicolae a fost apoi împodobită cu frescă în interior și exterior, cu chilii și școală nunăstirească. Acest mare ierarh a făcut din ctitoria sa o vestită obște isihastă cu peste 60 de monahi, toți lucrători ai rugăciunii lui Iisus, din care unii au ajuns să fie numărați printre sfinți. Cel mai cuvios ucenic al episcopului Macarie a fost desigur „Ioan de Rîșca, arhiepiscopul cel sfînt și minunat”.

A doua ctitorie a episcopului Macarie a fost catedrala episcopală din Roman, pe care domnul Moldovei o rezidește din temelie, la îndemnul său, între anii 1542—1550. Tot cu sfatul lui s-a pictat catedrala, s-a format o frumoasă bibliotecă episcopală și s-au copiat de către ucenicii săi mai multe opere ale Sfinților Părinți.

După o nevoiță duhovnicească de peste 60 de ani, din care 27 de ani ca strălucit păstor al „mitropoliei Țării de Jos”*, evlaviosul episcop Macarie și-a dat sufletul în mâinile marelui arhieru Iisus Hristos, în toamna anului 1558, și a fost înmormântat la Mînăstirea Rîșca. Multă vreme ucenicii săi i-au continuat, în Moldova și Transilvania, nevoiță și opera sa.

CUVIOSUL PAISIE IEROMONAHUL

Egumen al Mînăstirii Humor

(secolul XVI) *

Ieromonahul Paisie a fost egumen și părinte duhovnicesc al Mînăstirii Humor în timpul domniei lui Petru Rareș. El se nevoia din tinerețe în această mînăstire, ostenindu-se ziua și noaptea cu postul, cu rugăciunea și cu smerita ascultare. Era încă duhovnic iscusit, dascăl și bun caligraf. Pentru o nevoiță ca aceasta obștea Mînăstirii Humor l-a ales egumen în anul 1528. Auzind de petrecerea egumenului Paisie, Petru Rareș, domnul Moldovei (1527—1538; 1541 — 1546), l-a ales de sfetnic și părinte duhovnicesc și asculta sfaturile lui și multe lucruri făcea cu binecuvîntarea lui.

Văzînd cuviosul că obștea sa se mărește, iar biserica veche este neîncăpătoare, a hotărît să zidească o nouă biserică în cinstea Sfîntului Mare Mucenic Gheorghe „prin voința și cu ajutorul drept credinciosului domn Petru (Rareș) Voievod” și cu cheltuiala logofătului Teodor Bubuiog. Zidirea bisericii a început în anul 1530, sub supravegherea egumenului Paisie, și s-a sfîrșit în același an, la praznicul Adormirii Maicii Domnului, în jurul bisericii noi s-au zidit chilii de piatră unde se nevoiau peste 40 de cuvioși călugări. Tot aici egumenul Paisie a întemeiat o școală mînăstirească pentru călugări și preoți de mir, cu dascăli de greacă și slavonie și cu iscusiți caligrafi.

Cuviosul Paisie, fiind el însuși bun caligraf și pictor miniaturist, a căutat să împodobească cu frescă noua biserică, „atît pe dinăuntru cît și pe dinafară”, prin mîna celui mai bun pictor ce se găsea atunci în Moldova. Astfel, în anul 1535 zugravul Toma din Suceava împlinește dorința egu-

* Prof. y. Brătulescu, *art. cit.*, p. 463—466; *Tetraevanghul de la Humor*, ms. nr. 576, Biblioteca Mînăstirii Putna; *Istoria Bisericii Ortodoxe Romane*, voi. I, București, 1957.

menului Paisie, împodobind biserica cu frescă de o rară valoare duhovnicească și iconografică.

În anul 1538, Petru Rareș fiind izgonit la Ciceu și ndnăstirile fiind jefuite, egumenul Paisie a ascuns în pădure odoarele bisericii, iar vestitul Tetraevanghel donat de Ștefan cel Mare (1473) l-a trimis prin doi călugări la Ciceu, ca să fie spre ajutor și mîngiere voievodului pribeag. După patru ani, luînd din nou scaunul Moldovei, Petru Rareș încredințează acest Tetraevanghel în mâinile egumenului Paisie *.

Astfel, mult nevoindu-se și răbdînd cu bărbăție necazurile acestei vieți, cuviosul Paisie și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu către jumătatea secolului XVI, lăsînd în urmă numeroși ucenici.

CUVIOSUL PAHOMIE SIHASTRUL

întemeietorul Mînăstirii Slatina

(secolul XVI) *ie-k*

În prima jumătate a secolului XVI, s-a nevoit pe valea pîrîului Suha Mică, comuna Slatina-Suceava, un sihastru sfînt și făcător de minuni, ce se chema Pahomie. El își avea chilia într-o poiană mare, liniștită, situată la nord de actuala mînăstire, numită pînă astăzi „Poiana lui Pahomie”.

Cuviosul Pahomie, după tradiție, era cu metania din Mînăstirea Voroneț, la 20 de km mai sus de Slatina, fiind unul din cei mai aleși ucenici ai Sfîntului Daniil Sihastru. Apoi, iubind viața pustnicească, s-a retras la liniște în codrii de pe valea pîrîului Suha. Aici, deja exista o mică sihăstrie, încă din timpul domniei lui Ștefan cel Mare, care mai tîrziu a dispărut.

* Iată mai jos însemnarea de pe acest Tetraevanghel:

„În anul patruzeci și șasele peste șapte mii s-a întunplat să se ridice împăratul turcesc cu toată țara sa, cu părțile de răsărit și cu cele tătărăști și cu cele muntenesti asupra acestei biete Țării a Moldovei, în zilele domnului Petru Voievod. Și s-a inspăimîntat toată țara, iar noi, călugării din Humor, din cauza groazei ce cuprinsese țara, am trimis acest Tetraevanghel în țara Ungurească la Cetatea Giceului. Și cînd s-a întimplat domnului Petru Voievod să iasă din domnie, el trecu în țara Ungurească și ajunsese la Cetatea sa Ciceul și a găsit acest Tetraevanghel acolo și, itndu-l cu sine și în mâinile sale, îl ținu la el atita timp cît a fost în Cetatea Ciceului. Și dnd s-a dus în țara turcească l-a luat pre acesta iarăși cu sine la Țarigrad și l-a ținut și acolo în mâinile sale, acest Sfînt Tetraevanghel. Trecînd nu multă vreme în țara turcească, s-a milostivit Dumnezeu și Preacurata lui Maică și a dăruit lui coroana domniei, ca să fie iarăși domn al Țării Moldovei și al creștinilor și a venit cu turcii și a luat sceptrul, adică steagul Țării Moldovei și a venit cu bine la preadăvita cetate de scaun Suceava. Și a dat iarăși acest sfînt Tetraevanghel Sfîntei Mînăstiri a Humorului pentru sufletul său și pentru sufletul părintelui său. Ștefan Voievod cel Bătrîn, egumen fiind pe atunci Paisie ieromonahul cel care l-a trimis la Ciceu*.” (Extras din rev. „3f.M.S.”, nr. 7—8/1966, p. 463—466).

* • I. Neculce, *Cronica Țării Moldovei*, 1975, p. 17; tradiția locală; *Pomelnicul ctitoresc al Mînăstirii Slatina*.

Nevoința Cuviosului Pahomie era așa de înaltă încît și darul facerii de minuni și al înainte vederii s-a învrednicit a-l primi de la Dumnezeu. Ziua și noaptea petrecea în post și rugăciune, cu mîinUe și mintea înălțate la Dumnezeu. Mîncare nu primea, decît la o zi sau două, după apusul soarelui, iar inima lui permanent ardea de dragostea lui Hristos, căci se odihnea în el harul Duhului Sfînt. Deci, biruind cuviosul cursele vrăjmașului, nălucirile cele de noapte, foamea, frigul și toată nevoia firii, după mulți ani de nevoința ajunsese la mare odihnă duhovnicească. Astfel, bineplăcînd lui Dumnezeu, vindeca bolile și izgonea duhurile necurate cu rugăciunile sale, fiind căutat de mulți credincioși de prin sate.

În anul 1553, voind Domnul să întemeieze o mînăstire în aceste locuri, a descoperit Cuviosul Pahomie o minune ca aceasta: în fiecare noapte spre Dimiini și sărbători, cînd se fac slujbe în biserici, vedea cuviosul multe lumini aprinse într-un paltin mare, jos în poiană, iar deasupra lui auzea cor îngeresc, cîntînd troparul Schimbării Domnului la Față. Deci, rugîndu-se cu lacrimi, i s-a arătat Maica Domnului în vis și i-a poruncit să se ducă la voievodul Alexandru Lăpușneanu și să-l îndemne să zidească în locul acesta mînăstire de călugări. Domnul Moldovei, ascultînd îndemnul Cuviosului Pahomie, a zidit aici o frumoasă mînăstire, între anii 1553—1559, așezînd altarul pe locul unde se afla acel paltin. Așa a luat ființă Mînăstirea Slatina.

Astfel, Sfîntul Pahomie Sihastrul, mai trăind puțin, s-a strămutat în ceata sfinților, la cereștile locașuri, iar trupul său a fost așezat lîngă biserica de curînd zidită. De asemenea, și „Izvorul Cuviosului Pahomie”, care nu seacă niciodată, a fost adus în mînăstire spre mîngîierea fraților.

Sfinte Prea Cuvioase Părinte Pahomie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOSUL IACOB CEL VREDNIC

Primul egumen al Mînăstirii Slatina

(secolul XVI) *

Acest prea cuvios părinte, precum însuși numele îl arată, a fost cel dintîi egumen al Mînăstirii Slatina. Căci îndată ce voievodul Alexandru Lăpușneanu (1553—1564) începu să zidească acest dumnezeiesc locaș în cinstea Schimbării Domnului la Față, la îndemnul Cuviosului Pahomie

* *Arhiva și Pomelnicul ctitoresc al M-rii Slatina*; Protos. Hrisostom Asavei, *Monografia Mînăstirii Slatina* ms. 1948, p. 41—42; N. Iorga, *Studii și documente cu privire la Istoria Românilor*, voi. VII, București, 1904, p. 101.

Sihastrul, el încredința această lucrare ieromonahului Iacob, vrednic slujitor al lui Hristos din Mînăstirea Neamț.

Egumenul Iacob era duhovnic renumit în marea lavră a Moldovei. Apoi, ajungînd părinte sufletesc al Mînăstirii Slatina în anul 1558, a supravegheat și a condus cu multă pricepere zidirea acestei ctitorii voievodale. La 3 septembrie 1559, cînd s-a sfințit biserica în prezența ctitorului și a zeci de mii de credincioși, cuviosul Iacob devine sfetnic de taină și duhovnic al familiei voievodului.

Timp de 15 ani cît a condus Mînăstirea Slatina, egumenul Iacob a format aici o obște de peste 60 călugări cu o aleasă viață duhovnicească. Unii dintre ei erau schimonahi și iscușiți lucrători ai rugăciunii lui Hristos. Alții, vestiți duhovnici și povătuitori de suflete pentru călugări și mireni. Iar alții, dascăli învățați în greacă și slavonă, buni cunoscători ai Sfinților Părinți, cronicari și caligrafi îndemînatici. Sub supravegherea acestui neobosit egumen s-au copiat la Mînăstirea Slatina de către ucenica săi numeroase cărți filocalice și de cult, s-au scris pagini importante din cronică Moldovei și s-au pregătit sute de tineri pentru preoți la sate. Încă și viața isihastă a luat o mare dezvoltare în jurul mînăstirii. Căci se nevoiau în partea locului zeci de ucenici ai Cuviosului Pahomie, din care unii erau mari asceți și lucrători ai rugăciunii. Pe toți aceștia îi ajuta marele egumen.

De asemenea, ieromonahul Iacob a împodobit biserica cu alese odoare voievodale, a zidit din temelie chiliile pentru călugări și a înzestrat mînăstirea cu numeroase danii, situînd astfel ctitoria lui Alexandru Lăpușneanu în rîndul celor mai renumite ctitorii voievodale din Moldova. Pentru toate acestea egumenul Mînăstirii Slatina a fost numit de tot poporul „Iacob cel Vrednic”, căci era plin de înțelepciune și frică de Dumnezeu și niciodată nu dădea înapoi din fața primejdiei.

Un mare merit a avut cuviosul Iacob îndemnînd pe domnul Moldovei să zidească și alte locașuri sfinte, atît în țară cît și în Muntele Athos. Cu sfatul său s-au înnoit mînăstirile Bistrița, Tazlău, Bogdana-Rădăuți, Sfîntul Dumitru-Suceava etc, cum și mai multe locașuri atonite, în fininte cu Mînăstirea Dochiaru pe care o reface în întregime.

La toate acestea, egumenul Iacob adaugă încă o înțeleaptă faptă bună. Văzînd sfîrșitul apropiat al voievodului, precu n și numărul mare al potrivnicilor săi și dorind mîntuirea marelui domn, l-a sfătuit să primească schima monahală. Astfel, în anul 1568, cuviosul Iacob cel Vrednic a săvîrșit la Slatina tunderea monahală a lui Alexandru Lăpușneanu, punîndu-i numele de Pahomie, după numele marelui sihastru care l-a sfătuit să

zidească mînăstirea. Puțin mai tîrziu, trecînd la cele veșnice atît monahul Pahomie cît și doamna Ruxandra cu fiii lor au fost înmormîntați de egumen în biserica înălțată de ei.

În anul 1572, egumenul Iacob s-a mutat la cele veșnice.

CUVIOSUL ZOSIMA IEROSCHIMONAHUL

întemeietorul Mînăstirii Secu

(secolul XVI) *

Acest ieroschimonah este întemeietorul celei dintîi sihăstrie pe valea pîrîului Secu, în a doua jumătate a secolului XVI. În tinerețile sale, Zosima (Zosin) era un mic dregător (visternicel) la curtea domnului Moldovei. Apoi, auzind de petrecerea unor sihastri îmbunătățiți pe valea pîrîului Secu, aproape de Mînăstirea Neamț, precum: Prohor, Veniamin, Giiriac, Visarion, Ștefan, Spiridon, Atanasie și alții, a fost îndemnat de Duhul Sfînt să intre și el în nevoință călugărească.

Deci, mult folosindu-se de sfințenia vieții acestor cuvioși părinți și văzînd că nu au în apropiere nici o biserică în care să slăvească pe Hristos, și-a vîndut toate averile sale ce le avea și a întemeiat pe Valea Secului primul schit numit „Schitul / lui Zosima”*, cu hramul „Tăierea capului Sfîntului Ioan Botezătorul”. În acest schit a primit îngerescul chip al schivniciei și fericitul ctitor Zosin, primind nimiele de Zosima. Mai tîrziu hirotonindu-se a ajuns cel dintîi egumen al acestei smerite sihăstrie.

Nevoință cuviosului Zosima și a ucenicilor săi ajungînd cunoscută pînă la voievodii Moldovei, Alexandru Lăpușeanu, acesta a înzestrat schitul cu cîteva danii și hotarnice, între anii 1555—1568. Astfel, bineplăcînd lui Dumnezeu și povățuind această sihăstrie peste 20 de ani, a adunat în jurul său o obște de 30 de sihastri care slăveau pe Hristos ziua și noaptea. Unii dintre aceștia erau luminați cu multă învățătură duhovnicească, precum ieroschimonahul Dosoftei, devenind renumiți dascăli și povățuitori de suflete.

Ajungînd la adînci bătrînețe și lăsînd pe Dosoftei egumen în locul său, cuviosul Zosima s-a săvîrșit cu pace și a fost așezat lîngă biserica zidită de el.

* *Pomelnicul ctitoresc al Mînăstirii Secu; Duhovnicul Andronic, Istoria Mîjiăstirii Secu* ms. nr. 53, Arhivele Statului din Rm. Vilcea; Nestor Severineanu, *Un manuscris necunoscut al Duhovnicului Andronic — Istoria Mînăstirii Secu* în rev. „M.M.” 1974, nr. S—4, y. 180—196.

CUVIOȘII MOISE, PROHOR, VENIAMIN, SPIRIDON, CHIRIAC, VISARION, ȘTEFAN ȘI ATANASIE

Sihastri de pe Valea Secului

(secolul XVI) *

În cîteva documente de danie către Mînăstirea Secu, din secolul XVI și începutul secolului XVII, sînt amintiți opt sihastri din cei mai vestiți care se nevoiesc în codrii seculari de pe valea Secului. Astfel, se face pomenire de „Chiliile lui Moise”, „Chiliile lui Prohor”, „Chiliile lui Veniamin” și „Chiliile lui Spiridon și Chiriac”, din afara zidurilor Mînăstirii Secu.

Acești cuvioși sihastri erau cu metania din Mînăstirea Neamț. Deci, dorind fericita liniște și fiind imihriți de darul Sfîntului Duh, s-au făcut pustnici vestiți pe valea „Pîrîului Săc” înainte de întemeierea „Schitului lui Zosin” (a doua jumătate a secolului XVI). Ei sînt printre cei dintîi sihastri cunoscuți pe valea Secului, amintiți în actele vremii. Nevoință lor a fost așa de aleasă încît numele și faptele lor au ajuns pînă la domnul țării și nu puțini călugări li s-au făcut ucenici. În documentele amintite se spune că fiecare dintre ei aveau „chilii”, adică mici comunități de 3—4 sihastri, din care hătrîni erau socotiți superiorii acestor „chilii”. Toți aceștia la un loc, împreună cu alți sihastri nenumiți, au format prima sihăstrie pe valea pîrîului Secu. Desigur, primii viețuitori ai schitului Zosin, în frunte cu egumenul Dosoftei, făceau și ei parte din comunitatea acestor cuvioși sihastri. Apoi, odată cu întemeierea schitului (1564), o parte dintre ei au intrat în obște, sub ascultarea egumenului Dosoftei, iar ceilalți au rămas mai departe la „chilii”, în pădure.

Cuvioșii părinți Moise, Prohor, Veniamin, Spiridon, Chiriac, Visarion, Ștefan și Atanasie s-au nevoit toată viața la liniște, în post, în rugăciune și în cugetarea celor dumnezeiești. Numai la sărbători se adunau la Schitul lui Zosin, ascultau slujba, se împărtășeau cu Sfintele Taine, luau pesmeți pentru hrană și se întorceau din nou la pustie.

După mulți ani de aspră nevoință, cei opt sihastri iubitori de Hristos, s-au săvîrșit cu pace către sfîrșitul secolului XVI, lăsînd în urmă numeroși ucenici și o profundă tradiție isihastă, care a durat pînă în zilele noastre.

* *Documente privind Istoria României, A. Moldova. Veacul XVI*, voi. III, p. 267; Episcop Nestor Severineanu, *f/n manuscris necunoscut...*, p. 180—196.

CUVIOSUL IOAN SIHASTRUL

Valea Sihăstriei

(secolul XVI)

Pustnicul Ioan este considerat printre cei dintâi călugări care au sihăstrit în pădurile seculare de pe valea Sihăstriei. El venea desigur din obștea Mănăstirii Neamț, ca de altfel aproape toți sihastrii din munții Neamț.

Deci, iubind desăvârșita liniște și arzând pentru dragostea lui Hristos, s-a retras în munte, la izvoarele pârului „Săc” și acolo și-a făcut chilie într-o poiană singuratică, ce îi poartă numele pînă astăzi. Iar ostenele, rugăciunile și ispitele de la diavoli pe care le-a răbdat cuviosul Ioan Sihastrul în locul acesta, numai singur Dumnezeu le știe. În tradiția locului se spune că pustnicul Ioan a trăit mulți ani în această poiană, că era mare duhovnic, dascăl al liniștii și al rugăciunii și era plin de dragostea lui Hristos. Astfel, numele lui ajunsese cunoscut peste tot și mulți călugări iubitori de liniște i-au devenit ucenici. Poate tocmai de la acest pustnic s-a numit înfi locul acesta „Valea Sihastrului” apoi „Valea Sihăstriei” iar din secolul XVII „Valea Sihăstriei”.

Ajungînd la adînci bătrînețe, cuviosul Ioan Sihastrul și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu și a fost îngropat de ucenici în acea poiană *.

CUVIOSUL SILVAN IEROMONAHUL

Primul egumen al Mănăstirii Rîșca

(t 1579)**

Ieromonahul Silvan era cu metania din Mănăstirea Bogdănești—Suceava, ucenic al episcopului Macarie de Roman. Risipindu-se acest locaș călugăresc și înălțîndu-se în apropiere o nouă mănăstire de către Bogdan cel Orb (1512—1517), cuvioșii părinți s-au strămutat aici. Atunci s-a așezat și ieromonahul Silvan în noua ctitorie voievodală, dovedindu-se întru toate ascultător și foarte rîvnitor la cele dumnezeiești. Era încă iubitor de liniște și adeseori se retrăgea în pădurile de sub munți, unde sihăstreau numeroși pustnici.

* Cea mai veche însemnare care vorbește de „Poiana lui Ioan” este o hotarnică din prima jumătate a secolului XVI care stabilea terenurile mănăstirilor Neamț și Agapia Veche.

** Arhieretd Narcis Crețulescu, *Istoria Sfintei Mănăstiri Rîșca* Fălticeni, 1901, p. 74; *Pomelnicul Mănăstirii Rîșca*; N. Stoicescu, *Repertoriu bibliografic Moldova* București, 1974, p. 711.

În anii 1540—1542, înnoindu-se întreaga mănăstire de către Petru Rareș și de episcopul Macarie de Roman sub numele de „Mănăstirea Rîșca”, a fost rînduit egumen cuviosul Silvan, căci era duhovnic vestit și sporit în fapte bune. Pînă în vara anului 1542 egumenul Silvan s-a îngrijit de zidirea bisericilor și a chiliilor. Apoi, adunînd în jurul său peste 30 de călugări, a întemeiat o aleasă obște monahală cu duhovnici buni și cu călugări caligrafi aduși din Mănăstirea Neamț. Rînduiala mănăstirii era aceeași ca și în celelalte mănăstiri din Moldova. Utrenia la miezul nopții, Sfînta Liturghie zilnică, spovedania și împărtășirea cu Trupul și cu Sîngele lui Hristos săptămînal, masa o dată pe zi, afară de zilele de sărbătoare și ascultare în desăvârșita dragoste, cu rugăciunea lui Iisus.

Cuviosul Silvan încuraja de asemenea viața pustnicească din munții Rîșcăi, unde, cu secole în urmă, se nevoieșă sihastri sfinți. El trimitea cele de nevoie cuvioșilor din pustie și îi cerceta duhovnicește, iar pe cei iubitori de liniște îi lăsa să se retragă în singurătate.

Așa nevoindu-se, în anul 1548 cuviosul Silvan s-a retras din egumenie și s-a făcut schimonah. Apoi, mai trăind pînă în anul 1579 și bineplăcînd lui Dumnezeu, s-a mutat la cele veșnice lăsînd în urmă numeroși fii duhovnicești.

CUVIOSUL IOV SIHASTRUL

Mănăstirea Rîșca

(secolul XVI) *

Pustnicul Iov era cu metania din Mănăstirea Rîșca, dascăl și povățuitor al arhiepiscopului Ioan cel Sfînt (1550—1598). Cuviosul acesta s-a nevoit mai întîi în obște, întrecînd pe toți cu ascultarea și osîrdia lui. Apoi s-a făcut ucenic unui sihastru vestit ce trăia în muntele Pleșu din apropiere, ostenindu-se în pustie ca la 30 de ani.

Acolo, în puțină vreme a ajuns cu darul lui Hristos cel mai vestit sihastru din jurul Mănăstirii Rîșca. Dascăl al rugăciunii, povățuitor de suflete și părinte al multor sihastri iubitori de liniște, el a prevestit mai înainte pustiirea Mănăstirii Rîșca și risipirea călugărilor, care s-a petrecut la anul 1574. În acest an prădînd turcii mănăstirile și satele Moldovei au jefuit și odoarele Mănăstirii Rîșca. Atunci toți călugării, și însuși Cuviosul Ioan de la Rîșca, s-au retras în munte la pustnicul Iov și acolo s-au nevoit împreună cîțiva ani, răbdînd multe primejdii pînă ce iarăși s-a liniștit

* Arhieretd Narcis Crețulescu, *op. cit.* p. 24; *Pomelnicul Mănăstirii Rîșca*; tradiția locală.

țara. La acest fericit sihastru venea adesea arhiepiscopul Ioan „cel Sfânt” de la Rîșca, pentru cuvînt de folos și multe făcea după sfatul lui.

Așa petrecînd cuviosul Iov Pustnicul, s-a mutat la Veșnica odihnă spre sfîrșitul secolului XVI, fiind îngropat de ucenici în pustie. Locul acela se cheamă pînă azi „Poiana lui Iov”, popular „Iova”.

EPISCOPUL ISAIA DE RĂDĂUȚI

(t 1592) *

Acest ierarh iubitor de Hristos a fost cel mai renumit episcop al Rădăuților din secolul XVI. Era cu metania din Mînăstirea Slatina. Aici învață din tinerețe asprimea vieții călugărești și dragostea de Dumnezeu și de oameni. Tot în școala mînăstirii se luminează cu multă învățatură de carte, întrecînd pe toți dascălii săi. Căci era iscusit în cunoștința Sfintei Scripturi, în scrierile Sfinților Părinți, în lucrarea rugăciunii lui Iisus și în povățuirea sufletelor omenești pe calea mîntuirii. Cunoștea bine istoria Moldovei și a întregului Bizanț și era bun cronicar, caligraf și vorbitor în limbi. Pe cînd era ieromonah, înainte de anul 1561, cuviosul Isaia a copiat un hronograf bizantin și două cronici, una sîrbească și alta bulgărească. Iar între anii 1561—1564 a scris o cronică putneană prescurtată.

Auzind de înțelepciunea și nevoința lui, voievodul Alexandru Lăpușneanu îl rînduiește episcop la Rădăuți în anul 1564, eparhie pe care o păstorește cu aleasă pricepere și blîndețe timp de 14 ani. Ca păstor de suflete s-a ostenit să pună preoți buni la sate și egumeni duhovnicești și învățați prin mînăstiri. De asemenea, cerceta adesea pe călugări și pe credincioși, dezvoltă mult școlile mînăstirești și încuraja viața isihastă în nordul Moldovei. Iar ca sfetnic de taină al voievodului mijlocea adesea între el și supușii săi, stăruind mereu pentru bună înțelegere și împăcare. A împlinit și cîteva misiuni de pace peste hotare, în Transilvania, Polonia și Rusia.

În anul 1577 bunul păstor al turmei lui Hristos se retrage din scaun la Mînăstirea Agapia Veche, unde îmbracă îngerescul chip al schivniciei. În această vestită vatră isihastă, el întrecu pe mulți sihaștri, devenind iscusit lucrător al rugăciunii lui Iisus, dascăl și părinte al părinților. După mai mulți ani de adîncă smerenie și neîncetată rugăciune episcopul

* *Istoria Bisericii Ortodoxe Române* ^ voi. I « București, 1957, p. 351; Pr. Prof. Mircea Păcurariu, *Listde cronologice ale ierarhilor Bisericii Ortodoxe Române* ^ in rev. „B*O.R.*t XCIII (1975), nr. 3—4, p. 322—355.

Isaia își dă sufletul în mîinile Domnului în anul 1592 și este îngropat alături de biserică.

MITROPOLITUL TEOFAN II

Mitropolia Moldovei și Sucevei (t 1598)

Al doilea mitropolit, Teofan, era ucenicul învățatului episcop Macarie de la Koman, amîndoi fiind cu metania din Mînăstirea Hîșca. Aici a crescut duhovnicește, învățînd de la dascălul său frica de Dumnezeu, cunoașterea Sfintei Evanghelii și scrierea în limba greacă.

Avînd o trăire aleasă, cu voia lui Dumnezeu, în anul 1564 a fost ales „din tinerețe” mitropolit al Moldovei de către Alexandru Lăpușneanu. Și era tuturor iubit pentru smerenia și bunătatea inimii lui. Acest păstor sufletesc cerceta adesea satele și sfintele mînăstiri și ajuta mult pe călugării care sihăstreau prin păduri și prin munți. Avea încă deosebită grijă de monahii români ce se nevoiau în Muntele Athos, unde a fost trimis de voievod să ducă bani pentru înnoirea din temelie a Mînăstirii Dochiaru (1564—1568). El a supravegheat aceste lucrări, a ajutat să se picteze biserică și a luat parte la sfințirea ei, devenind una din cele mai frumoase mînăstiri atonite.

În anul 1568 mitropolitul Teofan I-a călugărit pe Alexandru Lăpușneanu, punîndu-i numele de Pahomie și tot el I-a îngropat în biserică Mînăstirii Slatina. Mai tîrziu, sub domnia lui Ioan Vodă cel Viteaz, fiind izgonit din scaun, a sihăstrit cu trei ucenici ai săi în munții din preajma Rarăului. Aici, făcîndu-și chilii pe obcina numită pînă astăzi „Piciorul Mitropolitului”, s-au nevoit în post și rugăciune cîteva ani de zile. În anul 1577 a fost iarăși chemat la scaunul său de voievodul Petru Șchiopul, păstorind Biserica Moldovei încă patru ani de zile. În anul 1581 din cauza deselor schimbări de donmi, mitropolitul Teofan se refugiază în Polonia. După un an este chemat din nou la scaunul său, pentru a treia oară, rămînînd la cîrma bisericii încă cinci ani de zile. Căci în acele vremuri tulburi nu era în Moldova alt păstor mai bun ca mitropolitul Teofan.

Deci, povățuind corabia Bisericii lui Hristos prin grele valuri timp de 17 ani de zile și răbdînd cu bărbăție multe necazuri, izgoniri și pri-mejdii, în anul 1587 mitropolitul Teofan II se retrage de bunăvoie din scaun și se duce la Mînăstirea Dochiaru în Athos. Aici petrece ca un mare sihastru încă 12 ani de zile, întrecînd pe mulți călugări cu aspra sa nevoința, fiind cunoscut și cinstit în tot Muntele Athos. Evlaviosul

mitropolit Teofan era primul ierarh român care se făcuse sihastru atonit și era vestit povățuitor și părinte duhovnicesc, atât monahilor români, cât și multor monahi din Athos.

Ajungând la măsura marilor sihastri atoniți, în anul 1598, fericitul mitropolit Teofan și-a dat sufletul în mâinile lui Hristos și a fost înmormântat în pridvorul bisericii din Mănăstirea Dochiaru, cum se vede pînă astăzi. Monahii de aici l-au trecut în rîndul marilor ctitori și îl numără în ceata cuvioșilor părinți atoniți. După cîțiva ani, soția lui Ieremia Movilă a dăruit bani să i se pună piatră de mornunt, deasupra căreia stă scris această frumoasă inscripție: „O, mormintule, pentru Dumnezeu, ce mort ai? Spune-mi repede mie, celui ce te întreabă, pe cine ai? O, străine (îl am) pe Teofan, cel drag tuturor, pe slăvitul arhieru al Moldovlahiei, al cărui strălucit sicriu, Elisabeta, soția prea luminatului Ieremia, fiind fericită că-i este rudă, îl împodobește după cuviință, de departe spre amintire și ca să aibă răsplată. Gerul cu slava lui să-i dea viață îndelungată și strălucită fericire, în anul 1598.”

Pe portretul frumos pictat de pe perete stau scrise, de asemenea, aceste cuvinte: „Strălucitul păstor al Moldovlahiei, Teofan”.

CUVIOȘI PĂRINȚI din secolele XVI—XVII

SFÎNTUL IOAN ARHIEFIS COPUL

Minăstirea Rîșca

(secolele XVI—XVII) *

a. Viața

Acest ierarh sfînt al Bisericii Ortodoxe Române era de loc din ținutul Sucevei. Părinții săi se numeau Gheorghe și Anastasia. Prin anul 1560 a intrat ca fiu duhovnicesc al episcopului Macarie de Roman în obștea Minăstirii Rîșca ajungînd mai tîrziu egumen și duhovnic. Între anii 1598—1605 a fost episcop de Huși, apoi episcop de Rădăuți între anii 1605—1608, cînd este ales mitropolit al Moldovei. El însă, renunțînd la scaun, se retrage la minăstirea de metanie și după puțin timp se mută la cele veșnice. Viața sa, atît de sfîntă, ne rămîne în mare parte necunoscută, fiind ascunsă în Hristos. Cel dinții care l-a făcut cunoscut și l-a cinstit ca sfînt a fost evlaviosul mitropolit Dosoftei al Moldovei.

b. Fapte folositoare de suflet

1. Cuviosul Ioan de la Rîșca, „arhiepiscopul cel sfînt și minunat”, cum l-a numit mitropolitul Dosoftei, a fost chemat de Hristos din tinerețe la viața călugărească, avînd ca dascăl și povățuitor pe episcopul Macarie de Roman care i-a fost egumen și didiovic. De la el a învățat cunoștința cărții, iar de la cuvioșii duhovnici și sihastri din munți a învățat lucrarea cea îngerească a rugăciunii inimii și paza nunții de gîndurile cele deșarte care vin de la diavoli. Astfel, în puțină vreme a împlinit ani îndelungați, ajungînd la niăsura bărbatidui desăvîrșit.

2. Acest vas ales al Duhului Sfînt avea, îndeosebi, două mari fapte bune: rugăciunea curată însoțită de lacrimi și o negrăită dragoste pentru Hristos și pentru oameni. Prin aceste două bunătăți a biruit toate ispitele vrăjmașilor și, curățîndu-și mintea și inima, a ajuns purtător de Hristos, plin de blîndețe și smerenie. În acea vreme nu era altul mai sporit ca el în mînăstirile Moldovei. Era încă mare lucrător și dascăl al rugăciunii inimii.

* Mitr. Dosoftei, *Viețile Sfinților*, Iași, 1686, voi. IV, f. 152; Pr. Liviu Stan, *Sfinții Români*, Sibiu, 1945, f. 54—55; Arhiereul Narcis Greșulescu, *op. cit.*, p. 76—79.

3. Învrednicindu-se de darul preoției, Cuviosul Ioan s-a făcut egumen și mare părinte duhovnicesc în Mănăstirea Rîșca, căci pe toți îi miluia și îi mîngîia cu alese cuvinte duhovnicești și îi povățuia spre urcușul cel duhovnicesc prin însăși pilda vieții sale. Acest egumen a adunat în jurul său numeroși călugări și a desăvîrsit lucrarea duhovnicească începută de episcopul Macarie la Rîșca. Cerceta de asemenea pe sihastrii din munții Rîșcâi, le aducea Prea Curatele Taine și zăbovea la chiliile lor, mai ales în sfintele posturi, căci în sufletul lui se odihnea Hristos. Sub povățuirea acestui sfînt egumen, Mănăstirea Rîșca ajunsese la cea mai înaltă înflorire duhovnicească.

4. Pentru o nevoiță aleasă ca aceasta. Cuviosul Ioan s-a învrednicit de darul facerii de minuni și al înainte vederii. Din această pricină mulți credincioși de prin sate alergau la chilia lui, îi cereau sfintele rugăciimi, își mărturiseau păcatele și primeau sănătate. Căci era părinte sufletesc al tuturor și toți îl cinsteau ca pe un sfînt bărbat și plin de har.

5. În anul 1574, năvălind păgînii, au prădat numeroase sate și mînăstiri din centrul Moldovei. Atunci mulți oameni au scăpat de moarte, cu rugăciunea și milostenia Cuviosului Ioan. Căci adunîndu-se mii de săteni în curtea mînăstirii de frica turcilor, blîndul egumen i-a adăpostit, i-a hrănit și i-a mîngîiat pe toți cu nădejdea milei lui Dumnezeu. Apoi, cunoscînd cu duhul că și Mănăstirea Rîșca va fi jefuită de turci, a făcut cuviosul priveghere de toată noaptea împreună cu tot soborul, a săvîrșit Sfînta Liturghie și a împărtășit poporul cu Trupul și Sângele lui Hristos. Iar în zorii zilei, binecuvîntîndu-i, le-a dat hrană și i-a trimis să se ascundă în munți. În urmă, marele stareț a luat clopotele ctitorești și le-a aruncat în iazul mînăstirii pentru a nu le topi păgînii. Asemenea și odoarele îngropîndu-le, a luat icoana Sfîntului Ierarh Nicolae, patronul acestui sfînt locaș și, ingenunchind, au înconjurat biserica împreună cu părinții. Apoi, sărutîndu-se unii cu alții, s-au risipit în munți, la chiliile fericiților sihastri și acolo au zăbovit ca la trei ani, pînă s-a liniștit țara.

6. Văzînd mitropolitul și domnul Moldovei nevoiță Cuviosului egumen Ioan, în anul 1598 l-au ales episcop de Huși, împotriva voiei sale, păstorind bine turma lui Hristos timp de 7 ani. Căci ducea aceeași petrecere ca la mînăstire și era mereu înconjurat de popor. A păstorit și episcopia Rădăușilor încă trei ani. Apoi, fiind ales mitropolit al Moldovei și iubind mai mult liniștea și rugăciunea decît cîntărea cea trecătoare. Cuviosul Arhiepiscop Ioan, cerîndu-și iertare, s-a retras la fericita liniște de la Rîșca. Aici, mai trăind puțin în rugăciune și smerenie, și-a dat sfîntul său suflet în mîinile Marelui Arhieru Iisus Hristos.

Sfînte Ierarhe Ioane, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOSUL IOAN SFIISTRUL

Mănăstirea Rîșca

(secolele XVI—XVII)

Ieroschimonahul Ioan era unul din ucenicii Sfîntului Arhiepiscop Ioan de la Rîșca. El s-a nevoit mai întîi în nunăstirea de metanie, pînă ce marele său dascăl și părinte duhovnicesc s-a mutat din viața aceasta. Apoi dorind viață pustnicească, s-a retras în munte, pe valea pîrîului Rîșcuța și acolo a sihăstrit în cuvioșie și plăcere de Dumnezeu mai mult de 30 de ani.

Acest sihastru a fost un vestit lucrător al rugăciunii lui Iisus și un mare rugător al neamului românesc. Atît de mult sporise în asceză și în cugetarea celor dumnezeiești, că în timpul rugăciunii fața lui se lumina de darul Duhului Sfînt și cunoștea cele viitoare. Chilia lui din lemn și pămînt se afla într-o mică poiană retrasă de lume, la 3 km mai sus de mînăstire, numită pînă azi „Poiana lui Ioan”. Aici avea cuviosul cîțiva ucenici, un mic paraclis pentru rugăciune și o mică grădină de legume, în această poiană au sihăstrit întotdeauna pustnici aleși, fiind loc de liniște pentru călugării din Mănăstirea Rîșca. Se crede că tot aici s-a retras fericitul Arhiepiscop Ioan cu obștea sa, de frica turcilor, pe cînd era egumen la Rîșca.

Deci, mult nevoindu-se și răbdînd nu puține ispite de la vicleanul diavol, cuviosul Ioan Sihastrul și-a dat sufletul în brațele lui Hristos și a fost numărat în ceata cuvioșilor părinți.

CUVIOȘII PĂRINȚI

EVLOGHIE, PIMEN, MISAIL, VASILE ȘI PAISIE

Sihăstria Agapia Veche

(secolele XVI—XVII)

Între Muntele Scaunele și Poiana lui Eufrosin este o mică poiană „cu arbori bătrîni și roditori”, plantați de cei dintîi părinți care au urzit Schitul Agapia și bisericuța de lemn pe temelie de piatră. Locul acesta se cheamă pînă astăzi „Livada Părinților”.

În această livadă exista, prin secolele XVI—XVII, un cimitir în care se îngropau atît călugării din „mînăstirea liii Agapie”, cît și sihastrii care se nevoiau singuri prin pădurile și munții din împrejurimi. Aici „în Livada Părinților s-au găsit în morminte, la săpături ocazionale, sicrie făcute din butuci de stejar tăiați pe lungimea mortidui și apoi scobiți înăuntru ca o raclă, iar mortul din ele înfășurat și cu o cărămidă sub cap.

La unii era și câte o cruce de plumb legată de gât, cu numele mortului scris pe o lățure, ori pe o muchie . . .". În tradiția locului se spune că printre numeroșii sihastri din munții Neamțului, mai ales de la Agapia Veche, „se aflau între ei mulți bărbați cu viața sfântă ale căror trupuri, îngropându-se acolo și după multă vreme constatându-se de sfinte, au fost scoase și duse ca moaște prin alte țări, ca: Rusia, Grecia. . .".

Între cuvioșii sihastri de la Agapia Veche, ale căror cinstite moaște se odihnesc în cimitirul vechi din „Livada Părinților”, s-au identificat în anul 1838 cinci nume de schimonahi și ieroschimonahi, anume: Evloghie, Pimen, Misail, Vasile și Paisie. Trupurile acestor cuvioși părinți erau așezate în sicrie din trunchiuri groase de stejar, cu cruci grele de plumb pe piept și cu osemintele galbene și bine mirositoare. Ei s-au nevoit la Agapia Veche, atât în obște cât și în munții din împrejurimi, pînă la jumătatea secolului XVIII, când schimonahii obișnuiau să poarte cruci grele de plumb pe piept și se îngropau în sicrie scobite în tulpină de stejar. Pe unii dintre aceștia i-a cunoscut încă din viață mitropolitul Dosoftei, iar despre alții numai a auzit precum singur mărturisește: „încă și din români mulți sînt cărora le-am văzut viața și traiul lor, dar n-au fost căutați” *..

Chipul în care s-au nevoit acești sfinți sihastri și faptele bune ce le-au săvîrșit în viață, singur Dumnezeu le știe, care cercetează inimile și rărunchii oamenilor. Însă crucile grele de plumb și sicriile în care se îngropau dovedesc nevoița aspră pe care o duceau. Căci toți erau mari lucrători ai rugăciunii lui Iisus și trăiau în desăvîrșită liniște și bucurie dumnezeiască, păzindu-și mintea curată de gânduri și ostenindu-și trupul cu înfîrînarea și privegherea.

Astăzi, trupurile acestor cuvioși părinți și rugători ai neamului nostru se odihnesc, uitate, în „Livada Părinților” de la Agapia Veche, iar sufletele lor cîntă neîncetat cu îngerii în ceruri măririle lui Dumnezeu.

Sfinților Prea Cuvioși Părinți, rugați-vă lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOSUL ARHIMANDRIT FILOTEI DASCĂLUL

Mănăstirea Putna

(secolele XVI—XVD)

Cuviosul arhimandrit Filotei a fost unul din cei mai învățați dascăli ai școlii duhovnicești din Mănăstirea Putna, unde a deprins din tinerețe frica de Dumnezeu și osteneala faptelor bune. Bogatele sale cunoș-

* Mitropolitul Dosoftei, *op. cit.* f. 152.

tințe teologice, patristice, catehetice și chiar filosofice, le-a primit atât în Mănăstirea Putna, cât și în Muntele Athos unde s-a nevoit cîțiva ani.

De la marii dascăli atoniți a deprins cuviosul ieromonah Filotei cunoștința cea adîncă a învățaturii ortodoxe, dogmele, morala, asceza, retorica, filosofia și scrierile Sfinților Părinți. Apoi, luminîndu-se îndeajuns și cunoscînd bine limbile greacă și slavonă, s-a întors la Mănăstirea Putna. Acest cuvios era și un iscusit lucrător al rugăciunii, duhovnic, dascăl de limbă română și bun caligraf.

Deci, luînd sub conducerea sa școala Mînăstirii Putna, în puțină vreme a sporit atât de mult faima ei, încît nu era alta mai vestită în țara Moldovei. Căci veneau să învețe carte de la arhimandritul Filotei zeci de călugări din Putna, Moldovița, Humor, Suceava și numeroși tineri pentru preoți la sate. Iar bunul dascăl și slujitor al *hn* Hristos, ajutat de un iscusit dascăl „Antonie Protopsaltul”* (1589), atât de mult s-a ostenit cu ucenicii săi, că mulți dintre ei au deprins limbile greacă și slavonă. Alții au învățat meșteșugul rugăciunii lui Iisus, iar alții au ajuns vestiți protopsalți prin mînăstiri, iscuși caligrafi, scriitori și îmbodobitori de cărți bisericești*.

Unul dintre ucenicii săi a fost și „mult păcătosul pustnic Isaia” din Mănăstirea Moldovița. Acesta, după ce învață carte la Putna, ajunge pustnic și scrie un Tetraevanghel (sfîrșitul secolului XVI) pentru Moldovița. Pe prima filă scrie următoarea dedicație, în semn de recunoștință: „Atotluminatului și preasfințitului și de Dumnezeu alesului și dascălului nostru chir ieromonah arhimandrit Filotei din Putna”**.

Acest dascăl al monahismului și teologiei românești din secolul XVI a făcut din școala mînăstirească de la Putna o adevărată academie teologică. Refuzînd să urce treapta arhieriei, a rămas în smerenia vieții călugărești pînă la sfîrșitul vieții sale. Dar prin înțelepciunea și trăirea sa pe mulți i-a luminat și i-a zidit sufletește, pentru care era numit de toți „prealuminatul și preasfințitul și de Dumnezeu alesul și dascălul nostru”. Numele său era cunoscut pînă la Pecersca, în Athos și chiar la Patriarhia din Constantinopol și se cucureau toți de nevoița și smerenia lui.

Așa s-a nevoit acest mare dascăl, duhovnic și slujitor al Bisericii lui Hristos, ca la 30 de ani, mărturisind dreapta credință, învățînd pe călugări și preoți cunoștința Sfintei Evanghelii, deprinzînd pe mulți lucrarea cea de taină a rugăciunii și născînd numeroși fii duhovnicești.

* *Arhiva și Pomelnicul Mînăstirii Putna*,

** Tetraevanghelul se păstrează în biblioteca Mînăstirii Dragomirna, sub nr. 1776/687.

Apoi, simțindu-se chemat la cele veșnice, a dat ucenicilor săi sărutarea cea mai de pe urmă și a adormit cu pace în Mînăstirea Putna, la începutul secolului XVII.

CUVIOSUL IEREMIA ROMÂNUL (VALAHUL) *

(1556—1625)

Cuviosul Ieremia, numit din botez Ioan, s-a născut la 29 iunie 1556, într-un sat din centrul Moldovei, anume Sasca, județul Suceava, dintr-o familie ortodoxă cu șapte copii. Părinții săi, Costiște Stoica și Margareta lui Bărbat, i-au dat o bună creștere în dreapta credință, în rugăciune, în milostenie și dragoste de Dumnezeu și de oameni. Îi deștepta totodată și rîvna pentru viața înaltă călugărească. Odată, pe cînd tînarul Ioan lucra la cîmp cu tatăl său, acesta i-a zis: „Fiule, vezi păsările acelea care zboară? Tot așa zboară în rai și sufletele călugărilor buni!”.

Ajuns la vîrsta de 19 ani, Ioan părăsește casa părintească și lucrează puțin timp în Alba Iulia. Aici află că un medic din Italia, anume Pietro Giacomo, care tratase pe principele Transilvaniei, la întoarcere în țara lui căuta un însoțitor. Prin pronia lui Dumnezeu tînarul Ioan îl însoțește pe acel medic pînă în orașul Bari—Italia. Era prin anul 1575. Rămînînd singur, sărac și străin, nu știa unde să se ducă. Deci, rugîndu-se cu multe lacrimi lui Dumnezeu și Maicii Domnului, a fost îndemnat să se retragă la o mînăstire de călugări capucini, numită „a Sfîntului Efrem”. Aici a fost primit și apoi călugărit, primind numele de „Ieremia Valahul”, adică „Românul”.

Neștiind carte, dar fiind foarte milostiv și iubitor de străini, a fost rînduit multă vreme la infirmerie cu îngrijirea bolnavilor. El întrecea pe toți ceilalți din mînăstire cu tăria credinței, cu smerenia, cu blîndețea, cu rugăciunea, cu desăvîrșita lepădare de cele pămîntești, cu iubirea aproapelui și îngrijirea bolnavilor. Pentru aceste mari virtuți și mai ales pentru smerenia și sfințenia vieții sale s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul facerii de minuni cu care vindeca mulți bolnavi. Rugăciunea lui obișnuită pentru cei bolnavi era aceasta: „Puterea lui Dumnezeu-Tatăl, înțelepciunea lui Dumnezeu-Fiul și barul Duhului Sfînt să te izbăvească de tot răul!”. Cu această rugăciune făcea multe vindecări și mîngîia pe cei care erau în suferință. Iată cîteva din faptele minunate săvîrșite de Cuviosul Ieremia. Odată a izgonit din grădina mînăstirii viermii care mînceau varza, numai prin rugăciune și prin stropirea cu

aghiazmă. Altădată a vindecat o copilă bolnavă de vărsat, rostind obișnuita lui rugăciune și făcînd semnul sfîntei cruci pe capul ei; iar în anul 1616 a vindecat un copil de lepră și pe tatăl lui, greu bolnav.

Părintele Ieremia avea chipul luminat de o permanentă bucurie cerească, pe care o transmitea tuturor celor care veneau la dînsul. Apoi era foarte milostiv. Cînd pleca din mînăstire lua cu el tot ce găsea de mîncare și ducea la cei lipsiți care îi ieșeau în cale. Uneori îl întrebau frații: „Ce faci cu acestea, părinte Ieremia?”. Iar el răspundea cu blîndețe: „Săracii, săracii! Noi am mîncat, ei însă n-au ce mînce!”. Alteori îndemna pe cei ce veneau la el: „Fiți milostivi! Faceți binele cu inima deschisă î Hristos a venit din cer pe pămînt din iubire ca să ne miluiască pe toți. Să miluim și noi pe cei din jurul nostru!”.

Astfel, Cuviosul Ieremia avea un suflet devotat milosteniei, jertfirii pentru aproapele, îngrijirii celor suferinzi — virtuți specifice în mare parte monahilor români. Prin milostenie și smerenie îi întrecea pe toți din mînăstire, chiar și pe cei mai învățați; căci zice Domnul: *„Milă voiesc, iar nu jertfă”*. **De aceea se spunea între frați: „Să ai milostenia Cuviosului Ieremia Românul”**. Cu dragostea și rugăciunea lui, Cuviosul Ieremia vindeca mulți bolnavi, alina multe inimi zdrobite și întărea pe toți în credință și nădejde. Căci unde intra el, intra și bucuria Duhului Sfînt. De aceea, toți bolnavii de la infirmerie doreau să fie îngrijiți mai ales de el; toți săracii doreau să fie miluiți de el; toți credincioșii din partea locului îl căutau cu credință și doreau să asculte sfatul lui. Și aceasta, pentru că era plin de dragostea lui Dumnezeu, avea inimă milostivă, era dulce la cuvînt și cu totul dezlipit de cele pămîntești. Deși nu era hirotonit preot și se afla în ascultările cele mai de jos, pentru smerenia și dragostea lui era cel mai cinstit și căutat din mînăstire. Ori de cîte ori auzea că cineva este bolnav sau întristat, îl cerceta cu seninătate, îi (lucea ceva milostenie și așa îi alunga durerea și întristarea inimii. Iar cînd unii îl întrebau cum reușește să facă acestea, el le răspundea: *„Milostenia le drege pe toate”*.

Faima vindecărilor miraculoase și multa sa milă pentru săraci și suferinzi l-au făcut pe Cuviosul Ieremia vestit în tot ținutid Neapole. Mulți bolnavi îl chemau în casele lor ca să le aline durerile și, datorită rugăciunilor lui, se făceau sănătoși. Era destul numai să audă că cineva în vreun sat este bolnav și de îndată lua ceva de mîncare și se ducea în casa bolnavului. După ce se ruga pentru el și-i făcea cruce pe cap, îi dădea pîine sau fructe să mănînce, zicînd: „Ia, frate, și mănîncă. O să-ți facă bine că sînt binecuvîntate!”.

Cuviosul Ieremia era un călugăr al rugăciunii. Mai ales noaptea, cînd toți dormeau, se ruga singur în locuri retrase, pînă suna clopotul de bise-

* Francesco Severini, *Ieremia Valahul un călugăr român în Italia.*, Milano, 1982; *Un sfînt pribeag român* Cluj, 1926; Pr. Liviu Stan, *Sfîntii Români* Sibiu, 1945, p. 76. E. Dăianu,

rică. Iar de la slujbele bisericii, pe cât putea nu lipsea niciodată, oricât ar fii fost de ocupat și obosit. Uneori zicea fraților din minăstire: „Noi avem de toate și nu ducem lipsă de ninaic, nici nu ne apasă necazurile vieții. De aceea sîntem datori să ne rugăm pentru sărmani, pentru suferinzi, pentru toți care au încredere în noi și care cer cu rîvnă și credință să ne rugăm pentru ei!”.

Odată, pe cînd mergea la biserică și era singur, a văzut pe diavolul în chip de om, stînd la ușa de intrare. „Ce faci aici?” l-a întrebat cuviosul. „Aștept călugării care întîrzie la rugăciune, să-i ispitesc și să-i adorm în timpul Liturghiei!”. Apoi îndată s-a făcut nevăzut, căci știe vrăjmașul cîtă putere are rugăciunea și mai ales Sfînta Liturghie. Întrucît Cuviosul Ieremia nu știa carte, iubea cel mai mult două rugăciuni: „*Tatăl nostru*” și „*Bucură-te, MaHe, ceea ce ești plină de dar . . .*”, pe care le repeta mereu la ascultare, cu atenție și evlavie.

În primăvara anului 1625, pe cînd Cuviosul Ieremia avea 69 de ani din care 47 în călugărie, a fost chemat de un bolnav într-o localitate îndepărtată. Pe cale, fiind frig, s-a îmbolnăvit de aprindere la plămîni. Simțindu-și sfîrșitul aproape, și-a cerut iertare de la toți, a primit Trupul și Sîngele Domnului și, dîndu-și sufletul cu pace, a rostit ultimele cuvinte: „*Mor bucuros, în ascultare și dragoste* /”..

Așa a trăit și așa s-a săvîrșit din viață, în țară străină, acest mare călugăr moldovean fiind într-un tot pînde smerenie, de răbdare, de trăire îngerească și de nemuritoare iubire pentru Dumnezeu și pentru oameni. Nu știa nici a citi, nici a scrie. Nu știa bine nici limba țării care l-a găzduit. Dar știa să se roage simplu și cu inima curată. Știa să trăiască firimos, în sărăcie de cele pămîntești, dar plin de pacea duhului și de bucuria celor cerești. De aceea s-a învrednicit de darul facerii de minuni și al cunoașterii celor viitoare. Credința lui simplă și curată, smerenia, milostenia și dumnezeiasca iubire, virtuți atît de obișnuite în rîndul monahilor și credincioșilor noștri l-au făcut pe Cuviosul Ieremia „Românul” sfînt și nemuritor. Căci sfinții nu au pe pămînt nici țară, nici frontiere. Ei sînt universali, comuni și nemuritori pentru toată lumea prin sfințenia vieții lor și prin umbrirea harului Duhului Sfînt. Și întrucît sfinții sînt canonizați și cinstiți ca sfinți mai întîi de popor, apoi de Biserică, la fel și Cuviosul Ieremia Românul a fost cinstit ca sfînt încă din viață de către toți credincioșii din partea locului. Apoi, după trei ani de la moartea sa, a fost trecut în rîndul fericiților.

La 30 octombrie 1983, Biserica Apuseană l-a canonizat oficial, trecîndu-l în rîndul sfinților. El rămîne însă un sfînt român, un sfînt ortodox după suflet și fapte. Un sfînt al tuturor creștinilor iubitori de Hristos din trecut și prezent, odrăslit din acest pămînt binecuvîntat de Dumnezeu.

IEROSCHIMONAHUL DOSOFTEI DASCĂLUL

Egumen în Schitul lui Zosima — Secu

(1582—1606) *

Prima așezare monahală atestată documentar pe valea Secului din ținutul Neamț a fost o mică sihăstrie din timpul lui Alexandru Lăpușneanu, întemeiată de cîțiva călugări pustnici din Mînăstirea Neamț. Iar cel dintîi ctitor care zidește aici locaș de rugăciune și chilii, în a doua jumătate a secolului XVI, a fost vistiernicul Zosin (schimonahid Zosima).

Printre cei dintîi egumeni ai acestui schit retras de lume a fost ieroschimonahul Dosoftei, mare dascăl și povățuitor de suflete, cu metania din Mînăstirea Neamț. Timp de 40 de ani cît a dăinuit Schitul lui Zosima, cuviosul Dosoftei a stat ca un adevărat stîlp și părinte duhovnicesc în fruntea obștii sale, formată din peste 50 de sihastri. El învăța pe toți frica de Dumnezeu, ascultarea, smerenia și meșteșugul nevoinței călugărești, căci era iscusit în tâlcuirea Sfintelor Scripturi și vestit pentru înțelepciunea sa în toată Moldova, pînă la însuși domniJ țării. Se spunea despre dînsul că era, de asemenea, bun cunoscător al limbilor greacă și slavonă și știa, ca puțini alții, dogmele Bisericii Ortodoxe. A întemeiat încă și școală mînăstirească de învățătură în obștea sa, unde învățau călugări iubitori de carte. Pentru aceea și dascăl sau „nastavnic” era numit de cei din vremea sa.

Unde din cei mai vestiți ucenici ai egumenului Dosoftei a fost însuși marele mitropolit Varlaam Motoc, care a viețuit în schitul lui Zosima mai mult de 25 de ani. Înțelepciunea duhovnicească și teologică a ucenicului arată măsura nevoinței și cunoștințelor pe care le stăpînea dascălul său.

Cuviosul Dosoftei era încă iscusit povățuitor și duhovnic al sihastriilor care se nevoiau în codrii de pe valea Secului. Totodată, el a ajutat mult la zidirea din nou a ctitoriei lui Nestor Ureche (1602), alături de schitul lui Zosima, fiind cel dintîi stareț al Mînăstirii Secu între anii 1602—1606. Acest egumen face din obștea sa o adevărată lavră, vestită în toată Țara Moldovei.

La 21 august 1606, cuviosul Dosoftei Dascălul lasă egumen în locul său pe ieroschimonahul Andrei, unul din fiii săi duhovnicești, iar el se mută în odihna lui Hristos, plîns de toți ucenicii și sihastrii de pe valea „pîrîului Săc”.

* Alexandru I. Conta, 'Un așezămînt de cultura de la Alexandru Lăpușneanu pe Valea Secului, înainte de ctitoria lui Nestor Ureche — Schitul lui Zosin' în rev. „3fitropolia Moldovei”, 1962, nr. 9—12, p. 694-712.

CUVIOSUL ISALI PUSTNICUL

Mînăstirea Moldovița

(secolele XVI—XVII)

În jurul Mînăstirii Moldovița (ante 1402), ca de altfel pretutindeni, se nevoiau încă din secolele XIII—XIV cîțiva sihastri uitați de lume. Unii rămîneau necunoscuți pînă la moarte, alții trăiau un timp ca pustnici în poienile codrilor, apoi din nou se retrăgeau în mînăstire.

Unul dintre acești sihastri a fost și cuviosul schimonah Isaia. El s-a nevoit mai întîi în Mînăstirea Moldovița, în a doua jumătate a secolului XVI, ajungînd monah foarte sporit în cele duhovnicești. Apoi, dorind să învețe mai multă carte, a fost trimis de egumenul său la vestita școală duhovnicească din Mînăstirea Putna. Aici străluceau în acea vreme doi mari dascăli putneni. Antonie Protopsaltul și arhimandritul Filotei. De la cel dintîi a învățat cuviosul Isaia tipicul și cîntarea psaltică, iar de la „prealuminatul” dascăl Filotei a învățat pe lîngă limbile greacă și slavonă cunoștința Sfintei Scripturi și operele cele mai alese ale Sfinților Părinți. Tot la Putna a deprins meșteșugul caligrafiei și împodobirii cu picturi a cărților bisericești.

Reîntors la Moldovița, cuviosul Isaia a petrecut un timp în obște ca protopsalt și dascăl în școala mînăstirii. Apoi, rîvnind marilor sihastri de demult, s-a retras la liniște în pădurile din jurul mînăstirii. Acolo, făcîndu-și o colibă, se nevoia ziua și noaptea în post, în rugăciune și în luare aminte de sine. Prea Curatele Taine le primea din mînăstire, unde cobora la marile sărbători, iar hrana și îmbrăcămintea și le agonisea din lucrul mîinilor sale. Căci fiind bun caligraf, copia cărți de slujbă pentru biserică și primea cele necesare.

Gel mai de preț manuscris copiat de cuviosul Isaia, pe cînd era pustnic, este un frumos Tetraevanghel scris la cererea egumenului din Mînăstirea Moldovița, în timpul domniei lui Ieremia Movilă (1595—1606). Pe fila 257 se află această însemnare: „Eu mult păcătosul pustnic Isaia m-am trudit și am scris”. Iar pe prima filă se află dedicația pustnicului Isaia adresată în semn de recunoștință „Atotluminatului și prea sfințitului și de Dumnezeu alesului și dascălului nostru, chir ieromonah arhimandrit Filotei din Putna”. Tot pe prima filă jos, notează schimonahul Isaia și această însemnare: „Erechia Movilă voevod, din mila lui Dumnezeu domn (al) Țării Moldovei, scrie rugămintea egumenului nostru din Moldovița și întregului sobor” *. Este vorba de o scrisoare a voie-

* *Pomelnicul Mînăstirii Moldovița* Tetraevanghelul se păstrează în biblioteca Mînăstirii Dragomirna.

vodului prin care cere să fie pomenit de călugări la sfintele lor rugăciuni.

După mulți ani de viață pustnicească, cuviosul Isaia s-a reîntors în obștea Mînăstirii Moldovița. Apoi, mai trăind puțin și bineplăcînd lui Dumnezeu, s-a strămutat la cereștile locașuri în primele decenii ale secolului XVII.

CUVIOȘII VUCOL, GHEDEON ȘI GHERMAN

Sihastri de pe muntele Ceahlău

(secolele XVI—XVII)

Acești trei cuvioși sihastri erau cu metania din Sihăstria Ceahlăului și din Mînăstirea Pionul, situate în apropierea acestui sfînt munte românesc. După ce mai întîi s-au deprins în obște cu osteneala vieții călugărești și au îmbrăcat îngerescul chip al schivniciei, s-au retras la liniște în adîncul codrilor seculari de pe valea pîrîului Durau, unde se nevoiau mulți sihastri purtători de Hristos. Apoi și-au săpat trei peșteri aproape una de alta, în stîncile de piatră de sub vîrfurile Ceahlăului și acolo se nevoiau în post, în rugăciune și în dorire de Dumnezeu.

Nevoința lor era aceasta: Ziua și noaptea își aveau mintea înălțată la Dumnezeu, prin neîncetată rugăciune și nădejdea bunătăților celor viitoare. Toată săptămîna petreceau singuri în munte, nevăzînd **față** de om și mîncău o dată pe zi, după apusul soarelui. În sărbători se adunau la chilia unui duhovnic sihastru și acolo săvîrșeau Sfînta Liturghie și primeau Trupul și Sîngele Domnului. Cele de nevoie vieții le primeau prin ucenicii lor de la mînăstirea de metanie.

Așa s-au nevoit cuvioșii Vucol, Ghedeon și Gherman timp de 30 de ani, strălucind ca trei făclii pe muntele Ceahlău și neîncetat rugîndu-se pentru ei și pentru mîntuirea lumii. Apoi, ajungînd la vîrsta bătrîneții și bineplăcînd lui Dumnezeu, s-au săvîrșit cu pace în primele trei decenii ale secolului XVII și s-au numărat în ceata cuvioșilor părinți *. Peșterile lor se văd pînă astăzi și le poartă numele peste veacuri **.

„Ceata pustnicilor fericită este, a celor ce se întraripează cu dumnezeiescul dor !”.

* Pr. C. Matasă, *Călăuza județului Neamț*, București, 1939, p. 104; Idem, *Palatul Cnejilor*, București, 1935, p. 1—46.

** La cîțiva km mai sus de Mînăstirea Durau, unde a fost și un mic schit de sihastri, se găsesc mai multe peșteri și urme de chilii sub stîncile Ceahlăului, printre care și „Peștera lui Vucol**”, „Peștera lui Ghedeon**” și „Peștera lui Gherman**”.

CUVIOSUL PANGRATIE ARHIMANDRITUL

Mînăstirea Sucevița

(secolele XVI—XVII)

Acest arhimandrit iubitor de Hristos era ucenic al mitropolitului Gheorghe Movilă, pe cînd era egumen în Mînăstirea Sucevița (1564 ? — 1579). Apoi rîvnitor vieții pustnicești, s-a făcut sihastru cu binecuvîntarea dascălului său, pe un deal din apropierea mînăstirii, numit pînă astăzi „Dealul lui Pangratie”. Aici, făcîndu-și un bordei în mijlocul pădurii, s-a nevoit cuviosul Pangratie peste 20 de ani în neîncetată rugăciune, în post și în priveghere, răbdînd multe ispite de la diavolul. Numele lui devenise cunoscut în toate satele de pe valea Suceviței și mulți credincioși îl căutau pentru binecuvîntare și pentru cuvînt de folos. Avea încă și darul vindecării bolilor, căci se făcuse vas cm-at al Duhului Sfînt.

În anul 1610, cuviosul Pangratie a fost ales egumen și părinte duhovnicesc al Mînăstirii Sucevița, pe care o povățuiește cu multă înțelepciune 15 ani. Ca egumen a înmulțit numărul monahilor la peste 50 de rugători, dintre care o parte trăiau în obște iar ceilalți sihăstreau în pădure din jurul Suceviței. Pe toți îi avea sub ascultare arhimandritul Pangratie, deprinzîndu-i frica de Dumnezeu, smerenia și neîncetata rugăciune, care este maica tutiilor faptelor bune. Cuviosul Pangratie s-a îngrijit și de buna chivemisire a mînăstirii, înnoind chiliile monahilor și ale sihastrilor și făcînd multe milostenii la sătenii din valea Suceviței. Era încă foarte cinstit și căutat de credincioși, „avînd multă trecere în poporul de la sate”.*.

Săvîrșind, astfel, călătoria acestei vieți după cuvîntul Sfintei Evanghelii, s-a mutat la cereștile locașuri în primele decenii ale secolului XVII *.

EPISCOPUL EFREM AL RĂDĂUȚILOR

Mînăstirea Moldovița

(t 1629)

Evlaviosul episcop Efrem era cu metania din Mînăstirea Moldovița, iar cu locul nașterii din părțile Sucevei. Deci, auzind de buna nevoiță a monahilor de aici, s-a făcut călugăr în a doua jumătate a secolului XVI, învrednicindu-se în puțină vreme de darul preoției. Apoi, a

* Dimitrie Dan, *Mînăstirea Sucevița* București, 1923, p. 45, 102.

fost mai mulți ani eclesiarh și duhovnic al obștii din Moldovița, crescînd mulți fii duhovnicești și zidind sufletește pe toți cu smerenia, cu blîndețea și cu înțelepciunea lui. Căci era deprins din copilărie cu citirea și înțelegerea Sfintei Scripturi, și cu învățătura Sfinților Părinți pe care o deprinsese în școala mînăstirii de la dascăli iscusiți.

Spre sfîrșitul secolului XVI, cuviosul Efrem a fost ales egumen al Mînăstirii Moldovița, povățuind duhovnicește această obște între anii 1595—1607 și adunînd în jund său pînă la 60 de călugări. În această vreme, Mînăstirea Moldovița a cunoscut o epocă de aleasă înflorire spirituală și culturală. Aici se formau duhovnici și egumeni iscusiți în povățuirea sufletelor omenești, precum și buni caligrafi care scriau cărți de slujbă pentru biserici, printre care era și cuviosul Isaia pustnicul. În jurul Mînăstirii Moldovița se nevoiau, de asemenea, numeroși sihastri care se bucurau de ajutorul lui. Numele egumenului Efrem era cunoscut domnului Moldovei, Ieremia Movilă, care îi acordă unele ajutoare pentru mînăstire și „scrie rugăminte egumenului din Moldovița și întregului sobor”.

Pentru înțelepciunea vieții sale, cuviosul Efrem a fost chemat de Dumnezeu la treapta arhieriei, fiind hirotonit episcop al Hușilor în anul 1607. După puțină vreme ajunge pe scaunul Episcopiei Rădăuților, bine păstorind turma lui Hristos 15 ani (1608—1614 și 1616—1623). Prima lui grijă a fost să zidească biserici în toate satele și să hirotonească preoți buni și știutori de carte, ca să poată povățui poporul pe calea mîntuirii. Se îngrijea, de asemenea, pentru întărirea vieții duhovnicești în mînăstirile și schiturile din eparhia sa, rînduind egumeni luminați și sporiți în fapte bune.

La mînăstirea de metanie, episcopul Efrem a zidit în anul 1612 o frumoasă „clisiarniță”, care se păstrează pînă astăzi. A mai dat n^ăs-tirii sale cîteva cărți de slujbă, caligrafiate cu propriile sale mîini, și anume un Evangheliar (1613), o Psaltire (1614) și un „Anghelis” (Octoih). Pe acest manuscris se află următoarea însemnare: „Cu voia Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvîrșirea Sfîntului Duh, iată eu robul Domnului Dumnezeului meu, Efrem, episcop de Rădăuți, am binevoit și am dorit din toată inima și am dat din agoniseala mea dreaptă, ca să se scrie sfîntul Anghelis care stă de față celor ce-l privesc, ca rugăciune a mea pentru mine și părinții mei și l-am dat sfintei mînăstiri Moldovița . . .” *.

Așa nevoindu-se smeritul episcop Efrem și mult ostenindu-se pentru mîntuirea turmei sale, în anul 1623 s-a retras la nunăstirea de metanie. Apoi, pregătindu-și dinainte mormîntul, și-a dat sufletul în miinile lui

* Prof. I. Zugrav, *Trei manuscrise liturgice de la episcopul Efrem al Rădăuților* în rev. „3f<M.*> XXXIX (1963), nr. 7-8, p. 456-472.

Dumnezeu, în anul 1626. Mormîntul se află în gropnița Mînăstirii Moldovița și poartă următoarea inscripție: „Acesta este mormîntul preasfințitului nostru părinte Kir Efrem, episcop al Rădăușitului (unde) este și înmormîntat, unde s-a făgăduit lui Dumnezeu și Preacuratei Sale Maici din tinerețe. Veșnica lui pomenire, în anul 1626”.

MITROPOLITUL ANASTASIE CRIMCA

al Moldovei și Sucevei

(t 1631)*

a. Viața

Acest mare mitropolit al Moldovei s-a născut în Suceava, pe la jumătatea secolului XVI, din părinți foarte iubitori de Hristos, anume Ioan și Cristina. Din botez se chema Ilie.

În timpul domniei lui Petru Șchiopul (1582—1591), tînărul Ilie Crimca a fost diac de cancelarie și ostaș. Apoi, renunșînd la cele pămîntești, s-a făcut călugăr la Mînăstirea Putna. După pușină vreme a ajuns egumen la Mînăstirea Galata din Iași. În anul 1600 a fost ales episcop la Rădăuși. Dar în același an se retrage la Dragomirna unde zidește o mică biserică de piatră și întemeiază schit de călugări.

În anul 1606 este ales episcop la Roman, iar în decembrie 1607 este ales mitropolit al Moldovei și Sucevei, pînă în anul 1617, cînd se retrage din scaun la Mînăstirea Dragomirna, ctitorită de el în anul 1609. Între anii 1619—1629 păstorește din nou Biserica Moldovei. Apoi, se retrage la ctitoria sa și trece la cele veșnice la 19 ianuarie 1631.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Mitropolitul Anastasie a fost ales de Dumnezeu din brațele maicii sale să fie păstor duhovnicesc al Bisericii lui Hristos. Părinții săi Ioan și Cristina l-au crescut de mic în frică de Dumnezeu ca pe un odor de mare preț, dîndu-i o educație creștinească cu totul aleasă. Astfel, tatăl său l-a învățat bărbăția și tăria sufletească, care îl fac pe om statornic și îndelung răbdător în încercările de multe feluri ale vieții; iar buna sa

* *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, voi. I, București, 1957, p. 343—345; Pr. Prof. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Sibiu, 1972, p. 105—107.

mamă l-a învățat să fie smerit, cu sufletul deschis spre dumnezeieștile frumuseți, fierbinte în rugăciuni și iubitor de oameni.

2. În tinerețile sale, fiind ostaș în armata Moldovei, se spune despre dînsul că făcea adevărate vitejii în luptele cu cazacii care prădau adesea satele și mînăstirile. Că, întărindu-se cu crucea lui Hristos și fiind îndemînatec și plin de curaj, biruia cu multă ușurință pe năvălitori. Pentru toate acestea a fost răsplătit de domnul Moldovei cu o mare întindere de pămînt, unde mai tîrziu a zidit frumoasa Mînăstire Dragomirna.

3. Rănînd în oaste cîțiva ani, tînărul Ilie Crimca a fost îndemnat de Duhul Sfînt să se facă ostaș al lui Hristos. Deci, renunșînd la cele pămîntești, a intrat în obștea Mînăstirii Putna, călugărindu-se sub numele de Anastasie. Aici a deprins monahul Anastasie meșteșugul cel cu multă iscusință al picturii în miniatură și scrierea de cărți. Aici, în școala Mînăstirii Putna, a învățat ostașul lui Hristos meșteșugul luptei duhovnicești și buna nevoiță călugărească.

4. Yăzînd părinții smerenia și istețimea minții monahului Anastasie, îndată l-au hirotonit preot și, la cererea voievodului, l-au trimis egumen la Mînăstirea Galata de curînd zidită. Și afit de frumos a povățuit acest sfînt locaș, încît toți îl iubeau și mulți credincioși îl aveau de părinte duhovnicesc. După ce a format la Galata o obște bine organizată cu ucenici buni, în anul 1600 arhimandritul Anastasie a fost hirotonit episcop de Rădăuși.

5. Retrăgîndu-se din scaun datorită vitregiilor vremii, episcopul Anastasie a sihăstrit 6 ani de zile la metocul său Dragomirna. Aici a zidit o mică biserică, a adunat în jurul său cîțiva ucenici și se îndeletnicea cu citirea sfîntelor cărți, cu zugrăvirea de icoane și cu scrierea de manuscrise, povătuind multe suflete către Hristos.

6. Pentru înțelepciunea și smerenia sa, în anul 1607, episcopul Anastasie a fost ales mitropolit al Moldovei, păstorind Biserica lui Hristos timp de 20 de ani. Cea dintîi grijă a sa a fost întărirea vieții duhovnicești prin mînăstiri și sate.

În toate marile mînăstiri a rînduit egumeni din cei mai aleși, sporiți în fapte bune și cunoscători de limbi străine. Cel mai vestit dintre toți a fost egumenul Mînăstirii Secu, arhimandritul Varlaam. Prin orașe și sate a hirotonit preoți știutori de carte, în stare să conducă poporul pe calea Evangheliei lui Hristos. Astfel, sub lunga păstorie a mitropolitului Anastasie, mînăstirile și schiturile din Moldova au trăit o epocă de aleasă înflorire duhovnicească. De asemenea, în sihăstriile retrase din Carpați 8-a înmulțit numărul sihastrilor, din care unii erau cinstiți de popor încă din viață, ca sfinți și făcători de minuni.

7. În anul 1609, mitropolitul Anastasie înaltă, spre slava Prea Sfintei Treimi și cinstea neamului, frumoasa Mănăstire Dragomirna, cu hramul Pogorîrea Duhului Sfânt. Este, cu adevărat, cel mai mare altar de rugăciune și de minuire pe care l-a ridicat vreun ierarh pe pământul românesc, în această mănăstire a rînduit mitropolitul egumeni buni și călugări cu viață de obște unde niciodată n-a încetat dumnezeiasca Liturghie.

8. Biserica Mănăstirii Dragomirna, pe cât este de împodobită cu sculpturi de piatră în exterior, pe atât este de frumos pictată și în interior. Căci în același an, mitropolitul ctitor a rînduit patru călugări zugrăvi din mănăstire, anume: „Popa Crăciun, Ignatie, Mătieș și Grigorie”, care au pictat altarul, bolta și naosul bisericii* Mai târziu. Domnul Moldovei Miron Barnovschi, rudenia mitropolitului, a construit zidul de cetate și cele patru turnuri de apărare. Apoi, bunul păstor Anastasie a lăsat legămînt ca nimeni și niciodată să nu închine ctitoria sa altor mănăstiri din afara țării.

9. Acest fericit părinte al Moldovei, fiind din tinerețe neîntrecut caligraf și pictor de icoane, a scris și a donat ctitoriei sale 11 manuscrise împodobite cu frumoase miniaturi, cum nu sînt altele în țara noastră. Cele mai alese manuscrise ale mitropolitului Anastasie dăruite Mănăstirii Dragomirna sînt:

Un *Evangheliar* cu multe miniaturi din anul 1610, pe care ctitorul îl donează mănăstirii „spre pomenirea sa și a părinților săi Ioan și Cristina”; un alt *Evangheliar* din anul 1614; două *Liturghiere*, din care unul este scris în anul 1609 și altul în anul 1610; un *Apostol* din anul 1610 (în prezent se păstrează la Viena); o *Psaltire* din anul 1614 și alte cîteva cărți. Mitropolitul a mai dăruit Mănăstirii Dragomirna două Epitafe lucrate de el în anii 1612 și 1626, o cruce mare îmbrăcată în metal prețios, vase sfințite și alte obiecte de cult.

10. Încă din primii ani mitropolitul Anastasie a întemeiat la ctitoria sa o vestită școală de monahi caligrafi, zugrăvi și miniaturiști, renumită în toată Moldova. În această școală s-au format caligrafi vestiți, cum au fost Popa Crăciun, Ignatie, Mătieș, Grigorie, diaconul Dimitrie Dumitrașcu și alții, ale căror frumoase lucrări s-au răspîndit în celelalte mănăstiri, pentru împodobirea sfintelor biserici.

11. Pentru a da mănăstirilor și parohiilor din Moldova o rînduială de viață cât mai aleasă și unitară, mitropolitul Anastasie a adunat la Suceava în anul 1626 un sinod cu toți episcopii și egumenii de mănăstiri și a întocmit un nou Asezămînt bisericesc. Prin aceasta el căuta să înlăture orice neorînduiele din Biserica Moldovei și să întărească ortodoxia.

12. Pe lîngă grija pe care o avea pentru împodobirea bisericilor și mîntuirea sufletelor, mitropolitul Anastasie s-a îngrijit și de alinarea bolilor și suferințelor trupești. Astfel, în anul 1610 a înființat o bolniță

la Mănăstirea Dragomirna unde se îngrijeau atît călugări cît și mireni. Iar în anul 1619 a înființat un adevărat spital în orașul Suceava, unde se vindeau numeroși suferinzi. Urmînd exemplul Sfîntului Vasile cel Mare, mitropolitul Anastasie este fondatorul celui dintîi spital public din țara noastră.

13. La Mănăstirea Sfîntul Ioan cel Nou de Ia Suceava, mitropolitul Anastasie a zidit un paraclis de iarnă, adăugînd și alte înnoiri, căci sufletul său ardea pentru rîvna casei Domnului. Aici se făceau frumoase slujbe și procesiuni cu moaștele Sfîntului Ioan cel Nou, mai ales vara, cînd se adunau zeci de mii de pelerini din Moldova și Transilvania. Erau cele mai importante zile de rugăciune, de înălțare duhovnicească, de unitate și înfrățire în Hristos a tuturor românilor ortodocși de dincoace și de dincolo de Carpați.

14. În fiecare vară, mai ales la hramuri, românii din Transilvania făceau pelerinaje la toate mănăstirile din Moldova, întărindu-se astfel în dreapta credință, în iubire și în păstrarea graiului românesc. La întoarcere duceau peste munți cărți bisericești copiate de călugări, icoane, cruci sculptate și alte daruri mănăstirești. Unii dintre ei cereau de la mitropolitul Anastasie călugări și egumeni pentru mănăstirile și schiturile din Ardeal și Maramureș. Iar buiiul păstor împlinea întotdeauna cererea românilor ortodocși, ajunși sub ocupație străină. Pentru aceea, știind ce mare rol au mănăstirile în viața neamului, mitropolitul Anastasie s-a împotrivit pînă la moarte obiceiului de a se închina acestor locașuri mănăstirilor din afara țării.

15. În anul 1621 năvălind tătarii asupra Sucevei, mitropolitul Anastasie a luat noaptea moaștele Sfîntului Ioan cel Nou și a căutat să fugă în munți cu numeroși credincioși. Dar văzînd Dumnezeu lacrimile popoului, prin negrită minune, moaștele s-au făcut atît de grele, încît cînd cu boi nu se putea mișca din loc. Atunci, marele ierarh a făcut litie și priveghere de toată noaptea, a înconjurat cetatea cu racla Sfîntului Mucenic Ioan, protectorul Moldovei și îndată au fugit păgînii rușinați din țară.

16. O grijă deosebită avea mitropolitul Anastasie și de mănăstirea de călugărițe Pătrăuți. Aici se nevoiau pînă la o sută de maici și funcționa, încă de pe vremea lui Ștefan cel Mare, o bolniță întreținută din vistieria țării. Purtînd o mare grijă de bolnavi, adeseori îi cerceta și îi raîngîia ca un bun păstor al Bisericii lui Hristos. În această mănăstire a adus mitropolitul și pe mama sa Cristina, pe care apoi a dăruit-o lui Hristos, tunzînd-o în cinul monahal.

17. Ajungînd la vîrsta bărbatului desăvîrșit proorocită de Duhul Sfînt prin gura împăratului David și împărțînd toată averea la săraci și bolnavi, milostivul mitropolit Anastasie al Moldovei a adormit cu pace

la 19 ianuarie 1629, dându-și sufletul în mâinile lui Dumnezeu. Osemintele sale se odihnesc pînă la învierea cea de obște, în pronaosul bisericii din Mînăstirea Dragomirna.

Doamne, numără în ceata sfinților Tăi ierarhi pe mitropolitul Anastasie !

TESTAMENTUL MITROPOLITULUI ANASTASIE CRIMCA SCRIS PE „APOSTOLUL” DE LA VIENA

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh. Troiță SfinU, singură și nedespărțită. Noi robii Domnului nostru Iisus Hristos, Domnul Dumnezeu și Mintuitorul nostru, închinătorii Sfintei Troițe: *Kir* Anastasie Crimca, mitropolitul Țării Moldovei, marele ctitor Lupu Stroici și fiul său Ionașcu Stroici, Ioan Crimca și Cristina și toți ctitorii sfintei minăstiri din nou zidită numită Dragomirna, unde este hramul Pogoririi Sfîntului Duh, mărturisim cu această scrisoare a noastră că dacă se va intimpla cu moartea noastră, Să oricare timpuri, vreo nevoie sfintei minăstiri, pe oricine va alege Dumnezeu să fie stăpînul Țării Moldovei, dacă s-ar atinge careva dintre domnitori, ctitori, boieri sau din neamul nostru, să închine Sfîntului Munte sau Ierusalimului sau să schimbe pe călugării Țării Moldovei sau să pună egumeni dintr-o minăstire străină; să aveți, cum am spus mai sus, sfînta minăstire în toate în pace și netulburată în veci. Iar cel ce va strica scrisoarea noastră și alcătuirea noastră, acela să fie procler și tricler, anatema, maranata, de Domnul Dumnezeu și de toți sfinții, amin. În zilele fericitului domn Io Constantin Moghilă Voievod, fiul lui Io Ieremia Moghilă Voievod, în anul 7118 (= 1610) luna martie în 16 zile.

CUVIOSUL IOANICHIE SCHIMONAHUL

Sihăstria Valea Chiliilor — Muscel

(t 1638)

Pe valea Dîmboviței, între Tîrgoviște și Cîmpulung, se află un deal înalt numit „Dealul Cetățuia” sau „Dealul lui Negru Vodă”. Prima așezare monahală cunoscută pe această colină datează de la începutul secolului XIV, cînd domnul Țării Românești întemeiază un schit cunoscut pînă azi sub numele de „Schitul Negru Vodă” (Cetățuia).

Pe versantul abrupt al dealului, în partea de sud-est, ca și pe valea pîrului Cetățuia, a existat una din cele mai vechi vetre isihaste românești.

nești. Între secolele XIII și XVIII aici s-au nevoit mulți sihastri cu viață sfîntă ale căror nume nu se mai cunosc. Valea aceasta se numește de sute de ani „Valea Chiliilor”, din cauza numărului mare de sihastri trăitori aici.

Unul din cei mai renumiți sihastri ce s-a nevoit pe Valea Qiliilor în primele decenii ale secolului XVII a fost cuviosul schimonah Ioanichie. Se crede că era cu metania din schitul Negru Vodă de alături, unde s-a nevoit la sfîrșitul secolului XVI. Apoi, rîvnind fericitei vieți pustnicești și arînd pentru dragostea lui Hristos, s-a închis de hună voie într-o peșteră săpată în peretele muntelui și acolo s-a nevoit neștiut de oameni mai mult de 30 de ani. Numai ucenicul său îi aducea pîine și apă o dată pe săptămîină, pe care o cobora pînă la gura peșterii cu o frînghie, din cauza locului foarte abrupt. Sfintele Taine i le aducea din timp în timp egumenul schitului.

Cum s-a nevoit acolo schimonahul Ioanichie, cîte ispite a răbdat și la ce măsură duhovnicească a ajuns, singur Dumnezeu știe. Însă după o nevoită atît de aspră, cuviosul acesta, ajungînd la măsura sfînteniei și cunoscîndu-și dinainte sfîrșitul, și-a săpat singur mormîntul în fundul peșterii. Apoi culcîndu-se în mormînt și-a dat sufletul în mâinile Domnului.

Cu trecerea anilor numele cuviosului Ioanichie s-a uitat, iar peștera lui s-a părăsit din cauza muntelui abrupt. În primele decenii ale secolului XX, coborîndu-se egumenul schitului cu o frînghie în peșteră, a descoperit osemintele întregi ale acestui mare sihastru, așezate cu bună cuviință în fundul peșterii. Erau galbene, binemirosoase și acoperite cu o pînză de păianjen. Deasupra mormîntului erau săpate în piatră aceste cuvinte: ^^*Ioanichie Schimonah*^ 1638^^.

Prea Cuvioase Părinte Ioanichie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi !

CUVIOȘII SIHASTRI DANUL ȘI MISAIL

întemeietorii Minăstiri! Turnu

(secolul XVII)

Acești doi cuvioși sihastri „Daniil duhovnicul” și ucenicul său „Misail nacealnicul” * s-au nevoit mai întîi în Mînăstirea Cozia, la începutul secolului XVII. Si era Daniil duhovnicul cel dintîi al lavrei și al tuturor sihastrilor de pe valea Oltului. Iar Misail era ucenicul său de chilie și împreună lucrător al poruncilor lui Hristos. Apoi, dorind să urmeze sfinților de demult, s-au retras peste Olt, sub Muntele Cozia și săpîndu-și

* Nacealnic = egumen, superior.

alături două mici peșteri în stîncă, s-au închis în ele și acolo s-au nevoit după voia lui Dumnezeu mai mult de 20 de ani. Aceste peșteri se văd pînă astăzi în curtea Mînăstirii Tumu și sînt bine păstrate.

Pe la jumătatea secolului XVII, adunîndu-se mai mulți sihastri în jurul lor, ieroschimonahul Misail a ridicat alături o mică biserică de lemn cu hramul Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, întemeind astfel „Sihăstria lui Daniil și Misail”. Apoi Cuviosul Daniil duhovnicul răposînd, ucenicul său Misail a devenit „nacealnic” (egumen) și părinte duhovnicesc al smeriților sihastri.

După puțină vreme, m. uîndu-se și egumenul Misail la cele veșnice, Varlaam, mitropolitul Țării Românești, a înălțat la Turnu o mică biserică de piatră în anul 1676, așezînd sub temelie moaștele celor doi cuvioși. Deasupra sînt așezate aceste inscripții: „Dami/ duhovnicuP^ și ^^Misail nacealnicuV*.”

Minunat este Dumnezeu întru sfinții Săi, Dumnezeul lui Israil!

CUVIOSUL NEOFIT SIHASTRUL

Sihăstria Stînișoara. « Argeș

(secolul XVn)

Se spune în tradiția locului că la începutul secolului XVII au plecat la liniște șase călugări din Mînăstirea Cozia. Doi dintre ei, Daniil duhovnicul și Misail ucenicul, s-au nevoit la poala Muntelui Cozia, iar patru dintre ei s-au nevoit în peșteri pe Muntele Stînișoara.

Cel mai vestit dintre sihastri de la Stînișoara a fost schimonahul Neofit. Acest cuvios și-a săpat o peșteră în partea de apus a Muntelui Sălbaticul și acolo s-a nevoit singur în aspre osteneli și în neadormită rugăciune timp de 30 de ani. Toată săptămîna postea și se ruga în peșteră, iar Duminica cobora jos la sihăstria lui Daniil și Misail de la Turnu, asculta Sfînta Liturghie și primea Trupul și Sîngele lui Hristos.

Astfel, răbdînd grele ispite de la diavolul și dobîndind darul lacrimilor și al vindecării suferințelor omenești, și-a dat sufletul în mîinile Domnului acolo în peșteră, neștiut de nimeni. După mai mulți ani osemintele Cuviosului Neofit au fost descoperite de un călugăr ce păștea vitele mînăstirii, pe care, aducîndu-le la Cozia, le-a îngropat egumenul alături de biserică. Noaptea însă, arătîndu-se cuviosul în vis egumenului, i-a poruncit să-i ducă oasele înapoi în peșteră.

Așa au ajuns osemintele Cuviosului Neofit în peștera sa. Apoi, auzindu-se despre aceasta, mulți credincioși veneau la peșteră și primeau

ajutor în necazurile lor. Cu timpul osemintele lui au fost împărțite peste tot, încît astăzi se mai păstrează doar numele și peștera acestui mare sihastru român*.

Prea Cuvioase Părinte Neofit, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOSUL MELETIE SIHASTRUL

Sihăstria Stînișoara — Argeș

(secolul XVII)**

Cuviosul Meletie era unul din cei șase sihastri plecați din obștea Mînăstirii Cozia. El și-a făcut peșteră în partea de sud a Muntelui Sălbaticul, la 1 km de Mînăstirea Stînișoara și aici s-a ostenit peste 40 de ani, slăvind neîncetat pe Dumnezeu și păzindu-și mintea curată de cugețele cele rele. Nevoia schimonahului Meletie era aceeași ca și a pustnicului Neofit. Șase zile se nevoia în peșteră, iar Duminica mergea la Cuviosul Daniil duhovnicul de la Turnu și primea Trupul Domnului.

Se spunea despre dînsul că zilnic își aducea apă cu ulciorul de departe ca să se ostenească. La bătrînețe, ne mai puînd coborî, s-a rugat lui Dumnezeu și a izvorît un puternic izvor de apă înaintea peșterii lui ce se cheamă pînă astăzi „Izvorul lui Meletie”.

Ajunând la adîncul bătrîneții, și-a dat sufletul cu pace în mîinile Domnului și a fost numărat în ceata cuvioșilor părinți. Osemintele sale au fost mai tîrziu împărțite de credincioși, iar peștera se păstrează pînă astăzi. Aici vin credincioșii și aprind candelile și luminări.

Viața pustnicilor fericită este, a celor ce se întraripează cu dumnezeiescul dor! (Antifon, glasul 5).

SFÎNTUL IERARH IOREST MĂRTURISITORUL

Mitropolitul Ardealului

(t 1657)***

Sfîntul Ierarh Iorest era fiu de țărani din Transilvania. Iubind din copilărie pe Hristos, s-a făcut călugăr în obștea Mînăstirii Putna, schimbîndu-și numele din Ilie în Iorest. Apoi urmînd școala duhovnicească

* Arhim. Grigore Urișescu, *Mînăstirea SHnișoara*, București, 1943, p. 9-12.

**• Pr. Prof. M. Păcurariu, *Sfîntul Ierarh Ilie Iorest*, in *Sfinți Români...*, op. «!», p. iJ85.

din această lavră, a ajuns monah iscusit, bun caligraf și zugrav de icoane. Era încă foarte râvnitor la slujba bisericii și la păzirea sfintei credințe ortodoxe. Pentru curăția inimii sale egumenul mînăstirii l-a făcut ieromonah, și era cuviosul lorest ca o făclie aprinsă în obștea părinților, săvîrșind cele sfinte cu frică de Dumnezeu și mîngîind poporul cu alese învățături creștinești.

Vestea despre așezarea lui duhovnicească a ajuns pînă la domnul Moldovei, Vasile Lupu. Deci, răposînd mitropolitul Ghenadie al Ardealului în toamna anului 1640, cu voia lui Dumnezeu a fost ales părinte și întîistător al Bisericii Transilvaniei cuviosul lorest de la Putna. După ce primi hirotonia în arhieru de la mitropolitul Țării Românești, în anul 1641, blîndul ierarh lorest urcă pe scaunul mitropoliei Ardealului de la Alba Iulia.

Timp de trei ani cît a păstorit Biserica lui Hristos, Sfîntul Ierarh lorest s-a ostenit ca un adevărat mărturisitor să apere dreapta credință ortodoxă de învățăturile străine calvinești și de toate viclenele curse ale diavolului. Peste tot rînduia preoți râvnitori, sfințea biserici și mergea prin sate, mîngîind și învățînd pe credincioși ca un bun păstor al turmei lui Hristos.

În anul 1643, blîndul ierarh lorest a fost aruncat în temniță pentru rîvna drepte credințe, pătîmind multe necinstiri, bătăi și ocări. Iar sfințitul răbda mucenicește, fiind gata să-și dea și viața pentru apărarea credinței ortodoxe și mîntuirea turmei sale. După nouă luni de zile, păstorul cel adevărat este scos din temniță și obligat să dea o sumă de bani. Ajungînd din nou în Moldova, între anii 1656—1657 a fost episcop la Huși, păstorind bine Biserica lui Hristos și lucrînd la mîntuirea fiilor săi duhovnicești. Apoi și-a dat sufletul cu pace în brațele Marelui Arhieru Iosif Hristos, fiind numărat în ceata sfinților mărturisitori. Biserica Ortodoxă Română l-a canonizat în anul 1955 și se face pomenirea lui la 24 aprilie.

Sfînte Ierarhe lorest, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

SFÎNTUL EPIFANIE DE LA VORONET

(secolul XVII) *

În obștea întemeiată de Cuviosul Daniil de la Voroneț s-au nevoit mulți călugări cu viață sfîntă. Unii trăiau în chinovie, alții se retrăgeau la liniște în preajma mînăstirii, iar alții ajungeau sihastri desăvîrșiți în adîncul codrilor de sub Munții Rarăului.

* Pr. Prof. Liviu Stan, *op. cit.*, p. 37, 76; Mitropolitul Dosoftei, *op. cit.*, fila 151—152.

În prima jumătate a secolului XVII a trăit în Mînăstirea Voroneț un schimonah foarte îmbunătățit, anume Cuviosul Epifanie. Era originar din părțile Sucevei. Acest iubitor de Hristos se silea în toate să urmeze nevoia marelui stareț, Sfîntul Daniil Sihastru. Dar întrucît ostenele cele ascunse ale sfinților singur Dumnezeu le știe, tot așa și faptele cele bune ale cuviosului Epifanie ne-au rămas necunoscute. În tradiția locului se spune că era foarte ascultător și blînd, că avea darul lacrimilor și era desăvîrșit în dragoste. Iar în „Patericul Sfinților din Moldo-România”, f. 14 b, se spune că a trăit prin anii 1660, „biruind desăvîrșit pre toate cetele vrăjmașilor celor nevăzuți prin adîncă smerenia sa”. Era încă mare dascăl al rugăciunii și iscusit povățuitor de suflete. Căci vedea așezarea inimii fiecăruia și cu numele lui Hristos izgonea duhurile rele dintre oameni. Pentru aceasta mulți credincioși îl căutau și era ca un Avraam cu mulți fii duhovnicești.

Deci bine săvîrșind alergarea vieții pînuntești și lui Hristos întru toate plăcînd, s-a strămutat cu pace la cele veșnice, cinstindu-se de toți ca un adevărat sfînt și de minuni făcător.

Sfînte Prea Cuvioase Părinte Epifanie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

SFÎNTUL IERARH IOSIF CEL NOU DE LA FARTOȘ

Mitropolitul Timișoarei

(t 1656)*

Acest ierarh sfînt și purtător de Dumnezeu, Iosif cel Nou de la Partoș, s-a născut pe la anul 1568, în orașul Raguza Dalmației, dintr-o familie de creștini valahi. Din botez se numea Iacob. Rămînd orfan de mic, mama sa i-a dat o creștere aleasă, iar la vîrsta de 12 ani a fost trimis la Ohrida să învețe carte.

Cînd avea 15 ani, tînărul Iacob este chemat de Hristos la sfînta nevoia călugărească, în Mînăstirea Maicii Domnului din localitate. După cinci ani se duce la Muntele Athos și intră în obștea Mînăstirii Pantocrator. Aici, după aspre ostenele duhovnicești, îmbracă schima marelui și îngerescului chip sub numele de Iosif.

La Pantocrator, cuviosul schimonah Iosif „Valahul” s-a nevoit mulți ani de zile împreună cu numeroși alți monahi greci, români și mace-

* *Mînăstirea Partoș*, Timișoara, 1971, p. 21—34; Pr. Ioan B. Mureșianu, *Mînăstiri din Banat*, 1976, p. 104—108; Episcop Timotei al Aradului, în *Sfinți Români...*, *op. cit.*, p. 362.

doneni. Acolo a deprins meșteșugul luptei duhovnicești, postul desăvârșit, privegherea de toată noaptea, ascultarea și smerenia. Apoi, făcându-se sihastru în pădurile din împrejurimi și mult ostenindu-se, a ajuns la măsura desăvârșirii, învrednicindu-se de la Dumnezeu de darul lacrimilor și al rugăciunii neadormite care se lucrează cu mintea în inimă. Pentru sfințenia vieții sale avea încă și darul facerii de minuni, vindecând multe boli, îndeosebi pe cei ologi. Pentru aceasta era chemat în multe mînăstiri atonite și vindeca pe călugări de grele suferințe trupești.

Văzîndu-l umbrit de harul Duhului Sfînt, părinții au chemat în obște pe Cuviosul Iosif Valahul și, făcîndu-l preot, l-au rînduit duhovnic al călugărilor din Muntele Athos. Și era atît de iscusit povătuitor de suflete aicît ajunsese vestit pînă la patriarhul de la Constantinopol. Pentru aceea a fost rînduit egumen la Mînăstirea Sfîntul Ștefan din Adrianopol, pe care o conduce cu multă înțelepciune șase ani. Apoi este numit egumen în Mînăstirea Cutlumuș din Athos, renumită ctitorie a domnilor Țării Românești, unde se nevoiau mulți călugări români și macedoneni.

După ce formează numeroși fii duhovnicești, se retrage la liniște în preajma Mînăstirii Vatoped. Dar, răposînd mitropolitul Timișoarei, românii din Banat, călăuziți de Duhul Sfînt, au ales păstor în locul lui pe Cuviosul Iosif Valahul, deși avea 80 de ani, fiind vestit în toate țările balcanice și cinstit ca sfînt încă din viață.

În anul 1650 este hirotonit arhiepiscop și așezat în scaunul de mitropolit al Timișoarei. Aici, bunul păstor s-a dovedit mare apărător al Ortodoxiei, mîngîind și povătuind către Hristos timp de trei ani de zile Biserica Banatului. Căci era tare în credință, înțelept la cuvînt, blînd la inimă și neadormit în rugăciune. A făcut și unele minuni spre lauda lui Dumnezeu și alinarea suferințelor unor credincioși, punînd mîinile pe capul lor și rugîndu-se pentru ei. De asemenea, a stins cu rugăciunea sa focul ce cuprinsese partea de apus a Timișoarei. Căci ieșind din biserică cu Sfintele Taine în mîinile sale și rugîndu-se cu lacrimi, îndată a trimis Dumnezeu o ploaie puternică și s-a stins focul.

În anul 1653, Sfîntul Ierarh Iosif cel Nou se retrage la Mînăstirea Partoș. Aici, mai trăind încă trei ani, în toamna anului 1656, își dă sufletul în mîinile Marelui Arhiepiscop Iosif Hristos, fiind în vîrstă de peste 85 de ani. Biserica Ortodoxă Română l-a canonizat la 7 octombrie 1956 și se face pomenirea lui la 15 septembrie.

Minunat este Dumnezeu întru sfinții Săi, Dumnezeul părinților noștri!

SFÎNTUL MUCENIC IOAN VALAHUL

(românul)

(t 1662) *

Acest binecuvîntat vlăstar al țării noastre a răsărit într-o familie de țărani evlavioși din Oltenia, pe timpul domniei lui Matei Basarab. Crescut de mic în dreapta credință, iubea mult pe Dumnezeu, biserica, rugăciunea și ascultarea de părinți.

Pe cînd avea doar 15 ani, fericitul tînăr Ioan a fost ales și întărit de harul Duhului Sfînt să fie mucenic al lui Hristos într-un chip ca acesta.

În toamna anului 1659, năvălind o ceată de turci pe valea Oltului dinspre Ardeal, au făcut mari jafuri prin sate în drum spre Dunăre și au luat în robie mulți tineri nevinovați. Printre cei robiți a fost și fericitul Ioan. Trecînd Dunărea, turcii și-au împărțit robii, luînd fiecare după voie și plăcere pe cine voia. Așa a ajuns nevinovatul Ioan în stăpînirea unui ostaș tm-c rau și desfrînat. Pe lîngă drumul greu, pe lîngă foame și osteneală, sărmanii creștini luați în robie trebuiau să sufere și sete, și bătaie, și umilințe de tot felul, iar la urmă să fie siliți spre necuratele poftă ale desfrînării de către stăpînii lor păgîni și tirani.

Așa văzîndu-se într-o zi silit spre necurata patimă de către un turc, fericitul Ioan l-a refuzat cu scîrbă, mărturisind că este creștin și urăște necuratele patimi păgînești. Atunci mîniindu-se tiranul, voia să-l silească, dar tînărul creștin, întărit de rîvna credinței în Hristos, l-a lovit pe tiran care îndată a murit. Ceilalți ostași l-au legat în lanțuri și așa, după cîteva luni de chinuri și de mers pe jos, turcii au ajuns la Constantinopol, iar fericitul și neîntinatul Ioan a fost dat ostatec femeii turcului ucis de el pe cale, drept pedeapsă, ca să-i fie slugă pînă la moarte. Acea femeie, rănindu-se de frumusețea lui Ioan, îl trăgea spre necurata desfrînare și spre legea mahomedană, silindu-l să se lepede de credința cea dreaptă în Hristos.

Atunci fericitul Ioan, rugîndu-se mult lui Dumnezeu și Maicii Domnului să-l întărească în mărturisirea drepte credințe și să-l izbăvească de ispita desfrînării, a spus cu îndrăzneală: „Cred în adevăratul Dumnezeu Care S-a răstignit pe cruce pentru noi și doresc cu bucurie să-mi dau viața pentru Hristos, decît să mă turcesc și să mă însoțesc cu tine!”. Astfel mărturisitorul Ioan a fost aruncat în temniță și apoi zdrobit cu cumplite chinuri. Rămînînd neschimbat și tare ca un diamant, a fost

* Arhim. Bartolomea V. Anania, *Sfîntul Mucenic Ioan Valahul, în Sfinți Români..., op. cit.*, p. 399.

condamnat la moarte prin spânzuraie și așa și-a dat sfântul său suflet în brațele lui Hristos, la 12 mai 1662, iar trupul său a fost aruncat la loc necurat.

Sfinte Mucenice Ioane, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

MITROPOLITUL VARLAAM
al Moldovei și Sucevei
(1632—1653) *

a. Viața

Mitropolitul Varlaam Motoc a fost unul din cei mai mari ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, din întreaga sa istorie. S-a născut în județul Vrancea, în anul 1580, dintr-o familie de țărani răzeși foarte iubitori de Hristos. Din botez se chema Vasile. Deci, fiind chemat să slujească Biserica lui Hristos și primind o educație aleasă, din copilărie a intrat în obștea Mînăstirii Neamț. Apoi, auzind de vestitul egumen Dosoftei de la schitul lui Zosima și de petrecerea sihastrilor de pe valea pîrîului Secu, tînărul Vasile Motoc s-a stabilit aici prin anii 1590—1592. Timp de peste cincisprezece ani a fost întru toate ascultător dascălului său, egumenul Dosoftei, deprinzînd de la el dragostea de Dumnezeu și multă cunoștință de carte.

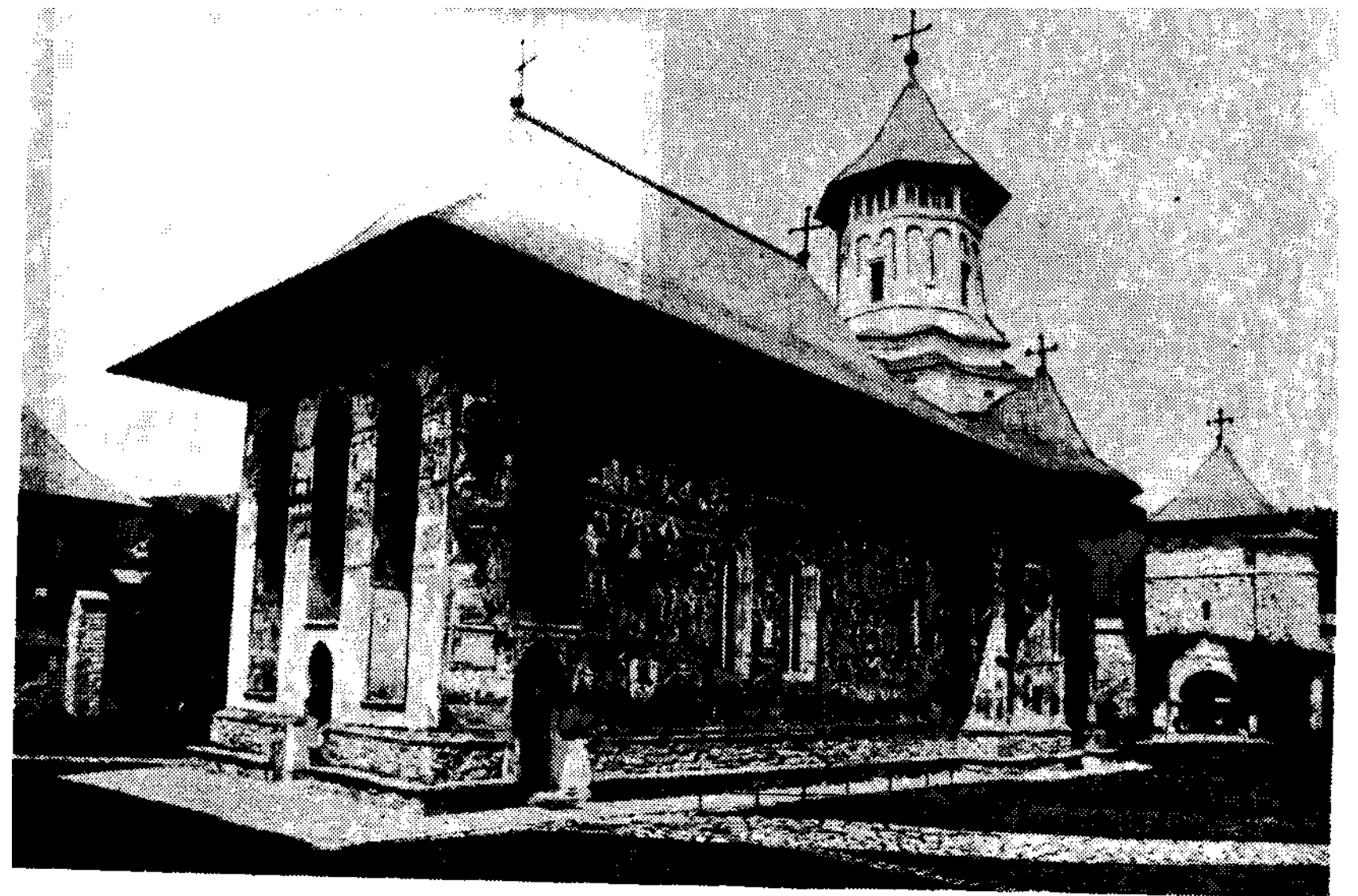
În anul 1606 egumenul Dosoftei se mută din viața aceasta, iar în anul 1608 ieromonahul Varlaam este ales egumen al Mînăstirii Secu. În toamna anului 1632 arhimandritul Varlaam este ales, hirotonit și așezat mitropolit al Moldovei în locul înaintașului său Atanasie, atunci răposat, păstorind Biserica lui Hristos timp de 21 de ani.

Apăsător de bătrînețe, în anul 1653 se retrage la metanie, iar la 19 decembrie 1657 se mută din viața aceasta și este înmormîntat alături de biserică.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Acest vas ales al lui Hristos a fost din pruncie umbrat de darul Duhului Sfînt și înzestrat cu multă înțelepciune și rîvnă spre cele dumnezeiești. Căci neavînd părinți bogați și învățați, s-a făcut părinte luminat al Moldovei, învățînd pe toți frica de Dumnezeu și dreapta crecUnță ortodoxă.

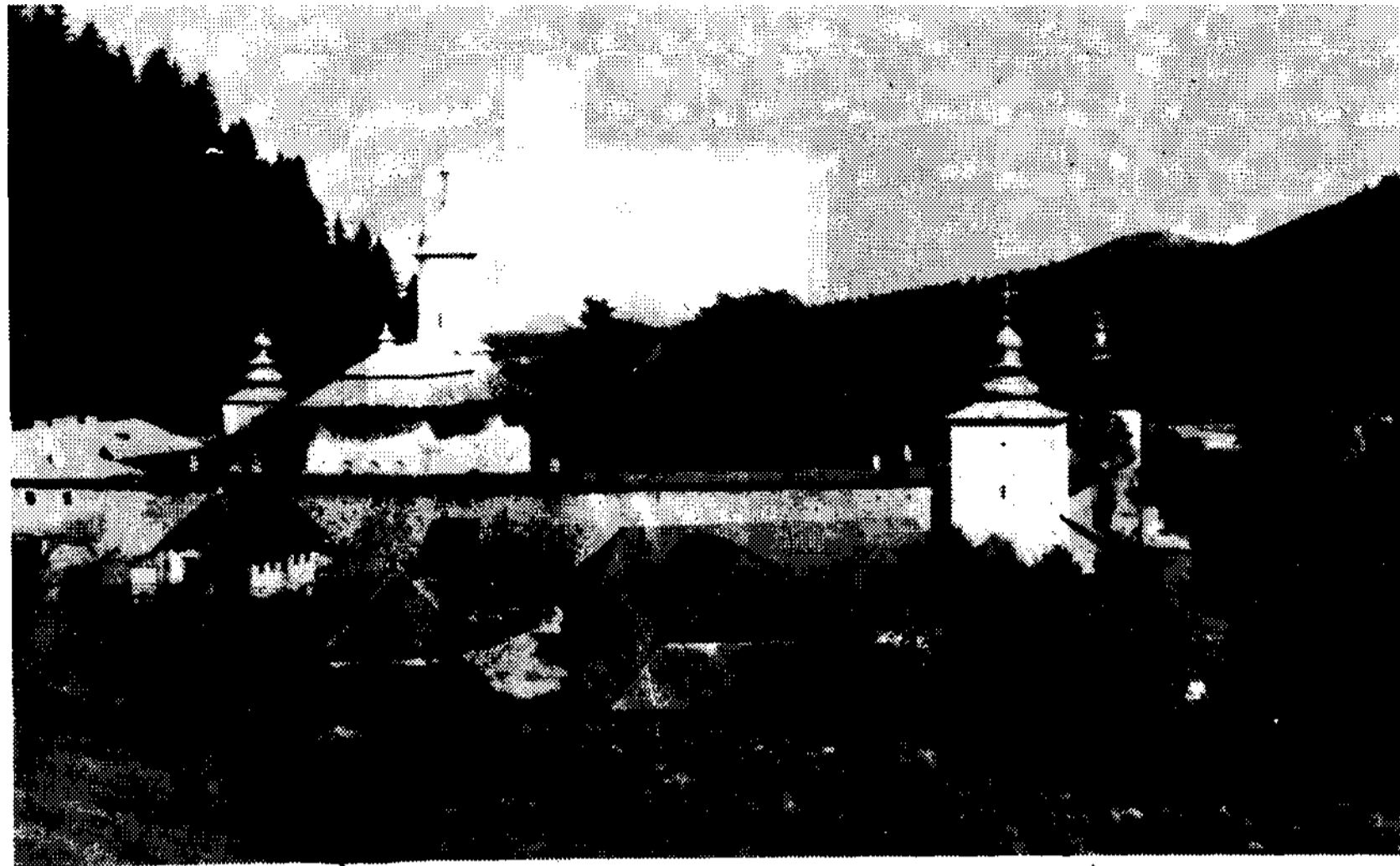
* *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*^ voi. II, 1958, p. 18—24; Pr. Prof. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*^ *SihUj* 1912^ p. 139—147; Episcop Vicar Nestor Severineanu, *Un manuscris necunoscut al duhovnicului Andronic: Istoria Mînăstirii Secu*, în rev. „M.M.”. 1974, nr. 3—4, p. 180—196.

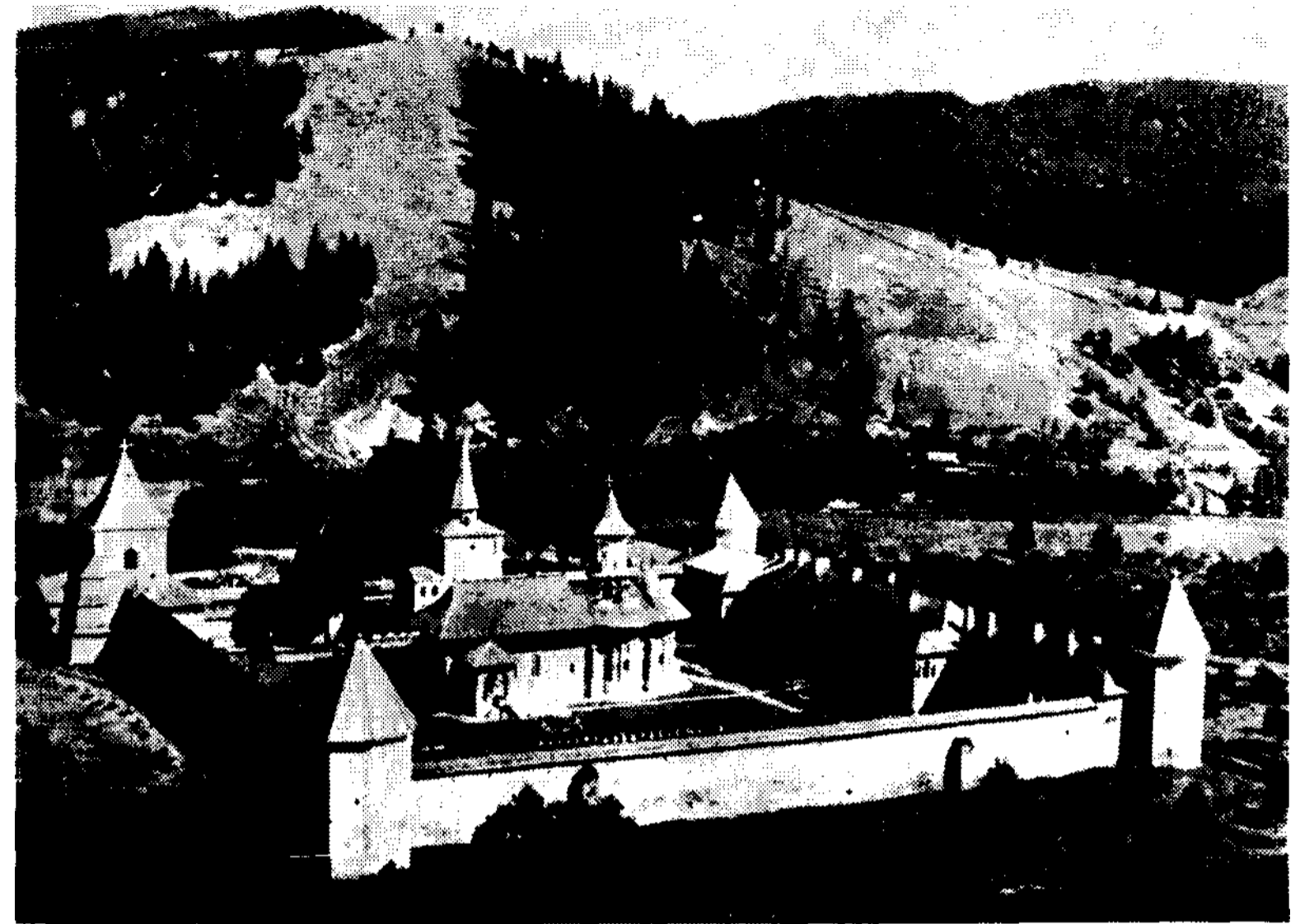
Sfînta Mînăstire Moldovita (secolul XV)

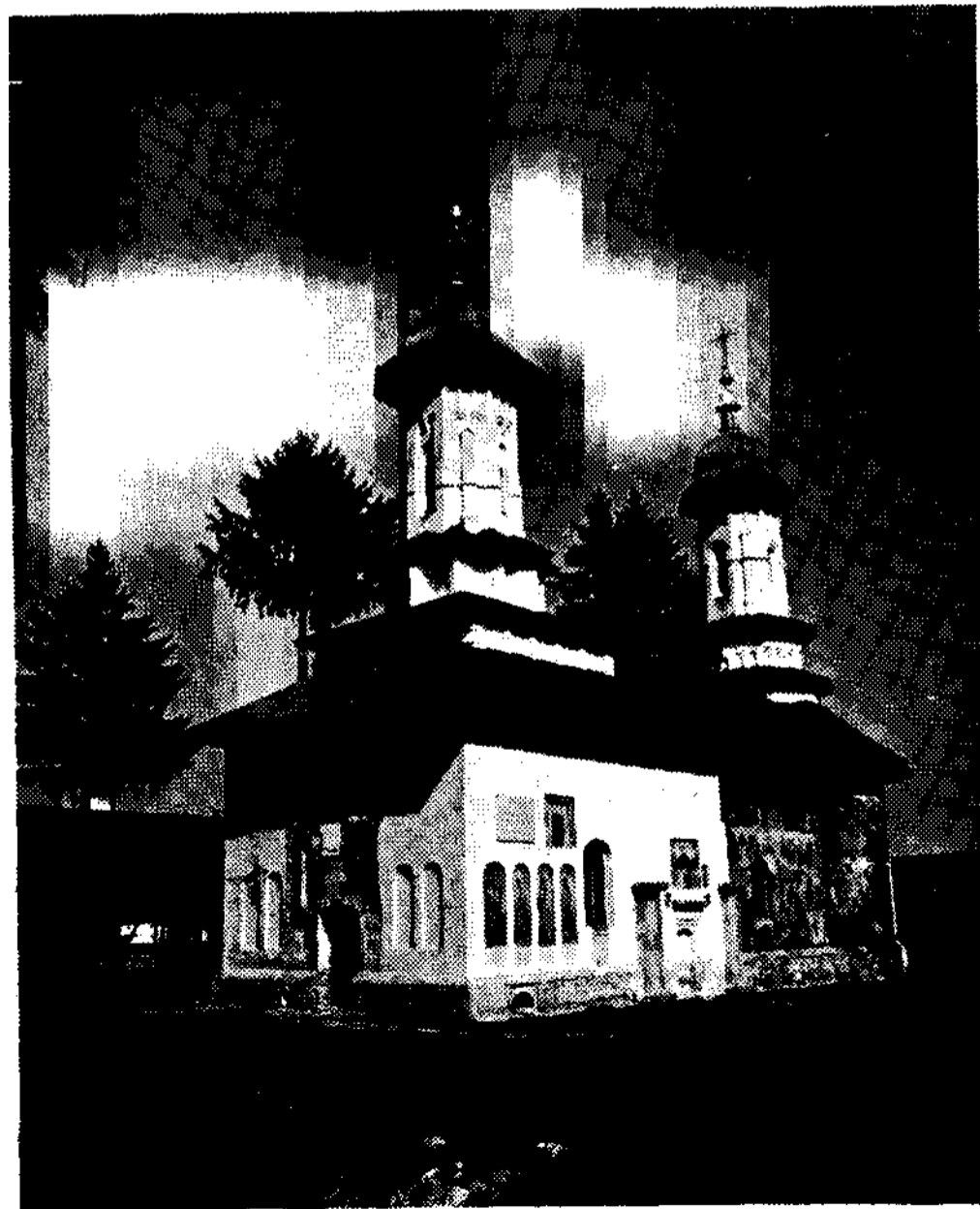
Sfînta Mînăstire Probota (secolul XV)

Sânta Mănăstire Slatina (secolul XVI)

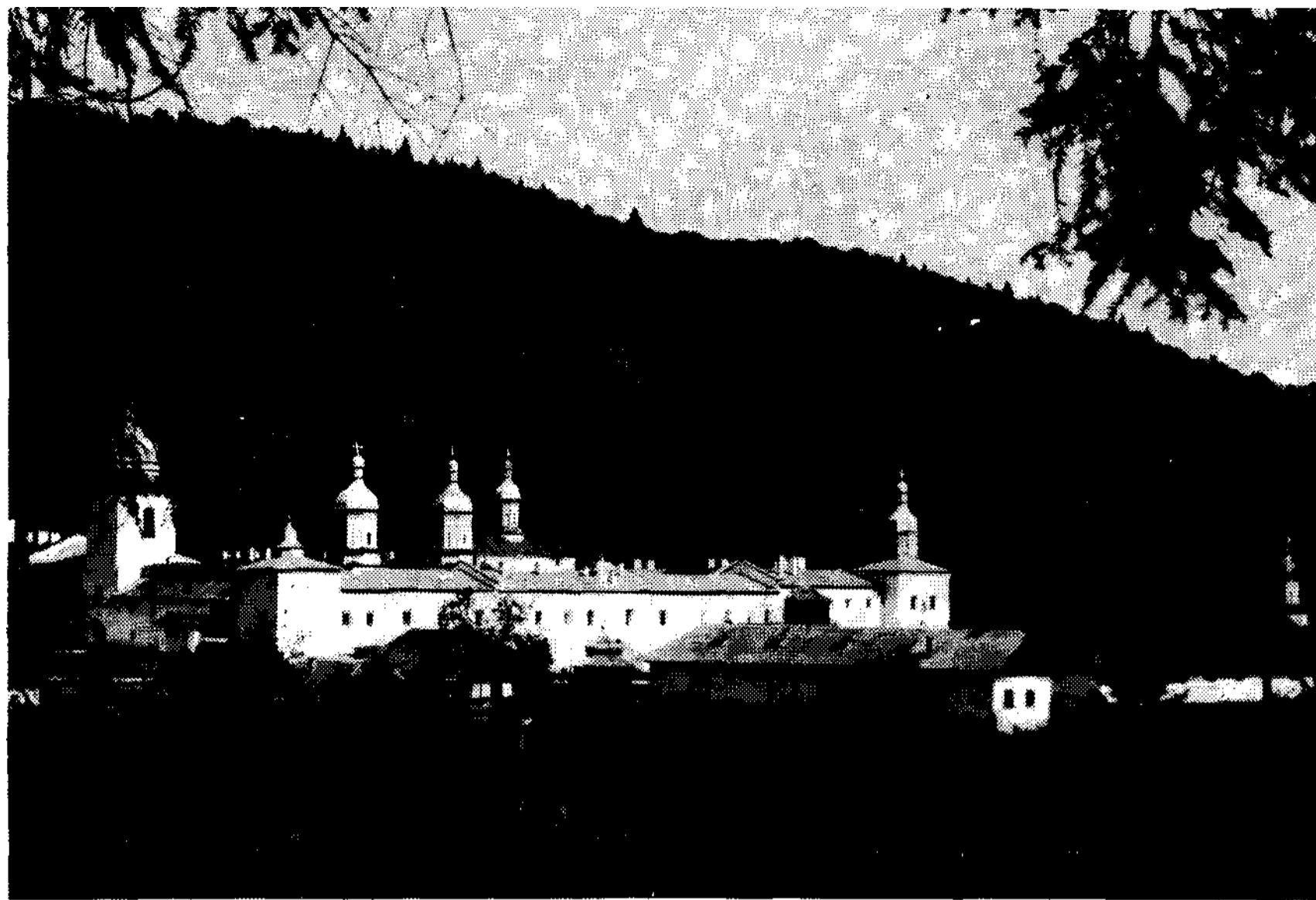
Sânta Mănăstire Sucevifa (secolul XVI)

Sânta Mănăstire Rîșca
(secolul XVI)

Sânta Mănăstire Dra-
gomirna (secolele XVI—XVI I)

Sfînta Mînăstire Secu (secolele XVI–XVII)

Sfînta Mînăstire Caldărușani (secolul XVII)

Sfînta Mînăstire Govora fsecolul XVII)

Mitropolitul Moldovei Varlaann (-|-1657)

**Sfânta Mânăstire Agapia Veche
(secolele XV—XVI)**

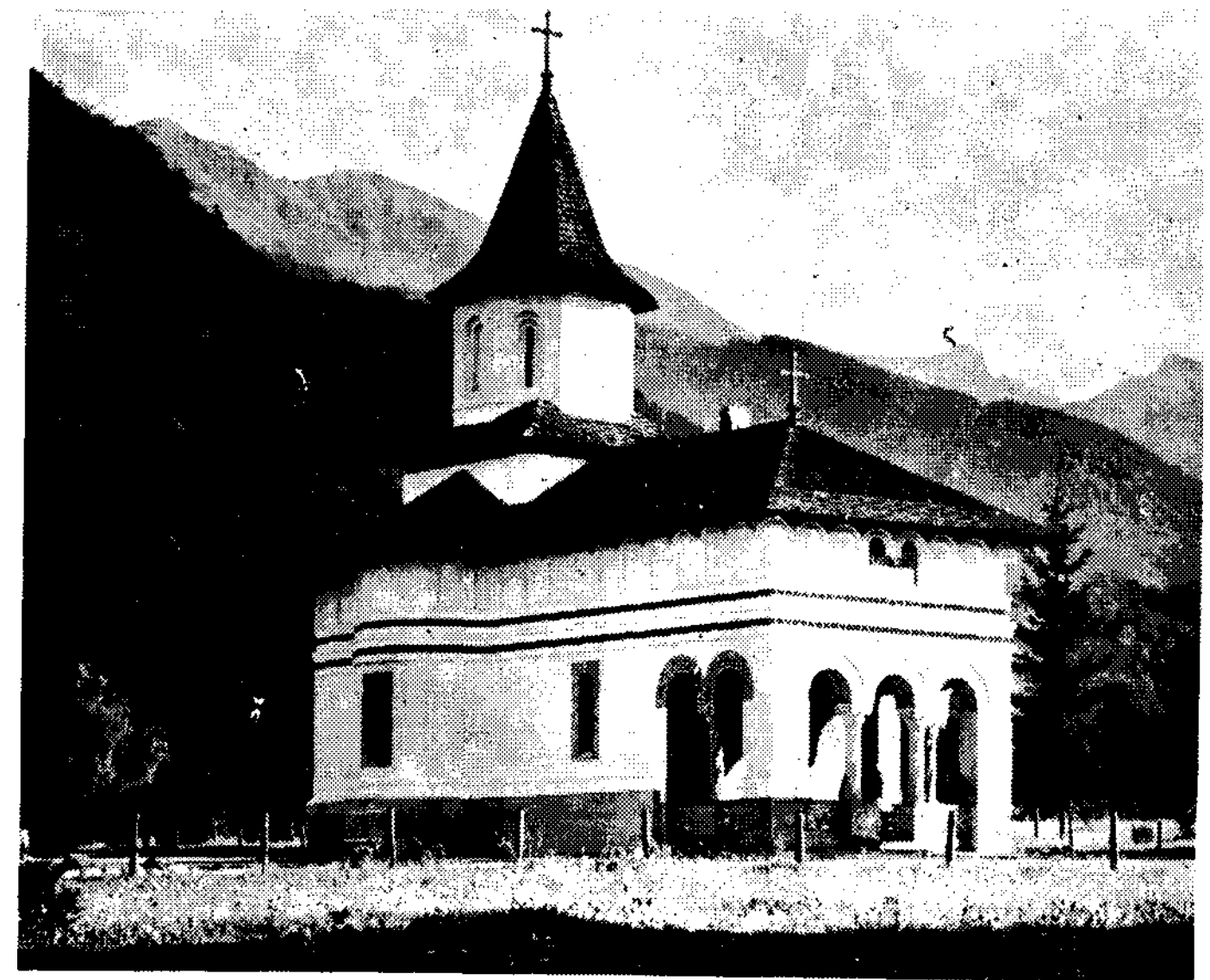

Sfânta Mânăstire Hurezi (secolul XVII)

Mitropolitul Moldovei Dosoftei (+ 1693)

Sfânta Mânăstire Brâncoveanu-Făgăraș (secolul XVII)

Sfânta Mănăstire Agapia din Vale (1644)

Sfânta Mănăstire Sihăstria (secolul XVII)

2. în schitul lui Zosima, tînărul Varlaam întrecea pe ceilalți părinți cu blîndețea, cu ascultarea și cu sfințenia vieții lui, încît de toți era iubit și cinstit ca un adevărat călugăr și părinte duhovnicesc. Se mai spunea despre dînsul că mereu cerceta pe marii sihastri ce se nevoiau atunci pe valea Secului, anume: Moise, Prohor, Veniamin, Spiridon și Chiriac, ca și pe cei din munții Sihlei și Agapiei, învățînd de la fiecare dragostea de Dumnezeu, rugăciunea lui Iisus, buna-credință și săvîrșirea a toată fapta bună.

3.* Dogmele credinței ortodoxe, învățăturile Sfinților Părinți și adîncul teologiei, ieromonahul Varlaam le-a deprins de la dascălul său, egumenul Dosoftei, și de la episcopul de Roman, Mitrofan, cu metania din Secu. De la dînsii a învățat încă limbile greacă și slavonă și a luat binecuvîntare să traducă și să scrie cărți în limba noastră românească.

4. Ca egumen al Mînăstirii Secu, arhimandritul Varlaam a povățuit (cu multă înțelepciune duhovnicească această obște timp de 24 de ani, reușind să crească mulți fii sufletești și să formeze pe valea Secului o adevărată lavră monahală, vestită în toată Moldova. Mînăstirea Secu devine o vatră isihastă de rugăciune, de gîndire și de trăire ortodoxă. Prin anii 1625—1630 ea se număra alături de marile mînăstiri Neamț, Putna, Bistrița, Agapia, Probota, Moldovița și Dragomirna.

5. în obștea sa egumenul Varlaam respecta întru totul așezămîntul (Ctitorului fondator, care era foarte apropiat de tipicul Muntelui Athos. După slujbele bisericești monahii se îndeletniceau cu ascultarea în obște și cu lucrul mîinilor la chilii. Iar citirea Sfinților Părinți și rugăciunea lui Iisus erau obligatorii pentru toți fiii săi duhovnicești.

6. Una din îndeletnicirile marelui stareț era și traducerea operelor Sfinților Părinți din limbile greacă și slavonă în grai românesc, ca să fie pe înțelesul tuturor. Astfel, arhimandritul Varlaam traduce din slavonă, împreună cu cîțiva ucenici, „Scara” Sfîntului Ioan Scărarul, precum și alte scrieri, ce se citeau zilnic la biserică, la trapeză și la chilii. Prin aceasta egumenul Varlaam făcea primii pași în Moldova de înlocuire a limbilor străine cu limba vorbită a poporului. Scara („Leastvița”) Sfîntului Ioan Scărarul este printre primele opere patristice filocalice traduse în limba română și dovedește preocuparea duhovnicească a monahilor noștri pentru cunoașterea și imitarea Sfinților Părinți.

7. Acest smerit egumen ducea o viață duhovnicească atît de aleasă, încît în puțini ani se făcuse cunoscut peste tot, prin năstiri, prin sate și tîrguri, la dregători, la episcopi și chiar la însuși domnul țării, Miron Barnovschi (1626—1629), care îl avea de duhovnic. Zilnic alergau la el țărani, sihastri, egumeni și boieri pentru sfat și spovedanie, căci era povă-

țuitor iscusit și căutat de toți. De asemenea, veneau la chilia lui săraci și văduve de prin sate pentru milostenie. Iar el îi ospăta la trapeză cu multă dragoste, îi mîngîia părintește și îi libera cu pace.

8* Aceeași grijă părintească avea egumenul Varlaam și de numeroșii sihastri ce se nevoiau în Munții Neamț și mai ales pe valea Secului, la Sihla și la Sihăstria. Căci prin aceste locuri străluceau pustnici mari și foarte sporiți în bunătăți, cum erau Cuvioșii Rafail și Partenie de la Agapia, Pahomie, Serghie și Ioan, Visarion și Ștefan, pustnici din Poiana Trapezei și mai ales vestitul duhovnic Atanasie de pe „Valea Sihastrilor”. Pe toți aceștia îi cerceta părintele Varlaam, le ducea cele de nevoie și cerea de la ei binecuvîntare și cuvînt de folos.

9. Vestea înțelepciunii sale atrăgea la Mînăstirea Secu numeroși ucenici. Unii dintre ei au ajuns mai tîrziu călugări iscușiți, buni slujitori ai Bisericii lui Hristos, duhovnici căutați de multă lume, traducători de cărți în grai românesc, egumeni și începători de obște și chiar episcopi în eparhiile Moldovei. Dintre aceștia pot fi amintiți: mitropolitul Gheleon, mai întîi episcop la Huși, între anii 1645—1653, apoi mitropolit al Moldovei, între anii 1653—1659 și 1664—1671, și mitropolitul Sava, fost episcop la Huși, Rădăuți și Roman între anii 1653—1660, apoi mitropolit între anii 1660—1664. Iar dintre egumeni, ucenici ai starețului Varlaam, se pot aminti ieromonahii Efrem, Ghedeon, Teodorit, Paisie, Gheorghe, Ghenadie și alții.

10. Pentru sfințenia vieții sale și pentru înțelepciunea cu care era înzestrat de Dumnezeu, arhimandritul Varlaam, egumenul Mînăstirii Secu, a fost ales de tot poporul mitropolit și păstor duhovnicesc al Moldovei în toamna anului 1632. La 23 septembrie același an a fost hirotont arhieru și așezat la cîrma Bisericii în prezența a mii de credincioși, călugări, egumeni și dregători de la Iași, în frunte cu domnul și toți arhierii. Și a fost mare bucuria atunci peste toată țara Moldovei, căci toți se foloseau de blîndețea, de smerenia și de cuvintele lui cele pline de înțelepciune.

11. Cea dintîi grijă a marelui ierarh a fost să-și hrănească poporul cu cărți de slujbă și de învățătură creștinească pe limba românească. De aceea a întemeiat la Mînăstirea Trei Ierarhi din Iași prima tipografie din Moldova. Aici a tipărit mitropolitul Varlaam, în românește, trei cărți din cele mai importante pentru acele timpuri, scrise de el în cinstea Prea Sfintei Treimi. Acestea sînt:

— *Explicarea Evangheliilor la Duminici la praznice împărătești și la sfinții mari de pe tot anul* tipărită în anul 1643 sub numele de *Carte românească de învățătură*. În popor a fost numită cel mai obișnuit „Cazania lui Varlaam”, cu 75 de predici în 500 de file;

^ *Șapte Taine ale Bisericii* tipărită la Iași în anul 1644, cu 339 file; — *Răspunsul la Catehismul calvinesc*, tipărită tot la Iași în anul 1647.

Prin aceste trei cărți mitropolitul Varlaam s-a dovedit a fi pentru toți credincioșii români un bun cunoscător și exeget al Sfintei Scripturi, un adevărat dascăl de morală și profund catehet și un mare ierarh apărător al ortodoxiei românești, renumit pînă în zilele noastre.

12. Văzînd păstorul cel bun al lui Hristos că turma sa nu înțelege slujbele Bisericii făcute în limbi străine, s-a nevoit să tîlmăcească toate evangheliile de peste an, pe înțelesul credincioșilor, într-o frumoasă și curată limbă românească. Căci se gîndea nu numai la credincioșii din Moldova, ci și la cei din Țara Românească și mai ales din Transilvania, care erau de secole sub jug străin și mereu siliți să renunțe la credința ortodoxă și la limba strămoșilor noștri. Tocmai de aceea înțeleptul ierarh și-a intitulat cazania „*Carte românească de învățătură*” căci era adresată „/a toată seminția românească” cu scopul de a-i uni pe toți sub aceeași credință și limbă părintească.

13. Cazania mitropolitului Varlaam este cea mai importantă carte veche de învățătură duhovnicească alături de Biblia lui Șerban din anul 1688. Datorită limbii sale atît de curgătoare și învățăturii ei dătătoare de viață, această carte a avut cea mai largă răspîndire pe pămîntul țării noastre, mai ales în Transilvania, unde se mai păstrează astăzi peste 350 de exemplare în manuscris. Setea de Hristos ca și unitatea de credință, de limbă și de simțire, au făcut pe mulți credincioși din Transilvania să o scrie cu mina, pentru a circula mai ușor și a fi citită din casă în casă. Cazania de la Iași a fost multă vreme pentru români cea dintîi carte de religie, de citire, de învățătură și de mîngîiere duhovnicească, pe limba și înțelesul tuturor.

14. Auzind marele ierarh că în Transilvania se răspîndea calvinismul, care schimba dogmele credinței ortodoxe și nu mărturisea cele șapte Taine și înțelegînd că unii români ardeleni sînt atrași de calvinism, a scris o carte de învățătură ortodoxă intitulată „*Șapte Taine ale Bisericii*”. Prin această carte mitropolitul Varlaam explica pe înțelesul poporului cele șapte Taine întemeiate de Hristos și lăsate Bisericii Sale. Totodată, apăra sfințenia și rolul Bisericii și îndemna pe toți la pocăință, bineștiind că îndepărtarea de la dreapta credință și de la faptele bune duce la pierderea mîntuirii și la dezbinarea neamului.

15. Ajungînd mitropolitul Varlaam cu solie de pace în Țara Românească și aflînd că la Alba Iulia se tipărise în anul 1640 un catehism calvinesc „plin de otravă de moarte sufletească”, s-a aprins cu mare rîvnă pentru apărarea credinței ortodoxe. Deci, întorcîndu-se în Moldova, a

scris o carte de apărare a Ortodoxiei intitulată *Răspunsul la Catehismul calvinesc*. Apoi a adunat la Iași, în anul 1645, sinod de ierarhi români din ambele țări, care au aprobat „Răspunsul” scris de mitropolitul Varlaam și au condamnat Catehismul calvinesc, declarându-l „plin de otravă de moarte sufletească”. Astfel, mitropolitul Varlaam s-a dovedit primid apologet al Bisericii Ortodoxe Române și cel dintîi ierarh care convoacă un sinod local pe pămîntul țării noastre.

16. În „Răspunsul la Catehismul calvinesc” marele ierarh combătea cu multă îndrăzneală învățăturile reformatorului Calvin, înlocuindu-le cu dogmele credinței ortodoxe, dovedind din Sfintele Scripturi că adevărul se află numai în Biserica Ortodoxă întemeiată de Hristos. Prin aceasta mitropolitul Varlaam s-a dovedit un mare teolog ortodox și un bun cunoscător al învățăturii protestante, făcîndu-se vestit atît în țările române cît și în întreaga Ortodoxie.

17. Acest mitropolit era numit pe drept cuvînt părinte duhovnicesc al tuturor românilor, căci era iubit de toți și se îngrijea, după a sa putere, pentru mîntuirea și unirea lor prin mărturisirea aceleiași credințe în Iisus Hristos și păstrarea ființei noastre străbune. Cele trei cărți ale sale au fost scrise îndeosebi pentru românii din Transilvania, unde s-au și răspîndit cel mai mult. Mitropolitul Varlaam s-a dovedit, astfel, cel dintîi ierarh care a luptat pentru unitatea țărilor române și unul din principalii făuritori ai limbii scrise românești.

18. Înțeleptul păstor al Moldovei, la rugămîntea mitropolitului Petru Movilă al Kievului, a organizat la Iași, în trapeza Mînăstirii Sfinții Trei Ierarhi în anul 1642, un sinod al Bisericilor Ortodoxe greacă, rusă și română, în vederea aprobării *Mărturisirii Ortodoxe*. Timp de 43 de zile, membrii celor trei Biserici, sub conducerea mitropolitului Varlaam, au discutat punct cu punct, au îndreptat și au aprobat *Mărturisirea de Credință*, scrisă de mitropolitul moldovean Petru Movilă. Astfel, prin grija bunului păstor al Moldovei, a avut loc pentru prima dată în istorie un sinod inter-ortodox pe pămîntul țării noastre.

19. La îndemnul mitropolitului Varlaam, Vasile Lupu a zidit în Iași una din cele mai frumoase biserici din țară, biserica Mînăstirii Sfinții Trei Ierarhi, pe care o sfințește cu mulți clerici în ziua de 6 mai 1639. În această obște se nevoiau ca la o sută de monahi din cei mai învățați și aleși trăitori și lucrători ai rugăciunii, slujitori, duhovnici, cateheți, psalți, tipografi și traducători de cărți. Aici marele mitropolit a înființat prima tipografie din Moldova, precum și o vestită școală duhovnicească cu ajutorul mitropolitului Petru Movilă, unde se făceau cursuri în greacă, slavonă și latină. Această școală a funcționat 20 de ani.

20. Plătindu-se din vistieria țării toate datoriile Bisericii din Constantinopol, patriarhul și Sinodul dăruiesc Moldovei moaștele Cuvioasei Paraschiva, spre mîngîierea poporului binecredincios. Sfintele Moaște au fost aduse în țară cu mare alai, însoțite de mare mulțime de clerici, călugări și zeci de mii de credincioși cu făclii aprinse în mîini. În întîmpinarea lor au ieșit la locul numit „Valea Vlădicei” însuși domnul și mitropolitul Varlaam cu toată suita țării. Iar în ziua de 13 iunie 1641 au intrat în Iași cu mult popor, în sunet de clopote și le-au așezat cu mare cinste în biserica Mînăstirii Sfinții Trei Ierarhi. De atunci se face în fiecare an pelerinaj la moaștele Cuvioasei Paraschiva, în ziua de 14 octombrie.

21. Mitropolitul Varlaam l-a îndemnat pe Vasile Lupu să zidească și alte mînăstiri și biserici, precum: Mînăstirea Agapia Nouă (1644), prin dania hatmanului Gavril, fratele domnului; Mînăstirea Hlincea—Iași; Mînăstirea Golia—Iași; biserica Sfintui Ioan Botezătorul din Iași; biserica Sfintul Atanasie din Copou—Iași; biserica din satul Șerbești—Neamț; biserica Stelea din Tîrgoviște; biserica Sfinta Paraschiva din Liov și numeroase danii la celelalte mînăstiri. Pe toate aceste locașuri le-a sfințit bunul păstor al Moldovei și le-a împodobit cu călugări și cîi aleasă viață duhovnicească.

22. Sub păstoria acestui mare ierarh, mînăstirile din Moldova au trăit o epocă de mare pace și înflorire spirituală. Peste tot a rînduit egumeni luminați și duhovnici buni, făcînd astfel să sporească numărul monahilor în viața de obște, ca și al sihastrilor din schituri și păduri,

Mînăstirile cu cea mai înaltă viață duhovnicească, sub mitropolitul Varlaam, erau: Trei Ierarhi, Putna, Moldovița, Voroneț, Dragomirna, Neamț, Secu, Agapia, Probota, Tazlău și mai ales Bisericiani, singura mînăstire din țară cu regulă de viață achimită (neadormită), după modelul Mînăstirii Studion din Constantinopol. În toate mînăstirile funcționau adevărate școli duhovnicești de caligrafi, traducători, miniaturiști și sugravi de icoane. Iar „munții foșneau de pustnici” în vremea sa.

23. Auzindu-se pînă la Constantinopol de petrecerea și înțelepciunea mitropolitului Varlaam, precum și de înflorirea Bisericii din Moldova sub păstoria sa, sinodul Marii Biserici l-a propus, în anul 1639, printre cei trei candidați de patriarh ecumenic, fiind ales apoi Partenie. Este pentru prima și idtima dată cînd un ierarh român candidează la scaunul de patriarh ecumenic.

24. Acest venerabil păstor duhovnicesc al Moldovei s-a dovedit a fi, de asemenea, și un iscusit făcător de pace, după cuvîntul Mîntuitorului Hristos, care zice: „Fericțiți făcătorii de pace că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema” (Matei V, 9). Încă pe cînd era egumen la Secu a fost trimis de Miron Barnovschi și mitropolitul Anastasie Crimca în fruntea

unei solii la țarul Rusiei și la mitropolitul moldovean Petru Movilă de la Kiev. În anul 1632 s-a dus iarăși în fruntea unei solii de pace la Constantinopol, mijlocind pentru un domn pămîntean pe scaunul Moldovei,

în anul 1644 este trimis de Vasile Lupu, în fruntea unei alte solii de pace, la domnul muntean Matei Basarab, cu care era de mult în neînțelegere. Astfel, blîndul mitropolit Varlaam a reușit să împace pentru totdeauna pe cei doi domni și Bisericile Ortodoxe surori, aducînd în mijloc numele lui Iisus Hristos, care se numește „Domn al păcii” și amintind că și unii și alții sînt frați de o credință, de o limbă și de un neam. Ca semn al împăcării, mitropolitul Varlaam a îndemnat pe Vasile Lupu să zidească biserica Stelea din Tîrgoviște, iar pe Matei Basarab să zidească biserica Mînăstirii Soveja în ținutul Vrancei, numită multă vreme Mînăstirea „Dobromira”, adică „Bună pace”.

25. Grijă marelui ierarh pentru mîntuirea turmei sale era tot așa de mare ca și grija pentru luminarea „seminției românești” cu cărți de învățătură creștinească pe limba poporului. În cei 21 de ani de rodnică păstorie s-a străduit, după a sa putere, să zidească numeroase biserici prin sate și orașe și să facă tot felul de danii și înzestrări la schituri și mînăstiri. În cele trei scaune episcopale a pus episcopi dintre cei mai evlavioși, iar la parohii a hirotonit preoți învățați, plini de frica de Dumnezeu, în fiecare sărbătoare preoții citeau predica zilei din cazanie, pe înțelesul credincioșilor. În felul acesta călugării, preoții și ierarhii apărau dreapta credință, învățau poporul să ducă o viață morală și-l țineau unit și strîns legat de Hristos, de Biserică și de părinți.

26. Așa a păstorit mitropolitul Varlaam Biserica Moldovei timp de 21 de ani, jertfindu-se după a sa putere pentru întărirea și apărarea credinței ortodoxe în țările române, pentru nuntuirea turmei încredințate lui de Hristos și pentru unitatea și luminarea poporului prin cărți scrise în grai limpede românesc. Apoi, ajungînd la bătrînețe și dorind să se pregătească de obștescul sfîrșit, în anul 1653 s-a retras din scaun la Mînăstirea Secu, metania sa.

27. Vechile documente mărturisesc că mitropolitul Varlaam a avut întotdeauna o deosebită grijă de mînăstirea sa de metanie, unde a crescut și s-a format duhovnicește. Că „orice agonisită dobîndea, o dăruia nunăstirii Secu”. A mai dăruit obștii de aici un frumos sacos arhieresc în fir de argint, cărți de cult, vase și alte obiecte bisericesti. La fel și sora sa după trup, Ecaterina, fratele său și nepotul său, preotul Ursul din satul Gofești (Cofești?), ținutul Putnei, au făcut prețioase danii Mînăstirii Secu întru pomenirea lor și a marelui mitropolit.

28. În tradiția locului se spune că mitropolitul Varlaam, cît a trăit la Secu, nu stătea fără lucru, ci mereu se ruga, mergea la biserică, citea,

traducea și scria cărți ziditoare de suflet. Întrucît cunoștea pe mulți sihastri și călugări cu viață îmbunătățită, se spune în tradiție că mitropolitul a scris și un pateric cu numeroase vieți de cuvioși părinți, trăitori în codrii și mînăstirile Moldovei. Acest pateric al mitropolitului Varlaam s-a păstrat un timp în manuscris în biblioteca Mînăstirii Secu. Mai tîrziu, un călugăr aghiorit l-a înstrăinat, ducîndu-l în Muntele Athos, unde apoi s-a pierdut.

29. În toamna anului 1657 marele ierarh și părinte al Moldovei, mitropolitul Varlaam, simțindu-și aproape obștescul sfîrșit, a împărțit toată averea sa, a chemat la sine pe duhovnicul Dosoftei, egumenul Mînăstirii Neamț, și a primit Prea Curatele Taine. Apoi, dînd tuturor sărutarea cea mai de pe urmă, și-a dat sufletul în brațele Marelui Ierarh Iisus Hristos, împăcat cu sine, cu Biserica și cu neamul său.

Așa a trăit și așa s-a nevoit pentru mîntuirea turmei sale mitropolitul Varlaam! Doamne, numără în ceata Sfinților Ierarhi pe bunul păstor al Moldovei, Varlaam!

CUVIOSUL ATANASIE IEROSCHIMONAHUL

Mînăstirea Sihăstria

(secolul XVn)

În poiana unde se află astăzi Mînăstirea Sihăstria s-a nevoit, în prima jumătate a secolului XVII, un sihastru vestit, anume, ieroschimonahul Atanasie. Era cu metania din Mînăstirea Neamț. După mai mulți ani de ascultare în obște, s-a retras cu totul departe de lume. La cîtiva kilometri mai sus de Mînăstirea Secu, pentru a vorbi neîncetat cu Dumnezeu. În această epocă valea Sihăstriei, munții și pădurile seculare din împrejurimi formau una din cele mai vestite vetre isihaste din Moldova.

Făcîndu-și o colibă din lemn și pămînt, cuviosul Atanasie s-a nevoit mulți ani în această poiană, ajungînd duhovnic al tuturor sihastrilor din împrejurimi și dascăl iscusit al rugăciunii lui Iisus. Vestea numelui său s-a răspîndit peste tot în centrul Moldovei, ajungînd cunoscut mitropolitului Varlaam și chiar domnului țării.

Prin anul 1650, marele sihastru Atanasie ieroschimonahul s-a mutat la cereștile locașuri, lăsînd în urmă numeroși ucenici. Locul în care s-a nevoit se numește pînă astăzi „Poia/ia *Sihastrulu*” sau „*Poiana lui*

*Aftănas**[^]. În această poiană au întemeiat ucenicii săi mai târziu schitul Sihăstria*.

SFIAȘTRII IOSIF, PARTENIE ȘI PAVEL

cu ucenicii lor

întemeietorii Mănăstirii Sihăstria

(1655)

Pe la mijlocul secolului XVII se nevoiau numeroși sihastri în pădurile seculare de pe Valea Sihăstriei și în Munții Sihlei. Dintre ei, unii erau cu totul sporiți în post, în rugăciune și în bucuria Duhului Sfânt. Singura lor întristare era lipsa unui schit în apropiere, unde să asculte Sfânta Liturghie și să se împărtășească cu Trupul și Sîngile lui Hristos.

În anul 1655, șapte ieroschimonahi bătrîni cu metania din Mănăstirea Neamț, ucenici ai cuviosului Atanasie Sihastrul, care se nevoiau în apropiere, s-au sfătuit să întemeieze un schit de lemn în „Poiana lui Aftănas” în cinstea Maicii Domnului, spre mîngîierea tuturor sihastrilor.

Deci făcînd priveghere de toată noaptea și alegînd locul pentru biserică, au pus icoana Maicii Domnului într-un brad și, îngenunchind în fața ei, i-au cerut ajutor și binecuvîntare de începerea lucrului. Apoi s-au rugat Prea Sfintei Fecioare să fie ocrotitoarea acestui sfînt locaș și a tuturor sihastrilor ce se vor nevoi aici în plăcere de Dumnezeu, izbăvindu-i, cu rugăciunile ei de foc, de primejdie, de dezbinare și de toate ispitele diavolului. La urmă au pus acest legămînt: „Să nu sufere Maica Domnului în locul acesta pe cei ce vor săvîrși păcate trupești, pe cei ce vor avea pungă osebită și pe cei ce vor îndrăzni să mînînce carne în acest schit”.

Legămîntul celor șapte sihastri a fost întărit în același an de episcopul Ghedeon de Roman, care a înălțat aici o mică biserică de lemn cu hramul Nașterii Maicii Domnului. Așa a luat ființă Mănăstirea Sihăstria în mijlocul acestei vestite vetre isihaste, ca o adevărată oază duhovnicească. Primii viețuitori în acest schit au fost înșiși cei șapte sihastri cu ucenicii lor: Iosif, Partenie și Pavel. Mai târziu s-au adăugat și alți iubitori de liniște.

În schit se ducea o desăvîrșită viață de obște, cu pravilă după rînduiala Sfîntului Munte. Duminica și în sărbători se făcea priveghere de toată noaptea și se săvîrșea dumnezeiasca Liturghie. Atunci se adunau sihastri

• Ierod. Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie...*, p. 112; *Pomelnicul Mănăstirii Sihăstria*»

din toată partea locului, pentru a se împărtăși cu Prea Curatele Taine. După ce luau masa împreună, primeau pîine pentru o săptămînă și iarăși se întorceau în bordeiele lor. Sihastri desăvîrșiți și cei bolnavi coborau mai rar în schit. Pe aceștia părinții din obște îi cercetau la chilii și le duceau Sfînta împărtășanie și cele de nevoie. Iar pe cei neputincioși îi aduceau în obște și îi îngrijeau cu dragoste pînă la obștescul sfirșit. Toți petreceau în liniște, în tăcere și în neîncetată rugăciune.

Aceasta era rînduiala lăsată de cei șapte ieroschimonahi, cu ucenicii lor, sihăstriei întemeiate de ei. După mai mulți ani de nevoiță în smerenie și în plăcere de Dumnezeu, acești fericiți sihastri s-au strămutat la cereștile locașuri și au fost înmormîntați Ungă altarul bisericii întemeiate de ei.

SFÎNTUL RAFAIL DE LA AGAPIA

(secolele XVI—XVII) *

Unul dintre cei mai cinstiți sfinți români, care au strălucit pe pămîntul Moldovei în secolul XVI, este Cuviosul Eafail de la Mănăstirea Agapia Veche. Fiind născut în satele din ținutul Neamț și auzind de marele sihastru Eufirosin, a părăsit cele pămîntești și, urcîndu-se în munte, i s-a făcut ucenic. Deci, făcîndu-se călugăr prin mîinile lui, atît de mult a sporit Cuviosul Rafail în rugăciune și post, încît a ajuns pe dascălul său.

După mai mulți ani de viață pustnicească pe muntele Scaunele, s-a coborît apoi în schitul întemeiat de Cuviosul Eufrosin. Aici, sporind și mai mult în dragostea lui Hristos, în privegheri de toată noaptea și în rugăciuni cu lacrimi, smerindu-se înaintea tuturor prin ascultare, s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul preoției și al facerii de minuni. Căci izgonea duhurile necurate, cunoștea pudurile oamenilor și vedea dinainte cele viitoare. Era încă neîntrecut dascăl al rugăciunii lui Iisus și părinte duhovnicesc al tuturor cuvioșilor sihastri. Deci, săvîrșind îngerește călătoria acestei vieți și lăsînd în urmă mulți ucenici, și-a dat sufletul în mîinile Domnului. Apoi, făcîndu-se unele minuni la mormîntul său și încredințîndu-se părinții că l-a proslăvit Dumnezeu, i-au scos din sicriu trupul întreg și plin de bună mireasmă și l-au așezat în biserică, spre închinarea tuturor.

• Pr. Liviu Stan, *Sfinți Români*, Sibin. 1[^]45, p. 48; Pr. N. Dăringă, *Istoria Mănăstirii Agapia*, Iași, 1908, p. 22—41; *Sfinți Români...*, op. cit., p. 357.

Auzind de aceasta marele mitropolit al Moldovei, Dosoftei, a venit cu tot clerul său și s-a închinat la moaștele Sfântului Rafail de la Agapia. Iar în anul 1686, când a tipărit Viețile Sfinților la Iași, însuși a mărturisit despre el, zicînd: „Dară tocmai și din Rumâni mulți sînt (sfinți) care am văzut viața și traiul lor, dară nu s-au căutat, fără numai Daniil de la Voroneț și Rafail de la Agapia (și) am sărutat și sfintele (lor) moștii. . .” *.

Mai tîrziu, datorită vitregiei vremurilor, s-au îngropat moaștele Sfântului Rafail la un loc tănuit și nu s-au mai aflat pînă în ziua de astăzi.

Sfinte Prea Cuvioase Părinte Rafail, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi !

SFÎNTUL PARTENIE DE LA AGAPIA

(t 1660) **

Acest cuvios vrednic de laudă era ucenic al marilor sihastru din muntele lui Agapie. Luînd din tinerețe jugul lui Hristos, s-a făcut călugăr în Mînăstirea Agapia Veche, la începutul secolului XVII. Apoi, deprinzînd frica de Dumnezeu și rugăciunea cea din inimă s-a retras la liniște în muntele Scaunele.

Acolo, mult nevoindu-se cu postul și cu privegherea de toată noaptea și biruind cumplitele ispite ale vrăjmașului diavol, s-a învrednicit a primi de la Dumnezeu darul tămăduirii și al izgonirii duhurilor necurate. Și nu puțini bolnavi de prin sate alergau la chilia lui și primeau nungîiere și sănătate. Apoi, Mînăstirea Agapia rămînînd fără povățuitor. Cuviosul Partenie a primit darul preoției și a ajuns vestit egumen al sihastrilor din obște. Astfel, pe toți îi păstora cu smerenie și cu înțelepciune, făcîndu-se pe sine pildă tuturor, atît. celor din schit cît și celor din pustie.

În anul 1660, cuviosul Partenie de la Agapia s-a strămutat la cereștile locașuri, iar trupul său a fost îngropat în ^{^^}*Livada Părinților*^\ Mai tîrziu, cinstindu-se de părinți în ceata cuvioșilor și făcîndu-se unele minuni la mormântul său, moaștele lui s-au așezat în biserică spre închinare, pe care le-a sărutat și însuși mitropolitul Dosoftei. Apoi, năvălind turcii peste țara Moldovei, moaștele Cuviosului Partenie au fost ascunse în munte și au rămas acolo, neștiute de nimeni pînă în zilele noastre.

Sfinte Prea Cuvioase Părinte Partenie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi !

* Mitropolitul Dosoftei, *op. cit.*, f. 152.

** Pr. Prof. Liviu Stan, *op. cit.* p. 54; Mitropolitul Dosoftei, *op. cit.*, fila 152.

SFÎNTUL CHIRIAC DE LA BISERICANI

(t 1660)*

Prea Cuviosul Părintele nostru Chiriac de la Bisericani este numărat printre cei nai mari asceți și cuvioși ai Bisericii Ortodoxe Române. El s-a nevoit la începutul secolului XVII în obștea Mînăstirii Bisericani, care număra pe atunci peste 100 de călugări. Deci, aprinzîndu-se de dumnezeiescul dor, s-a retras la pustie într-o peșteră din muntele lui Simon și acolo s-a nevoit singur în cea mai aspră osteneală timp de 60 de ani. Iar nevoința lui era aceasta: vară și iarnă petrecea pe munte cu trupul gol, în rugăciune curată, slăvind neîncetat pe Dumnezeu și biruind desăvîrșit cu darul lui Hristos neputințele firii și ispitele diavolului.

Pe acest mare sihastru și purtător de Dumnezeu l-a cunoscut încă din viață mitropolitul Dosoftei, căruia mai tîrziu i-a sărutat și sfintele moaște, precum însuși scrie: „Apucat-am în zilele noastre părinți înalți la bunătăți și podvig (nevoința) și plecați la smerenie adîncă: pe părintele Chiriac de Bisericani, gol (petrecînd) și ticăloșit în munte 60 de ani . . .”.

Despre acest sfînt se scriu următoarele în Patericul sfinților din Moldo-România: „În anul 1660, Prea Cuviosul Părintele nostru Chiriac, din tînără vîrstă îmbrățișînd viața monahicească în Sfînta Mînăstire Bisericani, și sporind întru adîncă smerenie și întru îndelungată răbdare și iubind sărăcia lui Hristos de bunăvoie, s-au îndepărtat cu totul de petrecerea cea împreună cu oamenii și s-au sălășluit prin munți și prin stîncile cele înfricoșate de pe lîngă rîul Bistrița și acolo, cu trupul gol, s-au nevoit în singurătate, în ger și în arderea soarelui, șasezeci de ani pînă la sfîrșitul său . . . și se serbează la 31 decembrie”.

Sfîntul Chiriac de la Bisericani a ajuns cu nevoința pe mării sihastru din pustiu Egiptului și în special pe cuviosul Onufrie, a cărui petrecere s-a ostenit s-o urmeze. Trupul său gol a fost împodobit de Dumnezeu cu peri de sus pînă jos și umbrit de darul Duhului Sfînt, încît nici frigul, nici foamea, nici diavoli nu-l vătămău. El este unul din cei nai mari sihastru din Carpați, care aduce la noi o asemenea îngerească nevoința: trăirea în desăvîrșită lepădare de sine, în golătate și în neîncetată rugăciune.

Ajungînd la măsura desăvîrșirii. Cuviosul Chiriac Sihastrul și-a dat sufletul său în brațele lui Hristos și a fost numărat în ceata sfinților români, fiind canonizat de popor. Moaștele lui au fost așezate în peștera în care a trăit, ce se păstrează pînă astăzi, și în care s-a făcut mai tîrziu un mic

* Pr. Prof. Liviu Stan, *op. cit.*, p. 54; Pr. N. Dăringă, *op. cit.*, p. 41; Mitropolitul Doioftei, *op. cit.*, f. 152.

paraclis pictat în cinstea lui. Mai târziu din cauza deselor tulburări din țară, credincioșii au împărțit moaștele între ei.

Sfinte Prea Cuvioase Părinte Chiriac, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi !

SFÎNTUL CHIRIAC DE LA TAZLĂU

(t 1660) *

Cel mai mare pustnic care s-a nevoit în jurul Mînăstirii Tazlău a fost Cuviosul Chiriac Sihastrul. Acest bărbat piu*tător de Hristos era fiu de țăran din partea locului. Apoi, intrînd în obștea Mînăstirii Tazlău, a întrecut pe toți ceilalți călugări cu smerenia, cu rugăciunea și cu sfințenia vieții. Pentru aceasta, deși nu voia să primească darul preoției, s-a ifăcut multora dascăl și povățuit or către Hristos.

Deci, dorind să ajungă la măsura desăvîșirii, s-a retras la liniște pe muntele numit „Măgura Tazlăului” și acolo, împreună cu alți sihaștri, s-a nevoit 50 de ani în plăcere de Dumnezeu și petrecere îngerească. Acest cuvios în puțină vreme a sporit atît de mult, că ajunsese la măsura marilor părinți isihaști. Căci se ruga neîncetat cu priveghere de toată noaptea și cu izvoare de lacrimi și se hrănea doar cu pesmeți și cu fructe de pădure. Pentru aceea din tinerețe se odihnea întru el darul Sfîntului Duh și se învrednicise a cunoaște cele viitoare și a izgoni duhurile cele rele din oameni.

Văzîndu-se înconjurat de mulți ucenici. Cuviosul Chiriac a înălțat pe munte, alături de chilia sa, un mic altar de rugăciune, în care se ruga ziua și noaptea și unde mărturisea pe fiii săi duhovnicești. Căci atît călugării cît și credincioșii îl cinsteau încă din viață ca pe un sfînt și făcător de minuni și alergau cu evlavie la chilia lui. Cuviosul acesta a contribuit mult la dezvoltarea isihasmului și a vieții contemplative în Moldova, în Jurul lui s-a format o puternică mișcare isihastă. Munții Tazlăului, ai Nechitidui și ai Tarcăului erau plini de sihaștri, ucenici ai acestui mare dascăl al liniștii.

Astfel, îngerește viețuind și ajungînd la admci bătrînețe, Sfîntul Chiriac Sihastrul și-a dat sufletul în brațele lui Hristos, lăsînd în urmă mulți fii duhovnicești. Cinstitele sale moaște s-au așezat de ucenici într-o peșteră pe Măgura Tazlăului și multe minuni de vindecare se făceau prin ele. Pe acest cuvios l-a ctmoscut încă din viață și smeritul mitropolit Dosoftei și i-a sărutat moaștele, precum însuși mărturisește: „Apucat-am

* Mitropolitul Dosoftei, *op. cit.*, t. 152; Diacon I. Ivan, *Cuviosul Chiriac de la Tazlău* în *Sfinți RoTnâni...*, *op. cit.*, p. 394.

în zilele noastre părinți înalți la podvig (fapte bune) și plecați la smerenie adîncă: pe părintele Chiriac de la Bisericiani și pe Chiriac de la Tazlău”. Iar în *Patericul sfinților Moldo-Românit* din anul 1888, se scrie despre acest cuvios: „Asemenea, tot întru această vreme, în anii 1660 s-a nevoit sihăstrește și alt prea cuvios părinte Chiriac, de la schitul Tazlău, și tare mult s-a luptat împotriva vrăjmașilor celor nevăzuți și desăvîșit i-a l)iruit și se prăznuiește (la) decembrie 31 de zile”.

Spre sfîrșitul secolului XVII, abătîndu-se asupra Moldovei grele primejdii și pădurile umplîndu-se de oameni în bejenie, atunci moaștele Sfîntului Chiriac s-au împărțit între credincioși, după tradiție, pentru a nu fi profanate de păgîni. Astfel, peștera de pe Muntele Măgura s-a lipsit de un odor sfînt ca acesta.

Sfinte Prea Cuvioase Părinte Chiriac, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi !

CUVIOSUL ONUFRIE PUSTNICUL

Sihăstria Mînăstirii Tazlău

(secolul XVII) *

Perioada de aur a vieții isihaste din jurul Mînăstirii Tazlău-Neamț a culminat cu secolul XVII. în această perioadă se nevoiau mulți sihaștri în pădurile din Munții Tazlăului. Unul din cei mai vestiți sihaștri ai Mînăstirii Tazlău din secolul XVII a fost și Cuviosul Onufrie Sihastrul. Acesta, după ce deprinde în obște meșteșugul nevoinței duhovnicești, devine ucenic al Sfîntului Chiriac de la Tazlău, slujindu-l cu multă credință pînă la obștescul sfîrșit. Apoi, învrednicindu-se de darul preoției, he retrage la pustnicie aspră pe o obcină de munte, mai sus de lavră, numită pînă astăzi „Dealul lui Onufrie”.

Aici s-a nevoit Cuviosul Onufrie peste 30 de ani, sporind mult în post, în rugăciune și smerenie, ajungînd înainte văzător și făcător de minuni. Căci pentru sfințenia vieții lui cunoștea gîndurile oamenilor și spunea cele viitoare. Era încă iscusit părinte duhovnicesc, cu mulți fii și ucenici și nu era altul mai vestit în vremea aceea în Munții Tazlăului ra pustnicul Onufrie. La el se mărturiseau toți sihaștrii din partea locului, călugări din obște și credincioși de prin sate, căci era vestit dascăl al rugă-

* Pr. Gh. Virtolaș, *Istoricul parohiei TOTMU*, ms.

ciunii lui Iisus și era umbrit de Darul Duhului Sfânt. Veneau la el și bolnavi de prin sate și se vindeau cu rugăciunea și binecuvântarea lui.

Așa nevoindu-se Cuviosul Onufrie și lăsând în urmă mulți sihastri și fii duhovnicești, s-a mutat cu pace la cereștile locașuri, numărându-se în ceata cuvioșilor părinți*.

Prea Cuvioase Părinte Onufrie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOȘII SILVESTRU, IOV ȘI AGATON

Sihăstria Mănăstirii Tazlău

(secolul XVII)

Pustnicii Silvestru, Iov și Agaton erau ucenici ai Sfântului Chiriac de la Tazlău. Ei s-au nevoit mai întâi în lavră, smerindu-se tuturor și deprinzînd de la dascălul lor frica de Dumnezeu și darul rugăciunii. Apoi rănindu-și inimile cu dragostea lui Hristos, s-au retras la pustie în adîncul muntelui, la locul numit pînă astăzi „Măgura Tazlăului”. Aici au trăit sihastri numeroși încă din secolul XIV, fiind un loc foarte prielnic vieții pustnicești. Urme de chilii se întîlnesc pînă azi în partea locului.

În acest munte, cuvioșii Silvestru, Iov și Agaton și-au făcut chilii din piatră și lemn și s-au nevoit mai mult de 30 de ani, răbdînd grele ispite de la diavol. Căci și frigul îi supăra, și foamea îi chinuia, și duhurile rele prin gânduri și năluciri îi lupta. Însă bunii ostași ai lui Hristos le răbdau pe toate cu bărbăție, în nădejdea vieții de veci, căci erau înarmați cu sabia neîncetatei rugăciuni. Iar cînd slăbeau în lupta cea duhovnicească, chemau ajutorul Sfântului Chiriac, zicînd: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, pentru rugăciunile Cuviosului Părintelui nostru Chiriac, miluiește-ne pe noi!” și îndată îi cerceta bucuria Duhului Sfânt.

Acești cuvioși, ca și ceilalți sihastri din Munții Tazlăului, coborau noaptea la Utrenie în mănăstire cu făclii în mină, apoi iar se urcau la chiliile lor. La bătrînețe s-au învrednicit de darul izgonirii duhurilor necurate și mulți îi cercetau și doreau măcar să se atingă de hainele lor.

Deci, bine nevoindu-se și ajungînd purtători de Hristos, cuvioșii Silvestru, Iov și Agaton s-au strămutat la cele veșnice și s-au numărat în ceata cuvioșilor părinți.

* Într-un hrisov domnesc din anul 1617 sînt amintiți mai mulți sihastri din Mănăstirea Tazlău, printre care și Cuviosul Onufrie.

SFÎNTUL IERARH SAVA MĂRTURISITORUL

Mitropolit al Ardealului

(t 1683)*

Sfântul Ierarh Sava s-a născut în localitatea Inău din părinți bine- (Tcdincioși Ioan și Măria, primind din botez numele de Simeon. După ce învață carte și deprinde rînduiala slujbelor în Mănăstirea Comana, ajunge protopop și slujitor al Bisericii lui Hristos în satul natal, săvîrșind <ele sfinte cu mare rîvnă și frică de Dumnezeu. Apoi rămînînd văduv, iar mama sa îmbrăcînd haina monahală, în anul 1656 fericitul preot Simeon este ales mitropolit și păstor sufletesc al Ardealului. Deci mai întîi s-a călugărit la mitropolia din Tîrgoviște, sub numele de Sava. Apoi, fiind hirotont arhiereu, a fost așezat cu cinste pe scaunul de mitropolit din Alba Iulia în locul răposatului ierarh Simeon Ștefan.

Ca păstor și părinte duhovnicesc al românilor din Transilvania, fericitul mitropolit Sava Brancovici s-a dovedit un mare apărător al credinței ortodoxe și un devotat ierarh al Bisericii lui Hristos. Timp de 24 de ani cît a fost mitropolit, Sfântul Sava a mărturisit cu mult curaj dreapta credință, a combătut învățăturile greșite calvinești, a întărit unitatea românilor în jurul Bisericii Ortodoxe, a înălțat numeroase locașuri prin Hate și orașe, a rînduit peste tot preoți devotați, a mîngîiat pe țărani ardeleni, întărindu-i în credință și nădejde. De asemenea, a reînnoit mitropoHa și bisericile jefuite și stricate de răufăcători.

Văzînd craiul Ardealului că nu poate întoarce poporul de la credință ortodoxă din cauza Sfântului Ierarh Sava, îndată a semănat vrajbă și răzbunare împotriva păstorului cel bun. Deci, aruncînd mărturii nedrepte asupra lui, în anul 1680 l-a scos din scaun. Apoi, aruncîndu-l în temniță, timp de trei ani de zile a fost persecutat, bătut cu toiege, batjocorit și chinuit ca un martir pentru dreapta credință, fiind silit la calvinism. Fericitul Sava însă a mărturisit cu tărie pe Hristos, apărînd dogmele și tradiția Bisericii Ortodoxe.

După grele suferințe, în anul 1683 a fost scos din temniță, dar, fiind •lăbit de chinuri, îndată și-a dat sfîntul său suflet în brațele lui Hristos. Pentru sfințenia vieții lui credincioșii l-au numărat încă din viață în ceata așfinților. Biserica Ortodoxă Română l-a canonizat pe Sfântul Ierarh Sava în anul 1955 ca mărturisitor al dreptei credințe și se face pomenirea lui la 24 aprilie.

Sfinte Ierarhe Sava, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

* Pr. Prof. M. Păcurariu, *Sfîntul Sava, Mitropolitul Transilvaniei, în Sfînți Români...* cit., p. 406.

MITROPOLITUL DOSOFTEI

al Moldovei și Sucevei

(1624—1693) *

a. Viața

Prea învățatul și vrednicul de pomenire mitropolit Dosoftei (Barilă) este numărat printre cei mai aleși ierarhi pe care i-a avut vreodată Biserica Ortodoxă Română.

Acest blînd și cuvios mitropolit s-a născut în părțile Sucevei din părinți foarte credincioși. De mic a fost dat la învățătura cărții la cei mai buni dascăli ce se aflau atunci în Moldova. Apoi s-a dus la școala Frăției Ortodoxe din Liiov, unde a învățat limbile greacă, latină, slavonă și polonă, precum și teologia ortodoxă.

În anul 1649 a primit tunderea monahală în Mînăstirea Probota. În anul 1658 a fost ales episcop de Huși, fiind în vîrstă de 34 de ani. Între anii 1660—1671 a fost episcop de Roman, iar între anii 1671—1686 a fost mitropolit al Moldovei. În anul 1686 s-a refugiat în Polonia, la Zolkiev. După 7 ani de pribegie a murit acolo în anul 1693.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Blîndul și smeritul mitropolit Dosoftei a fost dăruit de Dumnezeu din copilărie cu multă înțelepciune și rîvnă dumnezeiască. Pe lîngă învățătura cea din afară adunată de la mulți dascăli, învățătura cea duhovnicească a deprins-o în școala Mînăstirii Probota. Aici a deprins rugăciunea, blîndețea, ascultarea, smerenia și osîrdia spre cele cerești. Astfel, văzînd părinții din mînăstire nevoința lui, l-au făcut călugăr în anul 1649.

2. În puțină vreme cuviosul Dosoftei a sporit așa de mult în dragoste și rugăciune, încît s-a învrednicit a fi părinte duhovnicesc și Începător al obștii de la Probota. Timp de mai mulți ani învățatul egumen a călăuzit pe monahi către Hristos, întărindu-i în buna nevoința și în cunoașterea Sfintei Scripturi. De asemenea, a dezvoltat mult școala Mînăstirii Probota și a crescut mulți ucenici luminați, aducînd în obștea sa o adevărată înnoire duhovnicească.

3. Ca episcop la Huși și la Roman, blîndul păstor al turmei lui Hristos a rînduit peste tot preoți buni și a înnoit numeroase biserici și mînăstiri, zidind duhovnicește pe fiecare prin smerenia și bunătatea lui. Că

• *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, voi. I, București 1957, P- ^4-84; *Mitropolitul Dosoftei- 350 de ani de la naștere*, edit. de Mitropolia Olteniei ~ Craiova. 1974; Dosofte,- *Psaltirea în versuri* — editată de Mitropolia Moldovei și Sucevei, Iași, 1974.

nu era preot și egumen mai răbdător, mai blînd și mai milostiv ca dînsul în toată eparhia.

4. Ajungînd părinte duhovnicesc și păstor al întregii Moldove, marele ierarh uimea pe toți cu blîndețea, cu smerenia și cu înțelepciunea sa, precum îl înfățișează însuși cronicarul Ion Neculce: „Acest Dosofteiu, mitropolit, nu era om prost (simplu) de felul lui. Și era neam de mazil, prea învățat, multe limbi știa: elinește, latinește, slavonește și altă adîncă carte și-nvățatură, deplin călugăr și cucernic și blînd ca un miel. În țara noastră pe-ceastă vreme nu este om ca acela . . . Gantemir-Vodă să miniese pe (a)cel mitropolit și-i făcuse afurisănie de la patrierhi. Dar nemic de dînsul nu s-a atins, că zic oamenii că-i sfînt” *.

5. Primele cărți tipărite de mitropolitul Dosoftei au fost *Psaltirea în versuri* și *Acatistul Născătoarei de Dumnezeu* (Uniev — 1673), cele mai alese cărți de rugăciuni prețuite de români. Deci, știind el că poporul iubește mai mult rugăciunea rimată decît cea obișnuită, a versificat psaltirea, făcînd din ea cea dintîi carte românească cu imne de laudă închinat lui Dumnezeu. Astfel, blîndul mitropolit s-a dovedit primul poet și inmograf al neamului nostru. Psaltirea în versuri a mitropolitului Dosoftei a circulat în țările române peste două secole ndn^ind și unduind inimile credincioșilor. Căci unii știau psalmii versificați pe de rost, alții îi copiau pe manuscrise, iar alții îi cîntau prin case și prin biserici.

6. Cel dintîi lucru pe care l-a făcut mitropolitul Dosoftei a fost întemeierea unei tipografii la Iași, pentru tipărirea cărților de slujbă și învățatură pe înțelesul tuturor, în limba românească. În această tipografie marele ierarh a tipărit șase cărți. Prin aceste cărți mitropolitul Dosoftei devine ctitorul limbii românești în cultul Bisericii din Moldova. El traduce pentru prima dată Liturghierul, Psaltirea și Octoihul, cărțile de bază ale cultului ortodox, în limba noastră străbună, renunțînd la limbile greacă și slavonă considerate în trecut sacre, pentru a înțelege toți dumneeeieștile slujbe.

7. Acest evlavios ierarh moldovean a tradus și tipărit, de asemenea, pentru prima dată în grai românesc, o altă carte foarte prețuită la români, „*Kwfi/e Sfinților pe tot anuV^* (1682—1686). Redactată în patru volume în formă prescurtată, această operă aghiografică conține și viețile unor sfinți români nevoitori în mînăstirile din Moldova, dintre care pe unii i-a cunoscut personal și le-a sărutat sfintele moaște, precum singur mărturisește: „. . . Dar tocmai și din români sînt mulți care am văzut viața și traiul lor, dar nu s-au căutat, fără numai Daniil de Voroneț și Rafail de Agapia, am sărutat și sfintele lor moaște”.

* Ion Neculce, *Letopisețul Țării Moldovei*. Ed. Minerva, București, 1975, p. 89.

Astfel, mitropolitul Dosoftei este cel dintâi aghiograf român, care s-a ostenit să hrănească sufletele credincioșilor cu cărți de laudă lui Dumnezeu și cu vieți de sfinți.

8. În timpul păstoriei sale viața duhovnicească în mânăstiri era destul de înaltă, iar pădurile și sihăstriile erau pline de sihastri. Însuși mitropolitul Dosoftei, vestit ascet și lucrător al rugăciunii, vizita mânăstirile și sihăstriile din eparhia sa și cerceta pe cuvioșii părinți din pustie, folosindu-se mult de smerenia, de răbdarea și sfințenia vieții lor. Încă săruta cu evlavie cinstitele lor fețe și le trimitea cele de nevoie la chiliile unde se osteneau. Despre aceasta însuși spunea: „Apucat-am în zilele noastre părinții înalți la bunătăți și podvig (nevoință) și plecați la smerenie adâncă” *.

9. Cel mai de preț odor al Moldovei, la care mitropolitul Dosoftei ținea foarte mult, erau moaștele Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava. Pe acestea, muțându-le în catedrala de la Iași, bunul păstor le păzea cu mare sfințenie și la vreme de primejdie făcea cu ele litanie prin țară și multe minuni și semne se făceau spre mîngîierea poporului binecredincios. În anii 1686—1687, fiind mare tulburare și neașezare în țară, mitropolitul a luat sicriul cu sfintele moaște și s-a dus cu ele în Polonia, la Zolkiev.

10. Acolo, în țară străină, a stat cuviosul mitropolit Dosoftei cu ucenicii săi șapte ani de strajă lângă sfintele moaște, rugîndu-se ziua și noaptea cu nădejdea întoarcerii în pămîntul străbun. Și venea multă lume la moaștele Sfântului Mucenic Ioan și nu puțini se vindecau și se foloseau de sfaturile blîndului ierarh. Încă scria și cărți de folos și făcea multe fapte bune.

Alșa ostenindu-se acest mare păstor, aghiograf și inanograf al Bisericii Ortodoxe Române, la sfîrșitul anului 1693 s-a săvîrșit cu pace departe de țară, dîndu-și sufletul în miinile marelui Arhiepiscop Hristos.

CUVIOSUL LAZĂR SIHAȘTRUL

Schitul Sihăstria Putnei

(secolul XVII—începutul secolului XVIII)

Acest cuvios era originar din Transilvania. În tinerețile sale a fost ucenic și ascultător al blîndului mitropolit Dosoftei, care l-a călugărit și l-a hirotonit preot. Apoi, plecînd mitropolitul în pribegie în țara Polo-

* Dosoftei, Mitropolitul Moldovei, *Viețile Sfinților*, Iași, 1686, voi. IV, f. 152.

nici (1686), ucenicul său, ieromonahul Lazăr, s-a făcut pustnic la Sihăstria Putnei. Găsind schitul pustiu și biserica risipită, și-a făcut acolo o chilie de lemn și se nevoia singur în post și rugăciune, lăudînd neîncetat pe Dumnezeu.

După cîteva ani s-au adunat în jurul său cîteva sihastri iubitori de liniște, dar nu aveau biserică unde să aducă jertfa cea fără de sînge. Deci, auzind egumenul Lazăr că vistiernicul Ilie Cantacuzino de la Iași este milostiv, l-a rugat să înnoiască biserica schitului, ceea ce cu mare bucurie a făcut. În jurul bisericii cu hramul Buna Vestire, cei cîteva sihastri și-au făcut chilii de lemn și petreceau acolo împreună în desăvîrșită iubire, sub povățuirea egumenului Lazăr, rugîndu-se ziua și noaptea pentru mîntuirea oamenilor și răbdînd nu puține lipsuri și ispite de la diavolul.

După o nevoință duhovnicească de peste 20 de ani, cuviosul Lazăr și-a dat sufletul în mîinile Domnului, prin anul 1710, lăsînd în urma sa cîteva sihastri sporiți în fapte bune *.

CUVIOASA CASUNA SCHIMONAHIA

Schitul Casiana — Ceahlău

(secolul XVII) **

Această schimonahie era cu metania din Mânăstirea Topolița-Tîrgu Neamț. Deci, retrăgîndu-se pe valea Bistriței cu cîteva ucenice, a sihăstrit mai întîi în pădurile Hangului. Apoi, adunînd mai multe călugărițe în jurul ei, schimonahia Casiana a întemeiat un mic schit de lemn pe valea pîrîului Buhalnița numit „*Schitul Casiana*” pe care l-a povățuit duhovnicește pînă la obștescul ei sfînt. Nevoință maicilor din această sihăstrie era aceeași ca în toate sihăstriile din jurul Ceahlăului. Zilnic cîntau cele șapte laude, în chilii citeau psaltirea, mînceau o dată pe zi și petreceau permanent în tăcere și smerenie. Numele acestei schimonahii era cunoscut în toate satele de pe valea Bistriței, căci era o vestită maică duhovnicească și rugătoare pentru toți și fiecare se folosea de nevoință ei.

Către jumătatea secolului XVII, cuvioasa Casiana egumena s-a mutat în odihna lui Hristos, lăsînd în urmă numeroase ucenice.

* Egumenul Sila, *Istoricul Sihăstriei Putnei din secolul XI III*, editat de Teodor Bălan, Cernăuți, 1936; *Arhiva și Pomelnicul citoresc al Mânăstirii Putna*.

** Pr. C. Matasă, *Călăuza județului Neamț*, București, 1929, p. 99—104; Idem, *PeUatul cnejilor*, București, 1935, p. 39.

CUVIOASA SOFIA SCHIMONAHIA

Schitul Sofia — Ceahlău

(secolul XVII)

Schimonahia Sofia a fost crescută duhovnicește în obștea Miuăstirii Topolița-Tg. Neamț. Apoi, relarăgmdu-se pe valea râului Bistrița a sihăstrit mulți ani cu ucenicele ei în partea de răsărit a Muntelui Ceahlău, deasupra satului Râpciune.

Văzîndu-se înconjurată de numeroase ucenice, a fost îndemnată de Dumnezeu să întemeieze un schit de călugărițe. Căci erau multe maici care sihăstreau în pădurile de sub Ceahlău, dar nu aveau ele nici o minăștire unde să slăvească pe Hristos. Astfel, cuvioasa Sofia a înălțat aici o mică biserică de lemn cu hramul Sfîntul Ioan Teologul, a făcut chilii de jur-împrejur, a adunat peste 20 de călugărițe și a pus rînduială de nevoiță pustnicească.

Acest sfînt locaș s-a numit *^Schitul Sofia** și a dăinuit în Ceahlău aproape două secole. Schimonahia Sofia a fost maică duhovnicească în această sihăstrie peste 30 de ani, crescînd multe călugărițe alese. Unele dintre ele se retrăgeau cu timpul în pustie și acolo se jertfeau pînă la moBirta în post și rugăciune. Altele se nevoiau la liniște numai în sfintele posturi, apoi iar coborau în schit.

Cuvioasa aceasta era cinstită în partea locului, pentru sfințenia vieții ei, atît de mireni cît și de călugări, căci era umbrită de darul lui Dumnezeu și era plină de înțelepciune duhovnicească. Către sfîrșitul secolului XVII schimonahia Sofia s-a mutat cu pace la cereștile locașuri, lăsînd în urmă o vestită sihăstrie de călugărițe. La începutul secolului XIX, schitul Sofia, rămînd aproape pustiu, biserica de lemn a fost mutată la Mînăstirea Durau*.

CUVIOASA MELANIA SCHMONAFFIA

Sihăstria Durau—Ceahlău

(secolul XVII)

Pe lîngă schiturile Casiana și Sofia, a mai existat la' vest de Muntele Ceahlău încă o sihăstrie de călugărițe, numită *^Sihăstria MelanieV** sau *„Sihăstria Durău** după numele pîrîului ce curge din munte. Acest schit

* Pr. C. Matasă, *Călăuza jud. Neamț...* p. 104-105.

pustnicesc a fost întemeiat în prima jumătate a secolului XVII de cuvioasa Melania schimonahia, care a sihăstrit mulți ani în acest loc.

În tradiție se spune că Melania, numită din botez Mariana, era fiică de domn din Iași. Deci, dorind să se facă mireasă a lui Hristos, a plecat pe ascuns din casa părintească cu două slujitoare credincioase și s-au tăinuit singure sub vîrfurile Muntelui Ceahlău, mai sus de actuala Mînăstire Durau. Aici, fericita Melania s-a făcut schimonahie și a sihăstrit cu ucenicele ei mulți ani, neștiută de nimeni. Apoi, mai aduniindu-se și alte călugărițe ce se nevoiau în partea locului, au întemeiat un mic schit și biserică de lemn, cu hramul Buna-Vestire, denumit „Sihăstria Melaniei”-

Aceasta a fost cea mai aspră sihăstrie de călugărițe din Muntele Ceahlău. În jurul egumenei Melania s-au adunat ca la 30 de călugărițe din mînăstiri și sihăstria, formînd o vestită așezare isihastă de femei din Moldova. Unele se nevoiau în obște, altele se Tnișteau singure în bordeie de lemn în preajma schitului. Numai biserica o aveau în comun. Pînă astăzi se păstrează aici două denumiri de la smeritele rugătoare ale Ceahlăului de altădată: *^,Piciorul Maicilor^^* și *„Șipotul MaiciV*

Schimonahia Melania era vestită maică duhovnicească în Muntele Ceahlău și lucrătoare a rugăciunii lui Iisus. Ea a crescut multe ucenice în dragoste de Hristos, mîngîindu-le în vreme de ispite și povățuindu-le pe calea desăvîrșirii. Apoi, ajungînd la măsura marilor sihaștri, a dat ucenicilor ei sărutarea cea mai de pe urmă și a adormit în pace*.

Viața pustnicilor fericită este, a celor ce se întraripează cu dumnezeiescul dor ! (Antifon, glas V).

* După adormirea Cuvioasei Melania, sihăstria ei s-a numit „Sihăstria Durau**”. În anul 1779—1780« starețul Paisie a adunat aici toate călugărițele și pustnicele din partea locului, sub egumenia •rhimonahiei Nazaria și a cuviosului Iosif pustnicul. Din anul 1830, schitul Durau s-a transformat în mînăstire de călugări.

CUVIOȘI PĂRINȚI
din secolele XVII-XVIII

CUVIOSUL VARSANUFIE SIHASTRUL

Egumen al schitului Sihăstria

(secolele XVII—XVIII) *

Acest cuvios egumen a povățuit obștea schitului Sihăstria—Neamț: spre sfârșitul secolului XVII și începutul secolului XVIII. Avea o viață cu totul aleasă și era cinstit atât de părinții din schit cât și de sihastri din împrejurimi. Tuturor le era egumen și părinte duhovnicesc.

Egumenul Varsanufie a primit în schit pe fericita Teodora, pe care apoi a încredințat-o ieroschimonahului Pavel ca s-o așeze la pustie în pădurile Sihlei. Tot el odihnea în obștea sa pe sihastrii din pădure, cărora le dădea Trupul și Sîngele Domnului, precum și cele de nevoie. Alteori îi cerceta la colibele lor și trimitea frați din schit să îngrijească pe cei bolnavi și să le ducă de mîncare.

La începutul secolului XVIII, uitîndu-se cu totul numele Cuvioasei Teodora de la Sihla, egumenul Varsanufie a fost singurul ales de Dumnezeu ca să descopere] peștera ei. Văzînd păsările cerului ducînd firimituri de pîine de la trapeză către Sihla, a trimis doi frați să meargă după păsări, pînă au aflat pe plăcuta lui Dumnezeu Cuvioasa Teodora» Apoi, îndată a rînduit un duhovnic ca s-o împărtășească și s-o îngroape la Sihla, în peșteră. Sub povățuirea acestui fericit egumen, schitul Sihăstria a trăit cea mai aleasă epocă de înflorire duhovnicească din istoria sa, fiind numărat alături de marile sihastrii din Moldova, ca: Pocrovul, Vorona, Agapia Veche, Rarăul, Sihăstria Ceahlăului și altele. La începutul secolului XVIII schitul Sihăstria număra peste 30 de sihastri. Toți duceau desăvîrșită viață de obște, în post, tăcere, ascultare și neîncetată rugăciune.

Deci, bineplăcînd lui Dumnezeu și crescînd mulți ucenici, cuviosul Varsanufie s-a săvîrșit cu pace și a fost îngropat lîngă biserică.

* Ierod. Ioanichie Băjan, *Vetre de sihăstrie*^ op. cit., p. 22.

CUVIOSUL PAVEL SIHAȘTRUL

Duhovnicul Sfintei Teodora de la Sihla

(a doua jîimătate a secolului XVII) *

Acest părinte minunat și sfînt a fost duhovnic de taină al Cuvioasei Teodora de la Sihla. El s-a nevoit mai întîi în obștea schitului Sihăstria, în a doua jumătate a secolului XVII și era tuturor sihaștrilor sfetnic și părinte sufletesc. Apoi, sosind în schit fericita Teodora și dorind viață pustnicească, cuviosul Pavel a dus-o, cu porunca egumenului, în Munții Sihlei și a așezat-o într-o colibă părăsită. Acolo o îm.părtășea bătrînul în taină cu Trupul și Sîngele lui Hristos și îi aducea pesmeți pentru hrană.

Mai tîrziu, rîvnind vieții marilor părinți, ieroschimonahul Pavel s-a retras și el la pustie, în pădurile seculare dintre Sihla și Rîpa lui Coroi. Aici este un loc tăinuit și binecuvîntat de Dumnezeu, unde s-au nevoit cei mai mari sihaștri din Munții Sihlei. Și nimeni, afară de cei aleși și iubiți de Duhul Sfînt, nu putea să vadă pe acești cuvioși, nici să le descopere bordeiele lor.

În acest loc pustnicesc s-a nevoit cuviosul Pavel, mai mult de zece ani, în neștiute ostenele și bucurii duhovnicești. În jurul său se nevoiau zeci de sihaștri iubitori de Hristos și toți îl aveau de părinte duhovnicesc, căci era plin de darul Duhului Sfînt, înțelept în cuvînt și mai înainte văzător. Apoi, bineplăcînd lui Dumnezeu și ajungînd la măsura părinților de demult, și-a dat sufletid în mîinile Domnului, pe cînd stătea la rugăciune sub o stîncă. Timp de peste două secole, osemintele sale au zăcut acolo, neaflete de nimeni. Iar în vara anului 1930, la 20 iulie, sfintele sale moaște s-au descoperit prin minune unui ierodiacon iubitor de Hristos, anume Cristofor, cu metania din Mînăstirea Frăsinei, ce se liniștea în pădurile schitului Sihla. Căci, întorcîndu-se de la schit și adormind puțin pe cale, i s-a arătat în vis Cuviosul Pavel, îmbrăcat în rasă de șiac, cu barba albă, cu părul lung și cu fața luminată. Apoi, cu voce blîndă, i-a zis:

— Părinte Cristofor, mergi la dreapta o sută de pași și vei găsi acolo, sub stîncă, alături de tulpina unui brad, trupul meu neîngropat, al smeritului Pavel ieroschimonahul, care m-am nevoit cîndva în pădurile acestea. Osemintele mele să le îngropi acolo sub pămînt, iar craniul să-l porți de binecuvîntare cu sfînția ta în toată viața!

* *Vetre de sihăstrie. op. cit.*

Apoi, cuviosul făcîndu-se nevăzut, ierodiaconul Cristofor i-a aflat cinstitele moaște sub o pînză de păianjen la locul arătat. Erau galbene și rîspîndeau bună mireasmă. Deci, sărutîndu-le și făcînd rugăciuni, le-a îngropat acolo, iar sfîntul său cap l-a luat cu sine la chilie. Mai tîrziu a coborît cu acest prețios odor în Mînăstirea Sihăstria. Îl purta într-o traistă însemnată cu chipul Sfintei Cruci. Deci, spunînd egumenului taina, l-a așezat în altar pe Sfînta Masă și a slujit trei zile Sfînta Liturghie. Apoi, sărutînd tot soborul acel sfînt cap al Cuviosului Pavel, ierodiaconul Cristofor s-a întors la pustie și nu l-a mai întîlnit nimeni pînă astăzi.

Cît de minunat este Dumnezeu întru sfinții Săi, Dumnezeul Părinților noștri!

SFÎNTA TEODORA DE LA SIHLA

(secolele XVII-XVIII) *

a. Viata

Cuvioasa Teodora de la Sihla este cea mai aleasă călugăriță sfînta pe care au odrăslit-o mînăstirile românești. S-a născut în satul Vîntori—Neamț, în prima jumătate a secolului XVII. Tatăl ei, Ștefan Joldea, era armaș al cetății Neamțului. După moartea surorii sale Maghița (Marghiolita ?), Teodora a fost căsătorită cu un tînar din Ismail. Dar neavînd copii, s-au dus amîndoi la mînăstire. Fericita Teodora a îmbrăcat haina călugărească la schitul Vărzărești—Rîmnicul Sărat, iar soțul ei, Elefterie, la schitul Poiana Mărului. Risipindu-se schitul de către turci. Teodora s-a făcut pustnică în munții Buzăului. Apoi, retrăgîndu-se în ținutul Neamț, a sihăstrit singură ca la 30 de ani într-o peșteră din Munții Sihlei, asemenea Cuvioasei Măria Egipteanca. Deci, bineplăcînd lui Dumnezeu, s-a mutat din viața aceasta în primele decenii ale secolului XVIII și a fost îngropată în peșteră.

În primele decenii ale secolului XIX, moaștele Cuvioasei Teodora de la Sihla au fost luate de familia boierilor Sturza, ctitori ai acestui schit și duse la biserica zidită de ei în satul Miclăuseni—Iași. Iar în anul 1856 au fost date Mînăstirii Pecerska din Kiev, unde se află și astăzi, în schimbul mai multor rînduri de veșminte de fir.

* *Vîfifa și petrecerea cuvioasei Teodora de la Sihla*, ms. de la începutul secolului XIX, în posesia fam. FărcășanUf Tg. Neamț; Pr. Liviu Stan, *Sfinții Români*, Sibiu, 1945, p. 76; Pr. Prof. C. Galeria, *Cuvioasa Teodora de la Sihla*, în *Sfinții Români . . .*, op. cit., p. 432.

b. Fapte și cuvinte de folos

1. Acest fericit vlăstar al monahismului românesc a fost din pruncie ales și sădit în casa lui Dumnezeu. Căci fiind însoțită cu bărbat, fericita Teodora nu a găsit odihnă sufletului ei pînă nu s-a făcut mireasă lui Hristos. Astfel, neavînd ea copii, a părăsit cele trecătoare și a îmbrăcat biaina pocăinței, în schitul Vărzărești din ținutul Buzău.

2. Aici a sporit atît de mult fe/icită Teodora, în tăcere, în rugăciune și în ascultare, că în puțini ani a ajuns la măsura celor bătrîni, învrednicindu-se a se ruga din inimă și a cunoaște mulțimea ispitelor vrăjmașului. Pentru aceea toate maicile o iubeau și se foloseau de smerenia, de nevoița și de rîvna ei.

3. Năvălind turcii pe valea Buzăului și arzînd schitul lor, Cuvioasa Teodora s-a ascuns în munți cu maica ei duhovnicească, schimonahia Paisia. Acolo s-au nevoit în post și priveghere cîțiva ani, răbdînd bărbătește foamea, frigul și alte negrăite ispite de la diavolul. Căci intrar-mîndu-se fericita cu rugăciunea cea de foc a inimii, pe toate le răbda și se împărtășea de mîngîierile cele de taină ale Duhului Sfînt.

4. Răposînd în munte maica ei duhovnicească, prin anii 1670—1675, Cuvioasa Teodora a fost călăuzită de Dumnezeu către munții Neamț, în patria ei. Aici, închinîndu-se la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului din marea lavră, a fost trimisă pentru sfat la egumenul schitului Sihăstria, ieroschimonahul Varsanufie. Acesta, înțelegînd că dorește viață pustnicească și cunoscînd cu Duhul virtutea ei, a împărtășit-o cu Trupul și Sîngele lui Hristos. Apoi, dîndu-i călăuză pe duhovnicul Pavel, i-a spus:

— Du-te la pustie pentru un an de zile, în pădurile din munții Sihleii. De vei putea suferi cu darul lui Hristos greutatea și ispitele cele cumplite ale pustiei, rămii acolo pînă la moarte. Iar de nu vei putea răbda, retrage-te la o mînaștere de călugărițe și-ți lucrează în smerenie mîntuirea sufletului tău.

5. Căutînd Cuviosul Pavel o chilie pustnicească părăsită pentru fericita Teodora și negăsind, a întîlnit un sihastru bătrîn ce se nevoia sub stîncile Sihleii. Acesta, fiind văzător cu duhul, a zis:

— Nevoiește-te, maică Teodora, în chilia mea căci eu mă duc în alt bordei pustnicesc. Deci, așezînd ieroschimonahul Pavel pe Cuvioasa Teodora în munții Sihleii și binecuvîntîndu-o, s-a întors din nou la schit.

6. În această chilie s-a nevoit sfînta Teodora aproape 30 de ani, slăvind neîncetat pe Dumnezeu și biruind prin răbdare, rugăciune și smerenie toate cursele vrăjmașului. Căci fiind întărită cu putere de sus, n-a mai coborît din munte, nici ajutor omenesc de la nimeni nu a primit.

Numai singur fericitul Pavel, duhovnicul ei, urca din timp la chilia ei cu prea Curatele Taine și cele de nevoie vieții pămîntești. În această îngerească nevoița atît de mult a sporit cuvioasa, încît făcea priveghere de toată noaptea cu mîinile înălțate la cer, pînă se revărsau zorile și se lumina la față cu lumină de sus, apoi se odihnea două ore și iar începea. Hrană primă numai după două zile, puțini pesmeți cu ierburi de pădure, ferigă și măcriș, numit „Măcrișul Sfintei Teodora”. Iar apă aduna din ploi, într-o scobitură deasupra unei stînci, numită pînă azi „Fîntîna Sfintei Teodora”. Și adevărată minune, că apa din ea nu seca niciodată.

Mai tîrziu, răposînd Cuviosul Pavel, fericita Teodora a rămas numai în grija lui Dumnezeu.

7. Odată, năvălind turcii asupra satelor și mînaștirilor din ținutul Neamț, s-au umplut codrii de săteni și de călugări. Atunci au ajuns cîteva călugărițe și la chilia Cuvioasei Teodora. Deci le-a zis fericita:

— Rămîneți voi în chilia mea, căci eu am alt loc de adăpost. Din ceasul acela s-a dus într-o peșteră mică din apropiere și acolo se nevoia singură, neștiută de nimeni, iar noaptea se odihnea puțin pe lespeda de piatră care se vede pînă astăzi în fundul peșterii.

8. Odată, rătăcind o ceată de turci prin munții Sihleii, din lucrarea satanei au dat de peștera Cuvioasei Teodora. Deci, năvălind asupra ei ca s-o ucidă, sfînta a căzut în genunchi și înălțîndu-și mîinile către cer, a strigat:

— Izbăvește-mă, Doamne, de mîinile ucigașilor! în clipa aceea s-a deschis prin minune peretele din fundul peșterii, iar mireasa lui Hristos, ascunzîndu-se în pădure, s-a izbăvit de moarte.

9. Fiind cu totul uitată de oameni și neavînd pe nimeni la bătrînețele ei, și-a pus toată nădejdea numai în Dumnezeu. Astfel, părăsind chilia, Sfînta Teodora se nevoia în peșteră ca un înger în trup. ACUIHL nici ârigul, nici foamea nu le mai simțea; nici diavolul n-o mai chinuia. Ci se ruga neîncetat lui Dumnezeu cu mîinile înălțate la cer, pînă se răpea cu mintea la cele cerești, iar cu trupul se ridica deasupra pămîntului. Atunci i se lumina fața prin harul Duhului Sfînt, iar din gura ei se înălța în sus rugăciunea ca o văpaie de foc, asemenea marilor sfinți. Că ajunsese fericita Teodora la rugăciunea cea mai înaltă, în extaz, și se îndulcea în chip negrăit cu cele dumnezeiești.

10. Hainele Sfintei Teodora ajunseseră acum niște zdrențe, care cu greu îi acopereau trupul slăbit de aspră nevoița. Încă și hrana terminîndu-se, păsările cerului, la porunca Ziditorului, îi aduceau zilnic firimituri și coji de pîine de la trapeza schitului Sihăstria. Iar fericita se ruga neîncetat pentru lume și se bucura de apropierea mutării din trup. Însă timp de 40 de zile înainte de obștescul sfîrșit s-a rugat lui Dumnezeu

să-i trimită un preot, ca să-i aducă Prea Curatele Taine. Iar Domnul nu a trecut cu vederea dorința sufletului ei.

11. Odată, a observat egumenul Sihăstriei, Varsanufie, stoluri de păsări ducând firimituri în cioc către Sihla. Deci, cugetând în sine că trăiește acolo vreun sihastru sfânt, a trimis doi frați să vadă unde se opresc acele păsări. Astfel mergând ei, i-a cuprins noaptea și rătăcind în pădure se rugau și așteptau să se facă ziuă. Apoi, observând înaintea lor o rază de lumină ce se ridica la cer, s-au apropiat și au văzut o femeie luminată la chip, înălțată de la pământ și rugându-se cu mâinile în sus. Era Sfânta Teodora.

— Mulțumesc Ție, Doamne, că m-ai ascultat!, a zis fericita.

Apoi a adăugat:

— Nu vă temeți, fraților, căci sînt o smerită roabă a lui Hristos. Dar mai întîi aruncați-mi o haină să mă îmbrac că sînt cu trupul gol.

Apoi, chemîndu-i, le-a spus viața și sfîrșitul ei apropiat și le-a poruncit, zicînd:

— Coborîți la schit și spuneți egumenului să trimită pe duhovnicul Antonie și pe ierodiaconul Lavrentie la mine cu Trupul și Sîngele lui Hristos.

— Cum să ajungem la schit noaptea, au răspuns frații, căci nu cunoaștem drumul?

— Mergeți după lumina care se vede înaintea voastră și numaidecît veți ajunge.

12, în zorii zilei următoare, venind la Sihla duhovnicul Antonie cu diaconul și cu cei doi frați, au aflat pe Sfînta Teodora la rugăciune pe cetină de brad dinaintea peșterii. Deci mai întîi Cuvioasa și-a mărturisit taina vieții ei și a primit dezlegare de la duhovnic. Apoi a rostit Crezul, a primit dumnezeieștile Taine și, cerînd binecuvîntare de la preot, a zis:

— Slavă Ție, Doamne, pentru toate! în clipa aceea Sfînta Teodora și-a dat fericitul ei suflet în brațele lui Hristos, iar trupul ei purtător de bună mireasmă a fost prohodit și așezat cu cinste de părinți în peștera în care s-a nevoit.

13. Vestea despre viața și mutarea Sfîntei Teodora de la Sihla s-a răspîndit repede în toate mînăstirile și satele din Moldova și chiar dincolo de hotarele ei. De aceea alergau la moaștele ei din peșteră călugări și credincioși de prin sate și mai ales cei bolnavi și se vindecau de suferință. Căci trupul ei preamărit cu neputrezirea era izvorîtor de bună mireasmă și făcea minuni: Unii sărutau Sfintele ei moaște, alții își atingeau bolnavii de sicriu, iar alții se spălau cu apă din fîntîna ei și primeau ajutor și mîngîiere.

14. Sfîntul Trup al Cuvioasei Teodora de la Sihla, numită și „Pămînteana”, a stat la Sihla în peșteră o sută de ani, bucurîndu-se de o profundă venerare, mai mult decît toți ceilalți sfinți români. De la adormirea ei pînă astăzi, merg în pelerinaj la Schitul Sihla anual mii de credincioși și-i cer ajutorul.

Prin anii 1830—1835 moaștele Sfîntei Teodora au intrat în posesia familiei Sturza, care le-a așezat în sicriu de argint și le-a dus în biserica din satul Miclăușeni—Iași. Iar în anul 1856 au fost dăruite Mînăstirii Pecerska din Kiev, și depuse în catacombele ei, unde se află și astăzi, sub numele *Sfînta Teodora din Carpați*. Sufletul ei însă se roagă neîncetat înaintea Prea Sfîntei Treimi pentru noi și pentru toată lumea.

Sfînta Prea Cuvioasă Maică Teodora, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOȘUL ELEFTERIE SIHAȘTRUL

Schitul Sihla *

(secolele XVII—XVIII)

Pustnicul Elefterie era de loc din Ismail. În tinerețe a fost soțul Cuvioasei Teodora de la Sihla, cu care a trăit în leguită căsnicie cîțiva ani. Apoi, plecîndu-i soția în viața călugărească la Mînăstirea Vărzărești și de acolo retrăgîndu-se la pustie în munții Buzăului, soțul s-a făcut și el călugăr în Mînăstirea Poiana Mărului. Acolo, deprinzînd bine meșteșugul nevoinței duhovnicești de la mării isihăști din această vestită sihăstrie, cuviosul Elefterie s-a învrednicit de darul preoției și slujea ziua și noaptea în biserică.

Mai tîrziu, înțelegînd că fericita Teodora s-ar fi retras la pustie în munții Neamț, ieroschimonahul Elefterie a fost îndemnat de Dumnezeu să meargă pe urmele ei. Deci, ajungînd la schitul Sihăstria și rătăcind pe la pustnicii ce se nevoiau în munții Sihlei, a dat și de peștera Cuvioasei Teodora, care nu de mult se mutase la iubitul său Mire, Iisus Hristos.

Astfel, mult suspinînd fericitul Elefterie după sfînta lui soție, nu 8-a întors la mînăstirea de metanie. Ci, construindu-și o mică chilie sub stîncile Sihlei, aproape de peștera Cuvioasei Teodora, a ajuns sihastru vestit în părțile acestea. Ziua și noaptea priveghea în rugăciune cu post și lacrimi fierbinți, săvîrșind dumnezeiasca Liturghie și așteptînd slobozirea de legăturile trupului.

* *Pomelnicul Schitului Sihla și tradiția locală*

Deci, nevoindu-se în această pustie ca la zece ani și bineplădăd lui Dumnezeu, s-a săvârșit eu pace în primele decenii ale secolului XVIII și a fost îngropat în cimitirul sihastrilor din poiană. După puțini ani, familia boierilor Cantacuzino a înălțat un schit de lemn pe niormîntul cuviosului Elefterie, în cinstea Nașterii Sfîntului Ioan Botezătorul.

Așa a luat ființă schitul Sihla, în anul mîntuirii 1741.

EPISCOPUL MITROFAN DE BUZĂU

(t 1702) *

Învățatul episcop Mitrofan era de loc din ținutul Neamț, iar cu metania de la Mînăstirea Bisericiani, vestită vatră de trăire și cultură duhovnicească din Moldova. După ce învață de la dascălii mînăstirii limbile greacă și slavonă, precum și adîncul Sfintei Scripturi, monahul Mitrofan se învrednicește de darul preoției și devine ucenic apropiat și tipograf al marelui mitropolit Dosoftei.

Între anii 1673—1683, ieroschimonahul Mitrofan conduce tipografia mitropolitului Dosoftei de la Mînăstirea Sfînții Trei Ierarhi din Iași, contribuind mult la traducerea și tipărirea cărților de slujbă în limba română ale marelui ierarh, printre care se numără și *Viețile Sfînților* (1682-1686).

Pentru înțelepciunea și așezarea lui duhovnicească cu care era înzestrat de Dumnezeu, ieromonahul Mitrofan a fost ales și hirotonit episcop de Huși, în anul 1683, de blîndul mitropolit al Moldovei. Timp de patru ani cît a păstorit turma lui Hristos la Huși s-a dovedit întru toate blînd, înțelept, iubitor de oameni și împlinitor al dumnezeieștilor porunci. Apoi, surghiunindu-se mitropolitul Dosoftei în Polonia, a părăsit și episcopul Mitrofan scaunul său, ajungînd conducătorul tipografiei mitropolitane din București. În această ascidtare a stat episcopul Mitrofan aproape cinci ani de zile, fiind cel mai iscusit tipograf al Țării Românești și formînd numeroși meșteri tipografi, printre care și pe învățatul mitropolit Antim Ivireanul. Totodată, a contribuit mult la traducerea Bibliei din 1688 și mai ales la tipărirea ei, care a fost încredințată întru totul în mîinile sale.

În anul 1691, episcopul Mitrofan este așezat pe scaunul vacant de la Buzău, eparhie pe care o păstorește 11 ani de zile cu multă rîvnă și frică de Dumnezeu. Pe lîngă grija bisericii și a turmei încredințate, învățatul ierarh a întemeiat la Buzău o nouă tipografie unde tipărește nume-

* *Istoria Bisericii Ortodoxe Române* voi. II, București, 1958, p» 113—114.

roase cărți de slujbă, ca: *Mineiele* pe tot anul {1695}, *Molitfelnicul* (1699), *Triodul* (1700), *Octoihul* (1700), *Penticostarul* (1701) și *LUurghierul* (1702).

Așa ostenindu-se episcopul Mitrofan pentru lauda Bisericii lui Hristos și mîntuirea turmei sale, în vara anului 1702 s-a strămutat cu pace la cereștile locașuri, lăsînd în urmă mulți ucenici.

CUVIOSUL SIMEON SIHASTRUL ȘI UCENIAI SĂI

Sckitul Sihăstria Ceahlăului

(t 1704)

Una din cele mai vechi așezări monahale de pe valea Bistriței a fost Sihăstria Ceahlăului, schit situat aproape de vîrfurile muntelui, întemeiat după tradiție de primul descălecat — Dragoș Vodă. În acest schit de lemn, cu hramul Schimbarea Domnului la Față, s-au nevoit sute de ani cei mai aleși sihaștri ai Ceahlăului, ale căror nume sînt scrise în cartea vieții.

Între anii 1650—1704, a viețuit în această mică sihăstrie un cuvios renumit între sihaștrii Ceahlăului, anume ieroschimonahul Simeon. Acesta a fost la început pustnic sub vîrfurile muntelui, răbdînd acolo multe ispite pentru dragostea lui Hristos și ajungînd lucrător vestit al rugăciunii lui Iisus. Apoi, a fost ales de călugări egumen al schitului Sihăstria Ceahlăului, pe care îl povățuiește cu duhovnicească înțelepciune mai mult de 30 de ani.

Cuviosul Simeon reînnoiește biserica de lemn și adună în jurul său 20 de ucenici. Rînduiala schitului era aceasta: în fiecare zi se cîntau cele 7 laude, cu Utrenia la miezul nopții, iar în sărbători se săvîrșea Sfînta Liturghie, cînd veneau și ceilalți sihaștri din munte. Spovedania și împărțășania se făceau săptămînal, iar masa se dădea o dată pe zi. În posturi călugării se retrăgeau la bordeiele lor din munte, unde se nevoiau singuri după voia lui Dumnezeu pînă la marile praznice. Apoi coborau iarăși în schit. Călugării iubeau cel mai mult tăcerea, smerita cugetare, postul și neîncetata rugăciune. Sufletul acestei sihăstrie era desigur cuviosul Simeon, vestit dascăl al rugăciunii și părinte duhovnicesc pentru toți. Mai presus de orice el învăța pe ucenicii săi să se iubească unii pe alții și să se roage pentru mîntuirea oamenilor.

Astfel, nevoindu-se egumenul Simeon cu ucenicii săi și ajungînd la vîrsta de 90 de ani, i-a rînduit Dumnezeu un sfîrșit mucenicesc ca acesta: în primăvara anului 1704, chiar în noaptea de înviere, pe cînd toți părinții

erau la biserică, s-a pornit de pe Ceahlău o mare avalanșă de zăpadă asupra schitului. Atunci, unul dintre ei cu viață aleasă a strigat:

— Părinților, să luăm repede icoana Maicii Domnului și să fugim pe obcină, că vine muntele peste noi!

Ceilalți, crezând că aiurează, nu l-au ascultat. Atunci smeritul sihastru a luat singur icoana Maicii Domnului și a fugit din biserică. Îndată avalanșa de zăpadă a acoperit schitul, biserică și părinții, după ce cuviosul Simeon a citit Evanghelia Sfințelor Paști, dându-și cu toții duhul în nui-nile lui Dumnezeu Celui ce a înviat din morți.

Asa s-a mutat cuviosul Simeon din viața aceasta cu toată sinodia (obștea) sa în lumina lui Hristos. A scăpat cu viață numai acel călugăr cu icoana Maicii Domnului. A doua zi a fost găsit egumenul sub zăpadă, adormit cu Evanghelia la piept și cu toți ucenicii lângă el*.

Doamne, numără în ceata sfinților pe Cuviosul Simeon cu ucenicii săi!

CUVIOȘII FATAPIE ȘI NICANDRU

Sihastri din muntele Ceahlău

(secolele XVII—XVffl)

Acești doi sihastri s-au nevoit în partea de nord-vest a muntelui Ceahlău, ajungând vestiți în satele de pe valea Bistriței. Schimonahul Patapie era cu metania din Mînăstirea Cerebuc, iar ieroschimonahul Nicandru din Mînăstirea Pionul.

Deci, rîvnind fericiților sihastri ce se linișteau în jurul muntelui și fiind întăriți cu darul lui Hristos, s-au retras în pădurile nepătrunse din jurul Ceahlăului. Cuviosul Patapie și-a făcut un mic bordei de lemn pe miarginea unui pîrîu și acolo s-a nevoit cu ucenicul său peste 20 de ani, lăudînd pe Dumnezeu ziua și noaptea. Nevoința lui era foarte aspră: post îndelungat, citirea zilnică a psaltirei, metanii și priveghere de noapte. Pentru smerenia inimii lui ajunsese vestit rugător pentru cei suferinzi, dintre care nu puțini se vindeau cu rugăciunile lui.

Cuviosul Nicandru și-a avut chilia într-o mică poiană, puțin mai sus de Mînăstirea Durau, unde s-a nevoit singur mulți ani de zile. Apoi a ajuns vestit taumaturg pentru cei bolnavi de prin sate, încît mulți urcau în munte la chilia lui și se vindeau. Căci îi puneă să postească desăvîrșit pînă la trei zile, îi mărturisea, le citea moliftele Sfîntului Vasile cel Mare și cu darul lui Hristos se întorceau sănătoși la casele lor. Acest cuvios era și duhovnic vestit pentru sihastri din muntele Ceahlău și pentru

* Pr. C. Mataaă, *oIp. ciu*, p. 90—106 și tradiția locală.

toți care ajungeau la chilia lui. însuși cuviosul Patapie era unul din ucenicii lui.

Așa nevoindu-se ieroschimonahul Nicandru și schimonahul Patapie și mult sporind în dragostea lui Dumnezeu, s-au mutat la cele veșnice spre sfîrșitul secolului XVIII. Numele lor sînt legate pînă astăzi de toponimia locului: „Pîrîul lui Patapie”, „Pîrîul lui Nicandru”, „Poiana lui Nicandru” sau în grai popular „Padina lui Nicandru”*.

MITROFOUTUL TEODOSIE

al Țării Românești

(e. 1620 — t 1708)

Acest mitropolit era fiu de țărani din județul Argeș. Luînd din tinerețe jugul lui Hristos, s-a călugărit în Mînăstirea Cozia, apoi a ajuns egumen la Mînăstirea Curtea de Argeș, pe care o povățuiește cu duhovnicească înțelepciune peste zece ani. Aici s-a dovedit tuturor un vrednic slujitor al Bisericii lui Hristos, cuvios, blînd și bun cunoscător al Sfinței Scripturi.

Pentru niște daruri ca acestea, în anul 1668, arhimandritul Teodosie este ales mitropolit și părinte duhovnicesc al Țării Românești, în locul răposatului mitropolit Ștefan. Deci, ajutîndu-l Dumnezeu, a păstorit Biserica Ungrovlahiei timp de aproape 40 de ani, silindu-se întru toate să mărturisească dreapta credință, să tămăduiască neputințele poporului, să zidească noi locașuri de rugăciune, să tipărească și cărți bisericești pe limbă românească și să mîngîie pe săraci și pe orfani. Pentru toate acestea era iubit, atît de domnii Țării Românești, Șerban Cantacuzino și Constantin Brîncoveanu, al căror sfetnic și duhovnic era, cît și de tot poporul ortodox.

Din cărțile tipărite cu binecuvîntarea mitropolitului Teodosie, cea mai importantă este Biblia de la București, din anul 1688. Printre cei dintîi ctitori ai primei Biblii românești este numărat și acest venerabil păstor al Țării Românești. De asemenea, a mai tipărit un Liturghier slavo-român (1680), Evanghelia (1682) și Apostolul (1683), ambele în limba românească, spre mîngîierea poporului binecredincios. Pe lângă grija Bisericii din Țara Românească, mitropolitul Teodosie se îngrijea și de Biserica Ortodoxă din Transilvania, hirotonind în timpul păstoriei sale cinci mitropoliți ai Ardealului și acordînd numeroase ajutoare bisericilor de peste Carpați.

• Pr. C. Matasă, *Călăuza județului Neamf...* p. 104; Idem, *Palatul cnejitor* P- 1 — 46.

Ajungînd la vîrsta de aproape 90 de ani, evlaviosul mitropolit Teodosie și-a dat sufletul în mîinile Domnului, la 27 ianuarie 1708, și a fost inmormîntat lingă altarul Catedralei mitropolitane din București*.

MITROPOLITUL ANTIM IVIREANUL

(c. 1650—1716)**

a. Viata

Venerabilul mitropolit Antim Ivireanul era de loc din Iveria. Părinții săi, Ioan și Măria, i-au pus din botez numele de Andrei. Ajungînd din tinerețe rob la turci, a stat mulți ani în Constantinopol, învățînd limbile greacă, arabă și turcă, precum și meșteșugul sculpturii, al picturii și al broderiei.

Prin anul 1690 este adus în Țara Românească de Constantin Brîncoveanu. Aici învață meșteșugul tiparului de la episcopul Mitrofan, iar după un an se călugărește și a fost hirotontit preot.

Între anii 1691—1694 conduce tipografia domnească de la București și tipărește trei cărți. Între anii 1694—1696 întemeiază o nouă tipografie la Mînăstirea Snagov. Între anii 1696—1701 este egumen al acestei mînăstiri, tipărind 14 cărți dintre care patru în limba română, iar celelalte în limbile greacă, slavonă și arabă. Între anii 1701—1705 a condus din nou tipografia domnească din București, tipărind 15 cărți, îndeosebi cărți de slujbă.

Între anii 1705—1708 a fost episcop la Rîmnicu Vîlcea, întemeind aici prima tipografie. Timp de trei ani a tipărit la Rîmnic 10 cărți, dintre care 7 în românește. Între anii 1708—1716 a fost mitropolit al Țării Românești, întemeind noi tipografii și tipărind încă 19 cărți, dintre care 12 cărți în românește.

În toamna anului 1716 a fost închis, la porunca turcilor, caterisit și trimis în surghiun la Mînăstirea Sfînta Ecaterina din Muntele Sinai. Pe cale a fost martirizat de ostași și aruncat în rîul Tungia, lingă Adrianopol. În prezent se crede că ar fi fost înecat în lacul Snagov.

b. Fapte și cuvinte de folos

1. Acest fericit ierarh al Bisericii Ortodoxe Române, fiind de mic înstrăinat din pămîntul părinților săi și după ce suferi grele ispite între

* Pr. prof. M. Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, voi. II, 1980 p. 101-102.

** *Sfinți români...* op. cit. p. 640; Gabriel Ștrempel, *Antim* {^''f^«^' P,^^^%ti. 1972; Vr. Prof. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Sibiu, 1972, p. 191—201.

păgîni, a fost călăuzit de Hristos în pămîntul românesc. Astfel, aici și-a găsit a doua patrie, cu părinți, și frați, și toată mîngîierea Duhului Sfînt*

2. Luînd jugul lui Hristos la Mînăstirea Snagov, ieromonahul Antim a ajuns călugăr iscusit și tipograf neîntrecut în Țara Românească. Timp de 15 ani pînă a fost făcut episcop, a întemeiat două tipografii și a tipărit zeci de cărți bisericești în limbile română, greacă, arabă și slavonă, devenindu-se cel mai mare tipograf al țării noastre în secolele XVII și XVIII, Cărțile lui s-au răspîndit în toate provinciile românești, ajungînd pînă în Athos, în Grecia, la Constantinopol, Ierusalim și Sinai, în Siria și Iveria, căci era un devotat slujitor al lui Hristos și apărător al Bisericii Ortodoxe.

3. Pentru sfințenia vieții sale, egumenul Antim Ivireanul a ajuns episcop al Rîmnicului și apoi mitropolit al Țării Românești. Ca păstor de suflete și părinte duhovnicesc al tuturor, marele ierarh a fost o făclie în sfeșnic pentru toți, de la domn pînă la credincios. Era bărbat înțelept, insuflat de Duhul Sfînt, statornic în credință, tare în nădejde, iscusit în cuvînt, smerit la inimă și plin de dumnezeiasca dragoste.

4. Dorind mîntuirea oamenilor și săvîrșirea slujbelor în limba română, mitropolitul Antim a înmulțit numărul tipografiilor, traducînd și tipărind în grai strămoșesc principalele cărți de cult, începînd cu Ceaslovul și Liturghierul. Din cele 64 de cărți tipărite de el și de ucenicii lui, 24 s-au tipărit în limba română.

Astfel, mitropolitul Antim rămîne ctitorul limbii liturgice în Biserica Ortodoxă Română. De la dînsul serviciul divin a început a se face în toată țara numai în limba română, spre mîngîierea și înțelesul tuturor.

5. Bunul păstor al Bisericii lui Hristos, după ce împodobi slujbele cu cărți în limba poporului, adăugă și alte înnoiri. Astfel, a zidit din nou biserici la sate și orașe, a fondat din temelie Mînăstirea Tuturor Sfinților din București (1713—1715), astăzi numită „Antim”, făcînd și alte danii și înnoiri mînăstirești. A ridicat mai mulți ucenici tipografi și a dat multe milostenii celor săraci și iubitori de carte. Pentru învățătura și apărarea dreptei credințe a scris și tipărit numeroase predici, numite „Didahii” fiind iscusit teolog, ierarh și propovăduitor al Sfîntei Evanghelii.

6. Iată cîteva din multele sale învățături:

— Aceste două virtuți întemeiază și întăresc Biserica: credința în Dumnezeu și buna ascultare de păstorii Bisericii.

7. Ce lucru este mai iubit robului, spunea bunul păstor, decît slobozirea lui? Și ce este mai drag străinului, decît întoarcerea la patria sa?

8. Cuvine-se omului să se bucure de bunătatea cea mare a lui Dumnezeu și să se teamă cu cutremur de mărirea Lui. Încă să ceară ajutorul și mila Lui cea bogată. Că fpră de mila Lui nu vom putea face nimic spre mîntuirea sufletelor noastre.

9. Fără aceste trei bunătăți — credința, nădejdea și dragostea — nu este cu putință cu nici un mijloc să se mîntuiască creștinul, căci acestea sînt temeliile creștinătății.

10. Zicea iarăși mitropolitul Antim:

— Precum nu este cu putință a trăi cineva pe pămînt fără de hrană trupească, fără îmbrăcăminte și fără somn, așa nu poate trăi nici fără aceste trei bunătăți, care sînt credința, nădejdea și dragostea.

11. Nădejdea este o îndrăzneală adevărată către Dumnezeu, dată în inima omului din dumnezeiasca strălucire, ca să nu se deznădăjduiască niciodată de darul lui Dumnezeu, ci să fie încredințat că va lua, prin pocăință, iertare păcatelor și orice altă cerere trecătoare sau veșnică.

12. Apoi adaugă și acestea:

— Nădejdea este de două feluri: una bună și alta rea. Bună este aceea cînd nădăjduiește cineva la Dumnezeu să se mîntuiască, sau alt bine ce voiește să facă, cum zice David: „cel ce nădăjduiește spre Dumnezeu mila îl va înconjura” (Ps. 31, II). Nădejdea este rea cînd nădăjduiește cineva în om să-i facă vreun bine sau vreo îndemnare la lucrurile cele trecătoare ale lumii. Această nădejde este mincinoasă și deșartă, cum zice iarăși David: „Nu vă nădăjduiți spre boieri, spre fiii oamenilor întru care nu este mîntuire” (Ps. 145, 3).

13. Dragostea este o unire a multora într-aceiași cale către Dumnezeu și *YITĪ* al tuturor bunătăților. Si aceasta este de trei feluri: una dumnezeiască, alta firească și alta pătimașă și rea.

14. Altădată, smerindu-se, mitropolitul Antim zicea:

— Fiind orbiți de deșertăciunile cele lumești, nu ne bucurăm de altceva fără numai de lucrurile întunericului veacului acestuia. Că sîntem porniți cu toții spre răutăți, ca o roată cînd scapă la vale și nu se poate opri. Și acestea toate nu se trag din alta, fără numai din necredința noastră. Că ni s-au împietrit inimile între răutăți asemenea lui faraon și umblăm ca niște cai sirepi (sălbatici), fără de zăbală și fără de rușine, pînă vom cădea în vreo prăpastie și vom pieri.

Deci vă zic, iubiții mei, și vă învăț cu frica de Dumnezeu, ca un părinte sufletesc și păstor ce vă sînt, să vă veniți în fire și să vă căiți de lucrurile cele necuvioase, că Dumnezeu este milostiv și dacă va vedea întoarcerea noastră și pocăința cea bună, ne va ierta. Că zice prin gura proorocului Isaia: „întoarceți-vă către Mine și mă voi întoarce și Eu către voi” (Isaia 45, 22).

15. Apoi adăuga și acestea:

— Precum nu pot fi oile fără de păstor, așa nici poporul fără de arhieru și oricine se va îngriji de cele sufletești să alerge la mine ca la un părinte, că îl voi vindeca cu ajutorul lui Hristos. Că în seama mea v-a

dat stăpînul Hristos să vă pasc sufletește, ca pe niște oi cuvîntătoare și de gîtul meu spînzură sufletele voastre și de la mine o să vă ceară pe toți, pînă cînd vă voi fi păstor, iar nu de la alții.

16. Precum cere împăratul dăjdii de la noi, așa ne cere și Dumnezeu credință și fapte bune. Că zice Hristos în Evanghelie: „Dați cezarului cele ce sînt ale cezarului și lui Dumnezeu cele ce sînt ale lui Dumnezeu” (Marcu 12, 17).

17. Să nu socotiți că îi va fi milă lui Dumnezeu de noi, să ne ierte pentru că avem nevoi, dacă nu vom face după putință și poruncile Lui, că ne va arunca de unde nu vom putea să mai ieșim. Ci să lăsăm năravurile cele rele și obiceiurile cele necuvioase, că doar s-ar milostivi Dumnezeu asupra noastră să ne ierte și să ne chivernisească cu mila Lui cea bogată.

18. La începutul Postului Mare, așa învăța pe fiii săi duhovnicești:

— De păcatele ce se fac cu pricepere (cu știință și voință) fiecare să se ferească, că în ce zi îl va face, cu moarte va muri. Că mai rea moarte nu este alta, decît a fi cineva despărțit de Dumnezeu prin păcat. Că zice Ioan: „Cel ce face păcatul de la diavolul este, că din început diavolul păcătuiește” (1 Ioan 3, 8).

19. În toate zilele ce sînt în grădina anului, fiecare să mănînce cele ce sînt rînduite spre hrana trupului, cu socoteală și fără de vicleșug. Iar postul cel hotărît pentru folosul sufletesc, care cu priceperea noastră îl putem face bine sau rău, nimeni să nu-l strice, că în ce zi îl va strica, cu moarte va muri. Căci calcă porunca lui Dumnezeu. Și mai rea moarte decît a călca cineva porunca lui Dumnezeu, nu este alta. Că va fi izgonit de Dînsul din grădina Bisericii, ca și Adam din rai.

20. Vrînd noi a face această călătorie asupra vrăjmașului sufletelor noastre, trebuie să luăm împreună cu noi cinci lucruri, să ne fie ca o merinde la vreme de primejdie. Aceste lucruri sînt: spovedania, rugăciunea, postul, milostenia și dragostea.

21. Să ne spălăm cu spovedania păcatele, mărturisindu-ne înaintea duhovnicilor noștri cu frică și cu inimă înfrîntă, pîrîndu-ne pe noi înșine, ca înaintea lui Dumnezeu. Să nu dăm pricina pe alții, sau să zicem că de nevoie sau din neputință am făcut păcatul, că nu ne vom folosi nimic, precum nu s-a folosit nici Adam. Că vrînd Dumnezeu să-l aducă la pocăință, în loc de a-și cunoaște greșeala și a-și mărturisi păcatul, el făcea pe Dumnezeu vinovat că i-a dat femeie.

22. Să fie spovedania noastră cu nădejde bună, cum că ne va ierta Dumnezeu, iar nu cu deznădejde, precum a făcut Cain, zicînd: „Mai mare este vina mea decît a mi se ierta mie” (Fac. 4, 13). Asemenea și

Iuda, măcar că s-a mărturisit înaintea arhierilor că a vîndut sînge nevinovat, dar nu i-a folosit la nimic acea spovedanie, că era cu deznădejde.

23. Spovedania să o facem cu gîndul ca să nu mai greșim înainte. Că faraon, deși s-a mărturisit zicînd „Greșit-am Domnului ” (Ieș. 10, 16), dar n-a folosit nimic că nu gîndea a se părăsi de răutăți. Pentru aceea a și pierit. Iar noi să avem nădejde bună, că de ne vom spovedi cu inimă curată și cu gînd să nu mai greșim, ne va ierta Dumnezeu și vom auzi ca David: „Domnul a mutat păcatul tău, nu vei muri” (2 Regi 12, 13).

24. Cu rugăciunea să cerem de la Dumnezeu mîntuire sufletelor noastre, că ne-o va da, după cum singur Hristos zice: „Cereți și se va da vouă” (Matei 7, 7). Că rugăciunea ce se face cu căldură, din inimă, pătrunde cerurile și intră în urechile lui Dumnezeu,

25. Cu postul să ne ușurăm trupul, să ne limpezim mintea și să ne bucurăm sufletul, ca să vină darul lui Dumnezeu asupra noastră. Iar postul trebuie să-l facem cu rugăciuni amestecat. Că precum nu sînt dulci bucatele fără sare, așa nici postul fără rugăciuni.

26. Precum sînt păzitori sfinții îngerii celor ce postesc și îi feresc de toate primejdiile, așa și celor ce nu postesc sînt păzitori dracii și îi îndeamnă la multe păcate. Să ne ostenim deci, ca să nu avem părtașie cu diavolul. Că nu s-a făcut nimeni ucenic bunătăților, din cei ce s-au îndestulat cu mîncări, după pofta lor. Nici din cei ce iubeau răsfățările nu s-a făcut (nimeni) părtaș împărăției cerurilor.

27. Cu milostenia să împlînzim pe Dumnezeu, dînd cu dragoste din milă agonisitele noastre cele drepte lipsiților, săracilor, străinilor, bolnavilor și celor ce sînt în închisori. Atunci vom fi și noi miluiți de Dumnezeu, după cum zice la cele zece fericiri. Iar de vom da milă prin jafuri, mai multă osîndă vom cîștiga.

28. Cu dragoste să ne încredințăm, că de vom iubi pe vecinii noștri după porunca lui Dumnezeu ca pe noi înșine și le vom face bine, vom fi și noi asemenea Lui și ai Celui de sus, după cum zice David. Că dragostea este singur Dumnezeu și cela ce rămîne în dragoste în Dumnezeu rămîne și Dumnezeu într-însul (1 Ioan 4, 16).

29. Ce folos este ca trupul să fie deșert de bucate, iar sufletul a-1 umplea de păcate? Ce folos este a fi galbeni și ofiliți de post, iar de pizmă și ură să fim aprinși? Ce folos este a nu bea vin și a fi beți de veninul mîniei? Ce folos este a nu mîncă cineva carne și cu htdede a rupe carnea fraților noștri? Ce folos este a ne opri de cele ce sînt uneori slobode și a face cele ce nu sînt niciodată slobode? Că Dumnezeu pe aceia îi iubește și îi cinstește care se feresc de cele oprite.

30. Cînd intrăm în sfînta biserică, zicea marele ierarh, să ne curățim întîi de păcatele noastre și de cugetele cele viclene, și apoi cu con-

știință întreagă să ne facem vase alese, ca să primim prin darul Duhului Sfînt cuvîntul lui Dumnezeu în inimile noastre.

31. Altădată, iarăși spunea:

— Patru sînt bunătățile cele sufletești: vitejia (bărbăția), înțelepciunea, dreptatea și curățenia. Patru sînt și bunătățile cele trupești: tăria, întregimea, frumusețea și sănătatea. Dintre aceste bunătăți, ale sufletului și ale trupului, se nasc alte patru bunătăți de obște: credința, nădejdea, dragostea și smerenia.

32. Fără de credință nu este cu putință să ne mîntuim. Locașul ei este inima omului și viața ei sînt faptele cele bune, după cum zice apostolul Iacob: „Că precum trupul omului este mort fără de suflet, așa și credința este moartă fără de fapte bune” (Iacob 2, 26).

33. Smerenia este sfîrșitul, legătura și pecetea tuturor bunătăților, că de ar face cineva toate bunătățile lumii și smerenie nu ar avea, toate sînt pierdute, toate sînt stricate, toate sînt de nimica și osteneala lor este în deșert, pentru că smerenia este maica tuturor bunătăților.

34. Precum maica pune multă nevoie din firească dragoste ce are, de hrănește copiii săi ca să-i crească și îi ferește de toate ca să nu li se împlîne vreo primejdie și să-i piardă, așa și smerenia hrănește bunătățile (faptele bune) ca să crească și le ferește de toate primejdiile ca să nu piară. Pentru că păcatul cel dinții și mai mare decît toate păcatele este mîndria, pe care a izvodit-o și a născut-o singur satana.

35. Păcatul se aseamănă pietrei care caută să meargă la maica ei în pămînt, de unde și este. Iar bunătatea se aseamănă focului care caută să meargă (totdeauna) sus, în văzduh, unde îi este matca, că Dumnezeu este foc mistuitor și pară de foc subțire, precum l-a văzut prorocul Ilie.

36. Precum un om are în casa lui aur, argint, unelte și haine și cînd iese din casă pune lacăt și încuie, ca să nu meargă vreun hoț să i le fure și să se păgubească, așa și smerenia încuie ca un lacăt toate bunătățile, ca să nu meargă hoțul cel de obște, diavolul, să i le fure și se va păgubi de osteneala pe care a făcut-o.

37. Zicea iarăși:

— Credința, rezemîndu-se pe dragoste, crește, se mărește și face toate roadele bunătăților, că pămîntul credinței este dragostea.

38. De ar fi ascultat Adam porunca hii Dumnezeu, n-ar fi venit întru atîta osîndă neamul omenesc. Și noi, acum, de am asculta pe Hristos, n-am fi întru atîtea scîrbe și nevoi.

39. Iar către cei ce nu iartă pe semenii lor, zicea mitropolitul Antim:

— Tu, cela ce urăști pe fratele tău atîta cît nici în ochi nu vrei să-l vezi, ci îi porți pizmă și îl zavistuiești pe la unii și pe la alții, ca să-i

faci pagubă și să-1 supui și să-1 sărăcești, tu, cu adevărat, nu ești creștin, nici om pe pământ, ci ești singur satana care a pîrît pe Dumnezeu la Adam.

40. Apoi, iarăși adăugă:

— Care preot este acela ce te spovedește și te lasă pe tine, cel ce pîrăști pe fratele tău, să te cumineci? Acela cu adevărat nu este preot, ci este singur Iuda și vânzător al lui Hristos și nu i se va ierta nici popei, nici aceluia, măcar de ar face oricîte alte bunătăți. Că zice Hristos: „Milă voiesc, iar nu jertfa” (Matei 12, 7).

41. Să alergăm la sfintele biserici, dacă nu în toate zilele, pentru multe neputințe și nevoi ale noastre, ce ne vin întotdeauna din valurile lumii, măcar duminicile și sărbătorile. Căci pentru aceasta s-au rînduit aceste sfinte zile. Una, pentru ca să ne odihnim și noi și dobitoacele noastre de trudele și de ostenele ce le facem peste toată săptămîna. A doua pentru ca să mulțumim și să dăm lui Dumnezeu pentru multele și nespusele face'i de bine ce le-a arătat către noi și le arată întotdeauna ca un milostiv. A treia, ca să auzim cîntările și slujbele ce se fac pentru folosul sufletului.

42. Precum nu poate trăi trupul omului fără de hrană simțitoare, așa nici sufletul nu poate trăi fără de hrana cea duhovnicească, care este cuvîntul lui Dumnezeu, după cum zice Hristos în Evanghelie: „Nu numai cu pîine va trăi omul, ci cu tot cuvîntul care iese din gura lui Dumnezeu” (Luca 4, 4).

43. Cînd ieșim de la biserică, să nu ieșim deșerți; ci să facem cum face ariciul. Că după ce merge la vie, întîi se satură el de struguri, apoi scutură vița de cad boabele jos și se rostogolește pe dînsule de se înfig în ghimpii lui și duce și puilor. Așa să ducem și noi, fiecare, pe la casele noastre, copiilor și celor ce n-au mers la biserică din cuvintele ce am auzit din Sfînt a Evanghelie.

44. Pocăința atunci este pocăință, cînd merge cineva de bunăvoia sa, fără de nici un fel de pricină (silă), să se spovedească la duhovnicul lui, cu umilință, cu înfrîngere de inimă, cu lacrimi fierbinți și cu gînd desăvîrșit, ca să se părăsească de păcate. Căci acestea sînt temeliile pocăinței.

45. Taina pocăinței este întocmai în cinste și în lucrare cu Sfîntul Botez. Căci precum acesta spală păcatul strămoșesc și face pe om fericit, sfînt, desăvîrșit și fiu al lui Dumnezeu după har, așa și sfînta pocăință face pe om din mort viu, din pierdut aflat, din necinstit cinstit și sfînt și din fiul neascultării fiul lui Dumnezeu.

46. Altădată zicea iarăși:

— Nu numai mirenii se cade să se mărturisească, ci mai viertos și noi cei bisericesti, adică diaconii, preoții, călugării și arhierii. Că noi

sîntem păcătoși și greșiți înaintea lui Dumnezeu, mai mult decît cei simpli. Iar greșelile ce le facem, mai mult prin știință le facem și de nu ne vom pocăi, vom avea mai multă osîndă decît cei ce greșesc prin neștiință, după cum zice la Sfînta Evanghelie că „Cel ce cunoaște mult, mult se va pedepsi și celui ce i s-a dat mult, mult i se va cere” (Luca 12, 48).

47. Nu este cu putință să ajungă cineva la liniștea mîntuirii — zicea bunul păstor — de nu va trece întîi prin ușa răbdării. Nu este cu putință să se suie la cereasca cetate a fericirii, de nu va intra prin calea smîreaiei. Nu este cu putință să se înalțe în ceata sfinților, de nu se va smeri cu duhul aici, jos, în cetatea celor pămîntești.

48. Nu este cu putință să împărătească oineva împreună cu Hristos la cer, de nu va urma aici pe urmele lui Hristos cu crucea. Nu este cu putință a-i rămînea cuiva nume vestit în lume, cu fapte rele și necuvioase.

49. În trei chipuri greșeste omul. Din slăbiciune, neștiință, sau din firea (voia) cea rea. Păcatul din slăbiciune este împotriva lui Dumnezeu Tatăl, căci Tatăl se cheamă atotputernic. Păcatul din neștiință este împotriva Fiului, că Fiul lui Dumnezeu se cheamă înțelepciune. Păcatul din voia cea rea este împotriva Duhului Sfînt, că Duhul Sfînt se cheamă bun.

50. Omul care va greși din slăbiciune, sau din neștiință, îl va ierta Domnul mai lesne, de se va pocăi. Că așa zice David: „Păcatele tinereții și ale neștiinței mele. Doamne, nu le pomeni” (Ps. 24, 7). Iar cine greșeste din firea (voia) cea rea împotriva Duhului Sfînt, acelui om nu-i iartă Dumnezeu lesne păcatul. Că așa zice Domnul: „Tot păcatul și hula se va ierta oamenilor, iar hula care este împotriva Duhului Sfînt nu se va ierta” (Marcu 3, 28—29).

51. Se cade omului celui sufletesc, adică bisericesc, să fie mai cu omenie decît mireanul, pentru ca să ia pildă și învățătură fiecare de la el, văzînd faptele lui cele bune. Că nu se mînie Dumnezeu atîta pe omul cel prost (simplu) cînd face păcat, cît se mînie pe omul cel bisericesc și pe omul cel de cinste. Pentru aceea i se cade să fie numai cu omenie, iar nu să facă păcat.

52. Sînt mulți în lume ce se numesc pe sine păstori și zic cum că poartă grijă de oi. Ci zic, ticăloșii, numai cu cuvîntul, iar cu fapta sînt departe cît e cerul de pământ. Căci nu poartă grijă pentru folosul oilor, ci se nevoiesc numai pentru folosul lor, cărora nu se cuvine să le zică cineva păstori, ci năimiți, sau mai vîrtos să zic furi și tîlhari, că lasă oile lor de le mîncă lupii și ei sar pe aiurea în turmele cele străine, să fure și să junghie și să piardă.

53. Păstorului celui bun i se cuvine să aibă trei lucruri: una, credința curată; a doua, înțelepciune întregă, și a treia, să aibă toiag în mână.

Cu credința cea curată să caute pururea binele și folosul oilor lui, nu numai a celor sănătoase și zdravene, ci și a celor bolnave și zdruncinate. Cu înțelepciunea să păstorească pe oameni, dând învățatură fiecăruia după vârsta și rânduiala lui. Iar cu toiagul ce ține în mână, adică cu stăpînirea și cu darul Duhului Sfînt, să pedepsească (mustre) atît pe oi cît și pe lupii cei de gînd și pe fiarele cele sălbatice, ce vin asupra oilor. Căci, cu adevărat, cu cît rămîn oile nepedepsite, cu atît cad în mai multe și nenumărate patimi. Asemenea și lupii, cînd nu văd toiag în mina păstorului, răpesc oile fără de nici o frică și le mănîncă. Pentru acest toiag zice David în psalm: „Toiagul Tău și varga Ta, acestea m-au mîngîiat” (Ps. 22, 5).

54. Precum sînt boli de multe feluri în trup și nu se pot vindeca cu un singur fel de doctorii, așa nici păstorul cel bun cu un singur fel de învățatură nu poate odihni, nici îndrepta toate firile omenești. Că altă învățatură trebuie bărbatului și alta femeii; altă îndreptare trebuie bătrînului și alta tînărului; altă povățuire trebuie bogatului și alta săracului; altă mîngîiere trebuie celui vesel și alta celui trist; altă vindecare trebuie celui sănătos și alta celui bolnav; altă înfruntare trebuie stăpînului și alta slugii; altă îndemnare trebuie celui îndrăzneț și alta celui fricos; altă îmbunare trebuie celui blînd și alta celui mînios; altă vorbă trebuie celui învățat și alta celui neînvățat.

55. Păstorul care va voi să păstorească după lege și după dreptate, trebuie pîrîrea să țină toiagul în mână, adică dojana și înfruntarea și după vremi să pedepsească pe oi și să izgonească fiarele. Căci acesta este sfîrșitul cel bun al păstoriei sale, ca să țină oile și să le păzească cu sănătate duhovnicească, adică cu învățatură.

56. Cînd a înviat Hristos pe Lazăr, întîi a poruncit să ridice piatra de pe mormînt, apoi l-a înviat. Pentru ca să înțeleagă păcătoșii că de nu vor ridica de deasupra lor piatra obiceiului celui rău, prin a lor voie, cu neputință este să învieze și să se căiască.

57. Cine are ascultare, acela are împreună toate darurile și toate bunătățile. Acela este întreg la minte, acela este răbdător, acela este smerit, acela este blînd, acela este iertător, acela este iubitor de străini, cucernic, pașnic și, în scurt, acela este locașul tuturor bunătăților.

58. Dumnezeu este Tată de obște al tuturor. Pe toți ne iubește ca pe niște adevărați fii ai Lui și nu poate răbda milostivirea Lui cea iubitoare de oameni să ne aflăm pururea în ticăloșii și în nevoi, ci numai așteaptă rugăciunea noastră. Ia aminte să audă glasurile noastre, stă

pururea cu urechile deschise ca să ne asculte îndată ce vom chema numele Lui cel sfînt.

59. Care este tatăl acela ce dă pîne feciorilor lui fără a-i cere? Așa și noi poftim să ne ajute Dumnezeu și să ne facă milă, însă fără a-L ruga. „Sărac trufaș a urît sufletul meu”, zice Domnul prin înțeleptul Sirah (Sirah 25, 4). Că nu poate răbda Dumnezeu nici cu un mijloc pe cei ce sînt lipsiți, ticăloși și nenorociți, apoi se înalță și stau îngîmfați întru ale lor și nu vor să arate cum că au trebuință. Și cine socotiți să fie aceștia? Noi sîntem cu toții, care pătimim atîtea scîrbe nesuferite și stăm în cum-pănă (îndoială). Pierim de nevoi, de nenorociri și cu toate acestea nu ne smerim înaintea lui Dumnezeu, nu ne plecăm cerbicea de trufia cea multă ce avem și nu alergăm cu suspine și cu lacrimi să cerem ajutor de la Dumnezeu.

60. Cînd este răutatea și pedeapsa de obște, se cuvine să fie și rugăciunea de obște. Toți să ne rugăm, toți să cerem ajutor, precum au făcut și Apostolii în corabie, cînd era învăluită de valuri, că au strigat toți cu o gură și cu o inimă: „Doamne, mîntuiește-ne, că pierim !” (Marcu 4, 38). Iar nu unul să se roage și altul nici să gîndească; unul să plîngă și altul să rîdă; unul să se întristeze și altul să se bucure. Atunci, cu adevărat, nu ne ascultă Dumnezeu.

61. Vă poftesc, fiii mei, să vă rugați pururea și toți deodată. Și mai ales în acele vremi cînd se înmulțesc nevoile și pe toți dimpreună ne înconjoară din toate părțile nenorocirile, necazurile și scîrbele. Ne va asculta pururea Dumnezeu, cînd toți cu inimă curată îl vom ruga și ne va mîntui de toate primejdiile și din toate nevoile. Că zice David: „Voia celor ce se tem de El va face și rugăciunea lor va auzi și-i va mîntui pe dînsii” (Ps. 144, 19).

62. Mai înainte de patima lui Hristos noi eram înconjurați de cinci vrăjmași nebiruiți, care stăteau de-a pururea împotriva și ne aduceau la mare și nevindecată stricăciune. Aceștia sînt: păcatul, moartea, iadul, diavolul și trupul.

Păcatul l-a stins prin vărsarea preascumpului Său sînge și nu poate nimic să ne strice de nu ne va stăpîni vreo răutate. Moartea, care s-a născut din păcat, cu moartea Lui a omorît-o. Iadul, care este plata cea desăvîrșită a păcatului, prin pogorîrea Lui într-însul l-a deșertat și l-a sfârșit. Pe diavolul, ca pe un începător al tuturor păcatelor și muncitor al sufletelor noastre, l-a legat și l-a aruncat în prăpăstiile cele mai adineale ale iadului. Iar trupul, prin patimile Sale și prin răstignirea cea de pe cruce, de patimi l-a domolit și l-a curățit.

63. Precum este mai fericit corăbierul acela, pe care vîntul cel tare îl aduce cu grabă la liniște, decît acela ce călătorește cu mare liniște și

fără vînt, așa mai fericit este acela ce fără vreme de moarte grabnică se mută la liniștea dumnezeieștii fericiri.

64. La toate simțurile a pătimit Domnul: la vedere, la auz, la miros, la pipăit și la gust. Tot așa la toate simțurile este cu dreptate să pătimească cine este creștin și următor al Mîntuitorului.

Ochii lui să verse lacrimi, pentru ca să-și plîngă păcatele. Urechile lui să asculte cu răbdare în toate zilele citirile, cîntările și slujbele bisericești. Cu mirosul să nu miroase alta fără numai mirosul cel duhovnicesc, ce iese din sfintele cuvinte și din darul Duhului Sfînt. Gustul să păzească post desăvîrșit și ținere cu pîine și cu apă, numai să împlinească trebuința, și nu cu bucatele cele de multe feluri și cu băuturile cele multe* Pipăirea, iarăși, pentru că este decît celelalte simțuri mai vinovată, se cuvine să se smerească mai mult decît celelalte cu neodihna, cu metanii și cu alte osteneli, cu cîte se înfrînează trupul.

65. Mare este cu adevărat darul pocăinței, din care poate cunoaște fiecare mai ales dragostea cea multă ce arată Dumnezeu spre noi, creștinii, și dorința ce are să ne vadă mîntuiți; de vreme ce numai pentru noi a rînduit-o, numai pentru noi a dat-o, numai pentru noi, oamenii, a vrut să fie pocăință în lume.

66. După ce face omul păcatul, rămîne mort. Mort, pentru că pierde darul cel dumnezeiesc; mort, pentru că se desparte de Dumnezeu care este viața cea adevărată. Iar patimile și poftele trupului său îl duc să-1 îngroape afară de cetate, afară de pămîntul cel fericit al raiului, în groapa veșnicilor munci.

67. Mare este puterea pocăinței, de vreme ce înviază sufletul cel mort al păcătosului, îi dă iarăși podoaba dumnezeiescului dar ce l-a pierdut, îi deschide ușile cerului, pe care i le-a închis păcatul, îl face soție fericitilor îngeri, îl face moștean, locaș al lui Dumnezeu și părtaș al slavei Lui celei dumnezeiești.

68. Pentru ca să poată pocăința să săvîrșească aceste lucruri preaslăvite, se cuvine să fie pocăință adevărată, iar nu mincinoasă; pocăință curată, iar nu vicleană; pocăință a inimii, iar nu a gurii. Că precum este aur adevărat și aur mincinos, așa este și pocăința adevărată și pocăința mincinoasă. Că pocăința lui David era pocăință adevărată, „cu duh umilit și inimă înfrîntă și smerită”, iar pocăința lui Saul era mincinoasă și vicleană, numai din gură, iar nu și de la inimă.

69. Fiecare creștin are trei nașteri. Prima naștere este trupească, din tată și din mamă. A doua naștere este sufletească (duhovnicească) și nu este la toți oamenii, ci numai la cei ce s-au născut duhovnicește din baia sfîntului botez. Iar a treia naștere, a morții, este mintuitoare.

fără greșeală și fără de primejdie la omul cel drept și credincios, că nu poate să mai păcătuiască după moarte.

70. Mare dar și milostivă vindecare s-a dat omului de la Dumnezeu ca să moară, să se strice acest trup al păcatului și să învieze la învierea cea de obște alt trup duhovnicesc, fără stricăciune și fără moarte. Că mare dobîndă aduce omului moartea, zice Sfîntul Grigorie Teologul, că se taie păcatul ca să nu rămîină răutatea nemuritoare.

71. în predoslovia Așezămîntului său lăsat Mînăstirii Tuturor Sfinților, zidită de el în București, marele ierarh Antim spunea:

— Nici un lucru nu este atît de primit înaintea lui Dumnezeu ca facerile de bine ce se fac la săraci și la sfintele biserici. Pentru aceasta vedem în Sfînta Evanghelie că Domnul nostru Iisus Hristos nu face pe alții moștenitori ai cereștii Sale împărății, fără numai pe acei ce au făcut faceri de bine întru această lume. Adică, pe cei ce au miluit pe cei săraci, au săturat pe cei flămînzi, au adăpat pe cei însetați, au îmbrăcat pe cei goi, au mîngîiat pe cei străini și au căutat pe cei bolnavi și închiși.

72. în Așezămîntul său, mitropolitul Antim a rînduit să se facă din venitul mînăstirii multe milostenii cu cei săraci și anume: să se învețe carte gratuit, trei copii, timp de patru ani; cei morți, care sînt lipsiți, să fie îngropați gratuit și să fie pomeniți la slujbe timp de 40 de zile; în cele 52 de sîmbete de peste an să se dea milostenie la cei închiși cîte 20 de bani, iar duminica să se împartă la săraci cîte 13 bani; în Joia Mare să se îmbrace trei copii și trei fete sărace; în fiecare an, la 27 octombrie, să se dea unei fete sărace ajutor pentru măritat, cît va avea nevoie, precum și alte milostenii.

73. De asemenea a hotărît evlaviosul păstor al Bisericii lui Hristos să se facă cuvenite rugăciuni, în anumite zile de peste an, pentru domn, pentru binefăcători, pentru egumeni și pentru fericii ctitori și miluitori. Iar în luna noiembrie a poruncit să se facă liturghie de o săptămîină, precum singur zice în Așezămîntul său:

— Luni, pentru toți dascălii și învățătorii mei, și să se împartă la săraci 40 de bani.

— Marți, pentru toți duhovnicii mei, cîți m-au duhovnicit în viață. Să se dea la săraci 40 de bani.

— Miercuri, pentru toți cîți mi-au fost cunoscuți în această lume și pentru toți prietenii și făcătorii mei de bine. Să se dea și la săraci 40 de bani.

— Joi, pentru toate slugile cîte m-au slujit în viață, atît mireni cît și călugări. Să se dea și la săraci 40 de bani.

— Vineri, pentru toți cei ce i-am amârit, sau i-am neoâjit, sau îi voi fi năpăstuit, sau îi voi fi grăit de rău. Și să se împartă și la săraci 40 de bani.

Această slujbă și această milostenie las cu legămint să se facă neconținut în toți anii, cât va sta biserica.

74. Așa s-a ostenit pentru mîntuirea turmei sale acest blînd, smerit și prea înțelept părinte al Țării Românești, învățînd, muștrînd și mîngîind pe toți, timp de 26 de ani. Apoi, fiind rînduit de Dumnezeu să moară pentru adevăr, a fost greu chinuit și înecat de turci, dîndu-și sufletul în brațele lui Hristos. Astfel, cuviosul mitropolit Antim este numărat în ceata sfinților martiri români și se roagă în cer pentru mîntuirea sufletelor noastre.

EPISCOPUL PAHOMIE AL ROMANULUI

(1671—1724)

a. Viața

Episcopul Pahomie (Penciu) era fiul preotului Eftimie și al prezviterei Ana din satul Gledin, județul Bistrița Năsăud. Din botez se chema Petru. În anul 1697 a primit tunderea monahală în obștea Mînăstirii Neamț, iar între anii 1702—1704 a fost stareț al marei lavre.

După ce vizitează Mînăstirea Pecerska și pe Sfîntul Dimitrie al Rostovului, se întoarce la metanie și se face sihastru în muntele Ghiriacu. La 15 ianuarie 1707 este ales episcop de Roman, iar după șapte ani se retrage din nou în pustie și întemeiază schitul Pocrov cu hramul Acope-rămîntul Maicii Domnului.

Din cauza vitregiei vremurilor în anul 1717 pribegeste în Transilvania, apoi se stabilește la Mînăstirea Pecerska. Moare în anul 1724 și este înmormîntat în paraclisul Sfîntul Ștefan din această lavră.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Marele episcop Pahomie a fost crescut din copilărie în frică de Dumnezeu și în dragoste pentru Sfînta Biserică, fiind hrănit permanent din Sfintele Scripturi și din învățăturile Sfinților Părinți. Pentru aceasta din tinerețe și-a ales nevoia vieții călugărești.

2. Luînd jugul lui Hristos, monahul Pahomie s-a silit întru toate să urmeze sfatul marilor duhovnici din Mînăstirea Neamț, încît în puțini ani a ajuns la măsura dascălilor săi. Apoi, învrednicindu-se de darul preoției și ajungînd duhovnic vestit, a fost ales stareț al marei lavre.

3. Ca stareț, arhimandritul Pahomie a creat un curent de reînnoire duhovnicească în obștea Mînăstirii Neamț. Astfel, a adunat pe toți călugării risipiți pe la metoace și prin păduri din cauza deselor războaie și a pustiirii mînăstirilor, formînd o obște de peste 300 de călugări. Apoi a rînduit duhovnici buni, spovedania săptămînală și slujbele după rînduială. A rînduit călugări luminați să traducă din operele Sfinților Părinți pentru hrana duhovnicească a soborului și a încurajat foarte mult viața isihastă în jurul Mînăstirii Neamț că în acele timpuri de neliniște se nevoiau mai mulți călugări în sihăstrie și prin păduri decît prin mînăstiri.

4. Văzînd cuviosul deșertăciunea acestei vieți și iubind mult viața pustnicească, s-a retras la liniște în pădurile seculare din jurul muntelui Ghiriacu, unde a sihăstrit doi ani în post și rugăciune. Și atît de mult a sporit cu darul lui Hristos că știa cele viitoare și înțelegea adîncul Sfintei Scripturi. Era încă mare lucrător al rugăciunii lui Iisus și ales povățuitor de suflete.

5. În toamna anului 1706, au poposit la Mînăstirea Neamț cîțiva boieri din sfatul țării, rude ale domnului Moldovei, Dimitrie Cantemir Jr. A doua zi, umblînd prin păduri după vînat, au rătăcit și au dat de chilia cuviosului Pahomie. Deci, rămîinînd peste noapte la chilia lui, s-au rugat împreună și au vorbit multe cuvinte despre credință din Sfintele Scripturi, încît s-au uimit boierii de înțelepciunea și sfințenia vieții lui. Apoi i-au adăugat:

— Se cuvenea, părinte, să fii episcop și păstor de suflete, iar nu să stai ca o făclie ascunsă în pustia aceasta !

— Ei, fraților, eu sînt om păcătos și nu sînt vrednic de asemenea cinste, a răspuns sihastrul.

A doua zi, petrecîndu-i, cuviosul i-a binecuvîntat și le-a zis:

— Mergeți înainte cu Hristos și numaidecît în poiană veți afla destul vînat! Și cu adevărat, au aflat vînat din belșug.

6. Rămîind vacant scaunul episcopiei de Roman, se sfătuiă mitropolitul cu domnul Moldovei pe cine anume să pună episcop, că nu găseau un părinte vrednic de o cinste ca aceasta. Atunci boierii care fuseseră la Mînăstirea Neamț au spus:

— Noi știm un sihastru sfînt ce se nevoiește în munții Neamț, vrednic a fi episcop, dar cum să-l aducem aici, că fuge de orice dregătorie?

— Mergeți, a zis mitropolitul, și-l îndemnați să vină la Iași, spunînd că pentru oarecare întrebări de dogme este chemat și credem în Dumnezeu că va veni.

Aducîndu-l boierii la mitropolie pe cuviosul Pahomie, la începutul anului 1707, după Bobotează, îndată mitropolitid, adunînd pe sfetnicii săi, l-a chemat la sine pe sihastru și i-a zis:

— Te-am chemat, părinte, să ne ajuți la apărarea dreptei credințe, că avem pe oarecare ce învață greșit dogmele Bisericii Ortodoxe. Spune-ne, așadar, cum trebuie înțeleasă dogma Sfintei Treimi? Dar dogma întrupării Domnului din Sfânta Fecioară? Și prin ce mijloace lucrează harul la mîntuirea omului?

Deci, punîndu-i mitropolitul și alte multe întrebări din Sfintele Scripturi și uimind pe toți cu răspunsurile lui, îndată au ieșit de sub perdea sfetniciei domnului care erau tainuiți și au strigat;

— Cuviosul Pahomie să fie episcop la Homan ! și într-un glas toți au răspuns:

— Amin I

Atunci arhimandritul Pahomie, uemaiputînd scăpa, îndată a fost hirotonit episcop și așezat în scaunul vacant de la Roman.

7. Timp de 7 ani cît a păstorit turma lui Hristos, episcopul Pahomie s-a dovedit un mare păstor de suflete. Căci hirotonea numai preoți cu viață aleasă, cunoscători ai Sfintei Scripturi, iar prin mînăstiri și schituri rînduia egumeni și duhovnici iscușiți, spre lauda lui Dumnezeu și mîngîierea credincioșilor. Apoi scria și cărți de învățătură, cerceta pe toți, făcea multe milostenii la săraci și se nevoia mult cu cele duhovnicești»

8. în antd 1714, episcopul Pahoniaie, simțîndu-se bolnav și rîvnind viața duhovnicească de altădată, s-a retras din scaun la iubita liniște, în muntele Chiriacu, unde se nevoiau mulți sihastri aleși. Acolo, rugîndu-se Mîntuitorului Hristos și făcînd priveghere de toată noaptea, a înălțat în poiană o biserică de lenm cu hramul Acoperămîntul Maicii Domnului, a făcut chilii și a adunat în jurul său peste 30 de sihastri. Apoi a rînduit așezămînt de viață pustnicească, mai aspră ca în toate celelalte mînăstiri și schituri din Moldova, lăsînd cu legămînt arhieresc ca Mînăstirea Neamț să nu se amestece cu nimic în treburile schitului Pocrov*

9. Așezămîntul episcopului Pahomie de la schitd Pocrov cerea nevoiță sihăstrească cu desăvîrșire, în permanentă tăcere, în post și neîncetată rugăciune. Ciaci zile pe săptămînă se mîncea o dată pe zi, fără vin și ulei, iar sîmbăta și Duminica se dezlega la vin, ulei, brînză, ouă și lapte. în timpul Postului Mare și peste săptămînă, călugării, îndeosebi schimonahii, aveau voie să se retragă în pădure, la colibe lor, pentru a se ruga lui Dumnezeu în singurătate. în fiecare miez de noapte, călugării se adunau în biserică la sunetul clopotului, iar în Duminici se împărțeau toți și luau masa în trapeză. Cei bătrîni și iscușiți în lupta duhovnicească coborau în schit numai o dată pe săptămînă, iar noii începători se nevoiau un timp în obște, apoi se retrăgeau în pădure. Pentru deș-

teptarea sihastrilor la utrenie, se afla un clopot pe muntele Chiriacu pe care îl suna la vreme un călugăr.

Această rînduială s-a păzit cu sfințenie aproape un secol, neîncercînd nici Cuviosul Paisie să o schimbe, căci nu era alta mai pustnicească în toată Moldova. Apoi, ajungînd schitul Pocrov sub conducerea Mînăstirii Neamț, s-a pus aceeași rînduială ca în lavră*.

10. Sihăstria fericitului episcop Pahomie devenise în puțină vreme cea mai vestită din Moldova. In schit, ca și în muntele Chiriacu, se nevoiau mulți cuvioși sihastri, dintre care unii erau renumiți postitori, exorciști și taumaturgi; alții erau duhovnici buni, lucrători ai rugăciunii lui Iisus și dascăli învățați; iar alții aveau darul lacrimilor și petreceau toată viața în tăcere și smerenie, necoborînd niciodată din schit, pînă la obștescul sfîrșit. La acești cuvioși alergau numeroși bolnavi de prin sate și cu darul lui Hristos se făceau «ănătoși.

CUVIOASA MAVRA DE LA CEAHLĂU

(secolele XVH—XVIII) **

Această fiică duhovnicească a Bisericii Ortodoxe Române și odraslă după neam a pămîntului românesc, sfințit prin jertfa și rugăciunile atîtor sfinți și cuvioși iubitori de Hristos, era de loc dintr-un sat de pe valea Bistriței, nu departe de muntele Ceahlău. Părinții ei au crescut-o de mică în firică de Dumnezeu, deprinzînd-o cu rugăciunea, cu postul și prezența regulată la slujbele bisericii. Yara, mai ales, o duceau părinții în pelerinaj pe la marile mînăstiri din ținutid Neamț, iar în sărbători o lăsau să se închine la schiturile de maici din jurul Ceahlăului, precum Casiana, Sofia, Schitul lui Silvestru, zis și „Schitișor", și mai ales la Durau, care în secolul? XVIII ajunge cea mai vestită sihăstrie de călugărițe din Moldova.

Ajungînd ca de 20 de ani și rîninda-i-se inima pentru dragostea lui Hristos, a renunțat la cele trecătoare și, părăsind casa părintească, a ales pe cele veșnice, adică viața smerită călugărească de rugăciune și despătımire, care ajută cel mai mult la mîntuirea sufletului. Mai întîi s-a nevoit în obștea de maici a schitului Silvestru, numit și „Schitișor",

* C Yoiceacn^ Viața p ociititatea (piscipului Pihciric al Rcmcrului. în ttx. «TM&tiica.OiIO' doxă Bomânâ**, XC, 1972, nr. 5—6, p. 611: C. Voicescu, Schitul Pocrov și importanța lui pentru viața fi cultura bisericească din Moldova în sec. XVIII, în rev. „Biecrira Ortodoxă fiomână", XC, 1972, ME 7—8, p. 832, Sfinți Români. . ., op. cit., p. 663.

** Diacon I. Ivan, Cuvioasa Mavra^ in Sfinți Români. . ., cp. cit., p. 416.

unde se osteneau cîteva suflete iubitoare de Hristos, sub povătuirea unei egumene blînde și smerite.

După cîteva ani a luat scbima monahală, primind numele de Mavra, în locul celui de botez, Măria. Și era maica Mavra foarte nevoitoare, blîndă și smerită, iubind cel mai mult tăcerea, biserica și neîncetata rugăciune. Dormea cîteva ore pe scaun, făcea sute de metanii, mîncea o dată pe zi, seara, și se mulțumea cu cîteva pesmeți muiiați în apă și cu puține legume.

Dorind mai multă liniște, fericita Mavra și-a făcut în apropiere o mică chilie din lemn și pămînt. Ziua lua parte la biserică și făcea ascultare în schit, iar noaptea se nevoia aici cu neștiute osteneli duhovnicești. Și a sporit Cuvioasa Mavra atît de mult în acest rai al rugăciunii și liniștei, încît și păsările cerului și animalele pădurii o iubeau și se îmblînzeau în fața ei. Cel mai mult o cinsteau căprioarele. Spun bătrînii din jurul Ceahlăului că fericita Mavra mergea totdeauna pe cale, pe potecile muntelui și chiar prin sate cu o căprioară după ea. între sihastri români cunoscuți, cuvioasa Mavra este singura căreia îi slujeau animalele sălbatică, ca și Sfînta Teodora de la Sihla, căreia îi aduceau de mîncare păsările cerului.

Văzînd călugărițele de la Ceahlău nevoița Cuvioasei Mavra, s-au adunat mai multe suflete lingă bordeiul ei și au rugat-o să le fie povătuitoare spre Hristos și mamă duhovnicească. Și erau toate un suflet și un cuget. Nevoița lor era aceasta: Neîncetată rugăciune în dragoste și smerenie, desăvîrșită ascultare în bucuria Duhului Sfînt, mîncare o dată pe zi, seara; îndelungată priveghere de noapte și citirea Psaltirii și a altor cărți sfinte.

De la Schitul lui Silvestru, Cuvioasa Mavra s-a retras la și mai aspră nevoița, într-o poiană sub vîrfurile Ceahlăului, numită Ponoare. Aici era singură cu singur Dumnezeu. Numai iubita ei căprioară, ca o ucenică vrednică ce-i era, o însoțea, iar mîna Domnului o acoperea de tot răul. Și se nevoia, fericita ca o adevărată mireasă a lui Hristos pe muntele Ceahlău, răbdînd cu tărie frigul iute, vînturile și zăpezile mari, ca și foel ispitelor de tot felul, căci aici se lupta față în față cu diavolul, cu gîndurile și cu neputințele firii. Ucenicele ei, căutînd-o peste tot, au aflat-o pe munte și s-au adunat una cîte una în jurul Cuvioasei Mavra. Apoi, ru^ndu-se și plîngînd împreună, cu ajutorul credincioșilor de prin sate, au făcut în poiană mai multe chilii pustnicești și o mică biserică de lemn cu hramul Taborului — Schimbarea la Față. De la ele, poiana aceasta se numește pînă astăzi „Poiana Maicilor”. în această oază de liniște și rugăciune s-a nevoit Cuvioasa Mavra pînă la sfîrșitul vieții, răbdînd necazurile cu bucurie și mulțumind lui Dumnezeu pentru toate. Dădea încă

și sfaturi înțelepte ucenicilor și credincioșilor care urcau pe mimte să le ceară cuvinte de mîntuire și să le aducă hrană și cele de nevoie.

Simțindu-și aproape obștescul sfișit, a cerut Prea Curatele Taine, apoi, chemînd în jurul ei toate ucenicele, le-a dat multe sfaturi duhovnicești și sărutarea cea mai de pe urmă, vărsînd multe lacrimi.

După puțin timp au aflat-o în chilie adormită în Domnul și, plîngînd-o toate călugărițele de sub Ceahlău, au ingropat-o în Poiana de la Ponoare. Moaștele ei, ca și ale atitor nevoitoare, se află tănuite aici în „Poiana Maicilor” pînă la sfîrșitul veacurilor, iar sufletul ei se desfătează în ceata sfinților în cer.

Prea Cuvioasă Maica Mavra, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOȘUL ANTONIE SIHAȘTRUL

Schitul Iezerul — Vîlcea

(secolele XVII—XVIII) *

Unul dintre marii sihastri ai Carpaților a fost și Cuviosul Antonie de la schitul Iezerul (Cheia) — Vîlcea, numit de credincioșii din partea locului *^Sfîntul Antonie SihaștruV**,

Cuviosul Antonie era de loc din satele subcarpatice ale județului Vîlcea. Crescînd de mic în iubire de Hristos și cunoscînd cîteva sihastri trăitori la liniște, la vîrstă potrivită s-a tuns în monahism la schitul Iezerul, unde s-a nevoit în anii tinereții. Apoi, sporînd în rugăciune și smerenie, cu binecuvîntarea egumenului s-a retras la viața pustnicească în muntele Iezerul din apropiere, prin Jurul anului 1690. Acolo se ostenea singur într-o mică peșteră de piatră, lăudînd pe Dumnezeu ziua și noaptea și hipîndu-se neîncetat cu duhurile rele și cu neputințele firii. Căci nimeni, afară de sihastri, nu știu cît de mari sînt ispitele și încercările celor ce se nevoiesc în viața pustnicească.

Neavînd un locaș propriu de rugăciune. Cuviosul Antonie a luat binecuvîntare și a săpat singur cu miinile sale un mic paraclis în stîncă, lucrînd trei ani de zile. Ziua lucra, iar noaptea priveghea și se ruga cu miinile înălțate la cer, vărsînd multe lacrimi. Apoi Episcopul Ilarion de la Rîmnicu Vîlcea l-a sfințit. în acest mic paraclis se ruga neîncetat Cuviosul Antonie. Aici făcea ziua și noaptea sute de metanii, aici citea rînduiala slujbelor zilnice și Utrenia de la miezul nopții. în sărbători mari și în posturi venea din timp în timp cite un ieromonah din schit

** Ibidem, p. 496.

și săvârșea Sfânta Liturghie. Astfel, liniștea, singurătatea, chilia în piatră, biserica, neîncetata rugăciune, citirea scrierilor Sfinților Părinți și cugetarea la cele dumnezeiești formau raiul pămîntesc al Cuviosului sihastru Antonie. Aici se curăța pe sine de mîndrie și de dulcelele cele trecătoare ale firii și de aici se pregătea zi de zi pentru bucuriile nemuritoare ale vieții cerești.

Auzindu-se peste tot despre viața sfîntă a Cuviosului Antonie veneau pe poteci de munte numeroși ucenici, călugări, preoți și credincioși să se roage împreună cu el, să-i ceară sfaturi și rugăciuni. Iar fericitul sihastru îi primea cu dragoste, îi odihnea, îi hrănea cu cuvintele cele dumnezeiești și îi libera cu pace, creînd astfel o adevărată reînnoire duhovnicească în Oltenia de *svib* munte.

După 25 de ani de aspră nevoită și sihăstrie. Cuviosul Antonie și-a dat sufletul în miinile Domnului, prin anid 1714, fiind plîns mult de ucenici și îngropat lîngă micul său paraclis, cum se vede pînă astăzi. Credincioșii urcă vara pînă aici, aprind lundnări, fac rugăciuni și se închină în *j^Pestera Sfințului Antonie***^ cerîndu-i binecuvîntare și ajutor.

SFÎNTUL VISARION MĂRTURISITORUL

(1714 — c. 1745)

21 octombrie *

Acest mare apărător al credinței ortodoxe în Banat și Transilvania, care a luptat împotriva unirii cu forța a credincioșilor ortodocși cu Roma, era de origine srb, născut în Bosnia, în anul 1714. Fiind foarte evlavios și rîvnitor pentru viața pustnicească, în anul 1738 este tuns în monahism la Mînăstirea Sfîntul Sava din Țara Sfîntă. După ce revine în Serbia se nevoiește cîțiva ani într-o peșteră ca sihastru, unde, pentru sfințenia vieții sale, dobîndește darul facerii de minuni.

f^ Auzind patriarhul ortodox Arsenic de la Carlowitz de viața și nevoită lui și fiind atunci mare tulburare în Banat și Transilvania prin trecerea forțată la uniație a românilor ortodocși, a chemat la sine pe Cuviosul Visarion, l-a hirotonit preot și l-a trimis să apere dreapta credință în nord-vestul Carpaților. În ianuarie 1744, rîvnitorul Visarion pleacă spre Banat și este primit de popor ca un adevărat sfînt. Sute și mii de credincioși îi ies înainte, îl ascultă și revin în sînul Bisericii Ortodoxe. Peste tot îndeamnă poporul ortodox să nu părăsească legea „străbună” și să rămîna statornic în staulul Bisericii apostolice.

* Sfinți Români..., op, ciUj p. 466.

Din Timișoara merge la Lip ova — Arad unde este ascultat de o mare mulțime de credincioși. Aici așază o cruce de lemn în mijlocul satului, unde se fac adevărate pelerinaje de către ortodocși, reușind să-i unească aproape pe toți sub brațele crucii lui Hristos. Apoi și-a continuat misiunea ortodoxă de catehizare a credincioșilor, care veneau cu miile să-1 ascidte, și în alte localități, ca: Deva, Orăștie și Săliștea Sibiului.

La 26 aprilie 1744, în drum spre Sibiu, este arestat de armata austriacă și dus sub pază la Viena unde este judecat și aruncat în cumplita temniță de la Kufstein, din porunca împărătesei Maria-Tereza. Aici a suferit grele torturi pentru mărturisirea dreptei credințe. După aproape un an de chinuri și de legături în lanțuri, își dă sfîntul său suflet în mîinile Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, fiind numărat în ceata cuvioșilor părinți și apărători ai Ortodoxiei, alături de ceilalți sfînti martiri și mărturisitori din Transilvania. Cuviosul Visarion a fost un mare luptător și apostol al unității ortodoxe, împotriva dezbinării uniate din țara noastră, întorcînd zeci de sate ortodoxe la Biserica mamă. Pentru aceasta, Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a canonizat în februarie 1950, declarîndu-l „sfînt mărturisitor” și se face pomenirea lui în ziua de 21 octombrie.

Sfînte Prea Cuvioase Părinte Visarioane, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOȘUL IOAJV ARHIMANDRITUL

Primul egumen al Mînăstirii Horezu

(t 1726)*

Acest egumen iubitor de Hristos era din ținutul Argeșului. Intrînd în Mînăstirea Negru Vodă din Cîmpulung, se face călugăr și în puțină vreme ajunge preot și egumen. Căci era iscusit părinte duhovnicesc al călugărilor și credincioșilor și bun iconom al casei lui Dumnezeu, vestit în toate satele din împrejurimi.

Auzind evlaviosul donm Constantin Brîncoveanu de egumenul Ioan și iubindu-l mult pentru înțelepciunea lui, în anul 1692 îl numește egumen și ispravnic al renumitei sale ctitorii de la Horezu, care atunci se zidea. Și a povățuit cuviosul arhimandrit Ioan 33 de ani marea lavră de la Horezu, fiind întru toate rîvnitor la cele sfînte, asemenea Măriei, și prea iscusit iconom al celor din afară, asemenea Martei.

* T. G. Balat, *Ioan Arhimandritul înfiiU egumen al Mînăstirii Hurezi* în rev. Mitropolia Olteniei, 1966, nr. 5—6, p. 432—448.

Arhimandritul Ioan a condus mai întâi lucrările de zidire ale Mînăstirii Horezu (1692—1697). Apoi a împodobit-o cu aleasă pictură, învrednicindu-se să fie și el zugrăvit alături de familia marelui ctitor. A condus, de asemenea, lucrările de zidire ale bolniței (1696) și ale paraclisului ctitoresc din incintă, prin dania soției evlaviosului domn. A ajutat personal la zidirea schitului Sfîntul Ștefan, peste apa Horezului, ctitorită de Ștefan, fiul lui Constantin Brîncoveanu (1698), iar în partea de nord a mînăstirii a ctitorit personal schitul Sfinții Apostoli (1700), pe care apoi îl închină lavrei.

Cuviosul egumen Ioan a condus lucrările de zidire și înnoire și la alte mînăstiri, precum: Polovragi (1703); Surpatele, ctitorită de doamna Măria (1706); paraclisul Mînăstirii Cozia (1710) și altele, fiind considerat în vremea sa cel mai iscusit „ispravnic” de biserici și mînăstiri din Țara Românească. Iar călugărilor ce se nevoiau în bisericile zidite de el le cerea numai să-l pomenească la rugăciunile lor, precum singur spune: „Cu plecăciune mă rog ca în toate joile de peste an, într-o săptămîină o dată, să nu lipsească Sfînta Liturghie, ca să se bucure și sufletul meu de acea rugăciune a sfinților voastre, și să aibă ticălosul meu suflet nădejde întru slava lui Dumnezeu...”.

Cuviosul Ioan arhimandritul era, totodată, cel mai apropiat sfetnic de taină, colaborator și duhovnic al familiei domnitorului martir Constantin Brîncoveanu. Iar după mucenicia sa și a celor patru copii la Constantinopol (1714), egumentul Ioan era singurul părinte și mîngîietor după Dumnezeu al soției fericitului ctitor, rămasă văduvă cu șapte copii.

Săvîrșind bine călătoria acestei vieți, cuviosul egumen Ioan și-a dat sufletul în mâinile Domnului, în vara anului 1726, fiind înmormîntat de obștea mînăstirii în biserica voievodală.

PUSTNICII DIN POIANA TRAPEZEI

Valea Sihăstriei

(secolele XVH—XVm)

În vatra isihastă din jurul Mînăstirii Sihăstria s-au nevoit în secolele trecute mulți cuvioși părinți iubitori de liniște. Pe poteca ce duce din Sihăstria peste muntele Agapia, la numai un km în pădure, se află o mică poiană cunoscută pînă astăzi sub numele de „Poiana Trapezei”.

* Trapeză (gr.) = masă

Aici s-au nevoit pentru dragostea lui Hristos, pînă la mijlocul secolului XIX, generații întregi de călugări isihăști. Iar nevoița acestor sihastri era aceasta: fiecare se ostenea în chilia sa toată săptămîină, în rugăciune, în post și în cugetarea celor dumnezeiești. Duminica și în sărbători se adunau cu toții, împreună cu părintele lor duhovnicesc, la priveghere de toată noaptea în paraclisul de lemn de alături. După cîntarea Utreniei se săvîrșea Sfînta Liturghie și se împărțeau cu Trupul și Sîngele Domnului. Apoi sihastrii mînceau împreună așa-numita masă a dragostei, la un loc anume pregătit în mijlocul poienii. La urmă, luau binecuvîntare de la părintele lor duhovnicesc și se retrageau la chilii.

În acest loc s-au nevoit întotdeauna duhovnicii iscusiți în rugăciune și înțelepți în cuvînt, la care alergau numeroși sihastri din partea locului. Și era tradiția ca la praznicele împărătești și mai ales la Crăciun, la Sfințele Paști și la Pogorîrea Sfîntului Duh să se adune toți sihastrii din munții Sihlei și Agapiei la părinții din Poiana Trapezei. Aici își mărturiseau gîndurile la bătrînul, privegheau la slujbă pînă dimineața, dînd laudă lui Dumnezeu, se împărțeau cu Trupul lui Hristos și luau masa împreună după tradiție. Apoi se sărutau duhovnicește și plecau liniștiți la colibe lor. Toți cei care veneau la acești sihastri erau odihniți și ospătați, de unde și numele locului „Poiana Trapezei”, adică „Poiana Ospățului și a iubirii”.

Ca o mărturie a trecutului, se mai văd pînă astăzi în această poiană urme de chilii și cîțiva pomi fructiferi.

CUVIOSUL AGAFTON SIHASTRUL

Minăstirea Agalton—Botoșani

(secolul XVBO[^] **)

Ieromonahul Agaton (popular Agafton) era cu metania din Minăstirea Doamnei, ctitorită de Elena Rareș în anul 1552. După mai mulți ani de nevoița a fost chemat de Dumnezeu la viața pustnicească. Deci luînd cu sine doi ucenici, s-a retras în pădurile din apropiere unde se nevoiau cîțiva călugări și acolo a sihăstrit zece ani în post și în neîncetată rugăciune, ajunînd sihastru și duhovnic vestit în ținutul Botoșanilor.

În anul 1729, cuviosul Agafton Sihastrul, văzînd că se adună &ății în jurul lui, „au mers în codrul ce este pe locul domnesc la ocolul Botoșanilor și au curățat pădurea și au făcut mînăstioară și și-au pus pomeți

* Ierod. Ioanichie Bălan, *Vitre de sihăstrie...*, op. cU.[^] p. 56.

** PT, Al. Simionegcn, *Istoria Minăstirii Agafton[^] Botoșani*, 1929, p. 5—6.

pe lângă chilii[^]. Această mică așezare pustnicească cu hramid Sfinților Arhangheli, s-a numit la început ^{^^}*Sihăstria lui Agafton*^{*}, Aici a adunat cuviosul ca la 20 de sihastri și împreună s-au nevoit în plăcere de Dumnezeu pînă la jumătatea secolului XVIII. Rînduiala sihastrilor era aceasta: neîncetată rugăciune ziua și noaptea, citirea psaltirii la chilii, masa după asfințitul soarelui Duminica, Sfînta Liturghie și împărțirea de obște.

Acest fericit sihastru era mare dascăl al liniștii și rugăciunii, încît nimeni din ucenici nu ajunsese la măsura lui. Era totodată iscusit duhovnic al sihastrilor și mirenilor și izgonitor de duhuri necurate, jertfindu-se pentru mîntuirea tuturor. Căci era cu adevărat om al dragostei, și nu era sihastru și egumen mai cunoscut în partea locului decît dînsul. Simțindu-și sfîrșitul aproape, Cuviosul Agafton și-a binecuvîntat ucenicii și s-a mutat cu pace în odihna lui Hristos.

Prea Cuvioase Părinte Agafton, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi I

CUVIOSUL ISACHIE SIHASTRUL

Minăstirea Sucevița

(secolul XVm) *

Ieroschimonahul Isachie s-a nevoit mai întîi în obștea Minăstirii Sucevița, sub egumenii Iorest (1725) și Teofan (1732). Apoi, dorind să urmeze fericitorilor pustnici, s-a retras pe culmea unui deal înalt din apropierea năstirii, numit „Dealul Furcoiului” și acolo a sihăstrit mai mult de 30 de ani.

Acest cuvios s-a nevoit la început singur în pădure, făcînd multe osteneli călugărești și răbdînd grele ispite de la diavolul. Dar, prin darul Sfîntului Duh biruind ispitele, s-a învrednicit de la Dumnezeu să izgonească necuratele duhuri din oameni, încît numele lui era cunoscut peste tot. Numeroși bolnavi urcau la chilia lui și se vindecau.

În anul 1760, cuviosul Isachie a adunat cîțiva ucenici în jurul său, a înălțat o mică biserică de lemn cu hramul Schimbarea la Față și a întemeiat schit de sihastri pe dealul Furcoiului. Această mică sihăstrie a durat peste 20 de ani, ca loc de liniște și de rugăciune pentru călugării din Minăstirea Sucevița, iar pentru credincioșii din împrejurimi, loc de mingîiere duhovnicească. Căci ajunsese cuviosul Isachie duhovnic foarte iscusit, taumaturg și înainte văzător, vestit în toată Moldova de Nord. Viața lui

* Dimitrie Dan, *Minăstirea Sucevița*, București, 1923, p. 33, 103; Pr. Prof. Petru Rezuf, *Viața și faptele sfîntului Daniil Sihastru*, în rev. „Studii Teologice”, VII, 1956, nr. 3—4, p. 238.

strălucea pe munte ca o făclie în sfeșnic, călăuzind către Hristos atît pe călugări cît și pe mireni.

În anul 1780, Cuviosul Isachie a coborît în Minăstirea Sucevița și după puțină vreme și-a dat sufletul cu pace în mîinile Donmului. Sihăstria sa, mai dăinuind pînă în anul 1785, a rămas în]paragină împreună cu toate schiturile de sub ocupația austriacă.

CUVIOSUL SEBASTIAN SIHASTRUL

întemeietorul schitului Sihastru — Vrancea

(secolul XVni)

Pustnicul Sebastian era cu metania din Minăstirea Bogdana-Tg. Ocna, unde s-a nevoit în primii ani ai secolului XVIII. Apoi, dorind să se retragă la fericita liniște, s-a făcut sihastru în pădurile seculare ale Tecuciului, peste valea Șiretului. Iar nevoița lui era aceasta: noaptea se ruga în chilie cu priveghere și metanii, iar ziua lucra în grădină și aduna ierburi și flori tămăduitoare de boli din pădure, iar cu mintea se ruga neîncetat. Apoi împărțea în dar la bolnavi aceste plante și cu rugăciunile lui mulți se vindecau. Așa s-a făcut vestit schimonahul Sebastian în toate satele din partea locului și nu puțini suferinzi veneau la bordeiul lui și se vindecau. Căci se învrednicise cuviosul de la Dumnezeu de darul tămăduirii bolilor.

După o nevoița ca aceasta, prin anul 1740, s-a întîmplat o luptă grea în aceste păduri între moldoveni și tătari și mulți din ambele părți au căzut. Atunci și hatmanul Sandu Șendrea a fost greu rănit la picior. Retrăgîndu-se oastea, hatmanul a fost găsit de sihastru în pădure, chinuit de durere și l-a dus la chilia lui să-l îngrijească. Deci, i-a zis cu lacrimi hatmanul: „Sfînte părinte, de mă vei tămădui de această rană și voi scăpa cu viață, voi înălța o biserică în acest loc și voi face aici minăstire de călugări, spre lauda lui Dumnezeu”.

Îngrijindu-l cu multă dragoste cuviosul Sebastian, în cîteva luni de zile s-a vindecat bolnavul cu rugăciunea și cu plantele lui. Atunci hatmanul Sandu Șendrea, drept mulțumită lui Dumnezeu, a zidit o biserică și cîteva chilii din averile sale, alături de bordeiul sihastrului, în cinstea Sfîntului și Marelui Mucenic Dimitrie. Acest locaș s-a numit „Schitul Sihastru”, după numele cuviosului, iar schimonahul Sebastian învrednicindu-se de darul preoției a devenit cel dintîi ctitor și egumen al acestui schit. În anul 1748, biserica a fost sfințită de episcopul Ioanichie de Roman (1747-1769).

Așa a ajuns Cuviosul Sebastian începător de frați și părinte duhovnicesc pentru mulți credincioși. Numele lui era cunoscut pînă la domnul Moldovei și toți se foloseau de înțelepciunea și de darul care erau în el. Deci mai trăind peste zece ani și lăsînd în schit mulți ucenici, s-a mutat cu pace în ceata cuvioșilor părinți.

EPISCOPUL IOAOTCHIE AL ROMANULUI

Ctitorul schitului Vovidenia — Neamț

(secolul XVII)*

Acest evlavios episcop era de loc din ținutul Neamț, iar cu metania din schitul Slătiorul (astăzi Vovidenia), Intrînd de tînăr în nevoia călugărească, a avut mai întîi povățuitori pe cuvioșii sihastru de la Pocrov. Apoi, învățînd carte și deprinzînd firica de Dumnezeu, s-a făcut călugăr și preot ales în schit.

În anul 1746, ieromonahul Ioanichie a fost rînduit stareț al Mînăstirii Neamț, căreia îi face unele adăugiri. Iar în toamna anului următor este ales episcop al eparhiei României pe care o păstorește cu duhovnicească înțelepciune 22 de ani. Acest episcop și iconom al tainelor lui Dumnezeu era plin de hîndete și de smerenie. Inima și chilia lui erau deschise pentru toți, cu aceeași statornică dragoste mîngîind și alinînd suferințele omeștii și vorbind tuturor de Hristos. Pentru aceea credincioșii îl căutau și-l iubeau ca pe un adevărat părinte și păstor duhovnicesc.

În timpul păstoriei sale, episcopul Ioanichie a ctitorit și înnoit multe schituri și mînăstiri din eparhie, precum: Bogdana, Cașin și Soveja; schiturile Sihastru, Buluc, Lepșa, Savu și altele. În orașul Roman a întemeiat la Mînăstirea Precista Mare, primul spital public, întreținut din veniturile bisericii. De asemenea și în orașul Focșani a întemeiat, în incinta Mînăstirii „Sfîntul Prooroc Samuil” un spital public cu același patron. La ambele spitale, episcopul Ioanichie făcea vizite canonice, dădea ajutoare și rînduia ieromonahi slujitori și călugărițe surori de caritate.

O altă ctitorie a episcopului Ioanichie este schitul Vovidenia de lingă Mînăstirea Neamț, pe care îl înnoiește din temelie în anul 1749. În locul bisericii vechi el înalță o altă biserică de lemn cu hramul Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, face chilii, trapeză și clopote noi și schimbă numele schitului din „Slătioru” în „Vovidenia”. Apoi adună peste 60 călugări și închină schitul Mînăstirii Neamț. Timp de aproape două secole

* Sinodicul Sfintei Mînăstiri Neamț, anul 1873, ms. nr. 195, f. 13, Bibl. M-rii Neamț; C. Toiu-Ben op. cit., p. 125—128; Pomelnicul ctitoresc, me. nr. 172, Biblioteca M-rii Neamț.

schitul Vovidenia, alături de schitul Pocrov au fost locuri de retragere și liniște ale monahilor din marea lavră. Aici se nevoiau duhovnici din cei mai buni și schimonahi rîvnitori în post și rugăciune.

La începutul anului 1769 smeritul episcop Ioanichie își da sufletul în brațele lui Hristos și este înmormîntat în pridvorul bisericii din Mînăstirea Neamț.

CUVIOSUL VASILE IEROSCHIMONAHUL

Starețul schitului Poiana Mărului

(t 1767)*

a. Viata

Cuviosul ieroschimonah Vasile a fost părintele duhovnicesc al starețului Paisie și unul din cei mai vestiți dascăli și lucrători ai rugăciunii lui Iisus din secolul XVIII. El era, după tradiție, rudă cu Paisie și se trăgea dintr-o străveche familie de români stabiliți la Poltava spre sfîrșitul secolului XVII.

Luînd din tinerețe crucea lui Hristos, s-a făcut schimonah în schitul Dălhăuți-Focșani, prin anii 1705—1706, unde s-a nevoit ca sihastru cu mare osîrdie și frică de Dumnezeu. Aici a deprins adîncul Sîntei Scripturi și a citit multe scrieri ale Sfinților Părinți. Apoi, cu darul lui Hristos a ajuns mare lucrător al sfintei rugăciuni și sfetnic duhovnicesc al părinților din obște.

Primind hirotonia în preot, în anul 1715 ajunge egumen al Mînăstirii Dălhăuți și vestit povățuitor de suflete, încît numele lui se făcuse cunoscut peste tot, pînă la domnul Țării Românești, Constantin Mavrocordat. Timp de 20 de ani cît a fost stareț la Dălhăuți, Cuviosul Vasile adună în jurul său o obște de peste 40 de călugări sihastru, pe care îi deprinde ascultarea, smerenia, tăcerea și lucrarea cea de taină a rugăciunii lui Iisus. Astfel, starețul Vasile face din obștea sa o adevărată școală duhovnicescă de trăire isihastă, după învățătura Sfinților Părinți, renumită în Țara Românească. Ucenicii săi, munteni, moldoveni, ardeleni și ruși, trăiau în desăvîrșită dragoste și bună rînduială. Apoi, nemaîncăpînd la Dălhăuți, se stabilesc o parte la schiturile din jur: Trestieni, Ciolanu, Cîrnu, Rătești, Rogoz, Bonțăști, Valea Neagră (Vrancea) și altele.

* Pr. Gabriel Cocora, *Cuviosul Vasile de la Poiana Mărului, în Sfinți Români...*, op. cit. p. 422; *Vetre de sihiastrie*, op. cit., p. 427.

Prin anii 1730—1733, starețul Vasile reînnoiește schitul Poiana Mărului și se mută aici cu 12 ucenici. Ca stareț la Poiana Mărului, Cuviosul Vasile conduce duhovnicește toate schiturile din munții Buzăidui, pe care le cercetează regulat, fie personal, fie prin scrisori. Unul din ucenicii săi a fost și cuviosul Paisie, pe care îl primește în schitul Trestieni pentru câțiva ani, iar în anul 1750 îl călugărește în Muntele Athos.

Rînduiala starețului Vasile era aceasta: trăirea în desăvârșită armonie, citirea zilnică a Sfintei Scripturi și a Sfinților Părinți practicarea rugăciunii lui Iisus, păzirea curată a minții, mincarea o dată pe zi și împărtășirea săptăminală.

Ca dascăl al rugăciunii, marele stareț a scris și câteva „Cuvinte” despre paza nunții, despre rugăciune și creștere duhovnicească, care sînt scurte introduceri la scrierile filocalice ale Sfinților Nil de Sorsca, Pilotei, Isihie și Grigore Sinaitul. Cuvintele sale introductive sînt adevărate pagini de filocalie și călăuză spre Hristos prin sfînta rugăciune.

Ajîm la măsura marilor sihastru, cuviosul Vasile și-a dat sufletul în mîinile Domnului în anul 1767, lăsînd în urmă numeroși ucenici *.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Cuviosul Vasile de la Poiana Mărului a fost nu numai ctitorul unei mari sihăstii românești renumită chiar peste hotarele țării, ci și părintele duhovnicesc al altor unsprezece schituri și mînăstiri din județele Vrancea și Buzău, pe care le organizează personal după rînduiala isihastă fixată de el și le popotează cu numeroși ucenici formați de el. Preluînd mișcarea isihastă de la schitul Pocrov inițiată de Cuviosul Episcop Pahomie al Romanului (f 1726), fericitul stareț Vasile era foarte iscusit în viața de rugăciune, în cunoașterea Sfintei Scripturi și a Sfinților Părinți filocalici. Punînd accent mai ales pe ascultare, pe lectură și rugăciune în mînăstirile și sihăstriile din centrul țării noastre, reușește să creeze un adevărat curent de înnoire duhovnicească în monahismul românesc la mijlocul secolului XVIII. Acest mare curent, al doilea ca mărime după cel din secolul XV, inițiat de sfinții Nicodim de la Tismăna (t1406), Leontie de Rădăuți și Daniil Sihastru, va fi desăvârșit și răspîndit în toate țările ortodoxe la sfîrșitul secolului XVIII și începutul celui următor, prin marii stareți Paisie de la Neamț (t1794), Gheorghe de la Cernica (t1806) și Sfîntul Calmic de la Cemica (t1868).

2. Datorită așezării țării noastre la răscrucea dintre Peninsula Balcanică ortodoxă, în care strălucea Muntele Athos, și Rusia ortodoxă, cu

* Pr. G. Cocora și H. C. „Poiana Mărului”, în rev. „Glasul Bisericii”, XXIII, 1964 ar. 5—6, p. 466—500.

avîntul ei isihast. Cuviosul Vasile de la Poiana Mărului a găsit aici locul cel mai potrivit pentru o viață monahală înnoită, atît prin rugăciune, cît și printr-o trăire duhovnicească împărătească. Acest iscusit dascăl al rugăciunii a reușit să îmhine atît de armonios în sihăstriile din ținutul Buzăului și Vrancei asprimea ascetică a vieții călugărești din Sinai și Athos, cu experiența mistică a monahismului slav și cu tradiția isihastă de sihăstrie din sutele de schituri și mînăstiri, în care monahismul românesc, atît de măsurat și așezat, își ducea viața duhovnicească fără întrerupere încă din secolul IV. Astfel, Starețul Vasile reînnoiește viața monahală din schituri și sihăstii prin îmbinarea acestor trei experiențe—greacă, rusă și română; iar marii stareți Paisie de la Neamț și Gheorghe de la Cemica, urmați de Sfîntul Calinic vor reînnoi viața duhovnicească din marile lavre și chinovii românești.

3. Reînnoirea vieții monahale de la Poiana Mărului și din celelalte schituri din Vrancea și Buzău s-a început și desăvârșit printr-o profundă viață de rugăciune, supravegheată permanent, aproape o jumătate de secol, de către marele stareț Vasile. El cerea ucenicilor săi să practice neîncetat rugăciunea inimii, chiar înainte de despătimire, să trăiască în desăvârșită dragoste și ascultare, să iubească tăcerea, smerenia, postul și sărăcia celor materiale. Toate acestea, împreună cu stricta respectare a slujbelor bisericești la care luau parte toți călugării, au contribuit cel mai mult la curentul monahal înnoitor care a odrăslit în schitul Poiana Mărului.

4. Despre rugăciunea inimii astfel învăța Cuviosul Vasile de la Poiana Mărului:

— Mulți, citind cartea Sfîntului Grigorie Sinaitul și neavînd cercarea lucrării minții, greșesc în înțelegerea cea dreaptă a ei, socotind că această lucrare a fost dată numai bărbaților celor sfinți și fără de patimă. De aceea, ținîndu-se de obiceiul de acum, adică numai de citirea și cîntarea psalmilor, a troparelor și a canoanelor, săvîrșesc numai rugăciunea cea din afară. Ei nu înțeleg că acest fel de rugăciune cîntată ne-au dat-o Părinții numai pînă la o vreme, pentru neputința și pruncia minții noastre. Aceasta, pentru ca deprinzîndu-ne prin citire și cîntare, să urcăm la treapta lucrării celei cu mintea, nu să petrecem pînă la sfîrșit în aceasta. Pentru că, citind și cîntînd numai cu buzele rugăciunea cea din afară, rămînem la o părere bucuroasă de noi înșine, socotind că facem un lucru mare.

5. Repetînd învățăturile Sfîntului Grigorie Sinaitul, așa își învăța ucenicii Cuviosul Vasile de la Poiana Mărului:

— Cîntarea noastră se cade să fie îngerească, după cum ne este și viețuirea, iar nu trupească. Căci cîntarea cu glas și cu strigare a fost dată

pentru lenevirea și nepriceperea noastră, ca să ne ridice la rugăciunea cea adevărată din inimă.

6. În continuare adăuga Cuviosul Vasile, citind pe marele sinait:

— Nu-i este cu putință celui ce se luptă în acest fel, adică cu rugăciune citită, din afară, să dobândească cândva pace duhovnicească, sau să ia cununile biruinței. Căci unul ca acesta este asemenea celui ce luptă noaptea, care aude glasurile dușmanilor și primește răni de la ei, dar nu poate vedea limpede cine sînt ei, de unde vin, sau cum lovesc și pentru ce, căci întunerecul îi orbește mintea. Cel ce se luptă astfel, cu rugăciunea exterioară, nu va putea scăpa să fie zdrobit de cei de alt neam. Osteneala o suportă, dar de plată este păgubit.

7. Iar pentru curățirea minții de înduri și coborîrea ei în inimă în vremea rugăciunii, așa învăța Cuviosul Vasile:

— Dacă simțurile din afară nu pot opri mintea de la înduri, trebuie ca mintea să fugă din simțuri, în vremea rugăciunii, în camera inimii și să stea acolo surdă și mută la toate gândurile. Căci precum sabia cea cu două tăișuri, ori în ce parte o vei întoarce, taie cu ascuțișul ei cele ce se nimeresc în preajma ei, tot așa lucrează și rugăciunea lui Iisus, ca o sabie, uneori fiind întoarsă spre gândurile cele rele și spre patimi, iar alteori spre păcat, spre aducerea aminte de moarte și de muncile cele veșnice.

8. Arătînd valoarea atît de mare a rugăciunii din inimă, față de cea citită și cîntată, spunea starețul Vasile și aceasta:

— De va voi cineva, fără această rugăciune din inimă, numai cu rugăciunea rostită și cîntată și cu simțurile și împotrivirea cea din afară să surpe atacurile vrăjmașilor și să se împotrivescă oricărei patimi sau gând viclean, acela va fi biruit degrabă și de multe ori de vicleanid diavol, făcîndu-1 să se aplepe spre slava deșartă și spre neatenție, socotindu-se păstor și învățător al oilor celor cuvîntătoare.

9. Iar despre importanța rugăciunii și a cîntărilor din biserică și cum trebuie să fie făcute ele, așa învăța Cuviosul Vasile pe ucenicii săi:

— Să nu socotești, binecredinciosule cititor, că luîndu-ne pe noi Sfinții Părinți de la multa cîntare din afară și poruncindu-ne să ne desprindem cu lucrarea, adică cu rugăciunea minții, nesocotesc psalmii și canoanele. Să nu fie aceasta. Căci acestea sînt date de Duhul Sfînt Bisericii lui Hristos, întru care se săvîrșește toată lucrarea de sfințire prin hirotonie și toată taina iconomiei lui Dumnezeu Cuvîntul, pînă la a doua venire a Lui, în care se cuprinde și învierea noastră. Că nu este ceva omenesc în rînduiala bisericească, ci toate sînt ale darului lui Dumnezeu, neprimind nici un adaos de la vrednicia noastră și nici o împușinare pentru păcatele noastre.

.10. Ciigefînd la cuvintele Sfîntului Apostol Pavel: „Voiesc a Zice cinci cuvinte cu mintea mea, decît zeci de niii cu linxba” (I Cor. 14, 10), Cuviosul stareț Vasile învăța pe ucenici că mai mare folos avem rostind la rîgăciune cîteva cuvinte cu atenția minții și sițirea inimii, decît mii de cuvinte numai cu limba, fără atenție și simțire. Astfel, marele dascăl al rugăciunii învăța, zicînd:

— Se cade mai întîi a ne curați mintea și inima cu cinci cuvinte de acest fel, zicînd din adîncul inimii: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”. După ce ne vom curați mintea cu această rugăciune, se cuvine a ne urca la cîntarea înțelegătoare, adică la cîntarea și rugăciunea din biserică. Deoarece oricare începător, și încă pătimaș, poate săvîrși cu înțelegere această rugăciune întru păzirea inimii. Iar cîntarea bisericească nicidecum nu o poate face, pînă nu-și va curați mai întîi mintea cu această rugăciune. Sfîntid Simeon, arhiepiscopul Saloncului, avînd același Duh și dar, poruncește arhierilor, preoților, călugărilor și tuturor mirenilor, sfatuindu-i să zică și să unească cu răsuflarea în toată vremea și în tot ceasul această sfințită rugăciune. El zice împreună cu Apostolul Pavel: „Nu este altă armă mai tare nici în cer, nici pe pîndnt ca numele lui Iisus Hristos”.

!! • Zicea iarăși:

— Cel ce viețuiește drept și fără prihană, ferindu-se de plăcerea sa și de înălțarea minții, de s-ar ridica toate taberele diavolești asupra lui și mii de ispite, va rămîne nevătămat, spun Părinții. Dar cel ce umblă după rînduiala proprie și după sfatul său, adică în neascultare și în voile sale, acela cade în înșelăciune. Căci sînt dduă pricini ale înșelăciunii, adică ale căderii din rugăciunea cea curată a inimii: lucrarea faptelor bune după voie proprie* adică fără ascultare și sfătuire, și a doua este înălțarea minții, adică mîndria cugetului, care este împotriva smeritei cugetări.

12. Cuviosul Vasile, într-un glas cu toți Sfinții Părinți, spune că din trei pricini unii din călugări și din creștini părăsesc lucrarea cea sfințită a rugăciunii inimii. Unii din ei „lasă această lucrare numai sfinților bărbați fără patimă, socotind că numai acelor li se potrivește, nu și celor pătimași”. A doua pricină a părăsirii rugăciunii inimii este „împușinarea aproape totală a învățătorilor la acest fel de viețuire”; iar a treia pricină este „înșelăciunea care se ivește în această lucrare”, adică ispita mîndriei și a voiei proprii. Or, pentru împușinarea patimilor la călugării începători, este nevoie de atenția minții și paza inimii, adică de rugăciunea minții. Iar, dacă lipsesc dascălii rugăciunii, „avem scrierile sfinților ca învățător”. Cît pentru piedicile de care se tem unii, ei se fac sieși piedică, „căci. nu

trebuie să te ferești să mergi în pădure din teama de lup. Pentru că numai de Iehunezeu trebuie să te temi, să fagi din frică, sau să te lepezi de ƒ r \

13. Cit pentru importanța postului la deprinderea rugăciunii inimii, starețul Yasile de la Poiana Mărului aduce în mijloc cuvântul Sfântului Vasile cel Mare, care zice: *^Infrînarea se rînduiește potrivit puterii trupești a fiecăruia*^*. Apoi adaugă:

— Cu adevărat și de aceasta se cuvine să se țină seama, ca nu cumva, zdrobind cu înăinarea cea peste măsură puterea trupească, să se facă trapul sleit și neputincios spre sporirea duhovnicească. Pentru că, de ar fi fost bine să slăbim cu trupurile și să zăcem abia vii, negreșit așa ne-ar fi făcut Domnul de la început. Dar de vreme ce ne-a făcut așa cum ne-a făcut, greșesc cei ce nu păzesc precum este ceea ce a fost făcut. Pentru aceea zice Sfântul Maxim: „Dă trupului cele după putere și întoarce toată nevoița ta spre lucrarea minții”. Iar Sfântul Diadoh zice: „Postul are laudă în sine, dar nu la Dumnezeu”. Deci nu se cade nevoitorilor binecredincioși a se trufi pentru el, ci să vadă ținta cugetării noastre în credința în Dumnezeu. (1).

14. Cuviosul Vasile de la Poiana Mărului spunea ucenicilor că viața monahală are trei căi: viața de obște, viețuirea în doi sau trei, numită și cale de mijloc, sau împărătească, avînd toate în comun, iar a treia este pustnicia, cea mai înaltă, pe care o duc numai cei sfinți și desăvîrșiți, după ce mai întîi au parcurs primele două căi. Dar unii monahi, zicea el, își aleg și o altă cale, în afară de orice ascultare și binecuvîntare. Aceștia își fac chilia unde vor și trăiesc singuri, îngrijindu-se mai mult de cele ale trupului.

— Schimnicia înainte de vreme, zice Cuviosul Vasile, este pricină de mîndrie și iubire de sine; pe cînd trăirea împreună cu alții îți descoperă slăbiciunile, te apără de ispite și te poate curăți zilnic, prin harul lui Hristos, lucrînd din dragoste pentru Domnul.

15. Iar pentru citirea Sfintei Scripturi, învăța cuviosul:

— Ia aminte la citirea Scripturilor și, de nu vei fi om, te vei face om, că citirea Scripturilor este tămăduire cu mult meșteșug și mintuitoare; însă mare întărire este a nu greși înțelegerea citirii Scripturilor, și mare surpare și prăpastie adîncă este neînțelegerea Scripturilor. De aceea trebuie să cunoaștem și scrierile Sfinților Părinți și ale altor nevoitori care ne ajută pe calea mîntuirii.

**SCRISOARE
CĂTRE PREACUVIOSUL ȘI DUHOVNICESCUL
MEU FIU ÎNTRU HRISTOS,
IEROSCHIMONAHUL KIR ALEXIE "**

Așteptînd cu mare dor întoarcerea ta, ca iarăși să ne vedem cu bucurie față către față, îți trimit ție, prea iubitul meu fiu și prieten, irArățișarea mea călduroasă și îți amintesc de înțelegerea și legămîntului nostru de a viețui în pacea Domnului: „Je veți ierta oamenilor greșelile lor și Tatăl vostru cel ceresc vă va ierta greșelile voastre, iar de nu veți ierta oamenilor greșelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelile voastre” și „Cele ce voiți să vă facă vouă oamenii, faceți și voi lor așa cumened” (Matei 6, 14—15; Luca 6,31),

Eu, o, prietene, fiind om neputincios, cînd greșesc față de cineva voiesc ca acela să mă ierte. De asemenea mă silesc, chiar dacă inima mea se împotrivesc, să iert și eu fratelui meu greșelile lui față de mine. Pînă cînd însă ? Nu de șaptezeci de ori, zice Domnul, ci de șaptezeci de ori cîte șapte, dacă ne va greși și-i va părea rău, să-i iertăm lui. Aceasta este pravila și dreptarul nostru, pe care dacă le-am păzi, nimeni nu ne-ar strica dragostea dintre noi și împreună — viețuirea noastră.

Dar adesea înclinarea noastră de a ne acoperi greșelile și a ne dezvinovăți — pe care cineva a numit o unealtă a diavolului — nu ne lasă să ne luăm asupra-ne vinovăția, cum ne este porunca, ci ne îndeamnă să o punem în sarcina fratelui nostru, iar pe noi să ne socotim nevinovați, ceea ce vădit este o minciună. Fratele este vinovat că m-a supărat iar eu am păcătuit că nu am răbdat. Amîndoi am greșit în fața poruncilor lui Hristos și totuși aruncăm vina unul asupra celuilalt, ca și Adam asupra Evei și Eva asupra șarpelui. Și astfel ne pierdem sufletele și ne osîndim ca și a^ceia, numai pentru că umblăm a ne dezvinovăți, și nu pentru păcat, căci nu este în lumea aceasta om fără păcat, chiar de ar fi sfînt și de ar viețui numai o zi pe pămînt. Deci este lucru lămurit că nu numai pentru păcate vom fi osîndiți, toți cei care ne împotrivim poruncilor lui Hristos, ci și pentru aceia că vrem să ne ascundem vinovăția. Să zic că mă lovește cineva peste obraz, iar eu nevoind să sufăr una ca aceasta, arunc toată răspunderea asupra lui, care neîndoielnic are partea lui de vină, și-l înfățișez ca pe un defăimător al poruncilor lui Hristos, iar pe mine însumi nu mă învinuiesc de nerăbdare. Se înțelege că atît cel care m-a lovit trebuie să fie judecat

* Această scrisoare s-a tradus de I.P.S. Antim, Arhiepiscopul Tomisului fi Dunării de Jos, din mss. slavone nr. 397 și 577 — Biblioteca Academiei Române —, și s-a publicat în Itodinniätoml bisericesc nr. 2 al acestei eparhii, pe anul 1986, p. 44—46.

cit și eu, care n-am avut destulă tăbdare, « pocăiesc și să iau asupra-mi vina de a fi călcat porunca fobdăni. De aceea și Blagos-Iovul spunea: „Dacă zicem că păcat nu am amăgim pe noi înșine și adevărul nu este întru noi”. Jor dacă i o, prietene, ca adevărul să se sălășluiască întru noi atunci să fugim apucătura de a ne dezvinovat și să ne însușim greșelile, și atunci adevărul se va arăta pe față. de la sine sau pînă ușile pocăinței. Descoperirea de la sine a adevărului stă în voia Domnului, iar aflarea pocăinței atîrnă de slabele noastre puteri omenești.

Din acestea dar se poate vedea că, lupi» noastră nu este împotriva trupului și a singelui, ci asupra duhurilor întinericului, a începătorilor și a stăpîniilor de sub cer (Efeseni 6» 1)*

*Vină dar la noi, vino grabnic, prietere precum ni te-ai făgăduit, ca să ne fii împreună-nevoitor și împreună împotriva duhurilor răutății de sub cer, cu care nu se poate duce răiul pe pămînt, decît în chipul acesta. BP « amîndoi într-o luntre și să pornim cu ea, ca și cufă trebuință oarecare, în sus pe apa Niprului pînă la Kiev- « împinge cu lopețile, luntrea noastră va înainta în sus și încetăm vîslitul, atunci fără să ne mai ostenim noi, ap va duce U vale pînă la Oceacov sau pînă la Kinburn. Aceasta o spun ca să înțelegi că toate sușurile duhovnicești se dîșgă cu «et;oie și cu sudoare multa. Cîtă vreme omul se nevoiește și veghează, el « f luntrea în susul apei. Iar cînd vrea să se mai odihnească P încetează truda, el îndată coboară în vale, ca și luntrea minată de apel Niprului pînă în Cnmeea, căci slăbindu-se puterile, patimile și ispășirile lucrează atunci în voie.

Aceasta este calea cea îngustă, care începe la mîntuire și calea cea largă, care duce la pierzanie, cum zice pomnul. Cel ce rabdă necazul și supărarea, săvîrșește în sufletul său nevoiță și trudă, ca și cel care vîslește luntrea împotriva cursului care se mînie și ține minte răul și mai ales dacă și « dezvinovățească, acela își slăbește și își seacă puterile sufletului ispitele pătrund în sufletul lui fără nici o sreutăie și duc t M P ceri și patimi, precum și apa duce luntrea uceacov și L, rimeea. Așa se întîmplă cu oricine se lasă cuprins de p desfătările trupești și de patimi. De aceea zice apostolul că tri « asupra duhului iar duhul asupra trupului. Cu alte cuvinte trupul nostru iasă vîslește vrea să adoarmă în luntre, atunci la suie îl duce, împreună cu luntrea, la vale spre ținutul tătarilor P « cugetul curat îndeamnă și silește trupul să vîslească împingă dm răsputeri luntrea la deal împotriva apei, pînă la A*

Urmînd această pildă, vino în noi, o, prietene și prea iubite fiule, și te urcă cu noi în luntre sau mai bine zis în corabia noastră și, luînd în mîni lopețile, vîslește împreună cu noi, ca să mînam corabia în susul apei și să nu o scăpăm la vale, spre lucrarea poftelor și a patimilor. Iar dacă din pricina slăbiciunii noastre nu vom putea neîntrerupt și zi și noapte să înaintăm cu corabia, atunci măcar să nu o lăsăm dusă de apă la vale și să o ținem pe loc cu ajutorul ancorei, adică cu împotrivirea noastră față de lucrarea patimilor. în acest chip odihnindu-ne puțin iarăși vom lua lopețile și vom mîna corabia la deal, adică luptînd împotriva poftelor și înclinărilor noastre rele,

Ține-te dar, o, prietene, de făgăduința dată la plecarea ta, că de nu vei putea afla, la vreun schit sau pe Ungă părintele Paisie, viața pe care o dorești, apoi — cu cuvintele tale ai spus: „atunci itni voi smeri gîndurile mele și mă voi întoarce înapoi”.

Scumpul meu fiu duhovnicesc ieroschimonah Kir Alexie! Pînă cînd vei fi purtat de gîndurile tale, ca un al doilea Moisi, legănat de valurile apelor, în coșul său de trestie? Pornește-te la drum și drumul te va aduce la brațele maicii tale, care te-a născut duhovnicește, precum și pe acel prunc l-a adus fiica faraonului, maicii sale ca să crească. Fii sănătos în Domnul și te roagă pentru mine păcătosul.

VASILE, starețul de la Poiana Mărului, 1766.

MITROPOLITUL LICOB PIJTNEAIWJL

al Moldovei și Sucevei

(1719—1778)*

a. Viata

Venerabilul mitropolit Iacob Putneanul a fost cel mai distins ierarh și păstor sufletesc al Moldovei din secolul XVIII. S-a născut la Rădăuți în anul 1719 din părinți binecredincioși care i-au dat o creștere aleasă, în anul 1731 a intrat în nevoița monahală la Mînăstirea Putna, unde își tunde perii capului și învață carte. în anul 1736 este hirotonit ieromonah, iar în anul 1744 ajunge egumen al Putnei.

Intre anii 1745—1750 este episcop de Rădăuți, iar între anii 1750—1760 păstorește Biserica Moldovei. Apoi, retrăgîndu-se din scaun la Mînăstirea Putna, mai trăiește 18 ani și moare în primăvara anului 1778.

* *Istoria Bisericii Ortodoxe Române* voi. I colectiv. București, 1957, p. 263—265; Teoctist, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, *Mitropolitul Iacob Putneanu* M-rea Neamț, 1978.

b« Fi^{te} și cuvinte de învățătură

1. Acest ierarh iubitor de Dumnezeu a fost ales din copilărie să slujească Biserica lui Hristos. La vârsta de numai 12 ani a primit tunderea monahală în Mănăstirea Putna și a deprins repede osteneala faptelor bune de la arhimandritul Antonie, părintele său sufletesc, încât toți se foloseau de înțelepciunea și blîndețea lui.

2. Cunoștința cărții și adîncul Sfințelor Scripturi le-a învățat tînărul Iacob în școala duhovnicească a Mănăstirii Putna. Aici a deprins mai întîi limbile greacă și slavonă, apoi tîlcuirea Vechiului și Noului Testament, dogmele și canoanele Bisericii Ortodoxe, muzica psaltică, tipicul și învățăturile cele mai alese ale Sfinților Părinți. În puțină vreme a săvîrșit bine școala minăstirii, încît pe toți îi întrecea.

3. Ajun^d preot, duhovnic și egumen în obștea Mănăstirii Putna, bunul păstor de suflete a crescut mulți fii duhovnicești, atît mireni cît și călugări. Căci era blînd și adînc în cuvînt, încît se făcuse vestit în nordul Moldovei și mulți îl aveau de părinte sufletesc.

4. Egumenul Iacob a mărit numărul părinților din obște, a dezvoltat mult școala Mănăstirii Putna, aducînd elevi și dascăli din cei mai buni, a format aleși duhovnici și preoți de mir, caligrafi și dascăli de greacă și slavonă, a tradus cărți de cult pe limba și înțelesul poporului și a înnoit rînduiala mînăstirii. În timpul său obștea și școala duhovnicească de la Putna erau vestite pînă dincolo de hotarele Moldovei. Aici veneau să învețe carte călugări și tineri nu numai din partea locului, ci și din Maramureș, din părțile Năsăudului, din Galiția și chiar din Grecia.

5. Pentru o nevoie ca aceasta, arhimandritul Iacob s-a învrednicit de cinstea arhieriei, ajungînd episcop de Rădăuți și păstor iscusit al turmei lui Hristos. În puțini ani cît a fost episcop a pus rînduiala duhovnicească în toate mînăstirile din eparhia sa, a ales egumeni cuvioși și a întărit școlile bisericesti din lavre, iar pe preoții de mir îi trimitea să învețe mai întîi carte în mînăstiri și apoi îi hirotonea.

6. Ca mitropolit și părinte al Moldovei, mitropolitul Iacob s-a dovedit de la început bărbat înțelept, păstor foarte milostiv și iubitor de turmă, slujitor plin de rîvna, dascăl învățat, ierarh adevărat, dăruit cu mult curaj, gata să-și dea și viața pentru mîntuirea și alinarea poporului său. Pe drept cuvînt se poate spune că de multă vreme nu mai avusese țara Moldovei un asemenea păstor.

7. Cel dintîi lucru pe care l-a făcut mitropolitul Iacob a fost tipărirea în limba românească a cărților de cult, de învățătură duhovnicească și de luminare a copiilor neștiutori de carte. Timp de 10 ani cît a păstorit

Biserica Moldovei, a tradus și tipărit în tipografia de la Iași peste 15 cărți de cult și învățătură în limba română.

8. Ayînd „mare iubire de cultură teologhicească”, pe lîngă tipărirea de cărți în limba neamidui, mitropolitul Iacob Putneanul a dezvoltat mult școala duhovnicească de la Mănăstirea Putna, rînduind dascăli din nionahii cei mai luminați. În această școală — adevărată academie teologică — a rînduit păstorul cel bun al Moldovei să învețe carte toți tinerii candidați la preoție. Căci hirotonea numai pe cei ce aveau atestat de școală de la egumenii n^ăstirilor și care duceau o viață cu totul morală.

9. Pentru credincioșii de la sate mitropolitul Iacob a tipărit *siese* cărți de rugăciuni și de învățătură creștină, care se împărțeau „gratuit” de către preoți și egumeni. Iar pentru copiii iubitori de carte, marele păstor a tipărit cel dintîi „Bucvar” (= abecedar) ce cuprindea rugăciunile, poruncile și tainele bisericii, întemeind școli în chiliile bisericilor de la sate și orașe. De asemenea, a rînduit dascăli și preoți aleși care învățau pe copii scrisul, cititul, cunoștințele religioase și îndemneau pe credincioși să-și dea copiii la școală.

10. Ca un adevărat păstor al turmei lui Hristos, venerabilul mitropolit 8-a îngrijit, atît pentru mîntuirea și luminarea poporului, cît și pentru alinarea suferințelor sale pămîntești. Astfel, a înmulțit numărul bolnițelor prin mînăstiri și orașe și a întemeiat cel dintîi spital public în chiliile Mănăstirii Sfîntului Spiridon diu Iași. A apărat, de asemenea, pe țărani în fața domnului de dările grele care li se impuneau, fiind întotdeauna gata să se jertfească „pentru dragostea lui Hristos, pentru binele Bisericii, pentru folosul creștinilor și pentru cinstea lor”.

11. Pe părinți îi îndemna să-și crească copiii în frica de Dumnezeu, zicînd:

— Cade-se vouă, drept măritorilor creștini și cei ce aveți nume părintesc peste copiii cei mici, să aveți purtare de grijă pentru învățătura copiilor voștri, ca să nu se lipsească de hrana cea sufletească prin povățuirea cea bună, care sînteți datori să-i învățați pe dînșii *.

12. Zicea iarăși:

— învățătura (cărții) este asemenea cu florile cele mirositoare, care cu mirosul învățăturii tămăduiesc toate ranele cele trupești, iar cel neînvățat este asemenea copacului celui uscat. Și precum soarele încălzește și crește toate cele ce odrăslește pămîntul, (tot) așa și învățătura (cărții) dă pricepere omului spre toată cunoștința.

* *Pr<față la Bucvar*, Iași, 1755, fila 1 v.

13, Spunea, iarăși, mitropolitul Iacob:

— Vedeți, părinților, care vă lăsați copiii voștri nepedepsiți (la carte), câtă stricăciune și pagubă pricinuieste feciorilor voștri lipsa învățaturii. Pentru aceasta vă îndemn ca să vă deșteptați inimile voastre la bunătățile cele sufletești ciare curg din sfânta învățatură și să vă dați copiii la învățatură ca niște desăvârșiți părinți și purtători de grijă pentru cele de folos feciorilor voștri. Urmînd poruncii și învățaturii noastre veți avea nădejde a vă bucura și a vă veseli de fiii voștri ca de niște înțelepțiți de Dumnezeu și ei vă vor pomeni pe voi *.

14* Iar pe cuvioșii părinți din Mînăstirea Putna îi sfătuia, zicînd:

— Cu cea părintească umilință vă îndemnăm ca să lucrați cu toată silința și neîncetată grijă cele ce vi s-au dat vouă ^ talantul cel bisericesc» Adică, să adăpați cu cele prea dulci și adăpătoare ape ale vredniciei preoțești turma cea cuvîntătoare. Și acestea sînt neîncetata rugăciune pentru mîntuirea și iertarea sufletelor celor cuvîntătoare care se săvîrșește prin pomenirea la cea fără de sînge aducătoare jertfă.

15. Apoi, adăuga și aceasta:

— Rogu-vă cu umilință pe voi pe toți ca să nu vă leneviți pentru mîntuirea voastră și a tuturor sufletelor, ci să lucrați fără de lene și cu toată osîrdia la via cea de taină ca să cîștigați dimpreim.ă cu dînsii cununa și slava celor fericiți. Lăsați, frații mei cei iubiți, deșertăciunile lumești și robiți inima voastră la bunătățile cele nespuse ale împărăției cerești. Smeriți-vă întru Domnid pentru ca să vă slăvească în veci. Pomeniți pe cei răposați părinți și frați ai noștri în toată vremea, ca să vă pome-nească și pe voi Domnul, la venirea cea de a doua. Mică este osteneala, dar odihna este nesfîrșită. Puțină este truda, dar cîștigul este nenumărat. Puțină este tînguirea pe pămînt, iar veselie nesfîrșită **.

16« Altădată învăța, zicînd;

— Dumnezeu ne-a zidit pe noi ca să ne bucurăm de Dînsul. Iar care nu va socoti că este făcut pentru Dumnezeu, își pierde fericirea sa și se păgubește pe sine, ca cel ce-și închide ochii săi să nu vadă limiina și se împiedică și pierde calea și își cîștigă lui pierzare.

17. Zicea, iarăși, păstorul cel bun:

— Nu te bucura de nimic întru acest veac al plîngerii și trecător, de vreme ce toate sînt întrii dînsul nestătătoare și fățarnice, toate sînt întru dînsul mincinoase și schimbătoare. Ci de voiești a te mîngîia, mimai întru Domnul te mîngîie; de voiești a te bucura, numai întru Domnul

* Din, • Adunarea de multe învățături*. Iași, 1755, a mitrop. Iacob Putncanul, cap. 60: ^^Pentru ca să-fî dea fieftecare om feciorii lui la carte**.

•* Din *jjPomelniad** M-rii Putna, inv. nr. 9.

te bucură; că bucuria trupească degrab pierde, iar bucuria Domnului rămîne în veci.

18* Apoi adăuga și aceasta:

— Bucură-te întru Domnul și (ii) dă Lui mulțumită, că toate pentru tine le-au așezat drepte și milostive și neîncetat poartă grijă pentru sufletul tău. Te folosește, te apără, te acoperă și întărește sufletul tău, dîndu-ți tărie, sănătate și viață; te înțelepțește și te luminează spre tot lucrul bun. Toate le lucrează pentru tine drepte și milostive.

19. După zece ani de duhovnicească păstorie a Bisericii Moldovei, marele ierarh, fiind silit de donmul țării să aprobe mărirea dărilor pentru popor și nevoind, s-a retras din scaun, zicînd:

— Iată că m-am lepădat și de mitropolie și de cinste și de toate ale acestei lumi, numai focul jurămîntului să nu-1 iau în cap și în suflet și, socotiți că sîntem musafiri ai acestei luni și în cealaltă lume avem a trăi și a răspunde de toate faptele noastre.

20. Retrăgîndu-se la Mînăstirea Putna, a mai trăit încă 18 ani în smerenie și în aleasă nevoință. În acest timp a făcut multe danii și înnoiri la mînăstire, a dezvoltat mult școala duhovnicească și a crescut numeroși ucenici. Apoi, călugărindu-și părinții, cu cîteva zile înainte de obștescul sf^it a îmbrăcat marea schimă cu numele de Eftimie și astfel și-a dat sufletul cu pace în brațele Mîntuitorului Hristos.

SFÎNTUL SOFRONIE MĂRTURISITORUL

MinăstîTea Cioara — Sebeș

(secolul XVm) *

Cuviosul Sofronie era de loc din satul Cioara-Sebeș, județul Alba. Fiind de mic foarte iubitor de Dumnezeu a primit schima monahală la una din sihăstriile Țării Românești, ajungînd vestit sihastru și împlinitor al Evangheliei lui Hristos.

În anul 1756, întorcîndu-se în satul natal, a întemeiat o mică sihăstrie în pădunle din împrejurimi, cunoscută sub numele de „Schitul Cioara”, adunînd acolo și cîteva ucenici. Apoi, vîzînd asuprirea și nedreptatea la care erau supuși românii ardeleni ortodocși și arzînd de rîvnă pentru Hristos, a umblat ani de zile prin satele din Ardeal, îndemnînd pe credincioși să păzească cu sfințenie dreapta credință ortodoxă. Pentru aceasta, la porunca craiului Ardealului, a fost aruncat în temniță și bătut cumplit pentru rîvna și îndrăzneala lui.

• Pr. Pibf. T. Bodogae, *Cuviosul Sofronie de la Cioara în Sfinți Români...*, op. cil., p. B58.

Fiind scos din închisoare, a început iarăși a mărturisi dreapta credință în satele din Munții Apuseni. Apoi a fost din nou întemnițat și chinuit pentru Hristos. Dar cu rugăciunile credincioșilor fiind eliberat, la 14 februarie 1761 a adunat un „mare sobor” în orașul Alba Iulia, cerând egalitate în drepturi poporului român și episcop ortodox pentru credincioșii din Ardeal.

În același an, văzându-și dorința împlinită, s-a retras la Mănăstirea Curtea de Argeș, unde, mai trăind puțin, s-a săvârșit cu pace, dându-și sufletul în mâinile lui Hristos. Biserica Ortodoxă Română l-a canonizat în anul 1955, numărându-l în ceata sfinților mărturisitori și se face pomenirea lui la 21 octombrie.

Sfinte Prea Cuvioase Părinte Sofronie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOSUL RAFAIL IMNOGRAFUL

Mănăstirea Hurezu

(secolul XVni) *

Monahul Rafail Caligraful este numărat printre cei mai vestiți scriitori de opere patristice din Țara Românească, pentru secolul XVIII. Era fiul preotului Dumitru din satul Stănțești-Prahova, numit din botez Radu. Deprinzând din copilărie firica de Dumnezeu și lucrarea faptelor bune, și rămânând orfan de părinți, a fost călăuzit de Hristos în obștea IVcnăstirii Horezu, la vârsta de numai 10 ani. Și era iubit de egumen și de toți părinții pentru curăția și sfințenia vieții sale. Căci era străin, ascultător și cel mai mic din frații nunăstirii.

Egumenul Dionisie l-a încredințat celor mai buni dascăli din obște, de la care a învățat în puțină vreme limbile greacă și slavonă precum și finimoasa scriere. La vârsta de 14 ani tânărul ostaș al lui Hristos copia deja cu multă îndemnare cărți de învățătură duhovnicească, pe paginile cărora adăuga de obicei această însemnare: „S-au scris de mult păcătosul robul lui Dumnezeu Radul Copilul, sîn(fiul) răposatului robul lui Dumnezeu popa Dumitru ot (de la) Stănțești sud Proa(h)uva, în sfânta Mănăstire Hurezi . . . ”*

În anul 1754, la 2 aprilie, în sîmbăta Paștilor, precum singur scrie, Radu „copilul” s-a călugărit sub numele de „Rafail monahid”, rămânând toată viața simplu călugăr în obștea Mănăstirii Horezu, avînd o singură ascultare: cîntarea la strană și copierea de scrieri ale Sfinților Părinți.

* G. Ștrempel, *Copiști de manuscrise românești* Buciuettei, 1959, p* 196—201.

Timp de peste 30 de ani, cuviosul monah Rafail a copiat zeci de cărți patristice și de slujbă pentru mînăstiri și biserici. Dintre acestea se mai păstrează astăzi 15 manuscrise.

Acest monah iubitor de multă osteneală a trăit un an de zile și în obștea cuviosului Paisie, la mînăstirea Dragomima, după cum singur scrie. Apoi revenind la metanie și continuîndu-și sfînta ascultare încă 20 de ani, s-a mutat la cereștile locașuri spre sfîrșitid secolului XYIII, adăugîndu-se în ceata cuvioșilor părinți.

CUVIOSUL SILA IEROSCHIMONAHUL

Egumen al schitului Sihăstria Putnei

(secolul XVni)

Ieroschimonahul Sila a fost cel mai renumit egumen al Sihăstriei Putnei. Era originar din județul Botoșani. Primii ani de ucenicie i-a făcut la schitul Orășani din apropiere. Apoi, rîvnind o viață duhovnicească mai înaltă, în anul 1712 a fost călăuzit de Duhul Sfînt la schitul Sihăstria Putnei.

După mai mulți ani de ascultare și nevoință, tînărul ostaș al lui Ebristos primește tunderea în călugărie, iar în anul 1728 este hirotontit preot și tuns schimonah. Ca ucenic al egumenului Dosoftei, schimonahul Sila se ostenea mult, atît cu slujba bisericii și cu împlinirea rînduiei sihăstrești, cît și cu aprovizionarea schitului cu hrană și cele de nevoie. Timp de 30 de ani, acest neobosit sihastu a fost iconom al Sihăstriei Putnei, împlinind cu frică de Dumnezeu această ascultare. Că neavînd schitul nici un fel de avere, se întreținea numai din mila credincioșilor. Țăranii de la cîmp trimiteau alimente, îmbrăcăminte, vin, ceară și untdelemn pentru biserică, prin mîiaile cuviosului Sila, iar smeriții sihastri din munte se rugau pentru ei și pentru țară, ziua și noaptea.

Răposînd egumenul Dosoftei în anul 1753, cuviosid Sila a fost ales părinte duhovnicesc al Sihăstriei Putnei. El a înnoit în întregime acest schit, zidind din piatră o biserică nouă în locid bisericuței de lemn, chilio, trapeză, pivnițe, cișmea de apă, livadă de meri și zid de jur împrejur. De asemenea a împodobit biserică cu catapeteasmă, cu icoane și cu toate „podoabele și trebuințele ce i se cuvin casei lui Dumnezeu”. În anul 1758, noua, biserică cu hramul Buna Vestire a fost sfințită de mitropolitul Moldovei Iacob Putneanul.

Egumenul Sila a înnoit viața duhovnicească în Sihăstria Putnei, înmulțind numărul smeriților sihastri și desăvîrșind între toți legătura

nemuritoare a dragostei. Unii dintre ei erau lucrători ai rugăciunii lui Hristos, iar alții, harnici caligrafi și scriitori de cărți. Dintre aceștia se amintește ieroschimonahul Natan, care a scris cu hincuvîntarea egumenului *Pomelnicul ctitorilor sfintei Sihăstriei a Putnei** (1768), precum și o lucrare originală intitulată *Călugărid*** (1770). Un alt sihastru a scris „*Scara Sfintului Ioan din Sina*”[^] la 1 martie 1770, iar „*smeritul între ieromonahi Natanail Dreteanul, duhovnicul de la Pașcani*”, care se nevoia în această sihăstrie, a copiat din nou *Pomelnicul Mînăstirii Putna*, în anul 1756.

Cuviosul Sila era și un vestit duhovnic, căutat de mulți credincioși de prin sate, precum și de monahi, sihaștri, egumeni și arhierei. Pe toți îi povățuia cu înțelepciune pe calea mîntuirii, nici descurajîndu-i, nici în nepăsarea sufletească lăsîndu-i. Unul din ucenicii săi, ieromonahul Dosoftei Herescu, a ajuns în 1747 egumen al Mînăstirii Putna, iar între anii 1750-1789 a fost episcop de Rădăuți și mitropolit al Bucovinei, cel ce a reușit să aducă din Polonia la Suceava, în anul 1783, moaștele Sfintului Mucenic Ioan cel Nou.

În anul 1776, după ocuparea Moldovei de nord de către austrieci. Sihăstria Putnei era supusă la hir și nu mai avea voie să aducă ajutoare din țară, fiind amenințată cu pustiirea. Atunci hătrînul egumen a făcut o plîngere către împărat, cerînd scutire de dări și apărînd vechile drepturi ale schitului. Pentru toate acestea Ieroschimonahul Sila este considerat un mare ctitor al Sihăstriei Putna **.

După 70 de ani de nevoiță duhovnicească în schitul Sihăstria Putnei, cuviosul Sila a pus egumen în locul său pe ieroschimonahul Natan, iar el și-a dat sufletul cu pace în mîinile Domnului, în anul 1781.

ABHIMANDRITUL VARTOLOMEU MĂZĂREANUL

Mînăstirea Putna

(1710—1780)

Cuviosul arhimandrit Vartolomeu Măzăreanul „a fost o mare personalitate duhovnicească a monahismului românesc” și cel mai hogan scriitor hisericesc din secolul XVIII. **

* Pr. Dîmittie Ban *Mînăstirea fi comuna Putna*, București, 1905; Pr. Simion Reli, *Din Bucovina vremurilor grele — Cei din urmă sihaștri ai Bucovinei*, Cernăuți, 1926; Egumenul Sila, *op. cit.*; *Arhiva și pomelnicul schitului Sihăstria Putnei*.

•• Prof. I. D. Lăudat, *Fartomett Măzăreanul*, în rev. „M.M.”% XLII <1966), nr. 7—8, p. 543—549; Pr. Dimitrie Nan, *Arhim. Vartolomeu Măzăreanul*, București, 1911; Idem *Mînăstirea și comuna Putna*, București 1905; *Arhiva și pomelnicul ctitoresc al Mînăstirii Putna*

•Se trăgea din orașul Cîmpulung-Moldovenesc, născut într-o familie care a odrăslit alese figuri de preoți și călugări. Astfel, moșul său, aniime Ioanichie, a fost călugăr la Mînăstirea Putna; tatăl sau, la îndemnul fiului, ajuțge tot aici ieromonah sub nimiele de Ghenadie; sora sa Elena îmbracă și ea schima monahală, iar frații săi Teodor și Nicolae urmează școala de la Putna și devin preoți de parohie.

Tînărul Vasile a fost chemat de Hristos din copilărie la nevoia duhovnicească, în obștea Mînăstirii Putna. Cunoștea din familie limba slavonă și iubea mult liniștea, biserica și citirea cărților sfinte. Aici devine ucenic și învățăcel al ieromonahului Antonie, un vestit dascăl și povățuitor de suflete. Acesta îl învață buna nevoiță duhovnicească, smerenia, răbdarea, rugăciunea și ascultarea care formează temelia mîițuirii. Iar adincul teologiei și învățătura Sfinților Părinți le deprinde în școala „cea mică” care exista în mînăstire. Ieromonahul Antonie i-a fost naș de călugărie monahului Vartolomeu, tunzîndu-l de tînăr în schima monahală. Apoi, fiind hirotont preot, în puțin timp a devenit un ales povățuitor de suflete și dascăl preainvățat în școala de la Putna. Între anii 1740—1757 el a fost sufletul acestei școli, pregătind sute de tineri, atît pentru călugărie, cît și pentru preoție la sate.

În anul 1750 protosinghelul Vartolomeu ajunge egumen, arhimandrit și părinte duhovnicesc al Mînăstirii Putna, pe care o povățuiește cu multă pricepere pînă în anul 1763. Acum viața duhovnicească din Putna capătă un nou avînt. El mărește numărul călugărilor și al duhovnicilor, rînduind bine slujbele bisericii, scrie și traduce numeroase cărți bisericesti, îmbogățește biblioteca cu manuscrise de valoare, împodobește biserica voievodală cu catapeteasmă și icoane noi și dă o nouă amploare Sihăstriei de pe valea Putnei. Astfel, sub egumenia sa, Mînăstirea Putna deșteaptă multe suflete pe calea mîntuirii și creează o atmosferă de înnoire duhovnicească în Moldova de Nord.

În anul 1757 face un scurt pelerinaj la mînăstirile din Rusia și devine membru onorific al Academiei teologice din Kiev. Între anii 1774—1776 cercetează școlile mînăstirești de la Moldovița, Voroneț, Humor, Neamț și mitropolia din Iași. Apoi, întors din nou la Mînăstirea Putna, întemeiază, pe lingă vechea școală zisă „cea mică”, așa numita „școală cea mare”, un fel de academie teologică românească, fără egal la acea vreme în Moldova. Aici învățau numeroși tineri, atît dogmele credinței ortodoxe, cît și nevoiță vieții monahale, psaltichia, retorica și o liobă străihă. În acest timp arhimandritul Vartolomeu este numit „îndreptător; al școalelor domnești episcopești și mînăstirești” din Moldova. Adică, un fel de părinte duhovnicesc și supraveghetor al învățămîntului bisericesc și mînăstiresc. Căci era unul din cei mai învățați călugări ai timpului său

și «n cuvios povățuitor de suflete. Nu puțini duhovnici, egumeni, ierarhi și dregători de țară 11 aveau de sfetnic și duhovnic.

Arhimandritul Vartolomeu Măzăreanu a fost și un neîntrecut scriitor și traducător de cărți patristice și bisericești. Dintre traduceri se amintesc: *Seara Sfintului Ioan Scărarul* tradusă în anul 1766 la cererea ieromonahului Yarlaam de la Mănăstirea Bisericiani; *Învățătura didce* sau *Livcida înflorită* la Mănăstirea Solea, în anul 1770; *Învățăturile cuviosilor Dorotei și Efrem Șirul*; numeroase vieți de sfinți, după Sfântul Dimitrie al Rostovului; *Apoftegmata* adică: *Scurte cuvinte retorice și morale* (1755) și altele. Iar dintre cărțile compuse de el, amintim: *Letopisețul de la zidirea lumii* (un fel de Hronograf), *Letopisețul Moldovei* (1769), *Condica sfintei Mînăstiri Voroneșu* (1775), *Condica sfintei Mînăstiri Humor* (1776), *Condica Mînăstirii Sfântul Ilie de lângă Suceavă*, *Condica Mînăstirii Precista din Roman* etc.

Așa s-a nevoit și s-a jertfit pentru folosul și mîntuirea multora cuviosul și neobositul arhimandrit Vartolomeu de la Putna. Apoi, mai trăind puțin, a adormit cu nădejdea învierii în anul 1780 și a fost înmormintat la mînăstirea de metanie.

CUVIOSUL ONUFRIE PUSTNICUL

Schitul Sihăstria Voronei

(t 1789)

a* Viața

Acest mare sihastru era împreună nevoitor și sfetnic al starețului Paisie de la Neamț, fiind de o măsură și de o virstă cu dînsul. Xa început 8-a nevoit în schitul Poiana Voronei. Apoi, retrăgîndu-se la liniște în codrii din jurul schitului Sihăstria Voronei, a ajuns sihastru desăvîrșit și s-a odihnit cu pace în vara anului 1789.

b. Fi^te folositoare de suflet

1. Cuviosul Onufrie, auzind de marii sihastru moldoveni din Poiana și codrii Voronei și, fiind chemat de Hristos, a intrat în obștea acestui schit, unde s-a nevoit după voia lui Dumnezeu mai mult de 25 de ani. Iar nevoința lui era desăvîrșita ascultare, în tăcere și neîncetată rugăciune. Mincare primea după apusul soarelui, iar noaptea așipea pe scatm pînă la două sau trei ore. Și atît de mult a crescut în viața duhovnicească, încît toți se foloseau de trăirea lui și îi cereau să se roage pentru ei.

2* Cea mai aleasă faptă bună a Cuviosului Onufrie era neîncetata rugăciune, pe care în puțină vreme o deprinsese în chip desăvîrșit. În obștea schitului din Poiana Voronei nu era în acea vreme un lucrător al rugăciunii Itii Iisus mai iscusit ca smeritul schimonah Onufrie. Dobîndise încă și darul lacrimilor și cu harul lui Hristos avea mare bucurie și mîngiere duhovnicească. Inșă despre toate acestea nu vorbea niciodată nimănu.

3. Învrednicindu-se de darul preoției Cuviosul Onufrie era slujitor ales al celor sfinte și duhovnic al multor sihastru din pădurile Voronei. Și era înțelept în cuvînt, bînd și cunoștea mai mult decît toți ispitele vrăjmașului. Astfel, numele lui se făcuse cunoscut peste tot și însuși starețul Paisie îl cerceta din timp în timp, pentru cuvhit de folos.

4. Fiind încredințat prin oarecare semne dumnezeiești, în anul 1764 Cuviosul Onufrie s-a retras la pustie în codrii seculari ai Sihăstriei Voronei. Acolo, făcîndu-și chilie din lemn și pămînt, s-a ostenit singur în neștiute ostenele duhovnicești timp de 25 de ani, ajungînd făcător de minuni și înainte-văzător. Apoi, săvîrșind călătoria acestei vieți și cunoscînd dinainte ceasul mutării sale, și-a dat fericitid său suflet în brațele lui Hristos și a fost înmormintat alături de chilie în livadă sub un măr.

5. Odată, mergînd la vînătoare în pădurile Voronei, un boier din sfatul țării care avea o fiică bolnavă de epilepsie a ajuns pînă la chilia marelui sihastru Onufrie. Deci, fiindu-i sete, a luat cîteva mere căzute jos pe mormîntul cuviosului. Din acestea mîncînd acasă copUa bolnavă, îndată s-a vindecat de boală. Asemenea și alți bolnavi care veneau la mormîntul lui se făceau sănătoși. Din această pricină credincioșii din partea locului îl cinsteau ca pe un sfînt pe pustnicul Onufrie.

6* Auzindu-se pînă la mitropolit și la domnid țării despre Cuviosul Onufrie, în anul 1846 i s-au scos din mormînt moaștele și s-au așezat cu cinste în altarul bisericii din Mînăstirea Vorona. Iar din anul 1856 moaștele lui au fost așezate în altarul bisericii din Sihăstria Voronei. Despre acestea se scrie următoarele pe sicriașul în care se păstrează:

„1846, mai 9. În vremea egumeniei părintelui Rafail, arhimandrit și stareț al mînăstirii Vorona, pe moșia acestei mînăstiri, în fundid moșiei, spre hotar în pădure, se găsește o sihăstrie de o sim[Lă de bani însemnată, unde s-au nevoit mulți din părinții călugări, din care cel mai însemnat s-a aflat părintele nostru Onufrie. În anul 1846, cînd au venit înălțimea sa Mihail, domnitorul țării, la noi la mînăstire aici, și aceasta nu ne este cunoscut cum s-au înțeles sfînția sa Rafiei starețul cu domnitorul din pricina dezgropării oaselor cuviosului Onufrie, ci deodată m-am pomenit cu o poruncă în care mi se poruncește că eu dimpreună cu părinții duhovnici Gavriil, Irinarh și Onisifor și im vâtaf bătrîn să ajungem pe taină la

numita Sihăstrie mai din sus. Mergînd, ^uxi început a săpa mormîntul și la^ o adincime de patru palme am aflat oasele. Toate erau, învâlțite cu mușchi de pâmînt și, scoțîndu-le afară, la cap am aflat olespigioairă de piatră, în care arăta de cînd a răposat cuviosul: 57 de ani în mormînt. Și aduțndu-le la mînăstire, ni s-a poruncit să facem panahidă pentru cuvios în ființa donmitorului, și aceste oase de atunci stau neîngȚopăț pînă acum** *.

7. în zilele noastre, un ierodiacon a adus mai mulți credincioși să se închine la schitul Sihăstria Voronei. Deci, voind să arate moaștele Cuviosului Onufrie și, apucîndu-le fără evlavie, îndată s-a spart sicriul și au căzut jos în altar, că nu era niciodată voia cuviosului să fie lăudat și văzut de oameni. De atunci nimeni nu a mai îndrăznit să le scoată din sfîntid î^ltar.

Prea Cuvioase Părinte Onufrie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi I

CUVIOSUL PAISIE CEL MARE

Mare stareț al Mînăstirii Neamț

(1722—1794)**

; a. Viața

Cuviosul Paisie de la Neamț a fost unul dintre cei mai mari stareți pe care i-a avut monahismul nostru românesc.

După toate probabilitățile era de origine moldovean, poate chiar din neamul Cantemireștilor* Din pricina deselor năvăliri otomane și tătărești, bimiicii săi s-au strămutat și stabilit în orașul Poltava din Malorusia. Cuviosul stareț s-a născut la 21 decembrie 1722, în Poltava, din părinți foarte evlavioși. Tatăl său era preot la catedrala orașului. în această casă binecuvîntată. Petru era al unsprezecelea copil din cei doisprezece frați. Rămînînd orfan de tată, este dat de mama să la studii, la Academia Movileană din Kiev, în anul 1735. După patru ani de studii, sufletulsăii nu-și găsea odihnă în lume. El se simțea chemat la nevoința călugărească;

în toamna anului 1739, cînd avea doar șaptesprezece ani. Petru pornește în căutarea unei mînăstiri și a unui duhovnic biin, atît de necesar

* Pr. Al. Siinioncscu, *Istoricul Mînăstirii Vorona, Botoșani, 1922, p. 24—25.*

** *Viața, faptele și cuvintele de învățatură ale Cuviosului Paisie de la Neamț au fost extrase din: Schimoiahul Platon, Viața fi nevoințele fericitului Părinte nostru Paisie, ed. M-rea Neamț, 1836 (reeditată în 1935); S. Cefteriov, Paisie, starețul Mînăstirii Neamț, ed. M-rea Neamț, 1940; Diac. P. I. David, Cuviosul Paisie cel Mare (Vdicikovski), un desăpîrșit monah român, în rev. „B.O.R.”, an XGLil, 1975, nr. 1—2, p. 162—191; Diacon I. Ivan și Pr. Prof. Se. Porcescu, MînăHireă Neamț, 1981.-*

pentru sufletul său. Timp de 7 ani rătăcește în mai multe schituri și mînăstiri, printre care și lavra Pecersca. În mînăstirea Medvedeschi este făcut rasofor sub numele de Platon. Negăsind odihnă și liniște duhovnicească în nunăstirile ucrainene, rasoforul Platon, îndemnat de Duhul Sfînt, trece în Moldova în anul 1745. Aici se nevoiau nu puțini călugări maloruși. Platon se stabilește la schitul Tr est icni-Rîmnicxd Sărat. Apoi se mută la schitul Cîrnul, pe apa Buzăului, unde se afla și pustnicul Onufrie. în vara anului 1746, pleacă la Athos și trăiește un timp în singurătate, în preajma Mînăstirii Pantocrator. în anul 1750, starețul Vasile îl călugărește pe pustnicul Platon, dîndu-i numele de Paisie. Din acest an,, smeritul Paisie începe să primească ucenici, i se dă schitul Sfîntul Prooroc Ilie, acceptă preoția si petrece în Athos în total șaptesprezece ani.

în vara anului 1763, starețul Paisie vine în Moldova cu cei 64 de ucenici și ia în primire Mînăstirea Dragomirna. Aici petrece timp de 12 ani, pînă la 14 octombrie 1775, formînd o obște cu 350 de călugări. în toamna anului 1775 vine la Mînăstirea Secu, însoțit de 200 de călugări, iar în vara anului 1779 se strămută pentru ultima dată în marea lavră a Moldovei, Mînăstirea Neamț.

în Mînăstirea Neamț Cuviosid Paisie petrece ultimii cincisprezece ani cei mai rodnici din toată viața sa. Aici face numeroase traduceri din operele Sfinților Părinți, organizează obștea după rînduiala Sfîntului Munte, formează un sobor foarte numeros de aproape o mie de călugări, deprinde pe mulți ucenici să practice rugăciunea lui Iisus și întreține relații duhovnicești cu multe mînăstiri, stareți, duhovnici, pustnici, episcopi și dregători.

La 15 noiembrie 1794, într-o zi de miercuri, la Vecernie, marele stareț al Mînăstirii Neamț, Cuviosul Paisie, numit „cel mare” — Velicikovski —, se mută la odihna cea veșnică, în vîrstă de 72 de ani și este înmornxîntat în gropnița bisericii voievodale, cum se vede pînă astăzi. Pentru sfințenia vieții lui. Biserica Ortodoxă Română l-a trecut în rîndul sfinților și i se face pomenirea la 15 noiembrie în fiecare an.

b. Fapte și cuvinte de învățatură

!• Nevoindu-se rasoforul Platon în schitul Trestieni, a fost rînduit de egumen la bucătărie. Dar el fiind neînvățat a face mincare și firav cu trupul, într-o zi n-a fiert bucatele îndeajuns; iar cînd să dea vasele jos de pe foc, a vărsat din greșeală mîncarea toată, pentru care a plîns mult, cerîndu-și iertare. în altă zi a fost rînduit să facă pîine la brutărie, lînsă și aici a pătimit aceeași ispită. Căci, nestiind cum să prepare aluatul și neavînd putere să-l frămînte cît trebuie, aluatul n-a mai dospit. Apoi, venindu-i un frate în ajutor, l-a frămîntat din nou; dar în cuptor, nestiind

să potrivească focul, toată piinea a ars pe vatră. Atunci, rasoforul Platon, cerindu-și în genunchi iertare de la părinți, a plins de mihnire în toată ziua aceea.

2. Mai târziu, după ce Platon ajunge călugăr și stareț la Mănăstirea Neamț, spunea ucenicilor săi:

— Fiilor, cei ce vin în obștea noastră să nu se descurajeze văzându-și nepriceperea lor în unele ascultări, că și eu am fost la fel. Ci să aibă răbdare că, cu ajutorul lui Dumnezeu și cu sîrguință, ei vor ajunge să izbuțească în orice lucru.

3. Un schimonah, anume Dosoftei, a spus rasoforului Platon că peste puține zile va veni marele stareț Vasile de la Poiana Mărului în schitul Trestieni și dacă îl va vedea așa tînăr și ager la minte, îl va sili să primească preoția. Atunci Platon, mulțumindu-i, i-a zis:

— Părinte Dosoftei, eu pînă la moarte aș dori să rămîn simplu monah, căci nu sînt vrednic de o treaptă așa de mare.

— Dumnezeu să-ți ajute, frate!, i-a adăugat bătrînul.

4. Într-o toamnă, egumenul schitului l-a rînduit pe Platon să păzească via, poruncindu-i să nu mănînce struguri decît după masă, ca să nu se îmbolnăvească de stomac. Dar ucenicul, biruindu-se de lăcomie, toată ziua mînca struguri, iar la masă nu mai gusta nimic. De aceea, mult slăbind ca după o boală, a fost certat de egumen. Atunci Platon, rușinîndu-se, și-a mărturisit greșeala neascultării, cerîndu-și cu lacrimi iertare,

5. Spuneau părinții din schit despre Platon și acest lucru vrednic de știut: într-o noapte, spre Duminică, Platon a adormit așa de tare, că nu a mai auzit clopotul de Utrenie. Cînd s-a deșteptat, slujba era pe la jumătate. Atunci, de mare mihnire, a început a plînge și s-a întors la chilie. Iar a doua zi, s-a rușinat să mai meargă la Liturghie și la trapeză cu frații, ci ședea în chilie plîngînd, atît era de pătruns de frica de Dumnezeu. Din ziua aceea, multă vreme rasoforul Platon nu mai dormea culcat pe pat, ci șezînd pe un scăunel, ca să se poată deștepta la Utrenie.

6. Nevoindu-se smeritul Platon la schitul Cîrnu, se ducea adesea în pustie, la Cuviosul Onufrie, bărbat ales și plin de dar, pentru a-i cere cuvînt de folos. Odată, după ce i-a vorbit bătrînul despre patimile trupești și sufletești și despre luptele cele cu vicleșug ale diavolilor, a adăugat la urmă și acestea:

— Dacă n-ar apăra Hristos pe poporul său, nu s-ar fi mîntuit nici unul din sfinți. Dar cel ce cade către Hristos cu credință și cu dragoste, cu smerenie și lacrimi, aceluia i se dau mîngîieri și negrăite bucurii, pace și dragoste fierbinte către Dumnezeu. Mărturii ale acestui lucru sînt lacrimile nefățarnice izvorîte din marea dragoste, zdrobirea inimii și smerenie

neconținută pentru Hristos. Căci din dragoste către Dumnezeu omul devine nesimțitor către bunurile lumii acesteia.

7. După patru ani de nevoință duhovnicească în Moldova, rasoforul Platon a plecat în Sfîntul Munte, ca să scape de hirotonie, după cum singur mărturisea mai târziu, „ca nu cumva părinții moldoveni să-l silească să primească preoția”.

8. Sosind Platon în Muntele Athos, umblă prin toate mînăstirile și sihăstriile să-și găsească un iscusit povățuitor. Dar negăsind un duhovnic după dorința lui, s-a retras în pustie, nevoindu-se singur patru ani de zile, în multă nevoie și osteneală, în rugăciune și citirea Sfinților Părinți, în lacrimi și priveghere ziua și noaptea.

9. Nevoință fericitului Platon în singurătate era destul de grea și anevoioasă. Neîncetat se îndeletnicea cu citirea Sfintei Scripturi și cîntarea Psalmilor. Mîncare primea o dată la două zile și atunci numai pesmeți și apă, afară de sîmbete, duminici și praznice. Iar sărăcia lui era covîrșitoare. Trăia numai din pomană. Avea doar o dulamă și o rasă, și acelea foarte vechi. De multe ori, din pricina lipsei, umbla desculț chiar și iarna și fără cămașă pe el. Dar smeritul Platon se bucura de sărăcia lui, precum se bucură bogatul de bogăția lui. Nici ușa chiliei sale nu o încuia vreodată cînd pleca undeva, căci nu avea nimic într-însa, fără numai cuvintele Sfinților Părinți pe care le împrumuta de la mînăstiri.

10. În acea vreme, cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu, a venit în Sfîntul Munte marele stareț Vasile de la Poiana Mărului și a zăbovit cîteva zile la chilia fericitului Platon. Iar la rugămîntea lui, starețul Vasile l-a călugărit pe Platon, punîndu-i numele de *Pai sie*. Apoi, bătrînul l-a sfătuit pe ucenicul său să lase nevoință pustnicească și să-și aleagă calea împărătească, zicînd:

— Toată viața monahicească se împarte în trei părți: întîi viața de obște; al doilea petrecerea în doi sau în trei, numită și calea împărătească sau de mijloc, avînd toate în comun; al treilea este nevoință de unul singur în pustie, potrivită numai bărbaților sfinți și desăvîrșiți.

În timpul de față însă unii călugări și-au născocit al patrulea fel de rînduială monahicească. Fiecare își face chilie unde îi place, trăiește singur și se conduce singur după voia sa. Aceștia nu sînt adevărați pustnici, ci niște samavolnici, pentru că și-au ales un chip de viață care nu este după măsura puterilor lor, lepădînd ascultarea obștească.

Unii dintre aceștia zic: „Eu de aceea trăiesc singur ca să nu supăr pe fratele meu, nici eu să nu fiu supărat de altul. Apoi, ca să mă feresc de grăirea deșartă și de osîndirea altuia”. Dar știi tu, prietene, oare că aceste vorbe ale tale mai mult te rușinează decît te îndreptățesc? Pentru că și Părinții Bisericii au spus că celor tineri le este de folos să se plece, iar

mîndria, părerea de sine, viclenia și altele asemenea îngîmfă și fac pe om trufaș.

t 11. Iarăși zicea Cuviosul Vasile către ucenicul său, Paisie:

— Mai bine este să trăiești împreună cu un frate, să-ți cunoști slăbiciunea și măsura ta, să te căiești, să te rogi înaintea Domnului și să te cureți în toată ziua, prin harul lui Hristos, decît să porți în tine trufia și părerea de sineți, să le ascunzi cu viclenie și să te hrănești cu traiul singuratic. Că traiul singuratic aduce nu puțină vătămare celui pățimaș.

12. Iarăși adaugă starețul Vasile:

— Scliivnicia înainte de vreme este pricină de mîndrie, după cuvîntul Sfîntului Varsanufie. Deci, dacă pe cel slab schivnicia îl duce la mîndrie, atunci în ce se bizuie cel ce îndrăznește la această luptă singuratică? Nu este mai bine oare a păstra tăcerea în doi sau în trei pe drumul împărătesc?

13. Petrecerea în viața de obște, după porunca Domnului, spunea marele stareț, dă monahului rîvnă la tot lucrul, deși i se împotrivese satana. Aici nu are loc iubirea de sine și părtinirea, care, de obicei, stăpînesc pe cei ce trăiesc în singurătate.

14. Celor ce au trăit la început în viața de sine, li se pare grea viața de obște. De aceea, unii din ei zic: munca pentru noi înșine ne dădea rîvnă și hărnicie; iar cînd lucrăm pentru frați, se ivește numaidecît lenea și cîrtirea.

15. Spunea iarăși starețul Vasile:

— Cel ce trăiește singuratic lucrează numai pentru sine, din iubire de sine. Iar cel ce trăiește în obște lucrează numai pentru Domnul, din iubire de Dumnezeu. De aceea, se cuvine ca noi, neputincioșii, să ținem calea împărătească, petrecînd mai mulți la un loc. În felul acesta și ispitele le vom birui și de păcatul iubirii de sine ne vom izbăvi.

16. Începînd fericitul Paisie să primească în jurul său mai mulți frați, după sfatul starețului Vasile, duceau mare lipsă de preot. Deci, îl rugau cu lacrimi pe Paisie să primească preoția, dar el nu voia, socotindu-se nevrednic.

Atunci, unii din bătrînii muntelui Athos au zis cuviosului:

— Cum poți tu să înveți pe frați să asculte și să-și taie voia, cînd tu nu faci ascultare și respingi lacrimile atîtor oameni? Vădit lucru este că tu iubești voia ta și crezi minții tale mai mult decît vorbelor celor mai bătrîni cu anii și cu mintea. Oare, tu nu știi unde duce neascultarea?

Auzind aceste cuvinte, Paisie s-a supus voiei părinților și a primit preoția.

17. Se spunea despre obștea Cuviosului Paisie de la schitul Sfîntul Ilie că petrecea în mare lipsă materială, dar în desăvîrșită armonie și

rîvnă duhovnicească. Pe lîngă participarea zilnică la slujbele bisericești, frățimea se îndeletnicea și cu lucrul mîinilor, în deplină dragoste, smerenie și tăcere.

18. Se spunea despre fericitul stareț că și el însuși se ostenea, ziua la facerea de linguri, iar noaptea o petrecea în citirea și transcrierea cărților Sfinților Părinți, sacrificînd pentru somn pînă la trei ceasuri.

19. Spuneau iarăși ucenicii lui că în toată viața sa. Cuviosul Paisie vărsa multe lacrimi cînd săvîrșea Sfînta Liturghie, fiind pătruns de dumnezeiasca dragoste.

20. Patriarhiul Serafim, care petrecea în Mînăstirea Pantocrator, îl chema pe starețul Paisie în lavră de cîteva ori pe an pentru a sluji Sfînta Liturghie. Și se foloseau toți vîzînd pe Paisie slujind în limba greacă, fără grabă, cu nespusă evlavie, cu fața stropită de lacrimi și absorbit cu totul de sfînta slujbă.

21. Starețul Paisie iubea foarte mult citirea operelor Sfinților Părinți. Iată ce răspunde el starețului Atanasie care îl învinuia de oarecare lucruri:

— Să nu zici, părinte Atanasie, că ajunge una sau două cărți pentru niîntuirea sufletului. Doar nici albina nu adună miere dintr-o singură floare, ci din multe. Așa este și cel ce citește cărțile Sfinților Părinți. Una îl învață dreapta credință; alta îi vorbește de tăcere și rugăciune; alta îi spune de ascultare, de smerenie și răbdare, iar alta îl îndeamnă către iubirea de Dumnezeu și de aproapele. Așadar, din multe cărți patristice învață omul să trăiască după Evanghelie.

22. Zicea Cuviosul Paisie:

- Cel ce nu vrea să pătimească cu Hristos în viața de obște și îndrăznește în mîndria sa să se ridice deodată pe crucea lui Hristos, alegîndu-și viața de pustie înainte de vreme, el devine un răzvrătit, iar nu pustnic.

23. Zicea iarăși:

— Viața de obște și sfînta ascultare din ea, care este rădăcina vieții călugărești, a așezat-o pe pămînt însuși Hristos Mîntuitorul, dînd pildă oamenilor petrecerea Sa și a celor doisprezece Apostoli, care s-au supus întru totul dumnezeieștilor Lui porunci.

24. Nici o altă viețuire, spunea cuviosul, nu aduce călugărului atîta sporire și nu-l izbăvește așa curînd de patimile trupești și sufletești, ca viața de obște prin fericita ascultare. Si aceasta, datorită smereniei care se naște din ascultare.

25. Iar despro drîgostea cea duhovnicească iarăși spunea:

— Petrecerea în viața de obște a fraților adunați în numele lui Hristos, fără deosebire de neam, îi unește așa de mult prin dragoste, încît toți devin un singur trup, avînd un singur cap — pe Hristos — un singur suflet, o singură voie și un singur scop — păzirea poruncilor lui Dumnezeu,

îndemnându-se unul pe altul la lupta cea bună, supunându-se unul altuia, purtând sarcinile unul altuia, fiind părinte și ucenic unul altuia.

26. Iarăși zicea starețul:

— Dumnezeuiasca ascultare, fiind rădăcina și temelia vieții călugărești, este strâns legată de viața de obște, cum este legat sufletul de trup. Că una fără alta nu poate exista.

27. În obștea noastră, spunea fericitul Paisie, nimeni nu are nimic al său personal, că toți sînt încredințați că lăcomia este calea lui Iuda vânzătorul. Cel ce vine în nunăstire este dator ca toată averea sa, pînă la cel mai mic lucru, s-o pună la picioarele starețului, dărui ndu-se pe sine lui Dumnezeu pînă la moarte, cu trupul și sufletul său.

28. Apoi adaugă și acestea:

— Cu adevărat, nu toți în obștea noastră au ajuns deopotrivă măsura vîrstei duhovnicești. Cei mai mulți și-au lepădat cu totul voia și cugetul lor, supunându-se în toate fraților și rîbdînd cu mare bucurie ocările și ispitele. Ei neconțin sînt stăpîniți de muștrarea de sine și se socotesc decît toți mai nevrednici.

Alții, încă nu puțini, cad și iarăși se scoală; greșesc și din nou se pocăiesc; cu greu rabdă muștrările și ispitele, dar nu rămîn de cei dintîi, ci se roagă cu căldură lui Dumnezeu să le trimită ajutor. Sînt puțini însă și de aceia care nu pot deloc să rabde ispitele și muștrările. Aceștia au nevoie să fie hrăniți cu laptele milei, al iubirii de oameni și al îngăduinței, pînă vor ajunge la cuvenita vîrstă duhovnicească.

29. Iar către unul din prietenii săi zicea Cuviosul Paisie cuvintele acestea:

— Am o neconțință întristare și durere în inima mea. Oare cu ce obraz mă voi înfățișa eu înaintea înfricoșatului Judecător, ca să dau răspuns de atîtea suflete ale fraților mei care s-au predat în ascultarea mea, cînd eu nu sînt în stare să dau seama de ticălosul meu suflet? Dar deși sînt nevrednic, am nădejde de mîntuire prin rugăciunile fraților ce viețuiesc împreună cu mine.

30. După mutarea starețului Paisie cu soborul său, din Muntele Athos la Mînăstirea Dragomirna, a rînduit, cu binecuvîntarea mitropolitului Moldovei Gavriil, următoarea regulă de viață călugărească:

— Nici un frate din obște să nu aibă vreun fel de avere proprie, mișcătoare și nemișcătoare. Starețul mînăstirii va avea grijă să-i dea fiecăruia cele de nevoie, după ascultarea lui.

— Fiecare frate să se silească a dobîndi desăvîrșita ascultare, prin părăsirea cu totul a voiei, a cugetării și libertății sale.

— Starețul să cunoască bine Sfînta Scriptură și învățăturile Sfinților Părinți pentru a ști cum să povățuiască pe călugări după voia lui Dumnezeu.

— Slujbele bisericesti și toată pravila obștească să se respecte întocmai după tipicul Sfîntului Munte Athos.

— Egumenul și toți frații sînt datori a lua parte zilnic la slujbele bisericesti în rasă și camilafcă. Numai cei bolnavi sau trimiși în ascultări pot lipsi de la biserică.

— La trapeză să se servească masa după tipicul bisericesc și rînduiala Sfîntului Munte. Nimănui nu-i este îngăduit să mînce pe la chilii, de la egumen pînă la cel din urmă frate. Numai cei bolnavi și bătrîni pot primi mîncare la chilie.

— La chilii frații sînt datori mai mult decît orice altă nevoie să practice rugăciunea lui Iisus. Apoi să cînte psalmi, să citească Sfînta Scriptură și cărțile Sfinților Părinți. Nimeni să nu stea fără de ocupație în chilie. Iar de ieșirea deasă din chilie și de starea de vorbă cu alții să fugă ca de otravă.

— Egumenul se cuvine să rînduiască pe frați la toate ascultările din mînăstire, pentru a-i deprinde smerenia și tăierea voiei.

— Egumenul trebuie să aibă către toți frații aceeași purtare de grijă și aceeași dragoste. La fel și frații să aibă între ei dragoste curată și nefățarnică.

— Se cuvine egumenului să rabde cu blîndețe toate slăbiciunile fiilor săi duhovnicești, cu nădejdea îndreptării lor. Iar pe cei ce trăiesc de capul lor, și leapădă jugul ascultării după destulă sfătuire, să-i îndepărteze din Mînăstire.

— Pentru buna chivernisire a averilor, a fraților și a treburilor mînăstirești, egumenul este dator să aibă un călugăr iscusit care să poată cîrmui bine toate.

— Frații care vin la călugărie să fie ținuți în haine mirenești, spre ispitire canonică, de la șase luni pînă la trei ani. Apoi să-i tundă în monahism, ca rasofori sau călugări în mantie. Iar cel care după trei ani nu a deprins ascultarea și tăierea voiei, să-l trimită din nou în lume.

— În mînăstire să fie un mic spital — bolniță — pentru călugării care se îmbolnăvesc și un frate iscusit care să îngrijească de ei cu deosebită hrană, băutură și liniște.

— În mînăstire să fie diferite ateliere pentru trebuințele obștești, în care să lucreze călugări pricepuți, ca să nu fie nevoie să se ducă călugării la mireni.

— Să se facă două case de oaspeți: una înăuntrul mînăstirii pentru mirenii evlavioși care vin spre închinare; și alta în afară de mînăstire pentru cei care vin cu căruțele.

— Egumenul să rînduiască călugări iscușiți, ca să slujească cu dragoste pe cei ce vin spre închinare. Pe cei săraci și bolnavi, care n-au unde să-și plece capul, să-i ducă, fie la casa de oaspeți, fie la bolniță și să fie îngrijiți cu bunăvoință.

— în minăstire să fie interzisă intrarea femeilor, afară de cazuri de mare nevoie, cum ar fi în timp de război și de bejenie.

— Egumenul să se aleagă de soborul călugărilor și numai din sînul mînăstirii. El să știe bine Sfînta Scriptură și învățăturile Sfinților Părinți și să fie pildă tuturor de ascultare, dragoste, blîndețe și înțelepciune.

— Mînăstirea Dragomirna să nu fie niciodată și nicăieri închinată, precum a lăsat cu greu legămînt și prea fericitul ei ctitor, mitropolitul Anastasie Crimca.

31. Cuviosul Paisie porunca fraților să săvîrșească ascultarea rînduită cu mare dragoste, în permanentă tăcere și cu rugăciunea tainică în inimă. Adeseori ieșea și starețul cu frații la lucru, dîndu-le tuturor pildă în toate.

32. Vara, cînd părinții plecau să lucreze la cîmp, mergea și un duhovnic cu dînșii pentru pravila bisericească și pentru spovedania zilnică, de care nimeni nu era scutit.

33. Cînd starețul Paisie nu putea să-și cerceteze frații la cîmp, fiind departe de minăstire, le trimitea cîte o scrisoare, plină de sfaturi duhovnicești. Iată cum îi învăța pe frați în una din aceste scrieri:

— Fiilor, păziți-vă de zavistie! Unde este zavistie acolo nu este Duhul lui Dumnezeu. Stăpîniți-vă limba ca să nu grăiască cuvinte deșarte. Cine își stăpînește limba își păzește sufletul de întristare. De la limbă vine viața și moartea. Întru toate să aveți smerenie, bunătate și dragoste, întăriți-vă eu temerea de Dumnezeu, cu amintirea morții și a veșnicilor munci. Rugăciunea lui Iisus să o repetați necontenit. Aduceți lui Dumnezeu jertfă curată, neprihănită, cu bună mireasmă, după creștineasca voastră făgăduință. Aduceți osteneala și sudorile voastre de sînge ca o ardere de tot. Zăduful și arșița zilei să fie pentru voi ca răbdare mucenicilor . . .

34. La chilii, starețul Paisie cerea călugărilor să facă trei lucruri: să citească cuvintele Sfinților Părinți, să practice rugăciunea minții și, după putere, să facă adesea metanii cu lacrimi.

35. Mărturisirea gîndurilor către duhovnici o considera marele stareț temblia vieții duhovnicești și nădejdea mîntuirii pentru toți. De aceea porunca fraților, mai ales celor începători, să se mărturisească în fiecare seară la duhovnicii lor.

36. Dacă vreunul din călugări, din lucrarea vrăjmașdui, nu voia să-l ierte pe fratele său pînă seara, starețul îl îndepăi-ta din sobor, îl oprea să zică Tatăl nostru și nu-l lăsa nici pe pragul bisericii să pășească, pînă nu se smerea si-si cerea iertare.

37. Dacă la săvîrșirea vreunui lucru se călca vreo poruncă dumnezeiască, starețul porunca să se părăsească lucrul acela, decît să supere cu ceva pe Dumnezeu.

38. Se spunea despre starețul Paisie că permanent era ocupat cu frățimea și ușile chiliei lui nu se închideau pînă la ceasul nouă seara. Unii ieșeau și alții intrau. Pe unii îi mîngîia, iar cu alții se bucura.

39. Spunea unul din ucenicii săi, zicînd: „Treizeci de ani am trăit pe lîngă dînsul și nu l-am văzut niciodată întristîndu-se pentru nevoile materiale. El numai atunci se întrista tare, cînd vedea călcîndu-se vreo poruncă dumnezeiască, și mai ales de bunăvoie. Că sufletul său și-l punea pentru cea mai mică poruncă a Stăpînului". De multe ori zice starețul:

— Să piară toate ale noastre, să piară și trupul nostru, dar să păzim poruncile lui Dumnezeu și cu dînsele sufletele noastre !

40. Timp de doisprezece ani cît a trăit în Mînăstirea Dragomirna, starețul Paisie se îndeletnicea, pe lîngă grija conducerii soborului, și cu traducerea cărților patristice. Această trudă o săvîrșea cuviosul mai ales în nopțile de iarnă, iar din roadele ei împărtășea cu bucurie toată frățimea din mînăstire.

41. Se spunea despre starețul Paisie că iarna, cînd toată frățimea se aduna în mînăstire de la ascultări, în fiecare seară, în afară de sărbători, citea din cuvintele Sfinților Părinți. Frații se adunau la trapeză, se aprindeau luminări, apoi venea starețul, se așeza la locul său și citea cuvînt de învățătură. La urmă explica cuvîntul citit pe înțelesul tuturor.

42. Se mai spunea pentru dînsul că avea în Dragomirna călugări de trei neamuri: moldoveni, slavi și greci. De aceea era nevoit să citească într-o seară în limba română, iar în seara următoare în limba slavă sau greacă. Aceste citiri din tezaurul patristic se făceau de la începutul postului Crăciunului pînă în Sîmbăta Sfîntului Lazăr, cînd încetau.

43. Adeseori starețul sfătuia pe călugări, zicînd:

— Fraților, mai întîi de toate se cuvine vouă să vă apropiați de Domnul cu credință tare și cu iubire fierbinte să vă lepădați hotărît de toate plăcerile veacului acestuia, de voința voastră, de cugetul inimii voastre și să fiți săraci cu duhul și cu trupul. Numai atunci, prin hai-ul lui Hristos, se va aprinde în voi sfînta rîvnă.

44. Altă dată iarăși zice cuviosul:

— După măsura ostenelilor voastre, cu timpul veți dobîndi lacrimi și plîns cu nădejde, spre mîngîierea sufletului. Se va ivi în voi rîvnă fier-

binte de a trăi după poruncile Domnului și veți câștiga smerenie și răbdare, milă și iubire către toți, iar mai ales către cei nedreptățiți, bolnavi și bătrâni.

45. Apoi adăuga și aceste cuvinte:

— Fraților, pe lingă toate acestea, se cuvine să răbdați bărbătește tot felul de neputințe trupești: slăbiciuni, boli grele și suferințe trecătoare, care sînt pentru mîntuirea veșnică a sufletelor voastre. Numai astfel veți ajunge bărbați desăvirșiți, după măsura vârstei lui Hristos.

46. Zis-a iarăși marele stareț ucenicilor săi:

— De veți rămîne tari în ostenelile călugărești, va dura și obștea voastră cît va binevoi Dumnezeu. Iar dacă vă veți abate de la luarea aminte de sine și de la citirea cărților Sfinților Părinți, atunci veți cădea din pacea lui Hristos, din iubirea Lui și din împlinirea poruncilor Lui. Atunci se va încuibă între voi neorînduiala, deșertăciunea, dezordinea, tulburarea sufletească, îndoiala, deznădejdea, cîrtirea și învinuirea unuia asupra altuia. Atunci se va destrăma oborul vostru, mai întîi sufletește și apoi și trupește.

47. Spuneau ucenicii starețului Paisie că avea atît de mare dar de a convinge, încît și pe cel mai trist îl putea mîngîia și liniști cu cuvintele sale, și pe cel descurajat îl putea îmbărbăta și întări. Iar unde trebuia, muștra, ruga, îndepărta, îndelung răbda și cînd nu izbutea, alunga de la sine.

Numai pe cei mai înrăiți și îndărătnici îi certa, amenințîndu-i cu mînia lui Dumnezeu. Față de unul ca acesta se arăta judecător aspru și mînios pînă cînd se smerea și se pocăia. Apoi îl mîngîia, dojenindu-l cu dragoste și cu lacrimi pentru a lui îndreptare.

48. Odată unul din frați i-a spus:

— Părinte, cugetul îmi spune că mă urăști, deoarece adeseori mă cerți cu mînie în fața fraților.

~ Iubite frate, i-a răspuns cuviosul, dacă Sfînta Evanghelie poruncește să iubim și pe vrăjmașii noștri și să le facem bine, atunci cum pot eu să urăsc pe fiii mei duhovnicești? Iar dacă vă muștru cu minie, să vă dea Domnul și vouă acest fel de mînie ! Că eu sînt nevoit a sta împotriva firii fiecăruia. Împotriva unora, adică, a mă arăta mîniindu-mă, înaintea altora trebuie să plîng, ca și prin una și prin alta să vă aduc vouă folos.

49. Uneori grăia către ucenicii săi aceste cuvinte:

— Fraților, nu voiesc să vă temeți de mine ca de un stăpîn înfricoșat, ci să mă iubiți ca pe un părinte, precum și eu vă iubesc pe voi ca pe niște fii ai mei duhovnicești.

50. Iarăși se spunea despre marele stareț Paisie că de se întîmpla în sobor tulburare și scîrbă vreunui frate și acela venea la cuviosul să-i spună necazul, îndată starețul îl binecuvînta și-l lua înainte cu cuvîntul, nelăsînd fratelui răgaz să vorbească. Astfel, prin cuvintele sale cele dulci

și mîngîietoare ducea mintea fratelui departe de întristare. De asemeni, în vorbirea sa, ținea seama de firea și așezarea sufletească a fiecăruia. Celui mai înțelept îi aducea cuvînt mai adînc din dumnezeiasca Scriptură, potrivit cu starea lui. Iar celui mai simplu îi aducea cuvînt, fie din iscușința sa, fie din sfînta ascultare, pînă cînd fratele uita de tulburare și ieșea de la stareț bucurîndu-se și mulțumind lui Dumnezeu.

51. Alteori grăia starețul și acestea:

— Cînd văd pe fiii mei duhovnicești nevoindu-se și silindu-se a păzi poruncile lui Dumnezeu cu ascultare și smerenie, am în sufletul meu atît de mare bucurie duhovnicească, încît nici în împărăția cerurilor nu dogesc să am bucurie mai mare ca aceasta. Iar cînd văd pe unii negrijind de poruncile lui Dumnezeu, țînînd la voia lor, trecînd cu vederea sfînta ascultare, cîrtind și petrecînd în lenevire și iubire de sine, atunci atîta întristare cuprinde sufletul meu, că mai mare decît aceasta nu poate fi, pînă cînd nu îi voi vedea pocăindu-se cu adevărat.

52. Se spunea despre starețul Paisie că neîncetat îi învăța pe frați și îi deștepta spre mai mare osîrdie, zicînd:

— Fiilor, nu vă lăsați, făcînd neguțătorie ! Căci acum este vreme bine primită, acum este ziua mintuirii, spune Sfîntul Pavel.

53. Odată a venit la stareț un frate și i-a spus:

— Părinte, sînt tare luptat de gînduri! Iar starețul i-a răspuns, zîmbind:

— De ce sînteți voi așa de copilăroși? Faceți și voi, cum fac eu. Eu toată ziua vorbesc cu voi; cu unii plîng, cu alții mă bucur. Iar după ce pkcați toți din chilie, o dată cu voi alung de la mine toate gîndurile. Apoi iau în mîini o carte și nu mai aud nimic, parcă aș fi în pustiul Iordanului.

54. Despre creșterea vieții duhovnicești a obștei Cuviosului Paisie, scria mai tîrziu ucenicul său Platou aceste cuvinte:

— Puteai să vezi atunci în Mînăstirea Dragomirna, înflorind viața călugărească ca o minune nouă. Că oamenii, vii fiind pentru dragostea lui Dumnezeu, erau morți de bunăvoia lor pentru cele pămîntești. Și cum voi putea vorbi cu înțelegere decît numai din parte, despre tainica lor lucrare, adică: înfrîngerea inimii, smerenia adîncă, frica de Dumnezeu, luarea aminte de sine, tăcerea gîndurilor și rugăciunea inimii pururea săltînd, cu nespuse și aprinsă dragoste către Hristos și către aproapele. Că multora dintr-înșii neîncetat le curgeau lacrimile; nu numai în chilie, ci și în biserică, și în vremea ascultării, și în timpul citirii și al vorbirii duhovnicești, ca o roadă a Duhului Sfînt. Cu cuviință dar, aici se împlineau cuvintele Sfîntului Isaac Șirul care grăiește: „Adunarea celor smeriți este iubită lui Dumnezeu, precum adunarea serafimilor”.

55. Cît pentru apărarea rugăciunii lui Iisus, pe care toți ucenicii starețului Paisie o practicau, cuviosul a scris o frumoasă epistolă în șase capitole, împotriva acelor care o defăimau. Iată începutul epistolei sale:

— A ajuns pînă la noi vestea că oarecare persoane din sînul călugăresc, bizuindu-se numai pe nisipul înțelepciunii lor, îndrăznesc să hulească dumnezeiasca rugăciune a lui Iisus, care săvîrșește sfînta slujbă prin minte în inimă. La aceasta îi înarmează vrăjmașul ca prin limbile lor, ca și cu niște arme, să zădărnicească această lucrare dumnezeiască și prin orbirea minții să întunece inima lor.

56. Mai departe, adaugă:

— Cunoscut să fie că această dumnezeiască lucrare a fost îndeletnicirea neconținută a purtătorilor de Dumnezeu părinților noștri celor de demult și a strălucit în multe locuri pustii și în mînăstirile cu viață de obște: în Muntele Sinai, în Schiteea Egiptului, în muntele Nitriei, în Ierusalim, în Sfîntul Munte Athos și în tot Răsăritul. Prin această lucrare a minții mulți dintre purtătorii de Dumnezeu părinții noștri, aprinzîndu-se cu focul serafimic al dragostei de Dumnezeu și de aproapele, s-au făcut cei m^ai zeloși păzitori ai poruncilor lui Dumnezeu și s-au învrednicit să devină vase alese ale Sfîntului Duh.

57. În continuare, spunea starețul Paisie:

— Asupra acestei dumnezeiești lucrări a minții și a păstrării raiului inimii, nimeni dintre ortodocși n-a îndrăznit cîndva să rostească hulă, ci toți s-a îndreptat către ea cu mare respect și evlavie, ca pentru un lucru plin de mare folos duhovnicesc.

58. Iar către împotrivit orii săi, cuviosul adresează aceste cuvinte:

— Vedeți, o prieteni, care îndrăzniți să huliți rugăciunea minții? Nu deveniți voi oare părtași ereticului Varlaam de Calabria și ucenicilor lui? Nu vă cutremurați oare cu sufletul că veți cădea, asemenea lor, sub anatema Bisericii și veți fi depărtați de Dumnezeu? Vi se pare oare nefolositor să chemați numele lui Iisus? Dar nici de mîntuit nu vă puteți mîntui prin nimeni altul decît în numele Domnului nostru Iisus Hristos,

59. Apoi adaugă, zicînd:

— Dacă chemarea numelui lui Iisus este mîntuitoare, iar mintea și inima omului sînt fapte ale mîinii lui Dumnezeu, atunci care este păcatul omului care din adîncul inimii înalță cu mintea rugăciunea prea dulcelui Iisus și cere de la El milă?

60. Către cei ce voiau să deprindă rugăciunea lui Iisus, starețul Paisie spunea:

— Dacă cineva ar îndrăzni să facă această rugăciune de capul lui, nu după rînduiala Sfinților Părinți, fără întrebarea și sfatul celor iscușiți, fiind încă mîndru, pățimaș și neputincios, trăind fără ascultare și supu-

nere, ba încă ducînd și viață singuratică în pustie, acela cu adevărat, și eu zic, ușor va cădea în toate cursele diavolului.

61. Apoi spunea și acestea cuviosul:

— Artă numesc Sfinții Părinți această dumnezeiască rugăciune, pentru că precum arta nu o pot învăța oamenii singuri, fără un dascăl, așa nu este cu puțință deprinderea rugăciunii lui Iisus, fără un iscusit povățuitor.

62. Iar pentru cei ce nu găsesc povățuitori iscușiți, zicea marele stareț:

— Dacă cineva va trăi sub ascultare, dar n-ar găsi în părintele său duhovnicesc un povățuitor iscusit cu fapta și experiența în această dumnezeiască lucrare, căci în timpul de azi este mare lipsă de povățuitori iscușiți în rugăciunea lui Iisus, să nu cadă în deznădejde. Ci, continuînd să rămîna (sul) ascultare, în locul părintelui său duhovnicesc să alerge la învățătura Sfinților Părinți și de la ei să învețe această rugăciune.

63. Și iarăși spunea:

— Numai acela nu va simți iubirea fierbinte pentru deprinderea rugăciunii minții, care este cuprins de cugete pătimase pentru viața aceasta și legat cu legăturile grijii de trup, care îndepărtează pe mulți de împărăția lui Dumnezeu.

64. Apoi adaugă și acestea:

— Cine voiește să fie unit prin dragoste cu prea dulcele Iisus, lepădînd toate frumusețile și desfătările lumii, ca și odihna trupească, nu va mai dori să aibă în viața aceasta nimic altceva decît să se îndeletnicească neconținut cu facerea acestei rugăciuni din paradis.

65. Starețul Paisie era foarte milostiv. În timpul invadării Bucovinei de către armatele străine, mii de familii de țărani se refugiau în pădurile din jurul Mînăstirii Dragomirna. Iarna, cuviosul a mutat pe călugări într-o jumătate de mînăstire, iar cealaltă jumătate a pus-o la dispoziția mirenilor săraci, bătrîni și a mamelor cu copii. Trapeza cea mare și caldă o dădu de asemenea poporului înfrigurat. Apoi dădu poruncă chelarului, brutarului și bucătarilor să dea de mincare la toți cîți cereau. Se făcea mîncare și se cocea pîine neînterupt. Astfel, starețul Paisie s-a făcut părintele tuturor, salvînd mulți oameni de la moarte.

66. După strămutarea starețului Paisie la Mînăstirea Secu, acesta scria adesea cuvinte de învățătură ucenicilor săi rîmași în Dragomirna. Iată cum îi sfătua pe fiii săi duhovnicești:

— Totdeauna să fiți treji și permanent să puneți început de pocăință. Fugiți de grăirea deșartă care omoară sufletul; nu umblați din chilie în ehilie fără învoirea duhovnicilor; mărturisiți-vă regulat cugetele, prin care se risipește toată ispita diavolului. Apoi, citiți scrierile Sfinților Părinți

prin care se luminează mintea omului și crește rîvna pentru poruncile Domnului. Că numai prin credință fără fapte, nu este cu putință mlntuirea.

Fiecare după putere să ia parte la lucru în viața de obște. Să nu se facă adunări pe la poarta mînăstirii pentru a grăi deșertăciuni. Unde este sîrguință, acolo strălucește lumina, acolo se arată pacea, acolo satana nu-și găsește loc, de acolo fug patimile. Iar unde nu este sîrguință, acolo toate sînt împotriva. În loc de bine este rău; în loc de lumină este întuneric; în locul lui Hristos intră diavolul.

67. Se spunea despre starețul Paisie că zilnic primea la chilie pe călugări, la orice oră, să-și descopere nevoile lor duhovnicești și trupești. Cu acest prilej starețul le zicea:

— Dacă cineva din voi are vreo nevoie sufletească sau trupească și pentru aceasta cîrtește și se necăjește, dar la mine nu vine să mă vestească, eu pentru nevoia și scîrba lui nu am răspundere înaintea lui Dumnezeu.

68. Se spunea iarăși despre marele stareț că, în Mînăstirea Neamț, ocupațiile sale cărturărești ajunseseră la cea mai mare înflorire. Aici întemeiază o întregă școală pentru formarea de corectori și traducători de cărți. Manuscrisele patristice umplu biblioteca Mînăstirii Neamț și se răspîndesc prin numeroase mînăstiri din țară și de peste hotare. „Astfel, Neamțu devine centrul și făclia monahismului ortodox și școala vieții sihăstrești și a culturii duhovnicești pentru tot orientul ortodox”.

69. O grijă deosebită avea cuviosul și pentru cei bolnavi. În Mînăstirea Neamț zidi spital pentru bolnavi și case de oaspeți. Starețul rînduia pe cei bătrîni și bolnavi la spital, încredințîndu-i fratelui Onosie, bolnicerul mînăstirii. El cerea îngrijitorilor să slujească bolnavilor ca lui Dumnezeu, să le dea mîncare cît mai bună, pîine albă și vin, să-i spele săptămînal și să le mențină curățenie exemplară în bolniță. Starețul primea la spital și bărbați mireni care sufereau de diferite boli și care nu aveau unde să-și plece capul. Aceștia erau așezați în chilii aparte, „hrăniți din masa comună și trăiau acolo cît voiau, unii chiar pînă la moarte”.

70. Odată starețul văzu mergînd prin mînăstire un frate, dînd din miini și privind încoace și încolo. Atunci cuviosul chemă la sine pe duhovnicul lui și îi zise:

— Așa povățuiești tu pe ucenicii tăi? Că iată umblă fără rînduială și smintesc pe frați! Apoi le dădu la amîndoi canon să facă trei zile metanii în trapeză, ca toți să se învețe din greșeala lor.

71. Spuneau ucenicii lui că adeseori vedeau pe Cuviosul Paisie stînd aproape toată noaptea cu durere de inimă lîngă patul celor foarte bolnavi. Împreună suferea și suspina cu ei, mîngîindu-i cu nădejdea vindecării și a nuntuirii, dîndu-le nu puțină ușurare în amara lor durere.

72. Se spunea iarăși despre starețul Paisie că o dată pe an, de la praznicul Adormirii Maicii Domnului pînă la 30 august, mergea la Mînăstirea Secu, unde se nevoiau ca la o sută de călugări. Acolo petrecea două săptămîni, ținea cuvînt de folos în biserică, nungîia pe frați, iar după hramul mînăstirii, Tăierea Capului Sfîntului Ioan Botezătorul, cuviosul îi binecuvînta pe toți și în sunetul clopotelor se întorcea din nou la Neamț, unde îl aștepta tot soborul.

73. Iată cum descrie viața duhovnicească din Mînăstirea Neamț un călugăr călător, anume Teofan:

— Sărăcia lor de bunăvoie era desăvîrșită. Prin chilii, în afară de icoane, cărți și unelte pentru lucru manual, nu mai era nimic. Călugării se distingeau mai ales prin smerenie, iar de mîndrie cu totul fugeau. De ură și de zavistie nu știau. Dacă se întîmpla pe altul, se grăbea numai-decît să se împace. Cel ce nu voia să ierte pe fratele care i-a greșit, era alungat din mînăstire. Mersul călugărilor era modest. La întîlnire fiecare se silea să facă el înainte închinăciune. În biserică fiecare stătea la locul ce i se hotărîse. Vorbăria deșartă era cu desăvîrșire oprită, atît în biserică și în chilii, cît și în afară.

74. Același Teofan scrie și despre ascultările călugărilor din Mînăstirea Neamț.

— În obștea Cuviosului Paisie trăiau 800 de călugări și cînd se adunau la ascultare, cîte o sută sau o sută cincizeci de jErați, atunci unul din ei citea cuvînt de folos din vreo carte sau vorbea cuvînt ziditor de suflet. Dacă cineva începea să vorbească lucruri deșarte, îndată era oprit.

75. Iar despre petrecerea călugărilor în chilii, același Teofan scrie:

— Prin chilii unii scriau cărți, alții împloteau, alții torceau lînă, alții coseau camifalce și potcape, făceau metanii, țeseau stofe pentru rase și mantii, făceau cruci și linguri, sau se ocupau cu alte lucruri manuale. Toți erau sub supravegherea duhovnicilor, la care-și mărturiseau păcatele și gîndurile de două ori pe zi: dimineața spuneau pe cele făcute noaptea, iar seara pe cele făcute ziua. Fără binecuvîntarea duhovnicului nimeni nu îndrăznea să facă ceva, nici măcar să mînncc un fruct.

76. Era obicei ca la hramid Mînăstirii Neamț, înălțarea Domnului, să se adune multă lume din Moldova, Yalahia și din alte țări. Atunci Cuviosul Paisie nu avea odihnă deloc timp de patru zile. De dimineața pînă seara ușile îi erau deschise tuturor, și bogatului și săracului. Pe toți cîți veneau se silea a-i odihni cu iubire de străini, ca al doilea Avraam, heretisindu-i cu dragoste și mulțumindu-le pentru răbdarea ostenelilor drumului. Apoi, făgăduindu-le de la Domnul și Maica Domnului milă sufletească și trupească, îi binecuvînta și-i trimitea la casa de oaspeți.

77. Se spunea despre Cuviosul Paisie că se ostenea foarte mult pentru tălmăcirea părinteștilor cărți din limba veche grecească în limbile slavonă și română, ca să fie spre folosul și uuntuirea celor ce vor voi a rîvni și a lua aminte la învățăturile purtătorilor de Dumnezeu părinților noștri.

78. Zicea ucenicul său Platon: — Se cuvine a ne minuna cum se putea să scrie atîtea cărți! Că era cu totul neputincios cu trupul și pe toată partea dreaptă avea rane. Și pe pat unde dormea, era împresurat de cărți: cîteva lexicoane, Biblia grecească și cea slavonească, gramatici grecești și slavonești, cartea din care făcea tălmăcirea și în mijloc luminarea. Iar el, ca un prunc mic, ședea plecat și toată noaptea scria, uitînd de neputința trupului, de grelele sale dureri și osteneli.

79. Apoi, adaugă ucenicul său:

— O, nepătimaș și sfînt bărbat! O, suflet curat și cu Dumnezeu împreunat! Cu totul era lipit de Dumnezeu, cu totul se revărsa către aproapele cu dragoste. Pentru aceasta și cuvîntul lui era puternic, lucrător și plin de dar, dezrădăcinînd patimile și răsădind bunătățile în sufletele celor ce-l ascultau cu credință și cu dragoste.

80. Spuneau ucenicii stareșului Paisie că el a tradus din slavonă în românește puține cărți, precum „Cuvintele Sfîntului Nil de la Sorsca”, întrucît erau mai mulți călugări moldoveni care traduceau din limba greacă decît slavoni. Din limba slavă traduceau numai Cuviosul Paisie împreună cu ieromonahid Dorotei, ucenicul său*.

în limba română traduceau cei mai renumiți eleniști moldoveni, precum: Arhimandritul Macarie, mare protopsalt, a tradus *Omiliile Sfîntului Macarie, Cuvintele Sfîntului Isaac Șirul și altele; Ieromonahul Ilarion a tălmăcit Cuvintele Sfîntului Calist Catafigiotul, Hexaimeronul Sfîntului Vasile cel Mare și altele; Cuviosul monah Gherontie, mare elenist, a tradus cinci cărți: Prăvălioara cea mică; Kiriadromionul, cazania la toate Duminicile, tipărit în București; Tîlcuire la Evanghelii a Fericitului Teofilact, tipărită la Iași; Teologhiconul (Dogmatica) Sfîntului Ioan Damaschin, tipărit la Iași, Kecagarion al Fericitului Augustin, tipărit la Mînăstirea Neamț și altele.*

Cuviosul Ierodiacon Ștefan a tălmăcit *Viețile Sfîntilor* pe tot anul, din limba slavonă, tipărite la Mînăstirea Neamț între anii 1807—1815. Cuviosul schimonah Isaac Dascălul a tradus din limba greacă *Scara Sfîntului Ioan Scărarul și Bogorodicina (Octoihul) Maicii Domnului*, care s-au tipărit la Mînăstirea Neamț. Iar din limba slavonă a tălmăcit

* Stareșul ÎPaisie a tradus personal 44 de manuscrise patristice în limba slavonă și o vastă corespondență. Cea mai prețioasă traducere a sa este: „Cuvintele ascetice ale Sfîntului Isaac Șirul” în 1787.

Tipiconul (Tipicul Sfîntului Sava) care s-a tipărit la Iași în anul 1816. Mitropolitul Grigorie Dascălul, alt ucenic al stareșului Paisie din Mînăstirea Neamț, a tălmăcit și el numeroase cărți din limba greacă, precum *Patericul* și altele pe care le tipărește la București, după ce ajunge mitropolit al Țării Românești (1823-1834)*.

81. Un pelerin grec. Constantin Caragea, ajuns la Mînăstirea Neamț, descrie astfel chipul plin de Duhul Sfînt al marelui stareș Paisie:

— Pentru prima dată în viață am văzut cu ochii mei sfințenia întrupată și neprefăcută. Pe mine mă uimi fața lui, luminoasă și palidă, fără pic de sînge, o barbă mare și albă, lucitoare ca argintul și curățenia neobișnuită a hainelor sale și a chiliei. Vorbirea lui era blîndă și cu totul sinceră. Mi se părea că este un om cu totul desprins de trup!

82. Ucenicul său Platon spune următoarele despre Cuviosul Paisie:

— Era în el dragoste înfocată, cu care din tinerețele sale a iubit pe Domnul cu tot sufletul său. Că pe toți îi iubea, îi încălzea cu dragostea și rîvna sa. Pentru fiecare simțea durere. Iar pe fiii săi duhovnicești îi îmbrățișa mai mult decît pe sufletul său. Pe tot omul ce venea la dînsul, pentru milă sufletească sau trupească, nu-l întorcea deșert. Niciodată nu se întrista asupra cuiva, măcar de l-ar fi supărat cu ceva.

83. Același ucenic continuă:

— Erau într-însul împreunate îndelunga-răbdare și blîndețea, iar tulburarea și nunia nu s-au văzut la el, fără numai pentru călcarea poruncii lui Dumnezeu, Mustra și certa cu blîndețe, dojenea și învăța cu dragoste, Miluia și îndelung răbda, cu nădejde de îndreptare.

84. Asemenea și în, cele firești era prea împodobit, continuă ucenicul său. Că fața lui era albă ca a îngerului lui Dumnezeu, privirea lină, cuvîntul smerit și străin de îndrăzneală, fiind cu totul revărsat spre milostivire, căci, prin dragostea sa, pe toți îi atrăgea la sine. Minteia lui era totdeauna unită cu Dumnezeu prin dragoste, mărturie fiind lacrimile.

85. Spunea unul din ucenicii Cuviosului Paisie că dobîndise darul rugăciunii adevărate, încît fața lui se lumina și ochii vărsau multe lacrimi de focul care ardea în inima sa.

— Odată, adaugă ucenicul, pe cînd eram noi în Dragomirna, am venit la părintele stareș și văzînd ușa deschisă, am bătut și am intrat. Era înainte de Vecernie. Părintele era culcat. Fața lui era aprinsă ca de foc. Am zis rugăciunea: „Bindecuvintează, părinte!”, dar nu mi-a răspuns. Am repetat a doua oară. Nici un răspuns. Mă cuprinsese frica. Atunci am

* Din „Viața în scurt a Cuviosului Părintelui nostru Paisie”, Mînăstirea Neamț, 1817, filele 16 și 17.

înțeles că era răpit în rugăciune. Mai zăbovind puțin, am ieșit din chilie și n-axa spus nimănui nimic de cele văzute.

86. Cuviosul Paisie avea și oarecare dar înainte-văzător. De multe ori vedea în vis o sabie spânzurând, numai de un singur fir de păr, deasupra capului voievodului moldovean Grigore Gbica. Apoi, nu după multe zile, turcii i-au tăiat capul, din porunca sultanului. Și mult a plîns starețul pentru aceasta.

87. Se spunea iarăși că adeseori suspina și plîngea starețul pentru un frate din obștea sa, sfatuindu-l pentru îndreptare. Dar fratele nu asculta. Apoi, după trei zile fratele acela s-a înecat.

88. Pe alt frate iarăși l-a rugat mult starețul să nu plece din mînăstire.

— Frate, îi zicea cuviosul, ascultă-mă, fiindcă nu vei vedea locul acela unde vrei tu să te duci. într-adevăr, fratele nu l-a ascultat și după patru zile de drum a murit.

89. Numeroase și pline de înțelepciune duhovnicească au fost și scrisorile starețului Paisie către diferiți prieteni și ucenici ai săi, mireni, preoți, călugări și egumeni. Iată ce scrie către călugării din schitul Robaia-Argeș, care îi cereau un preot:

— La cererea voastră de-a vă trimite un preot să vă organizeze viața de obște, nici nu știm ce să vă răspundem. Și noi înșine sîntem la început și avem nevoie de povețe. Numai atît vă pot spune că după regulile Sfinților Părinți ați putea singuri să vă organizați viața duhovnicească. întîi cere ca egumenul să cunoască Sfintele Scripturi, ca să știe a învăța și pe ucenicii săi. Să aibă către toți iubire adevărată și nefățamică, să fie blînd, smerit, răbdător, liber de mînie, de iubirea de argint, de mîndrie, de lăcomie și toate celelalte patimi. Iar ucenicii să fie în mîinile egumenului ca lutul în mîinile olarului. Să nu facă nimic fără binecuvîntare, să nu aibă ceva al lor, ci toate, și cărțile, și patul și celelalte, să fie date cu voia egumenului. Apoi schitul vostru, oriunde s-ar afla, să nu fie supus altei mînăstiri, ci singur să se conducă, ca frații săi să se mîntuiască prin egumenul lor, iar egumenul prin Domnul.

90. Asemenea către călugării din Poiana Mărului scria:

— Nu vă tulburați pentru nerăutatea și smerenia părintelui Alexa, noul vostru egumen. Că după Sfinții Părinți egumenul trebuie să fie către frați smeriți blînd, fără răutate, pașnic, în stare să sufere orice ispită, ca să poată da fraților pildă de răbdare. Nu vă tulburați că el este slab cu trupul, cîtă vreme este sănătos cu duhul și întreg la duhovniceasca cugetare. Ci voi, cunoscînd slăbiciunea firii lui, nu cereți de la el osteneli trupești mai presus de puterile lui, ci cruțați-l, să nu-și piardă înainte de vreme puterile, spre paguba fraților. Ajunge pentru el să șadă mai mult

la chilie, pîzindu-și sănătatea, să citească cărți folositoare pentru suflet fi să fie gata la vreme de nevoie să dea fraților sfaturi folositoare pentru mîntuire. Să vă smeriți unul față de altul și să vă supuneți unul altuia, ca să aveți dragostea lui Dumnezeu între voi și să fie la voi un suflet și o inimă prin harul lui Hristos.

91. Un preot oarecare l-a întrebat pe Cuviosul Paisie:

— Poate oare preotul să dezlege pe cel ce se pocăiește cu căință și, pentru neputința sa, fără să-i dea de canon Sfintele Taine, sau nu poate?

— Dacă boala lui trupească este așa fel, a răspuns cuviosul, încît el se apropie de moarte și nu are vreme să facă canon, atunci chiar de-ar avea el păcate mari, dar de se căiește, preotul să-l dezlege a se împărtăși cu Sfintele Taine. Dacă însă poate face canon, preotul să nu-l dezlege pînă nu-și face canonul, căci canonul este a treia parte a pocăinței.

92. Apoi a adăugat și aceste cuvinte:

— Vă spun și aceasta, că eu în toate sfintele canoane am căutat cu rîvnă, de nu cumva se găsesc oarecare epitimii fără îndepărtarea de la împărtășirea cu Sfintele Taine, dar n-am putut găsi. însă este grozav de înfricoșată și înspăimîntătoare certarea pusă asupra preoților care îndrăznesc să împărtășească pe cei opriți de sfintele canoane. Pe amîndoi Biserica îi aseamănă cu Iuda vînzătorul.

93. Zicea iarăși marele stareț:

— Urmînd blîndeței lui Hristos, să vă opuneți pînă la sînge patimii mîniei și să aveți pace cu toți. Aceasta este așa de trebuincioasă, încît tnsuși Hristos zicea ucenicilor Săi: „Pace vouă !,” „Pacea mea dau vouă !” Unde este pacea lui Hristos, acolo petrece și Hristos. Iar în sufletul în care nu este pacea lui Hristos, nu este nici Hristos.

94. Și iarăși zicea:

— Răbdarea este și ea atît de trebuincioasă pentru mîntuire, încît Hristos zice: „întru răbdarea voastră veți dobîndi sufletele voastre”. Iar cîștigarea sufletului nu este altceva decît mîntuirea sufletului. Răbdare însă trebuie să aveți nu numai pentru un timp oarecare, ci pînă la moarte, căci „cel ce va răbda pînă la sfîrșit, acela se va mîntui”.

95. Iar despre smerenie zicea Cuviosul Paisie:

— Smerenia este temelia tuturor virtuților evanghelice. Ea este atît de trebuincioasă pentru mîntuire, cum este respirația pentru viața omului. Toți sfinții prin diferite căi s-au mîntuit, dar fără smerenie nimeni nu s-a mîntuit și nici nu poate să se mîntuiască. De aceea, tot cel ce vrea fiă se mîntuiască trebuie să se socotească din toată inima înaintea lui Dumnezeu ca cel mai de pe urmă între oameni și pentru orice păcat să ee condamne pe sine, iar nu pe alții.

Prea Cuvioase Părinte Paisie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

DESPRE SFÎRȘITUL CUVIOSULUI PAISIE
DE LA NEAMȚ

extras din Manuscrisul românesc nr. 1860
de la Biblioteca Academiei Române *

În anii de la HS 1794, în luna lui octombrie 4 zile, au sosit la noi la Mănăstirea Neamțului Preasfinția Sa Episcopul de Huși Kiro Kir Viniamin. Miercuri la nouă ceasuri din zi am ieșit într-o întâmpinare cu Evanghelie și cu sfeșnice și doi diaconi cădind și clisiarșii clopotele trăgând și psalții Axionului cîntînd așa am intrat eu Arhiepiscopul în biserică și, închinîndu-se pe la sfintele icoane, ne-au blagoslovit pre toți de obște și au ieșit la gazdă, fiindcă era vremea vecerniei și n-au fost vreme ca firește carele osăbit să iei blagoslovenie, ca apoi i-ar fi apucat și vremea pavecerniții și vecernia era nefăcută. Și îndată cum au ieșit Arhiepiscopul, au tocat de vecernie ...

Luni, 30 de zile s-a» bolnăvit Părintele Starețul, marți, miercuri au fost bolnav. Iară joi s-au mai ridicat. Noemvri 2 și vineri au făcut mulțămînt în biserică, pentru că s-au însănătoșit Părintele și sîmbătă au fost sănătos. Duminică au mers la biserică, iar mai spre sară au blagoslovit pre părinți(i) care era să meargă la praznic la Agapia, cu bucurie și veselie. Noemvri 5 zile, luni, iarăși l-au întors răul și au fost bolnav, marți, miercuri, joi, viniri, sîmbătă, duminică, luni, marți. Iară miercuri n-au vorbit nimica, ci numai căuta frumos. Iară în vremea vecerniei au început a se închedeca în grumazi și a sufla mai rar și îndată au chemat duhovnici și au început părintele Ștefan a ceti canon de ieșirea sufletului. Iară eu nu știam nimica ticălosul, de unele ca acestea, ci, cînd ani ieșit de la vecernie, am văzut mulțime de părinți la fereastra Părintelui și prin ogradă tiji, și unii plîngea, iară mie tot îmi părea lucru cu îndoire. Iară mai șezînd puțin la fereastră, numai ce am auzit duhovnicii plîngînd înlăuntru și clopotile sus trăgînd, fiindcă ieșisă oarecine pe den dos și mersese la clopole.

O, vai mie, de ar fi fost cineva deoparte, ca să privească, nu ar putea să povestească cu limbă omenească ci plîngere s-au pornit într-o acel ceas, ci jale, ci tînguire între părinți, cît așa era a se părea că lumea se prăpădește. Și atîta să adunasă mulțime de părinți cît să părea că norii i-au adus. Și învălînd cinstitul trup, dar mai bine să zic sfînt și prea mare sfînt, a prea cuviosului Părinte și lăsînd mina cea dreaptă dezvălîtată pre piept și îmbrăcîndu-să duhovnici, preoți și diaconi, au ieșit cu obiceiul cîntare ci să cînte la cei proșați. Iară cu mai multă plîngere și tîngu-

* Manuscrisul s-a publicat în rev. „BO.K.”, nr. 3—4, 1987, p. 113—116.

ire, că ce cîntare va să fie aceea cînd cineva spre plîngere iaste pornit. Și puind sf(i)ntele (șters) (cinstitele) moaște pre năsălie au mers în biserică preoții cîntînd. Iară celălalt sobor cu amară plîngere, lacrimi vărsînd. Și puind năsălia în mijlocul bisericeii, așa cu mare plîngere fieștecarele au luat blagoslovenie. Noemvri 15 au adormit prea cuviosul Părintele nostru ieroschimonahul Paisie, arhimandrit și stareți sfintelor mănăstiri Neamțului și Săcu. Și răcorîndu-se părinții dinprejurul năsăliei, au început preoții a ceti evanghelie neîncetat pînă la vremea utrenii. Iară utrenie, ași(j)direa să cetească evanghelie pînă la cesuri și făcînd otpustul Sf. Liturghii, iarăși se începe obiceiuita cetire la evanghelie, pînă la vecernie. Și așa s-au ținut 4 zile Sf(i)ntele (șters) (cinstitele) moaște în biserică, fiindcă aștepta și răspuns de la Mitropolitul.

Iară a doao zi după răpăusare, joi, au început a săpa groapa în pomelnic, de-a dreapta, cu mare jale și suspinuri și zidînd-o cu cărămizi, sta ca un sfeșnic înaurit așteptînd să se puie făclia cea prea luminată întrînsul.

Oară a trîia zi, vineri, au făcut xacla și au îmbrăcat-o și au împodobit-o fiindcă era să se puie într-însa mîrgăritarul sau mai bine să zic adiamantul cel de mult preț. Vineri spre sîmbătă la 7 ceasuri din noapte s-au îmbrăcat preoții și diaconii și au clădit Sf(i)ntele (șters) (cinstitele) moaște și le-am pus în raclă cu lacrimi și cu suspinuri și cetînd evanghelie neîncetat. Iar sîmbătă după sf(in)ta Liturghie s-au îmbrăcat 30 de preoți și 13 diaconi și limiînări aprinse ținînd în mîini au ridicat năsălie cu Sf(i)ntele moaște și au ieșit afară, fiindcă în biserică nu era cu puțință) a încăpea de mulțimea părinților și a (s)treinilor și așa s-au început prohodul după obicei, cu lumini aprinsă la tot soborul părinților și la adunarea mirenilor. Iară cînd au fost după evanghelie îndată au început părintele Isaac a ceti acest cuvînt: „Cuvînt de îngropare la prea cuviosul părintele nostru Paisie, arhimandrit și starețul s. mănăstiri Neamțului și Secul”.

Bucuriile și veseliile și toate lucrurile ceaste din lumea aceasta ori d(u)h(o)vnicești ar zice cineva ori trupești și lumești toate cu adevărat vremelnice, trecătoare și nestatornice (...).

Rămășița ceastălaltă a vieții noastre este și după voia Ta să dobîndim. starea cea împreună cu Părintele nostru, după cum și legătura și făgăduința ne iaste, slăvind bunătatea și milostivirea ta, totdeauna acum și pururea și în vecii vecilor amin.

Iară după cuvînt, au săvîrșit preoții obiceiuitul prohod și au luat fiește care osăbit ertăciune și blagoslovenia cea mai de pre urmă. Și așa era o îmbulzală între părinți și între norod cînd luoa ertăciune, de nu ar fi ținut preoții racla de o parte și de alta, apoi îndată ar fi răsturnat-o. Și nesfîrșindu-se toți, au ridicat preoții năsălia, că nu era cu puțință a

mai aștepta, fiindcă era norod mult și spre sară să pleasă zioa și vremea să turbura de ploaie. Și ridicînd preoții năsălia și clopotile trăgînd și psaltii cîntînd și soborul celălalt plîngînd, așa am intrat în biserică la mormînt și numai preoții au intrat în pomelnic ^ au închis ușa pentru îmbulzala părinților și a streinilor. Și puind sfintele (șters) (cinstitele) moaște în morn^nt, au pardosit părinții mormîntul cu cărămizi. Iară luni după utrenie, încă noapte fiind, noemvri 20 de zile, au sosit și trimișii de la Iași, adecă părintele Sava și părintele Lontie, dimpreună cu Preaosfinția Sa pentru că n-au apucat ca să îngroape pe Părintele. Și făcîndu-se zio și după sfîrșitul sfintei Liturghii, au slujit Preaosfinția Sa panahida Părintelui, dimpreună cu sobor, de-a trîia zi după îngropare și au cetit și molifta Preaosfinția Sa, în genunchie, deasupra mormîntului.

Iar cînd au șezut părinții la masă, au sosit și dumnealui Logofătul al trîilea dila D(o)mnie, fiind trimis dimpreună cu Arhiereul ca să petreacă pre Părintele starețul la groapă și ca să iaie în scris cele ce vor afla la mănăstire, mișcătoare sau nemișcătoare, ca să fie în pază cînd s-ar fi pus povățuitoriu în locul Părintelui starețului.

Luni după vicernie au intrat în chilia Părintelui Arhiereul cu Logofătul cel domnesc și oarecari din duhovnici și au început a căuta izvoadele pînă ce au venit vremea ca să toace la priveghere, fiindcă a doao zi, marți, 21 zile era praznicul Intrării în Biserică și au mers la Arhiereul dimpreună cu boieriul și au șezut toată privegherea. Iară a doao zi au slujit Ar(h)iereul. Iară după evanghelie au cetit părintele Isaac acest cuvînt:

„Cuvînt de întîmpinare la Preaosfințitul Părinte Kiriu Kir Viniamin, Episcopul Husului”.

Preaosfințite Stăpîne, Omule al lui D(u)mnezeu și credincioasă slugă și ispravnică al Tainelor lui D(u)mnezeu și bărbatul doririlor Duhului, Noule Daniile, bucuratu-ne-au foarte venirea Preaosfințitei Tale și pre norii cei preîntunecați ai mîhniciunii cari pre inima noastră să pusă cu totul i-au gonit și-n lături i-au dat. Boldurile cele prea ascuțite ale scîrbei care necurmat împungea și adînc să înfîngea întru inima noastră și tare o rănea, cu totul îi tîmpi. Și iarăși sâninul bucuriei ne făcu, iarăș soarele de veselie se ivi și lacrimile cele ce neconțin să varsă le opri și nu numai, ci și cu măhrama bucuriei de pre fețele noastre le șterse, în atît cît nici de am avut sau am pătimit vreo pagubă, mîhniciune sau întristare să nu simțim. Bine că ne-au bucurat și pre toată mîhniciunea ne-au gonit, arătat iaste că îmi mărturisesc mie și sîngure fețele a tot soborul, că nu încă posomorite, nu încă triste să arată, ce vesele lumină.

Dar oare ce iaste pricina unei veniri a Preaosfințitei Tale atît de grabnică și de sîrguință plină, cît nici de greutatea căii, nici de vremea cea

umizicioasă, nici de iarna cea acum așteptată să nu te temi, ci pre toate greotățile, pre toate nelesnirile, pre toate împedicările, pre toată osteneala defăimînd-o, preste atîtea maidanuri să sai și să vii la mănăstirea Neamțului; au doară ai mai uitat ceva din danturile acelea lungile și horile acelea largile și de duhovnicească bucurie pricinuitoarele nesăvîrșite și acum, adncîndu-ți aminte ai venit să o îplinești? Ci începătoriul și săvîrși(toriul) danturilor și horilor nu încă iaste de față. Au doară priveliștile acelea duhovniceștile ce le întindeai mult mai daunăzi ai venit să le mai înnoiești? Ci puitorul niscareva porunci domnești sau stăpînești sau politicești sau cu niscareva sfătuirii duhovnicești, pentru care și dumnealui boieriul Mării Sale împreună s-au ostenit? Ci sfătuitoariul și răspunzătorul nu încă mai iaste întru cei vii. Au poate înțelegînd de aceasta și de mîhniciunea cea pricinuită noao, din dragostea cea multă și fierbinte ce ai către D(u)mnezeu și către aproapele, silit fiind pre sine și atîta osteneală o ai trecut cu vederea și cu atîta vrednicie, cu alt Iosif, te-ai suit să îngropi pre tatăl tău și plîngerea la Ariat să-ți faci și mîhniciunea robilor Preaosfințitei Tale să o risipești. Că iată, nu după multe zile ale purcederii Preaosf. Tale către turma cea cuvîntătoare și el de călătoria cea firească a se găti au început pre care acum iată o au și săvîrșit, după ce au isprăvit toate acelea ce au voit și au dorit.

Cu poftă am poftit, au zis D(u)mnezeu Omul Iisus mergînd spre moartea cea de bună voie, să măidnc cu voi aceste Paști mai nainte de patima mea. Și prea cuviosul Părintele nostru, următoriu adevărat acelu, nu de multă vreme au zis însuși către cel ce cetește proastele aceste cuvinte: „Am dorit a vedea niște priveliști ca acestea d(u)hovnicești mai înainte de moartea mea și iată D(u)mnezeu mi-au împlinit dorirea. Cunosc că singur D(u)mnezeu aduse pre Preaosfinția Sa, cunosc acum că aproape îmi va fi sfârșitul*. O, ce semuire a lucrurilor, care dă oarecare dovadă de mai naint' cunoștință dă prealuminată. Cu toată acestea, mare iaste rîvna către lucrurile cele bune, mare iaste milostivirea cea cătră aproapele, mare îți iaste și osteneala, multă ți se cade și plata, nemăsurată răsplătirea, necovîrșită cinstea, lauda de mintea noastră ajunsă, cuvîntid nu iaste îndestulat către aceasta. Mulțămirea neputincioasă și cea din cuvinte și cea din lucruri, gurile noastre ale tuturor slabe spre midțămîrea face-rilor de bine. Ce vom face? De ar fi fost cu noi cel puternic în faptă și în cuvînt, ar fi răsplătit poate dupre vrednicie, dar de vreme ce s-au dus la cel ce pre toate le covîrșește cu bogăția și cu bunătatea și cu milostivirea, sînte(m) bine încredințați că va mijloci în locul nostru către D(o)m-nul ca să răsplătească Preaosf. Tale cu daruri vecinice și nesticăcioasă, cu caftanuri îngerești se va îmbrăca prea sf(i)nțitul trup al Preaosf. Sale, cu coroane nevestezite și nesticăcioasă va încorona prea sf(i)nțit al

Preaosf. Tale cu slavă d(u)mnezeiască va împodobi prea sf(i)nțit Preaosf. Tale cu îngerii te va înceți, cu Patriarșii te va rîndui, cu Arhieri te va însoți, întru împărăția Sa te va odihni, de privirea feței Sale te va îndulci întru Hristos Iisus D(o)mnul nostru, căruia slava în veci, amin.

Iară cînd au venit părinții cu icoana la masă, au venit și Arhiereul și au blagoslovit masa și apoi au șezut de o parte pre scaun dimpreună cu boiariul cel domnesc și au ascultat cum să cetea Cuvînt pentru Intrarea în Biserică. Și viind vremea strîngerii fermăturilor, au blagoslovit Arhiereul adunarea sfermeturilor și săvîrșind mulțămîta mesei, așa au ieșit în cerdac și au șezut Arhiereul în jilți pînă cînd au ieșit toți părinții din trapeză și sculîndu-să bucătarii au luat fieștecure osăbită blago(slovenie) și așa s-au dus cîntînd în biserică. Iară după vicernie au făcut paraclis cu sobor mare. Și vineri au mers Preaosfințenia Sa la Sacul și la Săhăstrie și sîmbătă s-au întors la Neamțul. Iară duminică au dat Preaosfinția Sa anafura în vremea priceasnii.

Și sfătuindu-se duhovnicii cu Arhiereul, au ales pe părintele Sofronie spre a-i încredința păstoria în locul Părintelui. Și făcînd scrisori, le-au trimis la Iași și viind de la Iași alte scrisori, de la domnie și de la Mitropolitul, așa în anii de la HS—1794 în luna lui dechemvrie în 13 zile, marți dimineața după utrinie a călugărit pre părintele Sofronie în schimă însuși Arhiereul. Iară după liturghie, în vremea priceasnii, adunați fiind părinții toți, au cetit părintele Pafnutie trimiterea Părintelui Starețului cea către Preaosf. Sa Mitropolitul Kiriu Kir Gavriil, care iaste aceasta: Preaosf(i)nțite Stăpîne.

Prea Plecată scrisoarea mea de altă mai mult nu iaste cătră stăpîneasca milostivirea Preaosf. Tale fără decît fiindcă mai în trecutele zile am fost scris la Preaosf. Ta cu fratele ieromonah Sava, ru^du-mă ca să fie milostivirea Preaosf. Tale către soborul părinților, precum ca să se facă Așezămînt întărit (...)

De aceasta mă rog, iară mila și bl(a)g(o)s(lo)venia și rugăciunile Prea Sf. Tale să fie de-a pururea cu noi.

Iară după aceasta am cetit ponturile care sînt acestea: (Caută-le la începutul cărții că le-au greșit legătorii să le puie aicea).

Hotarăle și așezămînturile și rînduielele ce s-au hotărît și s-au așezat și s-au rînduit în soborul nostru.

ARHIMANDRITUL LAZĂR URSU

Minăstirea Neamț

(secolul XVni)

Acest cuvios părinte era originar din Bistrița-Năsăud. Inchinîndu-și viața lui Hristos din tinerețile sale, a intrat în obștea Mînăstirii Neamț

la începutul secolului XVIII, unde se nevoiau numeroși monahi din Transilvania. Aici a deprins meșteșugul nevoinței duhovnicești, precum și cunoștința cărții de la duhovnicii marii lavre. Apoi călugărindu-se, s-a învrednicit de darul preoției, ajungînd ales povățuitor de suflete. Arhimandritul Lazăr Ursu a fost cel dintîi părinte duhovnicesc al mitropolitului Iacob Stamati. El l-a adus de mic la mînăstire, l-a deprins frica de Dumnezeu și l-a dat la învățătura cărții.

Fiind înțelept și rîvnitor la cele dumnezeiești, duhovnicul Lazăr a fost ales stareț al Mînăstirii Neamț în anul 1742. Timp de trei ani cît a fost întîistătător al obștii, arhimandritul Lazăr a înnoit așezămîntul mînăstirii, a mărit numărul călugărilor, a reorganizat școala monahală din lavră, obli^nd pe toți frații să fie cunoscători de carte, și a rînduit duhovnici din cei mai iscusiți. Spovedania soborului și Sfînta împărtășanie se făceau săptămînal. La școală se învăța scrisul, cititul, ceaslovul, tipicul, apoi religia (cunoștințe de Vechiul și Noul Testament) și muzica psaltică. Se mai predau încă limbile greacă și slavonă și caligrafia.

Reteagîndu-se din egumenie, arhimandritul Lazăr a fost încă 20 de ani eclesiarh și duhovnic al mînăstirii, crescînd și formînd mulți fii duhovnicești. A ocrotit de asemenea sihăstria Pocrovului și pe sihastrii ce se nevoiau în muntele Chiriacu, al căror duhovnic era. Pentru o nevoiță ca aceasta, cuviosul Lazăr a fost propus în anul 1750 candidat la scaunul episcopal de Rădăuți. El însă, smerindu-se, s-a socotit nevrednic de o cinste ca aceasta, rămînînd toată viața în mijlocul fiilor săi duhovnicești.

Așa ostenindu-se arhimandritul Lazăr mai mult de 50 de ani, s-a mutat la odihna cea de sus, în a doua jumătate a secolului XVIII.

MITROPOLITUL IACOB STAMATI

al Moldovei și Sucevei

(1749—1803) *

Acest neobosit ierarh al Moldovei era de loc din Bistrița-Năsăud, nepot al episcopului Pahomie de Roman (f 1724). Intrînd de mic în obștea Mînăstirii Neamț, a fost crescut duhovnicește de egumenii Lazăr și Ioasaf și închinat lui Hristos prin călugărie în anul 1764. A învățat încă și limbile greacă și slavonă de la părintele său duhovnicesc, care știa multă carte. În vrednicindu-se de darul preoției, în anul 1774 ajunge slujitor la

* Diac Dr. Al. I. Ciurea, *Figuri de ierarhi moldoveni — Iacob al II-lea Stamati* Iași, 1946; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române* voi. II, coiettiv, p. 267—269.

mitropolia Moldovei, iar în anul 1782 este hirotonit episcop de Huși. Timp de 10 ani cât a păstorit turma lui Hristos la Huși, a înnoit mai multe biserici și schituri, a înființat o școală episcopală pentru luminarea preoților și a adăugat multă osîrdie pentru mîntuirea fiilor săi duhovnicești.

În anul 1792 este ales mitropolit și părinte sufletesc al Moldovei. Timp de încă 11 ani a păstorit mitropolitul Iacob Biserica Moldovei, dovedindu-se un adevărat slujitor și iconom al Casei lui Dumnezeu, în acești ani a zidit mai multe biserici în Iași și prin sate, a făcut danii de înnoire la mînăstiri și schituri, a reorganizat bolnițele și a deschis o farmacie publică aproape de catedrală, pentru alinarea suferințelor omenești. Iar pentru luminarea minții și mîntuirea sufletelor, mitropolitul Iacob II „Nemțeanul” reorganizează și dezvoltă școlile bisericești din Moldova, făcînd un mare pas spre înnoirea învățămîntului. De asemenea, dezvoltă Academia din Iași, dînd burse și cărți de școală celor săraci.

Mitropolitul Iacob Stamati este considerat ierarhul cel mai iubitor de carte din secolul XVIII în Moldova. întemeind la Iași o bună tipografie, a tipărit numeroase cărți bisericești pentru cult, cărți apologetice pentru apărarea credinței ortodoxe și cărți didactice pentru școli publice. Astfel a tipărit *Evanghelia*, *Liturghierul* și *Psaltirea* (1794), *Apostolul* (1795) și altele. Iar din cărțile didactice pentru copii, a tipărit *^firamatica teolo' ghicească^**, *^^Geografia moldovenească^** și *„Aritmetica”^** (1795?), traduse de învățatul episcop Amfilohie Hotiniu.

Pentru sporirea duhovnicească a creștinilor marele păstor al Moldovei cerea, îndeosebi, participarea regulată la slujbele bisericii, milostenia, respectarea cu strictețe a posturilor și mai ales Sfînta Spovedanie. El spunea că mneni nu poate spori pe calea duhovnicească a mîntuirii, fără aceste fapte bune. „Iar acei care refuză să se spovedească, spunea el, să rămîna ca niște străini de lege și de Dumnezeu”. Mitropolitul Iacob II Nemțeanul dădea mare importanță duhovnicului, fără de care nimeni nu poate să se mîntuiască. De aceea cu greu hirotonea pe cineva duhovnic, după ce mai întîi cerceta după pravilă, dacă avea peste 40 de ani, dacă știa Sfintele Scriptim și canoanele Bisericii și dacă el însuși avea o viață aleasă. Preoți tineri nu făcea niciodată duhovnici. Iar preoților duhovnici „4e cerea listă anuală a celor spovediți și îi oprea să ia bani”. În anul 1799, tipări la Iași, pentru folosul de obște al tuturor, *^^Pravila Sfinților Părinți^^* (Sfintele Canoane).

Așa nevoindu-se mitropolitul Iacob pentru mîntuirea sufletelor omenești și făcînd multe milostenii la săraci, în primăvara anului 1803 si-a dat sufletul cu pace în brațele lui Hristos.

CUVIOȘI PĂRINȚI

din prima jumătate
a secolului XIX

CUVIOSUL ARFIIMANDRIT GHEORGHE

Mare Stareț al Mănăstirii Cernica

(1730--1806) *

a. Viata

Cuviosul stareț Gheorghe s-a născut în Săliștea Sibiului, în anul 1730, din părinți binecredincioși. Dorind să slujească lui Hristos din tinerețile sale, își caută adăpost sufletului său în mănăstirile Transilvaniei. Dar, neputînd răbda persecuțiile religioase care sileau poporul la uniație, tînărul Gheorghe a trecut Carpații în Țara Românească.

În drum spre Muntele Athos, devine temporar ucenic al unui arhieru grec care locuia în București. După ce este făcut rasofoar și diacon, pornesc împreună spre Constantinopol și Sfîntul Munte, pe la jumătatea secolului XVIII. Murind acolo dascălul său, ierodiaconul Gheorghe devine ucenic al starețului Paisie în schitul Sfîntul Ilie din Athos. În anul 1752 Cuviosul Paisie îl călugărește, iar în anul 1754 îl hirotonește preot pentru obștea sa. În acest schit s-a nevoit ieroschimonahul Gheorghe timp de zece ani. În anul 1763 se strămută în Moldova, la Mînăstirea Dragomirna, împreună cu starețul Paisie și cei 64 de ucenici ai săi.

La Dragomirna Cuviosul Gheorghe petrece încă doisprezece ani ca preot, duhovnic și econom peste cei 350 de călugări și frați. Apoi se strămută la Mînăstirea Secu, în anul 1775, împreună cu 200 de călugări. Aici trăiește numai doi ani pe lîngă Cuviosul Paisie și se duce din nou la schitul Sfîntul Ilie din Athos.

În primăvara anului 1781 vine în Moldova să-și vadă starețul și frații din Mînăstirea Neamț. La reîntoarcere, însă, este numit de mitropolitul Grigorie al Ungrovlahiei egumen al schitului Cernica, rămas de mulți ani în părăsire. Timp de patru ani organizează bine schitul și adună 54 de ucenici în jurul său. Apoi, îmbolnăvinduse, lăsă așezămînt scris, „diată”, ucenicilor săi, cum să-și petreacă mai departe viața în Cernica. Așezămîntul său are o mare importanță duhovnicească. În același an, starețul Gheorghe s-a făcut iarăși sănătos și a mai trăit încă 22 de ani.

* Monahul Casian Cernicanul, *Viața, faptele și cuvintele starețului Gheorghe* în «Istoriile sfințelor mănăstiri Cernica și Căldoroșani», București, 1870, p. 1—84; Arhim. Chesarie Gheorghescu, *Cuviosul Stareț Gheorghe de la Cernica*, în *Sfinți Români..*, op. cit., p. 500.

înmulțindu-se frații în jurul său, mitropolitul Grigorie i-a dat sub conducerea sa, din anul 1793, și Mînăstirea Căldărușani. Ca stareț al celor două mînăstiri, Cemica și Căldărușani, Cuviosul Gheorghe a împărțit soborul în două părți, punînd în fiecare mînăstire cîte un egumen destoinic. A rînduit la biserică praviță zilnică, spovedanie deasă, ascultare și masă de obște, după tradiția Athosului și potrivit așezămîntului său.

La 3 decembrie 1806, marele stareț Gheorghe se mută la veșnica odihnă, plîns de numeroșii săi ucenici din ambele mînăstiri. Pentru înțelepciunea cu care a condus și organizat, timp de 25 de ani, cele două mari obști călugărești cu aproape 200 de monahi, starețul Gheorghe este considerat un mare părinte duhovnicesc și înnoitor al monahismului românesc, iar pentru viața sa aleasă este numărat în rîndul cuvioșilor români»

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Oprindu-se în țară fără voia sa de către mitropolitul Țării Românești, Cuviosul Gheorghe era în mare mihnire. Deci, postind cîteva zile, s-a rugat Maicii Domnului și Sfîntului Ierarh Nicolae să-l povățuiască ce trebuie să facă. Apoi, adormind puțin de osteneală, i s-a arătat în vis Sfîntul Nicolae și i-a poruncit, zicînd:

— Rămîi aici și îmi curățește locașul meu de fiarele sălbatice !

Deșteptîndu-se plin de bucurie, a pornit în căutarea locașului Sfîntului Ierarh Nicolae și a aflat biserica lui din ostrovul Cernicăi, pustie și plină de șerpi. Din ceasul acela a rămas în schitul Cernica cu doi ucenici ai săi, Atanasie și Serafim, din Mînăstirea Neamț.

2. Spuneau ucenicii Cuviosului Gheorghe că după ce au ajuns înfii pe ostrov și s-au închinat în biserică, au văzut în Sfîntul Altar un șarpe uriaș. Atunci starețul, înscmîndu-se cu semnul crucii, i-a zis cu glas blînd:

— Ganul * tatei, pînă acum ai locuit tu aici. Acum să te duci din locul acesta ca să locuim noi!

La cuvîntul starețului șarpele s-a supus poruncii îndată și a ieșit afară din biserică și din ostrov, dispărînd în pădurile din împrejurimi.

3. Mărturiseau ucenicii cuviosului că la început multă nevoie și lipsă au răbdut în ostrovul Cernicăi. Biserica era părăsită de mulți ani, lipsită de uși, de ferestre și de cele necesare. Chiliile erau vechi și toate dărîmate, iar ostrovul acoperit în întregime de pădure, de rugi și de spini. Starețul Gheorghe însă nu se descurajă. Ziua tăiau cu topoarele copacii și spinii, ca să deschidă poiana. Seara se adunau cu toții într-o pivniță ruinată, mincau pesmeți de pîine cu ceva legume și dormeau pe

* Adică, „dragul”.

pămînt cîteva ore. La miezul nopții se scidau și făceau Utrenia, dînd laudă lui Dumnezeu. Apoi starețul mîngîia ucenicii cu fiiimoase cuvinte de învățătură. La urmă așteptau iarăși pînă în zori cînd se sculau, făceau cuvenita rugăciune și plecau la tăiat pădurea.

4. Vestea despre sfințenia vieții Cuviosului Gheorghe s-a răspîndit repede în toate părțile și veneau mulți să petreacă lîngă el, iar alții îi aduceau ajutoare să refacă biserica și chiliile. În primele șase luni s-au adunat în jurul starețului șase frați. După încă un an au venit 16 frați. În trei ani numărul ucenicilor a sporit la 33. În anul următor erau 54 de suflete în ostrov, iar în anul 1786 obștea schitului Cemica crescuse la 103 frați.

5. În primăvara anului 1784, starețul Gheorghe voia să facă călugări pe cei 33 de ucenici ai săi, dar nu avea haine și cele necesare pentru ei. Auzind de aceasta, cîțiva credincioși din București au cumpărat haine pentru toți frații și le-au dus la cuviosul. Iar în săptămîna Sfîntelor Patimi, starețul Gheorghe i-a călugărit pe toți, slăvind pe Dumnezeu și mulțumind Sfîntului Ierarh Nicolae.

6. În anul 1788, starețul Gheorghe a făcut o mică biserică pe ostrovul mic, închinată Sfîntului Mare Mucenic Gheorghe. Alături, a făcut mai multe chilii de pămînt și în acestea trimitea ucenicii săi pe rînd să se liniștească. Părinții se nevoiau pe ostrovul mic toată săptămîna, iar sîmbăta veneau în ostrovul mare. Aici se mărturiseau, primeau Sfintele Taine, petreceau în obște Duminica, ascultau învățăturile mai dulci decît mierea ale bunului stareț, apoi iarăși se întorceau la liniște în ostrovul mic.

7. Mărturiseau ucenicii Cuviosului Gheorghe că bătrînul a făcut multe odoare noi la biserica Sfîntului Nicolae din ostrov. Apoi a hirotonit trei preoți și trei diaconi și a rînduit să se facă zilnic Sfînta Liturgie și cele șapte laude. Pravua și canoanele bisericii le-a așezat întocmai după tipicul Sfîntului Sava, și potrivite cu obiceiul pămîntului, că mai înainte de dînsul nu erau statornicite nici într-o parte a țării, „ci urma care cum vrea”.

8. Iarăși spuneau aceiași ucenici, că pînă la venirea acestui cuvios se pierduseră chinoviile și orînduiala lor din această țară, după mărturia mai multor hrisoave domnești care arată, zicînd așa: „Noi singuri am văzut viața fericiților pustnici din Cernica și ne bucurăm, avînd în a noastră stăpînire o asemenea mînăstire cu viață după Dumnezeu . . .”.

9. Starețul Gheorghe sfătuia mereu pe ucenicii săi să trăiască în desăvîrșită dragoste unul cu altul. Dar la începutul anului 1785 s-a îmbolnăvit greu, încît socotea că va pleca din lumea aceasta. Deci, a poruncit să tragă clopotul mare, a adunat pe toți frații în biserică, le-a citit molifta de iertare, apoi le-a spus, lăcrimînd:

— Copiii tatei, dragoste să aveți între voi, că Dumnezeu știe de ne vom mai vedea !

10. Adunându-se frații în jurul Cuviosului Gheorghe când zăcea în pat, au început a-l ruga cu lacrimii:

— O, părinte prea dulce, măcar prin viu grai fă-ne să auzim toți, pe cine să avem îndreptător și ce rînduială să ținem după moartea ta? Căci noi pînă astăzi, căzînd și sculîndu-ne, numai pe tine te-am avut purtător de grijă pentru Dumnezeu, nefățarnic începător, neviclean întru petrecere, nemomelnic întru pogorîri și neposomorît spre cei mult greșiți.

11. Văzînd starețul Gheorghe întristarea ucenicilor săi, i-a sfătuit, zicînd:

— Părăsiți, o, fiii mei, gîndul de a cerca judecățile lui Dumnezeu cele necuprinse ! Părăsiți legiuirea amăgitoare între voi, vrînd să știți cine anume să vă fie începător ! Părăsiți gîndul și voi, aceștia mai tineri, care socotiți că lipsirea mea va fi pricină de risipirea obștii sau de nesporirea voastră. Ci, toți dimpreună cu mine să ziceți așa: „Nu nouă. Doamne, nu nouă, ci numelui Tău dă slavă î” (Ps. 113, 9). Deci, ascultați-L pe Hristos, împlinindu-I toate poruncile și toate celelalte, negreșit, se vor adăuga vouă.

12. Astfel, blîndul stareț a lăsat ucenicilor săi un „așezămînt statornic cum să fie îndreptarea smeritei obștimi” de la Cernica după moartea sa, adăugîndu-le și aceste cuvinte:

— Deși nu presupun că veți călca în cursa neascultării, sau că veți căuta cele mai presus de a voastră măsură, totuși, cu dreaptă credință vă îndemn să rămîneți supuși întru această părintească hotărîre.

13. Zicea starețul ucenicilor săi:

— Foarte străin lucru este călugărilor ieromonahi ca să-și hotărască singuri loc cinstit pentru îngropare. Și mai ales celor îngreuiți cu duhovnicia. Să-și hotărască numai prohodul și parastasele cele obișnuite, care scot din iad pe pătimașul suflet. Acestea chiar și de la tot creștinul să nu rămîna.

14. Întrebat fiind cuviosul unde să-i îngroape ucenicii trupul după moarte, el le-a răspuns:

— Cît despre viermănosul meu trup, căutare păgubitoare de smerenie nu-i trebuie. Ci mai ales să vă milostiviți a-l scoate încă și din ostrov afară, spre mîncarea fiarelor, că doar se va micșora și mulțimea păcatelor mele. Iar dacă nu voiți a vă pleca poruncii ticăloșiei mele, apoi măcar să-l puneți după ușa pridvorului, unde se face și litie la cei răposați, ca văzîndu-mă frații, intrînd și ieșind, toți să se umilească, zicînd: „Odihnește, Doamne, cu dreptii pe adormitul robul Tău”, făcînd pînă la patruzeci de zile și cîte douăsprezece închinăciuni.

15. Apoi, le-a adăugat și aceste cuvinte:

— Fiilor[^] de cugetați să vă rămîna de la mine după moarte ceva aur sau argint, apoi vă rog să nu vă pîngăriți cumva mintea cu asemenea ginduri; nici să voiți a ispiti mult taina lucrului. Ci să vă sfiți și de fața neadormitului străjer, care mă întărește a vă încredința, prin adevăr, scriind pe toate cîte le izvorăște inima mea.

16. Spunea starețul Gheorghe:

— Fiii mei, să nu poftiți a schimba harul cuvioșiei voastre pe unele lucruri pămîntești și stricăcioase, după cuvîntul psalmistului ce zice: „Bogăția de ar curge să nu vă lipiți inima” (Ps. 61j 10).

17. Zicea iarăși ucenicilor săi:

— Fraților, întru numele Tatălui, pildă m-am făcut între voi prin rodul dragostei, iubindu-vă pe toți deopotrivă. întru numele Fiului, m-am supus de bună voie sub picioarele tuturor, ca să pot vina prin răbdare și sufletele voastre. întru numele Duhului Sfînt, n-am lăsat pe simțiri a zbura peste hotarele firii, întrucît și de voi mi s-a făcut milă, încălzindu-vă pe lingă bucuria inimii și îndreptîndu-vă către limanul n[^]tuirii.

18. Apoi iarăși le-a zis:

— Cu voi grăiesc, o, fiii mei* cei săraci cu duhul, că și pe pămînt vă trebuie avuții nevremelnice ca să dobîndiți cu prețul acestora nebiruite arme, vrînd a vă lupta, ca niște buni ostași, cu intrarmații (diavoli) cei nevăzuți ai iadului și a pătimi pînă la singe pentru Iisus Hristos cel răstignit.

19. Iarăși, cu duhul blîndețelor — zicea bătrînul — adaug porunci celor purtători de cruce fii ai mei sufletești, în ce chip să fiți ca niște tîngeri în trup, neplecîndu-vă la deșertăciuni mincinoase, nici la răsîfățări neastîmpărate, sau la plimbări nepotrivite darului vostru, după cuvîntul cel zis de vasul alegerii: „deși toate îmi sînt slobode, dar nu toate îmi sînt de folos*” (1 Cor. 6, 12).

20. Zicea iarăși către ucenicii săi:

— Bunul vostru obicei și podoaba chipului să fie întocmite după urmarea cea dreaptă, asemăidndu-vă celor tineri prea cuvioși sfinți, care au fost de o vîrstă cu voi întru firea omenească. Deci, pildă de fericită răbdare să luați de la Acachie cel întocmai cu mucenicii. Pildă de curată supunere să luați de la Dositei cel cu totul fără de răutate. Iar pildă de smerită înțelepciune să luați de la Zaharia cel mult pătimitor.

21. Iarăși învăța pe fiii săi:

— Fiilor, „slujiți Domnului cu frică și vă bucurați Lui cu cutremur*” (Ps. 2, 9). Că de veți petrece zilele vieții voastre cu luare-aminte de sine, iar nu întru nebăgare de seamă, atunci cu adevărat nu se va atinge de voi nici o meșteșugire diavolească.

22. Uneori spunea ucenicilor săi:

— Să știți, fiii mei, că zavistia, pizmuirea, lăcomia, vicleșugul, mânia, pomenirea de rău și trufia, acestea nu știu să cinstească pe cea plăcută lui Dumnezeu sporire duhovnicească. Patimile acestea rămân ca niște săgeți înfipite întru același blestem al neascultării strămoșești.

23. Alteori, adăuga starețul și acestea:

— întru nevoințele voastre, fraților, se va proslăvi iubitorul de oameni Dumnezeu și veți moșteni pacea, care întoarce iarăși la cea după fire laudă, pe cei ce se află cu mintea întregă, făcându-vă multora oglindă vieții spre îndreptare și bucurându-vă întru lumina celor vii,

24* Zicea iarăși starețul Gheorghe:

— Fiii mei, câtă vreme am trăit împreună cu voi, altă grijă nu am avut, decît cum să vă apăr de tot felid de vătămări, ca pe niște prunci înfășurați cu străinătatea, și să vă deștept a rămînea mereu sporiți.

25. Fiilor, spunea cuviosid, cea mai cuprinzătoare poruncă, întru care se reazimă începutul mîntuirii monahilor, este ca întocmai cu suflarea să cinstiți supunerea unul către altul. însă nu cu ceva interes nebinecuvîntat de Dumnezeu, ci- pentru singur folosul aproapelui, ca să împliniți și dragostea cea hotărîtă din lege. Iar eu, nevredniciJ, martor sînt pentru voi, fiii mei, cum că nu veți fi întrebați la ziua judecării, nici veți rămîne fără cercetare de sus. Iar de veți amărî sufletul mai marelui vostru cu neascultarea, atunci să vă gătiți foarte mult de răspunsul cel pornit cu dreaptă mînie peste fiii neascultării, care lucru să nu fie !

26. Apoi adăugă și aceste cuvinte:

— Nici după moartea mea să nu îndrăzniți a ieși de sub jugul Domnului, nici să vă întindeți, cercînd alte vieți; ci să vă mulțumiți cu acest încredințat podvig (jug, povară) întru care sînteți bine deprinși și chemați de însuși Duhul Sfînt, avînd spre nerușinată pildă pe cei 24 de ani ai supunerii mele, cînd am fost sub ocîrmuirea dreptului bătrîn, Kir Paisie, starețul meu cel din chinovie.

27. Pentru frații cei de curînd veniți, zicea:

— De s-ar întîmpla vreunii din frații cei de curînd veniți la călugărie a face gîlcevi, tulburîndu-vă prin lumești obiceiuri și dînd smin-teală la tot soborul, făcîndu-se iubitori de sine cu tovarășii, mincători pe ascuns, fățarnici întru spovedanie, robi patimilor întru neînfrînată lăcomie și, în scurt, batjocoritori de chipul îngeresc, acestora, întîi să le gătiți merinde pentru călătorie la drum. Apoi, fără de nici o cercetare cu epitimie (canon), să-i lăsați a se duce unde vor vrea, după cuvîntul Domnului: „Că mulți sînt chemați, dar puțini aleși” (Matei 20, 16). Dar, întorcîndu-se ei cu pocăință adevărată iarăși în cinstea lor cea dîntîi, să fie primiți, nimic muștrîndu-i pentru cele trecute.

28. Monahilor și clericilor învrăjbitori, nestatornici și de-a pururea clrtitori, marele stareț le porunca să-și aleagă una din aceste trei:

- Sau, cunoscîndu-vă neputințele, îndată să arătați cucernicie și •ă puneți început bun; sau, luînd binecuvîntare de la povățuitorul obștii, •ă vă căutați alt locaș, după rîvna inimii voastre, unde să vă mîntuiți mai cu puțină osteneală; sau, și mai bine, să faceți plîngere către stăpînescul scaun (către chiriarhul).

29. Marele stareț^ arhimandritul Gheorghe, considera că mîntuirea călugărilor din viața de obște atîrnă de păzirea statornică a următoarelor cinci porunci, așezate în chipul crucii:

1) Toate cu binecnyîntare

IIS.

HS.

5) De 12 ori pe an a se împărtăși

NI.

KA.

2) Toate cu spovedanie

30. Spunea cuviosul că de se vor întrarma călugării cu aceste patru •nne, adică, întîi să facă toate cu binecuvîntare; apoi să se spovedească

adesea; apoi sa țină măsura dreptei socoteli și 5a aibă smerita înfdepciune^ atunci vor putea omorî toate patimile limbii, ale inimii și ale simțurilor, facindu-se de-a pururea vTe<kiici împărtășirii dumnezeieștilor Taine.

30L. Despre cea dintîi poruncă spunea starețul ucenicilor săi:

— Nicidecum, fără binecuvîntarea povățuitorului obștii să nu cutezați a face nici cît de mic lucru, după cum legiuiesc Sfinții Părinți. Ci toate ostenelile voastre să treacă prin știrea lui și atunci cu adevărat vor fi primite la Dumnezeu. Iar de veți schimba porunca, apoi să știți că și folosul odihnei nu va rămîne întru voi. Pentru că altfel, „orice sfaU veți sfătui, risipi-1-va Domnul”* (Isaia 8, 10).

32. Despre Taina Spovedaniei, spunea fiilor săi:

— Vi se înnoiește această tare poruncă, ca pînă la unul să mergeți de trei ori pe săptămînodnă către duhovnicii cei aleși de sobor. Fiecare, unde va fi rînduit de înaintestătătorul, la acela să-și mărturisească toate ascunsele cugete și greșeli, suspinînd din adînc și cerîndu-și iertare, socotind a fi de față însuși cunoscătorul de inimi Dumnezeu. Iar nefacînd așa, apoi singuri vă pricinuiți groaznice căderi și nici o sporire în suflet să nu așteptați.

33. Despre a treia poruncă a dreptei socoteli, sfătua pe ucenicii săi:

— De veți simți că vă supără ori în ce lucru dracul cel de amiază-zi, șoptindu-vă că doar ați fi voi mai buni la Dumnezeu decît alții, sau mai sfinți și cuvioși, îndată să alergați la egumenul, ru^du-1 să vă schimbe din ascultările cele de cinste în altele cu totul proaste, pînă veți scăpa de robia cugetului n^ndriei și veți cîștiga dreapta socoteală. Iar nefacînd așa, apoi negreșit veți pierde și roadă dreptății.

34. Iar despre smerita înțelepciune porunca, zicînd:

— Vă dau această poruncă mai rîvnitoare, ca împătrit să aveți străjuire cum să vă păziți capul credinței prin smerita înțelepciune, pentru a nu fi zdrobiți de cel mai necurat duh al blestematei huliri, care pe mulți din călugării ce se țineau a fi prea isteți i-au aruncat în deznădejde și le-au zdrobit oasele de pe fața pămîntului. Unul ca acesta, de voiește în grabă a rușina pe acel drac, cu sila să tragă pe inimă a se apropia și el cu frații la anaforă, la sărutat icoanele și la orice îl va pune egumenul. Iar nefacînd așa, apoi pînă la groapă îl va petrece acel duh rău, vrînd să-1 cîștige prin deznădejde.

35. Pentru Sfînta împărtășanie astfel îndemna Cuviosul Gheorghe pe ucenicii săi:

— Părintește vă îndemn ca să nu treacă nici o lună, nefiind împărtașiți cu dumnezeieștile Taine. Ci toți de obște să vă *indeletniciți a vă cumineca de douăsprezece ori pe an*^ afară de alte neocolite pricini. Eu vă sfătuiesc, iubii mei fii, să nu vă abateți, alegînd ceva din cele peste

măsura voastră, nici a vă socoti cu cei de-a pururea vrednici împărtășirii.^ G, precum de multe ori v-am zis, păziți calea de mijloc, împlinind după puterea voastră pe cele cuviincioase pregătiri. Măcar trei zile de Hnd postindu-vă, îndrăzniți a lua cu cucernicie de la sfințitorul preot pe cele curățitoare Taine.

36. Zicea iarăși Cuviosul Gheorghe:

— Feriți-vă, o, fiii mei, să nu vă înșelați, grăbindu-vă a primi lupi cuvîntători întru smerita turmă. Adică pe aceste cinci firi de oameni ce sînt încurcați cu străine așezări sufletești: Pe călîfgărul venit de aiurea, ce este numai rasofor; pe schivnic, care este mai presus de cinul vostru; pe cel ce este de neam mare; pe cel foarte învățat și nesupus; și pe cel ce este peste fire lipsit de minte. Că ale acestora nepotrivite așezări nu vă sînt de folos a rămîne cu voi. Însă, iarăși, prin duhul blîndeților vă poruncesc ca, văzîndu-i plecați spre căință cu adevărată umilință, •ă-i numărați a fi bineprimiți cu cei dintîi, după cuvîntul Domnului ce lîce: „ pe cel ce vine la Mine nu-1 voi scoate afară”.

37. Spunea starețul și aceste cuvinte:

— Călugărul cel de bun neam și cinstit, mult, puțin ce a adus cu •ine, să le pună la mijloc spre mîngîierea tuturor din obște, împrumutînd cu acestea pe Sfîntul Ierarh Nicolae. Că dimpreună cu părăsirea de toate, i-a primit Dumnezeu și pocăința.

38. Iar despre tăierea voiei zicea:

— De la călugărul cel de bun neam numai această mică slujbă i se cere, ca să nu creadă minții sale mai mult decît celui ce îl povățuiește pe el. Ci, precum deodată a părăsit lumea, în acest chip să-și taie și voia •a. Și cu aceasta a împlinit toată dreptatea.

39. Către economul obștii acestea porunca marele stareț:

— O, prea iubite fiul meu econoame, întru cele mai ușoare economii firești vei săvîrși îndreptări de slujbă după cum Sfîntul Nicolae îți va povățui mintea. Iar întru ascultările mai grele, cu nedumeriri de taină, să nu calci hotarul, ci să întrebi și pe duhovnici, că atunci mai puțin vei greși.

40. Zicea iarăși:

— La toate ascultările să ai grijă a nu se face ceva pagubă, nici risipire fără de rînduială, sau vătămare celor rînduiți de tine în ascultare. Ci la fiecare slujbă să așezi cîte trei oameni, ajutîndu-se unul cu altul,

41. Să-ți fie în știre și aceasta, fiule — zicea bătrînul --, ca pe cei posomorîți și fricoși la luptă niciodată să nu-i pui la slujbe grele, pentru că negreșit te vor rușina.

42. Apoi adăugă starețul Gheorghe și aceste cuvinte părintești către economul ndnăstirii:

— Fiide, econoame, prea cu bună pază să cumpănești greșelile fraților, a nu le judeca numai cu asprime, după trup, ci mai ales cu multă milostivire, după duh. Că zice Hristos: „Milă voiesc, iar nu jertfă** (Matei 9, 13).

43. Zicea și acestea:

— Deși multe căderi vor pătimi frații, ca niște oameni cu neputințe, și felurite scîrbe cu nemulțumire îți vor pricinui, tu, fiul meu, nu-i muștra cu patimă, nici să-i osîndești după obicei, ca să nu cazi și tu din bunătăți și mai tîrziu vei rămîne cu mîntuirea mai prejos decît cei ce de-a pururea cad și se scoală.

44. Iarăși zicea economului:

— Arată-te vesel spre frați și foarte mult vei fi iubit de toți. Și chiar de vei pătimi întocmai ca dreptul Iov, să nu te aluneci, dînd vină asupra fraților sau cîrtind asupra Ziditorului a toate. Că destul îți este folosul a te păzi cu cinste de păcat și a mingîia sufletele lor.

45. Altădată iarăși învăța pe econom, zicînd:

— Să știi, fiul meu prea iubite, că și rînduiala iconomieii celei dia lăuntru sufletului este un dar foarte scump și nu lesne de aflat, care întrece cu prețul toată agonisita cea trupească. Deci, să nu se vatăme frații, apropiindu-se de tine ca să ia folos. Și nici tu să nu simți durere cînt te vor necăji întru ceva: Numai prin harul acesta, ce este tăifiuit de furii cugetelor, degrabă vei umplct* jitnițele faptelor bune, săturînd din destul adunarea obștei.

46. La urmă adaugă și aceste cuvinte:

— Fă-te ca un tată iubitor de fii și te bucură de sporirea lor, că atunci și ei îți vor purta neputințele tale.

47. Spunea starețul ucenicilor săi:

— Fiilor, deprindeți-vă cu rînduiala părintelui meu, Kir Faisie, care poate și în zilele noastre mult a ne folosi, fiindcă pravila acestui drept bărbat este întemeiată pe șapte stîlpi neclătiți și întărită pe cele șapte Laud^ ale Maicii noastre. Biserica.

48. Zicea iarăși:

— Se cuvine a nu tăinui vouă, fiilor mei, că mai ales trei odrasle ale bunătății starețului meu, mi se pare că nu veți putea degrabă a le vedea rodind aici, nici a le cîștiga așa ușor în scurtă vreme. Adică, rugăciunea lui Iisus, povățuirea de călugări mulți și împăciuirea monahilor de multe neamuri.

49. Cea dintîi odraslă este lucrarea minții, adică făclia cea nestinsă a îndreptării sufletului, care povățuiește pe smeritul om către raiul cel gînditor și îl face în stare să ajungă la măsura vîrstei lui Iisus Hristos. Această lucrare departe se află de niște pătimași ca noi.

50. Fraților, adăugă bătrînul, nu vă slobozesc a lua cuțit spre junghiere, cercînd taina acestei lucrări, pînă ce veți agonisi cărți spre ajutor la meșteșugul ei. Pentru că^ nefiind bine iscusiți să nu vi se întîmple ceva mai rău și veți fi de rîs vrăjmașilor draci. Căci foarte cu anevoie nimeresc calea aceasta cei nedezbrăcați peste tot de materiile trupului, după cuvîntul ce zice: „Nu va locui Duhul lui Dumnezeu în oamenii aceștia de vreme ce încă trup sînt și numai cele pămîntești caută^\"

51. Cea de a doua odraslă, continua starețul, este ca nicidecum să nu primiți în obște mai mult decît 103 frați. Măcar de ar veni la voi orice față, aducîndu-vă toate bunătățile pămîntului, să nu călcați așezămîntul ce vi se hotărăște, că atunci se vor naște între voi urîte prigoniri și veți cădea în grele ispite și nu veți fi mîn^ați de ninaenea. Ci numai după ce se vor muta unii către Donmul să împliniți locul și numărul.

52. Cea de a treia odraslă, fraților, este ca să nu caute întîietate cineva din călugări sau din frații cei primiți în obște ce sînt de alte neamuri. Că mai bine este ca fiecare să se întrebe pe sineși cum s-a făgăduit înaintea Sfîntului Nicolac și oare la ce a venit la mînăstire, îndestulîndu-se a fi cinstit cu cei de mijloc fericiți ascultători și numărat cu cei neînstrăinați de mila lui Dunuiezeu.

53. Zicea și acestea marele stareț:

— Harul acestor trei bunătăți, adică al lucrării minții, al povățuirii de popor mult și al împăciuirii limbilor, nu multora s-a dat de la Dumnezeu.

54. Alteori, sfătuia cu stăruință pe ucenici:

— Părintește vă rog, pentru numele Prea Sfintei Treimi, să nu faceți supusă această smerită obște (Cernica) altor neamuri mai sporite, cît timp va locui măcar un singur suflet de român într-însa. Ci, ori greci, ori de altă limbă, să nu îndrăznească a pași peste soarta românilor, nici ține începătoria înlăuntru bisericii sau în economia de afară. Numai cu învoire de obște pot să fie ca o mină dreaptă românilor statornici, spre ajutor la greutatea vieții.

55. Iar pe călugării cernicani astfel îi sfătuia bătrînul:

— Nici între voi, românii, să nu faceți prigoniri, affîndu-vă mai buni decît alții și să vă certați, zicînd: că eu sînt pămîntean, iar acela este moldovean și acesta transilvănean. Pentru că nu felul limbii românești judecăm, ci mai degrabă faptele credinței cercăm. Iar de nu veți ține seamă de cuvîntul ce v-am rugat, apoi să știți, fiii mei, că multă plîngere veți moșteni în loc de pace. Drept aceea, să nu călcați hotarul, căci toți în curînd vom muri și vom stăpîni numai mormîntul.

56. Pentru privegherile cele de peste an, așa învăța Cuviosul Gheorghe pe fiii săi:

— Iubiților, puneți-vă la răbdare și cu dragoste să închinați lui Dumnezeu în cursul unui an câte o priveghere de om, după numărul ce sînteți adunați aici, în această vreme.

57* Zicea iarăși:

— În tot lucrul bine este a păzi fiecare măsura de mijloc, atît pentru alinarea mării deșarte, cît a fugi și de omorîtorul păcat ce se naște călugărului din trîndăvie. Deci să nu se îngreueze inima voastră cu neînțelegerea, căci și Psalmistul zice: „Adormit-au cu somnul lor și n-au aflat nimic”. Gi, vă hrăniți sufletul cu rugăciunea cea de-a pururea curgătoare a străjirii nopții, ca să dobîndiți har cu prea bogată milă de sus.

58. Apoi continuă starețul:

— ^ Privegherile să le faceți după rînduiala aceasta: 40 de privegheri la sfinții cei aleși de peste an, punîndu-le slujba după învoire frățească și făcînd osteneală cinci ceasuri din noapte: 7 privegheri de cîte șapte ceasuri să-i închinăm cu cuget smerit Maicii Domnului, la toate praznicile ei, întru cinstea și mărirea pururea Fecioarei Măria; 12 privegheri la praznicele împărătești ale însuși Ziditorului a toată făptura și Mîntuitorului nostru, făcînd osteneală cîte nouă ceasuri din noapte, după numărul celor nouă cete de îngeri care îl slăvesc neîncetat; 3 privegheri de toată noaptea, de cîte douăsprezece ceasuri, din care: una la întîi septembrie pentru biruința și întemeierea prea înălțatului nostru domn;* a doua, la întîi martie, pentru fericita sănătate și buna sporire a prea sfințitului nostru mitropolit; iar a treia, la 6 decembrie, spre ziua hrămului, întru cinstea și pomenirea Sfîntului Ierarh Nicolae.

59. La urmă, adăugă starețul și aceste cuvinte:

— Săvîrșiți-le pe toate cu bună rînduiala, o, fiii mei. Purtați grijă a nu fi lipsit cineva de harul privegherilor, nici să rămîneți bătînd afară la ușa milostivirii lui Dumnezeu. Ci mai ales voi, clericii, cu foarte mare pază să umblați, nesocotind a fi mică pagubă a scădea măcar o cirtă din lege, că scris este: „Cel ce nu se ostenește după lege, nu se încununează” (2 Tim. 2, 5),

60. Pentru canonul și pravila de la chilii, astfel învăța Cuviosul Gheorghe pe fiii săi duhovnicești:

— Am rînduit să faceți și ceva canon pe la chilii, care este după măsură cumpănit și cu puțință fiecăruia a-l săvîrși. Socotiți, fiii mei, mai întîi să nu aveți unii spre alții pomenire de rău, „ca să nu apună soarele întru mînia voastră” (Efes. 4, 26).

61* Apoi zicea:

— Cei ce știți carte, vrînd de cu seară a vă odihni, alegeți a citi una din acestea două: sau moliftele spre somn sau Canonul îngerului. Iar

deșteptîndu-vă din somn, să citiți iarăși sau icoasele Maicii Domnului, sau moliftele dimineții.

62« Zicea iarăși starețul:

— La închinăciuni dăm voie, sau 300 de cele mici să faceți, sau 100 de metanii pînă la pămînt. Asemenea pogorîm hotarul milei și către cei cu totul slabi ce nu sînt cărturari. Să facă, deci, sau 700 închinăciuni mici, sau 300 metanii mari, păzind întocmai pînă la moarte această legătură, afară doar de sîmbete, de Duminici și praznice cu dezlegare, că atunci metanii mari nu se fac.

63. De se află cineva rîvnitor, iubind a le săvîrși pe toate cele rînduite fiecărei zile, acesta despre noi să fie slobod și binecuvîntat. Inșă și stihul cel rînduit călugărului, toți, de obște, să-l aveți întru pomenire. Adică, de-a pururea culcîndu-vă și sculîndu-vă să ziceți așa : „Doamne, miluiește-mă pe mine păcătosuV*.”

64. La urmă adăugă starețul și acestea:

— Zis-a un mare filozof cum că celor înțelepți puține le trebuiesc. Astfel și voi, fin mei, citind multe scripturi, măcar numai să fiți cucernici. Măcar să nu pizmuiți celor împlinitori de porunci, ca să nu rămîneți și nelucrători din rea voință; ci cît aveți încă vreme, sîrguiți-vă, fiecare cît poate.

65. Iar pentru măsura somnului, spunea marele stareț:

— Fiilor, să vă arăt puține și pentru greutatea somnului, numit și moarte a sufletului, ca să-i știți măsura și sorocul odihnei. Precum din patru stihii este alcătuită lumea de cel Atotputernic Dumnezeu, într-acest chip se cuvine și somnului să-i despărțim vremea și drept cumpănindu-l, să-i lăsăm daraua numai întru a patra parte de măsură. Adică, iama să vă odihniți dormind noaptea șase ceasuri. Iar vara, patru ceasuri noaptea și două ceasuri ziua. Și numai atît. Iar dacă, încă nu ajung dramurile firii unora din slăbănogi, apoi lăsăm voie la începătorul obștei (egumenul) a le mai face ceva adaos, pe cît va socoti.

66. Zicea iarăși fiilor săi:

— Precum v-am spus a păzi rînduiala privegherilor, în același chip se cuvine și în toate zilele a nu lipsi nici un frate de la cele șapte laude ale Bisericii, după hotărîrea marelui Psalmist ce zice: „De șapte ori pe zi Te-am lăudat pe Tine, Doamne” (Ps. 118, 164).

67.. Sosind vremea cîntării de noapte, străjerul cel rînduit să nu lipsească din pridvor, ci cu bună pază să ia în scris pe toți frații, cine la ce vreme a intrat. Iar după sfîrșit, să ducă mărturia la egumen, ca pe cei întîrziți de la rugăciune să-i rînduiască sub duhovnicească epitaie. Adică, sau plecîndu-i va face metanii, sau oprindu-i a nu mînca mtr-acea zi.

68. La urmă a adăugat cuviosul și acestea:

— Să nu vă obișnuiți, fraților, a umbla din loc în loc, bătînd vînturi fără de folos și rezemîndu-vă de umbra necuratelor păveri. Ci vă întăriți unul pe altul și faceți roduri vrednice de pocăință. Iar părăsind voi locașul acesta, veți cădea sub grea epitimie (canon), ca niște netreb-nici însoțirii celor aleși.

69. în anul 1806, la 3 decembrie, îmbolnăvindu-se de moarte. Cuviosul Gheorghe a chemat la sine pe toți și le-a zis:

— Copiii tatei, dragoste să aveți între voi! Să știți că la Cernica va merge bine pînă la al patrulea stareț, iar de aici Dumnezeu știe. Apoi dîndu-și duhul în mîinile Domnului, a fost îngropat în pridvorul bisericii Sfîntul Gheorghe din insula mică.

CUVIOSUL SISOE SIHASTRUL

Ctitor și egumen al Schitului Rarău

(secolele XVIII—XIX)

Acest cuvios părinte sihăstrea în Munții Rarăului, pe la sfîrșitul secolului XVIII. Numele său era cunoscut în toate satele din împrejurimi. Sihastrii din codri îl aveau de povățuitor, fiind vestit ascet și lucrător al rugăciunii lui Iisus, iar credincioșii de prin sate îl aveau de părinte duhovnicesc și mijlocitor către Dumnezeu.

Auzind de nevoița lui, călugării din schitul Rarău l-au ales egumen și întîistătător al obștii lor. Și era egumenul Sisoe ca o luminare în sfeșnic pentru toți, adunînd în schit mai mulți ucenici și povățuind pe toți pe calea mîntuirii. Dar vșzînd cuviosul că bisericile ortodoxe, mînăstirile și schiturile din nordul Moldovei erau persecutate de autoritățile catolice austriece, a socotit să mute schitul Rarău în partea de sud a muntelui, care aparținea de Moldova.

în vara anului 1800, egumenul Sisoe s-a pregătit să treacă cordonul (frontiera) austriac. Deci, adunînd în schit 30 de țărani cu cai de munte, a așezat pe ei catapeteasma bisericii, odoarele, cărțile de cidt și puțina avere a schitului. Apoi, făcînd rugăciune la Maica Domnului și sârutîndu-i sfînta icoană, împreună cu tot soborul, au trecut noaptea frontiera, fără să fie observați de austrieci. Egumenul însuși mergea înainte cu icoana Maicii Domnului făcătoare de minuni și se ruga cu lacrimi să fie izbăviți de tot răul.

În zorii zilei au poposit într-o firumoasă poiană de munte, aproape de local numit „Piatra Zimbrului”. Aici au așezat icoana Maicii Dom-

nului într-un trunchi de brad și au făcut priveghere și liturghie de mulțumire lui Dumnezeu. Apoi au construit o biserică de lemn cu hramul Adormirea Maicii Domnului, cum se vede pînă astăzi, în care au așezat catapeteasma și sfînta icoană, protectoarea schitului. Alături au construit chilii pentru călugări și cele de nevoie. Așa a reînnoit cuviosul Sisoe schitul Rarău, scoțîndu-l de sub ocupație străină.

Adunînd în jurul său peste 20 de călugări și învățîndu-i pe toți dragostea de Dumnezeu, după cîtiva ani s-a strămutat la cereștile locașuri.

MONAHUL GHERONTIE DASCĂLUL

Minăstirea Neamț

(t 1812)*

Cuviosul Gherontie era unul din ucenicii starețului Paisie și cel dintîi părinte duhovnicesc al mitropolitului Grigoie Dascălul (1823—1834). Originar din Moldova, el a intrat ca viețuitor în Mînăstirea Neamț cu puțin înainte de venirea starețului Paisie (1779). Apoi, fiind iscusit la minte, a fost trimis împreună cu monahul Doroftei la Colegiul Sfîntul Sava din București, pentru a deprinde limba greacă. Aici a cunoscut pe tînărul Gheorghe Miculescu, mitropolitul de mai tîrziu al Țării Românești, pe care l-a adus la Mînăstirea Neamț și l-a călugărit sub numele de Grigorie.

După terminarea școlii, monahul Gherontie a devenit un iscusit traducător al Sfîntilor Părinți de limbă greacă. împreună cu fiul său duhovnicesc, ierodiaconul Grigorie, au tradus la Mînăstirea Neamț numeroase cărți patristice, din care cele mai multe au fost tipărite. Vestea acestor doi călugări iscușiți în cele duhovnicești și pricepuți la tălmăcirea cărților bisericești se răspîndise în tot pămîntul românesc. Erau cunoscuți atît mitropoliților Veniamin Costachi și Dionisie Lupu, cît și episcopilor de la Buzău, Rîmnicu-Vîlcea și Argeș.

în anul 1812, monahul Gherontie împreună cu ierodiaconul Grigorie se duc în Muntele Athos, „să se închine sfîntelor n^ăstiri, celor de acolo și să se înfîlnească cu părinții cei cuvioși, pentru folosul sufletului”. La întoarcere, însă, cad între tîlhari la Filipopoli, peste Dunăre, unde cuviosul Gherontie moare ca un adevărat martir. Ucenicul său îl

* *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, voi. II, colectiv, Bacorești, 1958; G. Tomesco, *Scurtă povestire istorică despre Sfînta Mînăstire Neamț*, 1942.

îngroapă la Mînăstirea Anarghiri din apropiere și se întoarce la Neamț. După șapte ani îi aduce osemintele și le depune în gropnița mînăstirii de metanie.

SCHIMONAHIA NAZARIA

Mînăstirea Yăratec

(t 1815) *

Viața schimonahiei Nazaria a fost din început înconjurată de necazuri și ispite. Era de loc din Brașov. Mai întâi a fost căsătorită și a născut doi copii. Apoi, murindu-i soțul, a rămas din tinerețe văduvă. Nu după mulți ani, cu voia lui Dumnezeu, i-au murit și copiii. Rămînînd singură și dorind să slujească lui Hristos, a intrat în nevoința vieții călugărești. Mai întâi a petrecut în schitul Scînteia din Vrancea, unde a fost făcută rasoforă sub numele de Natalia. Apoi se mută la schitul Bonțești. Aici primi marele și îngerescul chip sub numele de Nazaria.

Dorind o nevoința duhovnicească mai înaltă, schimonahia Nazaria a venit din ținutul Neamț, la schitul Pîrîul Carpenului—Pipirig. Aici a cunoscut pe marele duhovnic Iosif Pustnicul, care a strămutat obștea de aici la schitul Durau, sub muntele Ceahlău, unde luă ființă o renumită sihăstrie de călugărițe. La Durau s-a nevoit schimonahia Nazaria 14 ani de zile, în tăcere, în post, în rugăciune și ascultare, devenind egumenă acelei alese sihăstriei. Și era așa de blîndă, smerită și înțeleaptă încît o iubeau toate, ca pe o adevărată mamă duhovnicească.

În anul 1788, după întemeierea Mînăstirii Yăratec, Cuviosul Iosif Pustnicul a adus pe schimonahia Nazaria de la Durau și a pus-o stareță în Yăratec. Astfel, smerita mireasă a lui Hristos, părăsind liniștea, se face începătoare unei obști noi, devenind prima stareță a Mînăstirii Yăratec. Și a condus cu multă înțelepciune duhovnicească soborul mînăstirii, din anul 1788 pînă în anul 1815. La aceasta a fost ajutată nu puțin de Cuviosul Iosif și mai ales de Prea Sfînta Născătoare de Dumnezeu, protectoarea mînăstirii.

După ce formă o frumoasă obște de călugărițe cu peste o sută de surori și rîndui toate bine, schimonahia Nazaria s-a mutat din viața aceasta, pentru a lua plata ostanelor sale.

* Monahia Zenaida Racleș și Arhim. Evghenie Ungureanu, *Istoria Mînăstirii Yăratec*, M-rea Neamț, 1923.

ARHIMANDRITUL TIMOTEI

Stareț al Mînăstirii Gernica

(t 1816) *

Acest cuvios părinte era pămîntean de neam, din cîmpia Bărăganului. Auzind de schitul Gernica și de starețul Gheorghe, a părăsit din tinerețe grijile lumii și a venit să slujească lui Hristos. Și era unul din cei mai iubiți ucenici ai marelui stareț.

În anul 1784 tînărul Timotei a fost călugărit împreună cu alți 32 de frați. În anul 1793 a fost hirotonit preot și numit egumen al Mînăstirii Gernica, după ce Cuviosul Gheorghe duce o parte din călugări la Mînăstirea Căldărușani. Astfel, ieromonahul Timotei devine cel mai apropiat colaborator al starețului său, fiind blînd, smerit, ascultător în toate și iubit de întreaga obște.

După moartea starețului Gheorghe obștea Mînăstirii Gernica a ales stareț, la 5 aprilie 1807, pe părintele Timotei ieromonahul. Și a povățuit bine sfînta mînăstire 9 ani de zile, iacînd multe și însemnate îmbunătățiri și păzind cu sfințenie așezăntul înaintașului său. În toamna anului 1807 a primit între viețuitorii mînăstirii pe tînărul frate Constantin, care avea să devină mai târziu 3iintui Ierarh Calinic de la Gernica. În anul 1809 starețul Timotei începe construcția unei mari biserici, pe insula Sfîntul Nicolae, în locul vechii biserici distrusă de cutremur. În anul 1813 arhimandritul Timotei fondează mînăstirea de maici Pasărea, în pădurile din apropiere, unde mai tîrziu s-au nevoit multe din rudele părinților de la Gernica.

Pe lîngă aceste înnoiri, starețul Timotei s-a îngrijit nu puțin și de menținerea vieții duhovnicești în obștea formată cu atîta trudă de Cuviosul Gheorghe. A mărit numărul fraților din obște, a continuat tipicul slujbelor și ascultărilor rînduite în așezămîntul lăsat mînăstirii și, mai ales, a menținut unitatea și dragostea între frați. Pentru viața lui aleasă, pentru înțelepciunea și blîndețea cu care păstora turma lui Hristos, starețul era iubit și respectat de toți, ca un adevărat părinte duhovnicesc.

La 3 martie 1816, arhimandritul Timotei s-a mutat la Domnul, lășîndu-și ucenicii lipsiți de mîngîierea sa părintească.

— • Monahul Casian Cmcicanul, *Tutoriile sfintelor mănăstiri Cernîca și Căldoroșani*, București, 1870

EPISCOPUL IOSIF DE ARGHEȘ

, (t 1820) *

Acest episcop este vrednic de pomenit între cei mai aleși ierarhi ai bisericii noastre din secolul XIX, atât pentru buna chivernisire a eparhiei Argeșului, cât și pentru râvna cu care stăruia la traducerea și tipărirea cărților bisericești.

S-a născut în satul Malaia de pe râul Lotru—Craiova, în Jurul anului 1750. Tatăl său, fiind preot, l-a învățat carte din copilărie. Apoi se retrage la Mănăstirea Cozia, unde se călugărește. Mai târziu este hirotonit și numit egumen la Mănăstirea Sfântul Dumitru din Craiova. În anul 1792 este hirotonit arhieru cu titlul de „episcop al Sevastiei”. Iar la sfârșitul anului 1793 este numit episcop al eparhiei Argeșului, abia reînființată, pe care o păstorește cu duhovnicească râvnă și înțelepciune timp de 27 de ani.

Ca un iscusit slujitor al Bisericii lui Hristos s-a străduit să înnoiască mai multe biserici, minăstiri și schituri din eparhia sa. Astfel între anii 1797—1800 a construit noi chilii și un paraclis de iarnă la Mănăstirea Curtea de Argeș și a reînnoit Catedrala voievodală, împodobind-o cu picturi și odoare. Pentru moaștele Sfintei Mucenice Filofteia a făcut o raclă nouă și a turnat un clopot mare cu a sa cheltuială. A reparat, de asemenea, mănăstirile Stânișoara—Argeș și Antim din București.

Fiind un bun cărturar și statornic apărător al Ortodoxiei românești s-a ostenit toată viața să traducă și să tipărească cărți de slujbă și de apărare a dreptei credințe în Hristos. Din cărțile traduse de episcopul Iosif din limba greacă se pot aminti: *Octoihul* 1774 și 1794; *Urmarea lui Hristos* — 1792 și *Comoara drepte credințe* — 1793. Iar dintre cărțile traduse la cererea lui, îndreptate și tipărite cu a sa cheltuială, amintim: *Cele 12 Minee tipărite la Buda* în anii 1804—1805; *Slujba Sfântului Nifon*, 1806; *Octoihu* tradus de monahul Gherontie și ierodiaconul Grigorie din Mănăstirea Neamț, 1811; *Adunare pe scurt a dumnezeieștilor dogme*, tradusă de ierodiaconul Grigorie și tipărită la Mănăstirea Neamț în anul 1816, împotriva uniației din Transilvania; *Tilcuire pe scurt la Antifoanele celor 8 glasuri*, tradusă de același monah Gherontie la cererea sa și tipărită la Mănăstirea Neamț în 1817, precum și altele.

* *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*^ voi. II, colectiv, 1958, p. 255—263.

Episcopul Iosif mărturisea dreapta credință și prin exemplul vieții sale, fiind un bun slujitor al Bisericii și un adevărat păstor al turmei lui Hristos. În anul 1808 avea în eparhia sa 114 biserici de zid, 250 biserici de lemn, 699 preoți de mir, 30 ieromonahi, 445 diaconi, 3 ierodiaconi și 24 minăstiri și schituri.

Ajungând la adânci bătrînețe, s-a săvârșit din viață la Mănăstirea Antim, în toamna anului 1820 și a fost îngropat lângă biserică.

CUVIOȘII PĂRINȚI DIN MÂNĂSTIREA SECU

(Udși de turci în septembrie 1821)

Se cuvine să facem pomenire aici și de cuvioșii părinți — călugări, ierodiaconi și ieromonahi — uciși de turci în luptele date la Mănăstirea Secu în toamna anului 1821, împotriva eteriștilor greci.

O dată cu ocuparea mănăstirii de către eteriști înarmați, au fost reținuți înăuntru și o parte de mireni, dimpreună cu patruzeci de călugări. Turcii, căutând să izgonească pe răsculați, au asediat mănăstirea. Apoi, după două luni de rezistență și de mari sacrificii, mănăstirea a fost incendiată și răsculații au deschis porțile. În ceasul acela, s-a dezlănțuit un cumplit atac în curte și în biserică, murind de ambele părți sute de ființe omenești. Cu îngăduința lui Dumnezeu, în acel măcel au fost uciși cu sabia 35 de călugări nevinovați din obștea Mănăstirii Secu și apoi îngropați în aceleași gropi comune din apropiere *.

Uciderea acestor cuvioși călugări în propria lor mănăstire este un fapt unic în istoria monahismului nostru. Aceasta ne amintește de Cuvioșii Părinți uciși de beduini în Sinai, în Rait și la mănăstirea Sfântul Sava, în secolele IV—VI. Martor al acestui măcel a fost Cuviosul Zosima, un mare sihastru de la Pocrov, care a scris în însemnările sale câteva pagini zguduitoare.

Se cuvine dar să ne amintim cu recunoștință de acești [călugări, martiri fără nume, care și-au vărsat sângele nevinovat pentru dragostea lui Hristos. Se spune din bătrâni că pînă în zilele noastre apar pe pământ pete roșii de sânge, pe locul unde au fost tăiați cu sabia cuvioși martiri români.

* După afirmațiile piistnicului Zosima de la schitul Pocrov și ale arhierelui Narcis Crețulescu din Mănăstirea Neamț.

ARHIMANDRITUL ELARIE

Staiet a|Miiiă8tirii Neamț

(1818—1823) *

Arhimandritul Uarie era originar din Bucovina, fiind unul din duhovnicii de frunte ai Mînăstirii Neamț și ucenic al Starețului Paisie. Despre acest cuvios stareț scrie în arhiva ndnăstirii că era „drept moldovean, om împodobit cu multe fapte bune, pricopsit (îmbogățit) în cele duhovnicești și politicești, viteaz în toate scîrbele și întîmplările ce-i veneau”.

Cea dintîi grijă a sa a fost menținerea vieții duhovnicești în marea lavră și în cele patru schituri ale sale. Pe atunci mînăstirile Neamț și Secu numărau peste 700 de călugări în viața de obște și aproape 100 de sihastri în pădurile din împrejurimi, mai ales în jurul schiturilor Pocrov, Sihăstria și Sihla. Starețul Uarie se străduia să păstreze unitatea deplină între monahi, rîvna pentru biserică, pentru rugăciune, pentru ascultare desăvîrșită și pentru citirea scrierilor Sfinților Părinți. Sub îndrumarea lui s-au tipărit în tipografia Mînăstirii Neamț și cîteva cărți bisericești de mare importanță, precum: *Cuvintele Sfîntului Isaac Șirul* (1819), *Sfînta și Dumnezeiasca Evanghelie* (1821), în cea mai aleasă ediție; *Carte pentru pravilă* (1823) și *Psaltirea* (1823—1824).

Sub starețul Uarie a venit o grea încercare peste mînăstirile pămîntene din ținutul Neamț. Și anume luptele dintre turci și eteriștii greci, incendierea Mînăstirii Secu și a Schitului Sihăstria, risipirea călugărilor prin sate și păduri și jefuirea sfintelor locașuri. Starețul Uarie, fiind insuflat de Dumnezeu, a ascuns icoana Maicii Domnului făcătoare de minuni în munți, precum și tipografia. Apoi, plătind o sumă de bani, a izbăvit Mînăstirea Neamț de foc și pustiire.

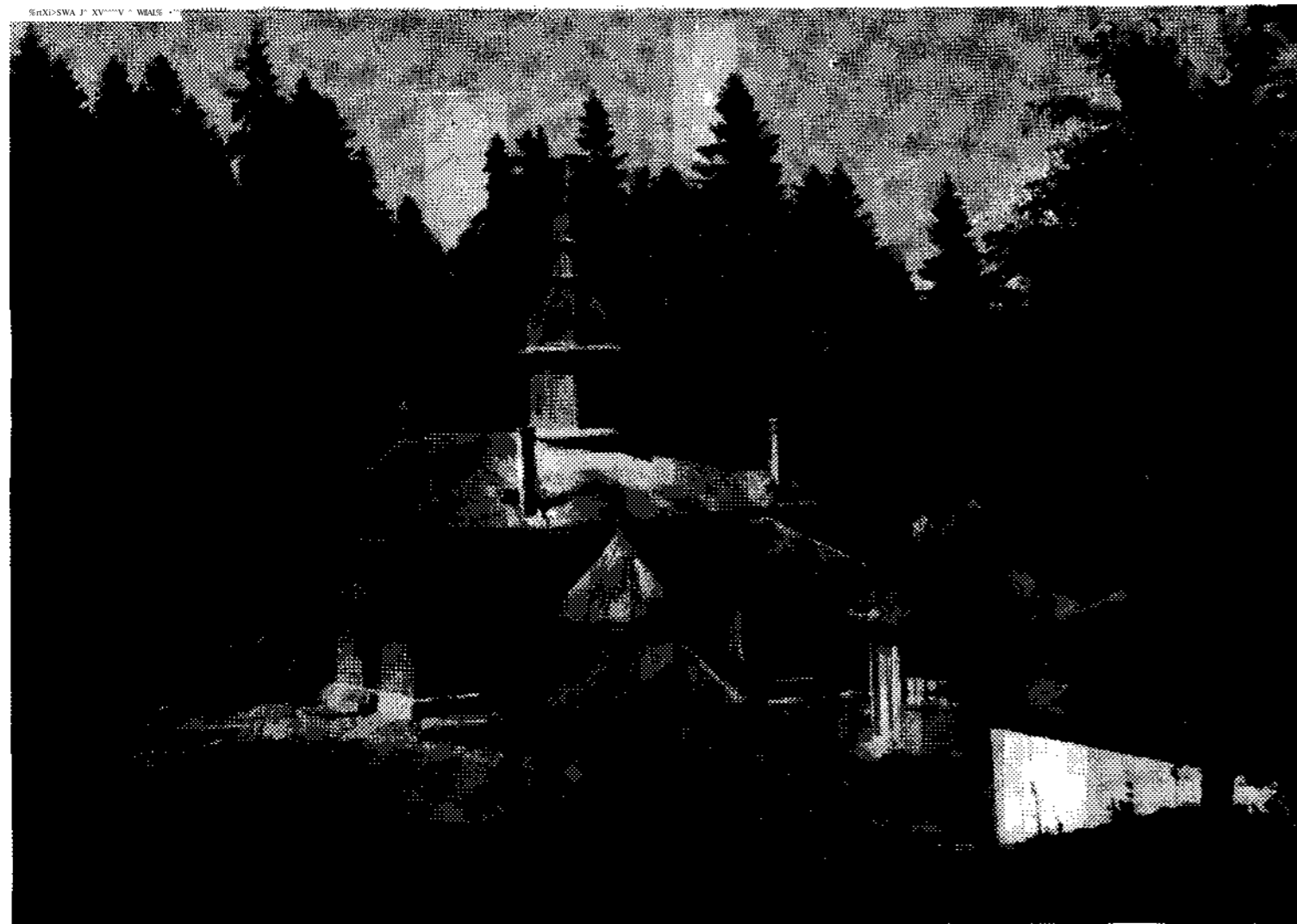
tn anul 1822, cînd s-a liniștit Moldova, starețul a trimis trei călugări și au adus icoana Maicii Domnului din munte. Iar el, împreună cu toată obștea, au întîmpinat-o cu lacrimi, au așezat-o din nou în biserică și au făcut rugăciuni de mulțumire și priveghere de toată noaptea. în locul unde a fost ascunsă icoana, starețul a întemeiat schitul Icoana, în cinstea Maicii Domnului, cum se vede pînă astăzi.

După șase ani de povățuire a mării lavre, cînd obștea se întemeiase din nou, cuviosul Iarie s-a simțit chemat de Hristos și a adormit cu pace în toamna anului 1823, fiind plîns de tot S9b3rul.

* arhiereul PCarcis Grețulesca, *Isteria nunăstirilor Neamț și Secu eu a echiturUor ^eUe*, mf. 5691—3595/3iR; G. Tatn^sca, *Scurtă povestire istorică despre Sfînta Mînăstire Neamf*, 1942, p. 42—43.

Sfinții ierarhi Mie Iorest (-f-1657)
și Sava Brancovici (+1683)

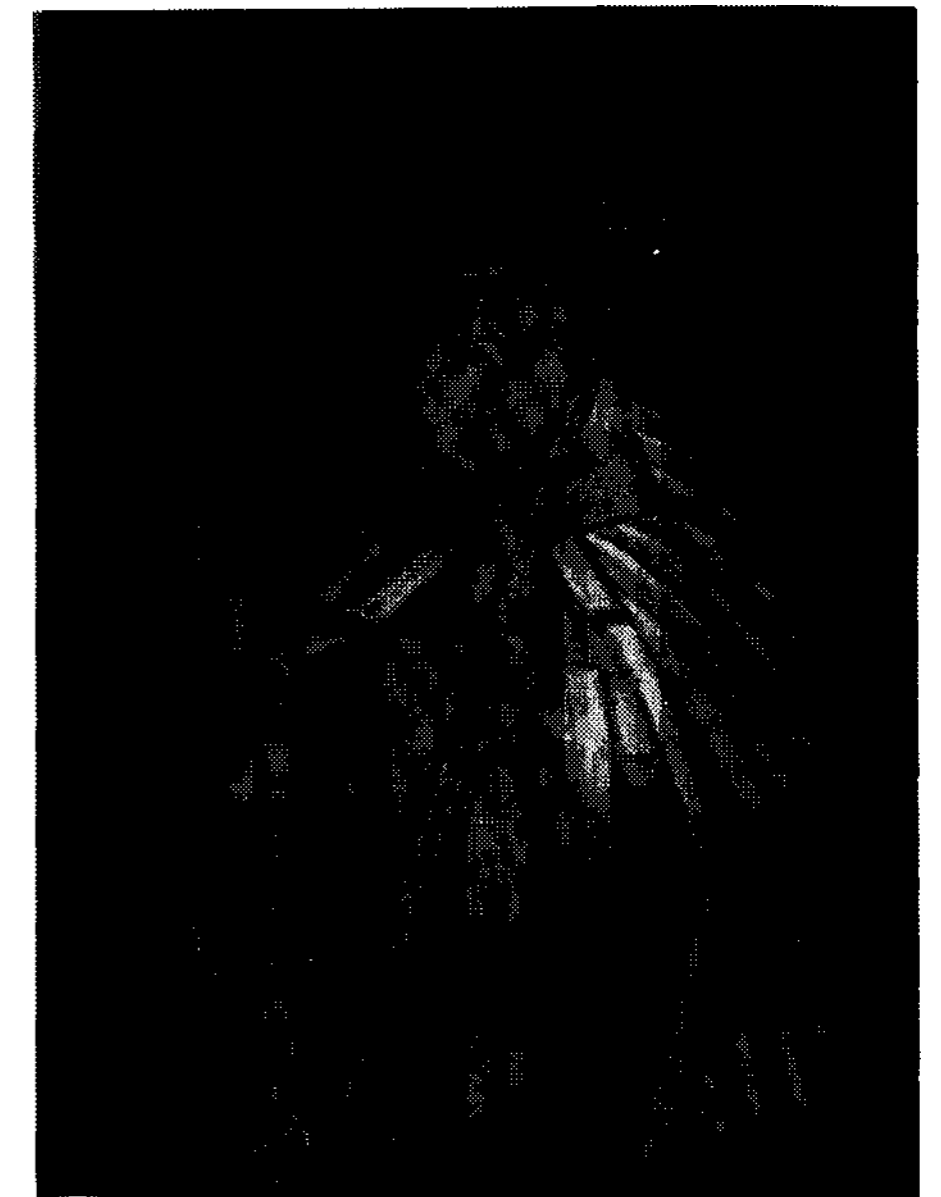

Schitul Sihla-Neamt (secolul XVIII)

Bisericuța «Dintr-un brad» de la Sihla (1763)

Sfântul Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș (+1656)

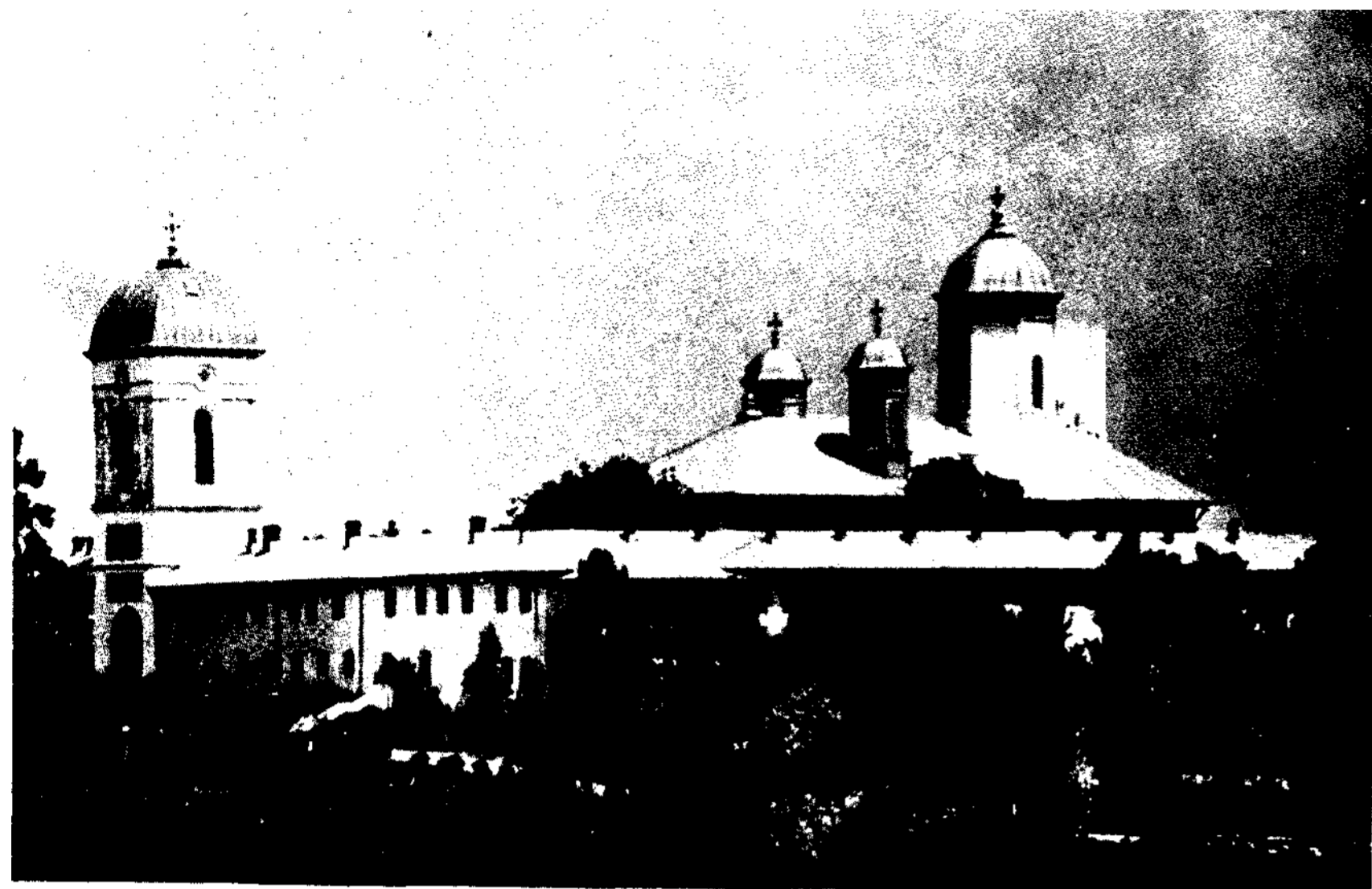
Mitropolitul Martir Antim Ivireanul (+1716)

Sfinta Teodora de la Sihla (secolele XVII–XVIII)

Sfinta Mînăstire Pasărea (secolul XIX)

Sfinta Mănăstire Cernica (1608)

Cuviosul Stareț Gheorghe de la Cernica (+1806)

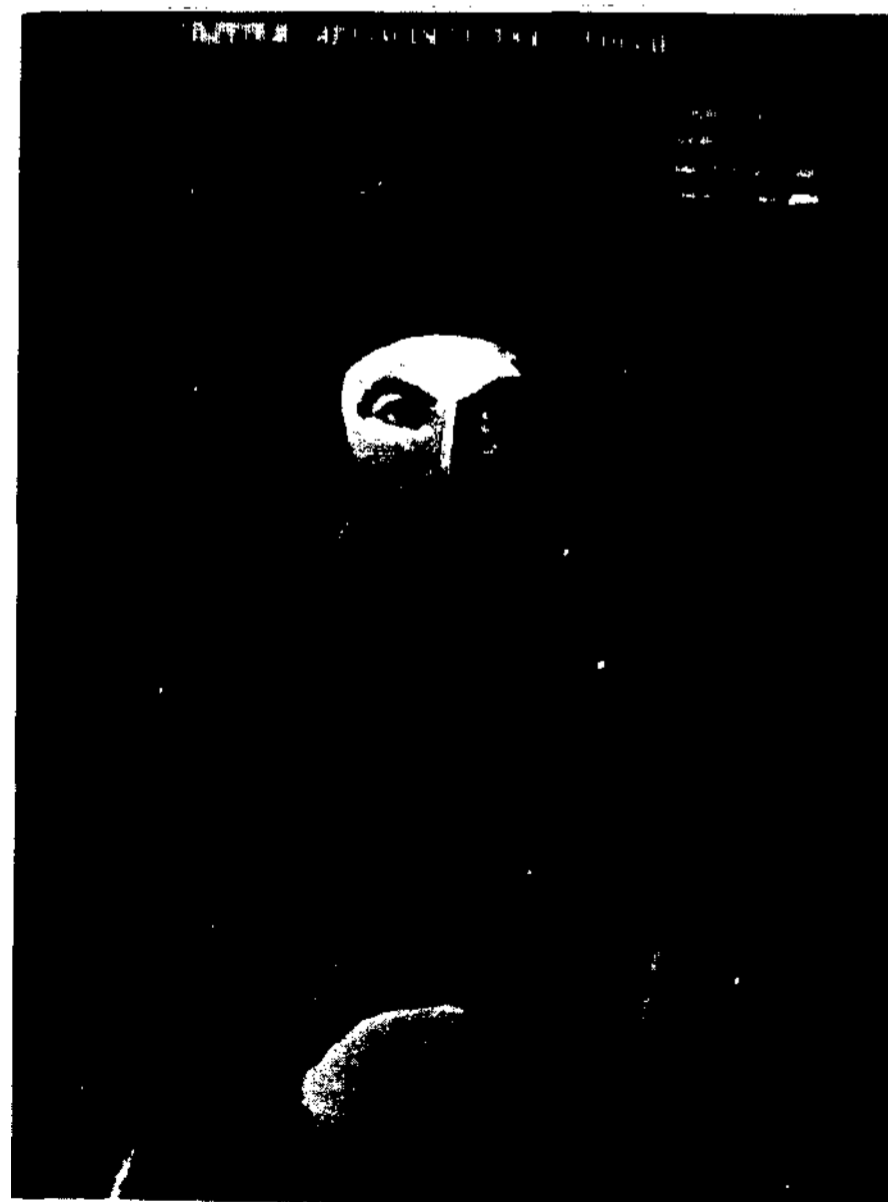
Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica (+1868)

Cuviosul Vasile de la Poiana Mărului (+1767)

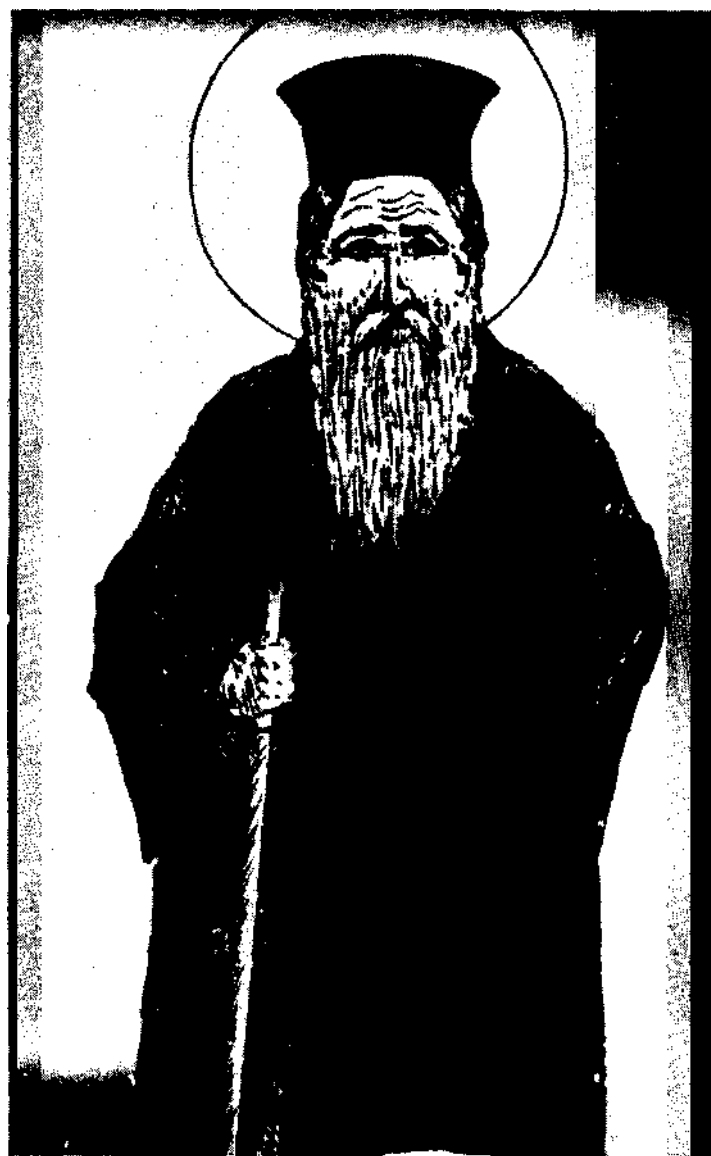
Cuviosul Paisie cel Mare de la Neamf (+1794)

Mitropolitul Grigorie Dascălul (+1834)

Mitropolitul Moldovei Veniamin Costachi (+1846)

Cuviosul Arhimandrit Irinarh Roseti de la Horaifa (-fi859)

Arhimandritul Neoni Buzilă de la N^amt r4-1853)

Sfința Mînaștire Văratec (secolul XVIII)

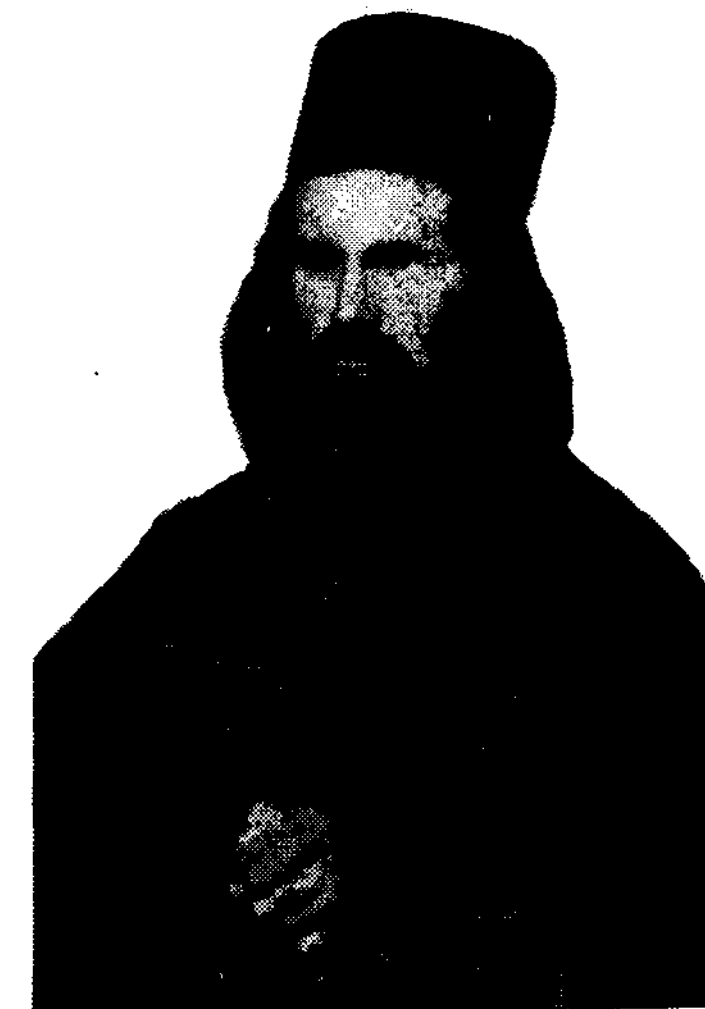

Ieromonahul Macarie Dascălul (-|-1836)

Cuviosul Iosif Pustnicul de la Văratec (+1828)

Monahul Procopie (Picu) Pătruș (+1872)

CUVIOSUL IOSIF PUSTNICUL

Mare duhovnic al Mmăstirii Văratec

(t 1828)*

a. Viata

Ieroschimonahul Iosif „Pustnicul” a strălucit în monahismul nostru ca o făclie de mult preț, din a doua jumătate a secolului XVIII, pînă la începutul secolului trecut. Căci era sihastru și dascăl iscusit al rugăciunii lui Iisus, preot și duhovnic renumit, părinte adevărat pentru mireni și călugări și bun organizator de mînăstiri. Iată faptele cele mai importante ale Cuviosului Iosif, numit de toți „Pustnicul”.

Acest naare duhovnic era de loc din ținutul Neamț. Iubind pe Hristos, a îmbrățișat din tinerețe viața călugărească. Mai întîi s-a nevoit în obștea Mînăstirii Neamț, întrecînd pe mulți cu smerenia și ascultarea. Văzînd aceasta, starețul lavrei l-a făcut călugăr și ieromonah. Mai tîrziu, rîvnind marilor părinți, ieroschimonahul Iosif s-a retras la singurătate, în pădurile seculare din apropierea schitului Sihla. Acolo s-a nevoit mulți ani în post și rugăciune, împreună cu doi ucenici ai săi. Pînă astăzi locul acela poartă numele de „Chiliile lui Iosif”.

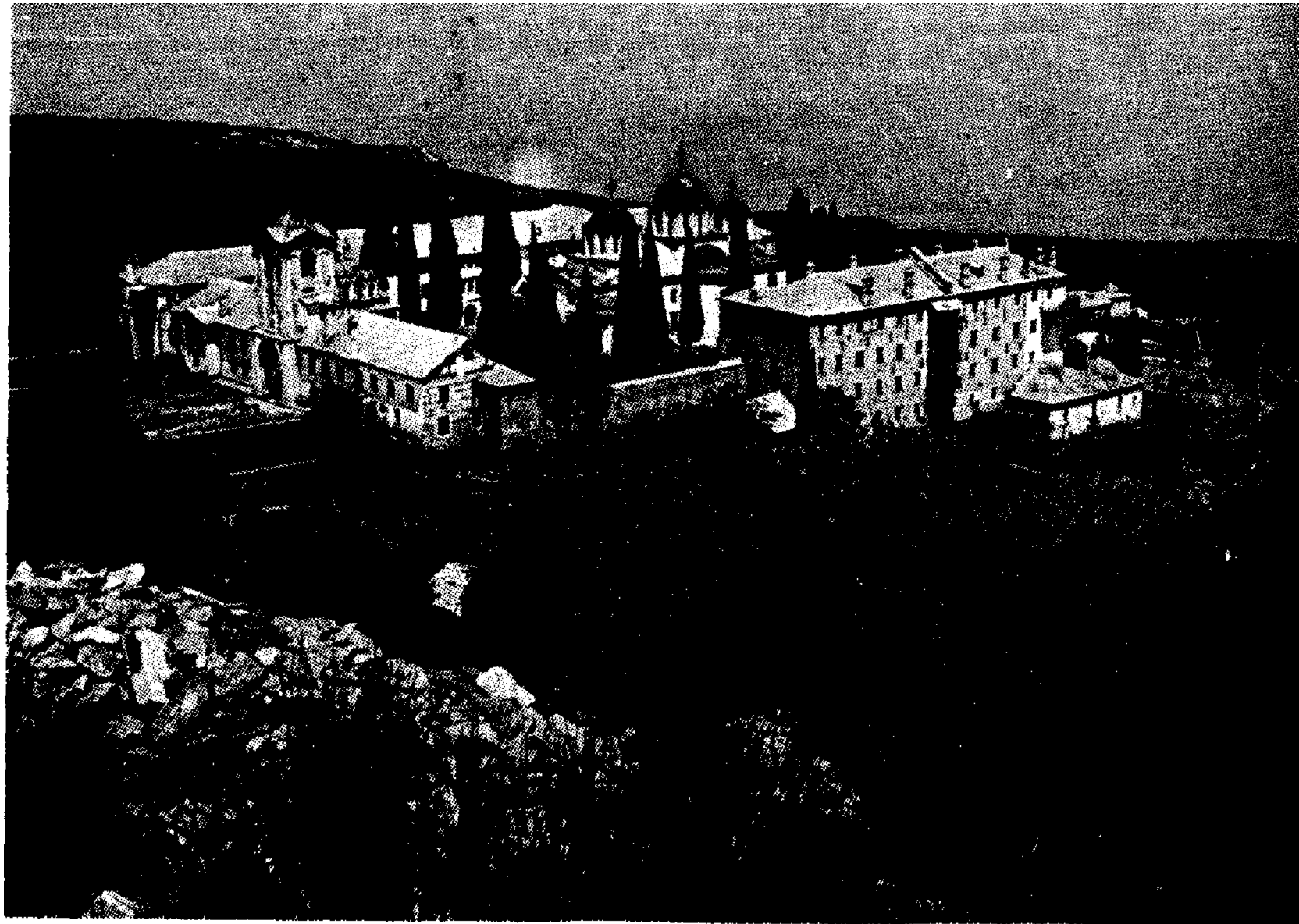
La rugămîntea Starețului Paisie, Cuviosul Iosif ajunge duhovnic la o mică sihăstrie de călugărițe de la pîrîul Carpenului — Pipirig, în anul 1780. De aici se mută cu toată obștea la schitul de maici Durau, lîngă Ceahlău. Acolo organizează o sihăstrie călugărească renumită în partea locului. În 1785 se retrage iarăși la liniște în pădurile Văratec, ajutînd la întemeierea mînăstirii cu același nume, împreună cu schimonahiile Olimpiada și Nazaria.

După ce formează o obște de peste 200 de călugărițe, pe care le povățuiește duhovnicește mai bine de 30 de ani, Cuviosul Iosif Pustnicul se mută în odihna lui Hristos, în anul 1828, și este înmormîntat în biserica mare ctitorită de el.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Se spunea despre Cuviosul Iosif că atît de mult sporise în viața duhovnicească, încît ajunsese unul din cei mai renumiți sihastri din munții Sihlei. Se învrednicise încă și de darul facerii de minuni și al izgonirii duhurilor necurate, cum puțini erau în vremea sa.

* Monahia Zenaida Racleș și Arhim. Evghenie Ungureanu, *Istoria Mînăstirii Văratec* M-rea Neamț, 1923.

Schitul Romănesc Prodromul-Munteie Athos (secolul XIX)

Cuviosul Schimonah Necfarie
Protopsaltul (+1898),
Schitul Prodromul-Athos

Cuviosul Ieroschimonah Nifon
Ionescu (+1901), ctitorul
Schitului Prodromul-Athos

2. Se mai spunea despre el că avea doi ucenici din Mînăstirea Neamț, pe schimonahii Gherontie și Gherman. Toți trei împreună se rugau, privegheau ziua și noaptea, și se sileau să împlinească poruncile lui Hristos și să cînte măririle lui Dumnezeu.

3. Locuința Cuviosului Iosif și a ucenicilor săi era formată din trei chilii de Vmn și pămînt, așezate într-o poiană, alături de un mic paracelis. Bătrînul cobora din pustie foarte rar. Hrana și-o procurau din fructele de pădure și din legumele cultivate în jurul chiliilor. Și astăzi se mai văd în poiană urmele „Chiliilor lui Iosif”, pîrîul și poiana care îi poartă numele și cîțiya pomi fructiferi.

4. Ieroschimonaahul Iosif era cunoscut de călugării din ținutul Neamț ca un foarte iscusit duhovnic și mare dascăl al rugăciunii lui Iisus. De aceea, veneau la el pentru cuvînt de folos și spovedanie numeroși sihastri din Munții Sihlei și din pădurile Agapiei, călugări și egumei din schiturile Sihăstria, Sihla, Pocrov și Mînăstirea Neamț. Îar bătrînul îi primea pe toți cu dragoste, îi asculta, îi învăța tainica lucrare a rugăciunii lui Iisus, îi mărturisea și, după ce îi ospăta cu mîncare pustnicească, îi libera pîi pace la chiliile lor.

5. Cuviosul Iosif Pustnicul a fost și un vestit organizator de sihăstrie în ținutul Neamț. Căci fiind rînduit părinte duhovnicesc la schiturile de maici Pîrîul Carpenului, Durau și Mînăstirea Văratec, pe toate le-a împodobit cu viață de obște, cu slujbe alese și cu călugărițe rîvnitoare pentru Hristos, care trăiau în multă dragoste, în ascultare și necontenită rugăciune.

6. Despre acest mare sihastru se spune că avea așa de mare rîvnă la zidirea sfintelor locașuri, că singur ajuta pe lucrători. Între anii 1790—1800, cînd s-a construit biserica Mînăstirii Văratec cu hramul Adormirea Maicii Domnului, duhovnicul Iosif căra cu mîinile sale piatră, var, nisip și apă și le urca pe schelă. Iar pentru lucru aduna bani de la cei avuți și cu dare de mină și plătea lucrătorii. Astfel, Cuviosul Iosif este cinstit ca cel dintîi ctitor și duhovnic al Mînăstirii Văratec.

7. Deși petrecea în obște, bătrînul ducea viață duhovnicească în asceză și necontenită rugăciune. Iar pentru sfințenia vieții sale a fost binecuvîntat de Dumnezeu cu darul vindecării și al mîngîierii oamenilor. Zilnic veneau la el mireni și călugări pentru cuvînt de folos. Veneau oameni bolnavi de duhuri-necurate și se întorceau înapoi mîngîiați și vindecați.

8. Find înainte-văzător. Cuviosul Iosif, numai cît privea pe cineva în față, înțelegea de ce patimi și gînduri era luptat, sau de ce boală suferea. De aceea, cunoscînd pricina, vindeca pe toți cu rugăciunile sale.

căci era unul din cei mai renumiți duhovnici și dascăli ai rugăciunii din ținutul Neamț.

9. Mai înainte de obștescul său sfîrșit. Cuviosul Iosif a prevestit că vor veni tulburări mari și răzmerițe peste țara Moldovei. Satele și mînăstirile vor «fi jefuite, Mînăstirea Neamț va rămîne *xm.* timp pustie, iar celelalte — Agapia, Secu, Sihăstria și Văratec — vor fi arse de foc. Aceasta profecie a ieroschimonaului Iosif Pustnicul s-a împlinit în toamna anului 1821, în timpul răscoalei eteriste.

Doamne, numără în ceata sfinților pe Cuviosul Părintele nostru Iosif!

CUVIOSUL PIMEN IEROSCHIMONAHUL

Părintele duhovnicesc al Sfîntului Calinic
de Ia Cernica

(1762—1831)*

a. Viata

Acest cuvios părinte a fost un mare nevoitor și duhovnic al Mînăstirii Cernica. S-a născut în București, în anul 1762. În 1784 a intrat în viața monahală, ca ucenic al Stareșului Gheorghe. După trei ani a fost călugărit, iar puțin mai tîrziu a fost hirotonit diacon și preot.

Ieroschimonaahul Pimen s-a nevoit în Mînăstirea Cernica pînă după moartea Stareșului Gheorghe. În anul 1812 se duce la Sfîntul Munte, iar în anul 1818, arhimandritul Dorotei, stareșul Cernicai, îl cheamă la metanie unde rămîne ca părinte duhovnicesc al obștii pînă la sfîrșitul vieții sale.

La 29 august 1831 și-a dat sufletul în mîinile Domnului și a fost îngropat lîngă biserica veche a Sfîntului Gheorghe din insula mică.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Ieroschimonaahul Pimen a fost cel mai iubit și apropiat ucenic al marelui stareș Gheorghe, pe lîngă care a crescut și s-a format duhovnicește timp de 22 de ani. De la el a deprins să fie iubitor de liniște, blînd, smerit cu inima și foarte rîvnitor pentru casa Domnului. De la el a învățat să săvîrșească cele sfinte „cu frică și cu cutremur” și să iubească oamenii. De la stareșul Gheorghe a învățat Cuviosul Pimen meșteșugul Sfintei Spovedanii și lucrarea cea de taină a rugăciunii lui Iisus.

* Monahul Casian Cernicanu], *op. cit.* ^ p. 86—110.

2. Acest cuvios părinte a fost rînduit de Dumnezeu să fie povăţuitor şi părinte duhovnicesc al fericitului Calinic. În anul 1807 cînd acesta vine la Cernica, stareţul Timotei îl încredinţează ca pe un odor de mare preţ duhovnicului Pimen, „fiindcă era un bătrîn iscusit în călugărie şi cel înfii ucenic al stareţului Gheorghe, om cu viaţă înaltă, după cum mai mulţi ucenici ai lui mărturisesc”.

3. Părintele Pimen a povăţuit duhovniceşte pe fericitul Calinic din anul 1807 pînă, în anul 1812, cînd se duce la Sfîntul Munte. Iar după întoarcerea în ţară, i-a fost duhovnic pînă în anul 1831, cînd bătrînul se mută la cele veşnice. Şi a povăţuit cu atîta înţelepciune pe Cuviosul Calinic, prin rugăciune, prin cuvînt şi prin exemplu, încît în puţini ani ucenicul şi-a întrecut dascălul său.

4. Acest îmbunătăţit bătrîn era un călugăr de linişte şi de rugăciune. Ziua şi noaptea era nelipsit de la biserică şi de la ascultare, iar în timpul liber sculpta cruci şi le împărţea la fraţi. Permanent lucra cu mîinile, iar cu mintea zicea rugăciunea lui Iisus.

5« Dorind să deprindă mai bine lucrarea minţii şi să se folosească de părinţii atoniţi, în anul 1812 a plecat la Sfîntul Munte cu ucenicul său, Damaschin. Acolo s-a nevoit şase ani la linişte, într-un loc pustiu, în priveghere, în rugăciune şi cugetare la cele dumniceşti, biruind ispitele vrăjmaşului.

6. După întoarcerea bătrînului din Athos, părinţii din Cernica „nu se împăcau să le fie stareţ Cuviosul Pimen, pentru că el voia să facă chinovie chiar ca la Sfîntul Munte şi părinţii de aici, fiind neobişnuiţi cu acea viaţă aspră, nu voiau să strice legile stareţului Gheorghe, începătorul acestei obşti”. De aceea, călugării au ales stareţ pe fericitul Calinic, ucenicul său, iar părintele Pimen a rămas duhovnicul obştii pînă la sfîrşitul vieţii sale.

?• Retrăgîndu-se Cuviosul Pimen la linişte în insula mică, s-a nevoit mulţi ani acolo în tăcere şi rugăciune. Ascultarea lui cea mai aleasă rînduită de Sfîntul Calinic a fost aceea de a spovedi şi mingîia pe oameni. Faima vieţii lui ajunsese peste tot şi alergau la el nu numai călugări, ci şi mireni de se mărturiseau şi cereau cuvînt de învăţătură.

8. Se spunea despre acest cuvios că era foarte înţelept şi iscusit la cuvînt. Însuşi Sfîntul Calinic, în vremuri de primejdie şi nedumerire, venea la el ca la părintele său duhovnicesc şi niciodată nu ieşea din cuvîntul lui.

9. În anul 1829, într-o noapte de iulie, Sfîntul Calinic a avut o înfricoşată vedenie. Atunci, îndată luîndu-şi rasa, a alergat la părintele Pimen în insula mică şi, intrînd în chilie, i-a spus vedenia. Iar bătrînul i-a răspuns:

— Nu este, fiule, nălucire diavolească, ci este adevărată vedenie dumnezeiască, pentru că şi mie mi s-a arătat de trei ori în această noapte aceeaşi vedenie. După ce mi-am făcut canonul, m-am aşezat pe acest scaun să mă odihnesc puţin pînă va toca de Utrenie şi m-a furat somnul. Odată am văzut că se deschide uşa chiliei şi a intrat părintele stareţ Gheorghe şi cu dînsul alţi doi. Unul era îmbrăcat arhiereste şi altul ostăşeşte, pe care îi asemănăm cu Sfîntul Nicolae şi Sfîntul Gheorghe. A zis arhierul către stareţ: „Cum se nevoieşte fiul Pimen în podvigul (= viaţa) călugăresc?”. Stareţul i-a răspuns: „Bine petrece pînă acum cu rugăciunile prea sfinţiei tale”. Şi întorcîndu-se Sfîntul Nicolae către mine mi-a zis:

— Fiule Pimen, să te duci să spui fiului Calinic să zidească în ostrovul acesta o biserică în numele Sfîntului Gheorghe, ca să nu fie călugării amestecaţi cu mireni că se va defăima chipul monahicesc.

Iar Sfîntul Gheorghe mi-a adăugat:

— Şi tot ce-ţi va trebui noi vom trimite !

Iar stareţul Gheorghe mi-a zis:

— Fiule Pimen, să fii îndemnător la acest lucru ! Şi la urmă a zis: Vino la biserică ! în clipa aceea m-am deşteptat.

La biserică, în vremea canoanelor, am adormit puţin şi iar mi s-au arătat cei trei bărbaţi. După Utrenie am venit la chilie şi, şezînd pe acest scaun, fiind foarte ostenit, am adormit puţin şi a venit iar stareţul cu acei doi şi m-au împins cu mîna, zicîndu-mi:

— Scoală-te de spune fiului Calinic să nu mai zăbovească !

Auzind toate acestea Sfîntul Calinic şi fiind îndemnat de Cuviosul Pimen, îndată a început să zidească pe insula mică o frumoasă biserică în cinstea Sfîntului Marelui Mucenic Gheorghe, cum se vede pînă astăzi.

10. Acest precucios părinte a avut un sfîrşit tot atît de minunat precum i-a fost şi viaţa. După mărturia Sfîntului Ierarh Calinic, moartea Cuviosului Pimen a fost așa:

În anul 1831, de ziua sfîntului prooroc Iezechiel, a slujit liturghie şi fiind foarte ostenit a stat pe un scaun să se odihnească şi a adormit puţin. Şi i s-a arătat în vedenie că era într-un cîmp frumos şi acolo, într-acel cîmp, era o împărăteasă strălucind ca soarele, şezînd pe un scaun. Alături lîngă dînsa, doi bătrîni foarte luminoşi care părea că sînt Sfîntul Nicolae şi stareţul Gheorghe, şezînd amîndoi pe două scaune. Deci s-a sculat stareţul şi i-a zis:

— Fiule Pimen, vino aproape de mine ! Şi, apropiindu-se, i-a pus o cruce pe piept şi, dîndu-i o hîrtie în mînă, i-a zis: Pînă la 40 de zile vei veni la noi, împreună cu cei ce sînt scrişi aici în această hîrtie. Desfăcînd acea hîrtie a citit-o şi, la urma tuturor, a văzut că era şi stareţul Calinic.

Cum l-a văzut și a înțeles că are să moară, Cuviosul Pimen a îngenuncheat înaintea împărătesei și a zis:

— Împărăteasa îngerilor și a lumii, mă rog să mai răn[^]ie acesta acum, fiindcă are să facă ceva bun, iar în locul lui ia pe altul! Și așa s-a scris altul, anume Nectarie schimonahul.

După aceasta s-a deșteptat și înțelegînd că au să moară toți acei ce erau scriși în acea hîrtie. Cuviosul Pimen numaidecît și-a luat pe ucenicul său Damaschin, a mers aproape de biserică și a început să-și sape mormîntul. Apoi în toate nopțile mergea de-și făcea canonul Hngă mormînt

11. Cînd s-au împlinit 40 de zile, în seara de Tăierea Capului Sfîntului Ioan Botezătorul, fiind slujba la canoane, l-au apucat niște căldur și venind la chilie a trimis pe părintele Damaschin să cheme pe părintele stareț Calinic. Venind starețul l-a găsit șezînd pe un scaun și i-a zis

— Fiule Calinic, acum să nu te scîrbești că eu am să mă duc la Ierusalim și rugăciunile starețului nostru Gheorghe vor fi cu tine. Eu, desmă voi despărți cu trupul, cu duhul voi fi cu tine, iar rugăciunile starețului Gheorghe te vor întări în supărările ce te vor întîmpina. Te rog, iubite fiule, după ducerea mea de aici să pui trupul în mormîntul cel săpat de mine și mîntuiește-te în Domnul.

Cum vorbeau ei între dînșii, l-a văzut că a plecat capul pe scaunul ce ședea și și-a dat duhul. Era anul 1831, august 29. Deci adumndu-se părinții, au făcut gătire de îngropare și l-au pus în mormîntul cel săpat de dînsul.

12. A doua zi, după adormirea Cuviosului Pimen, Sfîntul Calinic a scris aceste rînduri în condica Mînăstirii Cernica:

„1831, August 30.

A răposat părintele Pimen, ieroschimonah, duhovnic, om cuvios, de vîrstă ca la 55 de ani sau 60, de patruzeci de ani în obște, cu neamul pămîntean, la statul trupului de mijloc, cam oacheș, barba înspicată, mai mult albă și scurtă.

Sfîrșitul i-a fost foarte minunat că după ce și-a săpat groapa, singur, cu 40 de zile înainte, nefiind nimic bolnav, s[^]mbătă, august 29, a slujit Sfînta Liturghie. Duminică în 30 (august) a început slujba mîncării și ieșind din biserică a trimis ucenicul de m-a chemat și venind la sfîntia sa mi-a spus cîte ceva de-ale duhovniciei și-mi zice că i-a sosit și sfîrșitul. Eu n-am crezut și așa stînd de vorbă amîndoi, stînd în pat rezemat de peretele chiliei, mi-a zis acest cuvînt de pe urmă: „Să nu te nuhnești!” și și-a plecat capul și și-a dat Duhul.

Dumnezeu să-l odihnească și pe noi să ne ierte și să ne miluiască” *.

Calinic[^] arhim. Stareț—Cernica.

* *Condica veche cu însemnări[^] de la muzeul Mînăstirii Cernica.*

SCHIMONAHⁿ GHERONTIE ȘI GHERMAN

Pustnici în Munții Sihlei

(secolele XVⁿⁱ—XIX)

Acești doi călugări sihastru au fost mai întîi viețuitori în Mînăstirea Neamț, în a doua jumătate a secolului XVIII. Mai tîrziu, iubind viața de liniște și auzind că mulți călugări sihăstreau în Munții Neamț, s-au retras amîndoi în pădurile din părțile Sihăstriei și ale Sihlei. Aici se nevoiau nu puțini pustnici, printre care și ieroschimonahul Iosif. Deci au devenit ucenici și fii duhovnicești ai acestui mare sihastru și au petrecut împreună mulți ani în pustie. Cuviosul Iosif le-a făcut chilii în aceeași poiană, alături de chilia sa. Apoi le-a rînduit cu măsură, rugăciune, ascultare și nevoiță și petreceau în mare dragoste duhovnicească, încît se foloseau toți de ucenicii Cuviosului Iosif. Pentru hrană, părinții Gherontie și Gherman semănau în jurul chiliilor cartofi și legume. Iar din livada pusă de Cuviosul Iosif adunau toamna prune și mere pe care le uscau pentru iarnă. Din pădure adunau lemne de foc, bureți și alune, iar pîine primeau din mînăstirile dimprejur.

Aceasta era viața sihastrilor Gherontie și Gherman. Ziua și noaptea privegheau și slăveau pe Hristos, făceau ascultare bătrînului, lucrau în grădină și pregăteau seara de mîncare. Toate le făceau cu bucurie și neadormită rugăciune. Duminica și în sărbători, se adunau mulți sihastru la Cuviosul Iosif. Atunci, bătrînul săvîrșea Sfînta Liturghie, iar ucenicii cîntau la strană și se împărtășeau. La urmă gustau cu toții din masa dragostei și, sărutîndu-se în Domnul, se despărțeau.

Acești doi sihastru aveau și altă poruncă de la starețul lor. Să îngrijească de călugării bolnavi din pustie, iar pe cei greu suferinzi să-i coboare în schitul Sihăstria sau să-i ducă la bolnița Mînăstirii Neamț*

După mai mulți ani de nevoiță. Cuviosul Iosif s-a dus cu ucenicii săi la Mormîntul Domnului, dorind să pustnicească, în Valea Iordanului. Dar văzînd că la Locurile Sfinte sînt tulburări și războaie, s-au întors cu toții la iubita lor pustie din Munții Sihlei. Mai tîrziu, bătrînul a fost trimis duhovnic la maici, iar ucenicii săi au rămas singuri la pustie. Deci, primind și ei ucenici, au petrecut în „Poiana lui Iosif” pînă la moarte. Apoi, după adormirea Cuviosului Iosif la Mînăstirea Văratec, s-au mutat la Hristos și ucenicii săi, Gherontie și Gherman, și au fost îngropați în aceeași poiană.

ARHIMANDRITUL DOMETIAN

Stareț al Mănăstirii Neamț

(1823—1834)*

După mutarea din viață a starețului Ilarie (f 1823), obștea Mănăstirii Neamț a ales întâistător, povățuitor și duhovnic pe arhimandritul Dometian.

#

Acest venerabil stareț era transilvănean, din ținutul Brașovului. Către sfârșitul secolului XVIII și-a închinat viața lui Hristos în marea lavră, devenind un călugăr înțelept și ascultător. În acea vreme Mănăstirea Neamț era vestită în întreaga Peninsulă Balcanică și în toate țările ortodoxe. Faima marelui stareț Paisie, ca și a vieții duhovnicești de aici, atrăgea călugări aleși din toate colțurile țărilor române, ca și din Rusia, Grecia, Serbia și Bulgaria. Din țară la Neamț cei mai numeroși erau călugării moldoveni (circa 80%), apoi transilvăneni (5—10%) și puțini „vlahi” din Țara Românească. Iar de peste hotare veneau, îndeosebi, călugări din Malorusia (Poltava) și Ucraina (Pecerska); apoi călugări greci, macedoneni și sârbi din Muntele Athos.

Monahul Dometian a făcut ascultare mai întâi la bucătărie, la vite și la biserică. Apoi a lucrat în tipografie, ajutând la legatul cărților și la răspîndirea lor, mai ales în Transilvania. Învrednicindu-se de harul preoției, a ajuns în puțină vreme duhovnic iscusit. Iar în anul 1823, văzându-l părinții „foarte iscusit la minte și vrednic de a povățui”, l-au ales stareț.

De la început, arhimandritul Dometian s-a dovedit a fi un bun părinte duhovnicesc, rîvnitor la cele dumnezeiești, chivernisitor în cele mănăstirești, iubitor de frați și de învățătură, înnoitor de biserici și milos-tiv cu cei săraci. El a continuat opera de înnoire a vieții duhovnicești din marea lavră, începută de starețul Ilarie după cumplita răscoală din anii 1821—1822. Mai întâi a adunat în nodnăstire pe toți călugării risipiți prin păduri și metoace de frica turcilor. Apoi a rînduit duhovnici aleși, spovedanie săptămînală, prezență regulată la biserică și ascultare în tăcere și rugăciune. Sub starețul Dometian obștea Mănăstirii Neamț număra pînă la 600 de călugări cu toate schiturile ei.

În aceeași măsură s-a îngrijit și de înnoirea mănăstirii și a schiturilor jefuite și arse de turci. Astfel, a restaurat biserică voievodală din incintă ctitorită de Ștefan cel Mare (1497) și a zidit alături a doua biserică închinată Sfîntului Mare Mucenic Gheorghe. A refăcut chiliile din partea de sud a incintei, precum și Mănăstirea Secu, aproape în întregime

* Arhivele Statului — Filiala Neamț, Fond M-rea Neamț, pe anii 1800—1834.

mistuită de foc, iar la schitul Sihăstria a zidit din nou biserică de piatră și două corpuri de chilii.

Starețul Dometian a dezvoltat, de asenienea, și tipografia Mănăstirii Neamț. Era singura tipografie bisericească din Moldova și se cereau cărți de cult și de folos sufletesc peste tot la bisericile și mănăstirile din țară, ca și la parohiile ortodoxe din Transilvania, începînd de la Brașov și Țara Bîrsei pînă la Sibiu, Năsăud, Munții Apuseni și Maramureș. Aceste cărți se distribuiau gratuit la mănăstiri, schituri și la bisericile sărace. O bună parte din cărți se transportau de călugări, cu porunca starețului, peste Carpați, la frații români din Transilvania. Aceasta a fost dintotdeauna o datorie creștinească de onoare pentru obștea Mănăstirii Neamț.

Povățuind marea lavră cu multă înțelepciune timp de 11 ani și bineplăcînd lui Dumnezeu, starețul Dometian s-a strămutat la cele veșnice în toamna anului 1834.

CUVIOSUL ZOSIMA PUSTNICUL**Schitul Pocrov — Neamț****(secolele XVni—XIX)**

Schimonahul Zosima era cu metania din Mănăstirea Neamț. Aici s-a nevoit pînă spre sfârșitul secolului XVIII, deprinzînd meșteșugul vieții duhovnicești de la cei mai aleși călugări. Apoi, primind marele chip îngeresc și fiind înzestrat de Dumnezeu cu darul frumoasei cîntări, a avut multă vreme ascidtare de protopsalt.

Mai tîrziu, auzind de pustnicii din munții Pocrovului și de rînduiala ascetică a acestei sihăstrie, schimonahul Zosima se retrage la schitul Pocrov. Aici, după tradiția locului, devine pustnic în muntele Chiriacu din apropiere, unde se nevoiau mulți sihastri renumiți. Fiecare se ostenea în chilia sa toată săptămîna. Iar Duminica se adunau cu toții la Sfînta Liturghie în schit, se împărtășeau cu Trupul și Sîngele Domnului, apoi pleca fiecare la ale sale.

Astfel a sihăstrit cuviosul Zosima mulți ani în pădurile Pocrovului, în post, în priveghere și în neadormită cîntare și rugăciune. Îndeletnicirea sa era scrierea de manuscrise. Bătrînul copia cuvintele Sfîntilor Părinți și diverse cîntări bisericești, pe care apoi le dona la schituri și la sihastri. Avea încă darul de a compune stihuri duhovnicești, pe care le cînta singur în liniștea chiliei sale.

În anul 1821, au venit încercări grele peste mînăstiri și peste Țara Moldovei, care «u tulburat mult sufletul cuviosului Zosima. Iată ce scrie el despre ele în însemnările sale:

„împlinindu-se anul de la Hristos 1821, șezînd eu, monahul Zosima, la obișnuita mea liniște în pustiuul Pocrovului a Sfintei Mînăstiri Neamțului și ieșind după obiceiul meu la Sfînta Liturghie, și după ce m-am întîmpinat cu părinții schitului au început a mă întreba:

— Știi, frate, ce s-a întîmplat în săptămîna aceasta în Moldova?

— Ba nu, am răspuns. Ce să știu eu?

Atunci părinții mi-au povestit pe rînd tulburările ce s-au pornit peste Țara Românească și Moldova, cum și primejdia ce amenința Sfintele Mînăstiri”.

Într-adevăr, din cauza răscoalei eteriste, Mînăstirea Neamț a rămas pustie un an de zile, iar călugării s-au risipit prin schituri și păduri. Asemenea au pătimit și mînăstirile Agapia, Văratec, Bistrița și Sihăstria. Toate au fost jefuite și unele incendiate de turci. Însă cel mai mult a fost distrusă Mînăstirea Secu.

Auzind că aici se dau lupte grele și că mînăstirea este asediată de turci, cuviosul Zosima, îndemnat de Duhul Sfînt, a venit noaptea în preajma mînăstirii să dea o mină de ajutor sărmanilor călugări închiși între ziduri și amenințați cu moartea. De asemenea, prin codri și munți rătăceau sute de călugări și mii de țărani fără hrană și adăpost, izgoșiți din sălașurile lor.

Privind bătrînul de pe culmea dealului, plîngea de jalea sfintei mînăstiri. Apoi, aflînd că tezaurul, icoanele cele de mult preț și sfintele vase ale mînăstirilor Secu și Agapia sînt tănuite sub zidurile ei, s-a furișat noaptea, a spart zidul, a scos odoarele și le-a ascuns în Muntele Vasanu, unde au stat îngropate timp de un an și jumătate. După ce s-a liniștit răscoala și călugării s-au întors la ale lor, cuviosul Zosima a adus tezaurul din nou la mînăstire.

Astfel a salvat pustnicul Zosima de la foc și jaf icoanele și odoarele mînăstirilor Secu și Agapia. Apoi, întorcîndu-se la chilia sa în pădurile Pocrovului, a scris toate acestea, spre știință celor ce vor urma.

Cuviosul Zosima a mai alcătuit și cîteva *Plîngeri* frumos versificate, adresate mînăstirilor jefuite și profanate, care apoi se cîntau de călugări și mireni. Astfel, a scris *Plîngerea Mînăstirii Văratec*, *Plîngerea Mînăstirii Secu*, *Plîngerea Mînăstirii Agapia*, *Plîngerea Mînăstirii Slatina*, *Plîngerea lasiului și altele*.

Așa s-a nevoit cuviosul Zosima în pădurile Pocrovului pînă la adînci bătrînețe. Apoi, simțindu-și sfîrșitul aproape, s-a coborît în schit și s-a mutat cu pace către Domnul.

SCHIBIONAMA FILOTEIA

Mama Sfîntului Ierarh Calinic

Mînăstirea Pasărea ^ Ilfov

(secolele XVm—XIX) *

Vrednica de pomenire schimonahia Filoteia — mama Sfîntului Calinic de la Gernica — era de loc din București, fiică de părinți credincioși. Din botez se chema Floarea.

Căsătorindu-se cu un tînăr plin de frica lui Dumnezeu, anume Antonie din cartierul Sfîntul Visarion, au dat naștere la patru copii. Cel mai mare a ajuns preot de mir. Apoi s-a retras într-o n^naștere și s-a călugărit sub numele de Acachie.

Copilul cel mai mic, numit din botez Constantin, a fost dat la învățătură pentru a deveni tot preot. Dar, cu rînduiala lui Dumnezeu, în anul 1807 a intrat în Mînăstirea Gernica. Mai tîrziu a devenit stareț și episcop de Rîmnic. Apoi, Sfîntul Ierarh Calinic de la Gernica.

Văduva Floarea, rămasă fără soț și fără copii, cu sfatul fiului ei a intrat ca soră în Mînăstirea Pasărea de lîngă București. Aici a fost dată în grija unor maici bătrîne de la care a deprins nevoia vieții călugărești. Apoi, cu binecuvîntarea starețului de atunci al Gernicai, arhimandritul Calinic, sora Floarea a fost tunsă în schima monahală, sub numele de schimonahia Filoteia.

Mai trăind cîteva ani la Mînăstirea Pasărea și nevoindu-se mult în rugăciune și ascultare, schimonahia Filoteia s-a mutat la veșnica odihnă, înainte de anul 1840. Rămășițele sale pămîntești se odihnesc în cimitirul mînăstirii.

MITROPOLITUL GRIGORIE DASCĂLUL

al Țării Românești

(1765—1834) **

a* Viața

Acest luminat dascăl și ierarh al Bisericii lui Hristos a fost cel mai de seamă mitropolit al Țării Românești din secolul XIX. S-a născut în București, în anul 1765, din părinți iubitori de Dumnezeu. Din

* *Viața Sfîntului Calinic de la Cernica*, București, 1956, p. 1—2.

** Pr. N. M. Popescu, *Viața și faptele părintelui Grigorie Dascălul ^ Mitropolitul Țării Românești* București, 1943; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, voi. II colectiv. București, 1958, p. 403—415; Prefețele cărților Mitropolitului Grigorie Dascălul tipărite în Țara Românească între 1823—1834.

botez se chema Gheorghe Miculescu. La vârsta de șapte ani, a fost dat să învețe carte la școala elinească de la Mănăstirea Sfântul Sava. Aici se împrietenește cu monahul Gherontie de la Mănăstirea Neamț, căruia îi devine ucenic. Dorind să slujească toată viața lui Hristos după terminarea studiilor, tânărul ucenic părăsește casa părintească și se duce cu monahul Gherontie la Mănăstirea Neamț. Aici cunoaște pe marele stareț Paisie și gustă din frumusețea vieții duhovnicești.

Prin anul 1790 este călugărit și hirotont diacon de Cuviosul Paisie, primind numele marelui ierarh Grigorie Teologul. Apoi este rînduit, împreună cu duhovnicescul său părinte Gherontie, la traducerea operelor Sfinților Părinți din limba greacă în limba română. În anul 1812 călătoresc amîndoi la Sfântul Munte. La întoarcere, monahul Gherontie este ucis de tîlhari aproape de Dunăre, iar ierodiaconul Grigorie se întoarce singur la metanie.

În anul 1820 ierodiaconul Grigorie părăsește pămîntul Moldovei și se stabilește la Mănăstirea Căldărușani. Iar la 10 ianuarie 1823 este hirotont episcop și ales mitropolit al Țării Românești, păstorind Biserica lui Hristos cu multă dragoste și înțelepciune timp de 11 ani.

La 22 iunie 1834, mitropolitul Grigorie, supranumit „Dascălul”, moare și este înmormîntat lîngă zidul catedralei în partea de nord. După șapte ani osemintele sale s-au strămutat în gropnița Mănăstirii Căldărușani, iar în prezent sînt așezate în pridvorul bisericii.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Se spunea despre mitropolitul Grigorie că pe cînd era elev la școala elinească din Mănăstirea Sfântul Sava, era cel mai silitor la învățătură dintre toți cei 75 de elevi. De asemenea, își petrecea tinerețea cu multă înțelepciune, în post, în rugăciune și în citirea Sfinților Părinți.

2. Se mai spunea despre dînsul, că după venirea părintelui Gherontie de la Mănăstirea Neamț la colegiul Sfântul Sava, atît de mult s-a folosit tînărul Gheorghe de smerenia și blîndețea inimii lui, că după terminarea școlii s-a făcut și el călugăr.

3. Se spunea iarăși că atît de mare era legătura dragostei între părintele Gherontie și ucenicul său Gheorghe, că pînă la moarte nimeni dintre oameni și nimic pămîntesc nu i-ar fi putut despărți pe unul de altul. Prin ei „împreună petrecea călugăria și cărturăria, smerenia și înțelepciunea, dorul de Hristos cu dorul de cunoaștere, blîndețea cu ascultarea”.

4. Văzînd starețul Paisie pe acest tînăr bătrîn intrînd în nevoița duhovnicească și cunoscînd întru sine că va fi vas ales al Bisericii lui Hristos, îndată l-a tuns în schima monahală și l-a făcut diacon. Si era părintele Grigorie foarte smerit și ascultător către toți.

5. La traducerea cărților din limba greacă, împreună lucrau și se ajutau ierodiaconul Grigorie cu părintele său duhovnicesc Gherontie. Tot ce talmăcea unul, îndrepta celălalt. Ei au tradus împreună multe cărți, precum: *Patericul*, tipărit la București, în anul 1828; *Octoihul*, tipărit la Rîmnic și Buda în anul 1811; *Adunare pe scurt a Dumnezeieștilor dogme*, tipărită la Mănăstirea Neamț în anul 1816; *Tilcuire pe scurt la antifoanele celor 8 glasuri*, tipărită tot la Mănăstirea Neamț, 1817; *Cele 12 minee*, tipărite la Buda în anii 1804—1805; *Viețile Sjmților*, tipărite la Mănăstirea Neamț, între anii 1807—1815 și la București, între anii 1834—1836; *Tilcul Evangheliei*, rămas în manuscris; *Cărți de învățătură*, pentru seminarul de la Socola și altele.

6. Cerînd mitropolitul Dositei al Țării Românești de la Veniamin Costachi, părintele Moldovei, să-i trimită doi monahi talmăcitori din limba greacă, acesta îi trinoite pe smeriții călugări Gherontie și Grigorie din Mănăstirea Neamț. Cei doi monahi reînființează tipografia Mitropoliei din București, tipăresc cărți de slujbă și învățătură, pun în rînduială biblioteca, apoi se întorc iarăși în Moldova, la metania lor.

7. Se spunea pentru ierodiaconul Grigorie că mare și nemîngîiată durere a avut cînd a văzut pe părintele său duhovnicesc Gherontie ucis de tîlhari la întoarcere din Muntele Athos. Deci, îngropîndu-l acolo, peste Dunăre, la o mînăstire și plîngînd mult pentru el, s-a întors la Mănăstirea Neamț. După șapte ani ucenicul îi aduce osemintele fericitului său stareț și le îngroapă în pămîntul țării.

8. Călăuzit de harul Duhului Sfînt, smeritul ierodiacon Grigorie părăsește Mănăstirea Neamț, prin anul 1820, și se stabilește la Căldărușani, într-o chilie foarte săracă, afară de zidul mînăstirii. Singura lui avere era o desagă cu cărți și o rogojină pe pat. Aici petrecea ziua și noaptea în post și rugăciune, talmăcind cărți din porunca mitropolitului și necău-tînd nici o dregătorie bisericească. Era așa de nevoitor la cele duhovnicești încît toată noaptea priveghea. Numai „lumina zilei îi stîngea lumina în chilie”.

9. La începutul anului 1823 a venit la chilia lui o solie de la București și i-a spus:

— Domnul țării vrea să te facă mitropolit și te cheamă !

— Că măria sa, Vodă, mă cheamă, voi veni, a zis el, dar ca să fiu păstor al turmei lui Hristos eu, nevrednicul, numai de gîndul acesta mă cutremur.

A doua zi a plecat pe jos spre București.

10. Cum trecea noaptea prin satul Tunari, preotul l-a văzut rău îmbrăcat și l-a închis în cotețul porcilor, crezînd că este vreun călugăr hoinar. A doua zi, o slugă i-a dat drumul pe ascuns. După puțin timp

preotul l-a văzut mitropolit și s-a înjericosat. Iar blîndul păstor, zîmbind, i-a zis:

— Nu te teme, părinte, că porcii sfinției tale s-au purtat bine cu mine !

11. După trei zile ierodiaconul Grigorie a primit să fie păstor al turmei lui Hristos. Apoi hirotonindu-se, domnitorul Grigorie Ghica i-a înmînat cîrja și i-a zis:

— Nici celui care a alergat, nici celui ce s-a rugat, ci celui pe care l-a binevoit Dumnezeu!

12. Ca părinte duhovnicesc la Țării Românești, mitropolitul Grigorie era pentru toți exemplu de sfințenie, de sărăcie desăvîrșită și de dragoste pentru mîntuirea turmei. În cele trei eparhii — Buzău, Rîmnic și Argeș — a pus episcopi noi pe care îi sfătuia să cerceteze regulat turma, să se ostenească la îndreptarea Bisericii și „să nu stea la sfaturi și pricini deșarte”. Apoi a cerut „să nu se mai facă hirotonii necanonice”.

13. Acest mare mitropolit purta multă grijă pentru întemeierea de școli spre luminarea poporului, fiind numit de domn efor al tuturor școlilor din țară. La Colegiul „Sfîntul Sava” se îngrijea personal să aibă profesori buni și evlavioși; lua pai-te la examene și dădea ajutor copiilor silitori și sărmani. Iar cînd profesorii aveau purtări nepotrivite cu chemarea lor, le spunea:

— Să vă îndreptați cu toții și apoi să îndreptați; să dobîndiți năravuri bune, apoi să învățați de năravuri. Să fiți cu toții sfinți, sau aproape de sfinți, precum erau dascălii cei mai dinainte într-acest loc.

14. Mitropolitul Grigorie a stăruit să se înființeze seminariile în fiecare eparhie, devenind astfel adevăratul ctitor al seminariilor din Țara Românească. S-a îngrijit să facă rînduială prin mină știri, punînd stareți români în mînăstirile închinat și oprind o parte din venituri pentru repararea lor, căci multe din ele ajunseseră în stare de paragină.

15. Dar și petrecerea sa duhovnicească este vrednică de amintit. Noaptea dormea foarte puțin, căci se îndeletnicea cu rugăciunea și cu traducerea de cărți. Apoi nunca, o dată pe zi, puține legume și poame. Purta haine simple de șiac călugăresc și nu făcea niciodată plimbări. Era încă foarte bun chivernisitor, însă darnic cu săracii și văduvele. Iar cînd era vorba de tipărit cărți și de dat ajutoare la elevi, nu precupețea banii.

16. Acest înțelept mitropolit întrecea pe toți din vremea sa cu rîvna și cunoașterea Sfinților Părinți. Pătrundea și stăpînea cu multă pricepere învățătura ortodoxă a dogmelor și a Sfintei Scripturi, pentru care i se spunea „teologul Grigorie, înalt în științe și în înțelepciune, adînc în noimă și smerit cugetător în isprăvi și în lucrare”. Iar dregătorii țării

și poporul îl numeau „Mitropolitul Grigorie Dascălul”, precum se numește pînă astăzi.

17. Văzînd acest mare ierarh „că neamul nostru românesc este evlavios din fire, dar sărac de armele credinței, s-a aprins cu rîvna pentru luminarea lui” prin traducerea și tipărirea lucrărilor Sfinților Părinți. Cît a fost mitropolit pe scaunul Țării Românești a tradus și tipărit, atît la București, cît și la Buzău și Căldărușani, următoarele cărți:

Cuvintele despre purcederea Sfîntului Duh ale lui Iosif Vrienie, împărțire de grîu și Puțul Sfîntului Ioan Gură de Aur^ toate trei traduse cît a stat în surghiunie și tipărite la Buzău, între anii 1832—1833; *Epistolele de ohște ale Patriarhului Fotie*^ ramase în manuscris; *Două cuvinte doveditoare pentru purcederea Sfîntului Duh ale Sfîntului Grigorie Palama; Despre cele opt gînduri ale Sfîntului Casian Românul; Viața Cuviosului Paisie de la Mînăstirea Neamț; Din învățăturile Sfinților Trei Ierarhi*^ ale sfinților Atanasie cel Mare, Ioan Damaschin și Simeon Noul Teolog, Fericitul Augustin, Teodorit, Teofilact al Ohridei, Atanasie de Păros și alții.

Pentru tipărirea atîtor cărți a înființat dtjuă tipografii noi, una la episcopia Buzăului și alta la Mînăstirea Căldărușani. Toate cărțile tipărite de el le împărțea în dar la biserici și în popor.

18. Pe cînd era în surghiunie (1829—1833), i s-a cerut demisia. Iar el, dorind foarte mult să-și conducă turma încredințată lui, a răspuns:

— Dumnezeu mi-a dat suflet și eparhie și cînd îmi va ieși sufletul, atunci voi lăsa eparhia. Căci acestea sînt lucruri care privesc mîntuirea sufletelor.

19. Pe fiii săi duhovnicești îi învăța, zicînd:

— Cît avem vreme, să lucrăm cele bune. Să viețuim după cum zice Apostolul, cu înfrînare, cu dreptate și cu bună credință. Că după ce ne vom duce de aicea nici un cuvînt de îndreptare nu ne va fi nouă către Cel ce ne va lua seama. Precum nici cîrmaciului, după ce se va îneca corabia, nici doctorului, după ce va muri bolnavul.

20. Apoi adăuga:

— Ce vom face dar, va zice cineva? Să chemăm doctori iscusiți și care nu mint numele, pe Sfinții Părinți. Și auzind sfaturile lor, să ne plecăm lor”și primind plasturile lor, să le punem la ranele noastre. Mai ales că și rețetele^se dau în limba noastră și în dar.

21. Iar despre cuvintele Sfîntului Ioan Gură de Aur, pe care însuși le-a tradus și le-a tipărit, spunea:

— Cît este de dulce vorba Sfîntului și cît folos poate să pricinuiască cititorilor, singuri cei ce le vor citi vor mărturisi. Că eu nu îndrăznesc a zice ceva, ca să nu micșorez cu gîngăvia mea ființa lor, sau a dulceții sau a folosului. Iar dacă Dumnezeu mă va ține sănătos în surghiunie, ajutînd El, cu rugăciunile Sfîntului voi mai scrie,

22. Altădată iarăși spunea:

— Precum nu am încetat, mai înainte de a mă sui pe scaunul mitropoliei, să mă silesc spre folosul neamului, după cum mărturisesc cărțile cele tipărite, așa și după ce m-am suit, așa și după ce m-am dus în surghiunie. Așa, cu Dumnezeu să se zică, și aici, în sfînta mînăstire a Căldărușanilor fiind oprit, mă voi sili ca să se mai dea la lumină acest fel de cărți, spre slava lui Dumnezeu și folosul fraților. Că numai atîta voiesc să trăiesc cît să ajuterez Pravoslaviei și neamului și fraților, ca să poată cu înlesnire prin învățăturile sfinților să dobîndească bunătățile cele veșnice.

23. întorcîndu-se din surghiunie în primăvara anului 1834, a început reparația catedralei mitropolitane. Dar cei din jurul său, vîzîndu-l slab și bătrîn, l-au întrebat:

— înalt Prea Sfințite, dar cînd o să vezi catedrala terminată?

— îmi ajunge să încep lucrarea — a răspuns el. Cred că urmașii neapărat vor sfîrși-o.

24. Dintre toate cărțile, socotea mitropolitul Crigorie Dascălul că „cele mai potrivite vremii și patrioților de rînd” sînt *Vierile Sfinților*. De aceea a început traducerea și tipărirea lor. însă n-a apucat să tipărească decît două volume și s-a dus la Hristos. Cu cîteva ceasuri înainte de obștescul sfîrșit a spus către un episcop al său:

— Să nu se smintească din tipărire Viețile Sfinților și tipografiile neîncetat să lucreze, tipărind cărți folositoare de suflet! Apoi și-a dat sufletul în mîinile Domnului, la 22 iunie 1834.

25. Spuneau ucenicii că nu s-a găsit nici o avere în chilia acestui cuvios mitropolit, decît cărți rînduite să se dea în dar. Deci, fiind plîns de tot poporul, a fost îngropat sub streășină catedralei. După șapte ani osemintele sale au fost strămutate la Căldărușani. Pe craniul său stau scrise pînă astăzi aceste cuvinte:

„Acest cap este al preasfințitului nostru mitropolit Grigorie al treilea. La leatu 1829 din porunca Rusiei s-au dus în Basarabia, iar după slobozenie s-au întors în București, la scaunul său și au răposat în Domnul cu pace la leatu 1834”.

IEROMONAHUL MACARIE DASCĂLUL

înnoitorul muzicii psaltice românești

(1770—1836) *

Smeritul ieromonah Macarie, protopsaltul Mitropoliei din București, a fost cel mai vestit „dascăl de musichie”*, la începutul secolului trecut și un mare ctitor al muzicii noastre bisericești.

Era originar din satul Perieți, Ialomița, născut în jurul anului 1770. Fînd înzestrat de Dumnezeu cu dragoste de biserică și cu darul cîntării, a deprins muzica psaltică „din mica sa copilărie”. Apoi împreună cu sora sa au intrat în nevoința călugărească. El s-a călugărit la Mînăstirea Căldărușani, iar sora sa, Iustina, la Mînăstirea Viforîta. Auzind de numele și talentul său, mitropolitul Dositei Filitti (1793—1810) l-a aduș la mitropolie și l-a dat să învețe carte la Colegiul Sfîntul Sava din București. Apoi l-a hirotonit preot.

în anul 1820 mitropolitul Dionisie Lupu, vîzînd că ieromonahul Macarie „era cîntăreț desăvîrșit și cunoscător profund al sistemelor de psaltichie veche și nouă”, l-a numit director (epistat) al școlii de muzică bisericească, înființată de el la mitropolie. în această școală se pregăteau grămăticii și candidații la preoție. Cuviosul Macarie era totodată un călugăr smerit și sporit în cele duhovnicești, bun slujitor al Bisericii lui Hristos și distins orator. Atît cîntarea, cît și predica ieromonahului Macarie erau inspirate de Duhul Sfînt și se săvîrșeau „cu toată evlavvia și dreapta socoteală”.

La porunca mitropolitului Dionisie, ieromonahul Macarie a început opera de traducere din limba greacă a cîntărilor bisericești în grai curat românesc, acomodîndu-le cu sufletul și cîntarea poporului nostru. Renunțînd la „sistema veche” și greoaie, el transcrie muzica psaltică pe notație nouă, în graiul patriei, ușor de învățat pentru toți.

în acest scop a tipărit la Viena, între anii 1822—1823, trei cărți de cîntări bisericești „după noua sistemă” și anume: *Teoreticonul*^ *Anasta*^ *simatarul*, dedicat mitropolitului Veniamin Costachi, și *Irmologhionul*. După întoarcerea sa în țară, „ca un apostol rîvnitor” ce era, s-a ostenit să răspîndească peste tot noua cîntare bisericească, mergînd din loc în loc, prin orașe, prin biserici și mînăstiri. Pînă în anul 1829, toate orașele din județele Țării Românești aveau școli de muzică în limba poporului, după metoda ieromonahului Macarie. Iar cărțile sale au ajuns la toate

* Pr. N. M. Popescu, *Viața și activitatea dascălului de cîntări Macarie Ieromonahul*^ București, 1908; Idem, *Macarie Psaltul la 100 de ani de la moartea lui*. București, 1936; Nifon M. Pioieș^ t'cau, vicarul Sfîntei Mitropolii a Bucureștilor, *Carte de muzică bisericească*^ București, 1902.

seminariile și mînăstirile vremii, din Moldova, Transilvania și Banat, însuși mitropolitul Grigorie al Ungrovlahiei, protectorul său, îl nimiește „dascălul școalelor românești de musichie”.

Cuviosul Macarie Ieromonahul era și un bun compozitor de cîntări bisericești și un „patriot rîvnitor”. El este cel dintîi compozitor de imne școlare românești. Sînt vestite catavasi Ue sale de Florii, cîntările Sfintei Liturghii și îndeosebi axioanele închinat Maicii Domnului. Melodia cîntărilor lui este liniștită, nesilită și potrivită. Ea curge lin, ca un izvor curat de apă.

Pentru toate acestea ieromonahul Macarie este considerat „întemeietorul” și fondatorul muzicii psaltice românești. El a „naționalizat” muzica psaltică fără a se depărta de textul original. Adică a curățat-o de influențele străine, orientale, și i-a dat veșmînt nou, autohton. N-a sacrificat nici melodia primită, nici limba românească.

În anul 1829, o dată cu surghiunia mitropolitului Grigorie Dascălul, a fost nevoit și ieromonahul Macarie să plece din București. Poposind în Moldova, mai întîi ajunge egumen la Mînăstirea Bîmova. Apoi se duce la Mînăstirea Neamț, unde timp de trei ani de zile învață pe călugări noua cîntare bisericească. În anul 1833 ieromonahul Macarie Dascălul se întoarce în Țara Românească la Mînăstirea Căldărușani. Apoi, îmbolnăvind-se, este luat pentru îngrijire de sora sa, Iustina, stareța Mînăstirii Viforîta. În toamna anului 1836, cuviosul Macarie Ieromonahul se strămută din viața aceasta la cereștile locașuri, pentru a cînta neîncetat cu îngerii măririle lui Dumnezeu.

SCHIMONAHUL, ISAAC DASCĂLUL

Mînăstirea Neamț

(•J 1840?) *

Cuviosul Isaac schimonahul a fost unul dintre cei mai mari dascăli

ț a r i C a i U g i U I J J U X I O . A X V i r v u J L ț . M . * * * - . - - - - w - , Y - - - - - y - - - - -

în pomelnicul ctitoricesc al Mînăstirii Neamț se spime că era atît de iscusit iu ambele limbi, încît „a învățat pe părinți limba elinească și a tălmăcit cărți multe din limba elinească”. Schimonahul Isaac a creat o adevărată școală dej^greacă la Neamț, reușind să învețe pe unii călugări

* *Pomelnicul ctitoricesc «I Sfîmei Mînăstiri Neamț*, 1846, Biblioteca M-rii Neamț, ms. nr. 190, f. 82 V; Cetfericov, *P>isie^ stmreful Mînăstirii Neamț*, 1940, p. 359.

limba în care s-au scris cele mai multe opere ale Sfinților Părinți. În timpul stăreției Cuviosului Paisie, schimonahul Isaac se număra printre cei dintîi dascăli de „elinie”, alături de arhimandritul Macarie, ieromonahul Ilarion, ierodiaconii Ștefan și Grigorie Dascălul, monahul Gherontie și alții, toți români de neam.

Din limba greacă schimonahul Isaac a tradus cu multă iscusință *Scara* Sfîntului Ioan Scărarul (1814) și *Octoiul Maicii Domnului*, cu cele 56 de canoane ce se citesc la Pavcerniță (1816). Ambele cărți dovedesc marea evlavie pe care o avea cuviosul Isaac către Prea Sfînta Născătoare de Dumnezeu și către învățăturile cele mai înalte ale Sfinților Părinți. De asemenea, graiul atît de dulce, de clar și curgător al traducerilor sale dovedește cît de iscusit cărturar și cunoscător al limbilor literare grecească și românească era schimonahul Isaac Dascălul.

Din limba slavonă schimonahul Isaac a tălmăcit Tipicul Mare, zis „al Sfîntului Sava”, tipărit la Iași în anul 1816, arătînd și în această limbă aceeași pricepere și îndemînare. După anul 1800, părintele Isaac Dascălul s-a nevoit cîțiva ani în obștea Mînăstirii Slatina. Aici a continuat să traducă mai multe cărți, care, netipărindu-se, au circulat în manuscris prin mînăstiri din care multe s-au pierdut.

Întorcîndu-se la metanie, schimonahul Isaac Dascălul scrie *^Viața pe larg a Starețului Paisie^^*, la rugămintea călugărilor din mînăstire și traduce „și alte cărți” *. Pe lîngă ascultarea sa de dascăl, traducător și scriitor de cărți patristice, prin care căuta slăvirea lui Dumnezeu în graiul neamului și folosul sufletesc al tuturor românilor, cuviosul Isaac din Mînăstirea Neamț avea o nevoie cu totul aleasă. Îndeosebi se nevoia cu postul, cu rugăciunea, cu tăcerea, cu citirea „Dumnezeieștilor Scripturi” și cu privegherea cea de noapte. Apoi avea cuget smerit, socotindu-se mai păcătos decît toți și nevrednic de cele sfinte.

Așa petrecînd bunul ostaș al lui Hristos, schimonahul Isaac Dascălul și bine săvîrșindu-și călătoria, și-a dat sufletul în mîinile Domnului și a fost adăugat părinților săi din Mînăstirea Neamț.

IEROMONAHUL IOSIF PROTOSALTUL

Mmăstirea Neamț

(t 1840?)

Acest cuvios părinte a fost cel mai mare dascăl de muzică psaltică al Mînăstirii Neamț, din prima jumătate a secolului XIX.

* Andronic duLovictil, *Istoria Mînăstirii Neamț*, Mînăstirea Neamț, 1863, ms. nr. 161, f. 29 v.

Originar din partea locului, ieromonahul Iosif „Nemțeanu**”, cum i se spunea în mînăstire, a luat jugul lui Hristos în marea lavră a Moldovei, prin anii 1790. Fînd înzestrat de Dumnezeu cu multă înțelepciune și cu darul frumoasei cîntări, aici a învățat de la dascăli bătrîni cunoștințele cele duhovnicești și meșteșugul muzicii bisericești. Și atît de bine a deprins muzica psaltică, încît, în puțini ani, pe toți marii psalți nemțeni i-a întrecut. Și atît de frumos cînta la biserică, încît mulți veneau să-l asculte, căci cînta lui Dumnezeu cu mare evlavie ca o adevărată alăută duhovnicească, iar glasul său umplea biserica, deștepta inimile și scotea lacrimi.

Învrednicindu-se de darul preoției, ieromonahul Iosif a fost timp de peste 20 de ani mare duhovnic și protopsalt și cel dintîi dascăl de psaltichie nemțean, care întemeiază o școală de muzică bisericească tradițională în Mînăstirea Neamț. Sub Starețul Paisie în biserică se cînta la strana dreaptă pe note liniare, după obiceiul bisericilor slave, iar la stînga se cînta muzică psaltică veche.

Deci, văzînd dascălul Iosif că se îndepărtează călugării de muzica bizantină veche, introdusă în cultul ortodox de Sfîntul Ioan Damaschin (secolele VIII—IX), a căutat să împodobească din nou biserica cu cîntările psaltice pe cele opt glasuri. Căci țările române au folosit din început în cult muzica psaltică, adusă, fie direct din Bizanț, fie din Muntele Athos prin intermediul călugărilor.

Cuviosul Iosif a înlocuit definitiv la Neamț muzica vocală de proveniență slavă cu muzica bisericească, a scris și a compus cîntări pe melodie psaltică și a format ucenici vestiți de muzică veche în minăstirile nemțene. Școala întemeiată de el a strălucit la Neamț pînă spre sfîrșitul secolului 'XIX, fiind socotit ca un mare dascăl și înnoitor de muzică veche în Moldova, pregătind astfel drumul ieromonahului Macarie Dascălul, adevăratul înnoitor al muzicii psaltice românești.

În *Istoria mînăstirilor Neamțu și Secu* se scriu următoarele despre cuviosul Iosif: „în vremea stăreției lui Dometian starețul (1823—1834), care a urmat după Ilarie (1818—1823), foarte mult era împodobită această monastire cu părintele dascălul Iosif ieromonah" *. Iar în *Pomelnicul ctitoresc al Sfintei Monasteri Neamț* se însemnează următoarele despre el: „A adus în Mînăstirea Neamț știința și învățătura musichiei vechi a cîntărilor bisericești, pe care le-a paradocsit (predat) la mulți părinți" **.

* T7;i;~;;7\arcis Crețulescu, Ms. nr. 164-1907 Biblioteca Mînăstirii Neamț, p. 103.
- Ms nr 190 din anul 1846, f. 82 v. Biblioteca Mînăstirii Neamț.

Deci, împodobind Biserica lui Hristos cu alese cîntări duhovnicești și bine săvîrșind călătoria vieții, s-a strămutat la cereștile locașuri în anul 1840, lăsînd în urmă numeroși ucenici.

SCHIMONAHIA OLIMPIADA

Fondatoarea Mînăstirii Yăratec

(1757-^1842)

Această rîvnitoare călugăriță era fiică de preot din orașul Iași. La vîrsta legiuită s-a căsătorit. Dar răposînd soțul ei, a părăsit grijile lumii și s-a dus să slujească lui Hristos în Mînăstirea Topolița din ținutul Neamț. Acolo a fost făcută rasofoară, primind numele de Olimpiada în loc de Bălașa. Apoi, auzind de marele duhovnic Iosif și de liniștea schitului Durau, s-a mutat acolo, sub ascultarea schimonahiei Nazaria. Timp de mai mulți ani s-a nevoit la Durau, în tăcere, în rugăciune și în tăierea voiei.

Sufletul său însă rîvnea să înalțe o sfîntă mînăstire în cinstea Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu. De aceea, luînd binecuvîntare, a plecat să caute un loc potrivit și retras de lume. Și aflînd loc de liniște în pădurile Yăratecului, cu sfatul Cuviosului Iosif Pustnicul, a început construcția unei biserici din lemn, în anul 1785. Așa a luat naștere schitul de maici Yăratec. În anul 1787 au fost strămutate aici și călugărițele din Mînăstirea Topolița, sub egumenia schimonahiei Nazaria de la Durau. Acum primește tunderea în marea schimă și rasofoarea Olimpiada.

Văzînd că soborul maicilor se mărește, iar biserica de lemn este neîncăpătoare, schimonahia Olimpiada a adunat fonduri de la oameni iubitori de Hristos și a început zidirea unei noi biserici mult mai mari. În anul 1808, biserica cu hramul Adormirea Maicii Domnului a fost terminată. Tot prin osîrdia maicii Olimpiada s-a construit în anul 1817 o biserică de lemn la cimitir, în cinstea Sfîntului Ioan Botezătorul, zidul de incintă și chilii pentru călugărițe.

Cu toate că schimonahia Olimpiada era „Marta” mînăstirii, ea nu uita nici de cele duhovnicești. La slujbele bisericii era nelipsită; la ascultare, cea dintîi, iar pravila și canonul le făcea regulat. Se îndeletnicea, mai ales noaptea, cu citirea Sfintei Scripturi și cu scrierea cuvintelor Sfîntilor Părinți, pentru ea și pentru ucenicele ei.

Sufletul maicii Olimpiada era împodobit și cu smerita cugetare. De mai multe ori fiind rugată să fie stareță, ea n-a primit, socotindu-se

nevrednică. Totuși, în anul 1822 a primit să fie stareță și maică duhovnicească soi)orului, care număra peste 300 de călugărițe, și a povățuit în multă înțelepciune sfânta minăstire timp de șase ani de zile. Apoi, mutându-se Cuviosul Iosif din viața aceasta, s-a retras și maica Olimpiada din stăreție. În anul 1834 este aleasă pentru a doua oară stareță a Mânăstirii Văratec, pe care o conduce duhovnicește pînă în anul 1842, cînd se strămută la veșnica odihnă în vîrstă de 85 de ani *.

Aceasta a fost viața și acestea au fost ostenele schimonahiei Olimpiada, fondatoarea Mânăstirii Văratec.

SCHIMONAHUL NICANOR

Mânăstirea Sihăstria - ^ Neamț

(f 1844)

Acest schimonah era de loc din Botoșani, rudă a starețului Ilarie din Mânăstirea Neamț. Toată viața sa a construit biserici prin sate, prin orașe și mânăstiri, căci în Moldova „meșterul Nicolae Cerneschi era vestită calfă de pietrari”.

Între anii 1821 — 1822 a zidit în Mânăstirea Neamț un corp de chilii, în partea de sud a incintei. Între anii 1823 — 1824 a zidit din nou „cu a sa cheltuială” biserica Mânăstirii Sihăstria. Între anii 1826—1840 a zidit biserica Sfîntul Ioan Teologul de la cimitirul Mânăstirii Neamț și Agheazmatarul. A mai zidit un corp de chilii și biserica Sfîntul Ioan Teologul la Mânăstirea Secu, un corp de chilii la Mânăstirea Agapia și altele. Precum reiese din inscripții, cele mai multe biserici au fost construite gratuit, „prin osîrdia și cu ajutorul iubitorului de Hristos, jupîn Nicolae Cerneschi”.

Între anii 1841 — 1842 acest pururea pomenit ctitor de biserici se dăruiește pe sine cu totul lui Hristos, retrăgîndu-se la schitul Sihăstria. Aici este tuns în schima monahală de egumenul Valerian, dîndu-i numele de Nicanor. În vara anului 1844 și-a săvîrșit călătoria acestei vieți și a fost înmormintat lîngă biserica ctitorită de el.

Spun părinții bătrîni că în anul 1941, cînd a ars acoperișul bisericii, crucea de pe turn a căzut jos și s-a înfipt chiar pe mormîntul ctitorului. Apoi, săpînd puțin, s-au aflat oasele lui răsîndind bună mireasmă.

Așa binecuvîntează Dumnezeu pe cei ce iubesc podoaba casei Sale.

* Monahia Zenaida Racleș și arhim. Evghenie Ungureanu, *Istoria Mânăstirii Văratec* ^ M-rea Neamț, 1923; *Monumente istorice bisericesti din Mitropolia Moldovei* ^ Iași, 1975, p. 342—353.

CUVIOSUL IUSTIN IEROSCHIMONAHUL

Primul ctitor al Schitului Prodromul-Athos

(1770—1845)

Cuviosul Iustin Sihastrul era de loc din Moldova, iar cu metania din Mânăstirea Neamț, călugărit de marele stareț Paisie. Prin anul 1800 ajunge duhovnic și povățuiește multe suflete pe calea mîntuirii.

Dorind să petreacă restul vieții în „Grădina Maicii Domnului”, pleacă în anul 1810 la Muntele Athos cu ucenicii săi, Patapie și Grigorie. Acolo cumpără de la Mânăstirea Marea Lavră chiha numită „Vigla Iani-copoli”, care avea și o mică biserică cu hramul „Tăierea Capului Sfîntului Ioan Botezătorul”. Lîngă biserică duhovnicul Iustin a zidit apoi 50 de chilii pentru părinți, arhondaric, bucătărie, trapeză, bolniță și egumenie. Auzind de aceasta monahii români, care se nevoiau prin mânăstiri și peșteri, s-au adunat ca la treizeci de viețuitori în obștea cuviosului Iustin. După cîțiva ani Marea Lavră i-a recunoscut dreptul de a se numi „Schitul românesc Prodromul”.

Așa a luat naștere primul schit românesc în Muntele Athos. Călugării însă duceau mare lipsă de apă, pentru ei și pentru grădină. Cerînd de la Mânăstirea Lavra învoirea de a canaliza pentru schit „Izvorul lui Isaia”, nu li s-a încuviințat. Însă Dumnezeu, văzînd răbdarea smeriților călugări, a trimis un nor de lăcuste asupra culturilor de pe moșia Lavrei. Zadarnic se rugau călugării lavrioți și stropeau grădinile cu aghiazmă. Lăcustele distrugau totul. Atunci unul dintre ei a zis:

— Părinților, ceea ce vedem este mînia lui Dumnezeu care ne pedepsește că nu dăm apă părintelui Iustin duhovnicul, care este și duhovnicul nostru, căci are mare nevoie de apă în schitul său.

Auzind aceasta, starețul Lavrei a chemat pe părintele Iustin să se roage și, făcînd aghiazmă, cu rugăciunea lui au fugit toate lăcustele. Părinții lavrioți văzînd această minune, au zis:

— Cu adevărat părintele Iustin Vlahul este cuvios și sfînt !

Din ziua aceea părinții au primit voie să aducă apă în schit de la izvorul numit „Chir Isaia”.

După anul 1820, cuviosul Iustin egumenul, văzîndu-și schitul bine întemeiat, s-a retras într-o peșteră la liniște și a lăsat egumen în locul u pe ieromonahul Patapie. Acolo, în singurătate, s-a nevoit ieroschitfonahul Iustin peste douăzeci de ani, în aspră nevoință, în post, în priiîreghe și în neîncetată rugăciune, asemenea cuviosilor de demult. Pentru litfnțenia vieții lui mulți călugări greci și români îl cinsteau și-1 aveau ilfc părinte duhovnicesc.

Așa s-a nevoit cuviosul Iustin pînă în anul 1845. Apoi, dînd ucenicilor săi sărutarea cea mai de pe urmă, a adormit în pace în vîrstă de 75 de ani *.

PUSTNICUL SFÎNT

de la Peștera Mică a Ialomicioarei

(secolul XIX) **

La începutul secolului XIX se nevoia în schitul Peștera Ialomicioarei un călugăr smerit și foarte iubitor de Dumnezeu. După cîțiva ani, dorind să se roage în pustie, a plecat din schit și și-a găsit sălaș o peșteră nebăgată în seamă, în desișul codrilor, numită pînă astăzi „Peștera Mică”. Pustnicul nu știa că acolo își avea adăpost un urs. Dar, cu rînduiala lui Dumnezeu, s-au împrietenit unul cu altul, încît noaptea locuiau împreună în aceeași peșteră, iar ziua ursul pleca în pădure, iar sihastrul se ruga lui Dumnezeu.

Acolo s-a nevoit mulți ani pustnicul, în post, în rugăciune și în alte neștiute ostenele. În tradiția locului se spune că pustnicul nu primea nici un fel de mîncare de la nimeni. Ci singur și-o agonisea din pădure. Numai ursul, ca ucenic credincios, îi aducea vara în peșteră rugă de smeură și mure.

Se mai spune din bătrîni că odată doi vînători au pîndit ursul în zmeuriș ca să-l împuște. Apoi, s-au luat după el pînă s-a ascuns în peșteră. Și cum pîndeau ei în apropiere, a ieșit pustnicul afară și le-a zis:

— Ce căutați, fraților, în pustiul acesta?

— Să ne iertați, părinte, sîntem vînători. Urmărim un urs. Parcă s-a ascuns aici în peșteră.

— Dar v-a făcut vreun rău? Lăsați ursul în pace ! Veți găsi în pădure alte animale !

— Iartă-ne, părinte — au zis vînătorii — și te roagă pentru noi !

— Dumnezeu să vă binecuvinteze, fraților. Mergeți în pace.

— Părinte, avem ceva de mîncare la noi, am vrea s-o lăsăm sfinției tale. Vrei s-o primești?

— Lăsați-o acolo, pe piatră.

La urmă iarăși l-au întrebat pe pustnic:

* Pr. V. Nicolau, *O călătorie la Constantinopol și la Sfîntul Munte*, Ploiești, 1907; Arhiepiscopul Veniamin Pocitan, *Sfîntul Munte al Athosului, cu prilejul unei călătorii în Răsărit* București, 1949.

** Numele lui s-a uitat odată cu pierderea arhivei schitului.

— Părinte, vom mai veni prin locurile acestea. Vrei să-ți aducem ceva de nuncare?

— Cum vă este voia, fraților.

După cîteva săptămîni au urcat din nou vînătorii pe valea Ialomicioarei să ducă de mîncare cuviosului. Cînd au ajuns la gura peșterii au văzut un lucru înfricoșat. Pustnicul împreună cu ursul erau plecați din peșteră, iar alături, pe piatră, mîncarea lăsată mai înainte de ei, era neatinsă.

Din ziua aceea nimeni nu știe unde s-a dus sihastrul, unde o fi răposat și care îi era numele. Singura binecuvîntare rămasă de la el este un mic izvor de apă, ce curge în fundul peșterii pentru mîngîierea trecătorilor. Pînă astăzi credincioșii intră în „Peștera Mică”, se roagă și iau apă din „Izvorul Pustnicului”. Însă oricîtă apă ar lua, izvorul nu se împuținează niciodată.

Minunat este Dumnezeu întru sfinții Săi, Dumnezeul Părinților noștri !

EPISCOPUL CHESARIE AL BUZĂULUI

(1784—1846)

Episcopul Chesarie face parte din rîndul marilor ierarhi români ai secolului trecut. El s-a născut în București din părinți săraci, prin anul 1784, sub numele de Constantin Căpățîină. La vîrsta de 13 ani (1797), a fost încredințat episcopului Iosif al Argeșului, care îl dă să învețe carte la școala grecească de la Biserica Domnița Bălașa. Apoi îl călugărește la Mînăstirea Antim sub numele de Chesarie și îl hirotonește diacon.

În anul 1820, ucenicul episcopului Iosif ajunge econom al Mînăstirii Antim și mai tîrziu al mitropoliei din București. Fiind dăruit de Dumnezeu cu multă ascultare, smerenie și pricepere, în anul 1825 este hirotont episcop la Buzău de mitropolitul Grigorie Dascălul, păstorind turma încredințată de Hristos cu neîmpuținată dragoste și osîrdie, timp de 21 de ani.

Găsind eparhia Buzăului cu multe lipsuri și cu biserici ruinate, a reînnoit zeci de locașuri — mînăstiri, schituri, metoace și biserici —, devenind astfel un mare ctitor al acestei eparhii. Iar pentru luminarea copiilor și folosul de obște al neamului, a întemeiat mai multe școli, precum: Seminarul eparhial, înființat în anul 1836; Școala de muzică bisericească, în anul 1830; Școala de pictură bisericească, sub conducerea pictorului

Nicolae Teodorescu, în anul 1831; Școala de sculptură bisericească, în anul 1833 și altele. În aceste școli ctitorite de episcopul Chesarie au fost aduși cei mai buni profesori, duhovnici și dascăli din Țara Românească, din care au ieșit episcopi, preoți și dascăli aleși, precum și pictori renumiți. Elevilor li se cerea cel dintâi credință tare în Dumnezeu, rugăciune și viață morală desăvârșită.

Pentru tipărirea cărților de slujbă și învățătură duhovnicească episcopul Chesarie a reînființat în anul 1833 o tipografie eparhială unde s-au tipărit, cu binecuvântarea și cheltuiala sa, zeci de cărți patristice și de cult, răspândite în cea mai mare parte gratuit.

Dintre cărțile de învățătură tipărite sub păstoria sa se amintesc: *Despre purcederea Sfântului Duh, Împărțire de grâu și Puțul Sfântului Ioan Gură de Aur* (1833); *Sfătuire pe scurt către cel ce se pocăiește* (1834); *Cazanii* (1834); *Tălmăcire la cei o sută cincizeci de psalmi* (1840); *Învățătură către preoți și diaconi* (1835); *Alcătuire a Urită* (1837); *Carte foarte folositoare de suflet; Cinci cuvinte ale Sfântului Grigorie de Nyssa* (1838); *Chiriadromion* (1839) și altele. Iar dintre cărțile de slujbă a tipărit: *Evanghelia* (1834); *Molitfelnic bogat. Sfintele Liturghii și Psaltirea* (1835); *Ceaslovul bogat, Acatistier* (1836); *Octoih și Catavasier* (1839); *Sfintele Liturghii* (1840); *Psaltirea* (1841); *Agheasmatar* (1845) și altele.

Acest neobosit episcop și credincios păstor al Bisericii lui Hristos a purtat permanent grijă de fiii săi duhovnicești, zidindu-le locașuri, dându-le preoți buni, cercetându-i personal și hrănindu-i cu cărți de învățătură și cuvinte părintești. Iar ca ucenic al unui mare episcop — Iosif al Argeșului —, a ridicat și el nu puțini ucenici și fii sufletești, dintre care cel mai renumit a fost ierodiaconul Iosif Naniescu, venerabilul mitropolit al Moldovei de mai târziu.

În anul 1846, la 30 noiembrie, episcopul Chesarie, păstorul cel bun și credincios al eparhiei Buzăului, a răposat cu pace, plîns de toți credincioșii săi și a fost îngropat lângă biserică, spre neuitată pomenire. Piatra lui de mormînt poartă această frumoasă inscripție: „Oprește-ți, trecătorule, pasul în respect lângă pacinicul lăcaș al Colosalu umbre. Sacrul mormîntul. Aici ierarchul Chesarie trupul și odihnește de multele, în puțin timp jertfiri spre gloria Domnului, a Patriei și eternei sale memorii. (Noiemvrie 30, 1846)*”.

* *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, voi. II colectiv. București, 1958, p. 419—422; D. Furtună, *Chesarie episcopul Buzăului*, București, 1913; G. Voiculescu, *Viața și activitatea lui Chesarie*, teză de licență, București, 1897, p. 57.

MITROPOLITUL VENIAMIN COSTACHI

al Moldovei și Sucevei

(1758—1846) *

a. Viața

Marele mitropolit Veniamin Costachi a fost unul din cei mai venerabili ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române. El a păstorit eparhiile din Moldova cu o rară dăruire de sine, timp de o jumătate de secol (1792—1842). Mare cărturar, ierarh plin de curaj, neobosit traducător de cărți, ctitor de școli și biserici, părinte sufletesc al Moldovei, ales slujitor al Bisericii lui Hristos, dascăl, sfetnic și călugăr devotat.

Mitropolitul Veniamin s-a născut la 20 decembrie 1768 în satul Roșiești-Fălciu, din părinți credincioși de bun neam — Grigorie Costachi și Măria Cantacuzino. Din cei cinci frați, patru au îmbrățișat viața călugărească. Cel dintâi, Matei, a fost mare postelnic. Al doilea frate, Constantin, s-a făcut călugăr sub numele de Chesarie. Al treilea copil, Vasile, a ajuns vestit mitropolit al Moldovei. Al patrulea, schimonahia Elisabeta, a fost stareță în Mînăstirea Agapia 32 de ani. Ultimul frate. Serbau, a fost consilier al mitropolitului Veniamin, călugărindu-se sub numele de Sofronie.

De mic, copilul Vasile a fost dat să învețe carte la școala generală de la Mînăstirea Sfinții Trei Ierarhi din Iași. La vârsta de 15 ani este luat de episcopul Iacob Stamati ca ucenic la episcopia Hușilor. După un an, în 1784, este călugărit sub numele de Veniamin. În anul 1788 este hirotonit diacon și luat ca slujitor la catedrala mitropolitană din Iași. După încă un an este făcut preot și numit eclesiarh mare. Avea numai 20 de ani. În același an, 1789, este numit egumen la Mînăstirea Sfântul Spiridon din Iași.

În anul 1793 arhimandritul Veniamin este ales și hirotonit episcop la Huși de părintele său duhovnicesc mitropolitul Iacob Stamati. Deși avea numai 24 de ani cînd a urcat treapta arhieriei, totuși de la început s-a dovedit un bun cărturar și un adevărat păstor al turmei lui Hristos, în noiembrie 1794 este trimis ca delegat al mitropolitului la înmormîntarea Cuviosului Paisie de la Mînăstirea Neamț.

La 1 iunie 1796, după patru ani de păstorie la Huși, tînărul vlădică Veniamin trece ca episcop la Roman, unde păstorește încă șapte ani.

* *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, voi. II colectiv. București, 1958, p. 383—387; Pr. Prof. M. Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Sibiu, 1972, p. 280-288; Pr. Prof. Ilie Cheorghiu, *Un veac de la moartea mitropolitului Veniamin Costachi*, M. Neamț, 1941; *Prefetele cărților traduse și tipărite sub păstoria mitropolitului Veniamin Costachi (1807—1846)*.

Aici fondează un spital, o farmacie și plătește din fondurile episcopiei un doctor pentru bolnavi. Totodată, face deosebită ordine în rîndul clerului bisericesc.

La 10 martie 1803, mitropolitul Iacob Stamati, venerabilul său părinte duhovnicesc, se mută la cele veșnice. După cîteva zile episcopul Veniamin Costachi este ales mitropolit al Moldovei. Multe și grele an fost necazurile abătute asupra marelui mitropolit, dar mult mai numeroase și vrednice de pomenit au fost realizările sale, atît pe tărîm duhovnicesc și eclesiastic cît și pe tărîm cultural, social și patriotic.

În toamna anului 1803 înființează seminarul de la Mînăstirea Socola, primul seminar de preoți din țara noastră. Tot atunci trimite doi fii de preot. Petru și Gheorghe Asachi, la studii peste hotare; organizează numeroase mînăstiri și schituri din eparhie; susține zidirea din nou a zeci de biserici la orașe și sate; dă noi așezăminte pentru marile mînăstiri Neamț, Secu, Agapia și Văratec; hirotonește în eparhie numai preoți cu seminar și statornicește să se facă botezul copiilor prin scufundare, iar nu prin turnare, cum se făcea pînă atunci în unele părți.

În anul 1833, începe construcția monumentalei catedrale mitropolitane din Iași. Totodată contribuie direct la înființarea Academiei Mihăilene din capitala Moldovei și a mai multor școli publice cu predarea în limba română. Face numeroase vizite canonice la biserici, mînăstiri, școli și mai ales la seminar.

Dar activitatea cea mai vrednică de pomenit a mitropolitului Veniamin Costachi a fost cea de traducător și tipăritor a numeroase cărți patristice și de ritual. În această privință rămîne fără egal în istoria Bisericii moldovene. Cele două tipografii întemeiate de el la Mînăstirea Neamț și Mînăstirea Sfinții Trei Ierarhi din Iași, cu greu reușesc să tipărească cele aproape o sută cincizeci de titluri de cărți originale și traduceri din limbile greacă și slavonă. Pe lingă grija întregii eparhii a Moldovei și Sucevei, mitropolitul Veniamin a scris șapte lucrări originale și a tradus personal 32 de cărți de mare importanță dogmatică, morală, liturgică, aghiografică și istorică.

Între anii 1808—1812 mitropolitul Veniamin se retrage din scaun la Mînăstirea Neamț, unde traduce și tipărește *Viețile Sfinților*. Apoi se reîntoarce iarăși la păstoriții săi. În anul 1821, din cauza răscoalei eteriste, trăiește un timp la Colincăuți, peste Prut. Iar în ianuarie 1842, după 50 de ani de rodnică slujire arhierescă, se retrage definitiv la Mînăstirea Slatina, unde își continuă viața de rugăciune și vasta activitate de traducător, pentru hrana duhovnicească a poporului nostru binecredincios.

La 18 decembrie 1846, mitropolitul Veniamin Costachi se mută din viața aceasta în vîrstă de 78 de ani și este înmormîntat ca simplu monah

la Mînăstirea Slatina. După încă patruzeci de ani, la 30 decembrie 1886, osemintele marelui ierarh s-au strămutat la Iași și s-au așezat în catedrala ctitorită de el și terminată de mitropolitul Iosif Naniescu.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Prima grijă a mitropolitului Veniamin Costachi după ce ajunge episcop la Roman (1796) a fost aceea de a întări disciplina în parohii și a ridica viața morală a preoților din eparhia sa. În acest scop dă o Carte Pastorală către preoți, compusă din opt puncte, prin care cere deplină dragoste față de Hristos, sîrguință pentru cele bisericesti și multă grijă pentru mîntuirea credincioșilor.

2. Ajungînd mitropolit la Iași (1803), prima grijă a marelui ierarh a fost aceea de a înființa un seminar pentru formarea unui cler luminat în Moldova. Astfel, în același an a fondat primul seminar din țară, în chiliile Mînăstirii Socola din marginea orașului, care a dat generații întregi de preoți învățați, dascăli și ierarhi aleși.

3. Dragostea mitropolitului Veniamin Costachi pentru luminarea poporului l-a îndemnat să înființeze și alte școli în orașele Moldovei precum și tipografii pentru tipărirea cărților în limba română. Cele mai importante școli înființate din îndemnul și cu ajutorul lui au fost:

- Seminarul de la Mînăstirea Socola, în anul 1803;
- Școală de cîntări bisericesti la Iași, în anul 1805;
- Școala pentru maicile din Mînăstirea Agapia, în 1805;
- Școală începătoare, școală normală și gimnaziu la Mînăstirea Sfinții Trei Ierarhi din Iași, în anul 1828;
- Academia Mihăileană din Iași, în anul 1834;
- Școala publică pentru fetele orașenilor din Iași, în 1834;
- ~ Școli publice în toate orașele din Moldova, după 1834;
- Prima școală de arte și meserii din Moldova, în anul 1841.

4. În lunga sa păstorie mitropolitul Veniamin ctitorește din nou și sfințește zert de biserici mînăstirești și numeroase biserici parohiale la sate și orașe. Dintre bisericile mînăstirești ctitorite cu ajutorul lui se pot aminti: biserica Mînăstirii Văratec, biserica Mînăstirii Sihăstria, biserica Mînăstirii Vorona, Mînăstirea Horaița, schitul Durau, Rarău și altele, însă cea mai mare ctitorie a sa, pe lingă cele amintite, a fost catedrala mitropolitană din Iași, fondată în 1833, dar rămasă neterminată.

5. Pentru întărirea disciplinei în mînăstiri mitropolitul Veniamin a dat noi așezăminte mînăstirești, a rînduit stareți din cei mai duhovnicești, a adus la școlile înființate de el dascăli buni și a mărit cele două tipografii de la Iași și Mînăstirea Neamț. În aceste două tiparnițe s-au

tipărit pentru folosul și luminarea poporului, pînă la mutarea din viață a mitropolitului, peste o sută treizeci de titluri de cărți bisericești și de învățătură duhovnicească. Prefetele acestor cărți sînt adevărate epistole ziditoare de suflet.

6. Astfel, așa învăța mitropolitul Veniamin despre importanța „Vieților” pentru mîntuirea sufletului:

— Nu ar greși cineva, nici ar fi departe de adevăr, dacă ar numi cărțile ce cuprind Viețile Sfinților, pe cele douăsprezece luni ale anului, rai împodobit cu tot felul de pomi, cu frumoase și dulci și de viață făcătoare roade, grădină cu tot felul de ierburi mirositoare și de toată boala și neputința tămăduitoare.

7. Zicea iarăși:

— Precum pomii și ierburile mirositoare îndulcesc simțurile, veselesc ochii, desfătează gustul, fac vesel sufletul privitorului, tot așa și cărțile cu Viețile Sfinților îmbărbătează pe cel deznădăjduit, mîngîie pe cel necăjit, pe cel păcătos îl întoarce la pocăință, pe cel împietrit la inimă îl moaie și umilință îi dăruiesc; pe cel rătăcit îl întoarce, pe cel neplecat îl pleacă, simțurile sufletului cele pline de amărăciunea păcatului le îndulcesc, iar pe om, din vechi îl fac nou, din mort viu, din somnul nesimțirii și al lenevirii îl deșteaptă, către lucrarea faptelor bune îl pornesc, către urmarea sfinților îl aprind și către calea ce duce la împărăția cerurilor îl povățuiesc.

8. Zicea și acestea marele ierarh:

— Viețile și laudele sfinților se aseamănă strălucirii stelelor. Că precum stelele sînt așezate și întărite pe cer și luminează toate cele de sub cer, — pămîntul îl strălucesc, marea o luminează, pe cei ce înoată cu corăbiile îi îndreptează — al căror nume deși nu-l știm pentru mulțimea lor, însă de firumusețea strălucirii lor ne minunăm. În acest chip este și strălucirea vieților sfinților. Pe suflet îl strălucesc, pe minte o luminează, iar pe trup cu așezare bună și liniștită îl întocmesc.

9. Spunea iarăși mitropolitul Veniamin:

— Precum „stea de stea se deosebește în slavă”, tot așa și viețile sfinților, una pe alta întrece cu strălucirea și cu slava, cu frumusețea, cu starea și cu deosebirea.

10. Iar împotriva celor ce nu citesc sfintele cărți, după cuvîntul[^]fericitului Simeon Metafrast, zicea:

— Deopotrivă este răul și a grăi cele necuviincioase și a tăcea pe cele ce sînt cinstite și folositoare. Că precum vatămă mințile ascultătorilor cele greșite, cele necinstite, tot așa cel ce tace lucrurile cele bune ale sfinților lipsește pe creștini de folos.

11. Apoi adăuga și aceste cuvinte:

— Nu vă scumpiți la cele ce sînt pentru folosul sufletului, pentru îmbrăcăminte, pentru podoaba și pentru hrana lui. Că precum se hrănește trupul acesta stricător și muritor din bucatele cele stricăcioase, așa se hrănește și sufletul cu cuvîntul lui Dumnezeu, cu istoriile cele sfinte și cu viețile sfinților.

12. Precum trupul, nemîncînd bucatele cele potrivite lui, după o vreme nu mai poate fi viu, ci moare, așa și sufletul care nu se hrănește cu citirea dumnezeieștilor Scripturi, cu viețile sfinților și cu cuvîntul lui Dumnezeu, nu poate fi viu nicidecum, ci este mort.

13. Alteori, iarăși învăța poporul, zicînd:

— O, omule, cînd tu nu poțtești, nici îți este drag să citești cuvintele cele învățătoare de fapte bune, sufletul tău nu se smerește, nu se umilește, nu se căiește de păcatele tale. Cînd tu nu te părăsești de răutăți, cînd nu cercetezi bolnavii, nu miluiești pe săracul cu ce-ți dă mina, nu iubești pe aproapele ca pe sine-ți, ci zavistuiești sporirea lui și în loc de milă răpești cele ale săracului, atunci sufletul tău este mort cu totul despre faptele bune, care prin citirea dumnezeieștilor Scripturi se lucrează și cresc și se adaugă.

14. Iar pe cei leneși la citirea sfintelor cărți îi îndemna, zicînd:

— Pentru aceasta vă rugăm și vă îndemnăm, îmbrățișați Viețile Sfinților și le citiți; nu o dată, nici de două ori, ci de multe ori. Nu ziceți că le-am citit o dată sau de două ori și ne este destul, „că mîntuirea sufletului este întru mult sfat”, zice Eclesiastul.

15. Apoi zicea:

— Dacă veți citi de multe ori Viețile Sfinților cu dreaptă credință, cu evlavie și cu luare-aminte, sufletul vostru se va deștepta către urmarea celor bune, mintea se va lumina, iar ochii se vor face două rîuri sau două izvoare de lacrimi. Atunci veți cunoaște milostivirea lui Dumnezeu, bunătatea, facerea de bine către aproapele. Atunci Teți cunoaște cîtă dragoste au arătat sfinții către Dumnezeu, ziditorul nostru, încît unii și trupurile lor și le-au dat spre munci pentru dragostea Lui, iar alții cu post și cu toată pătimirea și le-au topit.

16* Mitropolitul Veniamin adăugă și aceste cuvinte:

— Bani pe care îi cheltuiți rău la jocul de cărți, la petreceri și la alte lucruri nefolositoare și de suflet pierzătoare, — pentru care, o, ce greu veți fi întrebați în ziua judecării! — dați-i la cumpărarea cărților și veți avea plată de la Dumnezeu și laudă că nu i-ați cheltuit rău. Iar vremea pe care o cheltuiți la jocul de cărți și la alte deșertăciuni, cheltuiți-© întru fapta cea bună a citirii cărților Sfinților Părinți și veți scăpa de mulțimea vorbelor deșarte pe care le vorbiți, pentru care multă osîndă

veți avea înaintea înfricoșatului Judecător care zice că „pentru tot cuvântul deșert vor da oamenii socoteală în ziua judecății”.

17. Pentru aceasta — continuă mitropolitul Veniamin — vă rugăm și vă poftim și vă îndemnăm ca părăsindu-vă de niște lucruri nefolositoare și de suflet pierzătoare ca acestea, prin citirea Vieților Sfinților să vă apucați de lucrarea faptelor bune și către rîvna și urmarea sfinților să vă întindeți, ca împreună cu dînșii să vă sălășluiți întru împărăția cerurilor.

18. Zicea iarăși către fiii săi duhovnicești:

— Decît toate cîte se cuvin și ajută către luminarea, către deșteptarea și îndemnarea spre lucrarea faptelor bune, prin care se pricinuieste omului mîntuirea și suirea privirii spre cele înalte, mai de nevoie este citirea dumnezeieștilor Scripturi celor de Dumnezeu insuflate, o, prea iubite cititorule.

19. Zise și acestea:

— Cuvintele Domnului sînt cuvinte curate, argint cu foc lămurit, haine aurite, care din lîna cea prea albă a Mielului lui Dumnezeu Celui ce ridică păcatele lumii s-au țesut; piei gîndite ale cortului mărturiei, care însuflețesc firea noastră cea omorîtă prin călcarea dumnezeieștilor porunci, care ne zidesc, ne îmbracă și ne împodobesc ca pe un cort sfînt și biserică sfințită spre sălășluirea în noi a nemărginitului Dumnezeu.

20. Iar despre greutatea răspunderii arhieriești acestea zicea smeritul păstor al turmei lui Hristos:

— Deci am cunoscut cum că vremurile de acum sînt iuți, lucrurile potrivnice, viața omului scurtă, păcatele multe, moartea se apropie, funia vieții din zi în zi se tot strînge la stejar, muncile iadului multe și groaznice și nesfîrșite, focul gheenei arzător și cumplit, tartarul atîta de rece cît și diavolul se cutremură de dînsul, muncitorii nemilostivi și Judecătorul prea drept.

Lîngă acestea, aducîndu-mi aminte cum că nici ca Iacov acela nu sînt puternic a prăvăli piatra de pe gura fîntîinii și a-mi adăpa oile turmei mele celei cuvîntătoare; nici ca lui Moisi nu mi s-a prefăcut toiagul în șarpe; nici apa în sînge nu am prefăcut-o spre încredințarea trimiterii pentru a scoate pe noul Israil din păcat și către împărăția cerurilor a-1 povățui; ci așa prost, vai mie, cu care suflet și cu care inimă, eu cel fără de minte am îndrăznit a lua asupra mea slujba aceasta, pe care o am primit?

21. Altădată, iarăși se mărturisea mitropolitul Veniamin:

— Vai mie, cum am îndrăznit eu îndrăznețul și m-am împovărat cu o sarcină atît de grea? Dar, oare, luat-am și eu vreo descoperire ca să primesc asupra-mi o slujbă ca aceasta atît de mare? Auzit-am și eu ca

Moisi: „Vino și te voi trimite pe tine”? (Ieșire, III, 10). Socotitu-mi-au mai întîi nevrednicia mea? Zis-am că sînt amorțit la glas și zăbavnic la limbă pentru prostimea și neînvățătura mea? Zis-am: „Nu sînt vrednic, Doamne”, ca Moisi, atunci? Rugatu-m-am ca acela: „Rogu-mă Ție, Doamne, pune pe altul care va fi vrednic a fi trimis”? (Ieș. IV, 13). Ah, foarte am greșit, ticălosul, și m-am amăgit și am urmat sfaturilor omenești și nu mi-am deschis ochiul minții ca să văd și să-mi măsoar neputința mea!

22. La urmă adăuga și acestea:

— Arhieria Legii noi este mai presus decît porunca Legii vechi. Că acolo era ieșirea cea din Egipt, aici fugirea de păcat; acolo izbăvirea de tirania lui Faraon, aici izbăvirea sufletelor de silnicia diavolului.

23. Atît de mult prețuia marele mitropolit cuvintele Sfîntului Ioan Scărarul încît le recomanda tuturor, zicînd:

— Precum pîinea este, decît toate celelalte bucate, mai de nevoie trupului, așa este și cartea aceasta a Sfîntului Ioan Sinaitul celui ce pofteste mîntuirea sa, mai de nevoie decît toate celelalte cărți părintești. Și precum luna pe stele, așa și aceasta pe celelalte le covîrșește. Și precum decît celelalte simțuri ale omului vederea este mai lucrătoare, așa și cartea asta este mai lucrătoare decît acelea la n^tuirea omului. Fiindcă aceasta spune toate prea sfintele voi ale lui Dumnezeu, decît altele mult mai minunate și mai luminate.

24. Scara Sfîntului Ioan, continuă bunul păstor, este nu numai monahilor, ci și mirenilor prea bun îndreptar și canon, care povățuiește pe toți cu de-amănuntul către cele cuviincioase. Prin învățăturile ei cele înțelepte, ea aduce pe cei ce o citesc pe dînsa către umilință și către plînsul cel curățitor de toate întinăciunile cele trupești și sufletești. Nu este cu puțință a povesti limba omenească după vrednicie darurile cele minunate ale acestei cărți, cu care răsplătește pe cititorii și îndrăgitorii ei.

25. Apoi adăuga și cuvintele acestea:

— Primiți cartea aceasta cu dragoste, o, prea iubiți cititori, și citiți-o des și cu luare-aminte, că, negreșit, ea este oarecare toiag al lui Moisi, prin care veți putea desface marea vieții acesteia, celei mult învăluite și a patimilor celor înviforitoare și fără de primejdie o veți trece, iar pe faraon cel gîndit, adică pe diavolul, întru dînsa îl veți vedea cufundat, ca și Israil cel de demult pe egipteni.

26. Iarăși zicea:

— Cartea aceasta este mană care îndulcește simțurile sutletuii celui amărît de patimile și de valurile vieții acesteia. Este liman care izbăvește pe cei ce scapă la citirea ei, îi slobozește de cufundarea în păcatele cele

mult înconjurătoare și îi face pe dînșii să înoate fără de primejdie prin apele vieții acesteia celei mult tulburate.

27. Zicea iarăși:

— Scara Sfântului Ioan Sinaitul este scara aceea pe care a văzut-o Iacov cel de demult, al cărei capăt ajunge pînă la cer — întru care Dumnezeu este întărit — și pe care îngerii se pogoară ca niște duhuri slujitoare pentru cei ce vor să moștenească mîntuirea, iar sufletele cele ce se mîntuiesc printr-însa se suie și Dumnezeu le primește și întru împărăția Sa le sălășluiește.

28. La urmă, adăuga mitropolitul Veniamin:

— Cel ce însetează de mîntuirea sa să alerge la rîul acesta prea dulce și cu adevărat se va prea îndulci și prea se va veseli. Că pornirile rîului acestuia cu adevărat veselesc cetatea lui Dumnezeu, adică pe sufletele credincioșilor și luminat strigă chemîndu-i pe dînșii: „Veniți, apropiați-vă toți cei ce doriți să vă saturați din roadele mele cele pricinuitoare de viață veșnică”.

29. Iar despre rînduiala slujbelor bisericești astfel învăța mitropolitul Veniamin pe fiii săi duhovnicești:

— În tot chipul ne-am silit a le talmăci bine și după firea limbii noastre, spre mai lesne-înțelegerea cititorului, știind că unii din cititorii cei de pe la țară se află cam slabi spre citire și cam grei la înțelegere. Ca nu din pricina aceasta a neînțelegerii să rămînă ceva din cele cuviincioase ale slujbei necitit sau necîntat și să greșească înaintea lui Dumnezeu, sau înaintea Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, sau înaintea sfântului căruia îi cîntă slujba, și în loc de binecuvîntare și de iertarea păcatelor pentru osteneală urgie și blestem să-și tragă asupra sa pentru neștiință și greșală.

30. Zicea iarăși bunul păstor:

— Pe cît de cu osîrdie, cu dragoste și cu evlavie cîntă cineva lui Dumnezeu, sau Născătoarei de Dumnezeu, sau sfântului, cu înțelegere și cu dreaptă credință, pe atît se mulțumește și Dumnezeu și Prea Sfînta Născătoare și sfinții care se roagă și milostivesc pe Dumnezeu asupra lui să-i dăruiască iertare păcatelor.

31. Apoi adăuga și acestea:

— Ceea ce place lui Dumnezeu, place și Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu și sfinților Lui. Iar ceea ce place sfinților Lui place și Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, place și lui Dumnezeu.

32* Iar pentru folosid tipicului zicea:

— Tipicul și umbletul vi-1 pune în buna rînduiala, cum să umblați în biserică lui Dumnezeu cu cucernicie și evlavie; cum să vă purtați întru cele sfinte, cum să citiți cu luare-aminte și cu osîrdie cuvintele Sfinților

Părinți în urechile ascultătorilor, ca și pe sine-vă să vă folosiți și pe ascultători pe calea mîntuirii să-i povățuiți.

33. Tipicul, spunea mitropolitul Veniamin, vă va învăța cu c^ă osîrdie să vă aflați către sfintele slujbe ale lui Dumnezeu, ale Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu și ale sfinților Lui, pe care se cade să o aibă fiecare creștin. Cu cît mai mult preoții și diaconii care sînt datori a fi lumină și a se face model și pildă de fapte bune enoriașilor lor.

34. Dacă așa vă veți sîrgui, adăuga mitropolitul, a citi tipicul și învățăturile lui a le cunoaște, dacă vă veți deprinde și vă veți obișnui întru învățăturile lui și slujbele sfinților bine le veți orîndui, dacă veți fi sîrguincios către cele dumnezeiești și veți fi iubitori de bunele rînduiele slujbelor sfinților, ale ceremoniilor bisericești și viețuirii celei plăcute, moștenitori împărăției cerurilor vă veți face. Că acesta este și scopul talmăcirii tipicului.

35. Pentru folosul citirii Sfintelor Scripturi, așa învăța marele mitropolit:

— Ce este mai dulce sau ce este mai veselitor în viață, decît a se apropia omul cu mintea de Dumnezeu și a vorbi împreună cu El, printr-o aleasă și netulburată cugetare la citirea dumnezeieștilor cuvinte. Acestea știindu-le proorocul și împăratul David, zicea: „Cît sînt de dulci Hmbii mele cuvintele Tale, mai dulci decît mierea și fagurul” (Ps. 18, 11 și 118, 103)

36. Alteori îndemna părintește pe toți, zicînd:

— îndeletniciți-vă ziua și noaptea întru citirea Sfintelor Scripturi și veți fi cu adevărat ca sadul lîngă izvoarele apelor, aducînd la bună vreme rodul vieții, și frunzele îmbunătățitelor voastre fapte nu vor cădea (Ps. 1, 3).

37. Iar despre importanța Ceaslovului învăța, zicînd:

— Nu ar fi greșit cineva, nici departe de adevăr ar fi stat, de ar fi numit cartea aceasta sfeșnic de aur cu șapte făclii, după vedenia proorocului Zaharia, că pe cele șapte Laude ale Sfintei noastre Biserici Ortodoxe le închipuiește. Nici de ar fi numit-o cer. Că precum cerul cuprinde în sine pe stele și pe cele șapte planete, tot așa Ceaslovul pe cele șapte Laude și pe mulțimea sfinților ce se cuprind în cele douăsprezece luni.

38. Zicea iarăși înțeleptul părinte al Moldovei:

— Cuprindeți laudele acestea cu suflet voios, iubitorilor de Hristos creștini, fără de lene dîndu-le lui Dumnezeu în toate zilele, gîndind la Patimile Domnului care se cuprind într-însele, așteptînd cu bună nădejde ziua venirii lui Hristos la judecată. Că va veni avînd plata Sa cu Sine ca* să răsplătească fiecăruia după faptele lui. Și credeți fără îndoială că veți lua plata ostenelelor voastre.

39. Pentru folosul învățaturii iarăși zicea:

— Pe cât învățaturii înaltă și preamărește pe om, cu atât neînvățătura îl înjosește și îl nimicește mai mult decât necuvântătoarele vietăți.

40. Spunea mitropolitul Veniamin și acestea:

— Omul, fiind înzestrat de Dumnezeu cu talentul de ființă cuvântătoare, cu minte primitoare de știință și neîndeletnicindu-se în învățătura nici unui fel de știință sau meșteșug, nu se poate socoti vrednic de altă numire, decât de slugă vicleană și leneșă. Nici de altă răsplătire vrednic, decât a se arunca „în întunericul cel mai dinafară, unde este veșnică plîngere și scrișnirea dinților” (Matei XXV, 30).

41. Iar pentru părinții care nu-și dau copiii la învățătură, zic^a:

— Ucigași de fii, cu adevărat, se pot socoti părinții cei ce nu se îngrijesc să dea nici un fel de învățătură fiilor lor. Ba încă și mai răi decât aceia, după cum adeverează Sfântul Ioan Gură de Aur, zicînd: „Că ucigașii de fii numai trupul îl despart de suflet, iar cei ce nu dau bună creștere și învățătură fiilor lor, și pe trup îl despart de suflet, și pe suflet de Dumnezeu”. Vai, deci, și amar vouă, părinților, în lumea aceasta, dar mai vai și mai amar în ceea ce va să fie !

42. Fiecare știință sau meșteșug se câștigă prin teorie și praxis (practică). Aceasta întocmai urmează și la învățătura creștinească. Ca să fie cineva desăvirșit creștin trebuie mai întâi să aibă teoria credinței, adică să știe dumnezeiasca Scriptură și învățătură. Apoi să aibă praxis, adică să aibă faptele credinței, căci *credința fără fapte este moartă* (Iacov 2, 20).

43. Adăuga apoi și aceste cuvinte:

— Biserica, în veacurile de mai înainte, atât se îngrijea pentru învățătura credinței, încît, de la treapta arhierilor, tot clerul, pînă și anaghoștii, se însărcinau să catehizeze poporul. Aveau încă și diaconite rînduite pentru catehizarea femeilor. La început și slujba Liturghiei se săvîrșea după ce se propovăduia îndelung poporului învățătura credinței.

44. În zilele de acum, continua mitropolitul Veniamin, împuținîndu-se învățătura credinței prea lesne a putut să se împuțineze și credința. Deci împuținîndu-se credința, neapărat s-au împuținat și semnele ei, încît mărturiile Sfintelor Scripturi pentru semnele și minunile ce se făceau mai înainte, ca niște basme se par astăzi celor ce umblă întru întunericul neștiinței și a necunoștinței dumnezeieștilor Scripturi. Iar cele puține și foarte rari minuni care încă urmează acum le socotesc ca de la întîmplare.

45. Apoi se întreabă cu amărăciune venerabilul mitropolit:

— Cine în ziua de astăzi se îndeletnicește cu citirea Sfintelor Scripturi ca să poată cunoaște ce este Dumnezeu, ce este lumea și ce este

omul? Care părinte se sîrguiește a întemeia în inima fiilor săi cunoștința de Dumnezeu, învățătura dogmelor credinței și poruncile legii?

Cu adevărat foarte puțini sînt unii ca aceștia și, adevărul grăind, mai tot tineretul veacului acestuia, lipsit de toată știința creștineștilor învățături, s-a abătut la netrebnice îndeletniciri, la basme și la tot felul de zădărnicii, din care izvorăște toată călcarea de lege și nebăgarea de seamă a poruncilor. Niște îndeletniciri ca acestea prea lesne au putut răsturna, în multe părți ale Europei, turnul credinței, a cărui temelie n-a fost așezată pe fundamentul dogmielor ortodoxe.

46. Dar și ortodocșilor, adăugă mitropolitul, nu puțină rătăcire pricinuiesc. Că prin acestea mîndrindu-se fiecare a se socoti pe sine filosof și învățat, nu îngăduie mai mult a fi povățuit de frîul credinței, pentru că îl oprește de a-și săvîrși voile inimii sale. Ci își nălucește lui singur de la sine dreptăți și legi.

47. Zis-a iarăși bunul păstor:

— Socotind eu nevrednicul că luînd pe tmiere sarcina arhipăstoriei țării acesteia, de nu mă voi sîrgui a îndepărta pe cuvîntătoarea mea „turmă” de la niște căderi ca acestea, mai înfricoșat mă va mustra Dreptul Judecător pentru aceasta, decât pentru înseși păcatele mele. M-am sîrguit, și prin îndemnare, dar și prin însăși a mea osteneală și cheltuială, de am talmăcit și am tipărit cărți cu tot felul de învățători, povățuitoare la adevărata cunoștință și dătătoare de mult folos sufletesc.

48. Iar pentru folosul cărților zicea marele ierarh:

— Nădejdea pe care o am hrănit și o hrănesc în sufletul meu este că, înmulțindu-se cărțile și științele în limba patriei, dacă nu eu, dar urmașii mei se vor învrednici a se folosi de cler învățat și încuviințat pentru a câștiga popor luminat în învățături creștinești. Această nădejde m-a făcut neadormit și neobosit în talmăcirea sfintelor cărți, din care multe stau netipărite pentru neînlesnire.

49. Apoi îndemna pe cititori, zicînd:

— Fiți, iubitorilor, cu luare-aminte la citirea acestei cărți *, ca nu toată trecînd-o cu ochii, în minte să nu rămîna nimic, sau foarte puțin din cele ce ați citit. Pe această carte de mare folos pricinuitoare v-o pun astăzi înainte, iubitorilor patrioți, și vă rog să o primiți ca pe o împlinire a unora din datorii mele către cuvîntătoarea mea turmă.

50. Iar despre felul cum trebuie să se citească sfintele cărți, astfel învăța:

— Mentea este întocmai ca și stomacul. Și după cum multa mîncare aduce nemistuire, iar după o vreme ajunge stomacul ?ă nu poată mistui

* *Istoria Scripturii Vechiului Testament,*

nimic, asemenea este și mintea. Când cineva o încarcă cu multă citire, îndată ce a închis cartea a uitat tot ce a citit. Iar după o vreme ajunge mintea cu totul nelucrătoare și uită și cele ce a știut mai înainte.

Așadar, cel ce voiește a se folosi din citire, trebuie neapărat să urmeze dieta aceasta. Adică, după ce va citi în liniște, cu bună luare-aminte o încheiere a unei pricini, să închidă cartea și să se întrebe pe sine ce a citit. Și toate acelea repetându-le în gândul său, să urmeze iarăși înainte, cât va socoti că îi poate mistui mintea. În acest chip se folosește cu adevărat, că toate așternându-se cu bună rînduială în mintea sa, oricînd poate împărtăși și pe alții din cunoștințele sale. Apoi și mintea sa se face bine lucrătoare, ținînd în bună stare pe toate cîte a auzit sau a oitit.

51. Zicea mitropolitul Veniamin către păstorii săi:

— Fiilor, rugați-vă și pentru mine, ca cel ce totdeauna mai mult cinstesc folosul de obște decît răsufllarea ce-mi ține viața. Că pe toate puterile trupești și duhovnicești, în armonie, ca pe niște strune le am întinse, pe care, oricînd le vor mișca degetele obștii, sînt gata a face sunetul glasului ce este plăcut dragostei tuturor.

52. Altădată iarăși îi îndemna:

— Primiți cu dragoste osîrdia mea, iubiților, dimpreună cu citirea acestei cărțicele, care la vedere deși se arată mică, dar luînd aminte înțelegerile noimelor ei cele înalte, dimpreună urmați și pocăinței celui smerit, care cu toată inima se pocăiește și cu amar plînge și se călește de păcatele sale înaintea lui Dumnezeu.

53. Zicea iarăși:

— Bateți neîncetat la ușa milostivirii lui Dumnezeu, pînă ce vă va milui și se va închipui Hristos cu sfințele Lui patimi în inimile voastre. Nu pierdeți vremea în zadar, pe care Dumnezeu v-o dă spre pocăință, așteptînd întoarcerea voastră. Pentru ca nu după cea prea multă îndelungă răbdarea Lui să sosească și judecata, și nu va fi atunci cel ce izbăvește.

54. Apoi adăuga și aceasta:

— Lepădați tot vicleșugul, pizma și răutatea din inimile voastre și toată necurăția, zavistia și hula din sufletele voastre și vă va primi Dumnezeu întru pocăință. Fiți blînzi, cucernici, cu evlavie către cele sfinte, iubitori de Dumnezeu, iubitori de frați și veți petrece întru această viață zile fericite, iar la sfîrșitul vieții voastre veți merge acolo, cu bune nădejdi de mîntuire. Iubiților, fiți osîrditori spre toată fapta bună întru această puțină viață și pentru mine vă rugați, că sînt al dragostei voastre de amîndouă fericirile rugător.

55. Zicea și acestea:

— Sfințitele Scripturi să nu vă rămîna a le citi totdeauna. Ci mai ales să vă îndemnați unii pe alții spre tot lucrul folositor. Mai mult, pe fii

și pe toată tinerimea să-i povățuiți spre toată fapta bună, spre toate învățăturile cele sănătoase, de Dumnezeu plăcute și folositoare, după datoria pe care o aveți, că pentru acești tineri aveți să dați seamă înaintea lui Dumnezeu.

56. Apoi adaug, zicînd:

— Stați întru toată fapta bună și fiți așteptînd cu bună nădejde ziua venirii lui Hristos la judecată. Că va veni, avînd plata Sa cu Sine, ca să răsplătească fiecăruia după lucrurile lui, precum însuși făgăduiește.

57. Despre săvîrșirea slujbelor în limba românească zicea:

— Să vă mirați de negrăita înțelepciune a Ziditorului întregii făpturi, cum din nimic pe toate le-a adus întru a fi. Precum și pe a noastră limbă, atît de împresurată de multe altele, a ridicat-o la atîta înălțime și vrednicie, încît să binevoiască a ne învrednici să-i aducem printr-însa doxologii, cereri și mulțumiri, închinîndu-ne Sfintei Treimi întru o ființă. Părintelui și Fiului și Sfîntului Duh.

58. În prefața Penticostarului spunea Mitropolitul Veniamin aceste cuvinte pline de bucurie duhovnicească:

— O, carte aurită ! Tu, ivindu-te, risipești toată întristarea sufletelor și Biserica lui Dumnezeu se umple de lumină și de strălucire. Tu, arătîndu-te, izgonești toată posomorîrea fețelor ce se pricinuieste din întristarea inimilor celor apăsate de lacrimi și de amărăciune. Tu pe toți credincioșii îi chemi, ca de obște să se veselească. Tu, de obște, tuturor le dai bune nădejdi de nuntuire. Tu chemi și pe drepti și pe păcătoși, și pe cei ce s-au înfrînat și au postit și pe cei ce s-au lenevit și nu au postit, ca toți împreună să se bucure și să se veselească.

59. Spunea păstorul cel bun și aceste îndemnuri părintești:

— Veniți să ne bucurăm de Domnul, care ne ține și ne hrănește și ne dă toate bunătățile și rabdă toate păcatele și fărădelegile noastre și ca un bun și iubitor de oameni nu ne pedepsește. Ci totdeauna îndelung rabdă, așteptînd pocăința să ne ierte, să ne îmbrățișeze și să ne facă părtaş nu numai învierii, ci și împărăției Sale.

60. Zicea iarăși:

— Să nu ne lenevim, trecîndu-ne vremea în zadar, pe care Dumnezeu ne-o dă spre pocăință. Ci în tot minutul să fim cu grijă că vine, vine ziua Domnului cea mare și înfricoșată, cînd fiecare va primi plata sa precum a lucrat în viață.

61. Ceaslovul, zicea mitropolitul Veniamin, este cartea rugăciunilor celor mai trebuincioase, care hrănesc sufletid cu cele mai mîngîietoare și pline de umilință sfinte rugăciuni, cu care sufletele cele evlavioase pe încetul aprinzîndu-se către Dumnezeu strigă cu proorocul: „Cît sînt de dulci grumazului meu cuvintele Tale, Doamne !”.

62. În prefața „Hronografului” zicea iarăși bunul păstor al Moldovei:
— Avînd eu sarcina arhipăstoriei și a purtării de grijă pentru pășunea oilor celor cuvîntătoare, am pus tot felul de silință, și însumi și prin alții,, a se talmăci cuvîntid lui Dumnezeu din felurite limbi și cărți îmbrățișate de maica noastră, drept măritoarea Biserică a Răsăritului, spre folosul și mîntuirea binecredinciosului popor al neamului românesc.

63. Zicea iarăși:

— ^De două ajutoare morale mai întîi avem trebuință, spre a pute» ajunge către mîntuire. Adică de cunoștință și de credință. Și precum credința învie prin fapte bune, căci altfel este moartă, de asemenea, cunoștința, care naște pe credință, se capătă și se desăvîrșește prin învățătura dumnezeieștilor Scripturi. Pentru aceasta și Mîntuitorul, trimițînd pe apostolii Săi în lume, le-au zis: „Mergînd, învățați toate neamurile, predîcîndu-le Evanghelia Mea, și apoi îi botezați” (Marcu XVI, 15).

64. În prefața „Istoriei Bisericești”, zicea marele ierarh:

— Numai Biserica a putut face din fiare fii ai lui Israil, popor ales și bineplăcut, sîrguincios lucrător al pămîntului, supus credincios domnitorului, părinte duios al familiei, mădular rîvnitor al statului și, cu un cuvînt,, cetățean folositor al societății.

65. Apoi continua, zicînd:

— Citînd Istoria Bisericească, va vedea fiecare că azilul științelor și al literaturii în timpul prigonirilor barbare a fost Biserica. Și, ca să zic așa» lumina înțelepciunii s-a păstrat cu sfințenie în focul tainelor altarului.. Iar păzitorii prețiosului depozit al ctdturii au fost clericii, învățătorii firești ai moralei.

66. Zicea iarăși:

— Dacă fiecare din noi va face tot ceea ce poate în binele Bisericii,, al Patriei și al omenirii, nu va pieri cetatea noastră.

67. Altădată zicea cu durere mitropolitul Veniamin:

— De vom alergera cu Ieremia pe căile Ierusalimului, căutînd, nu VOUL afla pe acela care să facă judecată și să cerce credința. Pentru că de la cel mai mic pînă la cel mare, toți au făcut fărădelegi; de la preot și pînă la profetid mincinos, care voiește a vindeca sfărîmarea poporului cu graiuri mincinoase, zicînd: Pace ! cînd pacea îi lipsește cu totid chiar din inima lui. Ce vom zice pentru astfel de paravați (nepăsători) ai lui Dumnezeu și ai oamenilor, care au părăsit izvorul apei celei vie, și și-au săpat loc fîntîni necurate, ce se surpă și nu țin?

— Fiii veacului acestuia, temîndu-se de moarte, doresc viața, ca să îmbrățișeze lumea pierzării și să înoate în oceanul patimilor lor. „Dar cine va da capului meu apă și ochilor mei izvoare de lacrimi — zice Ieremia Proorocul — ca să plîng poporul acesta și pe cei răniți ai săi, ziua și noaptea?” (Ier. 1, 16).

69. Spunea marele ierarh și acestea:

— Numai un trai ce ar urmări scopuri creștinești, folositoare lumii» se poate numi viață. Altfel, trupul nostru în care stă îngrămădită spuza patimilor, nu poate fi pentru om decît o închisoare, în al cărei întuneric stau harurile lui cele dumnezeiești.

70. Zise iarăși mitropolitul Veniamin:

— Iubiții mei fii și frați ! Dacă adevărata glorie, adevărata mărire stă numai în virtute, apoi pentru a fi bărbați mari și pentru a împărați peste lume și peste eonii ei, nu avem trebuință de tronuri, nu avem nevoie de diademe, nu avem lipsă de scentre, fără numai a lucra în via Domnului bunătatea și a face dreptate. Apoi, uniți prin dragostea evanghelică, să umblăm într-un gînd în casa lui Dumnezeu, cugetînd ziua și noaptea la legea Domnului.

71. Apoi continua, zicînd:

— în legea Domnului să punem voia noastră, ca, așa în nevoie, să putem zice cu Ezechia: „Adu-ți aminte de noi, o. Dumnezeule, că am umblat înaintea Ta într-un adevăr și cu inima binevoitoare am făcut cele bune într-un ochii Tăi” (Pîngeri 5, 1).

Iată mijlocul prin care să .putem viețui, nu îndelung, dar cu nemurire, ori în ce poziție și stare ne-am afla.

72. Zicea iarăși:

— Nimic nu este, iubiților, 'mai mare, mai puternic, mai strălucit, mai folositor sub soare și totodată mai ușor de dobîndit decît bunurile virtuții. Prin virtute și prin credință, nu prin arme și putere lumească, sfinții toți au biruit cumplitele împărății ale întunericului și au întemeiat împărăția Evangheliei.

73. După cincizeci de ani de jertfă, de osteneală și de rodnică slujire arhierescă în Biserica lui Hristos (1792—1842), mitropolitul Veniamin Costachi s-a retras la Mînăstirea Slatina, unde a mai trăit încă patru ani ca simplu monah, traducînd în continuare cărți folositoare de suflet din limba greacă veche, pentru luminarea poponJui nostru ortodox.

Mișcat de harul Duhului Sfînt, „smeritul părinte duhovnicesc al Moldovei”, înainte de obștescul său sfîrșit, își împarte prin testament toată

agoniseala sa la mînăstire și la săraci, adresînd tuturor cele mai de pe urmă cuvinte de obștească iertare și binecuvîntare:

— Las, iert și binecuvintez din toată inima și din tot sufletul pe toți frații mei creștini și pe înșiși cei ce mă urăsc, și pe cei ce m-au nedreptățit, și pe cei ce au întins curse în calea mea, și chiar pe cei ce mi-au făcut vreun rău văzut ori nevăzut, rugînd pe milostivul Dumnezeu să nu judece laptele acelora, ci îndurarea Sa să-i ierte pe toți după cum i-am iertat si eu.

74. Iar pentru înmormîntarea sa, marele ierarh Veniamin Costachi 6crie în același testament:

— Însărcinez pe fiul meu Meletie, ca pentru dragostea Domnului, înmormîntarea să mi se facă după povățuirea ce i-am dat, numai cu părinții din mînăstire, dinafară de sfînta biserică, fără arhieriei, simplu ^i fără zadarnice pompe și cheltuieli. .. *.

CARTE PASTORALĂ DATĂ ÎN EPARHIA ROMANULUI

Probabil la anid 1796.

Veniamin cu mila lui Dumnezeu, Smerit Episcop Romanului **.

De cînd Dumnezeiasca Pronie, au bine voit de ne-au încredințat dregătoria Păst oriei cea Duhovnicească, scoposul nostru au fost și este buna chivernisire a Bisericilor, n^ntuirea oilor celor cuvîntătoare și rîvna pentru cuviincioasa petrecere a preoților Domnului.

Drept aceasta, iată, preote, ți-am pus înainte aceste ponturi cum ți se cade să petreci, pre care te îndatoresc să le citești adese ori, și ceea ce te învață să păzești întocmai neapărat.

1, Dator ești, o, preote, ca unul ce ai primit asupra ta Darul Prea Sfîntului Duh și te-ai pus învățator norodului, să nu-ți fie petrecerea ca «elor de obște, ci să fii ferit și păzit de toată prihana care aduce scandal și defăimare cinului tău (adică) de beție, care este începătura tuturor răutăților, de zavistie, de mîndrie, de gîlcevi, de judecăți, de sudălmii, de cuvinte deșarte, de jurămînturi drepte ori nedrepte și de a ieși martor împotriva <3uiva. Și să fii curat atît la cele din lăuntru ale tale, cum și pe dinafară, ^jit la haine, spălat și pieptănat, ca, cu toate faptele și urmările tale.

* Toate cuvintele duhovnicești de mai sus s-au «xtras din prefețele cărților tipărite de jaitropolitul Veniamin Costachi.

** Un veac de la moartea mitropolitului Veniamin Costachi, *op. cit.*, p. 238—250.

să fii pUdă celor ce privesc la tine, că obiceiul au supușii a urma întru toate povățuitorul lor.

2. Să aibi purtare de grijă pentru Biserica la care ești orînduit slujitoriu, ca să fie grijită și împodobită cu cele trebuincioase, atît înăuntru, cărți, veșminte, icoane, sfînte vase, cristelniță pentru sfîntul botez, în care să se poată afunda pruncul cu lesnire în trei afundări, iar nu în turnări sau în alt chip. Cum și pe dinafară iarăși să fie bine acoperită și îngrădită împrejur; iară cînd va fi lipsită de ceva, o dată și de două ori, să îndemni pe ctitori sau pe poporani ca să împlinescă cele trebuincioase. Iară neurmînd sfatul tău să arăți la protopopul ținutului, ca după învățătura ce va lua de la noi să urmeze.

3. Cînd vei avea să slujești dumnezeiasca Liturghie, să postești cu o zi mai înainte, să te dezbraci de toate grijile lumești, întru acea vreme să te împaci cu toți din toată inima ta și așa să săvîrșești jertfa cea fără de sînge, ca să fie bine primită în sfîntul jertfelnic cel mai presus de ceruri.

4. Sfîntul Agneț vrea să-1 păzești și să-1 grijești ca să nu umezească și să mucezească, cerîndu-1 la vreme și uscîndu-1 cu mare rînduială, cum și potrivirea Sfîntelor Taine prea cu luare aminte să fie, ca nu fiește cum să se săvîrșească și să rămîie cît de puțin cusur, cu neorînduială.

5. Pe poporani tăi să-i sfătuiesti cele duhovnicești și să-i îndemni ca să meargă la Biserică în toate duminicile și sărbătorile și să se spovedească fiește care de patru ori pe an, sau măcar o dată și care vor fi vrednici să se și împărtășească. Așijderea și pe casnicii tăi, să-i înveți frica lui Dumnezeu, cu îndeletnicire la rugăciuni, a păzi curățenia, a fi cinstiți și ascultători, ferindu-se de adunări necuviincioase, ca să ia și alții pildă bună în casa ta.

6. Să te silești în tot chipul ca să dejghini (îndepărtezi) dintre poporani vrăjile, farmecile, descîntecele, baerile și altele asemenea acestora, care le fac cei mai mulți prin casele lor, căci aceste sînt lucruri păgînești și neplăcute lui Dumnezeu. Ci de va fi bolnav cineva dintre poporani, să cheme preotul să se roage pentru Jdînsul. După învățătura Apostolului ce zice: „Că rugăciunea credinței va mîntui pre cel bDlnav* (Iac. V, 15).

7. Să nu fii volnic a cununa, ori slobod, ori rob, fără de pecetluit cu pecetea noastră, nici a te ridica din satul acela unde te afii și a merge ainrea, sau a sluji la altă Biserică fără știrea și blagoslovenia noastră, căci îndrăznind vei fi supus supt grele canoane.

8. De te va supăra cineva, să nu-i răspunzi c:i sudălmii și ocări, ci să arăți la protopopul ținutului și se va înțălepti supărătorul tău. Sau

cînd vei avea pricină de gîlceavă, nu ești slobod a merge la judecata politicească, căci dregătorii politicești nu pot să te judece pre tine, fiind preot.

Ci, cînd vei avea vreo supărare de judecată, tot la protopopul vei merge de-ți vei cere dreptate. Și cînd protopopul nu te va putea odihni, să fii îndatorit a veni la noi, ca să te punem la cale. Însă te ferește să nu fii tu începătorul pricinii, că apoi vei fi supus canonisirii.

Aceste mai sus arătate, ce ți s-au pus ca o oglindă înainte, privește-le, o, preote, și de vei păzi întocmai neapărat, bine să știi că vei câștiga dragoste și evlavie de la oameni, cinstea și ajutorul lor vei dobîndi. Arhiepiscopul se va bucura de tine și te va iubi ca pre un împreună slujitor al Tainelor lui Dumnezeu, carele, așa să te întărească Domnul Dumnezeu, a le păzi neapărat, cu iubirea lui de oameni în veci. Amin.

CUVIOSUL CAUNIC PUSTNICUL

Minăstirea Horaița — Neamț

(secolul XIX)

Acest cuvios s-a nevoit în prima jumătate a secolului XIX într-o mică poiană, sub vârful muntelui Horâciorul. Bătrînii spun că era preot, că s-a nevoit aici 40 de ani, că ducea o viață sfîntă și că avea darul facerii de minuni. Veneau la el oameni bolnavi de prin sate, iar părintele îi vindeca cu post și cu rugăciune.

Cuviosul Calinic avea, de asemenea, mare evlavie la Maica Domnului cu a cărei icoană izgonea duhurile rele din oameni, alunga fiarele sălbatice din grădina sa, biruia patimile și gîndurile viclene din cugetul său. Oriunde se ducea purta cu sine icoana Maicii Domnului și era izbăvit de tot răul.

Nevoința pustnicului Calinic era aceasta: mîncea o dată pe zi după apusul soarelui. Săvîrșea neîncetat rugăciunea lui Iisus și priveghea noaptea cu cîntări de psalmi și metanii. Iar îndeletnicirea lui cea mai iubită era plantarea și altoirea de pomi fructiferi. Toată poiana din jurul chiliei sale a plantat-o cu meri, pruni și nuci. Ba, mergea și la schitul Horăcioara sau cobora jos în Minăstirea Horaița de planta și altoia pomi de tot felul. Iar toamna aduna cu bucurie roadele ostnelilor sale și le împărțea în dar la trecători, „în numele Maicii Domnului!”.

Aceasta era viața și nevoința cuviosului Calinic pustnicul. Ajungînd la adînci bătrînețe, a căzut bolnav la pat. Atunci au venit călugării din schit și i-au zis:

— Părinte Calinic, am venit să te coborîm devale, să mori la mifiăștire.

— Cu ajutorul Maicii Domnului, a răspuns bătrînul, mă cobor singur ! Și îndată, luînd icoana Prea Sfîntei Fecioare, s-a coborît înaintea tuturor în Minăstirea Horaița. Apoi s-a închinat în biserică, s-a mărturisit la duhovnic, a cerut Prea Curatele Taine și, dînd tuturor sărutarea cea mai de pe urmă, a adormit cu pace și cu bucurie în- suflet. Locul unde s-a nevoit se numește astăzi „Poiana lui Calinic”.

CUVIOASA XENIA SCHIMONAHIA

Minăstirea Agapia

(secolele XVIII—XIX) *

În prima jumătate a secolului XIX s-a nevoit la Minăstirea Agapia o smerită și mult sporită călugăriță, sub numele de schimonahia Xenia.

Această cuvioasă era de loc din ținutul Iașilor, iar după neam se trăgea dintr-o familie de oameni foarte credincioși. Părinții, crescînd-o în frică de Dumnezeu, au dat-o la învățătură. Apoi, voind să o căsătorească, fecioara a renunțat la cele pănuntești și, intrînd în viața călugărească, s-a făcut mireasă lui Hristos. Mai întîi s-a nevoit cîțiva ani la Minăstirea Socola-Iași, sub povățuirea egumenei Elisabeta Costachi. Apoi, prefăcîndu-se Agapia în minăstire de maici și mutîndu-se obștea de la Socola aici, a venit și tînăra nevoitoare, schimonahia Xenia.

În noua minăstire, cuvioasa Xenia se nevoia mai ales cu slujba la biserică, cu privegherea de noapte, cu citirea sfintelor cărți și cu rugăciunea lui Iisus. Ascultarea ei era cîntarea la strană, îngrijirea bisericii, iar în timpul liber facerea de stihuri versificate „spre lauda lui Dumnezeu și mîngîierea sufletului”. Căci, ducînd o viață cu totul aleasă, în post, în smerenie și în neadormită rugăciune și fiind luminată cu multă învățătură de carte, schimonahia Xenia se învrednicise de la Dumnezeu de darul facerii de versuri duhovnicești. Și era renumită această cuvioasă în Minăstirea Agapia și în tot ținutul Neamț pentru sfințenia vieții ei și pentru alesele stihuri bisericesti pe care le scria. Din această pricină i se spunea „făcătoarea de stihuri”. »

* După documentele Minăstirii Agapia, de la Arhivele Statului — București, pe anii 1800—1845 și însemnările de pe manuscrisul nr. 4720, păstrat în original la Biblioteca Academiei Române

Versurile sale sînt versuri de laudă lui Dumnezeu și de mîngîiere duhovnicească, precum singură autoarea le numește, împărțite în mioi grupe sau „stihuri”^, după numărul praznicelor împărătești și așezate în ordinea Sinaxarului de peste an. Cartea de versuri bisericești a schimonahiei Xenia a fost terminată în anul 1826. Ea conține 186 de foi cu peste două mii de versuri, însoțite de o frumoasă prefață. Versurile sale, adevărate imne și cîntări de bucurie, sînt izvorîte dintr-un suflet curat și împăcat cu Dumnezeu. Ele cheamă toată suflarea să laude pe Domnul și să mărturisească minunile Lui. Astfel, smerita schimonahie Xenia este cea dintîi poetă în trecutul neamului nostru, iar „stihurile” ei formează prima carte de imne românești.

Așa nevoindu-se cuvioasa Xeiii schimonahia peste 50 de ani, în neîncetată rugăciune, în bucurie și cîntare și bineplăcînd mirelui ei, Iisus Hristos, s-a strămutat cu pace la cereștile locașuri pe la jumătatea secolului trecut.

CUVIOȘI PĂRINȚI
din a doua jumătate
a secolului XIX

ARHIMANDRITUL NEONIL BUZILĂ

Mare stareț al Mînăstirii Neamț

(1789—1853)

a. Viața

Arhimandritul Neonil Buzilă a fost cel mai renumit stareț al Mînăstirii Neamț din secolul XIX. Personalitatea sa se impune în istoria monahismului nostru, atît prin înalta sa trăire duhovnicească și prin înțelepciunea cu care a crescut atîtea suflete în dragostea de Hristos, cît și prin devotamentul cu care s-a pus pe sine și întreaga minăstire în slujba Bisericii, a neamului și a aproapelui.

Starețul Neonil s-a născut în satul Valea Seacă — județul Suceava, în anul 1789. Părinții săi, deși săraci, i-au dat o creștere aleasă. În anul 1802, cînd avea numai 12 ani, a intrat în viața monahală, fiind încredințat unchiului său, arhimandritul Ilarie, din Mînăstirea Neamț. În anul 1808 a fost călugărit, iar mai tîrziu, hirotonit diacon și preot.

Între anii 1827—1832 a fost preot slujitor și duhovnic la catedrala mitropolitană din capitala Moldovei, fiind prețuit și căutat de toți locuitorii orașului, „căci era dulce la cuvînt și la toți primit și iubit”. Între anii 1832—1834, ca stareț al Mînăstirii Bărboi din Iași, s-a îngrijit de reînnoirea acestui sfînt locaș, fiind cinstit cu treapta de arhimandrit.

După moartea starețului Dometian (1834), arhimandritul Neonil este ales stareț al Mînăstirii Neamț, pe care o conduce cu înțelepciune timp de doi ani (1834—1835). În urma unor intrigi din afară, este schimbat din stăreție, apoi reales între anii 1838—1839. După doi ani este înlocuit pentru a doua oară și surghiunit la mînăstirile Slatina și Vorona, datorită caracterului său devotat și statornic. În anul 1843, arhimandritul Neonil este ales pentru a treia oară stareț al nunăstirilor Neamț și Secu, pe care le păstorește cu o neegalată pricepere timp de încă zece ani. În această scurtă perioadă, deși suferind, reușește să aducă în marea lavră un nou suflu de înnoire duhovnicească și culturală.

Stareț și duhovnic ales, călugăr învățat și scriitor iscusit, iconom devotat al Casei lui Dumnezeu și părinte al săracilor, slujitor adevărat al Bisericii și fiu credincios al neamului, iată pe scurt marUe virtuți ale starețului Neonil, specifice de altfel Ortodoxiei românești.

După șapte ani de suferință, marele stareț Neonil Buzilă, împăcat cu sine, cu oamenii și cu Dumnezeu, se mută în odihna lui Hristos, plîns de tot soborul, la 16 octombrie 1853, și este înmormîntat în pridvorul bisericii ctitorită de Ștefan cel Mare, precum se vede pînă astăzi.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Starețul Neonil și-a închinat din copilărie viața lui Hristos. Învățătura de carte și adîncul Sfințelor Scripturi le-a deprins de la renumiți dascăli ai Mînăstirii Neamț, ieromonahul Iosif și schimonahul Platou, iar meșteșugul nevoinței călugărești l-a învățat de la cei mai buni duhovnici ai soborului. Se spunea despre dînsul, precum însuși lucrul l-a adevărit, că pe toți dascălii și duhovnicii săi i-a întrecut.

2. Arhimandritul Neonil, în toată viața sa a fost foarte rîvnitor pentru Casa Domnului. În anul 1821, cînd multe biserici și odoare erau jefuite și distruse de răsculați, el a fost rînduit de starețul Mînăstirii Neamț, arhimandritul Ilarie, să ascundă în pădure icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului. După aproape doi ani de zile, tot sfinția sa a fost trimis să aducă din nou icoana Maicii Domnului în mînăstire.

3. În același an (1821) cînd Mînăstirea Secu era incendiată de turci și tezaurul zidit într-o tainiță, părintele Neonil, luînd poruncă de la stareț, s-a furișat noaptea sub ziduri împreună cu pustnicul Zosima, a spart peretele și a ascuns tezaurul cu toate sfintele vase în pădure, salvîndu-le astfel de foc și profanare.

4. Blîndețea inimii sale și iscusința în Sfintele Scripturi au făcut din arhimandritul Neonil un duhovnic renumit în Mînăstirea Neamț și în toată Moldova. Mai ales la Iași, cît a fost preot la catedrală, ajunsese duhovnic și sfetnic de taină atît domnitorului și mitropolitului, cît și la o mare parte din locuitorii orașului. Bogați și săraci, mireni și călugări, învățați și oameni simpli, țărani și orășeni, toți îl căutau și-și hrăneau sufletul din învățăturile sale, „căci era dulce la cuvînt și la toți primit și iubit”.

5. Odată a alergat la arhimandritul Neonil un datornic din oraș care datora mitropoliei suma de 40 000 lei, rugîndu-l să mijlocească pentru iertarea lui. Deci, văzînd părintele sărăcia datornicului, a mijlocit la mitropolitul Veniamin și i-a iertat toată datoria.

6. Fiind înzestrat de Dumnezeu cu multe daruri duhovnicești, arhimandritul Neonil a fost stareț la Mînăstirea Neamț timp de treisprezece ani. Deci, văzînd că viața duhovnicească în Mînăstirea Neamț era în scădere, a întocmit pentru obștea sa un nou Așezămînt călugăresc prin care a îmbinat în chip armonios rugăciunea și nevoința, lucrul nuinilor și slujirea.

Cele mai importante reguli de sporire duhovnicească, fixate de starețul Neonil, erau acestea:

- mărturisirea zilnică a soborului;
- participarea obligatorie a fiecărui călugăr și frate la pravila bisericii, îndeosebi la Utrenie și la Sfînta Liturghie;
- îndeletnicirea la chilii cu pravila, cu rugăciunea lui Iisus și citirea scrierilor Sfinților Părinți;
- interzicerea cu desăvîrșire a oricărui fel de adunări la chilii;
- săvîrșirea ascultării în mînăstire cu dragoste și fără cîrtire;
- petrecerea soborului în desăvîrșită armonie, unitate și smerenie;
- interzicerea mîncării de carne în obște;
- servirea mesei numai la trapeză. Nimeni nu avea voie să mănînce la chilie, afară de cei bolnavi.

7. Pentru buna chivemisire a bunurilor nunăstirești și punerea lor în folosul tuturor, starețul Neonil a rînduit în Așezămîntul său următoarele:

- încetarea oricărui amestec din afară în treburile mînăstirii. Averele ei nu pot fi însușite sau înstrăinate de nimeni, fără voia soborului;
- veniturile mînăstirii vor fi folosite atît pentru întreținerea soborului și refacerea chiliilor, cît și pentru opere de binefacere și milostenie, ca: zidirea de biserici noi în satele sărace, înzestrarea unor locașuri noi cu cărți și obiecte de cult, zidirea de spitale și școli publice, înființarea unor „spițării” (farmacii) pentru călugări și mireni și altele;
- zidirea unei bolnițe noi în Mînăstirea Neamț, atît pentru călugării din lavră și schituri cît și pentru cei din pustie;
- deschiderea unei școli monahale în mînăstire pentru frații începători;
- tipografia și legătoria de cărți să fie mult mărite. Aici se vor tipări tot felul de cărți bisericesti de slujbă și învățătură, din veniturile mînăstirii, care apoi se vor împărți gratuit la mînăstiri și biserici de mir. Toate acestea au fost în întregime realizate.

8. Starețul Neonil a rînduit ca spovedania soborului să se facă zibiic, în fiecare seară, iar împărțirea să se facă săptămînal. De asemenea, participarea zilnică la Utrenie și Sfînta Liturghie era obligatorie. Cei care lipseau fără pricini binecuvîntate erau pedepsiți.

Pentru abateri mici se dădea cîte o zi de post și m.etanii. Iar pentru abateri mai grave, vinovatul era oprit un timp de la Sfînta împărțășanie sau era trimis de canon la altă mînăstire. Prin aceasta viața duhovnicească și unitatea soborului au sporit mult în Mînăstirea Neamț, iar dezbinarea dintre frați a fost înlăturată.

9. În timpul stăreției sale, arhimandritul Neonil, cuprins de rîvnă pentru Biserica lui Hristos și mîntuirea neamului, a zidit și a înzestrat

din venitul năstirii numeroase locașuri de rugăciune, printre care se pot aminti: clopotnița Mânăstirii Neamț, cu paraclisul Buna Vestire, trapeza și aripa de sud a incintei; biserica Sfântul Ioan Teologul și gropnița din cimitirul năstirii; biserica schitului Vovidenia din apropiere; biserica satului Topolița — Neamț și biserica satului Preutești — Neamț, ambele înzestrate de stareț personal; paraclisul Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava din bolnița năstirii; paraclisul Sfântul Lazăr de la spitalul Tg. Neamț; incinta Mânăstirii Secu, de două ori mistuită de foc și altele.

10. Marele stareț, fiind foarte milostiv și iubitor de oameni, a purtat grijă după putere și de cei bolnavi. Astfel, a zidit în Mânăstirea Neamț o bolnița încăpătoare, în locul celei arse în 1841, pentru călugării bătrâni și bolnavi din lavră, pentru cei ce se nevoiau în schiturile și pădurile dimprejur și chiar pentru mireni. Alături a amenajat o farmacie și a rînduit cîteva călugări „bolniceri” și un medic. Iar la Tg. Neamț zidește, în anul 1852, un spital mare cu etaj pentru 200 de bolnavi, cu paraclis la mijloc, în care slujea zilnic un duhovnic călugăr. Mai zidește o farmacie mare „cum nu era alta în Moldova”, cu medic plătit de mînăstire. În aceste două spitale multe suferințe se alinau și toți bolnavii primeau tratament gratuit. Spitalul și farmacia erau întreținute de mînăstire.

11. Starețul Neonil, fiind totodată foarte iubitor de carte și dorind să ajute la luminarea călugărilor și a poporului, a zidit în orașul Tg. Neamț o școală publică cu 4 săli de clasă pentru 200 de copii. A mai construit în satul Vînători-Neamț o altă școală publică cu două săli de clasă, înzestrîndu-le pe amîndouă cu mobilierul necesar și cu biblioteci renumite, în ambele școli copiii învățau gratuit, pe cheltuiala mînăstirii. Iar pentru călugări, a întemeiat în mînăstire o școală monahală în aripa de sud a incintei, încredinșînd-o învățatului arhimandrit Filaret Scriban. Aici se învățau: Vechiul și Noid Testament, Regulile vieții monahale, Muzica psaltică, Tipicul, Gramatica, Istoria și limbile greacă și slavonă*.

12. Pentru a pune la îndemîna călugărilor învățăturile Sfinților Părinți, starețul Neonil a îmbogățit mult biblioteca Mânăstirii Neamț cu tot felul de manuscrise și cărți patristice și de cult, cum nu era altă bibliotecă în Moldova**. Pe lîngă cărțile care se citeau la chilii, starețul a rînduit să se citească zilnic la biserică și la trapeză din cuvintele Sfinților Părinți.

13. Cea mai mare operă culturală a starețului Neonil a fost însă tipărirea de cărți. Pentru a satisface setea de cunoaștere duhovnicească a

* Toate ctitoriile starețului Neonil — chilii, biserici, spitale și școli — se păstrează în atare de funcționare pînă astăzi.

** O mare parte din această bibliotecă a fost mistuită în incendiul din noiembrie, 1862.

tuturor și pentru a înzestra bisericile și mînăstirile cu cărțile necesare de cult, el a mărit mult tipografia mînăstirii și a înlocuit vechile teascuri de lemn cu altele metalice. Activitatea tipografică era susținută de peste 60 de călugări și frați. Unii traduceau din limba greacă, iar alții turnau litere, culegeau textul, făceau cerneluri naturale, lucrau la teascuri, corectau paginile tipărite, legau cărți în piele de miel sau sculptau chenare și ornamente în lemn de măslin și de pâr.

14. Dragostea pentru Biserică și Neam a starețului Neonil l-a îndemnat și la alte opere de binefacere. Văzînd lipsa în care se aflau unci schituri și biserici din Moldova, trimitea peste tot cărți de slujbă și de învățătură ortodoxă în mod gratuit. Milostenia și rîvna marelui stareț au trecut pînă dincolo de hotarele Moldovei, cărțile tipărite în Mânăstirea Neamț ajungînd, atît în Țara Românească și Transilvania, cît și în Muntele Athos, Basarabia și Balcani.

îndată ce a auzit că sute de biserici din Ardeal sînt jefuite și lipsite de cărți de cult, a trimis de mai multe ori peste Carpați călugări cu cărți încărcate în care cu boi, la episcopul Andrei Șaguna. Astfel, milostenia și bunătate^ starețului Neonil se făcuseră cunoscute tuturor.

15. Se spunea despre dînsul că oricît ar fi fost de ocupat cu grijile de tot felul în mînăstire, nu-și lăsa niciodată pravila și canonul călugăresc. Iar de la Utrenie, Vecernie și Sfînta Liturghie nu lipsea în nici o zi. Ba încă cerceta pe călugări și frați la chilii, la ascultare, la bolnița, la tipografie, la trapeză. Mergea uneori să cerceteze și pe călugării din Secu, din Sihăstria, Sihla, Pocrov, Icoana și din celelalte schituri care erau sub povățuirea sa. Peste tot ajungea și pe toți îi mînăstria cu cuvintele sale pline de înțelepciune și blîndețe.

16. în anul 1847 o holeră cumplită a bîntuit Țara Moldovei, secerînd pe cei lipsiți de ajutor. Atunci mulți se izbăveau de moarte, fugind prin mînăstiri. La Mânăstirea Neamț starețul Neonil a adăpostit în anul acela numeroase familii de orășeni din Iași, dîndu-le mîncare și chilii. Spun toți că nici unul din călugări și mireni n-a murit de holeră. Cum se îmbolnăvea cineva, starețul îl trimitea să se închine la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului și se vindeca.

17. Se mai spune despre acest mare stareț că în anul 1846, îmbolnăvindu-se de picioare după neștiutele judecăți ale lui Dumnezeu și fiind nevoit să stea în chilie pînă la moarte, niciodată n-a cîrțit întru inima sa. Ci de acolo, de pe patul suferinței, se străduia să conducă obștea mînăstirii, cu toate schiturile și metoacele sale, care număra pînă la 600 de călugări. Zilnic veneau la el părinții din consiliu, egumenii, duhovnicii și frații să-i ceară sfat și nimeni nu ieșea din cuvîntul lui.

18. De pe patul suferinței, starețul Neonil nu înceta a sfătui și a învăța pe toți calea mântuirii, atât prin viu grai cât și prin scris. Căci era înzestrat de Dumnezeu cu multă putere în cuvânt.

— Fraților, zicea el, nu pregetați a vă îndulci de mireasma cea duhovnicească ce iese din florile cele mirositoare ale raiului celui înțelegător, adică din chinurile și durerile sfinților mucenici și din ostenele și nevoințele cuvioșilor părinți. Pe acestea, Mireasa lui Hristos cea fără prihană, adică Sfânta noastră maică. Biserica Răsăritului, le-a sădit și le-a crescut prin buna credință, spre a le aduce lui Hristos, Mirelui său cel adevărat, miros de bună mireasmă, pe a căror bună mirosire El foarte mult o iubește după cea zisă: „La mireasma mirurilor Tale vom alerga” (*Cîntarea cîntărilor* 1 — 7).

19. Zicea iarăși:

— Pe florile acestea duhovnicești, adică pe sfinții cei cuprinși în mineiele Bisericii, cu dragoste adevărată să-i cinstim ca pe prietenii lui Dumnezeu. Iar dintre toți mai cu osebite pe Sfânta Stăpîna noastră de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioară Măria, cu credință și cu bucurie negrăită să o laudăm, ca pe cea ce negrăit, prin cuvîntul arhanghelului, a zămislit de la Duhul Sfînt pe Fiul și Cuvîntul Tatălui Celui fără de început și L-a născut cu trup spre mîntuirea noastră, a oamenilor.

20. Zicea iarăși:

— Fraților, primiți, vă rog, cu creștinească dragoste și rîvnă rugăciunile sfinților ce se cinstesc în Biserica drept măritoare, că ei sînt mijlocitorii mîntuirii noastre, întru împărăția Tatălui Celui veșnic.

21. Altă dată iarăși învăța, zicînd:

— Fraților, datorie avem ca și noi să ne aducem aminte de înnoirile duhovnicești și spre mai bine să ne schimbăm din zi în zi, cât ne aflăm întru această viață prea scurtă.

22. Zicea starețul Neonil și acestea:

— Să ne înnoim, fraților, dezbrăcîndu-ne, după cuvîntul apostolului, de omul cel vechi prin pocăință și prin mărturisirea curată și să ne îmbrăcăm în cel nou prin lucrarea faptelor bune, ca ieșind din viața aceasta îndreptați și gătiți, după ce se vor strica corturile noastre și după ce iarăși se vor ridica prin glasul trâmbiței celei de apoi, să ne învrednicim a primi rodirile ostenelelor noastre, prăznuind nu o dată în an, ci fără încetare. Nu în corturi și colibi stricacioase ca evreii, ci în locașurile cele nefăcute de mîna ale celor întîi-născuți.

23. Apoi adăuga:

— Să cinstim din tot sufletul pe sfinții cei din fiecare zi și mai ales să ne sîrguim pe cât ne va fi cu putință, spre urmarea petrecerii lor. Că

făcînd aceasta ne vom învrednici a fi moștenitori desfătării celei veșnice și împărăției cerești în Hristos Domnul nostru.

24. Zis-a iarăși starețul Neonil:

— Să cinstim cu adevărată credință pe adevăratul Dumnezeu și Mîntuitor al nostru Iisus Hristos. Lui să-I aducem, nu flori pămîntești și stricacioase ce se veștejesc, ci nesticacioase și cerești. Adică, pe sfinții mucenici care s-au înroșit în sîngele lor ca niște trandafiri prea frumoși, încă și pe prea cuvioșii părinți, cei ce prin sudorile și nevoințele lor și-au înălțat sufletele mai mult decît crinii cei binemiroșitori.

25. În toamna anului 1852, marele stareț Neonil, simțindu-și aproape obștescul sfîrșit, a încredințat mitropolitului Sofronie Miclescu testamentul său, însoțit de aceste ultime cuvinte:

— Eu mor supărat pe sine-mi că am purtat cu nevrednicie numele unuia dintre cei mai mici apostoli ai Domnului. Sfîrșind dar pînă la a doua venire a Domnului toată voroava cu înaltă prea sfinția voastră și cu tot omul, întreind și împătrind lăcrimioara și nevrednica mea rugăciune ca să nu uitați de mine și de frățimea aceasta. Binecuvîntați această călătorie veșnică a mea, iertați-mă, dezlegați-mă și Dumnezeu să ne învrednicească ca să ne vedem cu toții întru împărăția Tatălui Celui veșnic, întru bucuria Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos și întru luminarea darului Prea Sfîntului și de viață făcătorului Duh Sfînt, Amin.

NEONIL,

Arhimandrit și Stareț Sfintelor
Mînăstiri Neamțu și Sacul, 1853, octombrie 13.

După trei zile starețul Neonil, dînd tuturor sărutarea cea mai de pe urmă, a trecut cu pace la veșnica odihnă, fiind înmormîntat în pridvorul bisericii mari.

IEROSCHIMONAHUL VALERLİN

Mînăstirea Sihăstria — Neamț

, (1790—185...)

Acest părinte era de loc din Transilvania. Dorind să slujească lui Hristos, a plecat din casa părintească la vîrsta de cincisprezece ani. Apoi, trecînd Carpații, s-a stabilit la schitul Sihăstria în anul 1805. În acea vreme viața duhovnicească din schiturile Pocrov, Sihăstria și Sihla era renumită în Moldova și atrăgea nu puțini iubitori de liniște din toate

părțile țării. După cinci ani de ucenicie, a primit schima monahală în 1810, fiind călugărit de însuși starețul Minăstirii Neamț, arhimandritul Silvestru.

În anul 1821, când schitul Sihăstria a fost ars și pustiit de turci în luptele cu eteriștii greci, părintele Valerian s-a făcut sihastru în pădurile din împrejurimi. Apoi revenind în schit a ajutat la înnoirea chiliilor, a bisericii și a vieții duhovnicești din Sihăstria. Mitropolitul Veniamin Costachi, văzând râvna schimonahului Valerian pentru Casa Domnului, l-a hirotontit diacon și preot și l-a numit egumen al schitului Sihăstria.

Timp de aproape douăzeci de ani, ieroschimonahul Valerian a povățuit cu multă înțelepciune pe fii săi duhovnicești, care slujeau lui Hristos ziua și noaptea. Încă, purta grijă și de ceilalți sihastri care se nevoiau în pădurile seculare din preajma schitului, dându-le hrană și însuși Trupul și Sângele Domnului. În acea vreme trăiau în partea locului zeci de pustnici aleși.

Pe lângă viața duhovnicească egumenul Valerian se îngrijea și de buna chivernisire a schitului. În anul 1837 a construit un paraclis din lemn cu hramul Sfinții Părinți Ioachim și Ana, iar alături, un corp de chilii. În anul 1842 a construit o cișmea cu apă de băut și a făcut și alte îmbunătățiri. Astfel, ieroschimonahul Valerian a fost unul din cei mai aleși egumeni ai schitului Sihăstria din cursul secolului XIX. Sub conducerea sa schitul a trăit o epocă de mare înflorire duhovnicească.

Ajungând în vârstă de aproape 70 ani, cuviosul Valerian ieroschimonahul a adormit cu pace și a fost înmormântat lângă biserică.

CUVIOSUL PAHOMIE PUSTNICUL

Schitul Peștera **lalomicioarei**

(**secolul XIX**)

Cuviosul Pahomie a fost un sihastru mare și renumit în partea locului. După tradiție era din țara Făgărașului. Deci, iubind pe Hristos a intrat în schitul Peștera lalomicioarei, prin anii 1815—1820. După călugărie s-a nevoit în schit încă puțină vreme. Apoi, luând binecuvântare de la vestitul egumen al lalomicioarei, ieroschimonahul Gherasim Popescu, s-a retras mai sus de schit, în muntele Bătrîna. Acolo și-a făcut colibă din lemn și pământ și s-a nevoit singur în aspră petrecere, pînă la obștescul sfîrșit. Toată săptămîna se ostenea pe munte în post și rugăciune, iar Duminica venea la schit, asculta slujba, își mărturisea gîndurile la starețul său, primea Trupul și Sângele lui Hristos și urca din nou pe munte. La chilie se hrănea numai cu urzici, cu cartofi și pesmeți.

Pentru multa lui osteneală schimonahul Pahomie primise de la Dumnezeu darul înainte-vederii și al vindecării bolilor, ajungînd renumit prin satele din jur. Însă nu primea pe nimeni la chilia sa, nici daruri de la oanaeni nu lua. Primea numai rugăciunile celor bolnavi și cum se ruga pentru cineva, îndată i se împlinea cererea.

Ajungînd la bătrînețe și îmbolnăvind-se, i s-a vestit de sus ziua și ceasul morții. Deci, se ruga lui Dumnezeu să-i descopere starețului aceasta ca să-i aducă Prea Curatele Taine. Noaptea, ieroschimonahul Gherasim, egumenul Peșterii, a auzit un glas: „Du-te la munte și împărtășește pe Pahomie!”.

A doua zi a urcat muntele la chilia cuviosului Pahomie, l-a împărtășit și îndată a răposat. Deci, prohodindu-l, l-a îngropat acolo și s-a întors la schit, laudînd pe Dumnezeu.

SCHIMONAHIA SATTA BRÎNCOVEANU

Mînăstirea Văratec

(1776—1857)

Această schimonahie, vestită în mînăstirile noastre prin daniile ei, era fiica lui Teodor Balș din Iași, caimacanul Moldovei. De mică a fost dată la învățătură, deprinzînd bine limba greacă, iar în casă a fost crescută de mama sa Elisabeta în frică de Dumnezeu și respect pentru sfințele biserici.

În anul 1793 se căsătorii cu banul Grigore Brîncoveanu, mare dregător al Țării Românești, dar nu avu copii. După multe primejdii și rele pătimi, soțul ei se mută din viața aceasta în anul 1832, iar văduva Safta Brîncoveanu se întoarse la Iași, în casa părintească. Apoi, în același an, a intrat în nevoița călugărească împreună cu mama ei, Elisabeta, la Mînăstirea Văratec. Acolo și-a mîngîiat întristarea inimii prin rugăciuni și lacrimi. Apoi, logodindu-se cu Hristos și primind schima monahală, a uitat de necazurile lumii și de durerea văduviei.

Cea mai mare virtute a schimonahiei Safta Brîncoveanu a fost milostenia. Fiind din neam de domn și avînd multe odoare și averi, pe toate le-a împărțit la săraci, la biserici și mînăstiri, urmînd exemplul înaintașilor ei. Încă pe cînd trăia în București cu soțul ei, a făcut numeroase donații de bani, veșminte, cărți, icoane și sfinte vase la mînăstirile Olteniei, ctitorite de Constantin Brîncoveanu, precum și la biserica Sfîntul Nicolae din Șcheii Brașovului. În București, de asemenea, a restaurat biserica

Domnița Bălașa, zidită de fiica marelui voievod. Iar după ce îmbrățișa cinul monahal continuă să facă și mai mult danii la sfintele biserici.

Cele mai multe donații le-a făcut Mînăstirii Văratec. Odoarele de argint le-a topit și a făcut din ele ferecaturi de Evanghelii, îmbrăcăminte la icoane, candelă, sfinte vase și postamente de cruci la altar. Tot la Văratec a donat schimonahia Safta veșminte preoțești, acoperăminte de fir, cărți de cult și multe altele. De asemenea, a dăruit veșminte, cărți și icoane și la celelalte minăstiri din ținutul Neamț. Iar în anul 1851 a donat un rînd de veșminte arhieresti de fir Sfîntului Ierarh Calinic, cu care mai tîrziu a și fost înmormîntat.

Deci, ajungînd la adînci bătrînețe, schimonahia Safta Brîncoveanu s-a strămutat la veșnicele lăcașuri în ziua de 8 august 1857 și a fost înmormîntată alături de mormîntul mamei sale, schimonahia Elisabeta Bals.

ARHIMANDRITUL IRINARH ROSETI

Mînăstirea Horaita — Muntele Tabor

(1771—1859) *

a. Viața

Acest cuvios arhimandrit, stareț, duhovnic și sihastru a fost unul din marii călugări ai monahismului românesc din secolul XIX.

Cuviosul Irinarh s-a născut în anul 1771 în orașul Focșani, din vestita familie de dregători moldoveni, numită Roseti. Părinții săi, Nicolae și Pelaghia, l-au crescut în frică de Dumnezeu și l-au dat să învețe carte românească și elinească, după obiceiul vremii. La vîrsta de douăzeci de ani părinții voiau să-l căsătorească; dar el, pe ascuns, s-a dus mînăstirea Neamț să se fac monah. După trei ani de ascultare este călugărit și apoi rînduit ca ucenic la tipografia mînăstirii, de curînd înființată. Aici ajunge tipograf iscusit și lucrează la tipărirea Vieților Sfîntilor.

Dorind să sporească în nevoința călugărească și să urmeze părintelui său duhovnicesc, ieroschimahul Iosif Pustnicul de la Văratec, a plecat din Mînăstirea Neamț și s-a făcut sihastru în pădurile din jurul schitului Nechit, ținutul Neamț. Aici petrece în liniște 12 ani de zile, ajungînd un mare lucrător al rugăciunii lui Iisus. În anul 1823 pleacă spre Sfîntul

* Arhim. Nectarie Banul, *Viața unui îmbunătățit călugăr român^ Irinarh Ros* scrisă de ucenicul său, în „B.O.R.” nr. 7, 1898, p. 603—632, 770—791. Idem, *Istoricul M-rii Horaița*, București, 1898.

-II-

Munte, dar este oprit la București de prietenul său, mitropolitul Grigore, ca să-i organizeze tipografia. După trei ani de ascultare la mitropolia Ungrovlahiei, în anul 1826 pleacă la muntele Athos, unde stă numai doi ani din cauza răscoalelor balcanice.

În anul 1829 se întoarce în Moldova și ajunge pustnic m muntele Horaița. În anul următor este făcut preot și arhimandrit la Iași, de mitropolitul Veniamin Costachi. În anul 1831, fondează Mînăstirea Horaița și devine primul ei stareț, păstorind această mînăstire pînă în anul 1843 și formînd un sobor de peste 70 de călugări. Apoi lăsînd stareț pe unul din ucenici, pleacă la Locurile Sfinte cu ierodiaconul Nectarie Banul și se stabilesc pe muntele Tabor. Acolo petrec împreună 16 ani de zile în desăvîrșită sihăstrie și dorire de Dumnezeu, răbdînd multe ispite de la oameni și de la diavoli. În anul 1859 începe construcția unei mari biserici de piatră pe Tabor, în cinstea Schimbării Domnului la Față, dar nu reușește s-o termine.

La 26 decembrie 1859, cuviosul arhimandrit stareț și duhovnic Irinarh se mută la cele veșnice, regretat de fiii săi duhovnicești și este înmormîntat în biserica începută de el și terminată de ucenicul său. După cîțiva ani osemintele sale au fost strămutate în partea de miazăzi, alături de ctitoria sa.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Arhimandritul Irinarh Roseti dorea din copilărie să slujească lui Hristos, însă era întristat că nu-i dădeau voie părinții. Într-o noapte, pe cînd erau cu toții la nuntă, tînărul Ioan, dezgustat de cele pămîntești, a ieșit afară, și-a schimbat haina cu a unui prieten credincios și însemnîndu-se cu sfînta cruce, a pornit spre Mînăstirea Neamț.

2. Mergînd pe jos toată noaptea, spre ziuă a adormit puțin în marginea unei păduri. Și iată, un tînăr frumos îmbrăcat s-a apropiat de el și i-a zis:

— Vrei să te faci monah?

— Așa, dacă o vrea Dumnezeu, a răspuns Ioan. Atunci tînărul acela i-a închipuit muntele Tabor și i-a zis:

— Vezi muntele acesta? Dacă vrei să te faci monah aici să te sui. Să nu te abați nici la dreapta, nici la stînga, ci drept în vîrful muntelui să te sui î

Deșteptîndu-se Ioan, a înțeles că trebuie să se nevoiască pe muntele Taborului.

3. După plecarea sa la mînăstire l-au căutat părinții peste tot dar, nu l-au găsit. Atunci au trimis oameni să-l caute pe la toate mînăstirile, pînă și la Sfîntul Munte. Abia după doi ani de zile unul din casnicii tată-

lui său, care îi schimbase hainele la plecare, l-a găsit la mînăstirea Neamț. Deci, întorcîndu-se le-a spus:

— Am aflat pe fiul vostru Ioan la Mînăstirea Neamț. Dar acum nu aveți ce să-i faceți că s-a făcut monah. Iar părinții s-au bucurat că l-au aflat sănătos și că și-a ales partea cea bună. Apoi au mulțumit lui Dumnezeu că a binevoit să primească jertfă din ostenele lor.

4. Spunea ucenicilor săi arhimandritul Irinarh că după ce a fost primit în Mînăstirea Neamț, trei ani de zile-a fost rînduit la cele mai de jos ascultări, cercîndu-1 de răbdare și smerenie. Apoi, văzîndu-1 starețul că împlinește cu sîrguință toate poruncile, l-a îmbrăcat în chipul călugăresc și l-a dat la tipografie, ca ajutor primului tipograf*.

5. Învățînd meșteșugul tipografiei, părintele Irinarh a ajuns tipograf vestit și a lucrat patru ani de zile la tipărirea sfintelor cărți, „ajutat de încă 30 de monahi”, căci avea marea rîvnă pentru împodobirea bisericilor cu cărți de slujbă și de învățătură.

6. Părintele Irinarh tipograful era încă foarte lepădat de cele pămîntești, iubind toată viața sărăcia lui Hristos. El se îndestula numai cu hrana și îmbrăcămintea de la obște. Murind tatăl său, a venit un om de încredere din partea rudelor cu o cutie pecetluită cu 200 lire de aur. Această sumă era dreptul său de moștenire trimis de mama sa. Dar smeritul nevoitor, în același ceas a încredințat moștenirea în mîinile starețului spre trebuințele mînăstirii.

7. Aprins de dorul vieții pustnicești, părintele Irinarh a ieșit din obște și s-a retras în munții Nechitului, nu departe de schitul cu același nume. Aici s-a nevoit singur 12 ani în post și rugăciune, mîncînd o dată nezi pîine și apă la apusul soarelui, iar sîmbăta și Duminica gustînd bucate cu untdelemn.

8. Dorind să sporească și mai mult în nevoia pustnicească, cuviosul Irinarh a plecat din pădurile Nechitului la muntele Athos. În București însă a fost oprit de mitropolitul Grigore să-i întemeieze și tipografie pentru nevoile Bisericii. Și a zăbovit trei ani încheiați la București, pînă a organizat tipografia și a învățat cîțiva călugări meșteșugul tipăririi cărților. Apoi a plecat la Sfîntul Munte.

9. Spunea ucenicul său că doi ani de zile a petrecut cuviosul Irinarh în post și rugăciune sub vîrfurile Athonului. Apoi, din cauza deselor tulburări, s-a reîntors în Moldova și s-a stabilit la schitul Horăcioara-Neamț. Dar văzînd că monahii de aici nu au biserică încăpătoare și schitul este lovit de vînturi și furtuni, a hotărît să zidească jos, lîngă muntele Hora-

* Aceasta s-a petrecut în anul 1807 cînd s-a întemeiat prima tipografie în Mînăstirea Neamț.

ita, o nouă biserică și chilii pentru călugări, cu banii adunați de la credincioși.

10. Spunea același ucenic că în primăvara anului 1830 a mers părintele Irinarh la Iași împreună cu el, să ceară binecuvîntarea mitropolitului pentru începerea lucrului. Dar, auzind mitropolitul Veniamin că este de neam mare și văzîndu-1 cuvios și înțelept l-a oprit la sine cîteva zile și l-a făcut, împotriva voinței sale, preot și arhimandrit. Apoi, dîndu-i binecuvîntare să zidească biserica, l-a slobozit cu pace, trimițîndu-i șase care cu alimente pentru lucrători.

11. La începutul Postului Mare s-au coborît amîndoi din munte să caute loc de mînăstire. Deci, cîntînd paraclisul Maicii Domnului și adăugînd și alte rugăciuni, au însemnat cîteva brazi cu chipul crucii, drept loc pentru altar. Seara au făcut foc și au rămas acolo. Cuviosul Irinarh s-a rugat toată noaptea să-i descopere Dumnezeu unde anume să zidească biserica. Și îndată a văzut o lumină, ca o văpaie de foc deasupra unui brad. Atunci și-a deșteptat ucenicul, au luat veșmintele și apropiindu-se au cîntat împreună paraclisul Maicii Domnului. Apoi, găsind bradul a zis:

— Aici va fi altarul!

După cîteva zile a început construcția bisericii. Așa a luat ființă Mînăstirea Horaița.

12. Terminîndu-se biserica cu hramul Botezul Domnului și mai multe chilii, arhimandritul Irinarh a fost numit stareț. Și s-au adunat în jurul lui, în cîteva ani, pînă la 70 de monahi, dintre «are 12 erau preoți, 4 diaconi, 4 cîntăreți și restul ascultători. Astfel, bătrînul a povățuit bine mînăstirea și soborul, ca un adevărat părinte, pînă în anul 1843. Apoi, lăsînd pe arhimandritul Ermoghen Buhuș egumen în locul său, a plecat la Ierusalim.

13. După ce s-au închinat, Cuviosul Irinarh cu ucenicul său ierodiaconul Nectarie Banul, la Mormîntul Domnului, au plecat spre Galileea și au zăbovit cinci ani în Nazaret pînă au deprins limba arabă. Apoi, a zis bătrînul către ucenic:

— Fiule, tocmește un om cu doi asini, pune bagajul deasupra și să mergem în muntele Taborului, unde mi-a poruncit Domnul prin îngerul Său, ca să ședem acolo în pustie.

— Părinte, a zis ucenicul. Muntele Tabor este plin de tîlhari și fiare sălbatice. Ducem bagajul în mîinile tîlharilor să ni-1 ia și să ne lase goi?

— Fiule, acest bagaj eu l-am dăruit Muntelui Tabor. Dacă va voi Hristos să-1 păzească, îl va păzi. Iar de-1 va lăsa în mîinile tîlharilor. El ne va da altul în loc căci este bogat. Atunci, tăcînd ucenicul, s-au urcat amîndoi pe Tabor, fiind acoperiți cu darul lui Dumnezeu și izbăviți de tîlharii văzuți și de cei nevăzuți.

14. Spunea ucenicul că a sihăstrit împreună cu duhovnicescul său părinte 16 ani de zile în peșterile și pădurile de pe vârful muntelui Tabor, răbdând multe ispite, frică de la oameni și de la fiarele sălbatice, foame, sete, lipsă și arșiță. Primii ani au locuit în peșteri. Apoi au început să repare trei chilii vechi, ruinate. Apoi au adunat piatră de zidărie, au pregătit var, au strâns apă de ploaie în bazine de piatră și au colectat ajutoare de la creștini. Iar în vara anului 1859 au început construcția unei noi biserici în cinstea Schimbării Domnului la Față, pe ruinele vechii biserici ortodoxe, distrusă în secolul XIII. Era prima biserică românească la Locurile Sfinte.

15. Spune iarăși ierodiaconul Nectarie, ucenicul său că locuitorii din părțile Nazaretului, din Cana Galileei, din Ptolemaida și din tot ținutul, prețuiau foarte mult pe cuviosul Irinarh. Toți alergau la el pentru sfat, pentru citit și spovedanie, căci aveau pe starețul la mare evlavie pentru că ședea în pustie. Încă îi dăduse Dumnezeu dar, că dacă citea la vreun bolnav să făcea sănătos; iar cei ce nu nășteau copii veneau la sfinția sa cu credință și le citea rugăciuni, îi binecuvînta și le zicea:

— După credința voastră, fiilor, să vă asculte Dumnezeu cererea ! Și îndată se împlinea dorința lor.

16. Mai spunea ucenicul că odată a venit la bătrînul, pe Tabor, un meșter zidar din Nazaret, anume Iosif cu soția, care după opt ani de căsnicie, nu aveau copii. Atunci s-a rugat cuviosul pentru ei, i-a binecuvîntat și i-a slobozit la casa lor. După aproape un an de zile cei doi soți au venit la părintele Irinarh cu primul copil în brațe și l-au botezat.

17. Părintele Nectarie spunea și acestea:

— într-o zi, o femeie mahomedană din satul Daburia, de la nxarginea muntelui, a urcat cu copilul în brațe pe Tabor și apropiindu-se de bătrînul i-a spus, plîngînd:

— Fă milă cu mine, părinte, și citește copilului meu că este bolnav de moarte !

— De ce vii la mine, i-a zis el, preot creștin fiind eu? Du-te la popa vostru și la doctori.

— Nu mă duc la nimeni altul. Eu am venit la Dumnezeu și la sfinția ta și cred că de vei citi fiului meu se va face sănătos.

Iar părintele, văzînd credința ei, a binecuvîntat și a sfințit apa, apoi a stropit copilul, i-a citit cîteva rugăciuni, l-a însemnat cu semnul Sfintei Cruci și a zis:

— Crede în Dumnezeu, femeie, și mergi cu pace, că fiul tău se face sănătos.

Într-adevăr, cum a ajuns acasă, copilul s-a făcut sănătos. De bucurie, femeia a spus minunea aceasta în tot satul.

18. Spunea iarăși ucenicul, că auzind hoga din sat de vindecarea copilului s-a mîniat și a zis bărbatului acelei femei:

— De ce lăsați femeile voastre de se duc la ghiaurul acela din munte să citească copiilor voștri?

Atunci, omul, mîniindu-se, a zis:

— Mîine dimineață mă duc să-1 împușc.

Deci, urcînd pe Tabor, a intrat în chilia Cuviosului Irinarh căutînd să-1ucidă. Dar bătrînul se ruga în pădure. Atunci cu voia lui Dumnezeu a orbit arabil și ieșind afară, nu găsea cărarea să coboare. Întîlnindu-1, părintele l-a întrebat:

— De unde ești, omule, și pe cine cauți?

— Iartă-mă, părinte, că ți-am greșit. Eu sînt bărbatul femeii căreia i-ai făcut copilul sănătos. Îți mulțumesc, omule al lui Dumnezeu. Dar m-au ocărit mai marii satului și eu am venit să teucid. Însă Dumnezeu n-a voit să-ți fac rău celui ce mi-ai făcut bine și m-a pedepsit, că iată am orbit și nu văd pe unde să merg.

Atunci, cuviosul, milostivindu-se spre el, l-a luat de mînă și i-a zis:

— Vino să-ți arăt eu cărarea că acum, cu darul lui Dumnezeu vei vedea, că ți-ai cunoscut greșala și te-ai pocăit. Dumnezeu să te ierte, mergi în pace.

Din clipa aceea arabil a văzut și a coborît sănătos la casa lui.

19. Altădată, mai mulți săteni au urcat pe Tabor după lemne. Iar unul din ei intrînd în chilia cuviosului cînd el nu era acolo, i-a furat un mic vas cu untdelemn și l-a dus în casa lui. Dar îndată ce l-a turnat în vasul său, s-a spart vasul fără veste și s-a vărsat tot untdelemnul.

20. În altă zi au venit pe munte niște țărani arabi din satul Nain să taie lemne. Deci, văzînd lîngă chilia cuviosului Irinarh un copac drept și frumos i-au zis:

— Bătrînule, lasă-ne să tăiem copacul acesta că ne este de trebuință.

— Toată pădurea este a voastră, a răspuns părintele, iar acesta mi-l lăsați mie ca să șed la umbră că este lîngă biserica noastră.

— Ce să ascultăm noi pe ghiaur ! au zis ei și cereau copacul. Atunci părintele le-a zis:

— Tăiați-1, dar nu faceți bine și să știți că nu vă veți bucura de copacul acesta !

Deci tăind copacul, pe cînd îl coborau de pe munte, au căzut cu el și puțin de n-au murit. Apoi l-au pus pod la casă, dar îndată s-a risipit podul și pe toți i-a rănit. Atunci au scos copacul acela, l-au aruncat afară din sat și nimeni nu mai îndrăznea să-1 ridice de jos.

21. Mai spunea părintele Nectarie că într-o vreme se ascunsese un balaur înfricoșat în peșterile de pe muntele Tabor. Din întîmplare, intrînd

Cuviosul Irinarh în peșteră, a dat peste el. Atunci, fiara a început a sufla și a fluiera amenințător. Iar bătrînul i-a zis:

— Taci, taci, nu te n[^]nia, că n-am venit să-ți fac vre-un rău. Și s-a potolit fiara. Dar pe bătrîn l-a durut inima trei zile de suflarea cea veninată.

Auzind de balaur creștinii din Nazaret au venit la bătrînul pe Tabor și i-au zis:

— Spune-ne, părinte, unde ai văzut balaurul, că am venit să-l îpușcăm.

— Ba nu, fiilor, a răspuns cuviosul, să nu-i faceți nici un rău, că eu am făcut pace cu el. Eu m-am făgăduit să nu-i fac nici un rău, precum nici el nu mi-a făcut mie, nici altuia vreun rău. Dacă vă voi da voie să-l ucideți, greșesc înaintea lui Dumnezeu, că mă fac mincinos și călcător de pace. Apoi nu cumva n[^]niindu-se să ucidă pe careva dintre voi și să mă fac eu vinovat de aceasta. Ci lăsați-l, că și el este zidirea lui Dumnezeu și l-a trimis la mine să-mi dea o spaimă bună, ca să nu mă n[^]ndresc că șed în Tabor. Atunci s-au liniștit oamenii și ascultînd sfatul cuviosului s-au întors la Nazaret.

22. Mărturisirea ucenicul și acest lucru de taină, cum că starețul său, arhimandritul Irinarh, dobîndise darul prea sfintei rugăciuni a lui Iisus. Pe cînd stătea la singurătate în pădurile Nechitului, se nevoia mult cu post și cu rugăciuni, cu privegheri și cu lacrimi către Dumnezeu și către Prea Curata lui Maică, cerîndu-i darul rugăciunii minții. Iar Dumnezeu i-a ascultat cererea și i-a dăruit rugăciunea care se lucra în inima lui neîncetat. Părintele însă se păzea foarte mult să nu știe nimeni, că fugea de slava oamenilor, ca să nu cadă în mindrie. Numai duhovnicul lui. Cuviosul Iosif Pustnicul, de la Mînăstirea Văratec știa taina.

23. Spunea iarăși părintele Nectarie că pe cînd sihăstreau amîndoi pe muntele Tabor, s-a apropiat de duhovnicescul său părinte și îndrăznind, l-a întrebat:

— Cinstite părinte, mi-a spus bătrînul Gherasim, sihastrul de la Dălhăuți, că sfinția ta ai rugăciunea minții.

Iar Cuviosul Irinarh i-a zis:

— Fiule, cu adevărat am avut-o puțină vreme, dar am lăsat-o. Căci pe cînd ședeam în pustie, acei 12 ani, mă rugam lui Dumnezeu și Prea Curatei Maicii Lui, ca să-mi dăruiască și mie acel sfînt dar. Șezînd eu într-o noapte la rugăciune, la miezul nopții, de năpraznă s-a luminat chilia unde ședeam și m-a impresurat împrejur cu o văpaie de foc, dar nu mă ardea; și a început în inima mea a striga tare: Doamne, lisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul! Iar eu m-am înspăimîntat și m-am temut ca nu cumva să fie înșelăciune drăcească. A doua

zi m-am dus la duhovnicul meu, părintele Iosif*, care avea rugăciunea minții și a făcut și cîteva minuni, și m-am mărturisit. Iar el mi-a dat canon să nu dorm culcat pe pat, ci, șezînd în scaun să dorm numai un ceas în 24 de ceasuri. Intorcîndu-mă la chilia mea, m-am ispitit ca să urmez după porunca duhovnicului, dar nu am putut. Atunci, văzînd că nu pot, m-am lăsat de rugăciune.

24. A întrebat ucenicul mai tîrziu pe Cuviosul Irinarh:

— Cinstite părinte, dacă dobîndește cineva rugăciunea minții și apoi o lasă, iar mai pe urmă ar dori-o și ar cere-o de la Dumnezeu, nu i-o da Iarași:

— Ba i-o dă iarăși, a răspuns bătrînul, numai să voiască să o ceară.

25. Spunea ucenicul și aceste cuvinte despre lucrarea părintelui Irinarh:

— 11 vedeam de multe ori cu ochii plini de lacrimi, dar se stăpînea ca să nu curgă din ochi și să nu-l înțeleagă oamenii. Alteori îl vedeam mișcîndu-și buzele, iar dacă simțea că mă uit la el, îndată înceta din buze. Însă (Mn cuvîntul lui și din vederea mea am cunoscut că el avea rugăciunea și o lucra. Dar mi-a spus mie așa acoperit, ca să rănun eu la îndoială și să nu mai spun și la alți oameni.

26. Cuviosul părinte Irinarh Roseti primise de la Dumnezeu și darul înainte-vederii, încă pe cînd se nevoia în pustiu Nechit, din munții Neamțului. După mărturia ucenicului său, ierodiaconul Nectarie Banul, el a prezis iriai înainte cu trei ani că mitropolitul Veniamin va lăsa scaunul și se va liniști la o nodnăstire, după cum s-a împlinit. El a prezis pentru patriarhul Ierusalimului, Chirii, că îl vor scoate călugării din scaun și s-a împlinit întocmai.

A mai prezis pentru un monah critean, anume Nifon, că se va face arhiereu în Nazaret și s-a împlinit. El a spus cu trei ani mai înainte și pentru tulburarea ce s-a făcut în munții Liban și în Damasc, care de asemenea s-a împlinit. Cu patru ani înainte a văzut biserica românească de pe Tabor terminată, iar cu doi ani înainte de a se săvîrși a prevestit că ucenicul său va termina biserica începută de el, că va fi făcut arhimandrit și stareț în locul său și că îi va scrie viața.

Toate aceste prevestiri ale Cuviosului Irinarh s-au împlinit întocmai la vremea lor.

27. Începînd construcția bisericii pe muntele Tabor, arhimandritul Irinarh Roseti n-a avut bucuria s-o vadă terminată. În toamna anului

* Cuviosul Iosif Pustnicul, duhovnicul Mînăstirii Văratec (f 1828), era dascăl vestit al rușienii lui Iisus în toată I Coldova.

Cuviosul Irinarh în peșteră, a dat peste el. Atunci, fiara a început a sufla și a fluiera amenințător. Iar bătrînul i-a zis:

— Taci, taci, nu te mînia, că n-am venit să-ți fac vre-un rău. Și s-a potolit fiara. Dar pe bătrîn l-a durut inima trei zile de suflarea cea veninată.

Auzind de balaur creștinii din Nazaret au venit la bătrînul pe Tabor și i-au zis:

— Spune-ne, părinte, unde ai văzut balaurul, că am venit să-l împușcăm.

— Ba nu, fiilor, a răspuns cuviosul, să nu-i faceți nici un rău, că eu am făcut pace cu el. Eu m-am făgăduit să nu-i fac nici un rău, precum nici el nu mi-a făcut mie, nici altuia vreun rău. Dacă vă voi da voie să-l uicideți, greșesc înaintea lui Dumnezeu, că mă fac mincinos și călcător de pace. Apoi nu cumva mîniindu-se să ucidă pe careva dintre voi și să mă fac eu vinovat de aceasta. Ci lăsați-l, că și el este zidirea lui Dumnezeu și l-a trimis la mine să-mi dea o spaimă bună, ca să nu mă mîndresc că șed în Tabor. Atunci s-au liniștit oamenii și ascultînd sfatul cuviosului s-au întors la Nazaret.

22. Mărturisea ucenicul și acest lucru de taină, cum că starețul său, arhimandritul Irinarh, dobîndise darul prea sfintei rugăciuni a lui Iisus. Pe cînd stătea la singurătate în pădiirile Nechitului, se nevoia mult cu post și cu rugăciuni, cu privegheri și cu lacrimi către Dumnezeu și către Prea Curata lui Maică, cerîndu-i darul rugăciunii minții. Iar Dumnezeu i-a ascultat cererea și i-a dăruit rugăciunea care se lucra în inima lui neîncetat. Părintele însă se păzea foarte mult să nu știe nimeni, că fugea de slava oamenilor, ca să nu cadă în nundrie. Numai duhovnicul lui. Cuviosul Iosif Pustnicul, de la Mînăstirea Văratec știa taina.

23. Spunea iarăși părintele Nectarie că pe cînd sihăstreau amîndoi pe muntele Tabor, s-a apropiat de duhovnicescul său părinte și îndrăznind, l-a întrebat:

— Cinstite părinte, mi-a spus bătrînul Gherasim, sihastrul de la Dălhăuți, că sfinția ta ai rugăciunea minții.

Iar Cuviosul Irinarh i-a zis:

— Fiule, cu adevărat am avut-o puțină vreme, dar am lăsat-o. Căci pe cînd ședeam în pustie, acei 12 ani, mă rugam lui Dumnezeu și Prea Curatei Maicii Lui, ca să-mi dăruiască și mie acel sfînt dar. Șezînd eu într-o noapte la rugăciune, la miezul nopții, de năpraznă s-a luminat chilia unde ședeam și m-a împresurat împrejur cu o văpaie de foc, dar nu mă ardea; și a început în inima mea a striga tare: Doamne, lisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul! Iar eu m-am înspăimîntat și m-am temut ca nu cumva să fie înșelăciune drăcească. A doua

zi m-am dus la duhovnicul meu, părintele Iosif*, care avea rugăciunea minții și a făcut și cîteva minuni, și m-am mărturisit. Iar el mi-a dat canon să nu dorm culcat pe pat, ci, șezînd în scaun să dorm numai un ceas în 24 de ceasuri. Intorcîndu-mă la chilia mea, m-am ispitit ca să urmez după porunca duhovnicului, dar nu am putut. Atunci, văzînd că nu pot, m-am lăsat de rugăciune.

24. A întrebat ucenicul mai tîrziu pe Cuviosul Irinarh:

— Cinstite părinte, dacă dobîndește cineva rugăciunea minții și apoi o lasă, iar mai pe urmă ar dori-o și ar cere-o de la Dumnezeu, nu i-o da Iarași.'

— Ba i-o dă iarăși, a răspuns bătrînul, numai să voiască să o ceară.

25. Spunea ucenicul și aceste cuvinte despre lucrarea părintelui Irinarh:

— îl vedeam de multe ori cu ochii plini de lacrimi, dar se stăpînea ca să nu curgă din ochi și să nu-l înțeleagă oamenii. Alteori îl vedeam mișcîndu-și buzele, iar dacă simțea că mă uit la el, îndată înceta din buze. Însă din cuvîntul lui și din vederea mea am cunoscut că el avea rugăciunea și o lucra. Dar mi-a spus mie așa acoperit, ca să rămîn eu la îndoială și să nu mai spun și la alți oameni.

26. Cuviosul părinte Irinarh Roseti primise de la Dumnezeu și darul înainte-vederii, încă pe cînd se nevoia în pustiu Nechit, din munții Neamțului. După mărturia ucenicului său, ierodiaconul Nectarie Banul, el a prezis niai înainte cu trei ani că mitropolitul Veniamin va lăsa scaunul și se va liniști la o mînăstire, după cum s-a împlinit. El a prezis pentru patriarhul Ierusalimului, Chirii, că îl vor scoate călugării din scaun și s-a împlinit întocmai.

A mai prezis pentru un monah critean, anume Nifon, că se va face arhieru în Nazaret și s-a împlinit. El a spus cu trei ani mai înainte și pentru tulburarea ce s-a făcut în munții Liban și în Damasc, care de asemenea s-a împlinit. Cu patru ani înainte a văzut biserica românească de pe Tabor terminată, iar cu doi ani înainte de a se săvîrși a prevestit că ucenicul său va termina biserica începută de el, că va fi făcut arhimandrit și stareț în locul său și că îi va scrie viața.

Toate aceste prevestiri ale Cuviosului Irinarh s-au împlinit întocmai la vremea lor.

27. Începînd construcția bisericii pe muntele Tabor, arhimandritul Irinarh Roseti n-a avut bucuria s-o vadă terminată. În toamna anului

* Cuviosul Iosif Pustnicul, duhovnicul Mînaștirii Yăxatec (f 1828), era dascăl vestit al rufăciunit lui Iisus în toată Moldova.

1859, când zidăria era pe la jumătate, s-au isprăvit banii adunați și piatra pentru zid. Tot atunci a venit ordin de la autorități să oprească lucrarea pînă va obține firman de la Constantinopol. Astfel, bătrînul, simțindu-și sfîrșitul apropiat, aștepta cu bucurie slobozirea din legăturile trupului.

28. Pe când Cuviosul Irinarh era bolnav, s-a apropiat ucenicul de el și l-a întrebat, plîngînd:

— Cinstite părinte, dacă te vei duce din viața aceasta, ce să fac eu? Nu voi putea șede singur fără de sfinția ta în pustia aceasta.

— Dar ce socotești să faci? i-a zis bătrînul.

— Socotesc să mă duc la Sfîntul Munte sau în patria noastră, la minăstire.

— Fiule, eu te sfătuiesc să nu lași acest Sfînt Munte, că însuși Hristos l-au sfințit, arătîndu-și din parte puterea și lumina dumnezeirii Sale. Să nu socotești că am venit noi de voia noastră aici. Ci El ne-a trimis și pe mine și pe tine, că așa a binevoit ca prin noi străinii și săracii să-și arate dumnezeiasca Sa putere, să zidească sfînta Sa biserică și minăstire pe Tabor și să le aducă la starea lor cea dintîi.

— Cinstite părinte, eu nu am darul sfinției tale. Sfinția ta ai avut dar de la Dumnezeu că te iubeau și te respectau creștinii, iar arabii se înfricoșau și se temeau să-ți facă rău, văzînd minunile care le făcea Dumnezeu prin sfinția ta.

— Fiule, minunile le-a făcut Dumnezeu nu pentru mine, că eu sînt om păcătos, ci pentru acest loc sfînt al Său, ca să astupe gurile paginilor și să-i înfricoșeze să nu ne supere, ci să ne lase în pace să lucrăm în via Lui.

După aceste scurte cuvinte limba Cuviosului Irinarh a încetat să mai grăiască. Mai trăind puține ceasuri, și-a dat sufletul în nuinile lui Dumnezeu, la 26 decembrie 1859.

29. Spunea ierodiaconul Nectarie că, îndată ce a răposat starețul, s-a auzit vestea aceasta peste tot. Atunci credincioșii din Nazaret și Cana Galileei, fiii săi duhovnicești de prin sate, bărbați și femei, alergau pe muntele Tabor să sărute moaștele Cuviosului Irinarh și să ia ultima binecuvîntare.

30. Spunea iarăși că la prohodirea arhimandritului Irinarh a venit mitropolitul Nazaretului cu preoți și mult popor din Galileea. Iar când să-l îngroape, unii rupeau, din evlavie, bucăți mici din rasa bunului lor sfetnic, stareț și părinte. Apoi a fost îngropat în biserica ctitorită de el.

Aceasta este viața și acestea sînt faptele Cuviosului Arhimandrit Irinarh Roseti din muntele Tabor.

Prea Cuvioase Părinte Irinarh, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

ARHIMANDRITUL VISAKION FĂGĂRĂȘANUL

Ctitorul Mînăstirii Coeoș

(1779—1862) *

Arhimandritul Visarion era originar din țara Făgărașului. În anul 1796 a intrat în obștea Mînăstirii Neamț, unde se formează duhovnicește și este tuns în monahism. Timp de aproape 20 de ani monahul Visarion a avut ascultarea de tipograf, scoțînd cu migală numeroase cărți de cult și de învățătură creștinească de sub teascurile mării lavre.

Învredicindu-se de darul preoției, în anul 1826, ieromonahul Visarion s-a dus la Muntele Athos, împreună cu ucenicii săi Gherontie și Isaia. Aici s-au nevoit 7 ani de zile în viață sihăstrească, cu post și rugăciune ziua și noaptea, sporind mult în lucrarea faptelor bune și răbdînd nu puține ispite de la diavoli. Apoi, dorind să întenaieze în Athos un schit pentru monahii români și neavînd posibilități, cuviosul Visarion a fost îndemnat de Dumnezeu să se întoarcă în țară cu ucenicii săi. Deci, auzind de locurile pustnicești din nordul Dobrogei și de sălașele sihastrilor de la Niculițel, Taița, Celicul Mare, Celicul Mic și de sub dealul Cocoșului, s-au stabilit aici.

În această parte a Dobrogei a existat, de altfel, cea mai veche vatră isihastă din țara noastră, datînd din secolele IV—VI. Aici au fost vestitele cetăți creștine Dinogetia, Noviodunum (Isaccea) și cetatea Vicina. Aici au fost martirizați pentru Hristos numeroși creștini daco-romani în secolele III și IV, iar în comuna Niculițel a existat unul din cele mai vechi centre mînăstirești din țările române, înainte de secolele IX—XII.

Călăuzit de mina lui Dumnezeu, cuviosul Visarion s-a stabilit cu ucenicii săi tocmai în aceste locuri, pentru a reînnoi viața mînăstirească rămasă în paragină din cauza ocupației străine. El venea din marea lavră a Neamțului, care a fost sute de ani cea maai înaltă școală românească de formare și trăire duhovnicească.

În anul 1833, ieromonahul Visarion a întemeiat Mînăstirea Cocoș cu hramul Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, aproape de comuna Niculițel, adunînd în juxul său numeroși călugări din partea locului, din Moldova și din Transilvania. El a fost egumen și părinte duhovnicesc al acestui sfînt lăcaș, timp de 30 de ani, învățînd, sfătuind și povățuind pe calea mîntuirii numeroși călugări, sihastru, preoți de mir și credincioși din satele dobrogene. Toți îl socoteau părintele lor duhovnicesc, îl prețu-

* *De la Dunăre la mare*^ mărturii istorice. Galați, 1977, p. 184—202; Arhim. Roman Sorescu, *Mînăstirile Dobroge, București, 1914*; Ștefan Meteș, *Emigrări românești din Transilvania în secolele XXI-XX, p. 175, 253-255.*

iau și urmau sfatul lui, căci avea multă putere în cuvînt și ducea o viață aleasă. Credincioșii din partea locului îl socoteau sfînt încă din viață, căci vindeca pe cei bolnavi cu rugăciunea și dobîndea multe suflete pentru împărăția lui Dumnezeu.

Însăși Mînăstirea Cocoș, cu jînduială de viață atonită, era pentru românii dobrogeni un adevărat liman duhovnicesc. Căci vestea marelui stareț atrăgea pelerini din toate părțile, pînă și din Transilvania. După o nevoință ca aceasta, în vara anului 1862, cuviosul Visarion arhimandritul s-a strămutat la cereștile locașuri, lăsînd în urma sa un sobor numeros de călugări și sute de fii duhovnicești.

PUSTNICUL GHERASIM CEL NEBIIV PENTRU HRISTOS

Mînăstirea Neamț
(secolul XIX)

Acest cuvios părinte a trăit în obștea Mînăstirii Neamț în a doua jumătate a secolului trecut. După ce s-a ostenit mulți ani în ascultările cele mai de jos ale mînăstirii, a început a se preface că este nebun, pentru dragostea lui Hristos. Se îmbrăca rău, vorbea fără rînduială, umbla fără încălțăminte. Și toate acestea le făcea pentru a-și ascunde petrecerea sa cea de taină.

Văzînd aceasta, starețul mînăstirii i-a rînduit să locuiască într-o chilie părăsită din marginea pădurii, mai sus de schitul Vovidenia. Acolo a petrecut monahul Gherasim singur, mai mult de 20 de ani, în lipsă, în smerenie și în ascunsă nevoință duhovnicească. Ziua citea la psaltire în chilie, iar noaptea se ducea în pădure și acolo se ruga cu lacrimi și rugăciuni fierbinți către Dumnezeu. În zorii zilei se întorcea la chilie și dormea puțin, apoi iar își continua nevoința sa. Mîncarea o primea de la obște. Zilnic venea cu o cofă de lemn la trapeză, își lua hrana pe o zi și se întorcea.

Într-o zi a observat egumenul că părintele Gherasim de la Vovidenia n-a venit să-și ia de mîncare. La fel nici în ziua următoare. Atunci s-au dus doi călugări la el și intrînd pe fereastră înăuntru, căci ușa era încuiată, au găsit pe pustnicul Gherasim care se prefăcea că este nebun, adormit în mijlocul chiliei. Apoi, căuțînd să-1 ridice de jos, au observat că avea o hîrtie în n^na sa. Pe hîrtie erau scrise cu creionul aceste cuvinte:

„Iertați-mă, părinților și fraților, pe mine păcătosul pentru toate smintelile pe care vi le-am făcut și nu încetați a vă ruga pentru mine că

n-am putut și lui Hristos să plac și pe oameni să nu-i smintesc. Gherasim păcătosul!”.

Auzind toate acestea, starețul mînăstirii a zis: „Slavă Ție, Doamne, că ne-ai descoperit taina vieții părintelui Gherasim!”. Atunci au înțeles cu toții că pustnicul Gherasim s-a prefăcut bolnav de minte, pentru a fi defăimat de oameni și a slăvi mai mult pe Dumnezeu. Deci, fiind petrecut de tot soborul, a fost îngropat cu cinste în cimitirul mînăstirii*.

CUVIOSUL PAHOMIE PUSTNICUL

Schitul Pocrov — Neamț
(secolul XIX)
istorie foarte de folos

Cuviosul Pahomie ieroschimonahul a fost un sihastru renumit care s-a nevoit în pădurile Pocrovului, în a doua jumătate a secolului XIX. După ce mai întîi se ostenește în Mînăstirea Neamț și se învrednicește de darul preoției, apoi se retrage în muntele Chiriacu din apropiere, după obiceiul locului, unde sihăstrește pînă la sfîrșitul vieții.

Toată săptămîna o petrecea părintele Pahomie în post, în rugăciune și liniște, iar Duminica venea în schitul Pocrov pentru Sfînta Liturghie. Și era vestit cuviosul prin sate și mînăstiri pentru nevoință lui duhovnicească, căci se învrednicise să primească de la Dumnezeu darul înțelepciunii și al izgonirii duhurilor necurate din oameni. Călugării îl căutau pentru spovedanie, iar mireni pentru vindecarea bolilor.

Spre sfîrșitul secolului trecut s-a petrecut la schitul Pocrov un lucru înfricoșat ca acesta:

Un om ca de 40 de ani din satul Pipirig s-a îmbolnăvit cumplit de duh necurat. Și era mare durere în casa aceea. Bolnavul răcnea, lovea și fugea ca un ieșit din minți, iar femeia și copiii pîngeau neștiind ce să facă. Atunci oamenii din sat au pus bolnavul în căruță și au zis:

— Să-1 ducem la pustnicul Pahomie de la Pocrov și se va vindeca!

La schit egumenul a închis pe bolnav într-o chilie. Apoi a chemat pe cuviosul Pahomie din pădure să-i citească moliftele Sfîntului Vasile cel Mare. Deci, venind bătrînul în schit, a hotărît să postească trei zile toți pentru bolnav, iar el îi citea în fiecare miez de noapte, cu lacrimi în ochi, rugăciuni de izgonirea duhurilor necurate.

* Viața pustnicului Gherasim a fost istorisită de arhim. Geopa Ilie.

În prima noapte, apropiindu-se cuviosul Pahomie de cel bolnav, a căzut în genunchi și, rugându-se, a zis:

— Te leg pe tine duh necurat cu Dumnezeu Savaot și cu toată oastea îngerilor Lui, ieși și te îndepărtează de la robul lui Dumnezeu acesta ! Iar duhul cel rău răspunde prin gura bolnavului:

— Nu mă frige, cîine, că numai unul mai este ca tine !

Apoi s-a întors bătrînul la pustie și în noaptea următoare iarăși a coborît la bolnav și, ni[^]du-se, a zis:

— Teme-te, ftiți, pleacă, depărtează-te diavol necurat de la robul lui Dumnezeu acesta ! Iar duhul rău a strigat cu glas tare:

— Nu mă frige, cîine, că numai unul mai este ca tine !

În a treia noapte, iarăși s-a rugat cuviosul; iar diavolul, silit de rugăciunile lui, a zis:

— Nu mă frige, cîine, că nu sînt eu de vină. Varvara și Casandra m-au trimis aici!

Deci în[^]țele bătrînul că femeile acelea erau vrăjitoare, a răspuns:

— Du-te înapoi la acelea care te-au trimis !

Din clipa aceea duhul cel rău a fugit, iar bolnavul a căzut jos ca un mort! Apoi și-a venit în simțire, s-a spovedit, i s-a făcut Sfîntul Maslu, s-a împărtășit, s-a întărit cu puțină mîncare și s-a întors sănătos acasă. Dar în ceasul cînd bolnavul s-a vindecat, duhul rău a intrat în cele două vrăjitoare din Pipirig și atît le-a alungat prin păduri, pînă cînd le-a omorît. După mai multe zile, sătenii le-au găsit moarte în muntele Hălăuca și le-au îngropat acolo.

Petrecînd cuviosul Pahomie în muntele Chiriacu pînă la adînci bătrînețe și bine plăcînd lui Dumnezeu, s-a săvîrșit cu pace și a fost îngropat lîngă biserica schitului Pocrov.

IEROSCHIMONAHUL IONA

Egumen al Schitului Sihla — Neamț

(secolul XIX)

În prima jumătate a secolului XIX a fost un egumen vestit la schitul Sihla, numit Iona ieroschimonahul. Acest egumen era foarte nevoitor în post, în rugăciune, în blîndețe și celelalte osteneli călugărești. Dar cel mai mult decît toate era milostiv și iubitor de străini.

Spuneau bătrînii că odată s-a dus egumenul cu ucenicul să taie lemne de foc în pădure. Și pe cînd tăiau un fag uscat, au aflat un burduf

plin cu galbeni ascuns în tulpina lui. Atunci au coborît în schit și au spus tuturor de aflarea bamlor.

Din ziua aceea egumenul Iona a început să facă multe înnoiri în schitul Sihla: reparații la biserică, chilii noi, veșminte, hrană și îmbrăcăminte pentru călugări. Pe lîngă acestea s-a mărit și obștea, ajunând pînă la 20 de părinți și frați. Din acești bani, părintele Iona făcea și multe milostenii, încît ajunsese renumit în tot ținutul Neamț. Cum auzea că se face o biserică nouă, îndată trimitea un călugăr cu bani și alte daruri. De asemenea, dacă auzea de familii cu mulți copii, de văduve și orfani, în aceeași zi trimitea ucenici cu bani, cu haine și mîncare la casele lor. Uneori părintele Iona cobora din munte și mergea la Tg. Neamț pentru nevoile schitului. Cum auzeau oamenii, îndată îi ieșeau pe cale; unii pentru binecuvîntare, iar alții pentru milostenii, căci era vestit peste tot numele lui.

Așa a petrecut cuviosul Iona toată viața sa, bine plăcînd lui Dumnezeu și iubind pe săraci. Apoi, ajungînd la adînci bătrînețe, s-a mutat cu pace în odihna lui Hristos, iar trupul său a fost îngropat alături de biserică.

SFÎNTUL IERARH CALINIC

DE LA CERNICA •

(1787—1868) *

a. Viața

Sfîntul Ierarh Calinic de la Cernica s-a născut la 7 octombrie 1787 în București, aproape de biserica Sfîntul Visarion. Din sfîntul botez a primit numele de Constantin.

Părinții săi se numeau Antonie și Floarea și erau foarte evlavioși. Cel mai mare dintre copiii lor a fost în tinerețe preot de mir; apoi, intrînd în viața monahală, s-a călugărit sub numele de Acachie. De asemenea, și mama Sfîntului Calinic, fericita Floarea, după ce și-a crescut copiii, s-a retras în Mînăstirea Pasărea, primind marele și îngerescul chip, sub numele de schimonahia Filoteia.

* Viața, faptele și cuvintele de învățătură ale sfîntului Ierarh Calinic sînt extrase din următoarele izvoare: Monahul Gasian Cernicanul, *Istoriile Sfîntelor Monastiri Cernica și Căldăroșani* Bucu-
rești, 1870; Arhim. A. Baldovin, *Istoria Mînăstirii Cernica* în „B.O.R.” nr. 12/1898; Idem, *Viața și
nevoințele D. D. Calinic*, 1893; Gasian Monahul, *Viața și nevoințele D. D. Ccđinic*, 1870; *Viața și fap-
te de Sfîntului Ierarh Calinic* Bucu-
rești, 1955, ed. a II-a. *

Tînărul Constantin, cel mai mic dintre copii, a primit de mic o educație religioasă aleasă, învățînd carte în București, la școlile care funcționau în acea vreme pe lângă biserici.

În anul 1807 a intrat în nevoința călugărească la Mînăstirea Cernica, sub ascultarea cuviosului stareț, arhimandritul Timotei. La 12 noiembrie 1808 a fost tuns în schima monahală sub numele de Calinic. La 3 decembrie 1808 a fost hirotonit ierodiacon. La 13 februarie 1813 a fost hirotonit ieromonah, iar la 20 septembrie 1815 a fost hirotesit duhovnic de însuși mitropolitul Țării Românești, Nectarie. Tot atunci primește și ascultarea de eclesiarh al Mînăstirii Cernica. În vara anului 1812 a călătorit în Moldova după ajutoare, împreună cu duhovnicul său, ieroschimonahul Pimen, iar în anul 1817 a călătorit la Sfîntul Munte.

La 14 decembrie 1818, Cuviosul Calinic este ales stareț în Mînăstirea Cernica. Nu avea atunci decît 30 de ani. Pentru sfințenia vieții lui și buna chivernisire a mînăstirii, la 9 aprilie 1820 este hirotonisit arhimandrit și conduce Mînăstirea Cernica timp de 32 de ani, formînd o aleasă obște monahală.

La 14 septembrie 1850 este ales episcop pentru eparhia Rîmnicului-Noului Severin, pe care o păstorește timp de 17 ani. La 24 mai 1867 se retrage din scaun la nunăstirea de metanie, iar la 11 aprilie 1868 se mută la cereștile locașuri.

Canonizarea Sfîntului Ierarh Calinic de la Cernica s-a făcut la 21 octombrie 1955, iar prăznuirea lui se face la 11 aprilie.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Cuviosul Calinic, încă pe cînd era călugăr tînăr în Mînăstirea Cernica, postea foarte mult, își împlinea regulat canonul și pravila cu multă osîrdie și se lupta împotriva somnului. Dormea numai trei ceasuri pe noapte, însă nu întins pe pat, ci pe un scăunel într-un colț al chiliei, după mărturia bătrînului Hariton, iar ziua lucra împreună cu părinții la ascultările cele mai grele ale mînăstirii.

2. După plecarea la Sfîntul Munte a duhovnicescului său părinte, ieroschimonahul Pimen, Cuviosul Calinic și-a pus această aspră rînduială ca în toată săptămîna să nu mănînce bucate fierte la foc, fără numai ptine cu apă după apusul soarelui, iar sîmbăta și duminica să meargă la trapeză împreună cu părinții și să se mîngîie cu înfrînare.

3. Mărturisesc părinții care l-au cunoscut pe Sfîntul Calinic că fața îi era mereu palidă de multa postire și ochii adînciți în orbite din pricina multei privegheri și a atîtor lacrimi. Căci dobîndise de la Dumnezeu darul lacrimilor la sfînta rugăciune.

4. În anul 1813, murind de boala ciumei mulți preoți călugări din Mînăstirea Cernica, starețul Timotei stăruia mereu să facă preot pe smeritul ierodiacon Calinic. El însă se lepăda de un dar mare ca acesta, socotindu-se pe sine cu totul nevrednic. Fiind însă foarte ascultător și lăsîndu-se în voia lui Dumnezeu, a primit taina sfîntei preoții, săvîrșind cele sfînte în toată viața sa cu lacrimi și cu multă evlavie.

5. După primirea darului preoției, Sfîntul Calinic a început și mai mult a se nevoi și a sluji cu osîrdie tuturor. Că era plin de dumnezeiasca dragoste către toți, după cuvîntul ce zice: „Dacă vrei să te iubească toți, iubește și tu pe toți”. De vedea pe cineva scîrbit, împreună cu el se întrista; pe cei bolnavi îi cerceta și după ale sale puteri îi nungîia, iar pe săraci mereu îi miluia. Pentru aceasta toți îl iubeau ca pe un adevărat tată și părinte duhovnicesc.

6. Sfîntul Calinic era atît de smerit, că pe cît se înălța cu cinstea și cu darul de către toți, cu atît mai mult se smerea către toți, după cuvîntul Domnului care zice: *„Care dintre voi va vrea să fie vouă slugă”* (Matei 26).

7. Ajungînd Cuviosul Calinic duhovnic al Mînăstirii Cernica, aproape toți părinții și frații din obște se mărturiseau la sfinția sa, pentru că toți se cucureau de nevoința lui și își făceau adăpostire și mînie supărărilor lor. Era atît de iscusit duhovnic că veneau la spovedanie nu numai monahii, ci și multă lume din afară și chiar mitropolitul.

8. Fericitul pariate Calinic ori de cîte ori era ocărit de cineva, el grăia de bine; iar pe cel care îl nedreptățea îndată îl miluia și îl ajuta cu tot ce putea. Însă la dînsul în chilie altceva nu se găsea, fără numai un ulcior cu apă.

9. Spuneau părinții că în chilia sa cuviosul era atît de liniștit, încît nici ucenicii lui nu-l auzeau ce face, cînd adică se odihnea și cînd era la rugăciune.

10. După mărturia mai multor duhovnici din vremea sa. Cuviosul Calinic săvîrșea în timp de 24 de ore două mii de închinăciuni și 300 de metanii mari, precum și pravila cea rînduită fiecărui călugăr la chilie.

11. Aceiași duhovnici ai Mînăstirii Cernica adevereau că Sfîntul Calinic, încă din anii tinereții, primise darul neîncetatei rugăciuni a lui Iisus, prin care se făcuse casă a Duhului Sfînt și vas al alegerii.

12. În primăvara anului 1817, Cuviosul Calinic, împreună cu Ignatie duhovnicul și cu un alt călugăr, s-au sfătuit să postească desăvîrșit tot Postul Mare pînă la Sfintele Paști. Deci, luînd binecuvîntare de la starețul mînăstirii, Dorotei, au început această aspră și mai presus de putere nevoința. Dar din lipsa dreptei socoteli, satana le-a făcut la toți o grea ispită. Călugărul n-a putut să postească deloc. Ieroschimonahul Ignatie a postit cîteva săptămîni. Apoi slăbind foarte tare, s-a îmbolnăvit și cu greu s-a

vindecat. Iar Cuviosul Calinic a postit desăvârșit pînă în joia Canonului Mare *, cînd a mincat o jumătate de prescură. Dar voind să împlinească cele 40 de zile de post, asemenea Mîntuitorului și sfinților de demult, s-a îmbolnăvit de o cumplită amețală de cap și slăbire a firii, încît n-a mai știut nimic de sine pînă în Duminica Tomei. Pentru aceasta starețul Dorotei era foarte mîhnit, crezînd că nu va mai scăpa cu viață.

Insă, cu darul lui Dumnezeu, Cuviosul Calinic și-a venit din nou în simțire, spre bucuria starețului și a tot soborul. Din ceasul acela părintele Dorotei i-a rînduit să țină toată viața calea cea împărătească. Adică să se împărtășească zilnic din masa cea de obște la trapeză. Deci, făcînd ascultare, părintele Calinic mîncea zilnic cu frații la masă, fără să mai aibă nimic de n^ncare la chilie, sau să guste ceva fără binecuvîntare. Cu toate acestea, din postirea cea de 40 de zile, cuviosul a rămas cu o permanentă durere de cap, pe care a simțit-o pînă la obștescul său sfîrșit.

13. În vara aceluiași an, Sfîntul Calinic n-a mîncat pîine deloc, timp de 40 de zile, nici legume fierte la foc. Numai seara, după apusul soarelui, mîncea cîte o felie de pepene și fructe crude, ca să-și potolească slăbiciunea firii și să nu calce porunca starețului.

14. Ucenicul său, arhimandritul Anastasie Baldovin, mărturisea că în toată viața sa cuviosul nu dormea întins pe pat, ci aștea cîteva ceasuri pe un scaun, îmbrăcat și încins cu o curea lată de piele. Era ca o adevărată sentinelă, gata oricînd de luptă, veghind neîncetat asupra nevăzuților vrăjmași care încercau să-l ispitească, fie prin trup, fie prin gînduri.

15. Același ucenic zicea că nimeni nu putea să ascundă ceva sau să spună vreo minciună înaintea Sfîntului Calinic, pentru că era înaintevăzător și îndată descoperea adevărul și cele ce urmau să se întîmple în viitor.

16. Același ucenic prea iubit al Sfîntului Calinic spunea că dascălul său era atît de blînd și smerit cu inima, încît oricine socotea că are în fața sa un înger, iar nu un om pănuntesc. De aceea toți îl iubeau, îl cinsteau și îl aveau ca pe un adevărat sfînt, atît călugării și mirenii, cît și episcopii și dregătorii țării.

17. După ce a fost rînduit stareț, cuviosul se silea, nu numai cu viața sa, ci și cu alese sfaturi duhovnicești, să îndrepteze pe călugării leneși și tulburători din minăstire. Și pe mulți îi îndrepta pe calea cea bună. Iar pe cei răzvrățiți și neascultători îi scotea afară din obște, după porunca apostolului, ca să nu vatăme și pe alții.

18. Sfîntul Calinic socotea că ascultarea este cea mai mare virtute pentru monahi și temelia vieții călugărești. Astfel, învăța pe fiii săi duhov-

* Adică pînă în joia din săptămîna a cincea a Postului Mare.

nicești că „viața de obște, în sfînta ascultare, a întemeiat-o însuși Domnul nostru Iisus Hristos, prin pilda vieții sale pămîntești”.

19. Spuneau părinții și aceasta, că marele stareț nu îngăduia deloc clevetirea în viața călugărească. Căci o socotea „moartea sufletului”, în locul multei vorbiri el sfătuia pe ucenici să practice neîncetat tăcerea și rugăciunea lui Iisus.

20. Aceiași părinți spuneau de Cuviosul Calinic că își împlinea chemarea de stareț cu mare rîvnă și frică de Dumnezeu, știind că „lucrul cel mai greu și anevoios este meșteșugul călăuzirii sufletelor pe calea mîntuirii”.

21. Uneori zicea către ucenici:

— Starețul este inima tuturor inimilor care îl caută și îi cer sfat și mîngîiere. El este calea spre desăvîrșire a tuturor sufletelor credincioase din jurul său.

22. Cuviosul obișnuia adesea să pescuiască la lacul din jurul mînăstirii, iar peștele pe care îl prindea îl dădea la obște pentru hrana pămînturilor, într-o zi, un călugăr tînăr, curățind de solzi o caracudă mică, a început a cîrți și lovind-o cu cuțitul zicea: „Na, na ! De ce n-ai adus pe tată-tu, pe mamă-ta, pe moșu-tu, pe strămoșu-tu, care aveau solzi mai mari, că nu mă necăjeam atîta !”. Apoi tot el răspundea: „Am venit și cu tata, și cu mama, și cu moșul, și cu strămoșul, dar i-au luat părinții duhovnici cei din comitet și părintele stareț”.

Aceste cuvinte au ajuns la urechile Cuviosului stareț Calinic. Atunci el, stînd puțin pe ^nduri, pentru a înlătura orice pricină de sminteală din minăstire^ a zis:

— De azi înainte nu voi mai pune pește în gura mea ! Și într-adevăr, pînă la sfîrșitul vieții sale nu a mai mincat niciodată pește, păzind cu sfințenie făgăduința dată lui Dumnezeu. Se hrănea numai cu verdețuri și acelea o dată pe zi, cu multă înfrînare.

23. În timpul răscoalei din anul 1821, mulți locuitori din București s-au adăpostit la Minăstirea Cernica. Iar bunul stareț i-a găzduit pe toți în insula Sfîntului Nicolae, prin chiliile călugărilor, iar pe călugări i-a mutat în insula Sfîntului Gheorghe. În acele zile de grea încercare pentru țară, multă miniere au aflat locuitorii capitalei de la Sfîntul Calinic. Că pe toți îi îmbărbăta, îi odihnea și îi hrănea în mod gratuit din alimentele mînăstirii.

24. În primăvara aceluiași an, auzind turcii de mulțimea mirenilor adăpostiți în insula Cernicăi și socotind că ar fi dintre răsculați, au înconjurat minăstirea cu tunuri și stăteau gata s-o distrugă, iar pe cei aflați în ambele insule să-i ucidă cu sabia. Atunci Sfîntul Calinic a adunat tot poporul și pe călugări în biserică, le-a ținut cuvînt de îmbărbătare și au

făcut împreună priveghere de toată noaptea. Iar a doua zi a trimis un călugăr cu jalbă la mai marele turcilor din tabăra alăturată. Și astfel, cu rugăciunile Sfântului Calinic, cu lacrimile poporului și cu mijlocirea Sfântului Nicolae, s-au liniștit turcii și s-au izbăvit cu toții de la moarte.

25» Terminându-se hrana în Mînăstirea Cernica, călugării și mirenii erau amenințați de cumplită foamete. Deci, căzînd Sfântul Calinic la rugăciune cu multe lacrimi, în fața icoanei Maicii Domnului și a Sfântului Nicolae și cerîndu-le grabnic ajutor, îndată a fost ascultat. Cum s-a ridicat marele stareț de la rugăciune, au intrat pe poarta mînăstirii cinci care trase de cîte doi boi, pline cu pesmeți de pîine, trimise de pașa, mai-marele turcilor din tabăra apropiată.

26. Tot în anul 1821, un alt pașa, care își avea tabăra în satul Pantelimon, a răpit o călugăriță din Mînăstirea Pasărea, drept osteacă. Dar Sfântul Calinic, nerăbdînd să fie mireasa lui Hristos în mîinile paginilor, a făcut jalbă la stăpînire și a izbăvit călugărița din mîinile turcului. Deci, supărîndu-se cumplit, pașa a hotărît să pornească noaptea cu armele asupra mînăstirii, ca s-o prade și să ucidă pe stareț. Atunci Sfântul Calinic, auzind de răzbunarea turcului, a făcut priveghere de toată noaptea, cerînd ajutorul lui Dumnezeu. Și iarăși prin minune a fost izbăvit de primejdie. Căci chiar în noaptea aceea, pe cînd pașa lua cafeaua ca apoi să năvălească asupra mînăstirii, o slugă a sa a încercat să-l omoare cu arma. Dar glonteile oprindu-se în punga cu galbeni, turcul a scăpat cu viață. Cutremurat de această minune, a doua zi pașa a trimis acei galbeni la Mînăstirea Cernica, din care, după porunca cuviosului, s-a făcut la intrare o fîntînă, cunoscută pînă astăzi sub numele de „Fîntîna turcului”.

27. Pe lîngă înnoirea vieții duhovnicești în obștea sa, marele stareț al Cernicai s-a îngrijit și de cele necesare vieții pămîntești, după exemplul înaintașilor săi. Astfel, a terminat de pictat biserica din insula Sfântului Nicolae iar cu banii donați de arhiereul Ioanichie Stratonichias din București a zidit o biserică mare cu cetate în insula Sfântului Gheorghe, pentru că nu mai încăpeau călugării într-o singură biserică.

Mai înainte însă de începerea bisericii, i s-au arătat noaptea în vis Sfântul Ierarh Nicolae, Sfântul Mare Mucenic Gheorghe și fericitul stareț Gheorghe. Deci, Sfântul Nicolae a zis Cuviosului Calinic: „Scoală-te și să zidești în ostrovul cel mic o biserică în numele Sfântului Mucenic Gheorghe. . .”. Marele Mucenic i-a adăugat, apoi, aceste cuvinte: „Noi îți vom trimite tot ce-ți va trebui”. Iar Starețul Gheorghe i-a zis: „Să nu ai nici o îndoială în inima ta !”.

Această vedenie arătîndu-se deodată și cuviosului Pimen duhovnicul, l-a încredințat pe Sfântul Calinic să înceapă lucrul. În anul 1832 a început noua biserică. În anul 1838 s-a dărîmat de un puternic cutremur, iar după

patru ani a fost zidită din nou, așa cum se vede pînă astăzi. A mai zidit din anul 1846 biserica Mînăstirii Pasărea și alte cîteva biserici parohiale.

28. Sfântul Calinic a fost de asemenea și un bun iconom al Mînăstirii Cernica și al celorlalte mînăstiri — Pasărea, Snagov, Căldărușani, Cioroara și Poiana Mărului — care erau sub administrația sa. Cînd a intrat stareț, Cernica avea doar „o teleguță cu un bou ce se conducea de un călugăr pe ulițele Bucureștilor și oricine voia din popor arunca cîte o pîine în acea teleguță și apoi se întorcea la mînăstire și împărțea acea pîine pe la călugări. Iar pentru îmbrăcăminte călugărilor se trimitea de la domnie și de la alți buni creștini .

Or, venerabilul stareț în puțină vreme a refăcut iconomia mînăstirii, a făcut un mare metoc în satul Buești-Ilfov, a ridicat case și adăposturi pentru oameni și vite, a cultivat pămîntul cu tot felul de cereale, a plantat vii și păduri, încît se mirau toți de priceperea lui. Acolo creștea mînăstirea cirezi de vite și turme de oi pentru hrana și îmbrăcăminte călugărilor din lavră.

29. Fiind chemat și propus de cîteva ori să fie mitropolit al Țării Românești, Sfântul Calinic, din marea lui smerenie, nu a primit. Dar un om vrăjmaș din preajma sa, îndemnat de zavistnici, i-a dat otravă. Pe cînd marele stareț zăcea pe patul de moarte, s-a rugat lui Dumnezeu, zicînd: „Doamne, Dumnezeule mîntuirii mele, nu credeam și nu doream să mor otrăvit”. Atunci, în umbra nopții un glas de taină i-a răspuns: „Nu vei muri de otravă ! Scoală-te și fii sănătos, că nu după mult timp vei fi episcop la Rîmnicu-Vîlcea, unde vei îndrepta Biserica și clerul care este în scăzămînt”.

În ceasul acela (cuviosul s-a sculat sănătos din pat și s-a dus la utrenie, că era miezul nopții).

30. Pentru blîndețea și sfințenia vieții sale atît de mulți călugări s-au strîns în jurul Sfântului Calinic, încît nu mai încăpeau în amîndouă insulele. În anul 1850, cînd a plecat ca episcop la Rîmnicu-Vîlcea, a lăsat în Mînăstirea Cernica peste 350 de călugări cu viață aleasă.

31. Pe cînd era stareț, a venit la Cuviosul Calinic pitarul mînăstirii și l-a înștiințat că s-a isprăvit făina. Iar el a răspuns:

— Să avem nădejde la Maica Domnului și la Sfântul Ierarh Nicolae și nimic nu ne va lipsi.

Apoi intrînd în chilie a căzut la rugăciune înaintea icoanei protectorului său, zicînd: „Sfinte arhieriele al lui Hristos, Nicolae, mîngîietorule al săracilor și cald-folositorule al celor ce te roagă cu credință, vină și acum și ajută smeritei turmei tale și ne scapă de foamete, precum ai nuntuit pe cei ce erau să se înece în mare, că nu avem alt ajutor după Maica

Domnului, afară de tine . . . ". Apoi, după Vecernie, a pus să se citească în biserică paraclisul Sfântului Nicolae.

Astfel, Sfântul Ierarh Nicolae, ascultînd rugăciunea plăcutului său, a venit imediat în ajutorul Mînăstirii Cemica. În ceasul acela a sosit la arhondaricul mînăstirii un car cu boi încărcat cu făină. Erau doi oameni necunoscuți, trimiși cu această milostenie de stăpînul lor, care, după ce au descărcat povara, îndată au plecat.

Drept recunoștință, marele stareț a adunat soborul în biserică și, după pavecerniță, au cîntat acatistul Sfântului Nicolae. Apoi, binecuvîntînd făina, a pus să se facă pîine în noaptea aceea pentru mîngierea părinților și fraților.

32. În altă zi, pe cînd vorbea cu părintele Pimen, duhovnicul său, a venit la Sfântul Calinic un om cerîndu-i milostenie. Iar el i-a dat 50 de lei. După un ceas a venit un tînăr și a spus starețului: „Părinte, tatăl meu a murit și a lăsat să aduc la mînăstire o mie de lei. Iată aici cinci sute și restul îi voi aduce mai pe urmă că nu îi am acum”. Apoi a plecat. Atunci bătrînul duhovnic a întrebato pe cuviosul:

— Ce cugetai, părinte Calinic, cînd ai dat milostenie acelu om? Iar blîndul stareț i-a răspuns:

— Aș fi vrut să-i dau o sută de lei, dar n-am avut. I-am dat numai cincizeci și am primit cinci sute î *

33. În anul 1829, luna iulie, în dimineața unei zile de praznic, stătea Cuviosul Calinic în chilia sa din insula mare, aproape de arhondaric. Deci, privind pe fereastră a văzut mulțime de musafiri care atunci veniseră, iar pe bieții călugări, „ascultătorii din arhondaric”, cum alergau în toate părțile ca să slujească musafirilor. Deci, căutînd la dînsii cu durere de inimă, a zis în sine:

— Ah, Dumnezeule ! cum are să se defaima chipul monahicesc prin petrecerea împreună cu mireni! Și tare offînd, a început să citească icoanele Sfântului Ierarh Nicolae.

34. Spuneau ucenicii Sfântului Calinic „că faptele îi erau întocmai după graiul gurii și nu putea nimeni să-i găsească nici un cusur. Că după cum învăța, așa și lucra. Că zice și Mîntuitorul: „Să vă fie cuvîntul așa, așa și nu, nu !” (Matei V, 37).

35. Aceiași ucenici mărturiseau că Sfântul Calinic „cu multă mîhnire a primit alegerea de episcop, la 14 septembrie 1850, fiindcă n-a putut strica hatîrul iubitului său fiu duhovnicesc, Barbu Dimitrie Știrbei — domnul Țării Românești — și s-a supus la voia obșteștii Adunări. . . ”.

36. Spunea Sfântul Calinic, în ceasul despărțirii de fiii săi duhovnicești:

— Călugărul, oriunde va merge și oricît bine va găsi, tot nu este ca unde și-a pus metania, fiindcă inima lui nu este în pace.

37. Altădată iarăși le spunea:

— Iubiții mei frați și fii, trebuie să avem mare grijă cînd intrăm în Sfînta Biserică sau în Sfîntul Altar, că acolo este însuși Domnul nostru Iisus Hristos de față în Sfintele Taine.

38. Spunea ucenicul său Anastasie că îndată după așezarea sa în scaunul episcopiei de la Rîmnicu-Vîlcea, a și început a da porunci la protopopi, ca unde s-ar afla vreun om necununat să-l cunune și să-l cerceteze pentru ce nu se cunună și „sade cu posadnică”.

39. Spunea iarăși același ucenic că Sfîntul Ierarh Calinic avea mare evlavie către Sfîntul Ierarh Nicolae, al cărui acatist îl citea zilnic. Cu ajutorul lui Dumnezeu și al marelui ierarh, protectorul său, a rezidit din temelie catedrala episcopală din Rîmnicu-Vîlcea, casele episcopale și seminarul, între anii 1854—1856, care fuseseră distruse de incendiul din 1847. Odată cu biserica, blîndul episcop a redeschis și vestita tipografie a Episcopiei din Rîmnic, în care a tipărit tot felul de cărți de slujbă și de zidire sufletească, pe care apoi le trimitea gratuit la preoți și credincioși.

40. Spunea iarăși arhimandritul Anastasie Baldovin despre dascălul său, Prea Sfințitul Calinic:

— Mă minunam de așa viață supranaturală, pentru că vedeam că slujesc un sfînt viu. De aceea îndrăzneam de multe ori și îl întrebam cîte ceva despre tainele dumnezeiești și el îmi descoperea ceea ce cunoștea că-mi este de folos și cît putea să încapă în mintea mea cea slabă și întunecată. Iar dacă înaintam cu întrebările mai departe, îmi zicea: „Nu este acum timpul pentru asemenea întrebări”.

41. Același ucenic spunea:

— Avea obicei fericitul că după rugăciunea de srară

— Avea obicei fericitul că după rugăciunea de seară mă ținea lîngă prea sfinția sa mai mult timp, povățuindu-mă în credință și la datoriile mele monahale și multe lucruri de taină îmi descoperea.

42. Adeseori îmi zicea fericitul:

— Fiul meu, mulți sînt din călugări și mireni numai cu numele creștini, iar cu viața și cu faptele sînt departe de adevărul creștinătății. De aceea, la unii ca aceștia nu ai voie să le arăți ceea ce ai văzut la mine. Iar la cei pe care îi vei cunoaște că sînt creștini buni și cred în darul și puterea lui Dumnezeu, ai voie de la mine să le arăți și să le scrii, numai după ce mă voi duce din această lume trecătoare.

43. În vara anului 1854, mergînd Sfîntul Calinic spre Tîrgu-Jiu, însoțit de ucenicul său și mai mulți slujitori, la rugămintea credincioșilor a poposit peste noapte într-un sat din cale. Și iată, fiii unui om înstărit au mărturisit bunului păstor că tatăl lor a murit de mai mulți ani, dar trupul lui n-a putrezit în pămînt. L-au dezgropat de trei ori, i-au făcut

parastas cu arhierii și cu preoți, dar trupul său tot întreg l-au scos din groapă.

Deci, l-au rugat pe Sfântul Calinic să le dea voie să-l dezgroape a patra oară pe tatăl lor. Iar după ce fericitul va termina liturghia arhierască, să-i citească rugăciunile de dezlegarea păcatelor la mornânt. Și bunul păstor, milostivindu-se de ei, i-a ascultat. După terminarea Liturghiei, au mers cu toții la mormânt. Trupul răposatului, întreg și nevătămat, era rezemat de zidul bisericii. Și iată, o minune preaslăvită! În timp ce Sfântul Calinic citea rugăciunile de dezlegarea păcatelor, trupul cel neputred a început a se preface în țărână, de la picioare spre cap. La sfârșitul rugăciunilor, întreg trupul său se prefăcuse într-o grămăjoară de țărână amestecată cu oase albe. Uimiți toți de aceasta au dat slavă lui Dumnezeu.

44. Spunea părintele Anastasie, ucenicul Sfântului Calinic, că au poposit împreună timp de trei zile la schitul Lainici, unde era egumen marele duhovnic și arhimandrit Irodion Ionescu, renumit pentru viața sa în toate hotarele Olteniei și dincolo de Garpați. Apoi, pornind pe poteci de munte spre Râmnicu-Vilcea, au poposit puțin într-o poiană. Și plecând însoțitorii săi înainte, Sfântul Calinic stătea jos și plîngea.

— De ce plîngi. Prea Sfinte? l-a întrebat ucenicul. Te doare stomacul?

— Nu, fiul meu, a răspuns el. Dar nu credeam să mai trăiesc să văd alt stareț schimbându-se în Cernica. Nicandru, starețul Cemicăi, a murit!...

Deci, ucenicul însemnând ziua și ceasul acela, a plecat după două săptămîni la Mînăstirea Cernica și s-a încredințat că arhimandritul Nicandru se mutase la Domnul chiar în ziua și ceasul cînd a plîns Sfântul Calinic.

45. Odată, pe cînd Sfântul Calinic slujea Sfînta Liturghie în paraclisul Episcopiei Rîmnicului cu mai mulți slujitori, a fost adusă la biserică o femeie legată în lanțuri, cumplit chinuită de un duh necurat. La sfârșitul slujbei, protoiereul orașului a rugat pe bunul păstor de suflete să-i citească o rugăciune de vindecare. Arhimandritul Anastasie i-a pregătit molitfelnicul. După citirea rugăciunii, Sfântul Calinic a binecuvîntat pe femeia bolnavă de trei ori, în numele Prea Sfintei Treimi și a zis:

— în numele Domnului nostru Iisus Hristos, scoală-te! în clipa aceea bolnava s-a vindecat cu darul lui Dumnezeu. Deci, sculîndu-se sănătoasă de jos, săruta cu lacrimi sfintele icoane, mulțumind binefăcătorului ei. Apoi, intrînd Sfântul Calinic în chilia sa, a început a plînge cu multe lacrimi.

— De ce plîngi, Prea Sfîntite? l-a întrebat ucenicul.

— Nu am nimic, fiul meu, dar văd că pentru multele mele păcate mă pedepsește Dumnezeu. Spuneți la toți, că nu pentru mine păcătosul a făcut Dumnezeu această minune de a tîmădui pe femeia bolnavă.

46. Spunea același ucenic despre Sfântul Calinic:

— Era atît de milostiv, încît, cînd nu avea ce să dea milostenie, își dădea hainele de pe prea sfinția sa și plîngînd se ruga de mine nevrednicul ca să caut bani de unde voi ști, ca să aibă să dea la „frații lui Hristos”, căci așa numea fericitul pe săraci și neputincioși.

47. Odată, pe cînd Sfântul Calinic ieșea de la slujbă, la o biserică din Craiova, episcopul i-a dat șase galbeni. Iar în ograda episcopiei, o femeie cerîndu-i milostenie, a scos acei galbeni și i-a pus în mîinile ei.

După trei zile, aceeași femeie a venit iar la ușa Sfîntului Calinic să ceară milostenie. Deci, chemînd pe părintele Anastasie, ucenicul său, i-a poruncit zicînd:

— Dă milostenie femeii de afară.

— Prea Sfîntite, a răspuns el, această femeie a primit șase galbeni cînd ne am întors de la biserică.

Iar blîndul păstor i-a zis cu asprime:

— Dar cuvioșia ta, dacă ai mîncat ieri, astăzi nu mai mîncîci? O fi fost și eadatoare la cineva și de aceea mai cere. Du-te și dă-i milostenie!

Din clipa aceea pînă la sfârșitul vieții Sfîntului Calinic, n-a mai îndrăznit ucenicul să-i facă vreo observație în privința milosteniilor.

48. Spunea iarăși ucenicul despre Sfântul Calinic:

— Cînd hirotonisea preoți, nu numai că nu lua nimic pentru osteneala sa, ci oprea și pe alții a le lua ceva. Iar cînd plecau preoții pe la bisericile lor, îi chema înaintea sa și îi povățuia cum să se poarte în societate și cu enoriașii lor. Apoi le dădea bani de cheltuială pe drum, cărți de preoție și alte cărți gratuite.

49. în timpul domniei lui Cuza Vodă — spunea ucenicul Sfîntului Calinic — s-a întîmplat o tulburare în seminarul episcopiei de Rîmnic și prea sfinția sa, cu darul și cu blîndețen «a a pctoiit acea tulburare. Afînd de aceasta, mitropolitul Nifon și ministrului de Culte Scarlat Crețulescu au trimis de la București un funcționar în anc<?tă.

— Nu mai este nevoie ca să faci dumneata cercetare — a zis Sfîntul Calinic — pentru că eu ca episcop i-am liniștit și mulțumit pe toți. Să spui la cei care te-au trimis că sînt în neștiință de aceasta.

Auzind de cuvintele Sfîntului Calinic, ministrul s-a supărat și intrînd în audiență la domnitor, i-a spus:

— Măria Ta, să iscăliți decretul de suspendare a episcopului de Rîmnic și darea lui în judecată, iar dacă nu, să-mi primiți demisia.

— Demisia dumitale pot să o primesc, iar decretul contra episcopului de Rîmnic niciodată nu-l voi semna! a zis domnitorul Alexandru Ioan Cuza. Apoi, cu voce înaltă a strigat:

— Măi Scarlate, acela, episcopul Rîmuicului, Calinic, este adevăratul și sfântul călugăr al lui Dumnezeu și ca ci altul nu mai este în toată lumea.

50. Sfântul Calinic, avînd darul înainte-vederii, într-una din zile a spus ucenicului său. Anastasie:

— Să știi, fiul meu, că la 1866 Cuza nu mai este domn al țării și au să se facă mari schimbări. Să mai știi că la 1877 are să vină în țară împăratul Rusiei cu familia și cu oștirile sale și are să treacă Dunărea, să se bată cu turcii; dar rușii au. să fie învinși de turci. După aceea, rușii au să cheme în ajutorul lor oștirea română și, cu ajutorul lui Dumnezeu, au să facă românii mari victorii, încît să-i laude și să-i admire toate continentele lumii. După acest război sîngeros, are să fie un război cu condeii, adică cu diplomația. Și după aceasta are să vină un război așa de mare, cum nu a fost de cînd pămîntul, și fîice de aceia care vor scăpa după acest mare război.

51. Adeseori, mergînd Sfântul Calinic în vizită canonică prin eparhie, i-a plăcut locul liniștit de la schitul Frăsinei. De aceea a voit să facă aici mînăstire de chinovie ca la Cernica. Deci numaidecît, în anul 1863, a pus de s-a zidit biserică frumoasă și chilii pentru părinți și a așezat reguli ca în Cernica, unde s-au adunat vreo cîțiva călugări. Însă, pentru asprimăea locului, n-au putut să se adune prea mulți părinți.

52. După zidirea Mînăstirii Frăsinei, a voit Sfântul Calinic ca în acest locaș sihăstresc să nu intre niciodată parte femeiască. De aceea, înainte de retragerea sa din scaun, a fixat la un kilometru mai jos de Frăsinei o piatră pe care scrie următoarele:

„Calinic, cu mila lui Dumnezeu Episcop al Rîmnicului Nouului Severin.

Acest sfînt locaș s-a clădit din temelie de noi, spre a fi chinovie de părinți monahi. Și fiindcă prin partea femeiască putea să se aducă vreun scandal monahilor viețuitori acolo, de aceea, sub grea legătură s-au oprit ca de la acest loc să nu mai treacă înainte, sub nici un chip, parte femeiască. Iar cele ce vor îndrăzni a trece să fie sub blestem și toate nenorocirile să fie asupra lor, precum: sărăcia, gubăvia și tot felul de pedepse. Și iarăși, cele ce vor păzi această hotărîre să aibă blagoslovenia lui Dumnezeu și a smereniei noastre și să vie asupra lor tot fericit bine. Amin. Calinic. Rîmnic, 1867, Ianuarie 17”.

53. În vara aceluiași an, după înnoirea Mînăstirii Frăsinei, o copilă din satul Muierasca, care păștea vitele aproape de hotarul mînăstirii, alergînd după vite, a trecut din greșală mai sus de piatra cu legămîntul pus de Sfântul Calinic. În ceasul acela, copila s-a îmbolnăvit de epilepsie.

La rugămîntea părinților ei, preotul din sat a spus despre aceasta Sfîntului Calinic, rugîndu-l s-o ierte și să-i citească rugăciuni de vindecare.

— Ce tristă întîmplare, a zis blîndul episcop. Să mergem să ne rugăm pentru dînsa !

Deci a venit anume în satul Muierasca și a intrat în casa bolnavei. Copila zăcea în pat în grea suferință.

— Mă cunoști? a întrebat-o Sfîntul Calinic. Iar bolnava a făcut semn din cap că îl cunoaște. Apoi, mîngîindu-o i-a zis: — Ai să te faci sănătoasă; da, da, ai să te faci sănătoasă ! Eu te-am iertat! Să ne rugăm lui Dumnezeu să te ierte și El. Apoi și-a pus omoforul peste bolnavă, i-a citit rugăciunea de iertare, a stropit-o cu agheazmă pe frunte, și i-a zis din nou: — Da, da, ai să te faci sănătoasă ! Și a plecat.

După o zi copila s-a sculat sănătoasă din pat. Vestea acestei minuni 6-a răspîndit în toate părțile, căci toți îl cinsteau pe marele episcop Calinic ca pe un aedvărat sfînt și făcător de minuni.

54. Spunea arhimandritul Anastasie și despre altă minune:

— Fiul meșterului Costache, care zidise catedrala episcopală din Rîmnicu-Vîlcea și Mînăstirea Frăsinei, s-a îmbolnăvit de epilepsie. Boala îl chinuia tot mai cumplit. Bătrînul meșter a alergat la Sfîntul Calinic, cerîndu-i, cu lacrimi, rugăciuni de vindecare pentru fiul său.

— Du-te acasă, meștere Costache, i-a zis Prea Sfințitul, și te roagă Maicii Domnului!

Cum a intrat în casă tatăl și-a găsit feciorul sănătos rugîndu-se în fața icoanei Maicii Domnului.

— Rugați-vă și voi Maicii Domnului, a zis copilul. Nu vedeți cum se roagă Prea Sfințitul Episcop ? De acum înainte nu mă mai îmbolnăvesc !

În același ceas a venit și părintele Anastasie, cu moaștele Sfîntului Mercurie, să le sărute copilul, după porunca prea Sfințitului Calinic.

55. Spunea iarăși ucenicul său că din anul 1820 și pînă cînd s-a mutat din Viața aceasta, pește n-a mîncat, fără numai verdețuri și acelea fără untdelemn o dată pe zi. Iar unt de vaci, ouă, brînză și lapte numai sîmbăta gusta cîte puțin, ca să biruiască mîndria.

56. Același arhimandrit spunea că din anul 1850, cînd a fost ales episcop și pînă în anul 1868, cînd a decedat, nu și-a schimbat întru nimic paza datoriilor sale monahale, ci mai mult se nevoia întru toate faptele cele bune. Chiar și hainele ce le purta ca episcop nu erau mai luxoase ca cele pe care le purta cînd era stareț în Mînăstirea Cernica.

57. Pe cînd era episcop de Rîmnic, Sfîntul Calinic toată ziua ședea cu cartea în mîna și citea. Pentru ca să nu-l cuprindă somnul, sau să-și risipească mintea de la lucrarea ei, obișnuia să pună pe carte o greutate metalică rotundă, iar jos, în dreptul cărții, un lighean de tablă gol. Îndată ce Sfîntul Calinic se îngreua de somn și își pierdea echilibrul, greutatea

metalică cădea în lighean și îl deștepta din nou la rugăciune și la citit* Astfel, cuviosul era permanent stăpîn pe voința și pe trupul său.

58. Se mai spunea despre dînsul un fapt vrednic de știut. Intrucît nu mîncea niciodată carne, după rînduiala vieții monahale, dăduse poruncă părinților de la episcopie să nu mănînce nici ei carne. Într-o zi, sînd în cerdacul casei episcopale, i-a venit de departe un miros de carne friptă. Atunci a pornit încet după miros și a ajuns la chilia unui călugăr. După ce a bătut la ușă a intrat înăuntru. Călugărul tocmai frigea o bucată de carne. Deci, miniindu-se Prea Sfințitul de aceasta, a început să-1 mustre cu asprime, zicînd:

— Hoitarule ! Nu te-ai mai săturat de hoit ? Nu vezi că faci mincare viermilor și putoare ?

Într-adevăr, Sfîntul Calinic ținea cu ucenicii săi să fie călugări și cu fapta, nu numai cu cuvîntul.

59. Acest prea ales episcop și om al lui Dumnezeu sfătuia și prin epistole pe fiii săi duhovnicești, nu numai prin viu grai și prin viața sa minunată. Iată cum învăța pe călugării din Mînăstirea Cernica:

— în locul lui Hristos, vă rog, fraților, umblați cu bună rînduiala între cei de afară, ca văzînd faptele voastre cele bune să slăvească pe TaCăl vostru cel cresc. Iar nu să se defăimeze numele lui Dumnezeu prin voi.

60. Zicea iarăși

— Veți putea păzi cinstea lui Dumnezeu și a voastră numai prin paza poruncilor și a făgăduințelor călugărești.

61. Iar pentru rugăciune așa învăța pe călugări:

— Păziți mai întîi pravila bisericească cu mare luare aminte și umilință, iar nu cu împrăștieri de gînduri și cu vorbe deșarte, că, dacă pentru tot cuvîntul deșert, *Domnul* zice vom da seama în ziua judecării, cu cît mai vîrtos cei ce vorbesc în vremea sfîntei slujbe ?

62. Zicea și acestea marele ierarh:

— Păziți masa de obște, păziți-vă de adunări la mîncări, la băuturi, la vorbe deșarte, că acestea duc în mare pierzare pe călugări.

63. Apoi adăuga:

— Să nu ieșiți din nunăstire fără binecuvîntare, nici să nu mergeți în capitală sau prin sate netrimiși de ascultare, afară de vreo mare nevoie personală.

64. Spunea Sfîntul Calinic:

— Călugărul care se zăbovește afară de chiKe, fără a fi trimis de ascultare, se împute ca peștele scos din apă. Să nu aveți prieteșuguri deosebite între voi; să nu aveți pungă osebită, ca Iuda.

65. Apoi cu stăruință le zicea:

— Vă rog, păziți-vă de cele trei arme ale diavolului, adică acestea: lenevirea, uitarea și necredința, prin care satana robește lumea în pierzanie.

66. Zicea iarăși Sfîntul Calinic:

— Vă rog, fraților, păziți poruncile lui Dumnezeu, ca și El să vă păzească pe voi.

67. La urmă îi îndemna pe fiii săi duhovnicești:

— Fraților, rugați-vă lui Dumnezeu și pentru mine, ca să-mi ierte toate păcatele, să mă păzească de văzuți și nevăzuți vrăjmași, să mă întărească în lupta care mi-a pus-o înainte și să am sfîrșit bun creștinesc.

68. Apoi continua, zicînd:

— Așa vă rog, iubiții mei frați și fii, păziți rînduialile pe care vi le-am așezat după canoanele Sfinților Părinți, pe care și eu le-am păzit, după cum m-ați văzut, fiind între voi.

69. Zis-a iarăși Sfîntul Calinic în testamentul său:

— Să fie știut tuturor că eu, de cînd in-am călugărit în Sfînta Mînăstire Cernica, anul 1808, noiembrie 12, în toată viața mea nu m-am îngrijit a aduna argint sau aur, sau haine de prisos, nici pentru pomenire după moarte am strîns bani, ca să păzească curată sărăcia călugărească ce o am făgăduit lui Dumnezeu.

70. După șaptesprezece ani de rodnică păstorie a turmei lui Hristos, adică la 24 mai 1867, Sfîntul Ierarh Calinic s-a retras din nou la metania sa, Mînăstirea Cernica, unde dorea să-și dea obștescul sfîrșit. A doua zi, de înălțarea Domnului, a venit la biserică, a stat la liturghie și la urmă a dat anafora părinților, sărutîndu-i toți mîna. Pe urmă a mers în chilia sa, cea mai dinainte gătită pentru sine și de aici n-a mai ieșit pînă la sfîrșitul său, fiindcă slăbise cu totul de bătrînețe și de mult post.

71. Spunea mitropolitul Nifon către Anastasie, ucenicul Sfîntului Calinic:

— Știu că voi, frații Baldovini, ați servit cu frică de Dumnezeu pe episcopul vostru. Te rog, cînd vei vedea că este greu bolnav să mă vestești și pe mine ca să mă mărturisesc lui, căci am multe cuvinte care trebuie să i le arăt cît este în această viață și sa-mi cer iertăciune. După ce mitropolitul a intrat la Sfîntul Calinic și s-a mărturisit lui, a ieșit de la el așa de vesel și luminat la chip, cum nu mai fusese în toată viața lui.

72. Plecînd mitropolitul Nifon, a zis Sfîntul Calinic, care zăcea în pat, către iubitul său ucenic. Anastasie:

— Fiul meu, Nifon mi-a spus totul și cred că este speranță de mîntuirea lui. Să știi că la șapte ani cînd mă va dezgropa pe mine, va intra mitropolitul în mormmt

Această prevestire s-a împlinit întocmai.

73. In Joia cea Mare, anul 1868, spre sfârșitul lunii martie, Sfântul Calinic a chemat la chilia sa șapte preoți de au slujit Sfântul Maslu. După optust, le-a zis Prea Sfințitul:

— Părinților, rugați-vă lui Dumnezeu pentru mine că poate zilele acestea ne vom despărți!

74. La rugămintea Sfântului Calinic, în fiecare seară venea în chilia sa ucenicul său iubit, cuviosul Anastasie, și îi citea toată pravila, căci acum slăbise și nu mai putea să și-o facă singur. După terminarea rugăciunii stătea mult de vorbă cu părintele Anastasie și ceilalți părinți apropiați, dându-le tot felul de sfaturi folositoare de suflet.

75. Spunea părintele Anastasie că într-una din aceste seri de rugăciune și priveghere, i-a zis Sfântul Calinic:

— Adu-ți aminte ceea ce ți-am spus în anul 1852 la Craiova, și de atunci pînă acum, că voi, frații Baldovini Anastasie și Orest, aveți să-mi închideți ochii și să mă duceți la groapă. Așa că acum mai am 14 zile și mă duc din această lume. Ai grijă să mă îmbraci la moarte cu veșmintele ce ți-am spus că sînt trimise de călugărița Brîjicoveahca din Moldova*.

76. Spunea iarăși părintele Anastasie că într-o seară, „prea sfinția sa, întinzînd cu mine vorba despre mai multe învățături și eu știind că darul Sfântului Duh este cu desăvîrșire în el, i-am zis”:

— Prea Sfințite Stăpîne, știu că mult-puțin, cît te-am servit, dar te-am servit cu credință și dragoste. Pentru aceasta nu ceraltceva decît să te rogi lui Dumnezeu ca să-mi ierte păcatele mele pe acesată lume. Atunci prea sfinția sa a început să plîngă amarnic, încît m-a făcut și pe mine păcătosul să plîng. După ce s-a liniștit, a început a-mi zice:

— Fiul (fătul) meu, eu v-am primit în Mînăstirea Cernica. eu v-am călugărit și v-am luat îdin nunăstire și ați urmat mie. Știu că nu v-ați păzit datorile și fărăduințele călugăriei, însă să vă siliți a le păzi de aici înainte și vă făgăduiesc că, dacă voi afla har înaintea lui Dumnezeu, am să mă rog pentru voi și pentru toți ai mei.

77. Dorind Sfântul Calinic să asculte ultima liturghie pe pămînt și să se bucure de praznicul învierii lui Hristos, în ziua de Paști a slujit un preot Sfînta Liturghie în paraclisul chiliei unde ședea, și s-a împărtășit pentru ultima dată cu Prea Curatele Taine. Era în ziua de 7 aprilie 1868.

78. în joia luminată, adică la 11 aprilie, se împlineau cele 14 zile prevestite de Sfântul Calinic. Cu cîteva zile mai înainte a venit la el starețul mînăstirii, arihmandritul Ștefan, „pe care îl iubea foarte mult și i-a dat testamentul pentru înmormîntare scris cu cîtăva vreme înainte. Apoi

* Este vorba de Safta Brîncoveanu din Mînaștirea Văratec, care a donat Sfântului Calinic un rînd de veșminte u anul 1852.

l-a mai învățat și ceva lucruri duhovnicești, vorbind amîndoi multe ceasuri’.

79. în noaptea de 10 spre 11 aprilie a venit părintele Anastasie la Sfântul Calinic și i-a citit utrenia. După optust au stat amîndoi de vorbă, vorbind pentru mîntuire și alte lucruri folositoare. Cînd se lumina de ziuă părintele Anastasie s-a retras în chilia sa.

La orele 5 dimineața, Sfântul Calinic a chemat pe ucenicul Ghermauo ca să-l îmbrace în cămașă și haine de îngropare. Pe toate celalte le dăduse de pomană. Apoi singur s-a sculat, s-a spălat pe față, s-a pieptănat și a binecuvîntat pe toți cîți erau în casă. Spunea ucenicilor că „au venit niște oameni mari în casă si vor să-1 ia cu dînsii”.

Cum stătea așa în picioare, a cerut o cruce. Apoi ținînd crucea în mînă 8-a închinat ei, a sărutat-o și a zis:

— Sfință Cruce, ajută-mi! Iar către ucenici a zis: Să ne vedem în fericirea din cealaltă lume î Și rezemîndu-și capul pe pieptul lui Ghermano, a răsuflat adînc și și-a dat duhul în mîinile Domnului.

80. La înmormîntarca Sfântului Calinic, care a avut loc sîmbătă, 13 aprilie, au venit mitropolitul Nifon cu patru episcopi, mai mulți egumeni și zeci de mii de credincioși, „încît nu mai încăpeau în amîndouă ostroavele”. Cu toții se sileau să-i sărute mîinile. Trupul său era îmbrăcat în veșminte arhieresti, așa cum poruncise el, era așezat pe scaun, cu cîrja și evanghelia pe braț.

Slujba prohodului s-a făcut în biserica cea mare din ostrovul Sfîntului Nicolae. Apoi patru preoți l-au purtat pe brațe, împreună cu zeci de arhieriei, preoți și diaconi și l-au înmormîntat așezat pe scaun, în partea de nord a pridvorului bisericii Sfîntul Gheorghe, ctitorită de el.

81. După înmormîntarca Sfîntului Ierarh Calinic „a venit comisia de la guvern ca să cerceteze pentru stare — avere personală — și a aflat bani o rila și o jumătate de napoleon și multe adevărîte întărite cu iscălituri, de pe la toate locurile pe unde dăduse milostenie, atît de aici, din România, cît și din Orient, Ierusalim, Sfetagora și alte locuri de prin Turcia, care hîrtii s-au luat de minister”.

82. Despre marele episcop, Sfîntul Calinic spunea ucenicul său, cuviosul Anastasie Baldovin, aceste cuvinte:

— Acest sfînt episcop și arhieriu al Bisericii noastre ortodoxe a săvîrșit multe fapte mari și folositoare pentru această țară și Biserica Română.

83. Spunea iarăși despre el că în timpul cît a trăit în viață, a făcut șapte biserici mari și trei paraclise și a crescut mii de fii duhovnicești.

84. Ultimele cuvinte ale ucenicului său formează o solemnă mărturisire către credincioși:

— Declar pe conștiință, ca arhimandritul și duhovnic ce sînt eu păcătosul și în numele adevărului adevărat, că acest sfînt episcop Calinic, cum .1 ieșit din pîntecele maicii sale, tot așa a intrat în pîntecele pămîitului*.

85* *Pîngerea smeritului Calinic Ieromonah^ stareșul Cernicăi**.*

*Știu începutul meu că are sfîrșit.
Și eu viețuiesc ca un fără de sfîrșit^
Avînd mintea înaltă cugetătoare^
Și viața-mi merge spre scurtare.
Ziua, noaptea, cugetînd cele deșarte
Și eu m-am apropiat de moarte.
Cu cit văd că se apropie moartea de mine.
Cu afit mă silesc a o scoate din pomenire:
Că dacă nu este cu puțință a scăpa de moarte cu lucrul.
Eu mă silesc a scăpa de ea cu gînduL
Oh și vai, cum m-am împietrit!
In fiește care zi petrecînd frați la mormînt
Și cu nimic nu m-am umilit.
Nici cu inima suspinînd.
Să plec ochii la pămînt.
Să mă uit în mormînt.
Să văd podoaba mea strălucind în oase înșirate.
Pline de putoare și de viermi mîncate!*

*Ah cum strigă mormîntul către mine
Zicînd; aicea vei să te sălășluiești și tu mîine.
Ahate-te spre mine măcar astăzi,
scofîndu'ți mintea din lume.
Ca nu fără de veste să dea moartea peste tine:
Că pe lume cîți o au iubit
Golii i-au trimis în mormînt,
Rîzînd și batjocorînd pe cele ce aicea le-au agonisit.
Iar nu în Dumnezeu s-au îmbogățit.
Ci veșnică muncă o au moștenit*

*în tartarul cel nesfîrșit.
Vai, vai de a mea ticăloșire.
Cum nu-mi viu întru simțire.
Să plîng cu neconținere.
Veșnica mea osîndire.
Vino, ticăloase suflete ui meu.
Să cădem cu plîngere la Dumnezeu,*

* Capetele sînt luate din *Istoriile sf. Monastiri Cernica și Căldărușaniy* de Casian Cernicanu). București, 1870, din *Viața și nevoițele cele monahale ale Prea Cuviosului Episcop al Rîmnicului Noul Severin, D. D. Calinic*, de Arhim. Anastasie Baldovin, „Biserica Ortodoxă Română**”, 1898, p. 1015—1034, din *Viața și faptele Sfîntului Ierarh Calinic de la Cernica*, București, 1955.

*• Extrasă din *Istoria Mînăstirii Cernica^ op. cit.*, p. 1043—1044.

*Rugîndu-ne și Prea Curatei Fecioare
A mele bune chezășuitoare.
Ca să facă milostiv pe Fiul Său,
Iisus Hristos Dumnezeu:
Ca să mă izbăvească de focul cel nesfîrșit.
Că cunoscînd am greșit
Sfînților toți rugați-vă pentru mine
Că singur m-am lipsit de-al vostru bine.
Măcar de acum înainte să petrec cu pocăință.
Și să mă săvîrșesc în credință.
Ca să cîștig vrednica odihnă. Amin.*

CALINIC, stareș Cernicăi, 1822 August 1.

CUVÎNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ...

al Sfîntului Ierarh Calinic,

rostit către tot soborul Mînăstirii Cernica, în septembrie 1850,
cînd a plecat ca episcop la Rîmnicu-Yilcea

Fraților și Părinților,

Dumnezeu așa binevoind ca astăzi să ne despărțim trupește unii de alții, dar cu duhul cred că vom fi împreună pînă la sfîrșitul acestei vremelnice vieți, că eu așa m-am rugat lui Dumnezeu, ca unde mi s-au topit tinerețile, acolo să mi se și sfîrșească această viață, pentru care cred că va fi adevărat. Că nici un lucru nu este mai dulce în lume decît creșterea căminului părintesc, după cum mai adesea se întîmplă la noi călugării, iar mai vîrtos înțeleg cuvîntul meu cei ce au gustat din acest pahar.

Pentru că, călugărul, oriunde va merge și oricît bine va găsi, tot nu este ea unde și-a pus metania; fiindcă inima lui nu este în pace. Așa și eu, ca călugăr ce sunt, am petrecut aici între aceste ostroave 43 de ani. Gîndiți-vă cu ce mîhnire le las acum și ce jale mă cuprinde, care singuri o vedeți în fața mea că, pentru lacrimile ce m-au cuprins, nu pot să vă spun tot ce am în inimă, fără numai aceste puține învățături „și vă rog să le păziți, ca de la un duhovnicesc părinte al vostru și ascultați, iubiților, cu luare-aminte.

Fraților și Părinților,

Domnul nostru Iisus Hristos a zis către iudei: „Casa Mea Casă de rugăciune se va chema la toate limbile, iar voi' o ați făcut peșteră tîlhărească* (Matei XXI, 12). Ca să nu pătimim sau să auzim și noi una ca aceasta, iubiții mei jfrați și fii, trebuie dar să avem mare grijă cînd intrăm în Sfînta Biserică sau în Sfîntul Altar, că acolo este însuși Domnul nostru Iisus Hristos de față în Sfintele Taine.

Nu este nimenea iertat, fără de mare trebuință a intra în Sfîntul Altar. Iar cînd sîntem siliți, să intrăm cu mare sfială și frică, după cum

zice proorocul David: „Slujiți Domnului cu frică . . .” (Ps. 2, 9), și învățatură, ca nu din neștiință să greșim și să mâniem pe Domnul și „să pierim din calea cea dreaptă”. De aceasta noi cu mare evlavie să cinstim cele sfinte. Când este trebuință să intrăm, să facem 3 închinăciuni înaintea ușii și intrînd să descoperim capul. Apoi să facem alte 3 închinăciuni înăuntru. Cei hirotonisiți sărută Sfînta Masă, iar monahii nu se ating de dînsa. Și cîtă vreme vom fi în Sfîntul Altar să stăm cu mare frică și evlavie, ca înaintea lui Hristos. Și fiind vremea pomenitului la Proscomidie, tot cu capul gol să pomenim, după cum zice Pavel apostolul: „că bărbatul rugîndu-se sau proorocind cu capul acoperit, rușinează pe capul său, Hristos”. Iar fiind cineva bolnav sau frig tare, poate a-și acoperi capul, că Dumnezeu cunoscător-de inimi este; știe gîndul nostru pentru care și ne va da plată. Așa-dar sîntem datori a urma.

Iar în vremea Sfîntei Liturghii nu este slobod nimănui a intra în Sfîntul Altar, numai preoții, diaconii și paraclisierii cei slujitori, și aceștia cu evlavie și cu liniște să umble. Iar ceilalți toți sîntem datori a sta în Sfînta Biserică cu mare evlavie și frică; nici făcînd vreo neorînduială sau vorbind, sau cu ochii uitîndu-ne în vreo parte sau în alta; nici să ieșim pînă la sfîrșitul slujbei, ca să ne cădem în blestemul Sfintelor Soboare ale Sfîntilor Părinți, care afurisesc pe cei ce fug mai înainte de otpust. Iar avînd ascultare sau neputință, să meargă la preot, să-i sărute mina, să ia anaforă și așa să iasă. Inșă să se cerce fiecare pe sine, să nu cumva să fie ispită diavolească, sau lenevie, sau nebăgare de seamă, ca să nu cadă în blestemul cel proorocesc, că zice: „*Blestemat tot cel ce face lucrul lui Dumnezeu cu lenevire sau nebăgare de seama***”.

Așa, fraților, să petrecem în Casa lui Dumnezeu, că este Casă de rugăciune, iar nu cort de comedii. Să cinstim cele sfinte ca și noi să fim cinstiți de Dumnezeu; iar să nu-L mâniem ca fiii lui Aaron și să pierim. Acestea vă sfătuesc și vă învăț, iubitorilor, ca toți să ne mîntuim, cu darul Domnului nostru Iisus Hristos. Că deși vom fi departe cu trupușile, dar cu duhul vom fi nedespărțiți, rugîndu-ne și ajutîndu-ne unii cu alții, după cuvîntul ce zice: „că frate cu frate ajutorîndu-se se vor face ca o cetate nebiruită”.

Așa și voi, fiilor, cînd vă veți face rugăciunile cele orînduite de duhovnic, să vă aduceți aminte și de mine, părintele vostru care multă grijă am purtat pentru fiecare din voi, din ziua în care v-am primit în mînăstire. Că v-am iconomisit pe fiecare după putința voastră și am îngrijit de voi pînă astăzi. Și acum vă dau în mina Sfîntului Ierarh Nicolae, mîngîietorul neputințelor mele, ca să îngrijească de mîntuirea voastră. Și după dînsul vă încredințez în îngrijirea cuviosului și al meu iubitor chir Nicandru, pe care din mica copilărie l-am primit în mînăstire și este sporit și vrednic de a povățui suflete la mîntuire.

Apoi, întorcîndu-se către cuviosul stareț, părintele Nicandru, a început cu dulci și jalnice cuvinte a-i zice așa:

Iubite fiule Nicandru

Dumnezeu așa binevoind ca să te las în locul meu să păstorești această turmuliță, ce de 32 de ani prin multe osteneli o am îngrijit; și multe necazuri și trude am tras pentru locușorul acesta, numai și numai să-l văd împodobit cu adunare de ucenici ai lui Hristos. Și iată, fiule, ți-i încredințez astăzi, la număr 354 afară de frați, și te rog să porți grijă de mîntuirea tuturor, ca să iai și cuvioșia ta plată de păstor adevărat.

Și acum, cu darul lui Dumnezeu să ne mîntuim toți și peste puțin iarăși ne vom vedea.

Apoi așezîndu-se în strană cu ochii plini de lacrimi, i-au sărutat mina toți părinții, plîngînd după dînsul. Iar cîntăreții cîntau cîntări de despărțire. Și după otpust au ieșit toți din biserică în sunetul clopotelor care făcea pe tot muritorul să scoată lacrimi chiar din inimă de piatră.

Și petrecîndu-i pînă la un loc și-a luat ziua bună și s-a urcat în căruță și a plecat, luînd cu sine vreo cîțiva din părinți ca să-i fie de slujbă în eparhie.

88 EPISTOLA

Sfîntului Ierarh Calinic de la Rtmnicul Vilcea adresată soborului Mînăstirii Cernica *

Fraților și Părinților.

Vin cu duhul cercetîndu-vă, că măcar că m-am depărtat de voi cu trupul, dar cu duhul sînt împreună cu voi. Pentru că vă doresc sporirea cea sufletească și buna petrecere, ca să sporiți în cele duhovnicești fapte: în dragoste, unire, ascultare și întru supunerea către mai marele vostru și către toți cei în Hristos frați, cum ne-am făgăduit înaintea Sfîntului Jertfelnic, la primirea sfîntului chip al călugăriei cu umilință.

În locul lui Hristos, vă rog, fraților, umblați cu bună ^înduială între cei de afară, ca văzînd faptele voastre cele bune să slăvească pe Tatăl vostru cel ceresc. Dar nu să se defaime numele lui Dumnezeu prin voi. Iar cum veți putea păzi cinstea lui Dumnezeu și a voastră, prin paza poruncilor și a făgăduințelor călugărești:

* Extrasă din *Istoria Mînăstirii Cernica* ^ „B.O.R.” an XII (1898), de Arhim. Anastasie Bal-dovia, p. 1044-1045.

ca pe mine cel atît de sărac, să mă dea obișnuitei îngropări, apoi mă rog acelor care își aduc aminte de moartea lor, să-mi tîrască păcătosul meu trup la oricare biserică săracă și acolo, lîngă trupuri să-l îngroape. Iar dacă voirea stăpînitorilor ar porunci ca să mă îngroape după obicei, apoi mă rog iubitorilor de Hristos îngropători, fiind în eparhie, să mă îngroape în Episcopie, lîngă biserica cea din nou făcută. Iar fiindu-mi săvîrșirea afară de eparhie, să mă îngroape în Sfînta Monasterie Cernica, lîngă biserica cea nouă de noi zidită, unde ne-am călugărit și mult ne-am ostenit din tinerețe la bătrînețe.

Deci, dacă cel ce va voi ca fără de bani să-mi pomenească păcătosul meu suflet la rugăciunile sale, pentru Dumnezeu, unul ca acela și singur să fie pomenit întru împărăția cerului. Iar cel ce va avea trebuință de plată pentru pomenire, mă rog să nu mă pomenească pe mine, cel atîta de sărac, cel ce nimic nu mi-am lăsat de pomenire. Iar Milostivul Dumnezeu să fie milostiv tuturor și mie păcătosul, în veci. Amin.

Aceasta este diata și duhovnicească a mea scrisoare, aceasta este înștiințarea de averea mea. Iar necrezînd cineva aceasta și ar începe cu iscodire a cerca după mine aur și argint, măcar și mult de s-ar osteni, nimic nu va afla. Iar Milostivul Dumnezeu va judeca. Amin.

Anul 1860, 6-a scris de noi smeritul Arhiereu
CALINIC, Episcopul Rîmnicului Noul Severin

CUVIOSUL PROCOPIE (PICU) PATRUȚ

Săliște, județul Sibiu

(1818—1872) *

Acest monah vrednic de pomenire a fost un deosebit misionar și cărturar transilvănean autodidact din secolul XIX.

Născut în Săliștea Sibiului, în 1818, din părinți oieri binecredincioși, el a deprins frica lui Dumnezeu încă de mic, în casa părintească. Scrisul și cititul le-a învățat în școala din sat, iar cîntarea bisericească de la preotul bisericii mari din Săliște, unde a intrat încă de la vîrsta de 11 ani ca ajutor de „crîznic” (paracliser). Puternic atras de viață religioasă și de exemplele cuvioșilor și ale mucenicilor, el s-a adăpat cu o rară evlavie din cărțile sfinte, aflate în bisericile și prin casele din satul său.

* Onisifor Ghibu, *Scritorul — ascet Picu Procopie Patruț din Săliște* în „Telegraful Român”, nr. 80, 82, 83, 86 1905; idem, *Un reprezentant rustic al spiritualității românești de la mijlocul secolului al XIX*, în „Artă și tehnică grafică”, caiet 11/1940; Octavian O. Ghibu, *Bibliografia operei lui Pieu Patruț din Săliștea Sibiului*, în „B.O.R.”, nr. 3--4/1976.

Din tinerețe a început să scrie, primul său manuscris fiind datat îri 1837. Căutînd continuu să-și desăvîrșească cunoștințele, își procură, prin oierii transhumanți din Săliște, toate scrierile bisericești și morale mai importante din timpul său, devenind un remarcabil autodidact. Adînc pătruns de credința cea dreaptă și avînd o rară vocație de misionar, el descrie, în versuri care se cîntau și pe care și l-ea caligrafiat și ilustrat el însuși în volume manuscrise, viețile celor mai de seamă sfinți și mucenici, precum și însemnătatea și învățămintele tuturor praznicelor Bisericii Ortodoxe.

Rîvnind tot mai mult pentru dragostea lui Hristos, tînărul Oprea s-a călugărit în anul 1849 la schitul Cheia (Vîlcea), luînd numele de Procopie. Apoi, întorcîndu-se în satul natal, a dus o exemplară viață duhovnicească de paraclisier și bun misionar printre semenii săi, în rîndul cărora a propovăduit neobosit dreapta credință și viața morală, pînă cînd și-a dat obștescul sîrșit. Grija lui cea mai mare a fost aceea de a vorbi tuturor despre Hristos, prin viu grai, prin cîntări, prin miniaturile cu care își împodobise scrierile sale și de a călăuzi cît mai multe suflete pe calea mîntuirii. „El nu trăia prin biserică, ci pentru biserică și pentru idealurile morale ale ei, închinîndu-și fiecare clipă a vieții sale slujirii Domnului, prin cîntare, prin alcătuire de versuri, prin zugrăvire de lucruri sfinte, prin citire de cărți bisericești, religioase și teologice, și prin opere de dragoste față de aproapele său. Literatura bisericească românească cred că n-a avut niciodată un mai setos cititor, talmăcitor și următor ca pe monahul Procopie (Picu)-Patruț”. Un adevărat ascet în mijlocul lumii, stăruitor ziua și noaptea în rugăciune și pilde, curat la suflet, senin la față și foarte iubitor de osteneală. Serile, de obicei, le petrecea printre creștinii din sat, care veneau la el pentru a-i asculta povețele și a deprinde cîntările de la strană.

Pe lîngă activitatea sa duhovnicească și misionară, cuviosul Procopie a desfășurat o vastă activitate cultural-religioasă, lăsînd după el peste 40 de lucrări manuscrise, care cuprind opera sa poetică, dramatică, de imnograf și imnolog, de caligraf și copist bisericesc, operă în parte originală, în parte preluată de la alți creatori. În sute de cîntări, imne și poeme, ilustrate cu aproape 3 000 de miniaturi în culori, el ne-a lăsat o operă care își așteaptă încă publicarea. Versurile sale „sînt izbucnirile spontane, în formă de imne și psalmi, ale unui suflet mare și bun, de om sfînt. Alcătuite într-o ușoară limbă populară și bisericească, cu miresme arhaice și însoțite de melodii religioase, potrivite de poetul însuși, versurile monahului Procopie au fost îmbrățișate de popor cu nespūsă iubire” *.

În afara operei sale originale, monahul Procopie a transcris, pentru sine sau pentru apropiații săi, lucrări ale altor autori sau lucrări ale sale,

rugându-se cu lacrimi, s-a vindecat desăvârșit la 14 decembrie 1849, și s-a întors sănătos la mînăstirea sa *.

Drept mulțumită, a împodobit icoana Sfintei Ana cu o strană nouă, precum se vede pînă astăzi. Iar pe reversul ei a scris următoarele: „Această strană pentru sfînta icoană făcătoare de minuni s-a făcut cu toată cheltuiala ouvioșiei sale Arhimandrit Barnaba, egumenul Mînăstirii Pîngărați, carele îmbolnăvindu-se cumplit la 1849, decembrie 14, și fiind la ceasul de pe urmă, cu mare laudă Sfînta Icoană îndată l-a făcut sănătos.

« Anul 1853, Ghenarie 24 »

După vindecare își continuă activitatea de stareț și dascăl pînă în anul 1857. Apoi se retrage și trăiește în Mînăstirea Pîngărați ca duhovnic pînă după anul 1872, cînd se mută la cele veșnice.

MITROPOLITUL ARDEALULUI ANDREI ȘAGUNA

(1808—1873) **

a. Viața

Mitropolitul Andrei Șaguna a fost cel mai mare ierarh al Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania, în decursul secolului XIX.

Marele ierarh s-a născut la Mișcolț, la 20 decembrie 1808, din părinți macedo-români, anume Naum și Anastasia. După ce termină școala greco-valahă din orașul natal, urmează gimnaziul, apoi dreptul și filozofia la Budapesta și în cele din urmă studiază teologia ortodoxă în orașul Vîrșeț din Banatul sîrbesc.

În anul 1833 este tuns în monahism la mitropolia din Carloviț, sub numele de Andrei, fiind hirotonit apoi diacon și preot. Astfel, din tinerețe își închină viața lui Hristos. În anul 1842 ajunge profesor la seminarul teologic din Vîrșeț, apoi devine egumen la mînăstirile sîrbești Hopovo și Covil. În anul 1846 este numit vicar general al episcopiei Sibiului, iar în aprilie 1848 este ales și hirotonit episcop al Ardealului. După 16 ani de rodnică activitate bisericească, culturală și națională, în anul 1864, episcopul Andrei Șaguna ajunge mitropolit al Ardealului și părinte

* Ierom. Ilarie Lupescu, *Scurt istoric al Mînăstirii Pîngărați*, în rev. „Viața Monahală”, Iași, 1933, p. 208—240. A se vedea însemnarea de pe icoana Sfintei Ana — M-rea Bistrița-Neamț.

•• Viața și activitatea mitropolitului Andrei Șaguna este extrasă din: Pr. Prof. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Sibiu, 1972; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, voi. II, colectiv București, 1957; I. Lupaș, *Mitropolitul Andrei Șaguna*, monografie istorică. Sibiu, 1911.

duhovnicesc al tuturor românilor de peste Carpați pe care îi păstorește încă nouă ani de zile.

În anul 1873 își dă sufletid în mîinile Domnului și este îngropat lângă biserica din comuna Rășinari — Sibiu.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Încă pe cînd era vicar, arhimandritul Andrei Șaguna și-a început activitatea de păstor îndemnînd preoții să aibă viață morală și să păstorească bine turma lui Hristos. Iată primele sale sfaturi adresate preoților din Transilvania:

— Fiecare preot să umble în reverență, nu numai cînd are a săvîrși vreo slujbă, ci și cînd va veni la cetate, sau va merge la mai marii lui;

— Nici un preot să nu îndrăznească a-și rade barba, iar părul să și-l pieptene înapoi;

— De la cercetarea jocurilor și a circiumelor și de la orice vorbe vătămătoare cinului preoțesc să se contenească;

— Negustorie a face sau a umbla în persoană după alte cîștiguri să înceteze de tot;

— Pentru ca fiecare preot după cuviință să-și poată împlini datoriile sale, tot insul să se îndeletnicească în citirea Sfintei Scripturi și a Sfinților Părinți. Să citească și să învețe catehismul pe de rost și, cîștigîndu-și folositoare cunoștințe, să fie în stare a cuvînta din timp către popor cu spor și cu folos și a-i putea arăta calea către fapte bune, spre care sfîrșit se cuvine să aibă o viață neprihănită, purtare bună întru toate și în tot locul, ca o trîmbiță bine răsunătoare, să deștepte pe toți spre cucernicia cea adevărat creștină și spre frica lui Dumnezeu.

2. În *Epistolia de învățătură către parohialnica preoțime** iarăși învăța, zicînd:

— Să se silească fiecare preot a povățui poporul să părăsească deprinderile rele, să nu facă nuntă în post, să se lase de căsătoriile între rudeni și să se ferească de cheltuielile zadarnice, de risipa de mîncare și băutură ce au obiceiul a face cu prilejul nunților.

3. Apoi, zicea și acestea:

— Să nu lipsească preotul a învăța, nu numai tinerimea școlară, ci și pe cea ce nu are puțință a umbla la școală, credința, frica lui Dumnezeu și începutul înțelepciunii. Prin toate purtările sale preotul să dea pilde bune poporului. Să-și chivernisească bine nu numai casa proprie, ci și toate ce țin de biserică. Iar de cercetarea circiumelor, de jocuri și glume să se ferească, precum cer canoanele Sfinților Părinți.

4. La urmă adăugă și aceste sfaturi:

— Preoții să poarte îmbrăcăminte preoțească, că din cele de afară se chibzuiește și așezarea cea înlăuntru a inimii. Să fie cu blindețe și cuget curat în adunările și sfaturile bisericesti, să nu rostească decît vorbe frumoase și împăciuitoare; să se poarte cu toată cuviința față de „stăpînirile și domniile” cărora le datoresc cinstire și ascultare. Față de poporani să fie cu dragoste, îndelungă răbdare și smerenie. Pentru slujbe să nu ia decît sinxbria legiuită, la cîștig urît să nu rîvnească, iar la cei săraci să slujească gratuit, că pentru această osteneală mare plată vor avea în ceruri.

5. În ziua hirotoniei sale în arhiereu, episcopul Andrei Șaguna a rostit aceste cuvinte:

— Cea mai mare parte a vieții mele pururea în osteneală mi-a fost și îmi va fi. Dar și cea mai mare bucurie mi-a fost și îmi va fi și în viitor, a învinge toate piedicile. Cred cu tărie că, fiind umbrat de puternicul scut al lui Dumnezeu, voi putea îndeplini scopul vieții mele întregi, ca pe românii ardeleni din adîncul lor somn să-i deștept și cu voia să-i trag către tot ce este adevărat, sfînt și bun.

6. Episcopul Andrei Șaguna s-a dovedit de la început a fi un adevărat părinte al românilor din Transilvania, un apărător înflăcărat al Ortodoxiei dreptmăritoare, dar în același timp și un apostol luminat de Duhul Sfînt, care pune mai presus de toate dragostea în Hristos și unirea națională decît ura, vrajba și dezbinarea confesională. Cu înțelepciunea și cu sufletul lui pașnic, el a contribuit cel mai mult la marea adunare de unitate românească din mai 1848, de pe Cîmpia Libertății.

7. Fiind oricînd gata de jertfă pentru cauza Bisericii și a înfrățirii tuturor românilor din Transilvania, marele ierarh a zăbovit 7 luni de zile la Vieaia, stăruind zi de zi pentru independența națională și religioasă a Transilvaniei și nu s-a întors înapoi pînă nu s-au ușurat suferințele poporului nedreptățit.

8. După încetarea răscoalei din anii 1848—1849, episcopul Andrei Șaguna a început, cu grele sacrificii, opera de restaurare, înfrumusețare și zidire din nou a zeci de biserici ortodoxe, în locul celor jefuite și distruse prin satele și orașele ardeleni. În cîțiva ani, toate bisericile din eparhie erau înnoite, împodobite și cu cărți de cult, cu icoane, cu veșminte și cu slujbe alese.

La acestea au contribuit, alături de credincioșii ardeleni, și cei din Moldova și Țara Românească, cu care se simțeau dintotdeauna frați. Un ajutor deosebit a dat și Mînăstirea Neamț, care trimitea cu carele cărți de slujbă și alte daruri la Episcopia Ortodoxă din Sibiu.

9. Pentru apărarea Ortodoxiei și întărirea vieții duhovnicești și culturale în Transilvania, episcopul Andrei Șaguna a înființat, în anul 1850, o vestită tipografie eparhială la Sibiu, care a fost ca o binecuvîntare dumnezeiască pentru toți. Despre eă vorbea marele ierarh mai tîrziu:

— Această tipografie, care pînă la moartea mea o am grijit și o am administrat, numai Dumnezeu știe cu cîte greutate și o am apărut și susținut față cu dușmanii Bisericii și ai națiunii noastre române. Că ce era să fac în împrejurările acestea? Să șed la rîul Babilonului și să plîng? Nu! Ci să mă socotesc despre modul cum s-ar putea lăți în preoțime și poporul nostru cunoștințele sistematice și temeinice despre Biserică și despre alte lucruri bisericesti.

10. Sub îngrijirea episcopului Andrei s-au tipărit în decurs de 11 ani 35 de cărți bisericesti, dintre care se pot aminti:

Elementele dreptului canonic (1854); *Kiriadromionul* (1855); *Istoria Bisericii Ortodoxe răsăritene universale* (1860), în două volume; *Ceaslovul Octoihul Psaltirea Penticostarul și Triodul*. Apoi cele douăsprezece *Mineie* (1853—1856), „după originalul îndreptat al preasfințitului episcop al Argeșului, Kir Iosif”; *Biblia ilustrată* (1856—1858), „după originalul celor 72 de talmăcitori din Alexandria” și altele.

Numai la un an de la înființarea tipografiei se tipăriseră la Sibiu 5.000 de *Catehisme* 5.000 de *Abecedare* 700 de *Ceasloave*, 3.000 *Istoriei Biblice*, 3.000 de cărți despre „*Datoriile supusilor*” și 1.500 *Apostoli*,

11. În prefața Bibliei ilustrate (1858) scrie episcopul Andrei Șaguna:

— Cele două traduceri ale Bibliei (1648 și 1688) sînt ușile prin care 8-a învrednicit și poporul românesc a intra în cîmpul cel ceresc al dumnezeieștilor învățături, care, în mijlocul vijeliilor și valurilor lumii, rămîn neclătite și adevărate din veac în veac. Ele sînt izvoarele care au izvorît înțîia dată apa vieții veșnice pentru neamul acesta, în toate părțile prin care este răspîdit.

Deșteptarea poporului românesc din barbaria veacurilor, împrietenirea lui mai departe cu legea lui Dumnezeu, pășirea lui către lumina cea blîndă a civilizației și a culturii, înfrățirea neamului nostru românesc, pe care mîna Proniei l-a semănat prin atîtea țări deosebite și printre atîtea neamuri străine, rămînerea în viață a limb ei sale naționale, — toate aceste binecuvîntări neasemănate avem a le mulțami acestor ediții vechi ale Sfintei Scripturi, acestor monumente nepieritoare ale Umbei, moralității și preste tot ale vieții noastre naționale și bisericesti.

12. Apoi adaugă și aceste cuvinte:

— Mare, într-adevăr, și adîncă trebuie să fie mulțumită noastră către pomeniții bărbați mari ai poporului, care în vremi atît de grele și cu mijloace și puteri așa smerite au făcut lucruri atît de mărețe. Înaltă

trebuie să fi fost cugetarea, adîncă mintea, fierbinte credința, adevărată iubirea lor către Dumnezeu și națiune, cînd au dăruit ei nației lor un astfel de odor! Sănătoasă și coaptă a fost și conștiința ce au avut-o ei despre lipsa poporului românesc de această sfîntă carte. Pentru aceea au și îmbrăcat traducerea lor în veșmîntul limbei aceleia, care să fie înțeleasă de toți românii de pretutindeni.

Limba acestei cărți nu e făcută, ci luată chiar din gura poporului. Și așa traducătorul nu e decît un răsunset, nu numai al limbei, ci și al simțirii și, peste tot, al chipului cugetării poporului.

Cu tot dreptul dar se pot numi aceste ediții, cea dintîi Biblie, — nu a românilor din Ardeal, ori din Țara Românească, ori de aiurea, — ci cea dintîi Biblie a poporului românesc întreg, cel dintîi glas obștesc cu care se roagă acest popor Părintelui din ceruri. Nici unul din traducătorii de mai tîrziu nu poate fi părtaș laudei ce se cuvine aceluia care au altoit înțîia dată cuvîntul Sfintei Scripturi în pom românesc!

13. Iar în *Istoria bisericească*, volumul II, p. 122—124, zice:

— Pe cît aristocrația română din Transilvania n-a avut nici o predilecție către Biserica și nația sa și era redusă de o idee deșartă, pe atîta, să zicem, preoțimea și creștinii și în fruntea lor arhieriei, au arătat o tărie exemplară în mijlocul nenumăratelor prigoniri și au rămas neclățiți în religie și în naționalitate.

Tăria aceasta sufletească a fost un produs viu al acelei convingeri morale, că dacă se vor lăsa de una, numai decît se vor lipsi și de cealaltă. Și fiindcă românul nu-și poate închipui religia fără nația și naționalitatea sa, pentru aceea, ca să asigure existența sa națională, a rămas în acea religie în care s-a pomenit ca român și despre care e convins că este scutul cel mai puternic de a-i apăra naționalitatea lui de orice vijelii.

14. În tipografia diecezană din Sibiu, Mitropolitul Andrei tipărea și cărți de școală: abecedare, catehisme, bucoavne, cărți de muzică, de aritmetică, de gramatică, de istorie și geografie, pentru școlile satești — parohiale, pentru gimnaziile și mai ales, pentru seminarul teologic din Sibiu. Se mai tipăreau: Telegraful român din 1852, Calendarul diecezan. Anuarul gimnaziului din Brașov, precum și numeroase broșuri și lucrări bisericești și folositoare de suflet.

Astfel înțelegea marele ierarh să slujească Biserica lui Hristos și poporul pe care îl păstora, contribuind după putere la apărarea Ortodoxiei, la luminarea, la unitatea și la mîntuirea lui.

15. Mitropolitul Andrei Șaguna rămîne în istoria neamului ctitorul cel mai mare al școlii și culturii ardeleni.

Odată cu organizarea tipografiei, în anul 1850 a înființat în Sibiu un institut teologic și pedagogic cu durata de unu pînă la trei ani, pentru

formarea de preoți buni, luminați și devotați Evangheliei lui Hristos, acordînd celor săraci și iubitori de învățătură ajutoare, burse și cărți gratuite. Pentru luminarea copiilor din eparhia sa a înființat, pe lîngă fiecare parohie, sute de școli, primare-confesionale, cu predarea în limba română. În ele se învățau atît cunoștințele religioase, cît și cele de cultură generală. Școlile erau organizate și întreținute de Biserică. Preoții parohiei erau directori, iar protopopii inspectori școlari. Profesorii erau pregătiți fie în institutul pedagogic din Sibiu, fie la gimnaziul din Brașov, ambele înființate întreținute și de Episcopia Ortodoxă din Sibiu.

În anul 1873 existau în Transilvania peste 800 de școli primare confesionale, din care mai mult de jumătate erau înființate de marele mitropolit.

16. Prin aceste trei mijloace — prin preoți vrednici și biserici, prin școli confesionale și prin cărți tipărite în grai românesc — mitropolitul Andrei Șaguna a întărit peste Carpați unitatea credinței ortodoxe, unitatea etnică națională și unitatea de gîndire și acțiune, împotriva atîtor influențe străine.

17. Acest neobosit ierarh și slujitor al Bisericii lui Hristos a realizat în eparhia sa și alte înfăptuiri vrednice de amintit. El ținea mult la demnitatea și viața morală a preoților. De aceea, mereu le dădea sfaturi de bună comportare, le adresa frumoase pastorale, le dona cărți de slujbă și ajutoare pentru biserică, le făcea vizite canonice, umbînd din sat în sat, mingînd și sfătuind pe toți ca un bun părinte al tuturor.

18. Odată scria mitropolitul Andrei Șaguna către preoții din eparhia sa:

— Precît simt și cunosc mărimea și greutatea chemării mele arhieresti, pe atîta mă străduiesc să fac față chemării mele. Însă numai pentru una mă doare inima și adică pentru aceea, că nu mă iartă împrejurările și puterile mele ca să fac atîta cît aș dori să fac pentru clerul și poporul nostru. Nădăjduiesc însă, că ostenele mele, mici și neînsemnate ca și sîmînța muștarului, vor spori cu ajutorul lui Dumnezeu dacă le vom îngriji cu suflet curat.

19. Alteori, iarăși zicea:

— De două ori dacă m-aș naște tot preot și slujitor al Bisericii lui Hristos m-as face!

20. Mitropolitul Andrei „purta mare grijă pentru bunul mers al tuturor școlilor satești înființate de el și mai ales pentru Institutul teologic din Sibiu, pe care adeseori îl cerceta”. Trăia în deplină armonie cu celelalte culte din Transilvania și întreținea o vastă corespondență cu numeroși episcopi, stareți, protopopi, deputați, oameni de cultură, miniștri

și chiar cu împăratul de la Yiena. Căci toți îl respectau și erau cucerii de chiptJ și înțelepciunea lui.

21* O altă mare realizare a mitropolitului Andrei Șaguna a fost reînființarea vechii mitropolii ortodoxe din Transilvania, desființată în anul 1701. La 24 decembrie 1864, episcopia din Sibiu este ridicată la rang de mitropolie, cu autonomie proprie, desprinzându-se de mitropolia srbă din Carloviț.

Pentru buna organizarea a Bisericii Ortodoxe din Transilvania, marele mitropolit a dat, în anul 1868, un renumit Statut organic, care avea la bază deplina colaborare sinodală între clericiși mireni. Astfel s-a dovedit a fi unul din cei mai mari legiuitori bisericești.

22. Așa a trăit și așa s-a jertfit acest mare ierarh al Bisericii lui Hristos. Rolul său a fost pe drept cuvânt providențial, și avea un suflet devotat de adevărat păstor, plin de înțelepciune și curaj.

La 28 iunie 1873, mitropolitul Andrei Șaguna s-a strămutat la cele veșnice a și fost înmormântat ca un simplu călugăr în curtea bisericii din Rășinari — Sibiu.

SCanMONAHUL GORJDIE PUSTNICUL

Mînăstirea Neamț

(t 1870)

Cuviosul Gordie Schimonahul a fost unul din marii sihastru ai mînăstirilor noastre din a doua jumătate a secolului trecut. Era de loc din nordul Moldovei. Chemat să slujească lui Hristos, a intrat în obștea Mînăstirii Neamț sub starețul Dometian. Aici a făcut mulți ani ascultare, fiind rîvnitor pentru împlinirea făgăduințelor călugărești.

Starețul Neonil (1843—1853), văzîndu-l dornic de liniște l-a trimis la schitul Icoana Veche, cîțiva kilometri mai sus de lavră. Acolo, schimonahul Gordie a dat de dulceața liniștii și a rugăciunii. Apoi, cu binecuvîntarea părintelui său duhovnicesc, s-a retras din schit în pădurile seciJare din împrejurimi, unde s-a nevoit singur 22 de ani, răbdînd toate ispitele pustiei, frigul, foamea, lipsa, boala și luptele de la diavoli.

Arbierul Narcis Crețulescu (f 1913) și alți bătrîni din Mînăstirea Neamț, care l-au cunoscut, mărturiseau că pustnicul Gordie avea o nevoiță ascetică, asemenea sihastrilor de demult. Repeta psaltirea pe de rost și mîncă o singură dată pe zi, după asfințitul soarelui, coji de pîne muiate în pîrîu, fără altă hrană; dormea cîteva ore pe noapte și nu avea o locuință stabilă. Chilia lui era un mic bordei săpat în pămhit și aco-

perit cu lemne, în care stătea mai ales iarna. Vara umbla prin pădure din loc în loc, desculț, îmbrăcat cu o haină veche și se ruga neîncetat. Unde îl ajungea noaptea, acolo dormea puțin, apoi iar se deștepta la rugăciune.

Spun părinții că pustnicul Gordie purta întotdeauna pe trupul său o rasă veche și ruptă de șiac. Aceasta era singura lui îmbrăcăminte de vară și de iarnă. Cu aceasta se îmbrăca ziua și se învelea noaptea. Pentru o viață aspră ca aceasta, numele pustnicului Gordie se făcuse cunoscut tuturor, căci avea multă putere în cuvînt și în rugăciune.

Iar sfîrșitul vieții lui a fost așa:

Umblînd odată mai mulți militari prin pădure, să prindă o ceată de tîlhari ascunși în partea locului, au dat de cuviosul Gordie. Astfel, socotind că știe unde sînt îlharii dar nu voiește să-i dea în miinile lor, l-au dus la Piatra Neamț pentru anchetă. Acolo însă, fiind slăbit și bătrîn, a răposat cu pace, dîndu-și sufletul în mîinile Domnului.

Așa a trăit și așa s-a săvîrșit pustnicul Gordie, întrecînd cu nevoița pe toți ceilalți din vremea sa.

IEROSCHIMONAHUL OREST|BALDOVIN

Chilia Sfintui Ipatie — Vatopedu — Muntele Athos

(t 1878)*

Acest părinte vrednic de pomenire, împreună cu firatele său. Anastasie, au fost cei mai apropiați ucenici ai Sfîntului Ierarh Calinic. Era de loc din împrejurimile orașului București. În anul 1830 intră în obștea Mînăstirii Cernica, unde primește îngerescul chip al călugăriei prin mîinile marelui stareț.

Find foarte ascultător, ajunge ucenic de chilie al Cuviosului Calinic, împreună cu fratele său. Anastasie. Și atît de mult îi iubea cuviosul că adeseori îi chema la sine și îi hrănea cu multe sfaturi și cuvinte de folos. Uneori le porunca să împartă milostenie la săraci, alteori le prevestea lucruri de taină, care se îplineau întocmai. Pentru smerenia și blîndețea lui, Sfîntul Calinic l-a învrednicit pe monahul Orest de darul preoției și slujea cele sfinte cu multă rîvnă în Biserica Domnului.

Dorind să se retragă la liniște, cu puțin înainte de anul 1850, ieroschimonahul Orest se duce la Mînăstirea Cheia. Dar negăsind destulă

• După arhiva Chilie Sfintui Ipatie, Vatopedu, Muntele Athos și mărturiile arhim. Dometie Trihenea, superiorul acestei chilii.

odihnă, după câțiva ani se duce la Muntele Athos, cu binecuvântarea starețului, împreună cu ucenicii săi monahii Ipatie și Ilie. Deci, plăcându-le locul și liniștea, au cumpărat de la Mănăstirea Vatopedu cu 7000 de lei, chilia cu hramul „Sfântul ierarh și mucenic Ipatie”, situată la doi kilometri mai sus de marea lavră.

Aici, bunul nevoitor înnoiește în întregime chilia Sfântul Ipatie, plantează măslini și viță de vie și primește numeroși ucenici din țară. Spun părinții români din Muntele Athos care l-au cunoscut că ieroschimonahul Orest Baldovin era vestit în tot muntele pentru sfințenia vieții sale, pentru blîndețea și iubirea lui de străini. Că era dulce și înțelept la cuvînt, slujea cele sfinte cu mare evlavie; avea darul rugăciunii și odihnea pe toți ca un alt Avraam. Din cei 700 de călugări români ce se nevoiau pe atunci în Athos, mulți poposeau la chilia părintelui Orest pentru spovedanie și cuvînt de folos. Îl căutau încă numeroși pelerini din țară, sihastri și nevoitori greci, ruși, bulgari și sîrbi. Căci ieroschimonahul Orest ajunsese un iscusit duhovnic al Muntelui Athos.

Pentru mai multă liniște, părintele Orest și-a făcut în pădure două colibe, unde se nevoia singur, mai ales în vremea postului. Odată le-a spus ucenicilor săi:

— Binecuvîntați, părinților, să mă duc la colibă ! Ajungînd aproape de colibă, deodată s-a repezit asupra lui o viperă ca să-l omoare. Iar el a pus metaniile în fața șarpelui și a zis:

— Nu-ți fac nici un rău, nici tu să nu-mi faci mie !

Apoi, cerînd ajutorul Sfîntului Ipatie, îndată s-a îmblînzit șarpele și rușinîndu-se, s-a retras în pădure.

Cuviosul Orest, văzînd biserica veche a Sfîntului Ipatie în parte ruinată, cu multă trudă a reînnoit-o în anul 1873, primind mult ajutor din țară. Astfel, părintele Orest Baldovin a condus mulți ani această „chilie”, ca o făclie aprinsă în sfeșnic, cu iubire părintească, cu post, cu rugăciune și adînc de smerenie, făcîndu-se în toate pildă vie ucenicilor săi. Apoi ajungînd la adînci bătrînețe, a chemat la sine pe ucenici și le-a spus:

— Fiilor, de acum eu merg pe drumul pe care m-a chemat Dumnezeu. Căci ce a zis „pămînt ești și în pămînt te vei întoarce” (Fac. 3, 19).

Iar ucenicii, întristîndu-se l-au întrebat:

— Prea cuvioase părinte, ce vom face după trecerea sfinției tale din viață ?

Imbărbătîndu-i bătrînul, le-a răspuns:

— Fiii mei iubți, să aveți nădejde în Dumnezeu, să cereți ajutorul Maicii Domnului și al Sfîntului Ipatie și să păziți cu sfințenie rînduiala rugăciunii și a canonului călugăresc. Așa de veți trăi, veți petrece viața

cu pace, ca și cum am fi împreună și Dumnezeu va păzi locașul acesta și pe voi fără nici o vătămare. Împliniți acestea și vă veți mîntui !

Zicînd acestea s-a retras în chilia sa și s-a rugat singur cu post și cu lacrimi timp de trei zile. Iar la praznicul înălțării Sfintei Cruci, 14 septembrie 1878, a slujit Sfînta Liturghie, apoi a zis către ucenici:

— Iertați-mă, fraților, și Dumnezeu să vă ierte ! și îndată și-a dat sufletul în mlinile Domnului.

SFÎNTUL ANTIPA ATONITUL

Mănăstirea Valaain

(1816—1882) *

Cuviosul Antipa a fost un mare trăitor duhovnicesc și un călugăr sfînt pe care l-a odrăslit pămîntul Moldovei în secolul XIX. Acest ostaș al lui Hristos, numit din botez Alexandru Luchian, s-a născut în anul 1816 într-o familie de țărani credincioși din satul Calapodești — Bacău. La vîrsta de 20 de ani a fost călăuzit de Duhul Sfînt să intre în nevoița călugărească.

Mai întîi s-a ostenit doi ani de zile (1836—1837) în obștea Mînăstirii Căldărușani. Apoi s-a dus la Muntele Athos și s-a stabilit la schitul românesc Lacu, unde se nevoiau peste 80 de sihastri români. Aici a deprins meșteșugul nevoiței duhovnicești de la cei mai aleși călugări atoniți, ajunînd vestit în schit pentru postul și osteneala lui. Tot aici a primit tunderea în monahism și s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul lacrimilor și al neîncetatei rugăciuni.

După aproape cincisprezece ani de sihăstrie în schitul Lacu, bunul nevoitor a trăit încă patru ani de zile în Mînăstirea Esfigmenu. Aici primește marele și îngerescul chip al schimniciei sub numele de Antipa și este hirotoait diacon. Astfel, înmulțind ostenele călugărești și priveghele de toată noaptea, Cuviosul Antipa era cinstit în tot muntele ca mare sihastru și lucrător al rugăciunii lui Iisus. Se învrednicise încă și de darul vindecării bolilor și al înainte vederii.

Iubind mai mult singurătatea și smerenia decît cinstea și lauda în anul 1860, Cuviosul Antipa, a părăsit Muntele Athos și s-a reîntors în Moldova, la mînăstirile din preajma Iașilor. Dar văzîndu-se împresurat de mulți credincioși, căci numele lui se vestise în toată țara, după trei

* Arhim. Ieronim Motoc, *Cuviosul Ieroschimonah Antipa Atonitul în Sfinții Români..* « op cit. ^ p. 543.

ani a plecat să se închine la moaștele cuvioeilor părinți de la Pecerska, Apoi a ajuns la mănăstirile din nord, uimind pe toți cu sfințenia vieții lui. De aici, auzind de vestita Mănăstire ortodoxă Valaam, situată pe o insulă din lacul Ladoga, aproape de hotarele Careliei (Finlanda), Cuviosul Antipa, iubind fericita liniște și străinătate, în anul 1865 s-a așezat în această mănăstire. Aici trăiau călugări foarte sporiți, lucrători neîntrepuți și dascăli iscusiți ai rugăciunii lui Iisus.

În Mănăstirea Valaam, s-a nevoit Cuviosul Antipa încă 17 ani de zile, învrednicindu-se de darul preoției și „arătând fapte minunate de trăire duhovnicească, în post, în rugăciune și în desăvârșită sărăcie”. Cea mai mare nevoie a lui era rugăciunea cea de foc a inimii, prin care neîncetat slăvea pe Dumnezeu, izgonea gândurile cele necurate și gusta din bucuriile cele negrăite ale Duhului Sfânt. La aceasta adăuga post îndelungat, privegheri de toată noaptea, lacrimi, metanii și alte neștiute ostenele duhovnicești. Săvârșea încă adesea dumnezeiasca Liturghie și se ruga mult pentru lume și pentru țara în care s-a născut.

Pentru o petrecere aleasă ca aceasta. Cuviosul ieroschimonah Antipa Luchian dobândise de la Dumnezeu darul facerii de minuni și al înaintevederii. Căci cunoștea gândurile cele ascunse ale oamenilor și pe mulți îi povățuia pe calea mântuirii. Era, de asemenea, și un mare părinte duhovnicesc și dascăl iscusit al rugăciunii inimii. Pentru aceea numele lui ajunsese cunoscut atât în Carelia, cât și în Rusia de nord și mulți monahi și credincioși iubitori de Dumnezeu îl căutau și îi urmau învățăturile. Avea și în Mănăstirea Valaam câțiva ucenici aleși, dintre care cel mai sporit era ieromonahul Pimen, bărbat cuvios și foarte învățat.

După o nevoie binecuvântată ca aceasta. Cuviosul Antipa Atonitul și-a dat sufletul cu pace în brațele Mîntuitorului Hristos, la 10 ianuarie 1882, și a fost înmormîntat în gropnița Mănăstirii Valaam. Este singurul călugăr român care s-a nevoit în această vestită mănăstire isihastă din nordul Europei.

În anul 1883, văzînd părinții Mănăstirii Valaam că ieroschimonahul Antipa Luchian este venerat de ucenici și de credincioși ca sfânt, au rînduit să i se scrie viața pe scurt spre lauda lui Dumnezeu și folosul sufletesc. Astfel, ieromonahul Pimen, ucenicul său de chilie, scrie în același an nevoie părintelui său duhovnicesc, intitulată „Vrednica de pomenire viață a ieroschimonahului Antipa”.

Viața Cuviosului Antipa a fost tipărită la Petersburg de două ori în anii 1883 și 1893, răspîndindu-se atât în Rusia și Finlanda, cât și în Muntele Athos. Iar canonizarea și trecerea sa în rîndul sfinților a fost făcută în Muntele Athos, în anul 1906, după 24 de ani de la mutarea sa din viață. În Mineiul pe ianuarie, în zece zile, tipărit în limba rusă la

Mănăstirea Pantelimon din Athos, la pagina 46 figurează și ^{^^}Cuviosul ieroschimonah Antipa Atonitu^{V^^} cu viața sa pe scurt. Numele său este cinstit mai ales în nunăstirile din Sfîntul Munte, fiind singurul călugăr atonit român trecut în rîndul sfinților și numărat printre cei din urmă cuvioși părinți ai Atonului*.

Așa s-a nevoit și s-a săvîrșit în plăcere de Dumnezeu, departe de țară, un mare cuvios român, dascăl al liniștii și al neîncetatei rugăciuni!
Prea Cuvioase Părinte Antipa, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

DUHOVNICUL IOASAFAPOSTOLIU

Mănăstirea Neamț

(1764—1883) **

Acest prea cuvios părinte a fost unul din cei mai vestiți duhovnici ai mînăstirii Neamț din secolul trecut.

Născut în comuna Călinești-Botoșani din părinți foarte iubitori de Hristos, a intrat în nevoie călugărească în anul 1785. În acea vreme, viața duhovnicească în Mănăstirea Neamț sub povățuirea marelui stareț Paisie, ajunsese la culmea înfloririi. Fiind încredințat unor părinți aleși, tînărul Ioan a învățat carte, a deprins rînduiala bisericii și a gustat din dulceața rugăciunii și a nevoiei duhovnicești.

După călugăria sa, marele stareț Paisie a răposat (1794), iar tînărul monah a trecut prin toate ascultările mînăstirești, pînă la începutul secolului XIX. Apoi, părinții văzînd așezarea și înțelepciunea lui, l-au hirotonit preot și l-au făcut diihovnic. Și era ieroschimonahul Ioasafa numărat în ceata celor 24 de duhovnici rînduiți cu spovedania soborului și cu formarea noilor începători. Mai tîrziu, mutîndu-se din viață duhovnicii bătrîni, cuviosul Ioasafa a devenit cel dintîi duhovnic al Mînăstirii Neamț.

Despre acest părinte vrednic de laudă se spune în tradiția mînăstirii că era întru toate măsurat, și cu dreaptă socoteală. Nici cu totul aspru, nici ușor iertător; nici ținînd mînia asupra cuiva, nici prea blînd cu fiecare; nici multe grăind, nici în zadar vorbind. Ci vorbea puțin, pe înțeles și potrivit cu rana fiecăruia. Iar cuvintele sale părintești, ca niște săgeți duhovnicești alinau durerea, potoleau ispita, izgoneau patima și răneau inima cu dragostea lui Hristos, căci era întărit de darul Duhului Sfânt.

* Pr. Prof. Liviu Stan, *op. cit.*, p. 73—75.

** Arhivele Statului — Filiala Neamț, Fond Mănăstirea Neamț, pe anii 1800 — 1883.

Duhovnicul loasaf ducea el însuși o viață ascetică de mare sihastru și rugător pentru oameni. Hrana lui era o dată în zi, după asfințitul soarelui. Chilia lui era biserică de taină. Aici se ruga cu neștiute lacrimi și făcea multe metanii în fiecare noapte. De la biserică era nelipsit, iar după slujbă cerceta părinții bolnavi la bolniță și la chilii, sfătuia pe frați și mîngîia cu dragoste pe credincioși. Pe toți îi spovedea, îi asculta, îi binecuvînta și înțelegea, prin darul lui Dumnezeu, așezarea fiecăruia. Pentru aceea era căutat și iubit de toți.

Timp de peste 70 de ani cuviosul loasaf a fost duhovnicul cel dintîi al mării lavre. La el veneau stareții, episcopii, egumenii și schimonahii, călugării, mirenii și toți sihastrii din codrii Neamț. El a crescut și a călugărit în viața sa peste 500 de fii duhovnicești, din care unii au ajuns pustnici, stareți și ierarhi aleși.

După o nevoință sfîntă ca aceasta, cuviosul loasaf „duhovnicul” și-a dat sufletul în miinile lui Hristos la 4 mai 1883 și a fost plîns de tot soborul mînăstirii.

Despre dînsul scria unul din ucenicii săi, în *Registrul cu cei înmormîntați . . .* în cimitirul Mînăstirii Neamț: „loasaf Apostoliu Duhovnicul, ieroschimonah, născut la comuna Călinești 1764, ianuarie 1 (și) mort la 1883 mai 4, bărbat sfînt, ctitor, au trăit 119 ani. Moș lui Vlădica Narcis Crețulescu din Mînăstirea Neamț” *.

ARHIMANDRITUL TEOFAN CRISTEA

Mînăstirea Noul Neamț

(1810—1883) **

Era originar din Transilvania, anume județul Harghita, unchi al primului patriarh al României, Miron Cristea. Luînd jugul lui Hristos din vîrsta tinereții, s-a făcut călugăr în Mînăstirea Neamț sub marele stareț Neonil. Apoi, învățînd de la cei mai aleși duhovnici nevoință vieții călugărești și deprinzînd bine ascultarea și întreaga înțelepciune, s-a învrednicit de dumnezeiasca preoție.

Ieromonahul Teofan era un călugăr iscusit, statornic, hotărît și foarte învățat. Cunoștea patru limbi străine, citea zilnic scrierile Sfin-

* Arhiereul Narcis Crețulescu, *Biblioteca Mînăstirii Neamț*, ms. nr. 139, 1901, p. 37.

** C. Tomescu, *Scurtă povestire istorică despre Sfînta Alînăstire Neamț*, 1942, p. 60; *Istoria Mînăstirii Noul Neamț*, de Andronic duhovnic, ms. nr. 185, biblioteca Mînăstirii Neamț; Arhiereul Narcis Crețulescu, *Istoria Mînăstirii Noul Neamț*, ms. nr. 64, biblioteca Mînăstirii Neamț.

ților Părinți și mîngîia pe toți cu cuvinte alese din Sfînta Evanghelie, în minăstire avea ucenici buni și mulți îl căutau pentru cuvînt de folos.

Cea mai importantă ascultare a sa a fost supravegherea metoacelor Mînăstirii Neamț, precum și a clădirilor de binefacere făcute de mînăstire. Ieromonahul Teofan a condus lucrările de construcție a spitalului, a bolniței, a școlilor și farmaciei din mînăstire și din Tg. Neamț. El se îngrijea de bolnavi, de doctori, de medicamente, de întreținerea clădirilor și a oamenilor, care se plăteau din fondurile mînăstirii. Și era cu fiecare drept și milostiv. Nimeni nu ieșea de la el neascultat, neajutorat și fără un cuvînt de mîngîiere. Pentru aceea îl iubeau toți bolnavii și îl cinsteau ca pe un părinte sufletesc copiii și locuitorii din Tg. Neamț și de prin sate, căci era bun și cu frică de Dumnezeu în toate.

O altă faptă bună a ieromonahului Teofan a fost strînsa legătură duhovnicească pe care o ținea între Mînăstirea Neamț și bisericile din Transilvania. În fiecare an organiza mici pelerinaje de credincioși ardeleni, mai ales la hramuri și sărbători mari, pe care îi odihnea în mînăstire și îi trimitea înapoi mîngîiați și întăriți în dreapta credință. Asemenea făceau și alți călugări nemțeni, iubitori de Hristos și de neam. Ieromonahul Teofan Cristea trimitea anual călugări misionari din Neamț cu cărți bisericești pentru a le împărți gratuit la preoții și bisericile ortodoxe de peste Carpați. Îndată ce ieșea de sub teascuri o carte nouă, porneau călugării cu desăgii sau chiar cu carele cu cărți spre Transilvania.

În anul 1863 ieromonahul Teofan dimpreună cu duhovnicul Andronic și cu mai mulți ucenici s-au stabilit definitiv la metocul Mînăstirii Neamț, numit Chițcani, din județul Tighina. Iar în anul 1864, cu ajutorul mării lavre și al credincioșilor, au fondat o vestită Mînăstire numită „Noul Neamț”, adunînd în jurul lor pînă la o sută de călugări. Primul stareț a fost însuși ieromonahul Teofan, devenit mai tîrziu arhimandrit. Și atît de bine a organizat acest cuvios mînăstirea, că în puțină vreme a devenit una din cele mai mari chinovii cu viață de obște din Moldova.

Așa s-a nevoit arhimandritul Teofan, ctitorul Mînăstirii Noul Neamț. Apoi, simțindu-se chemat de Hristos la odihna cea de sus, a dat ucenicilor săi sărutarea cea mai de pe urmă și a adormit cu pace în anul 1883.

SCHIMONAHIA TAVEFTA URSACHE

Mînăstirea Agapia

(t 1883)

Această schimonahie vrednică de pomenit a fost cea mai aleasă stareț a Mînăstirii Agapia din secolul XIX.

Născută în orașul Vaslui din părinți credincioși, a fost adusă de mică la minăstire de rudele ei și crescută cu grijă, în frică de Dumnezeu. Apoi, deprinzînd smerenia și ascultarea de la maicile ei duhovnicești, a fost tunsă în schima monahală și s-a făcut mireasă lui Hristos.

La 20 ianuarie 1858, maica Tavefta Ursache este aleasă stareță de întregul sobor al Mînăstirii Agapia, pe care o conduce cu multă chibzuință și pricepere timp de 26 de ani, ca o adevărată mamă duhovnicească. Purta o deosebită grijă pentru îndeplinirea datoriilor călugărești și împodobirea slujbelor bisericesti, pentru menținerea vieții morale în minăstire, prin spovedanie și împărtășanie deasă, prin ascultare fără cîrtire și participarea regulată a întregii obști la sfintele slujbe. Toate acestea au făcut să se întărească legătura dragostei în minăstire și să sporească numărul slujitoarelor lui Hristos pînă la 500 de suflete.

Aceeași grijă deosebită a avut schimonahia Tavefta și pentru reînnoirea cea din afară a Mînăstirii Agapia. Între anii 1858—1862 a restaurat în întregime biserica mare și a adus pe cel mai bun pictor al vremii, Nicolae Grigorescu, care a împodobit-o frumos, precum se vede pînă astăzi. A refăcut, de asemenea, chiliile din incintă și biserica Mînăstirii Agapia Veche. A organizat ateliere de covoare și broderii, iar pentru surorile tinere, a deschis școală de patru clase, unde se învăța citirea, scrisul, religia, istoria, tipicul și muzica psaltică.

În anul 1873 stareța Tavefta a îmbrăcat în argint icoanele din catapetasmă, cum și icoana Maicii Domnului făcătoare de minuni. Iar din averea părinților ei a donat bisericii mai multe odoare de preț, precum cruci, icoane și veșminte. Pentru blîndețea și înțelepciunea ei, mitropolitul Moldovei a făcut-o stavroforă și arhimandrită.

Aceasta a fost viața plină de dăruire și roade duhovnicești a stareței Tavefta Ursache. Împlinind vîrsta profețită de psalmistul David, schimonahia Tavefta s-a strămutat la veșnicele locașuri la 26 ianuarie 1883, plînsă și regretată de obștea celor două Agapii.

ARHIMANDRITUL GHERMAN IONESCU

Mînăstirea Tazlău Neamț

(t 1885) *

Arhimandritul Gherman era cu metania din Mînăstirea Neamț. Un călugăr rîvnitor, cărturar iscusit și devotat slujitor al Bisericii lui Hristos. Cunoștea limba slavonă și în parte limba greacă. În anul 1857 a scris

* Pr. Gh. Virtolas, *Monografia Parohiei Tazlău*, ms. 1970.

istoricul Mînăstirii Agapia pe scurt și alte însemnări duhovnicești, care s-au pierdut.

În anul 1867 arhimandritul Gherman Ionescu este numit stareț al Mînăstirii Tazlău—Neamț pe care o găsește aproape în paragină. Era imediat după secularizare. Aducîndu-și aminte de faima de altădată a acestei mînăstiri, de cuvioșii Chiriac, Onufrie și de atîția alții care s-au nevoit aici în secolul XVII, starețul Gherman a încercat, după putere, să reînvie viața duhovnicească din această vestită vatră monahală din Moldova.

Mai întîi a adunat în jurul său cîțiva călugări, căci nu avea cu cine face slujbă. Apoi a transcris cu mîna sa pomelnicul ctitoresc, precum se vede pînă astăzi, și a reșezat tipicul slujbelor în limba românească. De asemenea, a turnat din nou un clopot mare și a împodobit biserica cu cărți, cu veșminte, cu candelă și cu cele de nevoie, în anul 1867 Mînăstirea Tazlău avea 10 călugări care mențineau firul slujbelor zilnice, vecernia, utrenia, Sfînta Liturghie și parastasul ctitorilor.

În anul 1881, arhimandritul Gherman se duce ca duhovnic la Mînăstirea Agapia. În testamentul său, printre altele, dă ucenicilor săi aceste frumoase cuvinte de învățătură:

„Noi, fraților, cărcei ce de bunăvoia noastră ne-am angajat a fi rugători ai poporului către Dumnezeu, nu trebuie să ne descurajăm îndeplinirea cu sfințenie a datoriei noastre călugărești, ci cu fermitate constantă să ne fixăm privirea spiritului la Dumnezeu, unicul centru al stabilității și al adevărului, căruia ne-am făcut de aproape servitori. Să ne ferească de lenevie și nebăgare de seamă înfricoșatele cuvinte ale dumnezeiescului Gură de Aur, că zice la datoriile preoților: «Mi se pare că din cei hirotoniți puțini se vor mîntui». La fel și groaznicele amenințări ale Sfîntului Duh, rostite prin profetul: «Blestemat tot cel ce face lucrul Domnului cu nebăgare de seamă!» (Ieremia 40, 10).

În blestemul acesta pot cădea, mai cu lesnire preoții care din neluarea aminte sau și din mîndrie, crezîndu-se înțelepți, îndrăznesc a face reforme în așezămîntul dumnezeieștilor slujbe. Ba chiar și a lăsa cîte ceva, mai cu seamă pomenirile pentru cei adormiți, care sînt canonisite și prescrise în tipicul Bisericii.

Cît pentru pomenirile celor adormiți — adaugă starețul — am vie speranță în conștiința fraților voastre, că dacă nu le veți face mai bine, cel puțin să nu le scădeți, știind că și Dumnezeu jertfă pentru acest scop se aduce în toate zilele. Încheind dar cu înseși cuvintele Domnului nostru

lisus Hristos: « Precum voiți să vă faceți vouă oamenii, faceți și voi lor asemenea » (Matei 7, 12), mă recomand al dragostei voastre în Hristos frate. Gherman Ionescu — Arhimandrit" *.

La Mănăstirea Agapia arhimandritul Gherman tipărește în anul 1880 un „așezământ” al mănăstirilor din ținutul Neamț, precum și alte cuvinte folositoare de suflet. Iar în anul 1885 se retrage la nunăstirea de metanie și își dă sufletul cu pace în miinde Domnului.

IEROSCHIMONAHUL NEOFIT ELIADE

Mănăstirea Neamț

(t 1886)

Cuviosul Neofit Ieroschimonahul a fost un părinte cu înaltă viață duhovnicească în obștea Mănăstirii Neamț cum puțini se aflau la măsura lui pe la jumătatea secolului XIX.

Fiu de țărani răzeși din jud. Vrancea, tînărul Nicolae a fost dat de mic să învețe carte. Apoi, iubind mai mult pe Hristos decît cele din lume» a intrat în obștea Mănăstirii Neamț. Aici a învățat desăvîrșit limba greacă, scrierile Sfinților Părinți și Sfînta Scriptură de la dascăli iscușiți, ajun-ând în puțină vreme să-i întrecă pe toți cu rîvna, cu nevoința și cu nțelepciunea.

Starețul Neonil, văzînd osîrdia lui, îndată l-a făcut călugăr și l-a trimis un timp la schitul Pocrov. Aici, bunul ostaș al lui Hristos a primit îngerescul chip al schivniciei și s-a făcut pustnic și ascet vestit. Căci era obicei la Neamț ca monahii cei mai nevoitori să se retragă la Pocrov» unde trăiseră cîndva mulți sihastri cu viață sfîntă. Aici se ostenea cuviosul mai ales cu postul, cu rugăciunea lui Iisus, cu privegherea și cu citirea Sfîntei Scripturi. Mîncă numai o dată pe zi, seara, și dormea cîteva ore pe noapte.

Fiind chemat în lavră, a fost hirotonit preot și rînduit duhovnic și dascăl de limba greacă în școala monahală din mănăstire, organizată la îndemnul lui, unde învățau aproape o sută de frați. Acest prea cuvios, părinte era un mare elenist și dascăl al rugăciunii lui Iisus. Timp de aproape trei decenii a crescut mulți ucenici și a adus un curent de înnoire duhovnicească în mănăstirile Neamț și Secu cu schiturile lor.

* Arhiva Parohiei Tazlău, jnd. Neamț.

Tot la îndemnul părintelui Neofit Eliade, Mănăstirea Neamț a construit la Tg. Neamț, între anii 1850—1856, un mare spital, o farmacie („spîțerie”) și o școală pentru folosul de obște al tuturor. S-au mai făcut, cu sfatul lui, școală în satul Vînători, farmacie și spital de alienați în mănăstire și „multe alte lucruri bune”.

între anii 1870—1877 cuviosul Neofit a fost egumen la Mănăstirea Secu, făcînd multe donații și înnoind viața duhovnicească în obște. Pe toți îi cucerea cu cuvîntul său blînd și înțelept, iar mai ales îi zidea sufletește cu pilda vieții sale, că nu era altul în aceste părți care să fie pe măsura lui.

Pentru o viață aleasă ca aceasta, călugării Mănăstirii Neamț l-au rugat să le fie stareț și părinte duhovnicesc. El însă s-a lepădat de o cinste ca aceasta, socotindu-se nevrednic. Încă și domnul țării cu ceilalți ierarhi l-au propus de mitropolit și părinte al Moldovei, în anul 1860, că devenise cunoscut peste tot. El însă a fugit la pustie, iubind mai mult liniștea și rugăciunea decît tulburarea lumii. Nici cărți din limba greacă nu a tradus, decît una singură, *Cîntare de laudă sionicească*, tipărită în anul 1871. Că socotea mai de folos să zidească pe oameni cu fapta decît cu cuvîntul.

în anul 1877 a renunțat la egumenia Mănăstirii Secu și s-a retras la metanie. Apoi, mai trăind puțin și bine plăcînd lui Dumnezeu, a adormit cu pace în anul 1886, adăugîndu-se la ceata cuviosilor părinți din Mănăstirea Neamț.

Iată cum îl descrie arhiereul Narcis Crețulescu, unul din ucenicii săi: „Neofit Eliade, bărbat erudit, elenist, mare ieroschimonah, pustnic, aschet mare la schitul Pocrov, fost igumen Mănăstirii Secu între anii 1870—1886 (?). A fost capabil, a dat sfat pentru a să face spitalu(l), școala și spițeria (farmacia) la Tîrgu Neamț, bolnițele din Mănăstire și alte treburi mari au făcut. în secolul nostru nu are România astfel de bărbat; s-au lepădat de stăreție ca și de Mitropolia Moldovei. Cine n-a văzut pe acest părinte Neofit în rugăciunile lui, acela n-a văzut sfîntenia întrupată. A murit la 3 februarie 1886 în Mănăstirea Neamț, unde se retrăsese din igumenia Mănăstirii Secu”. Iar în *Registru cu cei înmormîntați în cimitirul Mănăstirii Neamț*, același ucenic scrie despre dascălul său: „Ieroschimonahul Neofit Eliade este cel mai mare bărbat aschet din zilele noastre, elenist profund, ctitor mare . . . , bătrîneță rară . . .” *.

* ArhierevI Narcis Crețulescu, *Note și inscripții de la Mănăstirea Neamț* 1905, ms. nr. 171 din Biblioteca M. Neamț, p. 142; ms., nr. 139 din anul 1901, Biblioteca Mănăstirii Neamț, filele 52 și 52 v.

ARHIMAJVDRIȚUL TIMOTEI IONESCU

Stareț al Mînăstirii Neamț

(1806—1887) *

Arhimandritul Timotei Ionescu a fost cel mai venerabil stareț al Mînăstirii Neamț din a doua jumătate a secolului XIX (1860—1887). S-a născut în satul Bolbocii-Soroca, în anul 1806. Tatăl său, fiind preot/i-a dat din copilărie o creștere aleasă.

În anul 1833 părăsește casa părintească și vine la Mînăstirea Neamț. Aici, după cîțiva ani de ucenicie pe lîngă cei mai aleși duhovnici, este tuns în șchima monahală de starețul Neonil. Apoi, timp de peste 25 de ani este rînduit la toate ascultările minăstirești, de la cele mai de jos pînă la slujitor al sfintului altar. Dar pentru blîndețea și smerenia sa toate ascultările le săvîrșea cu bucurie și era iubit de toată obștea.

În anul 1860, starețul Gherasim retrăgîndu-se de la conducerea mînăstirii, nimeni nu voia să primească această grea ascultare. Atunci unul din duhovnici a zis către ceilalți:

— Doar n-o să ^e stareț părintele Timotei de la oi! Cînd au auzit părinții din consiliu de numele lui, au strigat, îndemnați de Duhul Sfînt:

— Părintele Timotei de la oi să ne fie stareț !

Din ziua aceea monahul Timotei Ionescu a fost chemat de la stîină, a fost făcut preot și arhimandrit și numit stareț al Mînăstirii Neamț cu toate schiturile sale.

În acest timp Mînăstirea Neamț trecea printr-o epocă de grea încercare din istoria ei: secularizarea averilor, închiderea tipografiei, lipsa celor necesare pentru bolniță și spitalul de alienați care adăposteau pînă la 100 de bolnavi. Apoi, lipsa de hrană și cele de nevoie pentru Seminarul monahal și pentru întreaga obște care număra, împreună cu schiturile sale, aproape 500 călugări; iar mai presus de acestea, slăbirea vieții duhovnicești din mînăstire.

Toate acestea așteptau o înnoire salvatoare din partea noului stareț. Incendiul din 25 noiembrie 1862, care mistui aproape întreaga incintă, bisericile, clopotele și biblioteca, aduse într-o stare și mai grea obștea Mînăstirii Neamț.

În fața acestor grele încercări, starețul Timotei nu s-a descurajat, nici s-a îndoit de mila lui Dumnezeu. Ci întărindu-se cu darul lui Hristos și luînd binecuvîntare de la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, a început să adune ajutoare de la Biserică și de la stat, de la călu-

* După arhiva veche a Mînăstirii Neamț.

gări și credincioși pentru refacerea incintei mistuite de foc. Mai întîi înnoiește acoperișul bisericii mari a înălțării Domnului și o pavează pe jos cu marmoră. Apoi restaurează biserica Sfîntul Gheorghe, clopotnița, paraclisele și zidește chilii cu etaj de jur împrejurul incintei. Retoarnă clopotul mare distrus de incendiu, mută din incintă spitalul de alienați, înnoiește aghiazmatarul și repară conductele de apă.

O grijă deosebită a avut arhimandritul Timotei pentru refacerea vieții cărturărești din mînăstire. Mai întîi a organizat din nou și a pus în stare de funcționare tipografia. Timp de două decenii (1863—1883) în Mînăstirea Neamț s-au tipărit și retipărit numeroase cărți religioase și de cult în zeci de mii de exemplare, care apoi se distribuiau la biserici și mînăstiri.

Starețul Timotei a amenajat, de asemenea, și biblioteca, adunînd de peste tot cărți valoroase, în manuscris sau tipărite, în număr de peste 20.000, în locul celor mistuite de foc. Totodată s-a străduit să poarte grijă deosebită față de cei bolnavi din spitalul și bolnița mînăstirii, cît și de cei din spitalul public de la Tg. Neamț, administrat de mînăstire, unde se tratau bolnavii gratuit. Aceeași grijă a purtat starețul Timotei și pentru încurajarea învățămîntului, menținînd un timp Seminarul din mînăstire și dînd subvenții din veniturile ei pentru școlile publice din Tg. Neamț și satul Vinători.

Un deosebit efort a depus marele stareț și pentru înnoirea vieții duhovnicești din mînăstire și de la schituri. Și aceasta a început-o întîi cu prezența regulată a obștii la slujbele bisericesti, de la care starețul nu lipsea niciodată. Apoi a rînduit duhovnici buni pentru călugări și mireni și a obligat obștea să se mărturisească și să se împărtășească mai des. A introdus ordine și disciplină la biserică, la trapeză, la ascultări, la chilii, peste tot. La fel a procedat și la Mînăstirea Secu, precum și la schituri, întărind legătura dragostei între toți.

În anul 1873, starețul Timotei avea în Mînăstirea Neamț un sobor de 360 de călugări, format din 6 arhimandriți, 30 duhovnici și ieromonahi, 18 ierodiaconi și 306 monahi. În Mînăstirea Secu avea 89 de călugări, în schitul Vovidenia 50 de călugări, în schitul Pocrov 16 călugări, în schitul Sihăstria 11 călugări și în schitul Sihla 9 călugări. Între aceștia se nevoiau, alături de moldoveni, 28 călugări ardeleni, 25 călugări basarabeni, 7 călugări din Muntenia și cîțiva din alte țări. Toți trăiau în deosebită armonie unii cu alții și ascultau în toate învățăturile blîndului stareț. Dacă cineva făcea vreo sminteală gravă în obște, starețul îl tri-

mitea de canon la unul din schiturile dependente de mînăstire. După împlinirea canonului hotărît călugărul putea să se întoarcă la metanie.

În timpul războiului de independență din anul 1877, starețul Timotei a dat dovadă de mult patriotism și milă față de cei răniți, adunînd subvenții bănești pentru țară și trimițînd călugări la ambulanțele de pe front.

Astfel, marele stareț, călăuzit de darul Duhului Sfînt, în toate era prezent: la biserică, al bolniță, la arhondaric, la bibliotecă, la tipografie, la primirea străinilor și la scaunul de spovedanie. Toate le conducea cu înțelepciune, pe toți îi îmbrățișa cu dragoste, pentru fiecare călugăr și mirean avea un cuvînt duhovnicesc de mînhiere și îmbărbătare.

După 27 de ani de smerită nevointă călugărească și încă alți 27 de ani de rodnică povățuire duhovnicească a Mînăstirii Neamț, cuviosul arhimandrit Timotei Ionescu își dă sufletul în mîinile lui Hristos, la 10 iunie 1887, fiind petrecut la mormînt de aproape 500 de călugări și plîns de clopotele celor 10 mînăstiri și schituri nemțene.

La cimitir, ucenicul său a citit din testamentul marelui stareț aceste cuvinte folositoare de suflet:

„Vă rog, iubitorilor, nu uitați sfaturile mele, ale smeritului Timotei. Nu uitați făgăduințele ce ați dat la taina sfintei călugării. Nu uitați numele ce purtați și numele mînăstirii noastre în care trăiți. Siliți-vă a o cinsti prin faptele voastre. Faceți-vă vrednici de dînsa.

Iubiți legea Domnului, păziți Biserica și sfintele așezăminte mînăstirești. Țineți obiceiurile bune ce ați apucat fiecare de la cuvioșii voștri părinți cei de mai înainte. Urmați pe calea cea sfîntă și nu vă lăsați a cădea în cursele ademenirilor lumești. Amintiți-vă de părinții noștri de demult și, urmîndu-le credința, să-i aveți ajutor în calea mîntuirii.

Siliți-vă din toate puterile a vă înnobila sufletul și a vă perfecționa ^durile cu citirea Sfintelor Scripturi dumnezeiești, păzind pururea poruncile Domnului și învățăturile dascălilor Bisericii. Iubiți-vă și ajutați-vă între voi unul pe altul, cu dragoste sfîntă întru Domnul, ca, mîntuindu-vă pe voi înșivă, să mîntuiți și pe alții. Siliți-vă, iubitorilor, „a răscumpăra vremea că zilele rele sînt”. Nu mă plîngeți pe mine, ci plîngeți-vă pe voi, ca să puteți via Domnului!

Eu, Timotei, mort, mă duc cu nădejde la părinții mei și vă las^ vouă testament de zestre ca să purtați fiecare cu sfințenie călugăria pînă la sfîrșitul vieții !...” *.

* Arhiereul Narcis Crețulescu, *Cuvînt improvizat la înmormîntarea starețului Timotei Ionescu, din Mînăstirea Neamț, Mînăstirea Neamț, 1887.*

MONAHL4 EUFROSINA LAZU

Mînăstirea Văratec

(1797—1888)

Această călugăriță iubitoare de Hristos era fiica postelnicului Constantin Lazu din comuna Drăgușeni — județul Suceava. Renunțînd la averea părinților ei, a îmbrățișat din tinerețe smerita petrecere călugărească în Mînăstirea Văratec. În anul 1814 a primit schima monahală și a fost mulți ani sub ascultarea stareței Olimpiada și a marelui duhovnic Iosif Pustnicul. De la ei a învățat a-și împodobi sufletul cu toată fapta bună și mai ales cu înțelepciunea cea duhovnicească.

După moartea stareței Olimpiada, în anul 1844, soborul mînăstirii o alege maică duhovnicească. Și a povățuit această obște cu multă pricepere și dăruire timp de 44 de ani. Adunînd în jurul ei peste 500 de maici și surori, stareța Eufrosina Lazu s-a îngrijit atît de nevoile lor cele sufletești, cît și de cele pămîntești.

Astfel, a zidit bisericile Sfîntul Ioan Botezătorul și Schimbarea la Față și a adus în mînăstire preoți buni care mențineau cu scumpătate slujbele bisericesti și tradiția duhovnicească lăsată de Cuviosul Iosif. Pentru luminarea fetelor din mînăstire ca și a celor din satele învecinate, stareța Eufrosina a fondat în anul 1860 prima școală primară din Văratec în chiliile bisericii Sfîntul Ioan Botezătorul, rînduind ca profesoare călugărițe din cele mai luminate. A făcut de asemenea unele înnoiri în incintă și a organizat ateliere de covoare în mînăstire.

În anul 1888 monahia Eufrosina Lazu s-a mutat la veșnica odihnă în vîrstă de 91 de ani, lăsînd în urmă o obște călugărească bine formată și întărită pe temelia dragostei.

CUVIOSUL AVXENTIE SIHASTRUL

Mare nevoitor în Muntele Athos

(t 1890 ?)*

Cuviosul schimonah Avxentie a fost un mare sihastru român din Muntele Athos. Era de loc din Moldova. Prin anul 1850 se duce la Athos și primește tunderea monahală, la una din chiliile din preajma Atonului.

* După mărturiile monahilor români atonîți.

Apoi, fiind foarte rîvnitor pentru viața pustnicească și arzînd de dragostea lui Hristos, s-a retras la una din peșterile nelocuite de sub vârful Muntelui Athos. Și atît s-a nevoit acolo singur, în post, în rugăciune și lacrimi, încît ajunsese la mare măsură duhovnicească. Căci dobîndise de la Dumnezeu în chip desăvîrșit darul lacrimilor, al înainte-vederii și al rugăciunii inimii.

Acest cuvios sihastru român ajunsese cu nevoița la măsura părinților de demult, ostenindu-se toată viața singur, în privegheri de toată noaptea, în foame și sete, în frig și cumplite ispite de la diavoli. Însă mîna Domnului îl acoperea și darul Duhului Sfînt se odihnea în sufletul lui. Nimeni din călugări nu știa viața și nevoița lui, căci petrecea mai mult în munte. Numai din cînd în cînd se cobora la schitul Prodromul, se mărturisea, primea Prea Curatele Taine și iar se ducea la pustie.

Așa a trăit Cuviosul Avxentie sihastrul, ca o candelă nestinsă sub vârful Athonului timp de aproape 40 de ani, slăvind neîncetat pe Dumnezeu și rugîndu-se ziua și noaptea pentru lume și pentru țară. Călugării din partea locului îl cinsteau pe părintele Avxentie ca pe un adevărat sfînt. Viața sa însă era ascunsă în Hristos.

Odată, merînd doi călugări din Mînăstirea Lavra în vizită la peșterile sihastrilor de sub vârful Muntelui Athos, au găsit pe Cuviosul Avxentie adormit în Domnul, sînd în genunchi și cu miinile ridicate la rugăciune. Atunci, îndată l-au coborît în Lavră și l-au îngropat în cimitirul minăstirii.

Doamne, odihnește cu sfinții pe Cuviosul Părintele nostru Avxentie !

ARHIMANDRITUL ANDRONIC POPOVICI

Mînăstirea Noul Neamț

(1820—1893)

Era fiul preotului Ioan Popovici din comuna Lungani—Iași. Fiind chemat de Hristos, a intrat în obștea Mînăstirii Neamț, după cum singur mărturisește, la vîrsta de numai 11 ani (1831). Timp de 5 ani de zile tînărul Andrei a învățat carte în mînăstire, deprinzînd bine tipicul, muzica psaltică, legătoria de cărți și trecînd prin toate ascultările mînăstirești.

În anul 1836 este tuns în monahism. După încă 15 ani de ascultare este hirotonit preot și numit eclesiarh al bisericii și duhovnic al obștii. Căci ieromonahul Andronic era foarte blînd, tăcut, rîvnitor la biserică.

ascultător în toate și iubitor de osteneală. Pentru aceea era cinstit de sobor ca un călugăr smerit, cuvios și duhovnic iscusit *.

În arhiva Mînăstirii Neamț pe anul 1855 scrie următoarele despre acest duhovnic:

„Andronic, duhovnic, de 36 ani; de 25 de ani în Mînăstire, de 17 ani călugărit în Neamț, eclesiarh al nunăstirii și a mai fost la arhondaricul maicilor (femeilor care veneau la biserică), la mitocul Ocea zece ani, la văcărie, la tîlpălărie, la prescurărie, la legătoria, la chelăria de vin, bucătar, ucenic la bătrînii Serafim, Nichifor și Narcis, la Secu 13 ani și 6 luni, cîntăreț, eclesiarh și tipicar”.

^cest mare duhovnic avea școala ascultării și a smereniei, care formează temelia vieții duhovnicești. Făcea tot ce i se porunca și niciodată nu cîrtea, ci cu bucurie își tăia voia sa. De mai multe ori a fost trimis cu unchiul său, monahul Lavrentie, să transporte cărți tipărite în mînăstire, peste munți, la frații români transilvăneni, ca și în Moldova la biserică și schituri.

În anul 1861 este numit egumen la schitul Sihăstria, apoi la Mînăstirea Secu. Aici a făcut cîteva înnoiri și a format mai mulți ucenici. A scris încă și *^Istoria mînăstirilor Neamțul si SecuV^* în două tomuri, la sfîrșitul căreia face această însemnare: „Părinților sfinți și frați, cu smerită metanie . . . rog dragostea voastră, primiți și mica această adunare de flori a rodului minții și inimii mele . . . Cel mai nevrednic și mai păcătos Andronic ieroschimonah și duhovnic din sfințele monastiri Neamțul si Secul. . .” **.

După doi ani (1863) ieroschimonahul Andronic împreună cu ieromonahul Teofan Cristea, se duc la metocul lavrei din Tighina, numit Chițcani, unde întemeiază o vestită mînăstire, anume „Noul Neamț”. Această fiică a Mînăstirii Neamț a devenit în puțină vreme așa de mare și organizată, încît ajungea din urmă pe mama ei. În această mînăstire a fost stareț cîteva ani și arhimandritul Andronic, fondatorul ei, fiind foarte iubit și căutat de călugări și de credincioși.

După 62 de ani de slujire pînă la jertfă a Bisericii lui Hristos, lăsînd în urmă sute de fii duhovnicești și cîteva minăstiri și schituri înnoite de el, marele duhovnic și arhimandrit Andronic Popovici a adormit cu pace în anul 1893 și a fost înmormintat la Mînăstirea Noul Neamț, fondată de el.

* Arhimandritul Andronic Popovici avea în Mînăstirea Neamț și un frate al tatălui său, monahul Lavrentie, vestit legător de cărți. Acesta transporta cărți din tipografia mînăstirii la credincioșii din Transilvania.

** Ms. din anul 1862, BAR, cota 1269. A se vedea și la Episcop-vicar Nestor Severineanul, *Un manuscris necunoscut al duhovnicului Andronic. Istoria Mînăstirii Secu*, în rev. „M.M.”, nr. 3—4/1974, p. 180-196.

ARMAJVDRIȚUL NECTAME BANUL

Muntele Tabor

(1818 — c. 1900) *

Acest cuvios părinte a fost ucenicul cel mai apropiat și biograful arhimandritului Irinarh Roseti. Era fiul preotului Alexandru Banul din satul Călinesti—Roman, născut în anul 1818. De mic a rămas orfan de părinți. În anul 1834, când era de 15 ani, auzind de marele stareț Irinarh Roseti de la Mînăstirea Horaița, a intrat ca viețuitor în sihăstria lui. Mai pe urmă starețul l-a făcut călugăr și diacon, dîndu-i numele de Nectarie. Tot atunci se face călugăriță și sora lui, Mersonia, la Mînăstirea deCinaici Giurgeni—Roman.

În anul 1843, când arhimandritul Irinarh a plecat la Ierusalim, a luat ca ucenic și pe ierodiaconul Nectarie pentru ascultarea și blîndețea lui. Acolo s-au nevoit împreună aproape 20 de ani, împărțind unul cu altul toate ispitele, necazurile și bucuriile vieții pustnicești.

Mai întîi s-au nevoit cinci ani în Nazaret. Apoi s-au urcat pe Muntele Tabor și acolo au devenit sihastru renumiți în toată Galileea pentru viața lor aleasă, pentru răbdarea și smerenia lor. În toată viața sa cuviosul Nectarie a slujit cu multă credință și dragoste pe părintele său duhovnicesc, neiesind niciodată din cuvîntul lui. În anul 1859 arhimandritul Irinarh s-a mutat din viața aceasta, după ce mai întîi a prevestit ucenicului său că va rămîne stareț pe Tabor și va termina biserica începută de el.

După moartea starețului său, cuviosul Nectarie a fost făcut preot și arhimandrit, în anul 1862, de patriarhul Ierusalimului Chirii. Apoi s-a mai nevoit singur pe Tabor „încă alți 20 de ani pentru Domnul și pentru hatîrul patriarhului, slujind nu numai Sfînta Liturghie ci și la toate slujbele cele trebuincioase mînăstirii”. Biserica a terminat-o în anul 1862 și a sfințit-o în același an, la praznicul Schimbării Domnului la Față. Mai tîrziu a zidit cîteva chilii și zidul de jur împrejur. Iar în anul 1892, simțindu-se bătrîn și bolnav s-a retras în Mînăstirea Sfîntul Sava de lîngă Bethleem, unde mai trăiește pînă la sfîrșitul secolului trecut. În anul 1898, bătrînul a scris „Viața” arhimandritului Irinarh Roseti, precum însuși îi prezisese pe cînd trăia, și o trimise la Mitropolia din București să fie publicată.

Iată ce spune arhimandritul Nectarie în prefața ei:

„Tocmai acum la bătrînețe cînd sînt de 80 de ani și îmi tremură mina și mi-au slăbit vederile am scris-o cu multă osteneală. Dar cunosc

* *Viața unui îmbunătățit călugăr român, Irinarh Roset*, în rev. „B.O.R.”, 1898, p. 603—632.

eu bine că multe greșeli am făcut și în tîlcuire și în scriere. Ci rog cu multă smerenie pe dascălii cei învățați și iscusiți, partea duhovnicească și mirenească, să îndrepteze greșelile mele cu duhul blîndeților și să mă ierte pe mine prostul că nu am putut a tîlcui și a scrie mai bine de cît aceste care le pun înainte. Că măcar deși sînt feciorul preotului Alexandru din satul Călinesti, care este aproape de orașul Roman ca două sau trei ceasuri, dar am rămas sărman de părinți de mic copil și nu am avut om ca să mă dea la învățătură, numai din darul lui Dumnezeu m-am învățat puțin oarece de un frate. Apoi ajungînd în vîrstă de 15 ani, m-am dus la Mînăstirea Horaița și m-am făcut monah de părintele Irinarh, ca doar aș putea a-mi mîntui măcar sufletul meu, dacă nu sînt vrednic să mai povățuiesc și pe alții spre mîntuire . . .”.

După patruzeci de ani de aspră nevoie pe Tabor arhimandritul Nectarie Banul se mută la veșnica odihnă în Mînăstirea Sfîntul Sava și este înmormîntat alături de ceilalți călugări români iubitori de Hristos.

EPISCOPUL MELCHISEDEC ȘTEFĂNESCU

Episcopia Romanului

(1823—1892) *

Venerabilul episcop Melchisedec al Romanului a fost unul din cei mai luminați ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române din a doua jumătate a secolului XIX.

Originar din comuna Gîrcina, județul Neamț, tînarul Mihail — după numele de botez — era cel dintîi născut din cei unsprezece copii ai preotului Petrache și ai prezviterii Anastasia Ștefănescu. Tatăl său a fost un bun preot și un adevărat slujitor al Bisericii lui Hristos. El a păstorit parohia Gîrcina timp de 50 de ani. Iar mama sa „a fost model virtuților femeii de țară, cu deosebire, a soției preotului de țară”. Dînd copiilor lor o educație creștinească aleasă, cinci dintre ei au îmbrățișat viața călugărească.

Cel dintîi chemat de Hristos a fost Mihail. Între anii 1834—1838 urmează Seminarul de la Socola—Iași. După ce stă patru ani de zile ca învățător de sat, reia cursurile și în anul 1843 este numit profesor de retorică, pastorală, istorie și geografie, la seminar, dovedindu-se un talen-

* Episcopul Gherontie al Constanței, *Episcopul Melchisedec, zugrăvit de cîteva dintre ucenicii săi*. București, 1939; *Episcopul Melchisedec ca membru al Sfîntului Sinod*, de episcopul Veniamin Poci, tan Ploieșteanul, București, 1939; Pr. Prof. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Române*, Sibiu, 1972, p. 329—334; *Melchisedec, episcopul Romanului*, de P. S. Eftimie al Romanului și Hușilor, 1982.

tat dascăl și catehet. În același an primește tunderea monahală sub numele de Melchisedec, iar în anul următor este hirotonit ierodiacon.

Fiind dăruit de Dumnezeu cu multă înțelepciune și cu o viață duhovnicească exemplară, între anii 1848—1851, ierodiaconul Melchisedec își continuă studiile la Academia teologică de la Kiev, înființată de Mitropolitul Petru Movilă. Apoi este hirotonit ieromonah și numit profesor de patristică, drept canonic, liturgică și teologie comparată la Socola, unde funcționează pînă în anul 1856. Pe drept cuvînt, arhimandritul Melchisedec Ștefănescu a fost un eminent profesor al Seminarului de la Socola, un devotat slujitor al Bisericii lui Hristos și un neegalat pedagog și părinte duhovnicesc al viitorilor candidați de preoție. Nu puțini elevi formați de dînsul au ajuns buni preoți, egumeni, profesori și ierarhi aleși în Moldova.

Arhimandritul Melchisedec, prin personalitatea și cultura sa, ridică Seminarul de la Socola — cel dintîi seminar teologic din țara noastră (1803) și prima școală gimnazială din Principate cu predarea în limba română — la nivelul unei adevărate academii teologice românești. Aici au crescut și s-au format mii de slujitori ai sfintelor altare.

În anul 1856 arhimandritul Melchisedec este numit rector al Seminarului de la Huși, reușind în cîteva ani să-l reorganizeze în întregime, pe măsura celui de la Iași, cu local propriu, cu profesori buni și la un nivel duhovnicesc satisfăcător. Aici s-au format peste o mie de preoți buni pentru Biserica lui Hristos, pregătiți cu părintească grijă de acest mare pedagog.

Între anii 1857—1859, arhimandritul Melchisedec a stăruiet cu timp și fără timp la unirea Principatelor Române, folosind cu multă înțelepciune atît catedra, cît și amvonul. El lua ca temelie a unirii românilor cuvintele Mîntuitorului care zice: „Precum Tu, Părinte, întru Mine și Eu întru Tine, așa și aceștia întru Noi una să fie” (Ioan 17, 21). El dovedea prin cuvînt și faptă că unirea fraților români, de același neam și limbă, de aceeași credință și trăire creștină este o datorie evanghelică sfîntă, după modelul unității treimice și a unității sfinților din ceruri. Unitatea românilor, spunea el, va duce nu numai la întărirea națională și la risipirea vrajbei dintre frați, dar pe aceeași măsură și la întărirea Ortodoxiei românești, pentru a putea rezista prozelitismului religios străin, care căuta să dezbină Neamul și Biserica noastră apostolică.

La sfîrșitul anului 1862, arhimandritul Melchisedec este hirotonit arhieru și numit locotenent de episcop la Huși. În ianuarie 1865 este numit episcop al Dunării de Jos, eparhie pe care o păstorește cu aleasă grijă duhovnicească timp de cincisprezece ani. Cea dintîi preocupare a sa, ca episcop, a fost să zidească biserici prin sate și să numească preoți

luminați și cu frică de Dumnezeu în toate parohiile din eparhie. Episcopul Melchisedec făcea regulat vizite canonice pe la sate și orașe, sfințea noi locașuri, învăța pe credincioși să păstreze cu sfințenie dreapta credință și să ducă o viață creștinească, plină de dragoste și de fapte bune. O deosebită grijă purta noul episcop pentru văduve, pentru orfani și pentru țărani săraci, pe care îi miluia după putere și îi mîngîia cu cuvinte părintești. Fiind profund cunoscător al Sfintei Scripturi și al învățăturii Sfinților Părinți și fiind înzestrat de Dumnezeu cu darul frumoasei vorbiri, episcopul Melchisedec s-a dovedit în eparhia sa un neobosit predicator și apostol al lui Hristos. Același lucru îl cerea și de la preoți: viață morală exemplară, slujbă religioasă după rînduială și predicarea neobosită a cuvîntului lui Dumnezeu.

În primăvara anului 1879 episcopul Melchisedec este chemat să păstorească eparhia Romanului, pe care o conduce cu aceeași demnitate și înțelepciune duhovnicească timp de peste treisprezece ani.

Ca mare organizator al treburilor bisericesti și luminat pedagog, episcopul Melchisedec dă o mare amploare Seminarului de la Roman. El voia ca preoții să fie cît mai luminați la minte și cu viață aleasă, pentru a fi credincioșilor atît apostoli și părinți duhovnicești, cît și învățători de carte. Pe elevii săraci și silitori la carte episcopul îi întreținea personal la seminar, iar pe alții îi primea ca bursieri. Mulți din ucenicii săi care au făcut seminarul la Roman au ajuns renumiți preoți, misionari, profesori și episcopi. De asemenea, cu binecuvîntarea sa se construiesc numeroase biserici noi prin sate, pe care le sfințește personal, se înnoiesc unele minăstiri și schituri ca: Boădana, Sihastru și Măgura din jud. Bacău sau Buluc, Tarnița, Lepșa și altele din jud. Vrancea. Ajută personal la ridicarea unor școli pentru luminarea poporului, iar la spitalul din Roman, pe Hngă obișnuitele vizite duhovnicești, acordă subvenții pentru ajutarea bolnavilor săraci.

Fiind unul din cei mai învățați ierarhi ai timpului său și un profund teolog, episcopul Melchisedec a avut un rol duhovnicesc important în viața Bisericii românești. Astfel, el a contribuit mult la unirea celor două biserici locale din Moldova și Țara Românească, ajungînd ca în anul 1865 să se întrunească la București, pentru prima dată, un sinod general al Bisericii Ortodoxe Române. De asemenea, a contribuit personal la întocmirea unor regulamente pentru disciplina monahala și bisericască, pentru învățămîntul teologic, pentru alegerea arhierilor, pentru revizuirea și editarea cărților bisericesti, ca și pentru apărarea credinței ortodoxe pe pîn^ntul țării noastre, singura și adevărata credință apostolică,

O contribuție importantă a avut episcopul Melchisedec și la întocmirea legii organice din 1872 prin care s-a constituit Sfîntul Sinod al

Bisericii autocefale Ortodoxe Române. Tot la stăruința sa și în urma memoriului compus de el către Patriarhia ecumenică din Constantinopol, s-a sfințit pentru prima dată în țara noastră Sfântul și Marele Mir, în anul 1882. Aceeași deosebită contribuție a avut marele ierarh și la dobândirea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române. Ca urmare a Actului Sinodal întocmit de el cu multă înțelepciune, în primăvara anului 1885 se recunoaște autocefalia Bisericii noastre.

Episcopul Melchisedec a scris, de asemenea, numeroase cărți cu conținut teologic, pastoral, apologetic și istoric. Dintre acestea amintim: *Liturgica, Tipicul, Dogmatica, Introducerea în științele teologice. Introducerea în sfintele cărți ale Vechiului și Noului Așezământ (2 tomuri) (1860); Teologia pastorală. Cronica Hușilor și a Episcopiei (1869); Cronica Romanului și a Episcopiei, 2 voi. (1874—1875); Papismul și starea actuală a Bisericii Ortodoxe din România (1883); Biserica Ortodoxă în luptă cu protestantismul (1890); Despre icoanele miraculoase de la Athos de proveniență românească (1883); Notițe istorice și arheologice de pe la 48 de mănăstiri și biserici antice din Moldova (1885); Viața și scrierile lui Grigore Țamhac (1883); Viața mitropolitului Antim Ivireanul (1886) și altele.*

După o viață plină de oseneli și ispite, de bucurii duhovnicești și nu puține încercări pentru cinstea Bisericii Ortodoxe și folosul credincioșilor, la 16 mai 1892, episcopul Melchisedec și-a dat duhul în mâinile marelui Arhiepiscop Iosif Hristos. Din donația lăsată de el, s-au construit în anii următori, după dorința sa, o grădiniță de copii și o școală de cântăreți bisericești alături de Episcopie, în care se primeau numai copii orfani, cu întreținere gratuită.

DEROSCHIMONAHUL NIFON IONESCU

Adevăratul ctitor al Schitului românesc

Prodromul — Muntele Athos

(1807—1901)

Cuviosul Nifon ieroschimonahul este cel dintâi și adevăratul ctitor al schitului românesc Prodromul din Athos.

S-a născut în județul Vaslui din părinți săraci și foarte credincioși. Auzind de vestitul stareț al Mănăstirii Horaița, arhimandritul Irinarh Roseti, în anul 1826 a intrat în obștea lui și s-a făcut călugăr de dînsul, sub numele de Natanail. În anul 1840 a plecat la Muntele Athos împreună cu monahul Nectarie din aceeași mănăstire. Mai întâi s-au nevoit în Mănăs-

tirea Cutlumuș. Apoi au cumpărat o chilie în schitul Sfânta Ana. Aici părintele Natanail se face schimonah, sub numele de Nifon.

Adunîndu-și călugări mulți în jurul său, din care o parte erau din Mănăstirea Horaița, schimonahul Nifon, ajutat de prietenul său iubit Nectarie, a cumpărat o chilie mai începătoare lîngă mare, la locul numit Chirașa, pe moșia Mănăstirii Lavra, unde se mută cu ucenicii săi.

În anul 1850 părinții Nifon și Nectarie vin în Moldova, sînt hirotoniți preoți și cer ajutorul mitropolitului Sofronie Miclescu și domnitorului Grigore Ghica de la Iași, pentru zidirea unui schit românesc în Athos. În urma ajutorului primit de 3500 de galbeni și a intervenției către Mănăstirea Lavra, conducerea acesteia recunoaște chilia Vigla lanicopii, drept schit românesc. Aici mai fuseseră egumeni cuviosul Iustin duhovnicul și Patapie ucenicul lui, între anii 1810—1825, dar chiliile zidite de dîșii ajunseseră în ruină.

În anul 1852 ieroschimonahii Nifon și Nectarie au pus temelie bisericii schitului Prodromul, cu hramul Botezul Domnului. Opt ani mai tîrziu, în 1860 biserica era deja pictată. În același an arhiepiscopul Isaia Vicol (ajuns episcop la Roman între anii 1868—1878), însoțit de cîțiva clerici și două sute de pelerini din țară, sfințește noua biserică și numește pe ieroschimonahul Nifon Ionescu stareț al schitului Prodromul. Înmulțindu-se călugării români în schit, părinții Nifon și Nectarie au adunat noi ajutoare din țară și au zidit două corpuri de chilii cu cîte două etaje pe laturile de nord-vest și est.

Pe lîngă grija de organizare, cuviosul Nifon, fondatorul schitului Prodromul, s-a îngrijit și de întărirea vieții duhovnicești din obștea sa. Mai întîi a adunat în jurul său pe cei mai buni călugări români ce se nevoiau pe atunci în Sfântul Munte, în frunte cu vestitul protopsalt Nectarie schimonahul. Apoi a rînduit la biserică Liturghia zilnică și pravila ca la marile mănăstiri atonite. De asemenea, ascultările, masa și întreținerea erau întrutotul de obște.

Spovedania obștii, care număra pînă la 100 de păruți și frați, se făcea regulat în fiecare saptămîlnă, iar Sfînta împărtășanie pentru bătrîni și schimonahi se făcea saptămînal. Iar pentru ceilalți la două săptămîni. Pentru bolnavi, starețul a zidit bolniță și a rînduit călugări îngrijitori, iar pentru cei tineri și cu talent a format școală de muzică psaltică, vestită în tot Muntele Athos, sub conducerea marelui dascăl și protopsalt român schimonahul Nectarie Crețu. Astfel, sub stăreția ieroschimonahului* Nifon Ionescu, schitul Prodromul își trăia cea mai liniștită epocă de armonie și înflorire duhovnicească din toată istoria sa.

În anul 1870, însă, părintele Nifon se retrage din stăreție și revine în țară. Aici întemeiază schitul Bucium de la Iași, ca metoc al Prodro-

MITROPOLITUL IOSIF NANIESCU

al Moldovei și Sucevei

(1818—1902)

a. Viata

Acest mare mitropolit al Moldovei — Iosif al II-lea Naniescu — numit „cel sfânt și milostiv”, a fost cel mai strălucit ierarh al Bisericii Ortodoxe Române din a doua jumătate a secolului XIX după Sfântul Calinic de la Cernica.

Era fiul preotului Anania (Nane) Mihalache și al presviterii Teodosia, din satul Răzălâi-Bâlți, născut la 15 iulie 1818. După doi ani tatăl său moare și rămâne văduvă cu doi copii, Ioan și Ieremia. În anul 1831, ierodiaconul Teofilact, unchiul său, aduce la Mănăstirea Sfântul Spiridon din Iași pe copilul Ioan, pentru a învăța carte. Aici deprinde scrisul, cititul, tipicul și muzica psaltică. În anul 1834 ierodiaconul Teofilact este numit egumen la Mănăstirea Sfântul Prooroc Samuil din Focșani, unde aduce și pe nepotul său. În anul 1835, ierodiaconul Teofilact ajunge eclesiarh la episcopia Buzăului, sub vestitul episcop Chesarie, împreună cu tânărul Ioan.

La 23 ianuarie 1835 rasoforul Ioan este călugărit sub numele de Iosif, în catedrala episcopală, iar a doua zi este hirotonit diacon. Ca ucenic al episcopului Chesarie, în anul 1836, ierodiaconul Iosif Naniescu intră la seminarul din Buzău, atunci înființat, pe care îl termină în 1840. Apoi, între anii 1840—1847 urmează Colegiul Sfântul Sava din București.

În anul 1849 este numit egumen la Mănăstirea Șerbăneștii Morunglavului—Râmnicu-Vâlcea, iar la 29 august 1850 este hirotonit preot în București.

În noiembrie 1852 este făcut protosinghel de Sfântul Calinic, episcopul Râmnicului. În 1857 este numit egumen la Mănăstirea Găișenii—jud. Dâmbovița, iar după 4 ani este făcut arhimandrit de mitropolitul primat Nifon și numit în 1863 egumen la Mănăstirea Sărindar din București, între anii 1864—1870 arhimandritul Iosif Naniescu a activat ca profesor de religie la gimnaziul Gheorghe Lazăr și la liceul Matei Basarab din Capitală, iar ultimii doi ani (1870—1871) a fost director la Seminarul Central.

La 23 aprilie 1872 arhimandritul Iosif Naniescu este hirotonit arhieru, iar în ianuarie 1873 este numit episcop de Argeș. La 10 iunie 1875 este ales mitropolit al Moldovei, iar la 6 iulie același an este instalat la

Iași. Timp de 27 de ani venerabilul mitropolit Iosif Naniescu păstorește cu o rară blîndețe și înțelepciune Mitropolia Moldovei. Aici a depus cea mai bogată activitate duhovnicească, teologică, pastorală și socială din toată viața sa, rănînd pentru urmași un exemplu viu și greu de imitat.

La 26 ianuarie 1902 mitropolitul Iosif Naniescu „cel sfînt și milos-tiv” părăsește pe fiii săi duhovnicești și se strămută la cereștile lăcașuri, pentru a sta în fața marelui Arhiereu Iisus Hristos. Mormîntul său se află în partea de sud a catedralei mitropolitane terminată de el.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. În ziua călugăriei rasoforului Ioan Naniescu, episcopul Chesarie i-a ținut o scurtă cuvîntare, zicîndu-i:

— Ți-am dat numele de Iosif, numele starețului meu. De vei fi om de treabă, ai să ajungi ca el!

Într-adevăr, cuvintele marelui episcop s-au împlinit cu prisosință în viața ucenicului său.

2. Se spunea despre mitropolitul Iosif că pe cînd era elev la seminarul din Buzău și la Colegiul Sfîntul Sava, avea o comportare duhovnicească foarte aleasă și învăța așa de bine, că pe toți colegii săi îi întrecea, atît cu învățătura cît și cu trăirea. Pentru aceea era iubit, și de elevi și de profesori.

3. La înmormîntarea episcopului Chesarie, părintele său duhov-nicesc, din 30 noiembrie 1846, tînărul ierodiacon Iosif Naniescu a rostit un cuvînt de recunoștință și apreciere așa de ales încît toți cei de față l-au sărutat cu lacrimi.

4. Se mai spunea despre dînsul că era un evlavios slujitor al Bise-ricii și un cîntăreț neîntrecut. Psaltichia o învățase de la marele dascăl și protopsalt Macarie ieromonahul. Cînd cînta la strană, vocea lui duioasă umplea biserica, mișca inimile și scotea lacrimi.

5. Acest smerit și vrednic de pomenire slujitor al Bisericii lui Hris-tos avea încă mare osîrdie pentru cele sfinte. Dumnezeuiasca Liturghie o săvîrșea întotdeauna cu bucurie și cu ochii umeziți de lacrimi. Era, de asemenea, un neîntrecut predicator și duhovnic iscusit, căutat de multă lume pentru blîndețea și cuvintele lui. Cît a fost stareț de n^nas-tiri a crescut numeroși fii duhovnicești, atît mireni cît și călugări.

6. Timp de opt ani de zile cît a fost profesor de religie, arhiman-dritul Iosif Naniescu era cel mai iubit dintre profesori. Elevii mergeau după el și îl prețuiau ca pe un adevărat părinte duhovnicesc. Cunoștea bine Sfînta Scriptură și era desăvîrșit dascăl și catehet. Cuvintele sale se lipeau de inimile tuturor.

7. Pe lîngă celelalte daruri, mitropolitul Iosif avea și darul sfintei smerenii și al ascultării. În fiecare om el vedea pe Dumnezeu și toate le primea ca din mîna Lui. La 10 iunie 1875, cînd a fost ales în sinod mitro-polit al Moldovei, a spus printre altele aceste cuvinte:

— Datoriile înaltei poziții eclesiastice, la care dumnezeiasca provi-dență, prin votul domniilor voastre mă cheamă astăzi, cunosc și mărturi-sesc cu toată umilința că sînt mai presus de puterile mele.

8. După ce a fost ales părinte și păstor al Moldovei, mitropolitul Iosif Naniescu a plecat cu trenul din București spre Iași, pentru insta-lare. Era sîmbătă, în noaptea de 6 iulie 1875. În vagon a adormit puțin și a visat pe marele mitropolit Veniamin Costachi, care, apropiindu-se, îi dădea sfaturi să termine catedrala din Iași începută de el. Același vis l-a avut în noaptea aceea și duhovnicul mitropoliei din Iași, arhiman-dritul Ieroftei Maximescu.

Departe fiind, spunea el, am văzut cum în jurul bisericii mari a lui Veniamin se plimbau doi călugări cu bărbile ce străluceau ca argintul cel sclipitor. Și apropiindu-mă de ei, fără să mă vadă, observ că unul din ei era însuși mitropolitul Veniamin, pe care l-am recunoscut după față, dar pe celălalt nu l-am cunoscut. Și mitropolitul Veniamin spunea cu sfîșieri de dureri în glas, celuilalt însoțitor al lui, cum această biserică începută de el și rămasă neterminată, acum urmașii vor să o scoată la mezat. „Să dărîme și să vîndă ceea ce am zidit și cumpărat eu”. Și lacri-mile mitropolitului Veniamin n-au conținut să curgă pînă ce, terminînd de înconjurat biserica, a dispărut.

Sosind dimineața, duhovnicul era frîndntat de acest vis și dorea să afle numele aceluși călugăr ce însoțea pe Veniamin. Dar mare i-a fost bucuria că în aceeași zi l-a recunoscut în persoana mitropolitului Iosif Naniescu. El era acela ce se plimba îngîndurat și nu răspundea nimic la toate tînguirile mitropolitului Veniamin.

9. Prima grijă a noului părinte al Moldovei a fost terminarea cate-dralei începută în anul 1833 de înaintașul său, mitropolitul Veniamin Costachi. Dar, pregătindu-se țara pentru războiul de independență, blîn-dul arhiepiscop a amînat începerea lucrului. Timp de doi ani de zile s-a străduit să îmbărbăteze pe credincioși și întregul cler în lupta dreaptă pentru neafîrnare națională și bisericască. Astfel, a făcut apel la toate minăstirile și la preoți să adune ajutoare pentru armată, iar pe cei care doreau îi trimitea în ambulanțe pentru îngrijirea răniților. La apelul mitropolitului Iosif au contribuit cu ajutoare toate minăstirile și multe parohii, iar pentru îngrijirea răniților au plecat din Moldova peste o sută de preoți, călugări și maici.

10. În anul 1879, după terminarea războiului, mitropolitul Iosif s-a dus în audiență la primul ministru să ceară ajutor pentru construcția catedralei. Deci, întrînd înăuntru, a zis:

— Vin cu o rugămintă mică pentru dumneavoastră, dar foarte mare pentru noi. Și anume, să ne dați fonduri pentru terminarea catedralei mitropolitane din Iași, care zace în ruină de 40 de ani și în care dorm noaptea vitele oamenilor.

— Nu avem acum fonduri pentru aceasta ! a răspuns casierul trezoreriei naționale.

— Dacă o țară nu are bani să construiască o catedrală, a răspuns hotărît mitropolitul, atunci eu dau dimisie din mitropolie. Pofțiți cîrja !

Văzînd rîvna marelui ierarh pentru casa Domnului, membrii guvernului au aprobat în aceeași zi fonduri bănești cu care s-a și început construcția catedralei.

11. Cea dintîi grijă a mitropolitului Iosif, după terminarea catedralei, a fost strămutarea osemintelor primului ei ctitor, Veniamin Costachi, de la Mînăstirea Slatina la ctitoria sa din Iași, în semn de recunoștință și dragoste în Hristos. Această strămutare s-a făcut la 30 decembrie 1886.

12. La 23 aprilie 1887, de ziua Sfîntului Marelui Mucenic Gheorghe, s-a sfințit noua catedrală mitropolitană din Iași de către 12 arhierii, în prezența a zeci de mii de credincioși. În această sărbătoare mitropolitul Iosif a trăit cea mai fericită zi din viața lui și a rostit în biserică un cuvînt părintesc, inspirat de Duhul Sfînt, care a mișcat inimile tuturor fiilor săi duhovnicești.

13. A doua mare ctitorie a înaintașului său, pe care a salvat-o mitropolitul Iosif, a fost seminarul Veniamin Costachi de la Socola. Neavînd un local propriu, funcționa cu chirie prin casele negustorilor. Văzînd aceasta, bunul mitropolit a cumpărat palatul fostului domnitor Mihail Sturza din Iași, l-a reparat și a mutat seminarul în el. La inaugurarea noului local a vorbit mitropolitul aceste cuvinte, vrednice de pomenit:

— Copilul lui Veniamin a ajuns prin ușile oamenilor ! Rușine pentru Biserică ! Rușine pentru țară ! Veniamine, te-am răzbunat ! Astăzi te-am instalat în palatul aceluia care te-a amărît și te-a făcut să pleci la mînăstire !

14. Sub păstoria acestui devotat mitropolit s-au restaurat încă două renumite ctitorii din Iași: Biserica Sfîntul Nicolae Domnesc și biserica Sfîntii Trei Ierarhi. S-au înnoit, de asemenea cu ajutorul lui, numeroase biserici parohiale, schituri și mînăstiri, căuțînd întru toate să imite pe marele său înaintaș, Veniamin Costachi.

15. Mitropolitul Iosif avea din copilărie o deosebită evlavie pentru moaștele Cuvioasei Paraschiva din Iași. Ele se păstrau în paraclisul

Mînăstirii Sfîntii Trei Ierarhi. Dar în noaptea de 27 decembrie 1888, aprinzîndu-se paraclisul, au fost cuprinse de flăcări și sfintele moaște. Deci, auzind nutropolitul, a venit noaptea acolo desculț și văzînd cum arde în foc cel mai de preț odor al Moldovei, plîngea ca un copil nenunțiat. Dar, potolindu-se focul, prin minune au fost găsite moaștele Cuvioasei Paraschiva întregi și nevătămate. Numai îmbrăcămintea de argint se topise. Atunci bunul păstor a făcut alt sicriu de argint pentru sfintele moaște și le-a strămutat în noua catedrală, precum se vede pînă astăzi.

16. Acest venerabil mitropolit era un mare iubitor de cîntare bisericească. El a împodobit sfintele altare cu cei mai evlavioși slujitori și strănile bisericilor cu cei mai buni protopsalți. El este cel dintîi ierarh român care a binecuvîntat organizarea corului vocal în biserică și a îngăduit femeilor să cînte la cor. Împotriva celor care se opuneau la aceasta el răspundea:

— Evlavioșilor ! La mormîntul Mîntuitorului au rămas numai femeile, căci bărbații fugiseră toți ! Femeile, cele dintîi, au vestit învierea Domnului !

17. Cele mai alese fapte bune ale mitropolitului Iosif erau însă acestea două: sfințenia vieții sale și milostenia. Cu aceste două mari virtuți a întrecut pe toți ierarhii vremii sale, a cucerit inimile cele mai împietrite, a cîștigat respectul celor mari, a ridicat de jos pe mulți deznădăjduiți, a adunat în jurul său pe cei săraci și nebăgați în seamă și a tras spre Hristos pe mulți creștini cu pilda vieții sale.

18. Se spunea despre dînsul că era foarte cumpătat și cu dreaptă socoteală în toate. Dormea noaptea puțin și se ruga mult. În fiecare dimineață, la orele cinci, cînd suna clopotul de Utrenie, el se deștepta cel dintîi. Apoi număra bătăile clopotului din turn, dacă sună de trei ori cîte patruzeci de lovituri. După rugăciune citea viața sfîntului din ziua respectivă, apoi își lua rasa și venea la biserică.

19. Spuneau părinții de la mitropolie care i-au fost ucenici că mitropolitul Iosif venea zilnic la Sfînta Liturghie, la Vecernie și la Utrenie. Numai dacă era plecat undeva sau era greu bolnav, nu venea. Părinții auzeau mai întîi toaca, apoi bătăile ritmice ale cîrjei mitropolitului pe mozaicul bisericii.

20. Spuneau iarăși despre dînsul că îi plăcea să asculte în biserică citirea psaltirii și cîntarea la strană. În zilele de lucru cînta cu cîntăreții stihiri, tropare, lăudări și altele, pe care le învățaseră și mirenii. Dar cel mai mult le plăcea să cînte fericirile și cîntările Sfintei Liturghii, căci mitropolitul Iosif trăia bucuria Sfintei Liturghii.

21. Adeseori bunul păstor făcea vizite canonice la mînăstiri, la schituri și parohii. Sfîntea biserică și preoți, ținea predici alese și dădea

sfaturi duhovnicești, dar niciodată nu aducea la Iași daruri de la credincioși. Ci pe toate le împărțea la văduve și la orfani.

— Nouă ne-a dat Dumnezeu din belșug, zicea el. Să dăm la cei lipsiți!

22. Un loc iubit de liniște al blîndului ierarh era schitul Sihla. Aici venea în fiecare vară cu diaconii săi, se urcau la peștera Sfintei Teodora, făceau Vecernia, apoi porunca unui diacon să cînte ectenia întreită și slavoslovia mare deasupra stîncilor. La urmă, cîntau cu toții „Cămara Ta, Mîntuitorule . . .”, apoi coborau spre Mînăstirea Neamț.

23. Despre acest evlavios păstor de suflete spunea unul din ucenici cu sai:

— Mitropolitul Iosif avea calități mari, aș putea zice apostolice, pentru că zilnic cugeta numai la îndeplinirea datoriilor sale pastorale. Credința sa era tare în Hristos Domnul. Ea îl întărea în luptele vieții, ea îl îndemna la săvîrșirea faptelor sale mari și virtuozose. Totdeauna l-am găsit citind Sfînta Scriptură și îmi spunea:

— De aici eu învăț toate, întocmai ca și marele ascet Antonie, care n-avea altă carte decît cerid și pămîntul, contemplîndu-le.

24. Cea mai mare faptă bună a mitropolitului Iosif Naniescu, prin care se făcuse tuturor cunoscut și iubit, era milostenia, marea sa operă de caritate creștină". El avea ușa și mîna deschise pentru milă. Pe lîngă cerșetorii din oraș, el ajuta mai ales pe elevii și studenții săraci. În fiecare an îmbrăca zeci de elevi și studenți și-i hrănea la bucătăria mitropoliei. Alte sute dintre ei primeau bani pentru cărți și taxe școlare. Exemplul său a fost urmat și de ceilalți slujitori ai catedralei, precum au fost monahul Ilarion Radu, arhidiaconul Varlaam Arghirescu, arhimandritul Ioanichie Grădinaru și alții.

25. Zicea unul din ucenicii săi:

— Mila față de săraci a mitropolitului Iosif Naniescu a ajuns proverbială în Moldova și în toată țara. Zilnic veneau zeci de nevoiași pentru a primi milă din mîinile lui. La început singur se cobora din chilie jos pe trepte, în mijlocul celor o sută de săraci, li mingîia cu vorba, îi binecuvînta și le împărțea bani. Niciodată nu dădea săracului mai puțin de o pîine. „Bani pentru o pîine!” acesta era principiul lui. Dacă termina banii mărunți scotea de prin buzunare bani mari și pe toți îi alina. Apoi urca sus în chilia lui de rugăciune și de citire. Cînd era bătrîn și slab, nu mai cobora, ci arunca mila sa săracilor din balconul casei.

26. Spunea iarăși același ucenic:

— Aceasta era milostenia lui în zilele de lucru. Duminica mitropolitul împărțea astfel mila: Dădea punga cu bani anume destinați, părintelui Visarion Boboc, economul mitropoliei. După slujbă, economii se

așeza în porțița din dos a mitropoliei. Pe acolo treceau toți săracii și își primeau ajutor de la părintele lor sufletesc.

Așa împărțea zilnic mitropolitul Iosif lefa sa la săraci.

27. Spunea ucenicul și acestea:

— Lunar venea la el pentru milă și Barbu Lăutaru, vestitul cîntăreț dîQ Iași, și primea milă. La urmă, mitropolitul Iosif cerea să-i cînte stihira din Postul Mare: „Nu mă pedepsi, Stăpîne . . .”. Venea și evreul Rubenșaft regulat, vinerea, pentru milă. Cu ajutorul mitropolitului și-a învățat fiul carte, a ajuns doctor și s-a creștinat. Un alt evreu din Iași venea din trei în trei ani, numai la el pentru ajutor. „Cu ajutorul mitropolitului Iosif — zise el la urmă — mi-am putut mărita cele trei fete”. Prin aceasta păstorul cel bun imita pe Sfîntul Ierarh Nicolae.

28. Într-o sărbătoare, spunea ucenicul, ieșind mitropolitul din biserică, cu boierii orașului în jurul lui, l-au înconjurat săracii. Iar el, ca să-și ascundă fapta bună, le arunca milă și le zicea cu asprime:

— La boieri, la boieri, care au luat zestrea Bisericii, zestrea voastră . . . ! Ce veniți la noi?

29. În tot timpul anului mitropolitul Iosif ajuta elevi și studenți de toate vîrstele, fără alegere. Le dădea hrană, le plătea taxele școlare, le dădea bani de cheltuielă. Susținea studenți din salariul său în țară și peste hotare. Sala de mese de lîngă bucătăria mitropolitului era adevărată cantină de școală. La sfîrșitul anului însă, fiecare era dator să-i înfațișeze situația școlară. Pentru cei ce se distingeau la învățătură, trimitea pe moșul Alexandru să le cumpere cîte un rînd de haine bune și cărți, drept premiu. Iar pentru cei rămași repetenți, dădea ordin economului să le pună o pîine în traistă și să-i trimită acasă.

30. Odată a venit la mitropolit un student și i-a zis:

— Sîntem trei studenți de la țară și stăm toți cu chirie într-o cameră mică cu un singur pat. Sîntem nevoiți să dormim cîte unul pe rînd. Acum nu avem bani să plătim taxa la școală și gazdă. Vă rog, dați-ne un mic ajutor.

Mitropolitul după ce i-a dat de mîncare, a trimis pe diaconul său, Varlaam, să vadă care este adevărul. Apoi l-a trimis din nou cu bani pentru un an de zile.

— Iată, a spus diaconul, vă trimite mitropolitul Iosif cîte 300 lei pentru fiecare, să puteți continua studiile.

31. Altădată a venit la el o femeie de la țară, plînd.

— De ce plîngi femeie? a întrebat el.

— Mi-a murit vaca și am șapte copii.

— Iată, mamă, ai bani să-ți cumperi altă vacă.

32. Spuneau preoții catedralei că uneori mitropolitul Iosif termina banii și nu avea ce da la săraci. Atunci împrumuta bani de la duhovnicul său, arhimandritul Ieroftei și mîngîia pe toți. La sfîrșitul lunii, cînd primea salariul, întîi își achita datoriile, apoi miluia pe cei care veneau.

33. Intr-o zi a venit la el un om plînd, să se mărturisească.

— De ce plîngi, fiule? l-a întrebat mitropolitul. Ce păcate ai făcut?

— Înalt Prea Sfințite, am slujit ca preot fără să fiu preot. Am botezat, am spovedit, am îngropat, am slujit Sfînta Liturghie, am împărțit oameni. Am făcut cel mai greu păcat ! Eu cred că nu mă mai iartă Dumnezeu și mi-am pierdut sufletul.

După ce l-a spovedit mitropolitul, s-a gîndit puțin, apoi i-a spus:

— Pregătește-te și vino Duminică să te hirotonească diacon și preot.

Așa a judecat bunul păstor, ca să mintuiască un suflet de la moarte și să nu smintească poporul cel binecredincios.

34. Acest venerabil mitropolit era foarte sărac și modest îmbrăcat, că nu-i ajungeau banii pentru haine. Văzînd unii din miniștri că poartă rasă veche, i-au trimis în loc de salariu, un rînd de haine noi, călugărești. Dar mitropolitul Iosif, iubind sărăcia lui Hristos, a vîndut hainele și a împărțit banii la săraci.

35. Odată mitropolitul mergea la Sinod. În tren l-a întîlnit un preot oarecare și văzîndu-l simplu îmbrăcat, l-a întrebat:

— Unde mergi, părinte?

— Mă duc și eu încolo, devale !

Aproape de coborîre, mitropolitul și-a luat rasa, potcapul, engolpionul și cîrja și se apropia de ieșire. Cînd a observat preotul că este arhieru și că i-au ieșit alți episcopi în întîmpinare, rușinîndu-se, îndată s-a făcut nevăzut.

36. Altădată a venit la el un boier care nu-l văzuse de mult:

— Ei, cucoane, unde ai fost vara aceasta?

— Apoi. Înalt prea sfințite stăpîne, am fost în străinătate să-mi caut sănătatea.

— Mă rog, cum se face asta, că dumneavoastră vă pierdeți sănătatea pe aici și căutați apoi s-o găsiți tocmai în străinătate?

37. Se mai spunea despre dînsul că se ruga și citea mult, minca puțin și în toate era foarte modest și cumpătat. Iar timpul îl prețuia cel mai mult și îl folosea după un program destul de riguros. Oriunde mergea purta cu sine un ceas de masă cu sonerie și icoana Mîntuitorului nostru Iisus Hristos.

38. Blîndețea, înțelepciunea și milostenia mitropolitului Iosif Naniescu l-au făcut cunoscut și iubit tuturor. În sinod, la guvern, în eparhie, în Iași, peste tot era cinstit și respectat. Toți îl așteptau, îl rugau să vor-

bească și îi ascultau sfatul. Cuvîntul său atîrna cel mai greu în toate convorbirile.

39. Cea mai mare avere a mitropolitului Iosif era o bogată bibliotecă, pe care mai tîrziu a donat-o personal Academiei Române. Singurele cărți care l-au însoțit pînă la moarte erau Sfînta Scriptură, Ceaslovul și Viețile Sfinților.

40. La 26 ianuarie 1902 marele mitropolit Iosif Naniescu, acest Ioan cel Milostiv al Bisericii Ortodoxe Române, s-a mutat la Hristos, în ceata sfinților ierarhi, plîns de toți săracii și elevii din orașul Iași, de toți preoții, călugării și credincioșii din Moldova. În chilia lui nu s-au găsit decît doi lei!

Drept recunoștință poporul l-a canonizat, numindu-l „Mitropolitul Moldovei, Iosif cel Sfințit”.

SCHIMONAHILE FEVRONIA,

SOFIA ȘI OLIMPIADA IURAȘCU

Minăstirea Agafton — Jud. Botoșani

(t 1902)

Aceste trei călugărițe erau surori după trup cu mama poetului Mihai Eminescu. Părinții lor din satul Ipotești au avut cinci fete pe care le-au crescut în frică de Dumnezeu. Trei dintre ele s-au făcut călugărițe în Mînăstirea Agafton, iar două s-au căsătorit în satul natal.

Întîi a venit la nunăstire în anul 1850 maica Fevronia. După doi ani a adus și pe sora ei mijlocie, maica Sofia. După încă doi ani, amîndouă au adus pe sora lor mai mică. Olimpiada. Maicile Fevronia și Sofia erau schimnice și se nevoiau mai mult la chilii cu citirea zilnică a psaltirii, cu postul și cu metaniile. Maica Olimpiada se îngrijea, pe lîngă cele duhovnicești, cu lucrul la grădină, cu ascultarea la obște, cu facerea mîncării și cu primirea închinătorilor. Spuneau ucenicele lor că aceste trei călugărițe erau model în Mînăstirea Agafton, pentru celelalte 150 de monahii, căci se rugau și posteau împreună, mergeau la biserică împreună și trăiau în multă smerenie și dragoste.

Prin anul 1880 maicile Fevronia și Sofia au adus la nunăstire încă o nepoată de a lor, pe fiica unei surori din Ipotești, numită Safta Velizarie. Aceasta a ajuns mai tîrziu călugăriță vestită, sub numele de Xenia*.

* Pr. Al. Simionescu, *Istoricul mînăstirii Agafton*, Botoșani, 1929; Mărturiile **Agafia monahiei** Moisa, ucenica acestor maici, în prezent viețuitoare în mînăstirea Slatina—Suceava, în vîrstă de 96 ani.

Pe lângă rugăciune și lucrul miinilor, cele trei călugărițe se îndeletniceau și cu scrierea și citirea sfințelor cărți*. Iar când veneau la ele călugărițe din mânăstire sau femei de prin sate, maicile Fevronia și Sofia puneau pe una din ucenice să le citească cuvînt de folos din Sfînta Scriptură, din Pateric sau din Viețile Sfinților. După ce le mingîiau sufletește, le slobozeau cu pace. Aceste trei călugărițe au dat o educație deosebită nepotului lor Mihai, care poposea adesea la chiliile lor și se îndeletnicea cu scrisul și cititul.

În anul 1895 schimonahia Fevronia s-a mutat la cele veșnice. După doi ani, s-a mutat la odihnă și sora ei schimonahia Sofia. Iar în anul 1898, soborul mânăstirii Agafton alege ca stareță pe smerita călugăriță Olimpiada Iurașcu, care conduce obștea cu multă blîndețe și înțel timp de cinci ani de zile. În anul 1902, monahia Olimpiada se mută cu pace din viața aceasta și este îngropată lângă surorile ei.

CUVIOSUL NECTARIE PROTOSALTUL

Schitul românesc Prodromul — Muntele Athos

(1808—1898) **

a. Viața

Schimonahul Nectarie Crețu a fost unul din cei mai îmbunătățiți călugări români care s-au nevoit de-a lungul secolelor în Muntele Athos. S-a născut în orașul Huși, dintr-o familie de țărani credincioși cu mai mulți copii. Din botez se numea Nicolae. Fratele său mai mare, Alexandru, era deja călugăr la Mânăstirea Ciolanu—Buzău sub numele de Atanasie.

Între anii 1840—1842, episcopul Sofronie Miclescu a luat pe tînărul Nicolae Crețu la episcopia Hușilor, împreună cu alți tineri, unde a învățat tipicul și muzica bisericească. Apoi ajunge cîntăreț la o biserică din Galați. După puțin timp este luat de fratele său la Mânăstirea Ciolanu și îmbrăcat rasofor. De aici amîndoi frații fac o călătorie la Muntele Athos

* La Biblioteca Academiei Române se află un pateric miscelaneu manuscris, cota 1064, scris la Mânăstirea Neamț în 1742, ajuns în posesia preotului Vasile din Botoșani, în anul 1844, iar mai tîrziu în posesia maicilor Fevronia, Sofia și Olimpiada Iurașcu. Pe fila 92 jos, se află o însemnare autografă a poetului M. Eminescu, nepotul maicilor. Vezi catalogul voi. IV manuscrise românești, BAR, p. 20.

*• Prof. C. Erbiceanu, *Viața părintelui Schimonah Nectarie Protosaltul, Sfîntul Munte Athos*, rev. «B.O.R.» 1889, p. 410 — 414; Pr. V. Nicolau, *O călătorie la Constantinopol și Sfîntul Munte*, Ploiești, 1907: Arhierul Veniamin Pocitae, *Sfîntul Munte- al Athosului, cu prilejul unei călătorii în Răsărit*, București, 1939.

și Ierusalim și se reîntorc în Moldova, la Mânăstirea Neamț. Aici, starețul Neonil l-a tuns în schima monahală sub numele de Nectarie.

Prin anul 1845 schimonahii Nectarie și Atanasie se duc definitiv la Sfîntul Munte, unde își cumpără o chilie mică lângă mare, în partea de răsărit a Athosului, la locul numit Vigla. În această colibă pustnicească s-au nevoit cei doi frați schimonahi timp de 16 ani, ajungînd cel mai mare cîntăreț și protosalt al Muntelui Athos din a doua jumătate a secolului XIX.

În anul 1862, după sfințirea bisericii din schitul Prodromul, părinții Nectarie și Atanasie părăsesc viața de pustie și vin în schit, împreună cu alți călugări români, unde rămîn pînă la moarte.

În anul 1903, cuviosul Nectarie s-a mutat din viața aceasta și a fost îngropat la Prodromul, alături de fratele său Atanasie.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Tînărul Nicolae, fiind împodobit de Dumnezeu cu darul frumoasei cîntări, a fost luat de mic la episcopia din Huși ca să învețe muzica psaltică. Astfel, în puțină vreme a deprins așa de bine meșteșugul cîntării bisericești, că pe toți protosalții episcopiei i-a întrecut.

2. Pe cînd era cîntăreț la biserica Adormirea Maicii Domnului din Galați, a auzit despre aceasta fratele său, Atanasie, din Mânăstirea Ciolanu. Deci, ca nu cumva tînărul nevoitor să apuce vreun drum rău, îndată Atanasie a încălecat pe cal, a venit la Galați și a zis fratelui său:

— Nu ești dumneata Nicolae Crețu din Huși?

— Ba da, îi răspunse tînărul.

— Apoi eu sînt fratele tău, Atanasie.

— Am auzit și eu că am un frate călugăr, dar nu-l cunoșteam.

— Eu sînt, i-a răspuns părintele Atanasie. Vino cu mine la mânăstire! Și îndată au plecat amîndoi la Mânăstirea Ciolanu.

3. Văzînd starețul mânăstirii smerenia tînărului Nicolae și frumusețea cîntării sale, l-a îmbrăcat în rasă și l-a pus să cînte la biserică. Apoi, sosind hramul Mânăstirii Căldărușani, a fost invitat și rasoforul Nicolae cu fratele său Atanasie de la Ciolanu. Deci, uimind pe toți cu glasul său și cu meșteșugul cîntării, ieromonahul Macarie, dascălul de psaltichie de la Mitropolia din București, a voit să-l ia cu sine și să-l facă dascăl și protosalt. Dar părintele Atanasie și fratele său Nicolae, neubind cinstea și slava acestei lumi, au lăsat toate și s-au dus la Sfîntul Munte.

4. Rasoforul Nicolae, fiind însă prea tînăr, n-a fost primit în Muntele Athos. Deci, a plecat cu fratele său să se închine la Mormîntul Domnului, apoi s-au întors în Moldova, la Mânăstirea Neamț. Aici, auzînd starețul frumusețea cîntărilor lui și văzîndu-i rîvna pentru sfințele slujbe,

îndată l-a făcut călugăr. Apoi, mai zăbovind puțin, părinții Atanasie și Nectarie au fost sloboziți să se întoarcă iarăși în Muntele Athos.

5. La chilia Vigla de sub vârful Athosului, a petrecut părintele Nectarie cu fratele său 16 ani de zile în aspră nevoință, asemenea marilor sihastri atoniți. Toată săptămîna o petrecea cuviosul în rugăciune neieșind din chilie, iar în duminici și sărbători venea la schitul Prodromul, care pe atunci se zidea, și cînta la biserică „ca un înger în trup”.

6. Se spunea iarăși despre dînsul, că de la începutul Postului Mare nu mai ieșea din pustie pînă la învierea Domnului. Ci, stătea la chilie în post și rugăciune, hrănindu-se „numai cu bob muiat în aceste 40 de zile”. Iar la Sfintele Paști, veneau anundoi frații la schitul Prodromul și se împărtășeau cu Trupul în Sîngele Domnului nostru Iisus Hristos.

7. Spuneau ucenicii lui că părintele Nectarie, cît a stat în pustie, a dobîndit de la Dumnezeu darul lacrimilor și al prea sîntei rugăciuni a lui Iisus, care se săvîrșește neîncetat cu mintea și cu inima. Dar despre această tainică lucrare bătrînul niciodată nu vorbea.

8. Tot acolo în pustie a deprins cuviosul Nectarie în chip desăvîrșit meșteșugul cîntării bisericești pe psaltichie. Fiind înzestrat de Dumnezeu cu glas îngeresc și învățînd bine limba greacă, cînta așa de minunat cum nu mai cîntase alt călugăr în tot Sfîntul Munte. De aceea călugării atoniți îl numeau „al doilea Cucuzel”; alții îi spuneau „Privighetoarea Sfîntului Munte”; iar călugării români îl numeau „Privighetoarea Moldovei”.

9. Vestindu-se în Muntele Athos „că un valah, anume Nectarie, cîntă atît de bine încît nu se află altul asemenea lui”, părinții greci îl chemau pe la mînaștirile lor să cînte la praznicele împărătești și îi făceau loc între cei dintîi cîntăreți. Iar părintele Nectarie, împreună cu fratele său Atanasie, se duceau cu dragoste să slăvească pe Hristos.

10. Odată cuviosul Nectarie a fost chemat la hramul Mînaștirii Iviru, Adormirea Maicii Domnului. Acolo a cîntat atît de frumos, încît toți se cucereau de darul ce i-l dăduse Dumnezeu. Auzind de aceasta călugării lavrioți l-au chemat și la hramul Mînaștirii Lavra, de ziua Sfîntului Atanasie al Athonului. Iar la slujba litie, i-au dat să cînte în limba greacă o cîntare frumoasă ce se numește „Matima”. Și a cîntat părintele Nectarie cu „așa bună întocmire și cu dulce și minunat glas, că toți alergau să vadă cine cîntă” și îl numeau „Noul Cucuzel”.

11. Altădată părinții Nectarie și Atanasie au plecat de Sfintele Paști la Ierusalim, să se închine la Mormîntul Domnului. Atunci, a rugat părintele Atanasie pe proiestoșii greci să-l primească și pe fratele său să cînte la Sfîntul Mormînt. Ei însă nu l-au primit, socotind că nu știe să cînte. La urmă i-au dat voie. Și cînd a început cuviosul Nectarie a cînta și a slăvi pe Hristos, pelerinii și slujitorii se urcau pe străni și prin

galerii să vadă cine cîntă, că nu mai auziseră vreodată o cîntare așa de minunată.

12. Văzînd proiestoșii atoniți că numele părintelui Nectarie se făcuse cunoscut în tot Muntele Athos, unii dintre ei s-au umplut de zavistie asupra lui. Deci, fiind chemat odată la hramul Mînaștirii Iviru, au venit și cîțiva protopsalți de la Constantinopol, să vadă cine este acel așa de vestit „Cucuzel Vlahul”. Și cînta cuviosul Nectarie la strana stingă, iar grecii la strana dreaptă. Iar la sfîrșitul privegherii de toată noaptea, pe cînd se cînta slavoslovia, protopsalții greci n-au mai putut să cînte de oboseală și au ieșit din biserică. Părintele Nectarie însă, fiind întărit de Maica Domnului, a cîntat pînă dimineață la sfîrșitul Liturghiei, încît pelerinii veniți la hram se urcau pe ferestre din afară să-l asculte și să-l vadă cîntînd. La urmă, toți proiestoșii au zis:

— Cu adevărat nu este altul mai desăvîrșit ca Nectarie Valahul. El este protopsalt și dascăl al Sfîntului Munte !

13—14. Pentru darul lui Dumnezeu care era în cuviosul Nectarie, îl aveau la marc evlavie toți proiestoșii și călugării din Sfîntul Munte și îl numeau „Noul Cucuzel”, „protopsalt”, „dascăl” și „musico-loghiotatos”, adică prea învățat în muzică, în tot Sfîntul Munte. Și nimenea nu îndrăznea a se numi cîntăreț desăvîrșit pînă nu venea la părintele Nectarie să-l cerceteze. Dacă compunea cineva o cîntare nouă, apoi întîi a aducea la părintele Nectarie ca să o vadă și de zicea că este bună o tipărea, iar de nu, o lepăda. Pînă la sfîrșitul vieții sale veneau din toate părțile, numai ca să-l vadă cîntînd.

15. Așa a petrecut cuviosul Nectarie în chilia Vigla, cu fratele său Atanasie, în neîncetată rugăciune, în cîntări dumnezeiești și în mîngîierea Duhului Sfînt pînă în anul 1862, cînd s-a sfințit biserica de la schitul românesc Prodromul. Apoi s-au așezat amindoi în schit. Și a rămas schimonahul Nectarie în Prodromul încă 40 de ani, pînă la sfîrșitul vieții, făcînd ascultare cu multă smerenie împreună cu toți frații și părinții.

16. Spuneau ucenicii cuviosului Nectarie și aceste cuvinte despre dînsii:

— Niciodată nu l-am văzut rîzînd sau glumind, ci ochii în jos avîndu-i adăpați în lacrimi, gîndind la înfricoșata judecată a lui Dumnezeu ce va să fie. De multe ori ofta cu greu și slobozea lacrimi din ochii lui. Avea neîncetat sînta rugăciune în gură. Era sculptor foarte bun de cruci de lemn; știa și mreji a împleti și ibrișin a toarce.

17. Spuneau iarăși ucenicii lui că părintele Nectarie avea mare evlavie către Prea Sfînta Născătoare de Dumnezeu. Căci cu ajutorul ei a dobîndit darul rugăciunii lui Iisus și a învățat în chip desăvîrșit cîntarea bisericească. Tot cu puterea ei a fost izbăvit de otrăvire și de zavistia

oamenilor și a viclenilor diavoli. Pentru aceasta a compus în cinstea Maicii Domnului cele mai alese axioane, iar la praznicele ei „cînta ca un înger de frumos”.

18. Cînd a venit cuviosul Nectarie la schitul Prodromul „n-a aflat nici o cîntare în românește, după cum se cîntă în Sfîntul MuRte, și îndată s-a pus cu multă silință și a tradus toate cîntările din grecește în românește, iar pe unele le-a compus din nou. După ce intra în chilia lui se apuca de scris și de tradus cîntări bisericești „care i se păreau mai frumoase, pentru a împodobi Biserica lui Hristos ca pe o adevărată mireasă”.

Cît a trăit cuviosul Nectarie Protopsaltul la schitul Prodromul a scris *Doxastarul* la toți sfinții de peste an care au privegheri, precum și la Triod și Penticostâr. A mai scris stihiri la toți sfinții precum și polielee, heruvice, axioane și chinonice. A scris încă anixadarele mari și mici și a pus prodromul Domnului pe psaltichie. Acestea sînt cele mai importante contribuții ale schimonahului Nectarie Crețu la îmbogățirea muzicii psaltice românești.

19. La schitul Prodromul cuviosul Nectarie a format o școală de psaltichie pentru călugări, renumită în tot Muntele Athos. Spuneau călugării prodromiți că avea pînă la 70 de ucenici pe care-i învăța meșteșugul duhovnicesc al cîntării bisericești. Călugării români, greci, ruși, bulgari, macedoneni și sîrbi, toți cîți voiau să devină psalți desăvîrșiți veneau la Prodromul și luau lecții de la vestitul dascăl Nectarie.

Dintre ucenicii săi care au ieșit psalți vestiți în mînaștirile atonite se știe numai cîțiva: Cosma, înfiul proiestos la Mînaștirea Iviru; Maxim, la Mînaștirea Esfigmenu; Paisie ieromonahul și Dorotei, la Mînaștirea Dionisiu; ieromonahul Damaschin și monahii Teofil, Antonie, Ilie, Hrisant, Serafim și Metodice, la schitul Sfînta Ana. Mulți însă dintre ei au fost uitați. În schitul Prodromul, cei mai aleși cîntăreți români formați de părintele Nectarie au fost ieromonahii Calinic și Gherontie și monahii Calistrat, Isihie, Climent, Iacob, Nazarie, Grigorie și Daniil, care mai tîrziu ajunge protopsalt la mitropolia din București.

20. Cei care l-au cunoscut personal spuneau și aceasta despre el: — Părintele Nectarie protopsaltul este de statură înaltă, om frumos și plăcut la față, bătrîn peste 70 de ani (în 1889). Vocea sa este sonoră, dulce și lină. Cîntînd, nu se observă nici o mișcare pe figura lui, așa că s-ar părea că nu este el cel care cîntă. Toate cîntările compuse de el sînt line și fără figuri, dar întrunesc seriozitatea și plăcutul. De aceea ascultătorii nu se pot dezlipi de a-l auzi cîntînd. Modulația vocii este așa de desăvîrșită la el, încît, deși are un volum de voce puternică, nu întrebunțează în cîntările bisericești decît atît cît este necesar în deșteptarea simțului xeligos prin cîntare.

21. Spuneau călugării din schitul Prodromul că schimonahul Nectarie nu lipsea niciodată de la slujbele bisericești. Tot timpul stătea la locul lui, cu privirea în jos și cu gîndul la cele de sus. Ori cînta, ori săvîrșea în taină rugăciunea minții.

22. Spuneau iarăși că părintele Nectarie era foarte blînd și tăcut, iar despre cele pămîntești era cu totul indiferent. La ascultare, la biserică, la chilie nu vorbea deloc fără numai de mare nevoie. De asemenea, nu se amesteca niciodată între cei care făceau tulburare în obște și se dezbinau între ei, ci tăcînd se ruga pentru toți. Părinții numai cît îl vedeau se cucereau de blîndețea feței lui și se împăcau unii cu alții.

23. Cînd părintele Nectarie avea 90 de ani, i-a rînduit starețul pe monahul Arcadie să-l îngrijească.

Într-o zi, fiindu-i ucenicul la ascultare, bătrînul stătea în chilie și compunea o stihiră în cinstea Maicii Domnului. Deodată, vrăjmașul diavol a intrat la el în chip de om înfricoșat și apucîndu-l cu mîinile de haine l-a tîrît afară pe pietre, ca la 2 km, pînă la malul mării, vrînd să-l înece în valuri. Dar cuviosul, cerînd cu lacrimi ajutorul Maicii Domnului, îndată i-a apărut la liman Prea Sfînta Fecioară Măria în chipul icoanei făcătoare de minuni — numită „Prodromița”. Atunci diavolul l-a lăsat și s-a făcut nevăzut. După un ceas, l-a găsit ucenicul zăcînd jos, zdrobit și abia viu. Apoi, ridicîndu-l l-a dus la chilie și l-a îngrijit pînă s-a făcut sănătos.

24. În vara anului 1903, Cuviosul Nectarie Protopsaltul s-a strămutat la veșnicele lăcașuri, fiind în vîrstă de 95 de ani, din care 75 de ani de nevoință călugărească. Astăzi osemintele sale se odihnesc în cimitirul schitului Prodromul, iar sufletul său cîntă în cer cu sfinții măririle lui Dumnezeu.

IEROSCHIMONAHUL VASIAN PANAJTE

Egumen al Schitului Pocrov — Neamț

(1821—1903)

Cuviosul Ieroschimonah Vasian a fost, timp de 52 de ani, un mare egumen și duhovnic al schitului Pocrov. S-a născut în satul Filioara — Neamț în anul 1821, din părinți săraci și credincioși. Cunoscînd mînaștirile dimprejur, de mic creștea în inima lui dragostea de Hristos.

În anul 1840, a intrat în nevoință călugărească la Mînaștirea Neamț. După doi ani este tuns în schima monahală sub numele de Vasian, iar din anul 1843, devine ucenic al marelui stareț Neonil, împreună cu monahii Neofit Eliade și Teofan Cristea. Murind starețul în toamna anului 1853,

Părintele Vasian a fost hirotonit preot și numit egumen la schitul Pocrov. În această renumită sihăstrie s-a nevoit ieromonahul Vasian, ca egumen, duhovnic, preot slujitor și sfetnic pentru toți timp de 50 de ani.

După ce reînnoi biserica și chiliile, adună în jurul său o obște de peste 20 de monahi și schimonahi, din cei mai iubitori de liniște și nevoiță. Împreună cu ucenicii săi, egumenul Vasian s-a străduit să îplinească întru totul așezământul episcopului de Roman, Pahomie, lăsat cu testament ctitoriei sale. Adică, păzirea cu sfințenie a slujbelor bisericesti, petrecerea călugărilor în desăvârșită viață de obște, mîncarea de post cinci zile pe săptămîină, iar sîmbăta și Duminica dezlegare la brînză și lapte.

Pentru nevoile schitului, părintele Vasian a plantat livadă de meri, a săpat iaz pentru pește și a format o vestită prisacă cu 200 de stupi. Iar pentru primirea închinătorilor a făcut arhondaric nou unde adăpostea și ospăta gratuit pe toți cei care ajungeau la schit. Aceeași grijă avea părintele Vasian și pentru cei cîțiva pustnici care se nevoiau în pădurile din jurul Pocrovului, dîndu-le hrană și cele de trebuință.

Viața duhovnicească de rugăciune și de liniște din această sihăstrie, ca și blîndețea și bunătatea starețului Vasian s-au făcut repede cunoscute peste tot. Călugări și stareți din naînastiri, episcopi și sihastru, preoți și credincioși, țărani și orășeni, oameni simpli și învățați găseau în părintele Vasian de la Pocrov un adevărat slujitor al lui Hristos, un sfetnic înțelept și un iscusit părinte duhovnicesc. Timp de 50 de ani acest smerit egumen a stat neobosit, ziua și noaptea, înaintea Domnului și înaintea oamenilor, rugîndu-se pentru toți, sfătuind, spovedind și hrănindu-i cu mîinile sale.

În primăvara anului 1903, cuviosul Vasian s-a făcut schimonah, iar către toamnă s-a dus la Hristos pentru a lua plata ostanelilor sale *.

IEROSCHIMONAHUL SAVA POPESCU

Mînăstirea Stînișoara — Argeș

(1830—1904) **

Acest cuvios părinte a fost un vas ales al monahismului nostru, întrecînd pe mulți cu nevoiță, cu tăcerea, cu liniștea și cu lucrarea minții.

Părintele Sava era fiul cel mai mare al preotului Nicolae Popescu, din satul Bucșenești-Argeș, plaiul Loviștea. Tatăl său l-a dat la seminarul

* Arhim. V. Vasilache, *Vasian de la Pocrov*, în „Prinos închinat Patriarhului Nicodim*”, București, 1946, p. 52—64.

•• După mărturiile ucenicului său, arhimandritul Grigorie Urișescu, starețul schitului Trivale—Pitești.

din Rîmnicu-Vîlcea cu gîndul să-l facă preot și să-l lase urmaș în locul său. Dar tînărul Ștefan, fiind chemat de Dumnezeu la nevoiță călugărească, după doi ani a părăsit seminarul și s-a dus la Mînăstirea Stînișoara. În secolul XIX această mînăstire era cea mai vestită sihăstrie din Țara Românească. Loc retras de lume, fără căi de acces, cu rînduială de viață atonită, unde nu intra parte femeiască. Pentru liniștea și rînduiala acestei mînăstiri nu puțini călugări iubitori de Hristos se nevoiau aici.

În această sihăstrie a intrat și tînărul Ștefan, prin anul 1850. După trei ani de ascultare a fost călugărit, primind numele Sfîntului Sava cel Sfînțit. Mai tîrziu, vîzînd starețul buna lui așezare în rîvnă pentru cele duhovnicești, l-a hirotonit diacon și preot în obștea Mînăstirii Stînișoara. Ziua și noaptea zăbovea în biserică, slujea cu evlavie cele sfinte, cînta frumos, vorbea puțin cu oamenii și permanent cu Dumnezeu. În chilia lui nu primea niciodată pe nimeni. Acolo, ca într-o biserică de taină, se ruga neîncetat, vărsa neștiute lacrimi, adăuga multe metanii și privegheri de toată noaptea și se împărtășea din bucuriile Duhului Sfînt.

Auzind de petrecerea fiului său, preotul Nicolae Popescu s-a dus și el la mînăstire și s-a călugărit sub numele de ieromonahul Nifon. Apoi și fiul cel mai mic, lăcînd seminarul, s-a călugărit tot la Stînișoara, sub numele de Atanasie. Acolo s-au nevoit împreună, părintele Nifon cu fiii săi Sava și Atanasie, mai bine de 30 de ani, slăvind pe Dumnezeu și rugîndu-se pentru oameni.

La cererea Sfîntului Ieraih Calinic, ieroschimonahul Sava s-a dus în anul 1863 să ajute la organizarea Mînăstirii Frăsinei. Ca părinte duhovnicesc al acestei sihăstrie, timp de patiu ani a adunat în jurul său pînă la 20 de ucenici, a întemeiat viață de obște, a rînduit slujbe după tipicul Muntelui Athos, apoi s-a întors iarăși la metanie. După cîțiva ani, ieroschimonahul Sava a fost rînduit stareț la Mînăstirea Turnu, pe care o povățuiește cu aceeași blîndețe și înțelepciune timp de aproape patru ani de zile. Apoi, lăsînd alt stareț în locul lui, se retrage din nou la fericita liniște de la Stînișoara.

În anul 1890 ieromonahul Nifon se mută la cele veșnice în vîrstă de 90 de ani, iar în anul 1895 cuviosul Sava este rînduit stareț în mînăstirea de metanie. Dar fiind smerit și iubitor de liniște, după puțină vreme a renunțat la această cinste, alegîndu-și tăcerea și neîncetata rugăciune, însă pentru blîndețea și nevoiță lui tot soborul îl iubea și îl avea de duhovnic. La fel îl căutau și mirenii pentru sfat și mîngîiere.

Ajungînd la bătrînețe, părintele Sava a petrecut ultimii ani numai în post și rugăciune, fiind îngrijit de fratele său, Atanasie. Iar cînd și-a

simțit sfârșitul aproape, a primit Prea Curatele Taine, apoi a chemat pe starețul mînăstirii și i-a spus:

— Părinte stareț, sfârșitul meu s-a apropiat. Iertați-mă pe mine păcătosul de tot ce v-am greșit și mă binecuvîntați, căci astăzi trebuie să stau la judecată înaintea lui Hristos ! Nu mă uitați la sfintele rugăciuni.

Apoi, dîndu-și ultima sărutare și plîngînd unul pe grumazii celuilalt, a zis către fratele său:

— Părinte Atanasie, mă duc la Domnul să dau socoteală de faptele mele. Pomenește-mă permanent la biserică, iar trupul meu îngroapă-l alături de tatăl nostru, ca să fim și dincolo împreună cum am fost și pe pămînt. Aprinde lumina în sfeșnic și du-te la chilie să te rogi pentru mine !

După cîteva clipe, întorcîndu-se schimonahul Atanasie, l-a găsit pe cuviosul Sava adormit în Domnul cu lumina lingă el. Apoi, făcînd slujba prohodului după rînduială, l-a îngropat lingă altarul Bisericii, alături de ieromonahul Nifon.

CUVIOSUL DOMETIE MONAHUL

Mînăstirea Neamț

(t 1905)

Spun părinții că în obștea Mînăstirii Neamț se nevoia, în a doua jumătate a secolului XIX, un călugăr foarte evlavios și nebăgat în seamă, cu numele Dometie. De 60 de ani făcea asculta^o la vitele mînăstirii, cărînd resturi de mîncare de la bucătărie și zicînd neîncetat rugăciunea lui Iisus, în deplină tăcere și mulțumire duhovnicească. La chilie nu avea decît — rasa, Ceaslovul și Psaltirea. Iar pentru că nu auzea, părinții îi spuneau „Dometie cel surd de la văcărie”, ca să-l deosebească de ceilalți călugări cu aceleași nume.

În anul 1905, într-o zi de toamnă, a zis ecleisarhul mînăstirii către toți:

— Părinților, a murit Dometie cel surd de la văcărie. L-am găsit în chilie, cu Psaltirea lîngă el și l-am așezat în pridvorul bisericii. Care voiți să citiți la psaltire în noaptea aceasta lîngă părintele Dometie, cum este obiceiul la călugări?

— Îl citesc eu la psaltire ! a răspuns ieromonahul Ioanichie Moroi.

La miezul nopții, cînd au venit călugării la Utrenie, toată biserica era plină de bună mireasmă.

— De unde este această mireasmă duhovnicească în sfînta biserică? întrebau pe ieromonahul Ioanichie.

— A ieșit din sicriul părintelui Dometie ! răspundea el.

Atunci călugării, înțelegînd că l-a proslăvit Dumnezeu ca pe un sfînt, au început a face închinăciuni împrejurul sicriului, zicînd:

— Cuvioase părinte Dometie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi! Apoi, aducîndu-și psaltirile, s-au rugat toată noaptea pentru odihna sufletului său. Și s-au adunat atît de mulți, încît nu mai încăpeau în pridvor și în naos. De aceea, unii citeau la psaltire în jurul bisericii.

În timpul înmormîntării, trupul monahului Dometie a răspîndit din nou bună mireasmă. Atunci arhiereul Narcis Crețulescu, starețul mînăstirii, a rostit aceste cuvinte:

— Vedeți, părinților, cum proslăvește Dumnezeu pe cel ce face ascultare fără cîrtire? Vedeți pe cel ce se roagă neîncetat cu răbdare și care nu caută răsplată de la oameni, ci de la singur Iisus Hristos? Părintele Dometie cel sărac acum s-a îmbogățit ! Părintele Dometie, pe care nimeni nu-l băga în seamă, acum se roagă în cer pentru noi. Căci așa proslăvește Dumnezeu pe călugării cei smeriți și ascultători!

SCHIMONAHUL ATANASIE POPESCU

Minăstirea Stînișoara — Argeș

(t 1907)

Schimonahul Atanasie era fiul cel mai mic al preotului Nicolae Popescu, din comuna Bucșenești-Argeș, și frate bun cu ieroschimonahul Sava din Mînăstirea Stînișoara. Tatăl său, după ce l-a dat la seminarul din Rîmnicu-Vîlcea, s-a călugărit la Stînișoara sub numele de Nifon și se nevoia acolo împreună cu fiul cel mai mare.

Dar nici copilul cel mic n-a voit să rămîină în lume. Că după ce învăța 4 clase de seminar și deprinse bine psaltichia, se duse și el la Mînăstirea Stînișoara pentru a cînta toată viața lui Hristos. Acolo îi întrecea pe toți cu frumusețea cîntării, cu rîvna pentru cele sfînte și cu ascultarea. Tatăl său îi zicea la început să se facă preot, dar el a dorit să se călugărească. Atunci tatăl l-a lăsat. Starețul, văzînd nevoia lui, l-a tuns în schima monahală sub numele de Atanasie. Și era un lucru minunat a vedea pe tata cu cei doi fii, slujind într-un cuget ziua și noaptea lui Dumnezeu, însă părintele Atanasie întrecea pe ceilalți cu osîrdia la rugăciune, cu merenia și cu tăcerea.

În mînăstire era iubit de toți, mai ales pentru două daruri duhovnicești. Citea la strană foarte clar și frumos, fără nici o greșală și cînta îngește de mișca inimile tuturor. Era încă bun tipicar, ascultare pe care a

dus-o toată viața. Cincizeci de ani a cîntat și a citit părintele Atanasie în Biserica lui Dumnezeu, fără a ieși vreodată din mînăstire. Iar pentru smerenia inimii lui, a dobîndit de la Hristos darul neîncetatei rugăciuni și nîngîierea Duhului Sfînt.

Iată ce spunea despre el arhimandritul Grigorie Urișescu:

— Pe părintele Atanasie l-am cunoscut și am trăit cu dînsul la Mînăstirea Stînișoara, prin anii 1900—1905. Era foarte corect. Nu se amesteca în treburile altora. În afară de nîngîiere, la sat sau oraș n-a mers niciodată. Păzea orele de slujbă și totdeauna, împreună cu fratele său, Sava, erau cei dintîi la biserică. Locul lui era în strana stingă. Citea canoanele și cînta, dar nu greșea cu nimic la citit, nici altora nu le făcea observație dacă greșeau. La ascultare nu deschidea nici o vorbă cu alții. Răspundea numai dacă era întrebant. Iar în chilia sa, vecină cu a fratelui său, nu primea pe nimeni.

În toamna anului 1907, cuviosul schimonah Atanasie s-a dus la Hristos, iar trupul lui a fost îngropat alături de tatăl și de fratele său.

Odihnește, Doamne, cu dreptii pe adormiții robii tăi, cuvioșii Nifon, Sava și Atanasie !

CUVIOSUL ARHIMANDRIT IRODION IONESCU

Duhovnicul Sfîntului Calinic
Schitul Lainici — Gorj

(t 1900) *

Acest cuvios părinte a fost unul din marii stareți ai monahismului românesc, care a strălucit în mînăstirile Olteniei în a doua jumătate a secolului trecut.

Era de loc din județul Vîlcea. Intrînd de mic în nevoița călugărească la Mînăstirea Cernica, în puțină vreme a deprins bine meșteșugul luptei duhovnicești, încît pe mulți întrecea cu rugăciunea, cu smerenia și ascultarea. Apoi a primit marele și îngerescul chip al schivniciei sub numele de Irodion.

Sfîntid Ierarh Calinic, pe cînd păstora eparhia Rimnicului, cunoscînd petrecerea cuviosului schimonah Irodion, în vara anului 1853 l-a hirotonit diacon și preot și l-a numit egumen la schitul Lainici de pe Valea Jiului. Apoi l-a făcut arhimandrit și îl avea de sfetnic și duhovnic. Și atît

* Datele sînt adunate de la egumenii schitului Lainici — Protoa. Visarion Toia și Calinic Garaman, precum și din tradiția locului.

de mult îl iubea și se cucerea de sfințenia vieții lui, că adeseori îl vizita la schit, numindu-l „lucefărul de la Lainici!”. Numele acesta a rămas în graiul poporului pînă astăzi. De la cuviosul Irodion se întorcea Sfîntul Calinic peste munți spre Rîmnicu-Vîlcea, în vara anului 1854, cînd i s-a descoperit de la Dumnezeu moartea arhimandritului Nicandru, starețul Cernicai *.

Pentru multa lui smerenie, arhimandritul Irodion s-a învrednicit de la Hristos de darul prea sfîntei rugăciuni și al izgonirii duhurilor necurate. De aceea, nu puțini bolnavi și neputincioși de prin satele Olteniei și Transilvaniei alergau la el și se vindecau, încît numele său se făcuse cunoscut peste tot. Acest mare stareț se învrednicise și de darul mai înainte vederii. Că multora le spunea gîndurile cele de taină și vestea cele viitoare.

Odată, o femeie i-a adus — după obicei — un vas cu lapte de la capra ei. Iar cuviosul i-a răspuns:

— Nu primesc laptele că nu este de la capra ta !

— Ba nu, părinte — a zis femeia — de la capra mea este.

— Dar n-ai dat-o ieri diavolului? Cum să primesc, că nu mai este capra ta ! Deci, vădită fiind femeia, și-a mărturisit păcatul și luînd binecuvîntare, din ziua aceea n-a mai drăcuit.

Așa a trăit cuviosul arhimandrit Irodion, totdeauna arzînd pentru dragostea lui Hristos, ca o făclie și sfeșnic, mingînd, vindecînd și folosind duhovnicește atît pe mireni cît și pe călugări. Și a fost duhovnic și egumen vestit la schitul Lainici peste 35 de ani, adunînd în jurul său ca la 30 de ucenici.

Deci, ajun^d în vîrstă de peste 90 de ani și simțîndu-și aproape sfîrșitid, a chemat la sine pe toți și le-a dat binecuvîntarea cea mai de pe urmă, zicînd:

— Fiii mei, să știți că puțin după ducerea mea schitul acesta va rămîne mulți ani pustiu. Voi, însă, îngropați lîngă altar trupid meu și nu uitați făgăduințele călugărești ce le-ați dat lui Hristos ! Apoi s-a mutat la cele veșnice în primăvara anului 1900, pentru a lua plata ostanelilor sale.

În toamna anului 1916 s-a împlinit prezicerea cuviosului Irodion Ionescu. Că fiind lupte grele pe Valea Jiului, schitul Lainici a rămas pustiu 13 ani. Chiliile au fost arse, odoarele jefuite, iar biserica transformată în grajd pentru cai. Abia în anul 1929 schitul Lainici a luat din nou ființă prin grija protosinghelului Visarion Toia.

Noul stareț, auzind de viața și faptele Cuviosului Irodion Ionescu, l-a dezgropat în toamna aceluiași an trupul său și, o ! slăvită minune ! l-a găsit întreg și nevătămat ca pe un adevărat sfînt ! Deci, luînd poruncă

Viața Sfîntului ierarh Calinic de la Cernica, ediția Institutului Biblic, București, 1955,

de la episcopul Râmnicului, l-a îngropat din nou în mormîntul său, unde se află și astăzi.

Credincioșii de prin sate păstrează cu evlavie în casele lor chipul starețului Irodion, iar cînd au unele necazuri, vin la schitul Lainici, se roagă, își ating hainele de mormîntul cuviosului, îi sărută crucea și pleacă mîn^iați la căminele lor.

Minunat este Dumnezeu întru Sfinții Săi, Dimnezeul părinților noștri !

ARHIMANDRITUL CHIRIAC NICOLAU

Mînăstirea Neamț

(1839—1907)

Acest cuvios părinte arhimandrit din mînăstirea Neamț a rămas în memoria urmașilor săi, mai ales prin faptele sale de binefacere și milostenie creștină ce se cuvin a fi pomenite. Era de loc din satul Humulești. În războiul de independență din anul 1877 a fost pe cîmpul de luptă, ca ordonanță a unui general. Apoi, îmbolnăvind-se generalul și simțindu-se aproape de moarte, a încredințat ordonanței sale o sumă de bani, cu obligația de a-i folosi în opere de binefacere creștinească.

După război, sergentul Constantin Chiriac se întoarce acasă și intră ca frate în obștea mînăstirii Neamț. Starețul Timotei, văzînd ascultarea și osîrdia sa la cele duhovnicești, l-a făcut călugăr, apoi diacon și preot. Căutînd să împlinească cu nepătată conștiință rugămintea generalului mort departe de țară, ieromonahul Chiriac Nicolau a folosit banii încredințați pentru alinarea bolnavilor și luminarea copiilor neștiutori de carte.

În anul 1895 a construit o școală primară cu 4 săli de clasă în satul Vînători-Neamț, precum se vede pînă astăzi și a înzestrat-o cu o prețioasă bibliotecă de sute de cărți ieșite din vechile noastre tiparnițe bisericești. De asemenea, a donat o altă sumă de bani la spitalul public din Tg. Neamț, pentru o altă sumă de bani la

pentru mîngîierea bolnavilor și efectuarea unor înnoiri. Banii rămași i-a împărțit la mînăstiri și biserici pentru odihna sufletului celui răposat.

În anul 1890 ieromonahul Chiriac Nicolau a fost făcut duhovnic și arhimandrit în obștea Mînăstirii Neamț și cîțiva ani arhimandrit de scaun al episcopiei Ismailului și Dunării de Jos. Timp de aproape 20 de ani cît a mai trăit, a săvîrșit cu multă evlavie cele sfinte, fiind nelipsit de la biserică și îndeletnicindu-se cu sfătuirea și mărturisirea credincioșilor și a călugărilor, care îl aveau ca pe un bun părinte duhovnicesc. În anul 1907, arhimandritul Chiriac s-a dus către Hristos să primească plata ostenelelor sale.

IEROSCHIMONAHUL NECTARIE

Mînăstirea Almaș — Neamț

(1835—1912)

Părintele Nectarie a fost un mare duhovnic isihast. Era de loc de pe valea Trotușului. După armată s-a făcut călugăr la Mînăstirea Bogdana — Tg. Ocna. Dar fiind foarte rîvnitor pentru neprihănită liniște, s-a retras în munții Cașinului și acolo s-a făcut sihastru renumit. Mai mult de 20 de ani s-a liniștit schimonahul Nectarie în pădurile seculare din munții Cașin, unde se nevoiau și alți călugări iubitori de Hristos. Acolo a gustat cuviosul Nectarie din dulceața liniștii și a deprins lucrarea cea de taină a rugăciunii lui Iisus.

În anul 1882, stareța Mînăstirii Almaș-Neamț, schimonahia Suzana Ștefănescu, rămînînd fără preot, i-a cerut episcopului de Roman, Melchisedec — fratele ei — să-i dea un duhovnic bun. Atunci episcopul a chemat la sine pe părintele Nectarie din muntele Cașin, l-a hirotonit preot și l-a trimis duhovnic la Mînăstirea Almaș.

Timp de 30 de ani, acest smerit isihast a fost singur slujitor, sfetnic și părinte duhovnicesc al Mînăstirii Almaș care număra pînă la 40 de călugărițe. Iar nevoița duhovnicului Nectarie era aceasta:

Zilnic săvîrșea Sfînta Liturghie și toată rînduiala cu mare evlavie. Restul timpului îl petrecea singur, în cugetări dumnezeiești și în lucrarea rugăciunii lui Iisus. În chilie nu primea niciodată pe nimeni. Spovedania sobortJui o făcea săptămînal în biserică. Nimeni nu-l vedea vreodată rîzînd sau vorbind cuvinte de prisos. Că vorbea foarte puțin și cu multă înțelepciune. Mîncare primea o singură dată pe zi, iar de avea ceva de prisos împărțea la săraci și la maicile bătrîne. Noaptea o petrecea în rugăciune și în citirea Sfîntelor Scripturi. Spre ziuă adormea două-trei ore, apoi venea la biserică.

Pentru sfințenia vieții lui, părintele Nectarie era foarte iubit și căutat de credincioși. Pe unii îi spovedea, pe alții îi sfătuia, celor bolnavi le citea și, după mărturia ucenicilor lui, mulți se vindeau de suferințele lor.

În anul 1910 ieroschimonahul Nectarie s-a îmbolnăvit de picioare. Zi și noapte se ruga în chilie, că nu mai putea merge la biserică. Iar în ultima noapte a vieții lui a zăbovit multe ore în genunchi, vorbind cu cineva nevăzut. Dimineața maicile l-au întreat:

— Cu cine ai vorbit astă noapte, părinte Nectarie, că toată noaptea vorbeai singur ?

— În noaptea aceasta am văzut, pe un cîmp întins, o mulțime de oameni goi, pe care i-am spovedit în viață, dar care nu și-au făcut cano-

nul, ci au murit sub canon. Toți mă rugau să-i dezleg de canon ca să se învrednicească de cunună. Cu dinșii am vorbit toată noaptea aceasta! După un ceas cuviosul Nectarie iroschimonahul și-a dat duhul în mâinile Domnului și a fost înmormântat alături de biserică.

Era în vara anului 1912.

MOȘUL GHEORGHE LAZĂR

Mînăstirea Văratec

(1846—1916)*

a. Viata

Crediciosul Gheorghe Lazăr este modelul adevăratului pelerin român. Prin trăirea sa cu totul aleasă, el formează un exemplu unic în viața duhovnicească a Bisericii noastre din ultima sută de ani.

Moșul Gheorghe Lazăr, cum i se spune pînă astăzi, s-a născut în comuna Șugag, județul Alba, în anul 1846. Cînd avea vîrsta de 24 de ani părinții săi l-au căsătorit și l-au lăsat moștenitor averii lor. Și a trăit în însoțire cu femeia sa, Pelaghia, aproape 20 de ani, fiind binecuvîntat de Dumnezeu cu cinci copii. Ducea o viață creștinească aleasă, în muncă cinstită, în rugăciune, în post și milostenie. Îndeletnicirea lui era creșterea vitelor.

În anul 1884, s-a dus să se închine la Mormîntul Domnului și a rămas la mînăstirile din pustiu Iordanului și al Sinaiului peste un an de zile. Apoi s-a nevoit un an și jumătate în Muntele Atlios și s-a întors în țară. A mai trăit cîțiva ani în familie, și-a pus copiii în rînduială, iar în anul 1890 s-a retras ca pelerin spre mînăstirile Moldovei.

După ce se închină la toate sfintele locașuri moșul Gheorghe Lazăr se stabilește definitiv în orașul Piatra-Neamț și se nevoiește ca un adevărat sihastru în clopotnița lui Ștefan cel Mare din mijlocul orașului timp de 26 de ani, pînă la obștescul său sfîrșit. Aici se ostenea singur, în post și rugăciune, vară și iarnă, fără foc, fără pat, fără două haine, fără încălțăminte în picioare, trăind din darul lui Dumnezeu și din mila oamenilor.

Astfel, bine plîcînd lui Dumnezeu și cunoscîndu-și sfîrșitul, s-a săvîrșit cu pace în chilia lui, la 15 august 1916, și a fost înmormîntat în cimitirul orașului. În vara anului 1934 osemintele sale au fost așezate în gropnița Mînăstirii Văratec.

* După mărturiile ucenicilor săi, arhim. Mina Prodan și protos. Damaschin Trofin din Mînăstirea Neamț.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Crediciosul Gheorghe Lazăr a fost în viața sa un om al rugăciunii. Gel mai mult citea Psaltirea. Încă de mic o purta cu sine și, pascînd vitele părinților săi pe munte, citea mereu psalmii lui David, pînă i-a deprins pe de rost.

2. Dorind foarte mult să se închine la Mormîntul Domnului, în primăvara anului 1884 și-a pus Evanghelia și Psaltirea în traistă, și-a lăsat casa în rînduială, a luat toiagul în mînă și a plecat la Ierusalim. Pînă la Constanța a mers pe jos, apoi cu vaporul, rostind neîncetat psalmii lui David. Iar cînd a ajuns la Sfîntul Mormînt, s-a rugat cu atîta credință și lacrimi că a uimit pe toți. Și a zăbovit în Ierusalim 40 de zile.

3. Spunea mai tîrziu ucenicilor săi că, rîvnind să cunoască nevoița călugărilor din Țara Sfîntă, s-a dus să se închine prin toate mînăstirile din pustiu Iudeii și din Valea Iordanului. Mai întîi a ajuns cu mai mulți pelerini la un sihastru vestit ce se nevoia în peștera sfîntului Xenofont. Sihastrul tocmai atunci dădea mîncare unui leu în gura peșterii. Apoi, slobozind leul în pustie, a strigat pe numele pe moșul Gheorghe, zicîndu-i prin tîlmaci:

— Frate Gheorghe, vino și nu te teme. Pomenită să fie credința ta înaintea lui Hristos și auzită să-ți fie rugăciunea în urechile Domnului Savaot! Știu dragostea ta și rîvna inimii tale de a-I sluji Lui toată viața. Deci, zăbovește o vreme la mînăstirile din Palestina în post și rugăciune, iar cînd îți va porunci Duhul Sfînt să vii iarăși la mine.

4. Cu binecuvîntarea acestui sihastru, a petrecut moșul Gheorghe un an de zile prin mînăstirile Palestinei. În fiecare lavră stătea o lună de zile. Ziua ajuta la udatul grădinilor, iar noaptea citea la psaltire în biserică și zicea rugăciunea lui Iisus. Apoi pleca la altă mînăstire.

Așa s-a nevoit bătrînul, în post, în rugăciune și tăcere, neștiut de nimeni. Apoi s-a dus iarăși la bunu* «ău dascăl din pustie.

5. Primindu-l cu dragoste, pustnicul l-a întrebat:

— Frate Gheorghe, cum se simte duhul tău?

— Bine, cu rugăciunile sfinției tale, părinte.

— Să știi, frate, că tu nu ești chemat să fii călugăr, dar vei duce o nevoița mai grea decît a unui călugăr. Că vei trăi mergînd din loc în loc, în rugăciune, în post și în multă lipsă. Dar, de vei avea neîncetat mintea la Dumnezeu, darul Lui va fi cu tine și vei birui toate ispitele vrăjmașului. Avere pe pămînt să nu-ți aduni; pe călugări și pe preoți să-i cinstești, pe mireni să-i sfătuiști, pe săraci cît poți să-i ajuți, în biserică ziua și noaptea să te rogi și așa te vei mîntui.

— Dar cum voi putea împlini toate acestea că sînt slab și neputincios ?

— Du-te la pustie, unde nu este față de om și postește patruzeci de zile. Iar pentru slăbiciunea firii să iei cu tine puțină pîine și apă. Însă fii cu luare-aminte că multe ispite și năluciri diavolești vei pătimi. De vei sfîrși aceste zile cu bine, vei primi mare dar de la Dumnezeu și vei birui toate cursele vicleanului diavol.

6. Trecînd bunul nevoitor Iordanul, numai cu Evanghelia și Psaltirea în desagă, a postit 40 de zile în pustie, rugîndu-se neîncetat și întărindu-se din cînd în cînd cu puțină hrană. Dar în aceste zile multe ispite a pățimit. Că uneori îl speria vrăjmașul cu năluciri de fiare și șerpi veninoși. Alteori îl chinuia cu foamea, cu setea, cu arșița și mai ales cu țințarii și cu tot felul de insecte. El însă, cu ajutorul lui Dumnezeu, de toate s-a izbăvit.

Într-o zi, vrăjmașul i-a aruncat căciula ca să-1 tulbure de la rugăciune. Atunci el s-a făgăduit Domnului ca să umble pînă la moarte cu capul descoperit. În altă zi i-a aruncat bocancii și nu i-a mai găsit. De atunci bunul nevoitor a început să umble toată viața desculț. Iar în altă zi i s-a arătat vrăjmașul în chipul unui om ce ară și i-a zis:

bunul nevoitor a început să umble toată viața desculț. Iar în altă zi s-a arătat vrăjmașul în chiul unui om ce ară și i-a zis:

— Moș Gheorghe, vezi brazda aceasta?

— Da, o văd, a răspuns bătrînul.

— Așa că este dreaptă?

— Da, este dreaptă.

-- Iată, așa este și credința ta către Dumnezeu ! adaugă vrăjmașul, vrînd să-1 arunce în păcatul mîndriei. Dar moșul Gheorghe, însemnîndu-se cu Sfînta Cruce, a izgonit pe diavolul de la el.

7. Împlinindu-se cele 40 de zile, moșul Gheorghe s-a dus iarăși la sihastrul din pustie. Iar pustnicul, sărufîndu-1, i-a zis:

— Frate Gheorghe, pentru că ai biruit pe vrăjmașul și nu te-ai lăsat înșelat de cursele lui, iată ți-a dat Dumnezeu darul rugăciunii celei curate și putere duhovnicească în nevoința ta. Că toată viața vei umbla desculț și fără acoperămînt pe capul tău, dar nici frigul, nici căldura, nici boala nu te vor vătăma.

Apoi bătrînul, făcînd metanie dascălului său, s-a întors la Ierusalim, s-a închinat la Mormîntul Domnului, a primit Prea Curatele Taine și a plecat spre Muntele Athos. Aici a zăbovit încă un an și jumătate, închinîndu-se pe la toate sfintele locașuri și cercetînd pe cuvioșii călugări din mînăstiri și peșteri. Apoi, luînd de la toți binecuvîntare, s-a întors iarși în sînuî familiei.

8. Spuneau ucenicii săi că moșul Gheorghe n-a stat mult în Șugag. Ci, punîndu-și în rînduială casa și copiii, a plecat închinător pe la mînăstiri și schituri. Îmbrăcat cu cojoc, desculț, cu capul descoperit, cu Psaltirea sub braț și cu toiagul în mînă, bunul pelerin mergea pe jos din sat în sat, din nunăstire în mînăstire, rostind rugăciunea lui Iisus și psalmii lui David. Ziua călătorea, iar seara poposea prin sate, cît mai aproape de biserici. După ce se odihnea cîteva ceasuri, intra în biserică și se ruga acolo, singur, cu rugăcinii de taină, pînă dimineața. Apoi pleca mai departe.

Așa s-a nevoit bătrînul Gheorghe Lazăr trei ani de zile, străbătînd Transilvania și Muntenia, rugîndu-se prin biserici și mînăstiri, ca un adevărat pelerin al Bisericii noastre Ortodoxe.

9. În anul 1890, moșul Gheorghe Lazăr a mers să se închine și prin mînăstirile Moldovei, zăbovind în fiecare sfînt locaș. Apoi s-a stabilit definitiv la biserica Sfîntul Ioan Botezătorul din Piatra Neamț, zidită de voievodul Ștefan cel Mare. Și a locuit în clopotnița bisericii timp de 26 de ani în aspră nevoința, ca un adevărat stîlpcnic și sihastru în mijlocul lumii, fiind iubit de toți și rugîndu-se pentru toți.

10. Nevoința bătrînului Gheorghe Lazăr, după mărturia ucenicilor săi, arhimandritul Mina Prodan și protosinghelul Damaschin Trofin din Mînăstirea Neamț, era aceasta:

— Dimineața pleca, cu toiagul în mînă și cu Psaltirea sub braț, la unele familii unde era chemat, sau pe stradă, zicînd pe de rost psalmii. Din banii pe care îi primea milostenie, cumpăra mai multe pîini calde de la brutărie și la amiază cînd se întorcea, le împărțea săracilor și cerșetorilor din oraș care îl așteptau în fața clopotniței. Unora le dădea pîine, altora le dădea bani și tot ce primea de la credincioși. Apoi urca în turn singur numai cu psaltirea sub braț. Acolo zăbovea în rugăciuni de taină pînă către seară. După asfințitul soarelui mîncea legume fierte și îndată se culca.

La ora 11 noaptea bătrînul cobora din turn, se închidea în biserică și se ruga acolo singur, neștiut de nimeni, pînă dimineața. În zorii zilei ieșea din biserică și pleca să cumpere pîine pentru săraci.

11. Psaltirea era cartea de rugăciuni cea mai iubită în viața bătrînului Gheorghe Lazăr. O știa pe de rost din tinerețea sa și o rostea regulat în fiecare zi. Pe stradă însă, bătrînul rostea psalmii în ison, cu glas tare și rar, zicînd:

— Acum să începem drăguțele de rugăciuni ale catismei întîia ! După ce termina, adăuga:

— Acum să începem drăguțele de rugăciuni ale catismei a doua ! Așa continua pînă termina psaltirea. Apoi împărțea milostenie și se urca din nou în turn.

12. Spuneau ucenicii bătrînului că oamenii din oraș și din împrejurimi, toți îl cunoșteau și se foloseau mult de viața lui aleasă. Tineri și bătrîni, săteni și orașeni, săraci și bogați, cu toții îl numeau de obște „Moșu Gheorghe”. Iar cînd trecea prin sate sau pe stradă, unii îi sărutau psaltirea pe care o purta permanent sub braț, alții îi dădeau milostenie ca să se roage pentru ei, copiii se opreau din joacă, vitele pe cîmp stăteau o clipă din păscut, iar cîinii niciodată nu lătrau după el. Mulți credincioși îl petreceau, mergînd cu evlavie în urma lui și ascultînd psalmii pe care îi rostea în auz.

13. Spuneau aceiași ucenici că cea mai înaltă rugăciune a bătrînului era cea de noapte, pe care o făcea în biserică. Timp de peste 30 de ani nu a lipsit odată noaptea de la biserică. Intra la ora 11 înainte de miezul nopții și ieșea dimineața între orele patru-cinci. Oriunde înnopta, în orașe, prin sate sau pe la mînăstiri, păstra cu sfințenie această rînduială. Aceasta era rugăciunea de foc a bătrînului Gheorghe Lazăr pe care o săvîrșea în taină, neștiut de oameni.

14. Ucenicul său, protosinghelul Damaschin Trofin din Mînăstirea Neamț, spunea următoarele:

— Fiind eu de loc din Piatra-Neamț, moșul Gheorghe venea adesea în casa noastră. într-o zi, pe cînd aveam 15 ani, a zis bătrînul către tata:

— Drăguță, lasă copilul desară să se roage cu mine la biserică !

— îl las, moș Gheorghe. Și am plecat împreună spre biserică Sfîntul Ioan Domnesc.

Noaptea, la ora 11, a deschis biserică și ne-am încuiat înăuntru. Pe mine m-a trimis la strană să citesc încet din Ceaslov, iar el a rămas în pronaos. Și a stat acolo nemișcat, desculț pe piatră, cu mîinile în sus la rugăciune două ceasuri. Eu mă uitam pe furis la el, să văd cum se roagă, dar nu înțelegeam ce zice. Apoi a zis cîteva catisme din psaltire. Apoi a lăsat psaltirea și zicea către fiecare sfînt din calendar această scurtă rugăciune:

— Sfînte prea cuvioase părinte (N), roagă-te lui Dumnezeu pentru noi păcătoșii!

Pe urmă a început să pomenească pe de rost pe toți oamenii care i-au dat milostenie în ziua trecută, fără a uita vreun nume. Pentru fiecare făcea o închinăciune și zicea această rugăciune:

— Prea Sfîntă Treime, miluiește pe cutare care m-a miluit pe mine păcătosul! Apoi și-a pus cojocul, psaltirea și toiagul în strană și a început să facă metanii cu rugăciunea lui Iisus, mai mult de un ceas. Iar cînd a observat că se luminează de ziuă, s-a apropiat de mine și mi-a zis:

— De acum, hai să mergem, drăguță !

15. Pe lîngă rugăciune și milostcBie moșul Gheorghe Lazăr avea și o mare nevoiță trupească, prin care întrecea pe toți. Vară și iarnă umbla desculț și descoperit, oricît de cald sau de ger ar fi fost. Iama ieșeau aburi de pe creștetul său, iar zăpada și gheața i se topeau sub tălpi, încît toți se minunau de aceasta și slăveau pe Dumnezeu. Spuneau părinții care l-au cunoscut și bătrînii orașului că moșul Gheorghe nu a fost niciodată bolnav, căci darul Domnului era cu dînsul.

16. Pe cînd trăia încă în Transilvania, s-a dus iama desculț peste Carpați, la schitul Peștera Ialomicioarei. Acolo, văzînd că biserică nu are sobă, a zis egumenului:

— Cum stați în biserică fără foc?

— Nu avem bani să cumpărăm o sobă, a răspuns egumenul, mirat de nevoiță lui. Atunci îndată moșul Gheorghe a cumpărat o sobă de teracotă din Sinaia și a dus-o la schit.

17. Trecînd odată printr-un sat în timp de iarnă și văzîndu-l oamenii, desculț, i-au zis:

— Moș Gheorghe, vrei să-ți cumpărăm, noi niște opinci?

— Lasă drăguță, a răspuns bătrînul, că picioarele mele sînt mai calde ca ale voastre !

18. Uneori, obișnuia acest minunat bătrîn să meargă spre închinare pe la sfintele mînăstiri. Că era cunoscut părinților și toți îl primeau cu dragoste. Și stătea pînă la o săptămînă în fiecare locaș, păzind neschimbată buna lui rînduială și zăbovind în vorbiri duhoșe cu părinții călugări. Mînăstirile cele mai iubite moșului Gheorghe erau: Bistrița, Neamț, Sihăstria, Sihla, Agapia, Văratec și Nechit.

19. Vestea nevoiței sale ajunsese departe, dincolo de hotarele Moldovei. De aceea veneau mulți să-i ceară cuvînt de folos. Unii veneau să se roage pentru ei. Alții îi cereau milostenie. Iar bătrînul, fiind bînd la chip, dulce la grai, înțelept la cuvînt și smerit la im'mă, pe toți îi mîngîia și îi zidea sufletește.

20. Veneau încă la moșul Gheorghe tineri din Transilvania și Moldova, care doreau să slujească lui Hristos. Iar el, avînd darul înainte-vederii, pe unii îi trimitea la mînăstirile din Moldova, sau la Sfîntul Munte, iar pe alții îi întorcea la căminele lor. Cei mai mulți ucenici avea la Mînăstirea Neamț, iar dintre maici, la Agapia și Văratec. Însă toți ucenicii lui au ajuns călugări desăvîrșiți.

21. Odată l-a întrebat un tînăr din Zărnești:

— Moș Gheorghe, vreau să mă fac călugăr. La ce mînăstire să mă duc?

— Ascultă, drăguță. Dacă vrei să te mîntuiești, du-te acolo unde sînt mai multe ispite !

22. Altădată l-a întrebat ucenicul său, Dumitru Trofin, din Piatra Neamț:

— Moș Gheorghe, m-am hotărît să mă duc la Sfântul Munte. Ce sfat îmi dai?

— Drăguță, nu te duce la Sfântul Munte. Poți fi și aici călugăr bun. Du-te la schitul Sihăstria. Acolo este un egumen ales și are mare nevoie de frați. Deci, ascultîndu-l ucenicul, a ajuns duhovnic iscusit.

23. Alți doi ucenici ai bătrînului, anume Ioan și Constantin Păvălucă, mocani vestiți din comuna Brețcu-Covasna, l-au întrebat:

— Moș Gheorghe, vrem să ne facem amîndoi călugări. Donăm mănăstirii și averea noastră formată din 500 de oi. La care mînăstire să mergem?

— Drăguță, mergeți la Mînăstirea Neamț. Acolo este mîntuirea voastră!

24. Uneori bătrînul se retrăgea la Mînăstirea Sihăstria, al cărei egumen, protosinghelul Ioanichie Moroi, îi era cel dintîi ucenic. Noaptea se ruga, după obicei, în biserică, iar ziua se *Tjiga* și citea psaltirea la un loc tăinuit pe muntele Tăciunele.

25. Odată, s-a urcat moș Gheorghe la schitul Sihla, cu mai mulți părinți din Sihăstria. Bătrînul mergea înainte, rostind în taină rugăciunea lui Iisus. Apoi, deodată s-a împiedicat și era gata să cadă jos. Atunci, s-a întors către părinți și le-a zis:

— Vedeți ce mi s-a întîmplat? Numai puțin am părăsit rugăciunea și îndată m-a părăsit darul lui Dumnezeu. Cum m-am pogorît cu mintea jos m-am și împiedicat să cad. Căci mintea trebuie să fie întotdeauna înălțată la Dumnezeu.

26. Acest minunat bătrîn dobîndise de la Dumnezeu darul prea sfintei rugăciuni a lui Iisus, pe care o zicea în taină cu mintea și cu inima. Dar despre această minunată lucrare nu vorbea niciodată cu nimeni. Numai pe fiica sa cea inai mare, Ana, o învățase rugăciunea lui Iisus, încă pe cînd trăia în familie. Despre aceasta spunea copila:

— Repetam mereu rugăciunea „Doamne Iisuse”, așa cum mă sfătuiuse tata, dar nu puteam s-o zic cu atenție. Mintea mea se răspîndea mereu, deși mă rugam toată ziua. Mi se părea că atenția mea este în față, iar nu în inimă. Pentru aceasta eram tare întristată și mă rugam lui Dumnezeu să-mi dea darul rugăciunii.

Odată, trecînd pe lîngă o troiță de la răscrucea unui drum, m-am închinat înaintea ei cu multă credință. În clipa aceea am simțit că o putere a intrat în inima mea. De atunci mintea mi se pogoră în inimă și mă rog totdeauna cu nespūsă bucurie și căldură.

27. Spuneau ucenicii moșului Gheorghe că odată, pe cînd se rugau după obicei în biserică, i s-a arătat vrăjmașul în față și J-a întrebat cu mînie:

— Ce faci aici?

— Mă rog lui Dumnezeu! a răspuns bătrînul cu îndrăzneală.

— Bine faci! a zis vrăjmașul și a dispărut.

28. Altădată, zicea bătrînul ucenicilor săv

— într-o Duminică, pe cînd veneam de la Ijv[^]-rică, am văzut la cî*ciuma satului mulți oameni la bSn', iar printre c » 'liłmt; de diu[^] o>i, cum n-am mai văzut în ullă parte.

29. Se spunea despre dînsul ca dacă îi dădea cineva milostenie mēi mult de un leu, nu voia să primească, ci cu blîndețe îi zicea:

— Drăguță, dă-i la săraci, că așa ne poruncește Dumnezeu!

30. Odată a venit o femeie săracă la el și i-a spus, plîngînd:

— Moș Gheorghe, sînt femei văduvă, am cinci copii la școală și n-am nici un ban.

— De cît ai nevoie? o întrebă bătrînul.

— îmi trebuie o sută de lei.

Atunci el i-a dat tot ce primise milostenie de la oameni în ziua aceea.

31. Spuneau bătrînii din Piatra-Neamț că iarna, oricît de ger ar fi fost, moșu Gheorghe mergea încet pe stradă, prin viscol și troiene, zicînd psaltirea pe de rost. Iar cînd trecea pe lîngă brutării, intra înăuntru și puneu cîte un picior pe vatra cu jăratec pînă îi cădea gheața dintre degete. Apoi pleca, rugîndu-se mai departe.

32- Uneori îl întrebau ucenicii:

— • Cînd o să mori, moș Gheorghe?

— Drăguță, știi cînd? Cînd s-or tulbura popoarele, și la moartea mea va fi sărbătoare mare și vor suna toate clopotele din țară!

33. în ziua de 15 august 1916, la Adormirea Maicii Domnului, pe cînd clopotarul Bisericii Sfîntul Domnesc din Piatra Neamț se urca în turn să sune clopotele de mobilizare generală, moșul Gheorghe Lazăr zăcea jos în chilie, cu Psaltirea lîngă el. În clipa aceea, venerabilul pelerin își dădea duhul în mîimle lui Hristos Dumnezeu!

Petrecut de mii de credincioși, a fost îngropat în cimitirul orașului, îmbrăcat în cojocul său, cu psaltirea și toiagul alături.

34. Iar strămutarea osemintelor sale de la Piatra-Neamț la Mînăstirea Văratec a fost așa:

în anul 1934 protosinghelul Damaschin Trofin, ucenicul său, fiind stareț la Mînăstirea Rîșca — județul Suceava, a voit să ducă osemintele moșului Gheorghe Lazăr la Rîșca. Deci, așezîndu-le într-un sicriu, le-a pus în căruță și a pornit spre Tîrgu-Neamț. La drumul spre Văratec, însă, caii s-au oprit și n-au voit nicidecum să meargă mai departe. Zadarnic încerca părintele Damaschin să-i pornească din loc. Apoi fără veste, caii au pornit în galop spre Văratec și nu s-au oprit decît în fața mînăstirii.

înțele^nd starețul că aceasta este voia fericitului bătrîn, Gheorghe Lazăr, i-a făcut prohodul în biserică, împreună cu tot soborul maicilor, iar osemintele le-a așezat în gropniță, sub altar, unde se află pînă astăzi. Fericiți sînt, Doamne, cei pe care i-ai primit și i-ai ales !

MONAHUL SILVESTRU AILINCĂI

Mînăstirea Durau — Neamț

(t 1919)

Părintele Silvestru era de loc din satul Buhalnița-Neamț. în tinerețe a fost căsătorit și a avut copii. Apoi renunțînd la toate, s-a făcut călugăr în Mînăstirea Durau. Și era atît de smerit și ascultător, încît toți se foloseau de blîndețea și nevoința lui. Nu știa carte, însă se ruga ziua și noaptea, făcea metanii, lucra la grădină și era nelipsit de la biserică. Avea încă mare evlavie către Maica Domnului. La icoana ei se ruga mereu, zicînd:

— Maica Domnului, ajută-mi mie păcătosului. Maica Domnului, dă-mi sfîrșitul cel bun ! Apoi săruta icoana și se ducea la ascultare cu ochii în lacrimi.

Odată l-a întrebat ucenicul:

— Părinte Silvestru, pentru ce faci atîtea metanii?

— Pentru păcatele mele fac metanii că tare multe mai am ! Fac metanii și pentru cele șapte laude, că nu știu carte să le citesc la chilie. Fac metanii pentru copiii mei și pentru toți oamenii, că ei n-au vreme să se roage.

De la o vreme părintele Silvestru surzise de tot, căci avea peste 90 de ani. Dar la biserică nu lipsea,

într-o zi l-au întrebat părinții;

— Cum te scoli noaptea la Utrenie, părinte Silvestru, dacă nu auzi clopotul?

— Are Maica Domnului milă de mine păcătosul. Cînd mă culc zic: „Maica Domnului, scoală-mă la sfînta rugăciune !” Iar la miezul nopții, cînd toacă de Utrenie, cineva mă atinge puțin și îndată mă scol.

Uneori zicea către părinți:

— Oare de ce nu mai vine la mine moartea asta? Se vede că-s om păcătos și încă nu m-a iertat Dumnezeu ! Părinților, rugați-vă pentru mine ! adăuga bătrînul lăcrimînd.

Așa 8-a nevoit părintele Silvestru la Mînăstirea Durau mai mult de 20 de ani. Și îl iubeau toți pentru că era sporit și fără nici o răutate. Deci, precum i-a fost viața așa i-a și fost sfîrșitul.

în toamna anului 1919, pe cînd erau cu toții la Utrenie și se cînta „Geea ce ești mai cinstită decît heruvimii . . .”, părintele Silvestru făcea metanii după obicei la icoana Maicii Domnului. Apoi a rămas în genunchi, cu fruntea la pămînt. Părinții credeau că l-a furat sonanul. La sfîrșitul slujbei l-au deșteptat, zicînd:

— Scoală, părinte Silvestru, că s-a terminat Utrenia ! Dar, o, slăvită minune ! Părintele Silvestru își dăduse duhul înaintea icoanei Prea Sfîntei Fecioare !

Atunci părinții l-au înfășurat în mantie, l-au așezat în mijlocul bisericii și a treia zi l-au petrecut pe drumul cel de veci.

SCHIMONAHUL IRINARH ȘIȘMAN

Schitul Prodromul — Muntele Athos

(1845—1920) *

Acest schimonah iubitor de osteneală s-a născut în comuna Milești județul Dolj, în anul 1845. Ajungînd în vîrstă și reușind să învețe multă carte, căci știa patru limbi străine, la urmă s-a rănit cu inima spre dragostea lui Hristos.

Deci, renunțînd la toate și ascultînd glasul Evangheliei, în anul 1884 s-a dus în Muntele Athos și s-a făcut schimonah în schitul românesc Prodromul. Și era foarte osîrduitor la nevoința călugărească, tăcut, smerit și răbdător. Avînd ca dascăl pe cuviosul Nectarie Protopsaltul, de la dînsul a învățat lucrarea cea de taină a rugăciunii lui Iisus, care este sfîrșitul a toată filosofia. Ziua lucra cu mîinile la grădină și cu mintea se ruga, iar noaptea mergea la biserică, citea sfintele cărți și se liniștea în chilie, așteptînd cu bucurie venirea Domnului.

în anul 1898, cuviosul schimonah Irinarh a fost îndemnat de Duhul Sfînt să scrie pe larg istoria monahismului din Muntele Athos, după multe izvoare ce se află în bibliotecile atonite. Deci, luînd binecuvîntare de la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului numită Prodromița și de la cuviosul Ghedeon Georgescu, egumenul schitului, îndată a început lucrul.

Opera sa se numește *^Istoria Sfîntului Munte^^* și este formată din 20 de tomuri, cu peste zece mii de pagini. Primele 17 tomuri tratează pe larg istoria celor 20 de mînăstiri mari, începînd din secolul I pînă la începutul secolului XX. Tomul 18 tratează despre icoanele făcătoare de minuni din Muntele Athos cu numeroase minuni ale Maicii Domnului, în 150 de capete. Tomul 19 conține planșe cu „mănăstirile Sfînti Jui Munte”, „Crinii

* După arhiva Schitului Prodromul.

Raiului*, „Floarea Darului”, „Sfuiții Athonului” etc. Iar tomul 20 tratează, în prima parte, istoria monahismului românesc atonit din început pînă în anul 1916, cu cele peste o sută de chilii locuite de români în timpul său și prețioase date statistice. Ultima parte a tomului 20 conține „Istoria Schitului Prodrumul”.

Cuviosul Irinarh își începe opera sa monumentală: în anul 1898 și, după multe osteneli și grele ispite de la oameni și de la diavolul, precum singur spune, o termină la 6 septembrie 1916. Prima pagină o începe cu această rugăciune: „Doamne, Dumnezeu meu, ajută-mi în această lucrare, pentru ca să se proslăvească numele Tău cel sfînt în veci, amin. Că cu darul Tău toate se isprăvesc cu pace. Cel ce ești începutul și sfîrșitul, iar fără darul Tău nimic nu se isprăvește”.

Mărturisește schimonahul Irinarh că în anul 1905, pe cînd scria minunile Maicii Domnului și ale icoanelor ei din Muntele Athos, deodată a căzut din lucrarea vrăjmașului o piatră mare în fereastra lui, i-a spart geamul și lampa și l-a lovit peste mîna cu care scria. Dar el, cerînd ajutorul Preacuratei Fecioare, a continuat să scrie mai departe. Uneori nu avea cerneală și Mrtie, iar alteori frații din schit se supărau pe el și cîrteau că nu iese la ascultare. Dar bătrînul pe toate le răbda și cu blîndețea sa făcea întotdeauna pace.

Lucrarea monografică a învățatului schimonah Irinarh are o valoare de unicat, atît din punct de vedere istoric și literar, cît mai ales duhovnicesc. Opera sa este cea mai bogată monografie istorică a monahismului atonit, ce s-a scris după anul 1850. Schimonahul Irinarh Șișman rămîne primul istoriograf român atonit și unul din cei mai buni pe care i-a dat vreodată Muntele Athos. Acest smerit nevoitor era totodată un mare rugător, și un talentat caligraf și miniaturist, copiindu-și opera într-o frumoasă caligrafie, cu alese chenare, ornamente și icoane în miniatură, lucrate de mîna lui.

Ultimii ani ai vieții sale, cuviosul schimonah Irinarh i-a petrecut numai în post, în rugăciune și în cugetarea celor dumnezeiești. Apoi, simțindu-și aproape sfîrșitul, a primit Prea Curatele Taine și și-a dat sufletul cu pace în mîinile lui Hristos.

MONAHIA MĂRIA STURZA

Mină 3 tir ea Agapia

(t 192»)

Această călugăriță vrednică de pomenit fusese îa tinerețe soția prințului Grigorie Mihail Sturza, din satul Miclăușeni-Iași. Deși era din fami-

lie de domnitori moldoveni, din copilărie iubea pe Hristos, citea Sfintele Scripturi și împodobea bisericile cu veșminte și broderii cusute cu migală de mîinile ei.

Râposînd soțul ei, Raluca Sturza împărți cea mai mare parte de avere — pămînt, bani, cărți și odoare — la biserici, la minăstiri și la oameni săraci. Apoi, renunțînd la toate, îmbrățișa viața monahală la minăstirea Agapia. Era spre sfîrșitul secolului XIX. După cîtiva ani de rugăciune și smerenie, sora Raluca Sturza se călugări sub numele de Măria. Și era foarte blîndă, duioasă și milostivă. Că pe toate le ajuta, cu toate vorbea duhovnicește și pentru fiecare avea un cuvînt bun, o carte, un mic dar lucrat de mîinile ei. De aceea o iubea tot soborul și o numea „buna noastră mamă”.

Cunoștea și limbi străine, citea multe cărți alese, știa să brodeze și să coase veșminte în fir de aur, scria foarte frumos și făcea ornamente și miniaturi în culori naturale de flori ca nimeni alta. Dar mai presus de toate cunoștea bine Sfînta Evanghelie și se silea să o împlinească. Știa să rabde, să tacă, să se smerească și mai ales să se roage. Pentru aceea toate se foloseau de nevoința și smerenia ei și o cinsteau ca pe o adevărată mamă duhovnicească.

După arderea Mînăstirii Agapia din anul 1903, maica Măria Sturza s-a dovedit cea dintîi și cea mai mare donatoare. Adunînd ajutoare de la rudele ei și de la alte familii de credincioși, a încurajat soborul minăstirii, a refăcut paraclisul cu hramul „Nașterea Maicii Domnului” și a contribuit la înnoirea chiliilor din incintă.

Așa a trăit și așa s-a jertfit pentru dragostea lui Hristos, această floare aleasă din pămîntul Moldovei. Deci, ajungînd la adinea bătrînețe, maica Măria Sturza s-a mutat la odihna cea de sus în anul 1920, plînsă de tot soborul.

ARHIMANDRITUL VISABION IONESCU

Stareț al Mînăstirii Cemica

(1847—1921)

Acest prea cuvios arhimandrit a fost un venerabil stareț al mînăstirii Cemica din secolul XX. Era originar din Tîrgoviște. La vîrsta de 13 ani (1860) intră în obștea mînăstirii Cernica, învrednicindu-se de binecuvîntarea și sfaturile Sfîntului Ierarh Calinic. Luînd asupra sa jugul lui Hristos și sporind mult în ascultare, în blîndețe și smerenie s-a învrednicit din tinerețe de harul preoției. Apoi a ajuns duhovnic ales în obștea Cernicăi,

crescînd duhovnicește numeroși frați de nunăstire și mireni din împrejurimi.

În anul 1872 ieromonahul Visarion este numit econom al mînăstirii, ascultare pe care o duce cu o rară pricepere, cu blîndețe și dreptate timp de 25 de ani. În acest timp a înnoit mai multe corpuri de chilii, a făcut drumuri de acces și a pus bună rînduială în averea mînăstirii.

În vara anului 1896 ieromonahul Visarion Ionescu este ales de sobor stareț al Mînăstirii Cernica. Timp de încă 25 de ani a povățuit cuviosul și blîndul stareț Visarion obștea Cernicăi, care număra peste 100 de călugări. Prima sa grijă a fost să împodobească biserica cu slujbe alese, cu preoți și cîntăreți din cei mai buni. Tot soborul era dator să ia parte la slujbele bisericii, afară doar de cei bolnavi și din ascultări. Spovedania se făcea pentru frați săptămînal, iar sfînta împărtășanie, o dată pe lună. La ascultările de obște arhimandritul Visarion mergea în fruntea tuturor făcîndu-se fiecăruia pildă de rugăciune, de smerenie și de bucurie duhovnicească. Pentru înțelepciunea și blîndețea lui, starețul Visarion era iubit și respectat de toți, atît de călugări cît și de mireni. Căci el căuta folosul sufletesc al celorlalți și abia la urmă se îngrijea de sine.

Așa s-a nevoit cuviosul arhimandrit Visarion Ionescu peste 60 de ani în sfînta Mînăstire Cernica, arzînd ca o făclie curată în văzul tuturor și jertfindu-se pentru slava lui Hristos și ndntuirea fiilor săi duhovnicești. Apoi, simțindu-și aproape obștescul sfîrșit, a cerut iertare de la toți și a adormit cu pace, lăsînd în urmă o obște aleasă cu peste 120 de părinți și frați.

ARHIMANDRITUL CALIST GHEORGHIU

Mînăstirea Neamț

(1853—1923)

Acest iscusit duhovnic al Mînăstirii Neamț era de loc din comuna Moțca, județul Iași. Cînd avea 20 de ani a îmbrăcat haina monahală în obștea mării lavre sub povățuirea evlaviosului stareț Timotei Ionescu. După mai mulți ani de ascultare, se învrednici de darul preoției, ajungînd un bun slujitor al Bisericii lui Hristos.

Între anii 1890—1895 ieromonahul Calist a viețuit la Mînăstirea Secu. Apoi, revenind la metanie, este făcut arhimandrit și ajunge cel mai renumit duhovnic al Mînăstirii Neamț. Timp de 30 de ani părintele Calist s-a jertfit pentru nuntuirea altora. La el se spovedeau episcopi, stareți,

duhovnici, călugări din obște sihatri preoți de mir și un mare număr de credincioși.

După mărturia bătrînilor care îl pomenesc și astăzi, arhimandritul Calist era un părinte al dragostei. Două mari fapte bune se vedeau la el: blîndețea și milostenia. Primea pe toți cu aceeași dragoste, îi spovedea după pravilă, îi îmbărbăta și îi sfătua pe calea mîntuirii. Nimeni nu pleca de la chilia lui neinîngîiat. Apoi darurile ce le primea de la credincioși, le împărțea imediat la călugări și la săraci. Numele lui era cunoscut în multe sate, dar mai ales în Pipirig, unde se ducea personal și împărțea la cei lipsiți haine, alimente și bani.

După o nevoită ca aceasta, în vara anului 1923, arhimandritul Calist Gheorghiu s-a mutat la veșnica odihnă, petrecut cu lacrimi de numeroșii săi fii duhovnicești.

PUSTNICUL GHERASIM GREERUȘ

Munții Casin — Bacău

(t 1925)

Cuviosul Gherasim schimonahul a fost unul din mării sihastri ai monahismului nostru din acest secol. De loc era din județul Botoșani.

Mai întîi s-a nevoit în schitul Cozancea-Botoșani, unde s-a călugărit și a făcut multă osteneală duhovnicească. Apoi, arzînd cu duhul pentru fericita liniște, în anul 1899, a plecat împreună cu starețul său, ieromonahul Silvestru, de la Cozancea la schitul Tarnița-Vrancea. Ieromonahul Silvestru a rămas stareț în noul schit, iar schimonahul Gherasim și-a ales viața pustnicească, retrăgîndu-se în pădurile seculare din Măgura Odobeștilor. Acolo se nevoia singur pentru dragostea lui Hristos și nu primea pe nimeni la bordeiul său. Toată săptămîna se ruga pe munte, iar cu mîinile sale lucra linguri, coșuri și coveți. Apoi le cobora în schitul Tarnița și primea în schimb alimente — pesmeți, cartofi și sare.

De la un timp numele lui s-a făcut vestit și au început să-l caute credincioșii la bordei, pentru sfat și rugăciune. Atunci pustnicul Gherasim a părăsit Măgura Odobeștilor și s-a mutat în Munții Cașin, din județul Bacău. Aici își continuă aceeași aspră nevoită de rugăciune și isihie, ajungînd vestit în toate satele. Văzînd că mulți îl supărau la bordei, s-a mutat în munții Cașinului, din jurul Mînăstirii Bogdana-Tg. Ocna.

Pentru viața sa aleasă, cuviosul Gherasim s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul facerii de minuni și al înainte-vederii. Odată trecea printr-un sat de munte și văzînd în curtea unui om un bou bolnav, îndată a făcut

cruce asupra lui și s-a vindecat. Altădată s-a aprins pădurea și toți credeau că va arde bordeiul sihastrului. Dar cuviosul, ridieîndu-și mâinile la rugăciune, îndată s-a stins pădurea.

Într-o duminică a coborât bătrînul în Mînăstirea Bogdana și, văzînd doi frați, a zis celui dintîi:

— Frate Nicolae, frăția ta n-ai să rămîi în mînăstire ! Iar celuilalt i-a zis:

— Frate Costache, ai să rămîi în mînăstire și ai să te faci călugăr și preot! Această prezicere a bătrînului s-a împlinit întocmai.

Așa s-a nevoit Cuviosul Gherasim pînă în anul 1925. Apoi, chemînd un duhovnic din Mînăstirea Bogdana, a primit Prea Curatele TîHne^i, ru^du-se, și-a dat sufletul în mâinile Domnului. Părinții l-au îngropat în pădure, alături de bordei, a cărui cruce se mai vede și astăzi.

MONAHIA EUSABETA VLAHUȚĂ

Mînăstirea Agapia

(1850—1925) *

Era de loc din satul Pleșești-Bîrlad. Părinții ei mai întîi au căsătorit-o cu un judecător. După doi ani, murindu-i soțul, s-a retras la Mînăstirea Agapia, închinîndu-și restul vieții lui Hristos.

În amJ 1880 a primit schima monahală și s-a smerit pe sine în nevoița călugărească aproape cincizeci de ani. Și era maica Elisabeta foarte rîvnitoare la cele duhovnicești, iubitoare de biserică și primitoare de străini. Cu mâinile lucra asemenea Martei, iar cu mintea mereu se ruga împreună cu Măria. Avea încă în chilia ei cinci fiice duhovnicești, pe care le-a crescut de mici în dragoste de Dumnezeu, ca o adevărată mamă, mereu hrănindu-le din cuvintele Sfinților Părinți. Căci era vestită maica Elisabeta Vlahuță în Mînăstirea Agapia și toți se foloseau de înțelepciunea și de smerenia ei.

În anul 1890 au luat jugul lui Hristos și părinții ei trupești, călugărindu-se la Mînăstirea Agapia, sub numele de Elisabeta și Nectarie. Mai tîrziu, s-a călugărit și fratele ei mai mic sub numele de Mardarie. Și era minunat lucru a vedea o întregă familie închinată lui Hristos, unul pe altul îndemnîndu-se la rugăciune și la fapta bună.

Așa s-a ostenit maica Elisabeta Vlahuță în mijlocul ucenicilor ei, mereu slăvind pe Dumnezeu și slujind oamenilor. Apoi părinții ei — mona-

* Monahia Elisabeta Vlahuță (Străjescu) era eora mai mare a poetului Alexandru Vlahuță.

hui Nectarie și monahia Elisabeta — s-au mutat la cele veșnice și s-au îngropat în cimitirul mînăstirii. Iar în vara anului 1925 s-a săvșit și maica Elisabeta cea iubitoare de multă osteneală și s-a așezat lîngă mormîntul părinților ei, ca să se veselească împreună în lumina lui Hristos.

SCHIMONAHIA SUZANA ȘTEFĂNESCU

Mînăstirea Războieni — Neamț

(1830—1925)

Era fiica cea mai mică a venerabilului preot Petru Ștefănescu din comuna Gîrcina-Neamț și sora episcopului de Roman, Melchisedec.

Dorind să slujească lui Hristos din fragedă copilărie s-a dus la Mînăstirea Văratec, împreună cu sora ei Elena. Acolo a învățat carte la școala mînăstirii din chiliile bisericii Sfîntul Ioan Botezătorul. Acolo a deprins a cînta Domnului ziua și noaptea, a se ruga, a face ascultare și a se jertfi pentru toți.

După primirea schimei monahale schimonahia Suzana a mai stat un timp în Mînăstirea Văratec. Apoi a fost numită egumenă și maică duhovnicească la schitul Almas-Neamț unde se nevoiau peste 20 de călugărițe, în acest schit a făcut multe înnoiri, reparînd biserica și chiliile și fornund din ucenicele sale o adevărată familie călugărească.

În anul 1906 schimonahia Suzana a fost numită stareță la Mînăstirea Războieni-Neamț, vestită ctitorie a voievodului Ștefan cel Mare (1496). Aici, a continuat aceeași activitate duhovnicească încă 20 de ani, menținînd firul slujbelor călugărești și ru^ndu-se lui Dumnezeu pentru toată lumea și pentru eroii martiri ai Moldovei, care s-au jertfit pe acest pămînt pentru apărarea creștinătății și a neamului. Căci maica Suzana iubea mai mult ca orice biserica și sfînta rugăciune.

Împăcată cu sine și cu Dumnezeu, în anul 1925 schimonahia Suzana s-a mutat la veșnica odihnă în vîrstă de 95 de ani, lăsînd în Mînăstirea Războieni o obște de peste 50 de călugărițe.

PROTOSINGHELUL GHEDEON GEORGESCU

Egumen al schitului Prodromul — ^ Athos

(1840—1925)

Acest devotat călugăr și rugător român din Muntele Athos era de loc din județul Prahova. Auzind de numeroșii călugări „vlahi" care sihăs-

treau în Athos, în anul 1865 s-a dus la schitul Prodromul și a intrat sub ascultarea egumenului Nifon Ionescu.

Fiind smerit și ascultător a primit tunderea monahală și s-a învrednicit de darul preoției. Și era cuviosul Ghedeon blînd la cuvînt, înțelept și pașnic. Zilnic slujea la biserică, făcea ascultare în tăcere și pe nimeni nu judeca. Sfetnicul lui cel mai iubit era marele protopsalt Nectarie Crptu, de la care deprinsese, atît cîntarea bisericească, cît și lucrarea rugăciunii lui Iisus.

Pentru bunătatea și sfințenia vieții lui, în anul 1891 obștea schitului Prodromul l-a ales egumen și părinte duhovnicesc. Ca egumen, protosinghelul Ghedeon era un adevărat model de călugăr și duhovnic. Unul din cei mai cuvioși stareți ai schitului Prodromul. În toate era smerit, blînd și milostiv. Mergea cu toți la grădină, la ascultare, la biserică și la masă. Iar cînd îi cerea un frate ceva, o haină, un ban, o cămașă, își dădea și rasa de pe el, numai să fie toți mulțumiți. Sub stăreția protosinghelului Ghedeon Georgescu, schitul Prodromul a trăit o epocă înfloritoare din trecutul său. Obștea număra 150 de călugări români și avea școală de muzică psaltică, renumită în tot Athosul, duhovnici aleși și slujbe bisericești care cucereau pe toți. Veneau călugări din tot muntele să-l audă cîntînd pe schimonahul Nectarie și pe ucenicii lui.

În anul 1900 părintele Ghedeon, s-a retras atît din egumenie, cît și din incinta schitului și s-a așezat într-o chilie mică, pe malul mării. Acolo s-a nevoit în smerenie încă 35 de ani, singur cu Dumnezeu, cu psaltirea, cu rugăciunea lui Iisus și cu mîngîierea Duhului Sfînt. Că văzînd oarecare dezbinare în obște, n-a voit să renunțe la dulceața liniștii.

Apoi, simțindu-și aproape sfîrșitul, i-a îndemnat pe toți la dragoste și unire și s-a mutat cu pace în odihna lui Hristos.

MONAHIA XENIA VELISARIE

Mînăstirea Agafton

(1852--1926)*

Maica Xenia Velisarie a fost o floare binecuvîntată în obștea Mînăstirii Agafton. S-a născut în comuna Ipotești. Mama ei era soră cu mama poetului Mihai Eminescu și cu maicile Fevronia, Sofia și Olimpiada Iurașcu din Agafton. Pe cînd copila avea zece ani a venit schimonahia Fevronia, din mînăstire și a zis mamei sale:

* După mărturiile maicilor Agaâa Moisa și Eufrosina Buazelea din Mînăstirea Slatina — Suceava.

— Soră, tu ești săracă și ai copii mulți. Dă-ne nouă o fată s-o creștem, s-o facem călugăriță, ca să se roage lui Dumnezeu pentru voi și să fie moștenitoarea noastră în mînăstire.

— Cu bucurie, maică Fevronie. Îți dau pe asta mai mare !

Așa a ajuns în mînăstire maica Xenia. Aici a fost crescută cu multă grijă în casa mătușelor ei, învățînd de mică ascultarea, smerenia, cîntarea bisericească și sfînta rugăciune. Ajungînd în vîrstă, s-a făcut mireasă lui Hristos și lăuda pe Dumnezeu ziua și noaptea. Ucenicele ei spun că maica Xenia era din copilărie o fiică tăcută, retrasă și iubitoare de liniște; se ruga mult, postea mereu și avea darul lacrimilor.

— De ce plîngi, maică Xenia? o întrebau ucenicele.

— Plîng pentru vărul meu că a avut o viață zbuciumată și a murit de tînar ! Venea mereu pe la noi. Ne citea din cărțile lui, iar noi îi vorbeam de Dumnezeu și îl îndemnam să se roage. De atunci îi fac regulat parastas la biserică.

Așa s-a nevoit maica Xenia 60 de ani în Mînăstirea Agafton, slăvind pe Dumnezeu și rugîndu-se pentru oameni. În vara anului 1926 a adormit cu pace și a fost înmormuntată în cimitirul mînăstirii.

MONAHIA EFRAXIA DEMI

Mînăstirea Agapia

(1832—1926)

Această vrednică stareță a Mînăstirii Agapia era de loc din părțile Tighinei. Venind de copilă în mînăstire a fost crescută în dragoste de Hristos și rîvnă pentru cele duhovnicești. Apoi primind tunderea monahală, se nevoi zece de ani în deplină smerenie, în ascultare și rugăciune.

În anul 1904, maica Epraxia este aleasă stareță în mînăstirea Agapia, pe care o conduce cu multă blîndețe și înțelepciune timp de patru ani de zile. Prin osîrdia ei s-au refăcut în întregime biserica și incinta, distruse în incendiul din 1903. Din anul 1912 maica Epraxia Demi este aleasă stareță pentru a doua oară. Și conduce Mînăstirea Agapia cu o deosebită înțelepciune încă 14 ani de zile, înnoind viața duhovnicească și sporind numărul soborului pînă la 500 de călugărițe. Cel mai mult pune preț pe rugăciune și pe viața morală. Niciodată nu îngăduia maicilor să primească mireni în chilie sau să umble prin incintă fără rasă și ținută cuviincioasă. Dar nici în haine scumpe nu le lăsa să se îmbrace, ca să nu smintească pe cineva.

Odată a văzut o călugăriță venind la biserică îmbrăcată în haine scumpe. Deci, chemînd-o la sine i-a zis:

— Spune-mi, maică, pentru care sfînt te-ai îmbrăcat așa? Nu știi cît de mare este păcatul smintelii?

Deci, mult nevoindu-se pentru mîntuirea tuturor, în anul 1926 maica Epraxia s-a retras din stăreție. Apoi mai trăind puțin a adormit cu pace.

PROTOSINGHELUL PORFIRIE BUCURESCU

Mînăstirea Frăsinei — Ylcea

(1862—1927)

Acest stareț ales al Mînăstirii Frăsinei s-a născut în comuna Domnești-Argeș. Cînd era de 12 ani a trecut prin sat un ieromonah și văzînd mai mulți copii, i-a întreat:

— Care din voi ar vrea să meargă la mînăstire?

— Eu vreau să mă fac călugăr ! a răspuns unul din copii cu numele Petru. Era viitorul stareț Porfirie.

După cîteva zile copilul a fost dus la Mînăstirea Frăsinei și încredințat unui dascăl iscusit, ieromonahul Lavrentie. Aceasta l-a învățat carte și toată buna rînduială, iar la vîrsta de 20 de ani l-a tuns în cinul călugăresc sub numele de Porfirie. Și era părintele Porfirie foarte blînd la cuvînt și smerit cu inima. Deci văzînd starețul ascultarea lui, l-a hirotonit preot și l-a pus eclesiarh.

În anul 1905, starețul Silvestru muțindu-se la cele veșnice, obștea mînăstirii l-a ales stareț pe părintele Porfirie. Și a povățuit Mînăstirea Frăsinei 22 de ani, păstrînd cu sfințenie așezămîntul lăsat aici de Sfîntul Calinic. Sub starețul Porfirie Mînăstirea Frăsinei ajunsese cea mai renumită sihăstrie din țară, numărînd pînă la 60 de părinți și frați. Rînduială acestei sihăstirii era aceasta: călugării luau parte la toate slujbele din biserică. Ascultarea se făcea în deplină tăcere, unită permanent cu rugăciunea lui Iisus. Masa era de obște. Fiecare servea cu înfrînare cît îi trebuia. Chiliile, bucătăria și biserica nu se încuiau. Părinții se sileau să citească sfintele cărți, să-și facă regulat pravila și canonul de chilie, să postească și să se roage cît mai mult.

Într-o zi starețul Porfirie a văzut pe un frate cu sueftul tulburat și l-a întreat:

— Frate, ți-ai făcut canonul și pravila azi dimineață?

— Nu, părinte stareț. N-am avut vreme să le fac.

— Din acuza aceasta ești tulburat! Lasă ascultarea și du-te la chilie.

După ce-ți vei termina pravila și canonul să vii din nou la ascultare.

După un ceas fratele s-a întors de la chilie cu fața veselă și plină de pace.

Un alt frate era nestatornic. Mereu venea și pleca din mînăstire. Odată l-a întreat pe stareț:

— Oare de ce nu pot sta în mînăstire?

— Pentru că nu te-ai spovedit niciodată cum trebuie ! i-a răspuns starețul. Iată, timp de trei zile ești scutit de orice ascultare. Pregătește-te și te spovedește curat de toate gîndurile tale și te vei liniști.

Într-adevăr, după spovedanie s-a izbăvit de patima nestatorniciei.

De asemenea, starețul Porfirie nu îngăduia călugărilor să se nevoiască peste puterile lor sau să se retragă singuri la pustie. Într-o zi un frate i-a cerut voie să se nevoiască în pădure. Iar starețul i-a zis:

— Frate Ioane, nu-ți dau binecuvîntare să te duci la pustie. Acolo sînt ispite multe. Rămii în obște, aici este locul său.

Fratele însă a plecat pe ascuns. După cîteva luni, terminînd mîncarea, voia să se coboare în mînăstire. Dar fiind iarnă, cum mergea pe marginea unei văi, a alunecat în prăpastie și acolo a răposat. Iată unde duce neascultarea !

Starețul Porfirie ostenindu-se mult pentru mîntuirea fiilor săi duhovnicești, în toamna anului 1927, simțindu-și sfîrșitul aproape, i-a binecuvîntat pe toți și a răposat cu pace.

ARHIEREUL VALERIAN ȘTEFĂNESCU

Episcopia Romanului

(1825—1928) *

Smeritul arhiepiscop Valerian Ștefănescu a fost un venerabil ierarh al Bisericii Ortodoxe Române din secolul XX. Era *VLUVI* din fiii preotului Petru Ștefănescu și ai prezviterii Anastasia, din comuna Grîcina-Neamț. O casă binecuvîntată de Dumnezeu cu mulți copii, din care cinci au luat jugul vieții monahale și au ajuns călugări soriți în fapte bune.

Cel dintîi a fost episcopul Melchisedec (1822—1892), mare cărturar și vrednic ierarh al Episcopiei Romanului. Al doilea a fost arhiepiscopul Valerian (1825—1928). Al treilea frate a fost arhimandritul Ieronim 1832—(1832—1906), mare eclesiarh la Episcopia Romanului. Iar din surori au fost: monahia Evghenia (1821—1889), eclesiarhă mare în Mînăstirea Văratec și monahia Suzana 1830—1925), stareță în Mînăstirea Războ-

* Episcopul Gkerobtie Nicolau, lucrarea *MdchiseieCy* Mînăstirea Ceraica, 1939.

ieni-Neamț. La bătrînețe și însuși preotul Petru Ștefănescu s-a făcut călugăr în Mănăstirea Bisericiani sub numele de Pahomie.

Arhiepiscopul Valerian, numit din botez Vasile, a urmat în tinerețe seminarul de la Socola-Iași. În anul 1850 a fost hirotonit preot de mir și a funcționat ca protopop la Bacău și la Roman timp de 19 ani.

Rămânând văduv, în anul 1875 îmbrățișează viața monahală, iar în anul 1879 este hirotonit arhiepiscop vicar pentru Râmnicu-Vâlcea. După ce conduce un timp Tipografia Cărților Bisericești, în anul 1890 se retrage la episcopia Romanului ca arhiepiscop vicar, unde rămîne pînă la sfîrșitul vieții.

Acest blînd arhiepiscop a fost un adevărat păstor al turmei lui Hristos și un devotat slujitor al sfîntului altar. Cele mai alese fapte bune cu care era încununat, au fost acestea: desăvîrșita smerenie, neagoniseala și o profundă dragoste pentru biserică, pentru sfintele slujbe, pentru oameni.

Permanent purta haine și veșminte din cele mai simple, încît nu se deosebea de ceilalți. Era dulce la cuvînt și blînd la inimă, vorbea cu fiecare și împăca pe toți, iar de la slujbele bisericii era nelipsit ziua și noaptea, be asemenea, tot ce dobîndea la sfînțiri de biserici, la slujbe și chiar pensia sa, împărțea cu dragoste la văduve și la săraci. Se spunea despre dînsul că după primul război mondial mergea cu diaconul său la sfînțiri de biserici noi, în locul celor distruse, mai ales în județele Bacău și Vrancea. Zăbovea luni de zile, umblînd pe jos din sat în sat, mîngîind poporul descumbrat, sfînțind sfintele altare și cercetînd pe preoți. Iar darurile ce i se aduceau, pe toate le împărțea la orfani de război și se întorcea la episcopie numai cu toiagul în mînă.

— Se cuvine să amintim, și de grija ce o purta pentru luminarea copiilor mici. Din fondurile sale și ale episcopului Melchisedec a cumpărat alături de episcopie o grădină și a zidit în mijloc o școală cu două săli pentru educarea copiilor. Aceasta a fost prima grădiniță de copii din orașul Roman, întreținută de cei doi ctitori. O grijă deosebită avea arhiepiscopul Valerian și pentru seminarul din Roman. Zilnic veneau la elele pentru sfat și pentru ajutor, iar bunul păstor îi primea pe toți și-i ajuta cu dragoste.

Acest pururea pomenit arhiepiscop iubea Biserica, ca pe însăși mireasa lui Hristos. În fiecare zi era nelipsit de la Sfînta Liturghie, de la Vecernie și Utrenie. Noaptea se deștepta înaintea tuturor, își lua toiagul și zăbovea în fața catedralei pînă venea paracliserul să descuie ușa. Dacă trecea ora și slujitorii întîrziu, arhiepiscopul Valerian dădea binecuvîntare și începea pe de rost Miezonoptica. Iar după ce se descuia biserica zicea bătrînul:

— Citiți de la psalmii Utreniei, că Miezonoptica am zis-o eu la ușa bisericii!

Dar misiunea cea mai sfîntă pe care o avea arhiepiscopul Valerian era hirotonirea candidaților de preoție și pregătirea lor pentru pastorație. Săptămînal hirotonea preoți noi, pe care apoi îi învăța rînduiala slujbelor timp de 40 de zile. Cu o bunătate și îndemînare rar întîlnită, blîndul arhiepiscop forma pe slujitorii sfintelor altare, deprinzîndu-i mai ales frica de Dumnezeu, dragostea de biserică și mila de oameni.

Așa s-a nevoit și așa a trăit venerabilul arhiepiscop Valerian Ștefănescu 103 ani, fiind cinstit de copii, de tineri și bătrîni, de preoți, de călugări și de mireni, ca un patriarh și părinte al tuturor. El a fost o adevărată binecuvîntare pentru Episcopia Romanului, pentru ierarhia Bisericii Ortodoxe Române.

În primăvara anului 1928 arhiepiscopul Valerian a adormit cu pace dîndu-și sufletul în miinile marelui Arhiepiscop Iosif Hristos. Trupul i-a fost așezat într-un mic paraclis din mijlocul grădinii, alături de fratele său, episcopul Melchisedec, grădinița lîngă de copii fondată de el. Deasupra mormintului sînt scrise aceste cuvinte:

„Sub această piatră odihnește smeritul rob al lui Dumnezeu — Arhiepiscopul Valerian Ștefănescu-Craioveanul.

Mort în 8 martie 1928 după o viață de peste una sută ani, rodnică în fapte bune.

Veșnica lui pomenire !”

IEROSCHIMONAHUL ILIE VULPE

Mare duhovnic al părinților atoniți

(1851—1928)

Acest cuvios părinte era de loc din județul Orhei. Părinții săi, Ilie și Melania, i-au dat o creștere cu totul aleasă. În anul 1879 s-a dus la Sfîntul Munte și s-a călugărit la schitul românesc Lacu. Văzînd părinții rîvna și înțelepciunea lui, în anul 1881 l-au învrednicit de darul preoției și săvîrșea oele sfinte cu mare credință și frică de Dumnezeu. În anul 1894, a cumpărat chilia Sfîntul Ioan Botezătorul, la locul numit Colciu, pe moșia Mănăstirii Vatoped.

Deci, reînnoind chilia, a adunat în jurul său cinci ucenici aleși, anume: Eftimie, Andrei, Paisie, Gherasim și Ioan Guțu ieromonahul, formînd împreună o vestită familie duhovnicească. Iar nevoița părintelui Ilie

ieroschimonahul era tăcerea și neîncetat rugăciune fiind un vestit lucrător al rugăciunii inimii. Apoi săvârșea cu multă evlavie pravila bisericii și Sfânta Liturghie, iar când slujea se mulțumea numai cu Sfânta împărțășanie și cu prescura, neprimind mâncare decât sîmbăta și Duminica. Când nu săvârșea cele sfinte, primea hrană o dată pe zi, afară de miercuri și vineri când nu mânca nimic. Apoi dormea foarte puțin și citea zilnic Sfânta Scriptură și cuvintele Sfinților Părinți.

Pentru smerenia și nevoința lui, s-a odihnit din belșug în inima acestui părinte, darul Duhului Sfânt și dumnezeiasca dragoste. Cu adevărat, ieroschimonahul Ilie Vulpe era părintele dragostei și al blîndeței, vestit în tot Muntele Athos. Căci era foarte primitiv, milostiv, fără răutate ca un copil și înțelept la cuvînt.

Timp de peste 30 de ani părintele Ilie a fost unul din cei mai iscușiți duhovnici ai Muntelui Athos, fornund și povățuind pe calea mîntuirii sute de fii duhovnicești, români, greci, ruși, bulgari și sîrbi. Toți îl căutau și se foloseau de cuvintele lui. Iar dacă vedea pe vreunul rușimndu-se, îndată îl îmbărbăta, zicînd:

— Îndrăznește, fiule, că și eu sînt păcătos ! Astfel, cîștiga multe suflete pe calea mîntuirii.

Adeseori sfătuia pe ucenici, zicînd:

— Fiilor, să nu uităm că sîntem în Sfintii Munte, unde ne-a chemat Maica Domnului să lucrăm fapta bună. Să ne rugăm neîncetat lui Dumnezeu pentru mîntuirea lumii și a întregului neam creștinesc.

Alteori iarăși le zicea:

— Părinților, să nu uităm cuvîntul din Pateric pe care l-a zis Ava Iosif către Ava Lot: „Nu te poți face călugăr de nu te vei face ca focul!. Deci, să ardă inima noastră pentru dragostea lui Hristos.

Odată a venit la el un călugăr pentru spovedanie și i-a zis:

— Părinte, dă-mi binecuvîntare să mă fac nebun pentru Hristos !

Iar bătrînul i-a răspuns, zîbind:

— Nu-ți ajunge cît ești de nebun? Vrei să te mai faci?

Deci rușinîndu-se călugărul, i-a pus metanie pînă la pămînt și i-a zis:

— Iartă-mă, cinstite părinte, că am greșit! Iar el, sărutîndu-l, l-a

liberat cu pace.

Așa s-a nevoit cuviosul ieroschimonah. Ilie Vulpe 50 de ani în Sfîntul Munte, slăvind pe Dumnezeu, ziua și noaptea și crescînd mulți fii duhovnicești. Apoi văzîndu-și sfîrșitul apropiat, i-a binecuvîntat pe toți și a adormit cu pace la 8 decembrie 1928, fiind plin și petrecut la mormint de numeroși călugări atoniți.

IERODUCONUL CRISTOFOR SIHAȘTRUL

Schitul Sihla

(1930)

Povestire foarte de folos

Între anii 1930—1933 se liniștea în pădurile din jurul schitului Sihla un ierodiacon străin de aceste locuri, numit Cristofor. Era cu metania din Mînăstirea Frăsinei. Fiind student la teologie, în fiecare vacanță se retrăgea la Sihla și se nevoia singur în munte, într-un mic bordei din pădure, la 1 kilometru depărtare de schit. Pe atunci se aflau mai mulți călugări sihaștri în munții Sihlei.

Odată treceau cu oile prin aceste păduri neumblate doi frați din Mînăstirea Sihăstria, Vasile și Constantin (Cleopa) Ilie. Unul din ei observă ușa unui bordei pustnicesc și bătu încet:

— Binecuvîntează, părinte !

Dar nimeni nu-i răspuse. Atunci observă că ușa era încuiată cu un ratez de care atîrna o sfoară. Trase ușor de sfoară și ușa se deschise. Înăuntru, o încăpere mică sub o stîncă de gresie. Pe jos cetină de brad și bureți, iar alături, un fel de masă cu un ceaslov pe ea și o bucată de hîrtie pe care scria: „Aici locuiește jivina pămîntului, D.C.". Atunci a zis unul din frați:

— Cîți robi ascunși are Hristos în pădurile acestea ! Dacă am ști cine este, i-am aduce nuncare de la stîncă.

Apoi, închizînd ușa, au plecat după oi.

După cîteva zile sosi într-o seară la stîncă năstirii un părinte străin. Era slab, înalt și purta ceva în spate.

— Fraților, a zis el, vă cunosc de cînd ați fost la chilia mea cu oile. V-am văzut din deșul păduii. Eu sînt „jivina pămîntului, ierodiaconul Cristofor !"

— Dar ce aveți în această traistă cu semnul crucii pe ea ? l-au întrebat frații.

— Este craniul unui sfînt pe care l-am aflat în pădure. Duceți-mă în mînăstire, la părintele egumen să-i descopăr taina aceasta.

Deci, ducîndu-l la protosinghelul Ioanichie Moroi, egumenul Sihăstriei, ierodiaconul Cristofor i-a spus următoarele:

— În vara aceasta, de ziua Sfîntului Ilie, după ce am slujit Sfînta Liturghie la Sihla, mă întorceam la bordeiul meu din pădure. Pe cale, fiind obosit, am adormit puțin într-o poiană. Deodată, însă, o mînă nevăzută m-a întors cu capul în locul unde îmi erau picioarele. Socoteam că

este o nălucire diavolească. M-am închinat și am adormit din nou. Apoi, iarăși, aceeași mină m-a deșteptat. În clipa aceea, am văzut la înălțimea brazilor, un călugăr foarte cuvios. Era îmbrăcat în rasă de șiac, cu capul descoperit, cu părul alb pe spate, cu barba potrivită, cu fața luminată, purtând metanii de lemn în mină. Deci, mi-a zis cu glas liniștit:

— Nu te teme, părinte Cristofor. Sînt un smerit rob al lui Hristos, care m-am nevoit de mult în locul acesta mulți ani de zile, neștiut de nimeni, și am adormit aici. Oasele mele însă, au rămas pînă acum neîngropate. Deci, scoală-te, zi mărturisirea de credință crezul, apoi fă la dreapta o sută de pași și vei găsi lîngă o stîncă osemintele mele. Să iei de binecuvîntare numai capul meu și să-l porți cu tine toată viața, oriunde vei merge, că îți va fi de mare ajutor. Iar oasele mele să nu îndrăznești a le lua, ci să le îngropi acolo sub pămînt !

După ce a dispărut acel cuvios din ochii mei, continuă ierodiaconul Cristofor, întîi m-am rugat să nu fie nălucire de la vrăjmașul. Apoi am simțit o mare bucurie duhovnicească în inima mea. Apoi am zis crezul și am numărat o sută de pași la dreapta. Deodată am aflat, sub o stîncă scobită, osemintele acelui mare cuvios. Erau galbene ca ceara și bine mirositoare. M-am închinat, am făcut trei metanii și m-am aplecat să împlinesc porunca. Gîndul însă mă ispita să iau toate oasele. Deci, am așternut rasa jos, dar, o minune ! Cum mă atingeam de oase ele se făceau fierbinți în mina mea, încît mă frigeau la degete. Apoi unul cîte unul dispăreau în pămînt. Atunci, cerînd iertare sfîntului că am călcat porunca, am luat cu mine numai craniul și am venit la bordei.

Din ziua aceea port cu mine capul cuviosului oriunde merg și cu rugăciunile lui sînt izbăvit de orice ispită și primejdie.

— Părinte Cristofor, l-a întrebat egumenul, știi cumva numele acestui cuvios?

— Multă vreme n-am știut numele lui. Deci m-am rugat lui Dumnezeu cu lacrimi să-mi descopere numele cuviosului. Iar într-o noapte, pe cînd făceam utrenia în bordei, deodată îmi apare înaintea acel cuvios minunat și îmi zice:

— Părinte Cristofor, nu te necăji că nu știi cum mă cheamă. Mă numesc ieroschimonahul Pavel. Să mă pomenești la sfintele rugăciuni! și îndată s-a făcut nevăzut,

— Da, acesta era duhovnicul Sfintei Teodora de la Sihla, a spus egumenul Sihăstriei. El a trăit în schitul Sihăstria pe la sfîrșitul secolului XVII. Apoi s-a retras la pustie și a răposat acolo.

Deci a zăbovit ierodiaconul Cristofor trei zile în Mînăstirea Sihăstria, slujind zOnic Sfînta Liturghie împreună cu protosghelul Ioanichie Moroi, în aceste zile capul Cuviosului Pavel ieroschimonahul a stat tot timpul

pe Sfînta Masă, de unde răspîndirea în biserică o bună mireasmă duhovnicească. Apoi, sărutînd părinții acel sfînt cap, ierodiaconul Cristofor l-a pus din nou în traistă, ce purta pe ea semnul Sfintei Cruci, și a plecat spre schitul Sihla. Din ziua aceea nimeni nu l-a mai întîlnit pe ierodiaconul Cristofor. Se crede că s-a retras în adîncul codrilor din munții Sihlei și acolo s-a săvîrșit, slăvind pe Dumnezeu.

Zadarnic au încercat părinții din Sihăstria să-i găsească măcar bordeiul. Nimeni nu l-a mai aflat. Se vorbește în tradiția locului că între schitul Sihla și Rîpa lui Coroi din apropiere este un loc tăinuit de Dumnezeu pe care nimeni nu-l poate descoperi. Acolo s-au nevoit de-a lungul veacurilor mulți sihastri sfîniți. Poate acolo să fi adormit și părintele Cristofor cu craniul cuviosului Pavel în brațele sale !

RASOFORUL VASILE ILIE

Mînăstirea Sihăstria

(1902—1931)

a. Viața

Acest smerit rasofoar a fost un nevoitor neîntrecut în obștea Mînăstirii Sihăstria. Născut într-o familie binecuvîntată cu mulți copii din comuna Sulița-Botoșani, de mic a fost chemat su slujească lui Hristos. Părinții lui, Alexandru și Ana Ilie, se ocupau cu creșterea vitelor. Din cei zece copii, cinci și-au ales viața călugărească.

Rasofoarul Vasile Ilie a venit la Mînăstirea Sihăstria în anul 1929, împreună cu alți doi frați ai săi mai mici, Gheorghe și Constantin. Timp de trei ani cît a trăit, a fost păstor la oile mînăstirii, fiind pentru toți exemplul de dragoste, de rugăciune și ascultare.

În primăvara anului 1931 s-a mutat din viața aceasta la odihna cea neînseară.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Rasofoarul Vasile era din copilărie păstor de oi. Înainte de a veni la Sihăstria s-a nevoit un timp la schitul Cozancea-Botoșani, ca ucenic al schimonahului Paisie Olaru. Acolo avea aceeași ascultare. Însă, pentru viața lui aleasă, vrăjmașul îi făcea multe ispite. Într-o seară pe cînd citea la psaltire, diavolul s-a arătat în chipul unei păsări, a intrat în foc și cu mare zgomot a risipit jăratecul, încît s-au aprins stîna și oile. Alteori speria turma sau intra în cîini și îi ucidea. Că nu putea răbda vrăjmașul

focul rugăciunii lui. Însă tînărul ostaş nu se temea de cursele diavolului și niciodată nu lăsa mintea să i se răsîndească în vremea rugăciunii.

2. Cînd a venit rasoforul Vasile Ilie la Mînăstirea Sihăstria, cu frații săi Gheorghe și Constantin, întîi au fost puși de egumen la încercare. Timp de trei zile au fost ținuți la poarta mînăstirii, în post și rugăciune, pentru a ispiti tăria credinței lor. Toată ziua loveau cu bățul în trunchiul unui copac și nu vorbeau cu nimeni. Seara venea economul și-i întreba:

— Spuneți, fraților, a zis ceva copacul?

— Nu, răspundeau ei.

— Nu-i este foame copacului?

— Nu ! ziceau frații.

— Iată, așa trebuie să rabde călugărul în mînăstire ! Apoi economul plecă, fără să le dea de mîncare. Asemenea a făcut și în seara următoare.

A treia zi a venit din nou economul, a luat pe cei trei frați și i-a dus în biserică. După ce s-au închinat, egumenul i-a binecuvîntat, i-a spovedit din copilărie, le-a dat mîncare la trapeză și a doua zi i-a învrednicit de Trupul și Sîngele Domnului. Apoi, le-a dat chilio și le-a rînduit ascultări deosebite.

3. Timp de trei ani de zile rasoforul Vasile Ilie a trăit la sfîna mînăstirii. Și era așa de bînd și plin de dragoste că îl iubeau toți, pînă și oile, cîinii și păsările cerului. Iar nevoința lui era aceasta: în fiecare zi mîncea o singură dată, după amiaza la ora trei. Știa psaltirea și cele șapte laude pe de rost, pe care le zicea zilnic mergînd după oi cu capul descoperit. Noaptea făcea cinci sute de metanii și citea Viețile Sfinților, cugetînd mereu la judecățile Domnului.

4. O altă nevoința a acestui suflet iubitor de Hristos era purtarea de grijă pentru pustnicii din pădure. Pe atunci se nevoiau în jurul Mînăstirii Sihăstria și a schitului Sihla peste 30 de pustnici, călugări și maici. Fratele Vasile Ilie era prietenul pustnicilor. Cînd întîlnea vreunul prin munți și păduri, chiar de nu-l cunoștea, îi făcea metanie și îi zicea:

— Binecuvîntează, părinte, și te roagă pentru mine, păcătosul! Aveți nevoie de ceva mîncare de la sfîna?

Dacă pustnicul încuviința, fratele Vasile îi aducea a doua zi brînză, cartofi, legume, sare și făină. Și avea numeroși sihastri pe care îi cunoștea și îi cerceta la chiliile lor.

5. Odată a întrebat pe un sihastru:

— Părinte, ce să fac ca să mă mîntuiesc?

— Frate, a zis bătrînul, roagă-te mereu, fă ascultare cu dragoste și să ai smerenie. De vei păzi aceste trei, cu siguranță te mîntuiești.

6. în toamna anului 1930 rasoforul Vasile păștea oile împreună cu fratele său Constantin, pe obcina munților Sihlei. în ceasul acela a trecut pe acolo un pustnic sfînt și minunat, arhierul Ioan, cu diaconul său. După ce i-a binecuvîntat pe amîndoi, episcopul, fiind înainte-văzător, a zis către cel mai tînăr:

— Frate Constantin, spune-i fratelui Vasile să se pregătească și să meargă înainte, că are de făcut o cale lungă !

Frații n-au înțeles atunci cuvintele aceluia sfînt sihastru, însă după șase luni fratele Vasile s-a dus către Hristos și calea cea lungă și fără de întoarcere.

7. în primăvara anului 1931 acest smerit ascultător s-a îmbolnăvit și a fost adus în mînăstire. Odată, pe cînd se ruga în fața bisericii, a avut o vedenie înfricoșată. De frică a început a plînge și striga cu glas tare:

— Prea Sfîntă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-mă ! Iar către părinții care s-au adunat în jurul lui a zis:

— închinați-vă, părinților, închinați-vă că, iată, Stăpîna noastră a venit ! Maica Domnului cu Mîntuitorul în brațe este de față ! Iată-o deasupra noastră !

— Frate Vasile, de ce ai strigat așa de tare? l-au întrebat călugării.

— Părinților, pe cînd mă rugam în fața bisericii, deodată a apărut o ceată de diavoli foarte fioroși cu toiege de foc în mîini, care au început a mă bate cumplit și a striga: „în zadar te mai rogi, că nu te-aimîntuit. Tu ești al nostru că ești păcătos !”.

Atunci am început a striga cu nădejde către Maica Domnului. În clipa aceea s-a coborît din cer un nor alb, plin de lumină, pînă deasupra bisericii. Iar în nor am văzut pe Maica Domnului cu Mîntuitorul în brațe, zicînd către mine:

— Nu te teme, că de acum mai ai trei zile și vii la noi ! Apoi Mîntuitorul ne-a binecuvîntat pe toți și s-a ridicat la cer . . . Părinților, mare putere și îndrăzneală are Maica Domnului înaintea Mîntuitorului nostru Iisus Hristos și foarte mult ascultă rugăciunile ei !

8. La urmă i-a zis egumenul:

— Frate Vasile, să nu te înșele vrăjmașul. Ia aminte de sine și-ți păzește mintea, că multe sînt cursele lui. Apoi a zis către ceilalți frați:

— Dacă după trei zile fratele Vasile se va duce dintre noi, într-adevăr, Maica Domnului i s-a arătat. Iar dacă nu, atunci a fost înșelat de diavolul.

După trei zile, exact la aceeași oră, rasoforul Vasile Ilie a adormit în pace, cu rugăciunea pe buze.

Cine știe cîți pustnici sfinți se rugau în clipa aceea pentru odihna sufletului său !

MONAHUL GHERASIM ILIE

Mînăstirea Sihăstria

(1904^1933) *

a. Viața

Era frate cu rasoforul Vasile Ilie pe care l-a odrăslit aceeași familie aleasă din comuna Sulița-Botoșani. Arzînd pentru dragostea lui Hristos, în anul 1926 a intrat în nevoița călugărească la schitul Cozancea-Botoșani. Acolo a fost doi ani ucenic al unui îmbunătățit sihastru — schimonahul Paisie Olaru.

În anul 1929 a venit la Mînăstirea Sihăstria unde s-a nevoit încă 5 ani în desăvîrșită ascultare, în rugăciune și în cugetare la cele veșnice. Ascultarea lui, ca și a fraților săi, a fost păstoritul oilor mînăstirii.

După o nevoița rar întîlnită, monahul Gherasim Ilie — acest fiu al ascultării și al neadormitei rugăciuni — și-a dat sufletul în mîinile Domnului, în vara anului 1933.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Pe cînd era ucenic la schimonahul Paisie în schitul Cozancea, l-a trimis bătrînul la o ascultare. Fratele Gheorghe însă, umblînd după sfatul minții sale, a intrat în chilie și a lăsat pe masă această scrisoare: „Iartă-mă, părinte Paisie, eu am plecat în pădure pentru cinci zile să mă pocăiesc”. Mai tîrziu, citind bătrînul scrisoarea, zise: „Acest lucru este din ispita diavolului și nu-i va fi de folos, că este fără binecuvîntare !”.

La miezul nopții bătu cineva în ușa chiliei!

— Binecuvîntează, părinte Paisie, și mă iartă pe mine, păcătosul!

— Cine ești? Întrbă bătrînul.

— Fratele Gheorghe, păcătosul.

— Cum se poate asta? Fratele Gheorghe este plecat în pădure să se pocăiască, pentru cinci zile !

— Iartă-mă, părinte, că am greșit !

— Dumnezeu să te ierte, frate. Intră în chilie și spune-mi ce ți s-a întîmplat.

— De mult voiam să mă rog singur, cîteva zile. Deci, am luat ceaslovul și m-am ascuns în pădure, într-o groapă. Acolo am început a face metanii și a mă ruga cu lacrimi. Pe la miezul nopții aud lîngă mine un glas înfiorător: „Ce faci aici?” Mă întorc și văd un arap uriaș cu chip

* Rasoforul Vasile și monahul Gherasim erau frați mai mari după trup ai arhimandritului Oeopa Ilie.

înfricoșat. Era vrăjmașul. Atunci, cuprins de frică, am luat ceaslovul și am fugit la chilie.

Din ceasul acela ucenicul nu mai făcea nimic fără binecuvîntare.

2. După primirea schimei monahale, părintele Gherasim și-a înmulțit nevoița. Repeta zilnic psaltirea și cele șapte laude pe care le știa pe de rost, iar noaptea făcea sute de metanii cu rugăciunea lui Iisus. Era un suflet foarte nevoitor tainic și avea mare evlavie către Maica Domnului. Vorbea puțin și avea darul lacrimilor.

3. Părintele Gherasim purta cu sine întotdeauna icoana Maicii Domnului. O învelea într-un șervet curat, o pune în traistă, alături de Viețile Sfinților și pleca cu oile la păscut. În pădure, agăța icoana în trunchiul unui fag, citea acatistul Bunei Vestiri și făcea metanii.

Odată, pe cînd se ruga, a început a plînge cu voce tare înaintea icoanei Maicii Domnului. Trecînd pe acolo un pădurar, l-a întrebat:

— Ce ți s-a întîmplat, părinte, de plîngi așa?

— M-am lovit la un picior.

— Lasă, frate, că o să-ți treacă.

— Să dea Dumnezeu să-mi treacă !

4. Acest tînar ostaș al lui Hristos avea și o altă nevoița de taină. Totdeauna cugeta la moarte și în ceasul înfricoșatei judecăți. Cînd auzea că vreun părinte este greu bolnav, se ducea lîngă el, îl mîngîia, se ruga pentru dînsul, îi citea din sfintele cărți, apoi începea să verse lacrimi.

— De ce plîngi, părinte, Gherasim? îl întreba bolnavul.

— Pentru că mi se apropie ceasul morții, iar eu încă nu m-am pregătit !

5. Monahul Gherasim se ducea uneori noaptea în cimitir și acolo se ruga și plîngea singur. Iar în chilie își făcuse în loc de pat, un sicriu în care se odihnea cîteva ceasuri.

Intr-o zi i-a zis un părinte:

— Cîte sicrie de acestea o să putrezească pînă vei muri sfinția ta !

— Eu cred în bunul Dumnezeu — a răspuns el — că acesta îmi va fi mie casa de veci!

După puțină vreme cuvîntul lui s-a împlinit.

6. În primăvara anului 1933, egumenul mînăstirii a cumpărat cîteva hectare de teren lîngă Tîrgu-Neamț, pentru nevoile obștii. Auzind de aceasta, monahul Gherasim a oftat adînc și a zis către toți:

— Părinților, de acum s-a dus liniștea și pacea duhovnicească a călugărilor din mînăstirea noastră !

Un am mai tîrziu cu toții ziceau:

— Cîtă dreptate a avut părintele Gherasim.

7. Odată s-a îmbolnăvit părintele Gherasim și i-a zis egumenul:

— Să-ți aducem un doctor să te faci sănătos? Iar el i-a răspuns cu lacrimi:

— Iertați-mă, părinților, eu m-am rugat lui Dumnezeu să-mi dea necaz și boală, numai să mă mîntuiesc. Deci, dacă Dumnezeu a făcut milă cu mine, eu să mă împotrivesc? Lăsați-mă în mîna și în voia lui Dumnezeu, că boala este spre mîntuirea mea.

8. Fiind bolnav, părintele Gherasim nu mai putea s-lrji la biserică. Dar de la Sfînta Liturghie nu lipsea. Stătea, fie în strană, fie jos, rezemat de o pernă.

— Părinte Gherasim, îi spuneau ceilalți, de ce nu stai la chilie pînă te faci mai bine?

— Părinților, iertați-mă pe mine păcătosul, am venit să mai ascult o Sfîntă Liturghie. Poate aceasta este ultima din viața mea. Că nici o slujbă nu-i mai de nevoie pentru mîntuirea noastră decît dumnezeiasca Liturghie.

9. Într-o zi a murit un călugăr bătrîn. Atunci părintele Gherasim a ZIS către toți cu lacrimi:

— Să știți, părinților, că după părintele Vasile, mie îmi vine rîndul să plec din viața aceasta.

Într-adevăr, în ziua de 14 septembrie 1933, mult răbdătorul Gherasim Ilie și-a dat sufletul în mîinile lui Hristos, culcat în sicriul pe care singur și-l făcuse. Sub căpătîi i s-a găsit această scrisoare, adresată fratelui său mai mic, care avea să fie arhimandritul Cleopa de mai tîrziu: „Iubitul meu frate Constantin.

Să știi că pe frăția ta te va ține Dumnezeu mai mult în această viață. Deci, te rog să nu mă uiți pe mine păcătosul la sfintele rugăciuni. Căci și cu, cu multe lacrimi, m-am rugat lui Dumnezeu pentru tine și pentru toți frații, să vă aducă Domnul pe calea mîntuirii!”.

IEROSCHIMONAHUL VARLAAM VÎNTU

Muntele Athos

(1833—1934) *

Acest părinte a fost un ales nevoitor atonit și un duhovnic renumit» Era fecior de țărani credincioși, de loc din comuna Buimăceni-Botoșani, Dorind să-și închine viața lui Hristos, a plecat de tînar în Sfîntul Munt^

* După mărturiile arhimandritului Geopa Ilie, rudenia sa.

și s-a călugărit acolo, la o chilie românească. După mulți ani de nevoință, părintele Varlaam se întoarce în țară și rămîne la schitul Cozancea-Botoșani. Aici este hirotonit și numit egumen în anul 1899.

Timp de 12 ani a condus ieroschimonahul Varlaam schitul Cozancea. Ca duhovnic iscusit ce era, a crescut mulți ucenici în frică de Dumnezeu, deprinzîndu-i ascultarea, rugăciunea și milostenia. Sub conducerea lui, schitul Cozancea a trăit o epocă înfloritoare.

În anul 1912 bătrînul egumen se întoarce din nou în Athos, să-și dea acolo obștescul sfîrșit. Spun părinții români atoniți că tocmai atunci se nevoia un ieroschimonah moldovean, anume Nicolae, la chilia Sfîntul Nicolae din lufta, pe terenul Mînăstirii Pantocrator. Părintele Nicolae era tare bătrîn și nu avea ucenici. El începuse zidirea unei biserici în cinstea marelui ierarh, dar nu avea cu ce s-o termine. Întristat de aceasta, a pus icoana Sfîntului Nicolae într-un copac și se ruga, zicînd:

— Sfînte Nicolae, eu sînt bătrîn și nu mai pot. Iată biserica ta rămîne neterminată. Tu faci minuni și pe mare și pe uscat. Tu ai dat trei pungi cu galbeni la cele trei fete, dă-mi și mie ajutor ca să termin biserica ta !

Pe cînd se ruga bătrînul cu lacrimi, a sosit și părintele Varlaam în Athos. Deci^ rămînînd acolo, a terminat biserica Sfîntii Nicolae și a adunat cîțiva ucenici buni. În anul 1934 ieroschimonahul Varlaam s-a eăvirșit din viață cu sufletul împăcat și a fost îngropat lîngă biserica, alături de părintele său duhomicesc.

MONAHUL ILAWON IONICĂ

Mînăstirea Sihăstria

(t 1934)

a. Viata

Părintele Ilarion Ionică a fost un călugăr foarte iubitor de Dumnezeu, închinat din copilărie Maicii Domnului. Era de loc din comuna Ravoca-Bacău. În tinerețe a fost căsătorit și a avut coptt. Apoi, trecînd printr-o grea încercare, a lăsat totul și a venit la Mînăstirea Sihăstria. Egumenul Ioanichie Moroi l-a călugărit și l-a rînduit econom și povățuitor peste frați. După douăzeci de ani de desăvîrsită ascultare și smerenie, s-a mutat către Domnul în vîrstă de 80 de ani.

b. Fapte și cuTînte de învățătură

1. Părintele Ilarion a fost în lume plutaș pe rîul Bistrița. Într-o noapte de iarnă, pe cînd se întorcea acasă de la lucru l-au atlcăt lupii

pe cale. După două ore de luptă, nu se mai putea apăra de ei. Deci, căzînd în genunchi, s-a rugat, zicînd:

— Maica Domnului, dacă mă scapi de aici cu viață, las toate și mă fac călugăr.

În clipa aceea s-au auzit glasuri de oameni și o sanie cu clopoței. Lupii au fugit iar el, fiind salvat, a fost dus în familie. După cîteva luni de zile s-a dus la Mînăstirea Sihăstria să slujească lui Hristos.

2. Trecînd un an de zile, diavolul i-a făcut o grea ispită. Îl cuprinsese o mare întristare și voia să plece la altă mînăstire. Într-o noapte mer^nd la biserică, se ruga în urmă și plîngea. Apoi a văzut că din icoana Maicii Domnului a ieșit o femeie cuviincios îmbrăcată, care, apropiindu-se de el, l-a întrebat:

— De ce plîngi și ești tulburat, frate Ioane?

— Mi-i urît aici și aș vrea să plec din nunăstirea aceasta !

— De ce ți-i urît în casa mea? Fii liniștit și fă toate cu dragoste, că de acum nu-ți va mai fi urît niciodată ! Apoi, acea femeie minunată s-a întors iarăși spre icoană și s-a făcut nevăzută. Era Maica Domnului.

Din ceasul acela, fratele Ioan s-a izbăvit de această ispită. Mai tîrziu, călugărindu-se, a ajuns un monah desăvîrșit.

3. Timp de 20 de ani părintele Ilarion a fost economul Mînăstirii Sihăstria. Dimineața mergea la chilia fiecăruia și zicea:

— Haideți, dragii tatei, veniți la ascultare ! Apoi pleca înainte cu rugăciunea pe buze și lucra cu frații toată ziua, făcîndu-se pildă tuturor de smerenie, de blîndețe și de nemuritoare dragoste. Seara, cînd se întorcea la chilie, bătrînul făcea metanie tuturor zicînd:

— Iertați-mă, părinților, că poate v-am supărat cu ceva ! Apoi se ducea la chilie și citea acatistul și paraclisul Maicii Domnului.

4. În primăvara anului 1933 părintele Ilarion s-a dus în pădure după lemne și și-a rupt un picior. Mai tîrziu, cangrenîndu-se rana, bătrînul se ruga cu lacrimi, zicînd:

— Maica Domnului, nu mă lăsa, că greu mă doare piciorul!

Noaptea, pe cînd se ruga, a intrat în chilia lui o femeie cuviincioasă, în chipul unei doctorițe din Tg. Neamț și l-a întrebat:

— De ce plîngi, părinte Ilarion?

— Doamnă doctoriță, m-am rupt piciorul și mă doare cumplit. Simt că voi muri și plîng că nu mi-am pocăit.

Apoi, doamna aceea s-a uitat la piciorul lui, l-a atins cu mîna și i-a zis:

— Nu mai plînge, părinte Ilarion. De acum te vindeci la picior și vei mai trăi încă un an de zile. După aceea te vei odihni.

Apoi a ieșit doctorița și bătrînul a adormit. Era Maica Domnului. Dimineața s-a sculat sănătos, a venit la biserică și a spus tuturor minunea Maicii Domnului.

Deci, mai trăind exact un an, în aceeași zi, la Duminica izgonirii lui Adam din Rai, și-a dat sufletul în brațele Maicii Domnului și a fost petrecut de toți la cimitirul mînăstirii.

MONAHU MATRONA DOMNARU

Mînăstirea Hurezu

(1852—1935)

Era fiica unui mocan din părțile Sibiului. Tatăl său s-a făcut mai tîrziu călugăr în Muntele Athos, sub numele de Nicodim, iar copila a fost crescută la Mînăstirea Sărăcinești-Vîlcea de la vîrsta de 5 ani.

În anul 1868 a fost călugărită și trimisă de ascultare la Mînăstirea Horezu. Acolo și-a continuat nevoița maica Matrona, în rugăciune și smerenie, pînă în anul 1922 cînd a fost aleasă stareță. Ea a povățuit obștea mînăstirii timp de patru ani de zile, făcîndu-se tuturor exemplu de bunătate duhovnicească.

În anul 1926 s-a îmbolnăvit greu. Deci, ru^ndu-se cu lacrimi Maicii Domnului, a fost vindecată în chip minunat și a mai trăit încă nouă ani. Spuneau maicile că era nelipsită ziua și noaptea de la biserică. Cu chipul senin, cu rugăciunea pe buze și cu toiagul în mînă, mergea cea dintîi la slujbă și se întorcea cea mai de pe urmă.

În vara anului 1935, simțîndu-și aproape sfîrșitul și-a chemat ucenicele și le-a spus:

— Maică Olimpiada și maică Gherasima, peste trei zile eu plec din această lume. Mă cheamă Domnul și Maica Domnului. Vă rog să trăiți în iubire, în smerenie și în ascultare. Niciodată să nu lipsiți de la biserică. Să nu adunați avere pe pămînt, nici bani, nici haine, că acestea ne despart de dragostea lui Hristos. Rămîneți în mînăstire pînă la moarte, oricîte ispite veți avea. Iar eu mă voi ruga lui Dumnezeu pentru mînăstire și pentru sfințiiile voastre.

A doua zi s-a deșteptat de dimineață, s-a îmbrăcat în hainele de călugărie și a zis ucenicei:

— Citeste-mi acatistul Bunei Vestiri. La sfîrșit, maica Matrona a rostit aceste cuvinte de laudă în cinstea Maicii Domnului:

— Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară !

În clipa aceea și-a dat duhul.

IEROSCHIMONAHUL GHELASIE MALOVICEANU**Minăstirea Cernica****(1858—1936)**

Cuviosul ieroschimonah Gbelasie a fost cel mai mare duhovnic si sihastru al Mînăstirii Cernica din secolul nostru. S-a născut în comuna Malovăț — Mehedinți și a îmbrățișat viața călugărească în obștea Sfințului Ierarh Calinic, la anul 1888. După doi ani a primit schima monahală, iar după alți cinci ani de ascultare s-a învrednicit de darul preoției. Părintele Ghelasie a slujit Sfînta Liturghie cu multă credință și cu lacrimi timp de 20 de ani.

Urmînd nevoița călugărilor isihăști, și-a ales să petreacă restul vieții în chilie, pînă la moarte. Timp de încă 20 de ani, acest mare iubitor de liniște s-a rugat ziua și noaptea în chilie și în inima sa, neștiut de nimeni. Aici primea Prea Curatele Taine și hrana cea de toate zilele, aici se ostenea cu postul, aici cugeta la Dumnezeu cu lacrimi, aici se împărțea din bucuria Duhului Sfînt și tot aici spovedea obștea monahilor și pe credincioși. Pentru multa sa osteneală s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul cuvîntului și al mîn^erii, ajungînd cel mai iscusit duhovnic al Mînăstirii Cernica. Aproape toți monahii, elevii seminarului, ca și numeroși credincioși din capitală îl aveau pe cuviosul Ghelasie de părinte duhovnicesc. Singur Mîntuitorul știe cîte inimi zdrobite a mîngîiat, cîte conștiințe apăsate a ușirat, cîte lacrimi și dureri a alinat. Părintele Ghelasie nu era aspru la canon, dacă omul înceta a mai face păcatul.

În primăvara anului 1936, o fiică duhovnicească a cerut binecuvîntare să meargă la Mormîntul Domnului.

— Te binecuvîntez — a zis bătrînul — să mergi la Ierusalim și să te rogi și pentru mine ! Să știi că acolo te vei călugări, dar cînd te vei întoarce în țară, pe mine nu mă vei mai afla în viață.

Într-adevăr, la 7 mai 1936, cuviosul Ghelasie — marele duhovnic al Mînăstirii Cernica — a adormit cu pace, fiind plîns de soborul părinților și de numeroșii săi fii duhovnicești.

Doamne, odihnește cu sfinții pe părintele Ghelasie !

MONAHUL MINA DL4C0NESCU**Minăstirea Turnu****(1856—1936)**

Acest cuvios călugăr era din comuna Berislăvești — județul Vîlcea. În tinerețe a fost căsătorit și a avut copii. Apoi, rînduindu-i la casele lor.

s-a călugărit în Minăstirea Turnu. Aici, fiind luminat de Dumnezeu, a deprins bine tipicul și cîntarea bisericească, ajungînd cîntăreț vestit în Minăstirea Turnu.

Timp de 25 de ani, părintele Mina a împodobit Biserica Domnului și sfintele slujbe cu cîntările și cu dragostea sa. Căci era nelipsit ziua și noaptea de la strană și împlinea cu sfințenie datoriile călugărești. În timpul, liber făcea ascultare la moara mînăstirii în tăcere și rugăciune. Obișnuia încă părintele Mina să dea de mîncare la păsările cerului. Zilnic scotea pe cerdacul chiliei resturi de pîine și boabe de la moară și se adunau în jurul lui tot felul de păsări din pădure. Unele mîncau chiar din mîinile liii. Părintele Mina era foarte iubit de oameni și de păsări pentru bunătatea lui.

În anul 1936, la praznicul Floriilor, a intrat bătrînul în trapeză și, îngenunchind în fața starețului, a zis cu lacrimi:

— Părinților, iertați-mă de tot ce v-am greșit că eu de acum mă duc. Mă cheamă Dumnezeu!

— Ba nu, părinte Mina, a să mai trăiești să cînți axionul Sfîntei învieri !

— Nu, părinte stareț, mă cheamă Dumnezeu. Nu mai pot rămîne ! Iertați-mă pe mine păcătosul și nu mă uitați la Sfînta Liturghie.

Deci plecînd la chilie, după o zi părintele Mina a adormit în pace, cu rugăciunea pe buze. Apoi, timp de cîteva săptămîni, păsările din pădure se adunau pe cerdacul chiliei și ciripeau cu tristețe. De aici zburau în stol la mormîntul bătrînului și iarăși ciripeau. Apoi se odihneau pe brațele crucii și se întorceau în pădure.

SCHIMONAHIA ISIDORA PUSTNICA**Schitul Sihla — Neamț****(t 1937) ***

Această rîvnitoare călugăriță era de loc din județul Neamț, iar cu metania din Minăstirea Văratec. În anul 1900 se retrage la liniște în munții Sihlei, la locul numit „Ripa lui Coroi”, vestit pentru viața pustnicească. Acolo, sub un zid înalt de piatră, și-a făcut o mică chilie și un paraclis de lemn. Iar alături a legat de stînci o toacă și un clopot. Si era foarte iubitoare de osteneală maica Isidora. Toată ziua citea la psaltire, iar la miezul nopții toca, trăgea clopotul și cînta Utrenia.

* După mărturia arhimandritului Cleopa Ilie și a altor părinți bătrîni din Minăstirea Sihăstria.

Timp de 37 de ani, cu regularitate, a sunat clopotul maica Isidora în munții Sihlei, sculînd la rugăciune călugării și pustnicii din partea locului. Iar părinții, cum auzeau clopotul, își ziceau unii altora:

— Vino, frate, la Utrenie. Este miezul nopții. Se aude clopotul maicii Isidora !

Spun părinții bătrîni că schimonahia Isidora a pătimit în pustie multe ispite de la viclenii diavoli. Că nu puteau răbda postul, rugăciunea și osteneala ei pentru Hristos. La început o înfricoșau cu năluciri de noapte, cu strigăte și glasuri. Apoi îi băteau în ușa în vremea rugăciunii. Iar mai tîrziu, văzînd tîria ei, se apropiau de chilie și strigau cu mare mînie:

— Isidora nebună, de ce ai venit aici unde este locul nostru? Du-te din locul acesta dacă vrei să scapi de noi !

însă maica Isidora îi alunga cu numele lui Hristos și nu se temea de glasurile lor, căci era plină de multă îndrăzneală și bărbăție duhovnicească. Iar pentru curăția vieții ei, dobîndise de la Dumnezeu darul cuvîntului și al mîngîierii. Mulți pustnici, călugări, maici și mireni, urcau muntele și cereau de la maica Isidora sfat și cuvînt de folos, că toți o aveau ca pe o adevărată maică duhovnicească.

Odată, un frate din Mînăstirea Sihăstria a trecut cu oile pe lingă chilia ei și văzînd-o în prag, i-a zis:

— Binecuvintează, maică Isidora !

Iar bătrîna, sărutîndu-l pe frunte, i-a răspuns:

— Dumnezeu să te întărească să slujești Domnului pînă la mormînt ! Apoi, chemîndu-l în chilie, i-a dat să mănînce pîine cu fructe de pădure și adăugîndu-i și alte învățături, l-a liberat cu pace.

Așa a trăit schimonahia Isidora aproape 40 de ani în nevoiță pustnicească. Apoi, simțîndu-și aproape sfîrșitul, în anul 1937, s-a retras la Mînăstirea Văratec și acolo și-a dat sufletul în mîinile Domnului.

MONAHIA MELITINA BEU

Mînăstirea Văratec

(1860—1938)

Maica Melitina s-a născut în comuna Săliște — județul Sibiu, în tinerețe a fost căsătorită și a avut 7 copii. Dintre aceștia, doi băieți și două fete au îmbrățișat viața monahală.

Cea dintîi a plecat din casa părintească fiica cea mai mare, Paraschiva. Intrînd în obștea Mînăstirii Văratec, s-a călugărit în anul 1902

sub numele de Pangratia. A doua fiică. Ana, a venit la Văratec în anul 1915 și s-a călugărit sub numele de Lavrentia. Între anii 1915—1918 au intrat în obștea Mînăstirii Neamț și cei doi fii — Nicolae și Ioan. Primul a primit numele de Nectarie, iar al doilea de Ioasaf. Mai tîrziu, ambii frați s-au învrednicit de treapta preoției, ajungînd buni slujitori ai altarului și vestiți eîntăreți.

În anul 1918 a luat jugul lui Hristos și buna mamă a celor patru călugări frați, anume Măria Beu, călugărindu-se alături de fiicele sale în Mînăstirea Văratec, sub numele de Melitina. Și s-a smerit maica Melitina douăzeci de ani în Mînăstirea Văratec, întrecînd pe multe călugărițe cu răbdarea, cu blîndețea și cu rîvna spre cele duhovnicești. Vorbea mereu cu Dumnezeu și făcea ascultare în tăcere. Iar de la biserică nu lipsea nicio dată. Venea cea dintîi la rugăciune și făcea metanii în pridvor pînă se deschidea ușa bisericii.

În primăvara anului 1938 maica Melitina Beu — această venerabilă mamă și călugăriță — s-a săvîrșit cu pace, dîndu-și sufletul în mîinile Domnului.

Maica Pangratia a ajuns și ea o bună călugăriță și neîntrecută cîntăreață în obștea Mînăstirii Văratec. La fel și sora ei, Lavrentia. Apoi s-au strămutat și ele din viața aceasta — cea dintîi în anul 1953 și a doua în anul 1967 — și s-au așezat lîngă mormîntul mamei lor Melitina. În anul 1969 s-a mutat la Hristos protosinghelul Nectarie Beu, în Mînăstirea Bistrița — Neamț. Iar în anul 1974 s-a săvîrșit și ieromonahul Ioasaf, ultimul fiu, ca pustnic în pădurile din jurul Săliștei.

Așa a trăit și s-a jertfit pentru Hristos maica Melitina cu fiii ei Nectarie, Ioasaf și fiicele ei Pangratia și Lavrentia.

Dumnezeu să-i numere în ceata cuvioșilor părinți!

MONAHIA DOMNICA DUMITRESCU

Mînăstirea Nămăești — Muscel

(1858—1938)

Maica Domnica Dumitrescu este pomenită de ucenice ca o vrednică stareță a Mînăstirii Nămăești. Era de loc din Tîrgoviște și a intrat de mică în nevoița călugărească.

Timp de 30 de ani a fost ucenică la bătrîna stareță, monahia Glafira Antoniu, dînd dovadă de multă ascultare și blîndețe. În anul 1907, răposînd stareța, a fost aleasă în locul ei maica Domnica Dumitrescu. Ea a condus Mînăstirea Nămăești 31 de ani, ostenindu-se ziua și noaptea pentru

folosul de obște și mîntuirea fiicelor sale duhovnicești. Maica Domnica s-a nevoit mult și pentru refacerea bisericii și a chiliilor arse în timpul primului război mondial. Apoi a adunat mai multe ucenice pe care le-a crescut și le-a învățat frica Domnului, căci era plină de înțelepciune. Dacă vreuna dintre ele pătimea vreo ispită, îndată îi zicea:

— Soro, cînd faci vreun păcat, ocărăște-te pe tine iar nu pe altul, ca să ai mai multă liniște.

Altă dată zicea:

— Prin păcat se îndepărtează harul lui Dumnezeu. Iar glumele, deși nu îndepărtează harul, nu te lasă să sporești duhovnicește.

Dacă se întîmpla vreo neînțelegere între ucenicele ei, le sfătuia pe fiecare, zicînd:

— Silește-te, maică, din toate puterile sufletului să găsești vina în inima ta, ca să nu urăști pe nimeni, niciodată. Că pe cel ce urăște. Evanghelia îl pune în rînd cu ucigașii de oameni. Ferește-ne, Doamne, de această osîndă !

În anul 1938 stareța Domnica a adormit cu pace, în vîrstă de 80 de ani.

MONAHUL ILARION RADU

Catedrala Mitropolitană — Iași

(1871—1938)

Părintele Ilarion Radu a ajuns renumit în toată Moldova pentru marea sa milostenie. Era de loc din comuna Dobreni — Neamț, iar cu metania din Mînăstirea Neamț. Aici a învățat să se roage, să iubească pe oameni și să slujească cu credință Biserica lui Hristos.

În anul 1901 a primit ascultarea de paraclisier la Catedrala mitropolitană din Iași. Era cea mai sfîntă ascultare pentru părintele Ilarion. El nu știa să cînte, nu învățase multă carte. Dar știa să împodobească Biserica Domnului ca pe o mireasă. Știa să aprindă candelile, să pună flori la sfintele icoane, să stea de straja lîngă moaștele Cuvioasei Paraschiva, să mențină ordinea și curățenia în catedrală. Știa mai bine ca toți să toace și să sune clopotele, chemînd lumea la biserică. Treizeci și cinci de ani a împlinit părintele Ilarion această ascultare cu desăvîrșită dragoste, încît era cunoscut tuturor.

A doua mare faptă bună a acestui smerit părinte era milostenia. Fiind foarte iubitor de săraci, de călători și de copii orfani, părintele Ilarion și-a pus sufletul, chilia, pîinea zilnică și salariul spre folosul și

mîngîierea oamenilor. Sfinția sa îi socotea pe toți copiii lui Hristos și frați ai săi.

Timp de 35 de ani acest smerit călugăr a fost gazdă și părinte sufletesc al multor elevi și studenți săraci din Iași. Zi de zi și an de an, părintele Ilarion odihnea gratuit în chilia sa pînă la 10—20 de elevi și studenți, care nu aveau bani pentru gazdă. Îi ospăta cu mare dragoste, le făcea patul, îi sfătuia cele de folos, le dădea bani pentru cărți, îi deștepta dimineața, îi pune la rugăciune și îi trimitea la școală. Sute de elevi și studenți au învățat carte și au ajuns medici, profesori și ingineri, cu ajutorul milostivului părinte Ilarion. Pentru aceasta era cel mai iubit și căutat dintre părinții Catedralei.

În anul 1936 părintele Ilarion Radu, tatăl săracilor și al elevilor orfani, se retrage la bolnița Mînăstirii Neamț. După doi ani se mută în odihna lui Hristos, pentru a-și primi plata ostanelilor sale. Drept recunoștință, profesorii și intelectualii întreținuți de dînsul la școală i-au pus o placă comemorativă, în peretele chiliei, care se păstrează pînă astăzi *•
„Feriți cei milostivi, că aceia se vor milui” (Matei, V, 7).

MONAHUL ȘTEFAN SIHAȘTRUL

Mînăstirea Sfiatul Sava — Bethleoi

(t 1939)

Părintele Ștefan era din Dobrogea. În tinerețe s-a nevoit la Mînăstirea Cocoș, iar în anul 1920 s-a dus la Mormîntul Domnului și a rămas la Mînăstirea Sfîntul Sava.

Acolo s-a ostenit mult și a petrecut sub ascultare 20 de ani, pînă s-a mutat din viața aceasta. Ani de zile a fost portar, apoi bucătar, apoi econom. Toată ziua lucra în tăcere, cu rugăciunea lui Iisus în inima și în mîntea sa. Spuneau părinții care l-au cunoscut că șase ani de zile n-a ieșit niciodată în afară de zidurile mînăstirii.

La bătrînețe, cînd îl cuprindea dorul de țară, se urca sus la turnul mînăstirii, cale de 1 km., unde poposeau pelerinii. După ce vorbea cu închinătorii români, îi săruta pe frunte, se întorcea la chilie și își continua rugăciunea.

În vara anului 1939, părintele Ștefan, îmbolnăvind-se, a primit Prea Curatele Taine, apoi și-a dat sufletul în mîinile Domnului.

* Prstos. Vasila Va^ilacbe, *Monahul IlaHiTi — un hin^ficăt^r^ Mmăstirea Neamț, 1938#*

PUSTNICII PARTENIE ȘI GHERASIM

Mănăstirea Sihăstria

(t 1940)

Acești sihaștri erau cu metania din Mănăstirea Neamț, iar cu locul nașterii, ieromonahul Partenie era din județul Iași și monahul Gherasim din județul Botoșani.

La începutul acestui secol, ieromonahul Partenie împreună cu ucenicul său s-au retras la liniște în pădurile din jurul Mănăstirii Sihăstria. Acolo și-au făcut două chilii și un mic paraclis într-o poiană care se numește pînă astăzi „Poiana lui Partenie”. Căci pădurile și culmile din jurul mănăstirilor Agapia, Secu, Sihăstria și Sihla au fost renumite în ultimele patru secole pentru viața pustnicească. Sute de pustnici vestiți s-au nevoit în această vatră isihastă. Osemintele unora dintre ei și urmele chiliilor se **mai** întîlnesc în pădurile din partea locului și astăzi. Iar numele lor au rămas în memoria urmașilor, ca toponime legate de poieni, de obcine și de pîraie.

În această mică poiană care le poartă numele s-au ostenit 30 de ani părinții Partenie și Gherasim, rugîndu-se lui Dumnezeu ziua și noaptea pentru ei și pentru lume. Ei iubeau mai ales postul, metaniile, privegherea de noapte și psaltirea, pe care o citeau neconținut. În sărbători săvîrșeau dumnezeiasca Liturghie și se împărtășeau cu Trupul și Sângele **Domnului, împreună** cu alți sihaștri din împrejurimi. Hrana și-o agonisau din aceeași poiană pe care o cultivau cu cartofi și legume și adunau bureți din pădure. Iar pîinea o primeau din Mănăstirea Sihăstria,

într-o zi a venit un frate din Mănăstirea Sihăstria la chilia părintelui Partenie să-i ceară cuvînt de folos. Iar bătrînul l-a întrebat:

— Frate, știi psaltirea pe de rost?

— Nu, a răspuns fratele.

— Atunci pentru ce stai în mănăstire dacă nu citești mereu psalmii **lui David?**

Din ziua aceea a învățat tratele toată psaltirea pe de rost și **nu minca** pînă n-o termina de rostit în fiecare zi.

În anul **1932** cuvioșii părinți Partenie și Gherasim s-au dus să se închine la Mormîntul Domnului și au rămas acolo, la una din mănăstiri. Deci, bineplăcînd lui Dumnezeu, după cîțiva ani s-au săvîrșit la mînăștirea Sfîntul Sava, mutîndu-se la cereștile locașuri.

ARHIMANDRITUL GRIGORIE GEORGESCU

Mănăstirea Cheia — Prahova

(1861—1940)

Vrednicul de pomenire arhimandritul Grigorie Georgescu a fost cel mai ales stareț al Mănăstirii Cheia, după anul 1900. Fiu de părinți credincioși, de loc din comuna Săcele-Brașov, la vîrsta de 18 ani trece Carpații și se stabilește în Mănăstirea Ciolanu-Buzău. În anul 1882 se duce la Sfîntul Munte pentru a se desăvîrși în nevoița duhovnicească, în anul 1886 primește tunderea monahală în schitul românesc Prodromul, unde rămîne sub ascultare opt ani de zile.

Împodobit cu multe fapte bune, în anul 1890, monahul Grigorie se întoarce de la Athos și se stabilește definitiv la Mănăstirea Cheia. Aici s-a învrednicit de taina preoției, ajungînd un bun duhovnic și slujitor al Sfîntului Altar. Între anii 1894—1909, ieromonahul Grigorie a slujit ca preot și duhovnic, atît la Mănăstirea Cheia, cît și la mînăstirea de maici Suzana, săvîrșind cele sfînte și crescînd mulți fii duhovnicești.

În anul 1909 părintele Grigorie a fost ales stareț al Mănăstirii Cheia, pe care a condus-o cu multă demnitate și înțelepciune timp de 25 de ani. Slujea cu evlavie cele sfînte, predica frumos, mîngîia oamenii, îmbărbăta pe călugări, ajuta copiii săraci la școală, menținea o deplină ordine și disciplină în mînăstire. A ajutat, de asemenea, la construcția unor biserici noi prin sate, precum și la înălțarea unei școli primare în comuna Izvoarele-Prahova.

Numele părintelui Grigorie era renumit pe valea Teleajenului. Un duhovnic model pentru mireni și călugări. Veneau la el credincioși din Țara Bîrsei, din părțile Brașovului, din ținutul Prahovei și de pe valea Buzăului și îl găseau pe părintele plin de dragoste și aprins ca o candelă.

Așa a luminat bătrînul, ca o făclie între oameni, o jumătate de secol. În anul 1934 se retrage din stăreție, iar în anul 1940 se mută la odihna cea de veci, în lumina lui Hristos.

CUVIOȘUL IOIL MONAHUL

Schitul Peștera Ialomicioarei

(t 1940)

Părintele Ioil a fost un călugăr al rugăciunii și al ascultării. Era de loc din comuna Avrîg — Sibiu. Spre sfîrșitul secolului XIX a venit să slujească lui Hristos în schitul Peștera Ialomicioarei.

Cea mai aleasă nevoiață a părintelui loil era rugăciunea întărită prin post. Toată viața mânca o dată pe zi, legume și verdețuri fierte. Iar dacă vrăjmașul îl ispitea să mănince înainte de vreme, el se ocăra pe sine, zicînd:

— Mai rabdă, ticălosule, dacă vrei să mi te faci călugăr, că nu este acum vremea mîncărui, ci a rugăciunii!

Ziua făcea ascultare în schit, zicînd în taină rugăciunea lui Iisus, iar noaptea priveghea, citind la psaltire și făcînd metanii. Apoi, îndată ce se culca, vrăjmașul îl supăra cu tot felul de năluciri. Uneori îi bătea în ușa, zicînd:

— Părinte loil, ieși afară că te cheamă starețul I Alteori intra în chilie în chip de femeie și-i zicea:

— Părinte loil, am venit să te văd. Mă cunoști?

Iar bunul nevoitor, înțelegînd cursele vicelanului diavol, îl alunga cu această rugăciune:

— Să învie Dumnezeu și să se risipească vrăjmașii Lui. . . Apoi adăuga;

IEROMONAHUL IGNATIE RĂDULESCU

Mînaștirea Sfiatul Sara — Bethleem

(t 1940)

Acest părinte iubitor de Hristos era de loc din județul Prahova, iar cu metania din Mînaștirea Sinaia. Aici a stat sub ascultare peste 20 de ani, petrecînd în plăcere de Dumnezeu și învrednicindu-se de darul preoției. Apoi, dorind să se închine la Mormîntul Domnului, în anul 1925 a plecat la Sfintele Locuri și a rămas în Mînaștirea Sfîntul Sava din pustiul Iudeii. Acolo se nevoiau încă doi călugări români, răbdînd împreună lipsa, arșița și străinătatea.

Mai tîrziu, aflînd în apropiere o peșteră, părintele Ignatie s-a retras la pustie, săvîrșind șapte ani deplini în aspră osteneală pustnicească. Iar nevoința, lacrimile și ispitele de la diavoli pe care le-a răbdat acolo, singur Dumnezeu le știe. Deci, întorcîndu-se din nou în lavră, s-a îmbolnăvit și a zăcut cinci ani în chilie, fiind îngrijit de ierodiaconul Veniamin Trifan, fost viețuitor în schitul Buluc din județul Vrancea.

Spuneau părinții că uneori ieșea bătrînul în ușa chiliei și privea spre turnul din afară, unde poposeau pelerinii, dorind să vadă vreun român din țară. Dar pentru dragostea lui Hristos răbda bărbătește atît boala cît și străinătatea.

într-o zi a chemat la sine pe ucenicul său și i-a zis:

— Piei, satano, din chilia mea, lovească-te Sfînta Cruce! și așa se izbăvea.

Bătrînul a fost un timp econom la schitul Peștera și era tuturor pildă de bunătate, de smerenie și de ascultare. Pentru viața lui aleasă a primit de la Dumnezeu darul înainte-vederii. Că vedea pe fiecare de ce patimă era stăpînit. Cînd se apropia cineva de el, îl sfătuia, zicînd:

— Frate, lasă-te de păcatul cutare, că am văzut pe diavolul cum te stăpînea!

Astfel, mulți ascultau de sfa'ul bătrînului și se pocăiau.

Așa s-a nevoit părintele loil în schitul Peștera, mai bine de 40 de ani. Apoi s-a mutat la Domnul, fiind găsit în chilie cu psaltirea lingă el.

— Părinte Veniamin, să fii binecuvîntat de Dumnezeu și de mine! Domnul să-ți răsplătească dragostea cu care m-ai îngrijit!

Apoi s-a luminat și s-a veselit la față și îndată și-a dat duhul.

MONAHII IC\ BLRLACU

Mînaștirea Neamț

(1874—1941)

a. Viata

Cuviosul Iov monahul a fost unul din cei mai duhovnicești călugări din obștea Mînaștirii ÎSeamț. Mare nevoitor, vestit farmacist și cunoscător de plante medicinale și un mare iubitor de săraci.

S-a născut în comuna Boroaia — județul Suceava. În anul 1906, luîndu-și crucea, a urmat lui Hristos, făcîndu-se călugăr în Mînaștirea Neamț. Aici s-a nevoit timp de 35 de ani, avînd aceeași ascultare de farmacist al mînaștirii și îngrijitor al părinților bătrîni și bolnavi de la bolniță*

În toamna anului 1941, cuviosul Iov monahul a[^] adormit cu[pace și a fost înmormîntat în cimitirul mînaștirii.

b. fapte și cuvinte de învățătură

1. Părintele Iov întrecea pe toți ceilalți călugări din mînaștire cu aceste trei fapte bune: cu postul, cu neîncetata rugăciune și cu trezvia minții. Permanent avea privirea în jos și cugeta la moarte. Mintea lui era plină de întreaga înțelepciune, fața senină și inima mereu deschisă pentru toți.

2. Spunea ucenicul lui că niciodată n-a văzut pe părintele Iov rîzînd sau vorbind cuvinte de prisos. Vorbirea lui era foarte scurtă și cuvintele

pătrundeau ca niște săgeți în inima fiecăruia. Mînca o dată pe zi seara și dormea cîteva ore pe noapte pe o bancă, avînd sub cap un bolovan de piatră învelit cu ziar.

3. Uneori zicea bătrînul:

— Fraților, fiecare să fie gata de drum, că nimeni nu este veșnic pe pămînt. Și dacă nu vom avea ce arăta lui Hristos, cum vom sta în fața Lui?

4. Alteori iarăși zicea părintele Iov:

— Cum se înșeală omul de dulcele vieții acesteia ! Ba, ajunge atît lipit de materie încît refuză bucuriile vieții veșnice. De aceea, un astfel de om face totul ca să nu mai moară. Iar cînd vine moartea îl află nepregătît și deznădăjduit. Cel nepregătît moare de moarte grea. Iar cel pregătît așteaptă cu bucurie ceasul morții la care a cugetat toată viața. Sfirșitul lui este plin de pace și nădejde căci se duce la Hristos.

5. Părintele Iov era un mare cunoscător al plantelor medicinale și un renumit farmacist. Singur aduna plantele, vara, din poieni și păduri, le conserva și făcea din ele siropuri și alifii, pe care apoi le distribuia gratuit la călugării și mirenii bolnavi. Timp de 30 de ani a fost farmacist și infirmier la bolnița Mînăstirii Neamț. Numele lui era cunoscut peste tot. Căci veneau la el călugări și mireni bolnavi din toate mînăstirile și satele din împrejurimi, iar părintele Iov îi primea cu dragoste, îi consulta și le dădea medicamente preparate de el și mulți se vindecau.

6. Acest părinte iubitor de Dumnezeu îngrijea cu mare dragoste pe călugării suferinzi de la bolniță. Acolo își avea chilia și farmacia. Acolo zăbovea ziua și noaptea lîngă căpătîiul bolnavilor, mîngîind și legînd ranele, primenind paturile sau împărțind mîncarea adusă de la trapeză. Pentru aceasta toți îl iubeau pe părintele Iov și îl numeau „părintele nostru”. Această ascultare a dus-o cu bucurie pînă la sfîrșitul vieții.

7. Spunea ucenicul lui că părintele Iov era, mai ales noaptea, nelipsit de la biserică. Tot timpul stătea în picioare în urma tuturor, cu privirea în jos și cu rugăciunea pe buze. Apoi se întorcea la chilie și citea acatistul și paraclisul Maicii Domnului, către care avea mare evlavie.

8. Bunul nevoitor era, de asemenea, foarte milostiv cu cei săraci. Zilnic veneau la el copii orfani, bolnavi, oameni săraci din satul Pipirig și-i cereau milostenie. Iar părintele Iov îi ospăta pe toți cu mîncare de la bolniță. Apoi le dădea cîte un ban, iar celor bolnavi le împarte a medicamente și îi trimetea cu pace la casele lor.

9. Spunea ucenicul său că pe fiecare îl așeza la masă cu dragoste și îl întreba:

— Cum vrei să fie ciorba, mai caldă sau mai rece?

Iar pe altul îl întreba:

— Vrei ceai amar pentru stomac sau o baie caldă la picioare?

Cum dorea fiecare, așa îl servea, cu o dragoste rar întîlnită, căci părintele Iov era întărit și umbrit de darul Duhului Sfînt.

10. Odată l-a întrebat un părinte dacă monahul este dator să dea milostenie la săraci. Iar bătrînul a răspuns:

— Dacă ai, trebuie să dai! Numai dacă nu ai nimic, nu ești dator să dai milostenie.

— Dar călugării nu sînt scutiți de milostenie? Eu cred că numai mirenii sînt datori să o facă.

— Da, a răspuns bătrînul, călugării adevărați sînt scutiți de milostenie. Dar ești călugăr? Călugării nu trebuie să aibă nimic, să fie lipsiți de orice materie, să poarte o singură haină, și aceea veche. Inșă dacă ai și nu dai milostenie, poți să scapi de musturarea oamenilor, dar de musturarea lui Dumnezeu nu poți scăpa.

11. într-o zi părintele Iov a cumpărat o icoană frumoasă cu suma de 700 de lei. Mai tîrziu un credincios l-a întrebat:

— Nu-mi vinzi mie icoana aceasta? Tare este frumoasă !

— O vînd.

— Cît să-ți dau pe dînsa, părinte?

— Trei sute de lei.

Auzind aceasta ucenicul l-a întrebat:

— De ce ai vîndut icoana cu jumătate de preț?

— Dacă o dădeam cu cît am cumpărat-o, nu mai aveam pomană. Iar dacă o dădeam fără bani mă biruia gîndul mîndriei. în felul acesta am făcut și milostenie și am scăpat și de mîndrie.

12. Un părinte i-a dat bătrînului o haină groasă de iarnă, că era sărac. Iar părintele Iov, văzînd un om lipsit care avea 7 copii, i-a dat lui haina. într-o zi l-a întrebat cel ce-i dăduse haina:

— Unde este haina pe care ți-am dat-o, părinte Iov? Nu cumva ți-a furat-o cineva?

— Iartă-mă, părinte, a răspuns bătrînul, a venit la mine un om cu mulți copii și i-am dat-o lui că eu am de toate, slavă Domnului !.

ARHIMANDRITUL ANTIFA DINESCU

Schitul Prodromul — Athos

(1859—1942) *

Acest venerabil duhovnic și arhimandrit a fost cel mai vrednic stareț al schitului Prodromul, după anul 1900. S-a născut în județul Prahova,

* După mărturiile arhim. Hrisostom Postolache, starețul schitului Bucium—lați, ucenicul arhim. Antipa Dinescu; V. Romanescu, *Mitropolitul Atanasi* Mironescu* București, 1942, p. 199.

din părinți iubitori de Dumnezeu. Fiind chemat de Duhul Sfânt la viața călugărească, în anul 1880 s-a dus la schitul românesc Prodromul din Muntele Athos. Acolo s-a călugărit și a învățat ascultarea, smerenia și cântarea bisericească de la cei mai buni călugări români, printre care se distingea schimonahul Nectarie protopsaltul.

Iji anul 1890 s-a învrednicit de darul preoției, săvârșind cele sfinte cu deosebită evlavie. Apoi a fost numit superior al schitului Darvari din București, metocul schitului Prodromul, dovedindu-se un duhovnic iscusit. În anul 1900 a fost ales de toți stareț al schitului Prodromul, pe care l-a condus cu o rară blîndețe și înțelepciune timp de 14 ani. Era duhovnic ales, preot iubitor de cele sfinte, călugăr cu bun chip, stareț și părinte cu mulți fii sufletești. Iată darurile starețului Antipa Dinescu. *Svb* egumenia lui schitul Prodroⁱul a trăit o epocă de înflorire, avînd o ODȘtd ds peste 100 de călugărL

În anul 1914 cuviosul arhimandrit Antipa Dinescu vine în țară cu cîțiva ucenici și ajunge stareț al Mînăstirii Căldărușani, pe care o povățuiește cu o rară pricepere 20 de ani. Pe lîngă buna chivernisire a mînăstirii, părintele Antipa devine mare duhovnic al călugărilor și al mirenilor, căutat și prețuit de toți.

Retrăgîndu-se din nou în Athos, s-a nevoit 8 ani împreună cu ucenicul său, într-o chilie pe malul mării, ajungînd duhovnic vestit în [tot Muntele. Săvîrșindu-și călătoria, în anul 1942 și-a dat sufletul în mîinile Domnului și a fost îngropat acolo, lîngă mare,

ARHIDL4C0NUL VARLAAM ARGHIRESCU

Mitropolia Moldovei și Sucevei

(1863—1942)

a. Viața

Părintele Varlaam Arghirescu a fost un călugăr renumit în mînăstirile Moldovei și un devotat slujitor al Bisericii lui Hristos.

Era de loc din comuna Hangu, județul Neamț. La vîrsta de 18 ani a intrat în Mînăstirea Neamț. După cîțiva ani de ucenicie a fost făcut călugăr și apoi hirotonit diacon de starețul Timotei. În anul 1892 a fost trimis ca slujitor la Catedrala mitropoliei din Iași. Aici a făcut[desăvîrșită ascultare timp de 50 de ani. În vara anului 1942 a adormit cu pace și a fost înmormîntat la Mînăstirea Cctățuia.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Arhidiaconul Varlaam slujea în biserica Mînăstirii Neamț cu mare evlavie și cînta îngerește de frumos. Auzindu-l odată cîntînd și știind petrecerea lui, mitropolitul Iosif Naniescu l-a luat la catedrala din Iași, unde a rămas pînă la sfîrșitul vieții.

2. Spuneau bătrînii că părintele Varlaam iubea așa mult biserica, precum iubea pe Hristos. Toată ziua zăbovea în catedrală, așeza veșmintele, potrivea candelile, mătura pe jos, stătea de veghe lîngă moaștele Cuvioasei Paraschiva. Iar cînd slujea, mișca toate inimile și scotea multe lacrimi prin frumusețea cîntării. De aceea îl cunoștea tot orașul și fiecare se folosea de nevoința lui.

3. Acest vrednic slujitor al Bisericii lui Hristos a fost cincizeci de ani paraclisier și veșmîntar la catedrală. Spuneau părinții despre el că se încuia singur în biserică și niciodată nu ieșea afară pînă nu se termina slujba și curățenia. Apoi făcea trei metanii la moaștele Cuvioasei Paraschiva și venea la chilie.

4. Spuneau ucenicii lui că părintele Varlaam nu îngăduia nimănu să vorbească în biserică. Dacă auzea pe cineva vorbind se oprea să mai citească sau să cînte la strană. Apoi iarăși continua. Cînd intra el în biserică, ceilalți își ziceau:

— Tăceți, că vine părintele Varlaam !

5. Spuneau iarăși despre dînsul că nu îngăduia să se citească repede la strană. Dacă vreun cîntăreț citea neclar și în grabă, bătrînul îl oprea și începea el să citească rar și să cînte din nou zicînd:

— „Graiurile mele ascultă-le. Doamne, înțelege strigarea mea”* (Ps. 5, 1).

6. O altă faptă bună a părintelui Varlaam era milostenia. Urmînd exemplul marelui mitropolit Iosif, el împărțea totul la săraci, la văduve și la elevi. Salariul nu-i ajungea niciodată. De aceea mereu se împrumuta. Cea mai mare milostenie o făcea însă cu elevii și studenții săraci din Iași. Zilnic veneau la bătrînul, ca la un adevărat părinte duhovnicesc, și-i cereau bani pentru taxă, pentru cărți, pentru gazdă. Iar părintele îi mîngîia cu cuvîntul și-i întreba:

— De cît ai nevoie?

— De o sută de lei.

— Iată banii. Dă-mi chitanță.

— Părinte Varlaam, cînd să ți-i dau înapoi?

— Lasă, cînd am nevoie ți-i cer eu. Bine că am chitanța ! Însă bătrînul nu mai cerea niciodată banii înapoi.

7. Spuneau ucenicii lui că în ziua cînd lua salariul se adunau la chilia lui numeroși elevi și copii săraci. Căci se anunțau unii pe alții, zicînd:

— Haideți la mitropolie, că astăzi părintele Varlaam își ia salariul!

Nu puțini dintre ei au ajuns oameni învățați, cu banii dați de părintele Varlaam.

8. Odată a venit la el o femeie de la țară, plîngînd:

— Părinte, sînt o văduvă cu 7 copii. Zilele acestea mi-a murit vaca cu lapte și n-am cu ce cumpăra alta.

— Lasă, mamă, nu mai plînge. Cît costă o vacă cu lapte?

— Costă o mie de lei.

— Iată, ai de la mine două mii de lei pentru două vaci. Mulțumește Cuvioasei Paraschiva și nu spune la nimeni.

Așa înțelegea părintele Varlaam să îplinească Evanghelia lui Hristos.

9. Într-o zi un om din Dorohoi i-a zis:

— Părinte Varlaam, împrumută-mi o mie de lei să-mi cumpăr ceva din Iași. Cum ajung acasă îți trimit imediat banii.

— Bine, frate, poftiți o mie de lei.

După cinci ani, s-a dus ucenicul la Dorohoi și i-a spus bătrînul, zîmbind:

— Frate, dacă te întîlnești cu cutare om, întreabă-l, a mai ajuns acasă de cinci ani de zile?

10. Spuneau ucenicii arhidiaconului Varlaam că timp de 50 de ani cît a slujit la mitropolie, nu a lipsit nici o dată de la biserică, iarna nu făcea foc în chilie și nici nu a fost vreodată bolnav. Căci darul lui Dumnezeu era cu dînsul.

11. În vara anului 1942, părintele Varlaam a fost găsit dimineața adormit în Domnul, culcat pe masă, cu cheile catedralei sub căpătîi. Nu s-a găsit în chilia lui nici un fel de avere, decît o ladă plină cu mii de chitanțe adunate de la elevi și studenți, pe care îi ajutase timp de o jumătate de veac.

Aceasta era cea mai mare avere a părintelui Varlaam !

„Feriți cei milostivi că aceia se vor milui” (Matei V, 7).

MONAHUL IOANICHIE STURZU

Mînăstirea Secu

(1880—1943)

Părintele Ioanichie Sturzu a fost un vestit alinaător al suferințelor omenești cu ajutorul plantelor medicinale. S-a născut în comuna Pipirig

și a fost în tinerețe păstor de oi. Apoi, iubind viața călugărească, a luat jugul lui Hristos în Mînăstirea Secu, și era în toate foarte ascultător, blînd la cuvînt și milostiv.

Milostenia către aproapele o săvîrșea părintele Ioanichie, atît ca arhondar, prin primirea credincioșilor la arhondaric (camere de oaspeți), cît mai ales prin îngrijirea bolnavilor de reumatism cu propriile sale mîini. Fiind un bun cunoscător al plantelor medicinale, părintele Ioanichie le aduna din vreme, le prepara și aștepta să le folosească. Nu departe de chilia lui avea o casă cu patru încăperi, un fel de bolniță cu paturi și căzi pentru baie. Aici primea gratuit oameni din sate bolnavi de reumatism, pe care îi ținea pînă se simțeau mai bine.

Iar tratamentul îl făcea astfel: mai întîi cerea bolnavilor să se mărturisească de păcatele lor; apoi îi pomenea la biserică și la Sfîntul Maslu; apoi le pregătea zilnic băi calde din plante, pe care le prepara cu mîinile sale. La amiază aducea bolnavilor mincare de la trapeză și așa continua bunul nevoitor timp de 15—20 de zile. Mărturiseau bătrîni care l-au cunoscut pe părintele Ioanichie, că bolnavii care se tratau la el se întorceau mai sănătoși la casele lor, iar unii dintre ei se vindeau definitiv cu rugăciunea și cu tratamentul său. Pentru o nevoie ca aceasta numele și milostenia părintelui Ioanichie erau cunoscute peste tot.

Aceasta a fost osteneala sa timp de 25 de ani. Apoi, îmbolnăvindu-se și el ca un muritor, în anul 1943 s-a mutat la cele veșnice, unde nu este durere, nici întristare, nici suspin.

Această călugăriță iubitoare de Hristos este renumită în monahismul nostru mai ales pentru faptele sale de binefacere. Era de loc din Săcele-Brașov. Din tinerețe a intrat în Mînăstirea Suzana unde a primit tundearea monahală. În anul 1900 a fost numită educatoare la leagănul de copii „Sfînta Ecaterina” din București. Aici activează zece ani, crescînd în frică de Dumnezeu mii de copii orfani. Între anii 1910—1916 a fost conducătoarea unui orfelinat de fete din București, fiind ajutată de alte două călugărițe.

MONAHIA EFIHARIA MOISESCU

Mînăstirea Bistrița — Vîlcea

(1870—1943)

Apoi orfelinatul s-a strămutat definitiv la Mînăstirea Bistrița Vîlcea, unde a funcționat neîntreput timp de 40 de ani. Pe lingă orfelinat s-au înființat aici o grădiniță de copii, o școală elementară de patru clase.

un seminar monahal de călugărițe și mai târziu un liceu de fete orfane cu ateliere de tot felul. Toate aceste școli din cadrul Mănăstirii Bistrița au format așa numita „Asociația Acoperământul Maicii Domnului”, organizație monahală filantropică unică în monahismul românesc.

Sufletul acestui așezământ a fost venerabila călugăriță Epiharia, directoarea asociației, ajutată de maicile 01 ga și Teodosia Gologanu. Timp de nouă ani de zile maica Epiharia împreună cu ucenicele ei, au crescut și au educat nenumărați copii fără părinți, învățându-i carte, o meserie și picurându-le în suflet credința în Dumnezeu și dragostea de oameni, ca niște adevărate mame duhovnicești. Astfel, monahismul nostru își recapătă din nou rolul spiritual din trecut.

În anul 1925 maica Epiharia a fost numită stareță la Mănăstirea Horezu, lăsând în locul său pe ucenica ei cea mai apropiată — monahia Olga Gologanul. După opt ani de bună organizare a Mănăstirii Horezu, maica Epiharia Moiescu se reîntoarce la Bistrița în mijlocul sutelor de orfani. Apoi, cerându-și de la toți iertare, și-a dat sufletul în mâinile Domnului și a fost înmormântată la schitul Păpușa din apropiere.

PROTOSINGHELUL IOSIF CRĂCIUN

Mănăstirea Neami

(1864—1944)

Acest cuvios părinte a fost un mare sihastru, duhovnic și exorcist din obștea Mănăstirii Neamț.

S-a născut în comuna Gîrcina, județul Neamț. În tinerețe a fost căsătorit. Apoi murindu-i soția, în anul 1911, cu sfatul vestitului pelerin Gheorghe Lazăr al cărui ucenic era, a luat jugul vieții călugărești în obștea Mănăstirii Neamț. După doi ani de rugăciune și ascultare a primit schima monahală și s-a nevoit câțiva ani în schitul Vovidenia din apropiere. Apoi, cu binecuvîntarea starețului, schimonahul Iosif Crăciun s-a retras la liniște în pădurile seculare de lîrgă schitul Icoana Veche, unde s-a nevoit aproape zece ani în pustie, sirgur cu Dumnezeu, răbdînd tot felul de ispite de la diavoli, de la trup și de la oameni.

Cea mai mare nevoie a lui era postul îndelungat, unit cu privegherea de noapte și citirea psaltirii. Cu aceste trei aime izgonea de la sine toate ispitele trupești și diavolești, ajungînd cunoscut în tot ținutul Neamț*

Pentru răbdarea și smerenia lui, părintele Iosif s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul izgonirii duhurilor rele din oameni. De aceea alergau la chilia lui tot felul de epileptici și oameni bolnavi lipsiți de mîngîiere. Iar bătrînul îi primea pe toți cu dragoste și se ruga pentru sănătatea lor pînă se vindecau.

Iată cum se ruga părintele Iosif pentru bolnavi:

Mai întîi trimitea bolnavul în mînăstire să-și mărturisească păcatele și să-i facă preoții Sfîntul Maslu. Apoi se întorcea bolnavul la chilia lui din pădure unde era pus la post și rugăciune trei zile și trei nopți, împreună cu el posteau toate rudele bolnavului și însuși sihastrul Iosif și citeau la psaltire ziua și noaptea. A treia zi cei mai mulți bolnavi se vindecau. Cei care nu se vindecau repetau aceeași nevoie pînă se izbăveau de diavolul, că nu poate răbda vrăjmașul rugăciunea și postul celor smeriți.

Pentru niște vindecări ca acestea și pentru sfaturile sale pline de înțelepciune, părintele Iosif ajunsese vestit în tot centrul Moldovei, sub numele de „Pustnicul de la Icoana**”.

În anul 1926 schimonahul Iosif a fost chemat în obște și după doi ani a fost hirotonit diacon și preot. Astfel, pustnicul Iosif a devenit cel mai căutat duhovnic și exorcist al Mănăstirii Neamț, între 1928—1944. Zilnic veneau credincioșii la chilia lui: țărani și orășeni, sănătoși și bolnavi, tineri și bătrîni, călugări și mireni, cerșetori și avuți. Toți căutau pe părintele Iosif. Deși era aspru la canon, ei doreau să se mirturisească la el, să se facă sănătoși, să-i ceară un sfat.

Pentru primirea și îngrijirea bolnavilor, părintele Iosif avea o casă dată de mînăstire, afară de incintă. Era o adevărată bolniță. Acolo primea bătrînul pe toți, iar el stătea în mijlocul lor ziua și noaptea, cu crucea în mînă și cu epitrafirul pe piept. Astfel, mulți din cei bolnavi se vindecau, iar ceilalți se întorceau ușurați de păcate și mîngîiați la casele lor. Mijloacele de vindecare pentru toți erau aceleași: cît mai multă rugăciune, spovedania, Sfîntul Maslu, moliftele Sfîntului Vasile, Sfînta împărtășanie și neapărat, trei zile de post. O altă nevoie a marelui duhovnic Iosif a fost lucrarea cea de taină a rugăciunii lui Iisus, prin care vorbea neîncetat cu Hristos, precum și milostenia la cei lipsiți.

Aceasta a fost petrecerea cuviosului Iosif Crăciun, duhovnicul Mănăstirii Neamț. Apoi, chemîndu-l Dumnezeu, în primăvara anului 1944 s-a mutat la cereștile locașuri, fiind pomenit pînă astăzi de numeroșii săi fii duhovnicești.

PROTOSINGHELUL IOANICHIE MOROI

Minăstirea Sihăstria

(1859—1944)

a* Viața

Acest cuvios părinte a fost în secolul nostru cel mai vestit stareț al Mînăstirii Sihăstria. Născut în orașul Zărnești-Brașov, mai întîi s-a căsătorit și a avut doi copii. Apoi, dorind să urmeze lui Hristos, a intrat în nevoița călugărească împreună cu soția și copiii săi. Între anii 1890—1900 8-a nevoit la un schit românesc din Muntele Athos. Apoi s-a reîntors în țară și a petrecut la Mînăstirea Neamț timp de nouă ani.

În anul 1909 a fost numit egumen al Mînăstirii Sihăstria, aseultare pe care o duce cu demnitate timp de 35 de ani. După ce reorganizează în întregime viața monahală din această sihăstrie și adună în jurul său peste 40 de ucenici, protosinghelul Ioanichie Moroi se mută la cele veșnice în toamna anului 1944.

b. Fapte și cuTinte de înyățatură

1. Dorind să-și ia asupra-și jugul nevoiței călugărești, tînărul Ioan Moroi a cerut sfatul marelui pelerin Gheorghe Lazăr, al cărui ucenic era. Iar acesta i-a spus:

— Stai un an de zile suh ascultare la schitul Peștera lalomicioarei și citește cîte o psaltire în fiecare zi. De vei răbda ispitele vrăjmașului și nu te va amăgi, atunci poți să te faci călugăr.

Deci, a petrecut în schit cîteva luni de zile, ziua făcînd ascultare, iar noaptea priveghind și citind la psaltire. Într-o noapte, pe cînd se ruga în coliba sa din marginea pădurii, a venit la el un călugăr străin și i-a zis;

— Ce faci aici, frate Ioane, și de ce te chiniești așa?

— Părinte, vreau să mă fac călugăr.

— Rău te-ai înșelat. Nu vei putea rămîne în mînăstire. Iată, femeia ta acasă trăiește cu alți bărbați și-ți risipește toată averea.

— De und* știi sfinția ta aceasta? I-a întrebat tînărul tulburat.

— Eu am trăit 40 de ani în pustiu la Iordanului și am primit de la

Dumnezeu darul înainte-vederii, încît știu și gîndurile omidui.

— Deci, ce să fac, părinte, acum?

— Du-te acasă și fii stăpîn pe soție și pe avere.

Apoi călugărul acela s-a apropiat de foc și sărind în văpaie s-a făcut nevăzut. Era diavolul.

Cuprins de gînduri, tînărul Ioan Moroi a plecat spre casă în ceasul acela, pătîind multe ispite pe cale. Mai tîrziu, văzîndu-l bătrînul Gheorghe Lazăr, i-a spus:

— Nu poți duce acum jugul călugăriei. Mai rămîi un timp în familie

2. În anul 1890 tînărul Ioan Moroi s-a dus cu alți pelerini să se închine la Mormîntul Domnului. Apoi, ajungînd la peștera cuviosului Xenofont, a întîlnit un pustnic sfînt care i-a spus:

— Frate Ioane, ai venit aici să cauți oameni sfinți? Niciodată în viață să nu te iei după om, oricît de sfînt ți s-ar părea. Că astăzi te folosești de el, iar mîine te poți sminti. Voiești să ai călăuză în viață? Citește Sfînta Scriptură și învățăturile Sfinților Părinți și urmează pe cît poți cuvintele lor, că de ei niciodată nu te vei sminti.

Să știi că te vei face călugăr în Sfîntul Munte, dar după cîteva ani te vei întoarce în țara ta și vei ajunge preot și începător de /rați, iar la sfîrșitul vieții vei avea mari ispite. Însă, de vei avea răbdare, cu ajutorul lui Hristos pe toate le vei birui și te vei încununa.

Această prevestire s-a impHnit întocmai, în viața protosinghelului Ioanichie Moroi.

3. În anul 1909, învrednicindu-se de darul preoției, părintele Ioanichie a fost numit egumen la schitul Sihăstria, care era în paragină. Spuneau ucenicii lui că 35 de ani a suferit în schit tot felul de ispite, lipsuri, asupriri de la diavou, amenințări de la oameni, boli și alte nevoi. Însă pentru credința și răbdarea lui, cu ajutorul Maicii Domnului, a făcut dintr-un schit pustiu, cea mai aleasă sihăstrie din țara rotfiânească.

4. Spuneau părinții că din prima zi a introdus în biserică Uturghia zilnică și cele șapte laude, după rînduiala Mînăstirii Neamț. Însă niciodată nu dădea binecuvîntare de începerea slujbei pînă nu erau toți frații adunați.

5. Spuneau iarăși despre dînsul că întotdeauna săvîrșea cele sfînte cu mult post, cu credință și cu lacrimi. Mai ales în Postul Mare nu primea hrană decît sîmbăta și Duminica. În celelalte zile se întărea numai cu Prea Curatele Taine.

o. Se mai spunea despre acest stareț că timp de 20 de ani a slujit zilnic Sfînta Liturghie cu aceeași dragoste pentru Hristos, deoarece era singur preot și duhovnic în schit.

7. Rînduiala Mînăstirii Sihăstria, sub starețul [Ioanichie [Moroi, era aceasta:

— participarea întregii obști la Utrenie și Sfînta Liturghie. Cel care nu venea la biserică din lenevie era pus a doua zi la post pînă seara;

— spovedania generală a călugărilor în fiecare vineri;

— împărțășania pentru schimonahi și bolnavi o dată pe săptămână, sîmbăta, iar pentru ceilalți la trei săptămîni;

— viața era întru totul de obște. Nimeni nu avea voie să aibă *ceva*, personal. Îmbrăcămintea, chilia și cele de nevoie se dădeau de mînăstire;

— masa se servea luna, miercurea și vinerea o dată pe zi, la orele 3 după amiaza, iar în celelalte zile de două ori, după tipicul Sfîntului Sava. Nimănui nu-i era îngăduit să mănînce la chilie, afară de cei bolnavi;

— la ascultare mergeau cu toții, împreună cu egumenul mînăstirii, și fiecare era dator să lucreze în tăcere pentru a putea rosti rugăciunea lui Iisus;

— la chilie călugării citeau mai ales Psaltirea, Patericul și Viețile Sfinților, iar cele șapte laude și canonul nu le rămîneau niciodată nefăcute.

8. În anul 1925, după îndreptarea calendarului, protosinghelul Ioanichie era în mare îndoială. Nu știa dacă este bun sau nu stilul nou. Deci, s-a închis în chilie și a început să postească și să se roage pînă ce Dumnezeu îi va da un semn cum să țină.

După aproape 20 de zile de post, bătrînul a fost găsit în chilie foarte slăbit. Apoi, întărindu-se cu Prea Curatele Taine și cu puțină mîncare, a doua zi a spus fiilor săi duhovnicești:

— Multe ispите am pătimit în aceste zile de la diavoli. Că uneori mi amenințau să mă omoare. Alteori mă băteau cu toiege de foc. Odată am văzut o ceată de diavoli, zicînd:

— Hai să tăiem pe bătrînul acesta că vrea să se facă sfînt! Apoi au strigat cu mînie asupra mea:

— Cine ți-a spus ție că astăzi se mai fac sfinți?

— Dar vouă cine v-a spus că nu se mai fac? le-am răspuns. În altă zi mi-au spus cu mînie:

— Degeaba mai postești, că tot în mîinile noastre o să vii! Iar eu le-am zis:

— Eu am nădejde în mila lui Dumnezeu că mă voi izbăvi de mîinile voastre!

După mai multe zile de post, am văzut deasupra mea în văzduh trei sfinți îmbrăcați arhiereste care semănau cu Sfinții Trei Ierarhi. Gel din mijloc mi-a zis cu glas ca de trîmbiță :

— Ioanichie, de ce te îndoiești și nu faci ascultare? Nu știi că ascultarea este mai mare decît jertfa? Deei, ascultă de cei mai mari, că nu vei răspunde tu de îndreptarea calendarului. Apoi, binecuvîntîndu-mă toți trei deodată, s-au urcat în sus și nu i-am mai văzut.

Din ziua aceea bătrînul nu s-a mai îndoit de îndreptarea calendarului.

9. Într-o vară a secat apa în fîntînă din cauza secetei. Atunci egumenul a spus în biserică:

— Părinților, pentru păcatele noastre ne-a luat Dumnezeu apa din fîntînă. Deci, să postim și să ne rugăm trei zile și trei nopți, pînă ne va da Dumnezeu iarăși apă în fîntînă. Toate ascultările din mînăstire încetează.

Într-adevăr, pentru rugăciunile părinților, a treia zi fîntînă era pe jumătate cu apă. Din ziua aceea, cu binecuvîntarea stareșului, n-a mai secat niciodată apa din fîntînă.

10. Spuneau ucenicii că pe cei ce veneau la viața călugărească îi puneau de la început la aspră ispitire duhovnicească, pentru a face din ei călugări buni și devotați lui Hristos. Pe unii îi ținea la poartă trei zile și trei nopți în post și rugăciune. Pe alții îi puneau adeseori la canon și metanii ca să-i învețe smerenia. Pe toți \ sfătuia să nu adune bani, nici să iasă din mînăstire și-i îndemna să se roage neîncetat cu rugăciunea lui Iisus.

11. Zicea uneori către ucenicii săi:

— Fraților, aceste două lucruri să le țineți în toată viața voastră: tăierea voci și păzirea binecuvîntării. Că cine calcă aceste porunci nu poate fi călugăr și niciodată nu-i merge bine. Că noi sîntem fii ai binecuvîntării, iar nu ai blestemului.

12. Spuneau părinții că ori de cîte ori cineva călca cuvîntul stareșului pătimea multe ispите. Căci el cerea ca toate să se facă cu binecuvîntare.

Odată, doi frați s-au sfătuit să postească și să se roage într-un beci, neștiuți de nimeni. După o săptămînă au venit la egumen și i-au zis:

— Părinte stareș, vă rugăm să ne spovediți că mîine vrem să ne împărțășim.

— Dar unde ați fost pînă acum?

— Am postit și ne-am rugat în beci.

— Cine v-a dat binecuvîntare să faceți aceasta?

— Dar pentru post și rugăciune mai trebuie binecuvîntare?

— Eu nu vă mărturisesc pînă nu vă-căiți de neascultarea voastră, a zis bătrînul.

A doua zi frații s-au îmbolnăvit amîndoi. Atunci stareșul a pus obștea la post și rugăciune pentru ei, li s-a făcut Sfîntul Maslu și s-au vindecat, iar ei s-au izbăvit cei doi frați de neascultare.

13. Altă dată un frate din mînăstire cerea să J-C făcut călugăr. Dar stareșul Ioanichie, cunoscîndu-i inima, mereu îl amîna. Într-o zi fratele a zis către stareș:

— Mă duc la Tg. Neamț să cumpăr timbre și hîrtie pentru cererea mea de călugărie.

— Nu te duce acum că este Postul Mare și nu se cade să umblăm prin lume.

Fratele însă a plecat. Dar nu a mers decît un kilometru și i-au ieși înainte șapte duhuri rele în chip de oameni înfricoșați, care au început să-1 bată cu toiege, zicînd:

— Hai să-1 prindem pe acesta că a plecat din mînăstire fără binecuvîntarea starețului ! De frică fratele a fugit în pădure. Apoi s-a întor» la mînăstire, stri^nd:

— Nu mă lăsați, șapte fug după mine !

Părinții, văzîndu-1 stăpînit de duh necurat, l-au dus la o chilie și au spus starețului. Iar bătrînul i-a citit moliftele Sfîntului Vasile și a zis:

— Dezlegați-1 și dați-i drumul.

— Dacă fuge iar?

— Nu vă temeți. Dacă l-a dezlegat Dumnezeu, nu-1 mai stăpînește vrăjmașul. Așa s-a vindecat fratele.

Din ceasul acela nimeni nu mai călca binecuvîntarea starețului.

14. Într-o iarnă un frate a uitat beciul deschis și au înghețat cartofii, A doua zi a întrebat starețul la trapeză:

~ Cine a lăsat beciul deschis ? li rog să-și mărturisească greșala aici, în public. Dar nimeni nu recunoștea. Atunci bătrînul a zis:

— Dacă cel vinovat nu spune, o să-1 certe Dumnezeu.

În clipa aceea unul din frați a căzut jos cuprins de duh necurat. Era tocmai cel vinovat. Deci îndată a fost dus în biserică, i s-a făcut Sfîntul Maslu și s-a vindecat, căci protosinghelul Ioanichie primise de la Dumnezeu darul izgonirii duhurilor necurate din oameni.

15. Odată, bătrînul a pătimit o oarecare ispită din lucrarea vrăjmașului. Deci, muștrîndu-se pe sine, a doua zi a spus în biserică:

— Părinților și fraților, de acum nu pot să vă mai fiu egumen și părinte duhovnicesc căci am greșit înaintea Domnului. Căutați alt povățuitor în locul meu. Iar părinții i-au zis cu lacrimi:

— Părinte stareț, nu ne lăsa sărmani, că n-are cine să ne povățuiască pe calea mîntuirii. Să rămîna păcatul asupra noastră, numai să nu ne lași singuri.

— Rămîn mai departe egumen, a spus bătrînul, numai dacă îmi făgăduiți să împliniți cuvîntul meu.

— Facem orice ne vei spune, părinte.

Atunci s-a așezat starețul cu fața în jos pe pragul bisericii și a zis:

— Nu are parte de Hristos acel care nu va călca peste mine ! Deci au trecut toți, călcînd pe trupul lui. Așa a rămas starețul mai departe la conducerea mînăstirii, iar părinții și frații s-au folosit mult de smerenia bătrînului.

16. Pentru smerenia și nevoința lui, protosinghelul Ioanichie a ajuns sihastru și duhovnic renumit în partea locului. La el veneau pentru sfat

și spovedanie numeroși pustnici din împrejurimi, călugări, stareți, episcopi și mireni. Deși era foarte canonic și autoritar, totuși pentru fiecare găsea cuvinte de mîngîiere și îmbărbătare. Cel mai obișnuit canon pentru el era postul îndelungat, rugăciunea, îndeosebi psaltirea și ascultarea desăvîrșită.

Veneau la bătrînul și bolnavi pentru Sfîntul Maslu, iar dintre ei unii se întorceau acasă sănătoși.

17. Uneori venea la bătrînul cîte un frate supărat de ispite, iar el îl învăța zicînd:

— Nu ai binecuvîntare să pleci nicăieri din mînăstire, cînd ești tulburat. Că mintea tulburată nu poate niciodată să judece și să ia o hotărîre după voia lui Dumnezeu.

18. Iar pe fiii săi duhovnicești îi sfătuia adeseori, zicînd:

— Părinților, să nu uitați niciodată aceste trei lucruri: să aveți frica lui Dumnezeu, să vă păziți mintea curată și să nu uitați pe „Doamne Iisuse !”.

19. Începînd din anul 1941, s-au abătut multe ispite și necazuri asupra Mînăstirii Sihăstria. Mai întîi a ars biserica împreună cu toată incinta. Apoi tîlharii au jefuit de mai multe ori acest sfînt locaș, bătînd și orbînd pe stareț. Din aceste pricini o parte din călugări s-au risipit pe la alte mînăstiri. Atunci părintele Ioanichie și-a adus aminte de cuvintele marelui bătrîn Gheorghe Lazăr, spuse cu 30 de ani mai înainte:

— Nu te fericesc că ai venit în locul acesta, că la sfîrșitul vieții o să ai multe ispite.

20. Spunea bătrînul ucenicilor săi că într-o noapte, pe cînd zăcea bolnav în pat, a intrat în chilia lui o femeie îmbrăcată cu bună cuviință și, apropiindu-se de el, a zis:

— Nu te întrista, părinte Ioanichie. De acum ne vom îngriji noi de acest sfînt locaș ! Era Prea Sfînta Născătoare de Dumnezeu, protectoarea acestui smerit așezămînt călugăresc. Într-adevăr, din anul 1942 s-a simțit permanent acoperămîntul și binecuvîntarea Maicii Domnului peste Mînăstirea Sihăstria.

21. O dată s-a adunat în chilia starețului toată obștea mînăstirii, pentru binecuvîntare și cuvînt de folos. Iar bătrînul a zis către toți:

— Părinților, să nu vă descurajați că a ars mînăstirea. Că pentru păcatele noastre a ars și pentru ca să se reînnoiască ctitorii. Sfîntiile voastre răbdați toate ispitele și nu părăsiți locul acesta sfîntit prin rugăciunile și lacrimile înaintașilor noștri. Numai să țineți cu tărie rînduiala acestei mînăstiri. Că cine nu ține rînduiala locului, îl izgonește locul de aici. În anul 1909, cînd am fost hirotonit preot, s-a apropiat de mine un călugăr bătrîn din Mînăstirea Neamț și mi-a spus: „Să știi, părinte Ioanichie, că

numai aceia pot sta la schitul Sihăstria care vor păzi rînduiala schivnicească de acolo. Adică, nimeni să nu aibă ceva al său, ci toate să fie de obște; să nu se săvîrșească păcate trupești și să nu se mînce «arne în mînăstire. De nu va păzi cineva rînduiala, nu va putea trăi în locul acela. Că locul acela este legat cu neschimbat legămînt de șapte călugări sihastru din Mînăstirea Neamț, care au întemeiat Sihăstria în anul 1655.

22. La urmă a adăugat starețul și aceste cuvinte:

— Țineți cu tărie la rînduielele călugărești și nu lăsați nici într-o zi nesăvîrsite, dumnezeiasca Liturghie și cele șapte laude. Că de veți face așa și veți duce viață curată și veți avea dragoste între voi, să știți că Maica Domnului va ridica din cenușă acest sfînt locaș și veți avea pace și mîntuire în locul acesta. Iar de nu veți păzi cu sfîntenie pravila, postul și datoriile voastre călugărești, să știți că se va pustii iarăși locul acesta, dă lui Dumnezeu mai mult î' place un loc pustiu și curat, decît un loc cu «ălugări mulți și dezbinați.

23. După doi ani de suferință, starețul Ioanichie a zis într-o seară către ucenicul său, ieromonahul Ioil:

— Marți mă duc la Tata ! Marți mă duc la Tata !

într-adevăr, marți, 5 septembrie, 1944, protosinghelul Ioanichie Moroi și-a dat sufletul în mîinile Domnului, lăsînd în urmă o obște aleasă de 40 de călugări *.

Așa s-a nevoit și așa s-a săvîrșit un mare stareț al monahismului românesc.

SCHIMONAHUL GRIGORIE BICA

Mînăstirea Cfolanu —« Buzău

(t 1945)

Părintele Grigorie Bica a fost un călugăr foarte nevoitor din Mînăstirea Giolanu. Era de loc din Transilvania. Deci, urmînd lui Hristos, s-a făcut schimonah în Mînăstirea Giolanu și a avut Jtoată viața două ascultări — eclesiarli la biserică și grădinar. Și atît a sporit în rugăciune, în post și în smerenie că toți se foloseau de ne voința lui. La grădină avea doi jucenici pe care îi creștea în frică de Dumnezeu. Uneori le spunea:

* Viața și faptele protoainghelului Ioanichie Moroi sînt luate de la ucenicii săi: arhim, dleopa Ilie și protos. Ioil Gheorghiu din Mînăstirea Sihăstria.

— Fraților, să lucrați la grădină cu dragoste și fără cîrtire, că din truda voastră se hrănește în dar atîta lume.

Vara, bătrînul zăbovea la udat grădina pînă tîrziu, iar cînd venea la masă, bucătarul îi spunea:

— Nu mai este mîncare, părinte Grigorie. Pentru ce întîrzii și nu vii la timp, cînd sună masa? Dar bătrînul nu se supăra, ci își cerea iertare și se întorcea liniștit la grădină.

La biserică era nelipsit în fiecare noapte. Venea cel dintîi, se așeza în strană și zicea rugăciunea lui Iisus.

Odată l-a întrebat un călugăr:

— Cum mai poți veni la biserică, părinte Grigorie, că ești obosit de la grădină? Iar bătrînul i-a răspuns:

— Biserica este o corabie ce înoată pe mare. Dacă lipsesc de la biserică, corabia merge înainte și eu rămîn departe de Hristos ! De aceea vin regulat la biserică.

Altădată a spus unui ucenic:

— Toată viața mă lupt cu trupiJ — cu calul acesta năvălaș — și fac tot ce pot, cu ajutorul lui Dumnezeu, să nu mă doboare.

Un frate i-a zis:

— Părinte Grigorie, dă-mi un cuvînt de folos. Iar bătrînul i-a răspuns:

— Dintre toate patimile cel mai mult îl luptă pe călugăr trîndăvia și iubirea de sine, din care se nasc celelalte toate. Că îl îndeamnă vrăjmașul să-și cruțe trupul, să mînce bine, să nu vină la biserică, să nu mai facă metanii și să doarmă mult. Iar dacă biruiește călugărul iubirea de sine, ușor biruiește toate patimile.

Sfîrșitul părintelui Grigorie a fost tot așa de minunat precum i-a fost și viața. Într-o noapte, pe cînd se ruga, i s-a arătat un tînăr frumos, călare pe cal și i-a spus:

— Pregătește-te, că peste trei zile vin să te iau. Voi veni cînd va lovi în toacă.

— Dar tu cine ești? l-a întrebat.

— Eu sînt Mucenicul Gheor^e, patronul acestei biserici, și am venit să-ți spun !

Atunci părintele Grigorie și-a cerut iertare de la toți, s-a mărturisit, a primit Prea Curatele Taine, iar a treia zi dimineață, pe cînd toca la biserică, și-a dat duhul în mîinile Domnului.

Osemintele lui, galbene și binecuvîntate, se păstrează în gropnița mînăstirii.

PROTOSINGHELUL GHEDEON VERENCIUC

Schitul Sihăstria Voronei — Botoșani

(1891—1945) *

Părintele Ghedeon Verenciuc s-a născut în comuna Oneaga, județul Botoșani. În anul 1914 a primit schima monahală în schitul Sihăstria Voronei.

Acest schit a fost, în secolele XVIII—XIX, o renumită sihăstrie în partea de nord-est a Moldovei. Aici au trăit călugări isihăști cu viață sfântă care practicau rugăciunea lui Iisus. Unii din ei se nevoiau în „schitul din poiana Voronei” — actuala mină știre cu același nume de astăzi. Alții se nevoiau în schitul Sihăstria Voronei, dintre care cel mai renumit a fost Cuviosul Onufrie (sec. olul XVIII). Cei mai evlavioși se nevoiau în pădurile seculare din împrejurimi. Mulți din acești sihăstri au rămas necunoscuți. Spre sfârșitul secolului XIX, numărul călugărilor din schitul Sihăstria Voronei a scăzut. Abia se menținea firul slujbelor. Tradiția isihastă din această vatră călugărească a fost aproape complet întreruptă. Însăși biserica și chiliile ajunseseră în paragină.

Aceasta era starea duhovnicească a schitului Sihăstria Voronei în anul 1914, când a venit aici monahul Ghedeon Verenciuc. Părinții, văzând ascultarea, râvna și priceperea lui, după câțiva ani l-au făcut preot. Apoi, mutându-se egumenul din viața aceasta, în anul 1925 a fost numit egumen al schitului Sihăstria Voronei protosinghelul Ghedeon. El a condus schitul mai mult de 20 de ani, ridicându-l la o nouă stare de înflorire. A reînnoit biserica, chiliile și viața duhovnicească și a format peste 20 de ucenici, crescându-i în frică de Dumnezeu și râvnă pentru biserică. Auzindu-se de numele și nevoia lui, mulți credincioși din partea locului alergau la schitul Sihăstria Voronei. Unii veneau să asculte slujba, căci părintele Ghedeon slujea și cânta foarte frumos. Iar alții veneau să se mărturisească și să ceară sfat, căci era vestit duhovnic mare și nevoitor.

Acest egumen vrednic de pomenire era și un priceput dascăl de muzică bisericească. El aduna în jurul lui pînă la 20 de ucenici, tineri de prin sate, pe care îi învăța religia și cântarea psaltică. Unii dintre ei au ieșit buni cântăreți de parohie, iar alții au rămas în mînăstire, ajungînd călugări iscusiți. Atît unii cît și ceilalți pomenesc cu dragoste și recunoștință pe bunul lor dascăl și părinte duhovnicesc.

Așa s-a nevoit protosinghelul Ghedeon Verenciuc pînă la începutul anului 1945, slăvind pe Hristos, slujind Biserica, mîngîind oamenii, învă-

* După mărturiile duhovaicilor din Mînăstirea Vorona.

țînd pe ucenici și stăruind ziua și noaptea în rugăciune și post. Apoi, îmbolnăvindu-se, și-a dat sufletul în mîinile Domnului și a fost îngropat de fiii săi duhovnicești în cimitirul schitului.

PROTOSINGHELUL VICHENTIE MĂLĂU

Mînăstirea Secu

(1887—1945) *

a« Viața

Acest mare duhovnic, care a strălucit ca un luceafăr în mînăstirile noastre, s-a născut în anul 1887, în satul Ghidion, comuna Stănița, județul Neamț.

În anul 1894, când avea numai 7 ani, părinții săi au intrat în viața monahală, împreună cu cei trei copii. Tatăl cu fiul Vasile s-au dus la Mînăstirea Secu, iar mama cu două fete s-au dus la Mînăstirea Văratec. În anul 1895, tatii cu feciorul pleacă la Sfîntul Munte. Acolo, în școala monahismului ortodox, au petrecut în aspră nevoia unsprezece ani, jformîndu-se duhovnicește lîngă cei mai buni călugări atoniți.

În anul 1906 se reîntorc la Mînăstirea Secu, iar în anul 1912 depun amîndoi jurămîntul călugăresc. Tatăl primește numele de Dometian, iar fiul numele de Vichentie. La fel și mama se călugărește sub numele de Migalușa, iar sora cea mai mare sub numele de Epraxia. În anul 1915 monahul Vichentie este hirotonit preot și numit eclesiarh și duhovnic în Mînăstirea Secu. Între anii 1916—1918 este trimis ca preot sanitar la «pitalele de răniți. Mai tîrziu (1927—1928), ajunge stareț în mînăstirea de metanie. Iar între anii 1928—1940 activează ca preot slujitor în Mînăstirea Agapia, devenind cel mai renumit duhovnic din Moldova.

În anul 1940 este transferat ca preot misionar la Mînăstirea Vasiova-Banat, unde continuă aceeași activitate apostolică, pînă în vara anului 1945, când se mută la Donmul, plîns de multă lume. În februarie 1953, osemintele sale sînt aduse și depuse în gropnița Mînăstirii Secu, unde se păstrează pînă astăzi.

b. Fapte și cuvinte de lucru

1. Într-o zi a zis tatăl părintelui Vichentie către soția sa:

— Mă duc la mînăstire, să-mi plîng păcatele, că n-am făcut nimic întru sufletul meu.

* După mărturiile duhovnicilor din mînăstirile: Secu, Sihăstria și Agapia, și ale ucenicilor săi

~ Dar de mine nu ți-i milă? a spus femeia. Mă lași singură cu trei copii? Doar și eu am suflet.

- Atunci mergem amîndoi. Eu iau cu mine copilul și tu letele.

Din ziua aceea s-au dus cu toții să slujească lui Hristos, ajungînd atît părinții cît și copiii călugări desăvîrșiți.

2. Cînd era în Sfîntul Munte, a întrebât părintele Vichentie pe dubovnicul său:

- Spune-mi, părinte, ce să fac ca să mă mîntuiesc.

- Această să faci, fiule, dacă dorești să te mîntuiești: să te rogi neîncetat cu lacrimi, rostind rugăciunea lui Iisus; să mînci o dată în fiecare zi, să priveghezi mereu și să faci ziua și noaptea închinămintă și metanii. Tot ce faci să fie cu poruncă și binecuvîntare; Sfînta Liturghie de zece laude să nu-ți rămîna niciodată, iar de păcatele trupești, de zavistie și de iubirea de argint să fugi pînă la moarte.

3. Zicea iarăși dubovnicul către ucenicul său:

- I Să știi fiule, că nu vei rămîne multă vreme în Sfîntul Munte, în curînd te vei întoarce cu tatăl tău în țară. Acolo te vei călugări, vei primi darul preoției și vei povățui pe mulți pe calea mîntuirii.

Nu după mult timp s-a împlinit prevestirea aceluia dubovnic. Părintele Vichentie s-a întors în țară și a ajuns mare pășăuitor de suflete.

4. Spunea despre dînsul ucenicul său, protosinghelul Eftimie Tanase:

În vara anului 1917 am fost grav rănit pe front. La spital, un preot călugăr îngrijea de bolnavi. Era ieromonahul Vichentie Malau. Nu cunoșteam. Înainte de operație m-am spovedit la el și plîngînd l-am întrebat: părinte, voi mai scăpa cu viață din această operație?

- Ascultă mata, frate Ioane, mi-a zis el. Să ai credință în Hristos că te vei face sănătos și în curînd vei veni la Mînăstirea Secu și acolo

toamna anul următor stareț în Mînăstirea Secu, adesea învăța pe călugări

zicînd: Domnului fără lenevire, că sîntem năimiți în viața Lui și fiecare, cum va lucra, așa plată va lua. Nimic să

nu se facă din silă, nimic pentru bani, nimic fără binecuvîntare sau cu cîntire ca să nu pierdem plata în ziua judecării. Că „cine face ascultare cu dragoste, liturghie săvîrșește”.

6. Altădată iarăși zicea fiilor săi duhovnicești:

- Toate ale călugărului sînt sfinte, căci călugărul este afierosit lui Dumnezeu. De aceea, lucrul său să fie făcut cu binecuvîntare; cuvîntul

lui, înțelept și dres cu sare; rugăciunea lui, curată ca ceara și fierbinte ca focul; chilia lui, simplă ca o peșteră, dar sfîntă ca o biserică.

7. Protosinghelul Vichentie oprea pe călugări să pescuiască. O dată i-a zis ucenicul său:

— Părinte stareț, dă-mi voie să prind pește din iaz.

— De ce să omori peștele pentru lăcomia ta?

— Dar ucenicii lui Hristos cum prindeau pește din marea Galileei? adăugă fratele.

— Dar tu ești ucenicul lui Hristos? i-a răspuns starețul. Și s-a rușinat fratele de cuvintele lui.

8. Mărturiseau ucenicii lui că părintele Vichentie nu judeca niciodată pe nimeni, orice păcat l-ar fi văzut făcînd. Ci îndată se ruga și plîngea pentru el.

9. Odată a venit la el un călugăr și i-a zis:

— Părinte stareț, am văzut pe cineva mîncînd de dulce în zi de post.

— Nu judeca! Nu judeca, frate!, i-a răspuns bătrînul. Poate i-a luat Dumnezeu mîntuirea, de aceea a mîncat!

10. Într-o zi a văzut starețul doi frați vorbind la strună și le-a zis:

— Nu vorbiți, fraților, în biserică! Nici îngerii nu vorbesc aici, iar voi vorbiți?

11. Se spunea despre dînsul că nu îngăduia călugărilor să meargă la chiliile altora, să umble prin mînăstire fără rost, sau să vină la biserică fără camilafcă. Iar dacă cineva lipsea de la slujbă fără pricină binecuvîntată, îl punea la canon.

12. Spun ucenicii lui că întotdeauna intra cel dintîi în biserică și ieșea cel mai de pe urmă. Cînd intra mergea repede, ca și cum l-ar fi așteptat cineva. Iar cînd ieșea din biserică, mergea încet, avînd fața veselă și luminată.

13. Mărturisesc, de asemenea, ucenicii lui că părintele Vichentie niciodată nu primea slujbe de la oameni, cînd săvîrșea Sfînta Liturghie, nici nu vorbea cu cineva, ca să poată vorbi numai cu Dumnezeu. Era atît de pătruns de frica lui Dumnezeu și de bucurie, că întotdeauna vărsa lacrimi cînd slujea.

14. Cînd se apropia miezul nopții, starețul bătea regulat în ușa ucenicului și-i zicea:

— Scoală, frate Gheorghe, să mergem la biserică, căci este ora douăsprezece. Apoi cîntă o slavă pînă se deștepta ucenicul și îndată plecau la Utrenie.

15. Spunea iarăși ucenicul că în fiecare dimineață, la ora 5 fix, părintele Vichentie suna clopotul de deșteptare.

— De ce suni clopotul așa de dimineață, prea cuvioase? îl întrebau unii.

— Ca să se scoale părinții și frații la rugăciune din timp, să-și facă pravila și canonul călugăresc.

După ce suna clopotul, bătea în ușa ucenicului, zicînd:

— Scoală, frate Gheorghe, la rugăciune ! Hai, dragul tatei, să lăudăm ye Domnid. Iată, păsările cîntă afară și ne fac de rîs !

Iar dacă ucenicul se îngreua de somn, îi zicea:

— Du-te la fîntînă și-mi adă o căldare de apă că n-am cu ce mă spăla.

După ce-și termina pravila, părintele Vichentie cînta după obicei o slavă. Apoi își lua rasa și pleca la biserică.

16. Odată l-a întrebat ucenicul:

— De ce nu dormi noaptea, părinte Vichentie?

— Dacă vine Mirele în miezul nopții? Să mă găsească dormind? răspundea bătrînul. Și se folosea ucenicul de nevoița lui.

17. După Utrenie, părintele Vichentie se oprea în mijlocul bisericii și întreba:

— Ce sfînt avem astăzi? Ați citit viața sfîntului de astăzi? Uite, așa posteau și se rugau sfînții de demult, uite, așa răbdau mucenicii ! Iar noi, părinților, mîncăm și dormim!

După ce explica viața sfîntului zilei, adăuga:

— Iată, este ora 2,30. De acum mergeți la chilii, faceți paraclisul Maicii Domnului și vă cidcați.

18. Uneori spunea ucenicului său:

— Frate Gheorghe, să veniți deseară cu toții la mine !

Seara vorbea cu frații cuvînt de folos din Sfînta Scriptură, din învățăturile Sfînților Părinți și din viața călugărilor aleși, pînă la miezul nopții, îi învăța rugăciunea lui Iisus, îi sfătuia cum să fugă din cursele vrăjmașului, îi întîngia duhovnicește, îi deprindea să picteze și să cînte pe note. La urmă cînta singur o podobie cu glas lin și duios și cu ochii înlăcrimați zicea:

— Fraților, să mergem la biserică. Se aude clopotul de Utrenie !

19. Spunea iarăși ucenicul lui că de vedea vreun părinte sau frate iarist și abătut, îndată îl întreba cu bUndețe:

— De ce ești supărat, mata, frate? Ai nevoie de ceva?

Apoi lăsa slujba, chema pe frate la chilia lui și îi dădea un cuvînt de miniere, o carte bună, bani pentru haine, ceva de mîncare sau din darurile aduse de la biserică și îl libera cu pace. Însă vin nu dădea nimă-nui la chilie, ca să nu-l ducă în ispită.

20. Odată s-a dus ucenicul la adunat fin pe munte. În urmă părintele Vichentie i-a făcut curățenie în chilie, a spălat dușumeaua, a scutuirat

praful, a văruiat soba și i-a aprins candela. Seara, cînd s-a întors fratele de la ascultare, i-a zis părintele:

— Uite, așa trebuie să fie chilia unui călugăr. Simplă și curată ca o biserică !

21. Altădată a zis ucenicul către părintele său duhovnicesc:

— Prea cuvioase, fa-ți și sfinția ta o haină mai bună, că ești stareț și te vede lumea !

— Nu merit! Nu merit alta, frate Gheorghe ! De m-aș izbăvi în aceasta de păcate !

22. Spunea ucenicul despre starețul său:

— Părintele Vichentie era foarte nevoitor. De multe ori umbla vara desculț, sau cu picioarele goale în bocanci. La chilie avea numai o singură haină bună, pe care o lua la biserică. Celelalte haine erau vechi și cîrpite, dar totdeauna curate.

23. Spunea încă ucenicul și acestea:

— N-am văzut în chiUa părintelui Vichentie nici pat, nici pernă, nici învelitoare, nici haine de prisos, decît numai cîteva cărți, o masă, candela aprinsă, crucea și epitrafirul cu care spovedea. Nu știu unde și cum dormea, nici cum se ruga în chilie, dar întotdeauna îl găseam treaz și senin la față.

24. Protosinghelul Vichentie Mălău iubea atît de mult Biserica lui Hristos încît zăbovea înlăuntrul ei ziua și noaptea. Singur făcea curățenie, spăla pe jos, împodobe altarul, ștergea icoanele, vopsea strănile, curăța pictura și văruia pereții bisericii pe dinafară. Chipul său era întotdeauna blînd și plin de bucurie.

25. Spunea unul din ucenici că odată a venit la mînăstire prefectul cu cîteva profesori. Părintele Vichentie, îmbrăcat într-o haină rea, văruiia biserica:

— Unde este starețul mănăstirii? l-au întrebat ei. Am vrea să vorbim cu dînsul.

— Mă duc să-l caut — a zis părintele Vichentie. Așteptați- puțin ! Dar ei, înțelegînd de la alții că el este starețul și, văzîndu-l așa rău îmbrăcat, îndată au plecat.

26. Uneori îl întrebau oamenii:

— Părinte stareț, cu ce-ați făcut atîtea reparații la biserică și la chilii ?

— Cu mila lui Dumnezeu și cu ajutorul oamenilor, răspundea părintele. Dacă cheltuiam azi o mie de lei, mîine veneau în loc două mii. Dacă scoteam azi două mii din casă, a doua zi găseam patru mii în loc.

27. Se spunea despre dînsul că în noaptea de 11 noiembrie priveghea singur pînă dimineața în Sfîntul Altar, în rugăciune și lacrimi, spre pome-

nirea sfinților mucenici Mina, Victor și Vichentie. Asemenea făcea și în alte nopți de peste an.

28. Se spunea iarăși că în ziua întâi de Paști, când veneau cu toții la trapeză cu icoana învierii și mesele erau pline de daruri, părintele Vichentie se așeza în capul mesei, gusta de câteva ori, apoi vorbea cuvânt de folos timp de două ceasuri. Vorbirea lui era așa de dulce și vie, părinții lăsașu mîncarea și-l ascultau cu lacrimi.

29. Spunea încă părintele Vichentie celor ce îl întrebau, cum că ouăle roșii închipuiesc lacrimile Maicii Domnului, pe care le-a vărsat pe Golgota, când Fiul ei era răstignit pe cruce.

30. Când veneau credincioșii la mînăstire, băteau la ușa părintelui Vichentie și-l întrebau:

— Părinte, am venit la mînăstire să facem Sfîntul Maslu, să dăm slujbe, să ne spovedim. La cine să ne ducem?

— Eu vă mărturisesc, frații mei — răspundea bătrînul cu dragoste» Apoi zăbovea cu ei toată noaptea. Le asculta necazurile, îi mărturisea, le rînduia canon, îi mîngîia cu alese cuvinte duhovnicești și îi odihnea. A doua zi iarăși îi ducea la trapeză, îi servea singur cu mîncare, le dădea pîine pentru drum, îi petrecea pînă la poartă și binecuvîntîndu-i, îi libera cu pace.

31. Spuneau bătrînii care l-au cunoscut că părintele Vichentie învăța așa de ârumos pe oameni, că toți care îl ascultau plîngeau.

— Dragii mei — zicea el — ați venit de departe, cu desagii în spate, desculți peste dealuri, trudiți și flamînzi, ca să vă închinați la sfintele mînăstiri! Bine ați venit, fraților ! Dumnezeu să vă numere pașii. . .

La plecare, iarăși le zicea:

— Sărutați, fraților, pămîntul acesta, că este loc sfînt. Aici au trăit ațîția cuvioși, pe care numai Dumnezeu îi știe ! Iar credincioșii, închinîndu-se, plecau mai departe.

32. Un frate curînd călugărit a întrebă pe părintele Vichentie:

— Prea cuvioase, ce să fac să mă mîntuiesc?

— Ascultă, mata, frate, silește-te să împlinești tot ce ai făgăduit și cu siguranță te vei mîntui.

— Vai, părinte, mă înfricoșez de jurămîntul călugăresc!

— Nu te teme, frate ! Ai nădejde că ai primit Duh Sfînt. începe a lucra cîte puțin pînă vei deprinde fapta bună. Caută mai întâi să ai conștiință curată, să nu te mustre de nimic la apusul soarelui. Apoi, păzește-ți mintea de gînduri rele, fă cu dragoste orice ascultare și zi mereu „Doamne lisuse”.

Așa, dragul tatei, ascultă mata de mine și nu vei greși. Așa se lucrează ogorul sufletului.

33. Alt fiu duhovnicesc l-a întrebă:

— Părinte Vichentie, ce să fac să mă ir.intuiesc?

Iar bătrînul i-a dat o hîrtie pe care scria:

— Mărturisește-ți cît mai des păcatele tale; fă-ți canonul și pravila de chilie; zi neîncetat rugăciunile lui Iisus; fă ascultare la toate și tuturor; iubește singurătatea ca să fii scutit de a auzi, de a vedea, de a pofti și de a critica, pe drept sau pe nedrept; îu fața ta toți să fie socotiți ca sfinți.

Silește-te să faci acestea cu dragoste și vei fi viu. Iar nefăcînd acestea, pentru ce ai jurat, nesilit fiind? Ce nebunie fără leac este a jura fără a-ți da seama pentru ce juri!

34. Spuneau ucenicii lui că părintele Vichentie nu se atingea niciodată de Sfînta Masă, afară de mare nevoie; iar deasupra nu îngăduia să se pună nimic, afară de cele sfinte. Când săvîrșea dumnezeiasca Liturghie, stătea departe de jertfelnic și se ruga cu mîinile așezate cruciș pe piept, iar cînd pomenea pomelnicele se așeza în genunchi lîngă Sfînta Masă și se ruga pentru toți cu lacrimi.

35. Odată, un preot a adus pască în Sfîntul Altar. Atunci bătrînul i-a zis:

— Părinte, nu știi că după tipic nu-i voie să se aducă pască, brînză și ouă în Sfîntul Altar? Se cădea să faci 200 de metanii pentru aceasta. Dar nu-mi permit să dau canon la preoți. De aceea voi face eu canonul acesta.

36. La spovedanie, părintele Vichentie era foarte blînd și iscusit, întotdeauna îi dădea îndrăzneală omului și nădejde în mila lui Dumnezeu.

— Ascultă, mata — spunea bătrînul — mărturisește, aici, n fața iu^ Hristos, tot ce ai pe suflet. Nu ascunde nimic, nici nu te ruși ni de mine că și eu sînt om și nu am voie să mă smintesc de păcatele tale. Așa, dragul tatei, spune tot ce ai greșit și te călește ca un om, iar Dumnezeu te va ierta prin mine păcătosul, după mare mila Lui. Numai să părăsești păcatul i La urmă dădea și puțin canon — metanii, post și milostenie.

37. Spunea ucenicul său că părintele Vichentie primea foarte greu la spovedanie preoți de mir și duhovnici.

— Ascultă, mata, părinte, zicea bătrînul — du-te la părintele Ambrozie din Mînăstirea Neamț. El este duhovnicul preoților.

— De ce nu spovedești preoți? l-a întrebă ucenicul.

— Ei, frate, cel mai greu este să mărturisești preoți și duhovnici! Ei au o mare răspundere înaintea lui Hristos.

38. într-o zi, a spus bătrînul către toți:

— Părinților, iată vin de departe mireni la mînăstire, cu trăistile pUne de daruri. Iar noi le primim darurile și-i lăsăm să plece deșerti. Nimic nu le dăm înapoi. Căci, cine dintre noi se roagă cu post și cu lacrimi

pentru ei? Sau cine le dă sfaturi și cuvinte de mîngîiere? Cine mai face metanii pentru mireni? Vai de noi, părinților! Să știți că o să ne dea Dumnezeu în judecată!

39. În anul 1927, la hramul Mînăstirii Secu, a venit lume multă. Părintele Vichentie i-a primit pe toți cu dragoste, i-a odihnit și ospătat; iar din darurile aduse a împărțit la slujitori, la călugări și la săraci. Văzînd aceasta, casierul mînăstirii i-a zis:

— Părinte stareț, dar totul împărțiți? Mînăstirea cu ce mai rămîne, că s-au cheltuit atîția lei cu hramul?

— Lasă, părinte Eftimie. Astăzi am prăznuit ziua Sfîntului Ioan Botezătorul. La hram mînăstirea nu trebuie să cîștige, ci să se roage și să facă milostenie la toți. Acesta este un hram adevărat!

40. Spunea ucenicul că într-o zi de an nou s-a adunat obștea la stăreție să ureze părintelui Vichentie sănătate și să primească binecuvîntare. Iar bătrînul le-a zis:

— Părinților și fraților, s-ar fi convenit să vă servesc cu cîte un pahar de vin, după obicei, dar nu am. Eu, însă, nu vă dau vin care de multe ori omoară sufletul, ci vă dau cuvinte de folos de la Sfînții Părinți, care dau viață. Nu așteptați de la mine cuvinte înalte că cele înalte sînt sus. Acolo să ne ajute Dumnezeu să ne împlinim cu toții.

După ce le-a vorbit din viața și învățăturile Sfîntului Vasile, a încheiat zicînd:

— Să nu ne deznădajduim, părinților, chiar dacă greșim, ci să ne mărturisim, să părăsim păcatul și să avem nădejde. Că Dumnezeu, ca un Tată bun, mereu ne așteaptă cu brațele deschise.

41. A venit la părintele Vichentie un stareț renumit și au vorbit mult împreună despre mîntuirea sufletului. La urmă, i-a zis bătrînul:

— Părinte stareț, sfinția ta obligi pe călugări să postească cîte două, trei zile, chiar dacă unii nu pot. Nu este mai bine să-i lași după puterea și voința lor? Eu nu fac așa. Le dau post dar cu pîinea pe masă. Cred că mai mare plată vor avea. Ii învăț să postească cu pîinea dinainte. Că „pe dătătorul de bună voie îl iubește Dumnezeu”.

42. Spunea ucenicul că părintele Vichentie mergea uneori la bucătărie și zicea bucătarului:

— Ascultă, mata, părinte, fă mîncare destulă, pentru toată lumea; pune untdelemn cît trebuie și o fierbe bine, să fie bună, ca să nu cîrtească nici să se îmbolnăvească părinții.

43. Spunea iarăși ucenicul că bătrînul venea regulat la masă cu părinții, dar el nu mîncă. Numai seara gusta puțin. Servea la masă, citea cuvînt de învățătură și privea cu dragoste cum mănîncă fiecare. Uneori îi ziceau ceilalți:

- Mănîncă și sfinția ta, părinte stareț.

45. Spuneau ucenicii lui că cea mai mare fantă l. «r.s * 1 .

— El, frațdor, nu-aduc aminte ce zicea Sfîntul Pav^l- ivr; • j .v nu am scos cuvînt deșert din gura mea» T«r ;,, ^ ^^a^el Niciodată clevetesc, cîrtesc, voAesc de rărpefrateie meu Ii rM~~~~~ pentru păcatele mel^ V«i TM« f^"^^^"^^^ TM« ?» "«> în loc să plînr nu «ti,, \^/~ . f f^*^ f^tiior, se apropie ceasul morții mele și nu ștm ce răspuns voi da înaintea lui Hristos ! ^ *

•"••p^ ."» •<!«« pSrmttle VicheaHe cătte duhovnicii nW.tirii-

49. Spunea ucenicul său că părintele Vichentie nu primea niciodată buni pentru spovedanie, sau pentru orice fel de slujbe. Totul făcea gra-tait, din credință și din dragoste, precum poruncește Hristos: „în dar ați luat, în dar să dați” (Mt. 10, 8). De asemenea, nu primea la chilie bani pentru pomelnice, ci zicea:

— Du-te și-i du la biserică, frate.

50. La acest mare părinte veneau zilnic mulți săraci să ceară milostenie. Cum bătea cineva în ușă îndată deschidea și zicea:

— Vai, a bătut Hristos la ușa chiliei mele și nu am ce să-i dau milostenie ! Și îndată lua ce găsea în cale și împărțea. Ori un prosop din cui, ori o pereche de ciorapi, ori ceva ijenit^ri o bucată de pîine. Iar dacă nu avea nim^ic la îndemînă spunea săracului:

— Așteaptă mata puțin afară ! Iar el intra în chilie, se dezbrăca de cămașă, sau își scotea bocancii și îi dădea săracului, zicînd:

— Primește, frate, măcar atît, că n-am altceva pe zraa de astăzi !

La urmă adăuga:

— Vino să mănînci la trapeză. Nu cumva să pleci flămînd !

Și îl servea cu mîinile sale. Apoi îl petrecea pînă la ieșire.

51. Se spunea despre el că niciodată nu purta haine noi, ci numai haine vechi, dar întotdeauna curate. Nu avea uneori nici cămașă de schimb, pentru că totul dădea milostenie. De aceea purta permanent la gît un fular negru, lung pînă la brîu, ca să nu-1 vadă cineva că nu are cămașă pe el,

52. Cînd părintele Vichentie mergea la Tîrgu Neamț să facă cumpărături pentru mînăstire, se adunau în jurul lui toți săracii de pe ulițe, copii orfani, văduve, șchiopi, orbi, cerșetori. Iar sfinția sa le dădea milostenie cea mai mare parte din bani. Din banii rămași făcea cumpărături și se întorcea înapoi.

53. Spuneau ucenicii lui că în vara anului 1928, cînd a fost numit duhovnic la Mînăstirea Agapia, a trecut muntele numai cu traista în spate, în care avea Sfînta Evanghelie, crucea, molitfelnicul, epitrafirul și un rînd de schimburi.

Aceasta era toată averea lui.

54. Spuneau iarăși că părintele Vichentie era chemat uneori la praznic în mînăstire. Și venea cu dragoste. După ce binecuvînta, gusta din mîncare de trei ori, iar paharul cu vin numai îl atingea de buzele sale, apoi zicea:

— Bogdaproste ! Ce bine am mîncat ! Dumnezeu să ierte pe răposatul !

— Mai stați, părinte, și mîncăți cu noi. Nu vă sculați^flămînd de la imasă, stăruiau maicile.

— Am mîncat. Iertați-mă. Mă duc, că mă așteaptă Hristos la chilie ! Și îndată pleca.

55. Odată, a venit un credincios la bătrînul și i-a zis:

— Părinte, cutare om mi-a făcut multe necazuri. Nu mai pot răbda. Spune-mi ce să fac ?

— Ascultă, mata, dragul meu. Nu te tulbura pe fratele în zadar, că nu el, ci diavolul este de vină. Deci, nu rupe legătura dragostei care este mai scumpă decît orice pe lume.

56. Altădată au venit cîtiva călugări la el și i-au zis:

— Părinte Vichentie, spune-ne un cuvînt de folos.

— Părinților — zise bătrînul — de nimic nu ne va întreba Hristos la judecată, decît numai atît: Pentru ce nu ne-am pocăit ? Pentru ce nu ne-am plîns păcatele ? Pentru ce am rămas cu candelile stinse ? Deci, siliți-vă, dragii mei, siliți-vă la pocăință. Că, iată, vine noaptea cînd nimeni nu mai poate lucra nimic. Vine moartea fără veste și ne găsește în păcate. Să fim gata, părinților, să fim gata de drum !

57. A venit odată o călugăriță la părintele Vichentie și l-a întrebat:

— Prea cuvioase, a venit o rudă la noi. Avem voie s-o găzduim în chilie ?

— Maică, ascultă mata. Nici un ceas să nu găzduiești pe mireni în chilie, ci numai la arhondaric. Că chilia călugărului este biserică, este cămară de taină și loc de nevoie. Iar vorbirea cu mireni alungă plînsul călugărului, stinge candela rugăciunii și depărtează pe Hristos din inima lui.

58. Dacă observa vreun mirean că face sminteală în mînăstire, îndată îi zicea:

— Ascultă, mata, frate. Mata trebuie să pleci din mînăstire mai înainte de apusul soarelui, că aici este foc. Aici este loc sfînt, unde sute de suflete se roagă lui Hristos. Aici rugăciunile și metaniile nu mai încetează, nici candelile maicilor nu se sting. De aceea se cuvine să intri eu sfială, să mergi încet, să ai privirea în jos, să nu ții pe nimeni de vorbă și să te rogi, că mînăstirea este loc sfînt.

59. într-o zi l-au întrebat cîtiva credincioși:

— Părinte Vichentie, oare este păcat a mîncă de dulce în zile de post ?

— Ascultați, fraților. Tot ce dezmiardă trupul este păcat. Cînd Biserica ne oprește să mîncăm de dulce, sîntem datori să postim. Eu nu vă pot dezlega să mîncăți. Iar cînd Biserica dezleagă la toate, eu nu vă pot lega să nu mîncăți. Deci să facem așa cum ne învață Biserica.

60. Spuneau ucenicii lui că protosinghelul Vichentie mîncă foarte puțin, numai cît să-și mențină viața. Tot ce căpăta de mîncare împărțea

Ia cei din jurul lui, iar dacă îi mai rămânea ce[\], către seară se ducea la maicile sărace și le zicea:

— Maică, m-a trimis Hristos la sântia ta cu ceva de mincare. Te rog s-o primești în numele Domnului!

(1. Către maicile mai îndestulate din mînăstire, zicea bătrînul uBeori:

— Auziți ce spune Hristos: „JĒeriQți cei milostivi că aceia se vor milui[^]. Deci, mare osîndă vom lua ile nu vom face milostenie. Călugărul trebuie să mănînce un singur fel de mincare și acela cu multă în&înare. Asemenea și baine să aibă numai două — una de lucru și alta de biserica — și acelea să fie simple.

62. Cînd venea vreun sărac la el și nu avea ce să-i dea, se ducea la maici și le zicea cu glas rugător:

— Maică, a venit Hristos la mine și nu am ce să-i dau milostenie ! Te rog, împrumută-mi 100 de lei și dnd voi avea și-i voi da înapoi.

Iar maicile, văzînd dragostea lui pentru săraci, îi răspundeau:

— Poftiți, părinte, 100 de lei și nu ni-i mai da înapoi, că vrem și noi să miluim pe Hristos.

Așa, bunul păstor silea și pe alții să facă milostenie.

63. Altădată a venit un călugăr să-i ceară cuvînt de folos, iar bătrînul i-a zis:

.— Ascultă, mata, părinte. Ai primit ceva astăzi? Astăzi să împărți la toți. Nimic să nu ții pentru a doua zi. Nici bani, nici pîine, nici două haine. Că are grijă Hristos să te hrănească și miine.

64. Într-o iarnă i-a cusut monahia Migalușa — mama sa — un rînd de haine noi călugărești, din lină tigiaie. Dar, înainte de a le îmbrăca, a venit la cuviosul un om sărac cu soția să ceară milostenie. Aveau acasă 10 copii și duceau lipsă de toate. Deci, le-a zis părintele:

— Poftiți hainele acestea de șiac. Sînt preoțești, dar puteți să le prefaceți în haine pentru copii. Iarna țin foarte cald și sînt noi. Tot stăteau la mine degeaba. Noi avem de toate.

— Bogdaproste, părinte, au spus oamenii și au plecat.

— Deci, auzind mama lui a zis, suspinînd:

— Cum a dat părintele de pomană hainele acelea noi, așa de bune?

Cu ce o să se îmbrace în iama asta ?

— Lasă, maică Migalușa, nu mai plînge — au mîngîiat-o celelalte. Are Dumnezeu grijă de părintele Vichentie !

65. Spunea maica Laurenția, ucenica lui:

— Odată, m-am dus la părintele Vichentie pentru mărturisire și l-am găsit spălîndu-și rufele. Era îmbrăcat cu dulamă, fără cămașă pe el.

— Iartă-xnă, maică, că mă vezi așa. îmi spăl cămășile și nu am altele de schimb.

— Dă-mi binecuvîntare, părinte, să le spăl eu.

— Ei, maică, dar popa ce să facă ?

4[^]« Zicea iarăși ucenica lui:

— Părintele Vichentie locuia în casa preoților, alături de ucenicul său, protosinghelul Eftimie. Și venea la el multă lume pentru spovedanie și s&rt. Dar, pentru ca să nu mihnească pe ucenicul său că este trecut cu ve[^]rea, zicea credincioșilor:

— Fraților, mergeți o parte și la părintele de alături. Este un duhovnic foarte bun și iscusit.

67. Spunea maica Laurenția despre acest mare duhovnic că, cu mult meșteșug, reușea să tragă la spovedanie pe maicile care se temeau de canon aspru. Cum vedea vreuna descurajată, chema Ia sine o soră și-i zicea:

— Ia, mata, untdelemnul și faina aceasta și le du la maica cutare, din partea mea, că este lipsită.

— Pentru ce faci aceasta, părinte Vichentie — întreba maica Laurenția, — doar are cu ce trăi ?

— Ca să-i ridic moralul și să-i dau îndrăzneală duhovnicească.

După o zi sau două, cînd o întîlnea în [^]biserică, o chema la sine și-i zicea:

— Maică, sfinția ta ești o călugăriță hună. Ai venit la mînăstire de ațiția ani, ai crescut ucenice, ai făcut ascultare, la biserică vii regulat, Ia strană cînti frumos. Nu trebuie să te descurajezi. Aceasta este lucrarea vrăjmașului. Ai nădejde în mila lui Dumnezeu și vină pe Ia popa. O să-ți citesc o rugăciune, o să te spovedesc și vei vedea pe urmă ce mulțumită te vei simți.

Așa cîștiga părintele Vichentie sufletele tuturor.

68. Acest prea cuvios părinte avea și darul mai înainte-vederii. Cînd venea cîte un frate tînăr la mînăstire, el simțea cu duhul dacă va fi sait nu călugăr hun. Pe unii din frați îi chema la sine și le zicea:

— Dumnezeu și Maica Domnului să vă binecuvinteze, fraților, să ajungeți călugări huni și preoți ai Bisericii lui Hristos. Iar pe alții, chemîndu-i. Ie snunea:

— Fraților, n-o să puteți sta în mînăstire. Aici este greu. Poftiți hani de drum și vă duceți acasă. Ascultați de părinți, învățați o meserie și aveți[frica lui Dumnezeu. Și toți urmau sfatul lui.

69. Spunea maica Laurenția că a venit odată o copila la bunica ei, călugăriță în Mînăstirea Agapia, ca s-o vadă. A doua zi bătrîna s-a dus la părintele Vichentie și i-a zis:

— Binecuvintează, prea cuvioase părinte, pe nepoata mea că se întoarce acasă.

— Dumnezeu și Maica Domnului să te binecuvinteze, soră, să rămâi la mănăstire și călugăriță să te faci !

Din ceasul acela copila a rămas la Agapia și a ajuns călugăriță bună.

70. La părintele Vichentie veneau mulți bolnavi pentru rugăciune. Unii din ei se vindecau. Bătrînul îi primea pe toți cu dragoste, îi mărturisea și le făcea Sfîntul Maslu. El însă simțea cu duhul dacă bolnavul se va vindeca sau nu. De aceea, nu voia să schimbe hotărîrea lui Dumnezeu. La plecare, mîn^a pe cel suferind și-i dădea a înțelege ce va urma.

— Cît să vă dăm, părinte, pentru Sfîntul Maslu? întreba bolnavul.

— Ei, lasă, dacă te vindeci, ne tocmim noi! Și nu lua niciodată bani de la nimeni.

71. Odată s-a îmbolnăvit părintele Vichentie și nu avea unde să se culce că nu avea pat în chilie. Atunci maica Laurenția i-a adus un pat cu pernă și așternuturi și a zăcut bătrînul cîteva zile pe el. După ce s-a ridicat din boală a zis către maici:

— Vă mulțumesc pentru pat, pentru pernă, pentru toate. Luați-lc de acum, că popa s-a făcut sănătos. De ce să doarmă altul pe dușumea din cauza mea?

— Ba nu, prea cuvioase, vi l-am dăruit de tot. Țineți-1 în chilie.

— Dacă-1 țin în chilie iar mă întoarce boala !

După cîteva zile a întîlnit un sărac și i-a dat patul cu tot ce era pe el. Din ceasul acela părintele n-a mai fost bolnav niciodată cît a stat la Mănăstirea Agapia.

72. Spunea odată bătrînul către protosinghelul Eftimie, ucenicul său:

— Astă noapte după ce am făcut cîteva ațe de metanii, m-am așezat puțin pe scaun să mă odihnesc. După cîteva minute am simțit că cineva mi-a smuls cu mînie metaniile din mînă și le-a aruncat. Cînd am deschis ochii am văzut în chilie o ceată de diavoli negri, care săltau și jucau. Dar îndată ce am început să strig către Hristos cu lacrimi, diavolii s-au făcut nevăzuți.

73. Zicea iarăși părintele Vichentie către ucenicul său:

— Bine este călagarului să fie străin toată viața. Dacă nu, să se înstrăineze măcar la batrîaefe, ca să maarâ straia, iar au iatre ai săi. Că așa a făgăduit lui Hristos.

74. Obișnuia părintele să vorbească către fiecare cuvînt de folos. Cum își aducea aminte de vreun cuvînt ziditor de suflet, îndată îl spunea la cea dintîi călugăriță pe care o întîlnea.

— Maică Evsevie, auzi mata? Mi-am adus aminte de un cuvînt. Să ți-1 spun acum, poate nu te mai întîlnești cu el.

La urmă încheia, zicînd:

— Acesta este, poate, ultimul meu cuvînt, ultima binecuvîntare* Cine știe dacă mai ajungem pînă mîine!

75. Intr-o zi l-a întrebat unul din ucenici:

— Cum vă simțiți la Mănăstirea Agapia, părinte Vichentie?

— Slavă lui Dumnezeu pentru toate! Știți ce mă ține aici? Litiir«ghia zilnică și Sfînta împărtășanie! Alfel m-ar înconjura ispitele din toate părțile.

Și s-a folosit mult ucenicul de cuvintele bătrînului*

76. Zicea părintele Vichentie:

— Cine caută a se îndulci de frumuseți trupești este vinovat ca și curvarul, și pînă nu pune hotar, nu se poate împărtăși. Ba și anafora o ia spre păcat. Vai, și ce mulți mai sînt din cei care cred că a pofti nu este nimic ! Dar Hristos spune hotărît: „Dacă ai poftit, iată ai și curvit în inima ta” (Matei 5, 28).

77. Zicea iarăși:

— Cea mai sigură cursă a diavolidui pentru om este amînarea. „Ai vreme să te închini — zice el — să postești mai pe urmă, deseară, mîine !”. Și tot te amînă pînă mori. Iată, așa se pierde omul singur, cu voia lui, nepocăit. A cui este vina?

78. Alteori spunea ucenicilor:

— Fraților, în zadar vă spovediți dacă nu puneți hotar greșelilor.

79. Zicea bătrînul către fiii săi duhovnicești:

— O, ce nebunie fără leac este a jura în fața altarului lui Hristos și în fața a toată lumea, că vei trăi toată viața ta numai în ascultare desăvîrșită, în răbdare, în înfiinare de băuturi și de orice poftă și îndulciri trupești. Și vai! în urma jurămîntului din aceeași zi, începi a căuta să refuzi supunerea, să calci în picioare jurămîntul sfînt și să te întorci cu îndrăzneală la cele dintîi. Nu uita, însă, că jurămîntul acesta în ziua judecării îți va fi cel mai cumplit pîrș. Ține seama că nu numai pentru tine vei răspunde, ci și pentru toți acei ce s-au smintit de tine, precum însuși Hristos zice: „Vai de cel prin care vine sminteala” (Matei 18, 7).

80. Zicea părintele Vichentie și acestea:

-- Pe Mîntuitorul Hristos nimeni nu l-a văzut niciodată rîzînd, dar plîngînd l-au văzut toți adeseori. Nu pentru El plîngea, ci pentru lumea rătăcită în pustietățile păcatelor, unde locuiesc vrăjmașii omenirii, sînd la pîndă neadormiți și căutînd ca fiarele sălbatice să rupă și să înghită pe toți cei rătăciți în acele pustietăți.

81. Pentru cei ce vorbesc în biserică, spunea:

— Vorbirea, glumele și rîsul în biserică sînt păcate contra Sfîntului Duh, adică contra puterii dumnezeiești, căci prin acestea se disprețuiește

sfințenia bisericii și se dă prilej de sminteală puMicuhii. Ba, ceva mai mult, aceste urfoiuni au devenit astăzi un obicei nedespărțit de biserică și de credincioșii săi.

Vai, ce dureros lucru este cind singuri noi disprețuim ce avem' Btai sfint — Biserica — pe care o avem moștenire de la Hristos ! Despre aceasta însuși Domnul spune: „Casa maa^ casă de rugăciune se va chema pentru toate neamurile, iar voi ați facut-o^p^tără de tîlhari*” (Matei 21,13).

82. Iar despre post așa învăța pe ucenici:

— Fără post — adioă infirmare de la mîncare, de la băutură și de la gînduri și fapte rele — nimeni dintre muritori nu poate fi în stare să trăiască viața monakală singuratică, în curățenie trupească absolută și ou deplină pace a oostiiinței. Un trup hrănit și odihnit învinge nea' parat duhul, întuneoă oonștiința și oade victimă a multe feluri de păcate.

83. Alteori, iarăși învăța, zicînd:

— Fraților, vorbirea și glumele în biserică se aseamănă cu rîs la mormînt!

84. Iarăși zicea părintele Vichentie:

— Este adevărat că Mîntuitorul a dat sfinților Săi Apostoli puterea de a lega și dezl^a păcatele — și prin ei arhierilor și preoților — dar cu condiția ca acestea să fie ispășite prin post, rugăciune, canon, lacrimi și hotar.

Ei bine, astăzi mulți caută duhovnici dintre cei mai lesne iertători și încă îi roagă să nu le dea canon mult. Ba încă ar mai cere grațiere definitiv. Unii nu uită să ceară imediat și voie de împărtașanie, indiferent de greutatea păcatelor. Aceasta, ca să-i creadă lumea vrednici. O, ce nebunie fără leac ! Canoanele sînt făcute de Apostoli și de alți sfinți și trebuie aplicate tuturor, după om, după timp și împrejurări. însuși Hristos S-a ostenit, a postit, S-a rugat și a plhis pentru noi.

O, oameni împietriți și orbi, Sfînta împărtașanie este foc ce arde pe cei nevrednici!

85. Iar pentru cei cu totul împietriți la spovedanie, zicea:

— Vai și iar vai celor plini de păcate care caută duhovnici lesne iertători și le firă bineciivîntarea și cu obraznicie îndrăznesc a se împărtași, știindu-se singuri oă sînt nevrednici. Acelora mai bine le-ar fi fost să se fi născut morți, căci, hotărît, iertare nu mai pot avea și partea lor va fi în veci ou Iuda.

86. Alteori învăța marele duhovnic:

— înainte de a merge la spovedanie, cercetează-ți conștiința mult timp și vezi că sînt greșeu mici, care de multe ori pot deveni mai vătă-mătoare ca cele mari. Apoi scrie pe hîrtie tot ce ai greșit și caută un duhovnic iscusit, iar nu lesne iertător. Că nici un duhovnic înțelept nu

poate nesocoti canoanele Sfinților Părinți. Căci Hristos și sfinții Săi, ieri, azi și în veci, aceiași sînt! Deci, mărturisindu-te, cere singur canonul cuvenit și fă-1 îndată, că nu-ți știi ceasul morții. Dacă îți dă vdie du^dv-nicul^ să te împărtașești, încă nu te grăbi, că foc este și arde. Ci, cffirce-teazfl^i mult conștiința și apoi cu mare frică împărtașește-te.

87. Zicea iarăși părintele Vichentie:

— Spovedania deasă slăbește puterea diavolilor.

88. Zicea și acestea:

T— Cei ce se supun păcatelor și patimilor trupești, aceia, acolo, nicidecum nu vor avea iertare.

89. Odată, văzînd bătrînul unele surori cîrtind înmînăstire, le-a.zis:

— Faceți ascultare, maicilor, fără cîrtire, ca lui Dumnezeu. Aceasta este călugăria. Dacă nu, rîde diavolul de voi și vă cîștigă el.

9#. Altădată, văzînd o călugăriță vorbind de rău pe stareță, i-a zis:

— Tu cine ești care judeci pe slujitoarea lui Dumnezeu? Ea, Domnului stă sau cade. Și va sta, că puternic este Dumnezeu să o sprijinească. Se cade însă și slujitoarei Domnului — stareței •— a fi împodobită cu toate virtuțile evanghelice, zidite pe temelia smereniei, judecînd cu nepărtinire și cu îndelungă răbdare, „ca să ia plata chemării de sus*’.

91. Zicea părintele Vichentie către o călugăriță din Agapia Veche care voia să aducă pe oameni cu sila la pocăință:

— Maică Evsevie, pentru ce nu te ții de învățătura Sfintei Evanghelii, care spime așa: „Nimeni nu poate veni la Mine de nu-1 va trage pe el Tatăl” (Ioan 6, 44)? Deci, pe fiecare om, dacă nu-1 trage și nu-1 mișcă Duhul Sfînt, el rămîne împietrit ca Faraon, căruia Dumnezeu anume i-a împietrit inima ca să facă minuni prin el, să se proslăvească prin împietrirea lui. Așa face Dumnezeu cu fiecare om. Nu-1 cheamă cînd vrei tu, ci cînd vrea El. Degeaba te frămînti, căci gîndurile lui Dumnezeu nu sînt ca ale noastre.

92. Zicea iarăși teatre aceeași călugăriță:

—•Ai jurat^răbdare? Rabdă! Nu căuta ce fac alții, că Dumnezeu voiește să cauți de sine-ți. Ce vrei? Să mîntuiești cu forța pe om? Ai uitat ce i-au făcut călugării sfîntului Simeon Noid Teolog? Cum l-au dat afară din mînăstire? Rabdă, deci, și nu te pune împotriva lui Dumnezeu.

93. Altădată iarăși i-a zis bătrînul:

— Căutînd la ceea ce fac alții, greșești. Nu te rătăci, vrînd să îndreptezi pe alții. Ci vezi de tine, că pentru tine ai jurat. Are Dumnezeu grijă de fiecare.

94. Zicea iarăși aceleiași călugărițe:

— Nicăieri nu vei putea «ta, nici vei avea pace să te sointuiești, de nu vei tăcea ca mortul și nu vei irâbda pînă la sînge. Că de te ocupi să mintuiești pe alții, te uiți pe tine*

95* Zicea iarăși părintele Vichentie:

— De cîte ori pitășți pe fratele tău, de attea ori calci EyangLelia care îți arată pe Domnul răstignit.

96. Zicea către aceeași călugăță:

— Dacă toată viața sfinției tale jnr"t? vei kotări ca pe toți și pe toate să-i crezi sfinți și sfinte, nu te poți mîntui și degeaba mai stai în călugărie. Eu cred din inimă că toți stnt sfinți și sfinte și că Dumnezeu îi mintuiește și îi sfințește așa cum eu nu pot pricepe, nici sfinția ta !

97. Zicea părintele Vichentie și acestea:

— Vă Încredințez că cel ce urăște, chiar motivat, pe aproapele său, se face atît de vinovat, incit merită a fi tras la cea mai înaltă instanță de judecată. Iar cel ce defleumă și ponegrește pe aproapele, se aseamănă cu ucigașii de oameni care se condamnă la cea mai grea pedeapsă.

98* Zicea iarăși:

— Nu există sub soare *un* lucru mai dureros, decît un creștin care știe a citi, dar nu are in casa sa Biblia și nu citește în ea zOnic, ca să ia dar și putere.

99* înainte de plecarea sa în Banat, au venit la bătrînul doi ucenici — ieromonahul Climent și monahid Cleopa — și cu multe lacrimi i-au zis:

— Prea cuvioase părinte, în curînd vei pleca de la noi și nu ne vom mai vedea in viața aceasta. Spune-ne ultimul cuvînt de folos.

Iar părintele Vichentie, pimindu-și mîna pe grumazul părintelui Cleopa, și cu cealaltă lovind ușor in masă, a zis:

— Ascultă, mata, părinte Cleopa, ascultă ce-ți spune popa. Iată ultimul meu cuvînt: răbdare, răbdare, răbdare ! Și cînd ți se va părea matale că ai gătit-o, ia-o din nou de la capăt: răbdare, răbdare, răbdare !

— Dar pînă cînd, părinte Vichentie?

— Pînă la ușa mormîntului! Apoi, dragii mei, vom merge noi acolo in grădina raiului. Și acolo cintă păsări așa de minunat! Și sînt copaci cu flori și fructe de aur! Și pajiști care veșnic înfloresc. Și sînt izvoare cu ape limpezi! Acolo vom vedea cetele sfinților. Acolo vom auzicîntările îngerilor. Acolo vom petrece în veci cu Domnul.

Deci, frații mei, acolo in rai să ne întîlnim !

100. Mărturisesc ucenicii săi că în timp ce părintele Vichentie săvîrșea, la Mînăstirea Agapia, ultima Liturghie, s-a văzut de către toți un porumbel deasupra S&itei Mese. Apoi a zburat afară.

— In ce parte a zburat porumbelul? întrebă părintele la sfîrșitul slujbei.

— A zburat către apus — i-au răspuns maicile.

— Deci, către apus trebuie să plec și eu !

191. La^ 26 martie 1940 părintele Vichentie împreună cu ucenicul său, ieromonahul Eftimie Tănase, au plecat ca misionari in Banat. In sunetul clopotelor, obștea Mînăstirii Agapia i-a petrecut plîn^d pînă devale. Apoi, bătrînul, întorcîndu-se spre ele, a zis:

— Maicilor, de-ajuns ! Vă mulțumesc pentru atîta dragoste. întoarceți-vă la mînăstire și nu uitați făgăduințele călugărești de care vom da sãxJELă înaintea lui Hristos. Iertați-mă ! Apoi, făcînd metanie unii altora, Ic-a bincucvîntaș și au plecat.

Iț2, Spuneau iarăși ucenicii săi că în Mînăstirea Vasiova, protosinghelul Vichentie Mălău se nevoia mai mult ca în Moldova. Toată ziua era în biserică și la chilie înconjurat de sute, uneori mii de oameni. Pe unii îi spovedea, pe alții îi min^a, pe toți îi sfătua și pentru toți se ruga.

Apoi, odată cu seara, se retrăgea în pădure, la un loc tainuit unde avea o cruce mare. Acolo se ruga cu lacrimi și făcea mii de metanii pînă în zorii zilei cînd se întorcea la clulie.

1Ș3. In vara anului 1945 marele duhovnic protosinghelul Vichentie Mălău, după o scurtă suferință, și-a dat sufletul în brațele Mîntuitorului și a fost petrecut la mormînt de peste zece mii de credincioși. Toți l-au plîns și l-au acoperit cu țărînă cu propriile lor mîini.

Pînă astăzi vin țărani din Banat — ortodocși și catolici — în pelerinaj, la Mînăstirea Vasiova. Pun luminări și flori pe mormîntul lui, se roagă, plîng, fac metanii, apoi îi sărută crucea și se întorc la casele lor.

După șapte ani de zile, osemintele acestui prea cuvios părinte, pline de bună mireasmă, au fost strămutate la Mînăstirea Secu. Iar miinile Sale, cu care a săvirșit cele sfinte și a miluit pe cei săraci, au fost găsite întregi și nevătămăte, ca semn că Hristos l-a numărat în ceata cuvioșilor părinți, pentru sfințenia vieții și desăvîrșita lui milostenie.

104. *Maică Eufrosina, suflet drept și sfînt* *.

Toate scrisorile le-am primit și vă rog mult, nu vă supărați, căci eu nu răspund nimănui pînă nu sînt împins și îndemnat de Duhul Domnului, căci în mine trăiește Hristos, nu eu. El poruncește, și eu slugă, execut. Așa să trăiți viața în duh și adevăr și dacă Duhul Domnului vă îndeamnă să scrieți mai des, scrieți că mă bucură. La ceea ce m-ați întrebat, o să vă răspund eu în plic închis.

105. *Suflet curat si drept*.

Am primit și vă mulțumesc mult pentru ceea ce aveți în gînd și suflet. Inșă toate se fac cu voia lui Dumnezeu. Omului de lut nu-i

* Trei icrtsori leriie din Banat către ficele sale duhovnicești din minăstirea Agapia, între anii 194^ -1945.

râmine decit să fie supus hotăirii dumnezeiești. Așa fiind, să mtilțwmim lui Dumnezeu și să-L laudăm cât vom fi vii pe pământ, oriunde ne Vom afla, stînd și purtați de Duhul Sftnt, în chipul cum omul niciodată n-are să priceapă.

Vă pomenesc cu credință și vă trimit hincucvîntarea Domnului, aimiin. Fiți sănătoase. Mai scrieți.

106. *Suflet drept fi credincios,*

Vă mulțumesc, matala și la toate surorile din casă, cinei la număr. Tot ce trebui© am făcut și fac mereu rugăciuni și cereri, după cum m-ați rugat prin scrisoare. Deci, luați aminte de sine-vă numai, trăiți numiai îniauntru vostru și nu în afară, și smerenia cu supunerea să vă fie hrana zilnică. Rămîneți cu Dumnezeu trăind. Amin.

Cuvint despre Sfînta Rugăciune *

Mîntuitorul S-a intrupat ca să ne fie nouă spre model de viață trupească și sufletească pe pămînt și pregătitoare pentru viața de dincolo de mormînt.

Iubite, adîncește-ți cugetarea la Marta care primește pe Domnul și la Măria care cade la picioarele Sale.

Amîndouă surorile au mare osîrdie în lucru, însă sînt cu totul deosebite lucrările lor. Că Marta slujea, gătind hrana pămîntească, trupească. Domnului; iar Măria, șezînd lîngă picioarele Lui, asculta cuvintele Lui. Una odihnea pe Cel văzut, iar cealaltă slujea Celui nevăzut, că era cu adevărat și om și Dumnezeu, Cel de față. Același Stăpîn, osîrdia amîndurora femeilor a primit-o. Dar Marta, de osteneală obosită, cere mijlocitor pe Domnul către Măria să o ajute: „zi-i ei ca sculîndu-se să slujească Ție cu mine”.

Iar Domnul îi răspunde: „Marto, Marto, te grijești și spre multe te silești, iar Măria partea cea bună și-a ales-o, care nu se va lua de la dînsa”. Că n-am venit pe lume ca să stăm pe așternuturi moi și pîntecele să-1 hrănim, ci am venit ca pe voi să vă hrănesc cu cuvîntul adevărului și cu vederea tainelor.

Pe una dar n-a oprit-o de la cele ce lucra, iar pe cealaltă a laudat-o că și-a ales partea cea bună. Amîndouă femeile lucrau cu osîrdie, însă partea sufletească era mai de valoare, căci era o privire tainică.

Tu, suflete, alege ce voiești. De voiești, slujește în numele lui Hristos, ca Marta cele pămîntești. Domnul îți dă voie, că zice: „întrucît ați făcut unuia din acești frați ai mei prea mici, mie ați făcut”. Că ori

* Copiat după un manuscris original al protosii^hdlului Vich^ntie Măiău păstrat în Minăstirea Agapia Veche.

de {Uimești străini, ori odihnești săraci, ori de te pleci către cei ce se aflai în dureri, îi nevoi, în primejdie, ori de slujești bolnavi, toate asupra Sa le primește Hristos.

Iar de vrei să rîvnești Măriei care a lăsat slujba trupului și și-a a<bictt mintea spre cele sufletești, apoi curat să săvîrșești lucrul. Părăsește trupul, lasă lucrarea de pândnt și facerea de bucate și celelalte (tm timpul rugăciunii) și șezi lîngă picioarele Domnului și ascultă cuvintele Lui. Căci învățăturile Domnului întăresc nevoile trupului.

Deci, ai luat, iubite, pildele și dovada. Alege ce vrei. Sau slujitor fii săracilor, săii îndrăgitor dogmelor lui Hristos. Iar de poți pe ambele, plată vei lua.

Domnul prețuiește mai mult partea Măriei. De voiești să iubești cu adevărat pe Hristos, trebuie să uiți de însuți trupul tău. Și rugîndu-te, vezi să nu ceri în loc de altele, altele. Nu bani, nu slavă omenească. Caută împărăția lui Dumnezeu mai întîi și toate celelalte se vor adăuga ție.

Iar ale rugăciunii două sînt chipurile: unul al slavosloviei, cu smerenia minții, iar al doilea al cererii. Rugîndu-te, nu veni îndată spre cererii, căci îți pîrăști voirea ta, dovedești că te rogi silit. Incepînd dar rugăciunea, părăsește-te pe sine-ți și ale tale nevoi. Lasă pămîntul și te înalță spre ceruri. Și cînd te rogi, nu rătăci mintea încoace și colo, ci recunoaște-ți micimea și slăbiciunea ta și îngustimea ta de pricepere. „Că Tu ne-ai zidit pe noi și nu noi. Tu ești Dumnezeu nostru”. Zi că tu ești un om păcătos. Deși nu te simți, totuși trebuie să zici aceasta: „Vezi, nimenea nu este fără de păcat, fără numai Dumnezeu”. Pentru aceasta zice Apostolul: „Nimic nu știu în mine rău”. Dar aceasta nu-mi dă dreptul să mă cred drept. Căci proorocul David zice: „Greșelile cine le va pricepe?”. Și iarăși Domnul zice: „Cînd toate le vei face, zi: Slugi netrebnice sîntem, căci cele ce am fost datori de făcut am făcut”. Și iarăși socotește-te, că trebuie cu smerenie multă să-1 crezi pe altul a fi mai de cinste decît tine. Căci nu știi pe care-1 iubește Dumnezeu mai mult.

Domnul te-a zidit și se îngrijește de a ta mîntuire și știe pentru fiecare dacă îi este de folos, ori să fie sănătos, ori bolnav, ori bogat, ori sărac. Ci tu cere împărăția lui Dumnezeu, căci restul vine de la sine. Și cînd ceri ceva stăruie mult și nu te descuraja. Că cine din voi are prieten și va merge la miezul nopții la el și îi va zice: prietene, dă-mi împrumut trei pîini, că mi-a venit un prieten din depărtare și nu am ce să-i pun dinainte. Și acela va răspunde: nu-mi face osteneală căci e tîrziu, m-am culcat cu copiii și-i noapte, nu pot să-ți dau. Și dacă pentru prietenie nu-i va da lui, apoi măcar pentru stăruință îi va da lui. Pildă ne dă Domnul ca să fim tari în credință și stăruitori.

Să nu zici că păcătos sînt și nu mă aude Dumnezeu. Iniirăzii[^]ște, după rugăciune, măcar oricît timp lung ar trece, nu dispera ci așteaptă, că Dumnezeu îți va da cererea și să ceri mereu, lucind binele. Căei de slăbește rugăciunea și peste tinereți se toarnă băutura, s-a pierdut curăția și s-a prefăcut omul. Că dacă omul se dă pradă poftelor, Dumnezeu nu-i ajută.

De stai cu nepăsare la rugăciune, fugi de îndată de acel loc, ca nu cumva SSL primești urgia și pedeapsa Im[^]Dumnezeu, în loc de plată. Că zice Domnul: „Tot cel ce va cere va ma, cel ce caută va afla și celui CC bate i se va deschide” (Matei 7, 7). Căci ce altceva voiești să capeți decît mîntuirea ta?

Învață-te a răbda. Vezi pe Avraam cum l-au chemat din pămîntul asirienilor și i-a făgăduit Palestinei: „Ție-ți voi da pămîntul acesta și seminției tale . . . pe care o voi înmulți ca stelele cerului” (Fac 15, 18). Și el n-a cîrțit că ajunsese bătrîn și nu i se împlinise făgăduința de fiu și de înmulțirea seminției sale. Ci a rămas mereu tare în credința sa. Că nevasta îmbătrînea, iar cu credința întinerea. Dumnezeu toate le face și le preface precum voiește. Cînd în Avraam murea firea de bătrînețe, a înviat făgăduința lui Dumnezeu. Urmează credinței lui Avraam. Dar noi un an ne rugăm și apoi ne depărtăm. Doi ani postim apoi încetăm. Deci să nu slăbim, căci Cel ce S-a făgăduit lui Avraam, și nouă s-a făgăduit. „Veniți către Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi” (Matei 9, 28). El deci ne făgăduiește milă. Pentru tine a venit pe pămînt și tu nu-L crezi pe El pe cuvânt?

Noi ne sfiim să ridicăm jugul Lui și prin ușa cea strîmtă să intrăm. Preferăm marea păcatelor.

Tu, cînd ai cerut, nu ai avut credință, sau n-ai cerut ceea ce era de folos sufletului tău; sau n-ai stăruit. Că scris este: „Că întru răbdarea voastră veți dobîndi sufletele voastre” și „Cel ce va răbda pînă la sfîrșit, acela se va mîntui” (Matei 24, 13).

Vei zice însă: știe Dumnezeu inima celor ce se roagă. Că n-are Dumnezeu nevoie de cererea noastră. Că bun fiind, plouă peste cei drepiți și peste cei nedrepiți. . . Dar împărăția lui Dumnezeu fără fapte și stăruință nu o vei lua. Căci trebuie mai întîi să dorești cele ce vrei să iei și să ceri cu credință, cu răbdare și cu osteneală. Că tot lucrul cîștigat cu osteneală îl păstrezi cu atenție, să nu-l pierzi, că știi cît de mult ai ostenit pentru el. Solomon ce a folosit dacă a luat darul în dar, fără osteneală? L-a pierdut! Deci nu te împruțina cînd nu iei degrabă cererea ta. Că dacă cel ce a luat talantul și l-[^]îngropat întreg, s-a osîndit numai pentru că nu l-a neguțătorit, apoi cel ce l-a pierdut nu se va osîndi?

Dumnezeu face tot ce știe că ne este de folos. Numai noi să cerem cu stăruință. Veăsi pilda cu văduva și judecătorul cel nedrept, care pentru stăruința ei l-a împlînzit?

Așa și noi [^]să stăruim mereu. Amin.

Mînăsnrea Agapia — 1938

Protosinghel VICHENTIE MĂLĂU

CU n03UL VITALIE MONAHUL

Sfiatul Munte Athos[^]

(1891—1945) *

Acest cuvios părinte a fost un mare și tăinuit sihastru român din Muntele Athos. Era de loc din județul Botoșani, iar cu metania din Mînăstirea Neamț. Fiind chemat de Hristos la viața duhovnicească, monahul Vitalie a luat din tinerețe jugul nevoinței călugărești, întrecînd pe mulți cu postul, cu [^]rugăciunea cea de taină, cu lacrimile și cu privegherea.

Rîvnind nevoinței celei mai înalte, în anul 1938 s-a dus la Sfîntul Munte și acolo, făcîndu-și un mic bordei, sihăstrea singur în pădurile din jurul Mînăstirii Caracalu, ctitorită de Petru Rareș. Dar osteneala părintelui Vitalie era cu totul ascunsă în Hristos. Nimeni nu știa unde anume se sălășluiește, cum se roagă și la ce măsură duhovnicească a ajuns. Nu-l vedea nimeni, uneori luni de zile. Numai vara lucra la Mînăstirea Caracalu, de unde își primea puțină hrană pentru întreținere. Apoi iar se retrăgea la mult dorita liniște.

Spun părinții atoniți care l-au cunoscut că părintele Vitalie era întotdeauna senin și luminat la chip, că păzea cu desăvîrșire tăcerea, că nu vorbea niciodată despre cineva, că se socotea pe sine cel mai păcătos om de pe pămînt și că era mare lucrător al rugăciunii lui Iisus.

Uneori, cuprins de lacrimi și de bucuria Duhului Sfînt, zicea aceste cuvinte:

„Slavă Ție, slavă Ție, Iisuse. Fiul lui Dumnezeu că m-ai chemat pe mine nevredaicul la viața monahală și m-ai adus aici, în grădina Maicii Tale, să mă pot ruga în liniște pentru toată lumea!”

Acest părinte iubitor de Dumnezeu, cuiioscîndu-și mai dinainte ceasul sfîrșitului său, a spus părinților:

* Dapă mărturiile monahilor români din Muntele Athos.

— Peste trei zile, la praznicul înălțării Sfintei Cruci, mă duc la Biiixinezeu! Apoi s-a mărturisit, a primit Prea Curatele Taine și la 14 septembrie 1945, s-a odihnit cu pace, dându-și sufletul în mlinile Dejmkuhu •. Părinții l-au înmormlntat în cimitirul Mînăstirii Caracalu.

^Doamne, odihnește cu sfinții pe părintele nostru Vîtalie!

rkIOI>^ABUL GALACTION I U E
MSnăstirea Sihăstria

a. Viata

Acest călugăr îmbunătățit s-a născut în comuna Pipirig-Neamț, din părinți săraci. În tinerețe a fost cioban la oile sattdui. Apoi, dorind să urmeze lui Hristos, în anul 1918 a intrat în nevoința călugărească la Mînăstirea Sihăstria. În anul 1925 a primit tunderea monahală de la starețul Ioanichier

Aici a avut aceeași ascultare binecuvîntată. Timp de 25 de ani a păstorit oile mînăstirii. În toamna anului 1946 s-a mutat la cele veșnice cu sufletul împodobit de multe fapte bune.

li« Fapte și cuvinte de învățătură

1. Spunea ucenicul său că părintele Galaction nu mînca niciodată pînă nu-și făcea obișnuitul canon călugăresc. Cînd îl chemau frații la masă, bătrînul răspundea:

— Iertați-mă, fraților, eu nu mi-am făcut pe astăzi datoria către Dumnezeu. Deci, cum să mănînc dacă nu mi-am făcut datoria?

Apoi, părintele se retrăgea în pădure, își termina rugăciunile metaniile și așa stătea la masă.

2. Spunea iarăși ucenicul său că bătrînul nu mînca miercurea și vinerea pînă seara, după ce răsăreau stelele. Atunci părintele își făcea semnii crucii, cerea iertare de la toți, lua anaforă și apoi mînca liniștit. Odată l-a întrebat ucenicul:

— Părinte Galaction, ziua este mare și sfinția ta ești slab și bătrîn. Nu ar fi bine să dezlegi cu masa mai devreme?

— Frate Costache, ascultă ce mi-a spus părintele Atanasie din Mînăstirea Neamț. Odată, un sfînt a văzut», ducînd un[mort la; groapă, iar

• în 'AdiOB este tradiția r» mocabii care mor în «ina de 14 peptembrie — înălțflrea Sfintei Cruci — ^t cei mai plficiți Ini Dnmnezen.

•• Dnpă^mărtnrile arhim.' Geopa Hie, din MfnSftîrea Sibfietria, nfnîcnTnionalinlm Galaction lije.

înaintea și în urma sicriului mergeau doi îngeri frumoși. Atunci, sfîntul i-a întrebat: „Cine sînteți voi?” Iar îngerii au răspuns: „Eu mă numcisc Miereurea și eu Vinerea! Am venit aici cu porunca Domnului să ajutăm aceft ««iflet, care în toată viața a postit miercurea și vinerea în cinstea patimilor lui Hristos”.

De cînd mi-a spus părintele Atanasie istoria aceasta, n-am mai mîn' cat nimic în aceste zile, ca să-mi ajute și mie sfînta Miercuri și sfînta Vineri în ceasul morții.

3^ Acest smerit părinte, dacă vedea pe cineva trecînd pe lîngă stîna, îndată zicea ucenicului său:

— Du-te, frate Costache, și cheamă pe omul acela să stea la masă cm noi. Că aici la oi este izvor și dacă nu dai deloc din el, izvorul seacă. Iar jacă dai cîte ceva. Dumnezeu ține oile sănătoase și nu se cunoaște de unde dai, că este binecuvîntarea Domnului peste noi.

4» Mai spuneau ucenicii lui că n-au văzut niciodată pe părintele Galaction să mănînce singur sau pe ascuns. Dacă primea ceva de năincare din mînăstire, nu gusta nimic pînă nu venea la stîna. Aici îi chema pe toți și împărțea egal la fiecare.

— De ce nu mănînci niciodată singur, părinte Galaction? îl întrebau frații. Iar el le răspundea:

— Mare primejdie este pentru călugăr să mănînce pe ascuns! Apoi, cu inima plină de pace, adăuga:

— Ei, fraților, dragostea și cu frăția mult întrece bogăția!

5. Părintele Galaction era cel mai sărac călugăr din mînăstire. Avea un singur rînd de haine, un cojoc și cîteva schimburi. Odată l-a întrebat ucenicul:

— De ce nu-ți faci și sfinția ta niște haine bune, cum au ceilalți părinți? Iar bătrînul i-a zis:

— Frate Costache, eu m-am spovedit la un pustnic pe care l-am întîlnit umblînd cu oile prin munte. Acela mi-a spus: „Părinte Galaction, să ai atîta avere cît să o poți duce odată în spate, cînd te muți dintr-un loc în altul”. Apoi mi-a adăugat: „Să nu-ți rămîna niciodată^canonul de metanii, să zici neîncetat rugăciunea lui Iisus și să te împaci cu toți mai înainte de asfințitid soarelui. De vei păzi toate acestea. Dumnezeu îți va face' parte de mîntuire”.

6. Altădată a întîlnit bătrînul în pădure un pustnic sfînt și l-a întrebat:

— Spune-mi, părinte, cînd va fi sfîrșitul lumii?

Iar cuviosul sihastru suspinînd, i-a răspuns:

— Știi cînd va fi sfîrșitul lumii? Cînd nu va mai fi cărare de la vecin la vecin ! *

Apoi, sărutîndu-se unul pe altul, s-au despăirîțit.

7. Seara, obișnuia părintele Galaction să pună pe frați la citit, din pateric și din Sfînta Scriptură, că foarte mult dorea să asculte cuvîntul Domnului.

QfSSXdi a zis ucenicului său:

— Frate Costache, te rog mai citește în Sfînta Scriptură despre răbdarea lui Iov.

Cît timp fratele citea, părintele Galaction lăcrima. Apoi a adăugat:

— Iată, acesta a fost un om mare pe lume că n-a cîitit înaintea lui Dumnezeu cînd i-a luat atîtea oi, atîtea vite și copii. Dar eu, păcătosul, cît sînt de slab în credință, că dacă se îmbolnăvește sau pierе vreo oaie, nici nu pot mîncea în ziua aceea.

— De ce nu mămnci atunci, părinte? îl întrebă ucenicul.

— Apoi, mai am curaj să mămnc, cînd văd că Dumnezeu pedepsește turma pentru păcatele mele?

8. În toamna anului 1946, după aproape 30 de ani de ascultare, părintele Galaction și-a rupt un picior. Pe cînd zăcea în pat și își aștepta sfîrșitul, a auzit că a murit un călugăr, anume Nazarie. Deci, a spus starețului cu lacrimi:

— Vă rog, părinte stareț, să nu-1 îngropați pe părintele Nazarie fără mine. Nu faceți cheltuială de două ori. Mîine seară la ora 6 mă voi duce și eu din viața aceasta. A doua zi, la ora prevestită, bunul ostaș al lui Hristos și-a dat, duhul în mîinile Domnului. În ziua aceea împlinea 64 de ani.

Așa s-a săvîrșit acest fiu al ascultării !

MONAHUL GHERVASIE GAȘPAR

Mînăstirea Sihăstria

(1925—1948) **

Era de loc din județul Iași. După ce a învățat cîteva clase secundare, a urmat școala de cîntăreți bisericești din Mînăstirea Neamț și a îmbrățișat viața monahală. Avea suflet curat și cînta îngerește. Mai tîrziu, îmbolnăvindu-se, a făcut ascultare un an de zile la oile mînăstirii. Acolo

* Adică va lipsi dragostea între oameni !

** După mărturiile arhim. Neopa Ilie, fost stareț în M-rea Sihăstria, între anii 1945—1949.

a citit cuvintele Sfinților Părinți și a început a învăța rugăciunea lui Iisus. Inima sa era cuprinsă de o mare pace duhovnicească. Iubea liniștea și tăcerea. În biserică stătea nemișcat cîte patru ore și era așa de pătruns de dulceața rugăciunii interioare încît nu observa cînd se termina slujba. Uneori îl întrebau frații:

— Cum te simți în biserică, părinte Ghervasie?

— Mă simt ca în cer ! răspunde i el. Părinții mi se par ca niște îngeri, iar sfinții de pe icoane plutesc în văzduh !

Astfel, toți s-au folosit de cuvintele și de așezarea lui.

În toamna anului 1947, fratele Gheorghe Gașpar a venit la Mînăstirea Sihăstria. Încă nu era călugăr. Toți îl iubeau pentru blîndețea și smerenia lui. La strană cînta așa de frumos că scotea lacrimi. Iar cînd nu cînta, se ruga în taină cu rugăciunea lui Iisus. La sfîrșitul slujbei parcă era răpit. Unul dintre părinți îl deștepta, zicînd:

— Frate Gheorghe, hai la chilie că s-a terminat privegherea !

Într-o zi a zis către stareț:

— Doresc să mă fac călugăr ! Vreau să fiu și eu dincolo numărat în ceata călugărilor ! Părinții l-au călugărit. Simțeau că îl cheamă Dumnezeu. Era suferind.

— Dă-mi un cuvînt de folos, părinte Ghervasie ! i-a zis un frate. Iar el a răspuns:

— Îmi pare rău că mă duc din trup și n-am învățat mai bine rugăciunea lui Iisus ! În toate necazurile mele numai cu aceasta m-am mingîiat.

La 5 octombrie 1948, bunul nevoitor a cerut Prea Curatele Taine. Părinții l-au dus la biserică, și l-au împărtășit. Apoi, i-au zis:

— Părinte Ghervasie, cîntă un axion la Maica Domnului, așa cum cîntai odată !

Iar el a cîntat cu glas îngeresc, pînă de bucurie, axionul „Vrednică ești cu adevărat”. Apoi, sărutînd icoana Maicii Domnului și cerîndu-și iertare de la toți, s-a dus la chilie. După trei ore și-a dat sufletul în mîinile Mîntuitorului nostru Iisus Hristos.

CUVIOSI PĂRINȚI
din a doua jumătate
a secolului XX

IEROMONAHUL VARNAVA LASCONI

Mănăstirea Bistrița— • VSkea

(1884—1953)

Părintele Varnava Lasconi a fost unul dintre marii duhovnici ai minăstirilor oltenești din secolul nostru. Sihastru și ascet neîntrecut, călugăr foarte îmbunătățit, ascultător desăvârșit, lucrător de taină al rugăciunii lui Iisus și vrednic slujitor al Bisericii lui Hristos.

S-a născut în Hațeg din părinți săraci și credincioși. În 1908 a intrat în nevoința călugărească la Episcopia din Râmnicu-Vâlcea. Întrecînd pe toți cu blîndețea, cu răbdarea și cu ascultarea, în anul 1911 a fost călugărit. Timp de 20 de ani a fost grădinarul episcopiei. Ziua lucra și uda grădina, iar noaptea se ruga și se odihnea cîteva ore pe un scăunel, după obiceiul Sfîntului Ierarh Calinic.

Episcopul Vartolomeu, cucerindu-se de viața lui, în anul 1935 l-a făcut preot și l-a numit duhovnic la Mănăstirea Bistrița, ctitorită de Barbu Craiovescu. Aici s-a nevoit încă 18 ani de zile, săvîrșind cele sfinte și mîngîind pe oameni. Apoi s-a retras în pădure, la peștera unde au fost ascunse moaștele Sfîntului Grigorie Decapolitul. Acolo s-a nevoit cîteva ani în desăvîrșită liniște și rugăciune.

Numele lui se făcuse cunoscut peste tot în partea locului, căci primise de la Dumnezeu darul izgonirii duhurilor necurate. Însuși spunea că multe ispite a răbdat de la diavoli în pustie. Odată vrăjmașul i s-a arătat în chip văzut și, apucîndu-l de haină, l-a aruncat în prăpastie. Dar mîna Domnului l-a scăpat prin minune, că, agățîndu-i-se rasa într-o creangă, s-a izbăvit de moarte. Între anii 1950—1953 părintele Varnava a slujit ca preot și duhovnic la Mănăstirea^ Surpatele, fiind un exemplu pentru toți cu faptele și pilda vieții sale, îndemnînd multe suflete să urmeze lui Hristos.

În primăvara anului 1953, cuviosul Varnava, mult nevoitorul, s-a aăvîrșit cu pace și a fost înmormîntat la schitul Păpușa din apropiere.

MONAHUL EVGHENIE DUMITRESCU

Schitul Brazi — Județul Vrancea

(1880—1954)

a. Viata

Părintele Evghenie Dumitrescu a fost un desăvârșit călugăr atonit.

Originar din comuna Segarcea-Dolj, în anul 1903 se duce la Muntele Athos și se face călugăr în schitul Prodromul. După nouă ani de smerită ascultare este trimis în țară la schitul Darvari din București. Iar în anul 1917 este trimis la metocul schitului Prodromul din comuna Țifești-Vrancea, pe care îl conduce cu multă pricepere aproape patruzeci de ani, adunând în jurul lui mai mult de 12 ucenici.

În toamna anului 1954 s-a mutat din viața aceasta și a fost înmormântat la schitul Brazi din apropiere.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Când a ajuns părintele Evghenie superior la metocul schitului Prodromul de la Țifești era o mare foamete. Mulți oameni de prin sate — copii, tineri și bătrâni — erau amenințați să moară de foame. Atunci el, găsind destule alimente la metoc, a chemat sătenii din Țifești și le-a împărțit gratuit grâu, porumb, cartofi și fasole.

Așa a scăpat de la moarte sute de oameni.

2. Acest mare nevoitor era atât de blînd și înțelept în cuvînt și în faptă, toți se foloseau de exemplul lui. Numele lui se făcuse cunoscut peste tot, încît unii, lăsînd cele trecătoare „după sfatul lui”, ajungeau călugări iscusiți. În acești ani s-au adunat în jurul său 12 ucenici, care i-au slujit cu credință pînă la sfîrșitul vieții, trăind în cea mai deplină armonie și ascultare și neieșind niciodată din cuvîntul bătrînului. Împreună se rugau împreună mîncău, împreună lucrau și niciodată nu scoteau cuvînt deșert din gurile lor. Cu mîinile lucrau, iar cu mintea rosteau rugăciunea lui Iisus. Apoi, deși lucrau în vie, nu gustau nici o bobită de struguri pînă la vremea mesei, căutînd să urmeze întru totul dascălului lor. Iar la masă, numai după ce gusta bătrînul, începeau și frații să mînce.

3. Spuneau ucenicii că părintele Evghenie nu încuia niciodată chilia, alimentele și vasele cu vin, dar nimeni nu îndrăznea să ia ceva fără binecuvîntarea lui.

Uneori zicea ucenicilor săi:

— Părinților, beciul este deschis. Cine vrea poate să servească un pahar de vin. Dar nu uitați că furtunul de deasupra este un șarpe cu două capete. De orice capăt te atingi, te poate mușca*

4. Odată, un frate a intrat noaptea fără de veste în chilia lui și l-a văzut cu mîinile în sus, rugîndu-se cu lacrimi și zicînd:

— Doamne, caută cu milă spre zidirea Ta și nu mă lepăda pe mine de la fața ochilor Tăi !

5. Pentru sfințenia vieții lui, uneori îl ruga episcopul să primească preoția, iar bătrînul se smerea, zicînd:

— Preoția este un har al lui Dumnezeu ce se cuvine sfinților, iar nu celor păcătoși.

6. Într-o zi un om beat l-a defăimat în public pe părintele Evghenie. Iar bătrînul nimic nu zicea. Atunci ucenicii l-au întrebat:

— Cum ai putut răbda, părinte, ocara aceasta? Nu vrei să-l reclamăm la poliție?

— Nu este bine să-l reclamăm, ci să răbdăm că sîntem călugări. Că nimeni nu mi-a vorbit așa de frumos ca fratele acesta ! Cuvîntul de laudă pentru călugăr este bucuria diavolilor, iar cuvîntul de batjocură este bucuria îngerilor.

7. Spuneau ucenicii că adeseori un sătean lăsa oile să pască în via minăstirii. Deci i-au zis frații:

— Dă-ne voie, părinte, să scoatem olie din vie și să spunem omului să le păzească.

— Nu este bine, fraților ! a zis bătrînul. De ce să întristăm sau să smintim pe mirean? El nu vede că oile sînt în vie? Lasă să le scoată el, ca să nu-l supărăm.

8. Uneori venea la părintele Evanghelie cîte un sătean nevoiaș iș-i cerea împrumut alimente, vase sau unelte de lucru. Iar bătrînul îi zicea cu blîndețe:

-- Du-te, frate, în magazie și-ți ia ce-ți trebuie. Iar cînd vei termina treaba, adă lucrul înapoi și-l pune de unde l-ai luat.

El niciodată nu urmărea pe datornici, nici nu le cerea împrumutul înapoi.

9. Cea mai obișnuită ascultare a părintelui Evghenie era munca la bucătărie. În timp ce frații lucrau la vie, el făcea focul, fierbea mîncarea frămînta pîinea, aducea apă, spăla vasele și zicea în taină rugăciunea lui Iisus. La amiază, cînd toate erau gata, zicea:

— Părinților, poftiți la masă !

Așa s-a nevoit părintele Evghenie aproape 40 de ani, slăvind pe Hristos și slujind cu dragoste pe oameni. Apoi și-a dat sufletul în mîinile Domnului, fiind îngropat de ucenici lîngă biserica schitului Brazi.

IEROMONAHUL COZMA POPA

Minăstirea Cocoș — Tulcea

(1868—1954)

Acest părinte iubitor de Hristos s-a născut după trup în comuna Bujor, județul Galați, iar după dub s-a născut în Minăstirea Cocoș.

În anul 1920 a intrat în nevoița călugărească, iar după câțiva ani s-a învrednicit de darul sfintei preoții. Părintele Cozma era un adevărat călugăr, pr^flrt: și doctor de suflete, fiind blînd și iscusit. Cel mai mult iubea rugăciunea, slujba la biserică, postul și neagoniseala. Pentru osîrdia și smerenia lui dobîndise de la Dumnezeu darul rugăciunii lui Iisus, cu care se îndeletnicea ziua și noaptea. Iar dintre cărți, după Sfînta Scriptură, citea cel mai mult viețile și nevoițele sfinților. Timp de 30 de ani a citit zilnic Viețile Sfinților la trapeză, pentru a mîngîia și folosi pe toți. În vara anului 1954 a chemat duhovnicul și i-a spus:

— Peste două zile, la Vecernie, mă duc la Hristos. Apoi s-a mărturisit din copilărie și a primit dumnezeieștile Taine.

— Părinte Cozma, da-ne un cuvînt de folos mai înainte de a ne despărți — a zis ucenicul.

— Fraților, să aveți mai presus de toate răbdare, fără de care nu este posibilă viața călugărească. Să fiți osîrduitori la biserică și să nu vă rămîna pravila și canonul de chilie.

În ultima zi n-a mai vorbit. Tăcea și zicea în taină rugăciunea lui Iisus. În stînga ținea sfînta cruce și cu dreapta se însemna mereu. Cînd a început vecernia, deodată fața părintelui Cozma s-a luminat mult. Apoi a zis:

— S-a săvîrșit! Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri, Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi!

În clipa aceea părintele Cozma și-a dat duhul.

ARHIMANDRITUL SAVA CEMPOCA

Schitul Sfîntii Ioan Botezătorul — Alba Iulia

(1888—1955) *

a. Viața

Acest părinte iubitor de Dumnezeu a fost un iscusit nevoitor și povățuitor de suflete.

* După mărturiile surorii sale — monahia Vitalia Cimpoca — din Minăstirea Țigănești și a mai multor ucenici.

S-a născut în comuna Sadu, județul Sibiu, din părinți binecredincioși. Era cel mai mare dintre cei cinci copii. Mai tîrziu, atît părinții cît și copiii au îmbrățișat viața monahală și au ajuns călugări buni.

Părintele Sava a luat cel dintîi jugul lui Hristos. În anul 1904 a intrat în obștea Minăstirii Căldărușani, iar după patru ani a primit schima monahală. Mai tîrziu i-a urmat tatăl, cu al doilea frate, care s-a călugărit sub numele de Elisei. Iar mama cu trei fete s-au călugărit în Minăstirea Țigănești. Era un lucru minunat a vedea pe tata cu fiii și pe mama cu fiicele, împreună ostenindu-se pentru Hristos și unii pe alții îndemnîndu-se la rugăciune, la smerenie și ascultare.

În anul 1914, părintele Sava a fost hirotonit preot la Minăstirea Tismana. Între anii 1918—1946 a fost, pe rînd, preot și duhovnic în mai multe minăstiri, iar în anul 1946 a fost numit egumen la schitul Sfîntul Ioan Botezătorul din Alba Iulia. După o aleasă activitate duhovnicească, în toamna anului 1955, arhimandritul Sava Cimpoca s-a mutat cu pace la cereștile locașuri.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Acest părinte vrednic de pomenire întrecea pe mulți călugări cu postul, cu privegherea, cu bărbăția și cu rîvna pentru împlinirea faptelor bune. Cel mai mult se jertfea cu săvîrșirea Liturghiei zilnice și cu spovedania credincioșilor. Deși era aspru la canon și hotărît în cuvînt, totuși mulți îl căutau și îl aveau de părinte duhovnic.

2. Mărturisesc ucenicii lui că părintele Sava primise de la Dumnezeu, pentru viața lui aleasă, darul izgonirii duhurilor necurate. Zilnic veneau la el oameni bolnavi pe care părintele îi făcea sănătoși cu postid și cu rugăciunile sale. Din această pricină multe ispite pătimea de la diavoli.

3. Odată l-a întrebat un episcop:

— Părinte Sava, de ce te chinuiești așa de mult cu postul, cu privegherea și cu rugăciunea?

— Prea sfințite. Domnul nostru Iisus Hristos a suferit pentru noi toți, iar eu sufăr numai pentru păcatele mele!

4. Părintele Sava slujea întotdeauna cele sfînte cu multă evlavie și fără nici o grabă. Într-o zi însă, cîntărețul cînta repede la strană. Atunci bătrînul a zis ucenicului său:

— Spune-i cîntărețului că eu nu mă grăbesc!

5. Într-o zi nu avea cine face mîncare la obște. Atunci părintele Sava, după ce termină slujba, a tăiat lemne, a pregătit mîncarea, a sunat clopotul și a servit pe toți la masă. La urmă a început să spele vasele.

— Lasă, părinte stareț, că spălăm noi vasele — au zis ucenicii.

— Nu. Astăzi fac eu tot. Mîine, d«c«ă veți vrea, veți face sfințiile voastre.

Din ziua aceea toți se sileau să urmeze nevoița starețului.

6. A venit odată la schit sora starețului — maica Vitalia din Mînăstirea Țigănești-Ilfov. Dar bătrînul n-a primit-o în chilie.

— De ce n-ai primit pe maica în chilie, părinte stareț? l-au întrebat ucenicii.

— Dar oamenii știu că este sora mea? a răspuns bătrînul cu asprime.

7. În Naltă zi a venit o femeie plîngînd la schit:

— Părinte, rugați-vă pentru soțul meu. Trebuie să-i facă operație și nu știu dacă mai scapă.

— Nu mai plînge soră. Să ne rugăm lui Dumnezeu trei zile cu post pentru dînsul.

După trei zile bolnavul s-a făcut sănătos și n-a mai fost operat.

8. În timpul războiului trecut, la spitalul din Ploiești erau mulți bolnavi de tifos exantematic, care mureau neîmpărtașiți și nu avea cine să-i îngroape. Atunci părintele Sava a zis către starețul Mînăstirii Ghighiu:

— Dacă îmi dați voie, mă duc să împărtașesc bolnavii. Eu nu mă tem că mă voi îmbolnăvi.

Astfel, doi ani de zile, părintele Sava a fost duhovnicul bolnavilor și multe inimi zdrobite a alinat, dar cu darul lui Hristos a fost păzit nevătămat. Apoi stabilindu-se la schitul Sf. Ioan Botezătorul — Alba Iulia a făcut multă misiune evanghelică între credincioși și s-a săvîrșit cu pace.

MONAHUL ATANASIE PĂVĂLUCĂ

Mînăstirea Neamț

(1877—1955)

a. Viata

Părintele Atanasie Păvălucă a fost unul din cei mai rîvnitori ucenici ai marelui pelerin Gheorghe Lazăr.

Era originar din comuna Brețcu, județul Covasna, sat de mocani vestiți în Transilvania. În anul 1900, tînărul Ioan a intrat în nevoița călugărească la Mînăstirea Neamț, împreună cu fratele său Constantin. După un an de zile s-au călugărit împreună în fața icoanei Maicii Domnului, Ioan a primit numele de Atanasie și Constantin a primit numele

de Chirii. Părintele Atanasie s-a nevoit, pascînd oile Mînăstirii Neamț toată viața sa. Iar fratele său, Chirii, a primit darul preoției, s-a dus în Muntele Athos și acolo bine s-a nevoit în deplină sihăstrie 30 de ani. Apoi s-a săvîrșit cu pace în mijlocul ucenicilor săi.

În toamna anului 1955 s-a mutat din viața aceasta și monahul Atanasie Păvălucă și a fost îngropat în cimitirul mînăstirii.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Frații Ioan și Constantin Păvălucă, dorind să slujească toată viața lui Hristos, au zis tatălui lor:

— Tată, dă-ne partea de moștenire ce ni se cuvine că noi plecăm anundoi la mînăstire! Deci, le-au dat părinții drept moștenire 500 de oi albe. În primăvara anului 1900, cei doi frați au venit la Mînăstirea Neamț și s-au dăruit lui Dumnezeu, împreună cu oile și toată averea lor.

2. Părintele Atanasie a păstorit oile Mînăstirii Neamț aproape 50 de ani, întrecînd pe mulți călugări cu ascultarea, cu răbdarea și cu rugăciunea. Permanent mergea după oi cu capul descoperit și cu psaltirea în desagă, zicînd pe de rost psalmii lui David, după exemplul bătrînului Gheorghe Lazăr, dascălul său. Singura lui avere erau cîteva cărți, pe care le purta întotdeauna cu dînsul pe munte.

3. Odată l-a întrebat ucenicul:

— Părinte Atanasie, de ce iubești așa de mult psaltirea?

— Cine nu știe pe de rost psaltirea, acela nu este călugăr, a răspuns bătrînul.

— Dar de cînd o știi pe de rost?

— Cînd aveam 20 de ani și umblam cu oile pe munți, am învățat psaltirea pe de rost cu porunca lui Moșul Gheorghe și de atunci o zic neconținut.

4. Altă dată iarăși l-a întrebat ucenicul:

— Părinte Atanasie, ți-a rămas vreodată psaltirea necitită?

— Cu mila lui Dumnezeu, de cînd m-am făcut călugăr nu-mi aduc aminte să fi mincat vreodată, înainte de a-mi fi terminat psaltirea de citit,

— Dar de ce cînți psalmii, părinte Atanasie?

— Apoi nu auzi pe proorocul David, zicînd: „Lăudați-L pe El în psaltire și în alăută. Toată suflarea să laude pe Domnul!” (Ps. 150, 3—5)? Deci, cum aș putea eu să tac, [cînd toată zidirea îl laudă pe Domnul?

5. Într-o zi l-a întrebat un frate:

— Părinte Atanasie, unde ai găsit scris să umble călugărul permanent cu capul descoperit? Și a răspuns bătrînul:

— Sa te întreb și eu un cuvânt. Unde ai găsit scris că Hristos a purtat vreodată căciulă pe cap? Și îndată fratele, cerându-si iertare, a tăcut.

6. Se spunea despre dînsul că noaptea dormea foarte puțin pe un mic scăunel, după exemplul dascălului său. Iar pentru spovedanie își alegea pe cei mai aspri duhovnici din mînăstirile Neamț, Secu, Sihăstria.

7. Odată l-a văzut ucenicul cu care păștea oile, că a sărit cu picioarele goale în spini și i-a zis:

— De ce ai sărit cu picioarele în spini, părinte Atanasie?

— Iartă-mă, frate, a răspuns bătrînul. În clipa aceea uitasem de muncile iadului!

8. Zicea ucenicul către dascălul său:

^^^xPărinte Atanasie, ce faptă bună trebuie să fac să mă mîntuiesc?

— Toată viața ta să ai pe Hristos în minte și te mîntuiești! a răspuns bătrînul.

— Dar cum pot avea pe Hristos în minte?

— Prin neîncetata rugăciune și prin paza minții de gîndurile rele. Zi mereu rugăciunea lui Iisus, fugi de oameni și nu te învoi cu mintea la nici un lucru rău. De vei face acestea Hristos va fi permanent cu tine.

9. Alt ucenic a zis bătrînului:

— Părinte Atanasie, dă-mi un sfat pentru folosul sufletului meu.

— Ascultă, frate. Adu-ți mereu aminte ce ai făgăduit la călugărie. Că ceea ce ai jurat cu gura ta, pentru aceea vei da socoteală.

10. A zis iarăși ucenicul său:

— Părinte Atanasie, cît ai umblat cu oile prin munți, ai întilnit vreun pustnic?

— Da, am întilnit într-un bîrlog, la noi în Covasna, un sihastru sfînt. Eram cu fratele meu. După ce i-am făcut metanie, ne-a binecuvîntat și ne-a prevestit: „Să știți că voi amîndoi călugări o să muriți \

11. Părintele Atanasie citea mereu Sfînta Scriptură și cuvintele Sfîntilor Părinți. Într-o zi a întrebat pe ucenicul său:

— Citit-ai pe Sfîntul Damaschin?

— Nu, părinte, nici n-am auzit de cărțile lui.

— Nu știi nimic! Acolo, frate, este fundamentul credinței noastre. Deci, scoțînd din traistă Dogmatica Sfîntului Ioan Damaschin, a zis:

— Primește, frate, cartea aceasta. Aici se află [miezul credinței ortodoxe.

12. A zis iarăși părintele Atanasie ucenicului său:

— Citit-ai Pravila Mare?

— N-am citit-o, părinte.

— Nu cunoști legile Bisericii!

— Dar unde aș putea-o găsi?

Atunci bătrînul a scos cUn traistă Pidalionul și l-a dat ucenicului să-l citească.

13. Într-o zi i-a zis ucenicul:

— Părinte Atanasie, de ce nu-ți faci și sfinția ta o haină mai bună că iată toate ți s-au rupt. Iar bătrînul a răspuns:

— Aceea nu-i călugărie, frate, cu haine bune, cu mîncare multă, cu vin și cu odihnă. Călugărul trebuie să fie mai sărac și mai rău îmbrăcat decît orice om.

14. L-a întrebat ucenicul iarăși:

— De ce nu-ți iei o chilie în mînăstire, părinte Atanasie? Măcar pe timp de iarnă.

— Ce-i aceea chilie în mînăstire? Acolo este ca la spital! Iar aici în munte, mă simt ca în grădina raiului!

15. A zis către bătrîn unul din frați:

— Ce să fac, părinte Atanasie, că tare mă luptă gîndurile cele necurate?

— Luptă, frate, și nu slăbi! Păzește-ți mintea, ochii și trupul curat. Călugărul, dacă a pierdut fecioria, a pierdut tot. Păzește-ți fecioria, frate că fecioria este mare dar. Să ții la ea pînă la moarte, ca să ai îndrăzneală la sfînta rugăciune. Iar dacă o pierzi, te rușinezi cînd stai în fața lui Hristos.

— Dar ce să fac, părinte, ca să scap de război?

— Nu te descuraja, frate, că fără război nu este cunună, nici mîntuire. Întărește-te cu postul, cu neîncetata rugăciune, cu psaltirea și cu deasa spovedanie. Că aceasta este lupta cea mai mare a călugărului.

16. Uneori zicea bătrînul ucenicilor săi:

— Fraților, nu păziți numai oile. Ci, păziți-vă și gîndurile să nu le fure lupii iadului. Faceți-vă pravila, spovediți-vă regulat și nu uitați de ceasul morții.

17. Odată l-a întrebat un creștin:

— Părinte Atanasie, cum este mai bine să țin? Pe stil vechi sau pe stil nou?

— Ce-i acela stil vechi sau nou? Faptele bune sînt totul. Ascultă de Biserică și niciodată nu vei greși!

18. În toamna anului 1955 părintele Atanasie s-a îmbolnăvit. Deci, fiind adus de la stîna la bolnița mînăstirii, a primit Prea Curatele Taine

și s-a săvârșit cu pace în adâncă smerenie, cu Psaltirea lingă el și cu sufletul plin de bucuria Duhului Sfânt!

SCĦIMONAHUL IONA BĂLĂȘESCU
Sihăstria Ct^socalivia — Muntele Athos
(1885—1955) *

Cuviosul schimonah Iona s-a născut în comuna Băilești-Gorj în anul 1885. După ce termină o școală de meserii, la vârsta de 18 ani s-a dus în Sfântul Munte să slujească lui Hristos. Anii de ucenicie i-a petrecut la chilia românească Colciu. Aici a primit tunderea în monahism și a învățat meșteșugul nevoinței duhovnicești de la cei mai aleși duhovnici români.

A mai sihăstrit încă trei ani la o altă chilie românească din apropierea Mînăstirii Pantocrator. Iar în anul 1911 se stabilește definitiv la schitul Sfântului Vasile din Sihăstria Capsocalivia, în partea de sud-est

Muntelui Athos. Aici se nevoiau călugării atoniți cei mai iubitori de liniște și de osteneală. Printre aceștia erau nu puțini sihaștri români. Ei trăiau numai din lucrul mînilor și din mila mînăstirilor de obște. Hrana O aduceau cu barca din cauza locului foarte stîncos și pustiu, iar apă adunau iarna din ploii.

Părintele Iona s-a nevoit aici mai mult de 40 de ani, la o mică chilie românească cu hramul Sfântului Macarie. Deci, primind îngerescul chip al schivniciei și adunînd în jurul său patru ucenici, toți cu numele de Macarie, se osteneau împreună în neadormită rugăciune, în priveghere și în neștiute bucurii ale Duhului Sfânt.

Mai tîrziu, deprinzînd bine limba greacă, schimonahul Iona a dorit să îndogățească literatura patristică românească cu cîteva opere ale Sfinților Părinți.

Una din cele mai importante traduceri ale cuviosului Iona este Hristoitia, pe care reușește să o tipărească la București în anul 1937. Deși este singura lui traducere care vede lumina tiparului, folosul duhovnicesc al acestei cărți este foarte mare. Prin jertfa sa, smeritul atonit român pune la îndemîna credincioșilor un prețios tratat de morală practică ortodoxă, care călăuzește și astăzi multe suflete către Hristos.

Așa s-a ostenit cuviosul Iona schimonahul în Muntele Athos timp de 52 de ani, în lipsă, în smerenie, în post și în neîncetată rugăciune.

* După mărturiile ucenicilor săi din Muntele Athos.

în vara anului 1955 fiind chemat de Hristos la cerestile locașuri, a dat celor patru ucenici ai săi sărutarea cea mai de pe urmă și a adormit cu pace. Osemintele sale se odihnesc astăzi la schitul Sfântul Vasile aproape de țărmlul Mării Egee.

MONAHIA AGATONICA BORDACEL
Mînăstirea Dintr-un Lemn
(1886—1956)

Maica Agatonica a fost o călugăriță aleasă în obștea Mînăstirii Dintr-un Lemn. Era de loc din satul Romani — județul Gorj. Iubind pe Hristos, a intrat de mică în mînăstire, învățînd de la fiecare smerenia, tăcerea și rugăciunea.

Cea mai niare virtute a maicii Agatonica era sfînta ascultare. Toată viața a îngrijit de vitele mînăstirii, cu o dragoste și răbdare rar întîlnite. Păștea oile, aducea lemne din pădure, mulgea vacile, hrănea păsările, făcea curățenie și tot ce i se poruncea. Tot timpul tăcea, lucra, se ruga și era fericită. Pentru blîndețea inimii sale o iubea toată obștea-călugărițelor. O iubeau păsările, vitele, copiii satului și mai ales oile mînăstirii, pe care le-a păstorit 30 de ani.

Noaptea se ruga mult și dormea puțin. Iar cînd celelalte surori o muștraxi că nu pot dormi din cauza ei, maica Agatonica le răspundea:

— Scoală, soră, și bagă în traistă, că rămîne traista goală! Că ce strîngi aici, aceea vei găsi dincolo!

La biserică venea cea dintîi și aducea regulat și pe mama ei, care era bătrîna și oarbă. Uneori îi ziceau celelalte:

— Maică Agatonica, de ce chinuiești pe bătrîna, că este bolnavă?

— Lasă să se mîntuiască și ea! Să o găsească Hristos în biserică. Eu tot nu am timp să vin regulat la biserică. Măcar ea să se roage pentru mine.

La bătrînețe nu mai păștea oile. Dar spunea celorlalte:

— Dați-mi și mie să fac ceva, că mînc degeaba! Și o trimiteau să dea de mîncare la păsări.

Alteori o întrebau maicile:

— Unde te grăbești așa, maică Agatonica?

— Mă duc la părintele să mă împărtășesc. Știu eu, mai ajung pînă mîine?

În toamna anului 1956, maica Agatonica a adormit cu pace, dîndu-și sufletul în miinile Domnului.

PROTOSINGHELUL MIHAIL BĂDILĂ

Schitul Peștera Ialomicioarei

(1880—1957)

a. Viața

Cuviosul protosinghel Mihail a fost un stareț renumit al schitului Peștera Ialomicioarei. Era de loc din comuna Moeciu-Brașov. În anul 1900 a intrat în nevoința călugărească la schitul Peștera. Fiind foarte ascultător, blînd și iubitor de Dumnezeu, părinții schitului l-au făcut călugăr. După zece ani l-au hirotonit diacon și preot, ajungînd duhovnic iscusit în partea locului.

În anul 1925 ieromonahul Mihail a fost numit egumen și părinte duhovnicesc al schitului Peștera, pe care l-a povățuit cu multă smerenie și blîndețe 27 de ani. În anul 1952 egumenul Mihail Bădilă s-a retras la liniște, iar după cinci ani s-a mutat cu pace la odihna cea de sus.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Cea mai aleasă faptă bună a părintelui Mihail era rîvna lui pentru rugăciune, pentru slujba bisericii. Timp de peste 50 de ani a fost nelipsit de la toate slujbele bisericesti de zi și de noapte. Ori citea, ori cînta la strană, ori slujea cele sfinte, ori se ruga în taină cu rugăciunea lui Iisus.

2. Opuneau ucenicii bătrînului că pentru bunătatea și evlavia lui, dobîndise de la Dumnezeu darul rugăciunii și al înțelepciunii duhovnicești. Pentru aceea ajunsese duhovnic renumit și mulți călugări, sihastri și mireni îl căutau și își deschideau inima sub epitrahilul lui.

3. Într-o noapte de iarnă, după utrenie, starețul a plecat de la schit peste munte, la Mînăstirea Sinaia. Pe cale i-au ieșit cîțiva lupi înainte. Bătrînul însă nu s-a înfricoșat. Ci, făcîndu-și semnul crucii, a zis:

— Doamne, făcă-se voia Ta! Apoi, întorcîndu-se către lupi, a adăugat:

— Dacă aveți poruncă de la Dumnezeu să mă mînceți, iată-mă» sînt înaintea voastră. Iar dacă nu aveți poruncă să mă mînceți, atunci duceți-vă în drumul vostru.

În clipa aceea, lupii și-au plecat capetele în jos și au dispărut în pădure.

4. În altă iarnă, mergînd spre Sinaia, pe vîrful muntelui l-a cuprins o furtună cu viscol cumplit. Atunci părintele Mihail, știind că numai Dumnezeu îl poate scăpa de la moarte, a căzut în genunchi și, înălțîndu-și mîinile spre cer, s-a rugat cu lacrimi, zicînd:

— • Doamne, făcă-se voia Ta!

În ceasul acela s-a izbăvit de moarte în chip minunat căci s-a văzut mergînd pe șoseaua ce duce spre orașul Bușteni. Deci, dînd slavă lui Dumnezeu, a doua zi s-a întors cu pace la schit.

5. Spuneau ucenicii starețului Mihail și acest lucru cu totul minunat:

Era în vara anului 1938. Într-o noapte, pe cînd bătrînul așipise în chilie, deodată auzi un glas poruncitor, care se repetă de două ori:

— Du-te și ia pe pustnicul din poiana Obîrșie!

Pînă la ziuă bătrînul s-a rugat. Apoi, luînd pe duhovnicul său, ieromonahul Antonie, au urcat muntele spre poiana Obîrșie. Nimeni nu știa să se nevoiască vreun pustnic în partea aceea. Și, iată, în poiană au aflat un mic bordei pustnicesc și în fața lui un călugăr care stătea pe un trunchi de buștean.

— Binecuvintează, părinte! a zis starețul,

în clipa aceea, însă, au observat că sihastrul acela necunoscut și sfînt se mutase din viața aceasta. Atunci părinții l-au coborît de pe munte și l-au îngropat în schit, alături de biserică. Cîți pustnici sfînti s-au nevoit neștiuți de oameni în adîncul Munților Carpați!

6. În primăvara anului 1950, noaptea, pe cînd părintele Mihail se ruga în chilie, deodată s-a prăbușit un bolovan mare de stîncă peste chilia lui. Dar, la porunca lui Dumnezeu, bolovanul s-a oprit în pod, deasupra capului său. Astfel, bunul nevoitor a fost izbăvit și de data aceasta de cursele vrăjmașului.

7. Spre sfîrșitul anului 1957 starețul Mihail a zis către ucenicul său:

— Părinte Pimen, cît mai este pînă la Sfîntul Mucenic Ignatie?

— Mai sînt trei săptămîni.

— Să știi că în ziua Sfîntului Ignatie mă duc din viața aceasta!

În seara aceea bătrînul stătea pe marginea patului și citea din Sfînta Scriptură. Apoi a zis ucenicului:

— Du-te la chilie și te odihnește, că ești obosit.

După un ceas, ucenicul l-a găsit adormit în Domnul, cu Biblia pe brațe.

Așa s-a săvîrșit cuviosul stareț Mihail!

SCHIMONAHUL GHERASIM CÎRJĂ

Mînăstirea Neamț

(1877—1957)

a* Viața

Părintele Gherasim Cîrjă a fost o floare de mult preț în obștea Mînăstirii Neamț. S-a născut în comuna Agapia — județid Neamț și a primit

din copilărie o creștere aleasă. În anul 1907 a intrat în nevoință călugărească la Mănăstirea Neamț. Dar socotindu-se nevrednic de treapta preoției, a fost toată viața paraclisier și veșmîntar, slujind Biserica lui Hristos cu desăvîrșită credință și dragoste.

La începutul anului 1957, schimonahul Gherasim s-a strămutat la cereștile locașuri, în vîrstă de 80 ani.

b. | Fapte și cuvinte de învățătură

1. Acest mare nevoitor al zilelor noastre a întrecut pe mulți părinți din Mănăstirea Neamț cu aceste trei fapte bune: ascultarea desăvîrșită, rugăciunea și dumnezeiasca dragoste. Pentru bunătatea și blîndețea lui, toți călugării îl cinsteau și se foloseau de pilda vieții lui.

2. Cincizeci de ani a făcut părintele Gherasim aceeași ascultare de paraclisier și veșmîntar, cu multă dragoste pentru casa Domnului, nelipsind niciodată de la slujbele bisericii. Era candelă mereu aprinsă în obștea Mînăstirii Neamț.

3« Spun bătrînii care l-au cunoscut că părintele Gherasim știa să împodobească biserica, mai ales spre sărbători, ca pe o adevărată mireasă a lui Hristos. Punea perdele noi la icoana Maicii DomniJui, scotea veșminte luminate, așternea covoare de lînă, potrivea candelarele, aprindea luminări de ceară și folosea tămîie de la Sfîntul Mormînt, păstrată anume pentru marile sărbători.

4. Părintele Gherasim avea mare evlavie către icoana Maicii Domnului, înaintea căreia îi citea zilnic acatistul și paraclisul. El nu îngăduia nimănui să vorbească în biserică. Dacă auzea pe cineva vorbind, îndată zicea cu glas rugător:

— Vă rog, nu vorbiți în biserică. Este păcat! Ne vede Maica Domnului! Apoi adăuga: Iertați-mă pe mine păcătosul!

Astfel, toți se zideau sufletește de cuvintele lui și cînd treceau pe lîngă el, își ziceau unii altora:

— Să tăcem, că ne aude părintele Gherasim!

5, Spun ucenicii lui că acest smerit nevoitor avea permanent mintea la cele dumnezeiești, iar pe limba sa purta întotdeauna numele prea dulce al lui Hristos. Nimeni nu l-a văzut vreodată rîzînd sau vorbind cuvinte de prisos. În biserică nu se așeza niciodată în strană, oricît de obosit ar fi fost, iar cînd se termina slujba, mergea la chilie cu fața senină și cu rugăciunea în inimă.

6* Spun iarăși ucenicii lui că chilia părintelui Gherasim era un adevărat altar de biserică. Aceleași icoane frumos împodobite, aceeași candelă

nestinsă, aceleași luminări de ceară și mireasmă de tămîie. Iar bătrînul, ca un sfeșnic de veghe, ceasuri în șir citea la psaltire, făcea metanii, slăvea pe Dumnezeu și se ruga pentru toată lumea.

7. O altă nevoință a părintelui Gherasim era permanenta lui grijă pentru cei răposați. Timp de aproape o jumătate de secol aducea zikiic la biserică vin și colivă pentru parastas și aprindea candelarele și luminări la mormintele celor adormiți. După ce făcea cîte trei închinăciuni și tămîia fiecare cruce, zicea:

— Dumnezeu să te odihnească cu dreptii, părinte!

8. În noaptea Sfintelor Paști, părintele Gherasim mergea cel dintîi la cimitir și aprindea sute de luminări. Apoi cobora în gropniță, aprindea candela, făcea trei închinăciuni și zicea către cei răposați:

— Hristos a înviat, prea cuvioși părinți!

Spun părinții că odată i-a răspuns la salut un glas dintre cei adormiți, zicînd:

— Adevărat a înviat Domnul, părinte Gherasim!

9. Se spunea despre părintele Gherasim că aproape zilnic veneau la el săraci, infirmi, copiii orfani de prin sate și-i cereau milostenie. Iar bătrînul îi pune la masă pe cerdacul chiliei și le împărțea tot ce găsea la îndemînă.

Avea încă și acest obicei. Cînd auzea că se zidește vreo biserică nouă, aduna bani de la călugări și de la rude, apoi cumpăra icoane, evanghelii, sfînte vase și veșminte și le dăruia personal la bisericile noi.

10. Cu puțin înainte de obștescul sfîrșit i-a zis ucenicul:

— Părinte Gherasim, dă-mi sfatul cel mai de pe urmă!

Iar bătrînul i-a răspuns:

— Păzește biserica în toată viața, că și biserica te va păzi! Iar dacă nu păzești pravila bisericii, vei cădea în mari ispite și primejdii.

11. Ultimele două săptămîni schimonahul Gherasim Cîrjă a stat numai la chilie, în așteptarea venirii lui Hristos. Îmbrăcat cu rasă și mantie, cu crucea și metaniile în mînă, aștepta pe marginea patului. Nu voia nici să mănînce, nici să se odihnească. Tot timpul se ruga.

— De ce nu te culci, părinte Gherasim! Îl întrebau ucenicii.

— Nu pot dormi. Sînt în așteptare! . . . Nu știu în care ceas va veni mirele Hristos.

În dimineața zilei de 16 ianuarie 1957, cînd împlineaTSO de ani de nevoință călugărească, bunul ostaș și-a dat sufletul în mînUe lui Hristos și a fost îngropat în cimitirul mînăstirii.

**CUVIOSUL IOAN 14C0B HOZEMTUL
DE LA NEAMȚ
(1913—1960) ***

a. Viața

Cuviosul Ioan Iacob, cu metania din Mînăstirea Neamț, a fost un sihastru sfînt al zilelor noastre care s-a nevoit 24 de ani în Țara Sfîntă, atît pe Valea Iordanului, cît și în pustiul Hozeva. Acest fericit purtător de Hristos s-a născut în satul Crăiniceni, comuna Păltiniș, județul Botoșani, la 23 iulie 1913, într-o familie de țărani credincioși, anume Maxim și Ecaterina, fiind singur la părinți. Din botez s-a chemat Ilie, iar în familie i se spunea „Iliuță”. La șase luni după naștere mama sa, îmbolnăvindu-se, a decedat, iar copilul a rămas în grija bunicii sale după tată. Măria Iacob, care îl îngrijește ca o adevărată mamă timp de zece ani.

În anul 1916, cînd copilul Ilie avea trei ani, tatăl său a decedat pe front. În anul 1923 a decedat și bunica, lăsînd pe micul Ilie cu totul orfan și lipsit de mîngîierea părinților și a bunicii. De acum, copilul este **luat** în grija unchiului său, Alecu Iacob, care avea acasă șase copii. Între anii 1926—1932 tînărul Ilie urmează gimnaziul „M. Kogălniceanu” și liceul „Dimitrie Cantemir” din Cozmeni-Cernăuți.

În vara anului 1933 a intrat ca viețuitor în obștea Mînăstirii Neamț. La 8 aprilie 1936 este tuns în monahism, primind numele de Ioan, iar în noiembrie același an se duce, cu alți doi călugări din marea lavră, să se închine la Mormîntul Domnului. Apoi rămîne definitiv în Țara Sfîntă, unde se nevoiește în obștea Mînăstirii Sfîntul Sava de lingă Betleem.

La 14 septembrie 1947 este hirotont preot în Biserica Sfîntului Mormînt de către Mitropolitul Irinarh și apoi numit egumen la Schitul românesc Sfîntul Ioan Botezătorul de la Iordan. După cinci ani de ascultare se retrage cu ucenicul său, monahul Ioanichie Pirîială, în pustiul Hozeva, aproape de Ierihon. Aici se nevoiesc împreună opt ani de **zile**, în peștera Sfînta Ana, pe valea pîrîului Horat.

La 5 august 1960, cînd avea 47 de ani, Cuviosul Ioan Iacob se mută la cereștile locașuri și este înmormîntat în peștera în care s-a nevoit. După 20 de ani, la 8 august 1980, s-a aflat întreg în mormînt, fiind preamărit de Dumnezeu ca sfînt.

La 15 august, același an, moaștele sale au fost duse la Mînăstirea Sfîntul Gheorghe Hozevitul din apropiere, cu binecuvîntarea Patriarhului Benedict al Ierusalimului, și se păstrează în biserică alături de celelalte sfînte moaște.

* P. S. Lucian Tomitanul, *Cuviosul Ioan Iacob de la Neamț (Hozevitul)*, în *Sfinți Români.. op» cit. t p. 550; Vetre de sihăstrie...*, op, cit.

b. Fapte și cuvinte de mvățatură

1. Acest cuvios a fost ales de Dumnezeu pentru împărăția cerurilor din pîntecele maicii sale, căci din pruncie se vedea umbrit de darul Duhului Sfînt, fiind întru toate blînd ca un miel, smerit, tăcut, rîvnitor pentru cele sfînte și răbdător în ispitele cele dinăuntru și din afară. Apoi rugăciunea cu lacrimi, neîncetat se lucra în mintea și inima sa. Încă și mama sa Ecaterina a fost rînduită de Hristos să ducă viață neîntinată pînă la nuntă și să nască pe pămînt un singur fiu, căci îndată după naștere se strămută la cereștile locașuri.

2. Fericitul Ilie, rămas orfan din pruncie de ambii părinți trupești, avea tată în cer pe Dumnezeu, iar mamă duhovnicească avea Biserica și pe smerita sa bunică, Măria, văduvă, care l-a crescut și l-a ocrotit cu rugăciunea și dragostea ei pînă la vîrsta de zece ani. Spun bătrînii din satul său natal că bunica își ducea zilnic nepoțelul să i-l alăpteze mamele tinere din apropiere și stătea lingă el de veghe ziua și noaptea, pînă ce copilul a început să vorbească. Iar vara, cînd pleca la lucrul cîmpului, pune copilul într-o traistă, încît numai capul i se vedea, îl așeza în spate, se însemna cu sfînta Cruce și se ducea la muncă cu rugăciunea pe buze și cu lacrimile în ochi. Acolo îl adăpostea la umbra unui copac, pînă la apusul soarelui. Apoi îl așeza în traistă și-l aducea acasă. După ce îl hrănea, îl culca lingă sfintele icoane, iar ea se ostenea cu rugăciuni și metanii pînă noaptea tîrziu, după tradiția sfînta străbună.

3. Fiind luminat la minte, copilul învăța bine la școală și făcea mare bucurie bunicii sale. Mai tîrziu bătrîna îl învăța pe de rost sfintele rugăciuni, îl ducea regulat la biserică și îl pune să citească la psaltire, căci ea nu știa carte. Alteori îi spunea să citească patimile Domnului, iar ea plîngea și făcea metanii. Uneori copilul o întrebă:

— Mamă, de ce plîngi așa tare cînd citesc patimile Domnului?

Iar bătrîna îi răspundea, suspinînd:

— Dragul meu, tu nu știi durerea din casa noastră. Nu sînt eu mama ta ! Ea a decedat cînd tu aveai numai șase luni, iar tatăl tău a murit în război, cînd erai de trei ani. Eu sînt bunica ta, iar bunicul tău s-a dus la cer de mult. Fiind văduvă, voiam să mă duc la mînăstire, dar văzînd că ai rămas orfan de părinți, am renunțat ca să te cresc pe tine. De aceea plîng, că sînt bătrîna și după moartea mea vei rămîne singur și orfan pe lume. Dar să ai credință în Dumnezeu, să te rogi Lui mereu, să fugi de păcat și să-ți aduci aminte de noi. De vei face așa, te va acoperi Maica Domnului și vei scăpa de multe primejdii. Eu nu-ți doresc altceva mai bun în viață decît să ajungi preot și să slăvești pe Hristos !

4. La vîrsta de 20 de ani, terminînd liceul și fiind luminat la minte cu darul lui Hristos, prietenii și rudele îl îndemneau să urmeze teologia

și să se facă preot. Însă conștiința și cugetul inimii sale îi spuneau: „Nu, eu vreau să mă fac călugăr” ! Odată, pe când lucra la câmp, fiind în îndoială, se ruga lui Dumnezeu să-i descopere ce să facă. Apoi a auzit o voce tare de sus: „Mînăstirea !” Din clipa aceea nu mai avea odihnă, căci Duhul Sfînt îl îndemna să plece cît mai repede la mînăstire și să-și închine viața lui Hristos.

5. În vara anului 1933, într-o zi de Duminică, pe când tinerii din sat se adunau cu veselie la nuntă, alesul Domnului, Ilie, s-a închinat cu lacrimi în biserica din Crăiniceni, și-a sărutat crucile părinților din cimitir și, luîndu-și rămas bun de la ai săi, a plecat să se logodească cu Hristos în obștea Mînăstirii Neamț.

6. Văzîndu-1 episcopul Nicodim, starețul lavrei, 1-a întrebat:

— De ce ai venit, frate Ilie, la mînăstire?

— Părinte stareț, doresc să mă fac călugăr, să-mi pîng păcatele mele, să mă rog pentru părinții care m-au născut și să laud neîncetat pe Dumnezeu.

— Bun lucru ți-ai ales, frate Ilie. De vei avea smerenie și ascultare și vei iubi rugăciunea, pe toate cele bune le vei săvîrși, vei birui cu ușurință ispitele acestei vieți și cu sfinții în cer te vei număra.

— Așa să-mi ajute Bunul Dumnezeu, prea sfințite părinte stareț !

— Numai să ai răbdare în toate, să te hrănești din învățăturile Sfinței Scripturi și ale Sfinților Părinți și să urmezi viața și sfaturile cuviosilor duhovnici și nevoitori din obștea Mînăstirii Neamț. Vino să te închini la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului din biserică, ocrotitoarea acestui sfînt locaș, apoi te încredințez sub ascultarea părintelui Iov, farmacistul mînăstirii, cel mai duhovnicesc călugăr din obștea noastră. Să-i urmezi după putere viața și sfatul, să nu lipsești de la slujbele bisericii și să faci ascultare la biblioteca mînăstirii.

7. Trei ani a făcut ucenicie rasoforul Ilie cuviosului părinte Iov Burlacu, silindu-se să-i urmeze nevoința aspră, postul, tăcerea, smerenia, sărăcia și neîncetata rugăciune. Iar la bibliotecă a pus în rînduială toate cărțile, a citit multe din învățăturile Sfinților Părinți și dădea bune sfaturi fraților tineri, încît se foloseau toți de rîvna, de înțelepciunea și osteneala lui și era iubit de toți în obștea mării lavre.

8. Văzînd starețul și duhovnicii rîvna lui pentru Hristos, la 8 aprilie 1936, în Miercurea Mare a Sfințelor Patimi, cînd Domnul a fost vîndut pentru noi, rasoforul Ilie Iacob a fost tuns în cinul monahal împreună cu alți zece frați, primind numele Sfîntului Ioan Botezătorul. Amîndoi mării prooroci, Ilie și Ioan, începători ai vieții pustnicești din Vechiul și Noul Testament, aveau să-i fie dascăli, părinți și rugători ai nevoinței lui călugărești. Amîndoi îl îndemneau să le urmeze viața, postul, rugăciunea și fecio-

ria și îi aminteau de Țara Sfîntă și de mării sihastri de pe Valea Iordanului. Sfîntul Ilie Tezvitianul îi dădea rîvna pentru mărturisirea dreptei credințe și îl îndemna spre urcușul duhovnicesc al Carmelului și Sinaiului. Iar Sfîntul Ioan Botezătorul îl chema spre mînăstirile din Țara Sfîntă și-l sfătuia să îndemne pe toți la pocăință și să mustre cu îndrăzneală păcatul. Aceasta a făcut-o în toată viața sa prin frumoasele sale versuri și cuvinte de învățătură ce ni le-a lăsat pînă astăzi.

9. Fiind rănit de dragostea lui Hristos pentru Mormîntid dătător de viață din Ierusalim și pentru viața pustnicească de acolo, smeritul monah Ioan Iacob s-a împărtășit cu dumnezeieștile Taine, a sărutat icoana Maicii Domnului din biserică și-a cerut iertare și binecuvîntare de la stareț și de la toți și a plecat definitiv spre Țara Sfîntă în toamna anului 1936, fiind acoperit în toate de darul Duhului Sfînt care îi aprindea inima de dumnezeiescul dor.

10. Primul popas în Țara Sfîntă a fost închinarea pe Golgota și sărutarea Sfîntului Mormînt. După ce s-a împărtășit cu Trupul și Sângele lui Hristos, fericitul ostaș al lui Hristos a străbătut toată Țara Sfîntă și a pășit pe urmele Domnului și ale Sfinților săi ocrotitori, Ilie Tezvitianul și Ioan Botezătorul. După ce s-a nevoit mai întîi singur într-o peșteră din pustiul Iordanului, s-a retras apoi în obștea Mînăstirii Sfîntul Sava de pe Valea Cedrilor, unde se osteneau și alți cîțiva sihastri români, în aceasta străveche lavră s-a jertfit Cuviosul Ioan pînă în vara anului 1947.

11. Aici a dobîndit ostașul lui Hristos, Ioan, darul lacrimilor și al rugăciunii inimii. Aici a răbdat grele lupte și încercări de la diavoli, căci nu-1 puteau suferi duhurile rele să se roage neîncetat și să laude pe Dumnezeu. Aici a primit tunderea în mare schimă și tot aici a biruit el pe vrăjmașii cei nevăzuți cu postul aspru și îndelungat, cu privegherile oboștoare de noapte, cu sabia biruitoare a rugăciunii lui Hristos -și cu scutul smereniei. Astfel, ajunsese atît de despătimit încît răbda ocară și toate cu bucurie, avea mare milă pentru toată zidirea și nu se temea niciodată de diavoli, de boală și de moarte.

12. Cuviosul Ioan Iacob avea în obștea Sfîntului Sava ascultarea de bibliotecar și de infirmier. Noaptea lua parte la biserică, se ruga la chilie și îngrijea marea bibliotecă a nunăstirii, iar ziua era infirmier și îngrijitor de bolnavi la bolnița din incintă. Cerceta pe călugării și sihastrii bolnavi, le ducea de mîncare, spăla rănile răniților de război aduși aici de pe front și alina pe toți cu dragoste, iar cu inima neîncetat se ruga și simțea pe Hristos.

13. Cu sfatul arhimandritului Victorin Ursache, superiorul Căminului românesc din Ierusalim, Cuviosul Ioan Iacob a primit hirotonia în

preot și a stat egumen cinci ani la schitul Sfântul Ioan Botezătorul de la Iordan, înființat de Patriarhia Română. Aici a adăugat noi osteneli pustnicești și a suferit nu puține ispite de la diavoli. Iar nevoița lui era aceasta: Ziua nu mânca nimic, pînă la apusul soarelui și rostea neîncetat rugăciunea din inimă, iar cu mîinile lucra la grădină, la întreținerea schitului și odihnea cu dragoste pelerinii români și străini care poposeau aici. Noaptea făcea shijhele rînduite în biserică, spovedea închinătorii și se retrăgea cîteva ore la liniște într-o peșteră de pe malul Iordanului, iar dimineața se întorcea la schit cu chipul luminat.

14. Arzînd cu inima mai mult pentru Hristos și iubind desăvîrșit liniștea și rugăciunea, fericitul stareț Ioan s-a retras, în toamna anului 1952 în pustiu Hozeva, din apropierea Mînăstirii Sfântul Gheorghe Hozevitul, împreună cu ucenicul său, monahul Ioanichie.

După ce s-a nevoit cîteva luni în obște, s-a așezat apoi definitiv în Peștera Sfînta Ana, de pe valea pîrîului Horat, unde se nevoiau și alți sihastri, pentru a trăi ultimii ani ai vieții numai în rugăciune și în convorbire cu Hristos. Și s-a nevoit aici peste șapte ani, însă nimeni, nici chiar ucenicul său Ioanichie nu știa toate nevoițele sale, fiind ascunse în Dumnezeu și în taina inimii sale. Căci ucenicul vedea numai ostenelile cele din afară, precum: privegherile de toată noaptea, citirea celor șapte Laude, osîrdia la sfintele slujbe pe care le făcea în paraclisul din peșteră, citirea cărților sfinte, traducerea din învățăturile Sfinților Părinți și compunerea de versuri religioase pentru pelerinii care îl cercetau la peșteră. Dar nevoițele sale cele din inimă, lacrimile de taină, lupta cu gîndurile și cu duhurile rele, cugetările duhovnicești la cele de sus și căldura Duhului Sfînt care îi aprindea inima pentru Hristos, singur Dumnezeu le vedea și le primea ca o ardere de tot a Cuviosului Ioan Sihastrul, neștiute de nici un muritor.

15. Despre nevoița acestui sfînt sihastru, iată ce mărturisea ucenicul său:

— Cît a fost bolnav, niciodată nu a oftat sau a suspinat. Ci răbda toate cu seninătate și bucurie. Apoi tăcea mult, nu rîdea niciodată, se ruga neîncetat cu inima și răbda cu multă tărie bolile și necazurile vieții. Țmea regim sever și post, primind foarte puțină mîncare și băutură, cît să-și țină zilele; iubea mult liniștea și singurătatea, ținea cu tărie la dreapta credință, la Tradiție și Sfintele Canoane și avea mintea totdeauna ațintită la Iisus Hristos răstignit pe Golgota. Nimic din cele pămîntești nu cugeta, nici nu voia să știe. Altfel, trupul său, mintea și inima erau despătimite, dematerializate și unite tainic cu Dumnezeu prin rugăciune și prin darul Duhului Sfînt.

16. Spunea și acestea părintele Ioanichie, ucenicul său:

— Cuviosul Ioan știa mai dinainte data sfîrșitului său, pe care și-a însemnat-o pe peretele peșterii. Îndată însă după ce s-a săvîrșit, l-am îmbrăcat cu rasa, i-am așezat schima mare, căci era schivnic din Mînăstirea Sfîntul Sava, i-am pus epitrahilul pe piept și l-am culcat pe rogojină. Apoi i-am aprins trei luminări de ceară și candela și am anunțat pe starețul Mînăstirii Sfîntul Gheorghe Hozevitul, Arhimandritul Amfilohie, cu care era foarte apropiat. La porunca lui i s-au tras trei zile clopotele mînăstirii și s-a făcut trisaghion la peșteră.

17. Pentru înmormîntarea Cuviosului Ioan Iacob și pentru minunea care s-a săvîrșit atunci, spune ucenicul său următoarele:

- în ziua stabilită pentru înmormîntare a venit starețul mînăstirii, Amfilohie, cu cîteva călugări și cu pustnicii care sihăstreau în peșterile din pustia Ruva din apropiere. S-au urcat pe scară, sus, în peșteră și la orele 10, sîmbătă, 7 august, starețul a început sjujba prohodului. Deodată însă, peștera s-a umplut de nenumărate păsărele de pustie, cărora Cuviosul Ioan le dădea zilnic pesmeți să mînce. Acum însă nu veniseră să primească hrană, ci au fost trimise de Dumnezeu, spre cinstirea Cuviosului Ioan, ca să-1 jelească și să-1 petreacă spre mormînt. Despre aceasta, starețul Amfilohie spunea:

— Păsările ne incomodau în timpul slujbei, zburau pe capetele noastre, ne-au stins luminările, ne-au închis cărțile, băteau din aripi deasupra trupului Cuviosului, se așezau și pe el, pe cap, pe piept, pe picioare și fiecare glăsuia după felul ei. Ele nu voiau mîncare, ci pe părintele lor, pe binefăcătorul lor pe care îl pierduseră. După săvîrșirea slujbei, spune starețul, l-am pus în mormînt, care exista în peșteră și în care mai fuseseră îngropați și alți sihastri, iar deasupra am pus un capac de scînduri. Abia atunci au plecat păsările și s-au împrăștiat. Apoi am adus pămînt, am făcut mortar și am lipit cu el scîndurile de pe mormînt, unde Cuviosul arămas pînă în august 1980 . . .

18. Din ziua adormirii sale, mormîntul Cuviosului Ioan Iacob a rămas aproape uitat în peștera Sfînta Ana timp de 20 de ani. Însuși ucenicul său, Ioanichie, s-a mutat în lavra Sfîntului Gheorghe Hozevitul. Numai în anumite zile, sau cînd veneau pelerinii români, urcau pe scară la peșteră conduși de ucenic, îi aprindeau luminări și candela la mormînt, tîmîiau, făceau vecernia în peșteră, cîntau trisaghionul morțuor, cereau ajutorul marelui sihastru, ascidtau pe scurt viața lui povestită de ucenic, sunau toaca și coborau din peșteră cu ochii în lacrimi și ziceau: „Ce mare a fost nevoița Cuviosului Ioan Iacob!”

19. În vara anului 1980, la 8 august, un grup de pelerini ortodocși, în frunte cu un arhimandrit grec fost sihastru aproape de Cuviosul Ioan

Hozevitul, au urcat în peștera Sfânta Ana, au făcut o rugăciune și i-au sărutat mormîntul. Apoi a spus acel arhimandrit:

— M-am nevoit aici aproape de peștera aceasta și iubeam foarte mult pe Părintele Ioan Iacob, care îmi era duhovnic. Apoi, plecînd misionar în America de peste 20 de ani, nu mai știam nimic despre el. Dar într-o noapte l-am visat și mi-a spus: *„Dacă vrei să mă vezi, vino la peștera Sfintei Ana din pustiul Hozeva și mă vei vedea .”* Este o lună de zile de cînd l-am visat și de atunci nu mai am odihnă. De aceea am venit ca să vorbesc cu Părintele Ioan, duhovnicul și prietenul meu. Eu însă nu știam că s-a mutat la Domnul. Acum sufletul meu nu are pace pînă nu îi voi deschide mormîntid ca să-i sărut cinstitul său trup atît de nevoitor!

20. Starețul lavrei, Amfilohie, cu greu a dat binecuvîntarea să se deschidă mormîntul Cuviosului Ioan din peșteră. Însă cum l-au deschis a ieșit un miros de bună mireasmă care a umplut peștera și inimile tuturor. Iar trupul Cuviosului și hainele erau întregi și nevătămate și răspîndeau o aromă cerească de sfințenie. Parcă era de curînd adormit. Atunci, toți pelerinii au îngenunchiat și, cu lacrimi de emoție și evlavie, au strigat:

— Slavă Ție, Doamne, pentru această mare minune! Cuviosul Ioan Românul este sfînt!

Apoi au sărutat sfintele lui moaște, le-au tămîiat, au aprins lumînări și au cîntat troparul: „întru tine, părinte, cu osîrdie s-a mîntuit cel după chip, că luînd crucea ai urmat lui Hristos, și învățînd să nu se uite la trup căci este trecător; ci să poarte grijă de suflet, de lucrul cel nemuritor. Pentru aceasta împreună cu îngerii se bucură, Prea Cuvioase Părinte Ioane, duhul Tău !”.

Deci, primind o bucațică din hainele Cuviosului de binecuvîntare, pelerinii s-au dus cu pace, iar moaștele lui au rămas în peșteră pînă la 15 august.

21. Spunea Părintele Ioanichie, ucenicul său, că în ajunul praznicului Adormirii Maicii Domnului, starețul lavrei a urcat un sicriu de lemn în peșteră, și împreună cu alți preoți, a așezat sfîntul său trup în sicriu, fiind cu totul întreg și ușor și l-au tămîiat. Iar la 15 august, fiind hramul Mînăstirii Sfîntul Gheorghe Hozevitul, au venit cîțiva arhieriei, preoți și călugări români și greci și numeroși pelerini ortodocși. Apoi, în sunetul clopotelor, au coborît din peșteră sfintele moaște și le-au dus cu procesiune în biserica marei lavre unde le-au așezat alături de alte sfinte moaște. Apoi au făcut 40 de Sfinte Liturghii ca Dumnezeu să descopere sfințenia moaștelor sale. Deci, vîzînd că trupul său a rămas și după aceea întreg și nealterat, l-au numărat și l-au cinstit cu toții în ceata Sfinților Părinți.

Mai tîrziu, cîțiva credincioși iubitori de Hristos i-au făcut un sicriu nou din abanos și au așezat în el odorul cel de mult preț, cum se vede.

Din vara anului 1980, pînă astăzi, vin mulți pelerini ortodocși români, greci, ciprioți, sîrbi și din alte țări să se închine și să ceară binecuvîntare și ajutor în lupta acestei vieți de la moaștele preamărite de Dumnezeu ale celui mai nou sfînt al Bisericii Ortodoxe, cunoscut sub numele de „Cuviosul Ioan cel Nou Hozevitul”, sau „Cuviosul Ioan Iacob de la Neamț (Românul)”*. Multe din scrisorile și versurile duhovnicești ale acestui Cuvios se citesc cu evlavie astăzi de credincioși, care le îndeamnă pe calea mîntuirii.

Sfinte Prea Cuvioase Părinte Ioane, roagă-te lui Dumnezeu pentru lume, pentru neamul din care te-ai născut, pentru mînăstiri și credincioși, pentru mîntuirea tuturor celor ce cred și caută pe Domnul!

MONAHUL DAMLIÎN ȚÎRU

Mînăstirea Secu — jud. Neamț

(1892—1964) *

a. Viata

Monahul Damian Țîru a fost un mare nevoitor, un neîntrecut isihast al zilelor noastre.

S-a născut la Tg. Ocna — județul Bacău, dintr-o familie de țărani credincioși. După terminarea școlii primare este dat ca ucenic la un atelier de tîmplărie din localitate. Însă, fiind ales de Duhul Sfînt, în anul 1915 intră în viața monahală. Mai întîi se duce la Mînăstirea Frăsinei, pentru a fi cît mai înstrăinat de lume. După zece ani de ascultare, aceeași dorință de liniște îl trimite la Mînăstirea Turnu. Aici nu stă decît patru ani.

În anul 1930, călăuzit de pronia lui Dumnezeu, se reîntoarce în Moldova și se stabilește la schitul Țibucani-Neamț. Între timp și sora sa după trup intră în viața monahală. În anul 1935 este călugărit sub numele de Damian. Iar în anul 1940 se retrage la Mînăstirea Secu unde rămîne pînă la moarte. Aici, părintele Damian Țîru ajunge la o mare sporire duhovnicească, întrecînd pe toți ceilalți din mînăstire cu ascultarea, cu rugăciunea și cu smerenia.

La 20 ianuarie 1964 se mută din viața aceasta și este înmormîntat în cimitirjal Mînăstirii Secu.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Părintele Damian dorea din copilărie să slujească lui Hristos. Spunea ucenicului său că pe cînd era mic se furișea din casa părintească

* După mărturiile ucenicului său» monahul Nicodim Gostache, viețuitor în Mînăstirea Sihăstria.

și se înclina singur în biserica satului. Acolo petrecea toată noaptea, rugându-se și citind sfintele cărți cu lumina în mână, iar când se lumina de ziuă se întorcea din nou acasă. Mama lui, nu o dată, îl bătea să-i spună unde doarme noaptea. Dar el răbda toate pentru dragostea lui Hristos.

2. Pe când petrecea în Mănăstirea Turnu, l-a întrebat odată starețul:

— Frate Dumitre, când vrei să te călugărești?

— Părinte stareț, a zis el, aș vrea să rămân frate pînă la moarte. Că n-am venit la mănăstire să mă călugăresc cu numele, ci cu faptele. Când voi face fapte de călugăr atunci voi depune și jurămîntul.

3. În schitul Țibucani-Neamț părintele Damian s-a nevoit cîțiva ani, avînd ascultarea de tîmplar. Deși lucra cu multă îndenunare, nu primea niciodată să fie lăudat. Dacă zicea cineva „lucrul acesta este foarte bun”, se întrista mult în inima sa. Iar dacă zicea „lucrul acesta nu este bine făcut” atunci se bucura și îi mulțumea.

4. Mutîndu-se la Mănăstirea Secu pentru mai multă liniște, a zis odată ucenicului său, singura persoană cu care vorbea:

— Părinte Nicodim, eu n-am venit aici pentru Mănăstirea Secu, ci pentru Rîpa lui Coroi *. Acolo, în adîncul codrilor aș fi vrut să mă ascund, să nu văd față de om, să vorbesc numai cu Dumnezeu și să mă hrănesc cu ierburile din pustie. Dar pentru că nu am ajuns la măsura aceasta, am ales viața de obște. Însă mă silesc să fac aici ceea ce trebuia să fac acolo.

5. Alteori iarăși zicea ucenicului său:

— Părintele meu, eu mi-aș zidi definitiv ușa chiliei. Mi-aș lăsa doar o mică ferestruie, prin care să vorbesc cu un singur om pînă la moarte.

— Cu cine să vorbești, părinte Damian?

— Numai cu duhovnicul.

6. A zis iarăși bătrînul către ucenicul său:

— Mulți ani am căutat peste tot un povățuitor duhovnicesc, dar n-am găsit. Atunci am început să citesc Sfînta Scriptură și pe Sfinții Părinți. Aici am găsit ceea ce căutam. Cu sfintele cărți mă mîngîi toată viața.

7. Zicea iarăși:

— Nu-i destul pentru călugări să rămîna numai la Ceaslov și la Psaltire. Trebuie să citească mereu Sfînta Scriptură și învățăturile Sfinților Părinți, ca să știe cum să se nevoiască pentru mîntuirea lor.

8. Părintele Damian citea foarte mult noaptea. Pe lîngă cuvintele Sfîntului Isaac Șirul și Ioan Scărarul, citea Viețile Sfinților și toate cărțile de la strană, ca: Mineiele, Triodul, Penticostarul, Octoihul și altele, într-o seară a spus ucenicului său:

— Părinte Nicodim, multă dulceață și înțelepciune am gustat din citirea sfintelor cărți. Acum chiar de aș vrea, nu mă mai pot despărți de ele.

9. Altă dată a zis ucenicului său:

— Rugăciunea și citirea sînt singura mea mîngîiere. Uneori mă apuc seara de citit și când mă adîncesc în citire uit să mai mînc și să mă mai culc. Deodată mă întreb: de ce nu mai luminează lampa? Când privesc pe fereastră observ că răsare soarele.

10. Spunea ucenicul său că părintele Damian nu mîncă niciodată stînd pe scaun, ci șezînd în picioare. Uneori, când îi aducea mîncare de la trapeză, zicea bătrînul:

— Nu mai încetezi cu mîncarea asta?

— Ia, părinte și mîncă! Este caldă! — îl îndemna ucenicul. După ce gusta puțin, în atelierul de tîmplărie, răspundea:

— Parcă îi lipsește ceva la mîncarea asta, că n-are nici un gust. Pune-o colo în dulap. Mai spre seară nu știu cine o drege acolo, că tare este bună.

Seara, însă, părintele uita să mai mînce și ucenicul ducea mîncarea înapoi.

11. Chilia părintelui Damian se afla în livada mînăstirii. Și spun toți că el niciodată nu ieșea prin livadă să vadă pomii înfloriți sau păsările cerului, nici l-a văzut vreodată cineva să guste măcar un măr, căci bucuria Duhului Sfînt era în inima lui.

12. Odată a fost rînduit bătrînul să îngrijească de stupina mînăstirii. Timp de cinci ani cît a avut această ascultare n-a gustat mierea de albine, atît era de înfrînat și stăpîn pe sine.

13. Spunea ucenicul său că în ultimii douăzeci de ani n-a voit să primească de la nimeni nici un ban, încît nici nu știa cum arată. Iar dacă vreun mirean încerca să-i plătească pentru a-i lucra ceva în atelier, bătrînul îi răspundea cu asprime:

— Du-te cu aceștia din chilia mea.

14. Uneori, văzîndu-l ucenicul ostenit de atîta ascultare și priveghere, îi zicea:

— Părinte Damian, mai culcă-te puțin că ești bătrîn și slăbit de tot,

— Nu mai pot dormi, părinte Nicodim. A fugit somnul de la mine.

Abia dacă dorm două-trei ore pe noapte. Apoi mă scol, îmi fac rugăciunea, citesc și încep să lucrez în atelier. Și atît mă îndeletnicesc cu lucrul că nu știu cînd trece ziua.

15» Spunea iarăși ucenicul său:

— Nu l-am văzut niciodată pe părintele Damian stînd culcat sau odihnindu-se pe scaun. Ci, ori lucra în atelier cu rugăciunea pe buze și

în inimă, ori citea și scria în chilie. El ohișnuia să facă la toți părinții și frații câte ceva — o masă, un scaun, un cuier — dar de la nimeni nu primea nimic.

16. În timpul războiului unii călugări erau îngrijorați. Se gîndeau unde și cum să-și salveze viața. Deci, îl întrebă ucenicul:

— Părinte Damian, te-ai pregătit? Unde mergem?

— Eu m-am pregătit să merg pînă la marginea pămîntului! Apoi își continua lucrul în atelier fără nici o grijă, încît toți se mirau și se foloseau de credința și nădejdea pe care o avea în Dumnezeu.

17. Spunea ucenicul său că părintele Damian lucra în atelier câte zece-cincisprezece ore pe zi, fără întrerupere. Tot timpul tăcea, lucra și zicea rugăciunea lui Iisus. Apoi se retrăgea în chilie.

18. Odată a venit un călugăr din altă mînăstire să-l vadă pe acest cuvios monah. Deci, intrînd în atelier, i-a zis:

— Părinte Damian, am auzit de sfinția ta și am venit să te văd.

Iar bătrînul, slab și firav la trup, s-a învîrtit încet împrejur în fața lui, apoi i-a răspuns:

— Iată, m-ai văzut! Și, tăcînd, s-a apucat iarăși de lucru.

19. Într-o zi i-a spus starețul mînăstirii:

— Părinte Damian, toți călugării mai ies afară din chilii, se recrează, admiră frumusețea naturii, ascultă cîntecul păsărilor din pădure, stau de vorbă unii cu alții. Numai sfinția ta nu ieși deloc din chilie. Stai tot timpul cu ochii în jos și fugi de oameni.

— Părinte stareț, eu am ogorul meu de prășit. Eu din el trăiesc, din el îmi plătesc datoriile, îmi achit hrana și chiria. Că pentru asta am venit aici să-mi achit toată datoria. Deci, cum să ies afară dacă nu mi-am terminat ogorul de lucrat!

20. Altădată spunea ucenicului său:

— Dacă ești sănătos și nu te ostenești, cu siguranță că ești și păcătos.

21. Zicea ucenicul către bătrîn:

— Părinte Damian, ce-ai zice sfinția ta dacă ar veni unii din mînăstire și te-ar sili să te faci preot?

— Cu vorba asta i-aș scoate afară din chilie.

22. Altădată, iarăși l-a întrebat:

— Ce mai faci, părinte Damian? Iar bătrînul oprindu-se puțin din lucru, i-a răspuns:

— Păruite Nicodim, „întru necaz m-am desfătat” (Ps. 117, 5). Dacă avem pace și bucurie cu darul lui Dumnezeu, în orice fel de ispite și necazuri să îndrăznim, că nu ne vom rușina.

23. Altădată, fiind suferind de reumatism, i-a zis ucenicul:

— Părinte Damian, nu voiești să faci niște băi, că tare ești bolnav?

— Ei, părinte Nicodim! Boala vine pentru păcatele mele. Dacă vreau să scap de boală, rămîn cu păcatul. Deci, mai bine primesc cu răbdare tot ce-mi dă Dumnezeu.

24. Într-o vară, bătrînul a fost tare bolnav patrusprezece zile. În acest timp nici n-a mîncat, nici n-a dormit, nici n-a vorbit, nici pe pat nu s-a așezat. Ci stătea rezemat de perete și se ruga.

— Cum te mai simți, părinte Damian? l-a întrebat ucenicul.

— Părinte Nicodim, astă noapte am fost ispitit de diavoli!

25. Altădată a spus bătrînul ucenicului său:

— Părinte Nicodim, în noaptea asta, pe cînd citeam la psaltire, l-am auzit pe diavol rîzînd cu hohote în chilia mea. Atunci am început să mă rog cu lacrimi și nu l-am mai auzit.

26. Un călugăr i-a cerut într-o zi cuvînt de folos, iar bătrînul a zis:

— Cîndva faraon dădea evreilor tot mai mult de lucru, ca să nu-și mai aducă aminte de Dumnezeu și să se roage. Acum este un faraon nevăzut care îndeamnă pe călugări să-și înmulțească averile, grijile și lucrul, ca să nu mai aibă timp să se roage lui Dumnezeu ziua și noaptea, așa cum au făgăduit!

27. Odată a venit la bătrîn un frate din mînăstire și i-a zis:

— Părinte Damian, s-au înmulțit ispitele asupra mea și nu le mai pot răbda. Ce să fac să scap de ele?

— Frate, dacă fugi de ispite, fugi de mîntuire. Ci mai degrabă să ne gîndim în vremea ispitelor „că necazul răbdare lucrează . . .” (Rom. 5, 3), după cuvîntul Sfîntului Pavel. Deci, să ne rugăm mai mult și trece ispita. Că toate sînt pentru mîntuirea noastră.

28. În altă zi i-a zis un frate:

— Părinte Damian, ce să fac, mă biruiesc ispitele?

Bătrînul

Bătrînul l-a mîngîiat, zicînd:

— Nu lăsa rugăciunea, frate. Avem nevoie de rugăciune ca de aer. Nimeni nu poate trăi fără ea. Roagă-te cum poți, chiar dacă ești tulburat, și îndată fuge ispita.

29. Alt frate i-a zis:

— Părinte Damian, ce să fac, că mi se răspîndește mintea la rugăciune și nu simt nici o dulceață?

^- Deprinde-te cu rugăciuni scurte, mai ales cu rugăciunea lui Iisus și numaidecît **ți se adună mintea.**

30. Odată i-a zis un frate:

— Părinte, sînt tulburat. Dă-mi un cuvînt de folos.

Iar bătrînul, înțelegînd durerea lui, a luat din chilie Patericul și i-a zis:

— Primește această carte sfîntă și o citește cu atenție. Vei afla în ea multe medicamente pentru sufletul tău.

31. În altă zi a întîlnit bătrînul un călugăr întristat. Deci, aflînd pricina, s-a dus la chilie, a scris pe o foaie de hîrtie cîteva versete din Sfînta Scriptură și cîteva cuvinte de la Sfînții Părinți, apoi întîlnindu-1 i-a zis:

— Primește, părinte, această mică rețetă duhovnicească că îți va fi de mare folos.

32. A zis bătrînul către ucenicul său:

— Părinte Nicodim, astă-noapte am citit viața cuvioasei Măria Egipteanca și adormind puțin, m-am trezit plîngînd în hohote.

33. A zis iarăși ucenicului său:

— Cînd eram tînăr mă supărau gîndurile trupești. Iar într-o noapte, pe cînd mă rugam cu lacrimi, am așipit puțin și am auzit un glas: de acum nu vei mai fi luptat de asemenea gînduri. Din ceasul acela, cu darul lui Hristos, am odihnă.

34. Ne spunea părintele Nicodim și acestea despre dascălul său:

— Părintele Damian nu suferea să audă pe cineva cîrtind sau osîndind pe aproapele. Dacă venea un frate la el și începea a cîrți și a osîndi, bătrînul lasă capul în jos, se oprea din lucru și ofta. Atunci fratele, văzînd aceasta, se rușina de cuvintele sale și-și cerea iertare.

35. Un ieromonah din altă mînăstire a venit să cunoască pe bătrîn și să-i ceară cuvînt de folos.

— Sfînția ta ești părintele Damian? întrebă el. Doream să te cunosc. Spune-mi, părinte, cum aș putea să învăț și eu rugăciunea lui Iisus?

Bătrînul însă nu i-a dat nici un răspuns. Ci stătea cu privirea în jos, rezemat de masă. Atunci preotul străin a ieșit scîrbit din chilia lui.

Mai tîrziu îl întrebă ucenicul:

— De ce nu i-ai dat nici un răspuns părintelui, căci a plecat întristat de la sfînția ta?

— Părinte Nicodim, de cum a intrat la mine și a început să mă laude, am simțit că duhul lui îndepărtează Duhul lui Dumnezeu de la mine. De aceea am tăcut.*

36. Spunea iarăși ucenicul său că părintele Damian stătea la biserică întotdeauna în picioare, cu rugăciunea lui Iisus pe buze și cu privirea în jos. Uneori, mai ales la slavoslovie, lăcrima.

37. Se spunea despre dînsul că în timpul sinaxarului și cînd se citea cuvînt de folos în biserică, bătrînul se apropia de strană.

— Părinte Damian, ai venit să cînti cu noi? îl întrebau ceilalți.

— Iertați-mă, fraților. N-am venit să cînt, nici să citesc, ci numai să aud cuvîntul că foarte mult mă îndulcesc de pătimirea sfinților mucenici și cuvioși.

38. Într-o zi 1-a întrebă ucenicul:

— Părinte Damian, știu că înainte te împărtășeai mai rar. Acum observ că te împărtășești săptămînal. Cum este mai bine să ne împărtășim?

— Dacă părinții din mînăstire nu s-ar sminti — a răspuns bătrînul — m-aș împărtăși în fiecare zi. Însă am ales calea de mijloc, o dată pe săptămîna. Cînd eram mai tînăr, eram în luptă și nu îndrăzneam să mă unesc cu Hristos mai des. Acum, la bătrînețe, simt în inima mea o mare pace și bucurie duhovnicească. De aceea doresc să mă unesc cît mai des cu Trupul și Sîngele Domnului.

39. Altădată 1-a întrebă ucenicul:

— Ce mai faci, părinte Damian?

— Părinte Nicodim, cuget la moarte. Gîndul morții mă stăpînește tot mai mult. Însă mă întristez că nu sînt pregătit.

40. Spunea ucenicul său că bătrînul ajunsese în ultimii ani la o mare nepătimire duhovnicească. Inima îi era curată ca de copil, fața iradia o bucurie negrăită, trupul său ostenit de nevoință nu mai dorea nimic. Nici odihnă, nici mîncare, nici haină. Cînd i se aducea mîncarea, răspundea:

— Părinte, dar n-am mîncat? Pînă cînd trebuie să mîncînc? De peste șaptezeci de ani mi s-au tocit dinții de atîta mîncare.

41. Cu puțin înainte de obștescul sfîrșit 1-a întrebă ucenicul:

— Cum te mai simți, părinte Damian?

— Părinte Nicodim, aștept să vină moartea din tinerețile mele. Dar nu știu de ce întîrzie atîta !

— Ba nu, părinte Damian, eu mă rog lui Dumnezeu să mai trăiești.

— Ei, părinte, ce mare dar este moartea ! Și ce pedeapsă ar fi pentru om dacă n-ar muri. Pănuntul ar deveni o temniță pentru el.

42. După mutarea sa din viața aceasta, spunea ucenicul despre dascălul său:

— Dacă m-am folosit în viață de cineva, m-am folosit de părintele Damian. Mă întăream sufletește numai cît îl vedeam. Neîncetat se ruga, permanent lucra cu mîinile, întotdeauna tăcea. Cele mai alese fapte bune pe care le-am văzut la el erau acestea: neagonisirea, tăcerea, liniștea, rugăciunea neîncetată, postul, citirea sfințelor cărți, privegherea, răbdarea în boală și desăvîrșita smerenie.

SCHIMONAHIA VALENTINA NEACȘU

Pustnică din munții Sihlei

(1886—1964)

Această smerită nevoitoare a lui Hristos a fost ultima călugăriță care a sihăstriei în Munții Neamțului, în secolul acesta.

Era de loc din județul Vaslui. În tinerețe a fost căsătorită și a avut doi copii. Apoi, murindu-i soțul în război, în anul 1920 și-a luat fiica și 8-au dus amîndouă în Mînăstirea Giurgeni-Roman. Acolo au făcut ascultare zece ani. Alți cincisprezece ani au făcut ascultare în Mînăstirea Almaș-Neamț. Iar în anul 1945, iubind foarte mult liniștea, s-au retras împreună în munții Sihlei.

Aici, găsind un bordei pustnicesc, cu binecuvîntarea starețului Cleopa din Mînăstirea Sihăstria, au rămas într-însul. Și s-au nevoit mama și cu fiica pentru dragostea lui Hristos douăzeci de ani, la liniște, smerindu-se una înaintea celeilalte, și rugîndu-se ziua și noaptea pentru ele și pentru oameni.

Maica Valentina era curată la suflet, blîndă la cuvînt, luminată la chip și plină de dumnezeiască dragoste. Toată săptămîna o petrecea în pustie, iar în zile de sărbători își lua toiagul și fiica și coborau amîndouă la schitul Sihla sau în Mînăstirea Sihăstria. După ce primeau Prea Curatele Taine, se întăreau cu puțină hrană și urcau iarăși la munte.

Așa s-a nevoit schimonahia Valentina pînă la sfîrșitul anului 1964. Apoi, luînd crucea în mînă, a zis către fiică:

— Mă duc la Tata ! Mă duc la Tata ! Și și-a dat duhul în mîinile Domnului. Părinții au coborît-o de pe munte pe crengi de brad și au îngropat-o în mînăstire. Asemenea și fiica ei, schimonahia Emiliana, a răposat în primăvara anului 1979, a doua zi după Duminica Floriilor, și a fost înmormîntată în pădure alături de bordei.

PROTOSBVGHELUL IOSIF RUSU

Mînăstirea Dintr-iui Lemn

(1883—1966) *

a. Viața

Protosinghelul Iosif Rusu a fost un iscusit duhovnic al Mînăstirii Dintr-un Lemn și un călugăr cu viață sfîntă.

* După mărturiile duhovnicului și ale maicilor din Mînăstirea Dintr-un Lemn.

S-a născut în comuna Icușești, județul Neamț, din părinți iubitori de Dumnezeu. În anul 1908, tînărul Ioan a intrat ca frate în Mînăstirea Bogdana-Bacău, iar după doi ani a luat jugul lui Hristos, primind tunderea monahală. Pentru viața lui aleasă, în anul 1911 a fost hirotonit diacon și preot de episcopul Romanului, Gherasim Safirin.

În anul 1914 ieromonahul Iosif Rusu s-a dus la Sfîntul Munte, unde 6-a nevoit mult cu postul și cu rugăciunea opt ani de zile. Apoi, întorcîndu-se în țară, a slujit ca preot paroh zece ani de zile în satul Brîncoveanu-Dolj, povățuind pe mulți credincioși la calea mîntuirii. Între anii 1933—1940 a fost egumen la Mînăstirea Călui-Dolj, iar din anul 1940 a fost numit duhovnic la Mînăstirea Dintr-un Lemn-Vîlcea.

După 58 de ani de aleasă nevoită, milostenie și totală jertfire de sine, cuviosul Iosif, „părintele săracilor”, și-a dat obștescul sfîrșit la începutul anului 1966, lăsînd în urmă numeroși fii duhovnicești. Petrecut de maici și de locuitorii satului Dezrobiți, a fost înmormîntat între stejarii seculari din cimitirul mînăstirii.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Fiind la parohie în comuna Brîncoveni, părintele Iosif era așa de blînd și milostiv cu oamenii că toți îl iubeau și-l căutau. Numele lui se făcuse cunoscut prin sate și mulți bolnavi veneau la el și se vindecau.

2. Părintele Iosif iubea pînă la jertfă pe Dumnezeu și pe oameni, biserica și săracii. Iar dintre faptele bune, cel mai mult iubea rugăciunea și milostenia.

3. Pentru acest cuvios părinte biserica era însuși Dumnezeu. De aceea ziua și noaptea zăbovea în biserică și săvîrșea cele sfinte cu bucurie și cu lacrimi. Uneori îl întrebau fiii săi duhovnicești:

— Unde mergi, părinte Iosif?

— Tată, mă duc la Dumnezeu ! răspundea bătrînul plin de bunătate. Apoi intra în biserică.

4. Îndată ce auzea toaca sau clopotul, părintele Iosif zicea către ucenica sa:

— Achilino mamă, hai la Dumnezeu ! Ne cheamă clopotul. Aceasta este calea mîntuirii. Aceasta este calea către împărăția cerurilor. Eu aș vrea să fie biserica cît mai departe, ca să mă ostenesc mai mult, că îngerii lui Dumnezeu ne numără pașii spre biserică.

5. Acest minunat duhovnic punea toată nădejdea mîntuirii călugărului în ascultare și participare permanentă la slujbele bisericii. De aceea mereu sfătuia pe fiii săi duhovnicești:

— Veniți, tată, cît mai mulți la biserică. Și cel bogat și cel sărac și cel flămînd și cel sătul, cu toții să vină la Dumnezeu !

6. Timp de 26 de ani părintele Iosif a slujit zilnic Sfânta Liturghie la Mănăstirea Dintr-un Lemn, căci era singur preot și duhovnic. După slujbă citea la bolnavi, spovedea obștea, sfătuia șimîngîia pe credincioși, împărțea milostenie la săraci, se ruga și iarăși venea la biserică.

Așa s-a nevoit bătrînul pînă și-a dat duhul.

7. Pentru o petrecere ca aceasta, satana mult îl zavistua și îi făcea mereu ispite. Că uneori îi ieșea aieva în față. Alteori venea în chipul unui cîine negru, îl apuca de rasă și îl trăgea în altă parte să nu nime-rească ușa bisericii. Și cum bătrînul era gîrbov, uneori ajungea la poartă, alteori la grajd, pînă îl găseau maicile și îl aduceau la biserică. Deci, zicea bătrînul:

— Vrajmașul, tată, mi-a făcut ispită !

Apoi, cu chip laminat intra în biserică, făcea trei metanii la icoana Maicii Domnului și dădea binecuvîntare de Utrenie.

8. Odată a zis bătrînul către ucenica sa:

— Cînd merg la biserică sau vin la chilie îmi iese uneori înainte un cîine negru, mă apucă mînios de rasă și nu mă lasă să merg la slujbă. Este diavolul, tată !

— Dar nu te temi de el, părinte Iosif?

— De ce să mă tem? Mîntuitorul este cu noi. Atunci îndată fac semnul Sfintei Cruci și zic: „Piei din fața mea, satană, să mă duc la sfînta biserică !” și repede dispăre.

9. Ori de cîte ori vrajmașul îl supăra cu vreo ispită, bătrînul îi zicea:

— Ei, iar ai venit? Degeaba te-ai ostenit! La Iosif nu ai nimic !

10. Uneori vrajmașul nu-l lăsa noaptea să doarmă. Cum ațipea puțin îi bătea în ușa și-i zicea:

— Părinte Iosif, hai la biserică !

Atunci bătrînul repede se scula, se ducea la ușa bisericii, apoi spunea maicilor:

— Nu trageți'clopotul de Utrenie?

— Prea cuvioase, mai este o oră pînă la miezul nopții !

— Dar n-ați bătut voi în ușa mea?

— Nu, părinte, nu v-am sculat noi.

— Ei, tot vrajmașul mi-a făcut ispită !

11. Mărturisesc maicile din mînăstire că nimeni din fiii săi duhovni-cești nu știa cum se nevoieste în chilie. Dar oricînd băteau la usa lui, îl găseau deșteptat la rugăciune. Iar cînd îl chemau la biserică, bătrînul răspundea cu bucurie:

— Gata, tată, vin ! Hai la Dumnezeu !

12. Spuneau ucenicii părintelui Iosif că într-o iarnă a alunecat pe gheață din ispita vrajmașului și s-a lovit. Astfel a stat mai multe zile bolnav la chilie. Iar cînd s-a făcut puțin mai bine a zis către maici:

— Haideți, copiii tatei, să mergem la biserică. M-am făcut sănătos. Mîine slujim Sfînta Liturghie ! Și era bucuros și luminat la față ca un copil.

13. Avea obicei părintele Iosif că săvîrșea slujbele foarte liniștit și cu evlavie. Niciodată nu se grăbea. Mai ales la proscomidie pomenea cu mare grijă pe toți. Iar cînd îl întreba cineva, bătrînul răspundea:

— Tată, trebuie să pomenesc și să scot pîrticică pentru fiecare nume, căci am primit banul săracului și al văduvei și voi da socoteală de aceasta în ziua judecării!

14. O deosebită grijă avea părintele Iosif și pentru cei răposați. Timp de 40 de zile săvîrșea pentru ei Sfînta Liturghie și parastasul. Apoi obișnuia să facă la trapeză masă pentru toți și dădea multe milostenii la săraci. La aceasta îndemna și pe maici, zicînd:

— Dați și sfințiile voastre, maicilor, pentru morți. Să facem o masă împreună, că toți au parte de rugăciune și de mila lui Dumnezeu. Căci sîntem datori să-i ajutăm pe cei adormiți. Unii sînt în iad și așteaptă să-i scoatem cu Sfînta Liturghie și cu milostenia.

15. Acest mare părinte duhovnicesc iubea fără deosebire pe toți oamenii. Iar dintre ei purta o mare grijă pentru săraci, pentru copii și văduve. Pe toți îi ajuta cu rugăciunea și cu milostenia. Zeci de săraci și orfani din satul Dezrobiți, din apropierea mînăstirii, primeau bani, hrană și îmbrăcăminte din mîinile părintelui Iosif. Pentru aceea toți îl iubeau și îl numeau „părintele săracilor”.

16. Spun maicile că zilnic veneau copii, văduve și lipsiți la chilia părintelui Iosif. Iar bătrînul le zicea:

— Veniți, tată, veniți la părintele să vă dea că are de unde. I-a dat Dumnezeu ! Apoi, îi așeza la masă și le împărțea tot ce avea, pîine, bani și îmbrăcăminte. Iar după ce plecau săracii zicea către maici:

— Aceștia sînt avocații mei, tată, care o să mă apere în fața lui Hristos !

17. Darurile pe care părintele Iosif le primea de la credincioși le împărțea în trei părți. Partea cea mai mare o dădea mînăstirii pentru trebuințele obștii. A doua parte o împărțea săracilor și văduvelor din satul Dezrobiți, iar a treia parte o păstra la sine pentru călugărițe, pentru copiii orfani și pentru pomenirea morților.

18. Odată au rămas în sat trei copii orfani de ambii părinți, pe care nimeni nu-i ajuta. Atunci bătrînul i-a chemat la chilia sa și le-a zis:

— Copii, să veniți la tata în fiecare zi, la amiază, că tata are cu, ce vă ajuta și hrăni. Și s-au deprins copiii și veneau zilnic la părintele Iosif.

Iar el singur le fierbea mîncare, le cumpăra pîine și îi servea la masă. Apoi îi îndemna:

— Mîncăți, tată, că este de unde. Ne-a dat Dumnezeu din belșug. La urmă le împărțea bani și haine de îmbrăcat.

Așa a crescut bătrînul mulți copii orfani din satul Dezrobiți, pînă ajungeau să-și cîștige pîinea cea de toate zilele.

19. Altădată a auzit bătrînul că este o văduvă în sat, anume Măria, cu șase copii care nu aveau nici casă, nici hrană, nici bani. Pe aceasta a chemat-o părintele Iosif la sine și i-a zis:

— Mărie, iată, ți-a trimis Domnul bani pentru o casă nouă. Cumpără tot ce trebuie și începe lucrul. Eu voi plăti și meșterii. Dar nu spune la nimeni, tată !

După ce casa a fost gata, bătrînul a zis femeii:

— Mărie, vină la mine cu copiii.

— Aceștia sînt copiii mei, părinte.

— Dumnezeu să vă binecuvinteze, tată !

Ori de cîte ori venea văduva aceasta pe la mînăstire, bătrînul spunea ucenicei sale:

— Maică Achilină, să dai Măriei din toate celea, să mănînce ea și copiii ei!

20. Cînd nu-i venea nici un sărac, părintele Iosif era mîhnit toată ziua. Către seară zicea ucenicei sale:

— Achilino tată, astăzi n-a venit nici un avocat la mine. Vină măcar sfinția ta de gustă ceva. Mai cheamă și altă maică. Să am ceva dat și pe ziua de astăzi.

21. Obișnuia acest părinte să facă praznic mare pentru tot soborul mînăstirii și pentru săracii satului Dezrobiți, de două ori pe an. De ziua Sfîntului Vlasie — 11 februarie — și de ziua Sfîntului Antinoghen — 16 iulie. Atunci părintele Iosif cumpăra din vreme alimente și îmbrăcăminte pentru maici și săraci. Iar în ziua rîndaită, săvîrșea Sfînta Liturghie cu tot soborul și făcea parastas pentru cei răposați. Apoi zicea:

— Veniți, tată, cu toți la trapeză, să mîncăm în cinstea Sfîntului Vlasie. Nimeni să nu rămînă astăzi flămînd. Aceasta este ziua mea ! Mi-au ajutat și mie Sfînții Vlasie și Antinoghen, de aceea fac pomenire în cinstea lor.

La urmă părintele Iosif împărțea la toți pachete cu mîncare și îmbrăcăminte pentru maici.

22. Odată, pe cînd bătrînul mergea la biserică, s-a oprit în prag și offînd ușor a zis către mevici:

— Vai, tată, ce o să facem noi la judecată ? Acolo, toate faptele noastre ne vor ieși înainte ! De aceea avem nevoie de rugăciune, de smerenie.

de lacrimi și metanii. Să te rogi, tată, să te închini lui Dumnezeu, să îndemni, să faci milostenie. Dacă nu ai ce da, măcar un cuvînt bun să dai săracului, să nu plece nemiluit, că Dumnezeu îl trimite spre mîntuirea noastră.

23. La spovedanie, părintele Iosif avea mulți fii duhovnicești, căci era blînd și înțelept la cuvînt. Fiecăruia îi dădea sfat și canon pe măsura puterii lui. Uneori îi spuneau maicile:

— Părinte Iosif, dați-ne canon mai aspru la spovedanie. Iar bătrînul le răspundea:

— Eu vă dau canon, dar să-1 puteți face. Că dacă vă dau canon greu și nu-1 puteți face, eu răspund de el. De aceea vă dau canon ușor, că munțiți destul. Noi sîntem călugări, tată, și facem canon toată viața !

24* Veneau la bătrînul călugăr și oameni cu multe necazuri. Iar el îi mîngîia, zicînd:

— Lasă, tată, că sînt bune și necazurile. Ai răbdare că toate trec. Iată, părintele Iosif se roagă pentru mata. Nu te întrista, că Domnul este cu noi. Astfel, toți se întorceau liniștiți la casele lor.

25. Pentru sfințenia vieții sale, părintele Iosif dobîndise de la Dumnezeu darul rugăciunii și al vindecării de boli. Că veneau la el mulți suferinzi din toate părțile și cu rugăciunea lui căpătau sănătate și-și dobîndeau cererea.

Într-o zi, a venit la el o femeie plîngînd:

— Părinte, mi-a plecat nora și a rămas feciorul cu trei copii.

— Lasă, mamă, a zis bătrînul, peste trei zile va veni acasă.

Și cuvîntul lui s-a împlinit întocmai.

Altădată i-a zis un tînăr:

— Părinte, m-a lăsat soția.

Iar bătrînul i-a răspuns:

— Ioane, întoarce-te înapoi și ai credință că vei găsi soția acasă, căci Maica Domnului face minuni cu fiecare.

MONAHIA EPRAXIA MĂLĂU

Mînăstirea Văratec

(1890—1967)

Această smerită călugăriță, de loc din comuna Stănița-Neamț, era sora marelui duhovnic Vichentie Mălău din Mînăstirea Secu.

Cînd avea numai patru ani a venit împreună cu sora și cu mama ci să slujească lui Hristos la Mînăstirea Văratec. Aici a crescut, aici a învățat

carte, aici a deprins frica de Dumnezeu de la cele mai alese călugărițe. În anul 1912 a primit tunderea monahală. Apoi, timp de 55 de ani a purtat cu desăvârșită smerenie crucea lui Hristos, făcându-se tuturor pildă de tăcere, de rugăciune, de ascultare și blindețe.

Iar nevoința maicii Epraxia era aceasta:

Nu ieșea niciodată din mînăstire, nici la alte maici nu se ducea. Iubea cel mai mult biserica, chilia și liniștea. La slujbă mergea totdeauna, la chilie se ostenea mult cu postul și cu citirea psaltirei, iar în pădure se ducea adesea să guste din dulceața liniștii. Permanent tăcea, cugeta cele dumnezeiești și rostea rugăciunea lui Iisus.

În anul 1938 a murit la Mînăstirea Agapia mama ei, monahia Migalușa. Iar în anul 1945 s-a odihnit cu pace în Banat și fratele ei, protosinghelul Vichentie. De acum, maica Epraxia a început o nevoința și mai mare. S-a unit duhovnicește cu o altă călugăriță de același cuget, anume Lavrentia Beu. Deci, petreceau amîndouă sub același acoperămint, ca două suflete într-un singur trup, împreună ru^ndu-se, împreună bucurîndu-se și una pe alta mîn^indu-se. Că deși trăiau în mare lipsă de cele pămîntești, simțeau totdeauna dulceața celor cerești și slăveau neîncetat pe Dumnezeu.

În anul 1967, la sfîrșitul lunii mai, a zis maica Lavrentia către sora ei de nevoința:

— Iartă-mă, maică Epraxia, eu mă duc înainte la Hristos !

— Dumnezeu să te ierte, maică Lavrentia. După șapte zile vin și eu, într-adevăr, la 7 iunie 1967, a adormit în pace și maica Epraxia, mutîndu-se împreună în lumina lui Hristos !

PROTOSINGHELUL DANHL PRICOP

Mînăstirea Slatina — Suceava

(1878—1968)*

Părintele Daniil, duhovnicul Mînăstirii Slatina, era din comuna Găinești-Suceava. În anul 1923 a venit să slujească lui Hristos. Un an mai tîrziu a fost călugărit și era părintele Daniil cel mai blînd și ascultător călugăr din Mînăstirea Slatina. Că pe toți îi iubea, de toți asculta și nu avea nici un vicleșug în inimă. Oriunde intra părintele Daniil intra și pacea Duhului Sfînt.

* După mărturiile ucenicului său, protosinghelul Emilian Olaru, duhovnic renumit al acestei mînăstiri (t 1987).

În anul 1935 a fost hirotonit preot și a ajuns duhovnic vestit în toate satele din împrejurimi. Tineri și bătrîni, sănătoși și bolnavi, toți întrebau de părintele Daniil și se foloseau de blîndețea inimii lui.

În vara anului 1944, protosinghelul Daniil Pricop a scăpat de la distrugere biserica Mînăstirii Slatina, zidită de voievodul Alexandru Lăpușeanu. Că fiind singur în mînăstire și năvălind un grup de soldați străini asupra bisericii, drept răzbunare au minat-o și voiau s-o arunce în aer. Atunci, bunul nevoitor a căzut în genunchi lîngă zidul bisericii și se ruga cu lacrimi să-i îmblînzească Dumnezeu. Deci, văzînd părintele Daniil că soldații nu se liniștesc, a întins mîinile în sus în chipul crucii și a zis:

— Dacă voiți să distrugeți biserica, ucideți-mă și pe mine, că eu nu mă duc de aici !

În clipa aceea, Dumnezeu a trimis peste ei un duh de frică și îndată au fugit din mînăstire.

În ultimii 24 de ani, părintele Daniil era nelipsit de la biserică. Slujea cele sfinte, spovedea, citea la bolnavi și mîngîia pe toți. Odată l-au văzut părinții plîngînd în pragul bisericii și l-au întreat:

— De ce plîngi, părinte Daniil?

— Mi-i milă de oameni, a zis bătrînul și plîng că nu pot face atîta bine cîtă dragoste am.

Altădată a venit la el o femeie din Găinești cu copilul bohiav. Iar bătrînul i-a spus:

— Lasă, mamă, nu mai plînge, că îți vindecă Maica Domnului copilul. Apoi i-a citit de trei ori rugăciuni de vindecare, l-a împărtășit și l-a liberat cu pace. După trei zile s-a întors femeia și a zis:

— Părinte, s-a vindecat copilul!

— Dă slavă lui Dumnezeu și mulțumește Maicii Domnului.

Fiind plin de milă și dragoste, veneau la bătrînul și frați din mînăstire și-i cereau cuvînt de folos. Odată a venit la el un frate învăluit de ispite. Iar bătrînul Daniil i-a zis:

— Ai răbdare, frate. Nu pune toate la inimă. Așa este viața aceasta cu ispite, cu necazuri și suferință. Altfel nu ne putem mîntui. Frația ta fă ascultare, nu lipsi de la biserică, spovedește-te mai des, iartă pe toți și vei avea multă liniște în mînăstire. Apoi, binecuvîntîndu-l i-a adăugat:

— Așa, frate, ascultă pe bătrînul și nu vei greși!

Într-o vară, un frate a plecat la altă mînăstire. Zadarnic a încercat părintele Daniil să-l liniștească. A doua zi l-au văzut părinții în grădină, stînd pe o piatră plîngînd.

— De ce pîngi, părinte Daniil? i-au zis ei. Iar bătrînul a răspuns:

— Zice Sfîntul Duh: „Cel ce va face din rău bun, ca gura Mea va fi” iar eu nu am putut să fac acest lucru cu fratele meu care a plecat din mînăstire !

În noaptea învierii din anul 1968, părintele Daniil a chemat pe duhovnicul său și i-a spus:

— Părinte Emilian, mă cheamă împăratul să mă duc la EL împărtașește-mă cu Prea Curatele Taine și ai grijă de sufletul meu. Deci, sărutîndu-se cu toți, a doua zi de Sfintele Paști și-a dat sufletul în mîinile Domnului, fiind în vîrstă de 90 de ani.

SCHIMONAHUL IUVENALIE BÎRSAN

Mînăstirea Slatima

(1890—1968)

a. Viața

Acest părinte iubitor de nevoiță era din comuna Mălini, județul Suceava. În anul 1923, luînd jugul lui Hristos, a intrat în Mînăstirea Slatina. După doi ani s-a călugărit și a ajuns un călugăr foarte sporit. În anul 1949 a primit marele și îngerescul chip al schivniciei, iar în anul 1968 s-a săvîrșit cu pace.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. pfevoința părintelui Iuvenalie era aceasta:

^^^Toată ziua zăcea și zicea rugăciunea lui Iisus; făcea ascultare cu multă dragoste și n:dnca o dată pe zi după ce termina de citit Psaltirea. Noaptea dormea cîteva ore pe o laviță și făcea sute de metanii, iar de la biserică era nelipsit.

^I 2. Odată 1-a întrebă starețul:

— Părinte Iuvenalie, de ce te grăbești așa la chilie? Iar bătrînul a răspuns:

— Mă așteaptă Psaltirea și nu pot s-o las singură !

3. În altă zi, iarăși 1-a întrebă:

— De ce ești întristat, părinte Iuvenalie?

— Pentru că a trecut ziua și n-am terminat Psaltirea de citit, a răspuns el. Dar nu mănînc pînă n-o citesc.

4. Într-o zi, a văzut bătrînul cîteva frați stînd de vorbă pe cerdac. Deci, trecînd pe lîngă ei, a zis cu glas tare: „Doamne, lisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul !”*. Cum au auzit frații cuvintele acestea, îndată s-au rușinat și lăsînd vorba au plecat la chilii.

5. Altădată, i-au zis frații:

— Părinte Iuvenalie, dă-ne un cuvînt de folos.

— Iertați-mă, fraților, a răspuns bătrînul, sînt om păcătos. Întrebați pe părinții duhovnici.

6. Timp de 40 de ani, părintele Iuvenalie a avut în mînăstire aceeași sfîntă ascultare de paracliser și clopotar. Și suna clopotele cu așa îndemî-nare că toate formau o adevărată simfonie, slăvind pe Dumnezeu și repe-tînd mereu numele ctitorului fondator: A-le-xan-dru Lă-puș-nea-nu !

7. Odată 1-a întrebă starețul:

— Părinte Iuvenalie, ce zgomot se aude noaptea în chilia sfinției tale?

— Iartă-mă, părinte stareț, cînd mă îngreunez de somn, atunci las Psaltirea și mă apuc de pisat grîu pentru colivă. Apoi iar citesc la psaltire și fac metanii.

8. În altă zi 1-au întrebă frații:

— Părinte Iuvenalie, de ce fugi așa de noi? Iar bătrînul le-a răspuns:

— Dar nu știți că schivnicul nu are voie să vorbească mai mult de șapte cuvinte pe zi? Apoi îndată a intrat în chilie.

9. Pentru multa lui osteneală, părintele Iuvenalie ajunsese un călugăr sporit și plin de dragoste pentru Dumnezeu și oameni. Diavolul însă îl zăvistiua și îi făcea multe ispite ca să-l tulbure la rugăciune.

Într-o zi, 1-au întrebă părinții:

— Cu cine vorbeai astă noapte, părinte Iuvenalie? Iar bătrînul a răspuns:

— Ei, mă sfădeam cu vrăjmașul, că mereu mă vizitează ! Uneori îmi stinge candela, alteori îmi închide Psaltirea, îmi răstoarnă scaunul, îmi varsă oala cu apă sau îmi ascunde metaniile ca să mă îndepărteze de la rugăciune.

10. În vara anului 1968, pe cînd părintele Iuvenalie citea la psaltire, deodată s-a luminat la față și și-a dat sufletul în mîinile lui Dumnezeu ! Unii părinți au văzut o lumină cerească la fereastra chiliei lui și intrînd înăuntru, 1 -au găsit adormit în genunchi cu capul sprijinit pe psaltire

Așa s-a nevoit și așa s-a mutat la cele veșnice schimonahul Iuvenalie, ciopotand Mînăstirii Slatina !

MONAHIA AGAFIA ILIE

MÎDăstirea Agapia Veche
(1876—1968) *

Maica Agafia Ilie era din comuna Sulița-Botoșani. Deci, mai întâi s-a căsătorit și a avut zece copii. Dintre aceștia cinci copii au intrat în nevoința călugărească și cinci au rămas acasă. Apoi, după neștiute judecăți ale lui Dumnezeu, unul câte unul i-au murit nouă copii. La urmă i-a murit și soțul.

Rămînînd singură, această venerabilă mamă a intrat în nevoința călugărească la Mînăstirea Agapia Veche, în anul 1946. După un an a primit tunderea monahală și s-a lipit cu inima de obștea maicilor ca de copiii ei. Ziua și noaptea era nelipsită de la biserică, ajuta la bucătărie, aduna lemne din pădure și se ruga singură cu multe lacrimi.

După o nevoința de peste 20 de ani în viața mînăstirească, maica Agafia — această smerită călugăriță cu inimă de mamă — și-a dat sufletul în mîinile lui Dumnezeu la 15 septembrie 1968.

SCHIMONAHIA MELAJVIA MBVCU

Schitu] românesc „Sfîntul Ioan BotezătoruP'
de la Iordan
(1893—1969)

Această floare aleasă a monaliismului nostru era de loc din comuna Chiajna, județul Prahova. Cînd avea 12 ani a venit la Mînăstirea Țigănești și a stat opt ani de zile sub ascultarea unei călugărițe bătrîne.

În anul 1913 a primit schima monahală. Apoi s-a smerit în mînăstire încă 35 de ani, fiind foarte iubitoare de biserică și rîvnind pentru fericita liniște. În anii 1925—1935 s-a învrednicit să se închine de două ori la Mormîntul Domnului, iar în anul 1947 a fost trimisă ca viețuitoare la schitul românesc „Sfîntul Ioan Botezătorul” de pe malul rîului Iordan.

Timp de 22 de ani s-a nevoit schimonahia Melania cu încă două suflete în pustiul Iordanului, răbdînd bărbătește lipsa, arșița soarelui și străinătatea. Căutînd să urmeze Cuvioasei Măria Egipteanca și mai ales Sfîntului Ioan Botezătorul, maica Melania se hrănea numai cu pesmeți și legume. Toată ziua tăcea, căra apă din Iordan, uda grădina, lucra la facerea chihflor și zicea rugăciunea lui Iisus. Seara făcea Vecernia în bise-

Mama arl^andritului Qeopa Ilie din Mînăstirea Sihăstria.

rică și dormea cîteva ore. Apoi se deștepta, făcea Utrenia, citea la psaltire și stătea de veghe pînă către ziuă. La toate aceste osteneți era însoțită de maica Natalia, ucenica ei, cu metania din aceeași mînăstire, iar duhovnicul lor era Cuviosul Ioan Iacob, egumenul mînăstirii.

În primăvara anului 1969, maica Melania Mincu s-a îmbolnăvit și s-a mutat la odihna cea de veci. Iar trupul ei a fost îngropat acolo, alături de biserică.

IEROMONAHUL DAMIAN STOG

Schitul „Sfîntul Ioan Botezătorul” — Iordan
(1914—1970)

Părintele Damian era de loc din județul Soroca. Fiind chemat de Hristos, în anul 1937 s-a făcut călugăr în Mînăstirea Nouă Neamț. Între anii 1940—1943 s-a nevoit în Mînăstirea Căldărușani, întrecînd pe mulți cu ascultarea și cu smerenia.

Odată, la slujba învierii Domnului, a întrebat episcopul:

— Pe cine propuneți să-l facem preot? Iar părinții au răspuns:

— Dar este altul mai bun ca părintele Damian?

Deci a fost hirotonit diacon și preot la Mînăstirea Antim. Și a făcut aici desăvîrșită ascultare 20 de ani ca paracliser, preot slujitor și duhovnic renumit. Era cunoscut tuturor părintele Damian, pentru dragostea cu care primea și odihnea pe frați. În acești ani a crescut mulți fii duhovnicești, învățîndu-i pe toți smerenia și blîndețea lui Hristos.

În primăvara anului 1970, ieromonahul Damian a fost trimis ca preot și egumen la schitul românesc „Sfîntul Ioan Botezătorul”, de pe malul Iordanului. Deci, plecînd cu mare bucurie în Țara Sfîntă, se nevoia acolo aproape de Mormîntul Domnului. Iar în vara aceluiași an l-a chemat Dumnezeu la veșnica odihnă și a fost îngropat la biserică lui Zaheu din orașul Ierihon.

PROTOSINGHELUL EFTIMIE TÂNASE

Mînăstirea Agapia Veche
(1884--1970)

Părintele Eftimie a fost cel dintîi ucenic al protosinghelului Vichentie Mălău și renumit duhovnic al Mînăstirii Agapia. S-a născut în comuna Valea Seacă-Bacău. În tinerețe a fost căsătorit și a avut doi copii. Apoi,

plecînd la război, a fost grav rănit, dar părintele său duhovnicesc i-a prevestit, zicînd:

— Ai credință, frate Ioane, că te vei face sănătos, vei veni la mînăstire și preot te vei face !

În anul 1918, părintele Eftimie s-a călugărit în Mînăstirea Secu, iar soția sa, în schitul de maici Buciumeni-Tecuci. În anul 1923 s-a învrednicit de taina preoției. Și a slujit cele sfinte cu multă credință și dragoste aproape 50 de ani, silindu-se în toate să urmeze marelui său dascăl — protosinghelul Vichentie Mălău.

Între anii 1923—1940, protosinghelul Eftimie a fost duhovnic la Mînăstirea Agapia, cîștigînd multe suflete pentru împărăția lui Dumnezeu. Că era foarte rîvnitor la slujbele bisericii și la citirea sfintelor cărți, din care nu puțin hrănea pe cei ce veneau la dînsul. Iar noaptea se nevoia în taină cu privegherea, cu metaniile și cu citirea psaltirei.

Între anii 1940—1945 a fost preot misionar în Banat. Apoi, întorcîndu-se în Moldova s-a stabilit definitiv ca duhovnic la Mînăstirea Agapia Veche. Timp de 25 de ani a fost un sfeșnic aprins în această sihăstrie, luminînd și mîngîind pe toți, slujind cele sfinte și slăvind pe Hristos.

Spre sfîrșitul anului 1970, părintele Eftimie a spus ucenicei sale:

— Peste două zile mă duc din viața aceasta. Apoi cerînd crucea, a adăugat: Iată, văd două cete de îngeri, una în veșminte albe și alta în veșminte întunecate, luptîndu-se pentru sufletul meu. Nu vor să mă lase să intru în cămară ! . . .

Deci, îmbrăcîndu-se în hainele sale de călugărie și dînd tuturor binecuvîntarea cea mai de pe urmă, a adormit cu pace, încredințîndu-și sufletul în mîinile Domnului!

MONAHUL PAISIE NICHITENCU

Mînăstirea Sihăstria

(1892—1970)

Acest cuvios călugăr a fost un mare lucrător al rugăciunii lui Iisus din zilele noastre. Era de loc din nordul Bucovinei.

În anul 1933 a intrat în nevoița călugărească, iar după un an a primit tunderea monahală la un schit aproape de Cernăuți. Și era plin de dragoste părintele Paisie, ascultător și fără nici o răutate, asemenea unui copil. Toată viața sa, aproape o jumătate de secol, a făcut în mînăstire cea mai grea ascultare, aceea de bucătar. Permanent tăcea, cu mîinile lucra, iar cu mintea și cu inima se ruga neîncetat. Dobîndise încă de la

Dumnezeu darul sfintelor lacrimi și cu acelea se mintia ziua și noaptea la chilie, la biserică și la ascultare. Era așa de blînd și luminat la față, ră numai vederea chipului său te liniștea și te cucerea.

Acest smerit ostaș al lui Hristos nu s-a dus niciodată din mînăstire să-și vadă rudele și casa părintească. În anul 1950, însă, l-a învoit starețul să meargă pentru cîteva zile în satul natal. Cum aștepta trenul în gara Suceava, a venit un frate din mînăstire și i-a spus:

— Părintele stareț te cheamă înapoi că nu are pe nimeni la bucătărie !

Atunci, părintele Paisie, acest mare fiu al ascultării, tăindu-și voia, și-a însemnat f^ța cu semnul crucii, s-a întors la mînăstire și n-a cerut niciodată să mai meargă undeva.

După 28 ani de mucenicească ascultare la Dragomirna, în anul 1960 a fost transferat la Mînăstirea Sihăstria. Aici a continuat aceeași nevoița și ascultare încă șase ani de zile. Toți se foloseau de trăirea lui și doreau măcar chipul feței să i-l vadă. Bătrînul însă vorbea foarte puțin. Cîte zece ore stătea în bucătărie, curăța cartofi, tăia legume, făcea focul și se ruga în taină cu rugăciunea lui Iisus, iar din ochii lui mereu picurau lacrimi. Ca să nu fie observat purta în sîn un prosop alb, cu care își ștergea adesea fața și nu privea niciodată în ochii cuiva. Numai dacă îl întîlnea cineva în curte și-i cerea binecuvîntare, bătrînul îi făcea închinăciune pînă la pămînt, îi cuprindea mîna în palmele sale, îl privea nevinovat în față cu ochii umezi de lacrimi, apoi îi zicea:

— Binecuvîntează-mă, părinte !

La biserică, bătrînul stătea nemișcat în picioare pînă se termina slujba, iar la chilie citea mai ales Psaltirea și paraclisul Maicii Domnului.

Ultimii ani i-a petrecut părintele Paisie numai în rugăciune, își mărturisea săptămînal pudurile și primea de două ori pe lună Prea Curatele Taine.

La sfîrșitul anului 1970, cuviosul Paisie s-a săvîrșit cu pace, avînd numele lui Hristos în inimă și pe buzele sale. El este considerat cel mai renumit lucrător al rugăciunii inimii din a doua jumătate a secolului nostru.

MONAHUL GUDHL AVĂCĂMȚEI

Mînăstirea Neamț

(1892—1971)

Acest părinte vrednic de pomenire, cu nume de arhanghel, a fost toată viața portarul Mînăstirii Neamț. Era din comuna Vînători-Neamț.

În anul 1925 a intrat în nevoia călugărească și a sporit mult în ascultare și smerenie, încât toți se foloseau de viața lui.

Ascultarea părintelui Gudiil era aceasta: ziua tăia lemne la bucătărie, făcea curățenie în curte și hrănea animalele, iar noaptea stătea de strajă la poarta mînăstirii. Și a împlinit cu sfințenie această ascultare, fără cîrtire și fără împotrivire. Se ducea oriunde era trimis, asculta ca un copil de fiecare și făcea toate cu bucurie și binecuvîntare. Pentru aceea îl iubeau toți părinții și se foloseau de smerenia lui.

Aproape o jumătate de secol a stat de veghe părintele Gudiil în poarta Mînăstirii Neamț, ca o candelă nestinsă. Seara închidea porțile grele de stejar, ducea închinătorii la arhondaric și suna clopotul de odihnă. La miezul nopții suna clopotul de Utrenie și chema părinții la rugăciune. Iar în zorii zilei iarăși deschidea porțile Mînăstirii, trăgea clopotul de deșteptare și mergea la biserică.

Părintele Gudiil era încă foarte milostiv și primitiv de străini. Seara aduna închinători și săraci la el, îi hrănea cu mîncare de la trapeză și îi odihnea. Iar el ațipea pe o laviță afară lîngă poartă. Dimineața îi deștepta și îi libera cu pace. Dacă îl întreba cineva cum îl cheamă, bătrînul răspundea — Gudiil monahul și portarul!

Spre sfîrșitul anului 1971 a zis smeritul ascultător către unul din clerici:

— Părinte Ioane, în curînd mă duc din viața aceasta. Te rog să vorbești ceva la îngroparea mea.

— Despre ce să vorbesc, părinte Gudiil?

— Eu toată viața am făcut ascultare și am fost întotdeauna mulțumit.

— După două zile, părintele Gudiil și-a dat sufletul în mîinile Domnului. Așa s-a săvîrșit un mare călugăr al Mînăstirii Neamț !

ARHIMANDRITUL NICODIM SACHELARIE

Mînăstirea Frăsinei

(1902—1973)

a. Viata

Părintele Nicodim Sachelarie a fost un vestit pedagog și duhovnic de seminar al zilelor noastre.

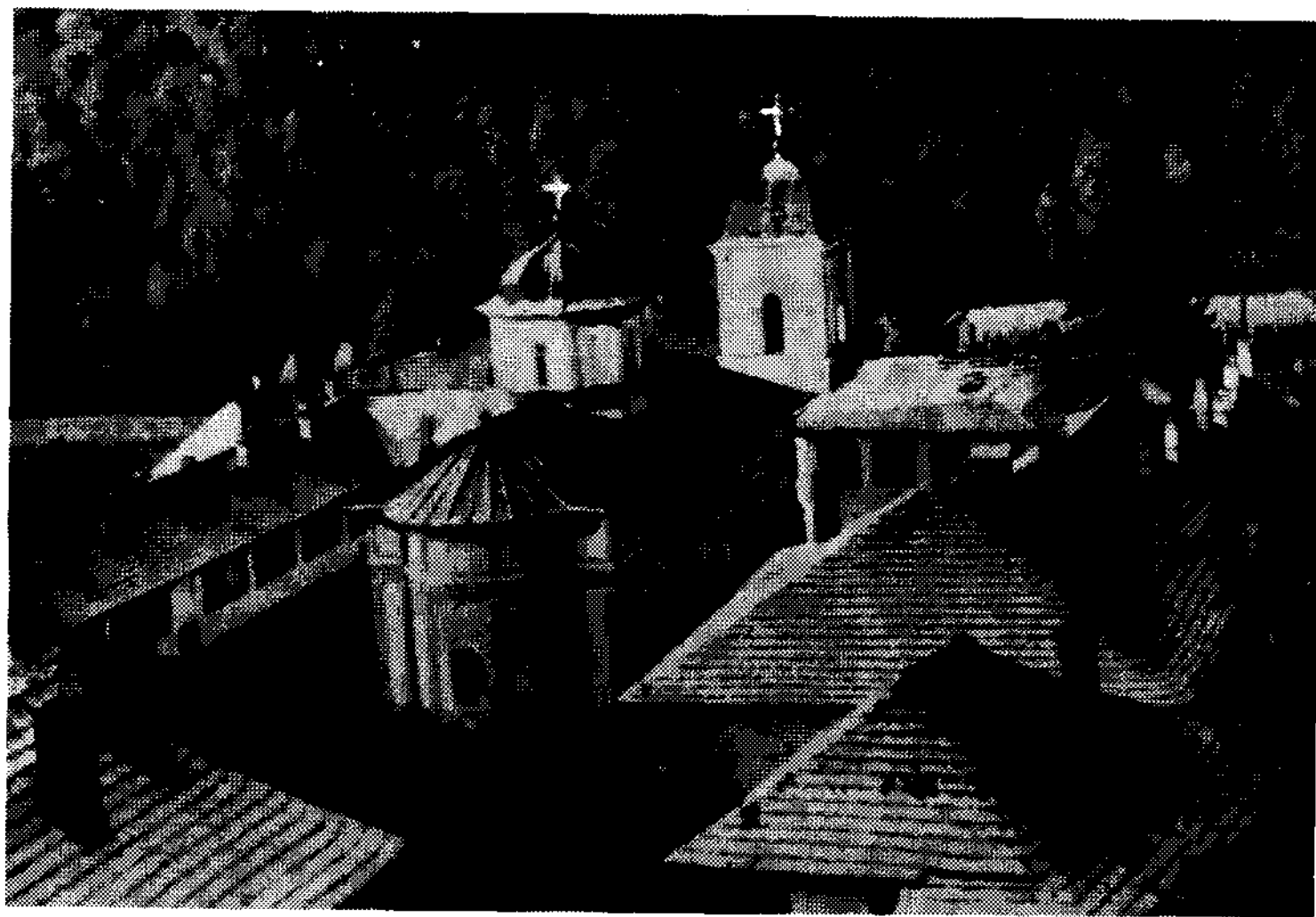
S-a născut la 8 septembrie 1902 în satul Măldărești, comuna Dealul Morii, județul Bacău, din părinți agricultori. Rămas de mic fără mamă a fost crescut de rude. Fiind foarte iubitor de Dumnezeu, în toamna

Sfința Mînăstire Cocoș-Tulcea (secolul XVIII)

Sfința Mînăstire Vorona-Botoșani (secolul XVIII)

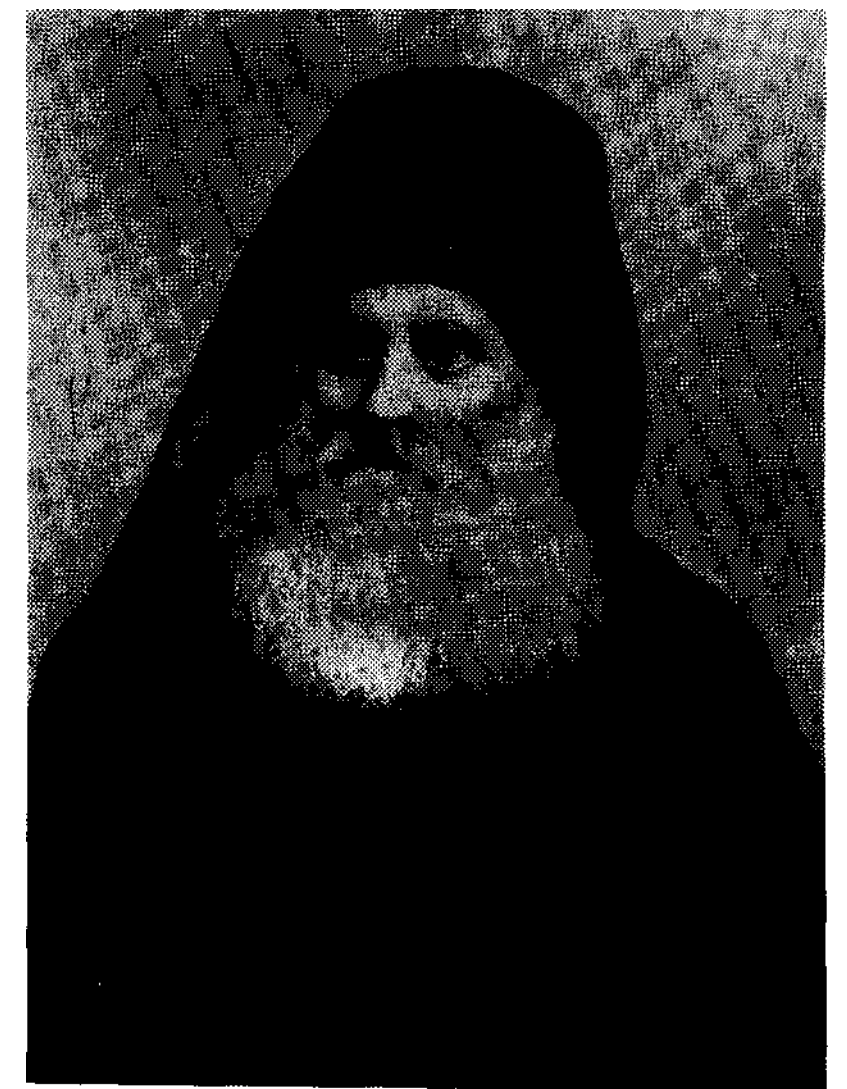

Sfânta Mînăstire Frâsinei (secolul XVIII)

**Mitropolitul Moldovei Iosif
Naniescu (+1902)**

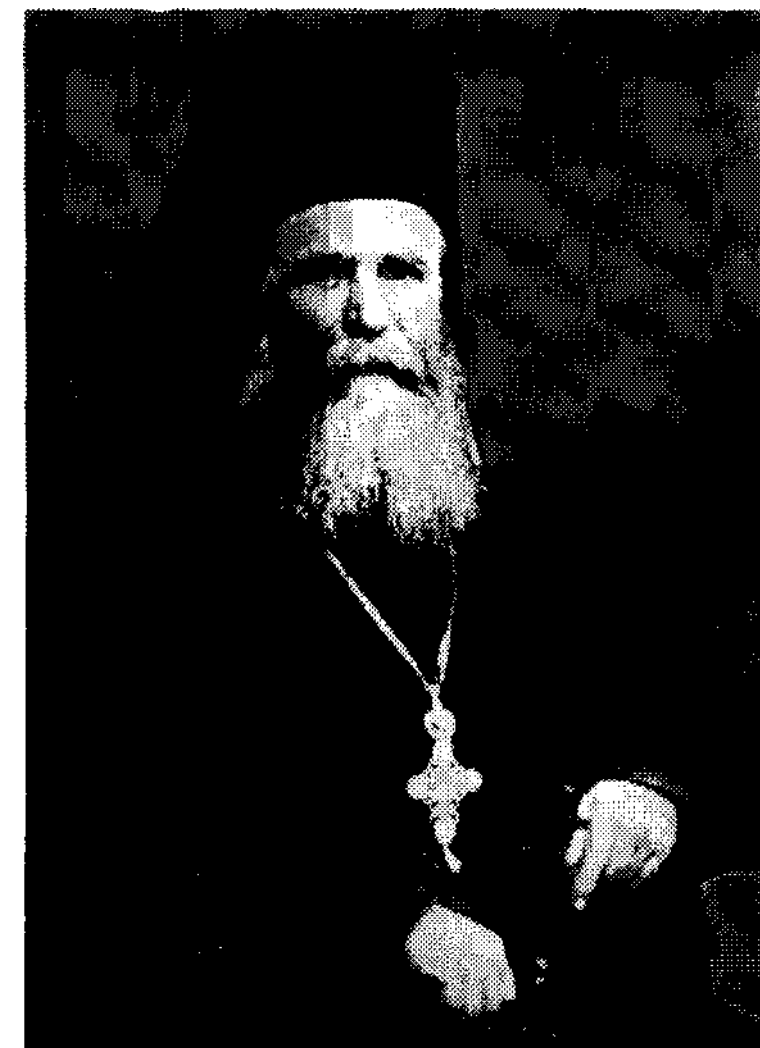
**Ieroschimonah Varlaam Vîntu
(+1934), Muntele Athos**

**Cuviosul Arhimandrit Irodion
Ionescu (+1900),
Duhovnicul Sfîntului Calinic
de la Cernica**

**Protosinghelul Porfirie Bucurescu
(+1927),
Mînăstirea Frâsinei**

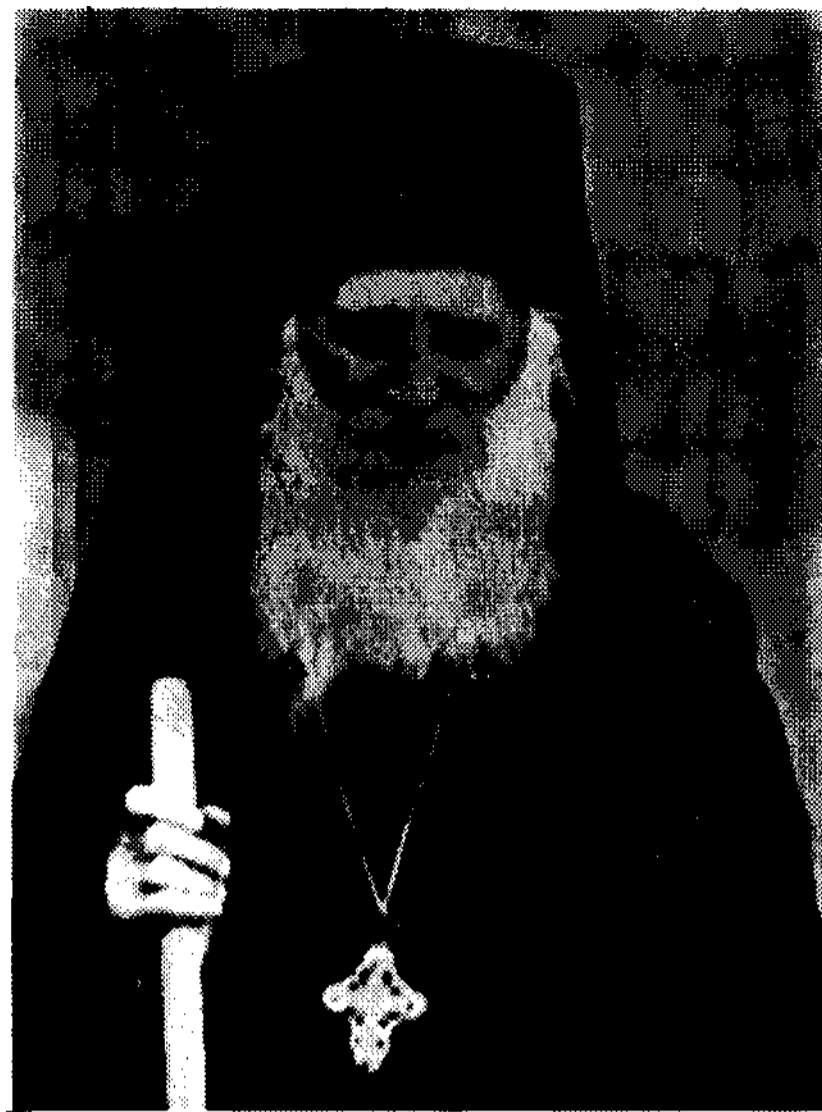

**Protosinghelul Ioanichie Moroi
(+1945), Mînăstirea Sihăstria**

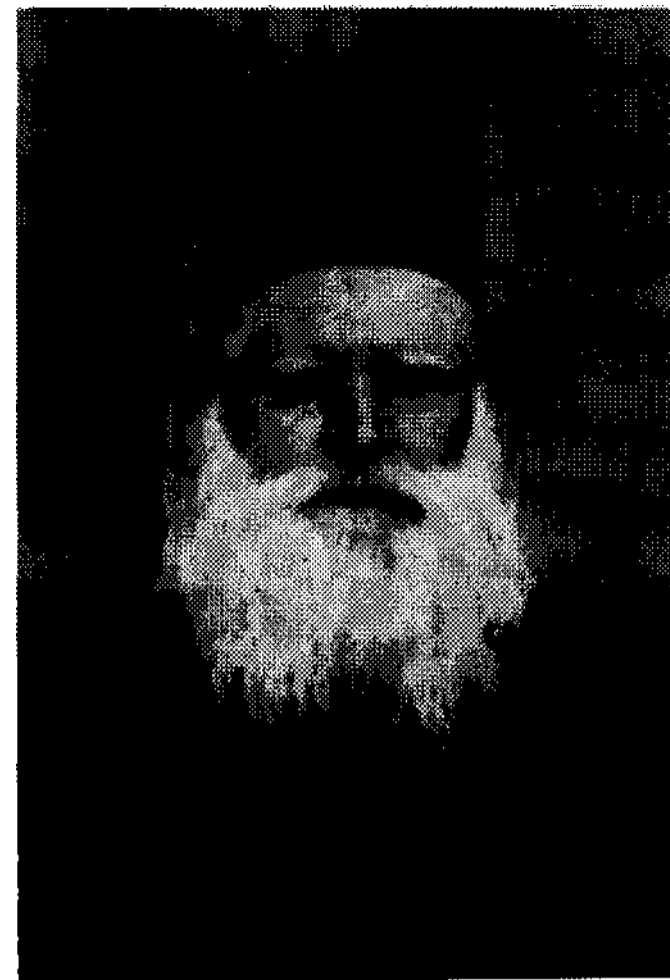

**Ieroschimonahui Vasian Panaite
(+1903), Schitul Pocrov-Neamf**

**Protosinghelul Daniil Pricop
(_|_1970) Mînăstirea Slatina**

**Protosinghelul Mihail Bădilă
(+1957), Schitul Peștera
Ialomicioarei**

**Protosinghelul Vichentie Mălau
(+1945), Mînăstirea Secu**

**Protosinghelul Calistrat Bobu (+1975),
Mînăstirea Va si ova**

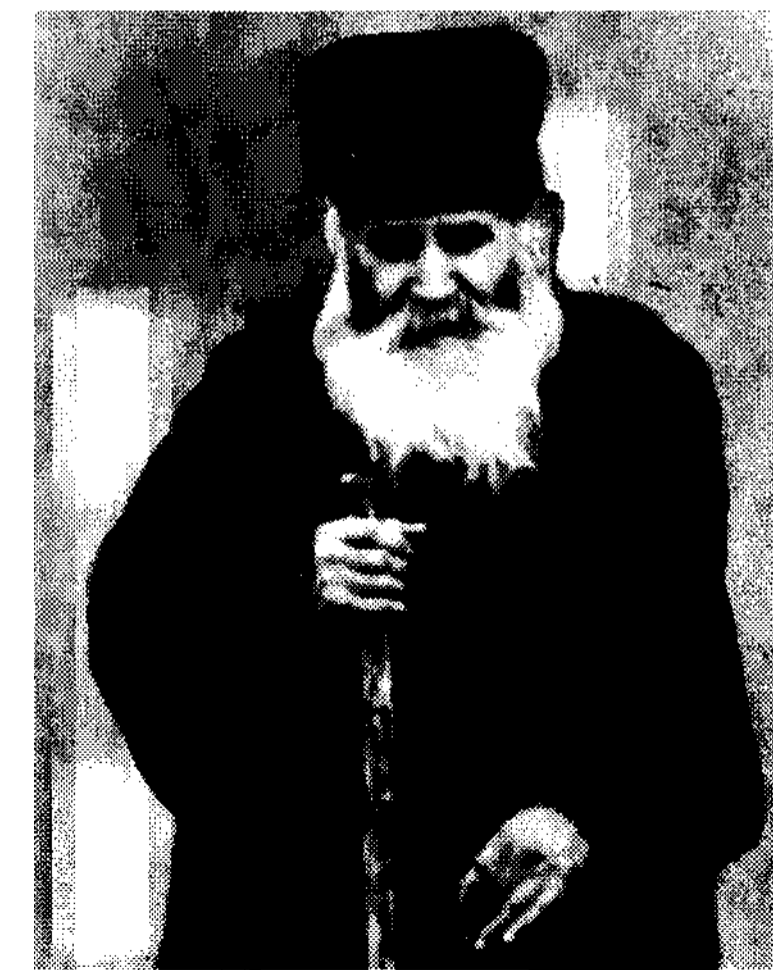

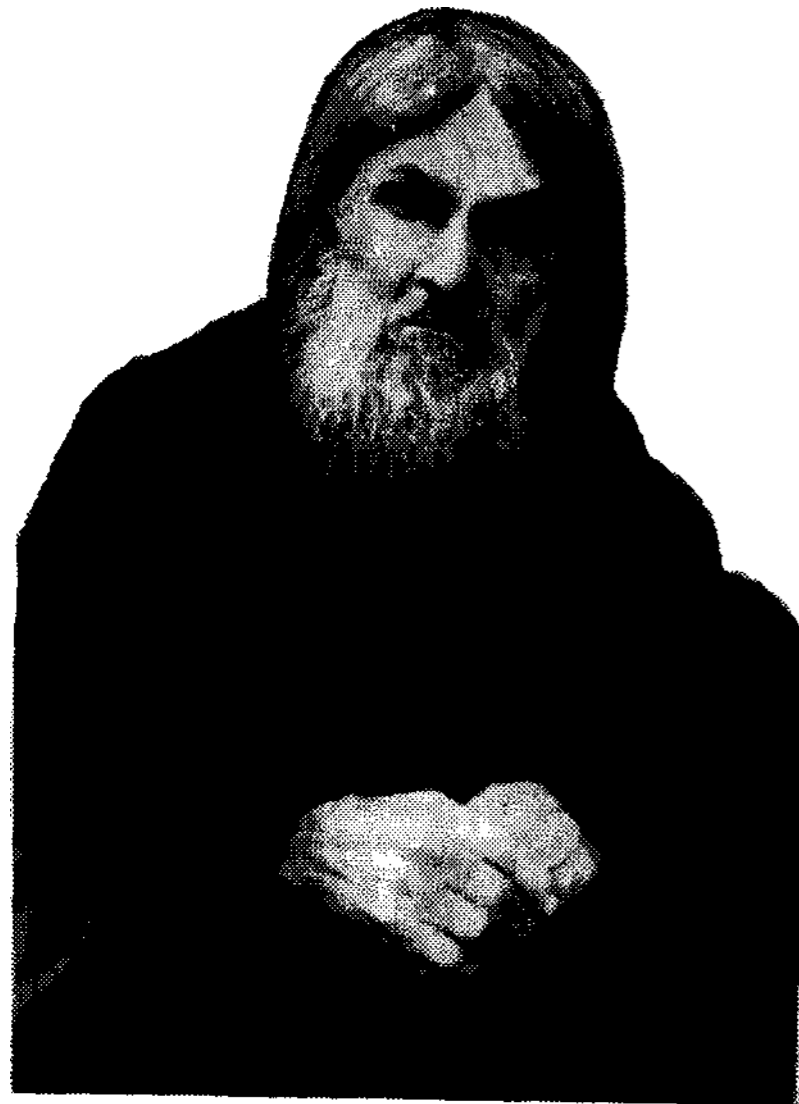
**Moșul Gheorghe
Lazăr (+1916),
Mînăstirea Văratec**

**Protosinghelul Ioachim Spataru
(+1976), Mînăstirea Neamf**

**Monahul Veniamin Iorga (+1976),
Mînăstirea Sihăstria**

**Protosinghelul Iosif Rusu (-|-1966),
Mînăstirea Dintr-un Lemn**

**Arhimandritul Grigorie Georgescu
(-|-1940), Mînăstirea Cheia**

**Cuviosul Ioan Iacob de la Neamf
(Hozevitul) (+1960), mare sihastru din
Țara Sfîntă**

**Arhimandritul Hrisostom Postolache
(+1979). Schitul Bucium-lași**

**Arhimandritul Dometie Manolache
(+1975), Mînăstirea Rîmef**

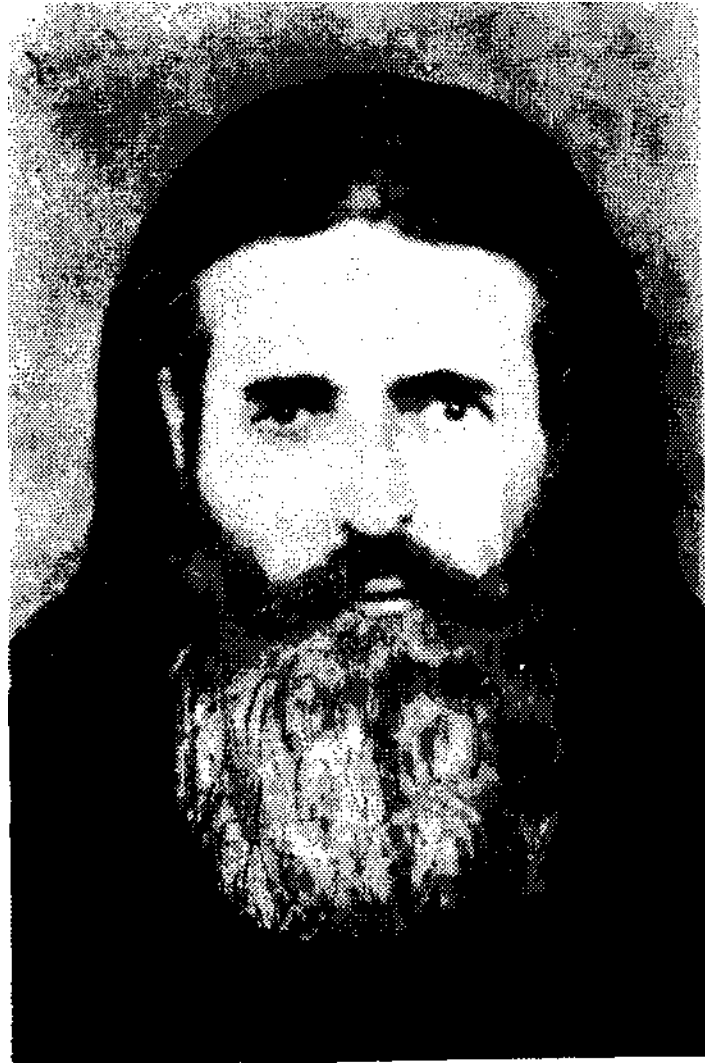
**Protosinghelul Damian Stog (+1970),
Schitul Romănesc de la Iordan**

**Monahul Evghenie Dumitrescu
(+1954), Schitul Brazi-Vrancea**

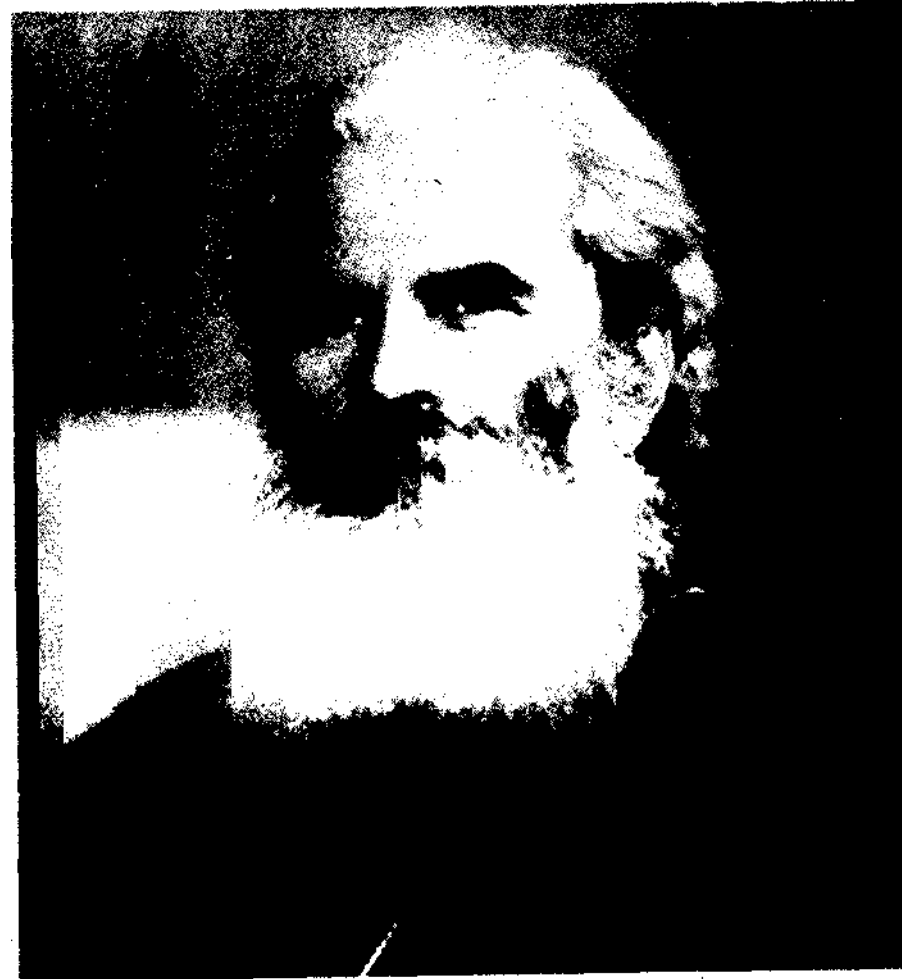
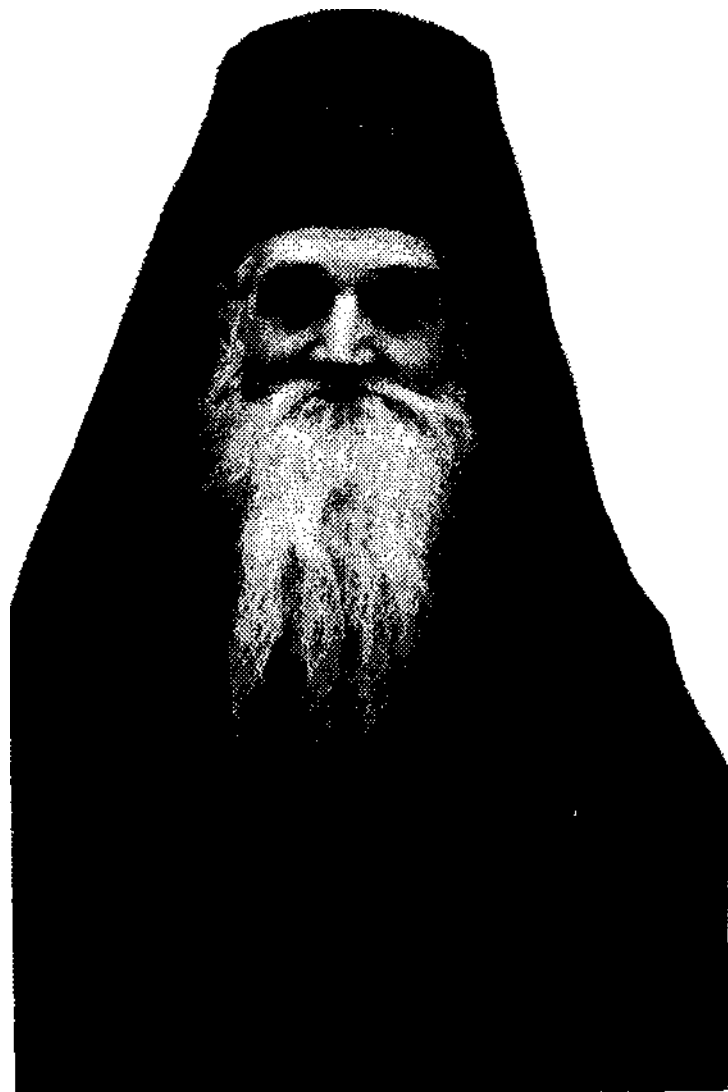
**Schimonahia Melania Mincu (+1969),
Schitul Romănesc de la Iordan**

Protosinghelul Antim Găină (+1974),
Mînăstirea Secu

Monahul Paisie Nichitencu
(-f-1970), Mînăstirea Sihăstria

Protosinghelul Nicodim Măndifă (+1975)|i
Mînăstirea Agapia

Arhidiaconul Varlaam Arghirescu
(+1942), Catedrala Mitropolitană-I'i

anului 1921 a intrat în obștea Mînăstirii Cemica. După cîteva luni s-a stabilit la Mînăstirea Frăsinei. Acolo a primit schima monahală și s-a format duhovnicește lîngă cei mai iscusiți călugări.

Între anii 1922—1930 a urmat seminarul din Rîmnicu-Vîlcea. Apoi a continuat Facultatea de teologie din București, ajungînd un eminent teolog. Din anul 1930 a fost neînterupt pedagog, profesor și director la mai multe seminarii, ca: Cernica, Rîmnicu-Vîlcea, Mînăstirea Neamț, Craiova și Curtea de Argeș, crescînd în frică de Dumnezeu mii de slujitori ai Bisericii lui Hristos și scriind mai multe cărți teologice de morală și drept canonic.

Între anii 1960—1973 s-a retras ca pensionar în satul natal. Aici a construit din temelie o biserică nouă și a fost cel mai iubit sfetnic și părinte al credincioșilor săi. La 24 noiembrie 1973 arhimandritid Nicodim Sachelarie și-a dat sufletul în roiniile Domnului și a fost îngropat alături de biserică ctitorită de el.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Spun ucenicii săi că părintele Nicodim era un călugăr foarte nevoitor în viață, crescut și format în Mînăstirea Frăsinei, cea mai vestită sihăstrie românească. Era încă un mare teolog al Bisericii noastre, care trăia Evanghelia lui Hristos. Iar ca duhovnic și dascăl de teologie, era unul din cei mai apreciați pedagogi de seminar.

2. Spun iarăși ucenicii săi că arhimandritul Nicodim Sachelarie era un părinte duhovnicesc cu multă înțelegere și dreaptă socoteală, unind cu pricepere blîndețea cu mustrarea. Nici nu ierta tot, nici nu pedepsea pe măsura greșelilor. Purta întotdeauna haine simple, vorbea ca un părinte cu fiecare, mîncă la un loc cu elevii, se ruga împreună cu ei și era un exemplu pentru toți. De aceea îl iubeau, atît elevii, cît și profesorii și se foloseau de smerenia și înțelepciunea lui.

3. Spun încă ucenicii săi că părintele Nicodim era un nevoitor smerit și ascuns. Se ruga mult, mai ales noaptea, citea și postea mereu. Ca profesor și pedagog era foarte practic, cu multă logică și legat de realitățile vieții. Vorbea convingător, pe înțelesul tuturor, dar ca un profund teolog. De obicei, preda dogmatica, morala și dreptul canonic.

4. Acest renumit dascăl și duhovnic de seminar punea mare accent pe rugăciune și pe trăirea morală, care duc la mîntuire și stau la temelie adevăratei preoții creștine.

5. Părintele Nicodim considera spovedania și sfatul personal ca un mijloc deosebit de important pentru formarea duhovnicească a viitorului preot. De aceea spovedea adeseori pe elevi, le dădea sfaturi, le citea cuvinte

de la Sfinții Părinți și le rînduia să citească cele mai bune cărți, atît teologice, cît și de cultură generală.

6. Duhovnicul, zicea părintele Nicodim, trebuie să știe bine funcțiile puterilor sufletești, încît după un contact suficient cu penitentul, să poată cunoaște care îi sînt lipsurile care îl împing la păcat. Pe unid îl împinge la păcat trupul, pe altul simțul afectiv, iar pe altul lipsa pătrunderii intelectuale sau unele obstacole care apar în viața sa.

7. Iar despre duhovnicii neiscușiți, spunea:

— Ei înșiși nu sînt în stare, uneori, să se înțeleagă pe sine. Dar să mai cunoască pe alții ! Insuficiența cunoașterii și trăirii Sfintei Evangheli, asociindu-se cu o credință sentimentală, șovăielnică, dă naștere la o convingere nedeplină și astfel voința lor nu mai poate să redizeze o personalitate religioasă care să poată corespunde cu înalta demnitate de ispravnic al Tainelor lui Dumnezeu.

8. Zicea iarăși:

— Apa nu se poate ridica singură mai presus de nivelul izvorului sãn-omtd nu poate da ceea ce nu are, iar un duhovnic nu poate să povățuiască pe înalta scară a vieții creștine pe altcineva, dacă nu s-a urcat el însuși mai întîi pe treptele perfecțiunii duhovnicești.

9* Apoi adăuga și aceste cuvinte:

— în virtutea asistenței harice, un duhovnic, oricît de inferior ar fi el, este cu mult mai în măsură să povățuiască pe cineva la calea mîntuirii decît un credincios cu adevărat evlavios, dar lipsit de harul Sfîntului Duh, care vindecă pe cele neputincioase și întărește pe cele slabe.

10. Zicea și acestea:

— Cu cît cineva se înduhovnicește mai mult, cu atît trebuie să se lupte și mai mult, căci binele pe care îl cîștigă nu este din lumea aceasta. Pentru aceasta este dușmănit.

11. Ținînd seama de punctul diferit de plecare al fiecăruia și de greutatea urcușului duhovnicesc, precum și de sublima țintă finală la care este menit omul, călăuzirea duhovnicească este cea mai grea sarcină pusă pe umerii slabului om !

12. Părintele Nicodim împărțea pe credincioși în trei categorii. Credincioși care fac voia lui Dumnezeu din iubire. Dintre aceștia sînt foarte puțini. Credincioși care împlinesc poruncile din frica de Dumnezeu și credincioși care le împlinesc din constrîngere, siliți de necazurile vieții. Aceștia formează majoritatea fiilor Bisericii.

13. Spunea părintele Nicodim și aceste cuvinte:

— Duhovnicul care se recrutează din prima și din a doua categorie de credincioși este în stare să se înțeleagă atît pe sine, cît și pe alții, călăuzind cu folos pe toți care îi cere ajutorul. Cel din ultima categorie abia se

conduce pe sine, dar să mai conducă și pe alții ! Totuși, prin harul preoției, ajută la mîntuirea oamenilor.

14. Zicea iarăși:

— Preotul ce nu este sincer în conștiința lui, dar este moral din motive sociale, acela își face slujba de ochii lumii, folosindu-se Dumnezeu de el ca de Valaam vrăjitorul. Dar la înfricoșata judecată se va osîndi, potrivit cu faptele sale.

15. Spunea încă părintele Nicodim:

— Duhovnicul este dator să primească pe toți la spovedanie, fără nici o alegere, numai să fie ortodocși. Ceea ce este spitalul pentru boala trupească, același lucru este taina spovedaniei pentru boala sufletească. Boala trupească este o lipsă a sănătății. Păcatul, boala sufletească, este o lipsă a sfințeniei, căci sfînt este tot cel ce are nădejdea mîntuirii.

16. Spunea iarăși că cel mai cinstit canon material la spovedanie este milostenia către cei săraci. Iar cel mai ușor canon și mai de valoare este sfînta rugăciune. Duhovnicul trebuie să-i oblige pe fiii săi sufletești să se roage măcar cît de puțin *.

17. În anul 1960, părintele Nicodim s-a retras în satul natal, și-a făcut o chilie aproape de biserică și s-a nevoit acolo singur, ca un adevărat sihastru, 14 ani de zile. între anii 1966—1973 a construit, cu ajutorul credincioșilor, o biserică nouă în cinstea Născătoarei de Dumnezeu și mult a mîngîiat pe toți cu cuvintele și faptele sale. Ziua lucra la biserică și vorbea cu oamenii, iar noaptea se ruga în chilie și scria cuvinte de învățătură și zidire creștinească. Cărțile scrise de el în satul Măldărăști sînt Pravila bisericăscă (o ediție nouă — 600 pagini) și Comentarii la Sfințele Evanghelii.

18. în primăvara anului 1970, părintele Nicodim s-a îmbolnăvit. Deci, dorind să termine biserica din sat, s-a rugat lui Dumnezeu asemenea împăratului Ezechia, zicînd:

— Doamne, Doamne, Tu știi că mi-a fost dragă viața pe care Tu mi-ai dat-o, dar niciodată n-am prețuit-o în lungimea sau scurtimea ei, decît în cadrul voii Tale proniatorii. Tu faci toate cîte voiești în cer și pe pămînt. Dar întrucît marea Ta bunătate a chemat la colaborare voința liberă a ființelor raționale, între care este și nevrednica mea viață, fii. Doamne, milostiv > îmi prelungește viața ca să pot duce la sfîrșit lucrul bisericii Tale, spre slava Ta și spre împlinirea misiunii mele. Rogu-mă Ție, dă-mi atîtea zile cîte sînt necesare pentru depunerea banilor adunați în zidurile bisericii Tale. Apoi, făcă-se voia Ta ! Pînă acum. Tu m-ai ajutat

* Capetele 7—16 sînt extrase din *Pravila bisericăscă*^ paitea I, de Axliim. Nicodim Sachelarie, Mînăstirea Cernica, 1940.

și eu m-am luptat.- Și de acum încolo mă încredințez aceluiași ajutor providențial și mă ofer cu toată smerenia ca să mă lupt spre a împlini cu inimă curată toată poruncile dragostei Tale. Amin.

A doua zi, părintele Nicodim s-a sculat sănătos, a mai trăit încă trei ani și a terminat biserica de lucru.

19. Spunea bătrînul și aceste cuvinte, într-una din însenmările sale:
— încă din copilărie m-am rugat Domnului nostru Iisus Hristos să-mi dea mintea de la bătrînețe ca să pot face începuturi bune și pe temelia lor să-mi urzesc viața după legile voinței Tatălui ceresc. Și Domnul m-a ascultat. Dacă m-aș naște a doua oară, aș face tot ceea ce am făcut pînă acum. Căci în această lume care veșnic se schimbă, nimic nu este mai mareț decît a sluji lui Dumnezeu întru stăpînire de sine, întru sfîntă dăruire, avînd credință statornică în pronia cea de sus.

20. Spre sfîrșitul anului 1973, cînd construcția bisericii din Măldăraști era terminată, părintele Nicodim s-a îmbolnăvit. Ucenicii voiau să-l ducă la spital, iar el le-a zis:

— Lăsați, fraților. Ajunge ! Atît a fost de la Dumnezeu !

Apoi, lăsînd testament de înmormîntare, a primit Prea Curatele Taine și la 24 noiembrie, în ziua plecării sale la mînăstire, și-a dat duhul în mîinile Domnului cu această rugăciune pe buzele sale:

— Slavă lui Dumnezeu pentru toate!

FROȘIȘI GHELUȘI ANIIM GĂINĂ

Mînăstirea Secu

(1894—1974)

a. Viața

Părintele Antim a fost un călugăr cu adîncă trăire duhovnicească și unul din cei mai aleși ucenici ai marelui duhovnic Vichentie Mălău.

S-a născut în comuna Prisăcani — Iași și a îmbrățișat din tinerețe viața călugărească, împreună cu tatăl și cu bunicul său. În anul 1920 a primit schima monahală în Mînăstirea Secu, iar după un an s-a învrednicit de treapta preoției. Între anii 1921—1928 a fost preot și duhovnic în mînăstirea de metanie. Apoi, timp de trei ani, a fost preot paroh în satul Plotun — Pipirig. Iar între anii 1934—1956 a fost duhovnic la Mînăstirea Agapia.

Retrăgîndu-se din nou la metanie, în anul 1974 s-a săvîrșit cu pace în adîncă smerenie și lepădare de sine.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Spun ucenicii lui că părintele Antim dorea mult să se nevoiască în Muntele Athos. Deci a zis duhovnicului său:

— Părinte Vichentie, mă duc la Sfîntul Munte.

— Nu-ți dau binecuvîntare, a răspuns bătrînul, că nu vei putea trăi acolo. Apoi mult ru^du-se l-a lăsat zicînd:

— Bine, du-te. Dar să știi că nu vei sta mult în Athos, iar la întoarcere va trece trenid peste sfîntia ta.

După cîteva luni de zile, părintele Antim s-a întors în țară. Iar la Turnu-Severin, cînd traversa linia ferată, l-a ajuns un tren și culcîndu-'se între linii a scăpat cu viață, prin rugăciunile părintelui său.

2. În anul 1928, părintele Antim a fost trimis preot misionar în comuna Pipirig pentru îndreptarea credincioșilor stiliști care refuzau să asculte de Biserică. La început părintele nu primea. Apoi, cu sfatul duhovnicului său, a primit ascultarea și în cîteva ani a înnoit desăvîrșit viața duhovnicească în satul Plotun. Că vîzînd oamenii blîndețea și sfîntenia vieții lui, s-au întors în sinul Bisericii lui Hristos. În sat a introdus o atmosferă creștinească de armonie și unire, rar întîlnită în altă parte. Apoi, pe mulți i-a deprins cu postul, cu milostenia și cu lucrarea cea de taină a rugăciunii lui Iisus. Și astăzi mai sînt bătrîni care trăiesc această viață de rugăciune și bucurie de taină.

3. La Mînăstirea Agapia a fost, de asemenea, preot pătruns de frica lui Dumnezeu și un duhovnic mult căutat. Mereu se socotea nevrednic de taina Preoției și se cutremura de dumnezeiasca Liturghie. Cînd slujea la biserică, petrecea numai în post și rugăciuni și nu stătea de vorbă cu nimeni.

4. Ca duhovnic, părintele Antim primea la spovedanie numai pe cei care doreau cu adevărat să se mîntuiască. Era foarte atent la ^nduri și cerea fiilor săi duhovnicești să iubească mai ales tăcerea, ascultarea și rugăciunea lui Iisus. Pentru aceasta, ucenicii săi erau puțini la număr, dar cu așezarea cea din afară și cu lucrarea cea dinlăuntru erau mai sporiți ca ceilalți.

5. Spun ucenicii lui că părintele Antim îndepărta de la sine pe cei care zăboveau în aceleași păcate și care nu-și împlineau canonul de la spovedanie.

Unul din fiii săi duhovnicești vorbea midt. Bătrînul i-a dat canon să vorbească puțin și să se roage. Vîzînd că nu-l ascultă, la a treia spovedanie i-a zis:

— Frate, acum vorbești mai mult ca înainte ! De aceea nu te mai primesc la mărturisire.

6. Se mai spunea despre dînsul că dacă îi cerea cineva cuvînt de folos se ^ndea mult și *cu greu răspundea. Uneori amina răspunsul pentru a doua zi și întărea cuvîntul său cu texte din Sfînta Scriptură și de la Sfîntii Părinți.

7. Acest părinte era foarte lepădat de sine și de orice fel de materii. El nu primea nici un dar de la credincioși în chilia sa. Nici, bani, nici mîncare, nici îmbrăcăminte. Tot ce i se aducea, dădea la obște și la săraci. Uneori alerga pe cale după săraci și le împărțea tot ce găsea de prisos în chilie.

8. Spun părinții că bătrînul nu primea pe nimeni în chilie, afară de stareț și de ucenic. Nici el nu voia să intre în chilia altuia. Ci bătea la ușă și aștepta afară. Iar cuvîntul său era întotdeauna înțelept, scurt și foarte blînd.

9. La biserică, părintele Antim stătea în urmă și niciodată nu se șeaza în strană. Ținea permanent privirea în jos și rostea rugăciunea lui Iisus în tăcere și liniște adîncă. Iar în Sfîntul Altar intra numai cînd slujea și stătea permanent cu fața spre sfîntul jertfelnic.

10. Părintele Antim era un profund lucrător al rugăciunii lui Iisus. El purta în suflet bucurii de taină, străine celor mulți. De aceea nu-l ispiteau cu nimic cele din afară. Nici florile, nici cîntările, nici hainele, nici mîncarea, nici odihna, nici laudele oamenilor. Căci inima lui era rănită de dragostea lui Hristos.

11. Acest smerit părinte nu privea niciodată pe om în față, nici nu osîndea pe cineva, nici nu îngăduia cuiva să vorbească de rău pe aproapele. Numai cînd își muștra ucenicii îi privea o clipă în față, apoi îi libera.

12. Spun ucenicii lui că bătrînul nu intra în chilie cînd era tulburat sau cînd avea cineva supărare asupra lui. Căci sufletul său nu avea odihnă și nu se putea ruga. Ci, mai întîi înconjură chilia de cîteva ori, apoi își cerea iertare de la cel pe care îl supăraseră. Iar după ce intra în chilie se pedepsea pe sine cu post și rugăciune trei zile pînă își liniștea conștiința.

13. Mai spun ucenicii lui că părintele Antim era foarte nevoitor. Mîncă numai legume, o dată pe zi, cu multă înfrînare. Iar vin, brînză și lapte gusta de cîteva ori pe an. Purta haine vechi și sărăcicioase, nu făcea foc în chilie și nu avea nici o avere, decît un cojoc și trei cărți: Ceaslovul, Psaltirea și Patericul.

14. O altă nevoință a părintelui Antim era privegherea de toată noaptea. Spun părinții că bătrînul nu dormea niciodată pe pat. După ce-și termina rugăciunea de seară, făcea sute de metanii, apoi ațipea un ceas, două, în genunchi sub icoane. Cînd se deștepta, își continua rugăciunea de miezul nopții și iar ațipea un ceas sub icoane.

15. Odată, a rămas peste noapte în Tg. Neamț la un fiu duhovnicesc al său pe care îl iubea foarte mult. Deci, după ce i-a mîngîiat pe toți cu alese cuyinte de la Sfîntii Părinți, gazda i-a pregătit patul și l-a lăsat singur în camera. A doua zi dimineață patul era cu totul neatins. Părintele Antim priveghease toată noaptea înaintea sfintelor icoane.

16. Spun iarăși călugării că noaptea chilia părintelui Antim era permanent luminată și la orice oră îl găseai la rugăciune. Uneori, cînd se îngreua de somn, ieșea afară, înconjura chilia de cîteva ori și iar intra înăuntru.

17. în ultimii zece ani, bătrînul nu mai slujea Sfînta Liturghie, dar nu lipsea niciodată de la biserică. Odată l-a întrebat unul din ucenici:

— Părinte Antim, dă-mi ultimul sfat înainte de a ne despărți. Iar bătrînul i-a răspuns:

— Să nu pierzi niciodată slujba bisericii!

18. Ajungînd la vîrsta de 80 de ani și îmbolnăvindu-se, părintele Antim și-a dat obștescul sfîrșit la 29 august, cînd se prăznuia hramul nunăstirii, chiar în timpul Sfîntei Liturghii. Alături a lăsat o foaie cu mărturisirea sa, cerînd de la toți iertare și rugăciune.

Doamne, odihnește cu dreptii pe părintele Antim !

PROTOSINGHELUL CALISTRAT BOBU

Mînăstirea Vasiova — Banat

(1900—1975)

Protosinghelul Calistrat a fost un vestit preot misionar în Banat. Era de loc din Burdujeni-Suceava, iar cu metania din Mînăstirea Sihăstria, în anul 1925 a luat jugul lui Hristos, iar în anul 1931 s-a învrednicit de darul sfîntei preoții. Și a săvîrșit cele sfînte în Mînăstirea Sihăstria cu multă osîrdie și frică de Dumnezeu timp de 12 ani.

în anul 1942 este trimis preot misionar în Banat. Aici a înființat o nouă așezare călugărească — mînăstirea de maici Timișeni (1945) și a înnoit viața duhovnicească în mînăstirile Săraca, Partoș și Vasiova.

Timp de 33 de ani, părintele Calistrat a fost o făclie mereu aprinsă pentru călugării și credincioșii din Banat. Un adevărat păstor, duhovnic și părinte pentru toți. Cel mai mult iubea biserică și rugăciunea. Ziua și noaptea zăbovea în fața Sfîntului Altar. Săvîrșea dumnezeiasca Liturghie cu bucurie și cutremur, spovedea și mîn^a pe oameni, mărturisea și apăra dreapta credință și se ruga pentru toți.

Pentru smerenia și blîndețea inimii lui a primit de la Dumnezeu **darul** vindecării și al izgonirii duhurilor necurate dintre oasieni. Că nu **puțini** din cei care alei^au la el primeau sănătate și mîngîiere. Pentru aceea credincioșii din partea locului îl cinsteau ca pe un adevărat părinte duhovnicesc al Banatului.

În primăvara amdui 1975, protosinghelul Calistrat s-a săvîrșit cu pace în ziua Sfiitelor Paști și a fost îngropat alături de biserica Mînăstirii Vasiova.

ARHIMANDRITUL DOMETIE MANOLACHE

Minăstirea Rîmeț — Alba

(1924—1975)

a. Viața

Cuviosul arhimandrit Dometie a fost un iscusit duhovnic al Mînăstirii Rîmeț și un preot misionar de mare preț al monahismului românesc.

S-a născut în comuna Bălănești, județul Buzău. Dorind să slujească toată viața Biserica lui Hristos, a urmat Seminarul teologic din Buzău, între anii 1945—1949 a urmat teologia și s-a făcut călugăr la Minăstirea Prislop-Hațeg. Apoi primind preoția, a fost stareț și preot misionar timp de zece ani în cîteva sate și mînăstiri din Ardeal, ca: Prislop și Aftea-Hațeg, Piatra Fîntînelor — Năsăud, Dragomirești-Maramureș și Ciolanu-Buzău,

În anul 1959 s-a stabilit ca duhovnic la Minăstirea Rîmeț și preot misionar în satele mocanilor din Munții Apuseni. După 26 de ani de totală dăruire și slujire a monahismului și Bisericii, arhimandritul Dometie s-a mutat la odihna cea de veci, în vara anului 1975.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Acest neobosit călugăr și preot al Bisericii lui Hristos a trăit o aleasă viață duhovnicească, a vestit Evanghelia celor care n-o înțelegeau și s-a jertfit cu trup și suflet pentru mîntuirea altora. Timp de 20 de ani a mărturisit și a apărat cu mult zel credința ortodoxă în Transilvania lovită de secte, ca un adevărat apostol al zilelor noastre.

2« Spun ucenicii săi că s-a nevoit mult în satele în care a slujit, pentru a aduce în staulul Bisericii lui Hristos pe creștinii dezbinați, învățîndu-i că toți sîntem una în Hristos și că avem o credință, un botez și o patrie — împărăția lui Dumnezeu.

Astfel a întors la Biserica mamă pe mulți fii rătăciți.

3. Părintele Dometie mărturisea ortodoxia nu numai cu cuvîntul, ci și cu fapta. Că era un adevărat ucenic al lui Hristos. La cuvintele sale părintești adăuga multă milostenie, rugăciuni cu lacrimi de zi și de noapte, bunătate, răbdare, adîncă smerenie și totală dragoste. Prin acestea toate covîrșea inimile credincioșilor, cîștiga pe cei slabi în credință, rușina pe hulitori și semăna peste tot bucurie, unitate și nădejde de mîntuire.

4. Cuviosul Dometie era și un neostenit slujitor al Sfîntului Altar» Permanent zăbovea în biserică, săvîrșea cele sfinte cu mare credință, predica cu timp și fără timp, mustra și mîngîia pe toți, nu lipsea niciodată de la Sfînta Liturghie și ieșea de la slujbă iluminat la față.

5. Spun iarăși ucenicii săi că părintele Dometie era un duhovnic foarte căutat și un iscusit povățuitor de suflete. Avea peste tot fii duhovnicești care îl ascultau și trăiau după sfaturile lui. Mai ales în posturi și sărbători veneau la mînăstire, se spovedeau, primeau Sfintele Taine, cereau binecuvîntare și se întorceau mîniați la casele lor.

6. Cît timp a fost părintele Dometie preot misionar și stareț în Transilvania a înnoit viața duhovnicească în fiecare lăcaș, biae chivernisind casa lui Dumnezeu. În orice mînăstire în care slujea lăsa în urmă biserici frumos împodobite, slujbe după rînduială, chilii noi, numeroși fii duhovnicești și multă dragoste și armonie.

7. Ceea ce a încununat sufletul părintelui Dometie a fost activitatea sa duhovnicească dusă pînă la jertfa de sine în Minăstirea Rîmeț din Munții Apuseni. El este un mare ctitor al acestui lăcaș străbun. În cele două decenii de nevoită și răbdare, de smerenie și dăruire, de bucurii și lacrimi la Rîmeț, părintele Dometie a lăsat monahismului românesc o obște cu 40 de călugărițe bine organizată, întemeiată pe ascultare și dragoste.

8. Spun fiii săi duhovnicești că părintele Dometie era sufletul Mînăstirii Rîmeț. Zilnic săvîrșea Sfînta Liturghie la care lua parte toată obștea. Zilnic era înconjurat de călugări și mireni, de sănătoși și de bolnavi, de tot felul de oameni care doreau să-l vadă și să-i vorbească. Iar el cu mare dragoste se jertfea pentru fiecare, mîngîind, odihnind și hrînind pe toți. Apoi împărțea tuturor cu bunăvoință ultima bucată de pîine, ultimul loc de dormit, ultima cămașă de chilie. Iar părintele, cu cugetul împăcat, aștea cîteva ceasuri în biserică sau afară pe coridoare.

9. Părintele Dometie învăța lumea și pe călugărițe cu multă autoritate duhovnicească, dar în același timp cu blîndețe și înțelepciune. Odată zicea către maici:

— Nu este lucru mare a face școală și a spune multe cuvinte. Dumnezeu cere de la noi fapte bune și inimă curată.

10. Altădată iarăși spunea către călugărițe:

— Maicilor, să rupem legătura cu plăcerile păcătoase și să ne vedem de sfința noastră călugărie. Că „cine pune mina pe coarnele plugului și se uită înapoi nu este vrednic de Mine”— zice Mîntuitorul (Luca 9, 62). Să se contopească inima noastră cu inima lui Iisus Hristos. Să ardem pentru dragostea de Dumnezeu cum arde o luminare în sfeșnic. Apoi încheia cu aceste cuvinte: „Rîvna Casei Tale, Doamne, mă va mistui” (Ioan 2, 17) și îndată începea a lăcrima.

11. Zicea odată către ucenicii săi:

— Nimic în viața călugărului nu este mai de cinste și mai odihnitor, decît să știe a face orice ascultare, fără cea mai mică cîrtire. Apoi încheia, zicînd:

— Să mă credeți că sînt fericit!

12. Altădată, iarăși zicea:

— Dacă aș putea să-mi revăd tot scrisul meu l-aș rezuma la o singură frază: Crede, nădăjduiește, smerește-te și iubește pe Iisus Hristos! În puterea acestor cuvinte stă toată taina mîntuirii și fericirii noastre.

13. Pe călugărițele din mînăstire așa le învăța:

— Maicilor și surorilor, viața noastră trebuie să fie o continuă rugăciune. Sînt nemulțumit de sfințiile voastre că nu slujiți și nu cîntați lui Dumnezeu cu mai multă rîvnă. Că noi trebuie să ardem pentru dragostea Lui. Nu sîntem pentru rugăciuni lungi și cu mintea împrăștiată. Ci să facem rugăciuni scurte. Dar în acele momente ființa noastră, mintea, inima și voința, să fie unite cu Dumnezeu prin dragoste.

14. Iarăși le zicea:

— Cine crede că vine la mînăstire ca să trăiască mai comod și fără griji, acela greșește, neștiind scripturile vieții călugărești, nici taina cea mare ce ancorează viața la cer.

15. Apoi adăuga:

— Nimbul de lumină în care se prezintă tot cadrul vieții călugărești este dumnezeiesc și fericiți sînt cei ce rămîn în acest cadru pînă la sfîrșit, fără nici un compromis. Fericiți sînt de trei ori că s-au făcut vrednici de cununa cea neveștejită a slavei și n-au trăit degeaba pe pămînt. Ei sînt ca pomii răsădiți la marginea apelor. Pentru aceia se va odihni cu adevărat Duhul lui Dumnezeu și întreaga Sfîntă Treime își va face locaș în sufletele tele lor.

16. Zicea iarăși părintele Dometie:

— Numai a unora ca acestora le este viața fericită, care din pruncia călugărească s-au întraripat cu dumnezeiescul dar al curăției totale trupului și sufletului. Pentru ei nimic nu este greu, și nimic necurat. Că zice

Sfîntul Pavel că pentru cei curați toate sînt curate și sfinte. Pentru ei nimic nu este greu, căci toate le pot în Iisus Hristos care este veșnic cu ei.

Domnul ne vrea să fim întregi ai Lui. întregi la minte și întregi la trup.

17. După o nevoiță și o dăruire totală ca aceasta, părintele Dometie a fost chemat la odikna cea de veci. Deci, săvîrșind dumnezeiasca Liturghie și dînd tuturor învățătura cea mai de pe urmă, pe cînd aducea alimente în spate peste munte însoțit de obște, s-a așezat jos cu ochii către cer și și-a dat sufletul în ndinile lui Hristos. Era Duminică, 6 iulie 1975.

Așa a trăit și așa s-a jertfit părintele Dometie, duhovnicul moșilor din Munții Apuseni! *.

EPISCOPUL CHESARIE PĂUNESCU

al Dunării de Jos

(1888—1975)

a. Viața

Evlaviosul episcop Chesarie Păunescu care a păstorit Episcopia Constanței și Dunării de Jos timp de 29 ani, a fost una dintre cele mai luminoase figuri de ierarhi români din a doua jumătate a secolului nostru.

Fiu de părinți credincioși, Toma, învățător, și lordana — din satul Dobrotești, comuna Amărăștii de Sus, județul Dolj, a fost ales și chemat de mic să slujească Biserica lui Hristos. După ce urmează seminariile Sfîntul Nicolae — Rîmnicu Vîlcea și Central din București și apoi Facultatea de Teologie, devine licențiat în anul 1911 și își închină viața cu totul lui Dumnezeu.

Călăuzit de Duhul Sfînt, renunța la cele trecătoare și intră în cinul monahal în anul 1914, fiind tuns în monahism la Episcopia Hușilor, pe seama Mănăstirii Dobrovăț. Apoi devine arhimandrit de scaun și venerabil slujitor al catedralei episcopale din Huși, pînă în vara anului 1929. Mărturisesc cei care l-au cunoscut precum și ucenicii săi, că arhimandritul Chesarie era un călugăr foarte distins, corect, smerit, iubitor de rugăciune și nelipsit de la slujbele bisericii. Respecta cu sfințenie porunca ascultării, programul slujbelor și rînduiala pravilei de chilie, ca și sfaturile duhovnicului său, el însuși fiind un duhovnic iscusit. Slujea cu multă evlavie cele sfinte și avea darul duhovniciei, încît mulți veneau la el să-și mărturisească păcatele.

* o plecare timpurie, în «Telegraful Român», nr. 35/36 Sibiu, 1975; mărturiile fiilor săi duhovnicești și corespondența personală.

În anul 1929, arhimandritul Chesarie este numit director al Seminarului Monahal do la Cemica, apoi și stareț al acestei Mănăstiri. Timp de peste zece ani a crescut și a format sute de seminariști, monahi din toate minăstirOe țării, dintre care unii au ajuns apoi ierarhi distinși, stareți, duhovnici și slujitori buni la centrele eparhiale și prin mînăstiri. În anul 1942 este numit director al Seminarului Central din București. Aici, ca și la Cemica, formează numeroși tineri, viitori preoți și slujitori ai Bisericii lui Hristos, făcîndu-și întru toate datoria de preot, profesor, și pedagog duhovnicesc.

La începutul anului 1944, arhimandritul Chesarie Păunescu a fost ales de Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și hirotonit episcop al Constanței și apoi al Dunării de Jos, ascultare pe care o duce cu mare demnitate și dăruire pentru Biserica lui Hristos. Peste un sfert de veac a păstorit bunul păstor turma cea cuvîntătoare, a hirotonit sute de preoți, a restaurat și înnoit zeci de biserici, a făcut vizite canonice prin orașe și parohii de țară și a mîn^iat multe suflete zdrobite, care au încununat creștetul și sufletul venerabilului episcop Chesarie, au fost acestea: multă evlavie și corectitudine la săvîrșirea sfintelor slujbe bisericești, milostenie deosebită față de săraci, de țărani, de elevii lipsiți, de toți cei în nevoi și suferințe. Multă grijă duhovnicească pentru rugăciunea individuală, pentru călugări și preoți lipsiți, pentru bisericile sărace, pentru oricine îi bătea în ușă și îi cerea ajutor material sau moral.

Ultimii doi ani ai vieții sale, episcopul Chesarie i-a trăit la Centrul eparhial de la Galați ca un adevărat sihastru, în totală retragere, în tăcere și smerenie, în rugăciune, post, milostenie și așteptare cu nădejde a mutării sale la cele veșnice.

Încărcat de zile și împodobit cu multe fapte bune, la 30 octombrie 1975, evlaviosul episcop Chesarie Păunescu și-a dat sufletul cu pace în mîinile marelui Arhiepiscop Hristos, fiind înmormîntat alături de catedrală.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Episcopul Chesarie al Dunării de Jos a fost ales de Dumnezeu din pruncie să ia jugul cel bun al lui Hristos și să împlinească înalta misiune de arhiepiscop și păstor de suflete. Ca iconom al harului Sfîntului Duh și întîistătător al acestei sfinte eparhii, blîndul episcop se caracteriza îndeosebi printr-o viață duhovnicească exemplară, prin modestie și desăvîrșită lepădare de cele pămîntești.

2. Dintre celelalte virtuți, episcopul Chesarie iubea cel mai mult rugăciunea pe care o făcea după rînduială călugărească la chilie, fiind totodată nehsit de la slujbele bisericii. Apoi postea foarte mult, știind

că rugăciunea fără post nu ajunge cu ușurință la tronul Prea Sfintei Treimi. Vorbea puțin, citea mult, dădea sfaturi părintești tuturor cu dragoste și miluia cu bucurie pe fiecare. Purta haine simple și nu căuta laudă și cinste de la nimeni. Știa să vorbească scurt și înțelept, știa să mintie pe cei loviți de necazuri. Știa să rabde cu bărbăție toate. Astfel împlinea cu faptele sale cuvintele Domnului care zice: *„Cuvîntul vostru să fie dres cu sare”* (Mat.), ca și cuvîntul rostit de Sfîntul Ciprian al Cartaginei: „Noi nu vorbim frumos, dar trăim frumos”.

3* Cînd era chemat la sfințiri de biserici în eparhie, mergea cu miJtă bucurie și-i sălta inima văzîndu-se întîmpinat de mulțimea credincioșilor cu flori și cu luminări aprinse în mîini. După ce săvîrșea slujba sfințirii ca și SfîQta Liturghie, rostea cuvînt de învățătură, binecuvînta poporul și pleca la alte biserici, unde era așteptat, fără a primi ceva de la nimeni. Iar dacă preotul și enoriașii îl invitau la masa de obște, bunul păstor le mulțumea din inimă pentru dragoste și adăuga:

— Dumnezeu să vă binecuvînteze credința, rugăciunea și jertfa. Văzînd dragostea dumneavoastră mă simt hrănit și îndestulat. Nu vreau să vă mai supăr și cu hrana cea trupească !

4. În predicile Prea Sfîntei Sale îndemna pe credincioși mai întîi să rămîna statornici în staulul Bisericii Ortodoxe întemeiate de Hristos, care, de aproape 2000 de ani conduce poporul nostru pe calea mîntuirii. Apoi, îi îndemna să se roage lui Dumnezeu cît mai mult și să nu lipsească de la slujbele bisericii, să-și crească copiii în frica Domnului, să trăiască în iubire cu semenii lor, să asculte de păstorii lor duhovnicești și să-și mărturisească regulat păcatele pentru a se învrednici de Sfînta împărtășanie.

5. Uneori îndemna astfel pe credincioși:

— Sfîntul Apostol Pavel consideră viața noastră pămîntească ca o întrecere și alergare pe stadion, pentru a cîștiga cununa biruinței (I Cor. 9, 24—25). Această cunună pentru noi este mîntuirea sufletului. Ea nu ne vine de la sine ci se dobîndește cu trudă și cu sîrguință, căci nici o cunună sau premiu nu vine pe nemuncite. Așa și „împărăția lui Dumnezeu se ia cu sila și cei ce se silesc, aceea o răpesc” (Mat. 11, 12). Ea nu stă în vorbe ci în fapte, sprijinită pe dragoste către toți oamenii. Deci și noi trebuie să ne supunem rînduielilor vieții duhovnicești, cu bucurie, iar nu suspimnd”. Să păzim duhul Evangheliei și să-1 trăim așa cum ne-a învățat bunul nostru Mîntuitor. Care Și-a dat chiar viața Sa pentru mîntuirea noastră și pentru a ne sluji ca exemplu de urmat.

6. Alteori spunea în predicile Prea Sfîntei Sale:

— Dumnezeu ne-a dăruit ce a fost mai de preț, mîntuirea. Deci și noi să-I răspundem cu ce avem mai de preț — iubirea curată a sufletului.

Să iubim pe Dumnezeu din toată inima și din tot sufletul, pentru că El este Tatăl nostru al tuturor și prin El sîntem ceea ce sîntem. El ne-a chemat la viață și ne-a înfrumusețat mai mult decît orice, cînd a sădit în noi chipul slăvit și asemănarea Sa și ne-a făcut stăpîni peste tot ce există pe pămînt. De asemenea, se cuvine să iubim și pe semenii noștri în aceeași măsură în care ne iubim pe noi înșine căci toți sîntem fii ai lui Dumnezeu și frați între noi.

7. Cu alt prilej spunea fiilor săi duhovnicești:

— Pentru noi nu mai poate fi nici o nedumerire, nici o căutare în altă parte. Drumul vieții noastre este însemnat de însuși Dumnezeu. El este unid singur, și anume acela care slujește Evanghelia, Biserica și binele, înfrățit pentru totdeauna în voința noastră comună. De aceea, ca părinte duhovnicesc al vostru, vă îndemn, iubiților, să mergeți cu încredere pe acest drum și niciodată nu veți rătăci calea către fericire și mîntuirea voastră.

8. Altă dată iarăși spunea:

— Fericirea personală a noastră depinde întotdeauna de fericirea generală. Tot așa și mîntuirea noastră depinde totdeauna de raportul dintre noi și semenii noștri, de cît bine le-am făcut, cîtă dragoste le-am arătat.

9. într-una din pastorale învăța pe fiii săi sufletești:

— Moartea și învierea Domnului nostru Iisus Hristos rămîn pentru totdeauna îndemn și luare aminte de felul cum trebuie să mergem pe cărarea vieții, care ne este deschisă fiecăruia, după cum voim noi, spre moarte sau spre viață. Viață este toată fapta bună care tinde spre binele obștesc și spre desăvîrșirea noastră creștină. Iar moarte nu este numai aceea cu care se sfîrșește viața noastră pămîntească; ci moarte este și viețuirea în păcate, viața trăită în întunerecul necunoștinței, viața fără nici o preocupare folositoare duhovnicească. Căci viața omenească dacă nu are un scop folositor spre care să tindă, un ideal pe care să-l urmărească zi de zi, chiar cu sacrificii la nevoie, nu are preț. Oricine nu face asemenea, înseamnă că e pom neroditor și-și trăiește moartea încă din viață.

10. Pentru creșterea copiilor învăța pe credincioși:

— De la Pruncul Iisus să ne întoarcem la pruncii noștri. Ei sînt speranța noastră, sînt binecuvîntarea lui Dumnezeu pentru întărirea familiei și a viitorului lumii. Hristos locuiește în fiecare copil și ne cere să avem grijă de el. De aceea, ca familia sfîntă, ca păstorii, ca magii și ca cei care i-au fost Lui de sprijin, să purtăm grijă de copiii noștri. Ei au nevoie de dragostea noastră, a părinților; de munca și de jertfa noastră, spre a-i pregăti pentru viață, ca să fie buni creștini și folositori societății, iar noi să le servim drept exemplu de trăire.

PROTOSINGHELUL NICODIM MĂNDIȚĂ

Minăstirea Agapia

(1889—1975) *

a. Viața

Protosinghelul Nicodim Măndiță a fost un iscusit apărător al Ortodoxiei și un călugăr misionar fără egal în monahismul nostru contemporan. Acest prea cuvios părinte s-a născut în satul Bunești, județul Argeș, din părinți credincioși. între anii 1916—1918 a luat parte la primul război mondial, iar în anul 1920 a intrat în nevoița monahală la schitul Măgura-Bacău. În vara aceluiași an s-a învrednicit de darul preoției.

între anii 1921—1923 a fost preot misionar în satul schitul Frumoasa-Bacău. Apoi încă doi ani a fost duhovnic la Mînăstirea de maici Giurgeni-Roman. între anii 1925—1935 a slujit ca preot misionar în Transilvania, în satele Pîclișa-Alba, Hărmașul Ciceului și Leurda Gîrboului-Cluj.

între anii 1935—1945 a fost duhovnic la Mînăstirea Agapia. Apoi, încă 17 ani, duhovnic la Mînăstirea Văratec. Ultimii ani, 1962—1975, i-a petrecut la Agapia în liniște și rugăciune, săvîrșindu-se cu pace în vîrstă de 86 ani.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Acest cuvios părinte, de mic avea o aleasă trăire duhovnicească, iubind cel mai mult rugăciunea, postul și citirea sfințelor cărți. Pentru aceea toți se foloseau de înțelepciunea lui.

2. Cînd a intrat în schitul Măgura-Tg. Ocna, starețul văzînd ascultarea lui, îndată l-a făcut călugăr. Apoi, văzîndu-l blînd și priceput în Sfînta Scriptură, l-a făcut preot și păstor de suflete. Și învăța așa de frumos pe credincioși, încît veneau de departe să-l vadă și să primească de la el cuvînt de mîngiere.

3. Satul schitul Frumoasa-Moinești era un sat mic, lipsit de preoți și dezbinat de secte. Timp de trei ani cît a fost paroh aici, părintele Nicodim a schimbat profund viața duhovnicească a credincioșilor. Mai întîi a întors la Ortodoxie pe toți cei dezbinați. Apoi a combătut cu miștă putere imoralitatea, beția și certurile în familie, desființînd cîrciumile și întărind unitatea, buna-credință și omenia între toți. Și acestea toate le-a săvîrșit prin trei căi: printr-o viață personală exemplară, prin slujbe

* Învățăturile Protos. Nicodim Măndiță s-au luat din cărțile scrise de el și de ucenicii săi în viață.

frumoase la biserică și prin predicarea vie și permanentă a cuvîntului lui Dumnezeu.

4. Spun fiii săi duhovnicești că părintele Nicodim era plin de dragoste pentru Dumnezeu și pentru oameni și foarte râvnitor la săvîrșirea celor sfinte. Iubea pînă la jertfă Biserica și dreapta credință apostolică și cunoștea bine Sfînta Scriptură, slujbele și învățăturile Sfinților Părinți. Pentru aceea era permanent căutat de credincioși și temut celor rău credincioși. Că oricine asculta cuvintele lui se lumina la suflet și se întorcea cu bucurie la Hristos.

5. Spun iarăși ucenicii lui că se ruga mult la chilie și nimic nu făcea fără rugăciune. Zilnic citea cele șapte Laude la vremea lor, psalmii și alte rugăciuni de taină. Apoi citea cîteva capitole din Biblie precum și viața sfîntului respectiv. La urmă stătea de vorbă cu oamenii, spovedea și scria cuvinte de folos.

6« Zece ani de zile părintele Nicodim a fost preot misionar în Transilvania. Spun părinții care l-au cunoscut că s-a dovedit un mare apărător al Ortodoxiei și unității românești. Cel mai mult se ostenea pentru întoarcerea celor rătăciți în sînul Bisericii noastre. În puțină vreme a realizat o unitate religioasă deplină, înlăturînd cu pricepere dezbinările confesionale, imoralitatea și întărind dreapta credință.

7. Văzînd acest cuvios părinte că numai cu cuvîntul vorbit nu se poate apăra credința și morala ortodoxă, cu binecuvîntarea Patriarhiei Ortodoxe Komâne și a episcopului de Cluj, a scris și a tipărit sute de broșuri cu conținut moral profund ortodox împodobite cu imagini pe înțelesul credincioșilor, pe care apoi le împărțea gratuit. Opera sa literar-duhovnicească însumează peste 40 de volume a peste 400 pagini fiecare plus alte peste zece mii de pagini în manuscris.

Prin aceasta s-a dovedit un bun pedagog și un preot misionar rar întîlnit în monahismul nostru.

8. Se spunea despre dînsul că în satul Leurda Gîrboului a zidit din temelie o biserică nouă și a înzestrat-o cu tot felul de obiecte de cult, donate atît de credincioși ardeleni, cît și de moldoveni. După patru ani de preoție în acest sat s-a întors din nou în Moldova.

9. Se mai spunea despre părintele Nicodim că în parohia lui nu puteau locui sectanții și cîrciumarii. Sectanții fanatici plecau în alte sate pentru că nu puteau face nici un prozelit, iar cîrciumarii plecau pentru că nu venea nimeni să le cumpere băuturile. Ei erau singurii oameni care nu-l iubeau pe acest slujitor al lui Hristos.

10. Odată l-au reclamat unii la episcop cum că ar fi preot eretic. Deci, chenuindu-l episcopul și cercetîndu-l, i-a zis:

— Du-te, părinte Nicodim, înapoi la parohie și învață pe credincioși ca și pînă acum, că nu sfinția ta, ci cei care te-au reclamat mi se pare că sînteretici.

11. La mînăstirile Agapia și Văratec, părintele Nicodim a continuat aceeași activitate de duhovnic și preot misionar. Slujea cele sfinte cu frică de Dumnezeu, se ruga și citea mult la chilie, spovedea, învăța pe oameniși tipărea cărți bisericești. După anul 1940 ajunsese cel mai iscusit duhovnic pentru mireni și călugări din partea locului.

12. Părintele Nicodim considera spovedania cel dintîi și cel mai necesar mijloc de cunoaștere, de formare duhovnicească și de îndreptare a creștinului. De aici începea urcușul duhovnicesc. Iar spovedania o făcea astfel:

Mai întîi cerea credinciosului să citească pravila bisericească, să se roage, să-și cerceteze conștiința și să-și noteze pe hîrtie toate păcatele. Apoi îl spovedea fără grabă, din copilărie, lăsînd pe om să-și spună liber păcatele. La urmă adăuga și cîteva întrebări, apoi rupea hîrtia în fața penitentului, ca semn de iertare, îi rînduia canon după putere și îndată îi citea rugăciunea de dezlegare. Dacă cineva avea pe conștiință păcate grele, îl lăsa pe penitent după spovedanie încă un ceas-două sa-și cerceteze conștiința, apoi îl dezlega.

13. Acest duhovnic iscusit nu dădea la spovedanie canon aspru niciodată. Mai întîi cerea creștinului să înceteze păcatul, apoi să se roage, îi cerea să citească zUnic cele șapte Laude, să citească Sfînta Scriptură, învățătura de credință. Viețile Sfinților și alte cărți de folos sufletesc. El punea accent îndeosebi pe cunoașterea drepte credințe și pe sfînta rugăciune.

— Cine nu citește, zicea el, nu cunoaște. Și cine nu cunoaște Sfînta Scriptură și credința ortodoxă, acela ușor cade în păcate de moarte și este prins în mreaja sectelor.

14. Odată spunea unuia din ucenici:

— Părinte, eu nu-ți dau post și metanii multe. Că și ursul și șarpele postesc. Dar ursul tot urs rămîne și șarpele tot șarpe. Cînd mușcă, andndoi omoară ! Așa și omul, postește uneori mult, dar în inimă este plin de răutate, iar cînd dezleagă la mîncare și băutură cade în păcatid lăcomiei. Deci. postește și te roagă după putere, dar mai întîi citește Sfînta Scriptură și pe Sfinții Părinți. Atunci singur te vei învăța ce trebuie să faci, cum să te rogi și să postești, de ce să te ferești și cum să te mîntuiești.

15. Altui ucenic pe care l-a spovedit i-a zis:

— Frate, nu-ți dau alt canon decît să citești Noul Testament de cinci ori. De patru ori ca să-ți fie ca patru pereți de casă, iar a cinema oară ca să-ți fie de acoperămînt pentru casa sufletului tău.

16. O bătrână care nu știa carte l-a întrebat:

— Părinte, cum să citesc în Noul Testament, că nu știu carte? Iar el i-a răspuns:

— Dar când primești o scrisoare de la feciorul tău, nu te duci la un vecin să ți-o citească? Așa fă și cu Noul Testament. Roagă pe cei ce au dragoste să-ți citească din el și amîndoi vă veți folosi.

17. Se spunea despre dînsul că dacă îl întreba cineva ceva, bătrînul nu-i răspundea imediat și direct la întrebare. Ci îl trimitea la Sfînta Scriptură, la canoane și la Sfinți Părinții, ca singur să citească, să se învețe și să afle răspunsul dorit.

18. Se spuneau și acestea despre <Knsul, că niciodată nu chema pe nimeni la spovedanie, ca să nu vină cineva din silă. Nici nu se interesa de la alții despre fiii săi duhovnicești. Ci lăsa pe fiecare ca în mod liber și conștient să lucreze și să-L caute pe Hristos.

19. Uneori spunea fiilor săi duhovnicești:

— Fraților, pe lîngă citirea sfintelor cărți, vă dau și acest canon, ca unul pe altul să vă îndemnați la biserică, la spovedanie, la milostenie și la citirea Sfintei Scripturi. Că de nu vă veți ajuta pe calea mîntuirii, veți da socoteală în fața lui Hristos de cei care se pierd. Nu vedeți pe sectanți cum se silesc să amăgească pe ortodocși?

20. Spun ucenicii lui că părintele Nicodim nu primea la spovedanie pe călugări și mireni care aveau alți duhovnici, fără binecuvîntarea acelora. Nici el nu dădea voie fiilor săi duhovnicești să meargă de la un duhovnic la altul fără motive întemeiate. Pe mireni însă îi sfătuia să se mărturisească la preoții lor, iar pe călugări la duhovnicii din mînăstirile lor.

21. Uneori învăța pe călugări, zicînd:

— Cînd mergi la cineva dornic de învățătură și lipsit, să-i duci vreo carte bună de citit. Du-i și vreo pîine sau altceva de mîncare. Nu vezi ca peștele nu vine la undița goală? Că trebuie să întrebuițăm tot ce ne stă la îndemînă ca să putem cîștiga suflete pentru împărăția lui Dumnezeu. Astfel, vazînd fratele dragostea ta, va primi cu bucurie cuvîntul vieții

22. Alteori spunea la spovedanie:

— Fraților, am socotit să vă dau de ascultare și canon citirea cuvîntului lui Dumnezeu. Că de vă veți lumina mintea cu cuvîntul lui Dumnezeu, atunci veți fi capabili să duceți o viață plină de fapte bune și folositoare. De vă dau să postiți mult și să faceți metanii, nu vă cunosc puterea. De vă dau să faceți, milostenie, nu vă cunosc starea materială. Și dacă nu vă miluiți mai întîi sufletul vostru ci îl lăsați flămînd, ce folos mai are milostenia ?

De aceea, întîi luminați-vă mintea cu rugăciunea și cu cuvîntul lui Dumnezeu și apoi postiți și faceți milostenie.

23. Acest cuvios părinte era în toate foarte chibzuit și cu dreaptă socoteală. La mincare și la post, la rugăciune și la citire, la tăcere 9au la cuvînt, la chilie sau la slujbă. Toate le făcea în- tăcere, cu blîndețe și cu multă frică de Dumnezeu.

24. Spun călugării care l-au cunoscut că el niciodată nu amintea lucruri din trecut. Cînd vorbea, rostea fiecare cuvînt cu atenție să nu greșească sau să smintească pe cineva cu ceva. Niciodată n-a fost auzit să osîndească, să se certe sau să vorbească de rău. Nici pe altul nu-l îngăduia să pîrască sau să clevetească pe aproapele în chilia lui.

— Nu uitați, zicea bătrînul, că pentru tot cuvîntul deșert vom da seama în ziua judecării lui Hristos (Matei 12, 36). Alteori le amintea cuvîntul psalmistului: „Pune, Doamne, pază gurii mele și ușa de îngrădire împrejurul buzelor mele” (Ps. 140, 3). Cuvîntul lui era înțelept, liniștit, dres cu sare.

25. Mai spun părinții că el nu pi imea slujbe, nici nu se ruga pentru cei ce nu citeau cuvîntul lui Dumnezeu. De asemenea, nu primea la spovedanie pe cei ce nu veneau la biserică și refuzau citirea sfintelor cărți.

26. Părintele Nicodim prețuia foarte mult timpul și nici un minut nu-l risipea în zadar.

— Timpul, zicea el, este scump ca și sufletul. Ai pierdut timpul, ai pierdut sufletul! Că eu dacă n-aș fi economisit bine timpul și n-aș fi trăit cu program, nimic n-aș fi făcut în viață.

27. Bătrînul cerea ucenicilor lui să facă toate cu rugăciune, cu sfat să-și facă dinainte canonul și rugăciunea pentru timpul cît lipsea din mînăstire.

28. Uneori învăța pe maici, zicînd:

— Dacă plîngi numai și nu pui început bun, nu te folosești. De aceea să fim cu grijă, să nu ne găsească moartea dormind. Vai de noi de ne va afla moartea dormind. Că „în ce ne va găsi în aceea ne va judeca” (Rom. 2, 6

29. Zicea părintele Nicodim:

— Patru sînt felurile de viețuire în lume:

a) Viețuire diavolească, a celor ce se ridică împotriva lui Dumnezeu, a Bisericii și a oamenilor. Adică a celor ce huesc împotriva Duhului Sfînt și fac rău binefăcătorilor lor.

b) Viețuire dobitocească, a celor ce se răzbună pe semenii lor, care răsplătesc rău pentru rău, care nu iartă și nu rabdă nedreptatea, precum și a celor ce trăiesc în beții și desfrînări.

c) Viețuire omenească, a celor ce răsplătesc cu bine pentru bine și iubesc pe cei ce îi iubesc ; a celor ce cad și iarăși se ridică din păcate.

d) Viețuire duhovnicească, a celor ce se ostenesc a face bine vrăjmașilor lor. Adică a celor ce iartă, miluiesc și vorbesc de bine pe cei ce îi urăsc, precum și a celor ce pururea cugetă la legea Domnului.

30. Zicea iarăși:

— Creștinid are patru feluri de părinți:

a) părinți trupești, care ne-au născut după legile firii;

b) părinți sufletești, nașii de la botez, de la cununie sau călugărie;

c) părinți duhovnicești, adică preoții și duhovnicii, și

d) Tatăl nostru cel ceresc, care ne-a creat și ne poartă în toate de grija.

Pe părinții noștri cei pămîntești se cuvine să-i cinstim și să-i ascultăm, iar pe Dumnezeu se cade neîncetat să-L slăvim și să-L laudăm.

31. Zicea iarăși părintele Nicodim:

— Sînt patru feluri de împărtășiri:

a) prin săvîrșirea a toată fapta bună, după cuvîntul Domnului care zice: „Cine face poruncile Mele acela Mă iubește pe Mine” (Ioan 14, 21);

b) prin ascultarea cu atenție a cuvîntului lui Dumnezeu, adică prin citirea sfintelor cărți, prin slujbe și cîntări duhovnicești, după cuvîntul care zice: „Nu numai cu pîine va trăi omul, ci și cu tot cuvîntul care iese din gura lui Dumnezeu” (Matei 4, 4);

c) prin sfînta rugăciune făcută cu smerenie și luare-aminte și.

d) prin împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos; aceasta este împărtășirea cea mai înaltă, fără de care nimeni nu se poate nîntui.

32. Spuneau maicile din mînastirile Văratec și Agapia că părintele Nicodim era un om de rugăciune. Se ruga în chilie cu mîinile înălțate spre cer, se ruga în biserică, se ruga pe cale, se ruga în pădure, permanent slăvea pe Dumnezeu. După ce-și termina rugăciunea, deschidea ușa chiliei și vorbea cu oamenii, spovedind și mîngîind pe toți. Uneori fața lui era luminată de darul rugăciunii și de bucuria Duhului Sfînt.

33. Odată a venit la părintele un om tulburat și i-a spus:

— Părinte, au venit peste mine multe necazuri și nu le mai pot răbda. Dă-mi un cuvînt de folos.

— Nu te tulbura, frate, a zis bătrînul. Vezi scîrbele acestea? Iată, pe aici a pășit Hristos. Pe aici au trecut Sfîntul Ioan Botezătorul, Sfîntii Apostoli, sfinții mucenici și toți părinții. Pe aici se cade să trecem și noi, cei care urmăm lui Hristos. Că nu este altă cale de mîntuire. Nu putem dobîndi bucuria mîntuirii pînă nu gustăm mai întîi din paharul suferinței și a necazurilor vieții.

34. Într-o zi a venit la părintele Nicodim o femeie să se spovedească, iar el i-a spus:

— Citește cu atenție în această carte, notează păcatele pe care le-ai făcut, apoi stai în genunchi înaintea sfintelor icoane și le repetă de șapte ori cu căință și cu lacrimi. După aceea vină să te mărturisești. Că precum Neeman Sirianul s-a afundat de șapte ori în apa Iordanului (IV Regi 5, 10) și s-a curățit de lepră, așa și noi se cade să ne căim din inimă ca să ne spele Dumnezeu de lepra păcatelor.

35. Acest renumit duhovnic era foarte rîvnitor pentru mîntuirea celor ce veneau la el. Pe toți îi primea cu dragoste, îi mărturisea cu atenție și îi sfătuia cu înțelepciune. Căci era statornic și hotărît în cuvînt și niciodată nu se schimba. Făcea totul să salveze sufletul omului.

36. Iar pentru sfînta rugăciune învăța:

— Fraților, să ne rugăm neîncetat cu luare-aminte și cu atenție. Să nu lăsăm mintea să hoinărească în timpul rugăciunii. Că la ce te gîndești, la aceea te și închini și rugăciunea se preface în păcat, că te închini idolilor din minte, iar nu lui Hristos. Deci să cerem ajutorul lui Dumnezeu ca să ne putem ruga cum trebuie. Iar dacă gîndurile noastre fug, să le întoarcem înapoi precum își întoarce ciobanul oile ce fug din turmă.

37. Odată i-au zis ucenicii:

— Părinte, dă-ne un cuvînt de folos. Iar bătrînul le-a răspuns:

— Fraților, să aveți credință în Dumnezeu că ce nu pot face oamenii, face El într-o clipă. De nimic să nu vă temeți decît de Dumnezeu. De aceea păziți poruncile Lui ca lumina ochiului, că a Lui este slava în vecii vecilor. Amin !

38. Părintele Nicodim avea mare evlavie către Maica Domnului, căreia i-a închinat multe rugăciuni și pagini frumoase. Iar în fața sectanților a apărut cu multă putere cinstirea Prea Sfîntei Fecioare, mărturisind-o Născătoare de Dumnezeu cu adevărat și mijlocitoarea mîntuirii noastre. El nu îngăduia să pună cineva podoabe și obiecte de mult preț la icoana Maicii Domnului.

39. Acest neobosit duhovnic purta mare grijă pentru mîntuirea tuturor. Pe călugări îi sfătuia să facă ascultare fără cîrtire și să se roage neîncetat. Pe mireni îi sfătuia să muncească cu demnitate pentru pîinea cea de toate zilele și să vină neînterupt la biserică. Pe cei căsătoriți îi sfătuia să nască copii și să-i crească în frică de Dumnezeu, combătînd cu multă putere divorțul și avortul. Iar pe tineri îi îndemna să asculte de părinți, să învețe carte, să se ferească de beție și desfrînare, ca să fie folositori societății în care trăiesc.

Pe toți îi îmbărbăta ca un părinte, îi învăța ca un duhovnic și îi mîngîia cu dragoste de mamă. Încă și pe cei bolnavi îi vindeca cu rugăciunea^ căci era întărit cu darul Duhului Sfînt.

40. Un călugăr iubitor de liniște l-a întrebat:

— Părinte Nicodim ce este mai de folos astăzi pentru călugări? Să stea la liniște și să se roage sau să ajute la mîntuirea altora?

— Să le facă pe andndouă: întîi rugăciunea și viața cît mai sfîntă și apoi misiunea care este dragoste și milostenie duhovnicească. Cînd vezi casa vecinului în flăcări, poți să stai la liniște și să te rogi, pînă nu arunci pe foc o găleată de apă? Lumea de astăzi este aprinsă de focul urii, al desfrîului și al păcatului. Să ajutăm și noi călugării după putere la mîntuirea oamenilor.

41. Spunea părintele Nicodim ucenicilor săi:

— Cînd am fost hirotonit preot, m-am rugat în taină lui Dumnezeu și l-am cerut să-mi dea darul cuvîntului, al înțelepciunii duhovnicești și al povățuirii sufletelor pe calea mîntuirii, ca să pot călăuzi cît mai mulți creștini la împărăția cerurilor. Am gîndit atunci să nu primesc bani pentru slujbele religioase. Dar, văzînd că prin aceasta aduc sminteală altora și se mîhnesc credincioșii ca le refuz darul, am hotărît înaintea lui Dumnezeu să primesc cele ce-mi dau credincioșii la biserică; însă o parte de bani să-i dau la săraci, iar altă parte să-i folosesc pentru tipărirea și cumpărarea de cărți sfinte, pe care apoi să le împart gratuit celor ce au nevoie. Așa am făcut toată viața mea de preot și multe suflete s-au folosit și s-au întors la Hristos cu ajutorul rugăciunilor, al sfatului bun și al cărților sfinte.

42. Unui ucenic, care se certa cu cei din jur, i-a zis:

— Nu este bine și creștinește să-ți pierzi timpul în discuții care duc la ceartă și dezbinare. Acela este biruitor în discuții care la început se pare că este biruit, dar pînă la urmă reușește să rămînă în pace și dragoste cu acela cu care nu se potrivește în idei.

43. Uneori zicea bătrînul către ucenicii săi:

— Poporul nostru creștin este foarte iubitor de Dumnezeu, de adevăr, de dreptate, însă fiecare i-a pipăit numai buzunarul. Rar s-a găsit cîte unul ici-colo ca să-l ajute, să-l călăuzească și să-l îndemne cu adevărat la cele bune, la mîntuire. Mă doare inima că nu pot face mai mult pentru acest popor, căci și eu sînt os din oasele lui, carne din carnea lui. Dacă aș putea, m-aș duce din casă în casă să stau de vorbă cu credincioșii noștri, să-i învăț dreapta credință, să le las vreo carte bună pentru citit, să fac rugăciuni cu ei, să-i mîngîi în necazuri și să mi bucur împreună cu ei, ca să nu ie simtă singuri și părăsiți.

44. Părintele Nicodim punea mare accent pe răspîndirea cărților bune, ortodoxe, în rîndul credincioșilor. Uneori zicea către fiii săi duhovnicești:

— O carte bună, creștinească, este un înger al lui Dumnezeu, căci te învață să-L cunoști și să-L iubești, să descoperi frumusețea vieții în Hristos, să iubești pe oameni, să te ferești de păcat și să te îngrijești de mîntuirea sufletului. Dacă în viață agonisești cărți sfinte în locul banilor, iar după moarte urmașii le-ar vinde, tu nu vei pierde folosul lor și ți se va socoti ca o milostenie sufletească, pentru că oriunde vor ajunge cărțile sfinte, vor răspîndi lumină și vor aduce sufletele la cunoștința de Dumnezeu. Iar dacă vor rămîne după tine bani sau averi și urmașii le vor cheltui în păcate, nu numai că nu te vei folosi cu ceva, ci vei fi găsit vinovat că prin zgîrcenia și lăcomia ta ai dat urmașilor prilej de păcate. Dacă faci praznic mare, încît să hrănești tot satul; dacă îmbraci pe cei săraci cu haine noi, dacă faci chiar și biserici din temelie, nu se supără atît de mult vrăjmașul, ca atunci cînd dai cuiva o carte bună de citit, o carte creștinească în care «ă poată vedea, ca într-o oglindă, starea lui sufletească de decădere morală și de păcătoșenie.

45. Un credincios l-a întrebat pe părintele Nicodim:

— Cuvioase părinte, locuiesc într-o casă moștenită de la o mătușă a mea. Oare ce aș putea face eu mai bun pentru sufletul ei?

— Ca să ai mai multă nădejde pentru mîntuirea ei, a răspuns bătrînul, și să capeți și o pace lăuntrică, este bine ca din ce economisești, după putere, să cumperi cărți creștinești și să le dai celor dornici drept milostenie, să le citească și să cunoască voia lui Dumnezeu. Căci, pe lîngă sfintele slujbe pentru cei răposați, mare folos își agonisesc creștinii care dau cărți bune în dar celor ce doresc mîntuirea sufletului.

46. Iar pentru Sfînta Spovedanie spunea ucenicilor săi:

— Aveți grijă de cei care îi aduceți să se mărturisească. Nu purtați oamenii pe drumuri, dacă ei nu sînt hotărîți să părăsească păcatele. Nu legați oamenii la ochi, ci spuneți-le clar și deslușit să știe ce au de făcut pentru sufletele lor. Dacă nu vor să părăsească bețiile, desfrînările, judecățile, certurile, lenea și toată răutatea, lăsați-i pe unii ca aceștia în voia inimii lor. Iar dacă va încolți frica de Dumnezeu și gîndul morții în inimile lor, dacă se vor hotărî să părăsească păcatele care îi robesc, să ducă lupta cea bună creștinească, se se roage, să postească, să meargă regulat la biserică, să facă milostenie, să se împace cu semenii lor, să nu mai înjure cele sfinte și să asculte de păstorii Bisericii, atunci dați-le să citească cărți ziditoare de suflet și ajutați-i să se pregătească pentru Sfînta Spovedanie. După ce se vor pregăti bine de tot, să-și noteze păcatele din copilărie, să și le citească cu căință înaintea sfintelor icoane cu candela aprinsă și cu

o zi de post, să se hotărască a le părăsi, a face canon și a pune început bun. Numai așa trebuie să vină credincioșii noștri la taina spovedaniei. Iar dacă vin în grabă, fără botărîre de a părăsi păcatele și nu fac nici canon, păcatele rămîn în inimile lor și spre osîndă se împărtaşesc cu Sfintele Taine ale lui Hristos.

47. Odată părintele Nicodim a spus unui grup de credincioși:

— Dragii mei, chiar dacă ați fi nebotezați, cînd este vorba să suferiți pentru dreapta credință sau pentru sfintele cărți, acea suferință are putere să curețe păcatele celui ce suferă fără cîrtire. Celui ce pătimeste pentru dreapta credință și pentru cărțile sfinte acela este numărat cu mucenicii Bisericii lui Hristos. Pentru nimic nu se supără mai mult vrăjmașul, ca pentru o carte bună, folositoare de suflet, dată credincioșilor. Prin cărțile sfinte ce le citim se strică toate planurile vrăjmașului diavol. Dacă faci praznic cu săracii, el nu se supără atît de mult. Dacă te faci ctitor la biserică, el nu-ți are grija. Dacă postești și te rogi, el se supără miilt, dar nu ca atunci cînd dai cuiva pentru citit o carte bună ziditoare de suflet. Prin asemenea cărți ortodoxe multe suflete se trezesc din robia patimilor care îi stăpînesc, ca dintr-o beție.

Frații mei, să iubim cartea sfîntă, începînd cu Sfînta Scriptură, Viețile Sfinților și cărțile de rugăciune și să le dăm cu inimă deschisă și altora spre folos și mîntuire. Bani dați pe o carte sfîntă este o jertfă bine plăcută lui Dumnezeu. Noi ne vom duce de aici, mai de vreme sau mai tîrziu, dar dacă reușim să lăsăm urmașilor cît mai multe cărți sfinte, le lăsăm o zestre de mare valoare pentru ei și pentru cei care vor urma după ei.

48. Un fiu duhovnicesc l-a întrebat pe părintele Nicodim:

— Creștinul care are rîvnă pentru faptele bune și citește cărțile sfinte, dar nu se mărturisește regulat și nu urmează sfatul duhovnicului său se poate nuntui?

— De va avea cineva, a răspuns bătrînul, multe cărți sfinte și se va sili la împîlnirea poruncilor lui Dumnezeu, fără spovedanie și fără ascultare față de un duhovnic iscusit nu se poate mîntui. Acela este asemenea unui om bolnav ce intră să cumpere medicamente dintr-o farmacie, dar lipsește farmacistul. Fără cel ce poate să-i dea medicamentele necesare, bolnavul nu se va vindeca. Duhovnicul este, pentru fiii săi duhovnicești, doctor, dascăl și părinte sufletesc, model de trăire în Hristos, rugător, povăzuitor, garant înaintea Prea Sfintei Treimi, mijlocitor înaintea Fiului și izvor prin care se revarsă harul Duhului Sfînt asupra ucenicilor săi. Prin mîinile lui i se dezleagă păcatele, prin cuvintele lui se învață cele sfinte și prin rugăciunea lui se coboară peste el harul mîntuirii. Mare rol are diJiovnicul bun în viața creștinului I

După 55 de ani de aleasă slujire în Biserica lui Hristos, cunoscîndu-și dinainte sfîrșitul, părintele Nicodim și-a dat sufletul în mîinile Domnului, Duminică 6 iulie, în anul mîntuirii 1975. Obștea maicilor din Agapia și Văratec i-au așezat trupul, pînă la a doua venire, lîngă altarul bisericii pe care cu demnitate a slujit-o peste o jumătate de secol.

MONAHUL VENL^VIIN IORGA

Mînăstirea Sihăstria

(1891—1976)

a. Viata

Acest călugăr nevoitor și lucrător al rugăciunii lui Iisus era de loc din părțile Bîrladului. În anul 1924 s-a călugărit în schitul Moșunoaiele — județul Vrancea. După cîțiva ani a intrat sub povățuirea unui mare călugăr, anume Evanghenie Dumitrescu de la metocul Țifești-Vrancea. Între anii 1957-1966 s-a nevoit la schitul Bucium-Iași, iar ultimii zece ani a trăit în obștea Mînăstirii Sihăstria, unde s-a și săvîrșit.

K Fapte și cuvinte de învățătură

1. Spunea părintele Veniamin că după îndreptarea calendarului 8-a răzvrătit în sufletul său și, călcînd porunca ascultării, s-a făcut sihastru în Munții Vrancei. Trei ani s-a ostenit acolo singur, dar nu avea pace duhovnicească pentru că se despărțise de Biserică. Atunci a venit la părintele Evghenie și l-a întrebat:

— Ce să fac părinte, că sînt tulburat?

— Dacă vrei să te mîntuiești, i-a răspuns bătrînul, intră din nou sub ascultarea Bisericii și a unui stareț. Altfel, îți pierzi sufletul căci ești înșelat de vrăjmașul.

— Mă primești în obștea sfinției tale?

— Vină, părinte, în căruța ascultării. Ntmiai să iei aminte, că aici poți avea mai multe ispite decît în pustie. Că vii de la voia sfinției tale la voia altuia. Dar de vei face ascultare în tăcere și rugăciime, vei afla multă liniște în suflet.]

2. Împlinind părintele Veniamin cu sfințenie porunca ascultării și mult ostenindu-se cu postul, cu rugăciunea și cu paza minții, a ajuns călugăr sport și plin de frica lui Dumnezeu. Că se ruga neîncetat și toate le făcea cu binecuvîntare.

3. Odată a zis către unul din părinți:

ne-ar judeca Dumnezeu după gânduri, cred că aproape nimeni nu s-ar mîntui. Că războiul gîndurilor nu ne slăbește pînă la moarte.

4. Altădată l-a întrebat un alt părinte:

— Dacă nu săvîrșim păcatul cu fapta, oare vom dobîndi milă ceasul

— Dacă nu săvîrșim păcatul cu fapta, oare vom dobîndi milă în ceasul judecării? Iar bătrînul i-a răspuns:

— Minte este totul, părinte. Aici se dă războiul. De războiul minții depinde n^ntuirea sau osînda noastră. Că diavolii nici o clipă nu ne slăbesc. Dacă nu reușesc să ne biruiască cu fapta, atunci ne luptă prin gînduri și imaginații. Mare este războiul minții! Mai ales la călugări. De aceea trebuie să ne rugăm neîncetat. O, să ne scape Dumnezeu de osînda cea de veci! Și îndată a început a plînge.

5. Apoi, iarăși a zis:

— Diavolul este acum îngăduit ca să lupte pe oameni și să aleagă pe sfinți. Că dacă nu ne-ar lupta, nu ne-am încununa. Mă luptă și pe mine mereu. Vrea să mă tragă de partea lui. Iar eu, cînd văd că slăbesc, încep să strig din adîncul inimii: „lisuse prea dulce, nu mă lăsa ! Maica Domnului, care ai născut pe Soarele Hristos, nu mă lăsa !” Apoi bătrînul din nou începu a plînge.

6. A zis odată către unul din părinți:

— Mare lucru este călugăria ! Să dăm slavă împăratului și Impa^{^^}tesei că ne-au făcut fii ai luminii și ai veșniciei. Că acesta este scopul nostru, să dobîndim pe Domnul. Aceasta este tot ce dorim pe pămînt. Ei, părinților, ce mare dar este fericirea cea de veci!

7. Zicea iarăși părintele Veniamin:

— Cincizeci de ani m-am luptat cu gîndurile mele și m-am biruit de ele ! Pentru aceasta mă întreb, oare voi vedea eu fața lui Hristos? Oare voi dobîndi îngeri buni în ceasul morții? Oare voi cîștiga atunci pe dulcele Iisus? Că trebuie să dau răspuns de fiecare cuget și cuvînt.

8. Odată l-a întrebat un frate:

— Părinte Veniamin, cum te simți în cbilie? Iar bătrînul i-a răspuns:

— Ce folos că am liniște în chilie dacă am tulburare în cap. Că războiul gîndurilor nu ne slăbește pînă ce ne vom muta din cortul acesta.

9. Altădată zicea bătrînul:

— Mai de preț era coliba Sfîntului Ioan Colibașul, decît chilia mea. Că eu amăgesc de gînduri, de mîncare și de somn. De aceea zic Sfînții Părinți că „somnul mult este icoana morții”. Ne trebuie multă smerenie, părinte. Că dacă cel dinăuntru nu este călugăr, toate sînt în zadar!

10. într-o zi l-a întrebat un frate:

— Părinte Veniamin, mai ai rude acasă?

— De cînd am venit să slujesc lui Hristos, a răspuns bătrînul, n-am mai fost prin sat, nici n-am scris cuiva, ci pe toate le-am lăsat pentru mila Lui cea mare. Și s-a folosit fratele de nevoița lui.

11. I-au zis frații iarăși:

— Părinte Veniamin, dă-ne un cuvînt de folos.

— Ei, părinților, a răspuns el, mare dar este călugăria ! Să slăvim pe Hristos împăratul și pe Maica Luminii, că altă nădejde nu avem. Să ne păzim mintea curată și să ne izbăvească Dumnezeu de desfrînare. Că acesta este cel mai greu război al călugărului. Iar pentru gînduri să ne pocăim cu lacrimi întotdeauna.

12. în anul 1966, dorind să se retragă la liniște, nu-i dădea starețul binecuvîntare.

— • Părinte Veniamin, zicea el, rănui la Bucium, că iată am făcut chilii noi pentru călugări.

— Părinte stareț, acestea sînt pentru generațiile viitoare. Iar mie, dați-mi voie la Mînăstirea Sihăstria, că acolo vreau să mor!

13. Odată i-a cerut starețul cuvînt de folos, iar bătrînul a răspuns:

— Să conduci mînăstirea cum te va lumina Dumnezeu, dar să ai multă dragoste și răbdare.

14. Uneori zicea cu lacrimi către ucenicul său:

— Mîntuirea, frate, mîntuirea s-o cîștigăm! Oare puțin lucru este aceasta ?

15. Același ucenic i-a cerut odată cuvînt de folos. Iar bătrînul i-a zis.

— Frate, caută pe altul mai învățat să-ți dea cuvînt de folos. Iar dacă vrei să primești, păzește aceste trei lucruri: Să nu te împrietenești cu femei, să nu bei vin și să ai smerenie adîncă.

16. De ziua Sfîntului Gheorghe, starețul a servit pe părinți cu pîine și vin. Iar părintele Veniamin, văzînd aceasta a zis, suspinînd:

— Astăzi sfîntul mucenic a fost tras pe roată pentru Hristos, iar noi îl serbăm cu vin și cu plăcinte !

17. Un duhovnic l-a întrebat pe bătrînul:

— De cîte ori te împărtășești, părinte Veniamin?

— O dată pe lună mă împărtășesc, căci așa obișnuiesc. Trei săptămîni mînc o dată pe zi, iau parte la toate slujbele, citesc la psaltire și zic rugăciunea lui Iisus. în săptămîna a patra nu mînc nimic miercurea și vinerea. Iar sîmbăta primesc cu mare bucurie pe Hristos, Mărgăritarul cel neprețuit. Și îndată ochii bătrînului s-au umplut de lacrimi.

18. într-o zi, un părinte i-a dat un pahar cu must din miere de albine. Iar bătrînul, gustînd puțin și mulțumind, a zis:

— Nu vreau să beau mai mult că-mi obosesc mintea și pe urmă încep gîndurile rele.

19. Spun părinții despre (I) ^sul că veneau uneori călugări și chiar mireni și-i cereau binecuvântare. Iar bătrînul, plin de bucurie și cu ochii în lacrimi, răspundea:

— Acestea sînt zisele mele cele de pe urmă : Să se milostivească bunul Dumnezeu și să ne arunce pe toți în raiul desfătării și în veșnicele bunătăți cu tot neamul ce ne aparține!

20. într-o zi, părintele Veniamin se ruga afară culcat pe pernă, că era bolnav. Apoi, plîngînd cu brațele întinse spre cer, a zis:

— Doamne, aproape 60 de ani am în călugărie și încă nu am pus început bun ! Că vrăjmașul mă biruiește cu gîndul slavei deșarte.

21. în altă zi l-a întrebat ucenicul:

— Părinte Veniamin, ești bolnav că n-ai venit azi la biserică?

— Eu sînt întotdeauna în biserică ! a răspuns bătrînul.

22. Altădată l-au întrebat părinții:

— Cum te mai simți, părinte Veniamin? Iar el a zis:

— Suflet mort în trup viu ! Trupul acesta nu vrea să se lase străbătut și condus de minte. Și dacă îi mai dai mîncare multă și vin te ucide cu totul.

23. L-a întrebat duhovnicul într-o zi:

— Părinte Veniamin, de cîți ani n-ai mai băut vin?

— De trezeci și patru de ani.

— Pentru că te-ai împărtășit astăzi, bea acest pahar cu vin. Și a răspuns bătrînul:

— De ascultare îl iau. Dar dacă mă silești să mai beau unul, nu mai fac ascultare.

24. Părintele Veniamin avea mare evlavie către Maica Domnului, pe care o lăuda ziua și noaptea. Uneori zicea către părinți:

— O, bunătate a împăratului, că ne-a dat pe Maica Sa să fie Maica noastră ! împărăteasă, Stăpîină, Doamnă, Mamă prea scumpă și prea dulce. O, bunătate a împăratului Hristos !

25. Un părinte i-a cerut cuvînt de folos. Iar bătrînul a zis:

— Să mulțumești Maicii Domnului care a făcut cu noi negrăită milă. Că ne-a scos din lume și ne-a adus în sfînta mînăstire !

26. Același părinte l-a întrebat:

— Ce este mai de nevoie creștinului spre a se mîntui?

Iar bătrînul a răspuns:

— Dacă nu avem smerenie, nu ne putem mîntui!

27. într-o zi l-a întrebat unul din părinți:

— Mă cunoști, părinte Veniamin?

— Să te cunoască Dumnezeu ! a răspuns el.

— Roagă-te pentru mine, părinte Veniamin.

— Du-te la fîdru mai vrednic, a zis bătrînul cu glas smerit.

28. Cu două zile înainte de obștescul sfîrșit a venit la părintele Veniamin un doctor și i-a zis:

— Sînt doctor. Cu ce ți-aș putea fi de folos? Iar bătrînul i-a răspuns

— Da, ești doctor. Dar eu mă duc la Doctorul cel de sus, care vindecă și trupul și sufletul.

29. Fiind aproape de ceasul cel mai de pe urmă, a zis către toți:

— „Durerile morții m-au înconjurat” (Ps. 17, 5). Apoi a adăugat: Mîine mă duc ! Mîine mă duc !

După o zi și-a dat sufletul cu pace în mîinile Domnului, avînd pe buzele sale rugăciunea lui Iisus.

PROTOSEVGHELUL IOACHIM SPĂTARU

Mînăstirea Neamț

(1896—1976)

Părintele Ioachim a fost un duhovnic vestit în obștea Mînăstirii Neamț din ultimile decenii. Era din comuna Belcești-Iași. În anul 1921 a intrat în viața monahală, deprinzînd buna nevoință și ascultarea de la cei mai alesi duhovnici din lavră.

Mai tîrziu, învrednicindu-se de darul preoției, a ajuns egumen la schitul Pocrov și duhovnic renumit pentru călugări și mireni. Căci poposeau la schit numeroși săteni și săraci din Pipirig, unii pentru slujbă și alții pentru milostenie. Iar părintele Ioachim stătea cu fața senină și cu inima deschisă înaintea tuturor, mîngîind, spovedind și ospătînd pe fiecare. El era un duhovnic al blîndeții. Prin aceasta cîștiga multe suflete pentru împărăția lui Dumnezeu. După ce a coborît de la Pocrov în lavră, a continuat aceeași ascultare de preot și duhovnic. Chilia lui din lavra mînăstirii era un adevărat paraclis și casă de oaspeți pentru credincioși. Căci era cunoscut și căutat de multă lume de la munte și ieie la șes, din Bucovina și Țara de Jos. Toți știau bunătatea bătrînului, se foloseau de cuvintele lui și băteau cu încredere în ușa chiliei sale.

Cincizeci de ani a slujit părintele Ioachim Sfînta Liturghie la altarul bisericii din Mînăstirea Neamț, săvîrșind cele sfînte cu multă rîvnă și dragoste. Și tot atîția ani a dezlegat sufletele oamenilor de legătura păcatelor, povățuind și crescînd mulți fii duhovnicești.

Miercuri, în săptămîna Sfintelor Patimi, anul mîntuirii 1976, pe cînd mergea la biserică, părintele Ioachim s-a simțit chemat la Hristos. Deci, însemnîndu-se cu sfînta Cruce, în clipa aceea și-a dat sufletul în mîinile Domnului.

Așa s-a săvîrșit un mare duhovnic al Mînăstirii Neamț.

ARHIMANDRITUL HRISOSTOM POSTOLACHE

Schitul Bucium — Iași

(1884—1979)

Cuviosul arhimandrit Hrisostom Postolache era din comuna Probota-Iași. Povățuit de darul Duhului Sfânt, în anul 1908 ajunge viețuitor în schitul Prodromul din Muntele Athos, primind tunderea monahală de la arhimandritul Antipa Dinescu, egumenul schitului. Apoi, sporind în lucrarea faptelor bune, s-a învrednicit de harul preoției, săvârșind cu evlavie cele sfinte în obștea românească din grădina Maicii Domnului și rugându-se ziua și noaptea pentru toată lumea. Era încă foarte iubitor de liniște, întrecând pe mulți cu blîndețea și ascultarea lui și cer cetind adesea pe sihastrii de sub vârful Athonului.

Între anii 1919—1921 arhimandritul Hrisostom a fost egumen al schitului românesc Prodromul, adunînd în jurul său o obște de 80 de călugări din toate colțurile țării. Și era între ei ca o luminare aprinsă și ca o mamă cu mulți fii, mîngîind pe fiecare și povățuindu-i către Hristos.

* În anul 1921 revine în țară, ca preot slujitor la schitul Darvari din București, iar în anul 1937 este numit egumen la schitul Bucium de lângă Iași, ascultare pe care o duce cu multă demnitate și așezare duhovnicească 42 de ani. Călugăr îmbunătățit, slujitor neobosit al sfintei Biserici timp de 60 de ani, duhovnici cu mulți fii sufletești, chip luminat, suflet blînd și stareț venerabil, renumit în toată țara, iată cîteva din însușirile duhovnicești ale arhimandritului Hrisostom Postolache.

Ca egumen al schitului Bucium, el a adunat în jurul său pînă la 20 de ucenici, deprinzîndu-i mai ales smerenia și ascultarea și săvârșind zilnic dumnezeiasca Liturghie. Datorită acestui cuvios egumen, la schitul Bucium s-a menținut neștirbit tipicul slujbelor ca la Muntele Athos.

În vara anului 1979, simțindu-se chemat de Hristos la cereștile locașuri, s-au adunat ucenicii la chilia lui și l-au întrebat:

— Părinte stareț, dați-ne ultima binecuvîntare și un cuvînt de folos.

— Părinților, a răspuns bătrînul, siliți-vă toată viața să slujiți Biserica, căci are nevoie de sfințiile voastre. Să faceți ascultare, orice vi s-ar porunci. Că ascultarea este viață, iar neascultarea moarte lucrează. Mai ales cînd este poruncă. Căci ați auzit ce zice proorocul David: „Iar pe cei ce lucrează îndărătnicii, duce-i-va Domnul cu cei ce lucrează fără-delege” (Ps. 124, 5). Apoi, sărutîndu-i pe toți, și-a dat sufletul în mîiniile lui Dumnezeu fiind în vîrstă de 95 de ani.

Așa s-a săvîrșit cuviosul arhimandrit Hrisostom, venerabil stareț al mînăstirilor noastre!

BIBLIOGRAFIE

- Apetri Partenie, Ierod., *Starețul Neonil*, ms., biblioteca M-rii Neamț.
Arta creștină, voi. I—II, București, 1979—1982.
 Baldovin Anastasie, Arhim., *Viața și nevoițele D. D. Calinic*, București, 1893. Rev. „B.O.R.”, 1898, p. 1015—1034.
Banul Nectarie, Arhim., *Viața unui îmbunătățit călugăr român — Irinarh Roset*, în „B.O.R.”, nr. 7, 1898.
Idem, *Istoricul Mînăstirii Horaița* București, 1898.
Bălan Ioanichie, Ierod., *Chipuri de călugări îmbunătățiți din mînăstirile nemțene*, 1965, ms.
Idem, *Protosinghelul Vichentie Mălău, mare părinte duhovnicesc*, în *Almanahul „Altarul”*, Londra, 1971.
Idem, *Convorbiri duhovnicești*, 1973, ms.
Bănescu Marcu, Pr., *Începuturile Mînăstirii din Valea Godinovei și viața ctitorului ei, protos. Macarie Gușcă*, Caransebeș, 1947.
Idem, *Starețul Neonil — corespondența sa cu C. Hurmuzachi și Andrei Șaguna*, Vălenii de Munte, 1910.
 Bogdan P. Damian, *Pomelnicul Mînăstirii Bistrița*, București, 1940.
Cernicanul Gasian, monah*, *Istoriile sfintelor monastiri Cernica și Căi' dărușani*. București, 1870.
Getfericov, S., *Paisie, starețul Mînăstirii Neamț*, M-rea Neamț, 1940.
 Ciurea A., Diac. Dr., *Iacob al Il-lea Stamati*, Iași, 1946.
Coman, I. G., Pr. Prof. *Scriitori bisericești din epoca străromâna*, 1979.
 Coman, I. G., Pr. prof., *Izvoarele Ortodoxiei românești*, art. în rev. „Ortodoxia”, nr. 3/1981, p. 340.
Coman, I. G., Pr. Prof., *Literatura patristică de la Dunărea de Jos, sec. IV—VI*, în rev. B.O.R., nr. 7—8/1981, p. 776.
 Costăchescu M., *Documente moldovenești*, voi. I, Iași, 1935.
 Crețulescu Narcis, Arhier., *Istoria Sfintei Mînăstiri Rașca*, Fălticeni, 1901
 Idem, *Inscripțiile Mînăstirii Neamț*, ms. 171, biblioteca M-rii Neamț
Idem, *Istoria mînăstirilor Neamț și Secu cu a schiturilor . . . ms.*, M-rea Neamț, 1908.
Idem, *Istoricul mînăstirilor Agapia din Vale, Agapia din Deal și Văratecului*, ms., biblioteca M-rii Neamț și M-rii Agapia, 1910.
Idem, *Cuvînt improvizat la înmormîntarea starețului Timotei Ionescu din M-rea Neamț*, M-rea Neamț, 1887.

- Dan Dimitrie, Pr., *Mănăstirea Sucevița*, București, 1923.
- Dărîngă N., Pr., *Istoricul Mănăstirii Agapia*, Tg. Frumos, 1908.
- De la Dunăre la Mare*. Mărturii istorice și monumente de artă creștină. Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos, 1977.
- Donat I., *Fundațiunile religioase ale Olteniei*, Craiova, 1937.
- Dosoftei Mitropolitul, *Psaltirea în versuri*, ed. Mitropolia Moldovei 1954.
- Erbiceanu C., *Viața părintelui schimonah Hectarie Protopsaltul, Sf. Munte Athos*, Rev. „B.O.R.”, 1898, p. 1015—1034.
- Idem, *Cuvînt la înmormîntarea mitr. Iosif Haniescu*, în rev. „B.O.R.”, 1902.
- Idem, *Istoria Mănăstirii Cernica*, în rev. „B.O.R.”, 1898, p. 1008—;1015.
- Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească*, în P.S.B. voi. 13 partea I București. *Fontes historiae Dacoromana*, tom. II, București, 1975.
- Furtună D., *Chesarie, episcopul Buzăului*, București, 1913.
- Gheorghiu Ilie, Pr. prof., *Un veac de la moartea mitropolitului Veniamin Costa^hi*, M-rea Neamț, 1946.
- Gherasim Timus, *Episcop Dicționar aghiografic*. București, 1899.
- Grigoraș, N., Caproșu I., *Biserici și mănăstiri vechi din Moldova*.
- Lupaș V. I., *Mitropolitul Andrei Șaguna*, Sibiu, 1911.
- Manolache M. Pr., *Mănăstirea Rîmeț*, București, 1975.
- Matașă C. Pr., *Călăuza județului Heamț*, București, 1929.
- Idem, *Palatul Cnejilor*, București, 1935.
- Nicolau V. Pr., *O călătorie la Constantinopol și la Sf. Munte*, Ploiești, 1907.
- Nicolau Gherontie, Ep., *Melchisedec, episcop de Roman*, M-rea Cernica, 1939.
- Păcurariu Mircea, Pr. Prof. *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, voi. I, 1980.
- Idem, voi. II, 1980; Idem, voi. III, 1980.
- Păcurariu Mircea, Pr. prof., *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Sibiu, 1972.
- Pocitan Veniamin, Arhier., *Sfîntul Munte al Athosului cu prilejul unei călătorii în Răsărit*, București, 1939.
- Popescu M., Pr., *Viața și faptele părintelui Grigorie Dascălul, mitr. Țării Romă' nesti*. București, 1943.
- Popescu N., Pr., *Viața și activitatea dascălului de cântări, Macarie Ieromo' nahul*. București, 1908.
- Porcescu Se, Pr., și Ivan Ioan. Diac, *Monografia Mănăstirii Neamț*, ms.
- Rămureanu, I., Pr. Prqf *Actele martirice*. București, 1982.
- Rămureanu, I., Pr. Prof. *Sfîntul Vasile cel Mare și creștinii din Sciția Minor și Dacia nord-dunăreană în „Sf. Vasile cel Mare”*, București, 1979.
- Rămureanu, I., Pr. Prof. *Sfinți și Martiri la Tomis—Constanța*, în revista „Biserica Ortodoxă Română”, nr. 7—8, 1974.

- Simionescu AL, Pr., *Istoricul Mănăstirii Agafton*, Botoșani, 1929.
- Stau Liviu, Pr. prof., *Sfinții români*. Sibiu, 1945.
- Stăniloae, D., Pr., prof., *Filocalia*, voi. I, 1947.
- Stăniloae, D., Pr. prof., *Besii în mănăstirile din Orient*, în rev. B.O.R., nr. 3-4/1976.
- Stoicescu N., *Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România — Țara Românească*, Craiova, 1970.]
- Idem, *Repertoriul bibliografie al localităților și ^monumentelor medievale din Moldova*, București, 1974.
- Strempele Gabriel, *Antim Ivireanul*, București, 1972.
- Idem, *Cdtalogul manuscriselor românești*. București, 1978.
- Stăniloae D., Pr. prof., *Despre Duhul Sfînt*, în rev. „Contacts”, Paris, 1974.
- Ștefan Ierom., *Viața Sfîntului Nicodim de la Tismana*, București, 1883.
- Tomescu C, Prof., *Scurtă povestire istorică despre Sf. Mănăstire'Neamțu^ M-rea Neamț*, 1942.
- Uagureanu Evghenie, Arhim. și Racleș Zenaida, *Istoria Mînă^ stirii Văratec*, M-rea Neamț, 1942.]
- Vasilache Vasile, Arhim., *Iosif Naniescu, strălucit mitropolit al MoU dovei*, M-rea Neamț, 1940.
- Arhivele Statului, Filiala Neamț și Iași* (Fond. M-rea Neamț).
- Arhivele eparhiale București, Iași, Rm. Vlcea etc.*
- Arhivele mînăstirești din Moldova si Țara Românească, latoria Bisericii Ortodoxe Române*, voi. II, 1958-
- Mitropjiltul Do'ioftei, 350 de ani de la naștere*, ed. Mitropolia Olteniei, 1974.
- Monumente istorice bisericești din Mitropolia Moldovei*, București, 1975.
- Pomelnicul ctitoricesc al Mănăstirii Neamț*, ms.
- Prefețele cărților bisericești tipărite în sec. XIX la M-rea Neamț^ Mitropolia MoU dovei. Mitropolia Bucureștilor, Episcopia Rm, Vlcea,*
- Viața și faptele Sfîntului Ierarh Calinic de la Cernica*, ed. Sf. Sinod, București, 1955,
- Viața și slujba sfinților ierarhi și mărturisitori lorest și Sava și a cuvioșilor Visarion Sărai și Sofronie de la Cioara cu sfîntul mucenic Oprea Miclăuș*, ed. Sf. Sinod, București, 1957.
- Scrisori personale, însemnări de pe cărți de cult, mărturii și comunicări ale celor maș aleși stareți, duhovnici și călugări din mînăstirile românești.*

RfiSUMfi

Etant donne que la vie spirituelle des monasteres roumains est peu connue par les autres Eglises cliretiennes, on eprouvait depuis longtemps la necessite d'un ouvrage representatif, qui reflete aussi fidelement que possible la pensee, l'experience et la vie spirituelle des moines roumains. Et cela d'autant plus que la Roumanie est un pays profondement orthodoxe, dont le peuple est ne ebretien et roumain, ayant un monachisme multiseculaire bien organise, avec de renommes centres hesychastes, au long des Carpates, de nombreux monasteres et des ermitages avec une tradition spirituelle specifique, ou brillèrent tant de pieux «cristophores» (porteurs du Christ).

Le present ouvrage, intitule « Peteric românesc » (Paterikon roumain) renferme les vies. Les actes et les preceptes de plus de 300 peres anachorètes, moines, spirituels, hégoumenes (staretz) et eveques — qui vecurent soumia à la volonte de Dieu, aux IVe—XXe siècles, tant dans notre pays qu'au Mont Athos et en Terre Sainte. Quelques-uns etaient de renommes pratiquants en maîtres de la priere à Jesus, clairvoyants et meme thaumaturges, tels Daniel l'Ermite (XVe siecle), Leontie de Rădăuți (XVe siecle), l'Archeveque Ioan de Rîșca, Kiriatic de Bisericani, Tbeodora de Sihla (XVIe—XVIIe siecles), Partenie et Raphael d'Agapia (XVIe—XVIIe siecles), les venerables Neofit et Meletios de Cozia (XVIIe siecle), Ioanichie l'Ermite de Cetățuia-Muscel (f 1638), le venerable Iosif l'Ermite, spirituel du monastere Văratec (t 1828), l'Ermite de l'ermitage Peștera lalomicioarei (XIXe siecle), l'anachorete Gherasim du Mont Cașin (XXe siecle), le renomme pelerin roumain Gheorghe Lazăr (f 1916) et tant d'autres.

Une place importante est occupee dans cet ouvrage par les venerables moines des monasteres et des ermitages qui passerent toute leur vie en priere, obéissance et humilite, ignores par le reste du monde mais toujours heureux et remplis de l'amour divin. Parmi eux on rappelle le moine Dometie, gardien du betail au monastere Neamț, glorific apres sa mort (f 1905), le moine Job, qui soignait les malades à l'hdpital du monastere Neamț (f 1941), le moine Pașie, cuisinier du monastere Sihăstria, grand pratiquant de la priere à Jesus (t 1970), le moine Gudiil, poitier du monastere Neamț (f 1971) et beaucoup d'autres.

Parmi les grands staretz et renovateurs de la vie spirituelle, il y a d'abord saint Nicodim de Tismana (t 1407), le venerable Iosif de Bisericani (XVe siecle), le staretz Vasile de Poiana Mărului (f 1767), le venerable Pașie de Neamț (f 1794), le staretz Gheorghe (t 1806), le saint eveque Calini^e de Cernica (t 1868), l'archimandrite Irinarch du Mont Thabor (f 1859), l'he

goumene Nifon, fondateur de l'ermitage Prodromul du Mont Athos (XIXe — XXe siecles) et d'autres.

Une place d'honneur occupent dans le Paterikon les grands spirituels des monasteres qui eurent eux aussi une grande contribution au renouveau de la vie spirituelle, formant et instruisant de nombreux disciples — moines ou laïcs. Ainsi, il y a l'archimandrite Ioasaf de Putna (f 1484), le venerable Agapie du monastere Agapia (XY^e siecle). Les venerables Pimen et Irodion, peres spirituels du saint eveque Calinic de Cernica (XIXe—XXe siecles), le protosynelle Iosif de Neamț, Tarchimandrite Antipa de Prodromul, les protosyncelles Vichentie de Secu et Nicodim d'Agapia, l'archimandrite Dometie de Rîmeț (XXe siecle) etc.

Aux autres hierarques du Paterikon s'ajoutent les grands metropolites des pays roumains Iosif Mușat de Suceava (XIVe—XVe siecles), Varlaam (t 1657), Dosoftei (f 1693), Teodosie de Bucarest (f 1708), Antim Ivireanul (t 1716), Grigorie Dascălul (f 1833); en Transylvanie, les saints hierarques et confesseurs Iorest (t 1678) et Sava (t 1683) ainsi que le metropolite Andrei Șaguna (f 1873), defenseurs de l'Orthodoxie et infatigables traducteurs d'oeuvres patristiques, fondateurs d'eglises et de monasteres, d'imprimeries typographiques, d'ecoles et d'hopitaux sur le territoire de notre pays.

Parmi les moines philanthropes et charitables, cet ouvrage fait mention du metropolite Iosif «le saint» de Moldavie et Suceava, surnomme «le pere des pauvres» (t 1902), ainsi que ses disciples: l'archidiacre Varlaam (t 1942) et le moine Ilarion (1938), le moine Gherasim du monastere Neamț (t 1956) et d'autres.

Et parmi les nombreux moines roumains qui vecurent au Mont Athos, le Paterikon cite les protosyncelles Iustin, Nifon et Nectarie, fondateurs de l'ermitage Prodromul (XIXe siecle), le venerable Antipa, canonise au XIXe siecle, le moine Nectarie le Protopsalte, surnomme le rossignol du Mont Athos (t 1903), les spirituels Ghedeon, Antipa, Ilie, Macarie et Gherasim de Prodromul et de l'ermitage Lacu (XXe siecle). Les anachorettes Vitali et Avxentie (XXe siecle), ainsi que d'autres venerables peres qui avaient voue leur vie au Christ.

Par son contenu, le Paterikon roumain vient enrichir le tresor de notre litterature theologique en apportant une precieuse contribution à la connaissance de la spiritualite orthodoxe roumaine.

ZUSAMMENFASSUNG

Da das geistliche Leben aus den rumänischen Klostern den anderen christlichen Kirchen weniger bekannt war, versuchte man seit langem die

Notwendigkeit eines repräsentativen Buches, in dem das Denken, die Erfahrung und das auserlesene Leben in Christo der frommen rumänischen Monche so getreu wie möglich widerspiegelt werde. Dies um so mehr als Rumänien ein zutiefst orthodoxes Land ist, es wurde schon in den ersten Jahrhunderten n. Chr. zum Christentum bekehrt: sein Jahrhunderte altes Monchs-wesen ist gut organisiert, den Karpaten entlang befinden sich berühmte hesychiastische Zentren, unzählige Monche haben in den zahlreichen Klöstern und Klausen geiebt und den Glanz der Christus-Träger gestrahlt; es hat eine spezifische geistliche Tradition entwickelt.

Das vorliegende Buch (mit dem Titel «Pateric Românesc») enthält das Leben, die Werke, die Worte und die Lehren von mehr als 300 auserlesenen Vätern, Einsiedlern, Monchen aus Kenobien, geistlichen Vätern, Äbten und Bischöfen vom IV. bis XX. Jahrhundert, die sich sowohl in unserem Land, als auch beim Berg Athos und den Heiligen Stätten um eine Lebensführung in Christo bemüht haben. Einige von ihnen waren berühmte Erleber und Lehrer des Christus-Gebetes, Weissager und selbst Wunder-täter, wie z.B. der HI. Daniel der Eremit (XV. Jh.), der HI. Leontie von Rădăuți (XV. Jh.), der HI. Erzbischof Ioan von Rîșca, der HI. Chiriac von Bisericani, die HI. Theodora von Sihla (XVI.—XVII. Jh.), die Frommen Neofit und Meletie von Cozia (XVII. Jh.), der Asket Ioanichie von Cetățuia-Muscel (t 1638), der Fromme Iosif der Eremit, Beichtvater im Kloster Văratec (t 1828), der HL Eremit von der Einsiedlung Peștera lalomicioarei (XIX. Jh.), der Eremit Gherasim von Berg Cașin (XX. Jh.), der berühmte rumänische Pilger Gheorghe Lazăr (1916) u.a.m.

Einen wichtigen Platz nehmen die frommen Monche aus Klöstern und Klausen ein, die ihr ganzes Leben die Opfer der Gehorsamkeit, der Demut und des Gebetes von den Menschen unbemerkt gebracht haben. Dessen ungeachtet waren sie ständig von Glück und göttlicher Liebe erfüllt. In dieser Hinsicht werden folgende erwähnt: der Monch Dometie, Viehzüchter im Kloster Neamț, welcher nach seinem Tode (f 1905) berühmt wurde; der Monch Iov, Krankenpfleger bei der Infirmerie des Klosters Neamț (f 1941); der Monch Paisie, Kochmeister des Klosters Sihăstria der im Christus-Gebet eifrig verharrte (t 1970); der Monch Gudiil, Pförtner des Klosters Neamț (t 1971), u.a.m.

Unter den grossen Äbten und Erneuerern des geistlichen Lebens zählt man zunächst den HI. Nikodim von Tismana (f um 1407), der Fromme Iosif von Bisericani (XV. Jh.), der Abt Vasile von Poiana Mărului (t 1767), der Fromme Paisie von Neamț (f 1794), der Abt Gheorghe (f 1806) und der HI. Hierarch Galinic von Cernica (f 1868), der Archimandrit Irinarh vom Berg Tabor (t 1859), der Igumenos Nifon Stifter der Einsiedelei Prodomos vom Berge Athos (XIX—XX. Jh.) u.a.

Ein besonders wichtiger Platz kommt im Buch den grossen Beichtväter aus den Klöstern zu, die zur Erneuerung des geistlichen Lebens am meisten beigetragen haben, indem sie unter den Monchen und dem Laienvolk zahlreiche Jünger ausbildeten. Unter anderen werden folgende erwähnt: der Archimandrit Iosaf von Putna (f 1484), der Fromme Agapie vom Kloster Agapia (XV. Jh.), die Ehrwürdige Pimen und Irodion, Beichtväter des HI. Calinics von Cernica (XIX.—XX. Jh.), der Protosinkellos Iosif von Neamț, der Archimandrit Antipa von Prodomos, der Protosinkellos Vichentie von Secu, der Protosinkellos Nicodim von Agapia, der Archimandrit Dometie von Rîmeș (XIX. Jh.), u.a.

Darüber hinaus erwähnt das «Paterikon» noch die grossen rumänischen Hierarchen die Metropolit, Iosif Mușat von Suceava (XIV.—XV. Jh.), Varlaam (f 1657), Dosoftei (f 1693), Theodosie von Bukarest (f 1708), Antim Ivireanul (f 1716), Grigorie Dascălul (t 1833) und aus Transilvanien die HI. Hierarchen und Bekenner Iorest (f 1678) und Sava (f 1683) sowie Andrei Șaguna (f 1873), alle glänzende Verteidiger der Orthodoxie und Stifter von Kirchen und Klöstern, unermüdete Übersetzer aus den Werken der Kirchenväter und Begründer von Druckereien, von Schulen und Krankenhäusern auf rumänischem Boden.

Es werden dann einige Wohltäter aus der Reihe der Monche erwähnt: Iosif der Heilige, Metropolit der Moldau und Suceava (f 1902) «der Vater der Armen» genannt zusammen mit seinem Jüngling, der Erzdiakon Varlaam (f 1942) und der Monch Ilarion, sowie der Monchasket Gherasim vom Kloster Neamț und andere.

Unter den zahlreichen rumänischen Monchen, die im HI. Berg Athos geiebt haben, erwähnt das Paterikon die Protosinkellen Iustin, Nifon und Nectarie der Einsiedelei Prodomos (XIX. Jh.), der Fromme Antipa im XIX. Jh. heilig gesprochen, der Monchasket Nectarie der Protopsalt, unter dem Beinamen „die Nachtigall des Berges Athos“ (f 1903) bekannt, die Beichtvater Ghedeon, Antipa, Ilie, Macarie und Gherasim von Prodomos und Einsiedelei Lacu (XX. Jh.) sowie die Einsiedler Vitalie und Avxentie, die unter der Bergspitze des Athos lebten (XX. Jh.) sowie andere Frommen in Christo.

Dieses Buch bereichert die rumänische Theologie und bringt einen wichtigen Beitrag zur Kenntnis unserer rumänischen orthodoxen Spiritualität.

S U M M A R Y

The spiritual life in the Romanian monasteries was not known well enough to the other Christian churches and therefore the necessity of a representative book was felt in order to show as faithfully as possible the think-

ing, the experience and the life in Christ of the pious Romanian monks. This necessity was felt especially because România is a deeply Orthodox country which became Christian in the first centuries after Christ, with a well organized] and many centuries-old] monastic life, with famous hesychast centres in the Carpathians, with numberless monks who lived in Christ in many monasteries and sketes, with a specific spiritual tradition.

This book, entitled "Pateric Românesc", contains the lives, works and teachings of more than 300 outstanding fathers, hermits, kenobitic monk spiritual fathers, abbots and bishops who lived according to God's will in this country, at Mount Athos or in the Holy Land ever since the 4th century. Some of them were famous teachers of Jesus' prayer, prophets and miracle workers, like hesychast Daniil (15th century), Leontie from Rădăuți (15th century), Archbishop Ioan from Rîșca, Chiriac from Bisericani. Teodora from Sihla (16th—17th centuries), the monks Partenie and Rafail from Agapia (16th—17th centuries), the hieromonks Neofit and Meletie from Cozia (17th century), the hermits Ioanichie from Cetățuia Muscel (t 1638), the monk Iosif, the spiritual father of Văratec monastery (f 1828), the hermit from Peștera lalomicioarei (19th century), the hermit Cherasim of Cașin Mount (20th century) and Gheorghe Lazâr, one of the most important representatives of the Romanian culture (1916), and others.

Very important are the pious monks in different monasteries and sketes who lived their life of obedience, piety and prayer, without being noticed by anyone, nevertheless happy and full of divine love. Among them we mention: the monk Dometie from Neamț (f 1905), the monk Iov, a famous healer at Neamț monastery (f 1941), the monk Paisie, the cook of Sihăstria monastery, a great worker of Jesus' prayer (f 1970), and the monk Gudiil, the door keeper at Neamț Monastery (t 1971).

Of the great abbots who renewed the spiritual life the following are remembered: the saint Nicodim from Tismana (f 1407), the monk Iosif from Bisericani (t 15th century), abbot Vasile from Poiana Mărului (f 1767), the monk Paisie from Neamț (f 1794), the abbot Gheorghe (f 1806), and Saint hierarch Galinic from Cernica (f 1868), the archimandrite Irinrah from Tabor Mount (f 1859), the abbot Nifon who was the founder of Prodromos skete of Mount Athos (19th^20th centuries) a.s.o.

Of special importance have been the great confessors in the monasteries who contributed to the renewal of spiritual life by having many disciples among monks and lay people and the "paterikon" remembers them such as: Ioasaf from Putna (f 1484), the monk Agapia from Agapia monastery (15th century), the monks Pimen and Irodion, spiritual fathers of the Saint hierarch Galiaic of Gernica, the protos Iosif from Neamț and the archimandrite

Antipa from Prodromos, the protos Vichentie from Secu and Nicodim from Agapia, archimandrite Dometie from Rîmeș (20th century).

In this book are mentioned metropolitans and bishops: Iosif Mușat from Suceava (14th—15th centuries), Varlaam (t 1657), Dosoftei (t 1693), Teodosie of Bucharest (f 1708), Antim Ivireanul (f 1716), Grigorie Dascălu <t 1833); in Transylvania we mention the confessor hierarchs: Iorest (f 1678), Sava (t 1683) as well as the metropolitan Andrei Șaguna (f 1873). All of them worked for the development of the cultural life and were founders of printing houses, schools and hospitals.

Some great philanthropists are remembered: Metropolitan Ioasaf "the saint" of Moldavia and Suceava, "the father of the poor" (t 1902), and his disciples, the archdeacon Varlaam (t 1942) and monk Ilarion (t 1938); we mention monk Gherasim from Neamț monastery (f 1956) a.s.o.

Many Romanian monks spent their life at Mount Athos. Some of them are mentioned here too: the protosinchels Iustin, Nifon and Nectarie founders of Prodromos skete (19th century), the confessors Antipa, Ilie, Macarie and Gherasim, monk Nectarie the protopsalt — "the nightingale of Mount Athos" (t 1903), the hermits Ghedeon, Antipa, Ilie, Macarie, Gherasim from Prodromos monastery (20th century) and the hermits Vitalie and Avxentie who lived in love of Christ.

The Romanian paterikon enriches the Romanian theology and brings an important contribution to the knowledge of our Romanian orthodox spirituality.

INDICE ALFABETIC

	pag-		pag.
AGAFIA Ilie, monahie, Mănăstirea Agapia Veche (f 1968)..	638	ASTION, monah, martir în Dobrogea (f 290)	16
AGAFTON, sihastru, Mănăstirea Agafton — Botoșani (sec. XVIII)	281	ATAL, sfânt mucenic de la Niculițel (sec. IV)	19
AGAPIE, sihastru. Sihăstria Agapia Veche (sec. XV)....	123	ATANASIE, sihastru, Valea Secului (sec. XVI)	191
AGATON, sihastru. Munții Buzăului (sec. XIV)	104	ATANASIE Păvălucă, monah, Mănăstirea Neamț (f 1955)..	602
AGATON, sihastru, Mănăstirea Tazlău (sec. XVII)	238	ATANASIE Popescu, schimonah Mănăstirea Sfînișoara — Argeș (t 1907)	501
AGATONICA, Bordacel, monahie, Mănăstirea Dintr-un Lemn (t 1956)	607	ATANASIE, sihastru, Mănăstirea Sihăstria (sec. XVII)	231
ALEXANDRU, episcop de Tomis (sec. V)	58	AVERCHIE Sihastrul, Sihăstria Bisericani (sec. XV)	129
AMFILOHIE, egumen, Mănăstirea Pîngărati (f 1564)	179	AVXENTIE, sihastru. Muntele Athos (C. t 1890)	471
ANASTASIE Crimca, mitropolit al Moldovei (f 1631)	212	BRETANION, sfânt ierarh, episcop de Tomis	27
ANASTASIE Dascălu, egumen, Mănăstirea Moldovița (t 1490)	147	CALINIC, pustnic, Mănăstirea Horaița — Neamț (sec. XIX)	396
ANDREI Șaguna, mitropolit al Ardealului (f 1873)	450	CALINIC, sfânt, ierarh, de la Cernica (t 1868)	423
ANDRONIC Popovici, duhovnic, Mănăstirea Neamț (f 1893)..	472	CĂLI ST Gheorghiu, duhovnic, Mănăstirea Neamț (f 1923)..	518
ANTIM Găină, protosinghel, Mănăstirea Secu (t 1974)	644	CĂLI STRAT, sihastru, Mănăstirea Sucevita (sec. XV—XVI)	155
ANTIM Ivireanul, mitropolit al Țării Românești (f 1716)....	260	CĂLI STRAT Bobu, protosinghel, M. Vasiova — Banat (1900—1975)	647
ANTIPA Atonitul de la Calapo-dești, sfânt, Mănăstirea Varlaam (f 1882)	459	CAMASIE, sfânt, mucenic de la Niculițel (sec. IV)	19
ANTIPA Dinescu, arhimandrit. Schitul Prodromul — Athos (t 1942)	551	CA SI AN, caligraf, Mănăstirea Putna (sec. XV)	142
ANTONIE, protopsalt, Mănăstirea Putna (sec. XVI)	178	CASIANA, schimonahie. Schitul Casiana—Ceahlău (sec. XVII)	243
ANTONIE, sihastru. Schitul Iezerul Vîlcea, (sec. XVII-XVIII)	277	CHESARIE, episcop al Buzăului (t 1846)	377
		CHESARIE Păunescu, episcopul Dunării de Jos (f 1975)_____	651

CHIRIAC, caligraf, Mînăstirea Putna (sec. XV)	145	DOMETIE, monah, Mînăstirea Neamț (f 1905)	500
CHIRIAC Nicolau, arhimandrit, Mînăstirea Neamț (f 1907) ..	504	DOMETIE Manolache, duhovnic, Mînăstirea Rîmeț — Alba (t 1975)	648
CHIRIAC, sihastru, Mînăstirea Neamț (sec. XV-XVI)	161	DOMNICA Dumitrescu, stareță, Mînăstire Nămăiești — Muscel (t 1938)	543
CHIRIAC, sihastru. Valea Secului (sec. XVI)	191	DOSOFTEI, Mitropolit al Moldovei și Sucevei (1624—1693)	240
CHIRIAC, sfînt, sihastru de la Mînăstirea Bisericani (c. t 1660)	235	DOSOFTEI Dascălul, egumen. Schitul lui Zosima — Secu (t 1606)	207
CHIRIAC, sfînt, sihastru de la Mînăstirea Tazlău (c. f 1660)	236	EFREM, egumen, Mînăstire Voroneț (t 1488)	139
CIPRIAN, al doilea egumen al Mînăstirii Neamț (sec. XIV)	104	EFREM, episcop de Rădăuți (t 1629)	210
COZMA Popa, ieromonah, Mînăstirea Cocos — Tulcea (f 1954)	600	EFREM, sfînt, episcop de Tomis și mucenic (sec. IV)	17
CRISTOFOR, sihastru, Schitul Sihla (t 1930)	529	ELEFTERIE, sihastru. Muntele Sihla (sec. XVII-XVIII) ..	255
CUVIOȘII PĂRINȚI uciși în Mînăstirea Secu (t 1821) ..	351	ELISABETA Vlahuță, monahie, Mînăstirea Agapia (f 1925)	520
DAMIAN, cuvios, ieromonah, Basarabi (sec. VIII-IX) ..	69	EPICTET, sfînt, mucenic din Dobrogea (f 290)	16
DAMIAN Stog, egumen, Schitul românesc Sfîntul Ioan Botezătorul — Valea Iordanului (t 1970)	637	EPIFANIE, sfînt, Mînăstirea Voroneț (sec. XVII)	220
DAMIAN Țiru, monah, Mînăstirea Secu (t 1964)	619	EPRAXIA DEME, Mînăstirea Agapia (1832—1926)	523
DANUL, duhovnic, sihastru, Mînăstirea Turnu (sec. XVII) ..	217	EPRAXIA Mălău, monahie, Mînăstirea Văratec (f 1967) ..	631
DANUL Pricop, duhovnic, Mînăstirea Slatina — Suceava (t 1968)	632	ERMUGHEN Buhus, stareț, Mînăstirea Horaita — Neamț (1872)	448
DANUL Sihastru, Mînăstirea Voroneț (sec. XV)	131	EUFROSIN, sihastru. Sihăstria Agapia Veche (sec. XV-XVI)	162
DIMITRIE CEL NOU, sfînt, 27 octombrie (sec. XII-XIII)	85	EUSTATIE, protopsalt, Mînăstirea Putna (sec. XV—XVI)	159
DIONISIE CEL MIC, cuvios daco-romani, (470—545)	60	EUSTATIE, sfînt, Mînăstirea Probota (sec. XVI)	181
DIONISIE SIHASTRUL, cuvios, Munții Buzăului (sec. XIV) ..	106	EUTHIE, cuvios, preot (sec. IV)	26
DOMETIAN, arhimandrit, mare egumen al Mînăstirii Neamț și Bistrița (f c. 1415)	115	EVANGHELICUS, episcop de Tomis (sec. III)	15
DOMETIAN, arhimandrit, stareț al Mînăstirii Neamț (f 1834)	360	EVGHENIE Dumitrescu, monah. Schitul Brazi — Vrancea (t 1954)	598

EVLOGHIE, sihastru. Sihăstria Agapia Veche (sec. XVI—XVII)	201	GHERASIM, sihastru, Mînăstirea Neamț (sec. XIX)	420
FEVRONIA lurașcu, schimonahie, Mînăstirea Agafton — Botoșani (sec. XIX)	491	GHERASIM Greeruș, sihastru. Munții Cașin — Tg. Ocna (t 1925)	519
FILIP, sfînt, mucenic de la Niculitel (sec. IV)	19	GHERASIM Cîrjă, schimonah, Mînăstirea Neamț (f 1957)	609
FILOTEI, caligraf, Mînăstirea Cozia (sec. XIV-XV)	124	GHERMAN, cuvios, daco-roman, Dobrogea (sec. IV—V)	56
FILOTEI, dascăl, arhimandrit, Mînăstirea Putna (sec. XVI—XVII)	202	GHERMAN, primul egumen al Mînăstirii Neamț (f 1362) ..	100
FILOTEIA, sfîntă, muceniță de la Argeș (7 decembrie) (sec. XII-XIII)	88	GHERMAN, sihastru. Sihăstria Bisericani (sec. XV)	129
FILOTEIA, schimonahie, Mînăstirea Pasărea (sec. XVIII—XIX)	363	GHERMAN, sihastru. Muntele Ceahlău (sec. XVI-XVII) ..	209
GALACTION Ilie, monah, Mînăstirea Sihăstria (t 1946) ..	590	GHERMAN, sihastru. Muntele Sihla (sec. XVIII-XIX) ..	359
GAVRIIL, ieroschimonah, primul egumen al Mînăstirii Cozia (sec. XIV-XV)	117	GHERMAN Ionescu, stareț, Mînăstirea Tazlău (t 1885)	464
GAVRIIL Uric, caligraf, Mînăstirea Neamț (sec. XIV-XV)	125	GHERONTIE (Terentie), episcop de Tomis (sec. IV)	29
GHEDEON, sihastru. Muntele Ceahlău (sec. XVI-XVII) ..	209	GHERONTIE, egumen al Mînăstirii Humor (sec. XV)	149
GHEDEON Georgescu, egumen. Schitul Pro dromul — Muntele Athos (t 1925)	521	GHERONTIE, dascăl, monah, Mînăstirea Neamț (f 1812)	347
GHEDEON Verenciuc, egumen Schitul Sihăstria Voronei (t 1945)	66	GHERONTIE, sihastru. Muntele Sihla (sec. XVIII-XIX) ..	359
GHELASIE, cuvios, egumen, Mînăstirea Rîmeț (sec. XV-XVI)	177	GHERVASIE Gaspar, monah, Mînăstirea Sihăstria (f 1948)	592
GHELASIE Maloviceanu, duhovnic, Mînăstirea Cernica (t 1936)	540	GORDIAN, sfînt, episcop de Tomis și martir (sec. IV)	18
GHEORGHE I, mitropolit al Moldovei și Sucevei (f 1508)	171	GORDIE Pustnicul, Mînăstirea Neamț (f 1870)	456
GHEORGHE, cuvios, mare stareț al Mînăstirii Cernica (t 1806)	333	GRECU (?), sihastru, Sihăstria Bisericani (sec. XV)	129
GHEORGHE Lazăr, Moșul Mînăstirii Văratec (f 1916)	506	GRIGORIE Bica, schimonah, Mînăstirea Ciolanu (t 1945) ..	564
		GRIGORIE Dascălul, mitropolit al Țării Românești (f 1834) ..	363
		GRIGORIE Decapolitul de la Bistrița - Vîlcea, sfînt (20 noe.) (sec. VIII—IX)	70
		GRIGORIE, egumen, Mînăstirea Bistrița — Neamț (f c. 1500)	154
		GRIGORIE Roșea, mitropolit al Moldovei (t 1570)	182

GUDIIL Avăcăriței, monah, Mînăstirea Neamț (t 1971)....	639	IOAN, sihastru, Mînăstirea Si^hăstria (sec. XVI).....	192
HRISOSTOM Postolache, arhimandrit, stareț. Schitul Bucium — Iași (t 1979)	670	IOAN, sihastru, Mînăstirea Rîsea (sec. XVI-XVII)	201
IACHINT de Vicina, primul mitropolit al Țării Românești (1359—1372)	102	IOAN Iacob Hozevitul, sfînt de Ia M. Neamț (1918-1960)..	612
IACOB, caligraf, Mînăstirea Putna (sec. XV)	146	IOAN de la Prislop, sihastru, sfînt (sec. XV-XVI)	170
IACOB cel Vrednic, primul egumen al Mînăstirii Slatina — Suceava (sec. XVI)	188	IOAN Românu (Valahul), mucenic (t 1662)	223
IACOB Putneanu, mitropolit al Moldovei (t 1778)	293	IOANICHIE, sihastru. Valea Chiliilor (t 1638)	216
IACOB Stamati, mitropolit al Moldovei si Sucevei (f 1803)	329	IOANICHIE, episcop de Roman (sec. XVIII)	284
IEREMIA Românu (Valahul), cuvios (1556-1625)	204	IOANICHIE Moroi, protosinghel, M. Sihăstria (1859-1944)..	558
IGNATIE Rădulescu, ieromonah, Mînăstirea Sf. Sava — Bethleem (f 1940)	548	IOANICHIE Sturzu, monah, Mînăstirea Secu († 1943)	554
ILARIE, arhimandrit, stareț, Mînăstirea Neamț (f 1823)	352	IOASAF, arhimandrit, primul egumen al Mînăstirii Putna (t 1484)	141
ILARION Ionică, monah, Mînăstirea Sihăstria (f 1934)	537	IOASAF Apostoliu, duhovnic, Mînăstirea Neamț (1764—1883)	461
ILARION Radu, monah. Catedrala Mitropolitană — Iași (1871-1938)	544	IOIL, monah. Schitul Peștera Ialomicioarei (f 1940)	547
ILIE Vulpe, duhovnic, Capsala — Muntele Athos (f 1928)..	527	IONA, egumen. Schitul Sihla (sec. XIX)	422
INOCHENTIE de la Probota (sec. XV-XVI)	174	IONA Bălășescu, sihastru, Capsocallivia — Athos (f 1955)..	606
IOACHIM Spătaru, duhovnic, Mînăstirea Neamț (f 1976)	669	IOREST, sfînt, ierarh, mărturisitor, Mitropolia Ardealului (t 1657)	221
IOAN, arhimandrit, egumen, Mînăstirea Hurezi (f 1726)	279	IOSIF, cuvios, ieromonah, Basarabia (sec. VIII-IX)	69
IOAN cel Nou de la Suceava, sfînt mucenic (f 1330)	95	IOSIF I, primul mitropolit al Moldovei (c. t 1415)	114
IOAN, episcop de Tomis (sec. V)	57	IOSIF Sihastrul, cuvios. Munții Buzăului (sec. XIV)	107
IOAN CASSIAN, sfînt daco-roman, Dobrogea (c. 360—435)	33	IOSIF, sfînt, de la Bisericiani (sec. XV)	128
IOAN Maxențiu, cuvios, daco-roman, Dobrogea (sec. V—VI)	62	IOSIFcel Nou, sfînt de la Partoș (t 1656)	221
IOAN, monah, Mînăstirea Voroneț (sec. XV-XVI)	140	IOSIF, sihastru, Mînăstirea Sihăstria (sec. XVII)	232
IOAN, sfînt, arhiepiscop, Mînăstirea Rîșca (sec. XVI-XVII)	199	IOSIF, episcop de Argeș (f 1820)	350
		IOSIF Pustnicul, duhovnic, Mînăstirea Văratec (f 1828)..	353

IOSIF Protopsaltul, Mînăstirea Neamț (f 1840 ?)	371	MACARIE de la Vicina, mitropolit (1337-1347)	101
IOSIF Naniescu, mitropolitul Moldovei și Sucevei (f 1902)	483	MACARIE, duhovnic, Mînăstirea Boiștea — Neamț (sec. XIV-XV)	119
IOSIF Crăciun, duhovnic, Mînăstirea Neamț (f 1944)	556	MACARIE, episcop al Romanului (t 1558)	184
IOSIF Rusu, duhovnic, Mînăstirea Dintr-un Lemn (f 1966)	626	MACARIE Dascălul, protopsalt. Mitropolia Țării Românești (t 1836)	369
IOV Burlacu, monah, Mînăstirea Neamț (f 1941)	549	MĂRIA Sturza, monahie, Mînăstirea Agapia (f 1920)	516
IOV, sihastru, Mînăstirea Bogdănești — Suceava (sec. XIV—XV)	120	MATRONA Domnaru, monahie, Mînăstirea Hurezi (f 1935)	539
IOV, sihastru, Mînăstirea Rîșca (sec. XVI)	193	MAVRA, pustnică, de la Ceahlău, (sec. XVII-XVIII)	275
IOV, sihastru, Mînăstirea Tazlău (sec. XVII)	238	MELANIA, egumenă, schimonahie. Sihăstria Durău-Ceahlău (sec. XVII)	244
IRINARH Roseti, egumen, Mînăstirea Horaita și Mînăstirea de pe Tabor (f 1859)	410	MELANIA Mincu, schimonahie. Schitul Românesc Sfîntul Ioan Botezătorul-Iordan (f 1969)	636
IRINARH Șișman, schimonah. Schitul Prodromul — Athos (t 1920)	515	MELCHISEDEC Ștefanescu, episcop al Romanului (t 1892)	475
IRODION Ionescu, egumen. Schitul Lainici (f 1900)	502	MELETIE, sihastru. Sihăstria Stînișoara-Argeș (sec. XVII)	219
ISAAC Dascălul, Mînăstirea Neamț (f 1840 ?)	370	MELITINABeu, monahie, Mînăstirea Văratec (1938)	542
ISACHIE, sihastru, Mînăstirea Sucevita (sec. XVIII)	282	METODIE, sihastru. Sihăstria Bisericiani (sec. XV)	129
ISAIA, episcop de Rădăuți (t 1592)	194	MIHAIL Bădilă, egumen, Schitul Peștera Ialomicioarei (f 1957)	608
ISAIA Pustnicul, Mînăstirea Moldovața (sec. XVI-XVII)	208	MINA Diaconescu, monah, Mînăstirea Turnu (f 1936)	540
ISIDORA, schimonahie, pustnică, sihastră, Schitul Sihla — Neamț (f 1937)	541	MISAIL, egumen, Mînăstirea Voroneț (sec. XV)	138
IUSTIN, sihastru, primul egumen al Schitului Prodromul — Athos (t 1845)	375	MISAIL, sihastru. Sihăstria Agapia Veche (sec. XVI-XVII)	201
IUVENALIE Bîrsan, schimonah, Mînăstirea Slatina (f 1968)..	634	MISAIL, sihastru, Mînăstirea Turnu (sec. XVII)	217
LAZAR, sihastru, Schitul Sihăstria Putnei (sec. XVII)	242	MITROFAN, episcop al Buzăului (t 1702)	256
LAZAR Ursu, arhimandrit, egumen Mînăstirea Neamț (sec. XVIII)	328	MOI SE, sihastru de pe Valea Secului (sec. XVI)	191
LEONTIE, sfînt, de la Rădăuți (sec. XIV-XV)	118	NAZARIA, stareță, schimonahie, Mînăstirea Văratec (f 1815)	348
		NECHITA Romanul, sfînt, mare mucenic (f 372)	25

NECTARIE, mare protopsalt. Schitul Prodromul — Athos (t 1898)	492	PAHOMIE, exarh patriarhal și egumen al Mănăstirii Peri — Maramureș (sec. XIV—XV)	113
NECTARIE Banul, arhimandrit, Mănăstirea Horaita și Muntele Tabor (t 1900) /. /.	474	PAHOMIE, schimonah, ctitor al Mănăstirii Bistrița — Vilcea (t c. 1520)	175
NECTARIE, ieroschimonah, al doilea ctitor al schitului Prodromul — Muntele Athos (t c. 1900)	480	PAHOMIE, sihastru, Mănăstirea Slatina (sec. XVI)	187
NECTARIE, duhovnic, Mănăstirea Almaș — Neamț (f 1912)	505	PAHOMIE, episcop al Romanului (t 1724)	272
NEOFIT Eliade, ieroschimonah, M. Neamț (f 1886)	466	PAHOMIE Pustnicul, cuvios, Schitul Peștera lalomicioarei (sec. XIX)	408
NEOFIT, sihastru. Sihăstria Sfînișoara — Argeș (sec. XVII)	218	PAHOMIE Pustnicul, Schitul Pocrov — Neamț (sec. XIX)	421
NEONIL Buzilă, stareț, arhimandrit, Mănăstirea Neamț (t 1853)	401	PAI SIE, egumen, Mănăstirea Putna (t 1502)	156
NICANDRU, sihastru. Muntele Ceahlău (sec. XVII—XVIII)	258	PAISIE, egumen, Mănăstirea Humor (sec. XVI)	186
NICANOR, schimonah, Mănăstirea Sihăstria (f 1844)	374	PAISIE, sihastru. Sihăstria Agapia Veche (sec. XVI—XVII)	201
NICODIM, ieromonah, caligraf, Mănăstirea Putna (sec. XV)	144	PAISIE cel Mare, stareț al Mănăstirii Neamț (f 1794)	304
NICODIM Măndită, protosinghel, M. Agapia (1889-1975)	655	PAISIE Nichitencu, monah, Mănăstirea Sihăstria (f 1970)	638
NICODIM Sachelarie, arhimandrit, Mănăstirea Frăsinei (t 1973)	640	PALADIE, sihastru. Schitul Sihăstria Putnei (sec. XV—	
NICODIM de la Tismana, sfînt, Mănăstirea Tismana (f 1406)	110	PALADIE, tahigraf, Mănăstirea Putna (sec. XV—XVI)	158
NIFON, sfînt, mitropolit al Țării Românești (f 1508)	164	PANGRATIE, arhimandrit, egumen, Mănăstirea Sucevita (sec. XVI—XVII)	210
NIFON Ionescu, egumen, ieroschimonah, ctitorul schitului Prodromul — Athos (f 1901)	478	PARASCHEVA, sfîntă, preacuvioasă de la Iași (14 octombrie) (sec. XI)	77
OLIMPIADA, stareță, Mănăstirea Văratec (f 1842)	373	PARTENIE, sfînt, Mănăstirea Agapia Veche (f 1660)	264
OLIMPIADA Iurașcu, stareță, Mănăstirea Agafton — Botoșani (t 1902)	491	PARTENIE, duhovnic, sihastru, Mănăstirea Sihăstria (sec. XVII)	232
ONUFRIE, pustnic. Sihăstria (Mănăstirea) Tazlău (sec. XVII)	236	PATAPIE, sihastru. Muntele Ceahlău (sec. XVII—XVIII)	258
ONUFRIE, pustnic, Schitul Sihăstria Voronei (f 1789)	306	PATERNUS, mitropolit de Tomis, prima jumătate a sec. VI	63
OR EST Bal do vin, ieroschimonah. Chilia Sfîntul Ipatie — Athos (t 1878)	457	PAVEL, duhovnic, sihastru, Mănăstirea Sihăstria (sec. XVII)	232
		PAVEL, duhovnic, sihastru. Muntele Sihla (sec. XVII)	250

PEON, duhovnic, sihastru. Muntele Ceahlău (sec. XV—XVI)	176	SIHASTRII de pe Valea Suceviței (sec. XV)	150
PETRU, sihastru. Sihăstria Bisericieni (sec. XV)	129	SILA, egumen. Schitul Sihăstria Putnei (t 1783)	299
PIMEN, egumen, Mănăstirea Neamț (sec. XIV—XV)	109	SILUAN, egumen, Mănăstirea Neamț (sec. XIV—XV)	109
PIMEN, sihastru. Sihăstria Agapia Veche (sec. XVI—XVII)	201	SILUAN, egumen, Mănăstirea Neamț — Bistrița (f 1488)	126
PIMEN, duhovnic, Mănăstirea Cernica (f 1831)	355	SILVAN, egumen, Mănăstirea Rîsca (t 1579)	192
PIR, sihastru. Sihăstria Bisericieni (sec. XV)	129	SILVESTRU, sihastru. Schitul Silvestru, Muntele Ceahlău (sec. XV)	121
PORFIRIE Bucurescuj stareț Mănăstirea Frăsinei (f 1927)	524	SILVESTRU Ailincăi, monah, Mănăstirea Durau (f 1919)	514
PROCOPIE (Picu) Pătruț, monah, Sălișteța Sibiului (f 1872)	446	SIMEON Sihastrul, egumen, Mănăstirea Pîngărați (sec. XV)	153
PROHOR, sihastru. Valea Secului — Neamț (sec. XVI)	191	SIMEON, sihastru (cu ucenici). Schitul Sihăstria Ceahlăului (1704)	257
PUSTNICII din Poiana Trapezei, Valea Sihăstriei (sec. XVII—XIX)	280	SIMON, sihastru. Sihăstria Bisericieni (sec. XV)	129
PUSTNICUL sfînt de la Peștera Mică a lalomicioarei (sec. XIX)	376	SISOE, ieromonah, egumen. Schitul Rarău (sec. XVIII—XIX)	346
RAFAIL, sfînt de la Agapia (sec. XVI—XVII)	233	SOFIA, schimonahie, egumenă. Schitul Sofia — Ceahlău (sec. XVII)	244
RAFAIL, monah, caligraf, Mănăstirea Hurezi (sec. XVIII)	298	SOFIA Iurașcu, schimonahie, Mănăstirea Agafton — Botoșani (sec. XIX)	491
SAFTA Brîncoveanu, schimonahie, Mănăstirea Văratec (t 1857)	409	SOFRONIE, egumen, Mănăstirea Neamț (sec. XIV)	109
S AN SALA, cuvios, preot (sec. IV)	25	SOFRONIE, sfînt, mărturisitor, Mănăstirea Cioara — Sebeș (sec. XVIII)	297
SAVA, (Gotul), sfînt, mucenic (t 372)	23	SPIRIDON, monah, caligraf, Mănăstirea Putna (sec. XV—XVI)	157
SAVA, sfînt, ierarh, mărturisitor, mitropolit al Ardealului (t 1683)	239	SPIRIDON, sihastru. Valea Secului (sec. XVI)	191
SAVA Popescu, ieroschimonah, Mănăstirea Sfînișoara — Argeș (t 1904)	498	STAHIE, egumen, arhimandrit, Mănăstirea Probota (sec. XV)	148
SAVA Cim.poca, egumen. Schitul Sfîntul Ioan Botezătorul Alba-Iulia (t 1955)	600	S UZ AN A Ștefăneecu, egumenă, Mănăstirea Războieni (t 1925)	521
SEBASTIAN, sihastru. Schitul Sihastru-Tecuci (sec. XVIII)	283		
SIHASTRII din Muntele Scaunele, Sihăstria Agapia Veche (sec. XV—XVI)	163		

ȘTEFAN, sihastru. Valea Secului (sec. XVI)	191	VALERIAN, egumen, Mînăstirea Sihăstria — Neamț (c. t 1850)	407
ȘTEFAN Sihastrul, Mînăstirea Sf. Sava—Bethleem (c. f 1939)	549	VALERIAN Ștefănescu, arhieru, Episcopia Romanului (t 1928)	525
TAVEFTA Ursache, stareță, Mînăstirea Agapia (f 1883)	463	VARLAAM, mitropolit al Moldovei (t 1657)	224
TEOCTIST I, mitropolit al Moldovei (t 1477)	129	VARLAAM Vîntu, duhovnic. Chilia Sfîntul Nicolae — Iuța, Athos (t 1934)	536
TEOCTIST II, mitropolit al Moldovei (t 1528)	173	VARLAAM! Arghirescu, arhidiacon. Mitropolia Moldovei și Sucevei (t 1942)	552
TEODOR de Vicina, mitropolit (sec. XIII)	91	VARNAVA, sihastru. Sihăstria Bisericiani (sec. XV)	129
TEODORA, sfîntă de la Sihla — Neamț (sec. XVII—XVIII)	251	VARNAVA, stareț, Mînăstirea Pîngărați-Neamț (sec. XIX)	449
TEODOSIE, mitropolit al Țării Românești (c. 1620—1708)	259	VARNAVA Lasconi, duhovnic, Mînăstirea Bistrița — Vîlcea (t 1953)	597
TEOFAN I, mitropolit al Moldovei (t 1546)	181	VARSANUFIE, egumen, Mînăstirea Sihăstria (sec. XVII—XVIII)	249
TEOFAN II, mitropolit al Moldovei (t 1598)	195	VARTOLOMEU Măzăreanu, arhimandrit, Mînăstirea Putna (1710-1780)	300
TEOFAN Cristea, arhimandrit, Mînăstirea Neamț (f 1883)	462	VASIAN Panaite, egumen. Schitul Pocrov — Neamț (f 1903)	497
TEOTIM I „Scitul”, sfînt, episcop de Tomis (sec. IV—V)	31	VASILE, sfînt de la Moldovița (sec. XV)	122
TEOTIM II, episcop de Tomis (a doua jum. a sec. V)	59	VASILE, monah, caligraf, Mînăstirea Putna (sec. XV)	143
TIMOTEI, episcop de Tomis (prima jum. a sec. V)	57	VASILE, sihastru. Sihăstria Agapia Veche (sec. XVI-XVII)	201
TIMOTEI, stareț, arhimandrit, Mînăstirea Cernica (f 1816)	349	VASILE, stareț, Schitul Poiana Mărului (sec. XVIII)	285
TIT, sfînt, episcop de Tomis și martir (sec. IV)	18	VASILE Ilie, rasofor, Mînăstirea Sihăstria (f 1931)	531
UN episcop de Tomis necunoscut, martir (sec. IV)	22	VENIAMIN, sihastru. Valea Secului (sec. XVI)	191
UN sfînt român anonim din Mînăstirea Neamț (sec. XIV)	108	VENIAMIN Costachi, mitropolit al Moldovei și Sucevei (f 1846)	379
VALENTINA Neacșu, schimonahie, pustnică, Muntele Sihla (t 1964)	626		
VALENTINIAN, mitropolit de Tomis (sec. VI)	65		

VENIAMIN Iorga, monah, Mînăstirea Sihăstria (f 1976)	665	VITALIE, sihastru. Muntele Athos—Caracalu (f 1945)	589
VETRANION (Bretanion), sfînt, episcop al Tomisului (sec. IV)	27	VUCOL, sihastru. Muntele Ceahlău (s^c. XVI-XVII)	209
VICHENTIE Mălău, duhovnic, mînăstirile Secu și Agapia (t 1945)	267	ZOSIMA, sihastru, ieroschimonah. Valea Secului (sec. XVI)	190
VISARION Mărturisitorul, sfînt (1714-1745)	278	ZOSIMA, sihastru. Schitul Pocrov — Neamț (sec. XVIII—XIX)	361
VISARION, sihastru. Valea Secului (sec. XVI)	191	ZOTIC, sfînt, mucenic de la Niculițel (sec. IV)	19
VISARION Făgărășanu, stareț, Mînăstirea Cocoș — Tulcea (t 1862)	419	XENIA, schimonahie, Mînăstirea Agapia (sec. XVIII—XIX)	345
VISARION Ionescu, stareț, Mînăstirea Cernica (f 1921)	517	XENIA Velisarie, monahie, Mînăstirea Agafton (t 1926)	522

CUPRINS

Cuvînt înainte de înalt Prea Sfințitul ANTIM, arhiepiscopul	
Tomisului și Dunării de Jos	5
Prefață de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae	7
Introducere de Protosinghelul Ioanichie Bălan	9

SFINȚI ȘI CUVIOȘI PĂRINȚI DIN SECOLELE III-VI

Episcopul <i>Evanghelicus</i> al Tomisului (290—300)	15
Sfinții Mucenici <i>Epictet preotul și Astion monahul</i> (f 290)	16
Sfintul sfințitul <i>Mucenic Efrem</i> al Tomisului (sec. IV)	17
Sfinții sfinții <i>Mucenici Tit și Gordian</i> , episcopi de Tomis	18
Sfinții Mucenici de la Niculițel — <i>Zotic, Atal, Camasie și Filip</i>	19
Un episcop martir necunoscut de la Tomis (sec. IV)	22
Sfintul <i>Mare Mucenic Sava</i> de la Buzău (f 372)	23
Sfintul <i>Mucenic Nichita</i> (Romanul) (f c. 372)	25
Cuviosul <i>Preot Sansala</i> (sec. IV)	25
Cuviosul <i>Eutihie preotul</i> , ucenicul Sf. Vasile cel Mare (sec. IV)	26
Sfintul <i>Ierarh Bretanion</i> (Vetranion), episcopul Tomisului (sec. IV) ..	27
Episcopul <i>Gherontie</i> (Terentiu) al Toaaisului (sec. IV)	29
Sfintul <i>Ierarh Teotim I</i> (Scitul), episcopul Tomisului (sec. IV—V) ..	31
Sfintul <i>Ioan Cassian</i> (c. 360—435)	33
<i>Despre cele opt gânduri ale răutății</i>	37
1. Despre înfrînarea pîntecelui	37
2. Despre duhul desfrînării	38
3. Despre iubirea de argint	41
4. Despre mînie	45
5. Despre întristare	49
6. Despre trîndăvie	51
7. Despre slava deșartă	53
8. Despre mîndrie	54
Cuviosul <i>Gherman Daco-Romanul</i> (sec. IV—V)	56
Episcopul <i>Timotei</i> al Tomisului (sec. V)	57
Episcopul <i>Ioan</i> al Tomisului (sec. V)	57
Episcopul <i>Alexandru</i> al Tomisului (sec. V)	58
Episcopul <i>Teotim al II-lea</i> al Tomisului (sec. V)	59

Cuviosul <i>Dionisie cel Mic</i> (Exiguul) (c. 470—545)	60
Cuviosul <i>Ioan Maxențiu</i> (sec. V—VI)	62
Mitropolitul <i>Paternus</i> al Tomisului (sec. VI)	63
Mitropolitul <i>Valentinian</i> al Tomisului (sec. VI)	65

SFINȚI ȘI CUVIOȘI PĂRINȚI
DIN SECOLELE VII-XIII

Cuvioșii <i>Damian și Iosif</i> de la Basarabi (sec. IX—X)	69
Sfântul Grigorie <i>Decapolitul</i> de la Bistrița—Vilcea (sec. VIII—IX) ..	70
a. Viața	70
h. Fapte și cuvinte de învățătură	71
Sfânta <i>Parascheva</i> de la Iași (sec. XI)	77
a. Viața	77
b. Fapte și cuvinte de învățătură	78
Sfântul <i>Dimitrie cel Nou</i> de la București (sec. XII—XIII)	85
a. Viața	85
b. Fapte și cuvinte de învățătură	85
Sfânta Muceniță <i>Filoteia</i> de la Argeș (sec. XII—XIII)	88
Mitropolitul <i>Teodor</i> de Vicina (sec. XIII)	91

SFINȚI ȘI CUVIOȘI PĂRINȚI
DIN SECOLELE XIII-XV

Sfântul Mucenic <i>Ioan cel Nou</i> de la Suceava (f 1330)	95
a. Viața	95
b. Fapte și cuvinte de învățătură	96
Cuviosul <i>Gherman</i> , primul egumen al Mănăstirii Neamț (1320—1362)	100
Mitropolitul <i>Macarie</i> de Vicina (1337—1347)	101
Mitropolitul <i>Iachint</i> de Vicina, primul Mitropolit al Țării Românești (1359-1372)	102
Cuviosul <i>Ciprian</i> , al doilea egumen al Mănăstirii Neamț (1362—1373) ..	104
Cuviosul <i>Agaton Sihastrul</i> , Munții Buzăului (sec. XIV)	104
Cuviosul <i>Dionisie Sihastrul</i> , Munții Buzăului (sec. XIV)	106
Cuviosul <i>Iosif Sihastrul</i> , Munții Buzăului (sec. XIV)	107
Un sfânt român necunoscut anonim din Mănăstirea Neamț (sec. XIV)	108
Cuvioșii <i>Sofronie, Pimsn și Siluan</i> , Mănăstirea Neamț (sec. XIV—XV) ..	109
Sfântul <i>Nicodim de la Tismana</i> (f 1406)	110
a. Viața	110
h. Fapte și cuvinte de învățătură	111
Cuviosul <i>Pahomie Ieromonahul</i> , exark patriarhal și egumen al Mănăstirii Peri din Maramureș (sec. XIV—XV)	113

Mitropolitul <i>Iosif Mușat</i> , primul mitropolit al Moldovei (1402—1415 ?)	114
Cuviosul <i>Domefiaw</i> . [^] Arhimandritul, mare egumen al mină știrilor Neamț și Bistrița (1407-1415)	115
Cuviosul <i>Gavriil Ieromonahul</i> , primul egumen al Mănăstirii Cozia (sec. XIV-XV) ;	117
Sfântul <i>Leontie de la Rădăuți</i> , Mănăstirea Bogdana (sec. XIV—XV)	118
Cuviosul <i>Macarie Ieromonahul</i> , ctitorul Mănăstirii Boiștea—Neamț (sec. XIV-XV) ;	119
Cuviosul <i>Iov Sihastrul</i> , Mănăstirea Bogdănești (sec. XIV—XV)	120
Cuviosul <i>Silvestru Sihastrul</i> , Schitul Silvestru—Ceahlău (sec. XV)	121
Sfântul <i>Vasih de la Moldova</i> (sec. XV)	122
Cuviosul <i>Jgapie Sihastrul</i> , ctitorul Mănăstirii Agapia-Veche (sec. XV) ..	123
Monahul <i>Pilotei înmografal</i> , Mănăstirea Cozia (sec. XIV—XV)	124
Cuviosul Monah <i>Gavriil tfric</i> (Scriitorul) [^] Mănăstirea Neamț (sec XIV-XV)	125
Cuviosul <i>Siluan Ieroschimonahul</i> , mare egumen al Mănăstirii Neamt (1422-1448)	126
Sfântul <i>Iosif de la Bisericiani</i> —"Neamț" (sec. XV)	128
Cuvioșii <i>Simon, Metodie, Varnava, Petru, Averchie, Gherman, Pir</i> și <i>Greco</i> (?), ucenicii cuviosului Iosif de la Bisericiani (sec. XV)	129
Mitropolitul <i>Teoctist I</i> al Moldovei și Sucevei (1452—1477)	129
Sfântul <i>Daniil Sihastru</i> , Mănăstirea Voroneț (sec. XV)	131
a- Viața	131
b. Fapte și cuvinte de învățătură	132
Cuviosul <i>Misail Ieroschimonahul</i> , egumen al Mănăstirii Voronet (sec. XV)	138
Cuviosul <i>Efrem Ieroschimonahul</i> , egumen al Mănăstirii Voroneț (1488) ..	139
Cuviosul <i>Ioan Monahul</i> , Mănăstirea Voroneț (sec. XV—XVI)	140
Cuviosul <i>Ioasaf</i> Arhimandritul, primul stareț al Mănăstirii Putna (1470-1484)	141
Cuviosul <i>Casian Monahul</i> , Mănăstirea Putna (sec; XV)	142
Cuviosul <i>Vasile Monahul</i> , Mănăstirea Putna (sec. XV)	143
Cuviosul <i>Nicodim Ieromonahul</i> , Mănăstirea Putna (sec. XV)	144
Cuviosul <i>Chiriac Schimonahul</i> , Mănăstirea Putna (sec. XV)	145
Cuviosul <i>Iacob Ieromonahul</i> , Mănăstirea Putna (sec. XV)	146
Cuviosul <i>Anastase Dascălul</i> , Mănăstirea Moldova (f 1490)	147
Cuviosul <i>Stahie</i> Arhimandritul, egumen al Mănăstirii Prohota (sec. XV)	148
Cuviosul <i>Gherontie Ieroschimonahul</i> , egumen al Mănăstirii Humor (sec. XV)	149
<i>Sihastrii de pe Valea Suceviței</i> , Mănăstirea Sucevița (sec. XV)	150

SFINȚI ȘI CUVIOȘI PĂRINȚI
DIN SECOLELE XV-XVI

Cuviosul <i>Simeon Sisastrul</i> , întemeietorul Mănăstirii Pîngărați (sec. XV)	153
Arhimandritul <i>Grigorie</i> , Mănăstirea Bistrița—Neamț (1490—1500)....	154
Cuviosul <i>Calistrat Sisastrul</i> , Mănăstirea Sucevița (sec. XV—XVI)....	155
Cuviosul <i>Paisie Arhimandritul</i> , al doilea stareț al Mănăstirii Putna (t 1502)	156
Cuviosul <i>Spiridon Monahul</i> , Mănăstirea Putna (sec. XV—XVI)	157
Cuviosul <i>Paladie Tahigraful</i> , Mănăstirea Putna (sec. XV—XVI)	158
Cuviosul <i>Eustcaie Protopsaltul</i> , Mănăstirea Putna (sec. XV—XVI)	159
Cuviosul <i>Pozodic Sisastrul</i> , Mănăstirea Putna (sec. XV—XVI)	160
Cuviosul <i>Chiriac Sisastrul</i> , Mănăstirea Neamț (sec. XV—XVI)	161
Cuviosul <i>Eufrosin Sisastrul</i> , Sihăstria Agapia Veche (sec. XV—XVI)..	162
<i>Sihastri din Muntele Scaunele</i> , Sihăstria Agapia Veche (sec. XV—XVI)	163
Sfîntul <i>Ierarh Nifon</i> , mitropolitul Țării Românești (f 1508)	164
Cuviosul <i>Ioan de la Prislop</i> (sec. XV—XVI)	170
Mitropolitul <i>Gheorghe I</i> al Moldovei și Sucevei (1477—1508)	171
Mitropolitul <i>Teoctist II</i> al Moldovei și Sucevei (1508—1528)	173
Sfîntul <i>Inochentie de la Prohota</i> (sec. XV—XVI)	174
Cuviosul <i>Pahomie Schimonahul</i> , ctitorul Mănăstirii Bistrița—Vîlcea (c. t 1520)	175
Cuviosul <i>Peon Sisastrul</i> , Muntele Ceahlău (sec. XV—XVI)	176
Cuviosul <i>Ghelasie Ieroschimonahul</i> , mare egumen al Mănăstirii Rîmeș-Alba (sec. XV-XVI)	177
Cuviosul <i>Antonie Protopsaltul</i> , Mănăstirea Putna (sec. XVI)	178
Ieromonahul <i>Anfilohie</i> , egumen al Mănăstirii Pîngărați (f 1564)	179
Sfîntul <i>Eustatie de la Probata</i> (sec. XVI)	181
Mitropolitul <i>Teofan I</i> , Mitropolia Moldovei și Sucevei (1534—1546)....	181
Mitropolitul <i>Grigorie Rașca</i> , Mitropolia Moldovei și Sucevei (f 1570)..	182
Episcopul <i>Macarie</i> al Romanului (f 1558)	184
Cuviosul <i>Paisie</i> Ieromonahul, egumen al Mănăstirii Humor (sec. XVI)..	186
Cuviosul <i>Pahomie Sisastrul</i> , Mănăstirea Slatina (sec. XVI)	187
Cuviosul <i>Iacob cel Vrednic</i> , egumen al Mănăstirii Slatina	188
Cuviosul <i>Zosima Ieroschimonahul</i> , ctitorul Schitului Zosima, Mănăstirea Secu (sec. XVI)	190
Cuvioșii <i>Moise, Prohor, Veniamin, Spiridon, Chiriac, Visarion, Ștefan și Atanasie</i> , sihastru de pe Valea Secului (sec. XVI)	191
Cuviosul <i>Ioan Sisastrul</i> , Valea Sihăstriei (sec. XVI)	192
Cuviosul <i>Silvan Ieromonahul</i> , primul egumen al Mănăstirii Rîșca (t 1579)	192

Cuviosul <i>Iov Sisastrul</i> , Mănăstirea Rîșca (sec. XVI)	193
Episcopul <i>Isaia</i> de Rădăuți (f 1592)	194
Mitropolitul <i>Ico/aTi //</i> , Mitropolia Moldovei și Sucevei (f 1598)....	195

SFINȚI ȘI CUVIOȘI PĂRINȚI
DIN SECOLELE XVI-XVII

Sfîntul <i>Ioan Arhiepiscopul</i> , Mănăstirea Rîșca (sec. XVI—XVII)	199
a. Viața	199
b. Fapte folositoare de suflet	199
Cuviosul <i>Ioan Sisastrul</i> , Mănăstirea Rîșca (sec. XVI—XVII)	201
Cuvioșii Părinți <i>Evloghie, Pimen, Misail, Vasile și Paisie</i> , Sihăstria Agapia Veche (sec. XVI-XVII)	201
Cuviosul Arhimandrit <i>Pilotei Dascălul</i> , Mănăstirea Putna (sec. XVI—XVII)	202
Cuviosul <i>Ieremia Românul</i> (Valahul) (1556—1625)	204
Ieroschimonahul <i>Dosoftei Dascălul</i> , egumen în Schitul lui Zosima-Secu (1582-1606)	207
Cuviosul <i>Isaia Pustnicul</i> , Mănăstirea Moldovița (sec. XVI—XVII)..	208
Cuvioșii <i>Vucol, Ghedeon și Gherman</i> sihastru din Muntele Ceahlău (sec. XVI-XVII)	209
Cuviosul <i>Pangratie Arhimandritul</i> , Mănăstirea Sucevița (sec. XVI-XVII)	210
Episcopul <i>Efrem</i> al Rădăuților, Mănăstirea Moldovița (f 1629)	210
Mitropolitul <i>Anastasia Crimca</i> al Moldovei și Sucevei (t 1631)	212
a. Viata	212
b. Fapte și cuvinte de învățătură	212
Cuviosul <i>Ioanichie Schimonahul</i> , Sihăstria Valea Chiliilor-Muscel (f 1638)	216
Cuvioșii <i>Daniil și Misail</i> , întemeietorii Mănăstirii Turnu (sec. XVII)..	217
Cuviosul <i>Neofit Sisastrul</i> , Sihăstria Sînișoara-Argeș (sec. XVII)	218
Cuviosul <i>Meletie Sisastrul</i> , Sihăstria Sînișoara-Argeș (sec. XVII)....	219
Sfîntul Ierarh <i>Iorest Mărturisitorul</i> , Mitropolitul Ardealului (f 1657)....	219
Sfîntul <i>Epifanie de la Voroneț</i> (sec. XVII)	220
Sfîntul Ierarh <i>Iosif cel Nou de la Partoș</i> , Mitropolitul Timișoarei (f 1656)	221
Sfîntul Mucenic <i>Ioan</i> (Valahul) Românul (f 1662)	223
Mitropolitul <i>Varlaam</i> al Moldovei și Sucevei (1632—1653)	224
a. Viata	224
b. Fapte și cuvinte de învățătură]	224
Cuviosul <i>Atanasie Ieroschimonahul</i> , Mănăstirea Sihăstria (sec. XVII)..	231
Cei șapte ieroschimonahi <i>Iosif, Partenie și Pavel</i> cu ucenicii lor, întemeietorii Mănăstirii Sihăstria (1655)	232

Sfântul <i>Rafail de la Agapia</i> (sec. XVI—XVII)	233
Sfântul <i>Partenie de la Agapia</i> (f 1660)...	234
Sfântul <i>Chiriac de la Bisericiani</i> (f 1660)	235
Sfântul <i>ChiHac de la Tazlău</i> (f 1660)	236
Cuviosul <i>Onufrie Pustnicul</i> , Sihăstria Mînăstirii Tazlău (sec. XVII)....	236
Cuvioșii <i>Silvestru, Iov și Agaton</i> , Sihăstria Mînăstirii Tazlău (sec. XVII)	238
Sfântul Ierarh <i>Sava Mărturisitorul</i> , Mitropolit al Ardealului (t1683) ..	239
Mitropolitul <i>Dosoftei</i> al Moldovei și Sucevei (1624—1693)	240
a. Viața	240
b. Fapte și cuvinte de învățătură	240
Cuviosul <i>Lazăr Sihastrul</i> , Schitul Sihăstria Putnei (sec. XVII)	242
Cuvioasa <i>Casiana Schimonahia</i> , Schitul Casiana-Ceahlău (sec. XVII)..	243
Cuvioasa <i>Sofia Schimonahia</i> , Schitul Sofia-Ceahlău (sec. XVII)	244
Cuvioasa <i>Melania Schimonahia</i> , Sihăstria Durău-Ceahlău (sec. XVII)	244

SFINȚI ȘI CUVIOȘI PĂRINȚI DIN SECOLELE XVII-XVIII

Cuviosul <i>Varsanufie Sihastrul</i> , egumen al Schitului Sihăstria (sec. XVII-XVIII)	249
Cuviosul <i>Pavel Sihastrul</i> , duhovnicul Sfintei Teodora de la Sihla (a doua jumătate a sec. XVII)	250
Sfânta <i>Teodora de la Sihla</i> (sec. XVII—XVIII)	251
a. Viața	251
b. Fapte și cuvinte de folos	252
Ieroschimonahul <i>Eleferie Sihastrul</i> , Muntele Sihla (sec. XVII—XVIII)	255
Episcopul <i>Mitrofan</i> de Buzău (t 1702).....	256
Cuviosul <i>Simeon Sihastrul</i> și ucenicii săi, Schitul Sihăstria Ceahlăului (t 1704)	257
Cuvioșii <i>Patapie și Nicandru</i> , sihastru din Muntele Ceahlău (sec. XVII—XVIII)	258
Mitropolitul <i>Teodosie</i> , Mitropolia Țării Românești (c. 1620 — f 1708)..	259
Mitropolitul <i>Antim Ivireanul</i> (c. 1650—1716)	260
a. Viața	260
h. Fapte și cuvinte de învățătură	260
Episcopul <i>Pahomie</i> al Romanului (1671—1724)	272
a. Viața	272
b. Fapte și cuvinte de învățătură	272
Cuvioasa <i>Mavra de la Ceahlău</i> (sec. XVII—XVIII)	275
Cuviosul <i>Antonie Sihastrul</i> de la Schitul Iezerul — Vâlcea (sec. XVII-XVIII)	277

Sfântul <i>Visarion Mărturisitorul</i> (1714—c. 1745)	278
Cuviosul <i>Ioan Arhimandritul</i> , primul egumen al Mînăstirii Hurezi (t 1726)	279
<i>Pustnicii din Poiana Trapezei</i> , Valea Sihăstriei (sec. XVII—XVIII) ..	280-
Cuviosul <i>Agafon Sihastrul</i> , Mînăstirea Agafon—Botoșani (sec. XVIII)	281
Cuviosul <i>Isachie Sihastrul</i> , Mînăstirea Sucevița (sec. XVIII)	282
Cuviosul <i>Sebastian Sihastrul</i> , întemeietorul Schitului Sihastru — Vrancea (sec. XVIII)	283
Episcopul <i>Ioanichie</i> al Romanului, ctitorul Schitului Vovidenia—Neamț (sec. XVIII)	284
Cuviosul <i>Vasile Ieroschimonahul</i> , starețul Schitului Poiana Mărului—Buzău (t 1767)	285
a. Viața	285
b. Fapte și cuvinte de învățătură	286
Mitropolitul <i>Iacob Putneanul sX</i> Moldovei și Sucevei (1719—1778)....	293
a. Viața	293
b. Fapte și cuvinte de învățătură	294
Sfântul <i>Sofronie Mărturisitorul</i> , Mînăstirea Cioara—Sebeș (sec. XVIII)	297
Cuviosul Monah <i>Rafail Caligraful</i> , Mînăstirea Hurezu (sec. XVIII)..	298
Cuviosul <i>Sila Ieroschimonahul</i> , egumen al Schitului Sihăstria Putnei (sec. XVIII)	299
Arhimandritul <i>Vartolomeu Măzăreanul</i> , Mînăstirea Putna (1710—1780 ?)	300
Cuviosul <i>Onufrie Pustnicul</i> , Schitul Sihăstria Voronei (t 1789)	302
a. Viața	302
b. Fapte folositoare de suflet	302
Cuviosul <i>Paisie cel Mare</i> , mare stareț al Mînăstirii Neamț (1722—1794)	304
a. Viața	304
b. Fapte și cuvinte de învățătură	30S
Arhimandritul <i>Lazăr Ursu</i> , Mînăstirea Neamț (sec. XVIII)	328
Mitropolitul <i>Iacob Stamati</i> al Moldovei și Sucevei (1749—1803)	329

CUVIOȘI PĂRINȚI DIN PRIMA JUMĂTĂTE A SECOLULUI XIX

Cuviosul Arhimandrit <i>Gheorghe</i> , mare stareț al Mînăstirii Cernica (1730—1806)	333
a. Viața	333
b. Fapte și cuvinte de învățătură	334
Ieromonahul <i>Sisoe Sihastrul</i> , ctitor și egumen al Schitului Rarău—Suceava (sec. XVIII-XIX)	346

Monahul <i>Gherontie Dascălul</i> , Mînăstirea Neamț (f 1812)	347
Schîmonahia <i>Nazaria</i> , Mînăstirea Văratec (f 1815)	348
Arhimandritul <i>Timotei</i> , stareț al Mînăstirii Gernica (t 1816)	349
Episcopul <i>Iosif de Argeș</i> (t 1820)	350
<i>Cuvioșii Părinți din Mînăstirea Secu</i> (uciși de turci în septembrie 1821)	351
Arhimandritul <i>Ilarie</i> , stareț al Mînăstirii Neamț (1818—1823)	352
Cuviosul <i>Iosif Pustnicul</i> , mare duhovnic al Mînăstirii Văratec (t 1828)..	353
a. Viața	353
b. Fapte și cuvinte de învățătură	353
Cuviosul <i>Pinten Ieroschimonahul</i> , părintele duhovnicesc al Sfîntului	
Calinic de la Cernica (1762—1831)	355
a. Viața	355
b. Fapte și cuvinte de învățătură	355
Schimonahii <i>Gherontie și Gherman</i> , pustnici în Munții Sihlei (sec.	
XVIII-XIX)	359
Arhimandritul <i>Dometian</i> , stareț al Mînăstirii Neamț (1823—1834)....	360
Cuviosul <i>Zosima Pustnicul</i> , Schitul Pocrov—Neamț (sec. XVIII—XIX)	361
Schimonahia <i>Filoteia</i> , mama Sfîntului Ierarh Calinic, Mînăstirea Pasă-	
rea-Ilfov (sec. XVIII-XIX)	363
Mitropolitul <i>Grigorie Dascălul</i> al Țării Românești (1765—1834)	363
a. Viața	363
b. Fapte și cuvinte de învățătură	364
Ieromonahul <i>Macarie Dascălul</i> , întemeietorul muzicii psaltice româ-	
nești (1770—1836)	369
Schimonahul <i>Isaac Dascălul</i> , Mînăstirea Neamț (f 1840 ?)	370
Ieromonahul <i>Iosif Protopsaltul</i> , Mînăstirea Neamț (f 1840 ?)	371
Schimonahia <i>Olimpiada</i> , fondatoarea Mînăstirii Văratec (1757—1842)..	373
Schimonahul <i>Nicanor</i> , Mînăstirea Sihăstria—Neamț (f 1844)	374
Cuviosul <i>Iustin Ieroschimonahul</i> , primul ctitor al Schitului Prodromul—	
Athos (1770-1845)	375
<i>Pustnicul Sfînt</i> de la Peștera mică a lalomicioarei (sec. XIX)	376
Episcopul <i>Chesarie</i> al Buzăului (1784—1846)	377
Mitropolitul <i>Veniamin Costachi</i> , Mitropolia Moldovei și Sucevei—Iași	
(1758—1846)	379
a. Viața	379
b. Fapte și cuvinte de învățătură	381
Cuviosul <i>Calinic Pustnicul</i> , IVOnăstirea Horaița—Neamț (sec. XIX)..	396
Cuvioasa <i>Xenia Schimonahia</i> , Mînăstirea Agapia (sec. XVIII—XIX)..	397

**CUVIOȘI PĂRINȚI
DIN A DOUA JUMĂTATE A SĂCOLULUI XIX**

Arhimandritul <i>IvcoTii/Rw2;7a</i> , mare stareț al Mînăstirii Neamț (1789—	
1853)	401
a. Viața	401
b. Fapte și cuvinte de învățătură	402
Ieroschimonahul <i>Valerian</i> , Mînăstirea Sihăstria—Neamț (1790—	
c. 1850)	407
Cuviosul <i>Pahomie Pustnicul</i> , Schitul Peștera lalomicioarei (sec. XIX)	408
Schimonahia <i>Safta Brîncoveanu</i> , Mînăstirea Văratec (1776—1857)....	409
Arhimandritul <i>Irinarh Roseti</i> , Mînăstirea Horaița, Muntele Tabor	
(1771-1859)	410
a. Viața	410
b. Fapte și cuvinte de învățătură	411
Arhimandritul <i>Visarion Făgărășanul</i> , ctitorul Mînăstirii Cocoș (1779—	
1862)	419
Pustnicul <i>Gherasim</i> cel nebun pentru Hristos, Mînăstirea Neamț	
(sec. XIX)	420
Cuviosul <i>Pahomie Pustnicul</i> , Schitul Pocrov—Neamț (sec. XIX)	421
Ieroschimonahul <i>Iona</i> , egumen al Schitului Sihla—Neamț (sec. XIX)..	422
Sfîntul Ierarh <i>Calinic de la Cernica</i> (1787—1868).....	423
a. Viața	423
b. Fapte și cuvinte de învățătură	424
Cuviosul <i>ProcopU (Picu) Pătruf</i> , Săliște, județul Sibiu (1818—1872)..	446
Arhimandritul <i>Ermoghen Buhuș</i> , al doilea ctitor al li^astirii Horaița—	
Neamț (t 1872 ?)	448
Arhimandritul <i>Varnava</i> , stareț al Mînăstirii Pingăr ați—Neamț	
(sec. XIX)	449
Mitropolitul Ardealului <i>Andrei Șaguna</i> (1808—1873)	450
a. Viața	450
b. Fapte și cuvinte de învățătură	451
Schimonahul <i>Gordie Pustnicul</i> , Mînăstirea Neamț (t 1870)	456
Ieroschimonahul <i>Orest Baldovin</i> , Chilia Sfîntul Ipatie-Vatopedu —	
Muntele Athos (f 1878)	457
Sfîntul <i>Antipa Atonitul</i> , Mînăstirea Valaam (1816—1882)..	459
Duhovnicul <i>Ioasaf Apostoliu</i> , Mînăstirea Neamț (1764—1883)	461
Arhimandritul <i>Teofan Cristea</i> , Mînăstirea Noul Neamț (1810—1883).....	462
Schimonahia <i>Tavefta Ursache</i> , Mînăstirea Agapia (t 1883)	463
Arhimandritul <i>Gherman Ionescu</i> , Mînăstirea Tazlău—Neamț (t 1885)	464
Ieroschimonahul <i>Neofit Eliade</i> , Mînăstirea Neamț (f 1886)	466
Arhimandritul <i>Timotei Ionescu</i> , stareț al Mînăstirii Neamț (1806—1887)	468

Monahia <i>Eufrosina Lazu</i> , Mânăstirea Văratec (1797—1888)	471
Cuviosul <i>Avxentie Sihastrul</i> , mare nevoitor în Muntele Athos (f 1890)	471
Arhimandritul <i>Andronic Popovici</i> , Mânăstirea Neamț (1820—1893)	472
Arhimandritul <i>Nectarie Banul</i> , Mânăstirea Horaița, Muntele Tabor (1818-c. 1900)	474
Episcopul <i>Melchisedec Ștefănescu</i> , Episcopia Romanidui (1823—1892)..	475
Ieroschimonahul <i>Nifon Ionescu</i> , adevăratul ctitor al Schitului românesc Prodromul — Muntele Athos (1807—1901)	478
Ieroschimonahul <i>Nectarie</i> , al doilea ctitor al Schitului Prodromul — Muntele Athos (1800—circa 1900)	480

CUVIOȘI PĂRINȚI
DIN PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI XX

Mitropolitul <i>Iosif Naniescu</i> , Mitropolia Moldovei și Sucevei (1818—1902)	483
a. Viața	483
b. Fapte și cuvinte de învățătură	484
Schimonahiile <i>Fevronia, Sofia și Olimpiada Iurașcu</i> , Mânăstirea Agafton — jud. Botoșani (f 1902)	491
Cuviosul <i>Nectarie Protopsaltul</i> , Schitul românesc Prodromul — Muntele Athos (1808—1898)	492
a. Viața	492
b. Fapte și cuvinte de învățătură	493
Ieroschimonahul <i>Fasian Panaite</i> , egumen al Schitului Pocrov—Neamț (1821-1903)	497
Ieroschimonahul <i>Sava Popescu</i> , Mânăstirea Stînișoara—Areeș (1830—1904)	498
Cuviosul <i>Dometie Monahul</i> , Mânăstirea Neamț (f 1905)	500
Schimonahul <i>Atanasie Popescu</i> , Mânăstirea Stînișoara—Argeș (f 1907)	501
Cuviosul Arhimandrit <i>Irodion Ionescu</i> , duhovnicul Sfântului Calinic, Schitul Lainici—Gorj (f 1900)	502
Arhimandritul <i>Chiriac Nicolau</i> , Mânăstirea Neamț (1839—1907)	504
Ieroschimonahul <i>Nectarie</i> , Mânăstirea Almaș—Neamț (1835—1912)	505
Moșul <i>Gheorghe Lazăr</i> , Mânăstirea Văratec (1846—1916)	506
a. Viața?	506
b. Fapte și cuvinte de învățătură	507
Monahul <i>Silvestru Ailincăi</i> , Mânăstirea Durau—Neamț (f 1919)	514
Schimonahul <i>Irinarh Șișman</i> , Schitul Prodromul — Muntele Athos (1845-1920)	515

Monahia <i>Măria Sturza</i> , Mânăstirea Agapia (f 1920)	516
Arhimandritul <i>Visarion Ionescu</i> , stareț al Mânăstirii Cernica (1847—1921)	517
Arhimandritul <i>Calist Gheorghiu</i> , Mânăstirea Neamț (1853—1923)	518
Pustnicul <i>Gherasim Greeruș</i> , Munții Cașin — Bacău (f 1925)	519
Monahia <i>Elisabeta Vlahuță</i> , Mânăstirea Agapia (1850—1925)	520
Schimonahia <i>Suzana Ștefănescu</i> , Mânăstirea Războieni—Neamț (1830—1925)	521
Protosinghelul <i>Ghedeon Georgescu</i> , egumen al Schitului Prodromul — Athos (1840-1925)	521
Monahia <i>Xenia Velisarie</i> , Mânăstirea Agafton (1852—1926)	522
Monahia <i>Epraxia Demi</i> , Mânăstirea Agapia (1832—1926)	523
Protosinghelul <i>Porfirie Bucurescu</i> , Mânăstirea Frăsinei — Vilcea (1862—1927)	524
Arhiereul <i>Valerian Ștefănescu</i> , Episcopia Romanului (1825—1928)	525
Ieroschimonahul <i>Ilie Vulpe</i> , mare duhovnic al părinților atoniți (1851—1928)	527
Ierodiaconul <i>Cristofor Sihastrul</i> , Schitul Sihla (1930)	529
Rasoforul <i>Vasile Ilie</i> , Mânăstirea Sihăstria (1902-1931)	531
a. Viața	531
b. Fapte și cuvinte de învățătură	531
Monahul <i>Gherasim Ilie</i> , Mânăstirea Sihăstria (1904—1933)	534
a. Viata	534
b. Fapte și cuvinte de învățătură	534
Ieroschimonahul <i>Varlaam Vîntu</i> , Muntele Athos (1833—1934)	536
Monahul <i>Ilarion Ionică</i> , Mânăstirea Sihăstria (f 1934)	537
a. Viața	537
b. Fapte și cuvinte de învățătură	537
Monahia <i>Matrona Domnaru</i> , Mânăstirea Hurezu (1852—1935)	539
Ieroschimonahul <i>Ghelasie Maloviceanu</i> , Mânăstirea Cernica (1858—1936)	540
Monahul <i>Mina Diaconescu</i> , Mânăstirea Turnu (1856—1936)	540
Schimonahia <i>Isidora Pustnica</i> , Schitul Sihla—Neamț (f 1937)	541
Monahia <i>Melitina Beu</i> , Mânăstirea Văratec (1860—1938)	542
Monahia <i>Domnica Dumitrescu</i> , Mânăstirea Nămăești—Muscel (1858—1938)	543
Monahul <i>Ilarion Radu</i> , Catedrala Mitropolitană — Iași (1871 — 1938)	544
M9aahul <i>Ștefan Sihastrul</i> , Mânăstirea Sfântul Sava — Bethleem (t 1939)	545
Pustnicii <i>Partenie și Gherasim</i> , Mânăstirea Sihăstria (f 1940)	546

Arhimandritul <i>Grigorie Georgescu</i> , Mănăstirea Cheia — Prahova (1861—1940)	547
Cuviosul <i>Ioil Monahul</i> , Schitul Peștera Ialomicioarei (t 1940).....	547
Ieromonahul <i>Ignatie Rădulescu</i> , Mănăstirea Sfântul Sava — Bethleem (t 1940)	548
Monahul <i>Iov Burlacu</i> , Mănăstirea Neamț (1874—1941)	549
a. Viața	549
b. Fapte și cuvinte de învățătură	549
Arhimandritul <i>Antipa Dinescu</i> , Schitul Prodromul — Athos (1859—1942)	551
Arhi diaconul <i>Varlaam Arghirescu</i> , Mitropolia Moldovei și Sucevei (1863-1942)	552
a. Viața	552
b. Fapte și cuvinte de învățătură	553
Monahul <i>Ioanichie Sturzu</i> , Mănăstirea Secu (1880—1943)	554
Monahia <i>Epiharia Moisescu</i> , Mănăstirea Bistrița — Vilcea (1870—1943)	555
Protosinghelul <i>Iosif Crăciun</i> , Mănăstirea Neamț (1864—1944)	556
Protosinghelul <i>Ioanichie Moroi</i> , Mănăstirea Sihăstria (1859—1944).....	558
a. Viața	558
b. Fapte și cuvinte de învățătură	558
Schimonahul <i>Grigorie Bica</i> , Mănăstirea Ciolanu — Buzău (f 1945)	564
Protosinghelul <i>Ghedeon Verenciu</i> , Schitul Sihăstria Voronei — Botoșani (1891—1945) . . . m,	566
Protosinghelul <i>Vichentie Mălău</i> , Mănăstirea Secu (1887—1945)	567
a. Viața	567
b. Fapte și cuvinte de învățătură	567
Cuviosul <i>Vitalie Monahul</i> , Sfântul Munte Athos (1891—1945)	589
Monahul <i>Galaction Ilie</i> , Mănăstirea Sihăstria (1882—1946)	590
a. Viața	590
b. Fapte și cuvinte de învățătură	590
Monahul <i>Ghervasia Gașpar</i> , Mănăstirea Sihăstria (1925—1948)	592

[CUVIOȘI PĂRINȚII

DIN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI XX

Ieromonahul <i>Varnava Lasconi</i> , Mănăstirea Bistrița — Vilcea (1884—1953)	597
Monslhtil <i>Evghenie Dumitrescu</i> , Schitul Brazi — județul Vrancea (1880—1954)	598

a. Viața	598
b. Fapte și cuvinte de învățătură	598
Ieromonahul <i>Cozma Popa</i> , Mănăstirea Cocos — Tulcea (1868—1954).....	600
Arhimandritul <i>Sava Cimpoa</i> , Schitul Sfântul Ioan Botezătorul — Alba Iulia (1888-1955)	600
a. Viața	600
b. Fapte și cuvinte de învățătură	601
Monahul <i>Atanasie Pâvâlcă</i> , Mănăstirea Neamț (1877—1955)	602
a. Viața!	602
b. Fapte și cuvinte de învățătură	603
Schimonahul <i>Iona Bălăsescu</i> , Sihăstria Capsocalivia — Muntele Athos (1885-1955)	606
Monahia <i>Agatonica Bordacel</i> , Mănăstirea Dintr-un Lemn (1886—1956)	607
Protos. <i>Mihail Bădilă</i> , Schitul Peștera Ialomicioarei (1880.-1957)	608
a. Viața	608
b. Fapte și cuvinte de învățătură	608
Schimonahul <i>Gherasim Cîrjă</i> , Mănăstirea Neamț (1877—1957)	609
a. Viața	609
b. Fapte și cuvinte de învățătură	610
Cuviosul <i>Ioan Iacob Hozevitul</i> de la Neamț (1913—1960)	612
a. Viața	612
b. Fapte și cuvinte de învățătură	613
Monahul <i>Damian Țiru</i> , Mănăstirea Secu — jud. Neamț (1892—1964).....	619
a. Viața	619
h. Fapte și cuvinte de învățătură	619
Schimonahia <i>Valentina Neacsu</i> , pustnică din Munții Sihlei (1886—1964)	626
Protosinghelul <i>Iosif Rusu</i> , Mănăstirea Dintr-un Lemn (1883—1966).....	626
a. Viața	626
b. Fapte și cuvinte de învățătură	627
Monahia <i>Epraxia Mălău</i> , mănăstirea Văratec (1890-1967)	631
Protos. <i>Daniil Prîcop</i> , Mănăstirea Slatina — Suceava (1878—1968)....	632
Schimonahul <i>Iuvenalie Bîrsan</i> , Mănăstirea Slatina (1890—1968)	634
a. Viața	634
b. Fapte și cuvinte de învățătură	634
Monahia <i>Agafia Ilie</i> , Mănăstirea Agapia Veche (1876—1968)	636
Schimonahia <i>Melania Mincu</i> , Schitul românesc „Sfântul Ioan Botezătorul” de la Iordan (1893-1969)	636
Ieromonahul <i>Damian Stog</i> , „Schitul Sfântul Ioan Botezătorul” — Iordan (1914-1970)	637

Protosinghelul <i>Eftimie Tănase</i> , Mănăstirea Agapia Veche (1884—1970)	637
Monahul <i>Paisie Nichitencu</i> , Mănăstirea Sihăstria (1892—1970)	638
Monahul <i>Gudiil Avăcăriței</i> , Mănăstirea Neamț (1892—1971)	639
Arhimandritul <i>Nicodim Sachelarie</i> , Mănăstirea Frăsinei (1902—1973)	640
a. Viața	640
b. Fapte și cuvinte de învățătură	641
Protosinghelul <i>Antim Găină</i> , Mănăstirea Secu (1894—1974)	644
a. Viața	644
b. Fapte și cuvinte de învățătură	645
Protos. <i>Calistrat Bobu</i> , Mănăstirea Vasiova — Banat (1900—1975)	647
Arhim. <i>Dometie Manolache</i> , Mănăstirea Rîmeț — Alba (1924—1975)	648
a. Viața	648
b. Fapte și cuvinte de învățătură	648
Episcopul <i>Chesarie Păunescu</i> , al Tomisului și Dunării de Jos (1888—1975)	651
a. Viața	651
b. Fapte și cuvinte de învățătură	652
Protosinghelul <i>Nicodim Măndiță</i> , Mănăstirea Agapia (1889—1975)	655
a. Viata	655
b. Fapte și cuvinte de învățătură	655
Monahul <i>Veniamin Iorga</i> , Mănăstirea Sihăstria (1891—1976)	665
a. Viata	665
b. Fapte și cuvinte de învățătură	665
Protosinghelul <i>Ioachim Spătaru</i> , Mănăstirea Neamț (1896—1976)	669
Arhim. <i>Hrisostom Postolache</i> , Schitul Bucium — Iași (1884—1979)	670
— <i>Bibliografie</i>	671
— <i>Rezumate</i>	674
— <i>Indice alfabetic</i>	681

Tehnoredactor: Ierom. V. BOGDAN
Corector: A. Popescu

Dat la cules 21. XI 1989. Bun de tipar:
9 III. 1990 Apărut 1990. Format 16/70x100
legat 1/1, Planșe: 32. Comanda 1091.

Tipografia Arta Grafică.

PROFESSOR ION NICHIIE
BALAN

PATRIC ROMANESCU